KMETTY JÁNOS FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA 1977 MŰCSARNOK

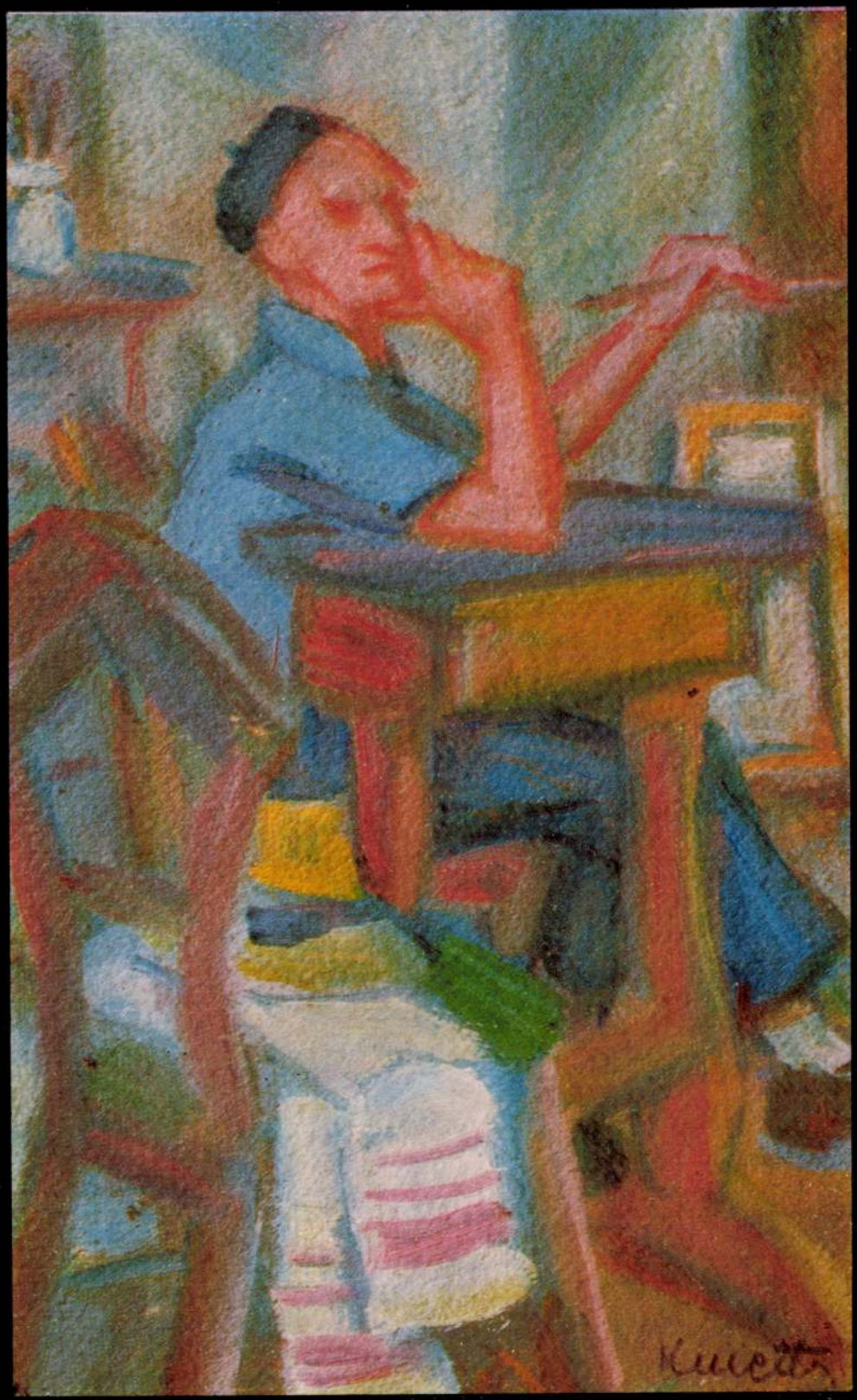

KMETTY JÁNOS FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA 1977 MŰCSARNOK

1975. JANUÁR — FEBRUÁR. KECSKEMÉT, MISKOLC

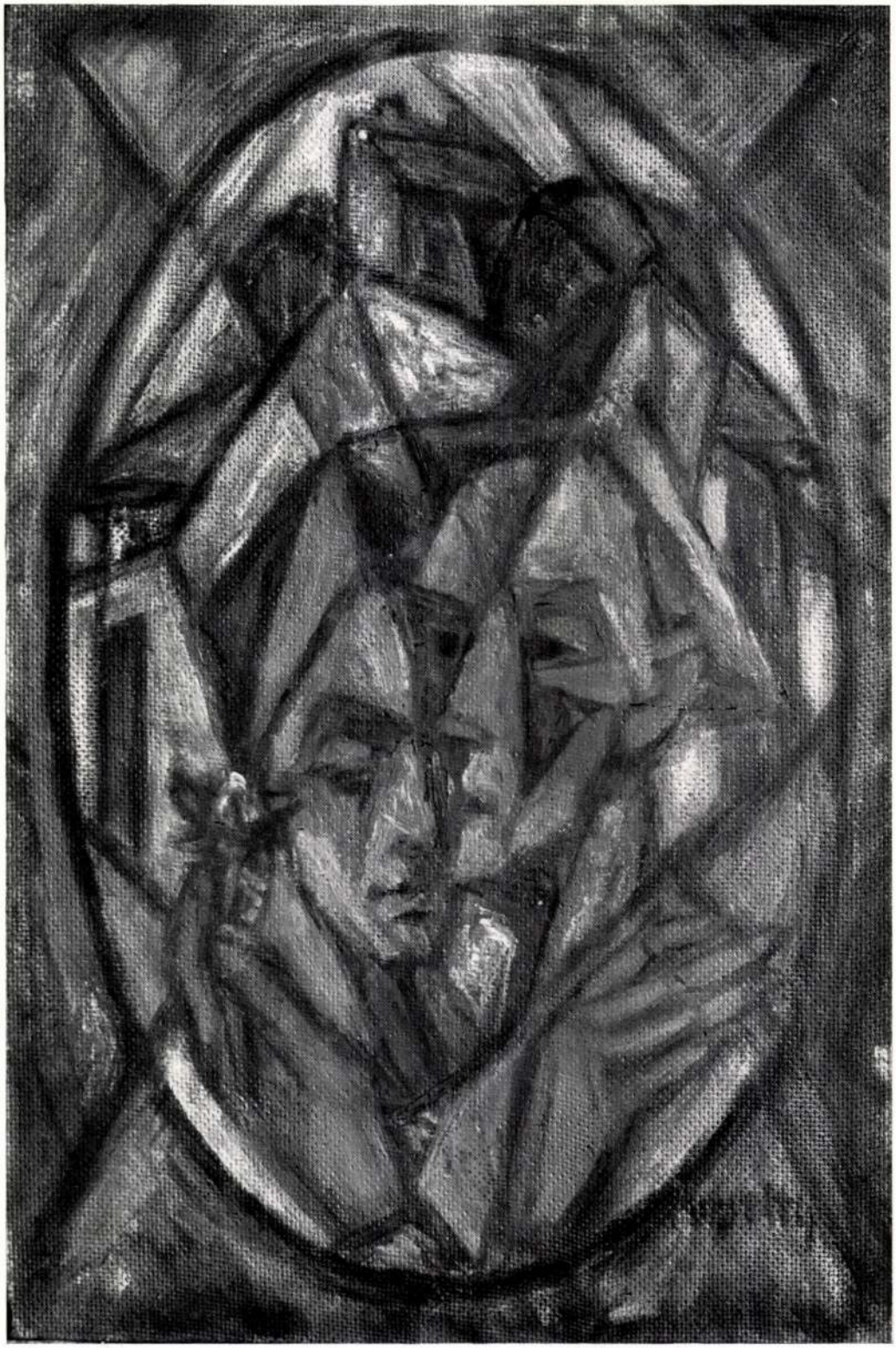

Idill

KMETTY JÁNOS

festőművész 1889. december 23-án született Miskolcon. Már diákkorában, Kassán kezdett festeni. Halász-Hradil Elemérnél tanult, aki Hollósy tanítványa volt. Érettségi után Budapestre jött, munkát vállalt, de közben Szablya-Frischauf Ferencnél, majd Ferenczy Károlynál folytatta festészeti tanulmányait. 1911-ben Párizsba ment és a Julian Akadémián tanult egy évig. Hazatérve az aktivisták mozgalmához szegődött.

A KUT-nak alapító tagja volt, állandóan részt vett kiállításokon és önálló tárlatai is voltak. A nagybányai, kecskeméti művésztelepeken kívül, az 1930-as évektől Szentendrén festett, mint a művésztelep egyik tagja. A felszabadulás után 1946-ban a Képzőművészeti Főiskola tanára lett. Azóta több kitüntetésben részesült:

1946. Szinyei Társaság díja;
1949. Kossuth-díj;
1959. a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze;
1965. a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze;
1969. a Munka Érdemrend arany fokozata;
1974. a Magyar Népköztársaság Zászlórendjének II. fokozata.

KIÁLLÍTÁSAI:

1924. Fränkel Szalon
1929. Tamás Galéria
1937. Tamás Galéria
1960. Fényes Adolf Terem
1975. november 16-án halt meg, Budapesten.

Ezzel az emlékkiállítással adósságunkat szeretnénk leróni az életében elmaradt gyűjteményes kiállítása miatt.

URY ENDRÉNÉ

KMETTY JÁNOS MŰVÉSZETÉRŐL

Ha egyszer megadatik egy művészettörténésznek, hogy történelmi távlatból, objektív szemmel tekintse át korunk művészetét, örökké háborgó, zavaros vizű folyamot lát majd, tarajzó hullámverésekkel, mélyáramokkal, sodrásokkal, mélybehúzó örvényekkel, viharos zónákkal, limányokkal, posványos árterületekkel. Szüntelenül változó, proteuszi művészet, ha alakká szilárdul, rögvest átalakul. De ebben a fortyogó, lüktető, látszólag irány nélkül sodrodó kaotikus világban, mint szigetek emelkednek szilárd talajú képződmények, az állandóság és a megbízhatóság jelképei, a rendet teremteni akaró emberi szellem termékei. Ilyen kőszikla talajú sziget Kmetty János művészete, mint ahogy ilyen kőszikla volt maga az ember is. Ha van magyar képzőművész, akire elmondhatjuk, hogy homogén életművet teremtett, akkor ő az. Az egyszer megtalált útról úgyszólván sosem tért le, kitérőt is csak azért tett néha, hogy új problémakörrel gazdagítsa stílusát, de annak tartószerkezetét nem bolygatta, hanem katedrálist építő mester magabiztosságával építette mindig tovább. Egységes, zárt világot teremtett, a tiszta képletek művészetét. Ám e tiszta képlet nem problémátlansága, egyszerűsége miatt áttekinthető, hanem a problémákat megoldó leszűrtsége miatt.

Kmetty János 1910 körül indult, a modern művészet nagy korfordulójának az éveiben, mikor is áttört a kubizmus, megszületett a futurizmus, a non figuráció és kiteljesedett az expresszionizmus. Szikrázó évek voltak, rombolással és újat teremtéssel teli évek. És Kmetty nem is valahol a periférián, hanem Párizsban ismerte meg a modern művészet nagy kalandját. Átélte a forrongást, és mint alapvetően racionális, a maga helyét és lehetőségeit felmérő ember, csakhamar megtalálta, hogy ebben a nagy földindulásban, a minden érték látszólagos összeomlásában mi az ő tennivalója. Az 1922-ben írt önéletrajzában első párizsi útjára emlékezve írta: „Megnéztem mindent, amit csak látni lehetett, s egyebet nem tettem, csak néztem, hogy valóban lássak, és lassan megláttam a fonalat a legrégibb művészetekből a legújabbig... Felismertem, hogy itt nem emberekről van szó, hanem egy fejlődési folyamatról, s az egyének csak játékai a lényegnek. Mozdulatai a fonálnak előre vagy hátra, vagy bármely irányban, azonban a lényeg a fonál, a folytatás lehetősége. A sok lehetőségben fel kell ismernem azt, amely a legképzőművészetibb lehetőség s így a leglényegesebb is."

Ezt a „legképzőművészetibb lehetőséget" Kmetty Cézanne művészetében és az abból kiinduló korakubista törekvésekben találta meg. Hogy ez így történt, az szubjektíve és objektíve is szükségszerű volt. Következett Kmetty egyéniségéből. Már fiatal korában is a viszonylatok között tisztán látni, rendet tenni akaró, racionális és következetes ember volt, tehát emberi és művészi habitusa is predesztinálta a rendet kereső, szerkezeti elvű, az élményeket, megsejtéseket, tudatalatti rezdüléseket racionális kontrolláló és rendszerbe foglaló művészet iránt. De ez a szubjektív hajlam megmaradhatott volna a vágy szintjén vagy felőrlődhetett volna a szélmalomharcban, ha nincs mögötte objektív lehetőség, sőt szükségszerűség. Kmetty ugyanis akkor került be a modern művészet vérkeringésébe, amikor a magyar képzőművészet is válaszút előtt állt. „Az utak elváltak" — mondta ki a szentencia súlyú ítéletet programadó cikkében Lukács György, és bírálatának fókuszában az impresszionizmus állt, a „minden csak hangulat" magatartást, az objektív értékeknek és

az állandóság elvének az elkótyavetélését bírálta és a „rend és az érték", a „megépítettség" művészetét állította szembe vele, amely egyúttal az egészet-alkotás, a végigelemzés, az elmélyedés művészete is: „A rendnek ez a művészete el kell hogy pusztítson minden sensatió- és hangulatanarchiát. Hadüzenet ennek a művészetnek puszta megjelenése és létezése. Hadüzenet minden impresszionizmusnak, minden sensatiónak és hangulatnak, minden rendetlenségnek és értékek tagadásának, minden világnézetnek és művészetnek, amely első szavának és utolsónak az „én" szót írja le." Hasonlóan bírálta művészetfilozófiai szinten Fülep Lajos is az impresszionizmus világképét, érveit a művészettörténet évezredes tanulságaiból és Cézanne művészetéből merítvén. Amit a teoretikusok megtettek elméleti írásaikban, azt valósították meg műveikben a Nyolcak festői és erre szentelte művészetét a fiatal Kmetty János is. A magyar festészetnek ugyanis, hogy túl tudjon lépni a nagybányaiak kifulladó lírai plein air piktúráján és a szecesszió csábos, de csupán felületi dekorativitásán és fölülemelkedve az én középpontú szubjektivitáson a forradalomtól vemhes kor kifejezőjévé válhasson, hasznosítania kellett a Cézanne művészetéből és a korakubizmus szerkezeti jellegű stílusából fakadó tanulságokat.

Kmetty azonban nem csupán a mértani alapformáknak, a szerkezetnek a hangsúlyát vette észre Cézanne műveiben és a korakubista festőknél, hiszen ahogy az 1922-es megjegyzése is utal rá, a modern művészet irányai között a „legképzőművészetibb lehetőséget" kereste. Cézanne nemzedéke jutott el ugyanis annak a felismeréséhez, hogy a képzőművészet önálló világ, saját eszközeivel olyan tartalmak elmondására hivatott, amelyek másképp nem fogalmazhatók meg, ahogy a képzőművészet autonom világát hangsúlyozó Adolf Hildebrand írta: „a képzőművészet nem máshonnan veszi kölcsön a poézist, nem is pusztán illusztrálja azt... Igazi poétikus hatása a szemlélet módjából ered, a jelenségből, mint olyanból. A képzőművészeti tevékenység a tárgyat, mint olyat teszi magáévá, amelyet az ábrázolás módjának kell felszentelnie, s nem mint valami már önmagában poétikus avagy erkölcsi hatásút vagy ilyen jelentőségűt." A plasztikai, formai összefüggések, a színviszonyok törvényszerű rendje azonban nem pusztán formai kérdés, hanem mélyebb összefüggések felismerésének a tükröződése, ahogy Cézanne megjegyezte: „Eljön a nap, amikor egyetlen murokrépa, amit egy festő festőszemmel néz meg, forradalmat idézhet elő."

Ehhez a felismeréshez jutott el a fiatal Kmetty is. Egyformán elhatárolta magát az illusztrativitástól, az anekdóta piktúrától és a puszta szenzáció, a pillanatnyi hangulat rögzítésétől; tudta, hogy a képzőművészetben a tartalom még nem azonos a témával. Tiszta festészetet akart, nem volt benne irodalmias hajlam. De ennek a tiszta festészetnek világkép tolmácsolására kell alkalmasnak lennie. Ebben határozta meg a modern törekvések feladatát, úgy vélvén, hogy „Az a közös cél, hogy az új világszemléletét mindenki a maga hivatottságában (képzőművészet, irodalom, zene stb.) formába öntse alkotásaiban, a képzőművészetben már bizonyos formatípust máris megteremtett. Ezt a formát kubisztikusnak vagy expresszionisztikusnak nevezzük intenciói szerint, de mindkettő erős szűrődést mutat egymással. Mindkettőnek megvan a lehetősége, hogy a mai érzésbeli vagy tudati tartalmat hordja magával. Ez érthető is, mert létrejövésüket a dolgok relációjának s szerves együttélésének képzőművészeti tudatos s tudat alatti kutatása hozta létre, s így a forma világszemléletté vált."

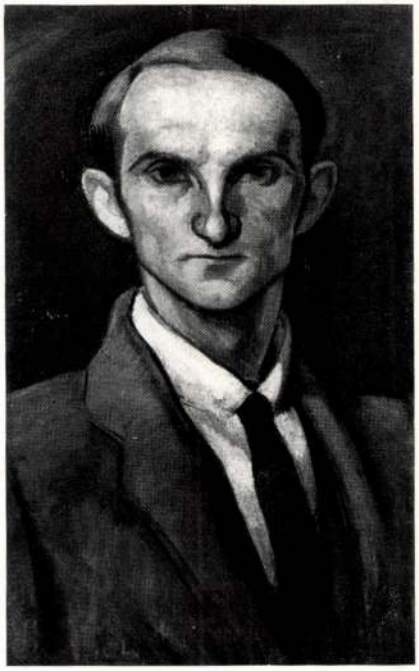

Kék szemű önarckép

Két álló női akt drapériával

A „világszemléletté vált forma" foglalkoztatta mindvégig, azt kutatta, hogy lemondva az irodalmi tartalmakat közlő tematikáról, miképpen tudja a legegyszerűbb motívumkörben a tiszta formaviszonylatokat a kollektív világkép hordozójává tenni, mert hogy kollektív világképről volt szó, azt már a kiinduláskor axiómának tekintette. Amilyen állhatatos volt mindenben, úgy a tiszta formaviszonylatok kérdésében is mindvégig következetes maradt. Mikor a Nyolcak művészeihez hasonlóan és lényegében azok terveitől inspirálva ő is többalakos, figuratív, monumentális terveket vázolt és biblikus motívumokat, koncertezőket vagy fürdőzőket jelenített, e témákat olyannyira az általános emberi szférájába szublimálta, a figurákat úgy alávetette az a priori kompozíciós szkémának, hogy a kompozíció nem is a cselekményt rögzíti, hanem a tiszta formaviszonylatoknak a realizálója, ugyanakkor megszerkesztettségében, ideatisztaságában a vágyott kollektív világkép sugallója. A későbbi csendéletein a néhány jelképes motívum, újságcím is szemantikailag inkább csak orientáló, korjelző elem, de nem kapcsolt be az egyértelmű formaösszefüggésekbe a plasztikai-vizuális közegtől eltérő kifejezési módokat. Tartotta magát ahhoz az alapelvhez, amelyet egy ízben következőképp határozott meg: „A festő minden élménye szorosan kapcsolódik vizuális élményeihez. Minden gondolati élménye az objektív szépnek a természet szemléléséből fakadó, optikai úton érzékelt élményével fuzionál."

Kmetty János művészete mindvégig kubisztikus maradt, anélkül, hogy a kubizmus tételes képviselőjének lehetne tekinteni. Mindig a természeti motívumból — táj, csendélet, műterem interieur, önportré — indult el, a mértani sommázásban, a kompozíció erővonalainak az összefogásában, tehát a konstruktivitás hangsúlyozásában csak addig a határig ment el, ameddig még megmaradt a természetelvű művészet határain belül. Bár nem táplált ellenszenvet a non figuratív művészettel szemben, de ebben is következetes volt, felmérte saját történelmi helyét. Az a program, amit ifjúkorában vállalt, még a természetelvű piktúra keretein belül realizálódhatott, hiszen fejlődési folyamat felismeréséről és a folyamat folytatásáról volt szó. Kmetty számára a műformák és a műfajok még élők voltak, kötöttségük nem ballaszt, hanem a szubjektív önkény legyőzésének a segítője, nem akadálya a művészi szabadságnak, mert az a műformák önként vállalt határain belül bontakozhatik ki. Megőrizte tehát a tradicionális értelemben vett képfogalmat, a térproblémát, a sík, tér és tömeg, a szín és az anyag, a fény és a plaszticitás problémáit valósként élte át, analizálta őket; elért eredményeit szüntelenül felülvizsgálta, a viszonylatokat újra rendezte, a felismert igazságokat mind összetettebb struktúrák részévé tette. Ezekben az összetett struktúrákban mindvégig megőrződött a kubista alapelv, de más elemek is bekapcsolódtak művészetének az áramkörébe, mindenekelőtt a fény problémája.

A modern magyar festészet túlnyomó része, jóllehet túlemelkedett a naturalizmus véletlenszerűségén és az impresszionizmus hangulaturalmán, mégsem tagadta meg, hogy születésénél a nagybányaiak plein air festészete bábáskodott. A fényjárta légkör festésének tanulságai felszívódtak a más irányba fordulók munkáiba is. Kmetty sem fogadta el az oldott atmoszférikus festést, de nem mondott le a fényről, csak annak kifejező, képépítő szerepét hangsúlyozta. Néha — különösen az 1920 előtt festett képein — a fény elsősorban a sötét-világos ellentét összetevője és lényegében kettős szerepet vállalt: modelláló elemként a tömegnek, a plaszticitásnak

a hangsúlyozója, ugyanakkor a logikus térstruktúrában a térszinteket elválasztó elem. Máskor inkább az expresszivitás hordozója és a tördelt mértani alapelemeket rendezi el és tömöríti robbanó feszültségű, ugyanakkor belső kohéziótól összefogott kompozícióvá. A fény tehát — az expresszionizmussal rokonmód — nem oldja fel az erővonalakat, nem zilálja szét a formákat, hanem összefogja, szerkeszti és rendezi őket, maga válik kompozíciós erővonallá. Ebből fakad Kmetty képei egy részének — különösen az utolsó korszakában festetteknek — a sajátos kettőssége: a tárgyi elemek tömegének a hangsúlyozása, amelyből a súlyos anyagelvűség árad és a hegyesszögben ütköző fények anyagtalanító, a formákat expresszióvá változtató lehetőségének a felhasználása. A kubisztikus és az expresszionisztikus elem egységbe kerül e műveken. Hansúlyozni kell azonban, hogy Kmetty expresszionizmusának nincs köze a német expresszionizmus exhibicionizmusához, a szándékolt kakofóniához, hanem annak az expresszionizmus értelmezésnek felel meg, amelyet 1922-ben Kmetty így fogalmazott meg: „a látott jelenségeknek egy benső egységgé való alakítása és kivetítése".

Kubizmus, expresszionizmus, természetelvű művészet, vagy akárcsak kubisztikus, expresszinisztikus — természetesen ezek a terminusok, mint minden jelentősebb művésznél, Kmetty Jánosnál is csak tájékozódási pontok, analógiák és utalások. Művészetének igazi jelentését, utolérhetetlen egyéni zamatát nem fedik, épp hogy csak érintik. Hiszen még csak utalni se utalnak Kmetty műveinek a koloritjára, a korai képek hideg zöldjeire és az oly sok jelentést sugárzó, hol a hideg, hol a meleg árnyalat felé hajló, néha áttetsző, máskor anyagot rögzítő jellegzetes kékekre, a szikár kék kontúrokra, az önarcképek figyelő önanalízisére, saját arcának tárgyként kutatására. És nem jelzik Kmetty művészetének a fő jellemzőjét, az objektív és a szubjektív értékek páratlan egyensúlyát. Hiszen mindig is vallotta, hogy „az objektív-érzékletes szép kifejezése az érzelmi-szubjektív szép élménye nélkül nem lehetséges." Stílusa önös, egyéni zamata van, összetéveszthetetlen, ugyanakkor mégsem ragad meg a puszta egyéni modor szintjén, mert objektív viszonylatok elemzésére támaszkodik, a képeiben feltárulkozó vizuális tartalom saját logikáját követi.

Tiszta, racionális, de ugyanakkor kifejezéssel telt, drámai művészet Kmetty Jánosé — ott lüktet mögötte a reális világ, abból vétetett, azt figyelte, kutatta konok alázattal. Mert konok ember volt Kmetty János, az ember és a művész megharcolt igazáért a felnégyelést is vállalta volna, s mindezt oly póztalanul, mint ahogy élt és tanított. Párizsban találta meg a néki rendeltetett utat — mehetett volna később is oda. Ő azonban itthon maradt, s néhányad magával azok közé tartozott, akiknek révén van modern magyar festészet, vizuális kultúra.

NÉMETH LAJOS

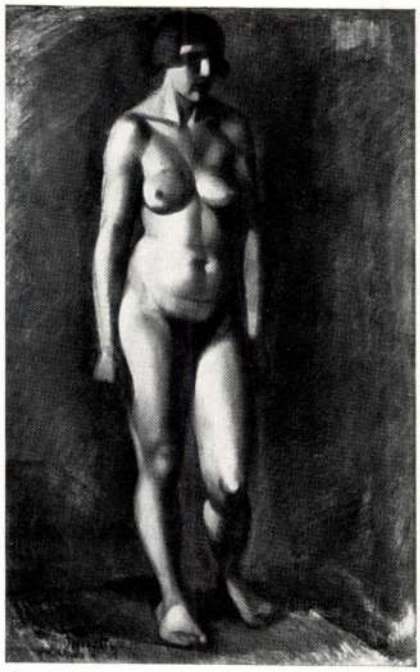

Álló női akt

KMETTY JÁNOS 80 ÉVES

(AZ ÉLET ÉS IRODALOM 1969. DECEMBER 20-I SZÁMÁBÓL)

„Mi pincérek szeretjük a borravalót — ne értsen félre Uram —, de két kávé felszolgálásáért ez több, mint amit megérdemlek". És a főúr — megtartva az összeg megfelelő részét — visszaadta a fölösleget Kmetty mesternek. Ilyesmi talán először és utoljára fordult elő a vendéglátóiparban — de megtörtént, ott voltam — és csakis Kmettyvel. „Makacs eltökéltsége, erkölcsi puritánsága olykor maradék nélküli súlyt és jelentőséget kap architektonikus koncepcióiban, az összefüggések stabil rendezésében" — írta róla Kassák, több mint húsz évvel ezelőtt. Ez a tétel mindmáig érvényes.

Puritánsága tüntetően leszűkített témaválasztásában is megmutatkozik; csendéletet és önarcképet fest. „A humanitás ... a csendéletben ugyanúgy jelen lehet, mint egy tematikus kompozícióban" — vallja. Az önarcképet pedig egyszerűen, a mindig kézenfekvő modell lehetősége miatt szereti. Az utóbbi években visszatért ifjúkorának keményebb festészeti előadásmódjához, s az önportrét a külső világ motívumaival, szentendrei motívumokkal köríti, egészíti ki. Egész pályafutása alatt mindig ugyanazt kereste, ha más és más eszközökkel is. Bizonyos festői korszakokat — a líraibbakat — leszámítva, dominál nála a ráció, a hideg kék szín. Képeiből „idegnyugtató csend" árad, amint Rabinovszky Máriusz fogalmazta Kmettyről, a Nyugatban, 1929-ben. Kmetty Jánost tartják a első magyar kubistának, bár ezt vitatja a művészettörténet, vitatja a mester is. Mégis csak ő festette 1912-ben a kubisztikus Szakállas önarcképet.

Hosszú ideig alelnöke volt a két háború között (1924—1944) működő progresszív művészegyesületnek, a KUT-nak (Képzőművészek Új Társasága). 1942-ben a Szocialista Képzőművészek Kiállításának zsürora és kiállító művésze volt. A felszabadulás után részt vállalt a Művészeti Tanács munkájában. Kmetty azok közé a — ritka — festők közé tartozik, akik írásban is kifejtik véleményüket. Sajnos csak elvétve.

Egy másik szenvedélye a tanítás. Annak idején a Lehel téri Podolini-Volkman proletár festőiskolában (Vasarely is járt oda) kezdte a tanítást, 1945-ben a Derkovits-kollégiumban korrigált, s 1946 óta — nyugdíjazásig — a Képzőművészeti Főiskola professzora. Legendás hírű tanár volt, szigorú, mégis föl tudta oldani a növendékek szorongását. Első művészet-pedagógiai feltétele az etika volt, a műhely, a szakma szeretete. Amit valaki elkezdett meg kellett oldania. A Kmetty-legendák közé tartozik — forrásaim hitelesek —, hogy szerény keresete jelentős hányadát költötte diákjaira. Hol az egész osztály — méregdrága! — festékszámláját, hol egy gyerek télikabátját fizette ki, oly módon, hogy ez természetes automatikus juttatásnak lássék. Művészetének számos követője akadt. Mind önkéntes; rájöttem, hogy egyikük sem volt Kmetty-tanítvány. Büszke is rá a mester: „Engem nem majmolnak".

„Festő fest." Kmetty természetesen ma is dolgozik. És nincs olyan kritikus, képzőművész, műbarát, széplélek, kultúrpolitikus, aki ezt utána csinálná: minden magyar kiállítást megnéz. A vidékieket is. Úgy hallottam, hogy a jubileum alkalmából az ő műveiből is készülnek retrospektív, tisztelgő tárlatot rendezni. Nem tudom, kinek lesz bátorsága, hogy a mestert erre felkérje?

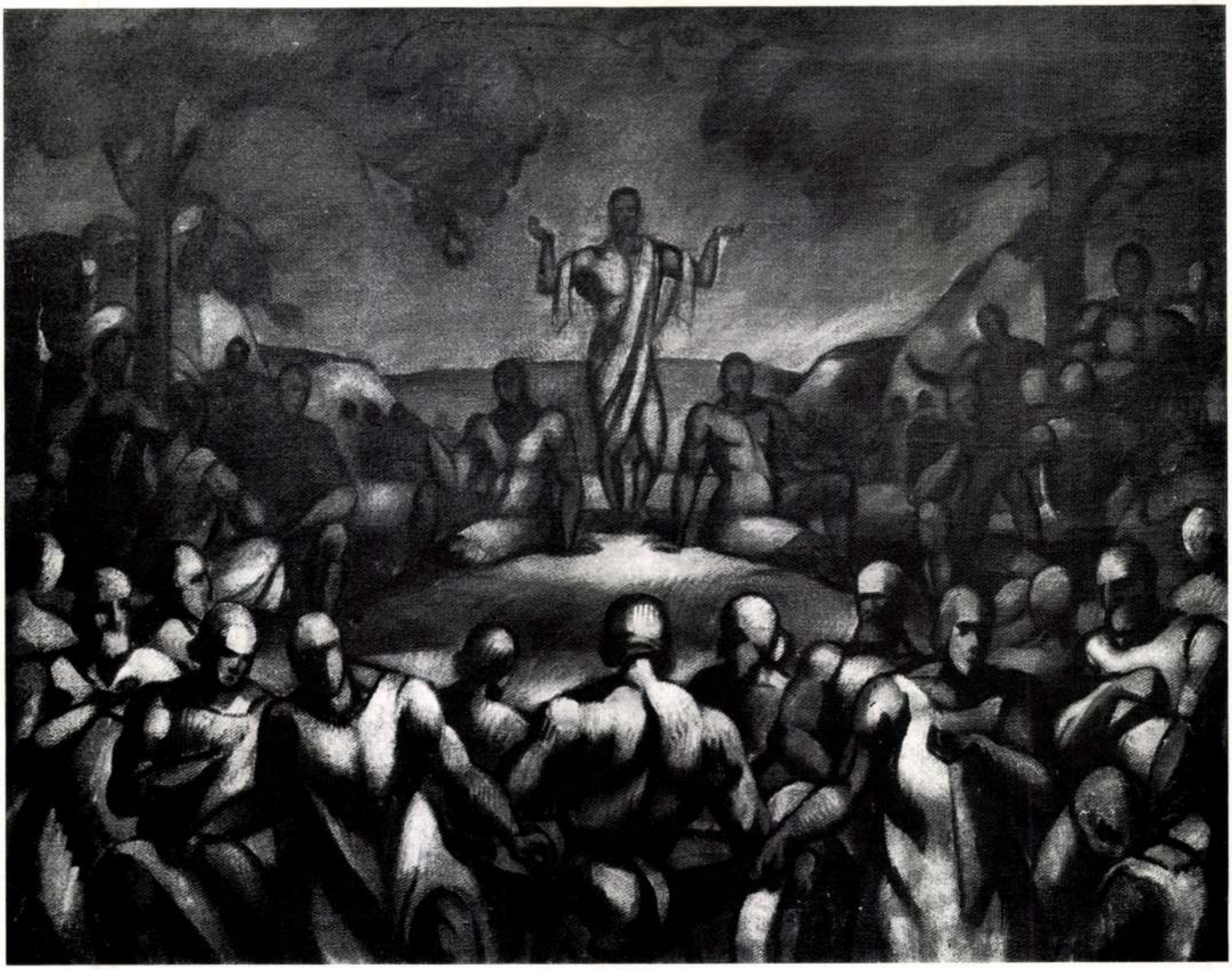

Hegyibeszéd

Mert annyira tevékeny, sőt kombattáns ez a festő, ha művésztársairól van szó, annyira rideg és visszahúzódó a saját személyét érintő dolgokban. Én is csak a sajtó nyilvánossága előtt merészelem a leendő Kmetty-kiállítást említeni, javasolni.

FRANK JÁNOS

FONTOSABB BIBLIOGRÁFIA

Elek Artúr: Kmetty János rézkarcai
Nyugat, 1921. január 6.

Bálint Aladár: Kmetty János és Csorba Géza
Nyugat, 1922. február 16.

Elek Artúr: Kmetty János
Műbarát, 1922. II. évf.

Bor Pál: Kmetty János kiállítása
Magyar Írás, 1922. március

Rabinovszky Máriusz: Kmetty János újabb akvarelljei
Magyar Grafika, 1926. 1—2. sz.

m.-i.: Kmetty János és Vilt Tibor a Tamás Galériában
Magyarország, 1929. február 8.

Rabinovszky Máriusz: Kmetty János
Nyugat, 1929. február 16.

Lyka Károly: Kmetty János
Pesti Hírlap, 1937. november 7.

Szomory Dezső: Kmetty János kiállítása a Fränkel Szalonban
Az Est, 1937. november 10.

Kárpáti Aurél: Kmetty János művészete
Magyar Művészet, 1938. II. sz.

Kassák Lajos: Műterem-látogatás Kmetty Jánosnál
Magyar Nemzet, 1941. november 16.

Kassák Lajos: Kmetty János festőművész
Népszava, 1942. december 25.

Kállai Ernő: Cézanne és a XX. sz. konstruktív művészete
1945.

Pogány Ö. Gábor: Kmetty János
Tér és forma, 1947. 9. sz.

Lengyel István: Kmetty János 70. születésnapján
Népszabadság, 1959. december 23.

Havas: Kmetty János képei és rajzai
Népszava, 1960. május 15.

Kovalovszky Márta—Kovács Péter: Kmetty képei, rajzai
Művészet, 1960. szeptember

Dutka Mária: Kmetty János képei és rajzai a Fényes Adolf Teremben
Magyar Nemzet, 1960. 112. sz.

D. Fehér Zsuzsa: Kmetty János képeinek kiállítása
Kortárs, 1960. augusztus

Dutka Mária: Velencei Biennálé tudósítója
Magyar Nemzet, 1962. június 17.

Frank János: Kmetty János köszöntése
Élet és Irodalom, 1964. december 26.

Kristóf Attila: Kmetty János művészetéről 75. születésnapján
Magyar Nemzet, 1965. január 8.
Kiss Sándor: Kmetty János művészete
Művészet, 1965. március
Rabinovszky Máriusz: Kék korszak határán
1965.
Frank János: Kmetty Jánosnál
Élet és Irodalom, 1966. március 26.
Frank János: Kmetty János 80 éves
Élet és Irodalom, 1969. december 20.
Oelmacher Anna: Kmetty János 80 éves
Magyar Nemzet, 1969. december 23.
Oelmacher Anna: Kmetty János 80 éves
Bodri Ferenc: Kmetty Jánosról
Látóhatár, 1971. 1—2. sz.
Hárs Éva: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban
1975.
Nagy Zoltán: Kmetty János három arca
Kritika, 1976. 9. sz.
Kovalovszky Márta: Kmetty János: Festő voltam és vagyok
Corvina, 1976.
Rózsa Gyula: Sorok egy önarckép alá
Népszabadság, 1976. augusztus 8.

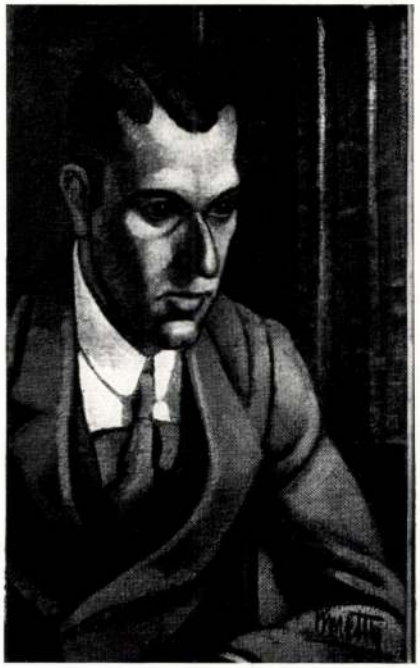

Férfi arckép zöld nyakkendővel

MŰTÁRGYJEGYZÉK

A kiállítás anyagát a művész œuvrejének eddig általunk felkutatott műveiből válogattuk.

KÖZGYŰJTEMÉNYEK

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

TÁJKÉP
o. v. 70×90 cm

ANYA GYERMEKKEL
o. papír, 64,5×54 cm

UZSONNÁZÓK
o., 42×52 cm

PIHENÉS
o. v., 32,5×40,5 cm

KALAPOS CSENDÉLET
t., 49×34 cm

CSENDÉLET
o. v., 100×80 cm

TÁJKÉP
o. v., 66×85 cm

ÖNARCKÉP
o. v., 35×50 cm

NŐI AKT
o. v., 96×69 cm

GYÜMÖLCS CSENDÉLET
o. v., 90×63,5 cm

CSENDÉLET
o. v., 100×50 cm

CSENDÉLET
o., 44×33,2 cm

SZENTENDRE
o. v., 60×50 cm

VÖRÖSKANCSÓS CSENDÉLET
o. v., 100×80 cm

CSENDÉLET
o. v., 60×80 cm

KONCERT
o. v., 80×100 cm

INTERIEUR
o. v., 60×75 cm

HÁZAK
p., 25×33,5 cm

LOVASKOCSI
p., 25×33 cm

UTCA HÁZAKKAL
p., 25×33 cm

TÁJ
p., 24,5×33 cm

TÁJKÉP
o. v., 30×50 cm

TÁJKÉP UTCÁVAL
p., 25×33 cm

SZOBARÉSZLET
o. p., 28×42,5 cm

CSENDÉLET
o., 25×33 cm

ÚJSÁGOLVASÓ
o. karton, 39,5×27 cm

A FESTŐ
o. karton, 38×18 cm

RÉGI TEMPLOM
o. v., 40×50 cm

CSENDÉLET
o. v., 45×45 cm

ÖNARCKÉP, 1913
o. v., 44×53 cm

NŐI AKT, 1917
o. v., 65×75 cm

CSENDÉLET, 1924
o. karton, 42×48 cm

CSENDÉLET, 1930
o. v., 75×43 cm

SZENTENDRE
o. farost, 28×42 cm

A FESTŐ
o. farost, 65×47 cm

ÜLŐ ÖNARCKÉP
o. karton, 51×36 cm

Szentendrei görbe utca

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM

ÖNARCKÉP, 1910
o. v., 38×28 cm

VÁROSLIGET, 1912
o. v., 58×44 cm

ÖNARCKÉP, 1920–25
o. v., 36×28,5 cm

KÚT. CSENDÉLET, 1930
o. v., 97×75 cm

CSENDÉLET, 1934–1936
o. v., 56×80 cm

ÖNARCKÉP ENTERIŐRBEN 1955 k.
o. p., 48×35 cm

KONYHASAROK, 1960. k.
v. p. 41×30,5 cm

A műveket a Budapesti Történeti Múzeum datálta.

KULTURÁLIS MINISZTÉRIUM TULAJDONA

SÉTÁLÓK
olaj, 60×25 cm

CSENDÉLET ÚJSÁGGAL
o., 52×78 cm

CSENDÉLET
o., 60×40 cm

A FESTŐ
o., 30×85 cm

ÖNARCKÉP
o., 58×41 cm

A FESTŐ
o., 85×30 cm

ÉNEKPRÓBA
o., 60×30 cm

KISVÁROS
o., 68×35 cm

ÜVEGABLAKTERV
o., 55×70 cm

KISVÁROS
o., 22×29 cm

INTERIEUR SZOBORRAL
o., 80×100 cm

SZENTENDRE
o., 42×28 cm

JANUS PANNONIUS MÚZEUM PÉCS

NŐ POHÁRRAL, 1914–1916
o. v., 66×53,5 cm

CSENDÉLET, 1920–1923
vízf. papír, 37,5×52 cm

FALURÉSZLET, 1920–1923
o. v., 26,7×29,5 cm

SZENTENDREI UTCAKÉP, 1930–1936
o. v., 54×65 cm

FALURÉSZLET, 1930-as évek
v. o., 26,5×29,5 cm

GYÜMÖLCS CSENDÉLET, 1930-as évek
p. akv., 24×31 cm

MÓRICZ NÉNI KONYHÁJA
1938., o. v., 78×100 cm

UTCARÉSZLET, 1938–40
vízf. papír, 23×32 cm

Csendélet

CSENDÉLET 3 ALMÁVAL, ZÖLD KANCSÓVAL, 1938
vízf. papír, 23×29 cm

CSENDÉLET ALMÁKKAL, NAPRAFORGÓVAL
1938—1940.,
o. v., 68×73 cm

GYÜMÖLCS-CSENDÉLET, 1938—1940
vízf. papír, 24×31 cm

ASSZONY GYEREKKEL, 1938—1940
tus, papír, 34×21 cm

ÁLLÓ AKT I., 1938—1940
tus, papír, 21×15 cm

ÁLLÓ AKT II., 1938—1940
tus, papír, 21×15 cm

HÁROM ÁLLÓ AKT, 1938—1940
tus, papír, 15×21 cm

CSENDÉLET ZÖLD KANCSÓVAL, 1946—1948
o. v., 48×57 cm

CSENDÉLET, 1946—1948
gouache, p., 37,5×52 cm

INTERIEUR, 1946—1948
papír, 41,5×59 cm

TERÍTETT ASZTAL, 1950
p. papír, 100×70 cm

VÖRÖS KANCSÓ, 1950
papír, p., 120×85 cm

KAKTUSZ CSENDÉLET, 1950—1951
o. v., 70×35 cm

ALMÁK A SZÉKEN, 1950
p., papír, 14×10 cm

KERTBEN, 1949
vízf. papír, 207×280 cm

HÁZ FÁK KÖZT, 1950
vízf. papír, 243×316 cm

HÁZAK TEMPLOMMAL, 1950—1951
vízf. papír., 29×22,8 cm

HÁZAK ÉS FÁK, 1950—1951
vízf., papír, 17,6×25,3 cm

KERTRÉSZLET, 1951
vízf. papír, 28,5×20 cm

CSÓNAKÁZÓK, 1950—1951
vízf. papír, 18,8×26 cm

SZENTENDRE, 1951
vízf. papír, 19×27 cm

CSENDÉLET, 1951
gouache, papír, 42,5×30 cm

TÜKÖR ASZTALKA, 1951
p. papír, 42,7×30,2 cm

ASZTALKA ÉS SZÉK, 1951
p. papír, 42×30 cm

CSENDÉLET, 1951
p. papír, 22×30 cm

CSENDÉLET, 1951
p. papír, 30,2×42,7 cm

KIS ASZTALKA, 1951
kréta, papír, 16×11,5 cm

KÉPTERV I., 1952
kréta, papír, 18×8 cm

ASZTALKA, 1951
színes kréta, papír, 16,2×11,7 cm

ANYA GYERMEKKEL, 1951
tus, papír, 20×13,7 cm

ANYA GYERMEKKEL, 1951
tus, papír, 29×19,5 cm

ANYA GYERMEKKEL, 1952
p. papír, 14×10 cm

ÖNARCKÉP, 1952
toll, tinta, papír, 15×21 cm

ÖNARCKÉP, 1953
tinta, papír, 23×15,5 cm

ÖNARCKÉP, 1953
szén, papír, 16×11,5 cm

CSENDÉLET, 1952
tus, papír, 17×11 cm

ÖNARCKÉP, 1953
tus, papír, 22×31,7 cm

ÖNARCKÉP KÉZZEL, 1953
tus, papír, 22×32 cm

CSENDÉLET, 1954
vízf. papír, 27×20 cm

VIRÁG, 1954
vízf. papír, 19×28 cm

ÉNEKPRÓBA II., 1955
kréta, cer., p., 6,8×8 cm

MŰSOR-ÉRTEKEZLET, 1955
színes cer., papír, 11×15,5 cm

SZOBA SUBLÓTTAL, 1954
o. furnir, 30,5×40 cm

MEGBESZÉLÉS, 1955
kréta, tinta, papír, 15×23,2 cm

SZOBARÉSZLET, 1956
o. furnir, 40,5×49,5 cm

ÖNARCKÉP SZÉKKEL, 1957
o. lp., 70×36 cm

MŰTEREMRÉSZLET ÁLLVÁNNYAL, 1957
o. furnir, 50×36,5 cm

MŰTEREM, 1958
o. lp., 27,5×21 cm

ÉNEKPRÓBA, 1958
szén, p., 60×28,5 cm

ÉNEKPRÓBA, 1958
o. lp., 28×20,7 cm

ÚJSÁGOLVASÓK, 1957
o. v., 50×30 cm

ÖNARCKÉP, 1965
o. farost., 77×51 cm

EDÉNYES, 1958
o. lp., 27×19,5 cm

FELTÁMADÁS
tus, 46×31,4 cm

A műveket a Pécsi Janus Pannonius Múzeum datálta.

Két szék, két ablak

HERMAN OTTÓ MÚZEUM MISKOLC

ÉPÍTŐK
kréta, 34×46,5 cm

DOMBOK
vízf., 28×27 cm

CSENDÉLET
vízf., 29×20,5 cm

ÉNEKPRÓBA
színes cer., 11×15 cm

HÁZAK A DUNÁNÁL
vízf., 20×27 cm

ANYA, GYERMEK
kréta, 14×10 cm

CSENDÉLET
színes kréta, 16,5×11 cm

ANYA GYERMEKKEL
színes kréta, 14×10 cm

KÉPTERV
színes cer., 14,5×10 cm

VÁZLATOK AZ ÉNEKPRÓBÁHOZ
tollrajz, 23,5×16 cm

GÖRBE UTCA
vízf., 10,5×13 cm

KOLLÉGIUM
kréta, o., 34×44 cm

ASZTALKA SZÉKKEL
kréta, papír, 15×11 cm

ÖNARCKÉP
tus, papír, 28,5×20 cm

OLVASÓ NŐ
cer., papír, 18×14 cm

ÉNEKPRÓBA II.
színes cer., 12×6 cm

ÖNARCKÉP
tus, karton, 20,5×14 cm

ÖNARCKÉP
cer., 23,5×7 cm

SÁRGA SZOBA
o. karton, 21×28 cm

MŰTEREMASZTAL
o. karton, 50×40 cm

SZOBÁBAN
o. karton, 21×28 cm

ÖNARCKÉP
o. fa, 68×36 cm

CSÍKOS TERÍTŐ
o. karton, 30×40 cm

MŰTEREM RÉSZLET
o. fa, 50×40 cm

SÁRGA HÁZ
p. karton, 50×30 cm

OLVASÁS KÖZBEN
o. fa., 40×30 cm

ANYA GYERMEKKEL
p. karton, 44×30 cm

AZ ASZTALOS
o. v., 55×35 cm

ALMÁK A SZÉKEN
p. karton, 112×85 cm

ÖNARCKÉP
p. karton, 110×86 cm

FERENCZY MÚZEUM SZENTENDRE

CSENDÉLET
o. v., 80×98 cm

SÁRGA HÁZ, 1950
papír, akv., 30×20 cm

ANYA GYERMEKKEL, 1952
papír, tusrajz, 21×28 cm

ÉNEKPRÓBA, 1965
falemez, o., 60×25 cm

A FESTŐ, 1965
falemez, o., 60×25 cm

SZENTENDRE, 1965
falemez, o., 60×25 cm

SZENTENDREI MŰVÉSZTELEP, 1950
papír, vízf., 48×32 cm

SZENTENDRE, 1948
papír, akv., 20×27 cm

CSENDÉLET, 1948
papír, akv., 19×27 cm

CSENDÉLET ÚJSÁGGAL
falemez, o., 40×60 cm

ÉPÍTŐK, II.
v. o., 30×25 cm

CSENDÉLET, 1928
o. v., 29×34 cm

NAGYBÁNYA, 1930
v., 28×38 cm

SZENTENDRE 1969
o. farost, 51×25 cm

HAZAFELÉ (KALAPOS FIÚ)
o. v., 95×95 cm

CSENDÉLET A KERTBEN
papír, p., 27×40,5 cm

ÖNARCKÉP
o. v., 49×34,5 cm

CSENDÉLET ÖNARCKÉPPEL
o. v., 56×81 cm

VÁROSKÉP PARKKAL
tus, papír, 32×45 cm

KÉK ÖNARCKÉP, 1967
farost, o., 60×25 cm

KOMPOZÍCIÓ, 1912
papír, 90×63 cm

NAGYBÁNYA, 1932
v. o., 75×48 cm

SZENTENDRE (A FESTŐK VÁROSA)
farostlemez, o., kréta, 50×16 cm

ÖNARCKÉP
karton, o., 56,5×36,5 cm

SZENTENDREI MÚZSA
fa, o., 30×85 cm

SZENTENDREI FESTŐ
farostlemez, o., 44×62 cm

SZENTENDREI GÖRBE UTCA, 1940
o. v., 53×71 cm

DUNA SZENTENDRÉNÉL
akv., papír, 31×49 cm

RÉGI MŰVÉSZTELEP
akv., papír, 32×47 cm

RÉGI MŰVÉSZTELEP, 1956
akv., papír, 30×46 cm

KÁNTOR ANDOR HÁZA
akv., papír, 46×30,5 cm

CSENDÉLET SZABADBAN
p. papír, 30×41 cm

CSENDÉLET HÁZ ELŐTT
akv., papír, 15×25 cm

FÉRFI HÁTAKT, 1912
szén, papír, 47×27 cm

SZENTENDRE I., 1965
o. karton, 29×16 cm

KONSTRUKTÍV CSENDÉLET CSÉSZÉVEL
szén, papír, 23,5×28,5 cm

KÖNYÖKLŐ FÉRFI
o. v., 22,5×30,5 cm

ÜLŐ ÖNARCKÉP KISASZTALNÁL
o. karton, 27,5×18 cm

BESZÉLGETŐK
o. karton, 12×20,5 cm

KUPORGÓ NŐ, 1938
tus, színespapír, 21×21 cm

CSENDÉLET SZÉKKEL
akv., papír, 46,5×30 cm

GYÜMÖLCS CSENDÉLET TERÍTŐVEL
akv., papír, 46,5×30 cm

CSENDÉLET SZABADBAN II.
p., 39,5×49,5 cm

NAPRAFORGÓS CSENDÉLET
cer., akv., papír, 21,5×29,8 cm

HAZATÉRŐK
akv., papír, 21×28 cm

SZENTENDREI TEMPLOM, 1940
akv., papír, 35×25 cm

GYÜMÖLCS CSENDÉLET VÖRÖS KORSÓVAL
akv., papír, 28×20,8 cm

FATÖRZS SÁRGA HÁZZAL
akv., papír, 50×35 cm

VÍZHORDÓNŐ (SZENTENDREI KÚT), 1949
akv., cer., papír, 14,2×20,5 cm

SZENTENDREI RÉSZLET A SZAMÁRHEGYRŐL
akv., papír, 28,5×13,7 cm

VÍZPARTON ÜLŐ FÉRFI
akv., papír, 17,5×25 cm

TÁJ KIDŐLT FÁVAL, 1948 (KERT SZENTENDRÉN)
akv., 10×14,2 cm

SZENTENDREI UTCA, 1950
akv., 14,5×20,5 cm

ABLAK, 1950
cer., akv., 17×11,8 cm

HÍD HÁZAKKAL
cer., akv., 11,6×16,8 cm

FA (KERT), 1948
akv., 10,5×14,3 cm

BESZÉLGETŐK
akv., 12,5×20,6 cm

NAGY FATÖRZS, 1950
akv., 23,3×16,8 cm

ANYA
tus, toll, 20,5×14 cm

ANYA, 1950
szén, 34×23,5 cm

MEGBESZÉLÉS
cer., kréta, 7,8×19 cm

ÖNARCKÉP
cer., 21×14,7 cm

OLVASZTÁR, 1955
szén, 13,9×8 cm

ANYA II.
tus, toll, 20,7×14,7 cm

ANYA III.
tus, toll, 20×13 cm

SZENTENDREI TÁJ, 1950
akv., 9,7×12 cm

KOMPOZÍCIÓ VÁZLAT (FÁVAL), 1950
cer., 12×7 cm

CSENDÉLET DRAPÉRIÁVAL
pittkréta, 29,8×21 cm

ÉPÍTKEZŐK
toll., akv., 38,8×30,5 cm

ÉNEKLŐK
cer., 20,7×9 cm

1–5 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT I.
– vegyes technika

1–5 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT II.
– vegyes technika

1–5 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT III.
– vegyes technika

1–5 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT IV.
– vegyes technika

1–5 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT V.
– vegyes technika

1–5 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT VI.
– vegyes technika

1–3 KOMPOZÍCIÓS VÁZLAT VII.
– vegyes technika

FELOLVASÁS (KÉT KOMPOZÍCIÓ VÁLTOZAT)
cer., 23,5×16 cm

KOLLEGISTÁK, 1947
kréta, cer., 8×12 cm

SZENTENDREI TEMPLOM
cer., akv., 15×10 cm

CSENDÉLET KOMÓDDAL
cer., kréta, 18×8 cm

KOLLEGISTÁK
cer., 8,8×15,8 cm

TÁJKÉP HÁZAKKAL, 1948
cer., akv., 9,7×13,8 cm

FALUSI KÓRUS
cer., 8×10,5 cm

SZENTENDREI RÉSZLET A SZAMÁRHEGYRŐL, 1950
akv., cer., 14,5×20,5 cm

NŐI HÁTAKT, 1917
cer., 21×9,7 cm

Csendélet újsággal, tükrös önarcképpel

Csendélet újsággal (Népszava)

NÉGY FÉRFI AKT TANULMÁNY, 1912
vöröskréta, 24×18,7 cm

VÁROSLIGETI RÉSZLET, 1911
vöröskréta, 24,2×19 cm

FIGURÁLIS KOMPOZÍCIÓ VÁZLAT
cer., 8,5×10,5 cm

KÉPTERV, MANDOLINNAL, 1950
cer., akv., 15,5×11,7 cm

HÁZ FÁK KÖZÖTT, 1950
tus, toll, 23,5×33 cm

VIRÁGCSENDÉLET TÜKÖRREL, KÉPTERV
színes kréta, 9,7×3 cm

TÉRDELŐ NŐI AKT, 1936
tus, toll, 28,5×17 cm

PERLROTT CSABA RAJZOL, 1936
tus, toll, 25×17,5 cm

NAGYBÁNYA FENYŐKKEL, 1927
lito, 24,5×36 cm

SZOBABELSŐ SÁRGAVIRÁGGAL
akv., 21×28 cm

ÖNARCKÉP TANULMÁNY, 1958
toll, 24×16 cm

SZENTENDRE BESZÉLGETŐKKEL
toll, 15,7×9,7 cm

HÁZ FÁK KÖZÖTT, 1950
akv., 31×24 cm

ÁLLÓ FÉRFIAKT
szén, 56×31 cm

BESZÉLGETŐK
cer., 7×8 cm

ÉNEKLŐK
cer., 17×8,7 cm

HÁROM OLVASZTÁR TANULMÁNY, 1955
cer., kréta, 24×32,5 cm

FA, 1951
cer., akv., 33,5×23,5 cm

KERTI BESZÉLGETŐK, 1951
cer., akv., 33,5×23,5 cm

ANYA II.
szén, 43×30,5 cm

CSENDÉLET TÁLLAL ÉS KÖNYVVEL
szén, 30×21 cm

VASALÓ NŐ
pitt, 29,5×21 cm

HÁROM ÉNEKLŐK (KOMPOZÍCIÓ VÁZLAT)
cer., 17×24 cm

CSENDÉLET ENTERIŐRBEN
cer., pitt, 16,5×12 cm

CSALÁD
cer., 19×20,5 cm

MEGBESZÉLÉS (VÁZLAT)
cer., 24×17 cm

CSENDÉLET KOMÓDDAL II.
cer., 17,5×7,8 cm

ÁLLÓ NŐI HÁTAKT, 1936
vöröskréta, 34×21 cm

ÉPÍTKEZŐK (VÁZLAT)
o. karton, 40×30 cm

ENTERIŐR OVÁLIS ASZTALLAL
akv., cer., 20×14 cm

ENTERIŐR SÁRGAVIRÁGGAL II.
akv., 20,7×28 cm

ÖNARCKÉP VÁZLAT, 1936
toll, 24×17 cm

KERTI MUNKA, 1948
akv., 14,5×19,7 cm

ANYA III.
szén, 33,5×24 cm

GYÜMÖLCS CSENDÉLET
tus, toll, 28,5×19,5 cm

ASZTALNÁL ÜLŐ FÉRFI
szén, pitt, 50×30 cm

GYÜMÖLCS CSENDÉLET
akv., 30,5×47 cm

FALUSIAK
cer., 10,7×9,4 cm

CSÁKÁNYOZÓ, KÉT TANULMÁNY
cer., 14,5×15,5 cm

OLVASZTÁR, DUNAI VASMŰ, 1955
kréta, 14×9 cm

VÁZLATOK MUNKAFOLYAMATOKRÓL
kréta, 30,5×21 cm

HÁROM MUNKÁS (MOZGÁSTANULMÁNY)
kréta, szén, 21,5×14,5 cm

MUNKÁSOK, TANULMÁNY
kréta, szén, 30,5×20,5 cm

POHARAK, 1948 UTÁN
cer., 21×10 cm

ÜLŐ FÉRFI BOTTAL
vöröskréta, 15,2×20,5 cm

ÁLLÓ ÖNARCKÉP
cer., 24×9 cm

LEKVÁRFŐZŐK
szén, 30×21,5 cm

CSAPOLÁS (VÁZLAT)
kréta, 24×31 cm

FATANULMÁNYOK, 1950
tus, ecset, 23,5×34 cm

SZENTENDREI TÉR ÉS TEMPLOM
cer., akv., 21×6,8 cm

ÖNARCKÉP, 1927
cer., 13,7×10 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1933
vöröskréta, 23,5×17 cm

TÉRDELŐ FÉRFI AKT, 1917
cer., 34×21 cm

ÖNARCKÉP TANULMÁNY, 1929
cer., 15,5×10 cm

KÉT OLVASÓ VÁZLAT, 1952
p., 21×30 cm

KALAPÁCSOS FÉRFI
kréta, szén, 30,5×21 cm

OLVASZTÁROK, TANULMÁNY
kréta, 21,5×31 cm

OLVASZTÁROK, TANULMÁNY
vöröskréta, 24×32,5 cm

OLVASZTÁROK
kréta, 24×32,5 cm

OLVASZTÁROK
vöröskréta, 24,5×33 cm

OLVASZTÁROK
vöröskréta, 21×30,5 cm

CSAPOLÁS
kréta, szén, 16×24 cm

KÉPVÁZLATOK
cer., 20,5×14 cm

KASZÁLÓ VÁZLAT
cer., szén, 21×14,5 cm

NON FIGURATÍV KOMPOZÍCIÓ TERV I.
szén és akv., 30,5×21 cm

NON FIGURATÍV KOMPOZÍCIÓ TERV II.
szén és akv., 30,5×21 cm

NON FIGURATÍV KOMPOZÍCIÓ TERV III.
szén és kréta, 30,5×21 cm

LOVAK ÉS FIGURÁK
tus, toll, 14×15,5 cm

ANYA
cer., szén., 15×20,5 cm

MUNKÁS FIGURÁK
cer., 10×8,5 cm

KALAPÁCSOS FÉRFI
cer., vöröskréta, 30,5×21,5 cm

OLVASZTÁROK
vöröskréta, 21×31 cm

OLVASZTÁR
vöröskréta, 32,5×24 cm

OLVASÓ
vöröskréta, 30,5×42 cm

NŐI HÁTAKT, 1936
vöröskréta, 21,5×12 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1930
tus, toll, 24,5×17,5 cm

KÉT TÉRDELŐ NŐI AKT
tus, toll, 15×21,5 cm

HÁROM ÁLLÓ NŐI AKT, 1933
tus, toll, 31×21,5 cm

KÉT LEHAJLÓ NŐI AKT TANULMÁNY
tus, toll, 21×34 cm

ÁLLÓ NŐI AKT
tus, toll, 23,5×17 cm

TÉRDELŐ NŐI AKT
tus, toll, 23,5×16,8 cm

SZÉKRE TÁMASZKODÓ ÜLŐ NŐI AKT, 1930
tus, toll, 21,5×31,5 cm

ÁLLÓ NŐI HÁTAKT, 1930
tus, toll, 32×23,5 cm

LOVAK
tus, toll, 14,5×21 cm

KÖZÖNSÉG, VÁZLAT
cer., 20,5×10,5 cm

PÁRIZSI SZAJNA-HÍD
cer., 12,5×16,5 cm

NŐI HÁTAKT
tus, toll, 31×22 cm

OLVASZTÁR
vöröskréta, 21,5×30,5 cm

ÁLLÓ NŐI AKT, 1933
vöröskréta, 34×21 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1933
vöröskréta, 30,5×21 cm

SZENTENDREI TÁJ
szén, p., 21×30,5 cm

HÁROM NŐI AKT, 1930
tus, toll, 15×22 cm

Csendélet önarcképpel és sárga kalappal

Virágcsendélet

NÉGY NŐI AKT, 1930
tus, toll, 15×22 cm

ÁLLÓ NŐI AKT, 1930
tus, toll, 21×17 cm

NŐI AKT, 1933
tus, toll, 25×17,5 cm

KÉT NŐI AKT, 1933
tus, toll, 25×17,5 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1930
tus, toll, 15×22 cm

NÉGY NŐI AKT, 1934
tus, toll, 21,5×31 cm

NŐI AKTTANULMÁNYOK, 1936
tus, toll, 24×21,5 cm

NŐI AKTTANULMÁNYOK, 1933
tus, toll, 24×31,5 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1930
tus, toll, 11×15 cm

KÉT NŐI AKT, 1930
tus, toll, 15×22 cm

SZÉKRE TÁMASZKODÓ NŐI AKT
tus, toll, 17×21 cm

OLVASÓ NŐ
tus, toll, 21,5×27 cm

KÉT FEKVŐ NŐI AKT, 1936
vöröskréta, 21,5×31 cm

HÁROM AKT VÁZLAT, 1936
tus, toll, 21,5×30 cm

ÜLŐ AKT, FEKVŐ AKT
tus, toll, 22×15 cm

ÁLLÓ FÉRFI AKT, 1917
cer., 34×21 cm

KÉT ÁLLÓ NŐI AKT
cer., 34×21 cm

ÜLŐ FÉRFI AKT, 1917
cer., 34×21 cm

NŐI AKT, 1933
vöröskréta, 27×21 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1913
cer., 34×21 cm

ÜLŐ NŐI AKT, 1917
cer., 29,5×22,5 cm

ÁLLÓ NŐI AKT, 1917
cer., 34×21 cm

ÖNARCKÉPEK TANULMÁNYLAP
cer., tus, 27×21 cm

ÜLŐ NŐI AKT
cer., tus, 21,5×24 cm

HAT KÉPVÁZLAT
kréta, 22,5×29,5 cm

ÜLŐ NŐI AKTOK
tus, toll, 15,5×21,5 cm

ÜLŐ NŐI AKT
tus, toll, 21,5×24 cm

NŐI AKT, 1933
tus, toll, 21,5×11 cm

ÜLŐ NŐI AKT
tus, toll, 17×21 cm

HÁROM NŐI AKT
tus, toll, 21,5×30 cm

FEKVŐ NŐI AKT
tus, toll, 21,5×31 cm

FÉRFI AKTOK, 1912
vöröskréta, 24×19 cm

FÉRFI AKTOK, 1912
vöröskréta, 24×19 cm

NŐI AKTOK, 1912
vöröskréta, 24×19 cm

NŐI AKT, 1917
cer., 24×20,5 cm

VÁZLATKÖNYV
vegyes techn., 23,6×3,4 cm

VÁZLATKÖNYV
cer., 23,5×33,4 cm

DEKORATÍV KOMPOZÍCIÓ
akv., tus, 20×30 cm

DÍSZÍTŐ TERV
akv., tus, 20×30 cm

PIAC VÁZLAT
cer., 16,5×23,5 cm

TANULMÁNYLAP
cer., 16,5×23,5 cm

OLVASÓ
szén., 21×15 cm

TÁJKÉP VÁZLAT
cer., 8,5×14 cm

PÁRIZSI JEGYZETEK 1—3
cer., 26×32 cm

PÁRIZSI JEGYZETEK 4—5
cer., 26×32 cm

PÁRIZSI VÁZLATOK 6—9
cer., 26×32 cm

ÜLŐ CSOPORT
cer., 17×24 cm

TANULMÁNYFEJ
tus, toll, 12×16 cm

ÖNARCKÉP TANULMÁNY
24×17 cm

OLVASÓK
cer., 17×20,5 cm

TANULMÁNY
szén, 21×30 cm

SZENTENDRE SÉTÁLÓKKAL
cer., 14×10 cm

SZENTENDREI KÉPVÁZLAT
cer., 21,5×14,5 cm

PÁRIZSI LÁTKÉP
cer., 7×16 cm

SZENTENDREI KÉP VARIÁCIÓ I.
kréta, cer., 22,5×7 cm

SZENTENDREI KÉP VARIÁCIÓ
kréta, cer., 22,5×8 cm

KÉP KÉPVÁZLAT FALUSI UTCÁRÓL
p., 21,5×30 cm

SZENTENDREI KÉPVÁZLAT
akv., cer., 30,5×21,5 cm

SZENTENDREI IDILL
o., farost, 42×28 cm

SZENTENDRÉN
o., farost, 44×18 cm

SZENTENDRE ÜVEGABLAKTERV TRIPTICHON
o., kréta, 53×42,5 cm

SZENTENDREI CSALÁD
o., farost, 59×24 cm

FIATALOK
o., farost, 85×30 cm

ÜVEGABLAKTERV I. A.
o., karton, 87×28 cm

ÜVEGABLAKTERV
o., karton, 96×31 cm

ÜVEGABLAK TERV
o., karton, 95×22 cm

SZENTENDREI FESTŐ ANGYALLAL
o., vegyes technika, p., 107×30 cm

ÉPÍTKEZÉS
o., falemez, 85×30 cm

ÉPÍTKEZÉS II.
o., falemez, 85×30 cm

ÉPÍTŐK H.
o., karton, 83×28 cm

ÉPÍTŐK II., H.
o., karton, 83×28 cm

ÉPÍTŐK C.
vegyes technika, 95×35,5 cm

ÉPÍTŐK C.
vegyes technika, 95×35,5 cm

ÉPÍTŐK, B.
o., farost, 87×31 cm

ÜVEGABLAKTERV ÖNARCKÉPPEL
o., karton, 100×28 cm

ÜVEGABLAK TERV, III.
o., karton, 87×28,5 cm

ANYA KÉT GYERMEKÉVEL
o., karton, 107,5×35 cm

CSENDÉLET KALAPPAL
o., karton, 28×39 cm

SZENTENDREI PARK ÖNARCKÉPPEL, 1972
o., farost, 25×20 cm

ÉPÍTŐK
o., kréta, farost, 47×20 cm

ANYA GYERMEKÉVEL
o., farost, 45×18 cm

AZ ANYA
o., karton, 41×15 cm

SZENTENDREI FEJEK
o., farost, 25×70 cm

(CSALÁD), ANYA GYEREKEKKEL
o., farost, 100×28 cm

ÖNARCKÉP
szén, kréta, 85×30 cm

KISVÁROS
papír, p., 42×28 cm

ÖNARCKÉP FÁVAL
o., farost, 39×23 cm

ÖNARCKÉP TEMPLOMOKKAL
o., farost, 37×22 cm

SZENTENDRE, 1968
o., falemez, 30×16 cm

SZENTENDRE
o., falemez, 30×16 cm

FESTŐ
o., falemez, 47×24,5 cm

DIÁKOK
o., falemez, 22×30 cm

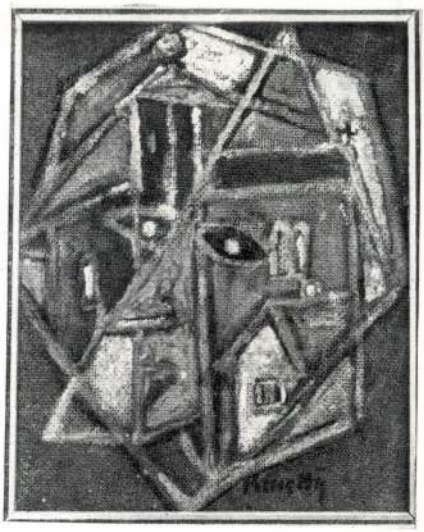

Szentendrei park

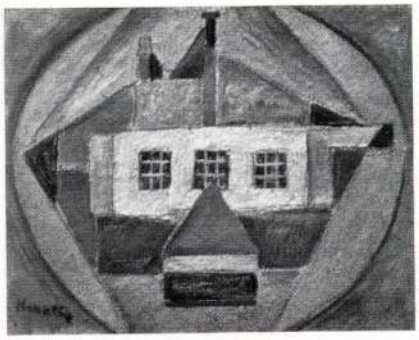

Budapest külváros

KÜLVÁROS
o., falemez, 23×39 cm

ÉPÍTŐK
o., falemez, 29×16 cm

SZENTENDRE I., 1961
p., papír, 22×16 cm

A FESTŐ
szén, 83×28 cm

ÉPÍTŐK
o., papír, 85,5×30 cm

ÉPÍTŐK
o., papír, 85×30 cm

CSENDÉLET SZOBORRAL ÉS VIRÁGGAL
o., falemez, 120×85 cm

ÜVEGABLAK, SZENTENDRE
87×27 cm

ÜVEGABLAK, SZENTENDRE KEREKESKÚTTAL
87×27 cm

ÜVEGABLAK, ÖNARCKÉPPEL
103×32 cm

ÜVEGABLAK, ZENEI MOTÍVUMOKKAL
48×26,5 cm

ÜVEGABLAK, ÖNARCKÉPPEL
58,5×23,5 cm

ÜVEGABLAK, ANYA GYERMEKÉVEL
115×30 cm

ÜVEGABLAK, FESTŐ SZENTENDRÉN
100×28 cm

ÜVEGABLAK, FESTŐ SZENTENDRÉN
100×32 cm

ÜVEGABLAK, ÉNEKLŐK
50,5×23 cm

ÜVEGABLAK, SZENTENDRE, 1972
88×28 cm

ÜVEGABLAK SZENTENDREI FESTŐ
105×34 cm

ÜVEGABLAK, SZENTENDRE
89×28 cm

ÜVEGABLAK, HÁRMASABLAK BAL
o., 95×30 cm

ÜVEGABLAK, HÁRMASABLAK JOBB
o., 95×30 cm

FÉRFI ARCKÉP, 1913—1914
o., karton, 39×31 cm

SÁRGAKALAPOS ÖNARCKÉP
o., 85×60 cm

KÉT AKT DRAPÉRIÁVAL
o., 100×75 cm

CSENDÉLET SÁRGA VÁZÁVAL
o. p., 68×57 cm

ÜVEGKOMPOZÍCIÓ I.
60×25,5 cm

ÜVEGKOMPOZÍCIÓ II.
60×25,5 cm

KOMPOZÍCIÓ I.
színesüveg, 50×15 cm

KOMPOZÍCIÓ II.
színesüveg, 60×14 cm

ÜVEGABLAK FESTETT SARLÓ ÉS KALAPÁCCSAL
50×14,5 cm

ÜVEGABLAK FESTŐ KÉT ANGYALLAL
ragasztott, 105×30 cm

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM SZÉKESFEHÉRVÁR

ÖNARCKÉP, 1928
o. karton, 40×30 cm

CSENDÉLET, 1950
p., 84×59 cm

SZENTENDRE, 1962
p., 17×23 cm

A műveket a Székesfehérvári Múzeum datálta.

TÜRR ISTVÁN MÚZEUM BAJA

GITÁROS CSENDÉLET
o., 100×35 cm

TÁJKÉP
rézkarc, 6×9 cm

PIAC
kőrajz, 24×36 cm

Gyümölcscsendélet fehér csészével

BALASSI BÁLINT MÚZEUM ESZTERGOM

LAKÁSÉPÍTŐK
o., 40×30 cm

HEGYI BESZÉD
o., 76×98 cm

KATONA JÓZSEF MÚZEUM KECSKEMÉT

A KECSKEMÉTI VÁSÁRTÉR, 1913
o. v., 80×120 cm

A KECSKEMÉTI MÚZEUM ÉS PARK LÁTKÉPE, 1910 k.
o. v., 76×60 cm

A műveket a Kecskeméti Múzeum datálta.

RIPPL-RÓNAI MÚZEUM KAPOSVÁR

VÁROSRÉSZLET
o. v., 20×26,5 cm

VIRÁGOS-ALMÁS CSENDÉLET
o. karton, 35×48 cm

HAZAFELÉ
o. v., 48,5×68,5 cm

THURY GYÖRGY MÚZEUM NAGYKANIZSA

CSENDÉLET
p., 70×100 cm

HAZAFELÉ
o. 60×24 cm

MŰVÉSZETI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETE

ÉPÍTŐK
o., 77×42 cm

Üvegablak zenei motívumokkal

MAGÁNGYŰJTŐK

CSENDÉLET, 1930 k.
o. p., 43×63 cm
Bartos József tul.

SZENTENDREI UTCARÉSZLET, 1950 k.
p., 16×22 cm
Bartos József tul.

SZENTENDREI HÁZAK, 1930 k.
o. p., 23×30 cm
Bartos József tul.

TÁJ, 1930 k.
o. v., 54×60 cm
Barna Jenő tul.

DUNAPARTI RÉSZLET, 1934
o. v., 51×67 cm
Barna Jenő tul.

KECSKEMÉTI UTCA, 1910
o. v., 60×70 cm
Barna Jenő tul.

SZOBABELSŐ VIRÁGGAL, KALAPPAL
o. v., 63×77 cm
Barna Jenő tul.

PALÁNKOK, 1940 k.
o. v., 56×80 cm
Barna Jenő tul.

FALUSI UTCA, 1920—1921
o. v., 47×29,5 cm
Barna Jenő tul.

ÓBUDAI RÉSZLET, 1920 k.
o. v., 39,5×45,5 cm
Barna Jenő tul.

NAPRAFORGÓK
o. v., 56×80 cm
Barna Jenő tul.

KISVÁROSI UTCA BESZÉLGETŐKKEL
o. v., 42×50 cm
Barna Jenő tul.

FÉRFIARCKÉP ZÖLD NYAKKENDŐVEL, 1911 k.
o. v., 64,5×42 cm
Barna Jenő tul.

FALUSI TÁJ KŐHÍDDAL
o. v., 56×70 cm
Barna Jenő tul.

ÖNARCKÉP MŰTEREMBEN, 1924 k.
o. v., 70×50 cm
Barna Jenő tul.

ÁLLÓ NŐI AKT, 1926 k.
o. v., 70×50 cm
Barna Jenő tul.

UTCARÉSZLET, 1910 k.
o. v., 60×70 cm
Barna Jenő tul.

FEKVŐ NŐ, 1930 k.
o. v., 34×50,5 cm
Barna Jenő tul.

NAGYBÁNYAI RÉSZLET, 1930 k.
o. v., 54×67 cm
Barna Jenő tul.

KÉT SZÉK, KÉT ABLAK, 1942—1943
o. v., 50×60 cm
Barna Jenő tul.

GYÜMÖLCS CSENDÉLET KOSÁRRAL, 1940 k.
és kék kancsóval
o. v., 70×75 cm
Barna Jenő tul.

INTERIEUR BIEDERMEYER SZÉKKEL, 1955 k.
o. v., 40×50 cm
Barna Jenő tul.

CSENDÉLET KÚT FOLYÓIRATTAL, 1930
o. v., 54×67 cm
Dévényi Iván tul.

HOMMAGE A BARCSAY JENŐ, 1930
o. falemez, 29×16 cm
Dévényi Iván tul.

GYÜMÖLCS CSENDÉLET FEHÉR CSÉSZÉVEL, 1925
o. karton, 30×50 cm
Gráber Margit tul.

VÍZPARTI TÁJ, 1910
o. v., 45×60 cm
Deák Dénes tul.

NAGYBÁNYAI TÁJ ABLAKBÓL
p., 35×20 cm
Deák Dénes tul.

SZENTENDREI EMBEREK, ÖNARCKÉPPEL, 1960
o., 38×32 cm
Deák Dénes tul.

CSENDÉLET, 1925—1930-as évek
o. v., 70×75 cm
Egri János tul.

VIRÁGCSENDÉLET
gouache, 23×30 cm
Egri János tul.

HAZAFELÉ, 1920 k.
o. v., 70×80 cm
Frigyes Tibor tul.

KECSKEMÉTI UTCA
o. v., 77×57 cm
Fischer Józsefné tul.

UTCARÉSZLET FÉRFIALAKKAL
t., 54×34 cm
Gondos Pál tul.

KISVÁROSI UTCA
o. v., 54×67 cm
Dr. Gegesi Kiss Pál tul.

ÖNARCKÉP, 1920-as évek
akv., 30×23 cm
Gerő Zsolt tul.

VÁROSRÉSZLET, 1930
o. v., 65×81 cm
Gila János tul.

ÖNARCKÉP, 1940 k.
o., 49×77 cm
Hesslein Béláné tul.

VÁROSRÉSZLET, 1920—1930 k.
o. v., 36×32,5 cm
Dr. Heller Vilmosné tul.

INTERIEUR, 1910
o. v.
Kiss Sándor tul.

KANCSÓS CSENDÉLET
o. p.
Kiss Sándor tul.

KERT
p.
Kiss Sándor tul.

ÖNARCKÉP
rézk.
Kiss Sándor tul.

INTERIEUR SZOBORRAL, 1930 k.
p. papír, 25×32 cm
Dr. Keresztes László tul.

GYÜMÖLCS CSENDÉLET KÉK KANCSÓVAL,
1930—40 k.
o., 59×80 cm
Klamár Ernő tul.

ÖNARCKÉP, 1965
o., 30×40 cm
Klimó Károly tul.

FRESKÓTERV, 1967
vegyes technika, 70×30 cm
Klimó Károly tul.

SZENTENDREI TÁJ, 1939
p., 20×30 cm
Klimó Károly tul.

HEGYI BESZÉD, 1910 k.
o. v., 45×55 cm
Molnár György tul.

SZENTENDREI IDILL, 1950 k.
o. fa, 27×14 cm
Marosi Zsigmond tul.

NAPRAFORGÓS CSENDÉLET
o. v., 75×62 cm
Nagy István tul.

KIS CSALÁD
o. v., 30×17 cm
Nagy István tul.

SZENTENDREI MÚZSA
o. v., 60×20 cm
Nagy István tul.

TÁJ NŐALAKKAL
t., 32×48 cm
Nagy István tul.

VÁROSRÉSZLET
p., 27×36 cm
Nagy István tul.

SZENTENDREI VÁROSRÉSZLET
kevert technika, 30×40 cm
Nagy István tul.

VÁRADI KÖRÖSPART, 1910 k.
akv., 25×20 cm
Nagy Mihályné tul.

CSENDÉLET GYÜMÖLCSÖKKEL, 1940 k.
o. v., 60×80 cm
Dr. Práger László tul.

SZENTENDREI TÁJ, 1912 k.
o. v., 45×60 cm
Rév Miklós tul.

CSENDÉLET... 1939 k.
Radnai Béláné tul.

TÁJ FIGURÁVAL
p., 29×22 cm
Magántulajdon

TÁJKÉP, 1924
o., 49×35 cm
Szerb Antalné tul.

TÁJKÉP, 1920—1930
o. v., 40×50 cm
Szeben István tul.

ÖNARCKÉP, 1920
tusrajz, 24×16 cm
Szeben István tul.

SZENES LAJOS ARCKÉPE, 1910
o. v., 74×64 cm
Szenes Zsuzsanna tul.

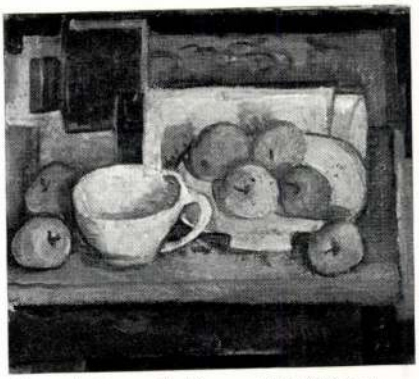

Sárgatányéros gyümölcscsendélet (Párizs)

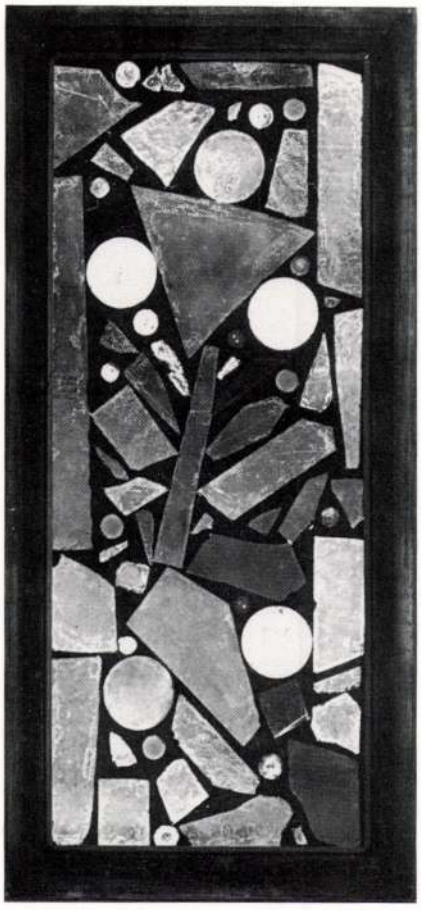

Kompozíció I. (üvegablak-terv)

FALUSI RÉSZLET, 1920. k.
o., 52×67 cm
Timár György tul.

ÖNARCKÉP, 1912
o. v., 95×60 cm
Tolnai Gábor tul.

VERANDA, 1930—1940
o. v., 73×100 cm
Budai József tul.

SZENTENDREI TÁJ, 1940 k.
o. v., 40×50 cm
Budai József tul.

ABLAKBÓL
o., 25×33 cm
Dr. Keresztes László tul.

KÖNYÖKLŐ
p., 28×15 cm
Dr. Keresztes László tul.

TÁJKÉP
tus, papír, 48×39 cm
Szerb Antalné tul.

TABÁNI TÁJ
o. v.
Tolnay Gábor tul.

ÖNARCKÉP 1912
o. v., 95×60 cm
Tolnay Gábor tul.

SZENTENDREI SÁRGA TEMPLOM, 1940 k.
vegyes technika, 23×31 cm
Budai József tul.

TÁJKÉP
o. v., 75×58 cm
Budai József tul.

OLVASÓ NŐ, 1920 k.
o. v., 54×64 cm
Budai József tul.

CSENDÉLET
o. fa, 50×60 cm
Dr. Puskás Ernő tul.

TÁJKÉP
o. v., 75×58 cm
Budai József tul.

OLVASÓ NŐ 1920 k.
o. v., 54×64 cm
Budai József tul.

DUNAKANYAR 1940 k.
o. p., 30×46,5 cm
Glücks Ferenc tul.

OLVASÓ NŐ
t. 35,5×52 cm
Vermes István tul.

KMETTY JÁNOSNÉ TULAJDONA

A DUNÁNÁL, 1950 k.
akv., 17×25 cm

TÁJ, 1950
akv., 20×28 cm

KERTBEN, 1950
akv., 20×27 cm

CSENDÉLET VÖRÖS KANCSÓVAL, 1950
cer., kréta, 22×15 cm

ÉNEKLŐK, 1954
szénrajz, 75×115 cm

SÉTA SZENTENDRÉN, 1960 k.
vegyes technika, 16×6 cm

SÉTÁLÓK, 1960 k.
p., 21×75 cm

TERVRAJZOK, 1965—70
(5 db)

ÖNARCKÉP FÁVAL, 1970
szénrajz, 41×25 cm

SZENTENDREI KOMPOZÍCIÓ, 1970
p., 47×15 cm

A FESTŐK VÁROSA, 1971
o. kréta, farostlemez, 50×16 cm

SZENTENDRE A BÜKKÖS HÍDJÁVAL, 1971 k.
kréta, papír, 35×24 cm

KÉK ÖNARCKÉP, 1971
o., 36×21 cm

A MŰVÉSZTELEPEN, 1972
cer., 57×16 cm

ÜVEGKOMPOZÍCIÓ I., 1972
színes üveg, 60×25,5 cm

ÜVEGKOMPOZÍCIÓ II., 1972
színes üveg, 60×25,5 cm

KOMPOZÍCIÓ I., 1972
színes üveg, celluloid, 50×15 cm

KOMPOZÍCIÓ II., 1972
színes üveg, celluloid, 60×14 cm

SZENTENDRÉN, 1972
p., 43×15,5 cm

ÜVEGABLAKTERV, 1973.
tempera, 37×48 cm

TELEPI FÁK
p., 37×52 cm

NŐI FEJ
o., 52×34 cm

ÚJ MŰVÉSZTELEP
p., 42×14 cm

RÖVIDÍTÉSEK

o. =olaj
p. =pasztell
tul. =tulajdona
k. =körül
v. =vászon
t. =tempera

vízf. =vízfestmény
cer. =ceruza
lp. =lemezpapír
akv. =akvarell
rézk. =rézkarc

Táj

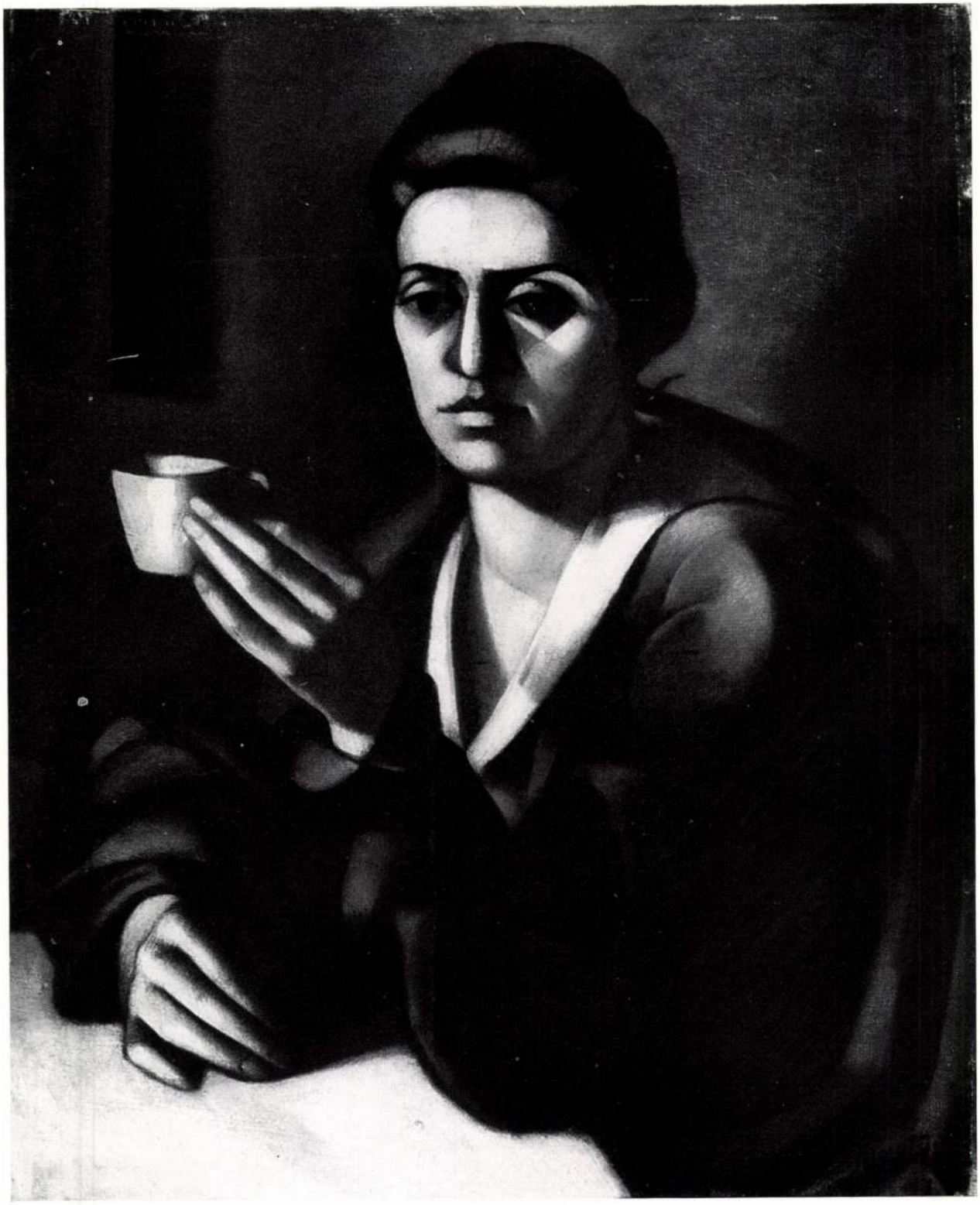

A művész felesége

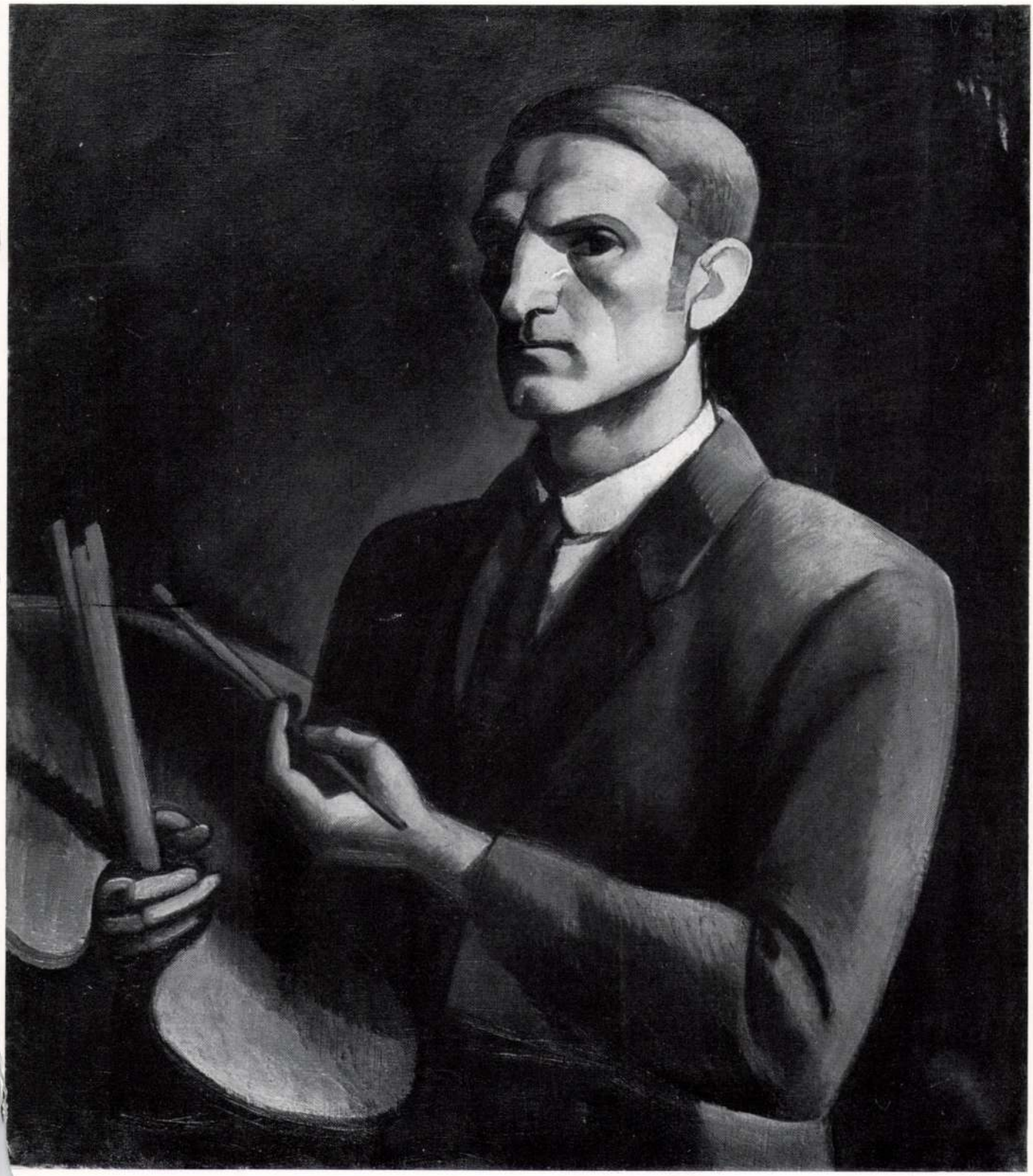

Önarckép

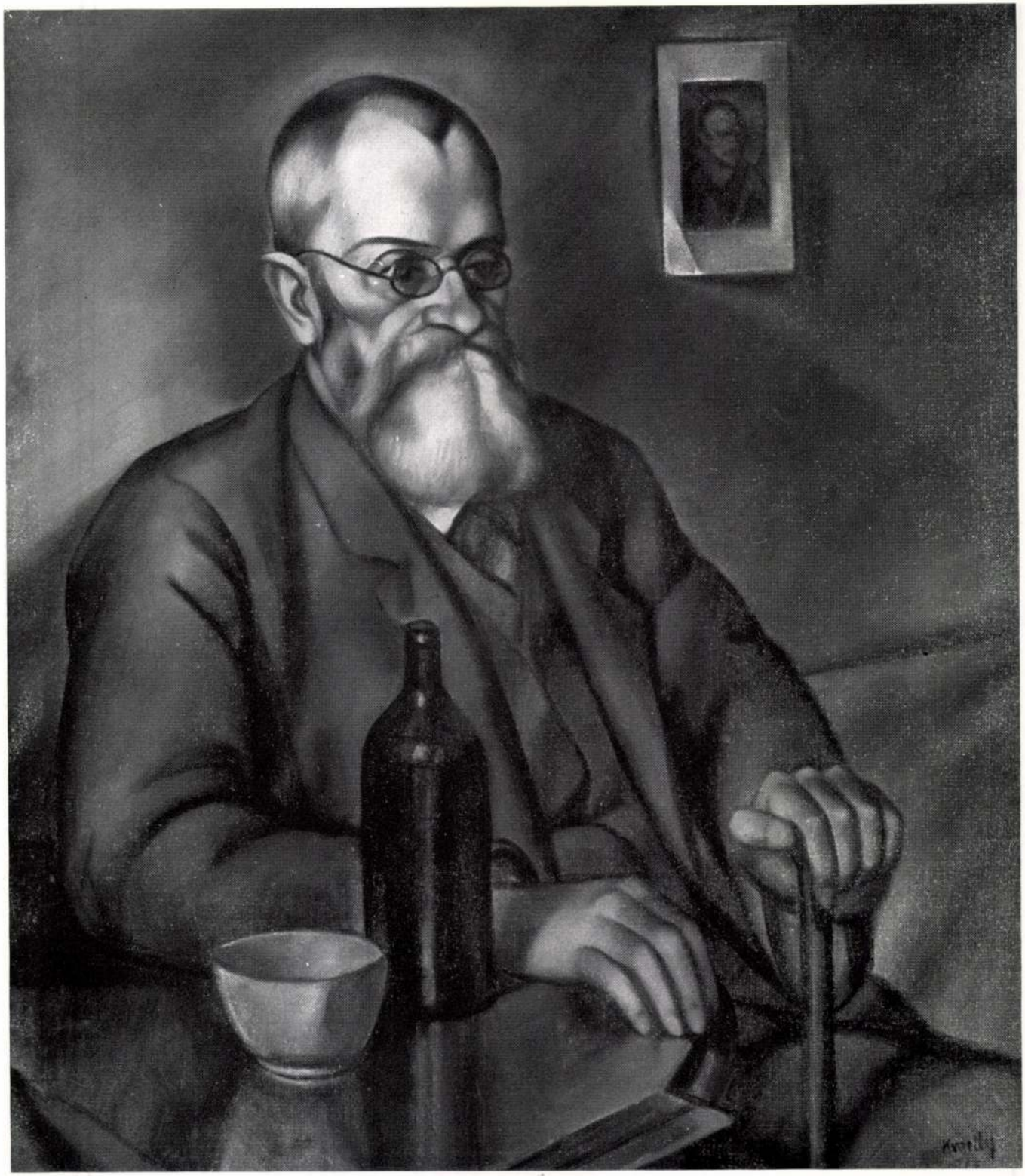

Idős férfi portréja

Fák

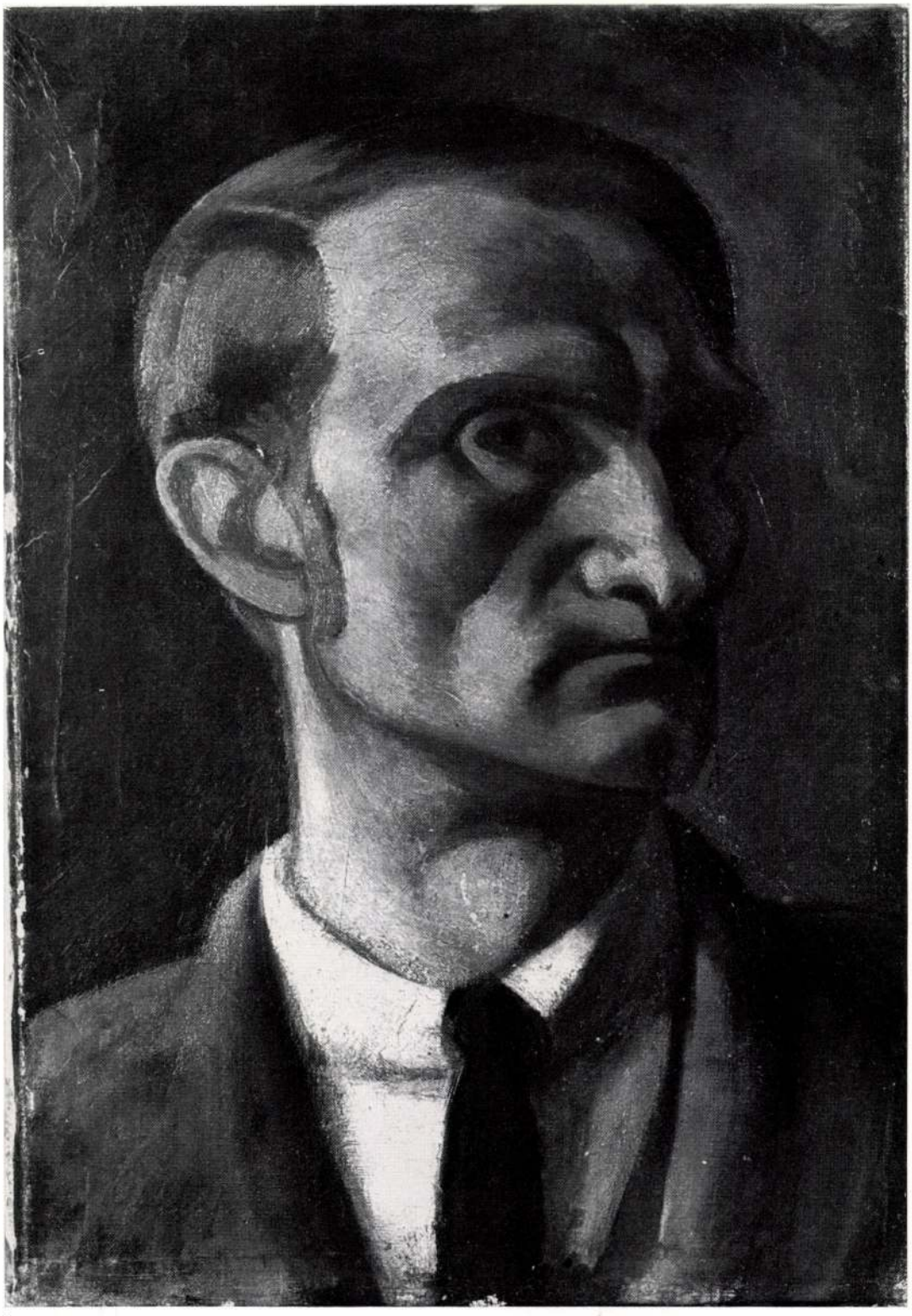

Önarckép

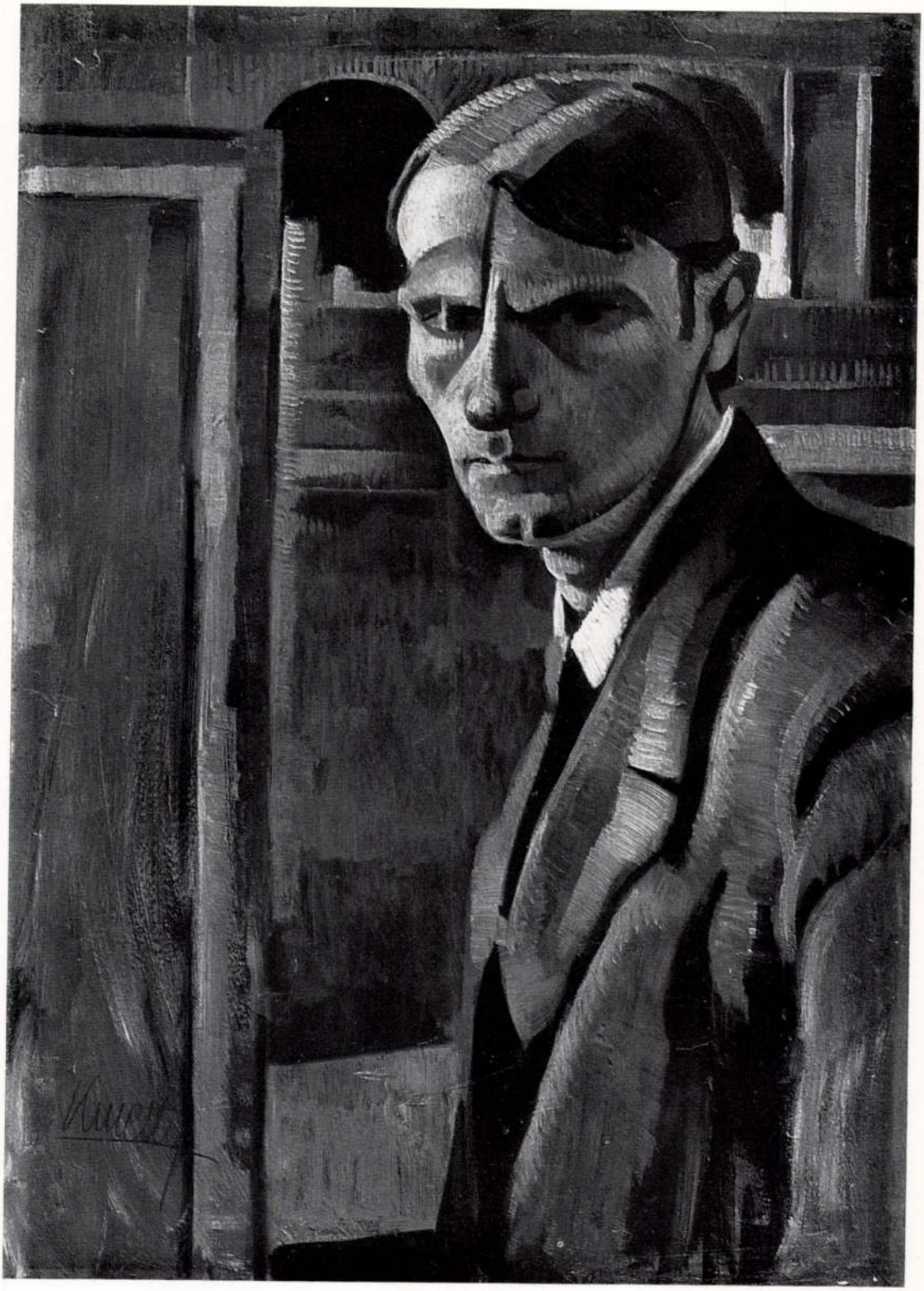

Önarckép

Önarckép almával

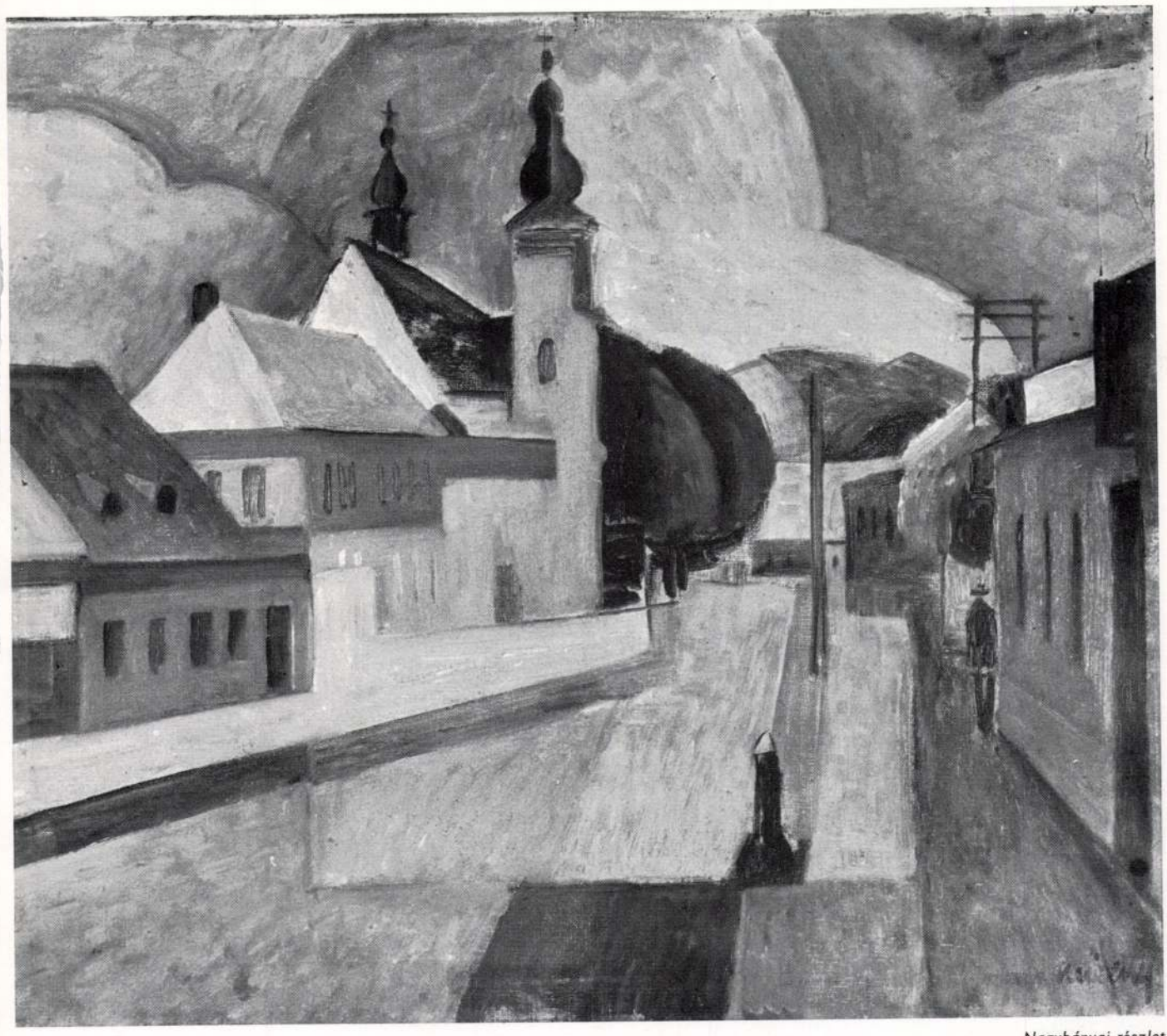

Nagybányai részlet

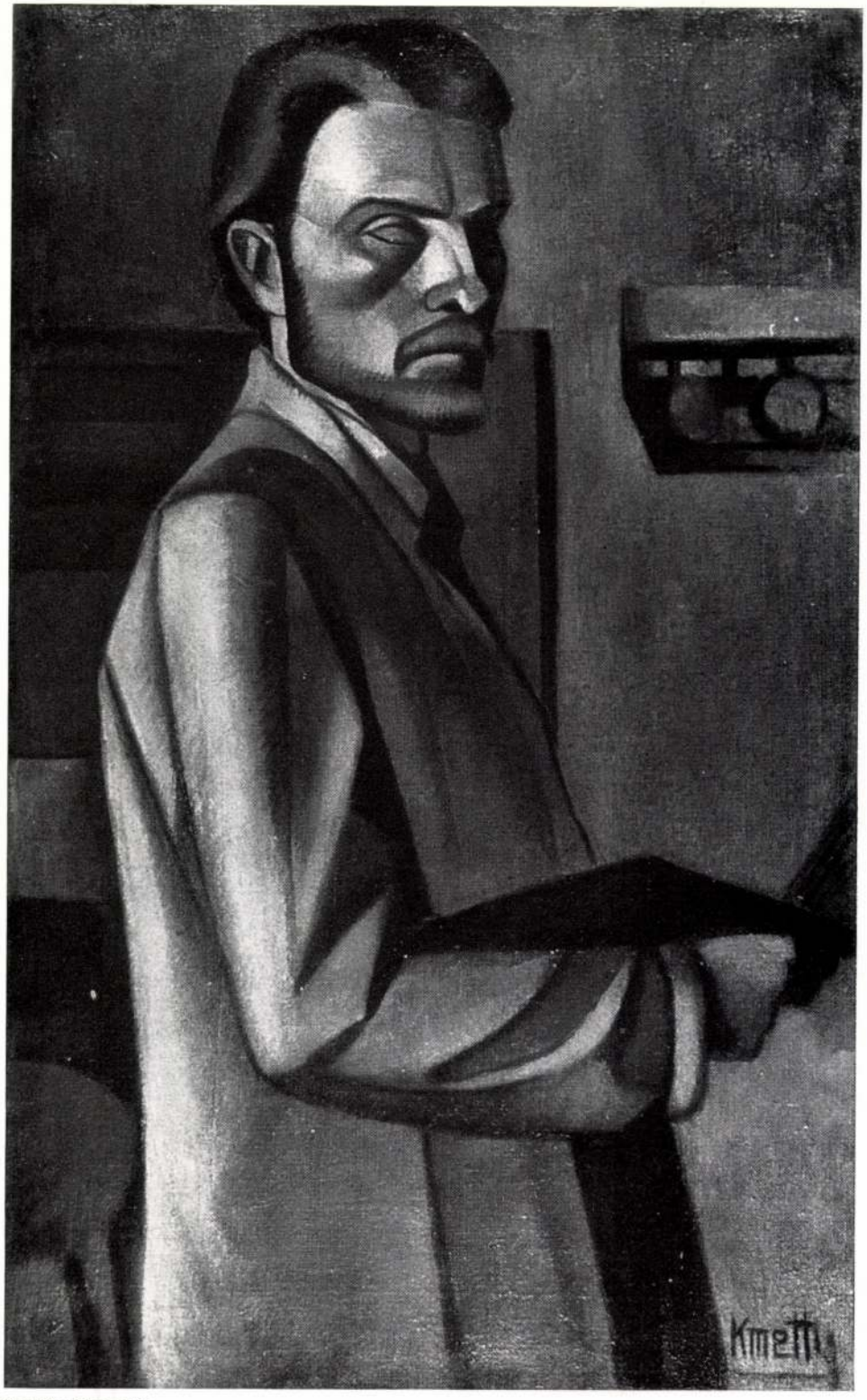

Fiatalkori önarckép

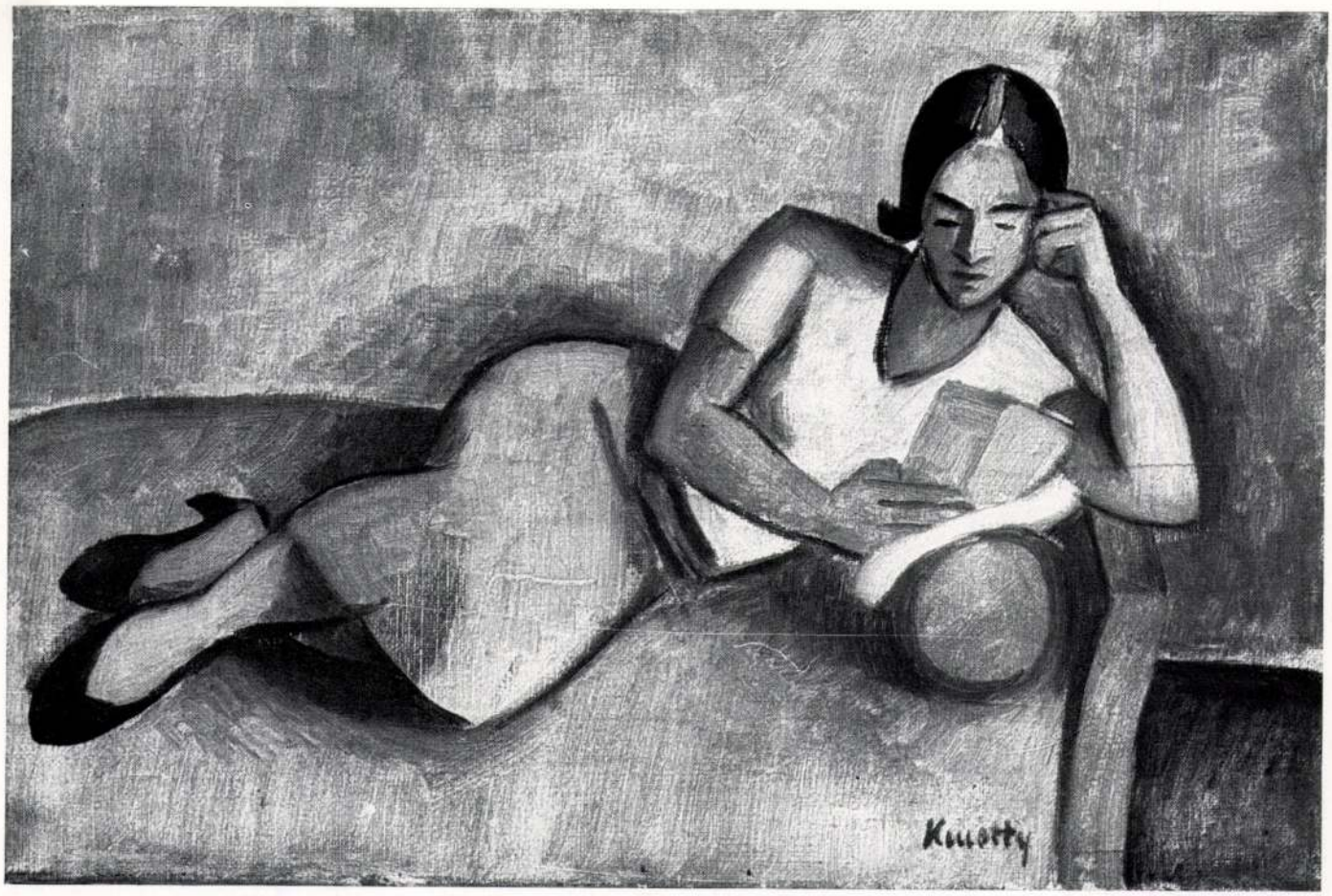

Fekvő nő (művész felesége)

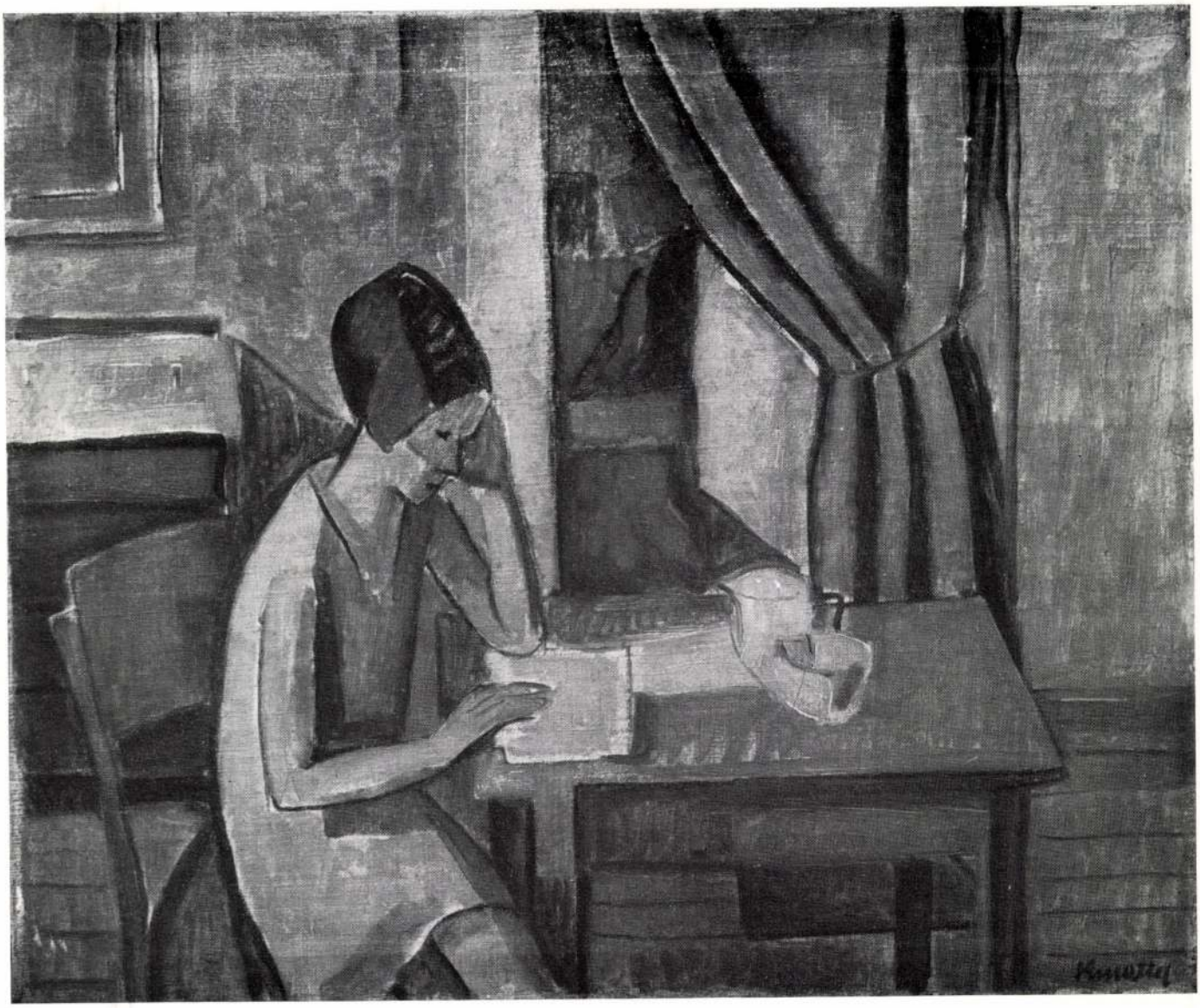

Olvasó lány

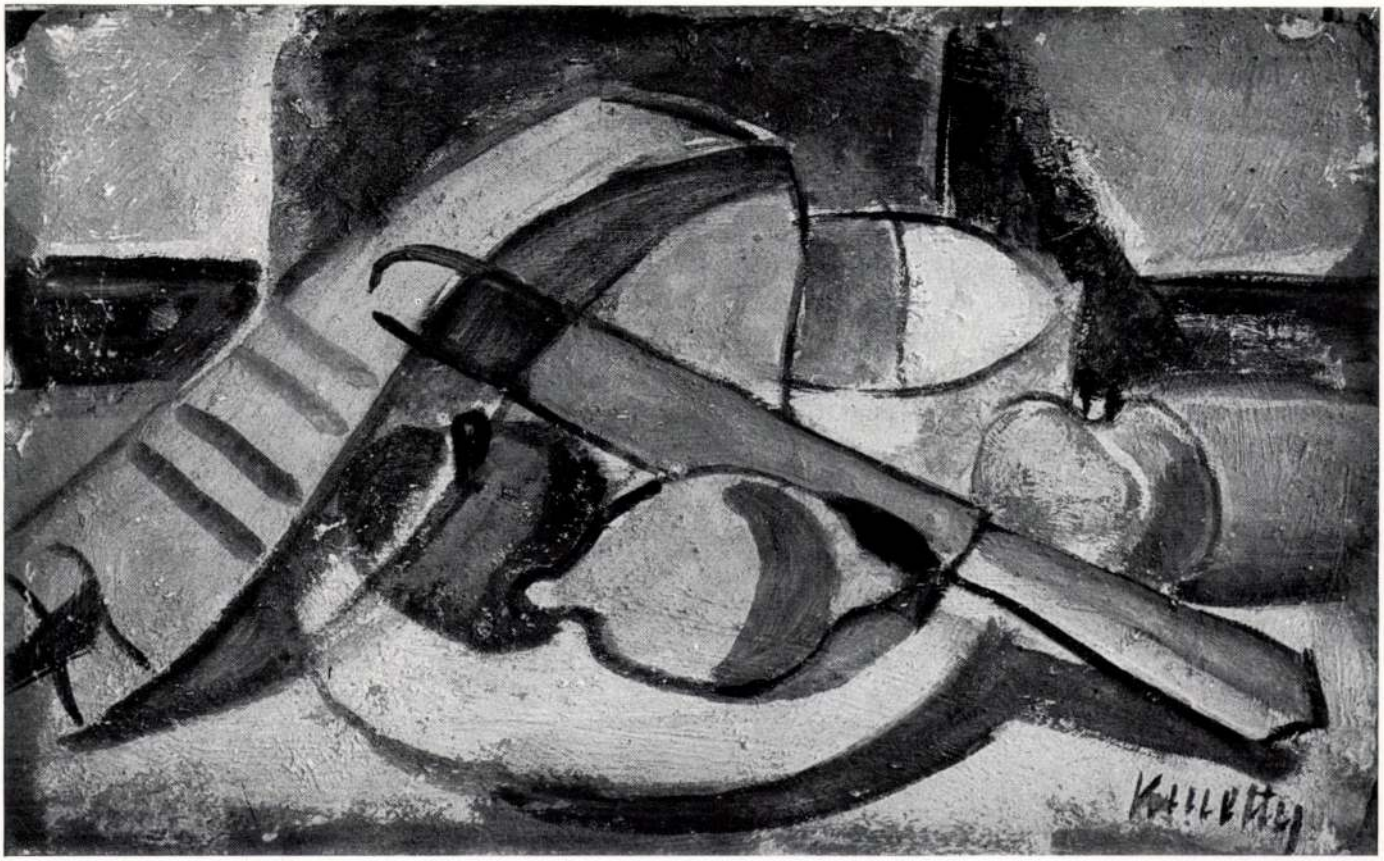

Gyümölcs csendélet késsel és citrommal

Nagybányai részlet sétáló figurával

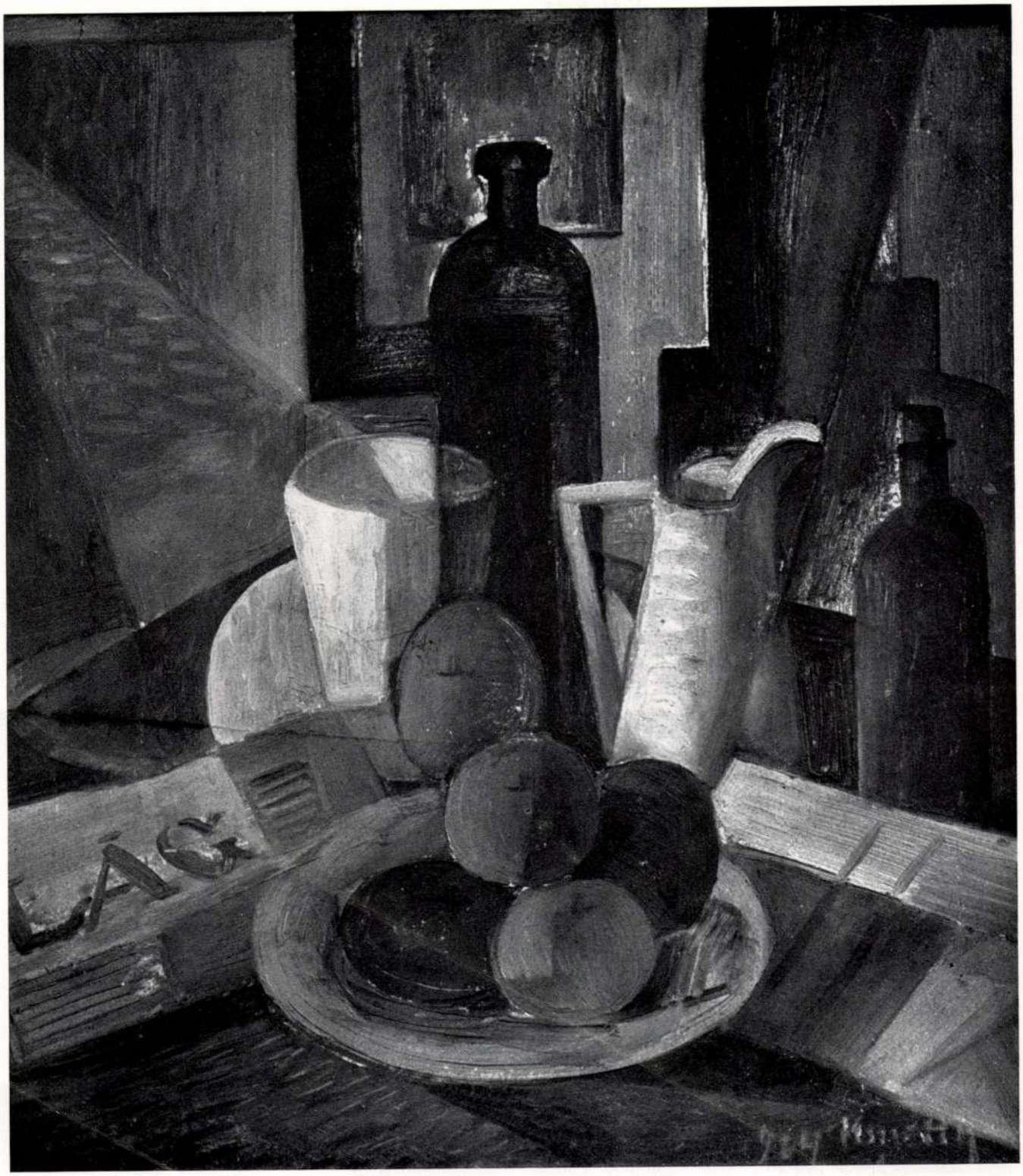

Csendélet

Csendélet arcképpel

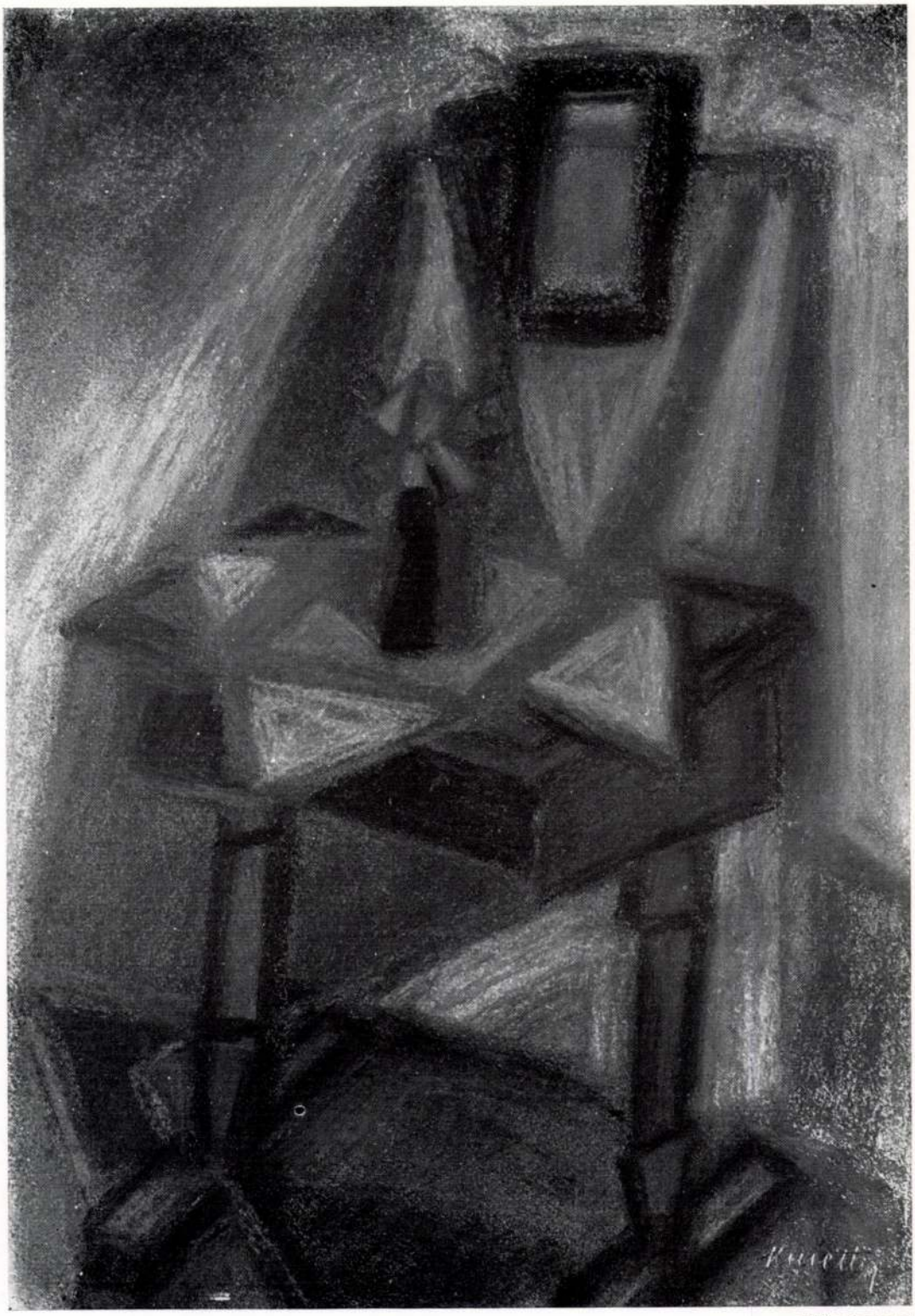

Tükör és asztal

Vöröskancsós csendélet

Gyümölcscsendélet kosárral és kék kancsóval

Az asztalos

Csendélet (almák a széken)

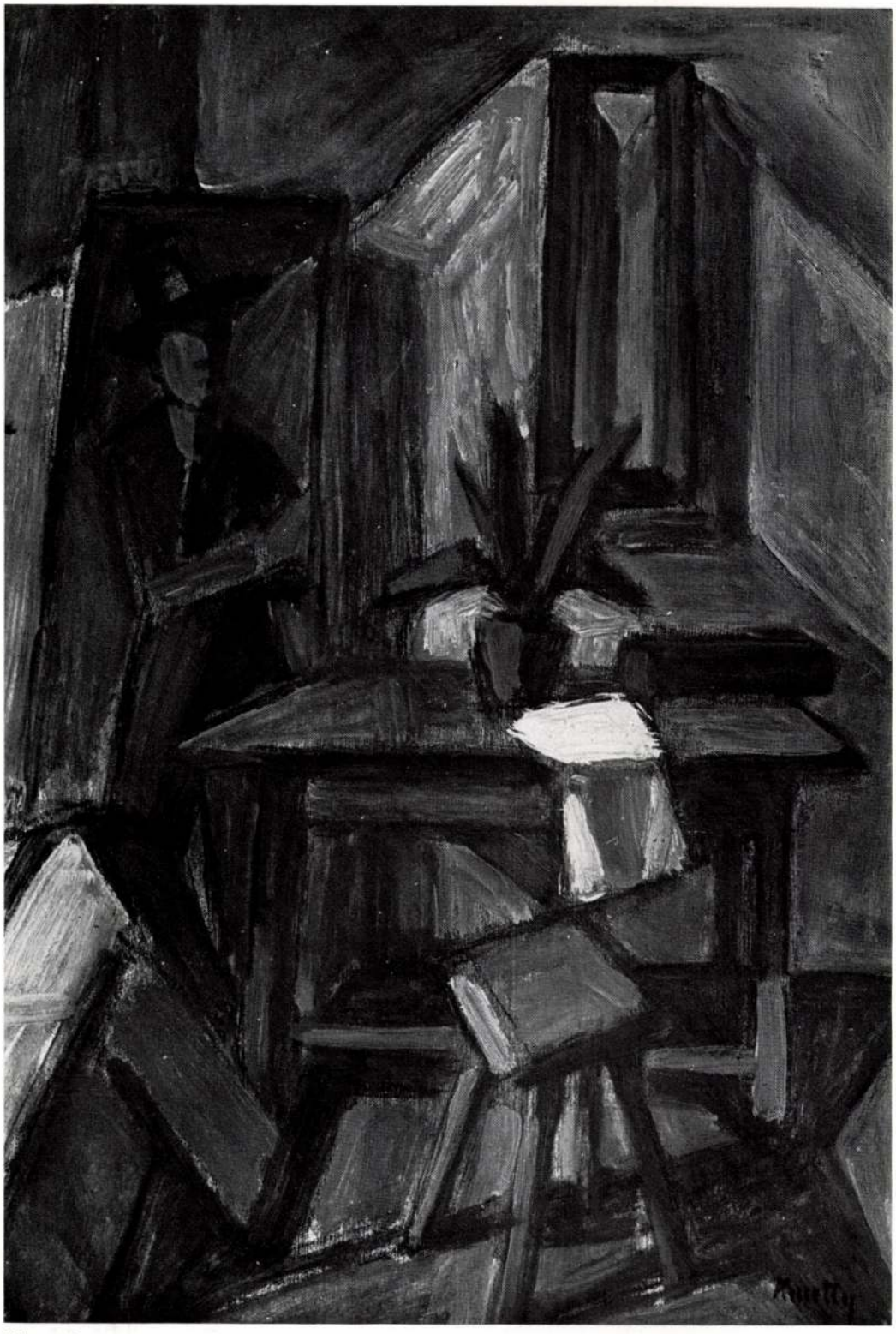

Műteremben

Konyhasarok

Énekpróba

Szentendrei festők

Szentendre a Bükkös hídjával

Festő Szentendrén

A festő

Kettős önarckép

Építő (üvegablakterv)

A kiállítást rendezte és a katalógust szerkesztette: URY ENDRÉNÉ művészettörténész.

A kiállítás anyagát válogatta: BARCSAY JENŐ, BLASKI JÁNOS, GERZSON PÁL, KESZTHELYI KATALIN, NÉMETH LAJOS, SZABÓ JÚLIA és URY ENDRÉNÉ.

Ezúton mondunk köszönetet KMETTY JÁNOSNÉNAK és a MAGÁNGYŰJTŐKNEK a kiállítás rendezéséhez nyújtott segítségért.

A katalógust tervezte: KATONA LÁSZLÓ.

A fotókat készítette: KOVÁCS FERENC.

Felelős kiadó: a kiállítási intézmények igazgatója.

Magyar Hirdető — 7180 - Révai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Povárny Jenő

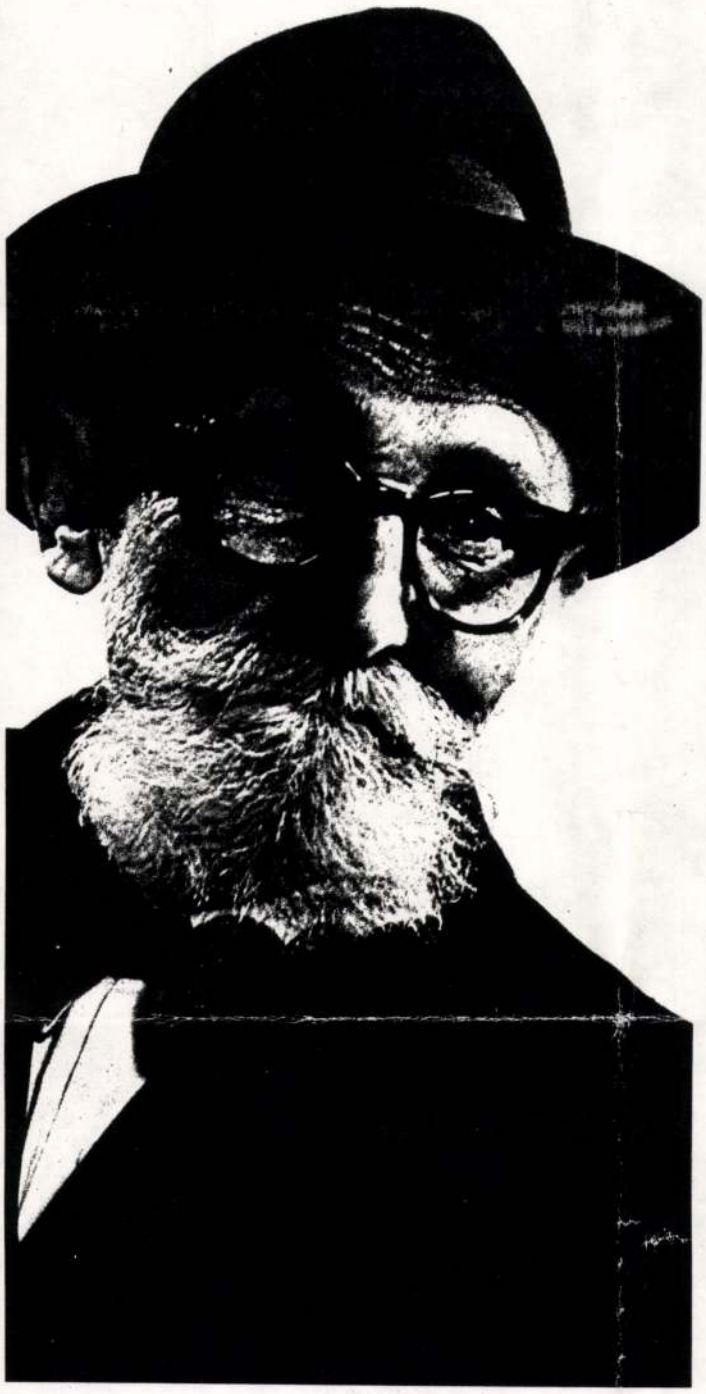

Klinkó József

Egy nevezetes műpártoló

Klinkó József különös ember. Ő az az értő és hálás közönség, akiért érdemes a festőnek vászon elé állnia. Fürge alakja a tárlatok nyitásának érdekes színfoltja és lényeges kelléke. Ő az első, aki a vendégkönyvbe biztató szavakat ír. Szellemének befogadó mohósága, a művészet iránt érzett olthatatlan szeretete sok nagy festőnek, szobrásznak jelentett inspirációt.

1896-ban született Miskolcon. Festőnek és tanárnak készült, de sorsa háború és hadifogság lett, ahonnan hadirokkantként érkezett vissza. Gyógyulásában alapvető szerep jutott a művészetnek. 1923-ban került a Fővárosi Vízművekhez — s azóta járja nagy odaadással a tárlatokat.

A harmincas években 5 pengőt is fizetett azért, hogy megtekinthessen egy kiállítást a Műcsarnokban; inkább lemondott ebédről, vacsoráról. Ötven év óta nincs fővárosi tárlat nélküle. Ez az ő utazása, így sikerült bejárnia valamennyi kontinenst, az egész világot — és áttekintenie évezredek művészetét.

Kishivatalnok volt egész életében, mégis övé ma az egyik legizgalmasabb gyűjtemény, mely egy élet művészetre koncentráló takarékos szorgalmának eredménye.

A kiállításokon ismerkedett meg a művészekkel, akiktől vásárolt. Ő, a kispénzű, aki megtakarított pengőivel a gazdasági világválság idején a magyar képzőművészet egyik rejtélyes és fontos támogatója volt. Ez az az időszak, amikor jelentős Hincz, Dési Huber, Vaszary, Rudnay, Nagy István képekhez jutott; de gyűjteményében Barcsay, Domanovszky, Pekáry, Szobotka, Szőnyi, Bokros-Birmann, Molnár C. Pál munkái is megtalálhatók.

Sokan festettek, mintáztak róla portrét. Kettős okból. Klinkó József szeretetreméltó ember, s megjelenése karakteres. A megbecsülés és az ihlet párhuzamos indítékaiból örökítette meg képmását Mészáros László. Ez a mű a Nemzeti Galéria tulajdona. A sor ezzel nem zárul, hanem kezdődik, hiszen Sárossy Endre, Lampert András, Koleszár György, Frank Frigyes, Kelemen Emil, Bene Géza, Jakab Károly, Doór Ferenc, Kelemen Kristóf, Murai Jenő, Anna Mária is elkészítette Klinkó József portréját.

Nemcsak művészetpártoló ember, hanem élő adattár is. A hajdani Japán kávéházban sokszor megfordult. Amikor József Attilának bemutatkozott, s kiderült, hogy a Márton utcában lakik, a költő örömmel válaszolt: „A Gát utca is onnan nyílik, akkor mi rokonok vagyunk: ferencvárosiak mind a ketten." József Attila többször kérte Klinkó Józsefet, hogy olvassa el a „Mamá"-t. És Klinkó a „Medvetánc" megjelenésekor tíz kötetet vásárolt, szétosztotta munkatársainak, terjesztve az új magyar költészet igazságait. József Attila neki dedikált kötete is gyűjteményének egyik féltett kincse.

Kernstok Károly azért kedvelte meg, mert oly „elzsibbasztóan" tudott beszélni a művészetről. Meghívta Kmetty utcai műtermébe is, ahol az aktfestészetről beszélgettek.

Mészáros Lászlóval hosszú és meghitt kapcsolatban állt. Miután a szobrász megmintázta portréját, többször találkoztak. Sőt Klinkó volt az, aki 600 pengőért hazahozatta Mészáros László Rómában készített aktját; zsúfolt szobájában őrzi máig s várja, hogy bronzöntvényt készítsenek róla. A kitűnő szobrász is többször elnézegette e művét Klinkó József otthonában, hiszen az számára Itáliát és a fiatalságot jelentette. A Klinkó-gyűjteménynek fontos darabja Kelemen Emil festménye is, mely a Mészáros-családot ábrázolja.

Emlékeket sorol Rudnay Gyuláról, Vaszary Jánosról, Dési Huber Istvánnal sokat beszélgetett az Ipar utcai műteremben művészetről és politikáról. Nagy megbecsüléssel említi Szobotka Imrét, aki Derkovits műtermébe invitálta, hogy támogassa képvásárlással a nagy művészt.

Szinte mindenkit ismert, Gádor Istvántól Hincz Gyuláig. De a megszakadó és feltámadó kapcsolatok közül is kiemelkedik Bene Gézához fűződő barátsága, melyet szobájának gazdag Bene-kollekciója is igazol. Fontos adalék, amit felidéz róla: Bene Géza nagy figyelmet szentelt a gyerekrajzoknak, több kiállítást szervezett tanítványainak munkáiból Pestlőrincen, Békásmegyeren és Zuglóban. Többször mondogatta Klinkó Józsefnek, hogy az ő tehetségükből és figyelmükből születik a jövő művészete — és a művészetet értő közönsége.

Érdemes lenne összegyűjteni Klinkó József levelezését is, és megírni találkozásait az elmúlt félévszázad magyar alkotóművészeivel. Gazdag és sok ismeretlen részletet tartalmazó anyag tárulna fel!

Érdeklődése ma is eleven. Búcsúzóul Murai Jenő pestújhelyi szobrászra és Brenner László képeire hívja fel figyelmemet...

Losonci Miklós

KLINKÓ József

Budapest 1975. 1. 12

MDK

Klinkó József mügyüjtő

Kiállitása

Müvészet 1968 ápr.p.42.

MDK

Klinkó József, festö

Akt.	Vizf.
Fátyolos lány.	"
Vörös nö.	"
Barátnök.	"
Elesett forradalmár.	"
Öreg szülök.	"
Napfényes szeptember.	"
Vasárnapi kimenö.	"
Menyasszony és völegény.	"

Ipesti Föv.Képtár. -Képzőmüv. Ip.müv. és Foto kiáll. Ent
1948.jan.3.-[illegible].

MDK

Klinkó József

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 márc.p.47.

Budapest, 19

Klinkosch

ötvös

l.

Csatkaisopr. vm. Müenl.

II. 87. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Klinkosch J. C.

ötvös

1918

l.

Dornyay Veszprém

12. l.

Klinovszky, festő

Hónderü, 1845. II. 136-138.

Szelesy: Pesti mükiállitás

Klinka Béla

[illegible]

l

Közlezr[illegible]

1321 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

MDK

Klinkó András, VIII.o.tan.

Sárospataki áll.angoltagozatu ált.isk.

76. Falusi táj.

Magy. Ifj.Képzöm.~~XXXX~~ Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949 aug.16.-szept.lo. Kat.

Klinkó József

gyűjteményét mutatta be a bpesti Ferencváros-i pincetárlaton 1968. jan. 27-febr. 11-ig. (Faller László összeállítása.:)

„Művészet" folyóirat, Budapest, 1968. március 3. sz.

47 l.

KLINKOVICS /KLINKOVSZKI/ János egri festő. Első izben 1823-ban találkozunk nevével, mikoris a város I. negyedének 4. fertályában, mint vagyontalan piktort irják össze. 1837-47 között először a város III. negyedének 4. fertályában, mint háztulajdonos egri polgár szerepel, később a IV. negyed 4. fertályában mint ismét vagyontalan piktor szerepel.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Klinkovics János, egri festő M.D.K.

neve 1823 - 1847 körök fordul elő. Szerző hosszan beszámol róla: kincz a házában lakok stb.-stb. Inkább mázoló volt és aranyozó – mint ilyen pályázik 1847-ben a nyírbagdányi templom berendezésére.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 350 .old.

M.D.K.

Klinkovits — cari festő

Aennemann cari szobrásszal cajúk pályázik a nyíri bogdányi templom berendezési munkáira 1849-52 körött.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 307.old.

KLINKOVITS János piktor, Egerben a Kossuth u. 17/1.sz. jelenlegi uj zsinagóga helyén állott ház /Hrsz.475/ lakója 1845-től. A házban előbb Nyirő József ötvös 1795-től, majd 1810-15 között --+ Schweszter rézmüves, 1830-tól --+ Kovács Mihály rézmüves és 1845-től Klinkovitsal együtt --+ Bauer György egri képfaragó bérlőként lakik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Klinkovics János 2.

Egerszóláton 1835-ben mint egri aranyozóval találkozunk, aki az rk. templom Szent Sirján dolgozik. 1837-ben a megyeház átépitésénél annak ajtóit, ablakait festi --+ Kovács József festővel együtt. 1838-39-ben --+ Markmüller megyei épitész tervei szerint felépült megyei börtön emeletráépitésénél, mint piktor és aranyozó kap munkát. 1843-ban a városház nagytermét festi ki 35 forintért, 1846-ban ismét a megyeházán

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

végez mázolási munkát. 1847-ben Klinkovics egri piktor és aranyozó pályázik a nyírbogdányi templom berendezési munkáira. A kassai Klinkovics festő családdal való rokoni kapcsolata egyelőre ismeretlen.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

végez mázolási munkát. 1847-ben Klinkovics egri piktor és aranyozó pályázik a nyírbogdányi templom berendezési munkáira. A kassai Klinkovics festő családdal való rokoni kapcsolata egyelőre ismeretlen.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Klinkovits János

piktor 1795-1845 között Egerben élt.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

3771

Klinkovits János

egri aranyozó és Liszkóczy József festő végeznek díszítő munkálatokat az egyszóláti templom „Szent Sirján" 1845. ben.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII.

Budapest 1972.

6801

Klinowszky

środ

Szy 137 l

laid

Szkicsár

alatt !

Eberbe is ott
vetten be.

KLINOVSZKY *István*, festő. l. *Szkicsák-K. I.*

Louvre N. 168.

MDK

Klint, festöm.

A tatai szinház rendes törzsvendégeivel.
Repr. 72 és 73.l.

Uj Idők. 1901. VII. 30.sz. 72-73.oldalon.

KLINGLER, Georg, pozsonyi asztalosmester

G. K., bürgerl. Tischlermeister, † 42 éves korában, 1832
julius 16. (1832, 794 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Klintok Tanó

festő

gör. kel. Belényesről

(Biharmegye) 1807-ben

18 éves.

Klintok János, gör. ker., festő, Belényesről (Bihar m.), 18 éves korában, 1807 nov. 10-én iratkozott be.

lása

Fleischer Béla 58. l.

T. 876.

röndökkel megerősitett vár tér-
kis a mecsetek vannak látképben
bbra:

de

. la Ville (die Stadt) és befejezése:
lancka.

nér. a vk. 27.5 : 36.7 cm.

KLINYECZ Katalin építén

Bojár Iván András: Igazodja
sorkárbeli szorunédodhoz!
= Népszabadság 1994. dec. 2. VIII. ll

Emzétet telefonrápont, Bp. VII. Dob-u.
Szilágyi Antallal

x(?)

ismeretterjesztő –
lalta Tanácsszalon a
dományi, valamint a
gítását a falnőtt

eti adottságai révén
e a község kulturális
tíviili közmüvelődési
kezdődően számtalan
és művészeti rendez-
30
lt.
ődési munkája hozzá-
száma folyamatosan

KLIR (Klier) Vencel építész

Dobrossy István: Kétsáz éves a Kazinczy utca. = Déli Hirlapp 1994. január 18. 4.

Részt vett abban a bizottságban amely az utca nyitásáról döntött a 19.sz. első felében

már teljes szintet áthidaló főlépcsők értelem szerint meghosszabbodtak, lekeskenyedtek. Az északi négyszögben a kápolna a végleges helyére, a szárny traktusába került, megvilágítását a további emeletek megépítése így már nem akadályozták. A déli négyszögben a Jadot-tervre jellemző kétirányú (persze itt is meghosszabbított) főlépcsőt még megtartják, akárcsak a déli homlokzat páros lizénáit. A rajz túlnyomó, többi részlete már az 1758-as ún. Zeller-rajzokkal mutat rokonságot.

Mivel a „2" terv áll legközelebb Jadot tervéhez, ezért keletkezési idejét a hozzá legközelebb eső két datált terv közé lehet elhelyezni. Ez a viszonylag hosszú idő megengedi, hogy a szóban forgó, rendkívül jelentős módosítás történhetett Jadot 1753-as távozása előtt, de utána is. Az építkezés előrehaladta miatt, a módosítás valószínűbb ideje az 1753 előtti időszak lehetett.

A „3" terv (Zeller-másolatok)[27] (6., 7., 8., 9. kép)

1758

A másolat formájában megmaradt tervsorozat az eddigiek közül a legteljesebb. Alaprajzokon kívül homlokzatokat és egy lépcsőházi metszetet (ún. királyi lépcső) is tartalmaz. A rajzok nemcsak az ekkor érvényes tervet ábrázolták, hanem feltüntetik az adott évig a készültségi állapotokat is. A ráírt szövegben egyéb, fontos megjegyzéseket (pl. a homlokzat díszítése negyedrészben kész) fűz.

KLIR Vencel éjiten

Déli Hírlap

✶ *A Klír-féle barokk ház a Szemere utcában* *(Czakó Lajos felvétele)*

GONDOLATOK A MŰEMLÉKI VILÁGNAPON

A Kós-háziak terve egy Isten-házáért

Ma, a műemléki világnapon, számosan emlékeznek meg a hazai műemlékvédelem kialakulásáról, módszereiről és eredményeiről. A műemlékvédelem kollektív munkát kíván. Tudományos kutatók, építészek, restaurátorok és kétkezi munkások együttműködésével jön létre.

Mint annyi más esetben az életben, csak az valósul meg, amit meg lehet valósítani, és abban a formában, ahogy az adott körülmények azt lehetővé teszik, megengedik.

TÉNYLEG TŰZFAL

A Miskolci Városszépítő Egyesület Görgey Artúr utcai székházát 1928-ban a neves erdélyi polihisztor, *Kós Károly* építész tervezte. A polgárházi célokra készült épületet, csaknem 60 évvel később, egy kortárs építész, *Puskás Péter* által vezetett alkotói közösség formálta át terveivel kiállítások, értekezések kitűnő otthonává. A településsek védelme és szépítése érdekében végzett kiemelkedő munkájuk elismeréseként, a Kós-ház helyreállítását végző kollektívát 1988 decemberében az akkor alapított Kós Károly-oklevéllel és -emlékéremmel tüntették ki.

Miskolc belvárosának megszépült házai közé tartozik az a két épület is, amelyek a Szemere utcát is kettészelő, új főút két oldalán maradtak meg a régi, zártan, egymás mellé épített házakból. Nevezetességüket az is emeli, hogy a hajdani tűzfalaikat átépítették, „homlokzatosították." Az épületek eredeti stílusjegyeivel annyira sikerült a felújítást, átépítést tervező építésznek azonosulnia, hogy az eredményt látva, még a szakmabeliek is megkérdezik: tényleg tűzfalak voltak a mai Uitz Béla utca felőli, ablakos, portálos homlokzataik helyén?

KLÍR VENCEL

A Szemere utca 8. számú házon egy emléktábla van, megörökítve az 1987-ben befejezett felújítást és a tervező nevét is. A ház és a márványba vésett adatok, a ma is köztünk alkotó *Szakonyi Adrien* építész nevével, üzenet az utókornak. Üzenet a mai kor szakembereinek tudásáról és a hivatás iránti alázatról. A másik sarokház, a Szemere u. 14. sz. — késő barokk stílusban a XVIII. század végén épült, tervezője *Klír Vencel* volt.

Klír Vencel az első, állandóan Miskolcon lakó építész, aki tervezésben és kivitelezésben egyaránt elismert szakember volt. Neve után ítélve, valószínű, cseh vagy szudétanémet származású lehetett. Fiatal korában nyugat-európai vándorlásai közben ismerkedett meg feleségével, aki egy Strasbourg közelében fekvő faluban született német lány volt. Klír, az 1809-ben bekövetkezett haláláig, csaknem negyedszázadon keresztül élt városunkban. Nemcsak építész, hanem jó ideig a városi tanács népszerű szenátora is volt. Miskolcon és a város környékén a megmaradt késő barokk műemlékek zöme az ő építőművészetéről tanúskodnak.

ÚJJÁÉPÍTIK A KÁPOLNÁT

Sok esetben jut kifejezésre az a kívánság, hogy városunk történeti emlékeit feltárva, azokat helyreállítva mutassák be, hogy a mai ember és utódai is gyönyörködjenek abban, amit elődei alkottak. A Miskolci Városszépítő Egyesület vezetősége elhatározta, hogy az idén elkészíti a Sajó-parti első világháborús katonatemető romosan megmaradt kápolnájának újjáépítési terveit. Ezt a szép, ám adatok hiányában sok nehézséget okozó, építészeti feladatot Dézsi János Ybl-díjas építész vállalta fel.

Ez a kápolna nincs a műemlékek listáján, ám azok a katonák, akik a betegségből felgyógyulva, azt 1915-ben megépítették: emlékműnek szánták. Olyan felszentelt Isten-házának a temetőben, ami emlékeztetni fogja az utókort, hogy körülötte a hőseink sírjai vannak.

Iglói Gyula

városszépítő

SULI-SHOP
RUHAVÁSÁR
a Vasas Művelődési Központban
április 15-én,
8–17 óráig
DARABONKÉNT
50 ÉS 100 FT-OS
ÁRON

DÉLI HÍRLAP 17

Új szezon: esténként két-három darab

Színház a Csarnokban

Szervét a Hamlet, Kurázsi mama: Margitai Ági

Elkészült a következő miskolci színházi évad műsorterve. Ezt igyekeztek úgy összeállítani a teátrum vezetői, hogy a borsodi megyeszékhelyen élők minden este legalább két-három előadás közül választhassanak majd — nyilatkozta lapunknak Hegyi Árpád Jutocsa igazgató-főrendező.

A darabokat négy helyszínen adják elő. A nagyszínházban a legszélesebb rétegek érdeklődésére számot tartó műveket tűznek műsorra. Amíg — 1994-ben — el nem készül a Kamaraszínház a Déryné utcában, a kamara-, illetve kísérleti jellegű bemutatókat részben a Játékszínben, illetve az úgynevezett Csarnokban tekinthetnék meg az érdeklődők. A Csarnok tulajdonképpen a színpad mögött felépült szerelőcsarnok, ami egy az egyben reprodukálja a nagyszínpadot. Ez a szezon bebizonyította, hogy a Rónai Művelődési Házban — amit most kamaraszínháznak használnak — megtelnek a széksorok, feltéve, ha éppen gyerekdarab megy. Ezért a következő évadban itt csak gyerekeknek, kamaszoknak szóló műveket adnak elő.

SCHUBERT ÉVA ÉS A HAMUPIPŐKE

Nem sokkal a tanévkezdés után például Heltai Jenő átiratában a Hamupipőkét — Szépek szépe alcímmel —, amit az ismert és népszerű színművésznő, *Schubert Éva* rendez. Ezt a produkciót elsősorban a 6—10 éves korosztálynak szánják. A kamaszokra gondolva viszik színre a Zabhegyezőt. A rendező nem más, mint az a *Lengyel Pál*, aki egykor a miskolci Manézs-színpaddal ért el országos sikereket. A Zabhegyezőt a színház művészei mellett helyi kamaszok adják elő.

A Játékszínben egy musicallel kezdődik az évad. A Kapj el! című darabot *Várkonyi Szilvia* és *Dézsy Szabó Gábor* játssza, és *Majoros István* rendezi, akit a miskolci színházlátogatók a teátrum koreográfusaként, a balettelőadások rendezőjeként ismerhettek meg.

✶ *Hegyi Árpád Jutocsa: „Próza mellett balettet és operát is játszunk"* *(Szabán Gabriella felvétele)*

ZSÓTÉR FAUSTUSA

Ugyanitt rendez két, Molnár Ferenc-egyfelvonásost — az Ibolyát és az Egy-kettő-három címűt — *Kovács Kristóf*. Lesz egy kísérleti jellegű bemutató is a Játékszínben. Ezzel a közönségnek azt a rétegét célozzák meg, akik szeretik a színház korlátait kitágítani, és akiket nem riasztanak az extravagánsabb megoldások. Két változat jött szóba: vagy Thomas Mann Doktor Faustusából, vagy a Kolhaas Mihály-témából ír önálló színpadi változatot *Zsótér Sándor*. Akármelyik lesz is, mindenképpen ő rendezi majd.

Akárcsak az új évad legelső bemutatóját, a Csarnokban: Jean Genet Paravánokját. „Szent Genet" — ahogy a század talán legjelentősebb filozófusa, Jean-Paul Sartre nevezte a szerzőt — darabja több mint 5 órán át tartana, ha az eredeti szövegkönyv szerint játszanák el, és legalább 30 színész munkájára lenne szükség a bemutatóhoz. Ezért Zsótér Sándor Genet művéből ír egy, a miskolci társulatra szűkített verziót, amit 15 szereplő is eljátszhat, s ami kibontja a darab értékeit — mondta *Hegyi Árpád Jutocsa*.

Ugyancsak a Csarnokban kap helyet a kortárs magyar színház két reprezentánsa. *Horváth Péter* — aki ebben a szezonban a színház ösztöndíjasa — ABC címmel írt egy darabot, amit saját maga rendez majd. A dolog külön érdekessége, hogy a jelenlegi elképzelések szerint a nézőket ültetik fel a forgószínpadra, s így keringenek a színdarabbeli üzletben.

ÍRTA ÉS RENDEZTE: BEREMÉNYI GÉZA

Bereményi Géza hosszú ideje — talán egy évtizede — nem jelentkezett új drámai művel. Most viszont igen, s a Montholon című darabot a Miskolci Nemzeti Színház számára írta és rendezi a következő szezonban. Montholon Napóleon egyik tisztje volt, akit a bukott császár magával vitt a száműzetésbe. Bereményi Géza osztja azt a tudósok által is többnyire igazolt tételt, miszerint Napóleont megmérgezték. Ennek drámai-filozófiai vonatkozásait írja meg darabjában. Akárcsak a Játékszínre, a Csarnokra is hirdetnek külön bérletet.

A nagyszínházi produkciókkal kapcsolatban érdemes idézni Hegyi Árpád Jutocsát: „Bár az ahhoz szükséges támogatást nem kaptuk meg, hogy létrehozzuk a háromtagozatú színházat, mi hihetetlen erőfeszítéssel mégis játszunk majd a prózai művek mellett balettet és operát. Egyszerűen azért, mert úgy gondoljuk, hogy az a dolgok természete: az ország legmodernebb, legszebb színházában valamikor háromtagozatú színháznak kell majd működnie. S ha eljön az az idő, nem kell majd a nulláról indulnunk."

A nagyszínház prózai bemutatói közül érdekesnek ígérkezik Brecht Kurázsi mamája, *Telihay Péter* rendezésében, *Margitai Ági* címszereplésével. Shakespeare Hamletjében *Szervét Tiborra* osztják a főszerepet. Felújítják Szép Ernő Háromlevelű lóheréjét. Műsoron tartják a Diótörőt — akárcsak a Csárdáskirálynőt és a Játékszínben Beckett Godot-ra várva című abszurdját. Az új balettbemutatót, a Coppeliát *Majoros István* rendezi. Nagyoperettként a Marica grófnőt tűzik műsorra, *Schlanger András* rendezésében. Az operabemutató pedig Verdi Traviatája lesz. A szezon utolsó előadása még bizonytalan, de elképzelhető, hogy a Három testőrt viszik színre.

(bujdos)

Tanulni osztrák egyetemeken

Az oktatás, úgy tűnik, elsőrangú sajtótéma lett: az iskolák most már versenyeznek a diákokért, ahol meg túljelentkezés van, épp a bejutási lehetőségek információi érnek aranyat. Lapunk ezért indít egy sajátos rovatot, ahol az oktatás, az iskolai élet híreit közöljük: az iskolákon múlik, menyire élnek majd ezzel a lehetőséggel. Bevezetőként egy külföldi aktualitású, de hazai érdeklődésre számot tartó anyagot közlünk a Kurázsi című lap nyomán az osztrák egyetemeken való továbbtanulás lehetőségeiről.

Két hónapja új irodában, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen működik az Osztrák—Magyar Akció Alapítvány, mely számtalan lehetőséget nyújt ahhoz, hogy magyar hallgatók, fiatal oktatók, kutatók Ausztriában tanuljanak, végezzenek kutatómunkát hosszabb-rövidebb ideig. Az alapítvány nyújtotta lehetőségekről kérdeztük *dr. Simon Judit* ügyvezető igazgatót.

— Az alapítványt az osztrák Tudományos és Felsőoktatási Minisztérium és a magyar Művelődési és Közoktatási Minisztérium hozta létre 1 millió schilling alaptőkével, azzal a céllal, hogy a felsőoktatásban tanuló magyar diákokat, oktatókat és a tudományos kutatóhelyeken dolgozókat támogassa. A kuratóriumnak öt osztrák és öt magyar tagja van, mindannyian a felsőoktatás, a tudomány jeles képviselői. Alapítványunk elnöke *Andorka Rudolf*, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem rektora. Ösztöndíjasainknak 3:1 arányban nyújt támogatást az osztrák, illetve a magyar fél.

— Kik és milyen feltételekkel pályázhatnak?

— Ausztriai ösztöndíjra azok az egyetemisták és főiskolások pályázhatnak, akik befejezték a 6. szemesztert, a németszakos hallgatók ezt már a 4. félév befejezésével megtehetik. Pályázni általában egy vagy két félévre, de rövidebb, egy—három hónapos kutatómunkára is lehet, 35 éves korhatárig.

Biztosítunk speciális ösztöndíj-lehetőségeket 9—18 hónap időtartamra pl.: olyan kutatóknak, akik az osztrák kultúra egyes területeit szeretnék mélyrehatóan megismerni, s mindezt a későbbi oktatómunkájukban kamatoztatni. Doktori kutatási programok megvalósításához akár 27 hónapra is adunk ösztöndíjat.

— Kell-e vizsgát tenni a jelentkezőknek?

— Az alapítvány, illetve a kuratórium senkit sem vizsgáztat, viszont a pályázónak ajánlólevelet kell hoznia neves hazai szakemberektől, professzoroktól.

— Meg lehet-e élni Ausztriában a kapott ösztöndíjból?

— Ez ugyan mindig az igények függvénye, én úgy gondolom, igen. Az egyetemi hallgatók 6800 schillinget, a frissdiplomások 7500, a fiatal oktatók, kutatók 9000 schillinget kapnak havonta. Minthogy gondot szokott okozni a diákotthoni elhelyezés, indokolt esetben lakáshozzájárulást is adunk.

— Meddig lehet pályázatot benyújtani?

— A pályázatok beadási határideje május 15., majd szeptember 15., és november 15. Döntést a beadási határidőket követően hoz a kuratórium. A pályázatot formanyomtatványon kell beadni, mely az irodánktól kérhető. Az eddig említettekhez hasonlóan a hallgatók részére 3—4 hetes nyári nyelvtanfolyamokat is hirdetünk. Ezt a lehetőséget kb. 200 fő számára az alapítvány ingyen biztosítja. A kiválasztás a pályázó egyetemén történik, ez az első szűrő, majd egy kuratórium által választott bizottság jelöli ki a nyelvtanfolyamok résztvevőit. Az ausztriai nyári egyetemekről bérkinek szívesen adunk információt, de jelentkezni mindig az adott osztrák egyetemen kell. Meghatározott számban tudunk alapítványi támogatást nyújtani az ilyen képzésben résztvevők számára, természetesen csak akkor, ha hallgatóról, fiatal oktatóról, kutatásról van szó. Az alapítvány finanszíroz közös tudományos projekteket, egyetemi tanszékek, kutatóhelyek kapcsolatépítését. Ezen a téren a bölcsészetet, a társadalomtudományokat részesítjük előnyben, aminek az az oka, hogy műszaki, természet- és orvostudományi téren segíti a kapcsolatokat a két ország közötti Tudományos Műszaki Együttműködési Megállapodás.

Információ:

MAGYARORSZÁGON:

az Osztrák—Magyar Akció Alapítvány irodájában, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem

Dr. Simon Judit
1093 Budapest, Fővám tér 8. fszt. 91.1.
Tel.: 118-6855/108
Fax: 117-8883

AUSZTRIÁBAN:

Büro für Austauschprogramme für Mittel und Osteuropa Florian Gerhardus
Bergasse 21.
A—1090 Wien
Tel.: 31-72-793
Fax: 31-72-795

apróhirdetések

Telefonos hirdetésfelvétel

412-845
(fax is)
342-694

Reggel 8-tól délután 2 óráig

HA DÉLUTÁN 2 ÓRÁIG FELADJA HIRDETÉSÉT, LAPUNKBAN MÁSNAP MEGJELENIK!

Hirdetések felvétele Miskolcon

- Magyar Hirdető, Uitz Béla u. 1–3. ☎ 340-464
- ÉM Hirdetésfelvételi Iroda, Széchenyi u. 15–17 ☎ 341-893
- Végső Ingatlanügynökség, Széchenyi u. 36. ☎ 347-915
- Miskolci Nemzeti Színház, jegyiroda, Déryné u. 1 ☎ 344-862
- Fair Contact Manager Iroda, Széchenyi u. 8/2. ☎ 351-894
- Borsodi Nyomda portája, Bajcsy-Zs. út 15. (8–14 óra között)
- Westel–Déli Hírlap, Orion-márkabolt, Kazinczy u. ☎ 356-467

ingatlan

Málnával, szederrel betelepített telek víkendházzal olcsón eladó. Érdeklődni este: 372-138.

Eladó Emődön 4 szobás családi ház, 1400 négyzetméteres kerttel, a 3-as főútvonaltól 100 méterre. Érd.: 06-49, 44-374.

Elcserélném Dankó P. úti 3 szobás lakásom és Ózugróban lévő 200 négyzetméteres telken 32 négyzetméteres lakásom, alatta 5×4 m garázs, víz, ipari áram van. Egy 200 négyzetméteren lévő családi házra. Minden megoldás érdekel. Telefon: 348-573.

Eladó Tapolcán, a Bak Dénes utcán, 191 négyzetméteres, 6 szoba + hallos családi ház, garázzsal, 262 négyszögöl telekkel. Végső Ingatlanügynökség, 347-915.

jármű

Eladó Iveco ponyvás, 1976-os évjáratú, kis tehergépkocsi, 3,5 tonnás, valamint Cornélius italautomata. Érd.: 362-412.

ABS AUTÓKÖZVETÍTŐ

Haszon és személygépkocsik ADÁSVÉTELE, bizományi értékesítése.
Új és használt autóalkatrészek.
Miskolc, Hunyadi u. 24.

adás-vétel

Videoton színes tévé eladó, irányár: 17 000 Ft. Érd.: 341-162, vagy 347-505.

Újfundlandi kiskutyák eladók. Tel.: 347-711.

EZ IS

FLAMAND

KÖNYVAKCIÓ 30—50%-OS ENGEDMÉNNYEL!
Miskolc, Zamenhof u. 1. Telefon: 343-471.

Eladó Akai orsós magnó, deck és Akai video rekorder. Érd.: 326-341.

A LAKOSSÁGI ÉS KÖZÜLETI VÁSÁRLÓK SZOLGÁLATÁBAN: SZERSZÁMOK, GÉPEK, HÁZTARTÁSI ÉS VILLANYSZERELÉSI ANYAGOK, ÜDÍTŐK, ÉLELMISZEREK NAGY VÁLASZTÉKBAN. NAGYÖSSZEGŰ VÁSÁRLÁS ESETÉN ÁRENGEDMÉNY! V. S. V. KERESKEDELMI KFT. MISKOLC, TÁRKÁNYI U. 6. SZ. NYITVA: HÉTFŐTŐL SZOMBATIG, 6.30—17 ÓRÁIG. TELEFON/FAX: 345-931.

Redőny, reluxa, harmonikaajtó közvetlenül a készítőtől — árengedménnyel, részletfizetési kedvezménnyel, vidékre is, díjtalan felméréssel. Tel.: 46-313-754.

Atari számítógép tartozékokkal, legyezőpálma eladó. Érd.: 329-823, 325-603.

garázs

Garázst vásárolnék 350 ezer forintért a Szentgyörgy, Középszer vagy a Testvérvárosok útján. Válaszleveleket a hirdetőbe kérem: „Megegyezünk 239558" jeligére.

VÉDELEM AUTÓSISKOLA
Miskolc, Középszer 11.
Tel.: 365-828

„B" kategóriás tanfolyamaink 2-3 hetenként.

A legközelebbi tanfolyam indul: **ápr. 14-én**

Aki iskolánknál ezzel a kivágott T-betűvel jelentkezik, tanfolyamdíjunkból 1000.– Ft kedvezményt kap.

Egészségügyi tanfolyamot „B" kategóriás tanfolyammal együtt és külön is indítunk!

Nyugati–keleti márkájú autókon oktatunk!

VÉDELEM KFT.

vegyes

MEG MINDIG

FLAMAND

pékség

MISKOLC, SZÉCHENYI ÚT 12.

Lavatherm hőpárna kapható a Miskolc, Kazinczy utcai Westel–Orion-márkaboltban. Ebben a különböző méretű műanyag tasakban lévő kristályos oldat 54 Celsius-fokra melegszik fel, s azt órákon át megőrzi. Használható ízületek melegen tartására, izomlazításra, téli sportokhoz, vagy lehűtve hideg borogatásra. Érdeklődni a 06-60-50-105, vagy a 356-467-es telefonon.

Lakodalmak, rendezvények zeneszolgáltatását vállalom, olcsó áron. Érdeklődni: 363-547.

MISKOLCI TERMÉSZETGYÓGYÁSZAT: Semmelweis u. 3., telefon: 326-519. Immár több mint két esztendő eredményei igazolják az itt gyógyító ukrán orvos-természetgyógyászok által alkalmazott komplex terápia hatásosságát.

Vállalok burkolást, csempézést, kőporozást, kéményfelújítást, vakolást. Telefon: 384-744

500 000—1 000 000 forintot szeretnék induló, kellő haszonnal kecsegtető vállalkozásba befektetni. Ajánlatokat „Tőke" jeligére várok a szerkesztőségbe.

Társat keres Róbert (43 éves) és felesége, Gitta (38 éves, olyan házaspárok jelentkezésére számítanak, akik szívesen vennének részt négyesben szexuális játékokban. Egyedülálló hölgyek is érdekelnek. A DH titkárságára címzett, „Variációk" jeligével ellátott leveleket várunk.

500 ezer—1 millió forintot szeretnék induló, kellő haszonnal kecsegtető vállalkozásba befektetni. Ajánlatokat: „Tőke" jeligére várok a szerkesztőségbe.

FEHÉR FOTO

SZAKUZLET ÉS SZINES LABOR AMATŐROKNEK ÉS PROFIKNAK

MAR 15 FT-ÉRT
9×13-AS SZINES FOTÓK
Miskolc, Vörösmarty u. 17.
Telefon: 46/320-643
(az ABC épületében)

Polaroid

ESKUVŐI, MŰTERMI, REKLAMFOTÓK, IGAZOLVANYKÉPEK KESZITESE

Kodak EXPRESS
QUALITY CONTROL SERVICE ELLENŐRZÖTT MINŐSÉG

Figyelem!

ORION TV RADIO

A régi név újra éled!

MÁRKABOLTUNKBAN ÚJRA KAPHATÓ A DUNA FEKETE-FEHÉR TELEVÍZIÓ.
ARA: 16 900 FORINT.

Még mindig tart a tv-csereakció, árengedménnyel!

ORION-MÁRKABOLT,
MISKOLC, KAZINCZY UTCA. TELEFON: 356-467

ÚTLEVÉLCSERÉNÉL

FÉNYKÉP KÉT PERC ALATT!

A helyszínen, ott ahol az útlevelét cseréltik.
a Petőfi utca 1–3 szám alatt
(A Zenepalota mellett.)

Illetékbélyeg és útlevélkérő lap is kapható helyben

FEKETE-FEHÉR ÉS SZINES IGAZOLVANYKÉPEK
KESZITESE MISKOLCON,
ITT A LEGOLCSOBB
MINDENT EGY HELYEN ELINTEZHETI

Pályázati felhívás

A Lénárddaróci Polgármesteri Hivatal megbízásából a Innterber Műszaki Fejlesztési és Kereskedelmi Kft. pályázatot hirdet Lénárddaróc község törpevízmű és közkifolyós ivóvízhálózata kivitelezési munkáira.

A pályázat beadási határideje: 1993. április 22., 12 óra. Leadás helye: Innterber Kft. (Ózd, Október 23. tér 1.), 223. sz. szoba.

A pályázati kiírás és a kivitelezési tervdokumentáció 10 000 forint készpénzfizetés ellenében átvehető az Innterber Kft. 223. sz. szobájában.

Rádiótelefonra van szüksége?

WESTEL RÁDIÓTELEFON KFT.

Hívja a nonstop ügyeletet:
06/60-50-411, vagy
napközben : 06/60-50-105.

Westel Orion márkabolt
Miskolc belvárosában,
a Kazinczy utcában.
Telefon: 06-46/356-467

Autótelefont a Déli Hírlap Kft. Westel rádiótelefon-boltjából!

DÉLI HÍRLAP
A MISKOLCIAK NAPILAPJA

Ugyanitt kaphatók:
normál Panasonic telefonok,
Nokia Finder,
Nokia Text személyhívók,
Fountain melegital-automata,
Lavatherm melegítőpárna

Hirdetésfelvétel a Déli Hírlapba a Westel Orion-márkaboltban

Rádió Miskolc AM 1116

naponta 16—18 óráig

HIRDETÉSFELVÉTEL:

Rádemis Kft.
Miskolc, Bajcsy-Zs. u. 15.
Telefon: 46/320 931
Telefax: 46/341-688
Telex: 62-350

HANGOT ADUNK MONDANDÓJANAKI

ANYAKÖNYVI HÍREK

SZÜLETETT:

Géczi Józsefnek és Abonyi Judit Máriának Kristóf; Molnár Attilának és Salamon Zsuzsannának Vivien; Hajdú Istvánnak és Tallárom Magdolna Ildikónak Dávid Richárd; Kascsák Zoltánnak és Bodnár Erikának Zoltán; dr. Matyuga Jánosnak és Bacskai Andreának Nóra; Gecs Istvánnak és Szűcs Mónikának Flóra; Balogh Zsolnak és Radics Mónikának Zsolt; Göncz Péter Györgynek és Nagy Enikő Valériának Attila Péter; Csizmarik Lászlónak és Hornyik Andreának Nikolett Éva; Hankó Istvánnak és Fekete Ágnes Margitnak Zsanett Ágnes; dr. Balogh József Árpádnak és Szabó Mária Ibolyának Attila; Botos Istvánnak és Tóth Juditnak Katalin Renáta; Filó Györgynek és Balogh Magdolnának Szimonetta Magdolna; Lencsés Barnabásnak és Borisszsa Erzsébetnek Ramóna nevű gyermeke.

Sok szeretettel köszöntjük Miskolc legifjabb polgárait!

HÁZASSÁGOT KÖTÖTT

Fenyvesi Tamás és Balogh Beatrix; Nagy Zsolt és Laczkó Julianna; Fekete Zsolt és Horváth Judit; Drofti Endre és Gabray Ágnes Sára; Rózsa István és Vasvári Gabriella; Juhász Péter és Kmant Orsolya Judit; Bodnár István és Szobota Lívia; Dojcsák Vazul István és Nagy Edina Éva; Balogh Zsolt és Emődi Zsuzsanna; Rézműves Csaba és Bari Éva; Bodzási Attila Nándor és Kiss Mária; Remeczki László József és Farkas Szilvia; Bajnóczi Csaba és Onody Rita Éva; Czaga Béla és Gergely Marianna; Horn Zoltán és Németi Beáta.

Sok boldogságot kívánunk az ifjú pároknak!

ELHUNYT:

Bubrik Józsefné sz. Balázs Erzsébet; Horváth András; Szántó Lajos; Bagai József; Kaszás László; Tudós Mária; Orosz Istvánné sz. Pisák Margit; Sózer János; Gyöngyösi Károlyné sz. Pászto Dena; Takács László; Volenszki László; Koncsol Péter; Tóth Ferencné sz. Erdődgh Klára; Balajti Bálint; Szalma József Imre; Madácsi Dávid Sándorné sz. Zsámboki Irén.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik

ifj. DOMOS LÁSZLÓ

temetésén megjelentek, fájdalmunkban osztoztak.

A gyászoló család

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Hálás szívvel mondunk köszönetet mindazoknak, akik felejthetetlen halottunk,

DEDINSZKI LÁSZLÓNÉ

temetésén részt vettek, sírjára virágot, koszorút helyeztek és fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek.

A gyászoló család

KLIR VENCEL
kőművesmester

dolgozott a miskolci ref . templom épitésén
1786-1808.

ifj. Horváth Béla-Marjalaki Kiss-Valentiny Károly:
Miskolc, 1962. 210 l. 26311 l.

KLIR VENCEL
miskolci épitész

Miskolci ref. iskola 19
1792

Horváth Béla- Marjalaki Kiss- Valentiny? Miskol
1962 42 1

Klir Vencel

A Herman Ottó Múzeum épületének 1790-91 és az 1793. évi munkálatait tervezi és Zivitelezi.

Ifj. Horváth Béla. A miskolci Avas műemlékei
Bp. Képzőm. Alap 1964 28. old

mdk

Klir Vencel és Kun Sanos miskolci

épitö mesterek

kaptak 1803 ban a ref. templom bollozatá-
nak elkészítésére megbízást.

ifj. Horváth Béla Miskolc

Műsz. Könyvk Bpest 1962

261 17 jegyzet

m dk

Klir Vencel, Kun Sámos, Rábel Károly

Kőművesek

munkálkodtak a Kossuth utcai templom

építésén. 146. kép

Ifj. Horváth Béla Miskolc

1962.

210, 211. L

mdk

Klir Vencel

Semere n. 14. Rakóepület. Műemlékjeleg.
18 y Barokk egyemeletes. Bejárat felett ikerablak.
Kosárívesen záródó kapubejárat. Klir Vencel
tervezése. Helyreállítása 1959 ben. Keszült el
ifj Horváth Béla Miskolc 1962. 1 sz. kép

220, 221.

KLIR VENCEL, építőmester

A miskloci ref, templom boltozatának elkészitésére Klirnek és Kun János miskolci metsrenek adtak megbizástl803-ban. 74.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Miskolci épitkezési adatok a 1st.szazadból 74.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KOZLEMÉNYEI, 1956. jún. Miskolc

KLIR VENCEL, épitőmester

Miskolcon a ref. templom épitése elhúzódott /1786/. Az egyház téglaszint rendezett be, amelyet pár évig Klir bérelt. 74.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Miskolci épitkezési adatok a 18. századból 74.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún. Miskolc

KLIR VENCEL, építomester

A miskolci Arany Korona szálló eredeti alaprajzát és homlokzatát megmutatja az átalakítási terv 1798-ból melyet: "Wenzel Klier Comitats Maurermeister in Miskoltz" készitett. 52.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: Az első miskolci vendégfogadók 48.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún. Miskolc

KLIR VENCEL, építőmester

A miskolci mester az Arany Koronа vendéglogadó átala
kitási terveinél gyorsan alkalmazkodott a barokk után
a copf stilus divatjához. 5x.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: Az első miskolci vendéglogadók 46.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jun.
Miskolc

KLIR VENCEL, építőmester

A miskolci arany korona vendégfogadó alaprajza és homlokzata az 17[illegible]-as években. Fekete repr. 51.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: Az első miskolci vendégfogadók 48.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún.
Miskolc

KLIR VENCEL, építőmester

Ő volt Miskolc legnevesebb építőmestere a XIII.sz. végén és a XIX.sz.első évtizedében.Lakása a mai Szemere utca 22.sz.telkén állott 1798-ban és 1808-ban is 1817-ben már csak özvegyeazadófizető. 34.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.szazadi épitkezéseihez 38.old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI,1955. dec. Miskolc

KLIR VENCEL, kőmüves

1784-ben a miskolci városi tanács felkérésére" Klir Vencel kőmives "becsült meg egy házat. Ő épitette fel a Herman Ottó Múz, akkor ref. gimnázium emeleti részét, 1791-92-ben. Ő épitette a ládházi ref. templomot 1792-1801 között. 34. old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18. századi épitkezéseihez 38. old

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

KLIR VENCEL, épitész

Több miskolc környéki templom épitője, a bályi Patay-h
ház és a miskolci múzeumépület bővitése beirta nevét
a helyi müvészettörténetbe, de országos viszonylatban
nem sokat jelent müködése. 38.old.

ZSADÁNYI GUIDO: A megyei képzőművészetének helyzete,
képtárai és képzőművészeti irodalma 57.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 5.
1965.szept. Miskolc.1965.

KLIR VENCEL, épitész

A miskolci múzeum 1793-ban emeletráipési munkákat végzett az emeleti kiállitórészeken. Ezek elavúltak és felé jitásra szorúltak. 1961-ben e rész bezárását rendelték el. 2.old.

A mú zeumépület müemléki felújitása 2.old.

A Miskloci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 5.1963.szept
Miskolc, 1963

KLIR VENCEL, épitész

A miskolci Múzeum emeleti folyosójának Klir Vencel 1893-ban épitett müemléki boltszakaszában a rejtett világitást nem lehetett megoldani. 2.old.

A mú zeumépület müemléki felújitása 2.old.

A Miskloci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 5.1963.szept
Miskolc, 1963

KLIR VENCEL, épitész

A Herman Ottó Múzeum 1793-ban, Klir Vanhcel által épitett emeleti folyosója. 5.old. ,ekete repr.

A mú zeumépület mienléki felújitása 2.old.

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 5.1963.szept
Miskolc, 1963

KLIR VENCEL, épitész

Miskolcon neki tulajdonitják a Hunyai-u.6.sz kollégium épitését, a hajdani Bájy Patay házat is. Miskolci lakos, 1787.dec.1-éncsabai szőlőjét értékesiti. 2.old.

ifj.Horváth Béla: Miskolc legrégibb épülete, a Múzeum 1.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955.dec. Miskolc

KLIR VENCEL, épitész

A muzeum megerősitési munkálatait 1790-91-ben, valamint 1793-ban végezte. Ő korának helyi viszonylatban jelentős épitésze. 1784-ben épületet tecsül a Városi Tanács részére. 1786-87-ben a Pece patak támfalainak kialakitási lehetőségeit vizsgálja. 2.old.

ifj. Horváth Béla: Miskolc legrégibb középülete, a múzeum 1.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

KLIR VENTZEL, kőművesmester

1792-ben a miskolci Kazinczy-uta megnyitásával kapcsolatban bizottság vizsgálta meg az ottani telkeket. Klir is benne volt e bizottságban. 16.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: A miskolci Kazinczy-utca létesítése 1794-ben 14.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 195[illegible].dec. Miskolc

KLIR/ Kleir/VENCEL, épitomester
--- ---

A ládhazi ref. egyház jegyzőkönyvéből 1792. apr. 16-án a templom alapkőletételéről: "Lejöven Miskolcról ottan lakozó kőmives ~~mester~~ maiszter Ur Kleir Vencel pallér Mahatzek Jánossal és Pláné ta Mátyással. 34. old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc i8. századi épitkezéseihez 38. old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

KLIR VENCEL, építőmester

A miskolci Herman Ottó Múz, az egykori ref. iskola emeleti részét építette 1791-92-ben. - Ekkor kezdte építeni aladhazi ref. templomot is. 34. old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18. századi építkezéseihez 38. old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

KLIR VENCEL, épitőmester

Munkássága Miskolcon legalább egy negyed századig tartott s ezalatt az idő alatt sok magan és középület tatx került ki a keze alól. 34.old.

MARJALAKI KISS LAJOS: Ujabb adatok Miskolc 18.szazadi épitkezéseihez 38.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KOZLEMÉNYEI, 1955. dec. Miskolc

Mdk.

Klir Vencel építőmester

1790-91 ig majd 1793 ban a muzeum
épületének megerősítési munkálatait
tervezi és építi

ifj Horvátt Béla Miskolc

1962

42. L

mdk

Klir Vencel épitész

volt a legtevékenyebb Miskolcon. Az ősi ref. iskolára 1791-92-ben huzott emeletet. Ő fervezte és épitette s a megérositési munkálatokat 1790-91 és 1793-ban, Klir vezette a muzeum épületében.

rfj Horváth Béla Miskolc

Bpest 1962.

42. L

Klir Vencel, építő mester MDV

1796 ban a miskolci ~~városától~~ ref. egy-
háztól téglaszínt kapott. 74. old.

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci építkezési adatok a 18. századból. 74.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz. Közleményei. 1956. jún.
Borsodmegyei Nyomdaipari Váll. Miskolc

KLIR Károly miskolci kőmüves. 1817-ben dolgozik
a mezőszemerei rk. templom épitésénél.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Klir Vencel (építész) kőművesmester
miskolci lakos 1787-től okleveles adatok róla. 1817 ben
már csak az özvegye él.

1790-91 és 1793-ban a miskolci iskola
(ma múzeum) átépítése és megerősítése

1784 épületet becsül a Városi Tanács részére.
1786-87 a Pece patak támfalainak kiala-
kítási lehetőségeit vizsgálja és hozzalényezi.
Neki tulajdonítják a Hunyadi u 6 n. kollégium
épületét a hajdani Báji Patay házat.

a Miskolci „Herman Otto Múzeum" Közleményei
1955. december

M.D.K.

Klir Vencel kőnnüves

Miskolc legkiválóbb építőmestere a XVIII. század végén és a XIX. század első évtizedében. Lakása a mai Szemere u 22. sz. telkén állott 1798-ban és 1808-ban is. 1817 ben már csak az özvegye szerepel az adófizetők lajstromában.

1791-92 a református iskola emeleti rénét építi.

1792 ládházi református templomot építi jegyzőkönyv az alapkő letételéről. 1801-re fejezi be a templomot.

Miskolcon negyedszázadig munkálkodik sok magán és középület kerül ki a kezeálól

A Miskolci Hermann Otto Múzeum Közleményei 1955 december

34. lap

Klir Vencel építimester MDK

1803-ban a miskolci ref templom boltozatának építésére Kun Jánossal együtt kapott megbízatást. 74. olsz.

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci épitkozési adatok a 18.századból. 74.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz.Közleményei.1956.jún. Borsodmegyei Nyomdaipari Váll.Miskolc.

Klitsch (Klič) Karl

Singer lex. II. 353. l.

Velencei iskola: A keresztvitel (173 17(100
4218 (858). — Szent Társaság 173 (98
4210 (853). —

Klitsch Károly

Láid

Kertész nyomtatott

242. l.
243. l.

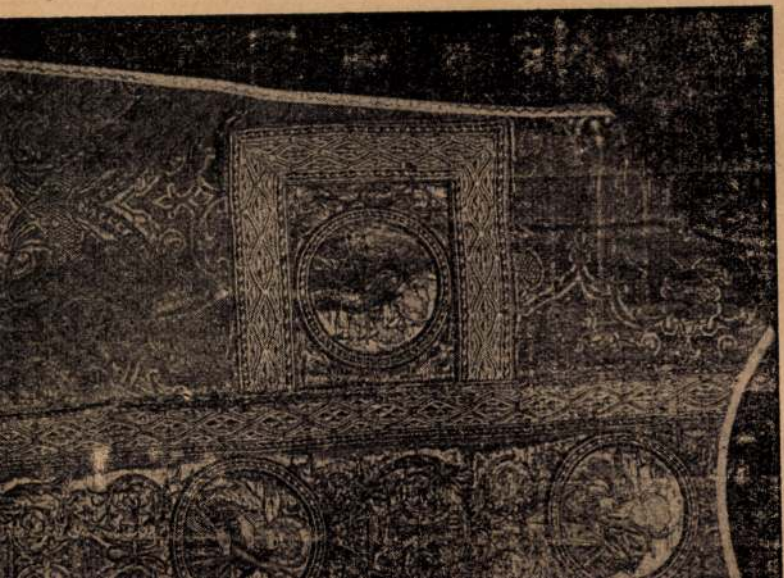

Klivinyi István

szegedi szűrszabó
1827-től tagja volt
az ottani szűrszabó
céhnek.

Hilf. 109. l

1845-ben főcéh-
mester

u. o. 111. l.

Kliz István.

A Nemzeti Muzeumban rendezett UME első budapesti kiállításán „Kert" c. japános milliőbe helyezett képe szerepel. (emlétve)

Magyarság, 1928. febr. 19.

Klizi Sándor

Oly korban éltem c. Zapuborítója-
(Kézdomborítás) eml.

Szerepel az alábbi tárlatom

Ambrus Tibor: A vásárhelyi öki
tárlat

Petőfi Rádió 1969 X 26

Klobučar-Rukavina
Istvan

épitéshallgató
vajzai repr
Megfagyott Muzsikus
1927.

Nagyságos

Dr. S z e n t i v á n y i G y u l a urnak

B u d a p e s t.

I. Horthy Miklós ut 10

KLOBUSEK Mátyás épitész

Benk, ref.templom

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II. köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991 554.

1843

Klobusitzky György, grafikus

L: Szőnyei György

–: Győztesek, jutalmak 12.

Esti Hírlap, Bp. 1978. máj. 12.

Klobusitzky György, grafikus

L: Nagy Tamás

—: Közlemény 8

Nérszabadság, Br. 1978. máj. 16.

Hlobusitzky E. Lajos

1900/1 – 1903/4.

Ferkèpzomfoiskêvk

101.2.

Klobusitzky Lajos

rajztanár

Élet

laid

Csikvári Csongrád

272. hasáb

M.D.K.

Kłobusiczky Teréz

Az első Grassalkovich gróf, Antal/szül.1694/ neje. Quodlibeteket készitett. Felsőmagyarországi kastélyokban voltak láthatók. "Therese bien almée" aláirással. 354.o.
Csatkai Endre: A magyar Quodlibet. 353.o.

Arrabona, 7.1965. A győri Múzeum Evkönyve. Győr. 1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr.

KLOCKEL
JOH.CARL ~~KLOCKNECKER~~, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärber in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név: 22.- Joh.Carl ~~Schönecker~~ Klockel
Felvétel ideje: 1767. 28. Juny.
Hová vették fel: Raab, / Győr/, 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfe tés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

KLOCKNER JÓZSEF, órásmester

Bár a céhek minden erejükkel igyekeztek megakadályozni idegen mesterek letelepedését Győrbe, nemcsak a forradalom előtti gyáripar, hanem a kézművesség is sokat köszönhet az idegenből jött családoknak. Így pl. Klockner József órásmester Pozsonyból telepedett át Győrbe.
291.old. 78.jegyz

BALÁZS PÉTER: A céhrendszer problémái Győrött a XIX. század első felében 279. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr. 1975.

Klocz kőmives

Székesfehérvárt.
1704-ben Urli, fehérvári
katonai parancsnok
3 ökrötés 2 tehenet vett
el tőle erőszakkal a
várőrség élelmezésére.

Károly János

Fejér vármegye
tőrténete. II. k.
Székesfejérvár
1898. 300. l.

ísokra, hanem egész e-
ével azon kellett lenni,
ogy a hátralévő néhány
ét alatt, az amphithea-
um legalább fele jöjön
apfényre, és Torma Ká-
ly ezt tüzte ki feladá-
ul.
E czélt miután minis-
r úr Ő Nagyméltósága
általánosan kért költ-

Klocz

ötvös

XVIII. sz

l.

Kaposy = Magyar-

ország ötvösök

8. l

KLOCZ Márton

Komárom, Szt. András-templom
Szt. Márton-oltár, 175

B. Bartal M.: K. templomai
K., 2001. 7.

H-1116 BUDAPEST, MÁRVÁNY U. 28.
TELEFON/FAX: 06(1) 214-08-58
E-MAIL: MESMDESIGN@ADAM.HU

Az általán ismertek közül legregebben (1909) közölt fe
sen épnek látszik.[18] Valamivel későbbi képek már bolyho
tatják, amely részben a gyűrűt is eltakarja, és a fényképek
szen sokkal zavarosabb a zsinórozás, mint korábban – aligl
mai ezek.[19] Az 1968-ban a londoni Victoria and Albert Mu
gyar művészeti kiállításra a felbolyhozódott részeket rendl
varossága megmaradt.[20] A rendszeres használat következ
nyúlni csak fehér cérnakesztyűben lehet, az ünnepségeke
ra a zsinórborítás ismét szakadozottá vált, és már nem is c
je mellett.

A markolatot a londoni kiállítási katalógus 1586-ra kelt
vel együtt Schramm szerint is 16. századi kiegészítés.[21] A
sőbbi, igazán nem gótikus jellegű, és nem igazán nagy a l
vely ezüst díszei között, bár a gyűrű peremfogai sokkal me
mákat mutatnak. Maga a zsinórozás a kard eredeti eleme
mint az 1586-os javításhoz, mivel hasonló borítja a Zsigm
tő másik díszkard markolatát is – ezt a Drezdában őrzött f
cias Frigyes meisseni őrgrófnak, szász választófejedelem
ben[22] –, de ilyen technikával készült York már említett, 154
kardjának markolatborítása is. A markolat gombja és ke

Klomp

Klomp Johannes

murato

66 i.

Klomp

Johannes Clomp

murator

661.

Johannes Klompin

murator

545.l

läsd Clomp

MDK

Klomp Aelbert, 1618-88.

Táj ökrökkel

Ernst Muz. 13-14. aukc. 1920. 18. 1.

Klomp Czyrwys

Mechil

murator

l.

575. l.

963. Ettlinger Ede.
Működott a XIX sz. derekán

963. Liedemann Emilné.

látható

Csaknem térdig, kissé jo
bal kezével fekete csipke fej
ros nagykendőjét tartja. Közép
és oldalt fürtözött haja és sz
disze sötét- és vállkendője ca
zsinór disziti, szük ujjain
alkalmazvák. A háttér sik vidé
égbolt tükröződik vissza. Jelz
kép hátán: „Bettina Liedemann ge

Vászon, méretei 93
Festette: Ettlinger Ed
Szumrák Pál ajándéka

Klomp János

kőmíves

l.

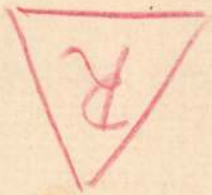

141, 437, 545. l. 661. l.

zember 31-én. † Wienben 1830 február 11-én

1905.

fordul4 de szembe néz. Hátrafésült haja
s bajusza barna; arcza leberetvált. Kö-
ettős elejű állo gallérú kabátja fekete,
Felirata a kép hátán három sorban: „Samu-
szterczebánya."

7 cm.
0 körül
905. február 8-án(122-905)

949

Klomp (Clomp)

János

könnivés

l.

661. l.

zony.

nem derékig van ábrázolva, kissé balra
s szürüs jobb kezével kampós botra támasz-
i- és fehér nyakkendő csokorra kötött vég-
s vállra vetett fekete gallér. Jelzése alól
Anna Nordgren. 4.

ére tó foglalja el, melynek partjánál

.6 cm.-- Lelt.sz.2543.-- Érté-
Dénes hagyománya 1912 márczius
r Nemz. Muzeum örökletéte /1381
~~3 április 23-án /2046-913/.--~~
us 30-án /245-914/.

136

Klomp Szervác
Mihály
Kőmives

l

R

545. l.

:
54 február 2-án.

L és lombos faktól körülvett

ullető ~~rázolva~~, hol ~~egy~~ jobbra kanyarodó,
házak felé, a melyek körül az elsö-
ágítva. Jelzése alól jobbra: P.W.

:

cm.-- Lelt.sz.4545.-- Értéke
s ha yománya 1912 márczius 9-én
Muzeum örökletéte /1381-913/.--
~~n /2046-913/.~~-- Bejelentetett
/.

138

KLOCZMAJER András egri asztalos, akit 1736-ig tartanak nyilván az adózó polgárok között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

KLOSOVSZKY Ernő vásari mérnök

Szilágyi 2005. 153-155.

revő Szőnyi Ottó nem tudták a
nyesíteni. Mert hiába emelte
nő, hogy „Klebelsberg Kunó
ntartása és restaurálása
néretekben tudott költséget
", néhány bekezdéssel később -
nmagával, már azt írja, hogy a
ett „pusztulásnak induló
delmével" azért nem tud
„korlátot szabnak a nagy
aurálások fölemésztenek".[26]
nsége, megváltoztatása úgy
tékre: „Sürgős feladat a
ekintetben gazdag
re, mert Forster Gyula báró
munkában kimerítő
őt teljes törvényjavaslatot
letékesebb fórumok is
műemlékekre is kiterjedőleg a
hogy biztosítson és ahhoz az
endelkezésre bocsássa, amit a
"[27] Ennek kidolgozása azonban
műemlékekről történt felemás
miniszteri rendelet kiadására
án miniszterelnök szólította
ében a belügyminisztert.

M.D.K.

Kloczmajer András, ceri asztalos

, 1736-40 között szerepel
a városi adókönyvekben.

Heves megye müemlékei I irta Voit Pál,
Magyarország müemléki tôpográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezsô.
Akadémiai Kiadó,

358. old.

Koczor Sándor, tervező iparművész,
a FIM-stúdióban júl. 9.-én mjelt
meg a Hollóházi Porcelángyár termékeit
bemutató kiállítás. A művész a gyár
tervező iparművész kollektívájának tagja.

Nagy Albert: Hollóháza Budapesten.
Mestermunka, 1974. júl. 24.

120. **Klocskófalva**, g. k. fatemplom.

1699. már van fatemploma. (Lehoczky IIIb. p. 363.)

1747. Középsőviznicénél: „Filiales habet 3. Felső-Viznicze, Kloczkofalva et Kis-belle . . . in primis duabus habentur ecclesiae in statu commodo." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1839. már nem áll itt fatemplom.

(Beszmy

Dombág

DER ARCHIT
OSKAR KAUFM

Klofi, Hansz Michael, pozsonyi ötvösinas

V. 125.

Kloger, Franz, pozsonyi ötvösinas

V. 151.

Kloger Fecner

Otvos 1842

laid

Mih. Pors. 157

Kloiber Ferenc

Művészet 1911 - 390

ossuth Lajos" Felsőkereskedelmi Iskola

1927-28. tanév.

.....csoport.

la

.....évfolyam.

nórlog

MDK

Klomann F.

Akt tanulmány, of.

N.Szal. 1913. tav. 13. 1.

MDK

Klomann Ferdinánd

Arcképtanulmany olajf.

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920. Május. 14. l.

Klomann Ferdinánd
Naplemente, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
1920. ápr. 6 l.

Klomann Ferdinánd

1920. ápr. -

kiáll. Nemzeti szalonban

Naplemente, olaj. 3000.-

Olasz ásatások és archeológiai
múzeumok felügyeletéről V. 203

Klomann Ferdinánd

1920. M Akv Pf Egy

kiáll. Nemzeti Szalonban

Tavaszi táj, pastell

4500.–

1920. május

kiáll. Nemzeti Szalonban

Archéptanulmány olaff. 7000.–

Horváth Ödön dr. V. 61.

Klomann Ferenc

1913. ápr. – máj. kiáll. Nemzeti Szalon.

Akt tanulmány, olaj.

1913. szept. kiáll. a. o.
Fasor, olaj. 300.–

Lelet, sontyói III. 134, 135,
— ördöngösfüresi III. 134, 136,
— brezuóbányai III. 135, 136,
— Kurdi III. 136.
— Renecsei III. 136.
— velemszentvidi III. 136.

Klomann Vaindor

festő
az 1920-as évek
végén Esztergomból
származott el.

Bek Kornélt
72. l.

Bizottság!

ancsára f. e. márczius 1^tól a
^ad és 4^ed évi növendékeinek a
előadásokat tartok, melyeket főleg
kiadott s a kör- meg csúcs-ives
által törekszem világossá tenni.
hogy hallgatóim a növelde elhagyása
lt megkezdett régészeti tanulmányo-
esedezem a t. cz. bizottságnak:

Klockner Pál

ötvös Nagyszeben

Königsgyötvj

249. l.

1412

Paulus Klockner, e. 1641—1645. (A: V,16. Gy: 103, tévesen — *irrtümlich Piller Kreutzer*, e. 1625—1640, tulajdonítja — *zugeteilt.*)

Műve nem ismeretes. — *Arbeit nicht bekannt.*

4 tt

VASÁRNAP **19** B. Margit	1 kg. kenyér	2 l. tej 1 l. p.	Sára **Görög** Makár **Izraelita** Tebeth 24
HÉTFŐ **20** Fáb. és Seb.	1 kg.	2 l. 1/2 p.	**Protestáns** Fáb. és Seb **Görög** Eutim ap. **Izraelita** Tebeth 25
KEDD **21** Ágnes sz. vt.	2 1/2 kg.	2 l. 1/2 p.	**Protestáns** Ágnes **Görög** Maxim hv. **Izraelita** Tebeth 26
SZERDA **22**	2 kg	1 1/2	**Protestáns** Artur **Görög** Timót **Izraelita**

Klockner Pál (?)

nagyszebeni (?) ötvös

Fedeles ocsleg
1650 körül

M. Nemz. Muzeum
Anlajd.

Jul

SOPRON

Muzeum: Tárgyak

A Magyar Történelmi Társulat 1883. évi aug. 22–27-iki vidéki kirándulása Sopron városába és Sopron vármegyébe. Bp. 1883, 59 l.

Klockner Tál

ötv.

l.

Kőmagyötvi.

1412. g.

Tartozik	Követel	X	Egyenleg

Sz.:

Tartozik	Követel	X	Egyenleg
	150.-	K	150.-
17.50	17.50	K	150.-
60.-		K	90.-
17.50	17.50	K	90.-
8.75	8.75	K	90.-
	50.-	K	140.-
	40.-	K	180.-
20.-		K	160.-
	10.-	K	170.-

KLONKAY GYULA, kisiparos

Szombathelyen dolgozott. 1919-ben a kisiparosok tanoncai nak bérét a direktórium önkénvesen felemelte. Ezzel a kisiparosokat megkárosította. A tiltakozó Klonkavt megfenyegették, hogy forradalmi törvényszék elé állitják. 93.old

HORVÁTH FERENC: Iratok az ellenforradalom idejéből 91.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv. II. köt. 1959. Szombathely, 1959

KLONKAY GYULA, iparos

Szombathelyen,1919-ben a megyei direktórium maga elé idézte Wenczel Karoly,Somogyi Ernő,Klonkay Gyula és Blumschein Ignac iparosokat,mivel a tanoncokkal rosz szul bantak.Ezzel visszaszoritották az iparosokat a tulkapasoktól. 447.old

SIMON ENDRE: A szombathelyi szakmunkásképzés és ipariskola története 1848-ig II. 442.old

VASI SZEMLE, XXIV.évf. 1970. 3.szám, Szombathely

Klopfer

Magyar Művészet, 1926

177.o.
kiállítások.

MDK

Klopfer Erzsébet,

Glatz Oszkár tanár növendéke.

Rét széle.
Fatanulmány.
Tehenek.
Vásártér.

Az Ernst Muz. OMKK Főisk.Helikon Kiállításai.
Az OMKK Főisk Növ.Munk.kiáll. Dp.1923 márc.18-25. Kat. 14.1.

MDK

K.Klopfer Erzsébet

e.a: Fiatal művészek kiáll. Ujság, 1926. márc.24.

K. Klopfer Erzsébet.

Az árvízkárosultak javára a Károlyi-palota két termében kiállítás nyílt meg, melyen tanulmánya szerepel. (emlitve)

Budapesti Hirlap. 1926. márc. 25.

K. Klopfer Ernélet.

Az ásvánk ásvánlak gyorsa a Károlyi-
gyalata két termében hi. éllétes egyik
meg, melyen tanulmanya vezepel.
(multa)

Budapesti Tiszay, 1926. márc. 24.

Klopfer Haques üvegesmunkák MDK

Alpár Ignác cikke. Magyar Építőművészet. 1907.
8.sz. képek és tervrajzok

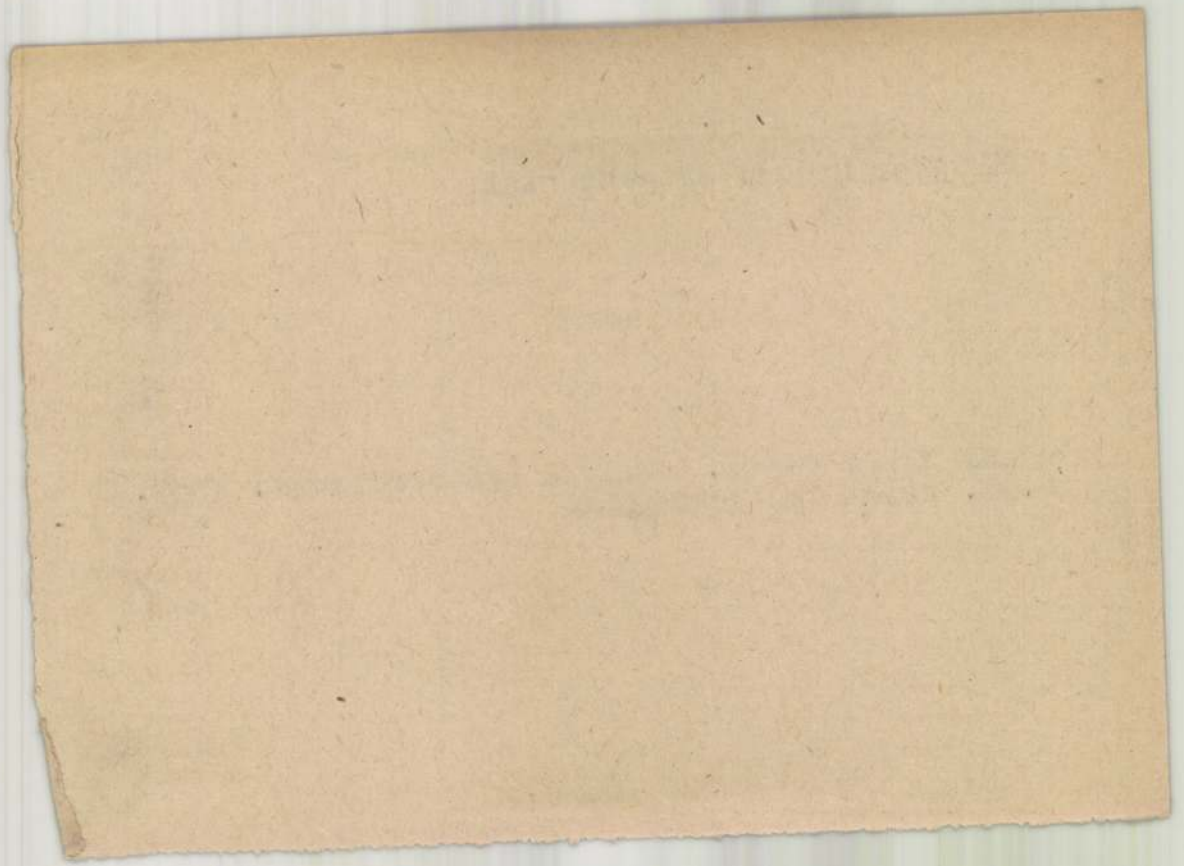

Klonfár János

MDK

Interieur, olf.

Mücsarnok 1960. Képző- és Diszitőművészeti kiáll.

KLONKAI, iparos

Szombathelyi mester. Schwiegelkorer Ede, szombathelyi rézművesmester rendszeres szállítója volt Szombathelyen a Rapp, a Gouth, a Szabo és a Klonkai iparostársaknak. 261. old

DOMONKOS JÁNOS: A rézművés-rézkovács kismesterség Szombathelyen 253. old

VASI SZEMLE, XXVII. évf. 1973. 2. sz. Szombathely

Klonkai Imre

a szegedi szurszabó ich
szolgáló mestere volt
1827-ben.

Hilf. 108. l

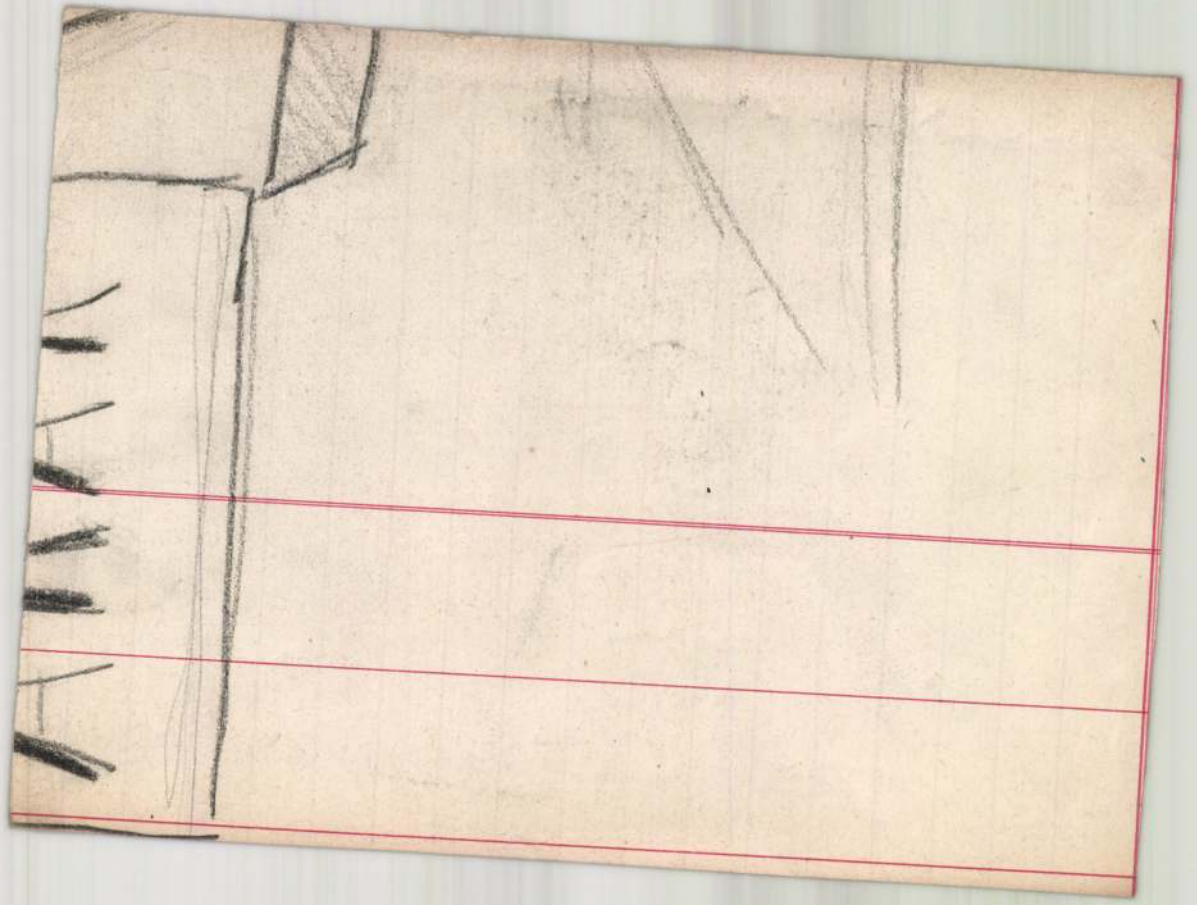

Klonesch Tamás

Müvenet 1911-92

Tatrozik

1928. nov.	1.	Tőkének	1.		3	1.
"	20	Folyósklánar	4.			2
"	25.	2 Folyósklánar	5.			9

5.

Tartozik

1928. nov.	1.	Tőkének	1.		5.

ossuth Lajos" Felsőkereskedelmi Iskola 1.1

Követel

1.	4. számlától	1.	58.400	

12. Bergsmaun A., I. Mészáros-utca 10.

ár.

Követel

1.	Személyzet. fiz.	1.	2.640	
3.	U.-attól	1.	182	20

Cirvis Mechil Klompin
murator

545

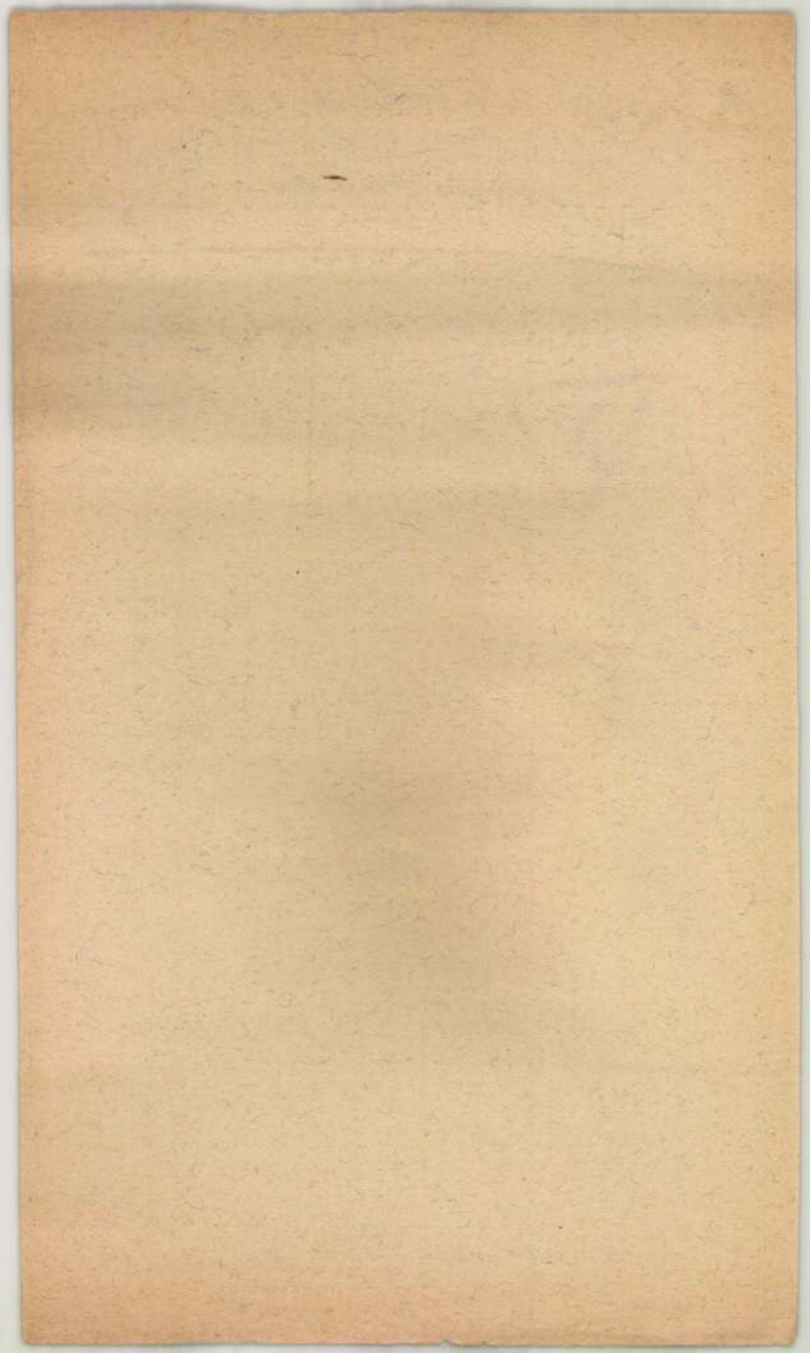

Ckompu...

Mechil ...

545l

Michael Klompin
Czyrwys, nucrator

545 l

Klopfer Erzsébet

festő

1916 – 20

Élmúlt 1930. 85. l.

Tegetthof Vilmos:

Mellig, kissé bal
kálla hosszú, bajusza
csokorra kötött nyakke
rú kabátja kettős elejü
latt két sorban:

WILHE
K. K.

a jobb karnál: Krieh
866
a balnál: Druck
s legalól balra: Verla
jobbra: Vervic

Könyomat, az

97

Klopfer Erzsébet

(Kochné)

1921/22 – 1924/25

Ferképzomfoiskèvk
101. l.

Klopfer Erzsi

(másolta a Sz. Múz. 305 sz. a. Rf. Romero Juan de Sevilla, A szt. család c. festményét)

~~[illegible]~~

Kül. Uppsten 1900-ban, jun. 10.

Középiskoláimat Uppsten végertem, hol már mint kezdő alakrajzoló Waskonits Erzsélet tanított. 1916-ban az Iparművészeti iskolába iratkoztam, ahol az naztanáraim: Sándor Béla, kesőbb Udvari Jéra, és legutóbb Uppár Ignác voltak.

Klopfer Erzsi
iparművész

se beszéd, elvágták késeikkel a hámistrángot és elnyargaltak velök.

— Tudjuk, tudjuk!

— Elég bajt csináltak nekünk is, — dörmögött a rézöntő.

— A legnagyobb kétségbeesésben maradtam ott e haramiák miatt a kisasszony hugocskámmal . . .

— De jött a Molitorisz, — egészíté ki a mondatot Klebe úr, a mellényén egy gombot kieresztve, a dölyftől vagy a vacsorától fölpuffadtan. — A Molitorisz ott volt és a Molitoriszban van emberség, a Molitorisz fölvette utasai közé és eddig van, sőt még a kocsit is czipeli.

Most már Gyurgyik uram kezdett kényelmetlenül feszengeni.

— No, semmi az, — szólt közbe. — Igyunk rá egyet. Töltsetek lánykák, töltsetek! Ne a balkezeddel, te mamlasz. Megesik az ilyesmi mással is, nemcsak a nemzetes urammal, a kinek ménesei lehetnének, de talán vannak is. Hagyjuk pokolba a pejkókat, meg a gondokat. Punktum. Porzót rá. Ne főzzünk egy kis krampulit?

— Hohó! Nem addig a' — tiltakozott Quendel úr, kit nagy érdeklődéssel hallgattak a többiek, mert a borkiöntés felhivta a figyelmet. Viharok jele az.

— Lássuk hát a medvét!

— Adja csak idább azt a tálat, — taszította meg a vándorórás könyökét a kántor. — Ott látom még a malacz fejét. Hogy lehet a malaczfejet meghagyni! Olyan megható a lehúnyt szemeivel. Nem nézhetek rá tovább, megeszem inkább. Iszonyú puha szivem van.

— Halljuk Quendel uramat! — avatkozott bele a főtisztelendő úr. — Mert eddig még nem mondta el, miben volt kegyes hozzá az Isten a mai napon.

— Épen arra akarok rátérni, — folytatá Quendel apó. — Mikor e vendégszerető hajlékba kerültünk, mialatt a szent keresztség folyt idebent, már csak azon járt az eszem, hogy a kocsimat valamely száraz helyre betolhassam. Gondoltam magamban, éjszakának évadján legalább aludni is lehet benne. Kimentem tehát körülnézni valamely alkalmas hely után.

Gyurgyik uram tekintete elsötétült.

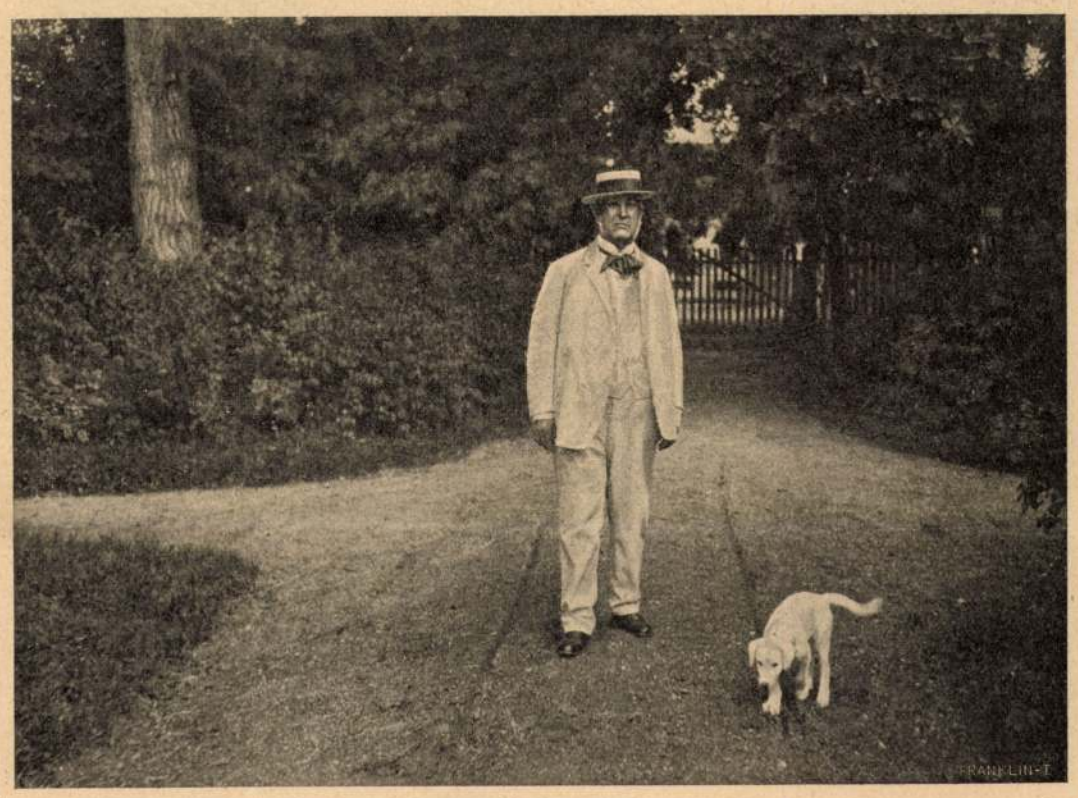

SÉTA A PARKBAN.

— Az épületeket szemügyre véve, egy pajtaszerűt pillantottam meg a pincze mellett . . .

Gyurgyik nyugtalanul ugrott fel, majd minden ok nélkül újra leült s kihivó tekintetét olyanformán szegezte Quendelre, mint az állatszelidítő a fenevadra.

— Hát aztán? — hörögte tompán.

Ez az izgatott viselete általánosan feltűnt. Még Rozálinak is. Ijedten figyelmeztette Fabriciust, hogy a molnár haragszik Quendel bácsira. Lehetségesnek látszott minden perczben, hogy a fejéhez vágja a kancsót. Minden szem Gyurgyikon függött. Csak maga Quendel tett úgy, mintha észre se venné a gazda zavarát, összeszoruló öklét s csodálatos együgyűséggel beszélte tovább:

— Odamegyek az apró csűrhöz, megrúgom az ajtót, az ajtó enged, bemegyek, hát mit gondolnak kegyelmetek, mit látok ott?

Természetesen senki se találgatta. Síri némaság támadt s a kérdő, bámész, kiváncsi tekintetek felváltva szaladgáltak Gyurgyiktól Quendelre s Quendelről Gyurgyikra.

De most egy meglepetés várt a társaságra; a Quendel arcza volt komoly és a Gyurgyikét szélesítette meg egy kis vidám bonhómia.

— Hát képzeljék, — hámozta ki végre Quendel ur, — a pejkóimat találtam ott.

A meglepetés és csodálkozás fölszisszenése suhant el, melyből csak egy elütő hang vált ki, a Gyurgyik kedélyes kaczagása.

Az asztalra csapott a két hatalmas tenyerével s úgy nevetett, hogy a könnyei is kicsordultak.

— Mit? A pejkókat, ha-ha-ha. Azok a kópék, hej. Megtalálta a pejkókat, hi-hi-hi. No, ez érzékeny jelenet lehetett. De csakhogy megtalálta őket kegyelmed, mert ők ugyancsak meg nem találták volna kegyelmedet, szemük világa nem lévén a legjobb karban, brr-ha-ha, he-he-he.

Egyre kaczagott s úgy izzadt a homloka, arcza, hogy lecsurgott a verejték a nyakába. E közben szórakozottan hajtogatta az egyik borosbögrét a másik után, Quendel ellenben fölemelte a hangját haragosra.

— Nem lehet ezt tréfával elütni, hallja az úr. Itt, e tisztességes tanuk előtt kérdem, hogyan jutottak lovaim az istállójába? Erre tessék felelni, vagy különben tolvajt kiáltok.

— No, csak az kellene még! — fortyant fel Gyurgyik uram méltatlankodva, — hiszen egész nap meg nem mozdultam otthonról. Becsülje meg magát Quendel úr, azt mondom, mert én jó ember vagyok és szeretem a tréfát, de mindennek van határa.

— Ejnye, mordizom adta! — kiáltott fel Quendel, — hát még tetejébe tagadja is. Ezer tanut hozok rá, ha kell, hogy az én lovaim, az egész vármegye ösmeri a pejkókat . . .

— Dehogy tagadom, dehogy. — S most ismét nevetésre ferditette száját a gazda. — Ellenkezőleg, egész este beszélem, hogy két molnárlegény ment el lóháton, az egyik a tisztelendő úrért Sztaováczra, a másik a komákért.

— Ment ám, de az én lovaimon, — mennydörgé Quendel.

— Nem is az enyimen, — incselkedett vele a merész taktikájú Gyurgyik. — Hiszen csak nem gondolja, hogy lovasított molnárlegényeket tartok.

— De maga küldte őket!

— Úgy. Az igaz. Én mondtam nekik, hogy legjobb volna lóháton menni; erre ők átöltöztek bocskoros parasztlegényeknek és ebben az

WEKERLE KISEBBIK FIA NEVELŐIVEL.

KLOPODIAI KÉPEK. — Jelfy Gyula felvételei.

A KATHOLIKUS TEMPLOM.

álruhában elmentek; hogy hol vették a lovakat, ahhoz nekem semmi közöm. Egy kis kedélyes kaland az egész. Hogy lehet az ilyenért haragudni? Fehér asztalnál! Keresztelőn! Mikor olyan jól érezzük magunkat itt. És mikor már ugyis megtalálta a lovait.

— Az ám, mikor megtalálta a lovait, — viszhangozta a kántor és nagyot prüsszentett.

— Béküljenek ki! — indítványozá az órás, mintegy erkölcsi kötelességének tartva a komáját támogatni.

Quendel úr daczosan rázta meg fejét.

— Egy lókötővel vagy orgazdával? Soha!

Paprikaszinbe ugrott a molnár ábrázata s ajkai vonaglottak a dühtől.

— Az úrnak annyi pénze lehet, mint a polyva, — kiáltá, — vájkáljon benne, a menynyit tetszik, de ne merjen vájkálni az én becsületemben, mert én a Szent Korona tagja vagyok, azt a kis késit, és rajtam annyi makula se maradhat, mint a mákszem. Ha nemes ember volna az úr is, mint lovag lovagon vennék kenden elégtételt.

Ez a «kend» kihozta sodrából Quendelt. Nemes embernek vörös posztó ez a szó. Elvesztette hidegvérét a kis emberke és a mellére ütött:

— Hát én az vagyok. Két prédikátumos nemes, hallja kend, de Pászta et Alsó-Kend, de kend honnan kend?

— Úgy? Hogy honnan? No várjon egy kicsit, majd mindjárt megmondom.

Kirúgta maga alól a széket, a mángorló melletti kuczkóhoz rohant, a honnan két rozsdás kardot rántott elő, melyeknek markolata egy mozsár üregéből ágaskodott kifelé, megállt a szoba tisztásán, vitézi gesztusokkal.

— Hát lássuk, nemes ember-e? — ordítá most már halálsápadtan. — Ki a gyepre! Fogja az egyiket!

Nyomban felugráltak nehányan a férfiak közül, hogy csitítsák. «Gyurgyik, édes Gyurgyik úr, legyen esze, az Isten szerelméért», — kiáltozá Klebe úr. Quendel képéből kikelve, ösztönszerűleg hátralépett a pap mögé, de látván, hogy a kardokat fogják már s a Gyurgyik kezéből kicsavarni igyekeznek a rézöntő legény és a korponai kereskedő, megbátorodva előrenyomult, élénken hangoztatva:

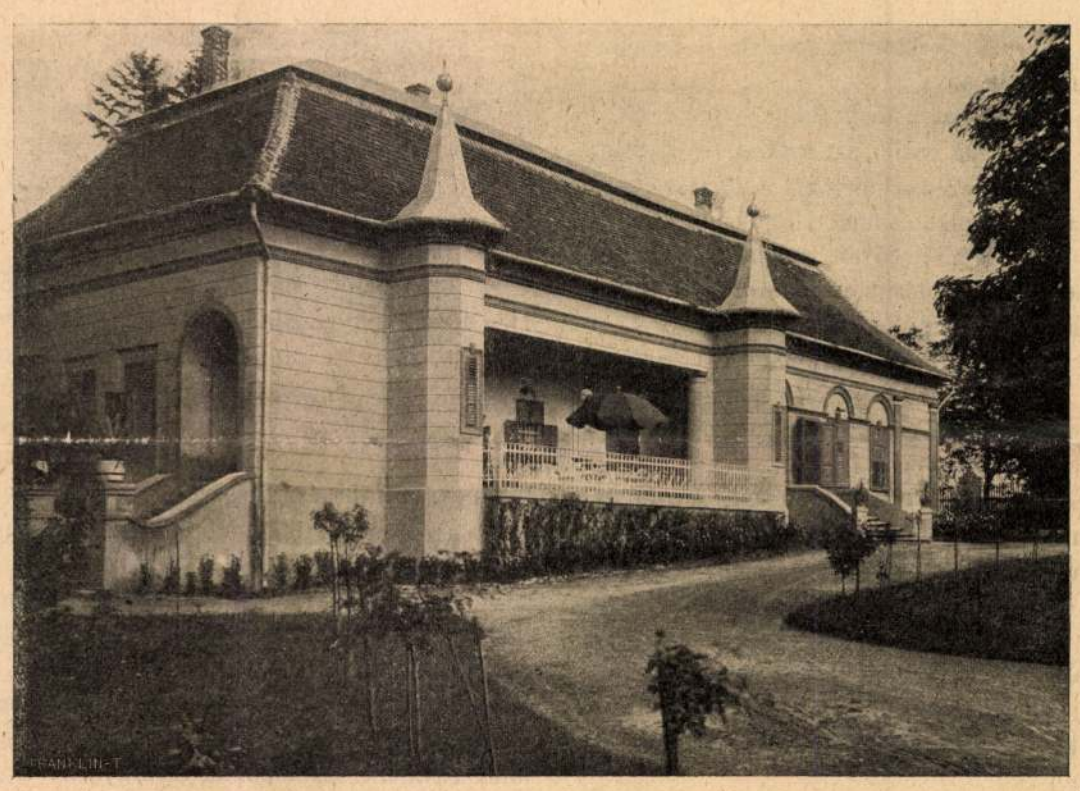

WEKERLE KASTÉLYA.

— Szivesen kiállnék, édes örömmel kiállnék, de ezt nem lehet így elintézni. Ez nem lovagias ügy. Becsületemre mondom, nem lovagias ügy.

A Gyurgyik-lányok sikoltoztak, az egyik öreg asszony beszaladt a lármára, meg kiszaladt, mire molnárlegények rontottak be, felgyűrt öklökkel, arra a külső hírre, hogy bent verekedés van. A rézöntő, miután nem birta a kardot elvenni Gyurgyiktól, átfogta izmos két karjával a derekát s összeszorítva tartotta, mint két vaspánttal, úgy, hogy meg se moczczanhatott.

— Mit? Hogy nem lovagias ügy? — handabandázott a molnár a fogait csikorgatva tehetetlenségében. — Hallják, mit mond a gyáva? Tessék, itéljék meg az urak, hogy lovagias ügy-e, vagy nem?

— Hogyne volna lovagias ügy, — véleményezte a vándorórás. — Két lovag közt történik s két lóról van benne szó. Csupa ló és lovag az egész. Ha ez se lovagias ügy, akkor nincs a világon lovagias ügy, igaz-e, vagy nem?

Ezt a kérdést Klebe úrhoz intézte az órás.

— Nem igaz, — czáfolta Klebe úr, — mert három lóról van már szó.

— Hogy-hogy?

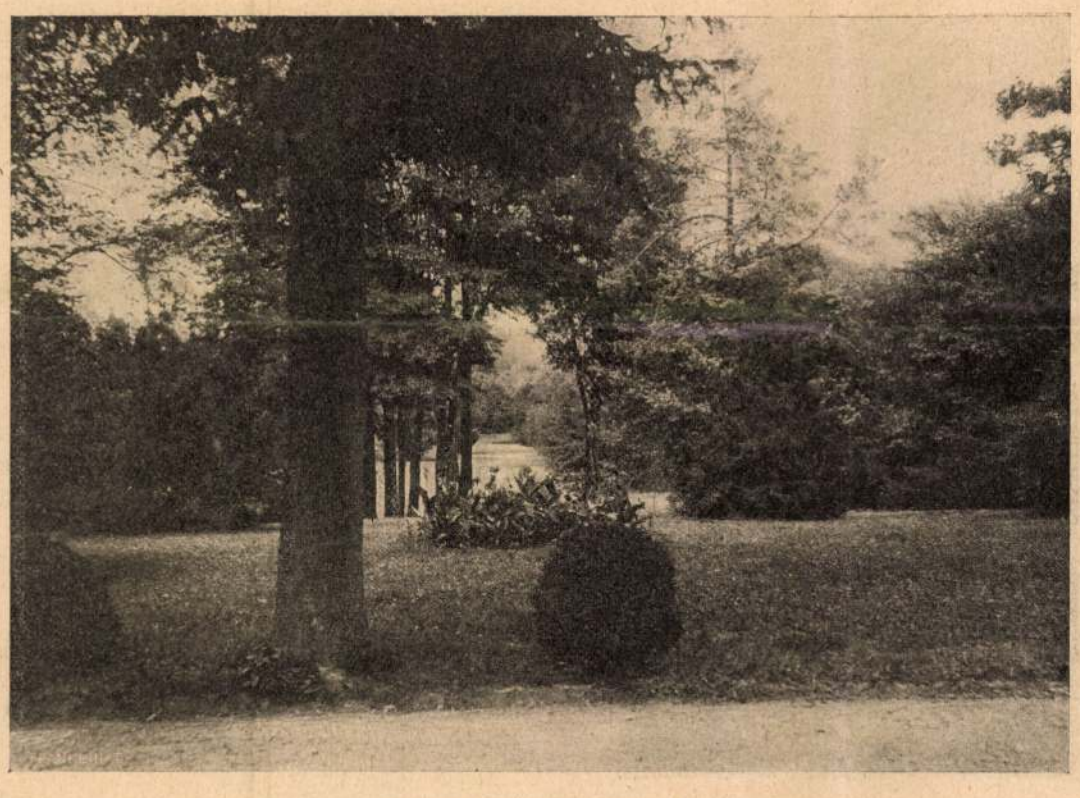

RÉSZLET WEKERLE PARKJÁBÓL.

KLOPODIAI KÉPEK. — Jelfy Gyula felvételei.

Klosch Tomas

ötvös 1649-1708.

Lásd

Szárfás Brassó 325.

..... *mühely.*

...őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

...

...i ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Klosch Thomas

ötvös 1663

Pest

Gyárfás Brassó 35

Klosch Thomas

ötvös

lasá

Gárfás Brassó 65.

Kloss Thomas

brassai ötvös

lásd

Arch. Ert

1910. 234

Klosch Tamás

ötvös 1663

laid

Gyárfás Brassó 295.

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
láírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Klosch Tomas

ötvös 1639

lasá

Gyárfás Brassó 111

Klosch Thomas

ötvös

irod beáll. 1649. jun. 1.
+ 1708. júl. 27

Gy. Brassó Ered. Anz.

386.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

evi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klosch Tamás

1649 – 1708. ötvös

Brassó

lásd

Batthyaneum

I. 122. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

ıgy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Klosch Thomás

ötvös

1649. mesterré lett
1708. meghalt.

BRASSO
RE 21 l

Klosch Tamás

ötv. Brassó. 1649-1708

ivód

gegy 130. l.

(mesterjegy közölve)

_____ *mühely.*

főnökség!

_____hó_____n történő kifize-

_____indokából személyesen meg nem

_____számu_____

n.

vi _____ hó_____

_____

sajátkezü aláírás és munkásszám.

Klosch Tamás

ötv.

l.

Kőmagyötvj.

220-sz.

Athozat

935.			
I.	1.	Saldo 1934. évről	
IV.	13.	1407. sz. számla (: Dál :)	S.
	16.	1005. "	H.
	19.	1416. "	S.
	20.	1416 rimsa	S
		à conto (1934.)	
	25.	1008. sz. sala	H.
	30.	1429. " "	S.
V.	11.	à conto	S. 26·30 H.
	28.	1445. sz. sala	S.
	31.	1446. " "	S. + H. S 17·50 +
VI.	22.	1459. " "	S.
	18.	1458. vimárú	S.
	21.	1462. sz. sala	S.
	~~22.~~	~~1464.~~ " "	~~S.~~
VII	25.	1498. " "	S.
IX.	21.	à conto	S.

Klosch Tamás

1649–1708

brassói ötvös

Ón, h. 20 cm

M. Nemzeti Múzeum

tulajd.

SOPRON

Múzeum: Tárgyak

Récsey Viktor: A soproni megyei ... AE, VIII – 1888, 382 – 383 l.

Klosch Tamás
brassóötvös
1663-ban aranypeuz- és
tallérverésre kapott
engedélyt.

Huszerdpeuz
513. l.
519. l.

Klosch Tamás

brassói ötvös, pénzverő

írod.

Hunyadpénz

506 l.

570. l

Ép: Balázs Sándor
XI Feléngi út 37.

Klosch Tamás

ötvös Brassó

Kőmagyötvi. 38.l.

Budapest.

E látképnek Prospect vom A
ján Buda várát szemléljük kelet
visszafoglalás után kinézett. F
oder von der Keyserlichen Attaq
der Chur-Beyrischen Attaque van

Rm., mér. a vk

290-95-

KLOSCH TAMÁS

szász ötvösmester, Brassóban pénzverő.

Pátzay Pál: Az erdélyi fejedelmek szép pénzei.
Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 4. l.

M.O.K.

Klosch Tamás, ötvösmester

(1649-1708) engedélyt kap Apaffy Mihály fejedelemnek 1663. márc. 9-én Fogaras várában kelt hiváltságlevelével, hogy mint brassói ötvös, arany monétákat és egész, feles és negyedes erüst-tallérokat, a szokásos formában készíthessen, amíg csak él.

11

Gyárfás I/stván/ Tihamér: A brassói ötvösség történetéből. Az Erdélyi Muzeum-Egyesület V. vándorgyülésének emlékkönyvéből. Kolozsvár, 1908. 11. old.

Klosch Tamás
brassói ötvös
1649-1708
irod
Rothmagy Forsch
544. l.

MŰVÉ

1885/86-IKI ELSŐ ÉVFOLY

TAR

SZÖVEG:

Iparművészet és stíl. PULSZKY KÁROLY-tól

Az Iparművészeti Muzeum arab szobája. Dr

A magyar faïence. POPP JÁNOS-tól

Horganymaratás közvetlenül a természet utá

Irodalom:

Könyvismertetés: A. CHAMPEAUX, *Le Me*

E. MÜNTZ, *La Renaissance en Italie et*

Uj könyvek

Folyóiratok

Az Iparművészeti Muzeum és Iparművés

Különfélék

KÉPEK A SZÖVEGBEN:

Az arab szoba belseje

Részletek az arab szobából

ÉSZI
AR

MŰVÉSZETI MUZEUM
ÁRSULAT KÖZLÖNYE

GYAR KIR. MINISTERIUM

Klosch Tamás

bramai ötvös

1649–1708

L.

Batthyaneum

I. 122. l

Sáros vármegye IX. 44.

Mosch Pál

ötvös

irod belép. 1686. okt. 14.

+ 1695. okt. 18.

Gy. Brassó Ind. Muz.

385.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

a műhelyfőnök v
aláí

Klosch Pál

ötvös 1675

láda

Czárfás Brassó 123

Klosch Paul

ötvös

1686 mesterré lett
1695. meghalt.

BRASSO
R.E. 221

Klosch Paul

ötvös 1686-95

laid

Gyárfás Bratró 324

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Klosch Pál
1686–95
Brassó

221. NAGY TALPAS POHÁR, részben aranyozva, talpán fák, övét két levélsor kíséri, peremén fülkagylós lambrequindísz, oldalán vésettrajzú virágszálak közt trébelt medve, kutya és róka. M. 29 cm. P.K (talán Paul Klosch 1686—95). Erdély (Brassó), XVII. sz. m. f. — Gróf Andrássy Géza.

ÁLLÓ ÓRA, fekete fa, festett intarziá
KONZOL, faragott és aranyozott. B
T KONZOL, faragott és aranyozo
IA ÉS JÁNOS, szinezett hársfa,
LÁDIKA, diófagyökér, hajlo
Ó ÓRA, fatokban, rézverett
LOPOS ÓRA, fekete fa, a
5 RA, gyöngyházalappal, f
557 TT-SZEKRÉNYKE, f
Délnémet, XVII. s
558. J ERESZT, fa gyö
559. PA NTAL, hársfado
rajta bal kezében li
25—38
560. ÁLLÓ Ó tt delfine
561. NAGY FA házberak
562. ÜVEGSZEK ajtós,
563. NŐI IRÓSZEK lerfa
564. TOILETTEASZ szl
Ovális forgatható sztrák,
565. URI SZOBA, feketé pacolt tölgyfa
tozással. Egy háromajtós szekrény,

Csanyi régi Emlet
37. l.

számhoz, de keskenyebb.
sz.-hoz, cseresznyefa.
rakással. Magyar, Biedermejer.
NY, diófa, szalagos berakással. Barock stilusba.
a, hajlott oldalakkal, három fiókkal. Német, rokoko.
agott rokoko stilusu faállvánnyal, gobelin kárpitozással,

s mahagonifa, bronz veretekkel, sárga márványlappal.
loklapján hadijelvények. Louis, XVI. stilusban. Francia.
ott és aranyozott fa, figurális, gobelin kárpitozással. Egy
us.
és aranyozott fa, arany brokát kárpitozással. Louis XVI.

ozott fa, márványlappal. Louis XVI. stilus.
pácolt fa. Biedermejer.
tt diszitéssel. XIX. sz.
retekkel, hét fiókkal. Illésházy nádor hagyatékából. Angol

aragott kihuzható. XIX. sz.
ól. Biedermejer.
étkék mintás szövettel bevonva.
1 asztal, gobelin himzéssel bevonva.

Klosch Pál

Brassói ötvös

1686 — 1695

Erdélyi kiáll. 1931

212. 7.

212. NAGY TALPAS POHÁR. Ezüst, részben aranyozott. Talpán trébelt fák és bokrok. Oldalán medve, kutya és róka. Szájánál leveles virágdísz. P K betűs mesterjegy. M. 29 cm. Brassó, valószínűleg Paul Klosch (1686—1695) mester műve.

Becher. Silber, z. T. vergoldet, getrieben. Am Fusse Bäume und Sträucher, an der Wandung Bär, Hund und Fuchs, an der Lippe Blatt- und Blumenwerk. Meisterzeichen: P K (wahrscheinlich Paul Klosch, 1686—1695). Brassó, um 1690. Gróf Andrássy Géza.

BUDAPEST,----------
IX. RÁKOS-UTCA 10
TELEFON: 82-5-95

MDK

Klopfer Jak

A salgótarjáni részvénytársaság palotájának épitésénél az üvegesmunkát Klopfer Jak végezte.

Wellisch Alfréd: A salgótarjáni részvénytársaság palotaja.

Magyar Epitőművészet, 1907. 11.sz. 15.lap

Klopfer Miksa

kut. Tatán 1870. Itr.
6 reál.

1889/90 I. I osztály
1889/90 II " "
1890/91 I. I osztály

Tatai mészárosok Oroszja V. 14.

Klopfer Anikó

1889/90 – 1890/91

Ferkápzomfoisk`vk

101.l.

M.D.K.

Klompauer Antal, ceri mészeskalácsos

1778-85 között, a Hibay Károly u. 13. sz. alatti Ebner-ház tulajdonosa.

Heves megye műemlékei I irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Akadémiai Kiadó, 350. old.

Klosch, Thomas ötvös Nr. 27, 137, 152, 153

Er lernte von 1639 bis 1643 in Kronstadt/Brassó. 1649 präsentierte er sein Meisterstück für die Zunft, danach wurde er Meister. Er hatte mehrere Lehrlinge. 1663 erhielt er vom siebenbürgischen Fürsten MICHAEL APAFFI das Recht zur Prägung von Talern und Goldmünzen. Zunftmeister war er 1668-1670 und 1675-1678. Er starb 1708.

Schätze 1991

A NÉPMESE MAGYARORSZÁGON.

(Folytatás.)

A tanító erkölcsi ösztönnek és az előbbeni korból maradt, most már csak véknyan értett jelvi felfogásnak összeköttetésébül azon mesék származnak, melyek az állatok háláját beszélik, melyek különben oly gyakoriak, de itt csak néhány fog említtetni, ugymint Schottnál: Firitschell, Gaalnál és Erdélyinél a 8. számiak. Ezek közül az első egészen megvan és megegyez Grimm „Zwei Brüder"ének 6. sz. a. későbbi felével, Bechsteinéval „Drei Hunde" 66. sz. a. ugy hogy Grimm 6. számu meséjét csaknem egészen birjuk, ha az oláh mesének kezdete helyett oda teszszük Gaal 9. sz. alatti meséjének kezdetét.

Petru Firitschell. Schottnál 10. sz. a. A gonosz mostoha anya által az atyai háztól elkergetett Petru két erős társat vesz magához, kik munkáiktól fagörbitő vagy fenyüforgató és kömorzsoló vagy szirthasgató nevet kaptak, de a kiket egy fél nyúlon lovagló törpe meggyőz, a törpét pedig Petru győzi meg, de tovább megy és meggyőz egy csoport sárkányt, mely egy hanyát szeme világától fosztott meg. Itt sem elégülve meg Petru, elhagyja az öreget és midőn erdőben utaznék, meg akar löni egy

KLOSCH Tamás

vadászjelenetes serlege

Európai zománcművésség a középkortól a
szecesszióig : Válogatás az Iparművészeti Muzeum gyűjteményéből, I
, Iparművészeti Muzeum, 1991. A kiállitást rendezte
és a katalógust irta Prékopa Ágnes. Bp. Iparművészeti Muzeum, 1991

8.p. és Kat,n. 22. ill.

[illegible]. 1991. VI. 8

M. D. K.

KLOSE József festő

1772-ben az esztergomi vártemplom-
ban aranyozó munkát végez

Garas XVIII. sz. 226. l.

M. D. K.

KLOSE József festő

Garos XVIII. 97. 146, 226. l.

KLOSSY IRÉN

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1983 MÁJ 12.

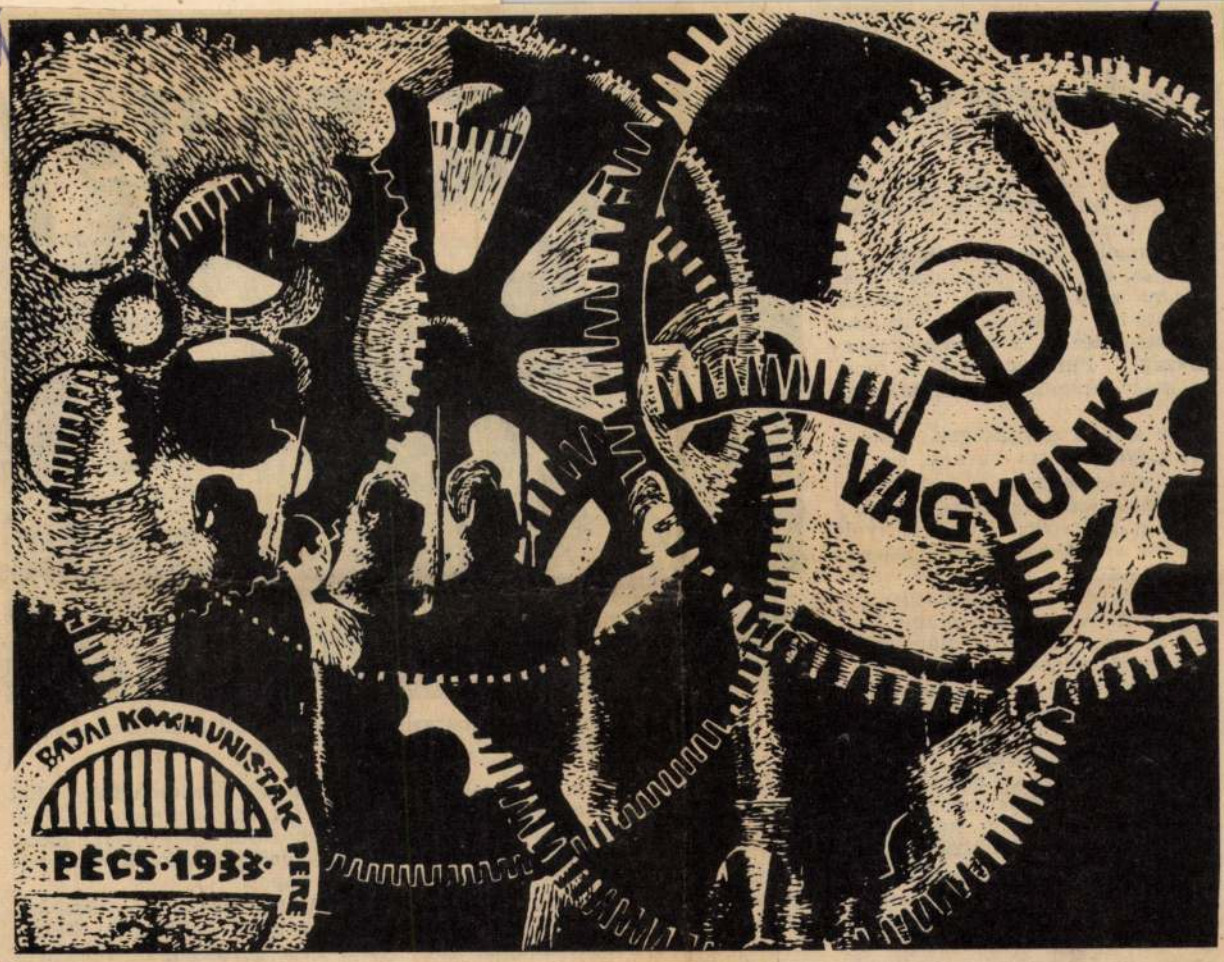

● Klossy Irén fametszete: A bajai kommunisták pere, 1933.

eredménye

nak felelt meg. Nyolc mintát borkezelési hiányosság miatt kizártak a versenyből.

Kiemelkedően szerepeltek az 1982-es évjáratú italaikkal az állami gazdaságok. A Kertészeti Egyetem Szőlészeti-Borászati Kutató Intézete, a Középmagyarországi Pincegazdaság a megszokott színvonalon mutatkozott be.

Az állami gazdaságok közül a Hosszúhegyi 14 arany és 22 ezüstérmet kapott, a Kecskemét-Szikrai Állami Gazdaság 12 arany és 22 ezüstéremmel követte. Nyolc arany- és 19 ezüstérmet szerzett a Helvéciai, ugyancsak nyolc aranyérmet és 32 ezüstérmet kapott a Kiskunhalasi Állami Gazdaság. A Kunbaja—Bácsszőlősi Állami Gazdaság italai közül 7 szerzett arany- és 20 ezüstérmet. Az Izsáki Állami Gazdaság két arany- és hét ezüstérmet kapott, a Bajai Mezőgazdasági Kombinát italai két arany- és öt ezüstérmet szereztek. Az Állampusztai Célgazdaság egy arany- tíz ezüstérmet kapott. A kiskőrösi Állami Gazdaság négy ezüst-, a Szőlészeti Borászati Kutató Intézet öt arany- és nyolc ezüstérmet, a Középmagyarországi Pincegazdaság hét arany- és 17 ezüstérmet kapott italaiért.

● **A Középmagyarországi Pincegazdaság kecskeméti üzemében a Márka üdítő italt töltik.**

A szövetkezetek közül a jakabszállási Népfront a Kecskemét-Szikrai Állami Gazdasággal ágazati együttműködésben készített pezsgőivel szerzett három aranyérmet. A kecelei Szőlőfürt Szakszövetkezet egy arany- és három ezüstéremben, a kiskunmajsai Jonathán Tsz egy aranyéremben részesült.

A megyei borversenyben hat egyéni termelő nevezett italmintáival, közülük *Ónozó Imre* Kecskemét-Törökfái lakos bora ezüstérmet kapott.

Részt vett a megyei borversenyben a szegedi székhelyű Délalföldi Pincegazdaság is, amelynek balotaszállási intézete 8 ezüstérmet szerzett italaival **K. A.**

sági díjakból befolyó jövedelem arányában (ez idén összesen 9580 frtot). A nyerő tagok a társulat kiállításaiból a nyereményérték erejéig a saját ízlésök szerint választhatnak a magyar művészektől való művek közül.

4. A társulat tagjai — a rendes tagok azonban csak akkor, ha a megelőző évi tagsági díjat befizették — az évi közgyűlésen szavazati joggal vehetnek részt, választók és egyszersmind választhatók.

5. A rendes tagok kilépése, a kötelezett három éven túl, csak megelőző írásbeli lemondás alapján bír érvénynyel.

***

A tagok felvétele a társulati választmány által kötelező nyilatkozat aláírása alapján történik, a mely a társulati titkárságnál (Városliget, új műcsarnok) mindenkor átvehető.

A műpártoló közönség figyelmébe.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tagjai az alapszabályok értelmében: *pártfogók, alapítók* és *rendes tagok.*

Pártfogók azok, a kik a társulat czéljaira legalább *1000 forintot* adományoznak; *alapítók* azok, a kik e zél okra legalább *200 forintot* alapítanak. A pártfogói alapítványok 4, az alapítványi díjak pedig 2 év alatt törleszthetők.

A társulat *rendes tagjai* azok, kik kötelezik magukat legalább 3 éven át *évenkint 10 frt* tagsági díjat fizetni.

A társulat tagjait **a következő kedvezményekben** részesíti:

1. A tagok a társulat által rendezett *minden tárlatot ingyen látogathatják* s ezenkívül *5 belépti jegyet kapnak a családtagok részére.*

2. Minden tag *évenkint egy vagy több műlapot* kap, melyek választásánál különös tekintet fordíttatik jelesebb hazai művészeinknek kiválóbb alkotásaira.

3 A társulat, kizárólag tagjai javára, *évenkint sorsolást* rendez, melyben a pártfogók egyenkint 15, az alapítók, a kik alapítványaikat már befizették, 3, a rendes tagok pedig egy-egy sorsjegygyel, illetőleg a tagsági jegy számával játszanak. A társulat évenkint tetemes összeget fordít nyeremény-értékek kisorsolására, a tag-

KLOSE WILHELM, papirmalom-mester

Az apátfalvi papírosmalomnak vezetője volt. Az egri érsekségi szemináriumi elnökség jegyzőkönyve szerint, 1836. jún. 26-án megállapította, hogy Klose öt évi működés után fizetés nélkül megszökött. 250. old.

MOLNÁR LÁSZLÓ: Porcelángyártással kisérletezők Apátfalván 249. old.

AZ EGRI MÚZEUM ÉVKÖNYVE, VII. köt. 1969. Eger, 1970. Alföldi Nyomda Debrecen.

Klink György, Jestő

Kiállítása nyílik sept. 2-án
a Csók István Galériában.

– Hír

11.1

Népszabadság, Bp. 1960. aug. 31.

Klosius Károly

festő

1909 – 1913

Címtár 1930. 85. l.

Cara Mustafa:

Egykorú gúnylap

A hegyes vidék előtérbe
tafát leesni, kit a fe
tápászkodni ~~látszik~~ v
papucs van, oldalán
~~Ballába égnek mered~~
háttérben a Fortuna ~~istes~~
nát, jogart s pénzt ~~bát~~
fel. Feliráta fölül

AL FIN

alól két hasabban
Carrà, ch' fieui al
dir: Agn' mod à
a mitlegalól jobbra: G

Rézmetszet, n

bal lába égnek mered.

Klosius Károly

Díszítő festő szak

Díszéret

Éimisk 1913-14.

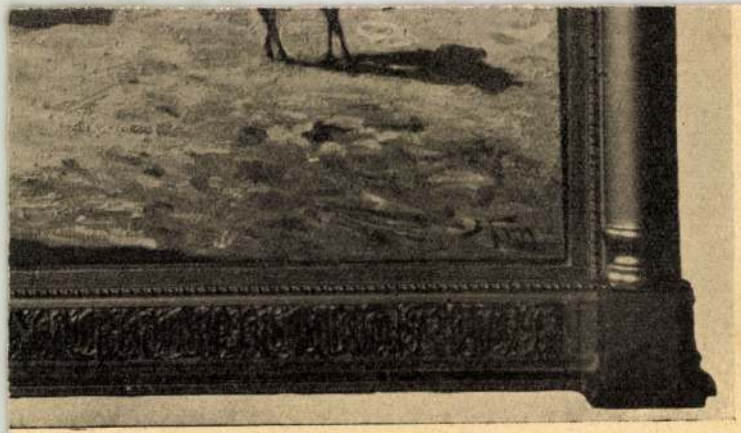

EHRMANN (JERUZSÁLEM) *DAS DAMASKUSTOR*

Klosius Károly

festő

A zebegényi templomot illetően lásd

Leszkovszky György

csomagját.

Magyar Iparmúvészet

1914. 428. l.

Klosinus Karól

1913. Zsivinentes kiáll.
Müvesiház

Szürkület, tempera. 80.–

Kolostor-romok, tempera.
150.–

~~Amerikai népkönyvtár I. 16.~~

1906 II. 23.

A műemlékek orsz. bizottságának: a beszterczebányai Mátyásház helyreállítási költségeiből a Pszegre eső résznek az orsz. bizottság 7 évi költségretése terhére leendő elölegezése körpönettel tudomásul szolgál (83/1906)

Klosius Károly

részt vett a zebegényi
templom falképeinek
festésében. Bővebben
lásd Diósy Antal alatt.

Éimisk 1914–15

1-2. – Culots des statues de sain

Porta

Klosius Károly

festő

l. Deries Jenő -

Körösfő Kriesch

Aladár.

Bp. 1939. 106. l. -

107. l.

Magy. Képt. 150.

MK 150. TK.

lől kopasz; szeme barna; haja, bajusza
mes mentéje piros, jobb vállától bal
kába vetett széles arany lánczon pedig
d e felirattal: „O quam clemens et mi-

150.) — Festője ismeretlen. — Lek. sz. 15.
1863. augusztus 22-én.

kozó adatok:
n. 1876: VIII. 93. — 1878: VIII. 55. —
1883: VIII. 382.
n 1884: T. 13. — 1894: T. 18.

Szilágyi István hagy 1863

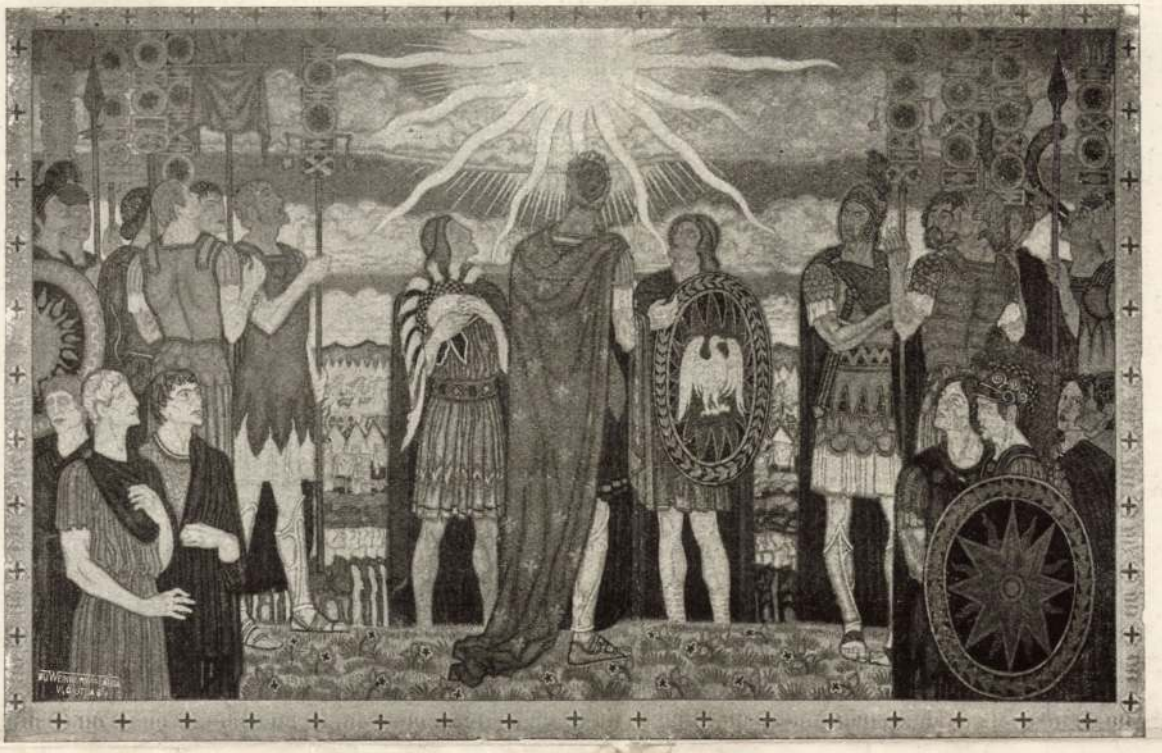

A zebegényi templom falfestése. V. éves festők munkája. Szaktanár: **Kőrösfői Kriesch Aladár** Tanársegéd: **Leszkovszky György.**

Nagy Konstantin csatája. In hoc signo vinces. Diósy Antal.

A zebegényi templom faliképeit (al fresco technikával) és diszitményeit (enyves és casein-festékkel) Körösfői Kriesch Aladár tanár vezetésével és Leszkovszky György irányitása mellett ~~Diósy Antal~~, ~~Gáspár Mór~~, ~~Fábry Dezső~~, Klosius Károly s Schindler Valér növendékek készitették. A természetes nagyságu kartonokat és a kidolgozott szinvázlatokat az iskolában csinálták, a kivitelt pedig a helyszinén, amely alkalommal a mesterségbe vágó munkákat is maguk végezték: meszeltek, festéket törtek, caseint készitettek, patront vágtak stb. A lithurgiai thémát Fieber Henrik tanár adta meg: a szent kereszt dicsőitése — feltalálásának 1500 éves jubileumára.

Cédularva

Éimisk 1914-15.

63

65, 66

Kiszlinek

Klosius Károly
Körösfői Kriesch A.
Leszkovszky György

A zebegényi templom falfestése. V. éves díszítőfestők munkája. Szaktanár: **Kőrösfői K. A.** Tanársegéd: **Leszkovszky György.**

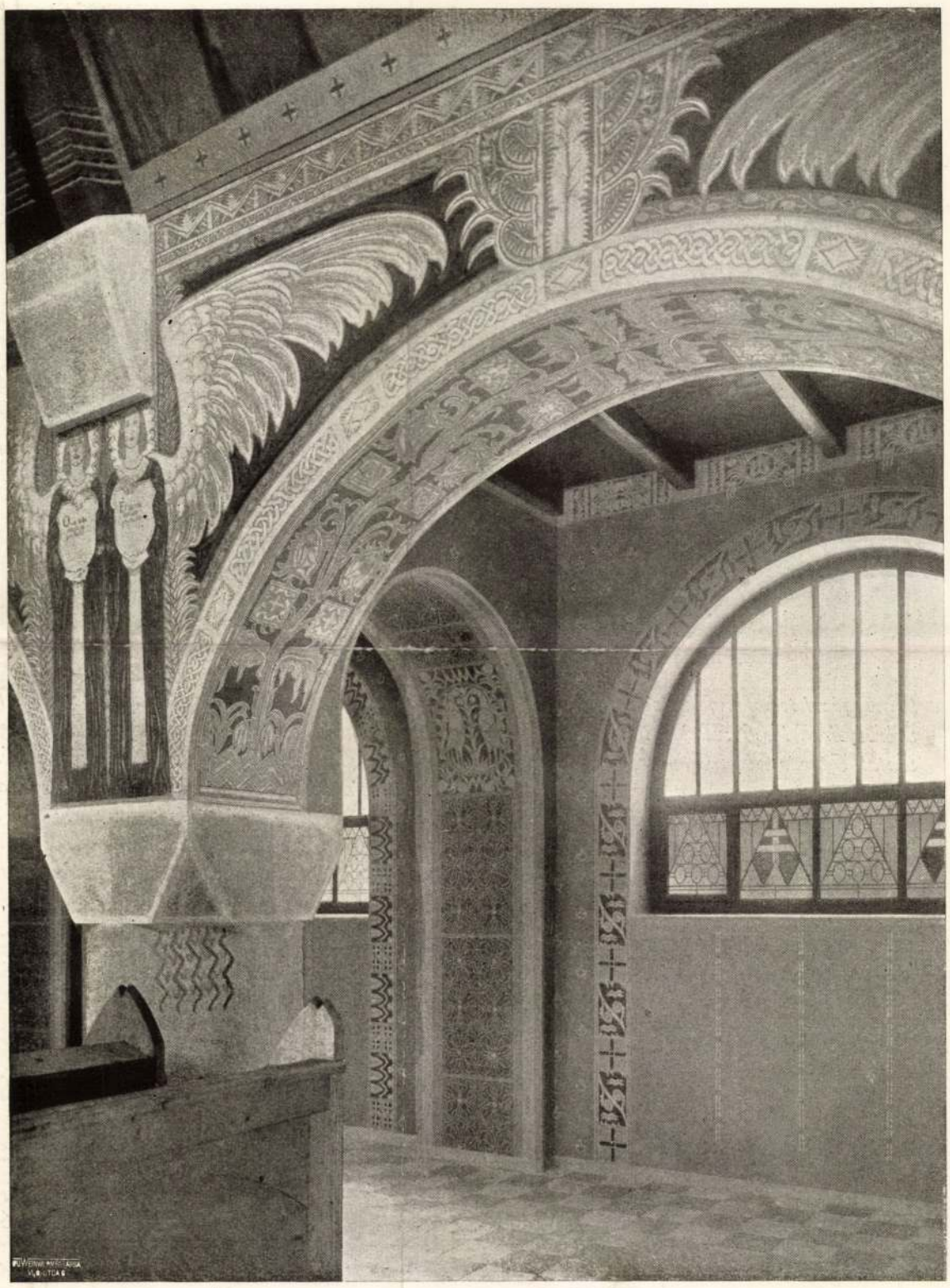

Az oldalhajókat elválasztó ívek díszítése nagyrészt Gáspár rajza után.

A zebegényi templom falfestése. V. éves d. festők munkája. Szaktanár: **Kőrösfői Kriesch Aladár** Tanársegéd: **Leszkovszky György.**

Triptichon Nagy Konstantin csatájával. Gáspár, Diósy és Leszkovszky festményei. Pajzsot tartó angyalok Diósytól.

A zebegényi templom falfestése. V. éves festők munkája. Szaktanár: **Kőrösfői K. A.** Tanársegéd: **Leszkovszky György.**

Dongaboltozat a 10 passio-jelvénnyel. Leszkovszky és Diósy rajza.

A zebegényi templom falfestése. V. éves d. festők munkája. Szaktanár: **Kőrösfői K. A.** Tanársegéd: **Leszkovszky György.**

A diadaliv szentháromság részét Gáspár-Leszkovszky terve után.

Muzsa. Molnár Sári III. éves munkája.
Ostwáld-féle eljárással készült falkép.
Vakolt falra pastell-krétával rajzolva s
kaseinnel fixirozva.
Szaktanár: **Ujváry Ignác.**

Klosovsky Ernő

épitész

l.

Fehér Szombathely

XLIII. l.

hirdetés

MOB kvt.
2039

ANDREASS KLOSS, textilfestomester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
119.- Andreass Kloss, Tobschau. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974.

JACOBUS KLOSS, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céjlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
A mesterek egyike volt:
120.- Jacobus K Kloss, Georgenberg. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Kloss László

rajza
~~felvételei~~ illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1974. 8. számát

MICHAEL KLOSS, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
106.- Michael Kloss, Leybitz. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

MICHAEL KLOSS, textilfestőmester

Az 5.függelékében a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1719-ből.--A 6-függelék a lőcsei céhhez tartozó mestereke névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyi ke volt:
85.- Michael Kloss, Kabbssdorff. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

PETER KLOSS der jüngere, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
115.- Peter Kloss der jüngere, Georgenberg. 15z.old

DOMONKOS OTTÓ Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

PETER KLOSS, textilfestomester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
95.- Peter Kloss, Georgenberg. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

PETER KLOSS der Junger, textilfestőmester

Az 5.függelékben a locsei festők céhlevelét találjuk 1751-ből.-A 6.függelék a locsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
62.- Peter Kloss der Junger, Kabssdorff. 151.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

PETER KLOSS, textilfestőmester

Az 5.függelékben a locsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből. Kihirdetve:1716.febr.14-én.-A 6.függelék a locsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.-A mesterek egyike volt:
44.- Peter Kloss, Kabsdorff, 151.old 1674.

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

DANIEL B/K/LOSS, testilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
182.- Daniel B/K/loss, Topschau, 1771.--152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Klasy Irén bajai képzőművész

a városi szakmaközi bizottság képzőmű-
vészklubjának egy hétig vendége volt
Dudás Andrásné képzőművésszel együtt.

Petőfi Népe, 1972. aug. 9.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

Klossy Irén
C12, 1971.07.C12.

Klossy Irén műtermében

Szülei házában találkoztam először a fiatal bajai képzőművésszel. A köztiszteletben álló iparos ma is csendes, komótosan a határba igyekvő utcába lakik, a Kálvária közelében. A nagymama itt neveli a kis unokát, a húszegynéhány esztendeje Klossy Irént is körülvevő bútorok társaságában.

A tanítóképző intézet fiatal docense megállt a kapuban és kezével mutatta.

— Arra lakott Nagy István, sűrűn járt errefelé, s ritkán kerülte el a házunkat.

Másoktól tudom: itt mindig jó szívvel, jó szóval várták. „A belső hűséget" egy életen keresztül kutató nagy magyar piktor amíg Baján élt legtöbbször itt mutatta meg először új képeit. Egyiket másikat mindjárt megvette Klossy Tihamér, aki megtakarított fillérjein tucatnyi Nagy István-képet vásárolt. Az új szerzemények felkerültek a házi galériának is használt „gyerekszoba" falára, Koszta, Derkovits, Aba-Novák, Rudnay, Szinyei-Merse, Bernáth Aurél alkotásai mellé.

„Képek között nőttem fel, képek között élek. Izgatók és érdekesek a gyermekrajzok és a népművészet termékei, mert ezek a tehetségnek és a léleknek tanult technika és kultúra nélküli megnyilatkozásai. Csodálom a természet duzzadó erejét, a múltat is magában foglaló mát." — Ezek már a felnőtt ember, az alkotó művész, az egyéniségét, alkatát, hajlamait, ösztöneit, törekvéseit elemző tanár szavai. Abban a katalógusban olvashatók, amelyet ez év elején a művész szekszárdi kiállítására adott ki a Babits Mihály Művelődési Központ. Sipos Gyula József Attila-díjas költő mutatta be „az elvitathatatlan tehetségű és korunk mondanivalóját kifejezni akaró" Klossy Irént.

Második önálló tárlatát, immár a szülővárosban Ranódy László Kossuth-díjas filmrendező nyitotta meg 1971 tavaszán.

Mit mondanak a művész életkörülményeinek, indíttatásának érzékeltetésére összegereblyézett adatok? A múlt, az elődöket dicsérő értékek tiszteletét, kötődést a természethez, fákhoz, virágokhoz, a közeli kertek illatát hordozó szélhez, az errefelé már szélesen hömpölygő Dunához. Ezek a kapcsolatok inkább érzelmiek, szívbéliek.

Klossy Irén tudja, hogy a világ változik és a történések lényege, a mozgás jellege csak az értelem, a „tudatos jövőbe látás" segítségével érthető. Mindenáron ismerni akarja a kor fejlődésirányát, a kortársművészetet, a mai ember mai gondolatait, örömeit és szorongásait, vívódásait és győzelmeit. (Téved, aki valamiféle karrierista alkalmazkodásra gondol, arra, hogy modern életérzések, stílusok erejével táplálva írja műveit a kor falára; aki epigonizmusra, divatos, „bevált" irányzatok szolgai követésére, nagy mesterek fényében való sütkérezésre hivatkozna.)

Kiállításainak látogatói, művészetének ismerői előtt szinte bizonygatni sem kell, hogy ez a sokféle figyelő, művelt, fogékony Klossy Irén mennyire őrzi sajátos egyéniségét, vigyáz hangjának eredetiségére és őszinteségére, a képekben kifejezett vallomások, tanúságtételek hitelére. Életvitele, olvasottsága, tájékozottsága — könyvespolcán leningrádi és párizsi, prágai és tokiói kiállítások katalógusát láttam — arra példa: lehet vidéken is a szellem magaslatain élni, el lehet kerülni a provincializmus szürkeségeit, gondolatszegénységét. Kíváncsi arra, hogy mi történik ma a filmművészetben és miként tolmácsolják a XX. század emberének életét a költők. Mert számára a mérnökök, munkások gyáraival, robogó vonataival, vastraverzeivel, a homo sapiens alkotásaival felsebzett és feldíszített táj is mindenekelőtt az emberi élet kerete és tanúja.

Nem mondta, de gyanítom, hogy ismerőseit, munkatársait, barátait aszerint ítéli meg, hogy milyen környezetben élnek, milyen környezetet alakítottak ki maguk körül. Mert a cselekvő ember tudatossága, a dolgok elrendezésére irányuló törekvése meglátszik lakásán, bútorain, használati tárgyain: szinte determinálja érzéseit, hangulatait, életmódját.

Mit látunk Faludi Gábor főiskolai tanár és Klossy Irén otthonában? Rengeteg virágot, a Duna partján zsákmányolt löszbabákat, a természet játékos kedvének bizonyítékait, Marx, Engels, Aragon és Juhász Ferenc műveit, a Nagyvilágot és a Forrást, kavicsgyűjteményt és használható állapotban levő szövőszéket. Meg rengeteg rajzot, festményt.

Fáradhatatlanul dolgozik termékeny csendjének magányában a fiatal művész, aki mindössze néhány esztendeje fejezte be tanulmányait a pécsi pedagógiai főiskolán. Rosszul mondom, nem végzett be semmit, hiszen ha más formában is; szüntelenül gyarapítja ismereteit. Tagja a vizuális neveléssel foglalkozó országos szakbizottságnak, remek tapasztalatokat szerez a havonta szervezett tanácskozásokon. Tisztelettel említi Éber Sándor és B. Mikli Ferenc, Kajári Gyula kollégák nevét. És — az egyik példaképhez, Nagy Istvánhoz hasonlóan — sokat utazik. Elmegy szünidőben a keszthelyi képzőművészeti táborba, meglátogatja hazánk hegyes vidékeit, heteket tölt vázlatfüzetével a kezében a kiskörei vízierőműépítkezésen.

A cselekvő nyugtalanság a legszembetűnőbb tulajdonsága, ez ösztönzi újabb és újabb kísérletezésre, az anyag lehetőségeinek a kipuhatolására, sajátos formanyelv kiépítésére. Amikor műtermében jártam éppen markáns grafikákat készített. „Rendkívül érdekel a vonal" — válaszolta egyik kérdésemre. Tegyük hozzá, azért foglalkozik sokat formai kérdésekkel, hogy hatékonyan, erőteljesen, pontosan szólhasson magáról, korunkról.

Heltai Nándor

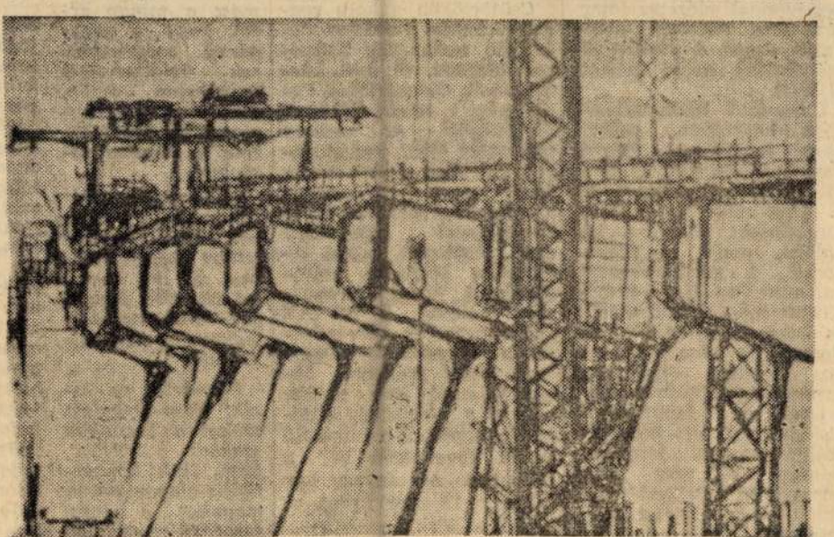

Klossy Irén: Kisköre 1971.

Csúszósak az utak!

Halálos és súlyos balesetek

Pénteken este tragikus közlekedési szerencsétlenség történt Kiskunfélegyháza határában az 5-ös számú főútvonalon. Albeseder Wilhelm osztrák gépkocsivezető a rábízott pótkocsis tehergépkocsival figyelmetlenül közlekedett, s nem vette észre az előtte kerékpározó — feltehetően ittas — Rádi István, 49 éves Kiskunfélegyháza, I. kerület, Tanya 229. szám alatti lakost, s elgázolta. Rádi István olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a helyszínen meghalt. A rendőrség a gázoló gépkocsivezetőt előzetes letartóztatásba helyezte, ellene halált okozó, gondatlan veszélyeztetés miatt indított eljárást.

Ugyancsak Kiskunfélegyháza határában vezette nagy sebességgel Zsiguli személygépkocsiját dr. Szudi László, szolnoki orvos. A jeges úton a gépkocsi megcsúszott, áttért a bal oldalra, majd az árokba borult. A gépkocsivezető, valamint Pap János 39 éves Kiskunmajsa, Petőfi utca 2. és Dózsa Jánosné 64 éves, Tompa, 80 szám alatti lakos súlyos sérüléseket szenvedtek. Mindhármukat eszméletlen állapotban a kiskunfélegyházi kórházba szállították. A járműben mintegy 15 ezer forint anyagi kár keletkezett. Dr. Szudi ellen eljárást indítottak.

Figyelmetlenül vezette személygépkocsiját Uszód belterületén Kovács László, 23 éves, Baja, Kálvária utca 32. szám alatt lakó fiatalember, s elütötte az úttesten átszaladó Nyegluc György, 12 éves, Uszód, Határ utca 1. szám alatt lakó kisfiút. A gyermek súlyosan megsérült. Kovács ellen a rendőrség eljárást indított.

Gázrobbanás Császártöltésen

Csütörtökön a kora reggeli órákban hatalmas detonáció rázta meg Kenyeres Jánosné, 45 éves háztartásbeli, Császártöltés, Petőfi utca 1. számú házának főzőfülkéjét. Az asszony teát akart főzni, égő gyufával közelített a gáztűzhely egyik rózsájához, amikor a robbanás bekövetkezett. Kenyeresnét másodfokú égési sérüléssel, súlyos állapotban kórházba szállították. A járási tűzrendészeti hatóság, a DÉGÁZ szakembereinek bevonásával a következőket állapította meg: Kenyeres Jánosné előző este nyitva hagyta a gáztűzhely sütőjének csapját, s a kiáramló gáztól következett be a robbanás. Az anyagi kár mintegy 15 ezer forint.

G. C.

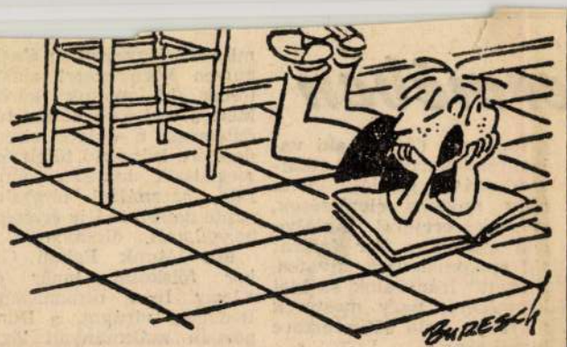

— Igen, mama, vigyázok rá, és ha a fejére esik, szólok!...

(A Weltwocheből)

Írva vigadok

Ha nem is boros, de borús hangulatban szereztem tudomást a minap arról, hogy a nagypénzű szesztestvérek találkahelyei hamarosan újabb, attraktív üzemegységgel szaporodnak. Ime a szerény újsághír:

„Bormúzeumot létesítenek a budai vár alatt nemrég feltárt katakombában. Az ital inyencei itt több évtizedes bormatuzsálemeket is megízlelhetnek."

Félreértés ne essék: Nem irigylem azokat a hazánkba szakadt [illegible] fiait, akik konvertibilis alapon isszák magukat a népes faragású asztalok alá; sőt, ha a kijózanító SZTK-rendelőben is csak kemény valutáért állítanák őket két lábra — egyenesen honfiúi büszkeség dagasztaná legénytolltól pelyhedző szívemet.

Attól se kell félnünk, hogy e tehetős import-borisszák netán megfázznak az árnyékos pódiumban: hiszen [illegible] tájakon tenyésznek az antibiotikumokat eresztő, józan gombafajták is. Így a kedves vendég akár hajadonfőtt is matatozhat a hazai hajadonokkal, nem lesz szükség kalapkúrára, hogy aszongya: bor, a bor, a borkalappal...

S ha netán honi legények is lebotorkálnak egyszer-egyszer a neoantik bunkercsárdába, újabb bizonyítékát nyerjük annak, hogy nálunk biz eltűntek a rút generációs ellentétek. Hiszen nincs felemelőbb látvány, mint mikor egy 25 éves ifjú bormatuzsálemmel koccint! Bízunk abban hogy a múzeum puritán erkölcsű pincérei se élnek vissza e kezdők tapasztalatlanságával, és nem holmi éretlen vinkó szolgálnak fel élemedett boraggok helyett. Mert tudnivaló, hogy nincsenek fiatal borok, csak vén korhelyek. Egy kezdő ivónak minden bor öreg.

De ha netán valamely bormatuzsálem túlságosan elbízná magát, és többet kérkedne öregségével, mint ildomos — kérem, közöljék vele kellő tisztelettel, hogy van „valaki", „aki" épp oly vén, mint ő, s aki immár annyira elaggott hogy ereje, sajnos, nem növekvőben, hanem — a jelek szerint — elapadóban van.

Ez pedig az alkoholellencs küzdelem.

Kerekes Gábor

külni..."

Később
nőtt és m
beszállt
anyját. D
volt otth
zsef fell
dául öt
megverte
annak el
ezt nem ifjú Lukács védelmében mondjuk, hiszen ő is kitett magáért, kétszer volt büntetve, mindkét esetben súlyos testi sértés miatt. Napi egy liter bor volt a fiú fejadagja, de előfordult, hogy egy ültőhelyében három litert is megivott. Az elmúlt három-

szólsz hozzá, nem főztem! A mámoros Séllei sértődött hangon dörmögte: a munkám után nem érdemlek egy tányér levest? (aznap a férj körülbelül 100 mázsa gabonát hordott fel a tsztagok padlására). Még néhány szó hangzott el, s percek múlva egymásnak rontott a Séllei házaspár. Séllei Albert ököllel ütötte feleségét hajánál fogva húzta a konyhában, nyakát ragadta meg és fojtogatni kezdte. Az asszony pedig karmolt, majd levette az asztalról a konyhakést és kétszer megszúrta férjét. Egyszer a bal felső karját, aztán mellének bal oldalát. A kés tíz centire hatolt a mellüregbe, néhány milliméterre állt meg a szívtől.

Séllei Albert sokkos állapotban került az orvoshoz, majd egy injekció után a kórházba — viszonylag rövid idő alatt. Ez mentette meg az életét. Az asszonyt emberölés kísérlete miatt három évre, a férjet pedig különös kegyetlenséggel elkövetett könnyű testi sértés miatt hat hónapra ítélte a bíróság.

G. S.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1971 JAN 17

Klossy Irén

1021

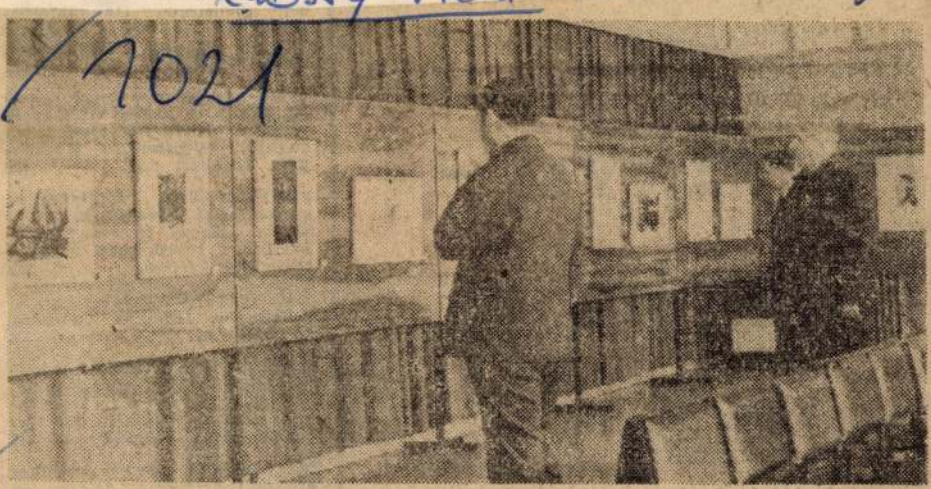

Sokan látogatják a modern szekszárdi megyei művelődési központban Klossy Irén festőművész kiállítását. A vendégkönyvben olvasható bejegyzések megegyeznek a tárlatot megnyitó Sípos Gyula József Attila-díjas költő véleményével: A bajai képzőművész alkotásai kitűnő rajzkészségről, határozott, önálló egyéniségről, elvitathatatlan tehetségről tanúskodnak.

8 NAPOS KÜLÖNVONAT IN
MÁJUS 31-ÉN

Moszkv
Kijevbe

Érdeklődni és jelentkezni lehet
Kecskeméten az IBUSZ Utazási Irodában,
Széchenyi tér 1—3.
Telefon: 11-400, 11-604. 4055

TAKARÍTÓNŐT felveszünk. — Kecskemét Megyei Tanács, gondnokság. 266

UNIVER Szövetkezet felvételre keres éjjeliőrt, azonnali belépéssel. Jelentkezés: Kecskemét, Katona József tér 14. Kereskedelmi főosztályon. 267

GÉPKOCSIRA férfi rakodókat azonnali belépéssel felvesz az Iparcikk Kiskereskedelmi Kirendeltség, Kecskemét, Rákóczi út 1. Udvarban. 274

A KECSKEMÉTI Szolgáltató Javító és Vegyesipari Vállalat

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Petőfi Népe

1975 DEC 25

1021 Klossy Irén

● Klossy Irén: Látomás

K, E

nevelőo
Czekre a
hogy p
zett csal
ást, a ma
tiszta ruhát
val meg kell
lt, amely a
lelki fejlődé-
ozásba került
rámák szem-
nevelőotthо-
létrehozása,
etik az 5ket
eilleszkedhet-

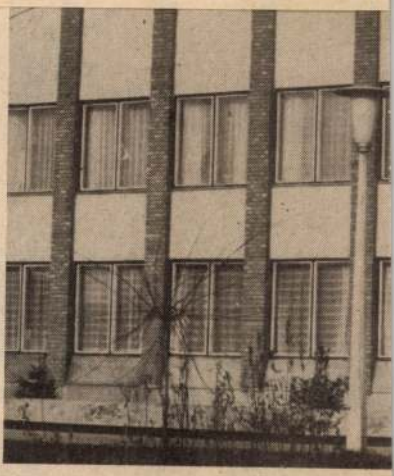

kek
otthonai

s betöltik a testvérek szerepét.
nevelők tapasztalata az, hogy
bekerült kicsinyek gyorsan al-
almazkodnak az önállóság kö-
tételményeihez. Néhány hét

1021

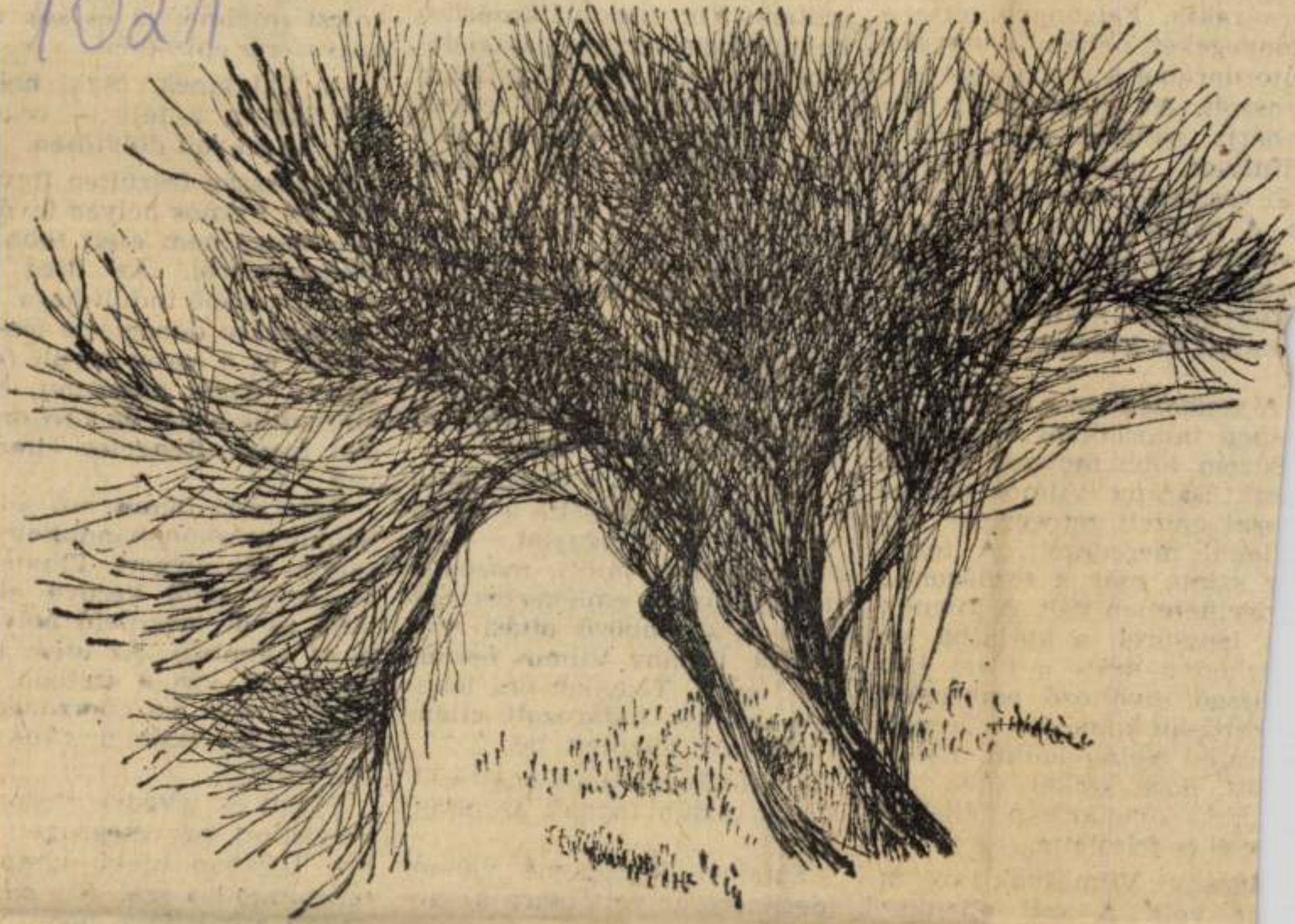

Klossy Irén rajza

halomba dobált ruhák tetére rakta. Felgöngyölítette a szőnyegeket, néhány könnyebb bútordarabot a szoba közepére onszolt. Az ébresztőórát téli-abátja zsebébe gyömöszölte. ifulladt, lihegett, egyensúlyát vesztette, leroskadt a szék-e. A pánik hamar legyőzte a orhadt test fáradtságát. Átbo-rkált a feldúlt szobán, előbb konyha felé, majd irányt vál-ztatott és kisietett az udvar-

A szomszédban a minden ré-ében bútorlakkal átitatódott süzem több méteres lánggal ett. Bárány Vilmos szélka-ssal épített tetőgerince sér-lenül meredezett. A forró-g szinte már a tornácon is iselhetetlen volt. A kilence-lépcsőről, a korlátba ka-szkodva nézte a tüzet és a izsgő, üvöltöző embereket. ztmásan kapkodta a levegőt. retett volna leülni. Eszébe ott, hogy széket kéne hoz-, de a következő pillanatban r el is felejtette.

Bárány Vilmosnak szeren-je volt. A szél ellenkező nyba terelte a vörös kakast. perce állhatott a kilencedik csőn, amikor a tűz átter-

— Ma reggel, mint máskor is, évek óta, pont hatkor ébredtem. Épp borotválkozáshoz készülődtem, amikor valaki dörömbölt az ajtómon. Kimulladt a szomsz két lakó becsomag aztán....

— Ilye dolni. Vi dott össz női teny

Bárány rülnézett. érdeklődéssel hallgatták. A közbeszólót lepisszegték.

Egész délelőtt a tűzről folyt a szó. Ki-ki elmesélte a tűzzel kapcsolatos élményeit. Volt, aki erdőtüzet látott, mások a háború tüzeire emlékeztek. Szó esett a különböző oltási módokról. Bárány Vilmos feszülten figyelt. Tizenkét óra lehetett, amikor határozott ellenvéleményt jelentett be.

— Előbb elszigetelik a tüzet s csak aztán fognak az oltáshoz!

Ebédnél Ráczkayné valami idegenszerűt vett észre az arcán.

— Olyan sápadt ma. Tán csak nem történt valami baj?

a parancsnok terhes kezsz tásával, az öregasszony kö nyes-hálás szemével, saját kölcsi intelmeivel és sok nagyszerű epizóddal..

[redacted]

másnap is benéz és kész mel mesél. Rengeteg élmé van...

Késő őszi ólmos eső szi Kihalt utcákon bandukolt zafelé. Mosolygott. Elhatá ta, hogy ettől kezdve el lalja az őt megillető hely társadalomban. Az utcai l pa táncot járt a szélben. rány Vilmos összeborzongo gallérja alá kúszó nyirkos vességtől

Fázott és jókedve elröpp Felvisított egy megrúgott tya. Útjában újabb lámpa táncoltatott a szél. Kis pár kellett áthaladnia, hogy h érjen. Szerette volna megg sítani a lépteit, de valami

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 NOV ?

Hajdúbihari Napló

Klossy Irén

1021

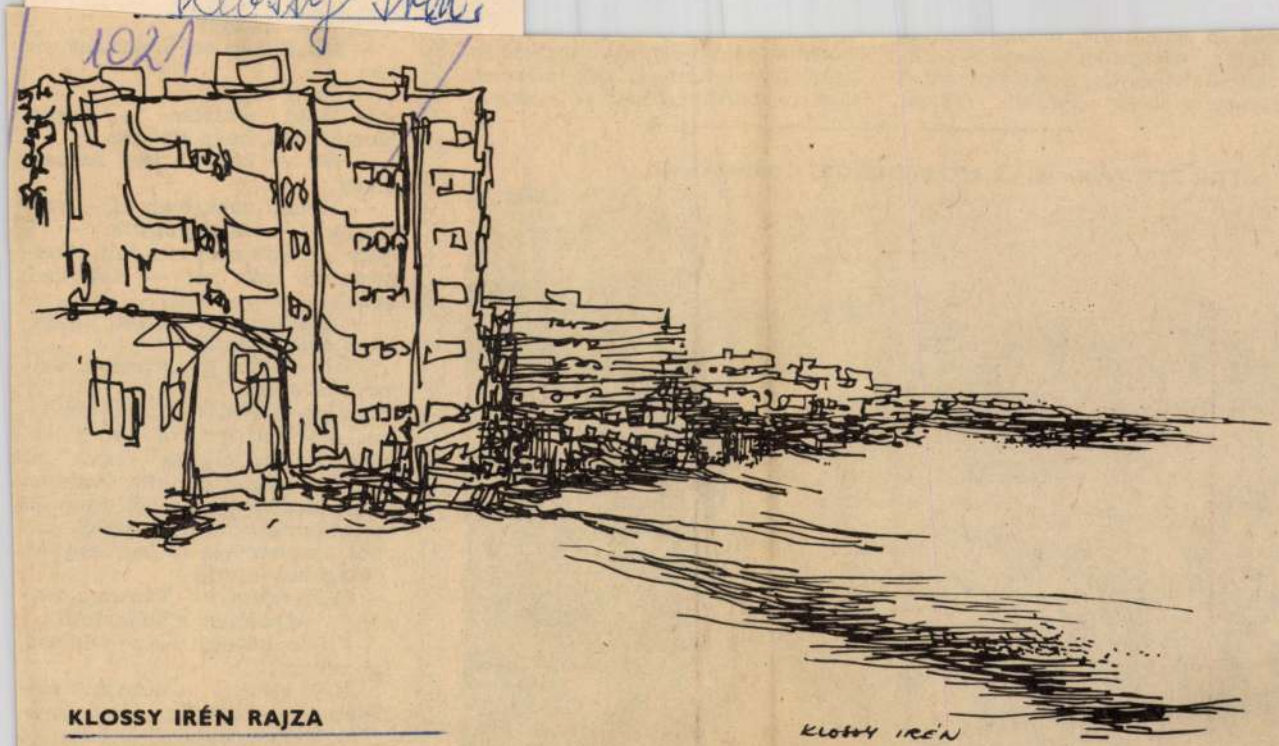

KLOSSY IRÉN RAJZA

KLOSSY IRÉN

szak fő jellemzője, módszertanilag szintén hasznosnak bizonyult. A fekezeti kérdések, a reformáció és ellenreformáció korábbi túlzott

irodalom születését, kivirágzás nemzeti tudatosságát akarja s körben megismertetni, felfede

TAR ZOLTÁN ● A HORTOBÁGYI CSÁRDÁNÁL

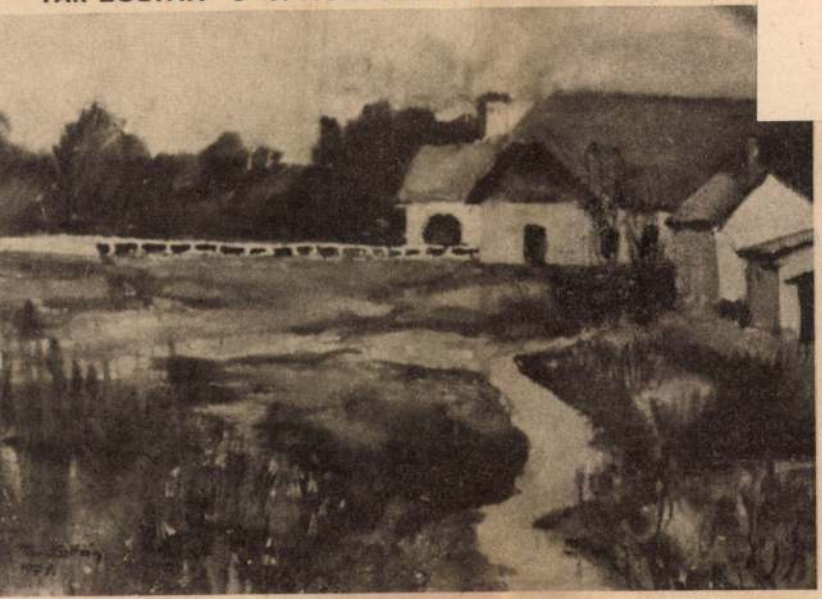

nem?

— Áthúzom az ágyát, Lajcsikám. Most, rögtön.

Ő bólintott, s kényelmesen vetkőzni kezdett.

Amint jó félóra múltán gondosan, ám szerényen öltözve a tornácra lépett, felesége éppen az előszoba ajtaját nyitotta óvatosan — az utcai bejárat felől. Hogy őt megpillantotta, virrasztástól sápadt arca enyhén megszínesedett.

Magához intette.

— Csak neem? — kérdezte fennen, s jelentősen elhallgatott.

— Nem, dehogy. Az a te dolgod, Lajcsikám.

— No, azért... — sóhajtott elégedetten, de mindig némi gya-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Klossy Irén

PETŐFI NÉPE
Kecskemét
1972 JAN 23

1021

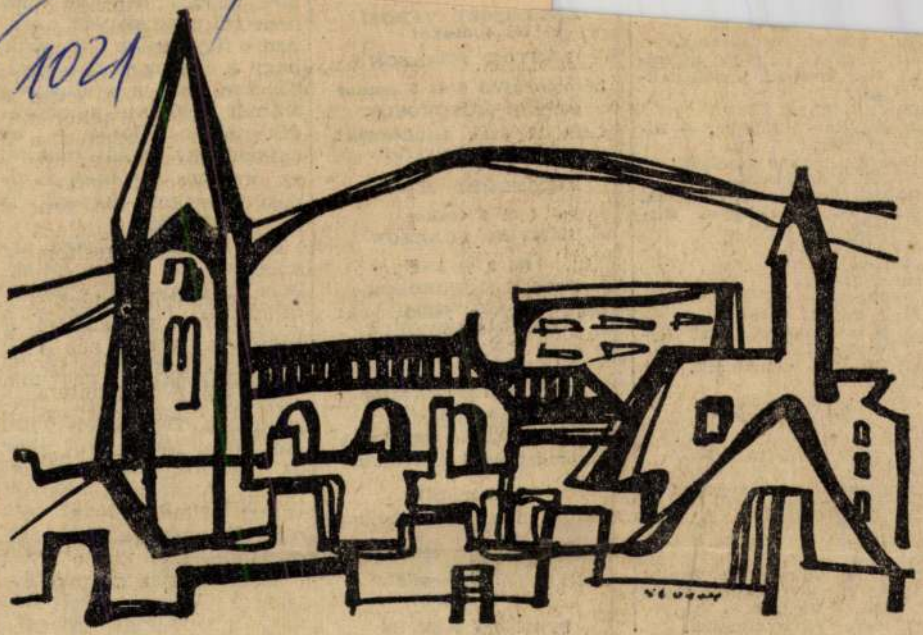

Klossy Irén: Tornyok

14.28: Pedagógusok fóruma.
15.05: Vigyázat, frissen mázolva! Osztrák esztrádműsor.
15.53: Jane Eyre.
16.00: Rusztaveli földjén. — Riportfilm.
16.40: Műsorainkat ajánljuk!
17.05: Reklámműsor.
17.15: Hangverseny fiataloknak.
18.10: Delta. Tudományos Híradó.
18.35: Sporthírek.
18.45: Esti mese.
19.00: A Hét ..
20.00: Hírek.
20.05: A fekete város. — 4.
21.00: Kicsoda — micsoda? Fejtőrőjáték.
21.45: Hírek — sporthírek.

HÉTFŐ

KOSSUTH-RÁDIÓ

8.15: Kedvelt régi melódiák.
9.07: Különös házasság. Mikszáth Kálmán regénye folytatásokban. X. rész.
9.26: Rádióbörze.
9.30: A hét zeneműve: Monteverdi — Vespro della Beata Vergine.
10.05: Romantikus muzsika.
11.00: Iskolarádió.

KE

LÁ

három

SZE

Csak

F

KEC

LÁ

SZE

Csak 16 even felülieknek!
Felemelt helyáru!

Január 24:

KECSKEMÉT VÁROSI
fél 4 órakor
A BOLDOGSÁG MADARA
háromnegyed 6 és 8 órakor

Művészmozi!
A Balázs Béla stúdió kisfilmjei

KECSKEMÉT ÁRPÁD
fél 4, háromnegyed 6
és 8 órakor
STAN ÉS PAN ÉS
A HÖLGYEK

... orvos jut, hálunk mindössze 14. s így — a fővárost is beleértve — a megyék rangsorában a tizenhatodikak vagyunk. Egy körzeti orvosra megyénkben 2915 lakos jut, ami jóval több, mint akár az országos, akár a vidéki átlag. A kórházi helyek száma elmarad az igényektől, ezért a kórházak túlzsúfoltak.

Mindez együttvéve szükségessé tette kórházaink vonzáskörzeteinek vizsgálatát. A tanulmányból le-

Klossy Irén grafikus

Kecskeméten, a Bács-Kiskun m-i Téli Tárlaton szerepel a művész műve.

Halász Ferenc: Egy kiállítás leltára.
Petőfi Népe, 1975. dec. 21.

Kluták István grafikus

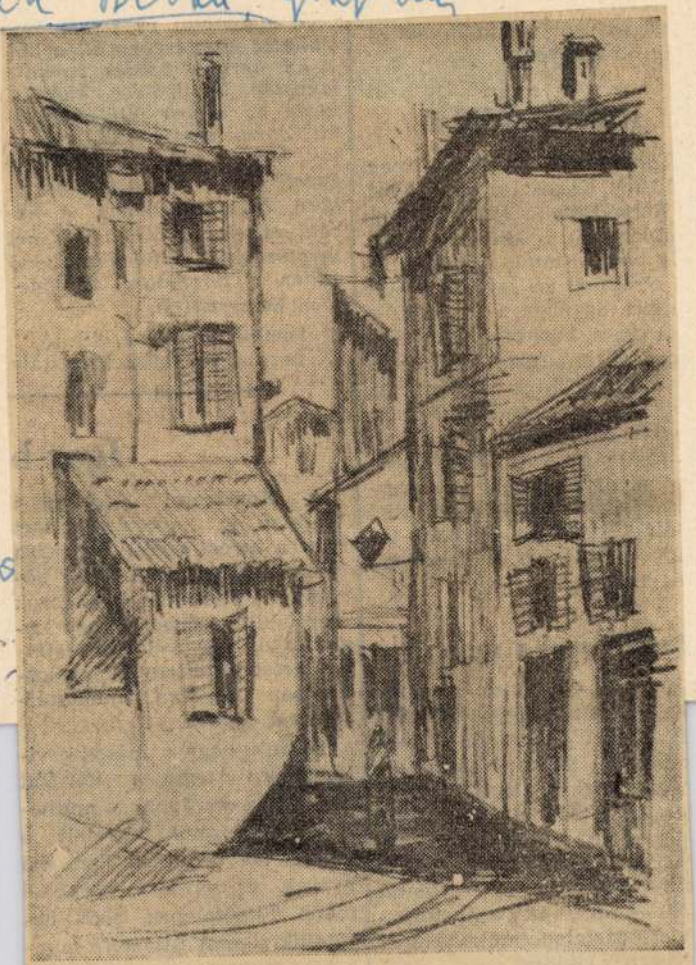

Kluták István: Sikátor

agnetofont kapott szüleitől
íl László (Kisvárda, Besse-
ei u. 6.) szakmunkástanuló.
készülékkel elégedett volt,
onban a törlőfej egy idő után
nkrement, s több mint egy
e nem tudja pótolni. A Gel-
a — kevéssel a bejelentés
án — olvasónk magnetofon-
t kifogástalan, működőképes
lapotban átadta.

sammal együtt.

Tudtuk, hogy a második világháború tetemes károkat okozott az országnak, s mérhetetlen áldozatot követelt a néptől. Ma hatalmas, korszerű gyárak, új városok, szebbnél szebb üdülőtelepek jelzik barátaink sikeres újjáépítő munkáját. Különösen meghatott a

Klassy Irén

Csendélet (rajz)

Rajztanítás 1971/3 33 old

Klossy Irén

1.

A bajai Tanítóképző docense a művén, az elmult érekben alkotásaival több tárlaton vett rént (Kecskemét, Sopron, Budapest, Baja) 1971. januárjában önálló kiállítása volt Szekszárdon a Babits Mihály Megyei Művelődési Központban.
A témaválasztás – tájkompoziciók, öreg házak, szűk utca, hegyoldal, erdő, gárak, csendélet – a változatos technika, a határozott kompoziciós kénség, a konstruktív látásmód leegyszerűsítve is a szemlélőnek sokoldalú impulzust ad. A merénen hjvonalú képek megkapóak.

Dr. Faludi Gábor: Egy kiállítás margójára

Rajztanítás 1971/3

33. old

Klossy Irén:

Műveit a tiszta népiség, az alkotókedv, az önállóság jellemzi. Saját mondanivalóját akarja kifejezni és saját egyéniségét keresi. Töreksik az anyag és eszközök gazdagságára. Kevés, éles vonalvezetése képeinek rendkívüli expresszivitását kölcsönöz. Színeinek sötét tónusa harmóniában van a képek struktúrális felépítésével, s így kifejező gondolatokat mond el tájképeivel is. A belső struktúra hatásai jól érnek a felületen megjelenő formákban. A alkotások szerkezetének magabiztonsága, színeinek sötét, esetenként „kopár" atmoszférája együttesen sajátos látásmódot, hovatartozottságot tükröz

Dr. Faludi Gábor

Rajztanítás 1971/3

33. old

Klossy Irén: 3.

Festői eszköze grafikáin filctoll, golyóstoll, dekoriron. Festményei vegyes technikájúak. Akvarell, olajpantell, pitthréta szerepel festői eszközei között. Vonalveretése biztos, erőteljes, minden témában a szerkezetet keresi, és arra építi fel képeit. A vonalak képsége többször rabul ejti, nem tud szabadulni, játékosságukat sokszor csaknem a végletekig fokozza. Ez veret Amforák c. festményein a barvokk vonalveretésher. Képein kevés szint hannál. Gyárak c. képén a vörös különböző árnyalatait dolgozza képpé, konstruktív megfogalmazásban. Az Ikva-sorozaton a víz megjelenése, felcsillanása ragadja meg. Itt színesebbé válik, kifejezve ugyanannak a tájnak napszakonként változó hangulatait

Dr. Faludi Gábor: Egy kiállítás margójára

Rajztanítás 1971/3 33. ld

Klossy Imre:

A Dunántúl című képén negatív foltokkal oldja meg az egyes tételeket. Formai körülfogottak, a fák megoldása, elhelyezése, kiemeltsége, megszakított ritmusa feszültséget sugall. Kompozíciós sorozata sajátos technikájával, gazdag színvilágával, ódemangulatával; míg a fekete-fehér grafikák, pl a Gráz-sorozat, határozott vonalvezetésükkel, élményeket adó egyszerűséggel ragadják meg a nézőt.

Dr. Faludi Gábor: Egy kiállítás margójára

MAGYAR HÍRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

19/. SEP 25
PETŐFI NÉPE

Klossy Irén grafikáin

TIZENNYOLC MŰVÉSZ BEMUTATKOZÁSA

Kiállítások a munkahelyeken

Az SZMT kulturális munkabizottsága az utóbbi esztendőkben egyre eredményesebben törekszik arra, hogy az üzemekbe és más munkahelyekre eljussanak a művészi alkotások. Ennek érdekében igyekeznek minél több kiállítást rendezni és művész—munkás találkozókat szervezni. Az ilyen irányú tevékenységben különösen egyes bajai, kiskunhalasi és kecskeméti üzemek mutattak eddig példát. A szakmaközi művelődési otthonok több helyen figyelmet érdemlő eredményeket értek el a képzőművészeti kultúra terjesztésében. Kiskunhalason például egész éven át, megszakítás nélkül látható valamilyen tárlat.

Az SZMT Művelődési Központ fő profilja egy idő óta a munkahelyi kulturális élet irányítása, a munkásművelődés szervezése. A képzőművészeti világhét keretében ezen a héten Bács-Kiskun megye területén húsz különböző munkahelyen rendeznek valamilyen kiállítást. Összesen tizennyolc művész alkotásait láthatják a képzőművészet iránt érdeklődők. Ebből hetet a megyeszékhelyen, ötöt Baján és ugyanannyit Halason, s hármat Kiskunfélegyházán rendeznek. A bajai finomposztóban, a halasi és bajai Ganzban, a Kecskeméti Konzervgyárban és a ZIM-ben, a halasi Fémmunkásban és másutt láthatják kiállítva az alkotásokat az érdeklődők. Többek között közönség elé lép műveivel Klossy Irén, ifj. Éber Sándor, Palkó József, Dugár András, Baloghné Boros Ilona és Lisztesné Cser Éva. Kovács Endre, az SZMT Művelődési Központ igazgatója elmondta, hogy a kiállításokkal összhangban a TIT közreműködésével ismeretterjesztő előadásokat is tartanak a képzőművészeti világhét keretében. Azt remélik, hogy a mostani rendezvénysorozat nagyban hozzájárul a dolgozók művészeti ismereteinek gyarapításához, ízlésük további fejlődéséhez.

● Kossy Irén grafikája.

...z afrikai Szenegálba... szállítja majd a fővár... lek számára is felfris...

...etőt...

Györggyel is. Tapasztalatom szerint kollégái és főnökei egyaránt megbecsüléssel veszik körül. Rokonszenves, fürge ember. Szereti családját — ezt érzem ki szavaiból már a beszélgetésünk legelején. Aztán a vállalati lakásépítés felől érdeklődöm, s ugyancsak nagyot nézek. Petrás György ugyanis így felel:

— Sajnos, a múlt héten visszamondtam... Igaz, a gyerekekre szépen kaptunk volna állami kedvezményt. De azt leszámítva a 420 ezerből, amibe a háromszobás kerülne, akkor is sok törlesztenivaló maradna. Egy keresetből nem bírnánk mi azt fizetni... Már a hitel miatt kellett volna aláírnunk a papírt, de a feleségem nem írta alá. Merthogy az ikrek után hamarosan letelik, csak a picikére kapja a gondozási. Az én keresetem a családi pótlékkal együtt olyan 4800—5000 forint körüli, abból úgysem bírjuk. Ezért lemondtam. Gondolom, már nem is

Uj tábla **A szembejövő forgalom elsőbbsége.** (1. ábra). A tábla azt jelzi, hogy az útszűkületben elsőbbséget kell adni a szembejövő jármű részére. Az **Elsőbbség a szembejövő forgalommal szemben** (2. ábra) jelzőtábla azt jelzi, hogy az útszűkületben a járműnek elsőbbsége van a szembejövő járművel szemben. E két táblát csak olyan útszűkület két bejáratánál szabad elhelyezni, amely belátható. Ha az útszűkület nem belátható, ilyenkor jelzőlámpával, vagy jelzőőrrel kell a biztonságos áthaladását biztosítani, vagy az útszűkületet veszélyt jelző táblával kell jelezni.

3. ábra 4. ábra

Az **Elsőbbségadás kötelező** jelzőtábla előjelzésére azonos ábrájú — az előjelzett tábla távolságát feltüntető — kiegészítő táblával ellátott jelzőtábla szol-

nek hatályat csak a ... **kisebb sebesség vége** (6. ábra) oldja fel más feloldó tábla nem!

A JÁRMŰVEK FORGALMÁRA VONATKOZÓ TILALMI JELZŐTÁBLÁK

A tilalmi jelzőtáblák körében megváltozott a kanyarodási tilalmakat jelző táblák kihelyezési rendje. Ezeket csak útkereszteződés előtt lehet kihelyezni, hatályuk csak az útkereszteződésre terjed ki. Miután a **Kötelező haladási irányt** jelző tábla (7. ábra) is csak az útkereszteződésben követendő haladási irányt írja elő, útkereszteződésen kívül a balra bekanyarodást csak záróvonal létesítésével lehet megtiltani. A **Balra kakanyarodni tilos** jelzőtábla (8. ábra) az útkereszteződésben történő megfordulást is tiltja. A **Megfordulni tilos** tábla (9. ábra) viszont a balra kanyarodást nem.

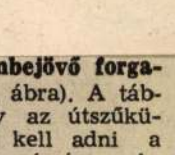

7. ábra

8. ábra 9. ábra

A **Sebességkorlátozás** jelzőtábla nem jelent minden esetben az

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Forrás

1973 = 6

1021

Klossy Irén grafikusművész

KLOSSY IRÉN

Baján élő fiatal grafikusművész. 1973-ban több kiállítást rendezett Bács-Kiskun megyében. Igényes alkotásai között — a tollrajztól a különböző sokszorosító eljárással készült művekig — változatos skálán fejezi ki az élmények képpé alakított valóságát.

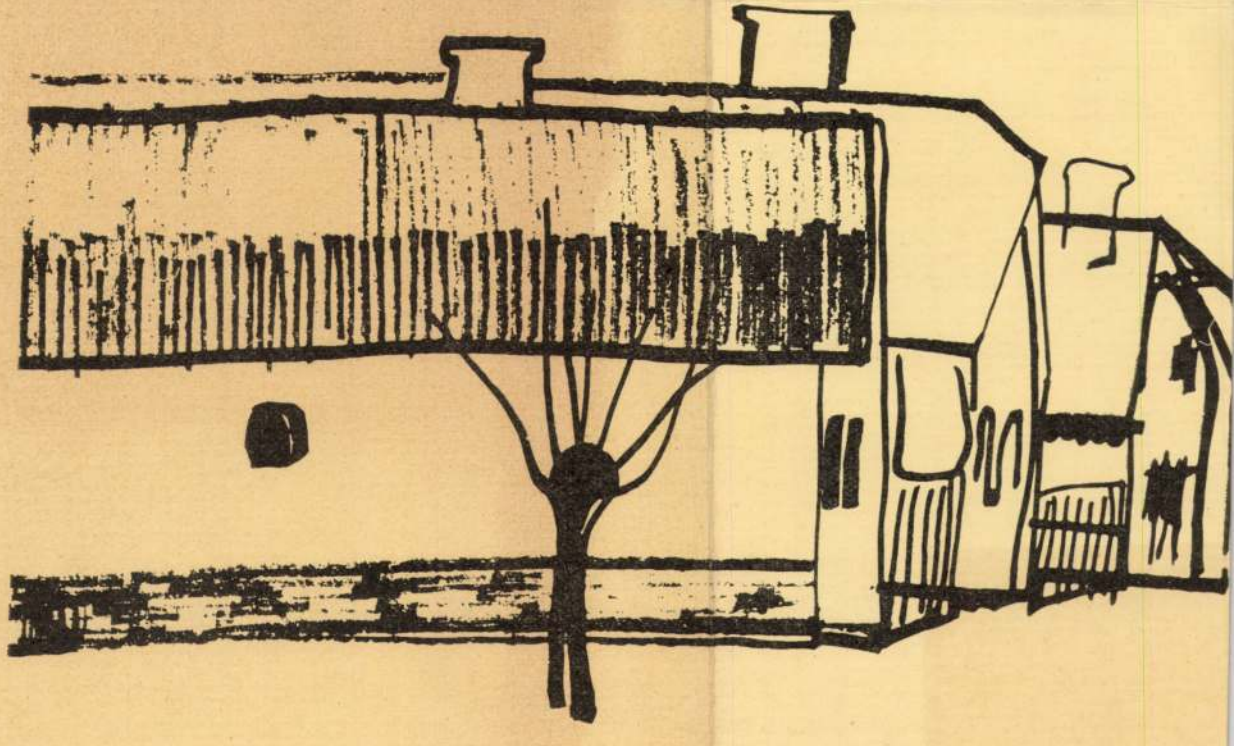

SAJTÓFIGYELŐ

VEDRES FERENC

JÁTÉK A TŰZZEL

A borostyán áttör a falon
és megpihen a sziklán
remegő indákkal,
lobogó levelekkel.
A füstölgő kövek
mohanehezékei feltűzött virágaikkal
várják a lápon átfutó
eső szapora kopogását,
hogy ajtót nyissanak
a zöld lángok sistergésében
a csodálkozó iszonyatnak,
mely betölti a sátrakat
és a rétet
a tűzmarkoló kéz láttán.
Áldott a csók és a simogatás
az összeroskadó máglyán,
hol a csillagász
utolsó imát mond,
s eltűnik egy könnyben
a lázas arcon.
Elmúlt a holnap
tisztító derengésben,
bocsánatos hazugságok között.

A borostyán áttör az ablakokon
és megpihen a sírdombon
imbolyogva,
mint a hold,
felhőűző részegségében.
Égő párája
koszorút fon
az álmos harang köré
és lefogja a nyelvét,
hogy örökre elnémítsa,
s dalát elűzze
a néma csontok fölött
emelkedő dombok közül.
Áthajol aztán
az új csillagászokon,
s helyüket kijelölve
felkúszik az égre sugarakban,
orgonahangtól kísérve.

Klossy Gréu

1021

Fortás, 1976. febr. 2.

GALAMBOSI LÁSZLÓ

FEHÉRBEN

Gőzöl a kút. A Tél marka
a vadlibát fölhajítja.
Gágog a lúd. Gágogása
a csönd tornyát kettévágja.

Hullámot vet a hó fodra.
Reng a kristály sokasodva.
Krizántémok, ezüst gémek
jeges úton mendegélnek.

Szánok fölött játszó kendők.
Járhatjuk az öblös erdőt!
Kurjantással hímezhetjük.
Árnyékunkkal bevethetjük.

Szeretők a prémes bundát
tenyerükkel csillagozzák.
Ölelkeznek. Fehér fátyol
leng a hideg udvarából.

Hajolj hozzám, forgó Virág!
Nem leskel ránk most az anyád.
Kökényágon cinke táncol.
Pelyhet hullat bocskorából.

Angyaltollak között hálunk.
Rózsalángtól fölszikrázunk.
Krizántémok, ezüst gémek
mindenhova elkísérnek.

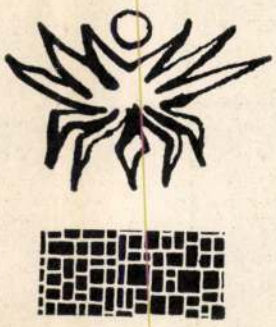

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1972 AUG 27

Klossy Irén

1021

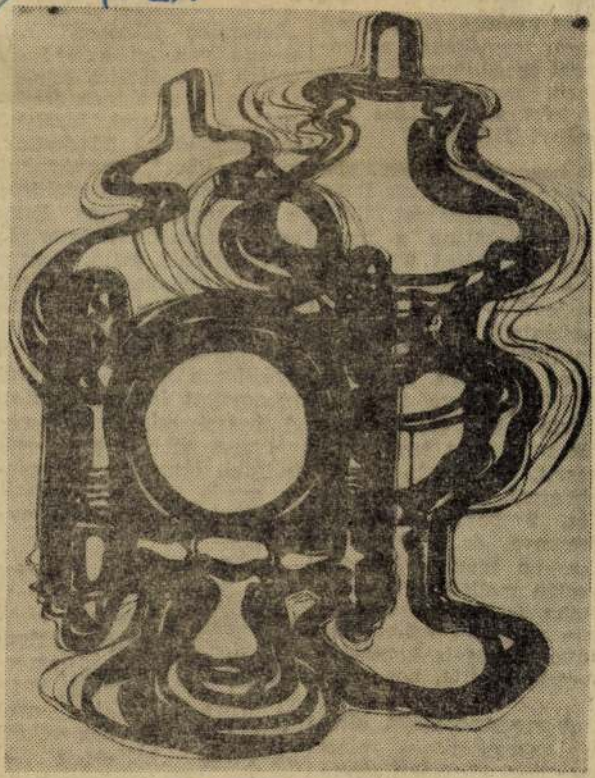

Klossy Irén: Lámpák

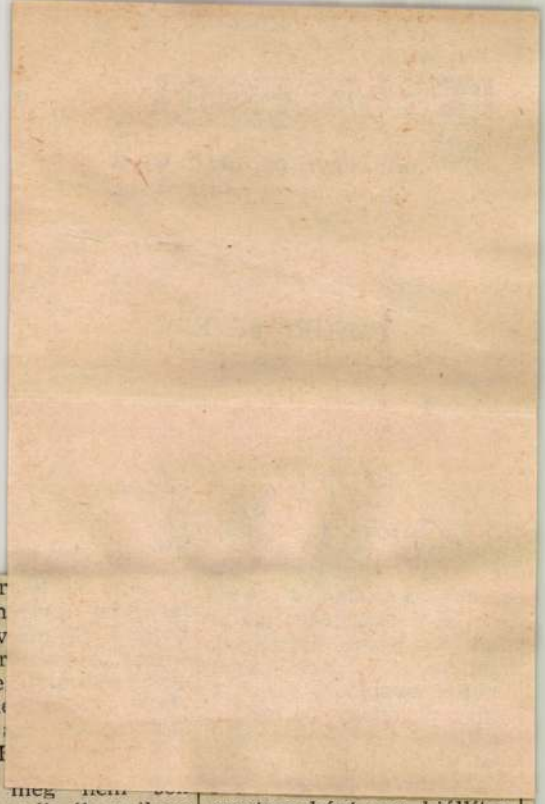

lauer" bor
Eger körn
szabad nev
magyar ter
zetközi me
mében, n
mat kért
lálmányi I

Sajnos, meg nem
magyar termék élvez ilyen kiterjedt védettséget. Mindössze tizenkilenc a megállapodást aláíró 9 ország 500 — nemzetközi oltalom alatt levő — termékéből. A kiterjesztett védettséget tudniillik kérni kell, s bár az Országos Találmányi Hivatal erre idejében felhívta a vállalatokat, idáig még nem sok igény érkezett. Örömmel értesültünk arról, hogy a 13 borfajta, 2 paprikafajta,, a cseresznye, és a szilvapálinka, no meg a herendi porcelán mellett a barackpálinka is nemzetközi oltalom alatt áll már. Mert kérték, s meg is kapták a védettséget.

A nemzetközi oltalom gazdasági — piaci előnyeinek közvetett érzékeltetésére hadd emlékeztessünk arra az 1969-ben lezajlott perre, amelyet a

mentumaként van kiállítva a csipkemúzeumban. Évek során hányszor hirdette rádió, televízió, sajtó, hogy a külföldi magyar kiállítások egyik sztárja a halasi csipke volt! Ritkaságok sorában őrzik világszerte a gyűjtők a halasi csipkéről kibocsátott bélyegsorozatot. A halasi csipke hírét-nevét vitte világgá a sok-sok külföldi látogató, aki beírta nevét, lelkes dicséretét a Csipkeház vendégkönyvébe.

S a kalocsai hímzés! Csak a KASOTEX készítette blúzokon mennyi hímzés „megy ki" Spanyolországtól Japánig, Olaszországtól Svédországig, vagy az USA-ig! Vajon nem „hozná be" a nemzetközi védettség költségeit — amely nem is olyan nagy —, ha ezeken a ruházati-divatcikkeken nemzetközi oltalom alatt álló díszítés-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 AUG 20

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén
1021

Klossy Irén: Mákgubók

Simonka György:

Szólok magamhoz

Új ember, új rend, új társadalom,
s új az igazság, ifjú mint a reggel,
új az élet: az élni-alkalom
magadban és együtt az emberekkel, —
s noha kihagy már életritmusod,
lassan lohol lihegve gyenge szíved,
mégis, ameddig a fisit futod,
az új igazságra kiáltasz rímet.

55 ÉVE

Mi történt

Augusztus 15—augusztus 20

— A kecskeméti szociáldemokrata párt végrehajtó bizottsága röpcédulán többek között a következő felhívást intézte a város lakosságához: „A mai rettenetes megélhetési viszonyok arra indították a kecskeméti szociáldemokrata pártot, hogy felhívja a városi tanácsot, hogy idejében gondoskodjanak nagyobb mennyiségű élelmiszer beszerzéséről és annak kényszerű kiosztásáról. A városi tanács azonban a beadványt ez ideig nem tárgyalta, s a bajok megszüntetéséről nem gondoskodott, mert a lisztkiosztás ma is tűrhetetlen, a zsírért egész éjszakán át a hatósági szék előtt kell aludni.

Ez az állapot nem tarthat tovább! A teendők megbeszélése végett augusztus 15-én délután fél négy órakor az Iparos Otthon kávéház téli kerthelyiségében nyilvános értekezletet tartunk.

A Kecskeméti Lapok az értekezletről így számolt be: „Szerdán délutánra népgyűlést hirdetett a szociáldemokrata párt — elsőt a háború kitörése óta — amelyen elsősorban is azok jelentek meg, akikhez a felhívás szólott: Kecskemét asszonyai... Az értekezlet egyetlen szónoka Bódy János volt, kinek beszédét sokszor szakították félbe élénk tetszésnyilvánítások, s mikor a sok hiábavaló ácsorgásról beszélt, nem egy helyen hangzott fel az asszonyok sírása. A népgyűlés erélyes hangú határozati javaslatot fogadott el, amelyben a közélelmezésnek főleg a munkásokra, tisztviselőkre való viszonylatban sürgős és teljes megváltoztatását követeli."

közgyűlést f. hó 14-én 11 tagtárs jelenlétében megtartotta. Plettl Péter elnök bejelentette, hogy a szervezetük Budapesten egy otthont létesített, s a tagok egynapi keresetüknek tíz hét alatti lefizetésével használatba vehetik, ha Budapesten tartózkodnak. Elhatározták, hogy f. hó 15-én egy újabb bérkövetelléssel állnak elő, éspedig a 36 koronás órabérnek 30 százalékkal leendő felemelésével és a tárgyalással a régi tárgyalási bizottságot bízták meg. Végre a vezetőséget választották meg. Elnök Viskovits Imre, alelnök Tóth József, pénztáros, Kiss Lukács, jegyző, Sallai Ferenc, ellenőrök: Csenki József és Hatvani József lettek."

45 ÉVE

A kecskeméti függetlenségi párt feljelentést tett Révész István pápai prelátus ellen a Kossuth-szobor előtt tartott választási beszéde miatt. A függetlenségi párt, amelynek meghatalmazottja Pásztor János dr. ügyvéd és a feljelentés 27 aláírója, rágalmazás vétsége miatt kéri Révész István prelátus

Klossy Grén festő

a Bács-Kiskun-megyei kilencedik Téli Tárlaton szerepelnek munkái, nagyméretű, lendületes tusrajzai.

Sümegi György: Bács-Kiskun Megyei Képzőművészeti Kiállítás.

Forrás, 1974. febr. 2.

Klossy Irén
a Bajai Tanítóképző Intézett lanárá-
nak alkotásaiból rendeztek kiállí-
tást Kalocsán, a Petőfi Sándor Müve-
lődési Központban.

Magyar Hírlap 1972/301 Sold.

Klossy Irén pedagógus, grafikus

Megnyílt a Bács-Kiskunban élő és dolgozó rajztanárok, pedagógus képzőművészek IX. megyei kiállítása, melyen a művész művei szerepelnek. Lapjai közül a Nagy István emlékére készültek a legemlékezetesebbek. (említve)

Sümegi György: Pedagógus képzőművészek, Petőfi Népe, 1974. ápr. 10.

Klossy Imre, grafikus

Metnet: Rejt

Klossy Imre: metnete M. T.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 26.

Klossy Irén

A Kecskeméti Katona József Múzeum-ban megnyílt megyei téli tárlaton nagyvonalúan rajzolt présgépe, melynek árnyéka emberi alakot rejtet, – szerepelt. (említve)

Sümegi György: A megyei tárlatról
Petőfi Népe, 1973. jan. 4.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 NOV 12
PETŐFI NÉPE

S. Klossy Irén

Klossy Irén kalocsai kiállítása

A Bajai Tanítóképző Intézet rajztanárnője két év termésből közel 60 olajpasztell- és tollrajzot, fametszetet állított ki a kalocsai Petőfi Sándor Művelődési Központ termeiben. Mind széles láthatárú tájképein — Tokaj, Visegrád, Nagymaros környékéről —, mind virágokat, s fákat ábrázoló művein a természeti motívum alkalom és ürügy csupán, hogy a magában érlelt művészi mondanivalót kivetíthesse. A természeti valóságot művészi szintre emeli, Delacroix intelméhez híven, hogy „a természet csak szótár, abból formálja a művész mondatait".

A tájékozódás, a kísérletezés öröme vezeti a különböző anyagokkal való ismerkedésben. Olaj alapozású pasztell képein főleg csendéleteket fest. Legújabban a fametszés izgatja, de képeinek többsége ma is tussal, filctollal, krétával készül. Ismeri az izmusok bonyolult világát, s járatos az absztraháló képi-gondolkodás nonfiguratív területén is. A pécsi főiskola elvégzése után hatással volt rá a szülői ház modern magyar gyűjteménye. Indulásakor Nagy István művészete a választott mesgvéje, valamint Észak-Bácska sokszínű, gazdag népművészete.

Művészetének igazi területe a korunkban oly nagy szerepet játszó grafika, amely sokoldalú és minden eseményre azonnal reagál. Képeit a dinamizmus jellemzi.

Művészetének fő ereje az életteljes vonal, mely minden érzés engedelmes kifejező eszköze. Hol a körvonal az uralkodó, hol ezen belül kis szaggatott vonalakkal jeleníti a formát, majd egyes részeket fehéren, másokat srafírozottan emel ki. Hegyvonulatain a vonal erőteljességet jelez, bimbózó és nyíló virágainál gyengédséget, néha izgatottságot, máskor nyugalmat érzékeltet. Tövisként szúrós a bezárkózást és egyben védekezést sejtető kaktuszok megjelentetése. Ismét más az örömet jelképező nyíló rózsa, bontakozó szirmaival. Így képeinek szerkezeti vonalait egyénien rendezi, nyújtja, vagy zsugorítja, torzítja, vagy eszményíti sajátos expresszionizmusának megfelelően.

Virágait, fáit szemlélve érdekes képzetek támadnak. Megtört, keservesen hajladozó, kopasz fatörzsei segélyt kérő ágaikkal az ősz, az elmúlás hangulatát keltik. Hármas csoportosításban, szinte egymásba kapaszkodó fái a grácián mozdulatára emlékeztetnek. Mindez élesebb hangsúlyt kap azáltal is, hogy a formák magánosan, vetett árnyékok nélkül szerepelnek lapjain.

Külön kell szólnunk művészi igényességéről, mesterségszeretetéről, nagy komolysággal végzett művészeti nevelőmunkájáról. Ezek jellemzéséhez nem szavak kellenek, hanem megérzés, s ugyanolyan szeretet, amellyel Klossy Irén közeledik rajzlapjaihoz, eszközeihez, elsősorban az emberekhez.

Dr. M. Kiss Pál

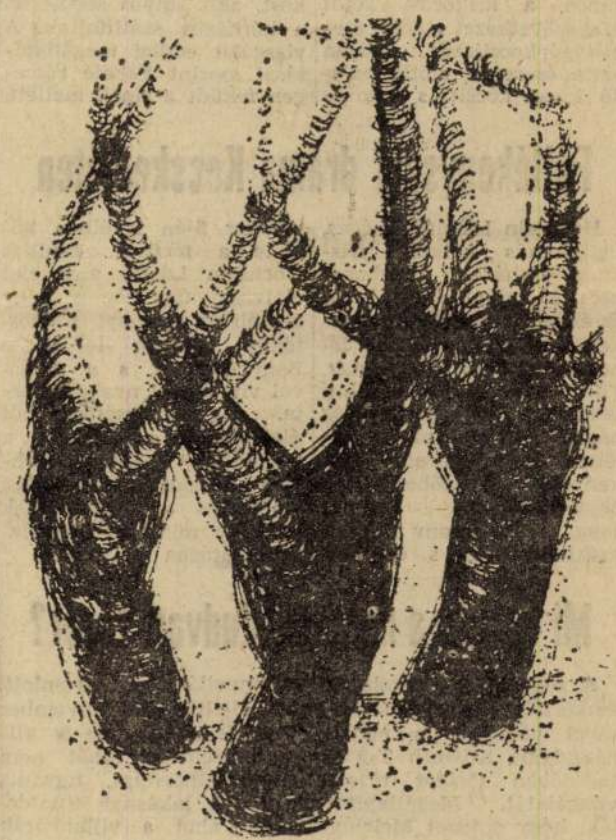

Klossy Irén: Fák II. (kréta)

...tatlan kerékpárjával közlekedő Magyari József, 32 éves, Petőfiszállás, Tanya, 235. szám alatti lakost, s nekiütközött. Magyari József olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a helyszínen meghalt. Vékási Ernőt a rendőrség halált okozó közlekedési bűntett miatt őrizetbe vette.

Bócsa határában Volák János, a kiskőrösi Toldi Szakszövetkezet elnöke személygépkocsijával későn vette észre az előtte haladó lovas kocsit, s nekiütközött. Kiskunfélegyháza és Szolnok között közlekedő motoros személyvonat vezetője a vágányok melletti sóderágyon egy magatehetetlenül fekvő férfit vett észre. Azonnal gyorsféket alkalmazott, de az ütközést már nem tudta elkerülni. A motorvonat elütötte Fekete Ferenc, 52 éves, Kiskunfélegyháza, Tanya, IV. kerület, 52. szám alatti lakost, akit súlyos sérüléssel a kórházba szállítottak. A vizsgálat eddigi megállapításai szerint Fekete részegen feküdt a sínek mellett.

Féltékenységi dráma Kecskeméten

Hochrein László, 29 éves, foglalkozás nélküli, Kiskunfélegyháza, Széchenyi utca 25. szám alatti lakos ez év augusztusában ismerkedett meg Bagyinszki Jánosné, 36 éves, Kecskemét, Fürdő utca 21. szám alatti lakossal. Az ismeretség nemsokára barátsággá fejlődött, ám Hochrein féltékenységében október elején öngyilkosságot kísérelt meg. Az asszony emiatt szakított vele, s ezt novemberben 9-én levélben közölte a férfival. Amikor Hochrein László a levelet elolvasta, úgy döntött, hogy megöli az asszonyt. Csütörtökön lakásán felkereste Bagyinszkinét, s a magával vitt késsel nyakon szúrta. A szerencsétlen nőt életveszélyes sérüléssel a kórházban ápolják. Hochrein Lászlót a rendőrség emberölés kísérletének bűntette miatt előzetes letartóztatásba helyezte.

Mi okozta a nemesnádudvari tüzet?

A rendőrség a tűzoltóság szakértőinek közreműködésével befejezte a nemesnádudvari Kossuth Tsz istállójában történt tűzeset vizsgálatát. Megállapították, hogy a tüzet Melchort Péter éjjeliőr okozta azzal, hogy az istállóban gyertyával világított, ugyanis a villanyvilágítás elromlott. Az éjjeliőr ezt november 9-én jelentette, de a villanyszerelő a hibát nem tudta elhárítani, ugyanis annak a lakásnak tulajdonosai, ahol a villanyórák voltak elhelyezve, nem tartózkodtak otthon.

G. G.

22.20: Zenés játéko
23.10: A nürnbergi nokok.

URH

8.09: A Straussbou nikus zenek: senye.
9.32: A dzsessz ke
10.00: Új Zenei Újs
10.35: Operahármas
10.58: Ha a szél f
12.10: Bartók kam
13.03: A Nemzetköz tem műsorát
13.33: Mozart és Be veiből.
15.06: Porfelhő. Rádiójáték.
16.07: Giuletta Simionato és Jussi Björling énekel.
16.50: Művészlemezek.
18.05: Perényi Miklós gordonkaestje.
18.35: Heltai Jenő versei.
21.00: Századunk mesterműveiből.
21.20: Interrádió Show — 1972!

TELEVÍZIÓ

7.50: Felsőfokú matematika.
8.40: Alapfokú angol nyelvtanfolyam.
8.55: Német nyelvtanfolyam.
9.25: Tűskevár. 6. rész: Viharban. (Ism.)
10.00: Gyere velünk, csináld velünk.
11.00: Zsebtévé.
11.30: Mi újság az iskolában? (Ism.)
14.05: Pedagógusok fóruma.
14.45: Magyar irodalom mindenkinek: Ady Endre. II. rész.
15.30: Népművészet — népszokások (színes!)
16.05: Delta.
16.30: Telesport: Budapesti Honvéd—Csepel bajnoki férfi kosárlabda-mérkőzés.
18.05: Jelentés a völgyből. Aprily Lajos születésének 85. évfordulóján. (Ism.)
18.25: Műsorainkat ajánljuk!
18.50: Esti mese.
19.00: A Hét...
20.00: Hírek.
20.05: Odüsszeia (Színes!) V. rész.
21.05: Expressz-ajánlott. — Az Express-együttes műsora.
21.45: Hírek — sporthírek.
22.00: Liszt: A-dúr zongoraverseny. (Színes!)

19.34: Emlékezés Gerhart Hauptmannra születésének 110 évfordulóján.
19.49: Mozart: Bastien és Bastienne. Egyfelvonásos opera.
20.37: A dzsessz kedvelőinek.
21.08: Láttuk, hallottuk.
21.38: Hanfelvételek — felsőfokon.

A KECSKEMÉTI KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ

November 12. du. 3 óra
CIGÁNYPRÍMÁS
Móra-bérlet
este 7 óra
CIGÁNYPRÍMÁS
Bérletszünet

MOZIMŰSOR

November 12:
KECSKEMÉT VÁROSI
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
SACCO ÉS VANZETTI
14 éven aluliaknak nem ajánlott!
KECSKEMÉT ÁRPÁD
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
A HEGYTETŐN ZÖLD FENYVESEK

November 13:
KECSKEMÉT VÁROSI
fél 4 órakor
SACCO ÉS VANZETTI
14 éven aluliaknak nem ajánlott!
Háromnegyed 6 és 8 órakor: Művészmozi!
DODESKADEN
Csak 16 éven felülieknek!
Háromnegyed 6 órakor a Gyermekmegőrző Mesemozi is tart előadást!
KECSKEMÉT ÁRPÁD
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
HÓKIRÁLYNŐ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 JUL 21
Petőfi Népe

Klossy Irén

1021

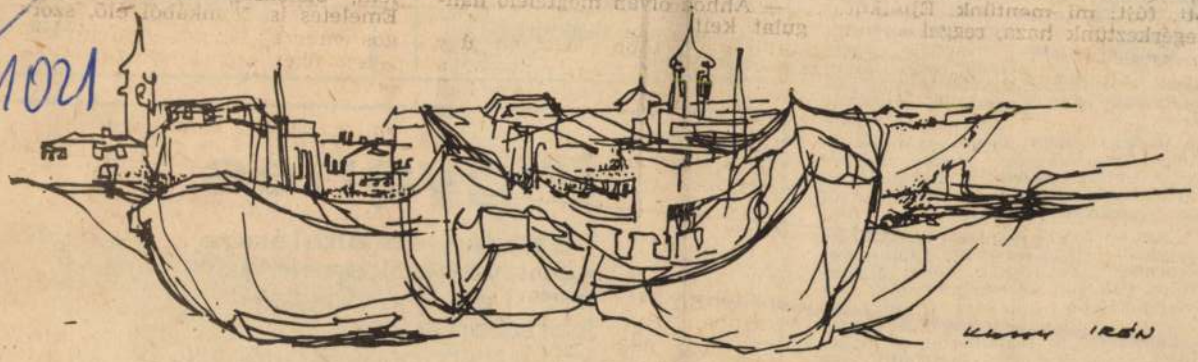

● Klossy Irén rajza

„FÉMMUNKÁS" Vállalat Kecskeméti Gyára polgári védelemben jártas tűzrendészeti előadót, valamint gyors- és gépírót keres felvételre. Jelentkezni a gyár személyzeti osztályán lehet. Kecskemét, Izsáki út 2—6. 3458

A KECSKEMÉTI Konzervgyár felvételre keres nyersáru diszponenst és középiskolát végzett munkavállalókat. Jelentkezés: Kecskemét, Szolnoki út 35. Személyzeti Osztály. 3481

A KECSKEMÉTI Fémipari Szövetkezet azonnali belépéssel keres alumíniumöntéshez munkásokat, akiket betanítunk, valamint segédmunkásokat öntvénykikészítési munkára. Egyéni teljesítmény alapján jó kereseti lehetőség. Többműszakos foglalkoztatás. Keresünk továbbá gyors- és gépírót, valamint közgazdasági szakközépiskolai végzettségű nődolgozót, számlázói munkakör betöltésére. Jelentkezés a szövetkezet Szentistvánváros 17. sz. alatti telepén a személyzeti vezetőnél. 1381

lalat személyzeti és oktatási osztályán.

Kecskemét, Csáktornyai utca 4—6. 3240

Ingy

házgyári
könnyűge[illegible]ező-tanfolyam
indul az ÉVM által
korszerűsített
követelményeknek
megfelelően

Jelentkezhetnek: női, férfi segédmunkások, akik [illegible] építőipari

Klossy Irén grafikus

a bajai Türr István Múzeumban nyílt meg Bács-Kiskun és Szolnok m. művészeinek kiállítása, melyen nagyméretű tusrajzai már a non-figurativitás jegyében kerültek szerepelnek. „Madár" (repr.)

Táth-Pál Zoltán: Bajai jegyzetek a Nyári Tárlatról.

Petőfi Népe, 1974. máj. 31.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Klossy Irén

PETŐFI NÉPE

1972 MAR 19

1021

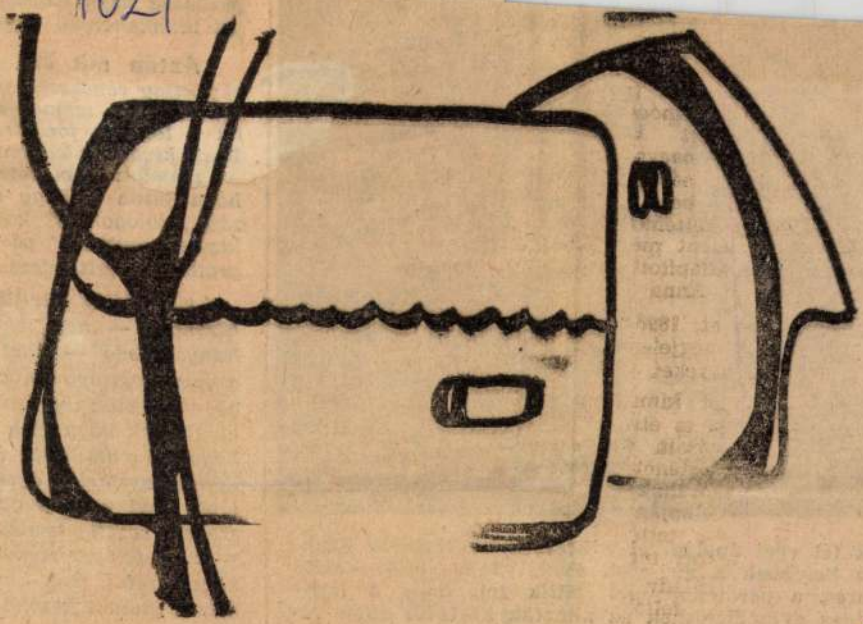

Klossy Irén rajza

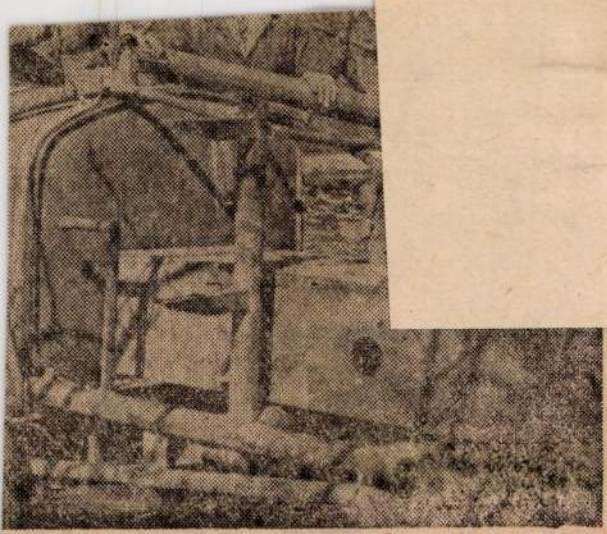

ák tél végi ápolásával a kecskeméti Haladás Szak-
en befejezik a metszést. Peregi János brigádvezető
toros, a permetezőgépet töltik fel, hogy a fagy-
oldas gyümölcsösben az almafák kártevői ellen vé-
felvételek)

bizonyos — nem akarjuk
hunyászkodó — óvatosság
a felelősségrevonás, a bír
egyes vezetők ilyen mulasz
ok (lehet), hogy ezek a tü
hogy a kommunista vezető
ilyen magatartás a pártde
lenti (ami nem is olyan r
szakszervezeti demokrácia
— a pártalapszervezet vez
következetes, nem kivétele
már a „tüneti kezelést" is.

Klosszi Irén

Az Ernst Múzeumban megnyílt Bács-Kiskun m.-i tárlaton a bajai művész „Vad dohány" c. műve szerepel. (emlékre)

Tárlatról tárlatra.

1972. III. 18. TV. 17.25 /12/ Kj

Klossy Irén
festő

„Vaddohány" ainú tusrájza
finom.

Aszalós Endre: Bács-Kiskunmegyei képzőművészek.
Művészet, 1972. junius – 43 oldal

Klossy Irén
grafikus

Szekszárdon rendezte első kiállítását a művészmő. A fiatal művésznő úgy nőtt fel, hogy a szülőz kai falá-ról a magyar festészet remekei nyelt rá.

Sipos Gyula. Klossy Irén.
Művészet, 1979 marcius – 43 oldal.

Klossy Imre
grafikus

„Gyar" (repro)

Sipos Gyula: Klossy Imre kiállítása.
Művészet, 1972. március – 43 oldal.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 SEP 3

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1021

Klossy Irén: Szamárkóró

petróleu
gyünk a
hában k
a parán
ágy és e
ban szel
rek álla
van a ti
— Jó
nem pa
gyerekel

— Hog
felnevelni a gyerekeket,
megérdemelnének egy nor-
mális lakást. Én szeretem
őket, mert szépek és kivé-
tel nélkül mindegyik okos,
értelmes. Sajnálom, hogy
ilyen körülmények közt
kell élniük. Rajtuk kelle-
ne, hogy jobban segítsen az
állam mert ők már idáig
felemelkedtek, s mondha-
tom, hogy rendes emberek.
Kérem, itt egy tű el nem
veszik! Az Irénke nevű kis-
lány már azt mondja, hogy
ő nem számít cigánynak,
mert őt minden család sze-
reti az udvarban. Sokat je-
lent nekik, hogy itt nor-
mális életet látnak. Az asz-
szon, mindig mos, tiszta ru-

— mondja Tóth Andrásné,
a ház egyik lakója.

Mit mond ennek a csa-
ládnak a története? Nem
akarok fejtegetésekbe bo-
csátkozni, de az tény, hogy
a perifférikus mélyvilágból
kiszakadt cigánycsaládok a
társadalom anyagi, erkölcsi
gondoskodását az életfor-
ma váltással — ha lassan
is, keservesen is — jobban
kamatoztatják, mint a még
putriban lakó, vagy sötét
törvényeikkel elzártan élő
közösségek. Mert ők példák
is lehetnek, vagy legalább
is a létük meggyorsítja a
társadalom szempontjából
kívánatos folyamat kiter-
jedését.

Csató Károly

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1972 JUN 11

Klossy Irén
1021

Petőfi Sándor:

Fekete kenyér

Miért aggódol, lelkem jó anyám,
Hogy kenyeretek barna, e miatt?
Hisz meglehet: ha nincs idehaza,
Tán fehérebb kenyérrel él fiad.
De semmi az! csak add elém, anyám,
Bármilyen barna is az a kenyér.
Itthon sokkal jobb ízű énnékem
A fekete, mint máshol a fehér.

(Szalkszentmárton, 1845. július 13—21. között)

Hűségesen követjük Petőfi nyomait a Kiskunságon. Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kecskemét, Dunavecse után most Szalkszentmárton és a költő kapcsolatairól szólunk néhány szót. Ennek a falunak fontos helye van Petőfi életében. 112 versét írta Szalkszentmártonban. A Hóhér kötele című regénye is szülei itteni lakásában készült. A Tigris és a hiéna, valamint a Zöld Marci színművet is a Duna menti községben írta a már országosan ismert költő.

A Fekete kenyér Petőfi szüleinek nyomorúságos helyzetére utal. A kocsma vendégszobájában alszik, az ivóban dolgozik — és az ő helyzete sem túl rózsás. Otthagyta állását, a Zöld Marcit visszautasították...

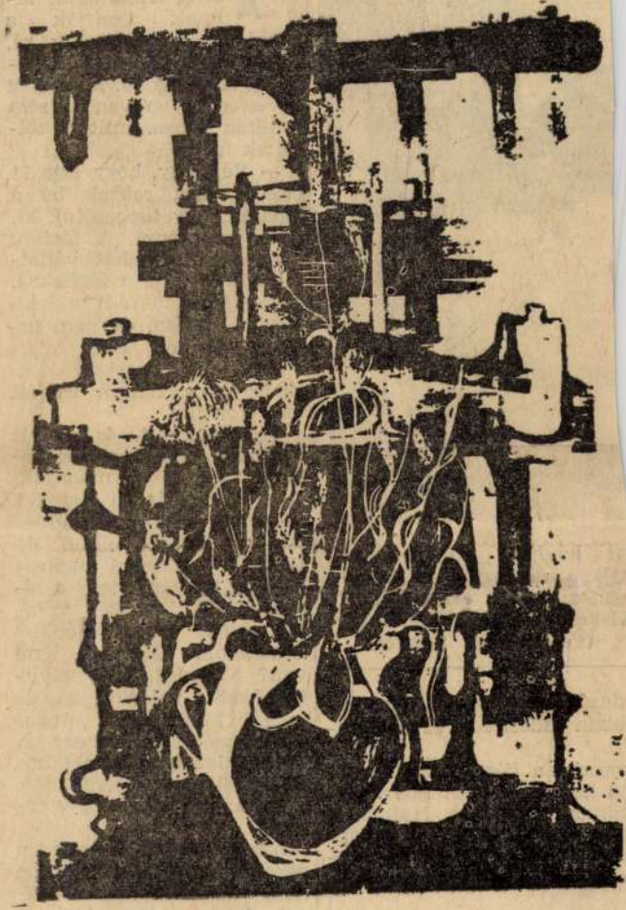

Klossy Irén: Prés

ybrigád Tajón

— Kilenctagú a brigádunk, csak egyikünk ma otthon maradt. Mármint Kiskunhalason, onnan járunk ki mindannyian.

Reggel fél 5, 5 órakor kelnek, este megvan a 9—10 óra, mikorra ágyba kerülhetnek, pihenhetnek. Otthon jön a főzés, takarítása.

Nem panaszképpen mondják, beszélgetnek. Az egyik elkezdi, folytatja a másik, a harmadik, mind a nyolcuknak van szava. Lassan kikerekedik a kép a Tajón jól ismert Cseresznyés brigádról. Így ismerik őket kerületszerte, bár a naplóban Martos Flóra szocialista brigád elnevezés áll. A legtöbb dicsérő szót, elismerést férfiaktól hallottam róluk, a munkájukról. Hogy ki mernek állni a dologban bárkivel, és sosem maradnak le. Szőlősbrigád. Néha átjárnak a gyümölcsösbe kisegíteni. Három éve alakultak, de többségük hat-hét éve van a gazdaságnál. Autóbusszal járnak ki a Kiskunhalastól 20 kilométerre levő Tajóra. Novembertől márciusig csak napi hét órára, tavasztól őszig 10—12 órára. A gyümölcsszüretkor annyit dolgoznak, amennyit csak bírnak.

— Azt kérdezi, mennyit emelünk? Könnyű kiszámítani. Egy vagonba belemegy 70—80 mázsa, és naponta indul belőle a főszezonban 3—4. Amelyikünk nem bírja, az a válogatásnál segít.

A tajói KISZ-tábor lányait tanítják a munkára és vigyáznak rá, hogy tényleg hibátlan legyen. Büszkék rá, hogy még egyetlen olyan vagont sem küldtek vissza, amit ők töltöttek meg.

— Volt úgy, hogy este 11 órakor még raktuk be a ládákat, úgy tapogattuk ki, hova kell tenni. A férfiak nem csinálták, hát vállaltuk mi. Otthon a férfiakra, a családra maradt a házkörüli munka, de nem nagyon szólnak érte, mert ilyenkor nem egyszer megkerestük a három és fél ezer forintot.

Szeretnek itt, és együtt dolgozni, összetartanak. Tajó — itt a jó —, mondják.

— A télen is mi történt? — szólal meg a brigádvezető. — Beteg voltam, de ki kellett jönnöm papírokért. Látom ám, hogy a lányaim bent állnak valamennyien az irodaépület folyosóján. Kérdem, mi van? Kiderült, hogy elvitték őket a palackozóba, de inkább kikövetelték magukat a szőlőbe metszeni. A szabad levegő kell nekünk, hallatszik tréfás-komolyan, s ebben láthatóan egyetértenek.

Aztán ahogy telnek a percek, meggyőződöm róla, hogy nemcsak összetartanak, hanem vissza is tartják a kilépni szándékozókat. A vitás dolgokat egymás között intézik el, s ha

szállítják

ni kavicsot emelnek ki nak a dolgozói. A fontos nek, amivel a családiházak Kiskunhalason, Kalocsán (Foto: Tóth Sándor)

dező mégis honnan szerzett bban kiderítette és rekonst-

vaszán a híres bankár elő-jd kopott zakóját feszesebb-Simon szobájába. Hatalmas, e a vörös-lila színű anyag-stakísérleti Állomás labora-chalkó Béla főmérnök szak-

e egyenesen beláthatatlan" t ugyanis az egyetlen érc, lállítható, az alumínium

Klossy Irén

MŰVELŐDÉS • I

1024

● Klossy Irén grafikája.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 SEP 1.4
Petőfi Népe

ZIN

udapesti Citadellán elhelyezett távcsöveknél. Hazai
ándulók sokasága gyönyörködik a periszkóp-távcsö-
el fővárosunk csodálatos panorámájában. (Telefoto

g se bírja !

Olaszország szépe

lkalommal egy-
ttatják be egy
zát egy üvegka-
nap után a ka-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 AUG 17
PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1-21

● Klessy Irén rajza.

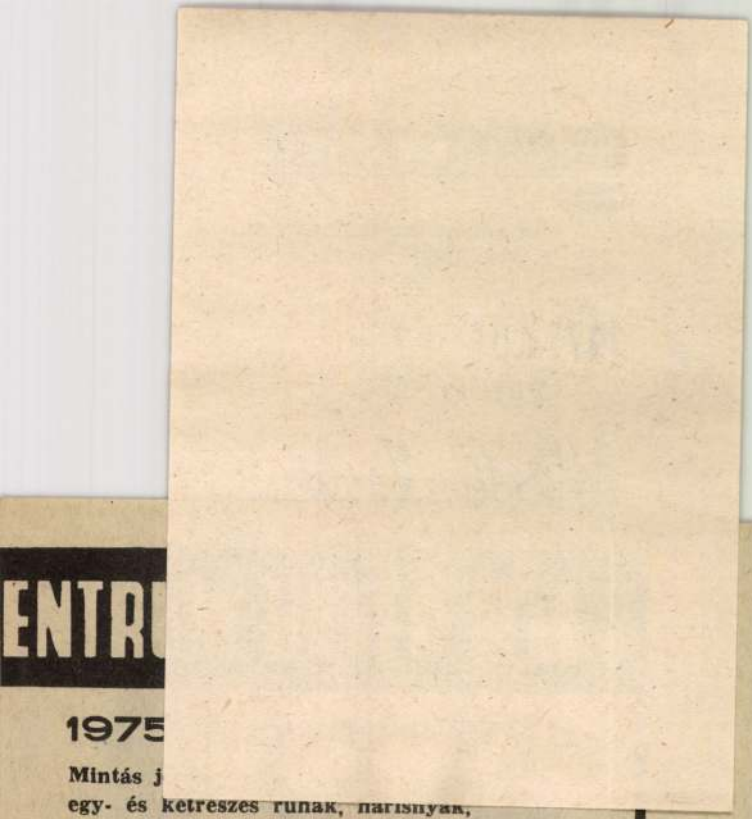

ENTR

1975

Mintás j
egy- és kétreszes ruhák, harisnyák,
„MINI" Centrumban játékok. 2521

ÉS
HÁZI

CENTRUM ÁRUHÁZBAN

NKAALKALOM

onószerelő Vállalat du-
e vasszerkezeti lakato-
t (v- és lánghegesztő-
ételre. Fizetés kollektív
int. Szállás és étkezés
ntkezés Dunavecsén az
1314

ÉJJELIŐRT azonnali belépéssel felveszünk. Jelentkezés: AGROKER Vállalat Kecskemét, Halasi út 29. 2773

ELŐKET, csatornatisz-
at, kublikosokat felve-
ezés helye: ÉBKM, Víz-

AZONNALI belépéssel felveszünk motorkerékpár-javításban jártas szerelőket, autókarosszéria-lakatost, esztergályosokat, lakatosokat, betanított segédmunkásokat, segédmunkásokat, valamint általános adminisztrátort. Jelentkezni lehet a szövetkezet műszaki vezetőjénél, 6.30—9 óra között Autó- és Gépjavító Ipari Szövetkezet, Kecskemét, Külső-Szegedi út 1. szám alatt. Fizetés megegyezés szerint. 1297

ÉRETTSÉGIZETT dolgozót rendészeti előadói munkakörbe felveszünk. Jelentkezés: Bács megyei Állami Építőipari Vállalat, Kecskemét, Klapka u. 34. személyzeti osztályán. 2800

...munkahelyen alkalma-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 OKT 26
PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1021

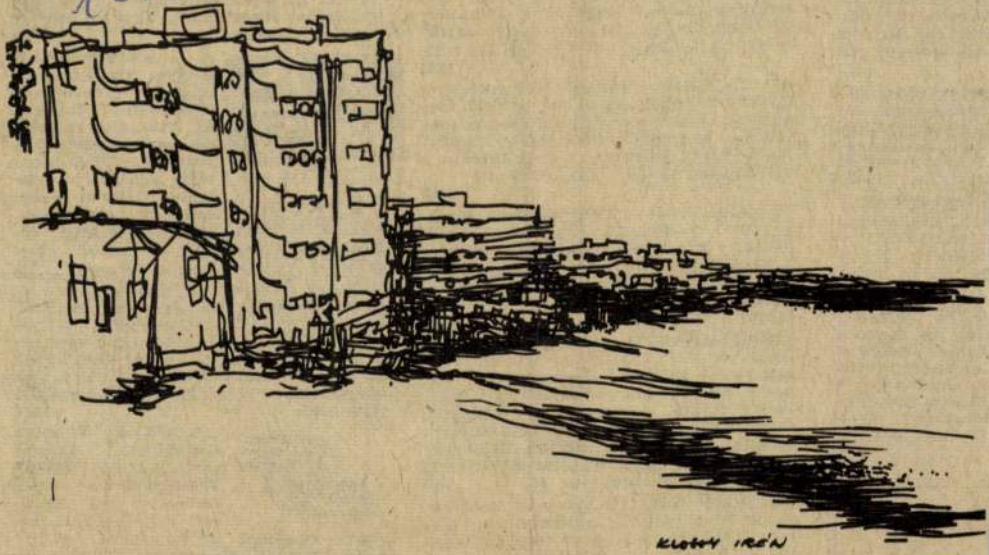

● Klossy Irén rajza.

osztályon, Bajan:
nélyzeti és Okta-
4184

könyvelőt, vala-
ő technikust ke-
keméti Ingatlan-
tkezés: Kecske-
Munkaügyi cso-
4250

árosgazdálkodási
körbe keres d.l-
áró dolgozóknak
ünk. Jelentkezni
vagy a vállalat
t 9. sz.). 4173

megysége felvé-
ési gyakorlattal
, műszaki ügy-
öltésére. Jelent-
Zs. u. 4. Mun-
777

Ó és Feldolgo-
almi és keverő-
fizikai dolgozó-
valamint kö-
raktárvezetőt,
ikumi végzett-
lentkezés Kecs-
25. Munkaügyi
4127

ga)

Kecskemét, Csongrádi út

DÉGÁZ bajai üzemegység keres bérszámfejtésben is SZTK-ügyintézőt, továbbá munkakörbe nő dolgozókat. zés személyesen a munkaüg lyon, Baja, Bajcsy-Zs. u. 4.

A MEZŐGÉP Vállalat Tis: Gyáregysége felvesz villanysz gácsoló, lakatos szakmunkás tanított és segédmunkásokat, megegyezés szerint. Jelent gyáregység munkaügyi osztá

FELVESZÜNK gyáregységünk területére készáruraktárost, valamint portást és gépkocsi-kísérőt. Fizetés a Kollektív Szerződés szerint. Minden második héten szabad szombat. Jelentkezni lehet: Cegléd, Dohány u. 14. szám. 1658

FELVESZÜNK 18. életévüket betöltött legalább VIII. általános iskolai végzettséggel rendelkező fiatalokat, akiket a tél folyamán kiképezünk nehézgépkezelőnek. Lakatos- és gépszerelő szakmunkások előnyben részesülnek. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés: Közúti Építő Vállalat Géptelepe. Kecskemét, Szolnoki út 11. 4062

FÖLDGÉP Vállalat azonnali belépéssel felvesz változó munkahelyre: E—652. típusú kotrógépre kotrómestereket és kenőket, földnyesőre és dózerra nehézgépkezelőket, könnyűgépkezelőket, ZIL-gépkocsivezetőket. Kecskeméti telephelyre beiskolázásra: 8 általánost végzett, 16 évet betöltött fiatalokat

kásnak férfiakat azonnal felvesz. Jelentkezés a személyi vezetőnél. 3691

GABONAFELVÁSÁRLÓ és Feldolgozó Vállalat felvételre keres munka- és üzemszervezőt főiskolai végzettséggel, vagy középfokú végzettséggel, de hasonló munkakörben több éves gyakorlattal rendelkezőt. Jelentkezéseket kérjük a vállalat Villám István utcai központjában a személyzeti vezetőhöz eljuttatni. 1641

AGROKER Vállalat Csomagoló Üzeme férfi és női segédmunkásokat keres felvételre jó kereseti lehetőség, 5 napos munkahét. Jelentkezés: AGROKER Vállalat, Kecskemét, Matkói út 3 .sz. 4095

HÁZGYÁRHOZ portásokat (lehetőleg középiskolai végzettséggel), éjjeliőröket azonnali belépéssel felveszünk.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 JUL 6

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén grafikus

/ 1021 /

A bajai Klossy Irén grafikája, aki ezekben a hetekben sikerrel szerepel Szolnokon az országos grafikai triennálén és a Mezőtúron megrendezett területi tárlaton.

ri, rakodói, lovaskocsi hajtói munkakörökbe. Jó kereseti lehetőség. Jelentkezés: Kalocsa, Szikvíz Üzem Kalocsa, Bajcsy-Zs. u. 18. Sipter Lajos telepvezetőnél. 1128

LAJOSMIZSE és Vidéke ÁFÉSZ pályázatot hirdet Ladánybenén levő, egyszemélyes szabadkasszás húsboltjának vezetésére. Jelentkezni lehet: Lajosmizse ÁFÉSZ, Dózsa Gy. u. 105. 1069

KUBIKOSOKAT, építőipari segédmunkásokat felveszünk. ÉBKM. Vízmű Vállalat munkaügyi osztálya Kecskemét, Izsáki út 13. 2189

CSATORNATISZTÍTÓ segédmunkásokat felveszünk. ÉBKM. Vízmű Vállalat, munkaügyi osztálya, Kecskemét, Izsáki út 13. 2190

FELVÉTELRE keresünk önálló munkakör betöltésére pénzügyi előadót, számlázót. Csak megfelelő szakképesítéssel és legalább 10 éves gyakorlattal rendelkező személyek jelentkezését kérjük. Magyar Hűtőipar Kecskeméti Gyára Rákóczitváros 20. Tel.: 11-533. 1043

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Klossy Irén

Petőfi Népe

1975 JUN 1 51

1021

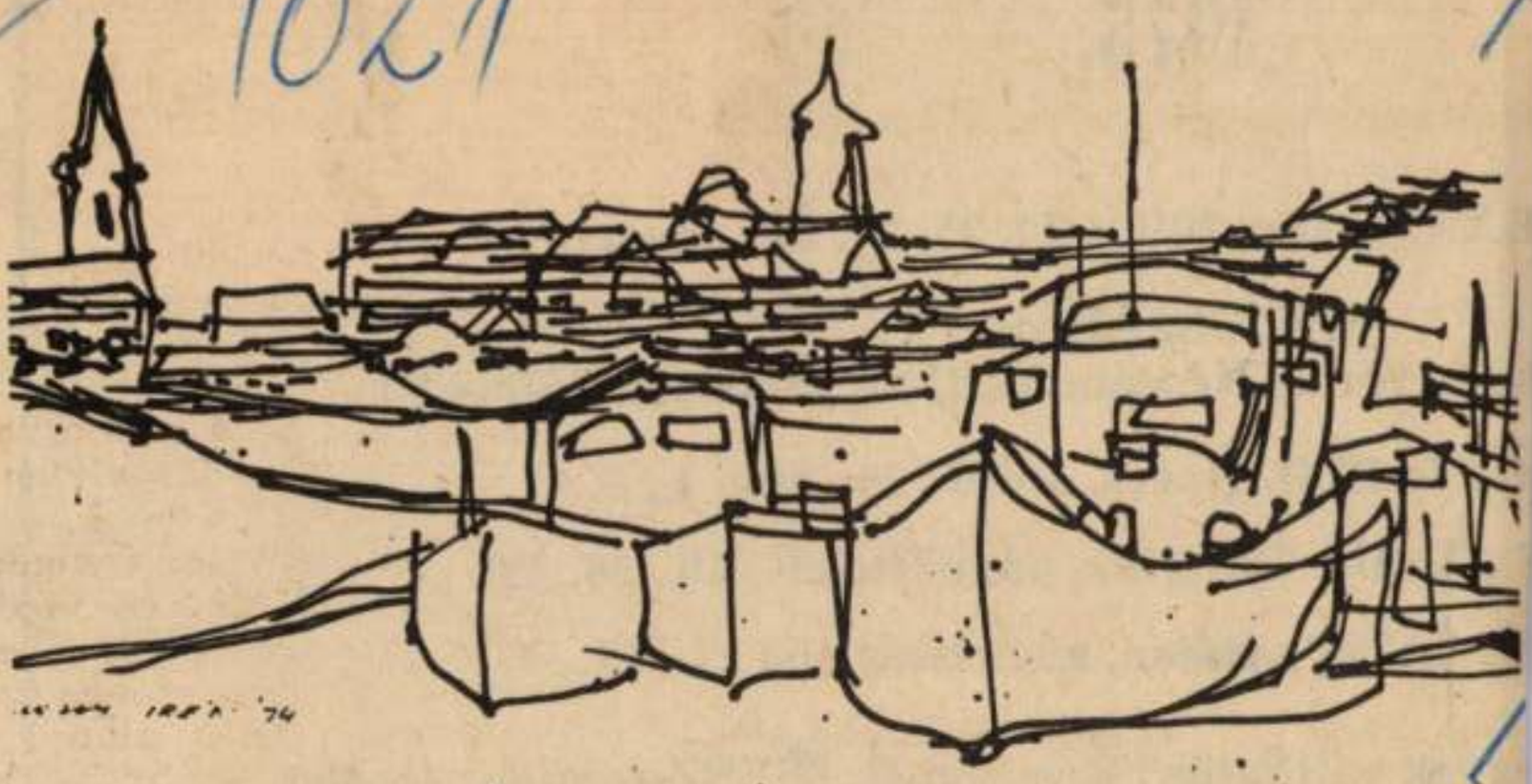

Klossy Irén rajza: Bajai hangulat.

szabadtéri

1975.

BÁN, opera. Július 19, 25, 27 é

MÁJUSJÁRÁS.

kszervezeti Néptáncfesztivál gálaestje. Július 20.

: FIDELO. Opera. Július 26., aug. 1., 3.

JÁNOS. Daljáték, augusztus 9., 10., 16., 20.

R GYNT, dráma, augusztus 15., 17., 19.

egyek válthatók: Kecskemét, IBUSZ telefon: 11-400
Kiskunhalas IBUSZ telefon: 87.
Kiskunfélegyháza IBUSZ telefon: 292
Baja IBUSZ telefon: 161

Klossy Irén

LOM • MŰV

● Klossy Irén fametszete: Erdő.

GYÁSZHÍR

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy feleségem, édesanyánk,

Bercsényi Józsefné

Kecskemét, Rákóczi út 34. szám alatti lakos 51 éves korában hosszú betegség után elhunyt. Temetése f. hó 15-én, szerdán délután 14 órakor lesz a hartai köztemetőben.

A gyászoló család

GYÁSZHÍR

Forrón szeretett férjem, édesapánk, nagyapám, apósunk, testvérünk elvesztésén megrendülve tudatjuk, hogy

Dr. Kovács Imre

nyugd. ügyvéd

életének 71. évében hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése 1975. jan. 13-án hétfőn du. háromnegyed 2 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben.

Gyászoló család

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 FEB 4
Forrás

Klossy Irén

SZÉPIRODALOM, SZOCIOGRÁFIA, MŰVÉSZET

forrás

1021

BLESIC PAVLE OLAJFESTMÉNY

A FORRÁS KÖNYVEK
eddig megjelent kötetei:

BUDA FERENC: VARÁZSÉNEK (Műfordítások)

GÁL FARKAS: KARDOM, KERESZTEM (Versek)

ELŐKÉSZÜLETBEN:

RAFFAI SAROLTA: EGYSZERI KALAND (Elbeszélések)

GOÓR IMRE versei

VII. ÉVFOLYAM, 1975. FEBRUÁR

2

A CÍMOLDALON
KLOSSY IRÉN GRAFIKÁJA
A HÁTSÓ BORÍTÓN
BODRI FERENC OLAJFESTMÉNYE

Klossy Irén

A Bács-Kiskun megyei művészek 10. téli tárlatán részt vett Kerekes Ferenc faszobraival, melyek mezőgazdasági jellegű életképpel, Goór Imre hajóépítők festménnyel, B. Mikli Ferenc Finomposztó festődéje c művével, Klossy Kisköre építkezéssel, Weintraeger A. ipari tájjal, Túri Endre Életfac. alkotásával.

Forrás 1973-2-83

HGF: Jubileumi tárlat

Klossy Irén

A Bács Kiskun megyei képzőművészek téli tárlatán szerepelt Klossy Irén, Paizs Éva, Palko Pál, Udvary Gyula.

Forrás 1973/2/63

Szabó J: Hagyományőrzés és kutatókedv

Klossy Irén

grafikája

Forrás 1973/6/37

Klossy Irén

rajza

Forrás 1974/2/51

Klossy Irén

rajza

Forrás 1975-2 cimlap

Klossy Irén

A Bács-Kiskun megyei művészek 10. téli tárlatá n részt vett Diószegi Balázs, Weintreger Adolf /Őszi este/, Szalontai György, Szeppanos István /metszetei, melyek a régi székely díszítő motivumok hatá sát mutatja/, Goór Imre és Klossy Irén dekoratív hatásu képekkel.

Forrás 1975-2-81
H.G. MK F.:Jubileumi tárlat

Klossy Irén

Baján megrendezett Tisztel Nagy Istvánnak
című tárlaton részt vett Ramcsay Jenő, Gál Sándor,
Tóth Menyhért, ifj Éber Sándor, Klossy Irén,
B. Mikli Ferenc

Forrás 1974-1-84
Sümegi: Nagy István emlékezete

Klossy Irén

A Bács Kiskun megyei képzőművészek téli tárlatán Kiskunfélegyházán a Kiskun Muzeumban részt vett Bodri Ferenc Olvasó nővel, Turi Endre pasztellel, Kovács László tájképpel, Bodor Miklós konturrajzzal, Lisztes Cser Éva népművészeti hatású alkotással, Klossy Irén tusrajzzal.

Forrás 1974-2-71
Sümegi: Bács Kiskun megyei képzőm. tárlata

Klossy Irén
grafikus

Klossy Irén idesapja ipari ember volt, aki jeles műgyűjtő is volt. A családi kár valóságos múzeum volt. Rudnay, Nagy, Istvánc, Aba-Novák, Vaszary és míg, sok más neves magyar művész állítását bitte.

Sipos Gyula: Klossy Irén.
Művészet, 1972. március – 43 oldal.

Klossy Irén, grafikus

Két metszet: Repr.

Klossy Irén: linóleum metszetei Π. 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. máj. 26.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 SEP 9

Petőfi Népe

Klossy Irén

Grafikusok megyei kiállítása

1021

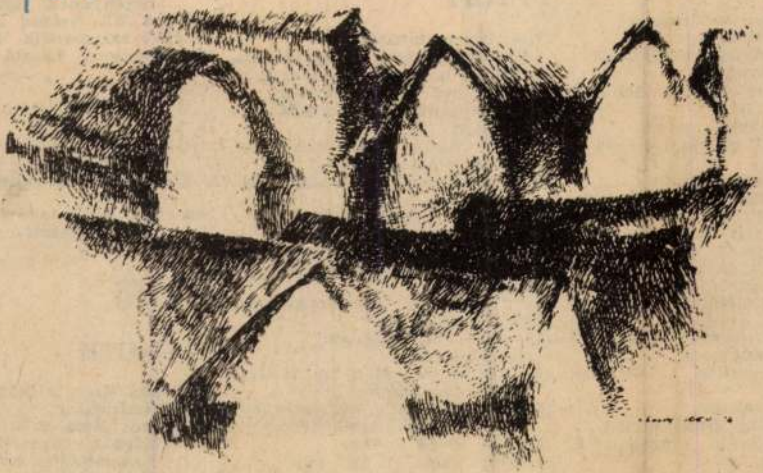

A Bács-Kiskun megyei Művelődési Központban ma nyitják meg a grafikusok megyei kiállítását. Az eseményen Bereczky Loránd mond beszédet. A tárlaton a megyénkben élő grafikusművészek újabb műveit láthatja a közönség, vasárnap délelőtt 11 órától kezdődően. A kiállított műveket március 1-ig lehet megtekinteni.

Képünkön Klossy Irén Hajósi pincék című műve látható.

ony. Az opera II. felvo-
sa. Közvetítés az Erkel
ínházból.
rek.

UTH

llemes vasárnapot!
stvérlátogató.
kontinens hét napja.
marazene.
ombita harsog, dob pe-
g . . . II.
gy László versei.
MRT gyermekkórusa
ekel.
sárnapi koktél.
es anyanyelvünk.
ebédhez szól a nóta.
zta szívvel. Barcs Sán-
r írása.
nándy József operettfel-
eleiből.
év múltán. II. 1945. feb-
ir 8.
gy mesterek — világhírű
adóművészek.
net utakon . . . Útijegy-
.
óra sanzon.
niamino Gigli énekel.
odalkörök országszerte.
iglíra.
st Side-i történet. Rész-
k Bernstein zenés játé-
ból.
es karmesterek próbál-
— I. Pablo Casals.
nósok figyelem!
yar utazók a nagyvi-
an.

22.49: Es
mi
23.19: Gy
bő
0.10: Op

PETŐF

7.30: Org
8.00: Mis
8.30: Mit
a j
9.03: Nép
előtt.
9.15: A Rádió Kabarészínháza. Februári műsor
10.25: Író—olvasó találkozó a Rádióban. I.
11.05: Operahangverseny Debrecenből.
12.10: Az operahangverseny közvetítés folytatása.
Kb.:
13.07: Rádiójáték gyermekeknek.
14.00: Táskarádió.
15.00: Mit üzen a Rádió?
15.35: Népi zene.
16.05: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő.
16.15: Közvetítés a Milán—Juventus olasz totómérkőzésről.
17.10: A kövek éneke.
17.20: Schubert: B-dúr trió.
18.10: Ez is, az is . . .
20.15: Népdalok, néptáncok.
21.00: Kodály-kórusok.
21.15: Ibsen levelei.
21.30: Leányvásár. Részletek Jacobi operettjéből.
22.35: Tánczene.
23.10: Zenekari muzsika.

a mikrofon

18.45: A szocialista költő
19.37: Bach-művek.
21.05: Tosca. Részletek
operájából.
22.00: Ornette Coleman k
játszik.
22.30: Ormándy Jenő két
nikus költeményt v

Hétfő

KOSSUTH

8.16: Mit üzen a Rádió?
8.51: Madrigálok.
9.10: Illés Béla művei. Kárpáti rapszódia. Dramatizált epizó
rész.
9.30: A hét zeneműve.
10.05: Iskolarádió.
10.30: Zenekari muzsika.
11.09: A Magyar Rádió K
színpada.
12.35: Tánczenei koktél.

SAJTÓFIGYELŐ

Klossy Irén

VÉSZET

1021

Klossy Irén: Madár.

GYÁSZHÍR

Fájdalomtól megtört szív datjuk, hogy a legdrágál családapa, nagyapa, tes gyermek

Ferenczy Istvá

kőműves mester

Kecskemét, Zimay László 4. szám alatti lakos, él 66. évében, tragikus hir séggel elhunyt. Temetése hó 18-án, kedden fél négy kor lesz a kecskeméti metőben.

Gyászoló csa

3

Volán 9. sz. Váll

Kecskeméten és Baján HIVATÁSOS SZEMÉL TEHERGÉPJÁRMŰ-VEZETŐI TANFOLYA

és 2 éves vezetői gya lattal rendelkezőknek autóbuszvezetői tanfol mot szervez.

Jelentkezés a szemé és oktatási osztályon.

Kecskemét, Csáktornyai u. 4—6.

és Baján Nagy István úton.

Klossy Irén
Szekszárdon a Babits Mihály Megyei
Művelődési Központban Klossy Irén
bajai festőművésznő önálló tárlata
nyílt meg vasárnap.

Kiállítások nyíltak vasárnap

Magyar Hírlap 1971/11 8 old.

Klossy Irén
kiállítása nyílt meg április 4. én
a bajai József Attila Művelődési
központban.

Magyar Hírlap 1971/92 . 8 old.

Klossy Iréu

Gép (Süss)

Rajztanitás 1973/1. 33 old.

Klossy Irén 1

A bajai tanítóképző Intézet rajztanárnö-
je két év terméséből közel 60 pasztell- és toll-
rajzot, fametszeteket állított ki a kalocsai
Petőfi Művelődési Központ termeiben. Mind
széles látóhatárú tájképein Tokaj, Visegrád,
Nagymaros környékéről, mind virágokat és fá-
kat ábrázoló művein a természeti motívum
alkalom és ürügy csupán, hogy a magában
érlelt művészi mondanivalót kivetíthesse.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Irén kalocsai kiállítása.

Rajztanítás 1973/1. 33 old.

Klossy Irén 2

A tájékozodás, a kísérletezés öröme vezeti a különböző anyagokkal való ismerkedésben. Olaj alapozású pasztellképein főleg csendéleteket fest. Legújabban a fametszés ízgatja, de képeinek többsége ma is tus- és filctollal készül. Ismeri az izmusok bonyolult világát, s járatos az absztraháló képi gondolkodás nonfigurativ területén is. A pécsi főiskola végzése után hatással volt rá szülői ház modern magyar gyűjteménye.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Irén kalocsai kiállítása.

Rajztanítás 1973/1. 33 old.

Klossy Irén 3

Indulásakor Nagy István művészete a választott mesgyéje, valamint a szomszédos Kalocsa világhírű népművészete. A korunkban oly nagy szerepet játszó grafika sokoldalú, minden eseményre azonnal reagáló technikai az igazi területe nagyméretű, sokszor méteres képein is.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Irén kalocsai kiállítása

Rajztanítás 1973/1. 33 old.

Klossy Irén 4.

Ezeken gyakran a sokszorosító présgép szecessziós vagy egy-egy régi lámpa barokkos vonalai különös hangsúlyt kapnak modern hangvételű alkotásai között. Művészetének fő ereje az élettelyes vonal mely minden érzés engedelmes kifejező eszköze. Hol a körvonal az uralkodó, hol ezen belül kis szaggatott vonalakkal jelenik a formát.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Irén kalocsai kiállítása.

Rajztanítás 1973/1. 33 old.

Klossy Irén 5

Majd egyes részeket fehéren, másokat sta-
fírozottan emel ki. Hegyvonulatain a
vonal erőteljességet jelez, bimbózó és
nyíló virágainál gyengédséget, néha ír-
gatottságot, máskor nyugalmat érzékel-
tet. Töviskent szúros a bezárkozást és
egyben védekezést sejtelő kaktuszok
megjelenítése. Ismét más az örömet jelképe-
ző nyíló rózsa, bontakozó szirmaival.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Irén kalocsai kiálli-
tása

Rajztanítás 1973/1. 33 old.

Klossy Frén 6.

Így képeinek szerkezeti vonalait egyé-
nien rendezi, nyujtja vagy zsugoritja,
torzitja vagy eszményiti, sajátos expresszi-
ánizmusának megfelelően. Vriágait, fait
szemlélve érdekes képzetek támadnak.
Meglőrt, keservesen hajladozó, kopasz fa tör-
zsei szinte segelyfkérő ágaikkal az ősz,
az elmúlás hangulatát keltik.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Frén kalocsai kiállitása.

Rajztanitás 1973/1 33 old.

Klossy Irén 7

Harmas csoportosításban, szinte egymásba kapaszkodó fái a gráciák mozdulatára emlékeztetnek. Mindez azáltal is élesebb hangsúlyt kap, mert a formák magánosan, vetett árnyékok nélkül szerepelnek lapjain. Külön szolhatunk művészi igényességéről, mesterségszeretetéről, legfőképpen nagy komolysággal végzett művészéti nevelőmunkájáról.

Dr. M. Kiss Pál: Klossy Irén kalocsai kiállítása

Rajztanítás 1973/1 33 old.

Klossy Irén

kiállitott a szekszárdi Babits Mihály
Müvelődési központ kiállitócsarnokában.

Szuromi Pál:Molnár M.György kiállitása
Rajztanitás 1972/1 33.old.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1971 MÁJ 1

Klossy Irén

1021

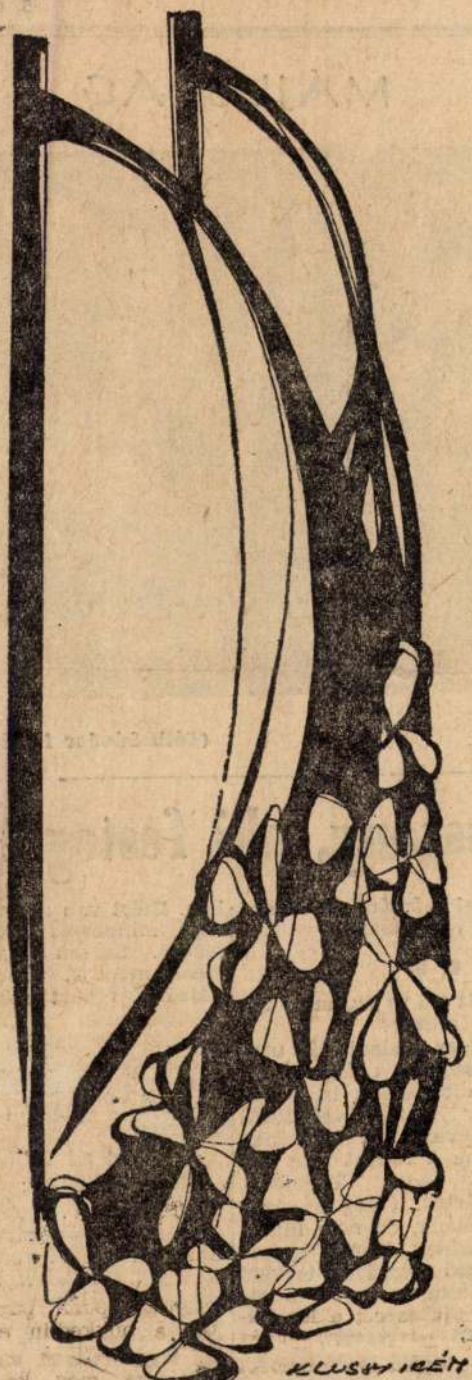

Klossy Irén: Lobogók.

Kiss Dénes:

Májusi tűzijáték

MÁJUSI ÁG

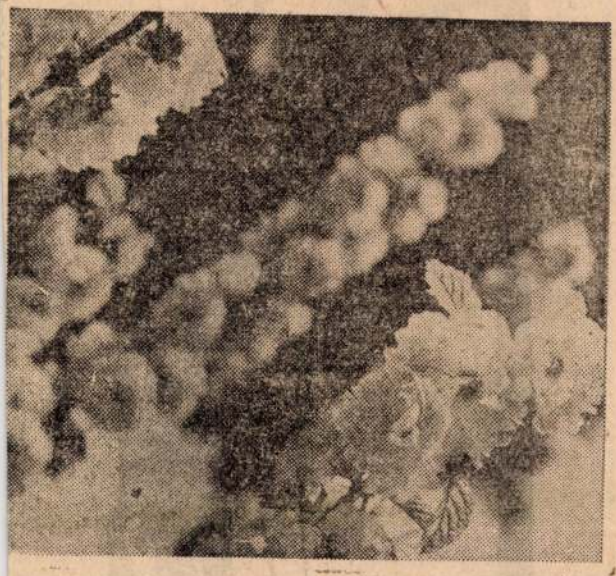

(Tóth Sándor felvétele)

lasszony, aki festeget

a hazai képtárakat, tárlatokat, múzeumokat.

■ ■ ■ ■

Dehát mi is az, amit Simonné művel?

A tágas családi ház utca felöli szobája csaknem beillik műteremnek is. De az asszony még véletlenül sem nevezi így. Képeinek a száma a húszat sem haladja meg. Tájképek, csendéletek. Főleg az utóbbiak. Élénk, de nem hivalkodó színek. Napraforgóvirág izzó sárgája, torlódó lángszirom — ez a motívum többször előfordul. Kiskőrös faluszéle, apró házak összevisszasága, de mégis totálba fogott rend a Petőfi által megénekelt alföldi rónán.

A tekintet első körülhordozása nyilvánvaló: Simonné amatőr ugyan, de nem dilettáns. Természetes, mesterkéletlen tisztaban. Ezért van az, hogy tavaly mindössze hét képet festett. Lassan dolgozik? Nem, mondja, inkább a készülődés tart sokáig. A nekibuzdulás. Dehát Simonné háziasszony is, gyermeket nevel, s nyaranként a szőlőkapálásból, kötözésből is alaposan kiveszi a részét.

— Képet ad el?

Eleneveti magát.

— Ugyan... Szerencsére nem is vagyok rászorulva. Bár már vettek volna, nem is egyet. Ellenben ajándékozgattam. Ismerősnek, jó barátnak... De az ám, a járási tanács mégis csak megvette tőlem a címeres szőnyeget, aztán az egyik olajfestményt meg két szénrajzot. Csakhogy ez még nincs is lebonyolítva... Zsüriztetni kellene, de azt sem tudom, kihez kell fordulni.

■ ■ ■ ■

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1970 DEC 2 5

1021 Klossy Irén

Klossy 70

Klossy Irén: Fenyők

árakban működnek némelyek...

Jövendölés a XX. századról

A véleménynyilvánítás szabadságát mindenek elé helyezi: A következő teendő: mindenki dolgozzék. Gondolkodva. Ésszel.

„A GÉPEK NEM MAGÁNOSOKÉI"

Így ír, így következtet a jövőre: *„valamennyi földet megművelik, de nem a saját és nem is az oktalan állatok erejével, hanem bámulandó gépekkel, amelyeket természeti erők hoznak mozgásba."* (Kecskeméten csak negyedszázad elteltével pöfögött először gőzcséplőgép.)

Érzékelteti a munkamegosztás fontosságát. *„Roppant gyárakban működnek némelyek a gépek körül, de amely gépek nem magánosokéi. Mások a földet művelik, kövéritik, könnyű módon és okszerűleg..."*

Mindennek az előfeltétele — mint láttuk a társadalmi rend megváltoztatása. *„Nincs többé sem király, sem császár, sem pápa: a szabadság, egyenlőség, testvériség alapján társadalmi köztársaság jött létre mindenütt."*

ÉLTETŐ ELEME A MUNKA

A Kuliffay által elképzelt világban a kultúra áldásaiban ifjú és öreg, férfi és nő egyaránt részesedik. Eltűnnek a nemzetek közötti különbségek is. *„A világ népeinek sorsát nagy palotákban intézik és a tetőkön keresztek, félholdak helyett lángoló golyóbisok: az igazság napja.*

Ennyiből is látható, hogy műveltségével, korát messze megelőző szellemi képzettségével kevesen vetekedhettek. A dolgok okozati összefüggéseit keresve jutott el a dialektikáig. Küzdelmes élete során szerzett tapasztalatok nyitották rá szemeit a társadalmi igazságtalanságokra. Mérnöknek készült, csak családi körülményei miatt választotta a lelkészi pályát. Hihetetlen szorgalommal dolgozott kunhegyesi magányában. Verses életrajza, tanköltemények, száz ív (!) terjedelmű etimológiai szótára kéziratban maradt. Ez utóbbit Ballagi Mór mutatta be a fellelkesült Akadémiának. Haladó gondolkodású francia és német szerzők munkáinak fordításával a közösségnek kívánt használni. Széchenyi híres „Blick" című művét is ő magyarította.

ÉRDEMES TISZTELETÜNKRE

Egyén és közösség, nép és emberiség sorsa egyaránt foglalkoztatta. Az egyéni és társadalmi érdek azonosságát hangoztatta. Némely gondolata ma már naivnak, primitívnek hat, mondatai olykor dagályosak. Az írásaiból az is kiderül, hogy elvetette a metafizikát és a dialektika módszerével próbálta a természet és társadalom fejlődésére ható tényezőket kimutatni. Saját szavaival búcsúzzunk e nagyszerű embertől, aki életében olyan sok méltánytalanságban részesült: *„nemzetem szabadságának, az emberi nem nagy jövője előkészítésének én is egyik, bár csekély, de őszinte és lelkes tényezője valék... ama bujdosó csillagon, mely magyar nyelven földnek neveztetik."*

1796. március 20-án Nógrádverőcén született és Kunhegyesen 1868. február 7-én hunyt el

---

...ti ég és föld nem olyan ..., hogy az amazon lévő ...ek és állatok, sőt maga ...sok változáson ment ke... írta egy felvilágosult ... A szerző, Kuliffay Zsig... változások okait, hitt a ...újulásban. „Mint a tűz ...nak vagy rokonszenvvel ...élfogva újabb meg újabb ...alakot formálnak." „Az — több más itt nyom... ecskeméti Szilády nyom... re szerint „a társadalom ...rázatokat öltött magára." ...hatjuk, hogy hányan lát... ...an a jövő fejlődés útját.

VÉDŐPAJZSA"

...n „Ezen mostani társada... ...n lakozik az igazság, ha... ...elyről a másikra kerget... ...hatalommal bíró és bíbo... ...s, babona és erőszak ál... ...t vadász a prédáját úgy ...itse azt. Csak titkon húz... ...és bölcsek kunyhóiban."

...y a „mostani" égnek és ...világi hatalmasok sohasem ... Kemény és véres harc a ... majd az emberek a „sza... Töprengéseiről írásai ta...

...m és Menyem. Hát a ...unokám az Istvánka hogy ...? Szokotte még fájni a ...a a főzeléktől. Adjatok ...ki abból a purgáló teából ...it küldtem vele itt is ... itta és jóttett vele. Ha ...kis malackám a Józsi ...mszéd levágja majd kül... ...c csomagban egy kis kós... ...ót. Karácsonyra ebben a ...legben ne törjétek ma... ...okat. Sok boldog ünne... ...ket kíván Anyád ... több. Szép fegyelmezett ...n felesleges érzelmeket. ...ban. Mert ilyenkor ele... ...tazzanak karácsonykor? különösen mióta a papa ...ántúlon, Veronka szülei... ...gy hát nem is hívhatták ...ny. Nem akar fájdalmat

...t. Zsebre dugta a leve... ...tárgatta a motort az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1021

Klossy Irén

Klossy Irén: Húsvét

tat, h
a me
nehe
át a
okoz

Andrijan Nyikolajev szovjet űrhajós fogadásán Kecskeméten

Klassy Iván festő

A bajai József A. Művelődési Központban

Kiállítása nyílt

Kiállítási Kalendárium

Szocialista Művészetért 1974 VI.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 145 8

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

7021

Klossy Irén

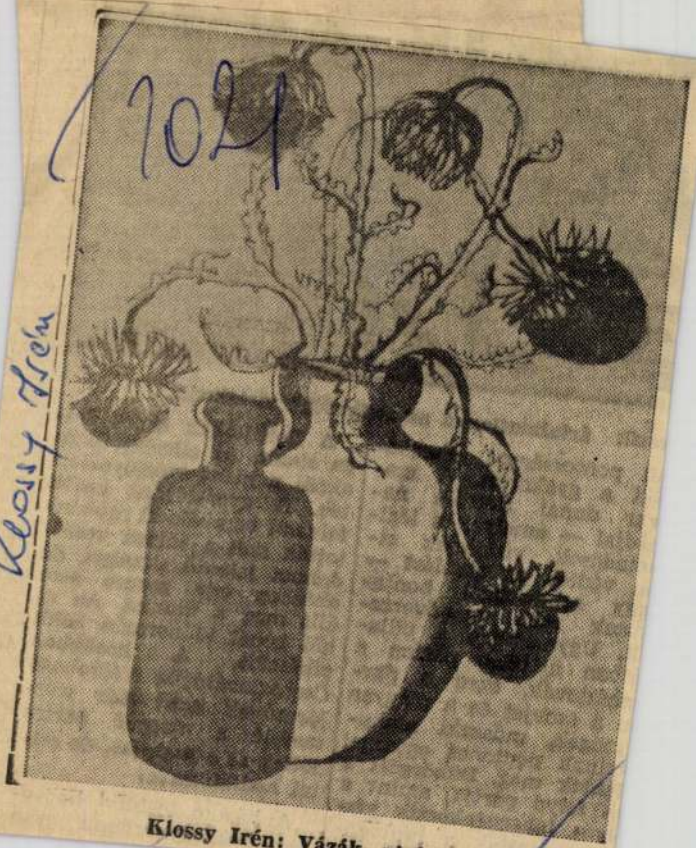

Klossy Irén: Vázák, virágok

eszik ártalmatlanná az „ellenség" víziaknáit.

ű pontossággal elkezdött a gyakorlat. A magyar dunai flottilla naádjai — amelyek a légiámadások, víziaknák ellen védték az átkelést — agy sebességgel bontaztak szét, manőverezik. Ugyanebben a pillaatban a túlsó parton a ehszlovák, ezen a parn a szovjet és a magyar ységek, műszaki alakutainak pontonos egységei lentek meg. Dübörgött a n folyó partja, amint a lyos tehergépkocsik vízbocsátották a hídtagot, amelyeket a katonák

A flottillának ismét dolga akadt. Az ellenség úszóaknái a hidat veszélyeztették. A gyorsjárású hajók folyami bombákkal robbantották szét a súlyos veszedelmet jelentő aknákat, de eközben egy percre sem állt meg a munka. Az új híd ismét időnormán belül elkészült. A korábban Csehszlovákiába átrobogó járművek most már viszszafelé a magyar partra jöttek át a foghíjas, de stabil hadihídon...

A három testvéri hadsereg összfegyvernemi gya-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Klossy Irén

MAGYAR HÍRLAP

1971 ÁPR 2

KLOSSY IRÉN KIÁLLÍTÁSÁT a bajai József Attila Művelődési Központban április 4-én délelőtt 11 órakor dr. Ranódy László Kossuth-díjas érdemes művész nyitja meg. A kiállítás megtekinthető április 19-ig, naponta 10 és 19 óra között.

1971 ÁPR 2

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1971 MÁJ 5

1021

Beszélgetés az Esti Kornélról

Dr. Ranódy László filmrendező, Kossuth-díjas érdemes művész ezekben a hónapokban a rendkívül elfoglalt emberek közé tartozik. A közelmúltban Baján találkoztunk, ahol Klossy Irén fiatal grafikusművész kiállítását nyitotta meg. Egyik megállapítását szó szerint jegyzetfüzetembe írtam:

„Baja azok közé a városok közé tartozik — nemcsak hazánkban, hanem európai viszonylatban is — amelyek festői látásmódot kényszerítenek az emberre."

Ezt a filmrendező szemével és szívével mondta, ami rövidesen kiderült.

Beszélgetünk:

— Azonkívül, hogy bajai vagyok, Kosztolányi-rajongó is. Így igaz.

— Akkor nyíltan megfogalmazom a kérdést — mondom. Baja képi lehetőségei és Kosztolányi, ha ilyen aktívan foglalkoztatja a filmrendezőt, új film előkészületei vannak kilátásban...?

— Terveim iránt érdeklődik?

— Igen.

Szívélyesen áll rendelkezésemre. Pár percre elköszönünk a társaságtól és külön ülünk egy csendesebb asztalhoz.

— A televízió számára készítek filmet — pontosabban filmsorozatot — mivel Kosztolányi Esti Kornélja ezt igényli.

— Kikkel dolgozik és hol tartanak jelenleg az előkészületekkel?

— Az alkotói módszer a Kosztolányi által választott. A részeket nem lehet kiragadni az egészből, annak ellenére, hogy azok „önálló életet is élhetnek. Jelenleg a forgatókönyvön dolgozunk Nádassy Lászlóval, a dramaturg Szántó Erika. A munkát május végén fejezzük be.

— Maradjunk a filmkészítés sorrendjénél. A hét részből álló sorozatban Baja is szerepel helyszínként?

— Erre még nem tudok pontos választ adni, de Esti Kornél történetében helye van a bácskai valóságnak — ha szabad így mondanom — és itt Baja is számításba jön.

— Mikor kezdik a forgatást?

— A szereposztásról nem beszélek, mert addig sok színész idejét egyeztetni kell még, de augusztusban már szeretnénk felvenni az első jeleneteket.

— Az Esti Kornélt mikor láthatjuk a képernyőn?

— No, erről nem tudok semmi biztosat mondani, de minden esetre 1972-ben már sugározni fogja a televízió.

— Távlati tervei?

— Régóta melengetem a szívemben, hogy Tersánszky valamelyik művét, és Fejes Endre Rozsdatemetőjét megfilmesítem.

Csató Károly

Klossy Irén

Az elnök jobbkeze

A vaskos iratköteg borítólapján a következő felírás olvasható: D. J. és társa a társadalmi tulajdont károsító, különösen nagy kárt okozó, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés és meg nem határozható rendbeli okirathimisítás bűntette... A „társa" kifejezés alatt nem más húzódik meg, mint D. J-nek, megyénk egyik termelőszövetkezete volt elnökének a „jobbkeze", vagyis dr. K. T. volt főkönyvelő.

A bűncselekmények értelmi szerzője tulajdonképpen — amint a tárgyalások folyamán ez kiderült — a főkönyvelő volt, de ez korántsem enyhítő, és főleg nem mentő körülmény az exelnök számára. Ha D. J. nem olyan ember, mint amilyen, egyetlen szóval elejét vehette volna a kezdet kezdetén mindennek, s maga is megmenekült volna a börtöntől — legalább is nem kapott volna kétévi szabadságvesztést. De hogy ilyen, viszonylag rövid időre ítélték, azt is a véletlennek köszönheti.

— Az őszi betakarítások idején egy úgynevezett próbamérleget készítettem saját használatra. Meglepődtem, amikor azt tapasztaltam, hogy a szövetkezet az esztendőt közel egymillió forint veszteséggel fogja zárni. Akkor jött a bank ellenőrzése is, s a szakemberek szintén ilyen következtetésre jutottak. Később amikor tisztában voltunk a terméseredményekkel, újra elkészítettem a próbamérleget, s a hiány még így is 800 ezer forint körül mozgott. Erről tájékoztattam a tsz elnökét és az állattenyésztési brigádvezetőt. Ez utóbbi azt javasolta, hogy

vető.

A
elfog
sárol
ban
szen
mány
dobá
cát stb.), s így a tsz vagyonát nem sikerült megfelelő szintre hozni.

— Erről természetesen a tagság semmit sem tudott. Nem akartunk rossz hangulatot kelteni, s úgy döntöttünk, hogy októberre is kifizetjük a munkaegységenkénti 10 forintos előleget. Ehhez viszont újabb 230 ezer forint hitelt kellett felvenni a banktól — s ezzel több mint egymillióra ugrott a mérleghiány, amint később kiderült — vallotta a volt elnök a büntetőtanács előtt.

Amikor erről a főkönyvelő tájékoztatta az elnököt, az ijedten kérdezte meg:

A továbbiakban a főkönyvelő már önállóan cselekedett. A mérleget átdolgozta olyanképpen, hogy felemelt adatokkal ellátott leltárt készített a hízómarháknál, a süldőknél, a hízósertéseknél, a növendékmarháknál. Ez annyit jelentett, hogy az állatok valóságos súlyánál nagyobbat írt be. Manipulált azonban a tagoktól átvett sertések elszámolásánál, az adók és egyéb tartozások feltüntetésénél is.

— Megkértem a tanács adóügyi előadóját, hogy adjon olyan értelmű igazolást, amely szerint a tsz-nek nincs adóhátraléka — válaszolta a volt főkönyvelő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 JAN 8

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1021

Klossy Irén

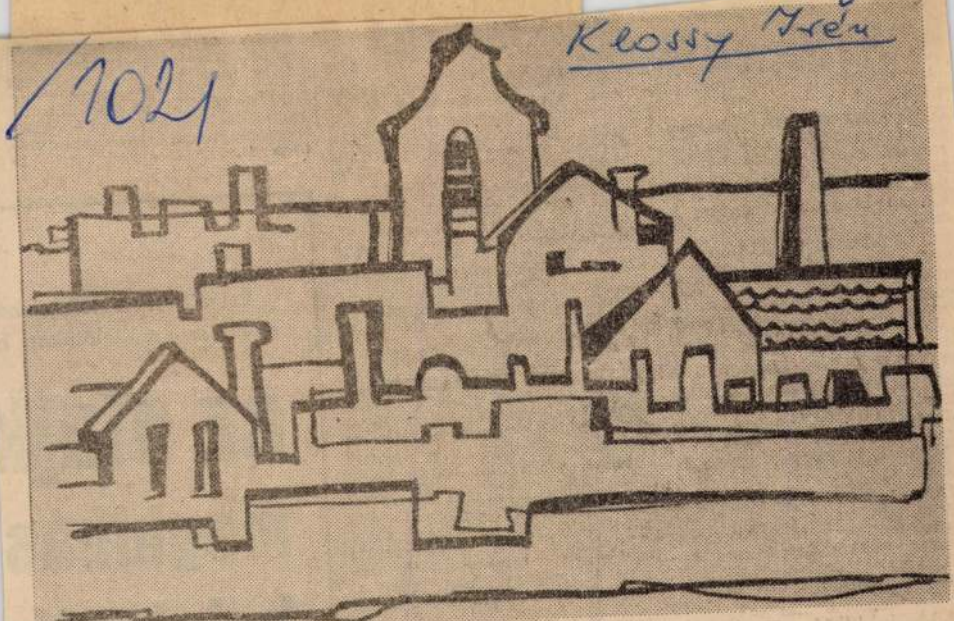

Klossy Irén Graz című alkotása. A bajai festőművész képeiből nyílik kiállítás vasárnap, január 10-én Szekszárdon, a Babits Mihály művelődési központ kiállító termében. A lapunkban is bemutatott Klossy Irén önálló tárlatát Sípos Gyula József Attila-díjas költő nyitja meg.

219 535" jeligére a
Magyar Hirdetőbe kérek. 7

HENGERFÚRÁS, főtengely-
görgőzés, alumínium hegesztés.
Polyák Béla, Kecskemét, Szi-
ládi Károly u. 8. (Malom mö-
gött). 31

GYERMEKTELEN házaspár
szoba, konyhát, esetleg nagy-
méretű szobát keres különbe-
járattal. Leveleket: „Lehetőleg
üresen 219 572" jeligére a Kecs-
keméti Magyar Hirdetőbe ké-
rek. 43

ELCSERÉLEM központon levő,
két szoba, előszoba, konyha,
mellékhelyiségekből álló laká-
somat, egy szoba, konyhás
összkomfortosra, esetleg más-
félszobásra Leveleket: „Május
219 597" jeligére a Kecskeméti
Magyar Hirdetőbe kérek. 68

MŰHELYNEK alkalmas külön-
álló épület kiadó, Kecskemét,
Matkói úton. Leveleket: „Vál-
lalatnak is 219 600" jeligére a
Kecskeméti Magyar Hirdetőbe
kérek. 71

MÁSFÉL hold fiatal szőlő felé-
ből két kiadó vagy eladó. Belső-
nyír, úrihegyi megállóhoz 15
percre. Érdeklődni: Dunai An-
tal, Kecskemét, Halasi út 9. II.
em. 23, délután 4 óra után és
vasárnap. 96

GARÁZS kiadó. Kecskemét,
Bocskai utca 6. III. em. 3. 94

KÜLÖN bejáratú bútorozott
szobát keresek lehetőleg köz-
pontifűtéssel, központban 3

tésse
jelig
rem.

CSO
levő.
cseré
básra
Szécl
csőhá

KÜL
szoba kiadó, gyermektelen há-
zaspár részére. Kecskemét,
Kertváros. X. u. 20. 4079

RAKTÁRNAK kb.: 40 négyzet-
méter száraz, fűthető helyiség
kiadó. Kecskemét, Hunyadivá-
ros, Nagyenyed utca 10. 38

ELVESZETT december 24-én a
7-es autóbuszon vagy az Arany
János utcáig fekete, jobbkezes,
csatos béléses férfi bőrkesz-
tyű. Becsületes megtaláló 100,—
Ft jutalom ellenében adja le
Kecskemét VIII ker. Üllerdő
utca 9. szám alá. Bendéknél,
(Muszáj). 4099

ELCSERÉLEM színkiválasztás
előtt álló. 1300-as Polski Fiat-
kiutalásom 1971. első félévi
Wartburg Limousine-kiutalá-
sért. Kecskemét Ady Endre u.
22. III. em. 24. este 19 óra után.
19

GARÁZSSZÍN autók részére
kiadó. Kecskemét, Bethlen kör-
út 16. 4098

Értesítjük a kecskeméti
nyéki megrendelőinket, ho

az olajk
meghibás
bejelentés

Kecskeméten a Katona Jó

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE

1971. 11 17

Klossy Irén

1021

Klossy Irén rajza, szekszárdi kiállításáról

Megcsúfoltál

Le kell küzdeni a gondolkodásban meglévő, az egyenjogúság érvényesülését sok területen még gátló, maradi nézeteket, valamint a gyakorlatban fellelhető ellentmondásokat, és káros jelenségeket. (Az MSZMP KB. határozatából.)

— Erélyesen tiltakozott az előléptetés ellen. Ma is úgy látja?

je szakmunkát végző mesterrel — vegyék egy kalap alá.

Mintha mégis a férfihiúságon esett volna csorba...

Az előzményekről

A szúrós tekintetű férfi szinte kopogás nélkül robbant be az elnöki irodába. Indulattól eltelve lépett közelebb az asztalhoz.

— Ez a férfinem megcsúfo-

Klossy Imre festő

kiállítása nyílt a bajai

művelődési központban

Magyar Hírlap 1974 IV. 5

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1970 DEC 1

ivott a vízből jókorát
s már mint ifjú osont tova,
bajok, nyűg, gondok mind oda!
Daloltak... S meg kellett állnia,
mert jött vendége, Amina:

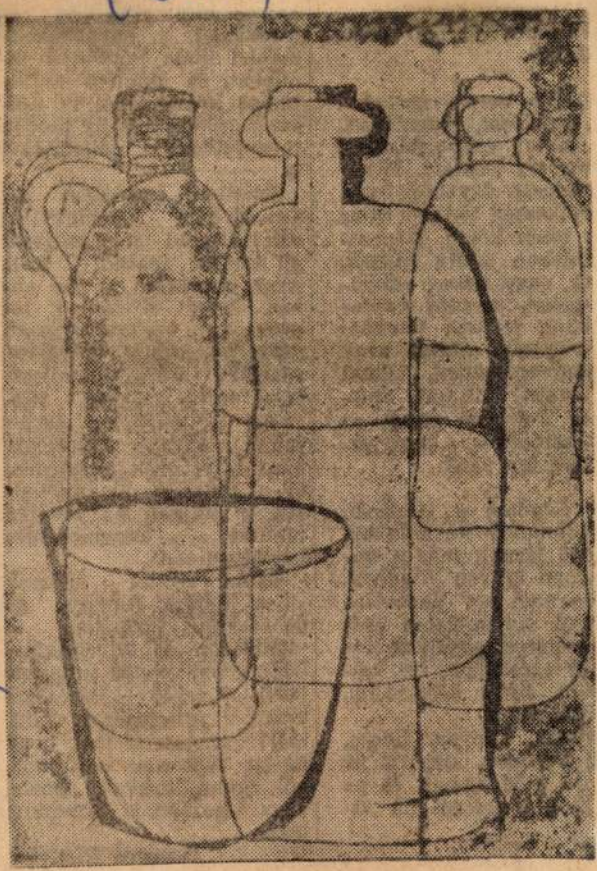

Klossy Irén: Kócsögök

Klossy Irén

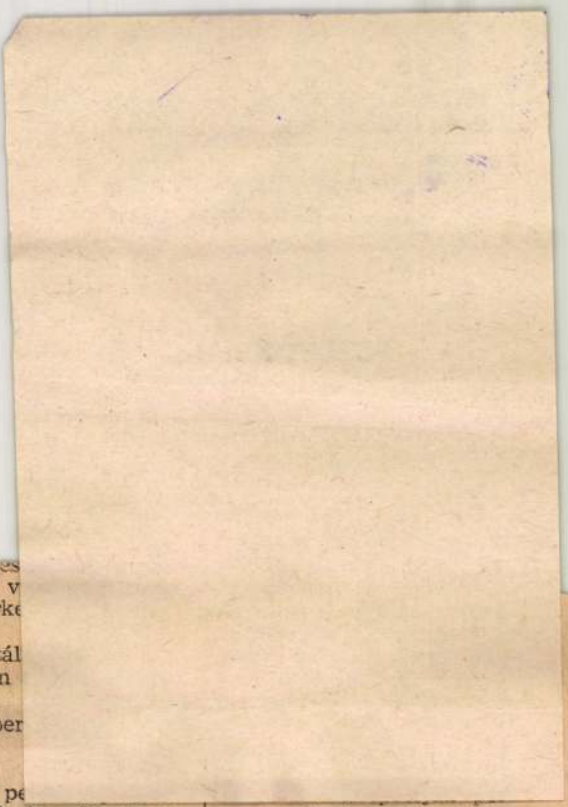

sze az előrejutás ily módon megnyilvánuló lehetőségét is.

Emellett azonban az ágasegyházi homokvilág változatlanul mezőgazdasági terület marad. Kell, hogy maradjon... De ahhoz, hogy kifizetődő legyen a szakszövetkezeti parcellás szőlők művelése, speciális műszaki fejlesztésre volna szükség. Kisgépek kellenének tehát! Minél nagyobb választékban! Mert ezek elterjedése is a műszaki alapműveltség, s majdan a további tanulás megszerzésére kényszerítene.

Talán az az időszak sincs messze, amikor az ágasegyházi iskolában — mentségül és vigasztalásképp, vagy éppen önigazolásul a tabló összeszerkesztése feleslegessé válik, mert természetes lesz, hogy az itt végzettek legtöbbjéből orvos, mérnök, tanár, vagy legalább is technikus lesz.

Hatvani Dániel

MDK

Klossy Irén

Kiállitási kritika

Petőfi népe 1968 aug.14.p.5.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JUL 25

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1021

● Klossy Irén rajza.

1976. JULIU
ANNA NÉV
selyem mét
női és bakfi
szandálok,
egyes háztar
„MINI" Ce

Klossy Irén

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

grafikus művész

FORRÁS

1981 2

1021

KLOSSY IRÉN RAJZA

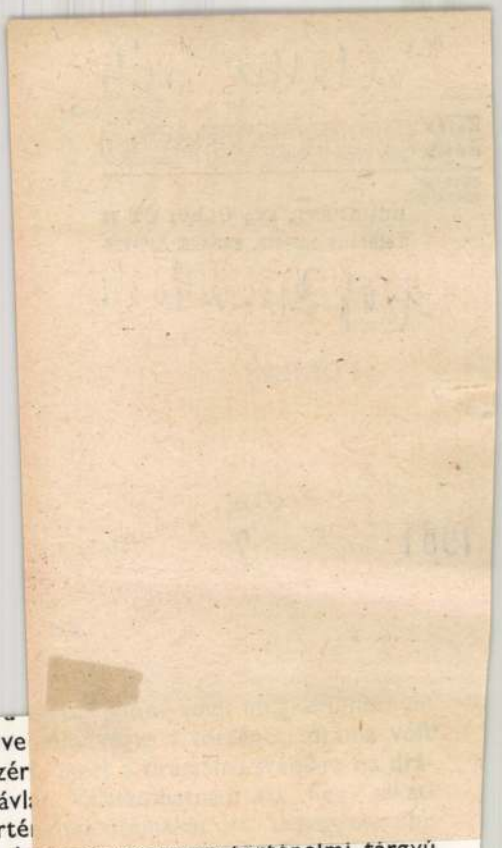

azzal, hogy a görög dráma virágkorától kezdve
túlsúlyban. Miért? Válaszolhatnám azt, hogy azér
mai helyzetet próbál felmérni, szükséges a távl
kérdés. Hogy Corneille és Racine is csak törté
lenne egy kérdéssel válaszolni: miért van az, hogy Shakespeare történelmi tárgyú
drámákat írt, de korabeli tárgyú vígjátékokat. Tehát a legegyszerűbb válasz az, hogy
műfaji kérdés. De ez mégiscsak a kérdés megkerülése, leegyszerűsítése volna. Hiszen
már Ibsen és Csehov keményen bebizonyították, hogy a dráma nem szükségszerűen
történelmi tárgyú, nyugodtan lehet mai tárgyú is. Tehát olyan drámaíróként is, aki
főleg történelmi drámákat írt — de nemcsak történelmieket! —, el kell ismernem,
hogy a kérdés nemcsak drámaelméleti és nemcsak az írói alkatot érintő. Úgy érzem,
hogy igazán jó mai tárgyú drámát nehezebb írni, mint történelmit. De kell! Nehezebb, mert minden drámaíró számára saját kora a drámai helyzeteket tekintve szinte
felismerhetetlenül bonyolult. Viszont a kérdések leegyszerűsítésétől való félelem,
úgy érzem, az alkotók által eltúlzott. Ezért azt mondanám — felmérve a színház
nézőközönségének azt a nagyon is érhető igényét, hogy saját életét, saját drámai
helyzetét felismerje ne csak a vígjátékban és szatírában, hanem a drámában is: minden valamirevaló drámaírónak újra és újra meg kell kísértenie a lehetetlent. Meg
kell próbálnia megírni a történelmi drámával egyenértékű mai drámát.

A dráma igazi létezési terepe a színpad, de újabban azt tapasztalhatjuk, hogy egyre nagyobb szükség van könyv alakban való megjelentetésére is . . .

Véleményem szerint ma már nálunk Erdélyben tízezer példányban is ki lehet adni drámákat, s az olvasóközönség egy hét alatt felvásárolja. Nem idegenkedik a mi olvasóközönségünk a drámától mint műfajtól. Éhes a szóra.

Végül: mit várs mint drámaíró a drámaelmélettől?

A drámaelmélettől azt várom, hogy ha nem is ismeri el jelentősnek a XX. századi drámát, akkor se az ókori, középkori vagy újkori drámákból vonja le a maga elméleti

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén, grafikus-művész, pedagógus

PETŐFI NÉPE

1984 SEP 23

1021

ALOM · MŰVÉSZET

MŰHELYMUNKA

KLOSSY IRÉN:

„A váltás mindig jó"

A Bács-Kiskun megyében élő képzőművészek közül Klossy Irén egyike azoknak a keveseknek, akik időről-időre országos tárlaton is szerepelnek. Most például a Fészek Klub Supka Magdolnának, Manna néninek szeretettel című kiállításán látható munkája.

— Még szinte érezni a festékillatot itt, a bajai műteremben. Mikor készült el?

— Alig pár hónapja: minden a két kezünk munkája. Amit lát, a férjemmel ketten csináltuk. Ugye nem mondaná, hogy fél éve ez még egy soha-fényt-nem-látott padlás volt? Így végre módom lesz belefogni olyan munkába, amit eddig a konyhaasztalnál nem csinálhattam: készíthetek rézkarcot.

— Az idén ösztöndíjasa a SZOT-nak, és a Bács-Kiskun megyei Tanácsnak. Mit vállalt cserébe?

— A SZOT-ösztöndíj elnyerése volt az igazi meglepetés: százznál több jelentkező közül esett rám a választás, ráadásul úgy, hogy csak néhány soros pályázati kérelmet írtam, míg pályatársaim legtöbbje egy sereg alkotást is mustrára küldött. Végül is mindkét ösztöndíjjal fametszeteket készítek, és megpróbálok bepillantani két bajai üzem, a Bácshús és a Kismotor- és Gépgyár egy-egy brigádjának életébe, továbbá — természetesen — kiállítást is rendezek számukra.

— Az ország képzőművészeti életében a főváros „a világ közepe". Bajáról hogyan tudja tartani a lépést?

— A személyes kapcsolatok függetlenek a földrajzi helytől, és például a SZOT-ösztöndíjasok már találkozót is szerveztek. Így és ekkor kerültem kapcsolatba egy fővárosi orvossal, dr. Táncos Lászlóval, aki — nem mellesleg — festőművész, és gyógyítóterápiás kezelésre is „használja" az alkotást. Pácienseinek — vastüdővel lélegző, állandó infúzión lévő betegeknek — a képeiből ezért rendezünk kiállítást Baján október közepén.

— Aki az Ön munkáit régebb óta ismeri, meglepődik, hogy a tollrajz helyett fametszetekkel találkozik mostanában. Miért váltott?

— Egy régi kiállításon Kajári Gyula (Munkácsy-díjas festőművész) lepett meg azzal a kijelentésével: „magának menne a fametszés". Rá néhány napra beállított a postás, hozott egy csomagot, benne falapot, metszőkést; Kajári küldte. Egy év múlva eljött megnézni, mit csináltam, és máig büszke vagyok arra, amit mondott: „magának egy év alatt jobban megy, mint nekem". A fa élettel teli anyag, nem mindegy hosszában, keresztben dolgozome rajta, és talán ezért jobban szeretem, mint a linót, ami végső soron műanyag. Szeretnék eljutni a fametszés lehetőségeinek kiaknázásáig, újabban például rájöttem, hogyan lehet tónust előállítani ezzel az alapvetően vonalas stílussal.

— Tehát nem szűkölködik tervekben.

— Persze, hogy nem! Vissza szeretnék térni még a tollhoz, és, ami azt illeti, a színek is vonzanak, meg az olajfesték: az illata olyan nekem, mint a parfüm. A váltás mindig jó, mert az ember egy idő után esetleg beleszürkül abba, amit csinál.

— A számok mondják a legkevesebbet egy alkotóról, de azért mégiscsak jelent valamit: 74 csoportos és 14 jelentős egyéni kiállítása volt. Úgy tűnik, ez az éve különösen jó.

— Amióta — két éve — felvettek a Képző- és Iparművészek Szövetségébe, nyitottabbá vált a világ: addig a lehetőségek tizedéről sem volt tudomásom. Amit lehet, igyekszem kihasználni, és küldök képet — ez aztán önmagában is alkotásra gerjeszt, mert sehova nem adom ugyanazt mégegyszer. Most készülök a hódmezővásárhelyi Őszi Tárlatra, Rijekába a Nemzetközi Grafikai Kiállításra, a megyei téli tárlatra, s három grafikát küldök az Ideiglenes Nemzeti Kormány megszületésének 40. évfordulójára rendezendő debreceni kiállításra is. Ha hozzáveszem, hogy súlyos műtét után épültem föl, mindenképpen sikeres évnek mondhatom 1984-et.

— Sok képe gyökerezik útiélményeiben. Merre készül ezután?

— Arra gyűjtök, hogy Firenzét és Rómát ne átutazóként, hanem kényelmes szemlélődőként láthassam . . .

Ballai József

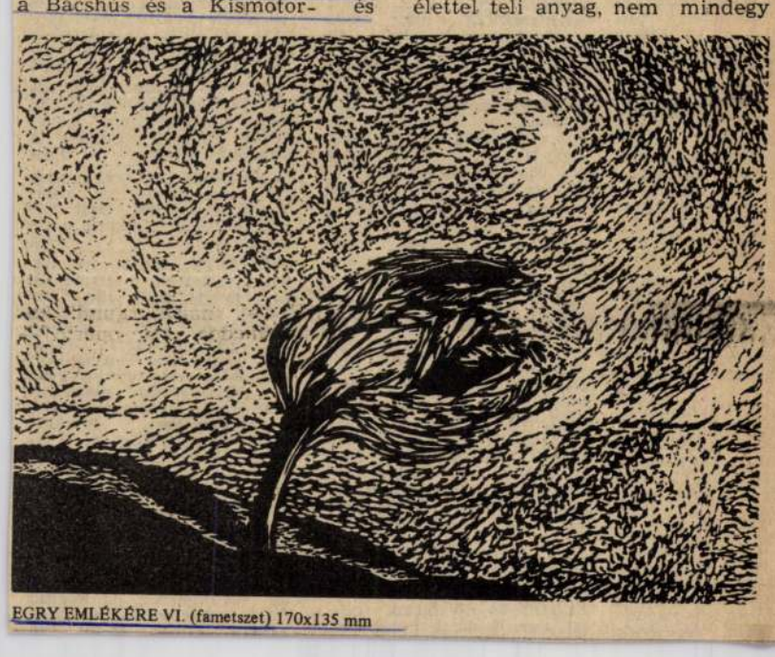

EGRY EMLÉKÉRE VI. (fametszet) 170x135 mm

MUNKAALKALOM

NŐI ügyviteli dolgozót, valamint fér-fi és női raktári segédmunkást fel-veszünk. Rövikört Kereskedelmi Vál-lalat Kecskemét, Halasi u. 14. 2333

A KATONA József Szí-mét, azonnali belépéssel tonai szolgálatukat letölt-dő szakembereket a kö-kakörökben: vízvezeték-tos-hegesztő, kárpitos, v

APRÓHIRDETÉSEK

Ingatlan

MINDEN igényt kielégítő 220 négyszögöl hobbi eladó. nat kilométerre. Érdeklődni: Kecskemét, Világ u. 8. Bagoly.

KISKUNFÉLEGYHÁZA, Bikahegy 26. számú különportás, kertes, családi ház, 4 szoba, üveg verandás, több melléképülettel, 2 serésőllal, garázs szerelőaknával, beköltözhetően eladó. Érdeklődni mindennap reggel 7—10, délután 16—19 óráig. 2130

KECSKEMÉT Puskin u. 6. szám alatt belső házrész eladó. Érdeklődni: Puskin u. 8. alatt. 4365

ELADÓ kertes családi ház lakáscsere is érdekel. Helvécia, Szabó Sándor-telep 9. Érdeklődni szombat 15—17-ig, vasárnap egész nap. 4386

SIKLÓSON ház 2200 négyszögöl kert a vásártérnél eladó. Érdeklődni Havasi Milán, 7827 Kásád. 1888

ELADÓ összkomfortos, gázfűtéses nagy családi ház. Kisebb házat, lakást beszámítunk. Érd: „Sürgős 84" jeligére bajai hirdetőben vagy Baja, Dózsa Gy. út 74. 18 után. 1057

BARANYÁBAN a Harkány—Sellyei út mellett nagymultú, jól bevezetett üzlet, a Mogyorócska csárda, 2 hold területtel gyümölcsössel, gazdasági épületekkel nyugdíjazás miatt eladó. Víz, villany van. Érdeklődni: a helyszínen. 1069

KECSKEMÉT, Petőfiváros, Muskotály u. 33/c. számú 126 négyszögöl belsőportás, külön bejáratú 1 szobás lakás eladó, új házhoz való építési engedélyyel, tervrajzzal együtt. Érdeklődni: hétköznap 19 óra után, szombat, vasárnap egész nap. 25880

ELADÓ 1000 négyszögöl zártkerti ingatlan Kecskeméten, 3 darab nagyméretű fóliaházzal, felszerelésel, termő meggyfákkal, lakóépülettel. Érdeklődni: Nyúl Ervin, Kecskemét, Bercsényi u. 9. Telefon: 26-355. 27518

GARÁZS eladó. Kecskemét, Irinyi u. 46. I. em. 1. Érdeklődni lehet munkanapokon 17 óra után. 27577

KECSKEMÉTEN, városközpontban, Reiszmann S. 2. számú fél házrész lakottan, **üzlethelyiséggel** (azonnal beköltözhető) eladó. Érdeklődni: 8—18 óráig Kecskemét, Mária u. 3/a. munkanapokon. Telefonon: 24-481. 27572

ZÁRTKERTBEN, Helvécia, Széles közben, kút mellett 5 és 7 éves őszibarackos eladó. Víz, villany megoldható. Simkó, Kecskemét, Mérleg u. 23. 27609

SOLTVADKERT, Petőfitanya, horgásztanya félkész állapotban eladó. Érdeklődni: Kaskantyú, Vasút u. 20. Deli Pál. 27610

IVÁNOSHALMÁN, Corvin Ottó utcai 5. számú családi ház azonnali beköltözéssel eladó. Érdeklődni Miskolczi Mihályné 6440 Ivánoshalma, Bíró Béla u. 8. sz. 136

KISSZÁLLÁSON, Rákóczi u. 21. számú családi ház 1000 négyszögöl telekkel, OTP-bankkölcsönnel, azonnal beköltözhetően eladó. Érdeklődni Béki Lászlónál Kisszállás, Rákóczi u. 21. sz. alatt. 138

TANYA eladó 1 hold háztájjival Lajosmizse. Alsólajoson. Jószágtartásra alkalmas. Víz villany van. Érdeklődni: Kecskemét, Petőfi S. u. 8. VIII/50. 4169

ELADÓ 1 szoba, konyha éléskamrából álló házrész. Érdeklődni lehet Kecskemét, Dankó u. 64. du. 14—19 óráig. Baksáné. 4166

NYÁRLŐRINCEN kétszobás kertes családi ház beköltözhetően melléképületekkel, garázzsal eladó. Vezetékes gázfűtés beköthető. Érdeklődni a helyszínen Sugár u. 7. szombat, vasárnap 8—16-ig, vagy más napokon Városföld II. ker. 32. Virág. 4216

RÉSZFIZETÉSSEL, jövő évi beköltözéssel a központban kétszintes, iker családi ház fele, 3 szoba + helyiségekkel, garázzsal, zárt telekkel eladó. Érdeklődni: 16—19 óráig, Kiskőrös, Sallai 9. 25708

ORGOVÁNY Jókai u. 7. számú négyszobás összkomfortos új családi ház 420 négyszögöles telekkel eladó. 4245

KISKUNFÉLEGYHÁZA. I. ker. 180. számú tanya, telekkel, E—5-ös úthoz közel, eladó. Villany van. Irányár: 210 000 Ft. 2357

ERDŐBEN lévő több családnak alkalmas tanya melléképületekkel 15000 férőhelyes csirkeóllal felszereléssel együtt igényesnek eladó. Fúrott kút hidrofor, 380 V-os áram van. Nagy Imre, 2375 Tatárszentgyörgy Szelecki rész 2. 4259

Lakás

KÉT szoba, komfortos, gázfűtéses, I. emeleti tehermentes lakás, Széchenyiváros elején szép környezetben eladó. Érdeklődni nappal 21-587-es kecskeméti telefonszámon. 26677

KECSKEMÉTEN, 75 négyzetméteres, háromszobás, gázfűtéses, parkettás, márványburkolatú, hitelmentes társasházi lakás garázzsal, 1985. augusztusi beköltözéssel igényesnek eladó. Érdeklődni: Mátyás krt. 43. I. 3. alatt, vagy telefonon: 20-302. este 7 óra után. 25919

KECSKEMÉT, Marx téri 4 szobás lakásom elcserélném kertes családi házra. Leveleket „Először mi nézzük meg" jeligére a kiadóba kérek. 27505

KÉT és félszobás, összkomfortos, erkélyes öröklakás, készpénz plusz OTP-hitelátvállalással eladó. Kecskemét, Irinyi u. 60. VIII. em. 53. Érdeklődni: 18—19 óráig. 25970

VÁROSKÖZPONTI kétszobás összkomfortos, loggiás lakás eladó, Érdeklődni lehet du. 17—20 óra között, szombat, vasárnap egész nap, Kecskemét, Petőfi S. u. 14. III/9. vagy 25-434-es telefonon. 4279

AZONNAL beköltözhetően eladó egy szoba, összkomfortos lakás. Nagyobb csere érdekel. Kecskemét, Március 15. u. 80. II. em. 35. Érdeklődni: hétköznap 18 óra után. 27573

128 NÉGYZETMÉTER alapterületű, 3 szobás, étkezős, kétszintes lakás garázzsal, pincével azonnal beköltözhetően eladó a belvárosban. Megtekinthető: naponta 15—17 óráig. Jerkovics

ZF rendszámú 1300-as Lada kétéves műszakival eladó. Hajdú, Kecskemét, Bercsényi 9. Érdeklődni: 17 órától. 27553

ELADÓ egy első-hátsó meghajtású 1 éves ARO 10 000 km-rel. Baja III. ker. C 33. 1081

PLATÓS ZSUK igényesnek eladó. Érdeklődni csak személyesen Kéleshalom, Petőfi u. 16. sz. alatt. 134

JÓ állapotban levő ZO-s fehér Wartburg, két évig érvényes műszakival eladó. Érdeklődni lehet: Kispál Lajos, Kecel, Avar tér 3. 25993

NAGY csomagterű Volkswagen Variant, megkímélt újszerű állapotban eladó. Érdeklődni: 25-680-as kecskeméti telefonszámon. 27569

ZG-S Trabant Speciál eladó, vagy újszerűre elcserélem. Kecskemét, Csáky u. 9. 27524

KU-S 1200 S Lada átírhatóan eladó. Kiskőrös, Majakovszkij 41. 25921

KÉT és fél éves Wartburg Tourist 6000 km-rel eladó. Kecskemét, Kelemen L. u. 17. 4200

ARO új tehergépkocsi eladó. Maróti Árpád, Jászkarajenő, Ady E. u. 5. 25953

3 HENGERES Diesel targonca-motor eladó. Érdeklődni: Bócsa, Szamuely 11. 25999

PM-ES 1200-as karambolos Lada és 220 négyszögöles beépíthető telek eladó. Hős László Izsák, Dózsa tér 2. 25998

KIS Diesel széles nyomtávú, négykerék-meghajtású új munkagép eladó. Irányár: 40 000,— Ft. Soltvadkert, Lenin u. 79. 25906

WARTBURG de Luxe újszerű állapotban és benzines MIB eladó. Kecskemét, Kaszap u. 5/a. 27555

FIX-PLATÓS IFA és E 5/2-es pótkocsi eladó. Érdeklődni lehet Kecskemét, Március 15. u. 54. II. em. 6. 4394

KO-S Dácia üzembentartói engedéllyel eladó. Kecel, Liget u. 25. 27565

HÁROMÉVES, piros Dácia megkímélt állapotban eladó. Érdeklődni: 18 óra után a 23-246-es kecskeméti telefonszámon. 27566

IE-S Trabant 1 éves műszakival jó állapotban eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Bagi L. u. 5. VII/19. 16 óra után és szombaton vasárnap egész nap. 4148

UY-OS rendszámú Zsiguli 2 éves műszakival eladó. Érdeklődni 26-230-as telefonon vagy Kecskemét, Árpád krt. 2. III. em. 17. 4149

RENDSZÁMOS MTZ 50-es traktor eladó. Akasztó, Kossuth u. 5. 1102

ÚJ 600-as keltetőgép MIB 8 lóerős dízelmotor és nád eladó. Érdeklődni lehet: hétfő, kedd 17—19 óráig. Kiskunfélegyháza, Korvin Ottó u. 3. alatt. 2356

ELADÓ Skoda 120-as 3 éves műszakival, vonóhoroggal felszerelve. Érdeklődni naponta 17—20 óra között. Kecskemét, Szőlő utca 4. 4460

Egyéb adásvétel

ELADÓ 80 db birka, Baja, III. ker. C. 33. 1082

tos tricikli. Érdeklődni: Lajosmizse, Dankó P. u. 68. 25945

EGYPÁR ló, külön is eladó, Ágasegyháza, III. ker. 40. Frankó. 4194

160 LITERES szőlőprés eladó. Izsák, Rákóczi út 3. 25907

100 W-OS Regent erősítő 2 darab hangfallal eladó. Balogh Illés, Nyárlőrinc, Ifjúság u. 11. 27515

1000 DARAB uniform tégla eladó. Kecskemét, Malom köz 19. 25924

ELADÓ 3 hektoliteres szőlőprés, borfejtőgép, 2 darab 15 hektoliteres kád, 2 darab könnyű gumis kocsi. Érdeklődni: egész nap. Kecskemét, Alsószéktó 8. Alföld benzinkúttal szemben. 27570

ELADÓ 100 mázsa teherbírású billenőplatós lovas kocsi lemezoldalakkal, magasítókkal újszerű állapotban. Igényesnek is megfelel. Kerekegyháza, Ságvári u. 63. 25947

ELADÓK boroshordók, szőlőzúzó, szüretelőkád. Kecskemét, Szamuely u. 1. Dózsa Gy. útról nyílik. 4220

GÜRÉNY- és nyércketrecek eladók. Hercegszántó, Tavasz u. 17. Varga. 1096

Vegyes

DÍZEL ARO javítása 6440 Jánoshalma, Kossuth u. 38. Telefon: 195. Hívható éjszaka is. 135

16.30 UTÁN, hétvégén egész napra is, elhelyezkedne középkorú nő kecskeméti kisiparosnál, vagy magánvállalkozónál. Leveleket „Szorgalmas, pontos munkaerő" jeligére a kiadóhivatalba kérem. 333

REDŐNY-RELUXA 20% árengedmény! Gazdag színválaszték! Garancia! Írjon! Díjtalanul házhoz megyünk és tájékoztatjuk a részletekről. Albert István ügyintéző, 6500 Baja, Sallai u. 12. 957

HARKÁNYBAN, Sopronban és a Mátrában 28 napos használati jogú üdülőszövetkezet tagságát szervezzük. Kérjen tájékoztatót! „Hegyvidék" Üdülőszövetkezet 1536 Budapest 114. Pf. 380. Telefonügyelet munkanapokon: 10—12-ig, 15—18-ig, 375-696. 1213

GYESEN levő nő bedolgozást vállalna. Ajánlatokat „Bedolgozás" jeligére a kiadóba kérek. 27568

ROMOS házat nagy udvarral bérelnék hosszabb időre Kecskeméten. Leveleket „Ibolya" jeligére a kiadóba kérek. 27506

KECSKEMÉTEN egy szoba, összkomfortos lakás kiadó. Leveleket „Őszi költözéssel 27551" jeligére a kiadóba kérek. 27551

SŰRÍTETT must készítését vállaljuk bérmunkában, megrendelő alapanyagából, továbbá engedélyesek részére SM—2 gyártását vállaljuk adott anyagból vagy saját anyagunkból. Részletes felvilágosítás a Kecskeméti Magyar—Szovjet Barátság Mgtsz Szeszfőzdéjében Kecskemét, Korhánközi út. Telefon: 24-266, telex: 26-285. 2323

Házasság

34 ÉVES 180 cm magas, 74 kg súlyú traktor- és nehézgépkezelői jogosítvánnyal rendelkező, 1 lánygyermekkel elkötelezett, jól kereső férfi megismerkedne házasság céljából 28-tól 30

Klossy Irén
grafikusművész

— Tárlat a főiskolán. A kecskeméti Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskolán csütörtökön képzőművészeti kiállítást rendeztek. A bajai Klossy Irén grafikusművész alkotásait mutatják be.

A művész alkotásait a kecskeméti Gépipari és Automatizálási Müszaki Főiskolán rendezett kiállitáson mutatják be.

Népszava, 1978. február 10. / 8. oldal.

Klossy Irén, grafikus

● KLOSSY IRÉN GRAFIKÁIBÓL nyílik ma délután kiállítás a kecskeméti Automatizálási és Műszaki Főiskolán.

8.

- : O Klossy Irén . .

Esti Hírlap, Bp. 1978. febr. 9.

Klossy Irén grafikus

KLOSSY IRÉN FAMETSZETE.

Klossy Irén: Fametsz... 19.

...rénszabadsága. Bp. 1977. dec. 25.

...rénszabadsága.

Klossy Irén, grafikus

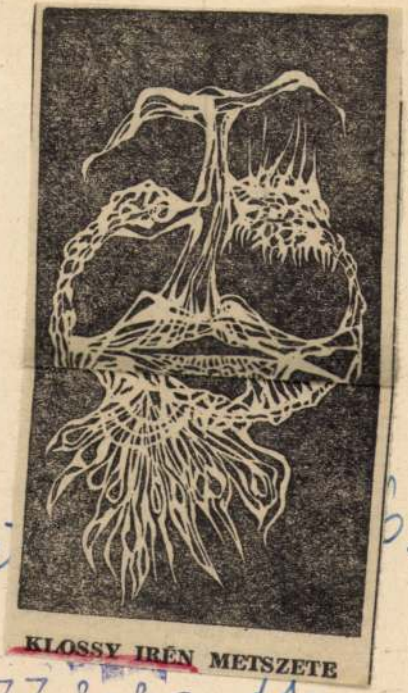
KLOSSY IRÉN METSZETE

Klossy Irén: metsz[illegible]

Népszabadság, Bp. 1977 febr. 26.

Klossy Irén, grafikusművész

Rudnay Gyula 1952-ig a szabadakadémia művésztelep és festőiskolaként folytatta munkáját. Az iskola irányítását B. Mikli Ferencnek adták át, azóta mint képzőművészeti kör működik. Ma már jónevű alkotók – pld. Klossy Irén, Széchenyi Lenke, Hantos Károly és számos rajztanár, kivakatrendező került ki innen.

W.E.: Rudnay nyomán a Mecsekben.
Déldunántúli Napló, 1984. aug. 27. 6-old.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Petőfi Népe

Klossy Irén

1976 MÁJ 16

1021

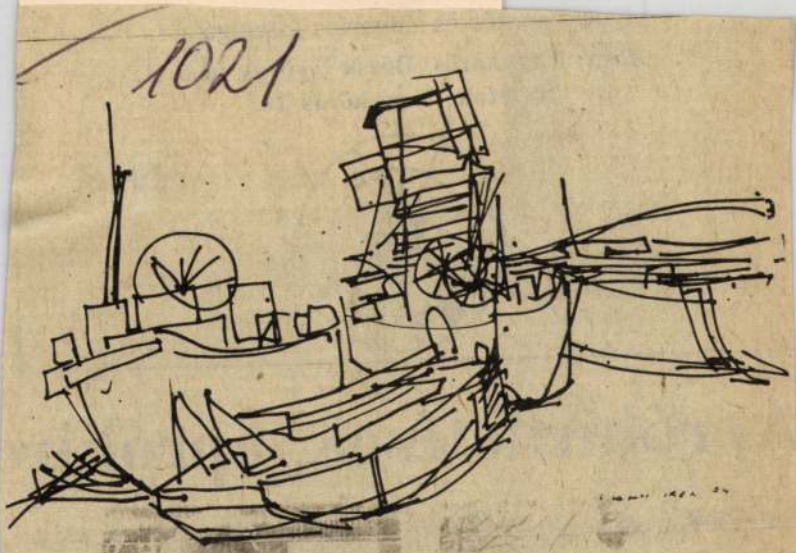

● Klossy Irén rajza.

Gyors, pon

Cím: Nagy

Tele

ERDÉRT

674

Apróhirdetések, apróhird

Ingatlan

SZOBA, konyhás, spejzes
házrész beköltözhetően el-

300 NEGYSZÖGÖL fiatal gyümölcs Széktó-dűlőben eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Felsőszéktó 27. (Nyilas-közben.) 1999

Gépek és alkatrészek

JÓ állapotban lev

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 MÁJ 15

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

Sárándi József ez évben kapott

1021

Klossy Irén rajza.

József Attila-díjat

családiház építésére

320 négyszögöl nagyságban

VÁSÁRC

Érdeklődni: Ballósz
hivatalos

Hirdessen

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 MÁJ 28

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

/ 102 /

● Klossy Irén grafikája.

es felvételre. Kecskeméti lakhely és
zemélygépkocsi szükséges. Jelentke-
és: Kiskunhalas, TESZÖV, Dózsa
György u. 13. Telefon: 446, 449. 2121

ÉPESÍTÉSSEL és méregkezelői vizs-
ával rendelkező boltvezetőt keresünk
Kecskemét, Komszomol téri mező-
azdasági szakboltunkba. Jelentkezés
rásban, vagy személyesen az UNIVER
FÉSZ hálózatirányítási osztályvezető-
él. Kecskemét, Katona József tér 14.
2170

Z ÉRSEKCSANÁDI Búzakalász Mg.
'sz (Érsekcsanád, Dózsa u. 60.) Ag-
ártudományi Egyetem állattenyésztési
zakán végzett, baromfitartásban gya-
orlattal rendelkező szakembert alkal-
nazna tojástermelő és feldolgozó ága-
atvezetői beosztásban. Jelentkezni le-
et személyesen vagy írásban a ter-
nelőszövetkezet elnökénél. 676

AZONNALI belépés-
sel felveszünk „D",
„E", „F" kategóriás
jogosítvánnyal ren-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1977 OKT 16

Klossy Irén

1021

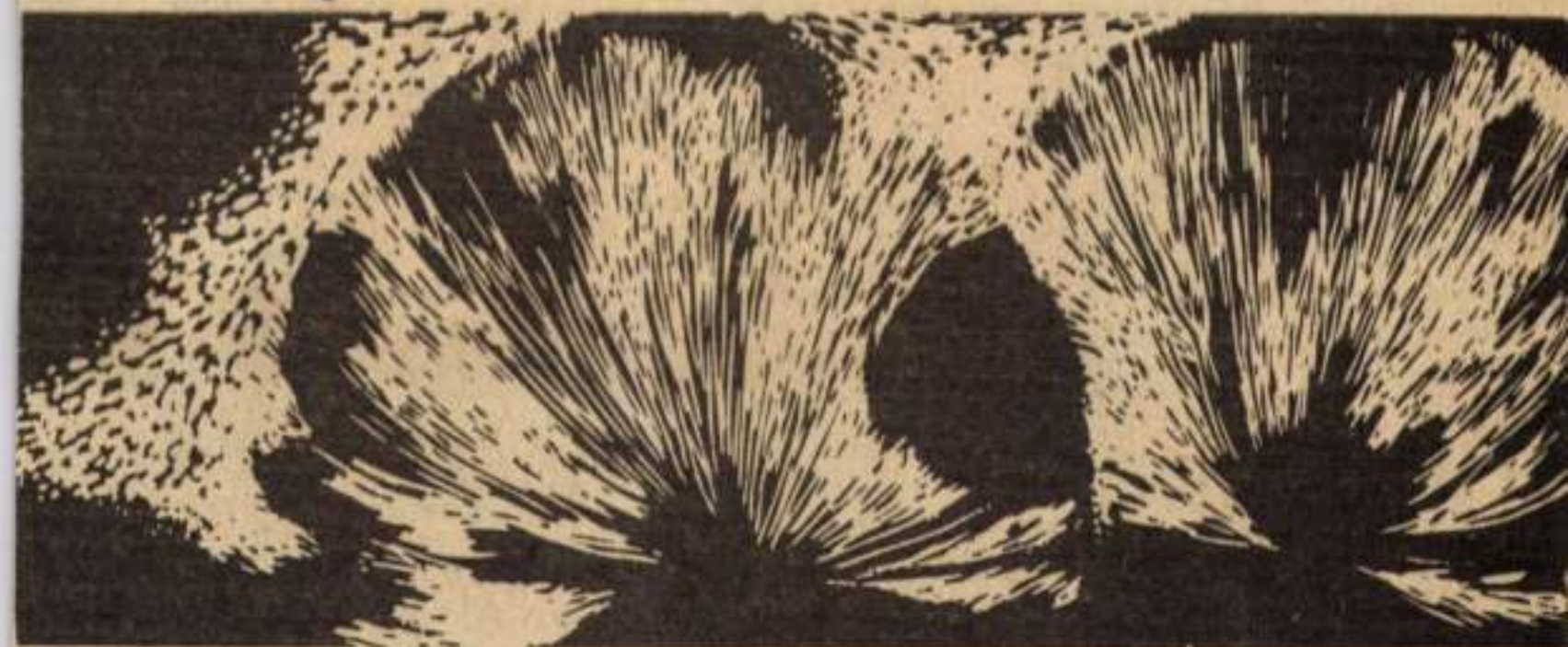

● Klossy Irén fametszete: Fűzfák.

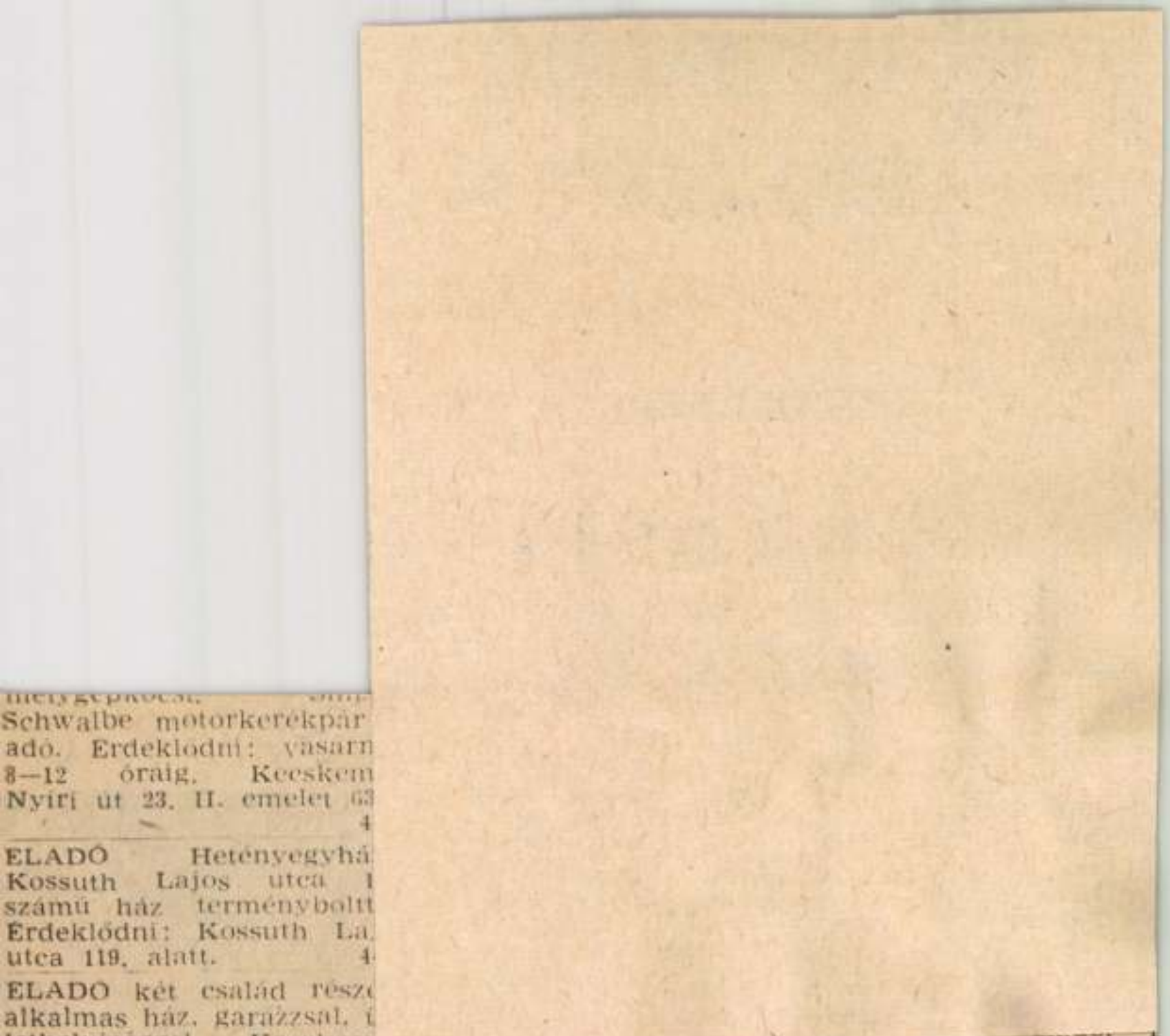

motorkerékpár Schwalbe motorkerékpár eladó. Érdeklődni: vasárnap 8—12 óráig. Kecskemét, Nyíri út 23. II. emelet 63. 4

ELADÓ Hetényegyháza, Kossuth Lajos utca 1 számú ház terménybolttal. Érdeklődni: Kossuth Lajos utca 119. alatt. 4

ELADÓ két család részére alkalmas ház, garázzsal, üzlethelyiséggel, Kecskemét, Kuruc tér 1. Érdeklődni: szombat, vasárnap. 4401

FELSŐLAJOSI megállónál, 800 négyszögöl bekerített gyümölcsös, sürgősen eladó. Lajosmizse, Felsőlajos 72. 18656

KERTES ház, beköltözhetően eladó, Kecskemét, Széchenyi körút 41. Érdeklődni: Bihar utca 1, Antalfalvi 4456

[illegible] utca 19. 4482

2000-ES, automata, 6 éves, megkímélt BMW—TS jelű személygépkocsi 100 000 Ft-ért eladó. Csere is érdekel. Cím: Uszléber István, Pécs, Kertváros, Sarahin u. 16. I. em. 5. 18729

UE—28-AS traktor szalagfűrésszel eladó. Jakabszállás, Makány, autószerelő-

Hármaspuszta József.

ZONGORA, rövhúros, körpáncézásból, olcsón ekemét. Nagykőr Mátyus Ferenc.

SAJÁT gyöker és borszőlő pe mentes Zalagyö rendelhető. György, Csongrá hadulás u. 42

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 JUN 12

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1021

● Klossy Irén rajza.

nevét

ykedv
akar

— vál
azért
hogy
az étl

bletykál:
am, hogy a vő-
d a két karja
ténhetett?
nőt tartott a

dióta!
an gondolja
el?
omolyan gondo-

emeleten vagyunk!

— Úgy, szóval babonás vagy?

*

— Ha összeházasodunk drágám, lesz három gyerekünk.

— Honnan tudod ezt ilyen pontosan? — kérdi a vőlegény.

— Onnan, hogy most a mamával élnek.

*

Egy alpesi vendéglőben csodálkozva kérdi a vendég a pincért:

— Miért számít két üveg bort,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 OKT 2

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén
1021

MŰVELŐDÉS

● **Klossy Irén: Táj (fametszet).**

A Gépipari és Autom
az alábbi

tanfolyamokra

lehet jelentkezni október 10-ig:

MATEMATIKA-FIZIKA FELVÉTELI ELŐKÉSZÍTŐ
KEZDŐ ÉS HALADÓ MŰSZAKI RAJZ
HŰTŐGÉPKEZELŐ
KÖZPONTI FŰTŐ
KIS TELJESÍTMÉNYŰ KAZÁNHOZ FŰTŐ
KAZÁNFŰTŐ
LÁNGHEGESZTŐ
HEGESZTŐ MINŐSÍTŐ

Jelentkezési lapot és bővebb felvilágosítást a főiskola tanulmányi hivatala (Kecskemét, Izsáki út 10) ad.

1321

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1977 DEC 25

NÉPSZABADSÁG

Klossy Irén

... ragadtatik meg a tetted.
áttör az, láncol az
szorosabban a vérnél.

1021

KLOSSY IRÉN FAMETSZETE.

z derül ki a s
egyetlen lelej
tam műveletl
ről", a megl
otromba n
etes „fogad
kultúristálló
„becsülik"
önséget, ho
s a kiégett v
lik ki. Hián
et „közművelődésről", akik ép
a legsilányabb, művésznek
nevezhető brigádokkal an-
állandó kapcsolatban. Ugyan
asznuk van ebből? Hiányo-
az írni nem tudó újságírókról
leleplezéseket. Így aztán ar-
ogy vannak olyanok is, csak
túrát védő glosszácskák meg-
módjából következtethetek
ndezzel csak arra kívánok
i, hogy a valódi frontok eb-
hakniügyben sem ott hú-

Igazából kétszer vert meg anyám, először hároméves koromban. Sokan voltunk, ki a kemencesutban, ki a ruhatartó ládán, ki szalmazsákon — én nagymama ölében aludtam a kiságyon. Nagy tél volt. S egyszer csak abban a hideg időben, advent tájékán, éjfél után az esendő emberi test salakját odaraktam nagymama ölébe. Szegény, három

Klossy Imre

Klossy Imre grafikusművész kiállítása Kisbunfelegyházán a Kisbun Múzeumban október 16-án megnyílt.

—: Kiállítási naptár.
Művészet, 1977. október – 48 lap.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 FEB 12

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1021

MŰVELŐDÉS • IROD

A természet közelében

Klossy Irén grafikái

Klossy Irén hamar felismerte ösztönelnek romantikus természeteszméjét. Érzelmeinek, vágyainak tükrözését az atmoszférikus, lüktető tájban, a dombívek és völgyek bensőséges világában, az erdők szövevény-zuhatagában, a madarak örvénylésében.

Mindig a közvetlen látványvalóságból indul belső világának mélyebb rétegei felé. Művei megőrzik tematikai tárgyiasságukat. Sohasem válik végletesen elvonttá, vagy szürreálisan átértelmezetté. Szenvedélyének mágneses erőterében rendeződnek szubjektív alakzatokká a fák, bokrok, sziklák, hegyvonulatok.

Klossy Irén ugyanarra a tájra talál rá Szász-Svájcban, mint az Alföld lankáin. Szinte egyetlen tájat ismétel egyre gazdagabban, végtelenné tágítva az emberi idő határait. Föld, levegő-ég, víz, növényi burjánzások; a természet elemi világa tárul fel rajzain. Eszköze a rajz; a tus vagy a fadúclenyomatok feketéje.

Fametszetei drámaibbak rajzainál, s szimbolikus erejűek. A „Magyar tájak" metszetsorozatában a sorsszerűség, a lét elemi küzdelme kap megrázó kifejezést. A szél átlós irányú sodrásában, törzsüket meg nem hajlító, oszloppá kopaszodott fák koronái kapaszkodnak össze kiszolgáltatottan. Rajzaiban az elhalkuló, majd feldübörgő morajlás munkái. Madárkavargásai néha játékos arabeszkekké, máskor sikító-zuhogó, tompán puffanó zuhanássá fokozódnak. Képei erős hanghatást váltanak ki. Zajok, zörejek, suttogások, visszhangtükröződések, a képi csönd fölerősödő hangasszociációi.

● Fölfelé.

● Sziklák.

Igényesen kivitelezett katalógusa nemcsak szépen válogatott tizenegy grafikáját mutatja be, arányosan elosztott önvallomásszövege számot ad hitvallásáról, művészi világképéről, természetszeretetéről, a művészet értelméről is. Katalógusa azt az ötletet sugallja, hogy arra biztassuk, rajzolja meg „természetrajzkönyvét", s találjunk hozzá kiadót, s műveit kézbe vehessük, a csendes szemlélődés órálban olvashassuk.

(Klossy Irén művei a legutóbbi sikeres félegyházi tárlat után jelenleg a Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola bemutatótermében láthatók, melyet egy mai képzőművészeket megismertető kiállítássorozat keretében rendeztek meg.)

Csáky L. György

rik a banán Org

rág Mihály
ványi há-
mellett két
építette föl
i, alig 45
yzetméteres
gházát. Ez-
régi vágya
ósult meg,
pusi növé-
kkel tele-
ette be. Az-
már több
z növény-
ülönlegesség
ílik, érlel
ümölcsöt a
radús meleg-
n. Százhúsz
orchidea vi-
gzik, a cit-
mfáján ne-
edkilós gyü-
ölcsök érnek.
emcsak a fa-
ból, messzi
dékről is jön-
k érdeklődők

Virág Mihály
szkesége a
t banánfa. Az
yik hatalmas
zére nemso-
ra beérik.

A Phalaenopsis amabilis orchidea rendkívül so-
táig virágzik.

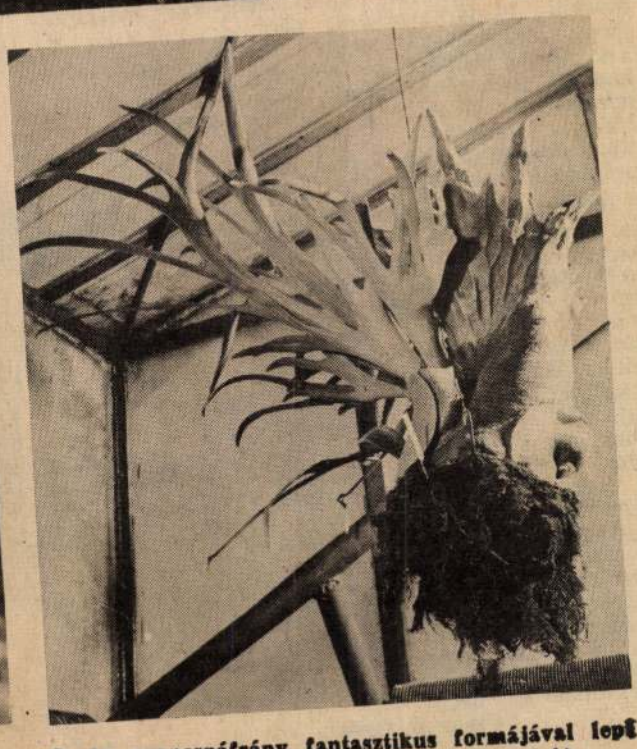

Az agancspáfrány fantasztikus formájával lep
meg a látogatókat. (Pásztor Zoltán felvételei.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1978 OKT 1

Klossy Irén

LŐDÉS • IROD

1021

. Klossy Irén: Őszi ragyogás.

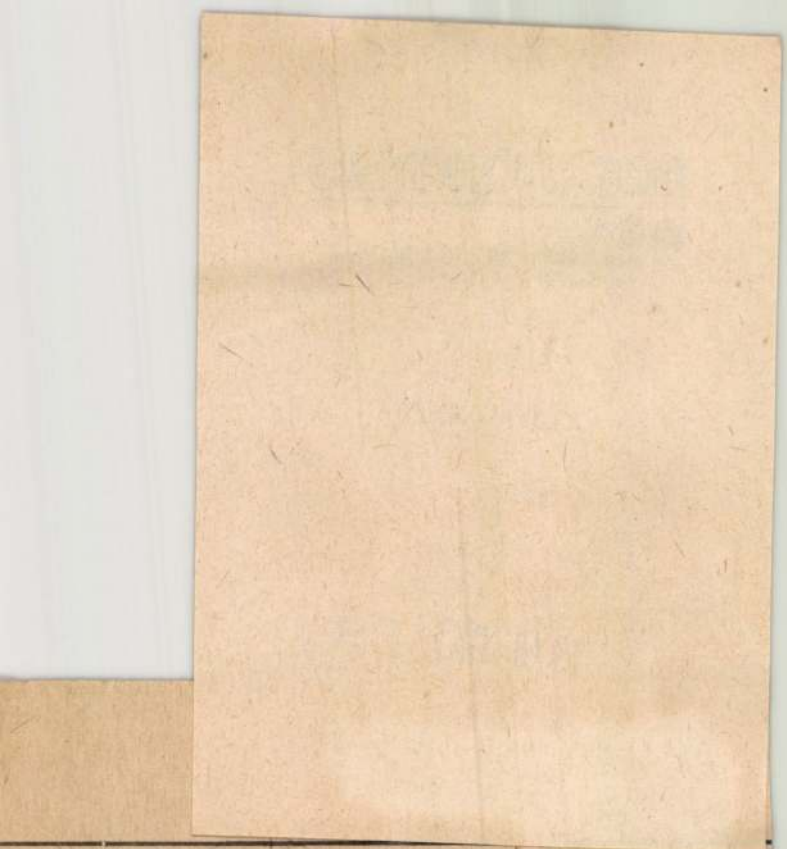

sár BIK Őszi vásár

sár BIK Őszi vásár

SEK

ÉPÜLETBONTÁSBÓL eladó: gerendák, horogfák, deszka, léc, olcsón ajtólapok, ablakok. Tégla házhoz szállítva is. Kiskunfélegyháza, Vak Bottyán utca 2. (Volt Szent István utca.) 3974

BOROSHORDÓK, kádak eladók. Kecskemét, Bartók B. u. 25. Tóthné. 12 303

HIDRAULIKÁS lábatömőgép eladó. Érdeklődni: délután 4-től. Kecskemét, Toldi u. 9/a. 4056

EGY MTZ 50-es, egy billenős pótkocsi és egy UE 28-as, felújított motor eladó. Kiskunhalas, Átlós út 28.

ek

meghaj-
ró és fe-
i Lajos,
12336

Varszawa
tt eladó,
nnap fél
Néphad-
. 8. ajtó.

ó. Kecs-
fszt. 44.
4159

A Békés megyei Tégla-
a lakosság figyelmébe

családi há

a tetszetős kivitelű, hó

SA

Klossy Imre grafikus

Klossy Imre: Vízpart. 13

Népszabadság, Bp. 1979. március 11.

Klossy Irén, grafikus

KLOSSY IRÉN FAMETSZETE.

11

Klossy Irén: Fametnet
Népszabadság, Bp. 1978. máj. 21.

Klossy Irén, grafikus

KLOSSY IRÉN FAMETSZETE.

15.

Klossy Irén: fametszet.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1978 APR 3

Klossy Irén

1021

● Klossy Irén: Májusi ragyogás.

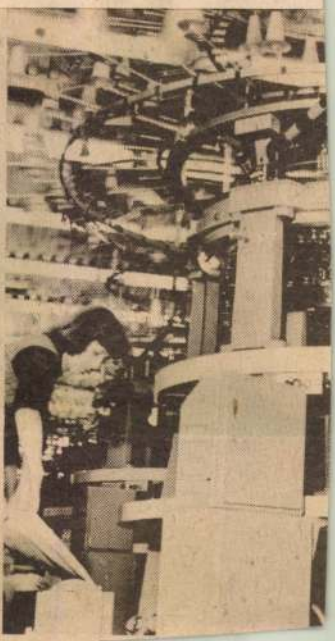

enöt körkötő ontja az anyagot.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Ivén
grafikusnőről

PETŐFI NÉPE

1979 APR 1 11

1021

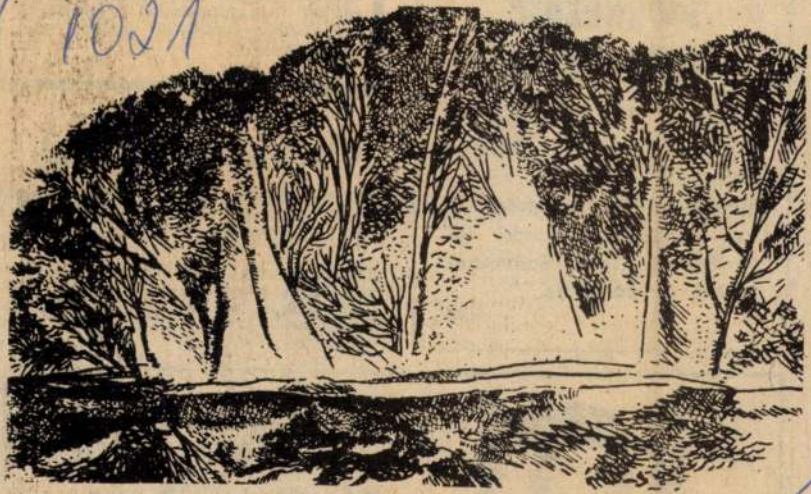

● Klossy Irén grafikája: Tavasz.

az üzenetrögzít

megkezdte

működését

a 12-849 telefonszámon. Kérjük kedves ügyfelei ket, hogy

üvegkáraikat továbbra is az Épületkarbantartó és Szolgáltató Ipari Szövetkezetnél jelentsék be.

433

FELVESZÜNK faktárosokat. Jelentkezés: Kiskunhalasi Építőipari Vállalat, Kiskunhalas, Kéve u. 39.

455

FELVESZÜNK villanyszerelő, víz-gázszerelő és központifűtés-szerelő szakmunkásokat. Jelentkezés: Kiskunhalasi Építőipari Vállalat, Kiskunhalas, Kéve u. 39. sz.

438

Új szolgáltatás a lakosság és közületek részére.

Kárpitos ülő- és fekvőhútorok

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén

NÉPSZABADSÁG

1978 MÁJ 21

1021

KLOSSY IRÉN FAMETSZETE

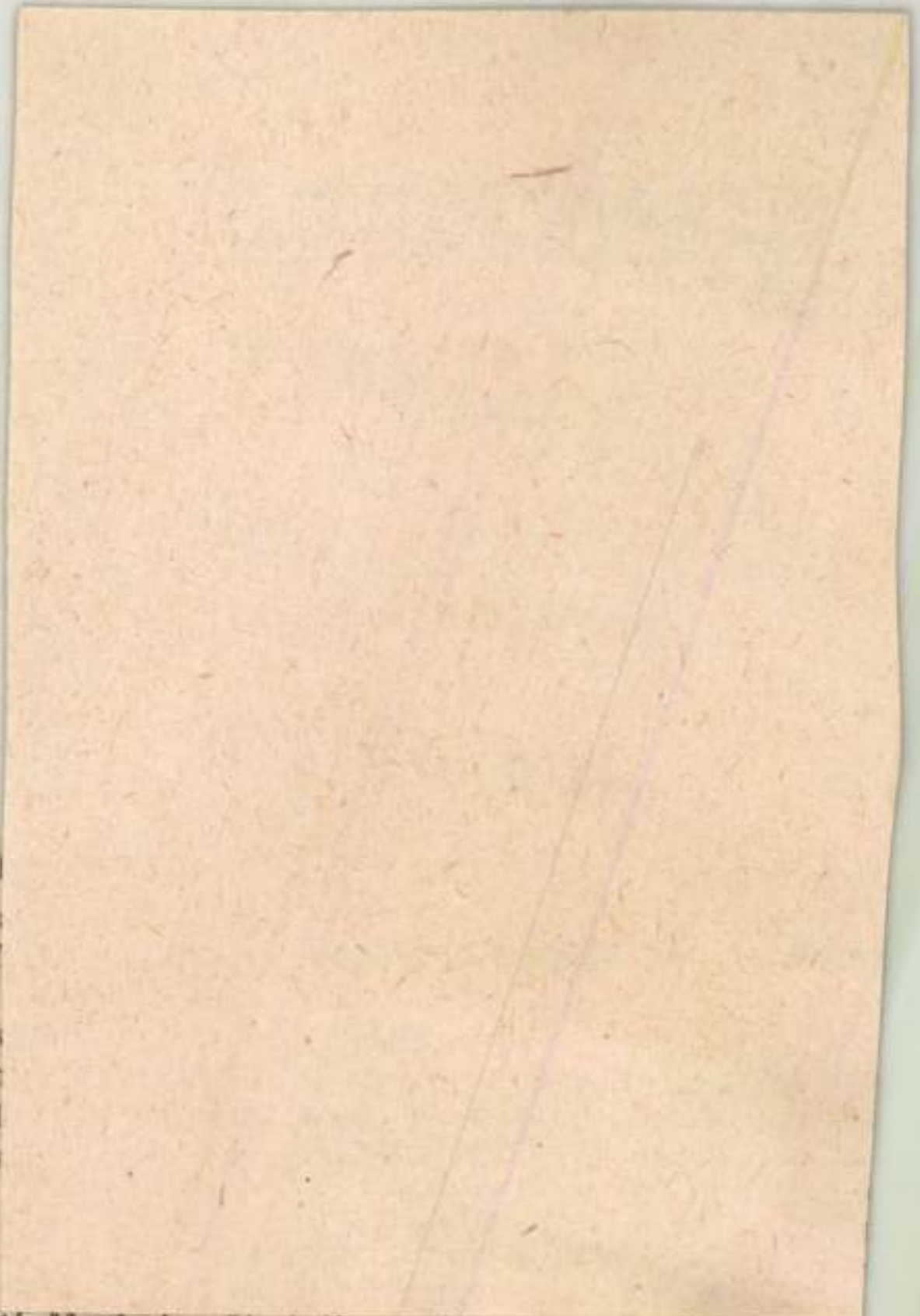

et nincs kader!
iközben a Me
al között. másf
sérik. Például
a helyieké. A k
é rejtett érzeln
getegek, gyűlöl
átók, megvetők
k.

derűsek: „Ez
atta! Az a fő,
ki — *közülünk!* Mert, ha öt
egetik — *bennünket* is föl-
nek, mert ő és *mi* — *egyek*
unk!"

csüggetegek: „Kár itt vaca-
i vidéken, Mucsán! Csak fent,

tatlan, ahogyan sereglenek utá
na, lépni sem tud tőlük, persz
azért bármiként is van: a rajon
gásuk, ez az atmoszféra, amely
ben a szótlan vágyak és a fölkí
nált szenvedélyek izzása veszi kö
rül, igen, erre neki kifejezette

1980 JAN 6

1021

Felborult a megszokott értékrend – avagy elmosódnak a határok

Sorok a téli tárlatról

Kecskeméten a téli tárlat évek óta a mindenkori megyei képzőművészeti élet tükre. Illetve pontosabban az akar lenni, hisz a művészek csoportos bemutatkozását ismétlődően e cél hívja életre. Ám a szándék leginkább csak szándék marad. A nemrégiben megnyílt idei téli tárlat azonban az eddigieknél tanulságosabb: a biztató eredmények mellett az ellentmondások, fogyatékosságok és zsákutcák éppúgy kimutathatók benne, mint például a korlátok, a nemzedéki elkülönülések, az önismétlések és a tematikai beszűkülések.

Végletek a minőségben

Ötven alkotó száztíz műve kapott helyet a Katona József Múzeum három termében. Érthető, ha az ember elsőként az összhatásra kíváncsi. Ez esetben ez a változatosságban, a sokszínűségben mutatkozik meg. S abban, hogy az igazán kvalitásos, maradandó alkotások mellett egészen jellegtelen munkák is jelen vannak a tárlaton. A kiállítást rendező *Sümegi György* művészettörténész szerint, a teljesebb megyei összkép miatt. (A zsüri szempontjait, könnyen bizonyítható nagyvonalúságának okait, sajnos, nem ismerjük.)

Nem a divatnak tűnő népszerűség, s nem is a tekintélynek kijáró tisztelet íratja le velünk, hogy *Tóth Menyhért* egyetlen nagyerejű festményével — A filozófussal — ismételten bizonyítja művészi-alkotói szuverenitását. Ez a fő helyen elhelyezett nagyméretű, mélységes-mélységeket kifejező, életutat befolyásoló, eszméket sugalmazó festmény az egész tárlatot uralja.

Diószegi Balázs két képe elegendő arra, hogy a Kiskunság festőjének sajátos kifejező erejét, s a végsőkig leegyszerűsített eszközeit újra elismerjük. Súlyossá nehezedett témavilága, erős hatású piktúrája magával ragadja a nézőt.

Örvendetes, s a jövőt illetően biztató, hogy miként képes szinte a szemünk előtt kilépni önmagára kényszerített eddigi zártságából, s befelé fordulását hogyan tudja feledtetni velünk a kecskeméti *Kalmárné Horóczi Margit*. Kitárulkozóbb lett a festményeiben, többek között színvilágának árnyaltabbá tételével. Ugyanakkor megmaradt, sőt felerősödött az emberközpontúsága, bársonyosmeleg humanizmusa.

Félreérthetetlenül eredeti egyéniség *Klossy Irén*. Szemléleti-alkotói-technikai különbözősége ismételten nyilvánvaló. Rajzainak minden vonásában jelen van törékeny líraisága. Grafikái előtt a beleérző érdeklődés még az ismétlődésekben is felfedezi, megleli a változatosságot, a sokszínűséget.

A tényleges értékek közé sorolhatjuk a tárlat színgazdagságát. Csak jelzésszerűen: *Bodri Ferenc* lángoló csendélete, *Goór Imre* merészen konstruált triptichonja; *Kovács László* több tájrészlete; *Gyalai Béla* egyszerűségében is kifejező erejű festménye; *Zalatnai Pál* több játékos grafikája: megannyi bizonyítéka a színek bátrabb alkalmazása örömet hozó sikerének.

Értékeket említettünk, fellelhető minőségeket. Ám ezeknek az ellentétpárjai is megtalálhatók a tárlaton. Példa, sajnos, bőven akad.

Tisztes kötődés

Félreértés ne essék: jobb híján emlegetünk „Bács-Kiskun megyei" vagy „kecskeméti", „bajai" stb. képzőművészetek. Ez régebben is erőltetettnek tűnt, indokolatlan volt. Amikor erről szólunk legfeljebb azt a meglehetősen heterogén alkotói gárdát értjük alatta, amely e tájon munkálkodik; méghozzá a legkülönbfélébb hatásoktól, eredeti és későbbi indíttatásoktól vezérelve. Ez utóbbival kapcsolatban negatív tényként könyvelhetjük el, hogy például az egykor Baján alkotó Rudnay vagy Nagy István éppen úgy meglelhetné — ha még élne — a maga epigonját, mint másfelől nézve Mednyánszky, Koszta, Tornyai. *A klasszikusokat idéző reminiszcenciák sokasága lelhető fel*, különösen egynémely alkotó festményein. (Nagy úr az utánzás, nehéz szabadulni a mesterektől.) Ha ma már józerével nem beszélhetünk tehát igazi vásárhelyi, szolnoki iskoláról, irányról, végképp nem Bács megyeiről, vagy mondjuk kecskemétiről.

Mégis: itt-ott felélénkül a tekintet, ha az egyes képzőművészek tisztes kötődése nyújtja az élményt. Lehet ez a korhoz, az itt és most élő emberhez való kötődés, mint ahogyan lehet a tájhoz, annak sajátos arculatához való szoros kapcsolódás. *Bozsó János* ilyen szempontból mindig példaadónak számított. *Kovács László*, aki az utóbbi időben egyre erőteljesebben hallat magáról, a tájélményeit egyszerűségében is megfogalmazó *Szőrös Józsefnek* a szobrai a művészi elkötelezettség mintái. Rajtuk az emberi tevékenységek, a népélet ismerős motívumai önmagukért beszélnek. *Bagi Béla* tájképei a tőle megszokott színvonalon, leegyszerűsített eszközökkel, színgazdagon közvetítik az élményt. *Nagy Kristóf* művei a realista szemlélet és a természetes életérzés kifejezői.

● Klossy Irén grafikája.

Kényszerű egyenlősdi

Ötven alkotó száztíz műve: ez önmagában hordja a kényszerű egyenlősdi cseppet sem dicséretes tényét. Ugyanis ez esetben néhány kiállító művésznek megadatott: legalább három-négy alkotásával lépett a nyilvánosság elé, s ez magával hozta értelemszerűen, hogy másoktól csupán egyetlen művet láthassunk. Az éves összteljesítményt reprezentálva, nem nehéz elgondolni az eredményt: *a nagyon szűkre méretezett bemutatkozási lehetőség sok esetben saját értékének alulinak tünteti fel a művészt.* Az egyetlen *Bodri-kép* vagy a két *Bozsófestmény* például méltatlanul háttérbe kényszeríti a festőt. Ugyanezt elmondhatjuk még *B. Mikli Ferencről*, *Pálfy Gusztávról*, *Weintrager Adolfról* és *Noel Ö. Gáborról*. Ezt figyelembe véve, marad a sokat emlegetett végkövetkeztetés, hogy *kevesebb több lett volna.* (Ha mondjuk a tárgyilagos és hozzáértő, elfogulatlan zsürizés, a megfelelő szigorúsággal végzett válogatás után nem ötven, de mondjuk csupán a legjobb húsz-harminc alkotó jelenhetett volna meg a színen, egyenként öt-tíz, esetleg a gyengébbek rovására még ennél is több művel, a tárlat összképe hatásosabb, a színvonal magasabb lehetett volna. *Az egyenlősdi, akár véletlen, akár tervszerű, törvényszerűen a látható értékek devalválódását eredményezi.* Ez esetben is ennek lehetünk tanúi. Ez fontos kérdés. Ugyanis, ha a válogatást szigorúbb mércével végeznénk, ha nem a mennyiségi szempont dominálna, és nem is az álhumanista „jóindulat", akkor a téli tárlaton való szereplés nagyobb rangot jelenthetne a mostaninál. És akkor újra és újra nem történne meg az, aminek tanúi lehetünk: hogy ismétlődően *távolmaradnak ismert, sőt rangos alkotók*, akiknek a művei kedveznének az összhatásnak, az átlagos színvonalnak. Ez esetben Kátai Mihályra, Probstner Jánosra, Polyák Ferencre és Dugár Jánosra gondolunk.

Dörömbölnek a fiatalok

Az elmúlt két-három évtizedben kialakult és megszokottá lett a megyénkbeli képzőművészet értékrendje. Ám az utóbbi időben ez egyre erőteljesebben ingadozik, aminek elsődleges oka: a régebben eléggé befelé forduló, zártabb művészeti csoportosulás falain dörömbölnek a tehetséges fiatalok. A jelek szerint, nem is eredménytelenül. Ugyanis míg régebben csupán egy-kettőnek adatott meg, hogy bejusson az elismert művészek köreibe, hogy együtt szerepelhessen azokkal, addig ma már valóságos — és egészséges — sereglés szemtanúi lehetünk. A teljesség igénye nélkül, íme néhány beszédes példa arra, hogy a megszokott értékrend felborult, s hogy az amatőrök és hivatásosok, illetve a fiatalok és az eddig tekintélyes idősebbek között a határvonal elmosódott:

Pócs Péter erőteljes, szuggesztív hatású grafikus; színházi plakátjai színösszetételükkel és groteszk megjelenési formájukkal egyaránt hatni tudnak; az amatőrként ismert bajai *Bálint Attila* visszafogottságában is árnyaltan lírai festményekkel gazdagítja a tárlatot; *Hegedüs László* grafikái fantáziadúsak, ironikusak, töprengésre késztetik a nézőt; *Gulyás Géza* grafikus absztraháló képessége külön figyelmet érdemel; *Zalatnai Pál* alkotása fontos és időszerű mondanivalóval közvetlenül szól hozzánk.

Varga Mihály

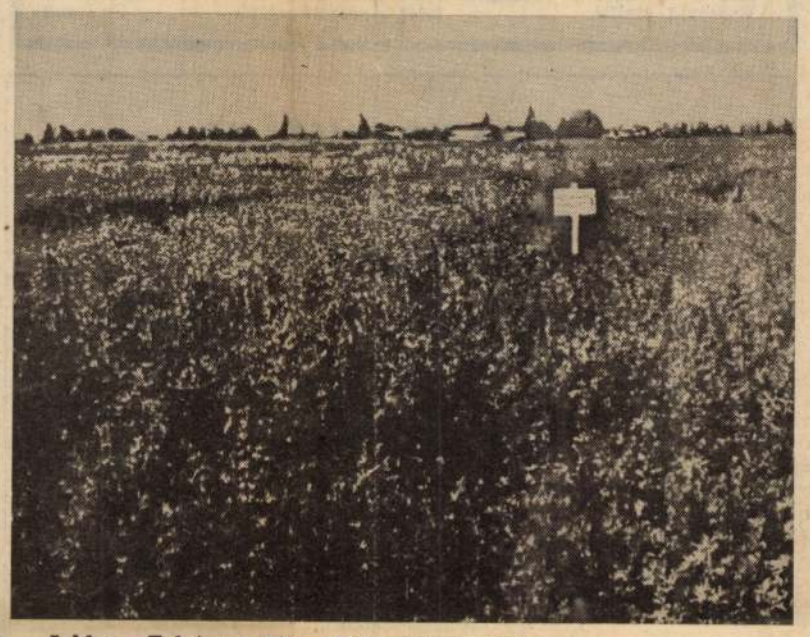

● Nagy Kristóf: Portré (mészkő). Jobbra: Zalatnay Pál: Táj (szitanyomat).

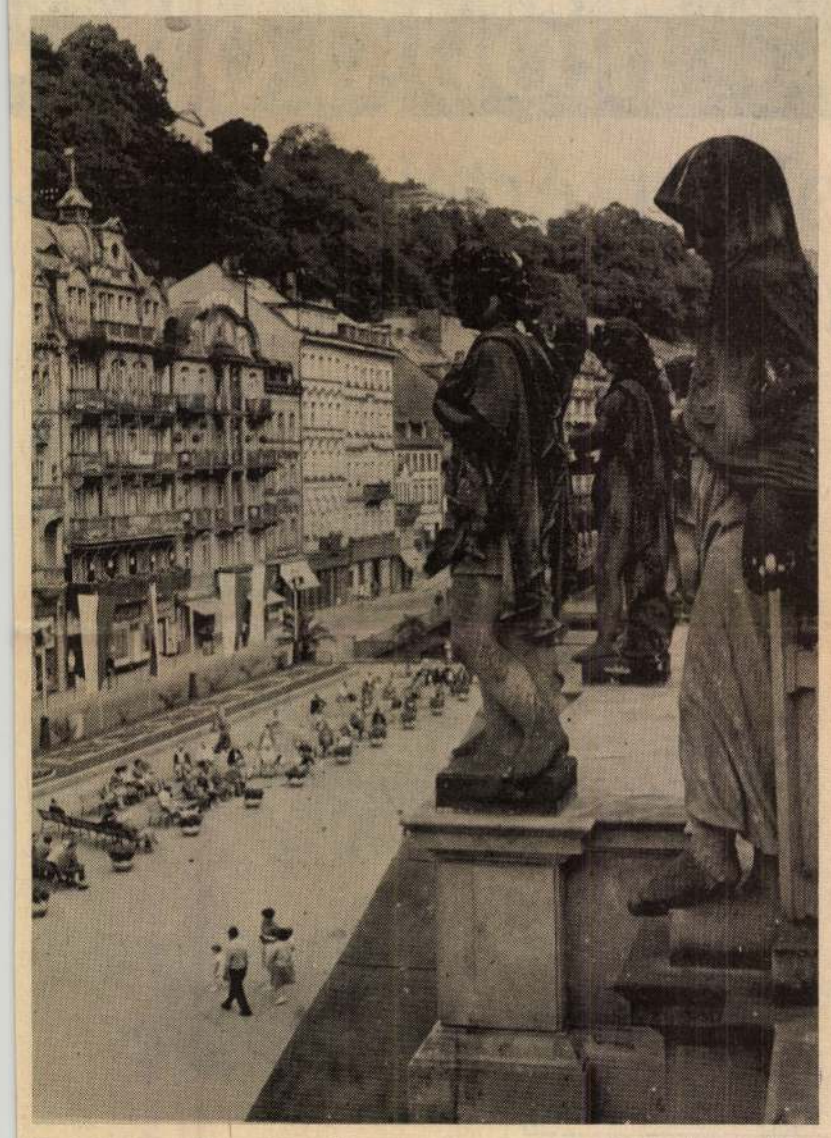

● A Karlovy Vary-i korzó. (MTI-fotó — KS)

betegség gyógyítására, a szív és érrendszeri zavarok megelőzésére is. Általában háromhetes ivó-, fürdő- és mozgásterápiás kúrára érkeznek a betegek.

Forró ásványvízzel telt porcelánbögrékkel kezükben sétálnak az emberek az ivókutak közelében, a város korzóján. Sokan mennek el a kétezer méter mélységből feltörő főforráshoz. A Vridló szökőkút 72 fokos vize 12 méter magasra szökken, egész az üveg- és acélkupola tetejéig; kétezer liter víz fakad itt percenként.

— Évente 5 millió palack gyógyvíz hagyja el a töltőállomást. Kiválóan alkalmas házi gyógykezelésre — magyarázza kísérőm —, csak fel kell melegíteni, és lassan kortyolva inni.

— Úgy tudom, összesen 12 gyógyforrása van a városnak...

— És még egy. Ne feledkezzen meg a tizenharmadikról.

— Az hol van?

— Például itt — állít meg egy kirakat előtt, a lapos üvegekre mutatva, melyeken a felirat: BECHEROVKA. A gyógyfüvekből főzött híres Károly-fürdői specialitás épp olyan kedvelt ital, mint nálunk a Hubertus, vagy az Unicum.

Karel Neidl meggyőződéssel mondja:

— Sokan eszküsznek rá hogy a „forrásvizek" között ez a leghatásosabb. Soha nem lehet tudni, kinek mi használ...

H. A.

STELLA ADORJÁN

Kínos hely

Ott üldögéltünk a teraszon, langyos málnaszörppel locsolgattuk égő torkunkat, amikor a társaság egyik tagja a szomszédjához fordult:

— Holnap felhívlak. Mennyi is a telefonszámod?

A kérdezett végigtörölte gyöngyöző homlokát, és dadogni kezdett:

— Háromszáznyolcvan... izé... Gyerekek, ebben a hőségben elfelejtettem a saját telefonszámomat.

Nem történt semmi. Megnézték a telefonkönyvet.

Viszont megkezdődött az a sorozat, amit „az semmi" gyűjtőnévvel tart nyilván az anekdotairodalom. Mindenki le akarta tromfolni a másikat a saját történetével. Jómagam is letettem a garast:

— Az semmi, hogy valaki elfelejti a telefonszámát! De az már valami, ha elfelejti, hogy hol lakik!

És már mesélem is.

Réges-régen történt, az első világháború előtt. Egy kedves, tehetséges fiatal író, a nem is nagyon régen elköltözött Relle Pál, első párizsi útjára készült. Húszéves volt. Jó barátai tanácsokat adogattak, és Pásztor Árpád, a világjáró újságíró remek címekkel látta el, közte, olcsó lakáscímmel. A diáknegyedben feküdt az ajánlott kis szálloda, Az Ady által megénekelt Szent Mihály útján. Hotel des Mines-nek hívták. Pásztor Árpád nem állította, hogy luxusszálloda.

— Úgysem vagy otthon egész nap — mondotta és ezzel körülbelül megadta a kis hotel rangját.

Késő este érkezett Relle a fény városába. Vézna testét összepotyolta a kétnapos; fapados utazás, de nem törődött a fáradtsággal, ki sem pakolt a parányi padlásszobában, mohón vágott neki a város rengetegének. Átsétált a hídon, és csakhamar Párizs középpontjában ámuldozott. Egyszerre akart megnézni mindent. Napóleon sírját, a Mona Lisát, a Milói vénuszt, a Luxemburg klasszikus vásznait, mivel azonban éjjel a múzeumok zárva voltak, de a mulatóhelyeket nyitva találta, amennyire kis pénzecskéje engedte, az éjszakai Párizs bűnös életének tanulmányozásába merült.

Hajnal négy órakor kitört rajta a halálos fáradtság. Hazamenni, aludni! Elindult a diáknegyed felé. Hol is lakik? Rémület fogta el. Az élmények súlyától elkínzott agya nem akart engedelmeskedni. Hiába gyötörte magát, nem jutott eszébe a szálloda neve vagy címe. Eldadogta a rendőrnek a keservét, körülírta a szállodát. A havelockos rendőr a vállát vonogatta:

— Uram, a kártíében legalább száz hotel van!

Ott áll a fiatal pesti író a Rivoli árkádjai alatt, és nem tudja, hova menjen. Mitévő legyen? Megerőltette az agyát, és csakhamar eszébe jutott az egyetlen mentő megoldás. A főpostára rohant és a következő sürgönyt adta fel Pásztor Árpádnak:

„Hol lakom? Sürgős drótválaszt kérek főposta restante, Párizs, Relle Pali".

Leült a postán egy padra, és bóbiskolva várta a választ.

Történetesen Pásztorék leutaztak a Balatonra, és az író öreg szakácsnője kapta meg a sürgönyt. Nyomban plajbászt ragadott, és a délelőtti órákban már Relle kezei között volt a drótválasz:

„A Pozsonyi út 16-ba tetszik lakni. Mari néni".

HUMOR

— Miért váltál el a feleségedtől?

— Mert megmérgezte az életemet.

— És akkor miért vettél egy másik nőt?

— Ellenméregként!

Két barát beszélget a házasságról::

— Talán a lottó jobb, mint a házasság.

— Miért?

— Ott legalább van valami reményed!

EK

ndron el-
Fürdő u.
5601

5 tejelő
Kecske-
31. Pintér
4145

kg körüli
ecskemét,
út 47.
k.
4143

lgyi Víz-
980 évben
zint-súly-
ul rendel-
István.
1481

(fehér) és
árga) na-
megkezd-
elveszünk,
r u. 13.
lomás.
4858

vállalunk.
Bánfalvi
nét, Vacsi
klődni: 17
Kövesvári.
4141

grendelői-
i és egyéb
rövid ha-
Székely
ó Kecske-
12. 30

R 28-án
vesztettem
iratokkal
becsületes
ob az ira-
ssza. Id.
Kecskemét,
5652

dugaty-
zást, sze-
, RS trak-
óth. Kiskő-
2962

ELŐNEVELT vörös csirke íratható. Baja, Kisdobos út 7. sz. (Bokodi útról nyílik balra.) 1527

A szolnoki Szamuely Tibor Gépipari Szakközépiskola mellett működő KGM Állami Technikusminősítő Bizottság (5001 Szolnok, Tanácsköztársaság útja 1. Tel.: 120-27, 121-57) 1980. jan. 1.—máj 31-ig KGM profilú TECHNIKUSKÉPZÉSRE fogad el jelentkezéseket. Bővebb felvilágosítást, tájékoztatót és jelentkezési lapot naponként 8—16 óra között bocsájtunk az érdeklődők rendelkezésére. 25

A KPM Közúti Igazgatóság Kecskemét, Bocskai u. 5. Z 992 142, Z 992 143, Z 992 144, Z 992 145, Z 992 146 számú cégszerű aláírt és lebélyegzett keretösszeg nélküli elszámolási utalványa elveszett. 47

Házasság

41 ÉVES jó megjelenésű, erős alkatú középmagas gyermektelen elvált nő társaság hiányában ezúton keresi korban hozzáillő intelligens, jó megjelenésű, magas, barna férfi ismeretségét házasság céljából. Kalandorok ne írjanak. Lehetőleg kézzel írott fényképes leveleket várok. Leveleket „Igényes" jeligére a kiadóba kérek. 5653

32 ÉVES szakmunkás, erős járáshibával keresi olyan testi hibás leány ismeretségét, aki el tudná képzelni életét Szegeden egy megértő családi légkörben. Leveleket „Boldog új esztendő 134955" jeligére a szegedi hirdetőbe. 23

Gyászhír

Fájó szívvel tudatjuk, hogy férjem, édesapám

ID. GUBACSI LÁSZLÓ

Kecskemét, Tűzoltó u. 21. szám alatti lakos, 58 éves korában, december 30-án elhunyt. Temetése f. hó 8-án, negyed 4 órakor lesz a kecskeméti Köztemetőben. Gyászoló család. 4149

• • •

Fájdalommal tudatjuk, hogy férjem, édesapánk, nagyapánk

FÖLDHÁZI MIHÁLY

december 29-én, hosszú szenvedés után, 53 éves korában elhunyt. Temetése f. hó 8-án, fél 3 órakor lesz a kecskeméti Köztemetőben. Gyászoló család. 5608

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett édesanyánk

MÁNYOKI FERENCNÉ
Mányi Mária Irén

hosszú szenvedés után, december 30-án, 47 éves korában elhunyt. Temetése f. hó 9-én, háromnegyed 2 órakor lesz a kecskeméti Köztemetőben. Gyászoló család. 5610

Köszönetnyilvánítás

Ezúton mondunk hálás köszönetet mindazon rokonoknak, szomszédoknak, jó ismerősöknek, akik

ÖZV. GYURIS SÁNDORNÉ

temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek és fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család. 4148

KEREKEGYHÁZI FOGYASZTÓINK FIGYELMÉBE!

A DÉMÁSZ Nagykőrösi Üzemigazgatósága értesíti t. fogyasztóit, hogy 1980. január 8-tól kezdődően Kerekegyháza nagyközség bel- és külterületén az áramszolgáltatói feladatokat a DÉMÁSZ Lajosmizsei Kirendeltsége fogja végezni.

Cím: Lajosmizse 6050 Dózsa György út 59—61.
Telefon: Lajosmizse 88.

A fogyasztói hibabejelentés továbbra is a tanácsházán történik, illetve közvetlenül bejelenthető a megadott telefonszámon.

A hibák elhárításának rendje az eddigiektől annyiban tér el, hogy hetenként két alkalommal — kedden és pénteken — fogjuk az egy fogyasztót érintő hibákat

Munkaalkalom

FÉKON Ruházati Vállalat Kalocsai Gyára felvételre keres a város központjában, az autóbuszállomás közelében épülő korszerű, új üzemébe fehérneműkészítő, női és férfiszabó szakmunkásokat. Továbbá tiszta, könnyű fizikai munkára felvesz és a jelenlegi gyárában betanít fiatal lányokat és női munkavállalókat kétműszakos munkaidő beosztással. A jelentkező dolgozókat három, illetve hat hónap alatt betanítjuk konfekcióipari gépi varrómunkára. A betanítási idő alatt kedvezményes normakövetelmény mellett megfelelő keresetet biztosítunk. (A kollektív szerződés alapján.) Szociális, kulturális ellátás és továbbtanulási lehetőség biztosított. Felvételre jelentkezni lehet — szombat kivételével — mindennap 8—16 óráig a gyár munkaügyi csoportjánál, Kalocsa, I. István u. 19. szám alatt. 237

AZ ALFÖLDI TÜZÉP Vállalat gyakorlott bérelszámolót és SZTK-ügyintézőt meghatározott időre felvesz. Jelentkezés: Kecskemét, Nagykőrösi utca 32. III. emelet, Munkaügyi osztály vezetőjénél. 23

A BRG Magnetofongyára (Kecskemét, Szolnoki út 16.) technológiai fejlesztési osztályt szervez. Vezetői és fejlesztői mérnöki beosztásokra okleveles gépészmérnökök és gépész, valamint automatika szakos üzemmérnökök jelentkezését várjuk. Jelentkezés a gyár Személyzeti osztályán. 36

A LAMPART Zománcipari Művek kecskeméti gyára Kecskemét, Halasi út 2. pályázatot hirdet műszaki raktárvezetői munkakör betöltésére. Pályázati feltétel: a) Műszaki anyagismeret, b) Középfokú technikumi végzettség és raktározási szaktanfolyam, c) Több éves raktárvezetői gyakorlat, d) 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány. Pályázni lehet személyesen vagy írásban a gyár Személyzeti osztályán, Kecskemét, Halasi út 2.

A TISZAKÉCSKEI ÁFÉSZ idényjellegű melegkonyhás Strand vendéglő (melynek éves forgalma 1800 ezer képesítéssel rendelkező üzletvezető helyettest keres. Jelentkezni ÁFÉSZ Központ, Tiszakécske, 150.

Klossy Irén, grafikus

FÁK. KLOSSY IRÉN RÉZKARCA

15

márc. 8.

a nők közül elsőként a csoport tagja.
lső kiállításom Dubrovnikban volt. Aztán
net ott Mitterrand is megnézte. Azóta bejá
. Festményeimet láthatták New Yorkban,
an, Rómában, Bécsben, Zürichben, Bonnba
n. Még most is van hat hold földem, de na
etem meg. Inkább festegetek. Ez olyan
beszélgetnék.
evés naiv festő képein láthatók gyerekek, a
szinte sohasem hiányoznak. Számomra ez
.
vacsicai naivok képei felvidítanak, jókedvr
ínűleg ebben rejlik legnagyobb vonzóerejük
tjukat világhírűvé.

Márk

francia filmipar kihí

izsi tudósítónktól.)
seredetten harcol kivívott helyének meg
a film két nagy vetélytársával, a televíz
kai filmdömpinggel. A kulturális kormányz
szerint egyelőre sikerrel. Az előbbivel úg
vetségre lép, az utóbbival pedig úgy, ho
tólagosan megállapított kvóták megtartá
dónak. Ezzel egy időben a kormány részlete
atás-politikát dolgozott ki a gyártók, a for

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR SAJTÓFIGYELŐ KFT.
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén, grafikus-
művész

PETŐFI NÉPE

1980 ÁPR 27

1021

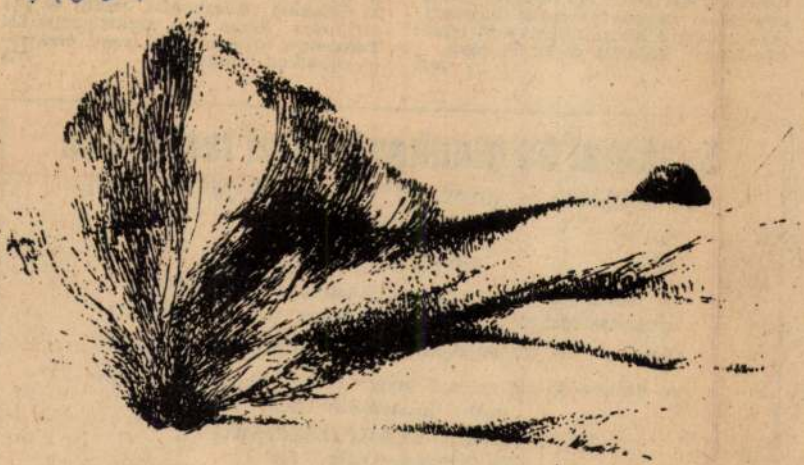

● Klossy Irén grafikája: Tavasz.

zet munkaügyi előadója ad.

A VÁROSI Tanács Kommunáli
Költségvetési Üzem gyakorlott S
ügyintézőt és bérelszámolót meg
rozott időre felvesz. Jelentkezni
Kecskemét, Thököly u. 34. sz. al

Szakmai és m

különbözeti és minősítő vizsgára a jelentkezési határidő:

1980. május 25.

Munkavédelmi szakra jelentkezés az SZMT munkavédelmi osztályán. Képzés az iskolánkban.

Gépész- és villamosszakra jelentkezés az iskolánál.

A dolgozók tagozatain most érettségizők előzetesen már jelentkezhetnek.

DÉRI MIKSA SZAKKÖZÉPISKOLA,
6724 Szeged, Úttörő tér 7.

512

Klossy Irén

Klossy Irén: Parti fák

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 14.

zonnyal mindenféleképp megvizsgálták. Ismerem az ilyenkor használatos szöveget, ugyanazt, ami a gyümölcsöt ritkán látott málnaszörpökön, savanyúcukron, dzsemen is szerepel: „Engedélyezett festékkel színezve". Biztos, hogy a tudomány jelenlegi állása, a ma hatékonyan elvégezhető vizsgálatok szerint az őzike-festéknek semmi káros hatása nincs, s remélem azt is, hogy a majdan nagyra növő gyermekem bölcs kortársai sem mutatnak ki ilyet. Két okból azonban nem nyugtat meg a gumiállat staniclián szereplő felirat.

Láttuk a századelőn készült érdekes röntgenfelvételeket csontváz kezekről, rajtuk gyűrűkkel. S hallottuk, hogy az izgalmas új találmánnyal ilymódon szórakozó uracsok és hölgyecskék gyakran súragnatatlan festéket gyártam.

Igazán arra a gyártóra, meg arra a közvéleményre vagyok dühös, amelyik nevetve legyint — egyébként alighanem megalapozatlan — aggodalmaimra. A fenébe is, lehet hogy ostobaság, de legalább gondolják végig, mérlegeljék, mielőtt kinevetik. Mert mi van, ha féltjük világunkat az atomháborútól, egy lehetséges kozmikus katasztrófától, az élelmiszerek csökkenő mennyiségétől, s ugyanakkor tán a kávénk édesítése vagy az útnak indulásunk előtti illatosítás okozza majd a világ pusztulását?!

★

Tudósok már foglalkoztak a kozmetikában, iparban használatos spraykkel, melyek tönkretehetik a légkör létfontosságú ózonré-

rafástól. Egyszerűen tudomásul kene venni, hogy elsülhet a kapanyél is.

A jelenségek ritkán egyértelműek, ritkán határolható el egymástól ágyu és kapanyél. Mármost mit tegyünk? Vállaljuk a sok jóért a kevés rosszat, avagy a jót is eldobjuk a rossz miatt?

A világ orvostudományi berkeiben tavasztájt arról suttogtak, hogy a Kínai Népköztársaság biztos hatású, férfiak által szedhető fogamzásgátlót állított elő. A suttogásból nem lett szenzáció, mert ilyen kacsát átlagosan hetente hoz valamelyik világlap. Akkor kezdett az ügy gyanússá válni, amikor kiderült, hogy a sanghaji orvosok egyáltalán nem keresték a publicitást, mint ilyenkor szokás, sőt, csak nyílt rákérdezésre ismerték el válldett a gyógyszerrel. Csakhogy az európai laboratóriumokban hullottak a fehéregerek — a túladagolt Gossypoltól. S annak is híre járt, hogy az Egyesült Államokban más gyógyászati céllal ugyan, de a harmincas években már létezett egy hasonló szer, melyet a májra és epére gyakorolt veszedelmes hatása miatt azóta is tiltanak.

Tudják-e tehát azok a sanghaji orvosok, mire hat még a Gossypol, s egyenlő arányban áll-e ez a hatás a gyógyszer jótéteményeivel?

★

Lehet ezt az egyenleget gondatlanul vállalni és lehet más célok szolgálatában, nagyon cinikusan is. Mert nem volt még példa arra, hogy akármilyen közvélemény

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG
1979 MÁR 17

Klossy Irén, grafikus
művész

1021

egy szál cigánygyerek nem sok
de még annyi se hegedül

KLOSSY IRÉN: VÍZPART.

asáról szól, a múlandos
halhatatlanságról.

Nem meseopera ez a s
neki értelmében. Janácek
éves volt, amikor e művet
álta. („*Az erdőért és ö*
aim szomorúsága miatt.
s emberszereplői meg a környe-
et, az erdő *egy* nagy és eltéphe-
etlen egységben fonódik össze a
Mindenség részeként. De az egy-
ségen belül szól a mű szabadság-
ban és leigázottságban élőkről is.
a mesék allegorikus nyelvén. Szól
a szerelem szabadságáról, és el-
nyomott, beteljesületlen vágyak-
ról, álmokról. Nincs jelentősége,
hogy melyik témát fogalmazza a

akkor a kis béka így felel:

„Magát sose láttam, viszont
egyik nagyapám ismert egy er-
dészt. De hol van az már... Ideje
lejárt, csak a mesében él." Az
öregedő Erdész megérti a Termé-
szet, az Élet nagy Rendjét, lelké-
be visszatér a harmónia, moso-
lyogva néz körül, körülötte meg-
mozdul az újjászülető tavaszi er-
dő.

Kovács Béla a szovjet képzőművészeti kiállítást

... fajtörést, kinek hi-
mi kötődése, és nem csak hival-

Klossy Irén, grafikus

KLOSSY IRÉN: DUNA-PART.

13

Klossy [illegible]

Népszabadság, Bp. 1979 júl. 8.

Klossy Ireń, grafikus

Kép:

Kép.

Klossy Ireń: Dombos tóy

Borító 4.

Forrás, Kuslemét, 1979. jan.

XI/1.

Klossy Ireń, grafikus

Li Brodi Ireneu.

Bánszky Pál: A grafika új minőségre 80-82

Torrás, Kastemét, 1979. jan. XI/1.

Klossy Irén

Klossy Irén: Magyar táj

Élet és Irodalom, Bp. 197

[redacted] XXIII. évf. 12.s

13. lap.

[redacted]

— kérdezte méltatlankodva

. Nem fantasztikus? De ez
den. Dr. Meier szerint azt
vítani, hogy az egyidejű dol-
idejűek, meg hogy a fény da-

zélned kellett volna vele.
tottam, hogy dr. Meier, aki
náló, ugrat esetleg. Együtt
ekkel, és leszögeztem, hogy
okat becsülettel véleme-
azt is állíthatja, hogy
a fény.

hogy egyik firkálmá-
elyik egyetemre, de a
neki, lesújtó véleme-
oltam, ez jót tesz
igszik kicsit. Nincs
ket betanítani!

mondta az asz-
illapul.
felmond, és
z mit szólsz?
— Disznó-

dós a már meglevő tapasztalatokra gondol ki elméletet, így hát ezek az elméletek csak addig érvényesek, amíg új tapasztalatok nem mondanak ellent nekik. Én azonban előbb dolgoztam ki elméletemet, és a kísérletek csak később igazoltak. A tömeg ezt úgy éli át, hogy a valóság igazodott a szavaimhoz. Ez persze csacsiság; az viszont jó, ha tisztelik a közfelfogástól elrugaszkodó gondolkodás erejét."

Charlie-ra nézett és folytatta gondolatmenetét:

„Persze Charlie sem ért többet belőlem, mint ezek itt, körülöttünk. Ez Charlie ereje: azonos velük. Zsenijének az a titka, hogy fürge kis testében koncentrálja a roppant tömeg lelki és szellemi energiáit. Ha jobban megnézem, hasonlít rám: csak hajviseletén és bajsza szabásán kéne változtatnia. Egyébként is sok mindenben hasonlítunk. Tudományos munkámat az az ellenállhatatlan vágy serkenti, hogy megértsem a természet titkait; ettől teljesen független igazságszeretetem és az a törekvésem, hogy segítsek javítani az emberiség állapotán. Ez utóbbi minőségemben rokona vagyok ennek a bohócnak, csak hát ő persze ezen a téren sok-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1979 JUL 14
Klossy Irén

ÉLET ÉS IRODALOM

1021

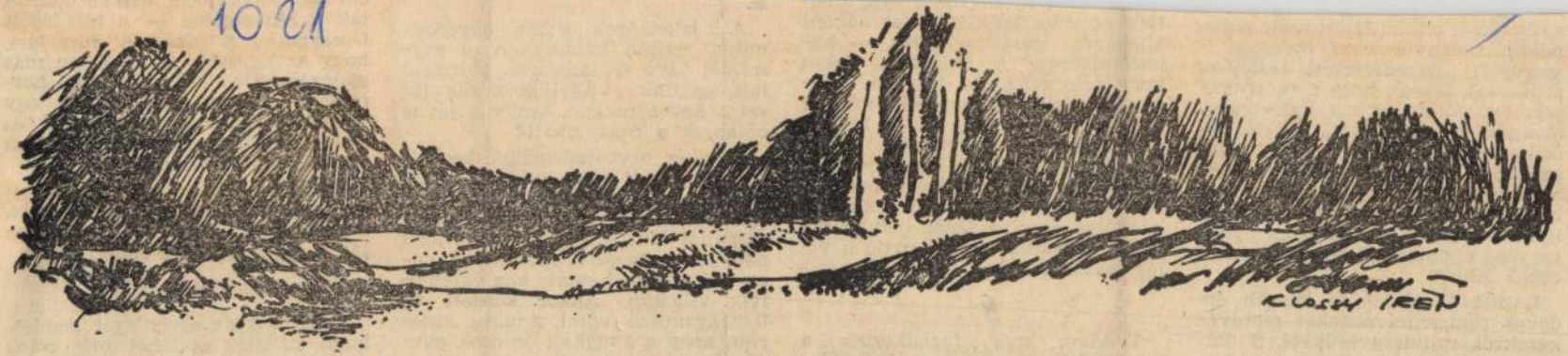

Klossy Irén: Parti fák

gyümölcsöt ritkán látott málnaszörpökön, savanyúcukron, dzsemen is szerepel: „Engedélyezett festékkel színezve". Biztos, hogy a tudomány jelenlegi állása, a ma hatékonyan elvégezhető vizsgálatok szerint az őzike-festéknek semmi káros hatása nincs, s remélem azt is, hogy a majdan nagyra növő gyermekem bölcs kortársai sem mutatnak ki ilyet. Két okból azonban nem nyugtat meg a gumiállat staniclián szereplő felirat.

Láttuk a századelőn készült érdekes röntgenfelvételeket csontvázkezekről, rajtuk gyűrűkkel. S hallottuk, hogy az izgalmas új találmánnyal ilymódon szórakozó uracsok és hölgyecskék gyakran sú-

[illegible] vagyok dühös, amelyik nevetve legyint — egyébként alighanem megalapozatlan — aggodalmaimra. A fenébe is, lehet hogy ostobaság, de legalább gondolják végig, mérlegeljék, mielőtt kinevetik. Mert mi van, ha féltjük világunkat az atomháborútól, egy lehetséges kozmikus katasztrófától, az élelmiszerek csökkenő mennyiségétől, s ugyanakkor tán a kávénk édesítése vagy az útnak indulásunk előtti illatosítás okozza majd a világ pusztulását?!

★

Tudósok már foglalkoztak a kozmetikában, iparban használatos spraykkel, melyek tönkretehetik a légkör létfontosságú ózonré-

is.

A jelenségek ritkán egyértelműek, ritkán határolható el egymástól ágyu és kapanyél. Mármost mit tegyünk? Vállaljuk a sok jóért a kevés rosszat, avagy a jót is eldobjuk a rossz miatt?

A világ orvostudományi berkelben tavasztájt arról suttogtak, hogy a Kínai Népköztársaság biztos hatású, férfiak által szedhető fogamzásgátlót állított elő. A suttogásból nem lett szenzáció, mert ilyen kacsát átlagosan hetente hoz valamelyik világlap. Akkor kezdett az ügy gyanússá válni, amikor kiderült, hogy a sanghaji orvosok egyáltalán nem keresték a publicitást, mint ilyenkor szokás, sőt, csak nyílt rákérdezésre ismerték el vall-

★

Lehet ezt az egyenleget gondatlanul vállalni és lehet más célok szolgálatában, nagyon cinikusan is. Mert nem volt még példa arra, hogy akármilyen közvélemény

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748. 340-726
1979 MÁR 2 4
ÉLET ÉS IRODALOM

Klossy Irén
grafikusművész

1021

Klossy Irén: Magyar táj

dezte méltatlankodva

n fantasztikus? De ez
Dr. Meier szerint azt
hogy az egyidejű dol-
, meg hogy a fény da-

kellett volna vele.
hogy dr. Meier, aki
ugrat esetleg. Együtt
l, és leszögeztem, hogy
t becsülettel véleme-
azt is állíthatja, hogy
a fény.

, hogy egyik firkálmá-
melyik egyetemre, de a
te neki, lesújtó véle-
gondoltam, ez jót tesz
egnyugszik kicsit. Nincs
nbereket betanítani!
t.

dós a már meglevő tapasztalatokra gondol ki elméletet, így hát ezek az elméletek csak addig érvényesek, amíg új tapasztalatok nem mondanak ellent nekik. Én azonban előbb dolgoztam ki elméletemet, és a kísérletek csak később igazoltak. A tömeg ezt úgy éli át, hogy a valóság igazodott a szavaimhoz. Ez persze csacsiság; az viszont jó, ha tisztelik a közfelfogástól elrugaszkodó gondolkodás erejét."

Charlie-ra nézett és folytatta gondolatmenetét:

„Persze Charlie sem ért többet belőlem, mint ezek itt, körülöttünk. Ez Charlie ereje: azonos velük. Zsenijének az a titka, hogy fürge kis testében koncentrálja a roppant tömeg lelki és szellemi energiáit. Ha jobban megnézem, hasonlít rám: csak hajviseletén és bajsza szabásán kéne változtatnia. Egyébként is sok mindenben hasonlítunk. Tudományos munkámat az az ellenállhatatlan vágy serkenti, hogy megértsem a természet

Vö Klossy Iréh

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUL 8

Grafikusművészek

NÉPSZABADSÁG

a negyvenes évek fordulóján, most is majdnemhogy kimarad a „nemzeti leltárból" a magyar szocialista irodalom egy figyelemre

lennie, akként például, ahogy Benjámin László az. *(Magvető.)*

Hajdu Ráfis Gábor

KLOSSY IRÉN: DUNA-PART.

...esnek, figyel...
...rzi a kísérletet.
Az alábbiakban...
...nutatok be Mih...
...nájából.

*

CJURUPA: Né...
Vlagyimir Iljics, ...
miként állunk a ...
...éssel...

LENIN: Miről v...

CJURUPA: Sze...
mutatta a jelentés...
gantikus sikerekr...
igazában pedig mindez hazugság
és szembekötősdi!

FIATAL MUNKATÁRS: Alekszandr Dmitrijevics, ön fölöslegesen dramatizál...

CJURUPA: Dehogy, dehogy, a sikereink valóban kolosszálisak: a levelezők létszámát, például, hetven százalékkal, a Földművelésügyi Népbiztosság repülőseinek létszámát pedig száz százalékkal csökkentettük!

LENIN: Szemjon Iljics, ugyan miféle repülősök vannak a Földművelésügyi Népbiztosság státu-...

...ai
...ga
...a-
...
...tív
okokat. Az adott esetben, nekem ez a meggyőződésem, minden az ügy érdekében történt. Minden népbiztosság élén tapasztalt bolsevik áll, s ha ők új embereket vesznek fel, ez azt jelenti: nyomós indoka lehet ennek.

LENIN: Nagyon szeretném megérteni, hogy mi az ügy érdeke... Rendelkezéseket hozunk, önök pedig barátian telefonálgatnak egymásnak, s a rendeleteket üres papírrongyokká változtatják. Mi az ördögnek közöljük a Pravdában ezeket az önök „átpoetizált" jelentéseit a rendeletek tel-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 DEC 17

PETŐFI NÉPE

Klossy Irén

1021

• Klossy Irén grafikái

gassa
illanatig

ADJA FEL
SONYI
ÉNYEIT !

CSOMAGOLÁSSAL
ÉSSEL SEGITSE
N IÁT!

lületek egy-egy folyóméterén.

Gyakori és közismert jelensé hogy az utcát róva látyakos idő ben benedvesedett lábbelink szá radáskor többé-kevésbé feltűn szürkés foltok formájában kiütkö zik felületén a só. Tudott dolo az is, hogy a sós hólé korrodál hatásának még a leggondosabba védett fémfelületek sem állna ellent. Ha lehet, még károsab az élő szervezetekre, így a növ nyekre, az utcai fákra a kiszó

Mit kell tudni

A világon évente
hárommillió
ok su-

Klossy Irén, grafikusművész

A Bács-Kiskun megyei hetedik grafikai tárlat a Megyei Művelődési Központban látható. – Magával ragadó, letisztult egyszerűség jellemzi Klossy Irént, Kalmárné Horóczi Margitot és Molnár Pétert. Látásmódjuk, lehelletszerű finom technikájuk nem hagyja hidegen a szemlélőt.

Klossy Irén: „A megtalált boldogság" c. (rézk.)

Varga Mihály: Grafikai tárlat, hetedszer.
Petőfi Népe, 1981. jún. 14.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klug László, amatőr festő

SOMOGYI NÉPLAP

„Téli táj" c. műve

1981 JAN 31

1021

A tab

A „V... lányok ismét

A fél évtizedet senki sem tartja jubileumnak, épp ezért nem is ünneplik. A Tabi Videoton női csapata mégis ünnepélyessé tette az egyesület számára az ötödik évet. Az 1976-tól létező női csapat most verekedte vissza magát az NB II-be, ahol korábban már eltöltött néhány

kerültek a »sétálók« csoportjába: Pápa, Esztergom, Sopron és Keszthely csapatával kellett szembenézniük. Lényegében ugyanaz a csapat szerzett jogot ismét az NB II-re, amelyik egy évvel korábban elköszönt. Mondhatnánk ezzel a lányok teljesítették kötelességüket, helyre-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén, grafikus-

MAGYAR SZÓ

művek.

1980 DEC 21

1021

Vonalak varázsa

Duna-part

Ezernyi vékony fekete vonal, mintha a művész meghosszabbított idegszálai töltenék be a fehér papírt. Ezekből az érzékeny, önálló életet élő vonalakból alakítja képeit *KLOSSY Irén*, fiatal bajai grafikusművész. Képein a Duna-part bokrai, fái elevenednek meg. A ritkuló vagy sűrűsödő vonalak napfénnyé, árnyékká lényegülnek át. A természet szépségét, békéjét örökíti meg.

Az idén Zomborban is sikerrel mutatkozott be. Hatvankét képében gyönyörködhetett a látogató. A megnyitón Milan Konjović, az idős mester is elismeréssel szólt munkájáról.

Klossy Irén Baján született 1943-ban. Korán megismerte a képek varázsát, hiszen édesapja lelkes műgyűjtő. Különösen nagy hatással volt rá Nagy István, az európai viszonylatban is híres bajai festő.

Pedagógiai főiskolát végzett Pécsett, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolán szerzett oklevelet. 1969 óta a bajai Tanítóképző Főiskolán tanít. Részt vesz országos és megyei tárlatokon, könyveket illusztrál, több önálló kiállításon mutatta be alkotásait. Mindig új utakat keres, rajzol, fát metsz, és rézkarcot készít, de témája állandó: a megújuló szépségében kifogyhatatlan természet.

valamennyi
mazással és
lamennyi m
zatási időre

A pályázat
15. napig érvényes.

A pályázati föltételeket igazoló okmányokkal ellátott kérvényt a megszabott határidőn belül az alábbi címre kell eljuttatni.

SOUR Agros, Konkursnoj komisiji, 24000 Subotica, ul. Petefi Šandora 4.
Munkába lépés valamennyi munkahely esetében megegyezés szerint.

1419/I

A kanizsai EGÉSZSÉGHÁZ Rendelőszolgálata társultmunka-alapszervezetének tanácsa

PÁLYÁZAT ÚTJÁN FELVESZ:

- **ÁLTALÁNOS ORVOST a horgosi egészségügyi redelőbe.**
  A munkaviszony meghatározatlan időre szól.

FELTÉTELEK:

— orvostudományi egyetemi végzettség, letöltött gyakorlati idővel,

— szerbhorvát és magyar nyelvtudás,

— férfiak esetében előnyben részesülnek a katonaviselt személyek.

Személyi jövedelem a személyi jövedelem elosztásáról szóló önigazgatási megegyezés szerint.

A kérvényt a pályázat közzétételétől számított 15 napon belül a fenti címre kell eljuttatni.

1425/I

Klossy Imre, grafikusművész

a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége Közép-magyarországi Területi Szervezete nyári tárlatot rendezett Kalocsán. A kiállítás immár szokássá vándorol szept. közepén.

Szerepelnek a művész művei, elemi vonalakból kirajzolódó tömegei, amelyek önmagukban is rit-must, mozgást hoztak a tárlatra.

Halász Ferenc: Ezt láttuk, ezt látják.
Petőfi Népe, 1980. aug. 17.

Klossy Irén, grafikusművész

A győri Műcsarnokban kiállító bajai képzőművészek művei láthatók okt. 11-ig. – Klossy Irén, tollrajzai szélfútta füstként csapkodnak a vásznon és finomak is, mint a füst. A „nagy víz", az „Évszakok" sorozat egyéni; a látogató elálldogálhat előttük, próbálgathatja fantáziáját.
(emlitve és repr.)

Pió Márta: Hét festő a győri Műcsarnokban.
Petőfi Népe, 1981. szept. 27.

Klossy Imre, festő

1 festmény: repr.

Klossy Imre: Festmény B/III.

Forrai, Kecskemét, 1982. február XIV/2

Klossy Irén

Klossy Irén grafikusművész kiállítása június 15-én, pénteken 15.30-kor nyílik meg a kazincbarcikai városi kiállítóteremben. A kiállítás július 13-ig tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1984. VI. 15.

Klossy Ivém. grafikus

Az Erdei Ferenc Műv. Központban az idősebb mesterek mellett bemutatkoznak a művésznői pálya jellegét egyre inkább befolyásoló fiatalok. Önálló kiállításon láthatók majd Hegedűs L. László Molnár Péter, Klossy Ivém, Bagi Béla és Turi Endre alkotásai.

Kiállítási tervek.

Petőfi Népe, 1983. febr. 9. 5. old.

KLOSSY Irén (festő)

KLOSSY IRÉN grafikusművész munkáit bemutató kiállítást rendeztek a bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskolán. A kiállítást Sümegi György művészettörténész nyitotta meg 1985. április 24-én.

Forrás, 1985/6. 96.p.

Klossy Irén, grafikusművész

A népszerű bajai képzőművészeti kört Rudnay Gyula vezette, B. Mikli Ferenc a művésztelepen tanárként és titkárként dolgozott. – Nehéz volna felsorolni, hogy hány volt körtag országos hírű ma már, – pld.: Szurcsik János, Udvardi Erzsébet, Hantos Károly, Novák Lajos, Weintrager Adolf, Klossy Irén, Bakay Erzsébet...

Koloh Elek: B. Mikli Ferenc.
Petőfi Népe, 1984. jan 29.

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén grafikus

PETŐFI NÉPE

1983 JUL 3

1021

(Klossy Irén grafikája)

négyszögöl földdel. Kecskemét, Alsószéktó 153. szám alatt. 7331

M—24-es Volgá
tó. Soltvadkert
7.

A VEGYÉPSZER Vállalat Tiszakécskei Gyára jogtanácsost keres szeptember 1-i belépéssel, legalább 5 éves szakmai gyakorlattal. Két és félszobás lakást biztosítunk, fizetést megegyezés szerint. Jelentkezés írásban, vagy személyesen a gyár személyzeti osztályán. 6061 Tiszakécske, Dózsa telep 69. 1149

AZ
korl
kere
a vá
Nag
zető

A B
galn
félel
kere

LIKŐRIPARI Vállalat Kecskeméti Üzeme felvesz férfi és női raktári munkásokat, palackozójába női dolgozókat. Jelentkezés Matkói út 2. Üzemvezetőnél. 2776

tári és fizikai dolgozókat felvesz. Jelentkezni lehet: Kiskunfélegyháza, Kossuth u. 6. körzeti üzemvezetőnél. 1200

rendelet szerint. Je
szövetkezet elnökéné
zeti vezetőnél.

A T

ÁLLAMI GAZDASÁGOK, TERMELŐSZÖVETKEZETEK, KISTERMELŐK RÉSZÉRE

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
TÁRSADALMI SZEMLE
1987 APR

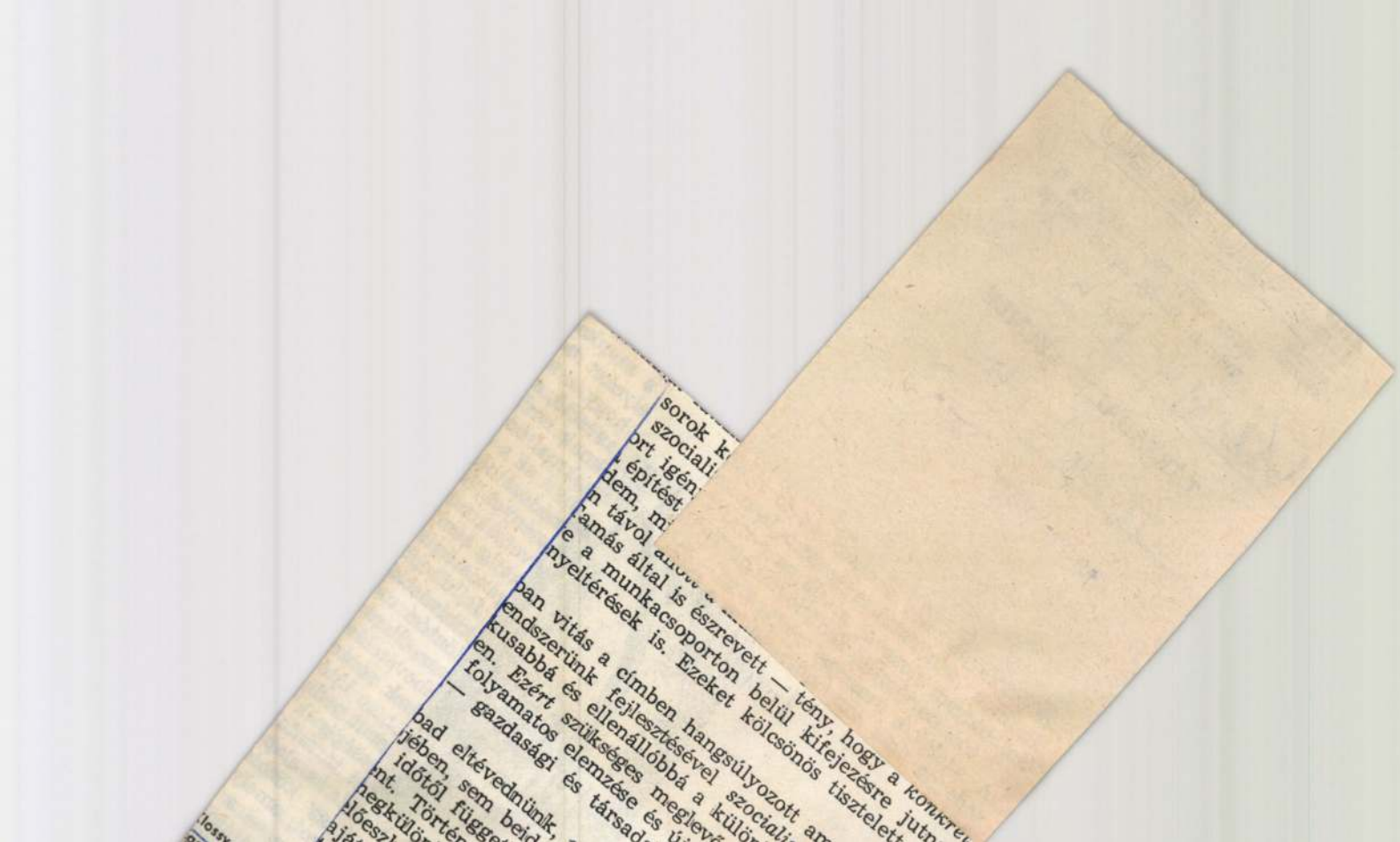

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MTI
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén, grafikus, pedagógus

PETŐFI NÉPE

1983 OKT 16

1021

● Klossy Irén: Madarak

Kiskun megyében üzemelő lerakataink:

i B. u. 15/b.	Kiskunfélegyháza,
agály u. 2.	III. ker. 185.
Dózsa Gy. u. 7.	Kiskunhalas, Magyar u. 1.
Szolnokihegy 8.	Kalocsa, Menyhárt L. u. 5.
I.	Lakitelek, Piactér mellett
os 50.	Lajosmizse, Vörösmaty u. 20.
nin u. 16.	Nagybaracska, Tulbanov u. 17.

t: Dunaföldvár, 6. sz. főútvonal mellett.

5060

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726
Klossy Irén, grafikus-művész, pedagógus
PETŐFI NÉPE
1983 JUL 2 4
1021

MŰVÉSZPORTRÉ:

Klossy Irén

„Képek között nőttem fel"

Baján született, 1943-ban. E Duna-parti városban járt általános és középiskolába, itt kapott tanítói oklevelet, itt él jelenleg is. A Képzőművészeti Főiskolán 1977-ben szerzett diplomát. A Bajai Tanítóképző Főiskola docense. Önálló kiállításon először 1970-ben mutatkozott be Szekszárdon. A *Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja* tíz éve, a *Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége* az idén fogadta tagjai közé.

— A festés kedvenc időtöltése volt nagymamámnak, sőt édesanyámnak is, apámnak pedig volt egy nagyon szép képgyűjteménye. Képek között nőttem fel, olyan családi légkörben, mely kezdettől fogva a „vizuális önkifejezésre" késztetett. Persze a tanáraimnak eleinte nem nagyon tetszett, amit rajzórákon produkáltam... Ők mást vártak egy kisgyerektől; „apáca-tisztaságú", egyszerű és egyértelmű rajzokat, nem „furcsa jeleket". Középiskolás koromban beiratkoztam az akkor még képzőművészeti szabadiskolaként emlegetett *Rudnay-körbe*. Több éven át jártam ide, s időközben sok mindent megtanultam, sok „melyebb titkot" megértettem, egy-két igazán nagyszerű mester jóvoltából.

— Nem készültem tudatosan semmilyen pályára. Ha megkérdezték, *mi leszel, ha nagy leszel*, csak a vállamat vonogattam, s fogalmam sem volt, mit válaszolhatnék... A középiskola után határoznom kellett, hogyan tovább. A tanítóképző helyben volt, s önmagában ez a tény döntötte el, hogy ide jelentkeztem. Amikor 1964-ben megkaptam a diplomát, Bácsalmásra kerültem tanítani. Közben felvettek a pécsi tanárképző rajz—történelem szakára, s két év elteltével visszaköltöztem szülővárosomba. 1969 óta tanítok a tanítóképző főiskolán népművészetet, betűírást, pedagógiai rajzot, módszertant, rajzolást, festést és alkalmazott grafikát...

● **Klossy Irén: Egri emlékére.**

Más ezekkel a felnőtt fiatalokkal együtt dolgozni, mint a kisgyerekekkel. Nem könnyebb, nem is nehezebb: más! A hallgatók többsége tele van félsszel, drukkal, miközben egy téma megoldásába kezd. Nem tudják, hogyan mondják el, vagy egyszerűen nem merik „élesben" elmondani érzéseiket, gondolataikat a ceruza vagy az ecset segítségével. Nekem elsősorban az a feladatom, hogy feloldjam bennük ezeket a feszültségeket, s közben formálódjon az ízlésük, csiszolódjon látás- és gondolkodásmódjuk. Ez utóbbiaknak különösen nagy jelentőségük van, ha arra gondolunk, hogy a rajzszakosokon múlik majd a későbbiekben, amikor diplomát szereznek, milyen lesz a felnövekvő nemzedékek látáskultúrája. Vagyis nem kicsi a tét, a felelősség...

— Sokféle technikával megpróbálkoztam, amíg rájöttem, hogy a fekete-fehér tónus, a grafika rejti számomra a legtöbb lehetőséget. Igyekszem az ábrázolt életszelet legegyszerűbb, legjellegzetesebb kontúrjait úgy érzékeltetni, hogy egy kis asszociatív hatást „ültetek" a kontúrok mögé. Mikor vagyok a munkámmal elégedett? Ha ránézve olyannak látom, mint amilyennek önmagamat. Ha sikerült úgy elmondani valamit erről a világról, ahogy valóban érzem; őszintén, minden póz, minden manipuláció nélkül. Egyébként a grafikában az ilyesmi azonnal szembetűnik. A festékek, színek mögött könnyebb elrejtőzni, mint a „csupasz" vonalak mögött. A tollrajz olyan közvetlen, akár a kézírás. Mindent elárul, azt is, hogy mi az, amit rutinból és mi az, amit ihletből produkál az ember. Ezért csak akkor dolgozom, ha úgy érzem, van valami új mondanivalóm, nehogy az ismétlés hibájába essek.

Egy időben a növény- és állatvilág ábrázolása érdekelt, pillanatnyilag a tájak konstruktív lehetőségei foglalkoztatnak. A természet megragadó mozzanatai, nyugalmat árasztó vagy változatos ritmusú jelenségei, a hegyek, tavak, háztetők... Megelevenítésük finom, elegáns, artisztikus lehetőségét kínálja a fehér és a fekete szín megannyi árnyalata, illetve az árnyalatok kompozíciója.

— Amit tollrajzaimmal, fametszeteimmel, rézkarcaimmal keresek, utazásra költöm. Többször jártam Olasz-, Görög-, Franciaés Spanyolország különböző vidékein az IBUSZ-szal. A műemlékek, múzeumok, a tájak, no és persze az emberek adta élményeimet grafikusként és pedagógusként egyaránt tudom kamatoztatni. Az *NDK Képzőművészek Szövetsége* meghívott egy alkotótáborba, ahonnan a napokban tértem haza. Nagyszerű feltételek mellett, egy hónapon át dolgozhattam egy bolgár, egy cseh, egy görög, egy lengyel és öt német művész társaságában. A tábor kiállítással zárult, Eislebenben. Hamarosan egy tíznapos jugoszláviai táborozásra megyek, s meghívást kaptam a sátoraljaújhelyi művésztelepre is.

— Hogy milyen kiállításokon láthatók jelenleg a képeim? Július elején nyílt, s augusztus végén zárul a *Nemzeti Galériában* a *Mai Magyar Grafika és Rajzművészet* című tárlat, amelyen öt grafikám szerepel. Ezen kívül a *Tihanyi múzeum* tíz képemet mutatja be a jövő hónap közepén nyíló *VII. Balatoni Kisgrafikai Biennálén.*

Koloh Elek

KÖZLEMÉNYEK

DÉMÁSZ Kiskunfélegyházi Kirendeltsége értesíti a lakosságot, hogy Kovács István Kkfháza XIII. ker. 73. sz. tanyájához a kisfeszültségű hálózat elkészült, melyet 1983. július 25-én feszültség alá helyez. Ezen időponttól a vezetékek megközelítése és érintése Tilos és életveszélyes!! 1371

Gyászhír

Mély fájdalommal tudatjuk -mindazokkal akik ismerték és szerették hogy

MARSA IMRE

Lakitelek, Táncsics M. u. 17. alatti lakos életének 64. évében hosszú betegség után július 21-én elhunyt. Temetése: f. hó 26-án 15 órakor lesz a Lakiteleki temetőben. Gyászoló család. 3378

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük a rokonoknak, ismerősöknek az Alföld Kereskedelmi Vállalatnak hogy

MAGYAR MIHÁLY

temetésén megjelentek, részvétükkel fájdalmunkat enyhitették. Gyászoló felesége és testvérei. 10914

Munkaalkalom

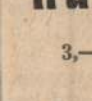

MEG NEM KÉSETT EL... JELENTKEZZEN ÖN IS a Szegedi Taurus Gumigyárba munkavállalásra. A gyár korszerű üzemeibe várjuk férfi és női munkavállalók jelentkezését. Munkafeltételek: minden szombat szabad, utazási kedvezmények, bérelt autóbuszjáratok, munkásszállói elhelyezés, házaspároknak albérleti hozzájárulás, 3 éves munkaviszony után hosszú lejáratú lakásépítési kölcsön, minőségi bérezéssel kombinált teljesítménybérezés, magas prémiumlehetőségek. Szeged, Budapesti út 4. Telefon: 14-622, a Bartók Béla térről induló 42-es autóbusz végállomásán. 629

A KECSKEMÉTI Baromfifeldolgozó Vállalat felvesz baromfibontás, -csomagolás munkákhoz női és férfi segédmunkásokat, tollosztályozó, -mosó, -keverő munkák végzésére 3 műszakos munkaidő-beosztással, női és férfi munkásokat kedvező fizetési feltételek mellett. A vállalat kedvezményes étkezést, gyermekének bölcsődei, óvodai elhelyezést biztosít. Jelentkezni lehet: a vállalat munkaügyi osztályán Kecskemét, Ceglédi út 7—11. 2997

„FÉMMUNKÁS" Vállalat Kecskeméti Gyára felvételre keres gyakorlattal rendelkező gép- és gyorsírót. Jelentkezés a gyár munkaügyi osztályán, Kecskemét, Izsáki út 2—6. 3066

OTP Megyei Igazgatósága lakótelepek lakásépítéséhez főiskolai végzettséggel magasépítésen végzett munkavállalót keres felvételre. Jelentkezés: OTP Megyei Igazgatósága, Kecskemét, Szabadság tér 5. 2903

ÉBKM Vízmű Vállalat a Szennyvíztisztító telepére villanyszerelőt és segédmunkást. Jelentkezés helye: ÉBKM Vízmű Vállalat Szennyvíztelepe, Kecskemét, Mindszenti u. 3134

A KECSKEMÉTI Alföld Mg. Szakszövetkezet, Kecskemét Felsőcsalános 59. sz. azonnali belépéssel felvesz gépírót, kőművest, öntőt, lehetőleg erőgépkezelői jogosítvánnyal rendelkező szeszfőzdei órakezelőt. Érdeklődni a szövetkezet központjában. Telefon: 21-650 1307

KISTENYÉSZTŐK

FIGYELEM!

A Hőgyészi Állami Gazdaság keltetőüzemében

NEW-HAMPSHIRE FAJTÁJÚ

naposkakas

3,— Ft/db egységáron előjegyeztethető

A gazdaság a megrendeléseket a beérkezés sorrendjében veszi előjegyzésbe, és az átvétel időpontját visszaigazolja.

MUNKAA

PNYV Szegedi Textilművhalasi gyáregysége felvszakos női munkavállalókcsévélő munkakörbe, valamint tanulószakosokat, műszerészt, asztalost, és festőt. Szakmával nem rendelkezőket betanítunk. Vidéki dolgozóink beszállítását saját autóbusszal Kecel—Soltvadkert—Tázlár vonalon tudjuk biztosítani. Jelentkezni lehet a gyár munkaügyi előadójánál, Kiskunhalas Körösi út. 19. 1325

BEINDULÓ Palackozó Üzemünkhöz női és férfi dolgozókat felveszünk gépkiszolgáló és árumozgató munkakörbe. Fizetés teljesítmény szerint. Jelentkezni lehet: UNIVER ÁFÉSZ Ipari Osztályán, Kecskemét, Katona József tér 18. 3110

AZONNALI belépéssel felveszünk központi Gyógyszerraktárunkba férfi fizikai dolgozókat, női és férfi dolgozókat betanított munkás munkakörbe, takarítónőt, valamint érettségivel rendelkező személyeket asszisztens jelölt és számlázói munkakörbe. Jelentkezni lehet: Kecskemét, Izsáki út 8. szám alatt a Raktárvezetőnél. 3163

PÁLYÁZATI felhívás! Az NJSZT Bács-Kiskun megyei Szervezete, a Szalvay Mihály Úttörő- és Ifjúsági Otthon pályázatot hirdet: — szakirányú felsőfokú iskolai végzettséggel, — oktatási, ismeretterjesztő és számítástechnikai gyakorlattal rendelkezők részére, „Számítástechnikai klub" vezetői állásra. A pályázatot rövid önéletrajzzal együtt, 1983. augusztus 30-ig a következő címre kérjük beküldeni: SZÜV Kecskeméti Számítóközpont, 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17. sz. 1290

FELVÉTELRE keresünk gazdasági ügyekben tájékozott, jó szervezőképességű, érettségizett férfi munkaerőt valamint gépírni tudó érettségizett női munkaerőt előadói munkakörbe Kecskeméten. Fizetés megegyezés szerint. Leveleket: „Szeptember 222780" jeligére a kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérjük. 3355

FELVÉTELT hirdetünk az alábbi munkakörökbe: mezőgazdasági gépszerelő, autószerelő, gépkocsirakodó, Vágóhídra: férfi segédmunkás és szakmunkás kazánfűtő szilárd tüzelésű kazánhoz. Jelentkezés: Állami Gazdaság Izsák, központ. 1303

A MEGNYITÁSRA kerülő Centrum Áruházba felvételt hirdetünk: villanyszerelő, takarító, eladó, konyhai dolgozó, nyugdíjas rendész, segédmunkás, gépíró, képesített könyvelő, szakképzett kirakatrendező gyűjtőpénztáros, áruátvevő, férti portáskapus munkakörbe, rövidített munkaidővel telefonkezelőt. Jelentkezés: a kecskeméti Centrum Áruházban. 3349

A

KECSKEMÉTI SZÁMÍTÓKÖZPONTJA azonnali belépéssel felvesz anyaggazdálkodót. A munkakör egy műszakos, heti 42 órás munkaidővel. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés személyesen vagy írásban, Kecskemét, Irinyi u. 17. sz. 1311

LIKŐRIPARI Vállalat Kecskeméti Üzeme felvesz férfi szeszfőzdei és raktári munkásokat, valamint palackozójába női dolgozókat és gépírni tudó számlázót. Jelentkezés: Matkói út 2. Üzemvezetőnél. 3109

A ZÖLDÉRT Vállalat kecskeméti kirendeltségén működő üzemi óvódájába szakképzett óvónőt azonnali belépéssel felvesz. Jelentkezés: Kecskemét, Rákóczi város 15. sz. alatt a kirendeltség-vezetőnél. 1326

ÉBKM Vízmű Vállalat Kertészeti részlege felvesz több éves gyakorlattal rendelkező dísznövénykertészt, növényvédőt, traktorost és kertészeti segédmunkásokat. Jelentkezés helye: ÉBKM Vízmű Vállalat Munkaügyi Osztálya. Kecskemét, Izsáki út 13. 3164

KBÁCS-KISKUN megyei Kórház Rendelőintézet felvételre keres tiszta gépi munkára női dolgozókat egyműszakos munkarendben, minden héten szabad szombat. Jelentkezés: Kecskemét Megyei Kórház Nyíri út 38. Mosoda vezetőjénél. 1314

tanyát vagy középiskolát végzett nő munkavállalók részére betanított műszerész munkakörbe, egy- vagy kétműszakos munkára. Jelentkezés: Kecskemét, Korhánközi út 5. sz. alatt (az Izsáki út felől is megközelíthető.) 3063

A HOSSZÚHEGYI Állami Gazdaság Duna—Tisza közi Meliorációs Társaság Kecskemét felvételre keres nehézgépvezetői jogosítvánnyal rendelkező gépkocsivezetőket, DT és Sz—100-as erőgépekre, valamint kotrómestereket. Munkahelyeink változóak, elszállásolás lakókocsikban történik. Bérezés teljesítmény alapján. Körülbelüli kereset 5000—7000,— Ft-ig. Munkabéren kívül 400,— Ft kiküldetési átalány kerül kifizetésre. Jelentkezni lehet Kecskemét, Mártírok u. 36. szám alatt, a munkaügyi csoportvezetőnél. 3004

A KECSKEMÉTI Alumíniumipari Szövetkezet azonnali belépéssel alkalmaz célgéptervezésben jártas, felsőfokú műszaki végzettséggel rendelkező gyártóeszköz-tervezőt. Jelentkezni személyesen lehet a szövetkezet személyzeti vezetőjénél, Kecskemét, Szent István-város 17. sz. alatt. 1293

JÓ kereseti lehetőséggel felveszünk gyakorlott és kezdő víz-, gáz-, fűtésszerelő- és hegesztő szak-, és betanított munkásokat augusztus 1-től. Jelentkezni lehet: Kecskemét, Reile Géza u. 14. VIII. em. 22. Telefon: 23-354. 3021

A VEGYÉPSZER Vállalat Tiszakécskei Gyára jogtanácsost keres szeptember 1-i belépéssel, legalább 5 éves szakmai gyakorlattal. Két és félszobás lakást biztosítunk, fizetést megegyezés szerint. Jelentkezés írásban, vagy személyesen a gyár személyzeti osztályán. 6061 Tiszakécske, Dózsa telep 69. 1149

A KECSKEMÉTI Közúti Építő Vállalat felvesz és nehézképkezelőnek kiképez szakközépiskolát, vagy 8 általános iskolát végzett 18 életévüket betöltött fiatalokat. Korszerű gépek, jó kereseti lehetőség, hazautazás biztosított, Kecskemét, Kiskunhalasi, Bajai fiatalok előnyben. Jelentkezni lehet: Kecskeméti Közúti Építő Vállalat Gépjavító Üzeme, Kecskemét, Mészöly Gy. u. 8. Telefon.: 21-555. 3135

FELVÉTELRE keresünk: gépipari technikumi, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező személyt műszaki munkakör betöltésére, gépírni tudó adminisztrátort, valamint kőműves, esztergályos, szerszámkészítő szakmunkásokat. Jelentkezni lehet: Fémipari Szövetkezet munkaügyi osztályán Kiskunfélegyháza, Liget u. 3. 1235

AZ IGV, Kecskeméti Gyári felvételt hirdet középfokú közgazdasági végzettséggel rendelkezőknek munkaügyi előadói, bérelszámolói, anyagkönyvelői, anyaggazdálkodói, anyagbeszerzői, utókalkulátori, értékesítői munkakörök betöltésére, mérlegképes végzettségű közgazdászoknak vezetői munkakör betöltésére, továbbá gyors és gépírók részére. Jelentkezni lehet a gyár személyzeti vezetőjénél, Matkói út 24. 3166

BÁCS-KISKUN megyei Kommunális Szolgáltató Vállalat felvételt hirdet Tüzeléstechnikai Szolgáltató munkakörbe építőipari szakképzettségű vagy érettségizett férfi munkavállalókat. Kéményseprő munkakörbe 18—40 év közötti férfi dolgozókat, rugalmas munkaidő beosztással. A szakmai képzést a vállalat biztosítja. Erkölcsi bizonyítvány szükséges. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezni lehet: Kecskemét, Petőfi Sándor utca 21. (Füzes u. sarok) 1305

A TISZAKÉCSKEI Béke és Szabadság Mg Tsz. (Tiszakécske, Ady E. u. 13. 6061 pályázatot hirdet fűrészüzem-vezetői munkakör betöltésére: Pályázati feltételek: faipari technikumi végzettség és 5 év szakmai gyakorlat Tsz. kategória: „A" A fűrészüzem termelési értéke 6000 m Ft év. Gyártmányok: elsősorban szabolcsi és tartályláda, valamint paletta. Betöltendő munkakörrel kapcsolatban részletes felvilágosítást a helyszínen adunk. Jelentkezés írásban, részletes önéletrajz csatolásával, vagy személyesen a személyzeti vezetőnél. 1317

Gépjármű-tulajdonosok

Klossy Irén

Magányos tanya — rojz

Néporaca 1985. IX. 14.

Klossy Irén festő, gr.

Rudnay Eszlől
indult

-> Nagy István f.

MŰVÉSZET 1985/11-12/68

Klossy Irén

Vejprnice

1986. II. 1.

Klossy Irén

VIHAR

ügyész, jogtanácsos, ügyvéd, államigazgatási szakember kapott meghívót. A főtitkár bevezetőjében hangsúlyozta: *hazánkban a jog társadalmi jelentősége növekszik.* Sajnos, egyre gyakrabban van szükség a paragrafusok szigorának alkalmazására, mert *romlik az állampolgári fegyelem.* Elgondolkoztató, hogy ugyanakkor sokak szemében gyengül a jogszabályok — s ezzel együtt a jogászok — tekintélye. Ez gyakran összefüggésbe hozható *a jogi túlszabályozottsággal.*

A délelőtti programban *dr.*

szik a bűncselekmények s
ma. (Ennek a témának Kec
keméten különös — és sa
nálatos — aktualitást a
hogy a megye évek óta az e
sö három hely valamelyik
foglalja el az országos bűn
zési listán.) Az államtitk
hangsúlyozta, hogy a bűn
zés elleni harcot nem leh
elsősorban a jogászok fe
adatának tekinteni. A me
előzéshez *széles körű társ*
dalmi összefogásra van szü
ség, érdekelt ebben a csalá
az iskola, a munkahe
Rendkívül időszerű feladat
társadalmi beilleszkedési z
varok csökkentése, az ok

Klossy Irén

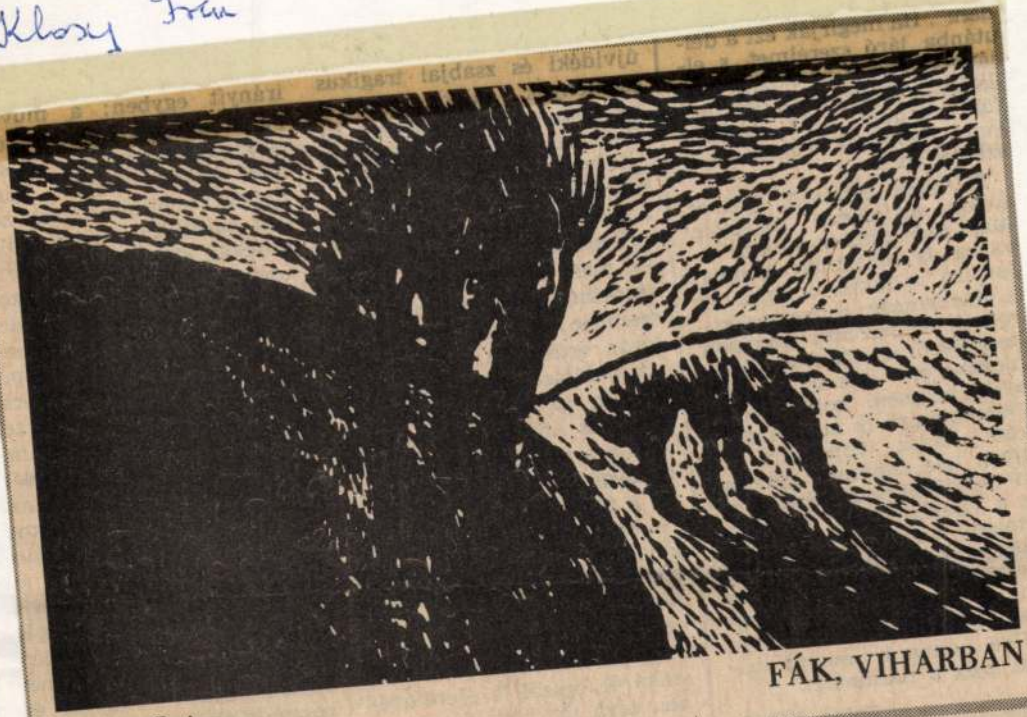

FÁK, VIHARBAN

Klossy Irén

Klossy Irén

Veszprém

1985. VII. 6.

Klossy Irén **EGRY JÓZSEF EMLÉKÉRE**

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1984 JUN 2 8

grafikusm

1021

Dunántúli Napló

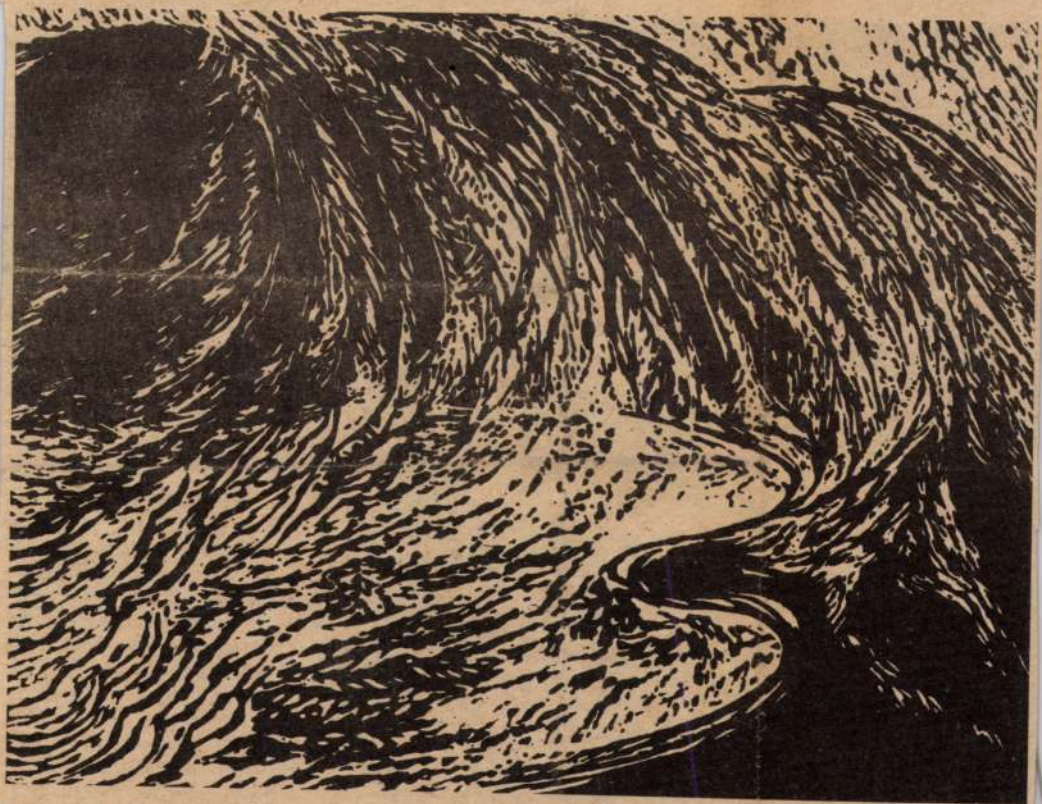

Klossy Irén, Baján működő grafikusművésznek kiállítása nyílt Kazincbarcikán, a városi kiállítóteremben. Képünkön a kiállítás egyik fametszete, az Egry emlékére c. sorozat IV. lapja.

munka eredménye

Házi konfer

Mentálhigié és pedagógi

A pécsi Nevelési Központ 3. sz. iskolájának pedagógusai házi tudományos konferenciát rendeztek nemrég „Pszichológia és mentálhigiéné a pedagógiai gyakorlatban" címmel. A konferencián az NK dolgozói közül bárki részt vehetett hallgatóként, előadóként vagy hozzászólóként. A jelentkezők száma 38 volt, az előadásokon 42-en vettek részt — túlnyomórészt pedagógusok és a Nevelési Központ mentálhigiénés osztályának dolgozói. Ha csak pedagógusokban gondolkodunk, az arány a három tantestület létszámának kb. 1/4-e, tehát jónak mondható.

A kezdeményező tanár, *Vadas Gyula* a következőket mondta a szervezők indítékairól:

Klossy Irén

Klossy Irén **VÍZPARTI FÁK**

történt, hogy Kolos ABC-től is, ahol fiú

Klossy Irén

Klossy Irén

ÁRTÉR

Népszava

1985. XII. 14.

an jelent volna meg?) Ha-
em köszönet ezért is. Pon-
os, érdekes és fontos, amit
özread. És minden Adyra
onatkozó adat rátartozik
odalomtörténetünkre.

Ma csak azt ragadom ki
előle, amit legérdekesebb-
ek tartok.

Tehát: Adyt a szegedi író-
ront debreceni felbukkaná-
ától — hároméves váradi
zereplésén át — végig fi-
yelte. Ennek a színmagyar
árosnak jobbára tetszett,
ár merészségeinek, fel-fel-
sapó forrongásainak ott is
oltak elutasítói.

Szeged leghangosabb lap-
a, a *Szegedi Napló* kiadójá-
nak, Engel Lajosnak pedig
gen megfelelt volna Ady bá-
or és egyéni szava, és nem
utolsósorban tollának tökéle-
es árnyaló képessége. Már

Dénes Zsófia

Ady és Szeg

„... dacosan, kifeszítet
mellel halad a zivatarba
egy magányos fiú ... Kerü
az embereket és éjjel já
mint a bölcsek és ragadozó
Behunyt szemmel néz magá
ba. Lelke zűrzavaros káoszá
ban rég elmosódott ... érzé
sek buggyannak elő a dis
szonáns zajongásból. Tisztá
mint a hegyi forrás és szív
remegtetők, mint Pán furu
lyája ..."

És idéz is Domokos Ady
tól:

Ködön keresztül, vaksötéten,

Klossy Irén

Klossy Irén

FÁK

Wejrzan 198 5. XI. 23.

KLOSSY hén

Tasnádi Attila: A természet ahogy Klossy hein
látja. = Népszava, 112. 301. 1984. dec. 23. 6. p. ill

lizmus elvei alapján álló, a
t európai és hazai stiluskez-
tapasztalatokat is integrálni
etjük ki. Ez utóbbi mozzanat-
természetesen már korosakun-
tozhattunk, különösen a Nyol-
tében, aholis a cézanne-i
s "vadsággal", illetve az
mus dinamikája a kubista-
ességgel párosult.
ticizmus, az elveiket tekint-
tetlen stiláris törekvések

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Grafikai műtermek '91

ÚGY KÖZELEDIK új tárlathoz az érdeklődő nézőt, ahogyan *Árkossy* István szép akvarelljén az *Idegen* közeledik egy fényes ablakú ház felé – nem tudhatja, mi várja ott, mi hívogatja, és megfordítva: a háziak sem sejthetik, mit hoz magával az Idegen: hulló falevelek bánatát-e, vagy talán vidám zeneszót?

A kiállítást a képzőművészek szövetsége Grafikai Szakosztályának körlevele előzte meg, és negyvenhat művész jelezte részvételi szándékát a Képcsarnok Vállalat Vörösmarty téri elegáns termében. Ahhoz, hogy ezt a nyári tárlatot országos keresztmetszetnek tekintsük, a létszám és a művek száma is kevés, ám ahhoz, hogy sokoldalúságában megmutatkozhassék a jelenkori magyar grafika, s kedvet csináljon a hozzá közeledőnek a grafikai műtermek közelebbi megismerésére, felkeresésére, ahhoz jó kezdet.

NÉVSOROLVASÁST tartani nem szeretnék, sem a hiányzók nevét felvésni egy fekete táblára. Örvendetesnek tartottam, hogy egy festő is "feliratkozott" a listára: *Kádár* J. Miklós *Don Quijote*ja még fekete-fehérben is elárulja, hogy ecsethez szokott kéz lendülete vitte. Ugyanakkor – ha már a műfaji közeledésekről esik szó – festőibb lett az egyik legrajzosabb grafikus: *König* Róbert, akinek főleg fekete-fehérben alkotott, sűrű rajzai oly jellegzetesek, hogy akik egyet-kettőt láttunk közülük, tévedhetetlenül felismerjük: most tágasabb egek alatt, a háttér fekete foltjának nagyobb teret szánva, nagyobb szerepet szabva, játszatja le zsugorított előtérben régi kedves témái közül például a *Hastingsi csatá*t.

Ámde kezdjük mégis az elején ezt a „tárlatvezetést", ott, ahol belép az ajtón az Idegen, hiszen az első impresszió igen fontos. Jól tudja ezt *B. Supka* Magdolna művészettörténész, a kiállítás rendezője – és a zajos térről a csend világába vezet be. *Molnár* Péter leheletfinom drappos *Csönd* nyomata, illetőleg *Klossy* Irén hajszálvékony vonalainak fátyolos szövedéke *(A múlt emléke)* alkalmas arra, hogy az érkezőt a még kintről magával hozott tempó lelassítására bírja. Azután majd fokról fokra fel fog hangosodni e terem falainak felénk vetülő hangja, mind harsányabb színek szólítanak meg, miközben a tárlatrendező olyan közbülső ötletek megvalósítására is módot talál, mint annak bemutatása, hogy ugyanazt a témát miként fogalmazza meg a végtelenül sok színes vonal "szalmakazlaival" egyéni kifejezési módot teremtő *Kovács* Péter Balázs, és kafkai szomorúságú rovaremberével a Jugoszláviából mintegy tíz éve áttelepült *Benes* József, akinek "magával kötve, mint a kéve"-zsákfigurái a maguk eredetiségében és változatosságában ismerős részvevői a hazai képzőművészeti kiállításoknak (*Vízparton*, illetőleg *Parton*).

A POLITIKAI VÁLTOZÁSOK jeleit nem „illendő" ma már műkritikának észrevennie sem – visszahatása ez az egykori túlpolitizáltságnak –, mégis, miután a grafika gyors műfaj (s a plakáttal, a karikaturával határos), megpróbáltam e régi rossz „szempont" alapján is nézelődni a tárlaton. *Ábrahám* Ráfael egész sorozatot szentel a *Csillaghullás* élményének, a tőle megszokott magas szakmai színvonalon, meditálva a jelenségek fölött, a mélyebb filozófiai összefüggéseket látva, láttatva. *Zala* Tibor, ellenkezőleg, azzal „politizál", hogy nem politizál, hanem megannyi korhoz kötött mű után a régi énjét keresi (*Régi rajz*). A Kolozsvárt született, Romániából nemrég áttelepült *Nagy* Stoica Georgeta új hangot hoz a szorongásos álmok rögzítésében: a hasonló élményeket másként megfogalmazó motívumzuhatagot (*Emlékhatár, Határeset*). A marosvásárhelyi születésű, ugyancsak áttelepült *Borgó* (*György* Csaba) szintén nyeresége a hazai képzőművészeti kultúrának – furcsa, mirói játékosságú, titokzatos rajzaival. *Butak* András, aki épp tíz éve érkezett, az egyetlen a tárlaton, aki átlép műfaji kötöttségeken és meghatározatlan tárgyú, valamiképp rossz emlékeket ébresztő grafikák mellett (mit ábrázolnak vajon? felrobbantott bunkert? használhatatlanná tett krematóriumot? *A hely emléke* a címük) tárgyat is kiállít, egy *Doboz*-sorozat részeit, a doboz ódon könyvre hasonlít inkább, s ha kinyitjuk, talán csontváz van benne, ama riasztó angol megfigyelést illusztrálva, hogy minden család őriz csontvázat a szekrényében? (Lehetséges, hogy a teremben ez a legdirektebben politizáló mű?)

S ha a már Magyarországon alkotó új művészek néhányszavas bemutatásának – nem puszta udvariasságból – nagyobb teret szenteltünk, köszöntsük még ezeken a hasábokon a Franciaországból a szó szoros értelmében hazaszaladt *Csorba* Simont, aki saját meghatározása szerint "futóművész", s ugyanakkor tehetséges festő, a gesztusfestészet művelője. Néhány munkáját évekkel ezelőtt Párizsban láthattam, most meghatottan álltam aprólékosan míves festmény„firkája" előtt, melyen a hazafelé araszolgatás (1735 km-es futás 28 nap alatt) egyhangúságát festette meg – s a hosszútávfutó magányosságát.

NEM SZÁMOLHATTAM BE minden műről, jóllehet van itt régies hangulatú táj, vízeséssel (*Csurgói* Máté Lajos) és a még mindig modernnek számító média, a film hatásáról – a filmszalag pergésének „csodájáról" – tanuskodó sorozat (*Hegedüs* 2. László), hogy a két végletet említsem. E kettő között helyezkednek el a dekorativitástól az absztrakció küszöbére elérkezett *Kopasz* Márta és a barokk első mesteréhez „visszahátráló" *Kéri* Imre, aki *Caravaggio* műveit elemzi triptichonján. Az elvonatkoztatás határán jár *Rátkai* György, meglehet, a régészet iránti érdeklődése finomítja-tágítja látásmódját. Térhatású gyöngéd absztrakcióival tűnik ki *Parádi* Tamás.

„Milyen izgalmas festő lett *Stefanovits* Péter!" (Rajzolóként is érdekes volt) – gondoltam magamban, jóllehet nem értem *Ősi szeizmográf* című sozatát, s közben rájöttem, hogy izgalom, vagyis új kísérletek nincsenek ezen a tárlaton. Még az anyaggal való próbálkozások is elmaradnak, talán egyedül *Kunt* Ernő *Soproni udvara* az, amelyen a téma nyugalma ellen hat a nyugtalanító cinkmaratás.

Marad a megbízható minőség. *Maracskó* Gabriella szálkás tusrajzai, *Almásy* Aladár lírai látomásai (*Sámson és egy filiszteus!*), *Engel Tevan* István groteszk illusztrációi E.T.A. *Hoffmann* novelláihoz, *Olajos* György őskori fosszíliákat áhítatosan „feltámasztó" rézkarcai, *Sulyok* Gabriellának ősanyánk willendorfi idomait költészettel körüludvarló rajzai, *Sáros* András Miklós dús és gyönyörű trópusi fái...

Ember Mária

(A Grafikai Műtermek '91 kiállítás a Csontváry Teremben július 20-ig tekinthető meg.)

SCHILLER
OPEL GM
MÁRKAKERESKEDÉS
DRÁVA AUTÓ KFT.
JÚLIUS 12-ÉN, 13-ÁN, 14-ÉN, PÉNTEKTŐL VASÁRNAPIG A HASZNÁLT AUTÓT VÁSÁRLÓ ÜGYFELEKET 8%-OS ENGEDMÉNNYEL VÁRJA
A XIII. DRÁVA UTCA 17. ÉS A XIII. VÁCI ÚT 113.

KLOSSY hén

Klossy Irén

SZOT ösztündíj 1984/85.

Klossy Irén

festőművén

Töprengés a Zis Zúnfélegyházi téli tárlatról.

Varga Mihály
ajzé

Petőfi Nére
1981 jan. 6

Klossy Iren

Menyhárt László: Kilóg a lóláb
Rajzbiennálé Salpótarjánban

Palócföld, 1985/2

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Klossy Irén
Grafikusművész

PETŐFI NÉPE

1983 SEP 1 1

1021

VADDOHÁNY

(Klossy Irén grafikája)

dvet érez. Ez a pálya
vőt ígér.

életi oktatás helye: az 50. sz.
et (Csepel, Bajáki Ferenc u.).
eli Papírgyárban nyújtjuk. A
vezményeket adjuk a tanulók-
ől függő társadalmi ösztöndí-
nyi ösztöndíjat (130—600 Ft),
zerelést és munkaruhát, min-
es öltözet ruhát, kéthetes in-
és díjtalan kollégiumi elhelye-

függően minden sikeresen be-
00 Ft jutalmat fizetünk.
vár személyzeti osztályán: Bu-

Kleszka Rezsö, festöm. MDK

tekintettel arra, h. az 1907.okt.-ben lezajlott pályázati eredmény az volt, h. nem találtak a sokszorositásra alkalmas müvet, uj pályázatot irtak ki 1908.évre. Az eredmény azonban u.a. De azért müve 100.K.-ás jutalomban részesült.

"Régi felvidéki házak Kisgaramon" c. akvarellkép

Képeslevelezőlapok pályázata. Mübarátok Köre. Dalmübarátok. 1908.nov. 186.1.

M.D.K.

KLOSZ Franciscus murarius

Székesfehérvár

64 sodal

1952.)

Müvért. Kaposy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136.l.

Glosz (K l o s z) A n d r á s, építőmester Kassán 1725-ben.

Kemény Lajos: Adatok Kassa műtörténetéhez. *Arch. Ért.* 1910. 452. l.

Klosz András

Klón György

1890/91

Ferkèpzomfoiskèvk

101 l.

MDK

Kloszka R.,

Gróh István szakosztályának növendéke, /ékitményes rajz/, egyike azoknak kik jól megértették mesterüket.

Hamvay Ödön: Az iparmüvészeti iskola jubileuma. Müvészi Ipar. 1905.nov. 15. I.évf. 3.sz. 36.l.

MNK

Kloszka Rezső 2o korona

Cs: Az iparműv. isk. jub. kiáll. ... épitő ipar. 49.sz. 1905. dec. 3. 4o5 l.

Klosterneuburgi

főapátság

Sodronyzománcos

kehely XV. sz.

l. Arch. Ért. 1887

130. l.

Kloster Henrik

becsi aranyoro

l.

Biro Nagyvarad

53. l.

Fig. 5—7. Due reliquiari ed un bottone da p

A Somogy Megyei Művelődési Központ
tisztelettel meghívja Önt és családját

Klossy Irén
grafikusművész
kiállításának megnyitójára

1992. április 10-én 16 órára
a Kapos ART Kortárs Galériába
(Kaposvár, Somssich Pál u. 18.).

A kiállítást megnyitja:
POGÁNY GÁBOR művészettörténész

A kiállítás megtekinthető:
1992. április 10 - 30-ig
hétköznap 9 - 17 óráig

ART
K·A·P·O·S

Kloszka Rezső

200 k. államosgély

Értimisk 1902/3. 58. l.

~~Antal László III. 238.~~

Kloszka Rezsö

vézmetszö

1901 – 1905

Éinisk. 1930. 85. l.

Rózsavölgyi Gyula:

láth
Csaknem térdig áll
ábrázolva. Gyürüs jo
diszkard markolata
szakálla leberetvált. In
kendője rojtos, atillája
kötöjének és övjének csa

RÓZSAVÖLGY
fő. tanügyi el
1897. J
1897. óta a

a jobb könyöknél: Gieh
Béc

alól balra: Kiadta ö
középüt: Utánnyor
jobbra: Ny. Légrá

Könyomat, az

975

52.
257

Kloszka Rezső

200 k államsegély

Értímisk 1905/6,

17. l.

Kloszka Rezső

mint a Zólyombrézói m. kir. vasgyári volt alkalmazottja a gyártól 135 K segélyben részesült.

Érsímisk 1904/5. 17. l.

~~Előre nem látható 5000.~~

~~Borbelynál de kin~~

~~Topografia.~~

~~3.469. – Egyetemi nyomdai~~

~~Lajstromozás~~

~~1.375.02.~~

~~Fenyőrepek~~

~~2.245.50~~

2.245.50
1339.–
906.50
2245.50

~~Esztergom~~

Műemléki f

Kloszka Rezső

170 K névtelen jóte-
vőtől

Értimisk 1904/5

17 l.

Kloszka Rezső

200 K államsegély

Értesítés 1904/5. 16. l

Kloszka Rezső

200 k államsegély

Értimisk 1903/4. 32. l.

Egregio Signore,

In risposta della di Lei pregiatissima del 5 corr. mi pregio di comunicarle che la radio e la Soc. Telefonica di Bp. la desidera inserire nel suo programma per il giorno 24 ore 17. Le relative trattative ufficiali col l'~~agenzia~~ ufficio della Soc. "Koncert" sono in corso

Voglia gradire l'espressione dei miei ~~sentiment~~ saluti distinti

Kloszka Rerso

1906. graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Könyvjegy

Louvre (Paris) V. 208.

~~Bottka Miklós~~

~~Bründl Ödön ifj~~

Kloszka Rezső

Tichy Kálmán

Nincs cd 2

1908-ban jutalomdíjat nyertek a Kör képes levelezőlap pályázatán

Szerd

Dalmady Sándor =

A Műbarátok Köre hiszőnöt éves története (1890–1914) Bp. 1915

186-l.

Állás	Beosztás, munkakör	Családi á
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

MDK

Klősz G.

Az oltárs, festm. repr.

Árv. Csarnok 68. aukc.

Klossze Károly, keramikus, /Glose, Gloze, Glossze/

A kassai kőedénygyárat elhagyva Hamerlóvel és Mandovával együtt pipakészitő lett. Ő árulgatta a pipákat, de ért a kőedénygyárnak is alkalmazottja maradt. 286.o.

Mihalik Sándor: A kassai második kerámiagyár. 285.o.

Folia Archaeoligica.. XII. 1960. Bpest.

Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp.

Klotild f. Gh[illegible]

[illegible]

Vas Tys 1889. 20
[illegible]
arrark.

Klotild főhercegnő M.D.K.

Bp.1880.

A margitszigeti kolostor romjai. /1./ illusztráció Salamon Ferenc: Budapest története c. cikkéhez. id.mü 7-72.p. Szövegközött.

Szign. Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.23.p.

Klotild főhercegnő, Habsburg M.D.K.

Bp.1896 körül.

Az alcsuthi park Hortensia-berke. 13X19 cm. illusztráció Wekerle Sándor: Fejérmegye c. cikkéhez. id.mü 529-576.p.

Szign. Morelli G.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.13.köt.Bp.1896.Magyarország.IV.569.p.

Klotilda Mária Amália

(Szász Coburg Gothai)
hercegnő) József főherceg
neje
mindedvelő festő
szül. 1846. pil. 8.
1864 ota József királyi
herceg neje, kivel állan-
dóan Alcsuton lakott.

Droppa József. Mu-
rány vár annak története.
Pohorella, 1905. 123 l.

Klotild főhercegnő

Az alcsúti parkból:
Részlet a Hortensia-
bercből c. rajz

Repr.
Om. Ft. 569. l.

RUSZT

Városhaju

Kéje VU 1859, 316 l.

Klotild főherczegnő f. 1881. tavaszi kiállítás:

Az alcsuthi park néhány érdekesebb pontját mutatja be, rajzban, mesterek Morelli Gusztáv jellemzetes fametszetű másolatokban állított ki. A rajz és a xylografia finomságát a khinai papiron készült lenyomatok még jobban feltüntetik.

Képzőmüv. remle 1881. 90 l.

M kir. Adóhivatal
Szepsi 1903 Május 6

1494.

Egyes, eddig inkább csak kertekben termelt növények, mint a len, kender, káposztaneműek stb. kiszorúltak a mezőre; a házi kertészet voltaképi tárgyai főleg a hüvelyes vetemények (legumen), répák, retkek, a sáfrány; továbbá orvosi czélokra szolgáló növények, s a már a csemegezöldséghez tartozó fajok maradtak.

A renaissance a díszkertek iránti hajlamot is általánosabbá tette s közvetetlenül terjedvén át Olaszországból hazánkba, a királyaink és főuraink székvárainál támadt díszkertek is kiválóan olasz izlésűek lettek. Szorosabb értelemben vett díszkertészetre tehát az Anjouk idejében találunk először.

Első helyen említendő a visegrádi királyi vár díszkertje, melyet Róbert Károly valódi királyi fénynyel rendezett be. Az itt ápolt virágokból készítteté Erzsébet királyné azt a világhírű illatos vizet, mely még napjainkban is „aqua reginae Hungariae", „l'eau de la reine de Hongrie" név alatt ismeretes. Nagy híre volt e kertnek még Zsigmond korában is; Mátyás azonban még nagyobb hírre emelte, midőn nemcsak nagyszerűen szépítteté, hanem különféle építmények által csodás művek és természeti jelenetek színhelyévé is tevé. Oláh Miklós érsek, ki a Salamon tornya irányában elvonúló e kertet mint szemtanú irja le, nem győz elég elragadtatással szólni annak virágairól, szőlőiről, gyümölcsfáiról, hársainak lombos árnyékáról és illatáról, növényházairól, függő kerteiről, az ezekhez vezető 7—10 rőf széles és 40 lépésnyi magas márvány lépcsőről, vörösmárványból faragott s a muzsák szobraival díszített kútjairól (fons Musarum), melyekből rendesen kristály forrásvíz, ünnepi alkalmakkor azonban fölváltva vörös és fejér bor fakadt s melyek fölött Cupido szobra állt, stb.

A visegrádi kerteknél alig voltak kevésbbé nagyszerűek és pompásak a budai királyi várpalotához tartozó kertek, melyeket szintén Mátyás alapított. Bonfinius leirása szerint a vár körűli fák egész labyrinthust képeztek. Pazar fénynyel kiállított kalitkák álltak köztök, s azokban ritka bel- és külföldi madarak tanyáztak. E madárházak oly nagy terjedelmű vassodrony-szövedékek voltak, hogy alattuk egész bokrok, gyümölcsfák, sőt egész ligetek is elfértek. E kert a mai Krisztina-város helyén feküdt s híres volt szép sétaútjairól, gyönyörű fasorairól, szökőkútjairól, halastavairól, mesterséges barlangjairól s ama kor ízlésének megfelelő kerti építményeiről. Mátyás királynak azonfelül a pesti részen is volt egy másik díszkertje, melyben nyugvó idejét szokta volt tölteni. E kert a ferenczieк telke mögötti részt foglalta el s a Hatvani-utczától déli irányban terült a Reáltanoda-útczáig,

A gyümölcsös — frutectum, pomarium, hortus fructifer — már ez időben is nagy szerepet játszott s gyümölcsfákat a szőlőkben is termesztettek. A gyümölcsfák közül első helyen említendő a diófa, mely mint a magyarok „nemzeti fája", nagy elterjedésnek örvendett s a kerteken és udvarokon kivül egész erdőszámra is — silva nucum — termesztetett. Az alma-, körte-, cseresznye-, meggy-, szilva-, berkenye-, a „frutex salicis", gesztenye-, somfa, a „fructus berocum" vagy „borocum" (talán baraczk),

Az alcsuthi díszkertből: Lugasok és virágágyak.

a szederfák stb. már ez időbeli okmányokban szerepelnek s hogy a jeles gyümölcsöt méltányolni tudták s a gyümölcstermelés már a XIII. században bizonyos virágzásban állt, mutatják a „pomarium valde bonum", „arbores fructiferae optimae" s hasonló kifejezések s hogy a gyümölcs már korábban is oly szerepet játszott, hogy kereskedés tárgya lehetett, arról az 1198-ról fönmaradt „esztergomi vámtarifa" tanúskodik, melyben a többi kereskedelmi czikkek között a gyümölcs is fölemlíttetik.

Hazánk a XIV. század óta az európai országok közt a legtermékenyebbek s mezőgazdaságilag legnevezetesebbek egyikének hírébe jutott.

neveztettek, épen e capitulare rendelkezése folytán üzemükhöz számították a szőlők és kertek mívelését is. Nem nehéz kimutatni, hogy bevándorló őseink az országnak ezt a részét sokkal fejlettebb gazdasági míveltség állapotában találták, mint egyéb részeit.

A mint a honfoglaló magyarok lassankint állandó lakhelyekhez szoktak s a kellemes otthon életszükségletükké vált, természetes, hogy ennek tényezői közül a kert sem hiányozhatott. Útmutatóik ez irányban leginkább a szerzetesek voltak. A benedekrendieknek szerzetszabályzatuk a kézi munkát különös kötelességökké tette s ezt a rendelkezést a premontreiek és cisterciták, valamint a johanniták is követték. Szent-Benedek említett szabályzata szerint a monostornak úgy kellett épülni, hogy a mi a szerzet számára szükséges, ezek közt névszerint a kert is, mind egy helyütt, tehát annak falai közt együtt legyen, „ut non sit necessitas vagandi foras". Ennél fogva minden itt keletkezett kolostornak, nemcsak túl a Dunán — a hol a szentmártoni apátság kertjét, a „hortus Pannoniensis"-t külön is említve találjuk, — hanem a Tisza mentén, a hegyvidékeken s az Alföldön is házi kertje volt s a voltaképi kertészkedésnek hazánkban első ápolói és terjesztői gyanánt méltán ismerik el a szerzetrendeket.

Kertekről azonban egyebütt, így a király várainál, s magánosok, sőt kisbirtokosok lakhelyeinél is találunk említést az Árpád-házi első királyok korából. IV. Béla egy 1256-ban kelt adománylevelével a Hontmegyében fekvő Zud (mai Szúd) községet a zólyomi királyi kerteket gondozó nyolcz felügyelőnek — custodes horti nostri de Zolyom — ajándékozza. Egyébiránt a „pomarium" meg a „hortus" számtalan magánbirtokviszonyokra vonatkozó okmányban előfordúl.

Különben dr. Wenzel Gusztáv „Magyarország mezőgazdaságának története" című művében már az Árpád-házi királyok idejére nézve is különbséget tesz a házi, a gyümölcsös kertek s a díszkertek között, kimutatván, hogy hazánkban a kerteknek mind e három neme mívelésben részesült. A díszkertekről az okmányokban még ez időből kevés van. De a konyhakertekről már biztos tudósításaink is akadnak. Nagyobb terjedelmű kerteknek példáit a komlókertekben — horti cumulorum — találjuk; kisebbek pedig még parasztházaknál is találkoztak s azokban párhagymát, vöröshagymát és fokhagymát, mákot, paprikát, méhlegelőnek való és gyógyerővel biró más hasznos növényeket, továbbá hüvelyes veteményeket, zöldséget, lent, kendert s egyebeket termesztettek.

tartozott az oly növények mívelése is, melyeket gyógyerejök tett becsesekké. Ilyenül Plinius Pannoniára nézve a saliunca-t (nárdis fűvet, Narde) említi különös dicsérettel. Természetes, hogy a kertészettel a gyümölcsfatermelés szintén lépést tartott s az Antoninusok óta felső Pannoniában 26, az alsóban 25 tekintélyesebb város épült, hol a kiirtott erdők és lecsapolt mocsarak helyén gyümölcstermeléssel is foglalkoztak. S ha Galienus császár a IV. században nem talált szebb és míveltebb tartományrészt, melyet nejéről nevezzen

Az alcsuthi díszkertből: A tó partja.

el: föltehetjük, hogy „Pannonia Valeria“ kertmívelés tekintetében is előkelő helyen állott.

A népek vándorlása természetesen pusztasággá taposta a kerteket is, a gazdaság e fejlettebb ágának azonban nem törülte el minden nyomait. Hazánk azon részében, mely az avarok leveretése után a frank birodalomhoz csatoltatott, Nagy Károly híres capitularéjának („de villis“) szintén oltalma alá tartozott, s legalább a királyi biztosok székhelyei, melyeken a gazdaság intézője és a többi gazdasági tiszt lakott (Wenzel szerint Nyerges-Újfalu és Zircz) s a hozzájok kapcsolt majorsági épületekkel „curtes“-nek, udvaroknak

Klotild föhereegnö

A föhereegi lak sa
mellette levö som a
Margit-nigeten,
fenti rajza
repr.

Om III. 145. l.

Klotild főhercegnő

a margitszigeti
Kolostor romjai,
fenn 2 rajza
repr.

Orsz III. 23, 25. l.

Klotild fihgnö

irod

Az alcsuthi új mintsem.
Vas. Up. 1886. 104 l.
Eippel.

Klotild fyrsö

Laid oker.

Magyar szalon

IV. (1885-6) 225-7
l.

Klotild fohercegnő

nichy sajatkez rajza
repr. Magyar Halom

1884-5 évf.

Irodalom

Jókai Mór. Alsóth.

Magyar Halom. II K (1884-

5) 353, köv. ll.

Kepekkel

Klotild főhercegnő

Egy olajfestmenye (gróf Fichy Irene
urhölgy mint cigány leány) feltűnést
vivnázi bármely képtárlaton, aqua-
rell tájképei pedig mind a szinvészi
felfogás, mind a technikai kivitel
dolgában isoláltra rangadnak. Nem
kevésbé becsesek mig a magyar nép-
viseletekről fölvett szinvázlatai.
A főhercegnő rajz albumunk egy
rezze elvesztett. A főherceg már
1884-ben a teljes büntetlenség mellett
1000 frtot adott volna annak, aki az
elvitt képeket visszahozta volna.

Alcsuthról. Vas. Ujs. 1884
495-496. l. és
Lásd meg
Tokai cikkét a
Nemzet 1884 évfben.

Klotild főhercegnő

Az alcsuthi parkból. 6 kép.
Morelli G. fametszetben
Vas. Ujs. 1881. 18 szám

1880 ban egy szép oltárkép mutáját
festette byzanti stylben (Sta
Clothildis Regina Francorum)
míg festő állvaja mellett Ma-
kart „Patricius nőjének" már
elkészített másolata áll. Ter-
mészet után is sokat fest és raj-
zol

Csendélet Alcsuthon.
Vas. Ujs 1881. 283. l.

Klotild fgnō.

okv. felh

Klotild főhercrep-
asszony rajzai a Mar-
gitszigetről. Vas-
Ups 1891. 784-
786. l.

Eépekkel

lelkiösmeretes műgond nyilvánult, hogy a színészek szinte hüledezve nézegettek egymásra.

Másnap az a hir terjedt szét a társulatnál, hogy ez a csinos, gömbölyű képű pap, mielőtt azzá lett, színész volt; egy idősebb kórista egész határozottan emlékezni vélt, hogy látta őt Hubay társulatánál, sőt az időt és helyet is pontosan meg tudta határozni.

És ez a hir könnyű szerrel talált hivőkre, annyival is valószinűbbnek tetszett, mert kü-

— Nem ösmerem én még eléggé a szinpadot, hogy biztos sikerre számíthassak.

— Dehogy nem, — mondá az igazgatóné, — hisz a társulatnál széltiben azt beszélik, hogy valamikor szinész volt.

Csiky arcza egyszerre kiderült s leplezetlen jó kedvvel a következőket mondá:

— Ez a hiresztelés nagyon tetszik nekem. Ez azt bizonyitja, hogy szeretnek s hogy bizakodnak a sikerben. Azért akarják magukkal elhi-

írni, soha sem jelenik meg a közönség hivására?

— Azt hiszem, soha.

— No látja, miért is nem lett Thália papja?

— Mert az ég más hivatást bizott rám.

Még akkor nem tudta, hogy valódi hivatásának hangja néhány év mulva még erőteljesebb vonzással fog hatni lelkére, mint az egyházi kötelék.

ZÖLDI MÁRTON.

A NAGY ROM.

KÉPEK A MARGITSZIGETRŐL. — *Klotild főherczegasszony eredeti rajzai.*

lönben honnan vette volna egy pap azt a kétségbe vonhatatlan szinpadi ösmeretet? Hisz még a maszkirozás titkaiba is be van avatva, ösmeri a masztiksz és krepp egymáshoz való viszonyát. Az ilyesmit nem lehet tankönyvből megtanulni. Szóval a *Csiky* szinész multja felől terjesztett hir napokig tartotta magát.

Az előadás előtti napon a «Hét választó» szálló éttermében ült édes anyjával, egy galambősz fürtű úri nővel. Az igazgató és neje is ott voltak. *Csiky* rendkivül izgatottnak látszott s őszintén megvallotta, hogy fél a holnapi première esélyeitől. A fölhangzó biztatásokra igy válaszolt:

tetni, hogy valamikor közéjük tartoztam. No, kedves mama, most már igazán nem félek.

Pszikhologiája helyes csapást követett: csakugyan nem volt oka félni, a «Jóslat» másnap diadalmasan megállotta helyét. Minden fölvonás után hatalmas tapsvihar reszketteté meg a nézőteret, «szerző!» kiáltások perczekig hangzottak füleiben.

És ő, boldogságtól sugárzó arczczal hallgatta a zsenijének hódoló zajt a szinfalak mögött. Egyik szinésznő gyöngéden megfogta kezét s kérte, hogy jelenjék meg a lámpák előtt.

— Nem lehet.

— Tehát ön, ha még annyi jó darabot fog is

KLOTILD FŐHERCZEGASSZONY RAJZAI A MARGITSZIGETRŐL.

Nem egyszer voltunk már abban a kellemes helyzetben, hogy nemcsak rá mutathatott, de szemmel látható bizonyitékok kapcsán is rá utalhatott a «Vasárnapi Ujság» arra az élénk, kifejlett művészi érzékre, mely József főherczeg családi körében az édes otthont még vonzóbbá, még derüsebbé tenni segít. Azt a boldog családi kört, melyben béke, szeretet és megelégedés la-

CSIKY GERGELY

„KÉT SZERELEM" CZIMŰ SZOMORÚJÁTÉKÁBÓL.*

MIKLÓS. JUDIT.

MIKLÓS *(az ajtóban.)*

Judit!... Mért jöttél? Nem elég neked
Halálom? Végső pillantásomig
Üldöz sötét szemed, szörnyü szavad?

JUDIT.

Igaztalan vagy hozzám, mint egész
Éltedben; félreismersz most, miként
Örökkön félreismeréd szivem.
Bosszú, gyülölség, álnokság, harag
Volt az, mit bennem láttál szüntelen,
S nem ismeréd forrását mindezeknek,
Nem ismeréd fel a szerelmemet.

MIKLÓS.

Szerelmedet!

JUDIT.

Ugy-e mily idegen
Füledben ajkaimról ez a szó?
Pedig csak rajtad állott, hogy megismerd.
A mit tevék, jót-rosszat, életemben
Mind éretted tevém, szerelmedért;
S te bármiként viszonzád, bármiként
Üztél magadtól, bárminő sebet
Ütöttél rajtam: mindent elfeledtem,
És visszatértem hozzád... itt vagyok...
Ha az ebet elrugdosod magadtól,
S az hízelegve mégis visszatér,
Jutalmul símogatva nyúlsz fejéhez
S eltűröd nyájasságát kegyesen.
Én ezt se várhatom. Mindegy! Azért
Én mégis visszatértem. Eljövék,
Hogy visszaadjam szabadságodat.

MIKLÓS.

És aztán?

JUDIT.

Aztán? Eh, mit kérdezed?
Szabad vagy, elmehetsz, utat nyiték.
A város utczáin harcz, zűrzavar dúl,
A kapukat nem őrzi senki sem;
Gyors paripák várnak készen reánk,
Elhagyjuk ezt a várost mindörökre,
Hol, bárki győzzön, veszve van ügyed.
Erdélyben élet, munka vár reád:
Oda siessünk, ott lelsz új hazát.

MIKLÓS.

Nem tehetem, nem csallak meg Judit!
Eléggé nyomta lelkemet a bűn,
Hogy egykoron elámítottalak,
Szív nélkül nyujtva kezemet neked...
Nem csalhatlak meg, nem megyek veled.

JUDIT.

Gondold meg, Miklós, készen áll a vérpad,
A hajnal nincs már messze, a bakó
Már pallosával vár. Oh! annyira
Gyülölsz hát engem, hogy még a halál is
Kivánatosb előtted?

MIKLÓS.

Hát Teréz.

* A «*Két szerelem*»-nek a magyar tud. akadémia az idei Teleki-pályázaton nagy elismerés mellett itélte oda a 100 arany jutalmat. A szomorújáték a tél folytán fog a nemzeti szinházban szinpadra kerülni, eddig még sem elő nem adatott, sem nyomtatásban nem jelent meg. A darab a XVII. század kurucz-labancz mozgalmaiban Kassán játszik. Két előkelő polgári család politikai viszályából fejlődik ki két szerető szív tragikus sorsa. A császári párt főemberének, Ruber Mihálynak leánya, Teréz, s a kurucz-párt vezérének fia, Donáth Miklós, szeretik egymást, de míg az ifjú Wittembergában tanul, addig a szeretett leányt ármánynyal és erőszakkal máshoz kényszerítik, Miklós pedig, engedve családja unszolásának, apja gyámleányát, a szép Juditot veszi feleségül, ki Miklós iránti őrült szerelemből tulajdonképen főforrészese volt az ármánynak, mely Miklóst és Terézt egymástól elválasztotta. Miklós később megtudva, hogy Teréz ártatlan, s hogy mily nagy árért (apja életét kellett vele megmentenie) lett hozzá hűtelenné, Terézt el akarja rabolni; de elfogják s halálra itélik. Börtönében fölkeresi Judit, ki őt még mindig szenvedélyesen szereti s meg akarja menteni; de midőn az új erőre kapott kuruczok berontanak a börtönbe Miklóst kiszabadítani s Judit megtudja, hogy az általa már halottnak vélt Teréz él, férjét és önmagát leszúrja. A fentebbi mutatvány Miklós és Judit találkozását adja a börtönben.

JUDIT.

(Fájdalmasan összerándul. Szünet után, nyugalmat erőltetve.)

Terézt nem látod többé.

MIKLÓS.

Meghalt?

JUDIT.

(Mereven nézve Miklóst, lassan.)

S ha meghalt volna...?

MIKLÓS.

(Leül; az asztalra könyökölve.)

Úgy nekem se kell
Többé az élet.

(Kivül ismét közeledő zaj, puskaropogás.)

JUDIT.

Miklós! én szerelmem!
Siess! Ébredj föl! Mentsd meg éltedet!
Az út szabad még, tán csak pillanatra,
Oh ne habozz, ne várd bakóidat!
(Miklós karját rázva.)
Miklós! Nem hallod? Már közelgenek!
Ébredj! most drága minden pillanat.
El. Menekülj! Én nem megyek veled...
Velem ha nem jösz, menj el nélkülem.
Lemondok rólad, csak ez egyet igérd,
Hogy az övé se lészsz... én elvonúlok,
Nem látsz ez életben többé soha!
Oh, csak siess! Oh, mentsd meg éltedet!

IFJUKORI EMLÉKEZÉSEK CSIKY GERGELYRE.

1873—75-ig Temesvárott jártam a gymnázium felső osztályaiba. Tantermünk a szeminárium épületének, egy hajdani jezsuita kolostornak, második emeletén volt. Csiky az első emeleten lakott. Bár nem volt a mi tanárunk, mégis jól ismertem őt. Gyakran találkoztam vele az iskola lépcsőjén. Rendesen czivil-ruhában járt s czilinder-kalapot, meg felálló, hegyes gallért viselt. Az utóbbi körülmény különösen feltünt nekem, mert inkább szinészre, mint papra emlékeztetett. Nem sejtém még akkor, hogy nehány év mulva e szinészkülsejű pap a magyar drámai múzsa oltárán fog áldozni, hogy szinésznövendékeknek a dráma törvényeit fogja magyarázni s szinészek képezendik állandó társaságát.

Rendesen Kasics Károly püspöki archiváriussal sétált.* Temesvárott ez volt legmeghittebb embere, s Csiky életének temesvári korszakából ő tudhat legtöbbet. Tanuja volt lelki küzdelmeinek s bizonyára figyelemmel kisérte barátja drámairói szárnypróbálgatásait, különösen a «*Jóslat*» keletkezését, melyet Csiky, mint tudva van, még Temesvárott, pap korában irt.

1875-ben magam is érintkezésbe jöttem vele, midőn bátyámnak, a ki akkor klerikus volt, tanára lett. Bátyám szabad óráiban költészettel és zenével foglalkozott. Csiky ezt megtudván, érdeklődni kezdett iránta. Figyelemmel kisérte irodalmi tanulmányait, gyakran magához hivta és miután bátyámnak nem volt alkalma magát a zenében gyakorolni, zongoráját is fölajánlotta neki. Csiky maga nem volt gyakorlott zongorázó. Rendesen csak tánczdarabokat, s könnyebb opera- vagy operette-átiratokat játszott. De azért nagyon fogékony volt a klasszikus zene szépségei iránt. Bátyámat különösen szerette hallgatni, mikor Beethoven valamely komor, mélabús szonátáját játszotta előtte. Egy ízben, midőn ismét nála volt, távozáskor igy szólt hozzá: «Látogasson meg gyakrabban ifjú barátom, oly jól esik játékát hallgatnom. Úgy érzem olyankor magam, mint Saul király érezhette magát, mikor Dávid hárfázott előtte.» Enyilatkozat bepillantást enged akkori lelkületébe. Szerencsétlennek érezte magát, mert írói hajlama összeütközésbe jött papi állásával. Élete fordulópontjához ért el. Keresztúton állott s nem tudta: jobbra avagy balra térjen-e?

Egy ízben bátyám elvitt hozzá, hogy Beethoven «Septuor»-ját játszszuk el előtte. Mig mi zongoráztunk, ő iróasztala mellett ült, gondolataiba mélyedve, és írt.

Évek mulva Pesten valami irodalmi ügyben voltam nála. Akkor is iróasztala mellett találtam őt. Előadtam látogatásom czélját s bár szerettem volna fölemlíteni előtte, hogy valamikor Temesvárott szerencsém volt nála lehetni, nem tevém, mert attól tartottam, hogy zavarom munkájában. Talán kellemetlenül és érintette volna, ha életének rég elmult, szomorú napjaira emlékeztetem.

BARÓTI LAJOS.

* Kasics jelenleg plébános Nagy-Őszin, Torontálmegyében.

CSIKY GERGELY SZINMŰIRÓI PÁLYÁJA KEZDETÉN.

Oly váratlanul érte irodalmunkat a csapás, oly hirtelen vált meddővé a legtermékenyebb talaj, hogy a vázlat, mit a napi hirlapirodalom kötelességszerűen papirra vetett, a titáni erőtől duzzadó alaknak csak körvonalait tünteti elő. A kép tehát, mely a fölindulás kapkodásai között készült, hamar eltünnék emlékünkből, ha alkotásai, melyekkel szivünk és elménk teli, nem lehelnének belé életet.

E művek azonban diadalmas sorakozással biztositják *Csiky* Gergelynek, hogy szellemi képe meghatározhatatlan sokaságú nemzedék emlékében eleven marad, mint a magyar szinműirás Atlaszáé, ki másfél évtizeden keresztül csaknem egyedül tartá vállain a magyar játékrend terhét. Könnyedén, mint a ki Isten kegyelméből hivatott e munkát végezni.

Az irodalomtörténet jövendő irója korunkból hálásabb alakra nem fog találni, mint a minőnek *Csiky* Gergelyé kinálkozik. Lelkesen jegyezhet föl sikert siker után egész ama végzetteljes november tizenkilenczediki napig, melyen a hivatottabb kézből kihullott az aranyértékkel meg nem határozható drága toll. De még kevésbbé határozható meg irodalmunk veszteségének nagysága; mi csak annyit tudunk, hogy ama szürke ködű őszi nap ólmos homályba boritá szinműirodalmunk jövendőjét.

Talán tehetünk némi csekélyke szolgálatot az irodalomtörténetnek, ha *Csiky* Gergely szinműirói pályája elejéből egy epizódot mutatunk be, mely őt a szinpadi élettel először hozta közvetlen érintkezésbe.

A «Jóslat» sikere hazánkszerte általános érdeklődés tárgya lett, de e siker sehol sem részesült oly osztatlan érdeklődésben, mint Temesvártt, hol legtöbben ismerték személyesen a klasszikus műveltségű fiatal papot.

A szerző nagy ambicióval látott hozzá, hogy első műve minél hamarább s minél tökéletesebb előadásban kerüljön Temesvártt szinre. Ebbeli buzgósága egész odáig terjedt, hogy *Sztupa* György szinigazgatóval egyetértőleg, ő maga szerződtetett drámai primadonnát. Meghívta ugyanis Budapestről *Komáromy Mariskát*, (*Komáromy* Alajos szinművészünk leányát), hogy játsza el a főszerepet darabjában.

Ugy, de a társulatnak volt primadonnája, még pedig igen tehetséges szinésznő, a hires *Rónay* leánya, *Prielle Kornélia* unokahuga, Rónay *Mariska*, ki méltán formálhatott a szerephez jogot. Ez a körülmény a fiatal szerzőt fölötte nyugtalanította, a világért sem akart volna művésznői érzékenységet érinteni. Mikor már a próbák ideje közeledett, *Csiky* egyet gondolt és személyesen kereste föl *Rónay* kisasszonyt. Oly bravouros tapintattal adta elő a dolgot, hogy a fiatal művésznő minden keserűség nélkül lemondott a szerepről, sőt megigérte a szerzőnek, hogy addig is, míg Komáromy Mariska lejön, az összjáték kedvéért ő fogja a szerepet próbálni.

A darabban a társulat legjobb erői vettek részt a főbb szerepeket a következők játszották: Komáromy Mariska, Ujfalussy Gizella, Takács Henriette, Alszeghy Ilona, Komáromy Lajos, Toldy Ferencz, Várady Miklós, Jakab Lajos. Egyik kis szerepet *Kiss* Béla az opera mostani tenoristája adta, ki abban lépett először a szinpadra.

A szinészek, a szerzőre való tekintettel, versenyeztek egymással a jámbusok megtanulásában, s mire *Csiky* az első rendelkező próbán megjelent, mindenki úgy tudta szerepét, mint a karikacsapás. A társulat rendezője átengedte a fiatal szerzőnek a vezényletet, s igy az rendezte az egész darabot.

Ez a rendezés örökké emlékezetes maradt az akkori szereplők között. Ők ugyanis egy laikust véltek a szerzőben s egy kész szakembert láttak a szinpadon megjelenni, kinek figyelme a technikai dolgok legminucziózusabb részleteire is kiterjed. Udvarias, rövid mondatokba foglalta az utasitásokat, de azokban oly alapos tudás s

A KIS ROM.

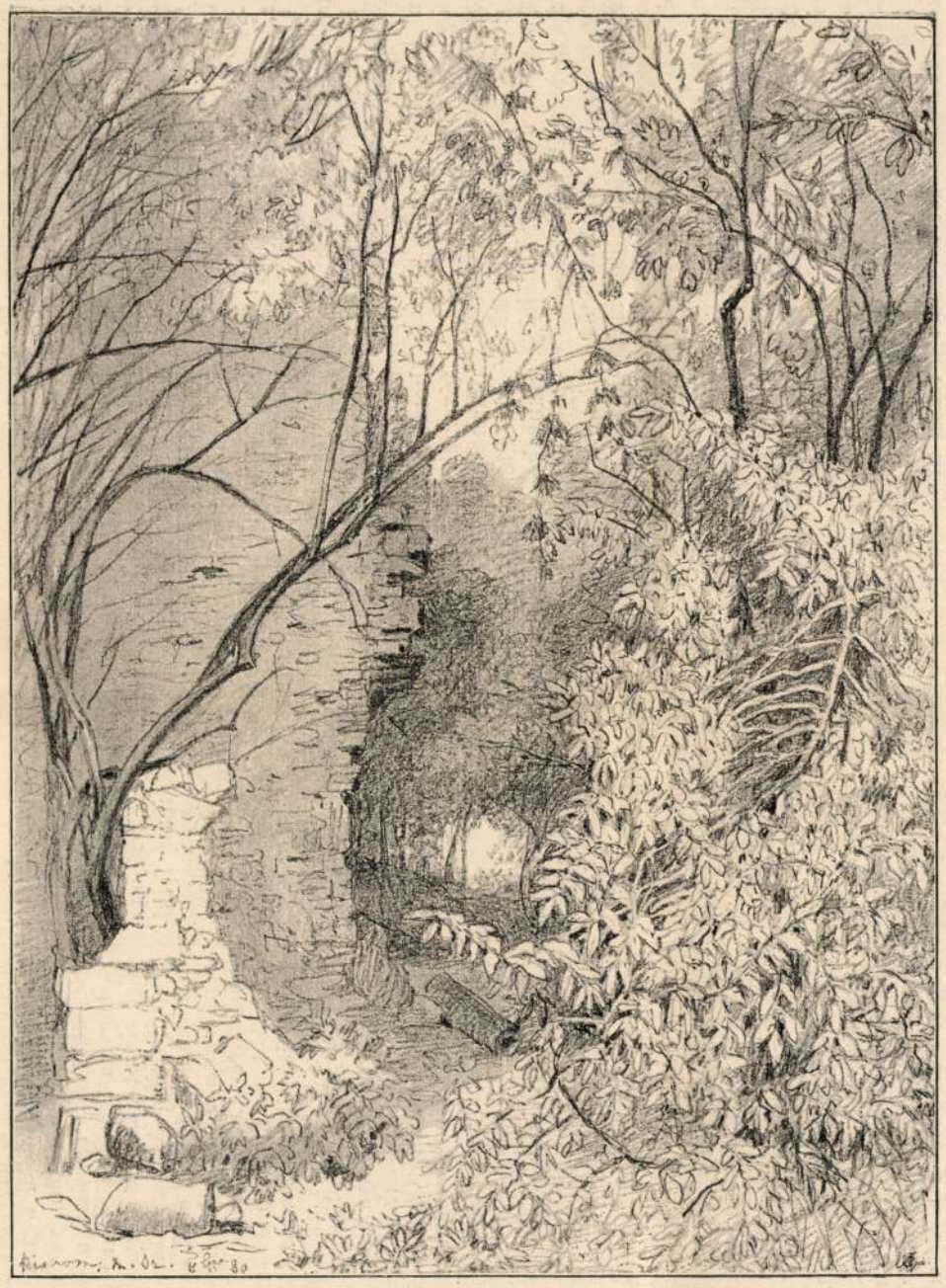

RÉSZLET A RÉGI KOLOSTOR ROMJAIBÓL.

KÉPEK A MARGITSZIGETRŐL. — *Klotild főherczegasszony eredeti rajzai.*

«Nos, tábornok, nem számít még mindig kis Augereau-jára?»

A directorium elnöke, *Gothier*, csak most kezdett ébredni. Sietett visszahívni társait, de *Sieyés*, ki sokaknak nem csekély mulatságára, pár nap óta lovagolni tanult, *Roger Ducos*-val együtt kikocsizott volt. *Barras* pedig ép fürdőben ült, de rögtön elküldte titkárát, *Bottot*-t, a történtek hírül hozására. A titkár alig tette ki lábát, már megjelent Bonaparte küldöttje, hogy Barras lemondását követelje. Készséggel aláírta, miután vagyona felől kezességet igértek s dragonyosok fedezete alatt kisérték a Rákóczy tartózkodásáról is híres grosboisi kastélyába.

A lemondási okmányt *Bottot* vitte meg Bonapartenak, ki bár tudta, mit rejt az, nem tartóztatta magát nehány pathetikus szólamtól, melyeket Barras emberének mennydörgött fülébe:

— «Mivé tettétek azt a Franciaországot, melyet én oly dicsővé tettem? Diadalokat hagytam nektek, s felforgatást találtam. Olaszország millióit hagytam nektek, s nyomort és fosztogató törvényeket találtam mindenütt. Ilyen állapot nem tarthat tovább, három év alatt despotizmusra vezetne a fejetlenség útján. Mi a köztársaságot akarjuk, az egyenlőség, erkölcs, polgári szabadság és politikai türelmesség alapján. Nem akarjuk azokat, kik jobb honfiaknak tartják magukat azoknál, kik vérüket ontották a köztársaság szolgálatában.»

Egy hivatalos tudósító rögtön lejegyezte e szavakat, hogy szétküldje az ujságoknak. *Bottot* pedig némán nyujtotta át Barras lemondását, melyet *Gothieré* és *Mouliné* is követett. Ám az ötszázak tanácsában nem ment oly simán a dolog, mint megelőző nap az öregek tanácsában, s midőn a történtek szóba kerültek, erős kifakadások hallatszottak: «Nem kell diktatura! Le a diktátorokkal! Alkotmány vagy halál!» Végre csaknem egyhangulag elhatározták, hogy a képviselők esküdjenek hűséget az alkotmány iránt.

Az ötszázak tanácsában előfordult jelenetekről *Augereau* számolt be egykoru fővezérének. «Szép helyzetbe jutottál!» tette hozzá. «Majd kibontakozunk», válaszolt *Bonaparte*. — «Emlékezzél Arcolera! Eredj, mondd meg barátaidnak, hogy a bor meg van csapolva, most meg kell innni!»

Az alkotmányra indítványozott eskü letétele még mindig tartott s *Bonapartének* öt perczenként vitte meg a hírt *Lavalette* hadsegéde az ötszázak tanácsában történtekről. Egyedül találta *Sieyés*-vel, ki nyugodtan ült a kandalló előtt, míg *Bonaparte* izgatottan fel s alá sétált. Egyszerre hirtelen kiment, áthaladt a nagy termen, hol tábornokjai voltak egybegyülve s megkopogtatván a padlót korbácsával, türelmetlenül szólt:

«Ennek véget kell vetni!»

Lement az udvarra, lóra szökött s csapatait csatarendbe állította fel, beszédet intézett tisztjeihez, azután újra leszállt lováról s gyors léptekkel az öregek tanácsa felé tartott, mely a saint-cloudi kastélyba volt egybegyülve, míg az ötszázak a narancs-házban tanácskoztak.

Ép a direktorium lemondását olvasták fel, ...lőn *Bonaparte* bejelentette magát. ...rcza, tartása izgatottságot árult el; nem volt ...lve beszédre, szavai szaggatottak voltak. ...en sem volt szónok; meggyőzni óhajtá... ...em volt az a melegsége, melyet a mé... ...rzés ad meg, beszédén látszott a hatás ...lása, melyet vagy a megfélemlítésben, ...hiúság legyezgetésében keresett; most a ... után is kapkodott s az elnöknek kellett ...egére jönni közbeszólásaival.

... bármily összefüggéstelenül mondta is el ..., fenyegető, félig mentegetőző szavait, me...kben visszautasította, hogy Caesarhoz vagy ...omwellhez hasonlítsák, s néha nagyon is da...lyos frázisokat koczkáztatott meg, mint p. o. ...ogy: «Szerencsém és a győzelem istene vezé...el» — voltak e rögtönzött szónoklatnak pathe...ikus hatású részei is. Midőn ezeket mondta: «Meg fogjuk menteni a szabadságot és köztársaságot» — s egy hang közbeszólt: «hol vannak a garanciák?» — *Bonaparte* a terem őrizetére rendelt gránátosokhoz fordulva, büszkén aposztrofálta őket:

— «Mondjátok meg, mikor győzelmet igér...tem nektek, megcsaltalak-e valaha?»

— «És az alkotmány?» — vágott közbe egy ...ásik hang.

— «Az alkotmány?» — kiáltott fel Bonaparte, — «azt megszegtétek fructidor 18-án, megszegtétek floreal 22-én, megszegtétek prairial 30-án. Az alkotmány! Erre hivatkozott minden párt és ezt szegte meg mindenik. Mentsük meg alapjait, melyen nyugszik, a szabadságot és egyenlőséget.»

Hevesebb jelenetekre adott okot Bonapartenak az ötszázak tanácsában való megjelenése, hová tábornokai s négy gránátos kiséretében hatolt be. Az egész gyülés talpra szökött. «Mi ez?» — kiáltották többen — kardok itt? szuronyok? Nehányan a tábornok elé siettek. Egy képviselő elébe állva kiáltott: «Ezért győztél hát?» Mások nyakon ragadták vagy kifelé tuszkolták Bonapartét, miközben egyre nagyobb megbotránkozással ismételték: «Le a diktátorral!» Csak katonái és tábornokai segítségével juthatott ki a teremből.

E napon *Bonaparte Lucien* volt a gyülés elnöke, ki megkisérelte mentegetni fivérét, de mivel mindenfelől közbekiáltások szakították félbe, letette hivatali jelvényeit, togáját, s a fivére által érte küldött gránátosok fedezete alatt elhagyta a termet. Állítják, hogy mikor Bonapartét eltávolították a gyülésteremből, török emelkedtek feléje s több képviselő rárohant, hogy megölje. Ez a tény ugyan nem nyert beigazolást, de bizonyos, hogy egy mellette álló gránátos, kabátja ujját szétszakítva látva, megjegyezte: «Talán ezeknek a haramjáknak a törei okozták.» Madame Bonaparte a gránátost maga elé hivatta s jól megjutalmazta. Pár órával később *Bonaparte* is fölemlítette proklamációjában, hogy: «A képviselők törei fenyegették szabadítójukat; húsz gyilkos rohant rám és kereste mellemet.»

Bonaparte hívei nem késtek kiaknázni a török állítólagos szereplését lázító beszédeikben. *Lucien* lóra kapva szónokolt a katonákhoz: «Az ötszázak tanácsának elnöke jelenti ki nektek, hogy ez a tanács a rettegés hatása alatt áll, melyet a törökkel fegyverzett képviselők okoznak, kik halállal fenyegetik társaikat. Anglia zsoldosai ők; a nép nevében felszólítlak titeket, katonák, szabadítsátok ki képviselőitek többségét. A szuronyok szabadítsák meg őket a töröktől! Nem a nép képviselői ők, hanem a török képviselői.» Mikor pedig még habozást vélt leolvashatni a katonák arczairól, kihúzva kardját, kiáltott:

— «Esküszöm, hogy saját fivérem szívébe mártom kardomat, ha valaha a francziák szabadságához nyúl.»

E szavak nem maradtak hatás nélkül. *Murat* Bonapartehoz fordult: «Kiüríttessem a termet?» «Igen», felelt az komolyan. Most dobpergés közt indult meg egy csapat gránátos; a képviselők hallva a közelgő katonák lépéseit, «Éljen a köztársaság! Éljen a III-ik évi alkotmány!» kiáltások közt emelkedtek fel. A csapatok parancsnoka eloszlásra hivta fel a képviselőket, de senki sem engedelmeskedett neki. Ekkor *Murat* berontott embereivel a terembe, s miközben folytonos dobpergés némította el a tiltakozásra emelt hangokat, a terem egyik végétől a másikig körülfogta a távozni nem akaró képviselőket s szószerint kiszorította őket a teremből. Hanyathomlok futott mindenki, sokan az ablakokon át távoztak, hátrahagyva bő vörös tógáikat. Pár pillanat alatt az egész helyiség kiürült.

Még azon éjjel összegyültek megint az összeesküvők s köszönetet szavazva Bonapartenak, a végrehajtó hatalmat *Sieyés*, *Roger Ducos* és *Bonaparte*-ból álló hármas konzulság kezeibe tették le, későbbre tartván fenn az alkotmány ujjáteremtését. *Fouché* kapta a rendőrminiszteri tárczát, *Berthier* a hadügyet, s *Talleyrand* a külügyeket. Az új alkotmány-tervezet *Sieyés* műve volt, ki abban a girondisták politikai eszméiből indult ki s a közvetett választás elvét akarta kifejezésre juttatni, az állami igazgatás minden fokán.

Eddig találkoztak nézetei Bonapartéével is, de mikor *a végrehajtó hatalom* mikénti szervezése jött szóba, *Sieyés* ezt két konzul közt akarta volna megosztani, kik közül az egyik a bel-, másik a külügyeket vezesse, s mindkettő fölé egy «nagy választó»-t helyezni minden külön jogkör nélkül, királyi reprezentáczióval, Versaillesban lakással és 6 millió évdíjjal. De *Bonaparte* visszautasította ezt a neki fentartott méltóságot. «Hizó sertést akarnak belőlem csinálni?» mondá.

E tervéről aztán Bonaparte ellenzése következtében maga *Sieyés* is lemondott. De lemondott a második konzulságról is, nem akarván alárendelt állásba jutni. Politikai pályájának végét érezte s szivesen beleegyezett, hogy az alkotmány külön rendelkezése által senatorrá neveztetve ki, nemzeti jutalmul az első konzul felajánlja neki a crosnei uradalmat. Sőt mondják, ohajtotta is e kitüntetést.

Ilyen keretekben alakult meg a VIII-ik évi alkotmány, s *Bonaparte*-nak volt gondja rá, hogy e teljesen arisztokratikus szervezethez a sajtószabadság megszorítását is kösse. Egy határozat kimondta, hogy csak 13 hirlap megjelenésére adatik engedély. E 13 közé tartozott a még ma is virágzó «Journal des Debats».

EGYVELEG.

* **A vas-álarczos fogoly** sokat emlegetett titkát állitólag felfedezte egy antesi tiszt, kinek sikerült XIV. Lajos és Louvois miniszter nehány eddig megfejthetlen titkos jegyű iratának tartalmát megfejteni. Bazaries kapitány (igy hivják a tisztet) azt állítja, hogy e levelek De Bulonde tábornokra vonatkoznak, ki 1691-ben a piemonti hadjáratban Coui ostromát minden igaz ok nélkül megszüntette s ez által a hadjárat sorsát veszélyeztette. Árulásáért el is fogták, de nem végezték ki, sőt meg is engedték, hogy álarczosan Pignerol falain sétálhasson. Ez lett volna az a hires fogoly s a titok már csak az, miért kegyelmezett életének a király. Tanuságos, hogy a megfejtett sürgönyök szövegének kiadását a belügyminisztérium megtagadta.

* **A koplalás művészetében** minden eddigi társát túlhaladta egy Maharades nevü keletindiai barát Bombayban, ki 61 napig koplalt s e mellett nem is használt titkos szereket, mint Jacques vagy Succi, csak néha-néha egy pohár meleg vizet. Produkcziója oly nagy feltünést keltett, hogy a befejezés napján 5.000 tisztelője koplalt 24 órán keresztül vele együtt s azután aláirásokat gyüjtöttek, hogy minél több szarvasmarhát mentsenek meg a vágóhidtól s vallásos buzgalmuknak adjanak ily módon kifejezést, mivel vallásuk tana szerint minden állati élet szent.

* **Az amerikai bölényből**, melyet most Nebraszka államban fogságban tenyésztenek, mivel a szabadban élők már nagyobb részt kipusztultak, tiz példányt hoztak közelebb Angliába, hol nagyobb uradalmi parkokban helyezték el.

* **A növények vándorlása.** A burgonya tudvalevőleg Amerikából származik, 1586-ban jött Angliába, 1590-ben Olaszországba, 1616-ban Franciaországba, 1623-ban Irlandba, 1710-ben Németországba, 1726-ban Svédországba s 1737-ben Finnlandba. A buza és hagyma hazája Egyiptom. A bab a Káspi-tenger mellől, a gyalog paszuly Kelet-Indiából, az ugorka és dinnye Dél-Ázsiából erednek. A káposzta vadon tenyészik a Közép-tenger mellett, a foghagyma Szicziliában s a spárga Szibériában. A rhebarbarát Rhodope hegységből hozták a XVII-ik század elején. A lencse hazája Palestina, a köles és rizs Kelet-Indiából ered, de az utóbbit már Nagy Sándor hozta Európába. A retek Khinából való. A cseresznyét Lucullus hozta 74-ben Kr. e. Kerasus városából, — a honnan neve ered, — a Fekete-tenger mellől Rómába, a honnan 55-ben Kr. u. jutott el Angliába. A szilva Turkesztánból és Sziriából, a mandula Afrikából, a baraczk, eper és mogyoró Perzsiából, a görög dinnye Melos szigetéről, az alma és füge Ázsiából erednek. A granát-almát a rómaiak Karthagóból hozták Olaszországba. A czitrom ázsiai, a narancs khinai eredetü. A közönséges gesztenye Thessaliából való, az ákáczfa Éjszak-Amerikából, valamint a platán is. A virágok közül a nárczis, szegfű és lekovja Dél-Európából származnak, a jáczint Ázsiából, Sziriából jött a liliom, Kelet-Indiából a jázmin, Khinából az őszi rózsa, Japánból a hortenzia, Éjszak-Ázsiából a rezeda, Közép-Amerikából az aloé, Dél-Amerikából a napraforgó. A tulipánt Geszner természetbuvár hozta 1559-ben Konstantinápolyból.

* **Rendjel-statisztika.** Egy türelmes franczia kiszámította, hogy a jelenleg létező rendjelekben 14 oroszlán, 9 sas, 3 juh. 2 ló, 2 kutya, 1 galamb, 1 hattyu, 4 sárkány, 1 medve, 2 griff, 1 kakas, 2 főnix, 1 sólyom s 2 elefánt szerepel. Oroszlán és sas csaknem minden országban előfordul, a sárkányok csak Kelet-Ázsiában, a kutya, és pedig koronás kutya Spanyolországból való. A növény világ is gazdagon van képviselve. Van tölgy. lóhere, liliom, rózsa, bogáncs, búzakalász s Japánban chrysanthemum. Leggyakoribbak a szentek, Szent-Györgyről és Szent-Mihályról mintegy tiz rendjelt neveztek el. Nem szokatlan a csillagászat köréből vett elnevezés sem, van felkelő, sugárzó s aranyos nap, nap oroszlánnal párosultan, számos csillag és hold is. Nevezetes, hogy az uralkodókon kivül csak a republikánus Dél-Amerikában üzik a személykultuszt, a hol a csillagokon Cincinnatus és Bolivar szerepelnek.

tekint ki, mig kivülről neje egész az ablakhoz emeli kisdedét, ki egy narancsot nyújt apja felé. *Erzsébet* főherczegnőnek, a spanyol királyné anyjának képei a rajz tisztasága által tünnek ki.

Az öreg nádor örömmel nézte gyermekei művészi hajlamát s kitünő mesterrel taníttatta őket, Klette Károlylyal, ki annak idejében Budapest legjelesebb rajzolója volt s kitünő tájképfestőt hagyott nemzetének fiában, Keleti Gusztávban, a mintarajztanoda igazgatójában.

De a festészet iránti e hajlam nem szorítkozott csupán a nagy nádor első leszármazóira. Örökletessé vált a családban s most kiváltképen József főherczeg fenséges neje, *Klotild* főherczegasszony ápolója, a ki a már említett műtermet is állíttatá s kinek festőállványa ritkán áll készülőben levő kép nélkül. Oltárképek, nőalakok, s a természet után készült tájképrészletek egész nagy gyűjteménye került már elő a főherczegasszony művészi ónja és ecsetje alól, melyekből az ő kegyességéből mutatványképen nem egy jelent már meg a «Vasárnapi Ujság» korábbi folyamaiban. E képeknek az, hogy egy főherczegnő festette, csak érdekességét neveli, de műértékük teljesen független magas származásuktól s nem egy fogná megállani helyét közülök a legkövetelőbb műbirálat előtt is s nem egy műtárlatnak válnék a diszére.

Az anya művészi hajlama leányaira is örökbe szállt. *Mária Dorothea* főherczegnő, valamint *Margit* főherczegasszony is, ki tavaly lett Thurn-Taxis herczeg neje, szintén előszeretettel foglalkoztak a festészettel, melyben Vastagh György festőművészünk volt a mesterük s ő tőlük is több szép képet volt már alkalmunk bemutatni, melyek határozott tehetségre vallanak. A hol hosszabb ideig tartózkodtak: a magyar tengermelléken, a Kárpátokban, Alcsúthon, stb. mindenütt tudtak találni megörökíteni való részleteket, melyekből immár egész emlékkönyvet állíthatnának össze.

Mikor néhai Rudolf trónörökös megindítá országismertető és néprajzi nagy irodalmi vállalatát, Klotild főherczegasszony nem hiányozhatott az illusztrált irodalmi nagy mű munkatársainak sorából, mely fenséges rokona kezdeményezéséből s az ő védnöksége mellett volt megjelenendő. Örömest vállalkozott a közreműködésre s az «Osztrák-magyar monarchia irásban és képben» czimű irodalmi vállalat szerkesztőségének válogatott gyüjteményt bocsátott rendelkezésére műveiből s a szerkesztőség sietett is aztán a munka keretébe beillő képeket kiválasztani s velök a mű lapjait érdekesebbíteni.

A többieknek közlésére lapunk szerkesztője kért a főherczegi fenséges családtól engedélyt a mely kegyesen meg is adatott. Így jutottunk abba a helyzetbe, hogy most e rajzokból egyszerre négygyel kedveskedhetünk olvasóinknak.

Hangulatos, szép rajz mindenik, a minthogy már maga tárgya is költői hangulatot keltő. Budapestnek a Duna ölelő karjai közt rejtező paradicsomkertjéből, a kies Margitszigetről van fölvéve valamennyi, annak is a legfestőibb, legregényesebb részéből, a régi kolostor romjainak tájékáról, melyek fölött ott lebeg a szent életet élt magyar király-leány emlékezete. A leomlott templomfalak, melyeken még meglátszik a hetedfél század előtti épités és műfaragás művészete, a rájok boruló moharéteg, a szakadékaik közé gyülemlett porhanyó talajból kinőtt bokrok, indák buja szövevénye, az erdős környezet, melynek természetes fejlődését nem akadályozza kertész keze, — mindez ingerlőleg hat a műérzékre s szinte kényszeríti, hogy papirra vesse.

VÁZLATOK
A FRANCZIA FORRADALOM TÖRTÉNETÉBŐL.

Második sorozat.

Egykorú és a legújabb források után.

XI.

A brumaire 18-iki államcsíny.

Másodízben tért vissza *Bonaparte* a színtérre, melyet nagyravágyó álmai kijelöltek előtte. Ezuttal úgy, hogy el volt határozva kezébe ragadni a politikai hatalmat. Soha kedvezőbb alkalom erre nem kinálkozott. Franciaországban minden a felbomlás szélére jutott; kormánya, melynek senki sem akart engedelmeskedni, pártok, a melyek nem engedték magokat kormányozni, künn a szövetséges hatalmak fenyegető készülődései, benn a nyomor és éhség, tetézve a fennálló rendszer feletti elégedetlenséggel, — mindenki a nyugalmat ohajtotta, ha mindjárt a személyes deszpotizmus árán is, föltéve, hogy elég erős leendett a széthuzó áramlatokat megzabolázni.

Valódi diadalmenet volt *Bonaparte* bevonulása az annyit szenvedett haza földjére, mely már nagyon is hajlandónak mutatkozott őt megváltójaként üdvözölni. A nélkül is óriási alakja a távol kelet messzeségében még jobban nőni látszott s körülvéve Egyiptom ezredéves kulturája legendai nimbuszától, sorsa bizonytalanságának titokzatos fényövében mintegy mythoszszá magasult, minden ajkon az ő neve hangzott: «Mit csinál? Mikor jön?» «Ha visszajönne!...» Fivérei, neje levelei válasz nélkül maradtak s a találgatásoknak még kalandosabb irányt adott ez a rejtélyszerű köd, mely úgy övezte, mint a mythologia isteneit.

És most itt jön, komoly gondolatokba merülten sétálgatva fel s alá egy maga a hajó födélzeten, miközben újjai a Koránt s a Bibliát lapozgatják, ama népek bölcseségének egymásra hordott porszemeit, a melyek köréből most a dicsőség hozza szárnyain, melyek eltölték lelkét a próféták szent fanatizmusával. Mohammed és Krisztus szelleme egymást áthatva jelenik meg benne, hogy egy új világmisszió megoldásához készítse elő, melyhez attól a fatalizmus erejét, ettől a világszabadító gondolatot kölcsönzi.

Különösen Lyonban tört ki elemi erővel a lelkesedés *Bonaparte* érkeztére. A szinházban fogadták; az ő tiszteletére készített dalokat énekeltek, a szinészeket nem hallgatta senki. «Éljen Bonaparte!» kiáltástól visszhangzott a terem. De a többi városokban is mindenütt élénk mozgalmat keltett érkezése hire, az emberek nyilt utczán egymást ölelték meg, egymást üdvözölték. A csapszékekben egészségére ittak.

Ő maga megmaradt tüntető szerénységgel visszavonulva, legközelebbi környezete, régi barátai, tudósok, irók körében; ezek közé tartozott két fivére is, *József* és *Lucien*, amaz a köztársaság római követe, emez nevénél és tevékenységénél fogva már is tekintély az ötszázak tanácsában, s bátyja emelkedésének jelentékeny tényezője, ki megérkezése előtt alig három nappal választatott az ötszázak tanácsa elnökévé.

Bonaparte első gondolata volt magát a direktoriumba választatni, Sieyés kibuktatásával. Ez időben keveset mutatta magát, arcza soványabb lett; visszatérése óta kis szürke kabátot és oldalán török kardot viselt, mely selyemszalagon lógott. Három párttöredék állott rendelkezésre, melyekhez közeledve, azokat czéljai engedelmes eszközeivé tehette, elsők az úgynevezet «*hazafiak*» voltak s élükön Moulins és Gothierval, de a kik nem bíztak Bonaparteban, s bár hajlandók voltak neki 30 éve daczára helyet engedni a direktoriumban, de résen álltak, hogy a legközelebbi alkalommal, mely személyes uralma megalapítására kinálkoznék, azonnal eltávolítsák s visszaküldjék a harcztérre, hol a köztársaság számára annyi babért aratott. Azután a *mérsékeltek* a legszámosabb töredék, mely nem épen idegenkedett attól, hogy egy hatalmas kar vezetése alatt friss életet hozzon be az államügyekben, de itt tekintélyes férfiak álltak útjában, mint Sieyés és Roger Ducos. Végre a «*rothadtak*,» azok, a kik minden párt romlottjaiból alakultak, a hatalmat csak a hatalomért akarták, nem párt, hanem kotteria, mely Barrast és Fouché rendőrminisztert követte. *Bonaparte* megvetette őket, ép úgy, mint a hogy tartott a «hazafiak» felforgatási vágyaitól, legyőzhetlen ellenszenvvel viseltetett *Barras*, e tudatlan, romlott ember iránt, a ki szivesen hizelgett volna Bonapartenak is, ha nem érezte volna magát általa oly határozottsággal visszautasítva.

Barras érezte, hogy politikai pályája vége felé közeleg s Bonapartét ki nem kerülheti. Minden igyekezete oda irányult, hogy eltegye őt az útból. Féltékenyen ellenezte még azt is, hogy Bonaparte vezetése alá új hadsereg adassék. «A kis káplár, — mondá, — sokkal jobban végezte dolgát Olaszországban, semhogy szüksége lenne oda visszatérnie.» Ebben a véleményében *Sieyés* is osztozott, kit Bonaparte mindjárt Párisba visszatérése után két nappal, a direktorium elnökénél rendezett ebéden, feltünően ignorált, egy szót sem intézett hozzá, úgy, hogy Sieyés sértődve panaszkodott: «Láttátok a kis dölyfös magatartását a direktorium egyik tagjával szemben? Főbe kellett volna lövetnünk, a miért ott hagyta a hadsereget.»

De *Bonaparte* barátai belátták, hogy ha a középpártra akar támaszkodni, nem nélkülözheti Sieyést. Ehhez képest *Lucien* nem késett alkudozásokba bocsátkozni *Sieyés*-vel. Három konzulnak választását helyezte kilátásba az államcsíny sikerülése esetén, a kiknek egyike *Bonaparte*, második és harmadika *Sieyés* és *Roger Ducos* lennének. *Sieyés* jól tudta, hogy nincs mit bíznia az igéretben s hogy Bonapartének eltökélt czélja, mihelyt hatalomra jut, társait háttérbe szorítani, de csakhogy megakadályozza Bonaparte szövetségét a jakobinusokkal, késznek mutatkozott belemenni az ajánlatba, s találkozni Bonaparteval, ki őt október 20-án este meglátogatva, végleg elintézte vele az államcsíny tervét.

Sokkal könnyebb volt megnyerni a tábornokok közrejátszását. Moreauval Bonaparte Gothier ebédjén találkozott s a legszeretetreméltóbban fogadta. Elbeszéltek a lefolyt harczokról, kölcsönös bókokat mondtak egymásnak, s végül *Moreau* egész határozott kijelentést tett: «Én is meguntam az ügyvédek uralmát, kik elvesztik a köztársaságot; felajánlom karomat megmentésére.» Hasonló véleményben voltak *Macdonald*, *Serrurier* tábornokok is, és *Lefevbre*, Páris főhadparancsnoka. Végre Bonaparte *Fouché* rendőrminisztert is megnyerte ügyének.

November 6-ikán a törvényhozó testület a Saint-Sulpice templomban nagy diszebédet adott *Bonaparte* tiszteletére, melyen számosan vettek részt. Középen ült a direktorium elnöke, balján *Bonaparte*, jobbján *Moreau* tábornok. Komor csönd tartotta lekötve a nyelveket; a hétszáz jelenlevő közt sehol egy suttogás nem volt hallható. Mindenki bizalmatlan volt mindenkivel szemben. *Bonaparte* hadsegédével egy darabka kenyeret s egy palaczk bort hozatott magának, az ételekhez hozzá sem nyúlt. Néhány hideg toaszt emelkedett, melyeknek végével *Bonaparte* ürített poharat minden franczia egyesülésére. Szavait nem követte a helyeslés egyetlen moraja sem. Még az ebéd vége előtt fölkelt helyéről s Berthie tábornoktól követve, körüljárta az asztalt, ismerőseivel sorban néhány szót váltott s azzal távozott. Még ez este értekezett Sieyésvel s tervök kivitelére brumaire 17-ikét (nov. 8.) tüzték ki. Másnap Talleyrandnál gyültek megint össze, proklamációkat, röpiratokat, ujságczikkeket szerkesztettek, Arnault népdalokat irt, Real kijelölte az utczák szónokait.

Sieyés által az öregek tanácsa meg volt nyerve, s ez volt a támpont, melyből a mozgalmat legsikeresebben vélték megindíthatni. Egy jakobinus merénylet koholt ürügye alatt a törvényhozó testület Saint-Cloudba való áttételét indítványozták, s ezt követte egy másik rendszabály: *Bonaparte* megbizatása a törvényhozó-testület biztonságának védelmével. *Bonaparte* pillanatig sem váratott magára, rövid beszédet intézett a csapatok tisztikarához, s jóakaratú támogatásukat kérte. A tisztek engedelmességet fogadva húzták ki kardjaikat s kiséretükben Bonaparte megjelent a tanácsteremben, hol felolvasták előtte a kamra határozatát.

Most *Bonaparte* emelt szót: «Képviselő polgárok! A köztársaság veszendőben volt, ti megmentettétek. Jaj azoknak, kik zavart és egyenetlenséget akarnak szitni.» Majd lovára pattant s megindult szemlét tartani a Carroussel-téren s a Tuileriák kertjében elhelyezett csapatai felett. A nép lelkesedéssel fogadta. *Bonaparte* szétosztotta a csapatokat Páris különböző pontjain, *Moreau*, *Lannes*, *Murat*, *Macdonald*, *Serrurier* alatt. E pillanatban *Augereau* is előtte termett:

kik, s mely köré egész legendakört füzött már a magyar nép kegyelete, a múzsák is megszerették s örömest választották állandó otthonukká.

A boldog emlékezetű nagy nádor lelki és szívbeli kitünő más tulajdonságai mellett kiválóan gyakorlati férfiú is vala, kiben az egész életét jellemző bölcseségnek az életbölcseség volt a tengelye. Azt az arasznyi időt, melyet a gondviselés az embernek e földön szánt, minél hasznosabban használni föl, ezt a rövid életet minél kellemesebben tölteni el s e végre gondosan megóvni az öntudat tisztaságát, megőrizni a lélek egyensulyát s életünk viszonyai között a legteljesebb harmóniát, — ez az ő specziális művészete, tudománya volt. Senki nem tudta jobban, mint ő, hogy művészi irányban pallérozott szépérzék, vagy épen a természettől nyert művészi alkotó képesség mily sokat tehet e földi lét szebbé, kellemessé tételére. Ez vezette saját alkotásaiban, ez birta rá, hogy gyermekei neveltetésében, kiket a természettől kiváló tehetséggel látott megáldva, a művészetnek kellő szerepet juttasson.

És a ki az alcsuthi kastélyt s a párját ritkító parkot megtekinti, meggyőződhetik róla, hogy a bölcs férfiú e gondoskodása meg is termé várt gyümölcseit. A park maga olyan alkotás, mely művészi kiváló érzék, sőt maga a kiválóbb foku művészet nélkül nem lett volna megteremthető. A kastély pedig lakályos beosztásával, minden résznek a kényelem és otthoniasság igényeihez mért fölhasználásával olyan rendező kézre vall, melyet csak finomult izlés és művészi alkotó erő vezethetett.

Volt alkalmunk e lap hasábjain részletesen ismertetni úgy az alcsuthi kertet, mint a kastélyt s annak beosztását, különböző helyiségeit s azok berendezését. A művészeteknek szánt karzatos, faragványos, szép termet, melynek rendeltetését egész berendezésén kívül a díszes zongora s a festő állvány mutatja, külön is bemutattuk. Ám nem szükséges a múzsák e kis szentélyébe lépnünk: a főherczegi család tagjainak műérzéke már a tágas, visszhangos csarnokok falairól is elébünk int. E falakat a festmények nagy száma borítja, többnyire aquarell, melyek jelentékeny része a nagy nádor gyermekeitől való. A százat haladja ama vízfestések és szénrajzok száma, melyeket *István* nádor, *Erzsébet* és *Hermina* főherczegnők többnyire természet után festettek; legtöbbet *István* nádor, a ki különösen a harminczas években előszeretettel választotta a tájképeket s a katonaéletből vett jeleneteket. Ezek között találjuk Budapestnek 1838-ban a nagy árvíz után a mai katonai kórház tájékáról fölvett képét, a vérti malmot és úsztatót, a nádor dolgozó-szobájának ablakából az alcsúthi parkra nyiló kilátást, Balaton-Füred képét (ugyancsak 1838-ból) s a magyar életből vett számtalan népies alakot. *Hermina* főherczegnő egynémely festménye kivált bensőségével ragad meg; igy például egy börtönablak, melynek rostélya mögül egy szomorú férfi fej

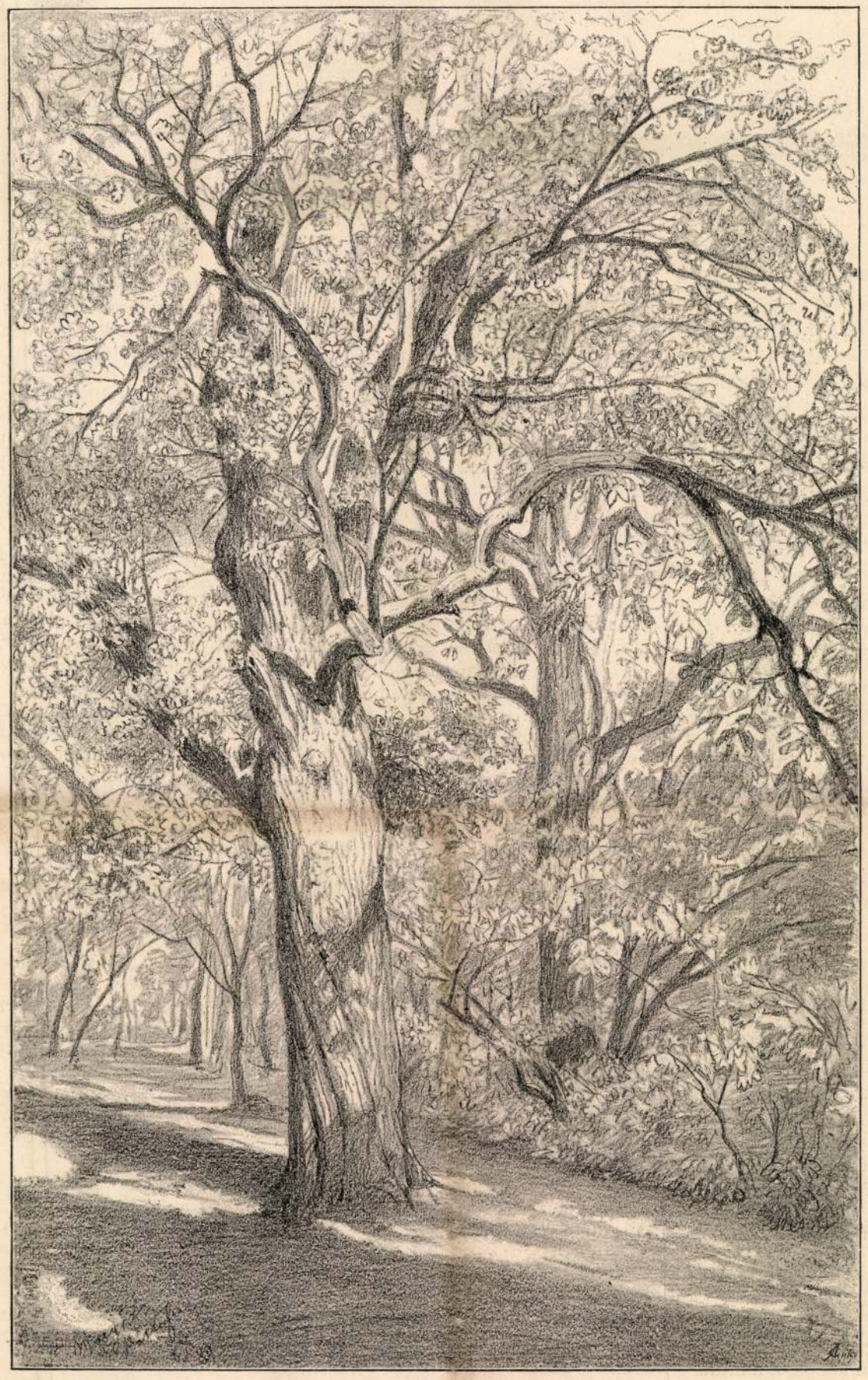

HÁRSFA.

KÉPEK A MARGITSZIGETRŐL. — *Klotild főherczegasszony eredeti rajzai.*

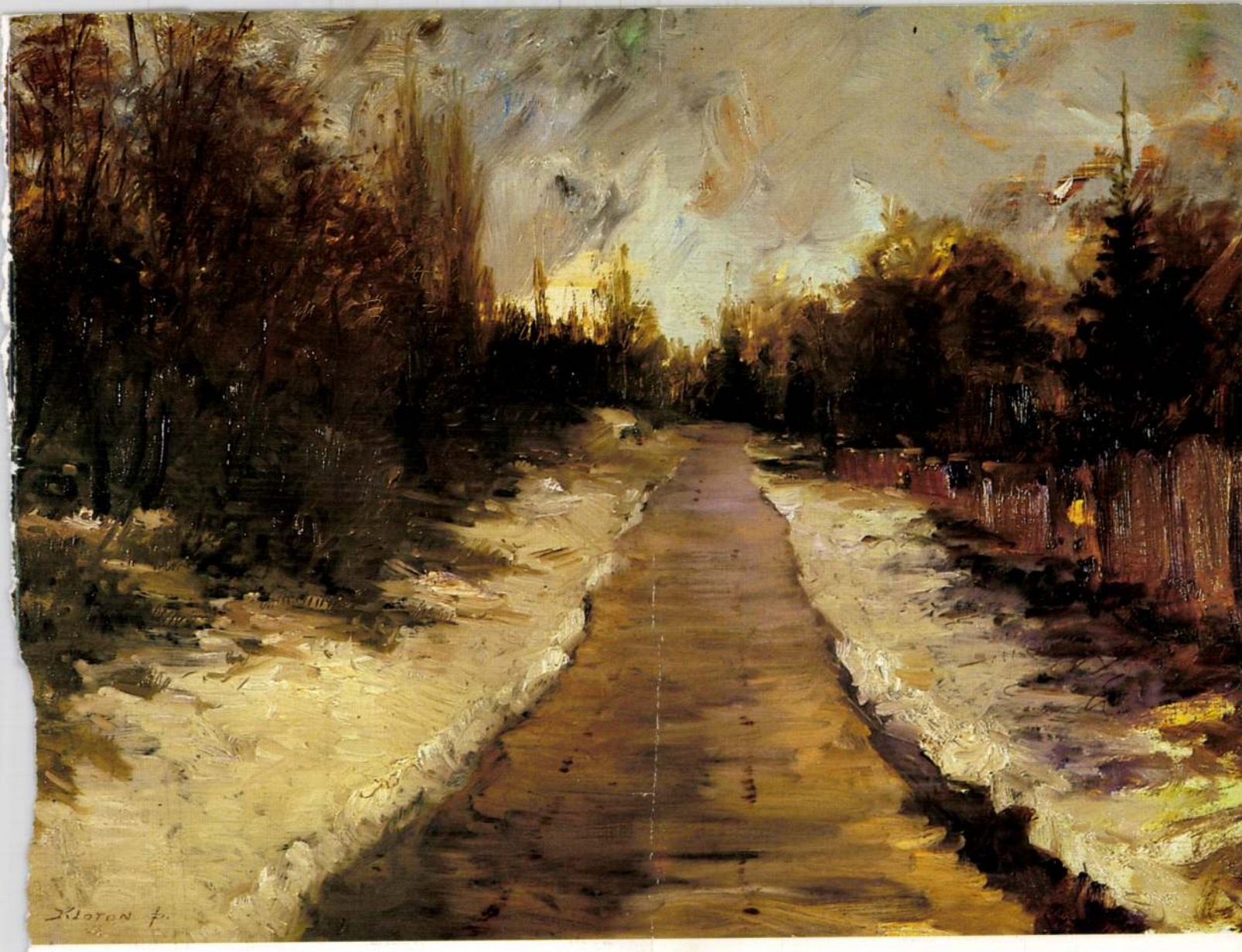

Klaton Peter

Címlapon: KOPPÁNYSOR
olaj, 50x70 cm

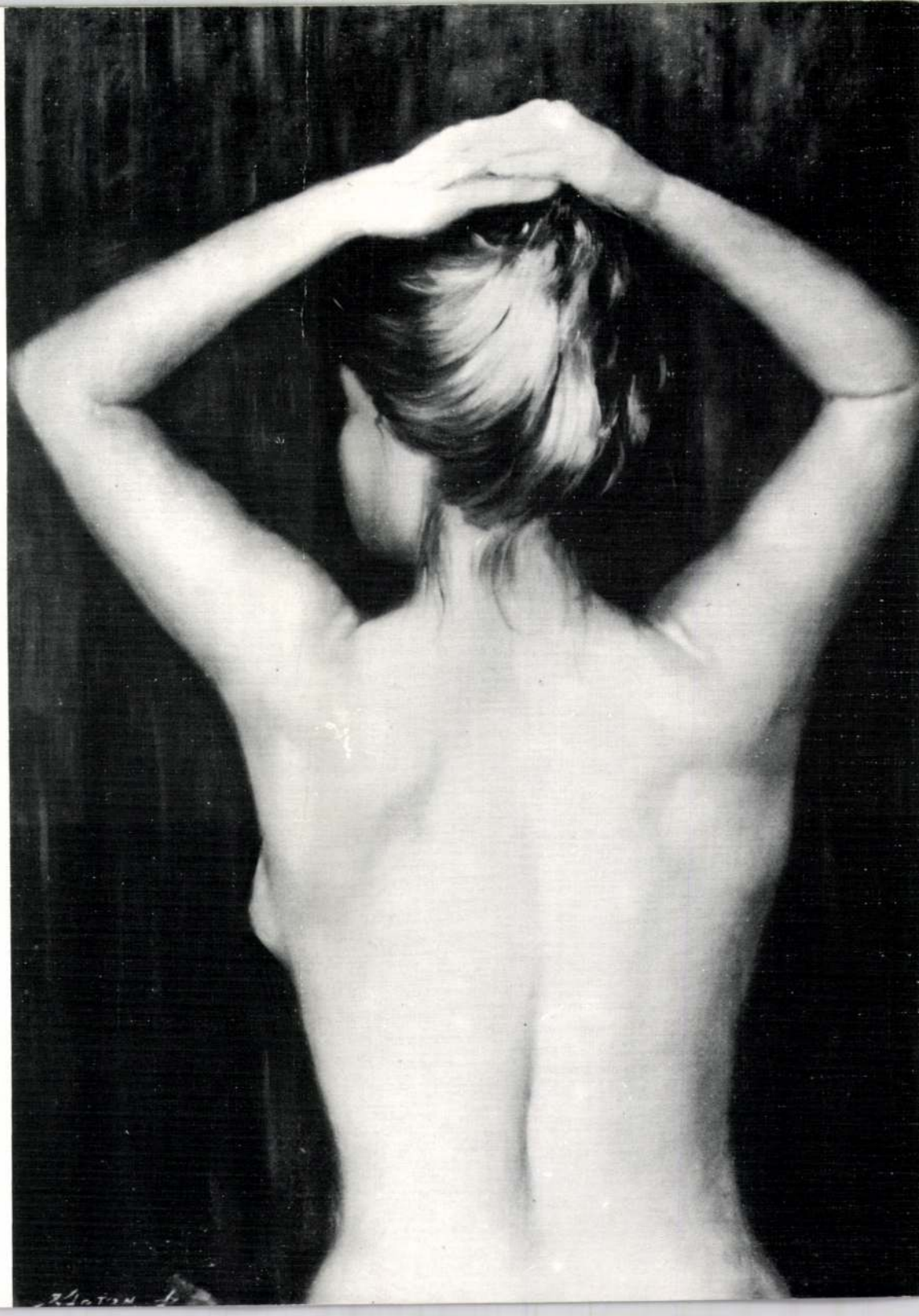

FIATAL LÁNY
olaj, 50x70 cm

BALATONI STRAND-BEJÁRÓ
olaj, 20x30 cm

LÁNY PIROS RUHÁBAN
olaj, 50x70 cm

TÉL
olaj, 60x80 cm

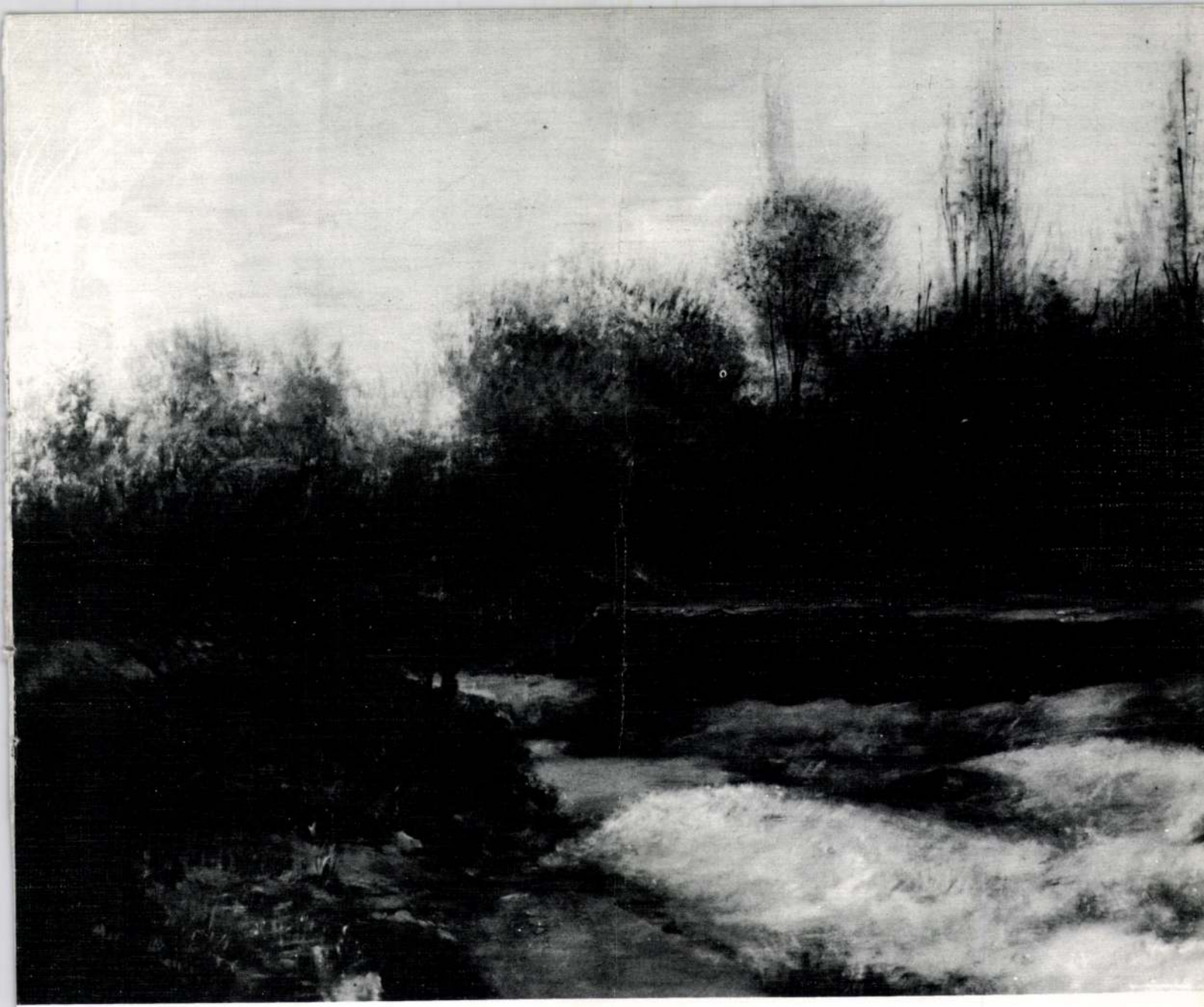

TAVASZ
olaj, 50x60 cm

PATAKPARTON
olaj, 20x30 cm

AKT
olaj, 50x90 cm

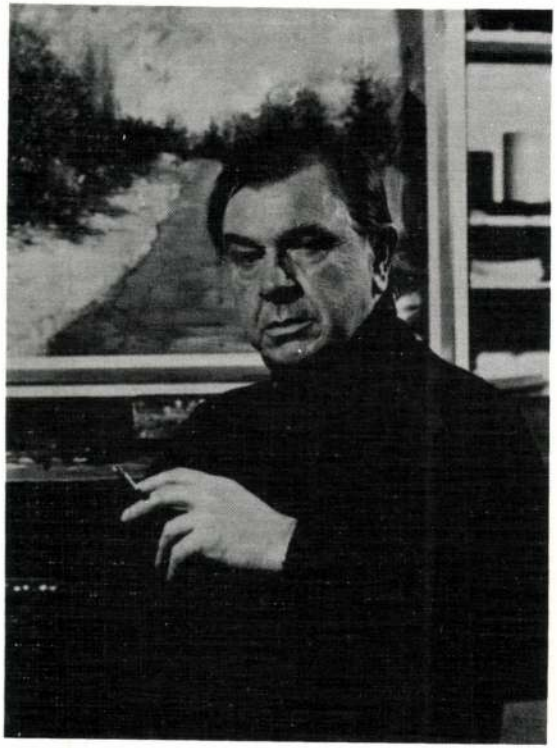

1927-ben Pestszenterzsébeten születtem. Az Iparművészeti Főiskolát 1948-ban végeztem el. Diósy Antal, Domanovszky Endre, Kacziányi Aladár, Leszkövszky György és Borsos Miklós voltak a mestereim. Évekig tanulmányokat folytattam a Szépművészeti Múzeumban, majd a Művészeti Alap megbízásából négy éven keresztül, 1956-ig, az állami másolatgyűjtemény részére dolgoztam. Műveim a hazai és külföldi köz- és magángyűjteményekben találhatók.

Kiállításaim voltak: 1964-ben Svájcban, 1972-ben Ausztriában, 1970-ben Olaszországban, ahol a Venezia e l'Italia c. lap méltatta munkásságomat, 1976-ban az NSZK-ban, 1983-ban Győrött mutatkoztam be, ugyanez év augusztusában Finnországban volt kiállításom, 1984-ben Pécsett a Ferenczy Teremben állítok ki. Japánban évek óta veszek részt kollektív kiállításokon.

KLOTON PÉTER

F. k. Köteles István

GENERALART Dorogi Nyomda

Hátoldalon: VIRÁGCSENDÉLET
olaj, 60x80 cm

Klösz György, a születő főváros fotósa

Klösz György azon szerencsés fotósok egyike volt, akinek a szeme láttára született meg az új főváros, Budapest. Az izgalmas időszak lenyomatait elsőként jelentette meg fotóalbumban, amit a nagy sikerre való tekintettel később minden világnyelven kiadtak. Klösz életművének összegzése jelentős munkássága ellenére csak napjainkra készült el. Most viszont két könyvet is üdvözölhetünk a piacon, a Monográfia az életrajzát, a Fényképek a legjelentősebb munkáit mutatja be.

Gazsó Rita

Georg Kloess – a későbbi *Klösz György* – a németországi Darmstadtban született 1844-ben. A korszak fotográfusaihoz hasonlóan ő is gyógyszerészként kezdte pályafutását. Gyógyszerészeti tanulmányai befejeztével a fényképészet iránt egyre jobban érdeklődő ifjú Bécsben töltött néhány éves fotós gyakorlat után két társával, *Heiddel* és *Ronningerrel* Pestre jött, hogy fényirdai műtermet nyissanak. Így alapította meg első üzletét 1866–67 körül, az akkoriban még különálló Pesten, a Korona és Úri utca sarkán. Ekkoriban még csupán portrékészítéssel foglalkozott, amit később társai hazatérése után egyedül folytatott. Az általa készített portréfotók száma néhány év múlva már meghaladta a tízezret. A kor fényképészeihez hasonlóan ekkoriban, az 1870-es évek elején kezdett el kísérletezni a műtermekből kilépve, a szabadban történő fotózással. Ekkor kezdte el híres városképsorozatát, amelynek első darabjai még az egyesülés előtti állapotokat rögzítették. Kétszázhatvan, ekkor készült fotográfián keresztül követhetjük nyomon a három város egyesülése után megindult óriási változásokat, az épülő Budapest kialakulást. Az 1873-as év másfelől is nagy fordulatot vitt Klösz György életébe. Meghívták ugyanis Bécsbe, az ottani világkiállítás megörökítésére. A hatalmas munkát – hat hónap alatt mintegy háromezer felvételt, másfél millió példányban sokszorosítva – egy, Klösszel együtt hat fényképészből álló szövetkezet végezte. Vélhetően innen kapta az ötletet, hogy a portréfényképezés mellett külső helyszíneken készült városi városképeit nagy példányban sokszorosítsa. A főváros mellett annak környékét is feldolgozta, de több hazai várost is megörökített, így járt Hévízen, Zólyomban, Selmecbányán, Sümegen, Salgótarjánban. Visegrádról és környékéről pedig külön sorozatot készített. Az 1876-ban – a mai Kossuth Lajos utcába – áttelepített Klösz-műhely már a város legnagyobb és legjobb műtermének számított. A fővárosban elsőként ide szereltek be liftet, ami a klienseket szállította a negyedik emeleti fogadószintre.

Számtalan újítást is alkalmazott, 1879-ben például bevezette a fotolitográfia műfaját, amely tulajdonképpen térképek sokszorosítását jelentette. A fényképészetében a nedveslemezes eljárásról áttért a szárazlemezzel folyó munkára, sőt a szárazlemezek első hazai forgalmazója is ő volt. Az új technikával új sorozatot is készített, amelynek a Régi Budapest képei címet adta. Ezt egy újabb követte a nyolcvanas-kilencvenes években, Új Budapest képei címmel. A nyocvanas évektől Klösz már igen jelentős fényképészeti, nyomdászati feladatokat kapott, amelyek között számtalan érdekes műszaki fényképet is találunk. Egy nagyszabású portrésorozat elkészítésébe is beszállt, amely a készülő Országos Általános Kiállításon kompletten mutatta volna be a kor neves személyiségeit, politikusait, művészeit és íróit. A terv végül csak részben valósult meg, ám elkészült képeit a többi fényképészeti és nyomdászati munkájával együtt külön pavilonban láthatta az országos kiállítás közönsége. Ekkoriban indította útjára a Budapesti Látogatók Lapját, egy idegenforgalmi újságot, amely változatos képanyaggal mutatta be a fővárost és környékét, de képeit számtalan más, korabeli lapban is publikálta. Két érdekes sorozatot is elkészített a kilencvenes években. A két új átkelő, a Szabadság és az Erzsébet híd megépítése hatalmas változást eredményezett a XIX. század végi budapesti városképben, hiszen a pesti oldalon a Belváros, míg a budai oldalon a Tabán jelentős részét le kellett bontani. Klösz több társával együtt kapott megbízást, hogy utoljára megörökíthesse a lebontásra ítélt tereket, utcákat, épületeket. A bontásoknak többek között Klösz régi műterme is áldozatul esett, az új műhely és a hozzátartozó – mintegy nyolcszáz négyzetméteres – nyomda a Városligetben kapott helyet.

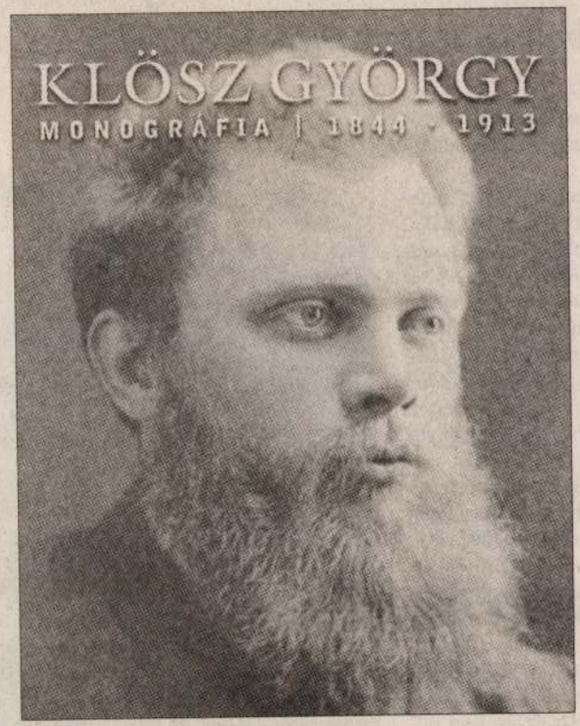

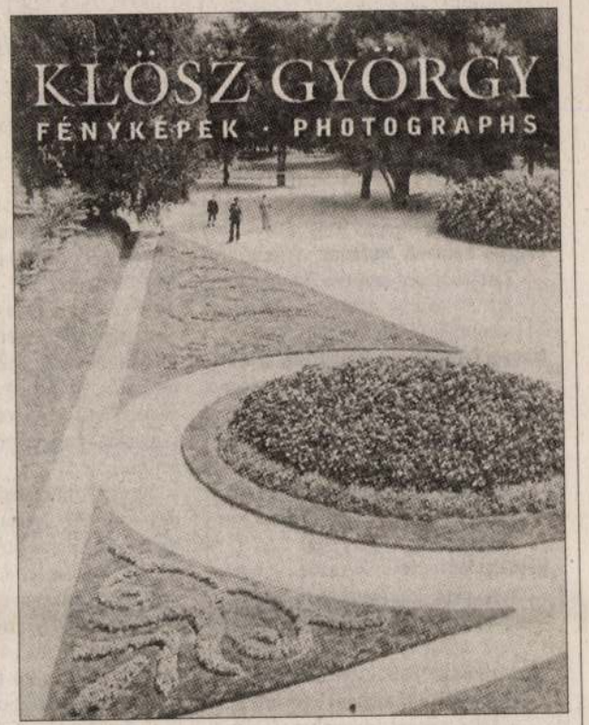

A hiányt pótolandó, most két könyv is megjelent a mesterről Lugossi Lugo László gondozásában

A millenniumi kiállítás méltó megörökítésére szövetkezetet alapított, amelynek tagja a kor nyolc legjobb budapesti fényképésze lehetett. Maga Klösz mintegy hétszáz fotót készített, amelyből mára csak ötszáz maradt fent, a látvány azonban így is lenyűgöző. A képek mind a pavilonok külső-belső látványát, mind a kiállító vállalkozókat bemutatták, amelyért jelentős díjakat is kapott. Az 1906-ban visszavonuló Klösz Györgytől fia, *Pál* vette át a cégvezetést, akinek keze alatt a vállalkozás a legjelentősebb budapesti nyomdává fejlődött, amit 1948-ban Offset Nyomda néven államosított az új rendszer. A mester, Klösz György 1913-ban hunyt el.

Klösz György fényképész, nyomdász és lapkiadó címmel május végéig látható kiállítás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kisgalériájában annak apropóján, hogy a hiányt pótolandó, most két könyv is megjelent a mesterről *Lugossi Lugo László* gondozásában. A Monográfia az életét, míg a Fényképek a szakmai portréját mutatja be a könyvtár Budapest Gyűjteményében őrzött 28 műtermi kép, a kiállításokat idéző felvételek, valamint a nagyközönség által kevésbé ismert nyomda- és sajtótermékek segítségével.

ig). Zágráb műemlékei – fotókiállítás (május 2-ig)

Hadtörténeti Múzeum: „Béke poraikra…" (május 27-ig). Katonaapák, katonafiúk. Lovak a történelemben és a sportban – Bodó Sándor és Bodó Ilona festményeinek kiállítása (június 6-ig). „Átkozott háború" – isonzói fotók (június 10-ig)

Iparművészeti Múzeum: Hímezték egykoron selyemmel, arannyal… (október 31-ig)

Kassák Múzeum: Külföldi művészek alkotásai magyar írók gyűjteményéből (június 30-ig)

Magyar Nemzeti Múzeum: A magyar kereszténység ezer éve (június 30-ig). Az avarok aranya – a nagyszentmiklósi kincs (június 30-ig)

Magyar Természettudományi Múzeum: A Magyar Fotóművészek Szövetsége Camera Natura Hungarica alkotócsoportjának kiállítása (május 6-ig)

Mezőgazdasági Múzeum: A magyar mezőgazdaság ezer éve (június 30-ig). „Szent vegetáció" – Olexa József grafikái (május 17-ig)

Néprajzi Múzeum: „Nyeregbe" – nyeregkiállítás (szeptember 10-ig)

Petőfi Irodalmi Múzeum: Balzac, az író és a dandy – Válogatás a párizsi Maison de Balzac gyűjteményéből (május 31-ig). Napfény és holdfény – Jókai világai (december 31-ig). „Önfejűnek lenni jó" – Hermann Hesse élete és művei (május 15-ig)

Testnevelési és Sportmúzeum: Nők a magyar sportban (december 31-ig)

KIÁLLÍTÓTERMEK

Állandó Zászlókiállítás: Kossuth élete (május 10-ig)

Vármegye Galéria: Bálint Zsigmond marosvásárhelyi és Stephen Spinder amerikai fotóművész kiállítása (július 16-ig)

Vigadó Galéria: Kiss Nagy András szobrászművész emlékkiállítása (május 4-ig). „Trakta" – tipográfiai és tervezőgrafikai kiállítás (május 5-ig)

nyári időszakban közérzetet rontó hatása ügyről.

Ötszáz hektárnyi erdőt újítanak fel

Kiemelten fontos a száz év feletti faállomány kezelése

FOLYTATÁS A 21. OLDALRÓL >

A budapesti erdőkben általában tölgy-, cser-, akác- és hazai nyárfafajták a dominánsak.

Az Állami Erdészeti Szolgálat budapesti igazgatóságának igazgatója hangsúlyozta, hogy a Budapesten tapasztalható nagymértékű zöldterület-beépítés nem az erdők rovására történt, hanem azok szabadon igénybe vehető, illetve magánterületen valósultak meg. *Klemencsics András* kiemelte, hogy erdőterületet építési célra csak az erdészeti szolgálat engedélyével lehet igénybe venni.

Az egyik hozzászóló és a természetvédelmi törvény legújabb változata szerint bárki javasolhatja a terület védetté nyilvánítását. *Bognár Attila*, a fővárosi önkormányzat természetvédelmi munkatársa a hozzászólást kiegészítette azzal, hogy valóban javasolható, sőt védelem alá is helyezhető nagyon sok terület, viszont a védelem mellett a fejlesztés, a gondozás akkor már őket terheli. Ám öt éve nem változott a felhasználható összeg, s külön a természetvédelemre nem kapnak központi támogatást, amelyet erre fordíthatnak, míg a terület ez alatt az idő alatt így is nyolcvan százalékkal nőtt.

Sebeők János közíró elmondta, hogy a száz év feletti állományok felújítását körültekintően, a lakossági érzelmi kötődéseket is figyelembe véve kellene végrehajtani, hiszen az őserdőszerű állapot előszobája az öreg erdő. Javasolta, hogy inkább több táblát kéne kihelyezni, amely tájékoztatja a kirándulókat, hogy éppen milyen művelési folyamat várható, illetve hogy hol van törés- vagy érintésveszély. Úgy gondolja, hogy az öreg fák a művészeknek, a fotósoknak, a gyerekeknek érzelmileg fontos élményt jelentenek, hiszen egy odvas fában megbújó madárfészek sokkal természetközelibb látvány, mint a kihelyezett madáretetők. *Bakon Gábor*, a Pilisi Parkerdő Kft. budapesti erdészetének erdészeti vezetője válaszként beszámolt arról, hogy kitettek már táblákat, de az emberek tönkretették őket vagy eltulajdonították; és nincs, aki mindezt ilyen tételben finanszírozza.

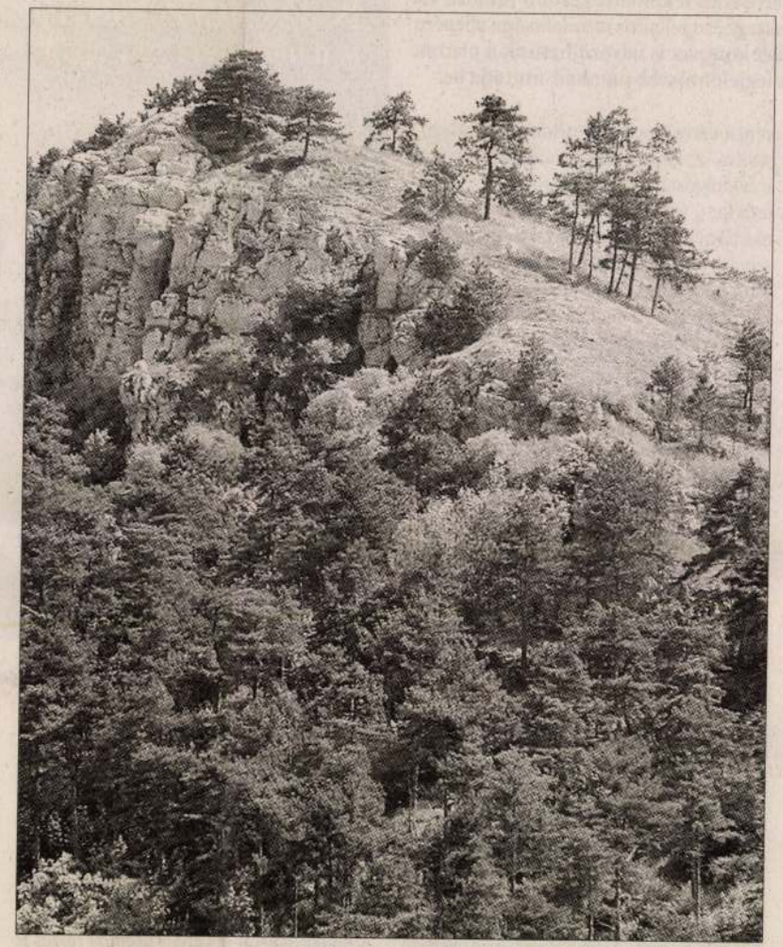

A főváros erdeinek felújításához kevés az állami forrás

FOTÓK: KONCZ GYÖRGY

Magyarországon jelenleg 1,8-1,9 millió hektárnyi erdő található. Ez alig valamivel több, mint az Európai Unió 36 százalékos átlagának a fele. A múlt évben Magyarországon 15 ezer hektárnyi új erdőt telepítettek, az idén pedig 16 ezer hektár körül lesz az új erdőtelepítés. A magyar erdők 80 százalékát gazdaságilag hasznosítják, míg a fennmaradó 20 százalék jóléti célokat szolgál. Az erdőgazdálkodás éves árbevétele 60 milliárd forint körüli. A magyar erdők 40 százaléka magántulajdonban van.

A tartamos erdőgazdálkodás fogalma már a múlt század óta ismert és követett szakmai cél, amely eleinte az erdő területének és fakészletének megtartására és bővített újratermelésére koncentrált, az utóbbi időkben kiegészülve az erdő mint környezeti elem és ökológiai rendszer fenntarthatósági feltételeivel, így a biológiai sokféleség követelményével. Hazánkban az 1879-ben megalkotott erdőtörvény tartalmazott először természetvédelmi előírásokat.

Ma már nem csak természettudósok figyelmeztetnek minket, hogy megint eltűnt egy ritka növényfaj – szinte mindenkinek van személyes tapasztalata a lakóhelye közelében levő, egykor szép helyek átalakulásáról. A zöld eszmék apostolai a kereszténység erkölcsi elvárásaihoz nagyon hasonló ökológiai elvárásokat támasztanak velünk szemben: meg kell vizsgálnunk személyes felelősségünket, és gyökeresen meg kell változtatnunk életmódunkat.

Másképpen fogalmazva: hagyjuk néha a világot úgy működni, ahogyan Isten berendezte.

KLÖPFERR, Johann szobrán

a templom oltárát faragta

Barista Ilván: A köszegi Jézus Szive-templom.
Kőszeg, 1995 5. és ill

eri kinevező irat nem tér ki az
azokról csak egy öt évvel későbbi,
élből tudhatunk meg valamit. E levél
ózé tartozott, hogy szakmai
gyűjteményét igénybe vevő
sében.[78] Iparmúzeumi munkája
ben. Az is valószínű, hogy nem csak
szky-Schickedanz-katalógusban
Schickedanznak valami más módon
vennie. A Pulszky által írt előszó
a katalógus tárgyleíró része
tól, hiszen a műfajokat ismertető
k a három évvel korábban Pulszky
[80]

ckedanz Albert feleségül vette
bánnak, az első magyar biztosító
A házassági tanúk sógorai, Geitner
Emil tisztviselő voltak - később
t Schickedanz.[82] A Pesten addig
családba került, ahová jó szívvel

A főváros fotográfusa

Klösz György tudta, hogy a jelen lesz az izgalmas múlt

Egy kép az albumból, a régi pesti Belvárosról

„A macska szalad ott. Szalad a kutya is? Igen, a kutya is szalad és ugat. Ugat a macska is? Nem, a macska nem ugat." A fenti sorok egy kissé gyermeteg nyelvleckéből valók, mentségükre szolgáljon, hogy a nyelvlecke szerzője nem nyelvtanár, hanem egy Budapesten letelepedett német fiatalember, aki csupán annyit szándékozott elérni az általa fabrikált nyelvkönyvvel, hogy ő maga megtanuljon magyarul, így beilleszkedjen az általa választott világba és kultúrába.

A fiatalembert Georg Kloessnek hívták. 1844 novemberében a németországi Dramstadt városában született, gyógyszerészetet tanult, majd fényképészsegéd lett Bécsben, később 1867-ben, két társával Pestre érkezett. A három fényképész műtermet nyitott, később Georg Kloess, akit akkor már Klösz Györgynek hívtak, önállósította magát, s jórészt későbbi feleségének, bizonyos Zeller Karolinának köszönhetően végleg Pesten telepedett le.

A fotográfia számtalan területén igazolta, hogy igazi mester lett. Ismertek portréfelvételei, a szegedi, az egri és a miskolci árvizekről készült dokumentumfotói, 1873-ban, Pest, Buda és Óbuda egyesítése után fotózta az eltűnő városrészeket, és persze a hatalmas lendülettel épülő Budapestet. Számtalan megbízást kapott, emellett maga is kereste a témákat, szinte nem akadt olyan szeglete a fővárosnak, ahol meg ne jelent volna legendás szekerén, amely hatalmas méretű fotómasináit szállította, ám egyben a sötétkamrája is volt. Az utcaképeken kívül megörökítette a mindennapok apró részleteit is. Lencséje elé került a Disznófő étteremtől az igazságügyi palota börtöncelláin, vagy a Baross utcai telefonközponton át az Erzsébet nőiskola fizikaszertáráig számtalan korabeli érdekesség. Riportfotókon örökítette meg a Nyugati pályaudvar és a földalatti építését, Kossuth Lajos temetését és II. Vilmos császár budapesti látogatását. Fényképezte többek között Lotz Károlyt, Munkácsy Mihályt, Liszt Ferencet, műterme és karrierje egyre fényesebb lett, elsőként árusított fotográfiát, kínált fotócikkeket, üzemeltetett nyomdát: igazi karriertörténet az övé.

Klösz György sokszínű munkássága ellenére elsősorban a főváros fotográfusaként vonult be a köztudatba, felvételei nemcsak a fotó-, hanem a várostörténet szempontjából is igencsak fontosak. Ideje volt hát, hogy valaki méltóképpen és teljes alapossággal feldolgozza Klösz életét, munkásságát. Erre vállalkozott nemrégiben Lugosi Lugo László fényképész, szakíró, aki mellesleg filmesztéta, műfordító és nyelvtanár is egyben. Klösz életét egy több mint százoldalas monográfiában tekinthetjük át, az igényes, minden részletre kiterjedő írás láthatóan komoly kutatómunka eredménye. Külön erénye, hogy az idézeteken túl is megtartja olykor Klösz korának ügyetlenül kedves nyelvi fordulatait, így aztán a szöveg olvasása nemcsak a szakembereknek, de az érdeklődőknek is izgalmas lehet.

A monográfia mellett napvilágot látott az a fotóalbum is, amely Klösz György felvételeit tartalmazza. Az albumban szereplő 188 fotográfiát mintegy 4000 felvételből választotta ki Lugosi Lugo. A képek Klösz sokoldalúságát jelzik, ezen túl igazolják hallatlan profizmusát, témaérzékenységét, valamint egy alapelvet, amelyet nagyon nehéz szem előtt tartani, amikor az ember saját korát szemléli. Nevezetesen, hogy a kevéssé érdekes jelen lesz egyszer a nagyon érdekes múlt.

A monográfia és az album a Polgart kiadó gondozásában jelent meg. Olyan kivitelben, amely méltó Klösz György jelentőségéhez, és persze Lugosi Lugo László munkájához.

Trencsényi Zoltán

Testvérvárosi napok

Biatorbágy a hétvégén fogadja a herbrechtingeni vendégeket

A testvérvárosi napokat, a falu legnagyobb népünnepélyét 1999 óta rendezik évente Biatorbágyon. A háromnapos ünnepet a németországi Herbrechtingennel kötött testvérvárosi szerződés tizedik évfordulóján tartják.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A második világháború után Biatorbágyról kitelepítettek a bajor településen, Herbrechtingenben leltek új otthonra. Helyükre Székelyföldről, Erdélyből, a Felvidékről érkeztek új lakók. Ők kötik össze Biatorbágyot az erdélyi Gyergyóremetével.

A testvérvárosi napok című rendezvénysorozat időpontját minden évben igyekeznek a falu valamely fontos eseményéhez igazítani. Idén június 28–30. között rendezik a napokat, a Faluház létrejöttének tizedik évfordulóján.

Az 1976-ig vasútállomásként működő épületben kiállítást is rendeznek ebből az alkalomból, megnyitója este hét órakor lesz. Szombaton már a reggeli órákban kezdődik a program. A Faluházban a vendégek és a helyiek a sakkjátékban való jártasságukat mérhetik össze. A gyerekek a szabadtéri játszóházban szórakozhatnak az ördögkeréknél, az ördögmalomnál. Rendeznek lovagi játékokat, arcfestést és lufiszobrászatot.

Délután három órakor a viaduktnál a civil szervezetek mindegyike a rájuk jellemző öltözékbe, táblákkal felszerelve vesz részt a felvonuláson, amelyet a rezesbanda vezet az újonnan elkészült Fő térre. Itt felavatják a testvértelepülések tábláját. Az ezt követő műsorban fellép a Mente Együttes, az Ifjúsági Fúvószenekar, a Füzes Néptáncegyüttes, valamint a Gyergyóremetei Fúvószenekar. Este nyolckor kezdődik az utcabál.

Vasárnap délelőtt ökumenikus istentisztelet lesz. Délután fél kettőkor az általános iskolások Shakespeare Szentivánéji álom című darabját mutatják be. A Faluház jubileumára délután háromtól a községháza dísztermében a Pászti Miklós Vegyeskórus, a Férfikórus, a Népdalkör, az Ifjúsági Fúvószenekar, a BÖME Irodalmi Kör, a Zengődeszka együttes, a Pászti Miklós Művészeti Iskola klarinétnégyese után *Bolyki András* ad koncertet. Délután hatkor kezdődik a Jazz-Step együttes szabadtéri koncertje.

Színház a Korridor Caféban

Színház nyílik nyárra a Mammut Bevásárlóközpont IV. emeletén, a Korridor Caféban (II., Lövőház u. 2–6.). Ezt zártkörű megnyitón jelentette be S. Nagy Sándor, a Mammut Rt. társtulajdonosa. A Mammut Színház július 1.–augusztus 26. között minden hétfőn, este nyolc órától egy népszerű kőszínház vendégjátékával várja a publikumot.

A budai oldal kulturális életének fellendítése, valamint a Mammut Bevásárlóközpont életmódközponttá válása a célja a július 1-jén nyíló Mammut Színháznak. A teátrum megnyitása egyben üzenet a kerület vezetőinek: a kezdeményezés legyen a városfejlesztési program része, hiszen Budán alig van színház – hangzott el a megnyitóesten.

A megnyitóest porondmestere, *Kautzky Armand* színész ismertette a Mammut Színház vegyes, nyolc előadást tartalmazó programkínálatát. A százötven-kétszáz nézőt befogadó nyári teátrum első előadása július 1-jén lesz. Ekkor a Thália Színház vendégeskedik a Csehov-novellákból készült De mi lett a nővel? című darabbal. A darab írója és rendezője: *Kiss Csaba*, a színészek: *Gyabronka József, Horváth Lajos Ottó,* valamint *Honti György*. Egy héttel később, július 8-án Musicalest lesz, a Színművészeti Egyetem operett-musical szakos hallgatóinak vendégszereplésével. Az Újreneszánsz Színház Péntek 13 című interaktív krimijét hozza július 15-én. Az előadásban a néző is szerepelhet, belebújhat Colombo, Petrocelli bőrébe, persze megmaradhat passzív szemlélődőnek is. Eljön a Sámán Színház július 29-én, a Szarvasok háza című előadásával.

Dráma sem hiányozhat az előadás-sorozatból, *Kőváry Katalin* rendezésében Dürrenmatt Play Strindberg című darabját az Éjszakai Színház állítja pódiumra, *Igó Éva, Rékasi Károly* és *Vallai Péter* játékával augusztus 5-én. A Moulin Rouge zenekar Ez a divat! című koncertjét hallgathatják meg augusztus 12-én. Három Csehov-egyfelvonásost ad elő a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház társulata, a rendező *Vidnyánszky Attila*. A sorozat záróelőadása a Merlin Színház vendégjátéka, *Egressy Zoltántól* a Sóska, sült krumpli lesz – augusztus 26-án.

Herczeg Dóra

-legendától a Chicagóig

ozatosabb programot fogja élvezni a főváros zenekedvelő közönsége"

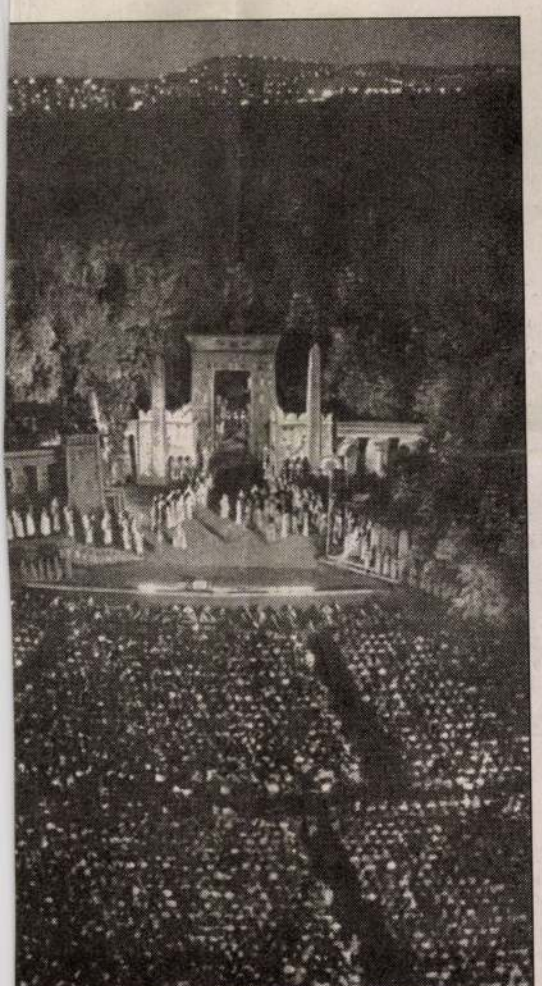

i előadás 1959-ben FORRÁS: MARGITSZIGET

rom prózai klasszikus előadáson kívül szinte kizárólag zenés műfajokat látunk. Az első évadok nagy reprezentatív előadásai és előadói után 1943-ban Fényes Szabolcs művészeti irányításával a könnyebb műfaj került előtérbe. A nagy attrakció Lehár A víg özvegy című operettjének bemutatása volt, amelyet végre egyszer sem mosott el az eső. Merthogy minden szabadtéri színpad fölött ott lebeg Damoklesz kardjaként a közelgő vihar, és a rendezés fohásza: legyen derült az égbolt, s csillagos a nyári éjszaka!

A Margitszigeti Szabadtéri Színpad súlyosan megrongálódott a második világháború alatt. Csak 1949-re építették újjá: „Az újjáépített színpad 3700 személyes lett, 24 reflektor ontotta a fényt, 230 lámpa szolgáltatta a fényfüggönyt, 8 mikrofon tette tökéletessé a hangberendezést. A zenekari árkot fával bélelték, s a színpad számára egy 180 négyzetméteres táncparkettet is építettek. Egyébként a színpad füves volt. A vadregényes környezetben a sziget sejtelmesen susogó fái közt a legváltozatosabb és legszebb programot fogja élvezni a főváros zenekedvelő közönsége" – így a krónika. A megváltozott társadalmi, politikai és gazdasági viszonyok között megváltozott a műsor is. A sziget szabaddá tételével (eltörölték a belépődíjat) a színpadot is hozzáférhetővé akarták tenni a nagyközönség számára. 1949. augusztus 6-ra elkészült a színpad, amelynek első bemutatója Szív küldi szívnek címmel nosztalgiás sanzonest volt.

Az első három évad műsora meglehetősen vegyes volt, később, amikor a színpad igazgatását az Operaház vette át, daljátékok, operák, operettek kerültek színre, mindig elsőrangú szereplőkkel és karmesterekkel. Tíz évig az Operaház nyári színpadaként működött, de az újjáépítéstől a Nemzeti Színház társulata is újrajátszotta a Szentiványéji álmot, a Csongor és Tündét, Az ember tragédiáját.

A túlhajtott tempó és a fővárosban gomba módra elszaporodó szabadtéri színpadok hatására a szigeti színpad három évre bezárult. 1965-ben a Fővárosi Tanács vette kezelésbe, s megalakította a Fővárosi (később: Budapesti) Szabadtéri Színpadok Igazgatóságát. Történetét ettől kezdve az egyes igazgatókhoz kötődő és egyre kiteljesedő műsorpolitika korszakolta. Kiváló színházi vezetők fémjelezték a következő húsz év igazi szabadtéri élményeit, felejthetetlen estéit. A színpad „nagykorúsága" több külföldi vendégművész és a hazai kitűnő énekesek fellépéséhez, vagy Markó Iványék balettjének felejthetetlen bemutatkozásához fűződik.

Akár a vendégszereplők, vendégegyüttesek felsorolása is hosszú oldalakat tenne ki, illetve megtöltötte az 1995-ben megjelent részletes, kitűnően szerkesztett kötetet (dr. Cenner Mihály és Sárdi Mihály), amelyből szinte mindent megtudhatunk a Margitszigeti Szabadtéri Színpad történetéről.

A szigeti színpad műsorából 1986-ban emelkedett ki először új műfaj – a rockopera – bemutatása. Az 1962–66 és 1970–84 közötti rekonstrukciókkal járó szüneteltetés óta viszont minden nyáron várja a csillagos ég, hogy a nézőtér megteljen.

Mi az, ami a szabadtéri színházat teljes mértékben megkülönbözteti a kőszínházaktól? Elsősorban két speciális sajátosság: egyrészt a szabadtéri társulat nem színházi közösség a szó hagyományos értelmében, hiszen nem játszik egész évben folyamatosan, másrészt a produkció rendkívüli mértékben kiszolgáltatott az időjárásnak. És mégis! Ha igazi művészi hittel, alázattal és a sikerhez elengedhetetlenül szükséges együtt gondolkodó, lelkes kiszolgáló apparátussal jön létre az előadás, a „csoda" nem maradhat el.

Úgy tűnik, az első specialitás az idén máris érvénytelen: a Madách Színház nagyszabású musicalfesztiválra készül a szigeten. Az ezredik előadáson túl lévő körúti Macskák júniusban a margitszigeti fákhoz, az est bűbájos fényeihez igazítják T. S. Eliot–A. L. Webber verseit-dalait. Ide költöznek John Kander dalaival a börtöndzsessz megszólaltatásával, a Chicago eredeti szereplői is.

De lesz az előzetes híradások szerint Virtuóz Varázs, az 50 éves Rajkó Együttes, a 150 tagú zenekar, énekkar és tánckar fergeteges jubileumi előadása, Koltay Gábor rendezésében, és kiköltözik nyáron a szigetre Webber Jézus Krisztus szupersztár című rockoperája is.

Alpár Ágnes

LELŐHELY

Vargáné a gépifermentálóban

Tiéd a gyár, a föld, az ország! – biztatta Varga Miklósnét közvetlen modorban a nép állama, ahányszor csak kinyitotta a munkakönyvét. Ha a kis füzet belső címlapjára pillantott, bármikor meggyőződhetett róla, hogy ő a munkáján keresztül szolgálja hazánk, népünk fejlődését, felemelkedését, és ezen keresztül biztosítja saját jövőjét.

Ez minden bizonnyal örömmel töltötte el az Óbudán található Budapesti Dohánybeváltó Magyar Vállalat Gépifermentáló Üzemének húszéves segédmunkását. 1949 októberét írták akkor. A világ épp nagyot fordult: másfél éve csak, hogy munkásemberek álltak az Óbudán szép számmal megtalálható nagyüzemek élére, hamarosan már csak a népnyelvben volt Goldberger a Goldberger és Drasche a Drasche. Varga Miklósné, született Mezei Mária életében persze mindez inkább szimbolikus változást hozott. A dohányjövedék a kiegyezés óta állami monopólium volt ugyanis, így legfeljebb „Magyar Királyi"-ról „Nemzeti Vállalat"-ra festették át a cégtáblát.

A dokumentumok egyébként arról tanúskodnak, hogy az 1892-ben alapított Óbudai Dohánygyár igen jól alkalmazkodott az új viszonyokhoz. Az Óbuda felszabadulása és küzdelme az életért című, 1965-ben kiadott tanulmány nem mulasztja el megjegyezni, hogy már 1948-ban „a munkaversenyben az Óbudai Dohánygyár budapesti viszonylatban az első helyezett lett, az ország összes dohánygyárai közti versenyben pedig a második". Nem kevésbé fontos szempont, hogy „ugyanakkor szociális létesítményeikkel is kitűntek".

Ez nem kis dolog, hiszen a dohánygyár a maga 512 dolgozójával az óbudai iparvidék élvonalába tartozott. (Összehasonlításképpen: a Gázgyár 500, a Hajógyár 1030, a Goldberger 671 embert foglalkoztatott.) Varga Miklósnénak mindenesetre meglehetett az a jó érzése, hogy korántsem csupa üres szólam, amit a munkakönyve elő- és hátlapján olvashat. Hogy a munkát becsület és dicsőség dolgának érezte-e, azt nem tudom; de minden bizonnyal betartotta a munkafegyelmet, teljesen kihasználta a munkaidőt, és meszszemenően takarékoskodott a nyersanyaggal. És lám, „a Magyar Dolgozók Pártja vezetése és irányítása alatt működő szakszervezetek" a nép államával kötött kollektív szerződés útján az ő számára is biztosították az üzemi mosdót, az étkezőt, a kultúrhelyiséget, a továbbtanulási és üdülési lehetőséget, akárcsak a napi 8 órai munkaidőt, a fizetett szabadságot és az egyenlő munkáért járó egyenlő bért.

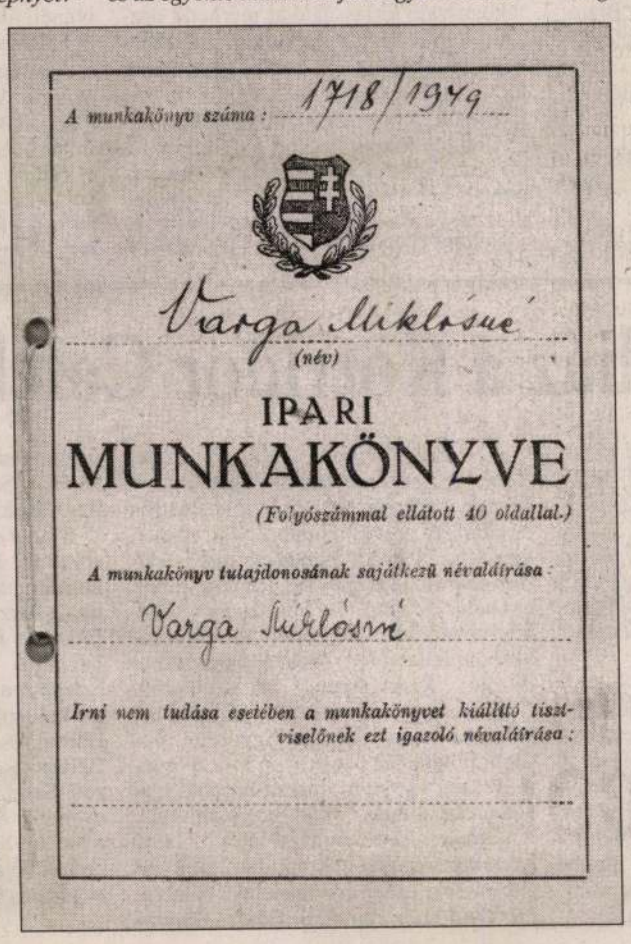

A munkakönyv száma: 1718/1949

Varga Miklósné
(név)

IPARI
MUNKAKÖNYVE

(Folyószámmal ellátott 40 oldallal.)

A munkakönyv tulajdonosának sajátkezű névaláírása:

Varga Miklósné

Irni nem tudása esetében a munkakönyvet kiállító tisztviselőnek ezt igazoló névaláírása:

Közelebbről sajnos nem tudjuk megmondani, mit csinált Varga Miklósné a kizárólag cigarettát gyártó üzem gépifermentálójában, ahol vegyi úton látták el különleges aromával a dohányt. Őróla is csak annyit tudunk, hogy Kolozsváron született, négy polgárit végzett, középtermetű volt, kék szemű, barna hajú és – hiába, háborús évek álltak mögötte – hiányos fogazatú. 1947. április 10-én, tizennyolc évesen lépett be az óbudai dohány-gépifermentálóhoz, és 1949. október 4-én, amikor az új viszonyokat tükröző Ipari Munkakönyvet kiállították számára, dr. Radó Jenő tisztiorvos megállapította: „Újraoltották. Nem trachomás".

Varga Miklósnéról legfeljebb annyit mondhatok, hogy még abban az évben, karácsony előtt egy nappal „a budapesti Gépifermentáló Üzemből önként kilépett". Új munkakönyv kiállítását csak 1952. május 16-án kérte. Akkor azonban már aligha az Óbudai Dohánygyárban helyezkedett el: azt ugyanis az ő távozása után néhány hónappal felszámolták.

Csodák csodájára azonban az üzem megmaradt. Igaz, mára teljesen átalakult körülötte a város. Hajdan Óbuda központjában, az akkori Szentendrei út és a Flórián tér között állt. Mára mindebből csak a cím maradt: Polgár utca 6–10. A dohánygyár csarnokai köré panelházak nőttek, klinkertéglás épületei eltörpülnek a híd közeli lehajtója mellett. Még furcsább azonban, hogy nyomokban a gépifermentáló is föllelhető. A Flórián tértől északra, a Szentendrei út és a rakpart között mindenhol sokemeletes betonházak ágaskodnak, kivéve a Folyamőr utca páratlan oldalát. Ott megmaradtak a régi gyárak; a 21-es szám alatt most üdítőitalokat raktároznak.

N. Kósa Judit

KLÓSZ GYÖRGY

Magyar Hírlap 2001 10. 30

Százesztendős budapesti időutazás

Lugosi Lugo László és Klösz György fényképei nyomában

Fővárosi sétára, kalandozásra hív mindenkit Lugosi Lugo László és Klösz György Budapest 1900–2000 című albuma, mely a Vince Kiadó jóvoltából került a könyvesboltokba. A kötet képanyagából az újonnan megnyílt Libri Könyvpalotában kiállítást is láthat a közönség.

„Lugosi Lugo lassan mintha Budapest fotósává válna. Budapesté, és az időé. Vagy a Budapestben rejlő, föltalálható időé" – írja Esterházy Péter a Budapest 1900–2000 című album előszavában. És valóban. Néhány évvel ezelőtt jelent meg a Szecesszió Budapesten, amely ugyancsak Lugosi Lugo László szemüvegén keresztül mutatja be a főváros markánsan szecessziós épületeit és belső tereit, most pedig Klösz György után a fényképész újra elénk tárja a város különböző arcait. Ráadásul száz évvel korábban készült felvételek tükrében. Persze az sem véletlen, hogy Lugosi éppen Klösz nyomában járja körbe Budapestet, hiszen a XIX. század egyik legjelentősebb budapesti fényképésze sorozatokban hagyta ránk az 1800-as évek utolsó harmadának Budapestjét, s emellett – vagy éppen ezért – Lugosi már öt éve kutatja az egykori fotográfus életművét.

Ahogy lapozgatjuk az albumot, megdöbbentő különbségeket fedezünk fel két oly felvétel között, mely a város ugyanazon részein készült, s a két fényképész megközelítőleg egyazon ponton állva exponált. Ellátogathatunk a New York kávéházba, átsétálhatunk a Ferdinánd hídon, túrázhatunk a Gellérthegyi barlang körül, sétálhatunk a pesti Ferences templomnál. Ne lepődjünk meg, ha minden helyszínen más látvány fogad. A több mint ötven fotó ugyanis hihetetlen pontossággal tükrözi; száz év alatt milyen változásokon ment keresztül Budapest, miközben olykor úgy érezzük: két különböző város elevenedik meg előttünk. Néhol csupán egy, az évek alatt jócskán kiterebélyesedett fa jelzi, hogy Lugosi ugyanazon a helyen jár, ahol száz évvel ezelőtt Klösz is elkattintotta fényképezőgépét.

A régi épületek persze nem sokat változtak, ám a környezet igencsak más képet fest elénk. A lovas kocsik helyett autók parkolnak, a macskakövet felváltotta a soksávos betonút, és a múlt század elején még Nemzeti Színházként üzemelő épület helyén ma már az East–West Business Center tornyosodik üvegablakaival a járókelők fölé. A Dunán átkelő a gőzhajók motoros vízi járművekké változtak, s a sugárutak sem alkalmasak ma már a vasárnapi sétára. Irigykedve nézhetjük elődeinket, ahogyan sétapálcával és napernyővel andalognak a körúton, amit ma már szeretünk jó messze elkerülni. Merthogy nagy a dugó, a benzingőz és a szmog.

DÉ

JÓKÓ CSABA RAJZA

racionális gondolkodásnak, az emberi szolidaritásnak és felelősségérzetnek védelmét.

Egy amerikai politológus szerint Bin Laden szereti magát az „iszlám Krisztusának" nevezni. Nem vonom kétségbe, sőt valószínűnek tartom, hogy Bin Laden nemcsak hívei közül toboroz kamikazejelölteket, hanem maga is mártírhalálra készül, azt hívén, hogy ezzel előmozdíthatja eszméinek győzelmét. Ha mindenáron teológiai jelzőt akarunk keresni Bin Laden személyiségének és kétségtelen hatásának a megjelölésére, azt hiszem, hogy az antikrisztus szó jobban megfelelne erre. Hitler óta senki sem személyesítette meg sikeresebben és eszelősebben a fékevesztett gyűlölet és halálvágy embertelenségét.

---

keresztek

11-ei merénylet után szinte elsőként szemléltette, hogy az euro-

Mind többet figyel az ember a státustörvény körüli felhajtást, annál inkább az az érzése, hogy itt valami egészen nagy átverés zajlik. De nevezhetjük ámításnak is, ha kicsit finomabbak akarunk lenni. Itt azonban megint csak adódik két lehetőség. Az egyik az, hogy az ámítás valójában önámítás is. Elvégre elképzelhető, hogy a státustörvény kiötlői maguk is foglyai lettek egykoron kitalált, a köztudatba nagy nemzeti lendülettel bedobott, azóta viszont gyenge pontjait sorra felvillantó tervüknek. Mivel ezt beismerni nem egyszerű, inkább magukkal is elhitetik: minden nagyszerűen halad, a bírálat nem is bírálat, és egyébként is, az a rossz, aki a rosszat meglátja.

Nem éppen szerencsés attitűd, de még mindig bocsánatosabb, mint a másik lehetőség. Hogy tudniillik a kormányzók pontosan átlátják a törvény gyengéit, ám ezek nem zavarják őket.

Ez az egyébként már a státustörvény embrionális állapota óta tartó ámítás mára olyan szintre jutott el, amikor akár egyértelmű tényeket is félremagyaráznak, ha azok nem illenek be a PR-axiómákba. Nem illik például megkérdőjelezni, hogy a státustörvény ügyében teljes nemzeti konszenzus van. Így azután a külügyben egy héttel a Magyar Állandó Értekezlet ülése előtt még diplomáciai vezetőktől nem várt arroganciával utasították el a felvetést, mely a pártok közötti véleménykülönbségeket firtatta. Azután a múlt héten ismét beigazolódott, teljes egyetértés legfeljebb abban van, hogy a határon túl élőknek segíteni kell, de nem a státustörvénnyel. Nyomban életbe lépett azonban a korábban már ugyancsak alkalmazott B variáns: mely szerint a konszenzus attól még nemzeti, hogy az SZDSZ nincs benne.

„Alapvető és támadhatatlan" igazság az is, hogy Európa velünk van, nekünk ad igazat. Miért is? Ki szólalt meg hivatalosan ebben az ügyben? Az Európai Unió bizottsága nem, onnan csak súgott információk szivárognak ki, s ezek messze nem egyértelműen státustörvény-

Lesz-e forgatókönyv Maróti Géza szobrász és építész életéről?

Az üvegfüggöny titka

Lőcsei Gabriella

Órákon át nézte a Duna fölött szállongó fecskéket. Irigyelte őket. „Így kellene az embernek is élni" – írta róluk munka nélküli művészként, sarokba állított honpolgárként 1940-ben, amikor ennek a páratlanul tevékeny, ötletgazdag, sokoldalú embernek, *Maróti Gézának*, a szobrásznak, iparművésznek, építésznek semmi más teendője nem maradt, csak papírra vetni emlékeit. „Nagy messzeségbe szálló vágyakkal, de visszatérni a fészekbe, és gyors repülés közben lehetőleg nem sokat mutatni magából."

Elképzelése csaknem sikerrel járt: halála után úgy suhant el az utókor emlékezetéből neve s alakja, akár egy örökre távozó költöző madár. Ha a 90-es évek elején *Csete György* építész a csodával határos módon nem találja meg Velencében, a Magyar Házban, a biennálé magyar pavilonjában a kádári parancsszóra megsemmisítésre ítélt gyönyörű alkotását, talán örökre elfelejtik szülőhazájában azt a művészt, akire Mexikóban is, az Egyesült Államokban is oly hálásan emlékeznek. Amikor azután napvilágra került az általa tervezett épület szinte minden befalazott – de szerencsére le nem rombolt – szépsége, előkerült Maróti Géza többi műve is. Volt, amelyik csak rajz, vázlat, fotó, papírra vetett gondolat formájában. Most pedig, június közepén a budapesti Iparművészeti Múzeumban nyílik meg hagyatékából életmű-kiállítás. Szeptemberben pedig Zebegényben, a könyvtárgalériában látható majd a községhez fűződő munkáinak és élményeinek minden dokumentuma. Korrajzként és szépirodalomként is hatásos emlékiratai a közeljövőben látnak könyv alakban napvilágot, művészi hagyatékának méltó foglalata lesz az a katalógus, amelynek megjelenését az életmű-kiállításra időzítik. Nem lehetne csodálkozni rajta, ha ez a regényes élettel, eredeti egyéniséggel s valamiképpen jellegzetesen közép-európai sorssal megáldott-megvert férfiú írók és filmesek hadának ejtené rabul a fantáziáját. A művészettörténészekét már egy ideje fogva tartja…

– Reneszánsz típusú művész volt, sok mindenhez értett – mondja Maróti Gézáról *Ács Piroska* művészettörténész, aki budapesti tárlatát rendezi, zebegényi kiállítását pedig megnyitja. – Végzettsége szerint épületszobrász volt, de a művészetek közötti átjárásban volt igazán nagy. Építőművészettel, festészettel és iparművészeti tervezéssel is foglalkozott. Egyik szakma sem fogadta be, mindenütt kívülállóként kezelték. Sok keserűséget okozott ez neki, de pályája minden áskálódás ellenére érdekesen és sikeresen alakult.

– Írni is kitűnően tudott, ezt tanúsítja a Magyar Építészeti Múzeum tulajdonában levő emlékirata. Hogy mégis szinte teljesen feledésbe merült ez a gazdag és színes élet, talán azzal is magyarázható, hogy kevés művét tarthatja számon az utókor.

– Az iparművészeti múzeumbeli kiállítás jó lehetősége s haszna, hogy feltérképezhetjük Maróti Géza hagyatékát, hogy legalább közvetlen környezetünkben számba vehetjük, mi maradt meg alkotásai közül. Inasévei végeztével, az épületszobrász *Oppenheimer Ignácnak* a műtermébe került, és sok fővárosi palota, bank – a pesti Magyar Kereskedelmi Bank, a Hitelbank, a Pesti Hazai Takarékpénztár, a Greshampalota – külső és belső díszítésére kapott megbízatást. Az ő munkája a Zeneakadémia két homlokzati géniusza is.

– A Ganz-gyár helyén létesített Millenárison igen nagy érdeklődéssel szemléli felnőtt és gyermek egyaránt azt a makettet, amely a Maróti által elképzelt Atlantiszt, a tengerbe süllyedt, de az ideális világ iránti vágyainkban mégis örökre fennmaradt földrészt jeleníti meg. Mit akarhatott vele? Új Atlantiszt építeni?

– Főleg elméleti síkon foglalkozott vele, rendkívül aprólékosan, kitartóan. Maróti Géza, a tönkrement aranyosmaróti földbérlő család Budapesten felnövekvő gyermeke valójában rendszeres képzésben nem részesült. Páratlanul gazdag és szerteágazó tudását önképzéssel sajátította el, az autodidakták minden előnyös – és hátrányos – tulajdonságát felfedezhetjük pályáján. Kiváló érzékkel gyűjtötte össze a világ legszínvonalasabb szakirodalmát, nyelvi nehézségei nem voltak, ragyogóan beszélt angolul, németül, franciául, olaszul is jól értett… Iskolák, irányzatok nem kötötték, minden és mindenki érdekelte. Olvasmányaiból állította össze Atlantisz-elméletét is. Nem csak a valaha volt – vagy nem volt – város rekonstrukciója foglalkoztatta: az emberiség történetét kerekítette ki belőle, a maga képére s hasonlatosságára. Nem ez volt az egyetlen – meg nem valósult – nagy rekonstrukciós álma. Gondolatban – és rajzasztalánál – sokat időzött a jeruzsálemi Salamon-templom rekonstrukciójánál is attól fogva, hogy az I. világháborúban a Szentföldön járt. Ennek egyébként még volt is némi realitása – Chicagóban. Maróti a 20-as években sokat dolgozott Amerikában a finn építésznek, *Saarinennek* a meghívására. Miközben jó néhány középületet „öltöztetett fel" kívül és belül, szóba került, hogy tervei alapján megépítik a jeruzsálemi templom mását.

Maróti Géza családja körében

– Megnyílt előtte a nagyvilág, megbízatásokkal és elismerésekkel árasztották el – külföldön. Idehaza ellenben rendszerint a saját vagyonából kellett áldoznia azoknak a közmegrendeléseknek a megvalósítására, amelyeket végül mégis megkapott. „Reménytelen, barbár idők, amikor minden kultúrmunka teljesen idejétmúlt és céltalan, mert most… a kulturálatlanok nyüzsögnek a fórumon" – írta zebegényi elvonultságában. És mégis mindig visszatért, az egyre borúsabb években is itthon maradt. Magyarországot kívánta építeni, szépíteni, korszerűen, világszínvonalon, magyar módra.

– „Védjegye", „névjegye" adja meg a magyarázatát ennek, alighanem. A magyar koronáról átemelt motívum ez, amely kivétel nélkül minden rajzán megjelenik, szobortervein is – ha máshol nem, a posztamensen. Akár egy pecsét. Ennél látványosabb bizonyíték Maróti Géza kötődéseiről talán nem is szükséges.

– Nem csak a kortársai, az utókor is közömbös volt Maróti Géza életműve iránt, egészen a III. évezredig. Kérdés, persze, hogy a most megnyilvánuló figyelem idején miként lehet összegyűjteni hagyatékát.

– Lánya, a grafikus *Maróti Dóra* gondosan ügyelt rá, hogy ami édesapja munkáiból megmaradt, lehetőleg magyarországi közgyűjteményekbe kerüljön. Java részük az Iparművészeti Múzeumba. Meglehetősen nagy anyagot őriznek a Magyar Nemzeti Galériában, megsemmisült, elkallódott művek fotódokumentációit is. Visszaemlékezései a 90-es évek elején jutottak a Magyar Építőművészeti Múzeum tulajdonába. Az első világháború éveiben az orosz fronton, *Mednyánszky Lászlóhoz* hasonlatosan hadi rajzolóként teljesített szolgálatot. Ekkor készült – mérnöki pontosságuk miatt hadtörténészek számára is igen értékes – lapjait a Hadtörténeti Múzeum őrzi. Kiállításunkat tehát, amely a teljes életművet kívánja időrendben bemutatni, van miből összeállítani. Még néhány általa tervezett bútort is találtunk! Tengerentúli munkáit nagyobbrészt itthon készült vagy hazakerült tervrajzai képviselik. A Mexico City operaházának szánt üvegfüggöny (Maróti kézjegyével ellátott) rajzos elgondolása is megvan, ezzel lehet igazolni azt, amiről a kivitelező, a Tiffany cég oly sokáig elfelejtett említést tenni: hogy a Mexikó vulkánjait a megvilágításnak megfelelően hol a felkelő, hol pedig a lenyugvó nap fényében ábrázoló, csodálatos alkotásnak magyar művész a kieszelője.

Sándor György

BOLONDDÁ (TV) III.

FÜLLEDT MELEG VAN

Egy szál könnyű ing, terepszínű krumplisaláta.

EZ ÉLES SZÜRKÜLET VALÓ NEKEM

Hogy a szürkület ilyenkor szürkületkor mitől tiszta és éles? – azt tessenek J. A.-tól megkérdezni. Most – megint – nagyon aktuális. Nem mint egykor, proletárköltőként… illetve annak visszaminősítve. Bár nem nagyon olvassák ma sem – A város peremén –, pesti panel-lumpen szavazókörzetekben. (Újra a szavazatokat sem…)

NÉZEM-HALLGATOM A TV-BEN A LEGENDÁS BANKRABLÓT:

A rendőr is próbáljon a bűnöző fejével gondolkodni. Eszembe jut a Koldusopera egyik alapvető kitétele: MI EGY BANKRABLÁS, EGY BANKALAPÍTÁSHOZ KÉPEST?! (Talán a lényeget idézem.)

KÖZBEN BEADJÁK AZ EBÉDET A BOLONDOKHÁZÁBAN

Én is kapok belőle. Itt még igazságos az elosztás… nem úgy, mint a normális világban… Persze ott is a tévéreklámban, aki Napóleonnak képzeli magát, az is Quamatelt kap.)

A LEVESNEK VAN EGY ILYEN KIS SÉTAGALOPPJA

(Ilyesmik miatt hosszabbítják meg benntartásomat.) A délutáni programot még nem tudom. De mint a Virágot Algernonnak! – könyvben, alighanem annyira visszaesett az állapotom, hogy megint csak kereskedelmi híradót tudok nézni. (És hazulról visszapofázni nekik!)

PEDIG SOKSZOR A BOLOND BÖLCSEBB…

(Hogyha hallgat.)
De Lear bolondja után már másnak is beszélni kellene!

AZT NÉZEM, MI A VACSORA ELŐTTI MENÜ?

Az igyekvő tigris uzsonnája, gróf serpenyősrostélyos? Fortélyos. (félelem…)
A Spionnovella javított kiadása?
(Meg)emészthető? Fogyasztásnövelő üzleti fogás? Fogyasztásra vagy követésre alkalmasabb? Pilinszky „mezítelenségi foka"? (Gy)ónás könyve? – mely oly ritka a magyar irodalomban. Előremenekülés? Elmaszatolás? Desszert? Hab a tortán? Könnyű levezető sajtocska? (Elpusztult benne írója? Vagy csak édesapját „dobta oda"?) Az elfogultság indigókék slafrokja? (Kékbarisnya.) Két év Hitel(esség) után vissza(kozás) „Az elefántcsonttoronyba"? (Ne csemegézzen senki, kibicnek semmi sem drága.)

HISZEK A „KIÍRÁS" TERÁPIÁJÁBAN

Együttérzek. Még annál is jobban drukkolok. Jó lenne szembesülni nemcsak 1 míves irodalmisággal… (erkölcsi bátorsággal!)

MEGINT JŐNEK, KOPOGTATNAK

A falon. (Még nem vagyok a morzéban otthonos.)
– Ki kopog? mi kopog? (egy fekete holló?) A téboly harkálya? Az álom zsiliprendszere helyett kinyitom a tévékloákát. Médiavadkacsák úsznak fekete tóban. (Más színűben… de annak szaga is van.) „Ragadozóbb hangsúllyal"! – sem adja vissza. (Azt) ami Móron történ(hetett…) (Nincsenek szavak.)

ESZE(VESZETT) DÖRÖMBÖLÉS

Visszaállítják a halálbüntetést?! (Hiába sok már, aki nem is élt – akkor –, mégsem volt szerencsés a parlamenti nyitány előtt pont a Nagy Imre-szobornál gyülekezni.)
Azonban „– Az igazság megfogalmazása egész embert kíván. – Kétségtelen. (Ne provokálj)".

„ARRA" A TERRORRA MÁR NE SZÁMÍTSUNK!

(Ki akarna?! Még arra is…)
A legújabb varázsszó, a „kiszámíthatóság" azt is jelenti, hogy (a)ki hatóságnak számított '90 előtt és jelentettek neki, azt az azóta meghozott „ügynöktörvény" már nem érdekli?!
A miniszterelnök-jelölt nem csak az átvilágítás kapcsán érintett, amit VÉGH ALPÁR írt a múlt heti Magazinban Hozzá levelében, az is valahol mélyen ott… meg kell hogy érintse!

„A JOGÁLLAM HELYREÁLLÍTÁSA" KITAPINTHATÓ? SZEMMEL (IS) LÁTHATÓ LESZ?

Az „esélyegyenlőség" közérthetőbb jelentése, hogy más is meghülyülhet? (A „más" is?) Tömegesen jönnek majd be? Engedik szabadon a bűnözőket? (Őket engedik csak szabadjára…?) „Átláthatóság" lesz?

TÁVOL TAR ÁGAK SZERKEZETEI

(tartják keccsel az üres:)

LEVEGŐT!

(Ki tiltja meg, hogy: elmondjam?) De annyi minden bánt, hogy…
(tudom, terjedelem.)

ÓH, ÉN NEM ÍGY KÉPZELTEM EL A: RENDET!

Sem népet, amely retteg, hogyha választ (szemét lesütve fontol sanda… választ!) (J. A. nem hagy nyugton.)

A VÁLASZTÁSI CSALÁSSAL NEM FOGLALKOZOM

Nem foglalkozhatok. Majd negyven nap múlva. Csak egy bizonyos itt – az, ami tévedés (?)

AZ IDE-ODA „FACSAROK" ELVISZNEK AZ ŐRÜLETIG…

De hinnem kell a hitelességben. Pontosabban, a hiteles emberekben. Még pontosabban: legalább kettőháromban. Egyben (– egyben.) (Még ha politikusok is egyben.) Azoknak is inkább jövőjében. Nem annyira a folytonosságban, annál inkább a megigazulásban. (Ha már átjöttek arra a térfélre játszani, nem támadólag, ahol én mindig – párton kívül is – voltam.)
Az ellenfél ellenségesebb játékosai meg:

MOST A VÁLTÁSNÁL – MÉG LEPLEZETLENEBBÜL – ELLEPTÉK A KÉPERNYŐT

Tollászkodva… „már mint varjú"(k), csapatostul Hitchcock szabad(ságolt)madarai. „Aki(k)nek azt mondj(ák): kár! Nagy baj éri és nagy kár? (Hess!"-egetem az újabb irodalmi példát.)

„AZ ELNYOMÁS CSAPATBAN KÁROG" (?)

(Kicsit nagyobb magyar pornográfia? Kiderül belőle a „kommunizmus" igazi természetrajza?) Miért „kommunistázok" nagyvad kapitalistákat?!

NE VADÍTSAK MÁ' ELŐRE (ÉN SE)

– ez se szerencsés, mert csupa „tanult" ember. (Tényleg.) Ne „prejudikáljak". A beiktatás után a tettek döntsenek majd. Várjam meg minimum az első száz napot… A HÍDON? KÖZÉPEN? KELL? TALÁLKOZNI? (Minden négy évben, mint az érettségin?) Melyiken? az Esztergom–Párkány(in)? A Nagy Imre-szoborhídon?

„VILÁGOSODIK L A S S A C S K Á N AZ ELMÉM"

– csak nehogy a bolondokháza igazgatója megtudja…
Hogy az – most, éppen – ki? fogalmam sincs. Hogy az országot kívülről ki igazgatja. (Kiigazítgatja.) Általában a kisországokat… (Van egyáltalán ilyen gyakorlat? Vagy az egész csak „összeesküvés-paranoia"?)

FÜLLEDT MELEG VAN

(Lear bolondja üzen az új koalíció egyik felének:)
Ki pénzért szolgál és veled / Csak színre egyesül, / Elhagy, midőn zápor közelg, / A vészben egyedül.

(Az egypetéjű ikrek találkozóját rendezik meg Magyarországon, az olimpia helyett? Egyébként – hogy megint csak aránylag aktuális legyek: – pünkösdi királyság lesz?!)

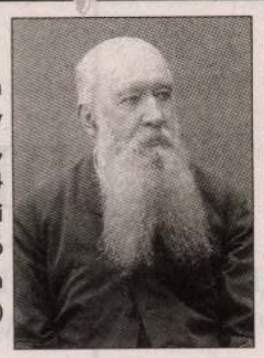

Klapka György portréja, 1884 (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)

A XIX. század pillantása

Klösz György-monográfia és -fotógyűjtemény

F. B.

Macska szalad ott. Szalad a kutya is? Igen, a kutya szalad és ugat. Ugat a macska is? Nem, a macska nem ugat. Mi van ott? A kert van ott. Ki ül ott? Az atya és a fiú ül ott. Ül a madár is? Igen, a madár is ül. Ki él? Az anya és a gyermek él, a kutya, a ló és a madár is él. Él a légy is? Ezek a mulatságos, mégis megható mondatok egy *Klösz György*, azaz *Georg Kloess* nevű alig húszéves fiatalember füzetéből valók. Maga a füzet egyébként a gyógyszerészetben használatos vegyszerek leírását tartalmazza, ugyanis a darmstadti születésű Georg Kloess gyógyszerészetet tanult, sőt sikeresen le is vizsgázott belőle a németországi Lorschban. Soha nem lett belőle gyógyszerész. Bécsbe sietett, hogy kitanulja a fényképészmesterséget, majd két társával együtt a véletlen 1866–1867-ben Pestre vetette. De itt már csak ő tudott meggyökerezni. Hogy mi tartotta a falusias, alig tizenötezer lakosú – igaz, többségében német ajkú – városban, azt legfeljebb gyanítani lehet: majdani felesége, bizonyos *Zeller Karolina* állhatott a háttérben.

Klösz eleinte, a kor divatjának megfelelően, portréfényképezéssel foglalkozott, majd az 1870-es évek elején jutott arra az elhatározásra, hogy szabadtéri felvételeket készít. Ez volt a fényírás hőskora. Pesten akkoriban dolgozott ugyan két tucat fényképész, ám Klösz volt az egyetlen, aki Úri (ma Petőfi Sándor) utcai első műtermében átköltözve a Hatvani (ma Kossuth Lajos) utcába, nekilátott sorozatban készíteni a külső felvételeket. A legelsőt 1872-ben, a Közvágóhíd megnyitásán.

Hogy ez valóban hőskor volt, és Klösz György benne a hős, bizonyítja az elképesztő tortúra, melyet a fényíró mesternek vállalnia kellett, amikor kilépett a műteremből. *Lugosi Lugo László*, akinek jóvoltából az eddigi legrészletesebb Klösz-monográfiát vehetjük kézbe a fotóalbumot kiegészítő kötetként, közérthetően írja le a nehézségeket. „A fényképésznek, ha nem a műteremben dolgozott, hanem külső munkára ment, magával kellett vinnie sötétkamráját. Klösz György (…) egy szekeret rendezett be sötétkamrának, és ezzel vonult ki a felvétel helyszínére. Ebben a szekérben öntötte fel a kollódiumot, majd érzékenyítette a lemezt ezüst-nitrát oldatban. És ha már ott volt a kereken mozgó sötétkamra, a szekér, a fényképész felállt a tetejére, és onnan fényképezett. Ezért látjuk számos budapesti képén azt, hogy lentről, a járda szintjéről bámulják a kocsi tetején álló fényképészt: Vajon mit csinálhat ott fönt az az ember? Egy akkora fényképezőgépet ugyanis, amellyel Klösz dolgozott, nem lehetett egyszerű feladat felemelni a szekér tetejére…”

A nedves kollódiumos eljárás annyiban hasonlít a mai polaroidra, hogy néhány perccel a felvétel után már körvonalazódni kezd a kép az üveglemezen. Mellesleg az eljárás a dagerrotípiához képest forradalmi módon megnövelte a képfelületek méretét. Klösz 30 x 40 centiméteres üveglemezekre is dolgozott. Ezek voltak a legnagyobbak. A negatívot azután albuminpapírra szorították, és kitették a napfényre, ahol körülbelül fél óra alatt megszületett a másolat.

Közben a mester persze a portrékészítést sem adta fel. A monográfus kiszámította: ha Klösz negyven évig naponta csak három arcképet készített, akkor is több tízezer portrét hagyott maga után. Ehhez képest csak néhány százat ismerünk. Képei nagy része sajnos elpusztult, jobbik esetben lappang. Egyik legszebb vállalkozásának indult a Hazánk jelesei című arcképsorozat, amelyet az 1885-ös Országos Általános Kiállításra kívánt elkészíteni. „Olyan munkát adunk ki, melyben hazánk szellemi és anyagi művelődésének vezetőit és munkásait, arcképeikben és életrajzaikban bemutatjuk (…) A külföld is lássa, hogy ma már nincs a polgáriasodásnak ága, melynek hivatott és nagy számú művelői nálunk ne volnának” – írja a Hazánk jelesei mintakönyv előszavában *Toldy László*. Klösz György legszebb portréi találhatók ebben a mintakönyvben. A vállalkozás azonban a többszöri felhívás és kampány ellenére nem tudott beteljesülni, de így is ránk maradt többek között *Klapka György, Rómer Flóris, Hunfalvy János, Munkácsy Mihály, Korányi Frigyes* és *Liszt Ferenc* arcképe. A fájdalmas veszteségek ellenére talán nincs még egy magyar fotográfus, aki olyan tekintélyes mennyiségű képet, körülbelül négyezer darabot hagyott az utókorra, mint Klösz mester. A Polgart Kiadó most megjelent, parádés kivitelű mongoráfiájában és albumában 188 darab ritka felvétel szerepel.

Szerencséje Klösznek is, nekünk is, hogy működésének fénykora nagyjából a XIX. század utolsó negyedére esett. A gazdasági fellendülés, és persze a Pest, Buda, valamint Óbuda egyesítése nyomán elindult építkezési hullám a fotografálni való témák tömegét kínálta a törekvő Klösznek. Részben megrendelésre, részben saját örömére dolgozott. Fényképezett Budapest minden utcáján, szegletében. Megörökítette a Tabán bontását, valamint az épülő Erzsébet híd pesti hídfőjénél eltüntetett városrészt, a Városliget épületeit, a pesti lóvasút kocsijait, a Margit- szigetet, a Duna-partot, a földalatti és a Nyugati pályudvar építését, az udvari vonat hálótermét, a millenniumi országos kiállítás csaknem minden épületét (700 képen!)… Noha a főváros fényképészének tartják, szívesen járta az országot. Ott volt 1879-ben a szegedi árvíznél, fényképezett Herkulesfürdőn, a bécsi világkiállításon (1873), és ami egyik legnagyobb vállalkozása volt: Magyarország száz kastélyáról több mint négyszáz képet készített. Mindent dokumentálni akaró gondolkodására jellemző, hogy képeket akart készíteni a budapesti temetők nevezetesebb síremlékeiről, de hiába kérvényezte, nem kapott rá engedélyt.

Huszonötödik házassági évfordulóját a Városligeti fasorban felépített új villájában, népes rokonsága koszorújában ünnepelte a pályája csúcsára jutott fényíró.

Született 1844-ben, meghalt 1913-ban, azt hiszem, magyar emberként, Budapesten.

Miként monográfusa fogalmaz: a XIX. század pillantása volt.

(Lugosi Lugo László: Klösz György élete és munkássága – Klösz György: Fényképek, Polgart, Budapest, 2002. Ára: 9900 és 6900 forint)

Hal tér, Duna utca, 1894 (Budapest Főváros Levéltára)

Szegedi árvíz, Széchenyi tér, 1879 (Móra Ferenc Múzeum, Szeged)

A Kresz-féle elsősegély-szolgálat (millenniumi kiállítás, 1896)

Klösz György meglepetései

Nemcsak Budapest fotográfusa volt

Lugosi Lugo László saját bevallása szerint hat éve kutatja Klösz György (született Georg Kloess) munkásságát. Most már világos, hogy a tavaly megjelent Budapest 1900–2000 albumocska is, melyben Klösz korabeli budapesti fotói mellett Lugosi Lugo ugyanabból a nézőpontból felvett mai párképei szerepelnek, már ennek a munkának termése. Előjátéka mintegy a PolgART kiadónál most megjelent nagy Klösz-monográfiának és -albumnak.

Klösz György a XIX. század végén kialakuló főváros egyik legfontosabb fotográfusa volt. Manapság nem is létezhet olyan illusztrált Budapest-könyv erről a korról, amely mellőzhetné az ő képeit. Lugosi Lugo az 1984-ben napvilágot látott Budapest Anno című kiadvány alapján indult el (amely zömmel Klösz-képeket tartalmazott), s újrafényképezte száz év múltán ugyanazokat a helyeket, amelyeket egykor a nagy elől megörökített. Közben egyre több Klösz-titoknak lett tudója, s hat évvel ezelőtt – Kincses Károlynak, a fotómúzeum igazgatójának biztatására – tudatos kutatásba kezdett. Előbányászta a magyar múzeumokban, gyűjteményekben lappangó Klösz-munkákat, megismerte, kikérdezgette a leszármazottakat, s végül kirajzolódott a teljes kép. A kép, mely csaknem négyezer felvételből áll – bár még ma is hetente kerülnek elő újabbak –, s több száz kiadványból, a Klösz György és Fia Műintézet Rt. termékeiből. A kutatót meglepte Klösz sokoldalúsága, s ezt igyekezett is érzékeltetni. A száznyolcvannyolc fényképet tartalmazó albumba többnyire soha nem látott, eddig meg nem jelent meglepetésképeket válogatott: az 1873-as bécsi világkiállítás képeit, az 1879-es szegedi árvíz felvételeit, pesti kuriózumokat, portrékat és műtárgyfotókat, épületekről és épületszerkezetekről, bontásokról, gyárakról, tájakról készült képeket. Mint kitűnik, a mester nemcsak Budapest fotográfusa volt.

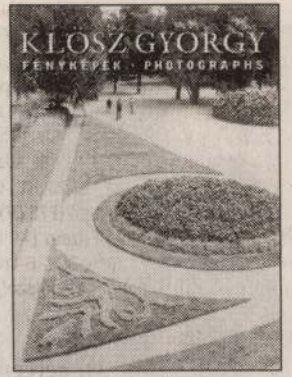

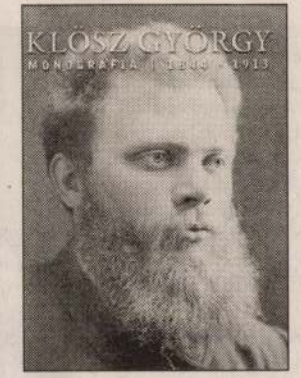

Hiánypótló művek

Klöszről megtudjuk, hogy mint legtöbb szaktársa, a gyógyszerészpályát cserélte fényképészire, s azok közé a nagyjaink közé tartozik, akik idegenből lettek magyarrá. Németországban született, s a kiegyezés évében nyitott műtermet a Hatvani utcában (ahonnan később elköltözött), s 1879-től nyomdászattal is foglalkozott. Lapot adott ki Budapesti Látogatók címmel, nyomdájában pedig új fotolitográfiai módszert dolgozott ki. Színes nyomatú számolócédulák, térképek, illusztrációk, naptárak, leporellók találhatók termékei között. Iparos volt, mesterember, nem művész. Munkáját fia, Pál folytatta. A Klösz-műintézet 1948-ig, az államosításig működött, belőle lett az Offset Nyomda.

Hogy mekkora hiányt pótol Lugosi Lugo László munkája, azt jól mutatja, hogy Klösz György önálló címszóként nem szerepel a Budapest Lexikonban. Az új album nyomataiból egyébként kiállítás látható a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban.

Cs. L.

PALETTA

A PRO MUSICA KÓRUS és az Északlipcsei Kamarakórus ad koncertet május 11-én, délután öt órai kezdéssel Budaörsön, a Jókai Mór Művelődési Házban (Szabadság utca 26.). A Pro Musica repertoárjában Kodály Zoltán válogatott munkái szerepelnek; a lipcsei kórusében pedig többek közt Brahms, S. R. Meyer, Hajdú András és Bárdos Lajos művei.

FESTÉSZETI KIÁLLÍTÁS nyílik Barcsay Kálmán alkotásaiból május 10-én délután hat órakor Budakalászon, a Kalászi Faluházban (Szentendrei út 9.). A kiállítást megnyitja: dr. Hamvas Ferenc.

A KECSKEMÉTI FOTÓKÖR hetven fényképéből nyílik kiállítás ma délután öt órakor Nagykőrösön, az Arany János Művelődési Központban (Szabadság tér 7.). A kiállítást megnyitja: Csősz Tünde, a Kecskeméti Tisztiklub igazgatója.

A HUNGÁRIA ZONGORANÉGYES lép fel ma este hét órakor az Óbudai Társaskörben (III., Kiskorona utca 7.). Vezényel: Erdős Ákos; többek közt Bach-, Rossini-, Debussy-, Ravel- és Horváth Balázs-művek és átiratok hallhatók.

Egy literátus ügyvéd a XIX. századi Pesten

Bártfay László irodalmi szalonja az Üllői úton

Sokan ismerik Orlay-Petrics Soma festményét, amely két egymást követő írói nemzedék vezérének első találkozását örökíti meg. Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Károly, bár egymást sohasem látták, feszült viszonyban voltak. A találkozás pillanatában Kazinczy kezét nyújtotta fiatalabb pályatársának. „Igen tisztelt férfiú! Barátságodat kérem!" – mondta, majd összeölelkeztek. A megindító jelenetre Szemere Pál születésnapi ünnepsége adott alkalmat. Az időpont: 1828. február 19. A színhely: Pest legdivatosabb irodalmi szalonja, Bártfayék Üllői úti otthona.

A házigazda, Bártfay László kétszázöt éve, 1797. május 6-án született az Abaúj megyei Felsővadászon. Kassán járt iskolába, 1815-ben Zemplén megyébe ment patvariára, „törvénytapasztalatra". Két esztendővel később királyi táblai jegyzővé esküdött fel Pesten, ahol joghallgató lett.

Hivatalos teendői nem akadályozzák az egyetem látogatásában; buzgón jegyzetel Schwartner Márton professzor úr óráin, akinek heraldikai előadásait könyv alakban akarja kiadni. Az ügyvédi diplomát 1823-ban szerzi meg, de akkor már évek óta bizalmi állást tölt be: a gróf Károlyi család titkára.

ségben maradt, kedves, szeretett ángyommal, kit az Ég első ifjúságomban a legnemesebb érzemények gyakran ebéd vagy vacsora ad keretet. Megmutatják egymásnak munkáikat, és hol kedélyes, hol vérre menő vitákat folytatnak irodalomról, politikáról. A társaság tréfásan Alsatia-körnek nevezi magát – a régi London korhelynegyedét, Alsatiát Walter Scott regényéből, a Nigel jussából ismerik.

Scott kedves írója a hihetetlenül olvasott Bártfaynak. A literátus ügyvéd tud latinul, németül, franciául, talán angolul is ért. Állandó olvasmánya Horatius, Tacitus, Shakespeare, nagy hatással van rá Cervantes Don Quijotéja, és lelkesedik a romantikáért, Byronért, Victor Hugóért, Lamartine-ért. Szereti a színházat, a zenét, képeket is gyűjt, finom ízléssel.

Szalonjának vendégei közül – mint levelezésükből is kiderül – Kölcsey Ferenchez fűzi a legmelegebb barátság. Pesten járván Kölcsey mindig sok időt tölt velük. „Adieu édes Laczim!... Hidd el, édes barátom, ritkán valék én oly boldog, mint

nálatok és veletek" – írja egyik le-

KLÖSZ FOLIA

A főváros fotográfusa

Klösz György tudta, hogy a jelen lesz az izgalmas múlt

Egy kép az albumból, a régi pesti Belvárosról

„A macska szalad ott. Szalad a kutya is? Igen, a kutya is szalad és ugat. Ugat a macska is? Nem, a macska nem ugat." A fenti sorok egy kissé gyermeteg nyelvlecckéből valók, mentségükre szolgáljon, hogy a nyelvlecke szerzője nem nyelvtanár, hanem egy Budapesten letelepedett német fiatalember, aki csupán annyit szándékozott elérni az általa fabrikált nyelvkönyvvel, hogy ő maga megtanuljon magyarul, így beilleszkedjen az általa választott világba és kultúrába.

A fiatalembert Georg Kloessnek hívták. 1844 novemberében a németországi Dramstadt városában született, gyógyszerészetet tanult, majd fényképészsegéd lett Bécsben, később 1867-ben, két társával Pestre érkezett. A három fényképész műtermet nyitott, később Georg Kloess, akit akkor már Klösz Györgynek hívtak, önállósította magát, s jórészt későbbi feleségének, bizonyos Zeller Karolinának köszönhetően végleg Pesten telepedett le.

A fotográfia számtalan területén igazolta, hogy igazi mester lett. Ismertek portréfelvételei, a szegedi, az egri és a miskolci árvizekről készült dokumentumfotói, 1873-ban, Pest, Buda és Óbuda egyesítése után fotózta az eltűnő városrészeket, és persze a hatalmas lendülettel épülő Budapestet. Számtalan megbízást kapott, emellett maga is kereste a témákat, szinte nem akadt olyan szeglete a fővárosnak, ahol meg ne jelent volna legendás szekerén, amely hatalmas méretű fotómasináit szállította, ám egyben a sötétkamrája is volt. Az utcaképeken kívül megörökítette a mindennapok apró részleteit is. Lencséje elé került a Disznófő étteremtől az igazságügyi palota börtöncelláin, vagy a Baross utcai telefonközponton át az Erzsébet nőiskola fizikaszertáráig számtalan korabeli érdekesség. Riportfotókon örökítette meg a Nyugati pályaudvar és a földalatti építését, Kossuth Lajos temetését és II. Vilmos császár budapesti látogatását. Fényképezte többek között Lotz Károlyt, Munkácsy Mihályt, Liszt Ferencet, műterme és karrierje egyre fényesebb lett, elsőként árusított fotográfiát, kínált fotócikkeket, üzemeltetett nyomdát: igazi karriertörténet az övé.

Klösz György sokszínű munkássága ellenére elsősorban a főváros fotográfusaként vonult be a köztudatba, felvételei nemcsak a fotó-, hanem a várostörténet szempontjából is igencsak fontosak. Ideje volt hát, hogy valaki méltóképpen és teljes alapossággal feldolgozza Klösz életét, munkásságát. Erre vállalkozott nemrégiben Lugosi Lugo László fényképész, szakíró, aki mellesleg filmesztéta, műfordító és nyelvtanár is egyben. Klösz életét egy több mint százoldalas monográfiában tekinthetjük át, az igényes, minden részletre kiterjedő írás láthatóan komoly kutatómunka eredménye. Külön erénye, hogy az idézeteken túl is megtartja olykor Klösz korának ügyetlenül kedves nyelvi fordulatait, így aztán a szöveg olvasása nemcsak a szakembereknek, de az érdeklődőknek is izgalmas lehet.

A monográfia mellett napvilágot látott az a fotóalbum is, amely Klösz György felvételeit tartalmazza. Az albumban szereplő 188 fotográfiát mintegy 4000 felvételből választotta ki Lugosi Lugo. A képek Klösz sokoldalúságát jelzik, ezen túl igazolják hallatlan profizmusát, témaérzékenységét, valamint egy alapelvet, amelyet nagyon nehéz szem előtt tartani, amikor az ember saját korát szemléli. Nevezetesen, hogy a kevéssé érdekes jelen lesz egyszer a nagyon érdekes múlt.

A monográfia és az album a Polgart kiadó gondozásában jelent meg. Olyan kivitelben, amely méltó Klösz György jelentőségéhez, és persze Lugosi Lugo László munkájához.

Trencsényi Zoltán

REEMTSMA

HORECA (GASTRO) TERÜLETI ÉRTÉKESÍTÉSI KÉPVISELŐT
keres Budapest területére.

A REEMTSMA Debreceni Dohánygyár Kft.

olyan közismert és sikeres márkák gyártója és forgalmazója, mint a **Symphonia, Főnix, Mustang, West, Davidoff, R1, Camel, Ernte 23…**

Az értékesítési képviselő feladatai:
- márkáink kereskedelmi bemutatása,
- kapcsolattartás a már meglévő partnerekkel,
- új partnerek felkutatása,
- termékeink vendéglátó és szórakozóhelyeken belüli megjelenésének állandó javítása, szakszerű kihelyezés, árurendezés,
- értékesítés,
- éjszakai akciók, promóciók szervezése, lebonyolítása,
- a piaci folyamatok követése, információk gyűjtése.

Pályázati feltételek:
- budapesti lakhely,
- legalább középfokú végzettség,
- B kategóriás jogosítvány,
- felhasználói szintű számítógépes ismeret (Excel, Word),
- saját lakástelefon,
- fényképes szakmai önéletrajz.

Az elbírálásnál előnyt jelent :
- hasonló munkakörben szerzett tapasztalat,
- alapfokú angolnyelv-tudás.

Amit kínálunk Önnek:
versenyképes jövedelemcsomag, szakmai továbbképzés, egy nemzetközi nagyvállalat biztos háttere, szolgálati autó.

Az ideális jelölt 25–30 év közötti, önálló, rugalmas, agilis, jó beszédkészségű, sikerorientált és csatlakozni kíván fiatal, sikeres csapatunkhoz. Ha úgy érzi, hogy megfelel a fenti követelményeknek kérjük, fényképes pályázatát 2002. július 5-ig juttassa el a következő címek egyikére:

REEMTSMA Debreceni Dohánygyár Kft.,
Ambrus Andrea,
1388 Budapest, Pf. 73
e-mail: jobs@reemtsma.hu

PÁLYÁZAT

A FŐKEFE Ipari Korlátolt Felelősségű Társaság
(Budapest XIV. ker., Laky Adolf u. 41–49.)

A Szent Margit-legendától a Chicagóig

„A sziget sejtelmesen susogó fái közt a legváltozatosabb programot fogja élvezni a főváros zenekedvelő közönsége"

A XIX. században páratlan színfoltja volt a fővárosnak a Beleznay-kert. A régi fákkal övezett barokk kastélyban (a mai Rákóczi út és Puskin utca sarkán) a magyar színészet hőskorában tartotta itt előadásait a Balog István vezette színészcsoport, s később is magas színvonalú zenei műsor szórakoztatta a betérő vendégeket. (Az épületet 1891-ben lebontották, a kert helyét beépítették.) De ilyen volt 1850-től a pesti Komlókert is, a mai Városház utcában, a „fedett, tágas, udvari helyiség", ahol Jókai Mór javaslatára magyar színészek szerepeltek jelenetekkel, énekszámokkal, zenével. 1861-ben a Budai Színkör – az úgynevezett Horváth Színkör, majd Fővárosi Nyári Színkör – kitárta a színpadot a Gellért-hegy felé, ahol lovasrohamot és csatajeleneteket rendeztek. Azóta is, amint kisüt a nap, közönség és színész szabad térre vágyik. Olyan helyre, ahol színpad és nézőtér, tehát az egész játéktér kereteit a természet adja.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a szabadtéri előadások mindig is figyelembe vették volna a természet „bejátszását" előadásaikba, legyen szó a főváros hosszan sorolható szabadtéri színpadairól, a Városligettől a Városmajorig és a sok alkalmi jellegű színpadig.

A Margitsziget múltjának történelmileg is megfogható emlékei csaknem két évezredesek. Természeti szépség, gyógyító hőforrások, történelmi légkör, művészeti és irodalmi emlékek, kulturális, szórakozási, üdülési és sportlétesítmények, sokrétű vendéglátás – ennyi kincs van együtt a világ egy kicsiny darabján, 166 holdnyi területen. Körülöleli a hömpölygő folyam és a körülölelt szigeten egybefolyik múlt, jelen, jövendő. A világváros kellős közepén darabka őstermészet. Hangulata megejti a ma emberét is. Emlékeztet Arany Jánosra, kinek utolsó remekei itt születtek. Hívei közé tartozott Jókai Mór. A szigetrajongást Bródy Sándor öt fia közül Hunyady Sándor örökölte, Molnár Ferenc itt írta két darabját is, s a századforduló poétái közül Szép Ernő is több verset írt sokféle arcáról.

A Margitszigeti Szabadtéri Színpadot a Szabad Tér Színház Kht. működteti, egyidejűleg a Városmajori Szabadtéri Színpaddal és a Budai Parkszínpaddal, Koltay Gábor vezetésével.

A sziget történetét említve szólhatnánk a MAC-pályán rendezett Csongor és Tünde táncjáték, az Antigoné avantgárd jellegű előadása, vagy Bródy István szigeti Scala Színházáról, de az igényes, közönségvonzó és idegenforgalmi szempontból is jelentős szabadtéri játszóhelyet csak 1938-ban építették meg. A legmegfelelőbb helynek látszott a Víztorony környéke, mert ez a sziget legmagasabb pontja, emellett egyik legcsendesebb, legvédettebb, legmelegebb része. Arany János tölgyfái és a romok közelsége, a tradíció és a történelmi háttér is alkalmassá teszik szerepére. A tervet Kaffka Péter készítette: körülbelül 4 ezer nézőnek, 50 méter mélységű színpaddal, az épületet a bokrok között helyezte el, fedett sétány is készült hozzá. Megépült és 1938. június 18-án megnyílt tehát a Margitszigeti Szabadtéri Színpad, s felhangzottak Vörösmarty és Arany szavai.

A megnyitás eseményének exkluzivitását hangsúlyozta a Szent Margit-legenda előadása az arisztokrácia fiatal tagjainak közreműködésével, Oláh Gusztáv irányításával. A következő évadban megismételték, csakúgy, mint a Szentivánéji álmot, a Csongor és Tündét és a János vitézt. A sziget akkor előkelő hely volt, luxusintézmény.

A színpadot 1943-ig önálló igazgatóság vezette, műsorán főként a Nemzeti Színház és az 1933-ban alakult Magyar Operabarátok Egyesülete pártfogása alatt az Operaház felújításai és bemutatói szerepeltek. Ha végigtekintünk – akár napjainkig is – nyári műsorajánlatán, két-három prózai klasszikus előadáson kívül szinte kizárólag zenés műfajokat látunk. Az első évadok nagy reprezentatív előadásai és előadói után 1943-ban Fényes Szabolcs művészeti irányításával a könnyebb műfaj került előtérbe. A nagy attrakció Lehár A víg özvegy című operettjének bemutatása volt, amelyet végre egyszer sem mosott el az eső. Merthogy minden szabadtéri színpad fölött ott lebeg Damoklesz kardjaként a közelgő vihar, és a rendezés fohásza: legyen derült az égbolt, s csillagos a nyári éjszaka!

Nyáresti előadás 1959-ben FORRÁS: MARGITSZIGET

A Margitszigeti Szabadtéri Színpad súlyosan megrongálódott a második világháború alatt. Csak 1949-re építették újjá: „Az újjáépített színpad 3700 személyes lett, 24 reflektor ontotta a fényt, 230 lámpa szolgáltatta a fényfüggönyt, 8 mikrofon tette tökéletessé a hangberendezést. A zenekari árkot fával bélelték, s a színpad számára egy 180 négyzetméteres táncparkettet is építettek. Egyébként a színpad füves volt. A vadregényes környezetben a sziget sejtelmesen susogó fái közt a legváltozatosabb és legszebb programot fogja élvezni a főváros zenekedvelő közönsége" – így a krónika. A megváltozott társadalmi, politikai és gazdasági viszonyok között megváltozott a műsor is. A sziget szabaddá tételével (eltörölték a belépődíjat) a színpadot is hozzáférhetővé akarták tenni a nagyközönség számára. 1949. augusztus 6-ra elkészült a színpad, amelynek első bemutatója Szív küldi szívnek címmel nosztalgiás sanzonest volt.

Az első három évad műsora meglehetősen vegyes volt, később, amikor a színpad igazgatását az Operaház vette át, daljátékok, operák, operettek kerültek színre, mindig elsőrangú szereplőkkel és karmesterekkel. Tíz évig az Operaház nyári színpadaként működött, de az újjáépítéstől a Nemzeti Színház társulata is újrajátszotta a Szentivánéji álmot, a Csongor és Tündét, Az ember tragédiáját.

A túlhajtott tempó és a fővárosban gomba módra elszaporodó szabadtéri színpadok hatására a szigeti színpad három évre bezárult. 1965-ben a Fővárosi Tanács vette kezelésbe, s megalakította a Fővárosi (később: Budapesti) Szabadtéri Színpadok Igazgatóságát. Történetét ettől kezdve az egyes igazgatókhoz kötődő és egyre kiteljesedő műsorpolitika korszakolta. Kiváló színházi vezetők fémjelezték a következő húsz év igazi szabadtéri élményeit, felejthetetlen estéit. A színpad „nagykorúsága" több külföldi vendégművész és a hazai kitűnő énekesek fellépéséhez, vagy Markó Iványék balettjének felejthetetlen bemutatkozásához fűződik.

Akár a vendégszereplők, vendégegyüttesek felsorolása is hosszú oldalakat tenne ki, illetve megtöltötte az 1995-ben megjelent részletes, kitűnően szerkesztett kötetet (dr. Cenner Mihály és Sárdi Mihály), amelyből szinte mindent megtudhatunk a Margitszigeti Szabadtéri Színpad történetéről.

A szigeti színpad műsorából 1986-ban emelkedett ki először új műfaj – a rockopera – bemutatása. Az 1962–66 és 1970–84 közötti rekonstrukciókkal járó szüneteltetés óta viszont minden nyáron várja a csillagos ég, hogy a nézőtér megteljen.

Mi az, ami a szabadtéri színházat teljes mértékben megkülönbözteti a kőszínházaktól? Elsősorban két speciális sajátosság: egyrészt a szabadtéri társulat nem színházi közösség a szó hagyományos értelmében, hiszen nem játszik egész évben folyamatosan, másrészt a produkció rendkívüli mértékben kiszolgáltatott az időjárásnak. És mégis! Ha igazi művészi hittel, alázattal és a sikerhez elengedhetetlenül szükséges együtt gondolkodó, lelkes kiszolgáló apparátussal jön létre az előadás, a „csoda" nem maradhat el.

Úgy tűnik, az első specialitás az idén máris érvénytelen: a Madách Színház nagyszabású musicalfesztiválra készül a szigeten. Az ezredik előadáson túl lévő körúti Macskák júniusban a margitszigeti fákhoz, az est bűbájos fényeihez igazítják T. S. Eliot–A. L. Webber verseit-dalait. Ide költöznek John Kander dalaival a börtöndzsessz megszólaltatásával, a Chicago eredeti szereplői is.

De lesz az előzetes híradások szerint Virtuóz Varázs, az 50 éves Rajkó Együttes, a 150 tagú zenekar, énekkar és tánckar fergeteges jubileumi előadása, Koltay Gábor rendezésében, és kiköltözik nyáron a szigetre Webber Jézus Krisztus szupersztár című rockoperája is.

Alpár Ágnes

Pazeller bácsi világhíre

Lehet, hogy újra felfedeznek majd egy zeneszerzőt, Pazeller Jakabot, a Herkulesfürdői emlék és az Akácos út íróját. Múlt hónapban emléktáblát állítottak neki a Pál utcában, a világhírű Pál utcában, a hat szám alatt, ahol mel-

LELŐHELY

Vargáné a gépifermentálóban

Tiéd a gyár, a föld, az ország! – biztatta ... tott.) Varga Miklósnénak ... Ünnepből sajnos nem tudjuk meg-

Klofon Péter

festőművén Tépei a „Mai magyar képzőmű-
vészet" c. kiállításon a Kiépcsanban,
szerepelnek,

Csongrád Megyei Múzeum
1984 c. 6.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KLOTON PÉTER

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁNAK
ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA
1984. ÁPRILIS 26-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA
CSÁK GYULA
ÍRÓ
AZ ÍRÓSZÖVETSÉG TITKÁRA

MEGTEKINTHETŐ
1984. ÁPRILIS 26–MÁJUS 5.

KÉP CSAR NOK

FERENCZY TEREM
PÉCS, KOSSUTH L. U. 29–31.

F. k.: Köteles István – 84-592 GENERALART Dorogi Ny

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 840-720

Kloton Péter, festőművész

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1984 ÁPR 27

ūli Naplō

1021

Kloton Péter budapesti festőművész kiállítását nyitotta meg tegnap dé
a Képcsarnok pécsi Ferenczy-termében Csák Gyula író. Kloton Péte
manovszky Endre, Borsos Miklós és más neves mesterek keze alatt
egy ideig az állami másolatgyűjtemény részére dolgozott, majd k
sorra rendezte kiállításait itthon és külföldön: Svájcban, Ausztriában,
országban, Japánban. A pécsi kiállítást nagy érdeklődés előzte me

odikán reggel

úti bejárata

kála Metró

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Péter Kloton

DAILY NEWS

1964 APR 27

1021

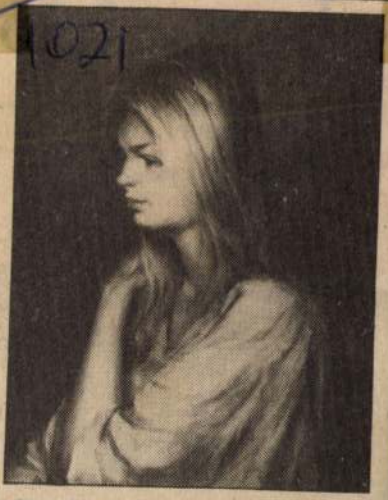

"Girl in Red Dress" (Oil, 50×70 cm) by Péter Kloton. The painting is seen at a one-man show of the artist's works that was formally opened at the Ferenczy Gallery, Pécs, Thursday afternoon by Gyula Csák, secretary of the Hungarian Writers' Association. Kloton, 57, studied at the Budapest Arts and Crafts School, under such masters as Endre Domanovszky, Miklós Borsos and others. He has had one-man shows in Switzerland, Austria, Italy West Germany and Finland as well as in this country, and has for years contributed works to exhibitions in Japan

ed battalion and about [illegible] paratroopers to the war games in Honduras in May.

Meanwhile two US Navy destroyers sailed close to Central America on Wednesday for "coastal surveillance" exercises aimed at intimidating Nicaragua. The deployment of two US destroyers to the Gulf of Fonseca for 10 days of exercises adds little to the blossoming US military presence in Honduras

ence tackles rld issues

northern hemisphere" and former President Carlos Andres Perez of Venezuela reported on the "south."

Perez urged the international community to work for a reform of the international financial and monetary system and

Klotter Joseph

ötvös 1762

laid

Mih. Pocs. 129

308

PÉTERFALVAI PAPIRGYÁR

Olcsó
Billiger

PÉTERFALVAI (Erdély)

irodai anyag
Kanzleistoff

Klotz

l.

Evang. Templ.

423. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Klotz tanár

A budapesti Örökimádás templom számára készítette az Erzsébet királyné szobrot. Repr.

Cikk:Erzsébet-szobrok.

Vasárnapi Ujság, 1907.54.évf.47.sz.943-944.l.

Klotz Ádám

fehérvári kőművesmester neveről történik említés 1700-ban a várpolotai várkostállyal kapcsolatosan.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Bpest, 1970.

1381.

Klotz Ádám

Schmidt Jodocus-szal a fehérvári kőfaragó és kőműves céh alapítója és városi szenatorságot viselt.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem V. (1967-68) Budapest, 1970.

1431

Klotz Adam

könnives

XVII — XVIII. sz

lásd

Székesfeh. Szemle

1931. 10–12. sz.

4. l.

többször is

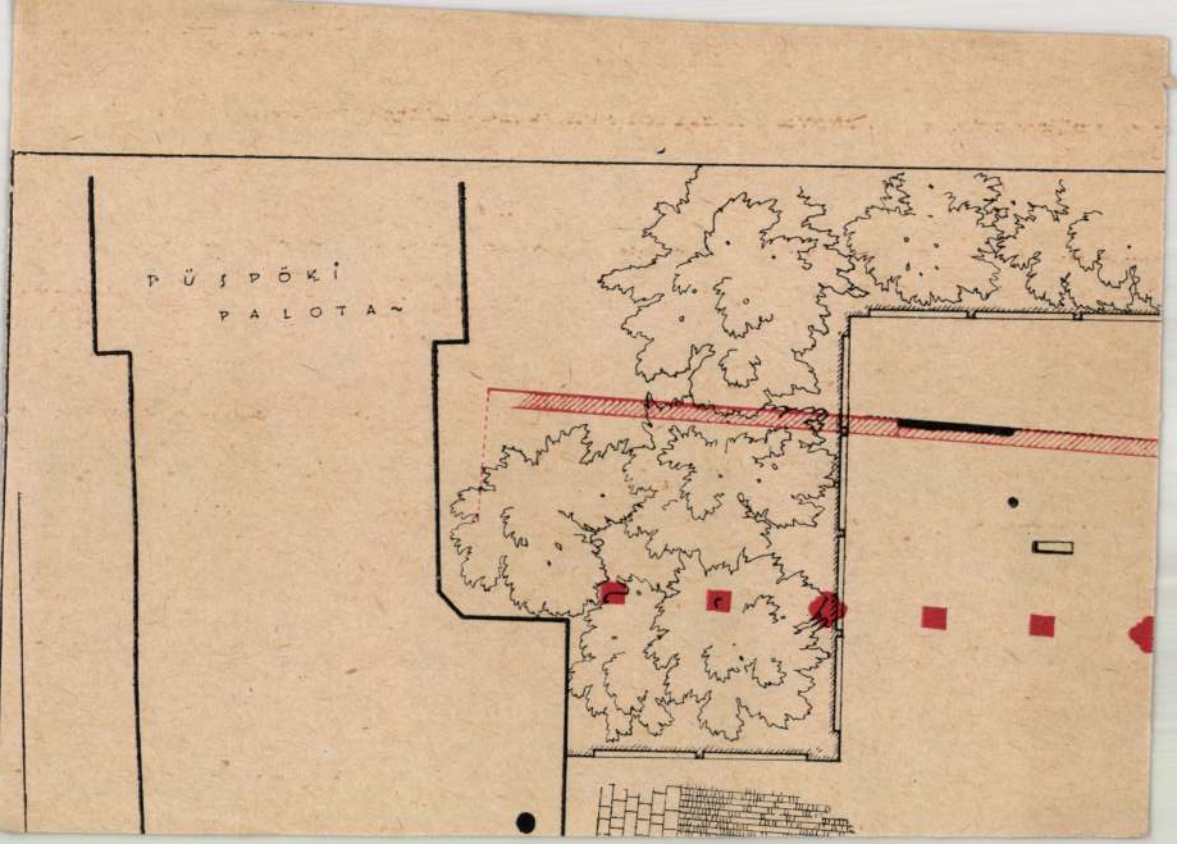
PÜSPÖKI
PALOTA

M.D.K.

Klotter József ötvösmester

Ujvidéken működött s a temesvári városi tanács 1788. aug. 24-i jelentése szerint – megfelelő jellem vonásai révén – alkalmas volna a fémjelzések lebonyolitására.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

270. old.

Klotter, Joseph, pozsonyi ötvös-
inas V.129.

Dr Hans Klotz, professor MDK

A soproni Dómtemplom orgonájának megmentésécit és stílushű kibővítésécit szállt sikra a háboru után
352. old

Schwarz József: A Szent György Dómteplom Barokk orgonája. 350.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. X. 1956. Kiadja Sopron Város Tanácsa.

Klotz Hermann

becsi nobrász

l –

Szalay Erzsébetkiv

emlékumz. 19. l.

II. Kidás

VILLAMOSSÁGI CIKKEK RAKTÁRA
ÉS MŰSZAKI IRODÁJA

RÁDIÓ NAGYKERESKEDÉS

LAGER ELECTROTECHNISCHER
ARTIKEL UND TECHNISCHES BUREAU

BUDAPEST,
VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 45.
NAGYMEZŐ-U. SAROK.

TELEFON: 144—72 ÉS 272—67.

Nyomtatvány.

Nagyp.

Dr. Szentiványi Gyula úr

Budapest.

VI. Aréna út 41. a.

271 Breuer Mihály, Budapest.

M.D.K.

Klotz Hermann nobrán

Erzsébet királyné nobrát készítette, mely az Örökimádás templomban áll.

Gál György: Budapest templomainak ismeres emlékei. Bp. 1940, 33

Liste Personne modèle

Cinquième Impératif présent Voix Active
Modèle des Cinquièmes Temps Formés
du

Pour Pierre : Pierre, Pierre, 33
Cinquième conjugaison, Type Active, 33

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA MERÁNBAN.

A hires tiroli üdülőhelyen, Meránban több izben időzött a boldogúlt királyné, kivált a hetvenes évek elején. Legutoljára 1897 szeptemberében és októberében volt ott s a következő évben ismét el szándékozott látogatni Meránba, de ebben már megakadályozta szomorú halála. E látogatásai emlékére most szobrot állítottak neki azon a helyen, a hol sokszor örömest időzött.

A szobor létesítését hideghéti *Dalmata* Emil cs. és kir. asztalnok kezdeményezte. Dalmata Emil, a ki családjával az év nagy részét Meránban szokta tölteni, prágai családból származik, de elődei valamikor Magyarországban voltak birtokosok.

Erzsébet királyné szobra a meráni üdülőtelep Mária Valéria-sétány nevű részében áll. Husvét második ünnepén leplezték le *Jenő* főherczeg jelenlétében, a ki a király személyét képviselte. A fehér márványból faragott szobor *Klotz* Herman tiroli születésű szobrásznak, a bécsi iparművészeti iskola tanárának munkája. Alacsony talapzaton, melyre csupán a királyné neve van felirva, emelkedik a királyné alakja. Egyszerű, testhez álló ruhában van ábrázolva, a mint egy kerti székben űl és elmélázó tekintettel nézi az Etsch folyó völgyét körülövező hegyeket, a melyeken egykor gyakran tett hosszú gyalogsétákat. Kezében kedves költője, Heine egyik verskötetét tartja.

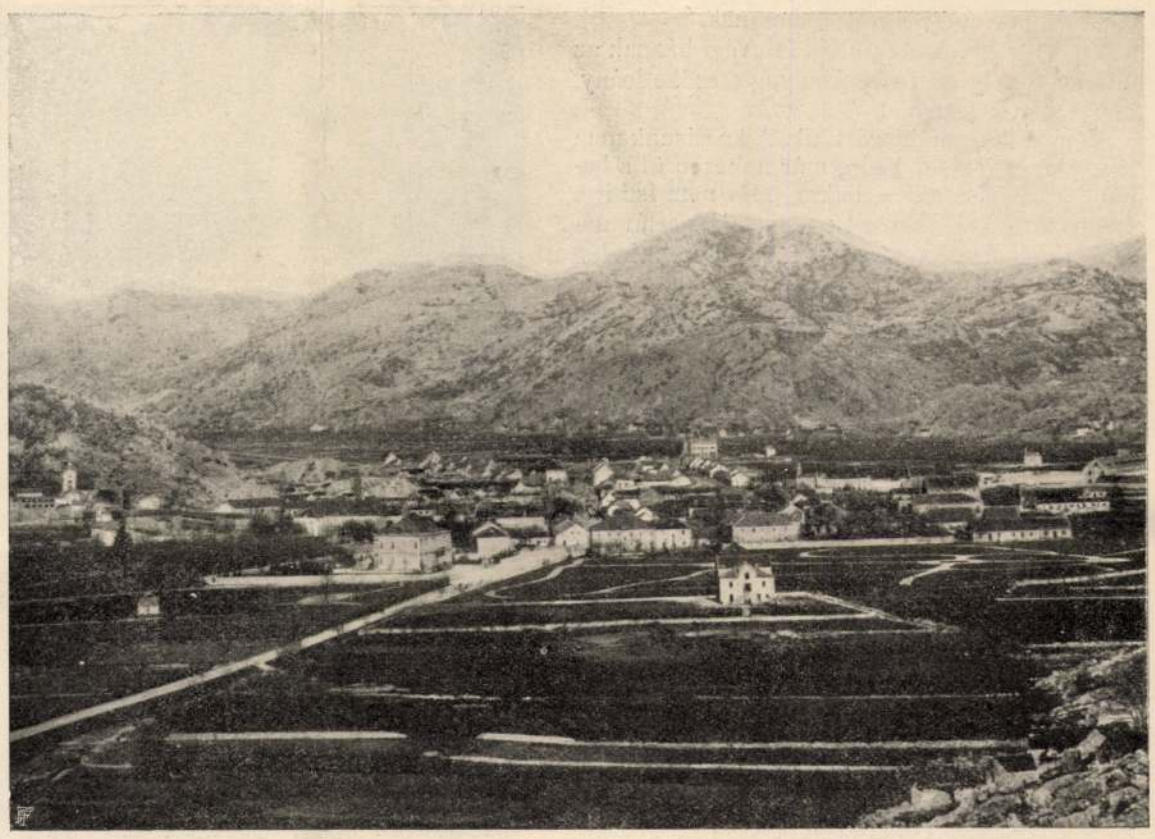

CETTINJE, MONTENEGRÓ FŐVÁROSA.

KOPÁR FÖLDÖN.

Montenegrói kép.

Irta **ifj. Wlassics Gyula.**

Szürke szirtek sötét birodalma van körülöttük — és az emberekben boldog megelégedés tanyázik. Nem látnak ringó kalásztengert, melyből az istenáldás mosolyogna felé jök — és ők mosolyogva néznek terméketlen kővilágukra. Szomorú földön — boldog emberek. Ez Montenegró.

Az idegenre úgy hatnak a minden növénydísztől megfosztott sziklaóriások, mintha a kihalt természet sötét sírkövei volnának. A montenegrói az éltetadó anyaföldet látja bennük. A hatalmas arányokból bizodalmat merít, a zordonságból vad erőt az élet küzdelmeire.

Életerős, elégedett nép s kevéssel beéri. Kőben dúslakodik: egyszobás házacskát épít belőle. Minden dísz, minden fölösleges cziczoma nélkül. Van szamara, kecskéje, birkája, egyiknek-másiknak sertése is. Földje, ha nincs, — teremt magának. El-elkerít egy-egy köves területet s hord rá csak úgy marokszámra innenonnan nehezen összekapart földet s dohányt, kukoriczát termel. Hogy milyen ez a föld? Örülne sok magyar megye, ha az országútját úgy kövezhetné, mint a milyenek itt a termőföldek.

De azért a montenegrói paraszt nem panaszkodik. Rosz idő, rosz termés náluk nem beszéd tárgya, mint mi nálunk, mert hiszen az ellenkezője ismeretlen. Csak a külügyminiszterük, a kivel Cettinjében beszélgettem, mondta, hogy hiszen megvolnának ők, csak ne lenne annyi szikla. Párisban tanult; világlátott, művelt ember. A népet a szikla se bántja. Alig tudna meglenni nélküle. Akár a magasban fészkelő kőszáli sas.

A szines dalmát part legfestőibb pontjáról, Raguzából jöttem Cattaróba. Ez már zordabb vidék, de komor sziklái alatt még ott mosolyog a kék Adria csillogó vize, mintha valami komolyságot tettető sötét női szempár alatt a gyönge ajkak mosolyra húzódnának.

Cattaróból hat óráig tartó kocsiút visz Montenegró fővárosába. Csaknem ezerháromszáz méter magasságba kell fölmenni. Kocsinkba három apró hegyi lovat fognak.

A mint fölfelé emelkedünk és egyre messzebb és messzebb marad el alattunk a mosolygó tenger, Montenegró határa felé borúlni kezd az ég. A sötéten gomolygó felhők ráfeküsznek a hóval borított hegycsúcsokra, mintha a mögöttük levő kis ország védőbástyái akarnának lenni.

Majd egy fordulónál egészen eltűnik előlünk a tenger. Jobbra mély barlang tátong, balra feneketlen szakadék sötétlik. A fekete kősziklák fölött varjúsereg szállong. A határnál vagyunk.

A kietlen Karszt-vidéken néma csend. Csak néha-néha bújik elő egy-egy mezitlábas gyereksereg, garast kérve apró csokrokba kötött virágaikért. Kitartóan futnak a kocsi után. Végre elunjuk és közibük dobunk egy krajczárt. Azon aztán összekapnak. Halljuk egy darabig a lármájukat, majd megint sokáig senki és semmi.

Nagynéha egy-egy sovány kecske keresgél a kövek között s nem messze tőlük didereg valami sziklán a pásztorgyerek, montenegrói fekete pokróczba burkolózva.

Mi is előveszszük a bundákat. Hideg szél fú. Friss hó van a tetőkön.

Lassan-lassan szélesül a völgy s egy katlan tárúl elénk. Itt fekszik *Nyegus* falva, a mostani fejedelem születési helye.

A korcsma előtt megállunk. Ez az első pihenés.

Bemegyünk. A sötétes helyiségben három asztal mellett ülnek a sipkás montenegróiak. Nem annyira inni, inkább csak melegedni jöttek. Marczona alakok; mondhatni vad külsejük van. Ehhez hozzájárúl a pisztoly is, a mely nem hiányzik egyiknek az övéből sem. A tanító is azzal megy az iskolába.

A mint belépünk, elhallgatnak. Fürkészve néznek ránk. Első pillanatra szinte bizalmatlanságot olvasna ki az ember sötéten villogó szemükből. De a mint beszédbe elegyedünk velük, nyomban felnyílik a láthatatlan zár, a mely az olyan embereket, kik még sohasem látták egymást, el szokta választani. A rideg kifejezésű arczok barátságosakká válnak, a néma ajkak közlékenyekké.

A korcsmáros büszkén mutogatja a falon függő fegyvereit. Eldicsekszik, hogy minden montenegrói férfinak két puskája van. Különösen büszkék a moszkovita puskákra. (Az orosz czár ajándékai.) Tizenhat esztendős korától hatvanadik évéig mindenki katona. Minden vasárnap behivják őket gyakorlatra. Kitünően lőnek. Szemtanuja voltam egy czélbalövésnek, mikor a kétszáz lépésnyire kitett tyúkba golyóval csaknem mindig beletaláltak.

Az utczán átellenben van az iskola. A tanító megtudta, hogy idegenek vannak a korcsmában, hát előkerült.

Hallja, hogy magyarok vagyunk. Elmondja, hogy Magyarországban, Karlóczán tett érettségit, majd előáll magyar tudományával: «Egy, kettő, három, négy, öt . . .»

Meghiv bennünket, hogy nézzük meg az iskoláját. Átmegyünk. Szép nagy terem, térképekkel, faliképekkel. Az asztalon vendégkönyv, melybe a vendégek neve s csekély adományaik vannak bejegyezve. Beirjuk a nevünket s mellé teszünk egy koronát. A tanító megköszöni szépen s mikor visszamegyünk a korcsmába, viszonzásúl, a miért az iskola czéljaira adakoztunk, egy-egy pohár pálinkát fizet. Hiába húzódozunk. El kell fogadni. Ilyen gavallér a nyegusi néptanító.

A korcsma falán ott függ Nikita fejedelem arczképe, mellette leánya, a szép olasz királyné, férjével, II. Viktor Emánuellel; velük szemben az orosz czár és czárné.

Nikita (I. Miklós) fejedelem népszerűsége meseszerű. Ezt megmagyarázza egyrészt a költőkirály kiemelkedő egyénisége, másrészt a török elleni harczokban fényes szerepet játszott Petrovics-Nyegus család múltja, mely a montenegróit büszkeséggel tölti el. A Petrovics-család adta neki szentjeit, hőseit, vértanúit, sőt költőit is. *I. Péter* vladikát szentként tisztelik. Nikita atyja, *Mirkó*, a «nagy vajda», a grahovói hős, *II. Péter* a legnagyobb szerb költők egyike.

Nikita népszerűsége azóta se csökkent, hogy fölhagyott a személyes bíráskodással. Ez két évvel ezelőtt szünt meg. Addig minden peres ügyet ő intézett el, személyes kihallgatás alapján, ősei szokásához híven, patriarkhálisan.

Áhitatos tisztelettel mutatják a nyegusiak azt az épületet, melyben Nikita született.

Engem azonban mégis jobban érdekelnek azok a szerény külsejű házak, a hol az alattvalói élnek.

Be is megyek egybe. Faluvégi kis ház, ajtájában öreg asszony és felnőtt leányai álldogálnak. Szivesen fogadnak. A köszöntést kedvesen viszonozza mind s a fiatalabbja megtoldja egy kis pajzán mosolygással is.

Az anyóka behiv. Büszkélkedve mondja:

— Van ám miből megélni a montenegróiaknak. Nézze. Itt lógnak a nyers sonkák, itt a füstölt szalonna. Csak nézze meg. Nem halunk mi éhen!

Sötét van benn és a földön rakott tűz füstje még homályosabbá tesz mindent. Alig látok meg egy kis malaczot, a mint az öreg asszony röstelkedve félreparancsolja az útból, úgy gondolva, hogy nem igen illik a fogadó-szobába.

Eleinte csak a tűz köré kuporodott leányokat látom. Pirosra festi az orczájukat a pattogó tűzről rájuk villanó fény. Azt is kiveszem, hogy az egyik szőke, a másik barna.

Szép faj ez a montenegrói. Akár szőke, akár barna. A barna fajtára ott a legjobb példa az olasz királynéban. De szépek a nyegusi parasztlányok is.

És tanulékonyak. Magyar órát adtam nekik. Az «igen»-re tanítottam őket először. Aztán akármit kérdeztem, mindenre «igen» volt a felelet.

De tovább kell mennünk. Hátra van még a főváros, Montenegró szive, Nikita népének büszkesége: *Cettinje*.

A három kis hegyi ló vágtatva iparkodik fölfelé. Tudják, hogy hazafelé mennek.

Visszanézek. Annak a kis faluvégi háznak az ajtajából még egyre kimosolyog a szőke leány, meg a barna leány.

Megint korcsmához értünk. A kocsisunk nem hágy ki egyet se. Pedig már nehezen ül a bakon. Mire visszaül a bakra, már nem is birja énekszó nélkül. Rágyújt egy mélabús szláv nótára s beledalolja szegény szülőföldje minden szomorúságát.

Csak akkor hagyja abba, mikor házak közé érünk. Büszkén szól hátra:

— Cettinje!

Körülbelül ötszáz ház. Két széles utcza, melyeket néhány keresztutcza metsz, egy tér a középen, kettő a két szélen. Ez Cettinje.

A házak legnagyobb része földszintes. Piros tető, picziny ablak. Egyáltalában az egész várost az jellemzi, hogy minden megvan benn, csakhogy minden kicsiben.

Itt van az egyemeletes uralkodói palota: hoszszában kilencz ablak, széltében hat. Odébb, a *bigliarda* nevezetű épületben vannak a miniszteriumok. Egy emeleten van elhelyezve mind. Nem is kell több hely. Öt miniszterium van. Mindegyik áll egy miniszterből és egy titkárból. Ugyanebben a bigliardában van a magas kúria, a gimnázium (négy alosztálylyal) és a testőrség. A bigliarda régebben a montenegrói uralkodók palotája volt. Egyik vladika külföldről egy billiárd-asztalt hozatott s minthogy abban az időben még nem volt kocsiút Cattaro és Cettinje között, ötven emberre volt szükség, a kik felczipeljék a kapaszkodón. E fárasztó út oly mély emléket hagyott a montenegróiakban, hogy a házat, melyben a nagy terhet letették, a billiardról nevezték el.

A miniszterek és udvari méltóságok házai a «dvorac» (fejedelmi palota) környékén emelkednek. Ezek is emeletesek, pár apró ablakkal. A külügyminiszter montenegrói nemzeti viseletben maga nyitott ajtót s hasonló természetességgel járt el a miniszterelnök úr ő excellentiája is, ki harmincznyolcz esztendeje viseli e díszes méltóságot.

Szinházuk is van. Egy épületben az olvasóteremmel és a nemzeti múzeummal. Ez a *Zetski dom*.

A «Grand Hôtel» valami húsz szobából áll. Ide jár a diplomaták egy része étkezni. Mert nyolcz követség van Cettinjében. Különösen szép és nagy az orosz és osztrák-magyar követségi palota.

Megtekintve a város gyér nevezetességeit, az utczákon bolyongtam.

A széles, kövezetlen utakon vigan jön-megy a szines ruhájú nép. Akad közte bugyogós albán asszony is.

A montenegróiak illendően köszöntik az idegent. Egymást baráti csókkal üdvözlik. Megható kép, mikor két marczona, sötét tekintetű

NIKITA, MONTENEGRÓI FEJEDELEM.

férfi, övében pisztolylyal, találkozik és szeretettel egymás keblére borúl.

Szeretik a fajtájukat és bíznak is benne.

A városkát köröskörül hegycsúcsok őrzik, melyek legmagasabbján kis kápolnában II. Péternek, a költő-királynak sírja van.

És az egész kis kopár ország fölött, melyet ama hegyről belátni, az ő bizakodó poétalelke lebeg. Az a szerető emberi lélek, mely e kietlen kis földdarab minden lakójában él s mely előtör a szegénység mögül és befényesíti a nyomorúságot.

... És a szomorú földön boldogok az emberek.

EGYVELEG.

* **A török szultán** nagyon mértékletesen él s keveset eszik. Szeszes italt egyáltalában nem fogyaszt, hanem kávét annál többet. Ezelőtt még ha kertjében sétát tett is, különböző helyeken kávéval várták. Orvosai tanácsára azonban most már naponta 5—6 csésze kávéval megelégszik, a minek jótékony hatása nem is maradt el, mert a szultán koránsem olyan ideges már és álmatlansága is alább hagyott, mióta kevesebb kávét fogyaszt.

* **Utasok biztosítása a franczia állam vasutain.** A franczia államvasutak egy nagy biztosítási társulattal szövetkezve az utasoknak — a bérlet- vagy szabadjegyek tulajdonosait is beleértve — halál vagy baleset elleni biztosítását az angol rendszer nyomán, próbaképen életbe léptették. Egy egyszerű biztosítási bárcza, melyet tiz centime-on minden utas az állomás pénztáránál válthat, az alább felsorolt kártérítésekre jogosít. 1. *Halál esetére:* Az utas özvegye vagy gyermekei, ezek hiányában a szerencsétlenül járt utas fivérei, rokonai vagy oly személyek, kiknek életfentartója volt, tizezer frankot kapnak. 2. *Sebesülés esetére:* Megvakulás, vagy két végtag elvesztéséért tizezer frank. 3. *Egy láb*, vagy *kéz elvesztéséért* ötezer frank. 4. *Egy szem* vagy *több újj elvesztéséért* kétezer ötszáz frank, *kisebb sérülés* következtében beállott munkaképtelenség minden napjáért 5 frank. Minden utas több — legfeljebb azonban tiz — biztosítási bárczát válthat. Hosszabb utazásokra, valamint munkások számára külön kedvezmények vannak megállapítva. Az előre kitűzött próbaidő után, a többi vasúti társulatok kötelesek lesznek ezt a biztosítási rendszert vonalaikon szintén életbe léptetni. Angliában a vasutak által kifizetett biztosítási kártérítések alig 100 ezer koronára rúgtak, míg ellenben eladott bárczákért három millió korona folyt be.

* **A franczia kormány rendelete** szerint ezentúl minden gyermeket háromszor kell beoltani és pedig először születése első évében, másodszor tizenegy éves korában, harmadszor pedig húsz éves korában.

* **Vilmos császár** egy legújabban Torontóban (Kanada) alakult német hússzállító részvénytársaság tagja lett. A társulat telepein naponta 500 ökröt vágnak le. A húst külön e czélra berendezett gőzhajók Hamburgba szállítják, honnan legnagyobb része a német hadsereg konzervgyáraiba kerül.

* **Patti Adelina** először hét éves korában énekelt a szinpadon. Most pedig 60 éves korában Amerika nagy városaiban hangversenyezni fog s ezért másfél millió frankot kap. Művészi pályáján közepes számítás szerint vagy 80 millió frankot kereshetett.

* **Hatalmas nagyságú bibliát** őriznek a stockholmi királyi múzeumban. A könyv 309 beirott oldalt tartalmaz; a levelek 90 centiméter hosszúságúak s 50 centiméter szélesek, a tábla pedig 10 centiméter vastagságú deszkából készült.

* **Az orosz lovasság paripáit** ezentúl aluminiumból készült patkókkal látják el. A megejtett kísérletekből kitűnt, hogy az aluminium patkó háromszor annyi ideig tart el, mint az eddig használt vas patkók.

* «**VII. Edvárd király**» nevű angol hadihajó készül a davonporti hajógyárban. E hajó minden eddiginél drágább lesz. Előállítási költségeit 36 millió koronában állapították meg, de ez valószinűleg nem lesz elegendő. Ha tekintetbe veszszük, hogy az óriási pénzbe kerülő hajót egy jól irányzott torpedó néhány percz alatt megsemmisítheti, el lehet képzelni, hogy mibe kerülhetnek jövendőben a tengeri csaták.

MONTENEGRÓI NÉPVISELETEK.

Klotz Raimund MDK

festő

A Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1885-ben.

66.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

KLOYBER Károlyné

M.D.K.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja
1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 339.l.

Kloyber Karolina K.

szül. Szentgotthárdon 1897
febr. 14. ág. ev. 4 polg.
1920/21. II. elsőéves mű-
vésznő, Deák Ebner Lajos

Hajdú böszörmény III. 134.

Kloyber Karolin

1920/21

Ferkèpzomfoisk-vk

101.l.

n gazdagsága [illegible] lehe-
ossá tette E.-t. A későbbi
művészete nem mutat kü-
ejlődést, míg végül az ipar-
is, a művészet többi ágá-
nlóan, hellén befolyás alá

om: *Mahler*, Ókori Egyiptom
1909). — *Perrot—Chipiez*, His-

Kloyber Karolina

Akttanulmy és utcavény-
let a. szeptajzai 1918
a képzőmüvészeti szabadis-
kola kiállításon.

Kép szab. 13. l.

Krisz-
3843

Kloyber Karolina

1920. jan. febr.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Téli táj, vízf.

Versecz r. Kath. hitközség V. 193

Kloyberné Tattay
Jolán

ipam.
Est. 1928

Osztönd

Sodoma Krisztus
Perugia Sz. Sebestyén
Raffael Granduca
Sz. Cecilia (Raderno)

M.D.K.

Kloz Josef,fazekasm.

A veszprémi asztalosc6h cserépkorsója.Feliratból:"... Veszprémben Junius honapnak 16-ikán 1866-ban xxxxxxxx Kloz Josef tsinyáta..."L.50.kép.Veszprémi Bakony Múz. Lsz: 0- 35. Függelék: 77. 197.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céhkorsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.4.1965.Veszprém.Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém.1965

M.D.K.

Kloz József, fazekasm.

Veszprémi asztaloscéh korsója. Veszprém, 1866. 50. kép 177. o. Fekete repr. Függelék, 77. 197. o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és veszprémmegyei céhkorsók. 139. o.

A Veszprémi Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága. Veszprém

M.D.K.

Kloz József, fazekasm.

Veszprém, 1866. óhkorsót készitett. Függelék, 77, / .
186.o.

Nagybákay Péter: Veszprémi és veszprémmegyei óhkor-
sók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszpr
prém. kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága.
Veszprém

Klotz Hermann

bécsi szobrász

készítette Erzsébet Királyné szobrát, mely a budapesti Örökimádás templomában helyeztetett el (1908?).

Hősök temploma

42. l.

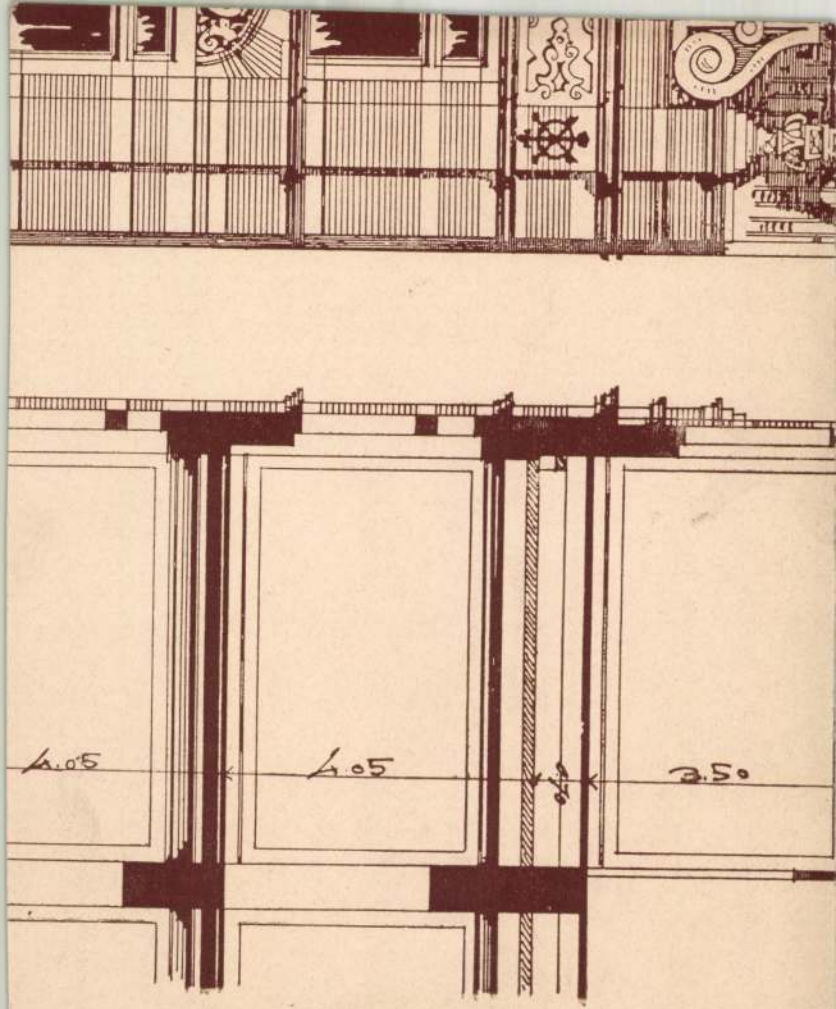
4.05
4.05
3.50

/XXX/ Kletz, Raimund

M.N.

festő

1885. évben lépett a Zsolnay -gyár szolgálatába.

73.o. 9. jegyzet.

Nikelszky Géza: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

Klotz Hermann

bécsi szobrász tanár
alkotása az Örökimádás templomában
levő Erzsébet királyné
szobor fehérmárványból

Makay Lajos dr:

A budapesti közepp.
Oltáregyesület. Bp.
1910: 143. l. (Keppel) 208. l.

a szabályszerű szolgálati díj
lett évi Kettőezer / 2000 / Ko
hétszáz / 1700 / Kor. háborus
zessen ki s tárcám fentmegjelö
jon el.

A másolat hitel

irodavez

Klotz Henrik

Mohrau

l.

La Rosée

76.1.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Klotz Herman

bécsi nobrász

l.

Fábián emlékemplomok

2. l.

ÁDÉBA MÁRTOTT
EINL
TIENCE

Klotz Hermann

bécsi szobrász tanár.

Báró Nopcsa Ferenc, gróf Festetics Mária, és Ferenczy Ida mellszárából a budapesti Erzsébet Örökimádás temploma részére fentivel elkészíttette Erzsébet királyné fehér márvány szobrát. Ennek gipszöntvénye az alábbi múzeumban.

Sza Erzs Muzeum.

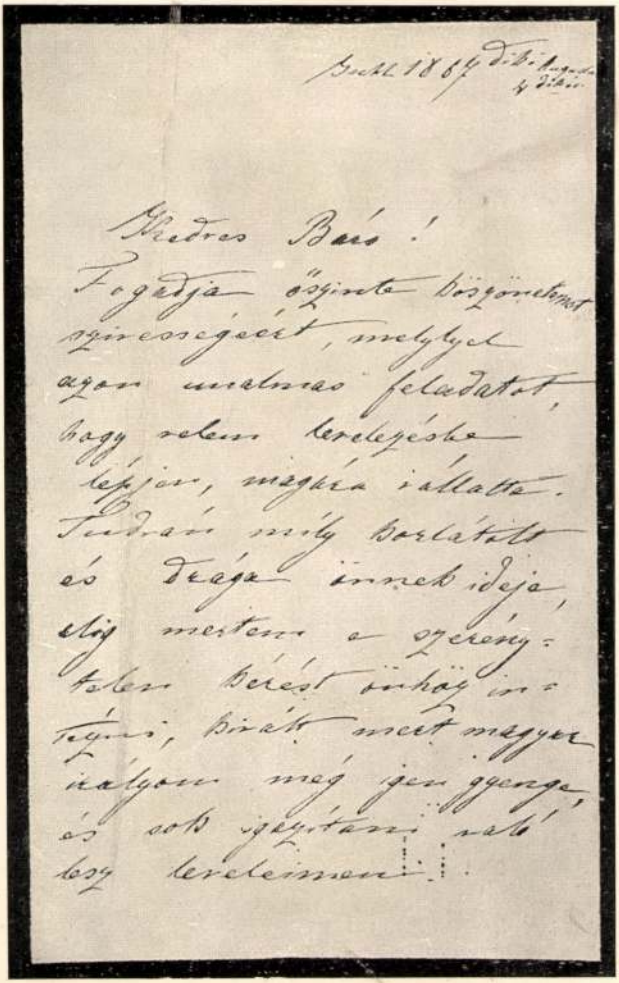

(46. sz.) A királyné levele b. Eötvös Józsefhez.

Klöckner Ilus

iparm.

Erf. 1928

Klöckner János György

pozsonyi zongorakeritő

1793.

l.

Forum (magyar rész)

1937. 76 l.

Klöckner Jano György

(Jan Juraj)

hangszerkészítő (spinét)

a XVIII – XIX. sz. Pozsony-

ban

Két spinétje kiállít-

va az alábbi muzeum-

ban

Kat Bratislavy

292. l.

JOSEPH KLÖCKEL, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név:-33.- Herr Joseph Klöckel
Felvétel ideje: 1769. 18. Febr.
Hová vették fel: Nau Offen

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. old textilfestés első nyomai 101. old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MDK

Klöckner József

győri órásmester

hosszab ideig dolgozott nála Székely Károly órássegéd aki 1842 ~~kér~~ ben kéri önnállósitását a győri lakatos céhnél.

Csatkai Endre:Hitzelberger Antal győri órás fuvolaórái.

ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159.l. 157.l.

Klöckner József

MDK

Az 1843-as választási névsor szerint győri órásmester.
1836-ban vették fel a győri lakatos céhbe.

Csatkai Endre: Hitzelberger győri Antal győri órás fuvola-órái.
ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.
157-158.l.

KLÖCKNER, Johann Georg s. GLÖCKNER

M.D.K.

Klöckner József,órásm.

Győri mester.Kramszky János remekét az ő felügyelete alatt készitette. 351.o.

Jenei Ferenc: Régi győri Órásmesterek. 349.o.

Arrabona,7.1965.A Győri Múzeum Évkönyve.Győr.1965. Győr-Sopronmegyei Nyomda.Győr.

Klöckner József

órásmester

1843. körül győri pot-
gór

Jerfy 254. l.

—

ésre kiadott könyvekről.

Stich. Barna.

arországon. I-II. Szürke.

rása. Zöld.

Schlosses Eszterház. Zöld.

jövendője. Sárga.

yirata. Zöld.

gen. Zöld.

Sárga.

hnikai kérdések a középkori épité-
szetben. Kék.

rténete. Zöld.

főtemplom történetéhez. Piros.

örténete. Szürke.

egnő budapesti emlékkápolnája. Kék.

Klöckner Károly

pozsonyi orgonaépítő

l.

Ezredéves kiáll

I B. 15. l.

1905: V. 15.

♂ — Magy. Képtár 513. — Uj lelt. sz. 366. — 1905. átv. jegyz. 356. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 2000. és a leltárban 2955. — Vétetett 1889-ben.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

MK. 513
Uj. 366

Vét 1889.

335

Klöss Géza

Az Árverési Csarnok karácsonyi aukció kiállításán festményével szerepelt.

M. 930. XII-7.

Klöcker-Ehrenstrahl,
D.

festö

l. Csat Frey Öst Kunstt
XXIV. K

73. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
113

Pigorini, Louis. Materiaux pour l'histoire de la paléoethnologie italienne. Parme, 1874.

füz. 1 drb.

HDK

Klöckner A. orgonaépitő

A pozsonyi dóm 1867.évi restaurátora.

Führer durch Pressburg und seine Umgebungen.
Pressburg 1873. 69 l.

Klösz mester I.

A körút, a város láthépe a Citadellá-
ról, a hidak, a Duna-part, az ürlet-
negyedek, a Tabán, a fogaskerekű vas-
út, a Margitsziget, a Városliget, a Su-
gár út, a Váci utca, a Kossuth Lajos
utca, a kikötők, az Operaház, a vám-
ház és így tovább, számbavehetetlen
mennyiségben-mind... helyet kap-
nak Klösz mester albumában.

Maár Gula: Klösz mester fantasz-
tikus világa.
Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 85. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

II.

Klösz mester

nem csodálkozik, nem is érdeklik őt igazán a megörökített életképek; a városképre figyel. A teljességnek ez a szolid pozitivista burgalomból áradó igénye akaratlanul is sokonítja törekvését a századvég hatalmas irodalmi tablóival, akadémikus freskóival.

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 85. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz mester III.

Minden a helyén van itt, mégis számunkra az egész a legkevésbbé fontos. Az egész a leginkább átélhetetlen: a természetes, a hétköznapi, az egyszerű fantasztikussá, rendkívülivé, számtalan rétegat hordozóvá lesz. Ennek a nagy váltásnak a lélektana a legizgalmasabb... élménye annak, aki megjárja Klösz mester csodálatos világát.

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 85-86. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz mester IV.

A technikai tökéletlenség az irracionalizmus költői jegyeit ista bele Klösz mester képeibe. ... tudjuk, hogy ... A gyerek nem bírta a mozdulatlanságot, a lovat nem lehetett megállítani, a keménykalapos urat nem érdekelte annyira a fotózás, hogy hajlandó lett volna megmerevedni; az okok világosak.

Marár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 86. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz György V.

zárt, véglegesen befejezett világában
mégis okaiktól függetlenül, irracio-
nális értékben jelentkeznek. A szi-
lárd helyébe bevsempészik a változót,
az áttetszően lebegőt; a magabiztos...
vállalkozás közegébe a véletlent...

Maár Gyula: Klösz mester fantasz-
tikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 86. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz VI.

Az egészet kikezdte, megtámadta az idő is. A Klösz-birodalom külön sorsa homályba vész; csak az bizonyos hogy addigi hetven esztendeje során eljutott egy bérház pincéjébe: az üveg-negativokat itt... kikezdték a pince-világ... kártevői. Van olyan negativ, ~~ao~~ meglől letört egy darab...; van..., amelyre hajszálfinom repedések rajzolódtak. A legtöbbet... a penész dolgozott...

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. s. 1967. febr., 86. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz mester VII.

A technikai tökéletlenség és a hiba kikűszöbölésének makacs szándéka üti az egységes felületen az első csorbát, és hozza felszínre az objektív, a felületi valóság... mögötti első réteget. Az egészet megbontó jegyek teszik a világot teljessé, azok..., amelyektől a... fotografus éppen a teljességet féltette. Ez Klösz mester fantasztikus világának első paradoxona.

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 86. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz mester VIII.

A további paradoxonokat... nem... önmagában hordozza: a szemlélő adja hozzá.

A dokumentumok iránt világszerte... megnövekedett érdeklődés teszi, hogy azonnal sajátos körébe von ez az... autentikus világ. Klösz mester nem boncolja valóságát..., a tényeket közli; nem fertőzi őt a fotózást of sok komplexummal..., félreértéssel mételező kór, a művészi szengért vivott nekikeseredett küzdelem.

Maár Gy.: Klösz mester fantasztikus világa.
Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 87. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz mester IX.

A művészkedő fotósok alkotásai alig őriztek meg valamit, legfeljebb halvány visszfényét különféle képzőművészeti tendenciáknak..., a kor leginkább avuló divatos felületét; ő azonban nem óhajt műalkotást létrehozni, ofannyira nem, hogy a fotózás értelmező eszközeit - a plánozástól az élességgel-életlenséggel való minősítésig - nem is használja.

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 87. l.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz mester X.

Csak informálni akar, olyan tárgyilagossággal, amennyire ez... lehetséges. Szerencsénkre; a legszeniálisabb korabeli műalkotás is óhatatlanul értelmez.... Klösz mester anyaga... nem értelmez, de értelmezhető.
Mint a valóság.

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 87. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz XI.

Aki határozott céllal érkezik a Klösz-birodalomba..., magára vessen. Hozza tudásanyagát, amelyet a képek segítségével precizírozhat; a tanulmányútnak ez esetben gyakorlati haszna van. De kára is egyúttal. A kutató szándék... leszűkíti a lehetőségeket... Ezek inkább az olyan utazónak mutatják meg magukat, aki semmit sem akar, csak bámészkodni..., csak éppen elmerülni a vonzásban. ...nem is kell más, mint a nagyító...

Maár Gyula: Klösz mester ~~csodalatos~~ fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 87. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

XII.

Klösz mester

Bontjuk a rétegeket; számtalan réteg van. Olyan is, amelyet Klösz mester sohasem láthatott volna meg saját világában..., amelyet a körtes idő tanított meg észrevenni... Igy... külön irgalom, hogy az a teljesség egy másik teljességgel szembesíthető..., olyannal, amely nem adekvát az ábrázolt korral.... a megjítóüveggel „...„ beálltunk a részletek vizsgálatára... Aztán a csúnya, ami széppé változott...

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 88. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz mester XIII.

A lehető legobjektivebb világ, az egyszerű tényrögzítés válik... az idők során a leginkább valószégfelettivé.
De az már nem egyedül Klösz mester fantasztikus világának utólagos paradoxona; innen táplálkozik a többi régi fotó alapvető varázsa is.

Maár Gyula: Klösz mester fantasztikus világa.
Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 89. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz György
fotós

A kiegyezés körüli esztendőkbe
a hevesi Petőfi képet Klösz György
fotografus fényképezte.

Soltész István: Ő volt hát Petőfi?
Tükör, 1975. okt. 14 – 9 oldal

Klösz György
fényképész

Méltatás

Zsigmondi: A fényképész előtt
Vők Lapja, 1974. dec. 21 - 22 lap.

KLÖSZ György

1990 1.56

Új Művészet

KLÖSZ György fotós

BODOR Ferenc: Kastélybelsők Erdélyben. = Magyar Építőművészet, LXXXI.évf.5.sz.1990 12-13.p. Ill.E.

sohasem tartozott a »fehér« festők köze, akik agyonboncolgatták a színek anyját, de ezen az úton, mely az impresszionizmus felé haladt s mind fontosabb szerepet juttatott a koloritnak, ehhez is eljutott egyszer. A fehér változatos ábrázolás mellett azonban kihasználja a kontraszthatásokat is : éles életszerűségben emelkednek ki a színes arcok és kezek a fehérségből, kölcsönösen aláhúzva egymást.

Nagy művészi élményt jelentett Nádler számára Erdély megismerése. Egy addig alig alkalmazott műfajhoz nyúlt itt hozzá a plein air-ben festett női akthoz. Sajnos, képei közül éppen a nyolc ilyen témájú, nagyobb méretű vászon veszett oda az 1916-iki olá betöréskor. Stílusukról mégis némi fogalmat nyujt a »*Pletyka*« mely két nőalakot ábrázol egy parasztház tövében. A kép beosztásában — jobboldalt a ház és az alakok, baloldalt szabad kilátás — a »Kapakovács vízművé«-t követi, hangulatában a »Hűvös reggel« áttetsző, kristályos tisztaságát. Lényeges számunkra az alakok teljes plein air, szinte tájképszerű felfogása. A két alak — feleség és sógornője, léczfalvi Gyárfás Erzsébet — tökéletesen összefor a tájjal, nem staffage többé, hanem téma. Ebben az értelembe kell elképzelnünk az elveszett nagy aktokat is. 1916 után Nádle még kétízben keresi fel Erdélyt : 1918-ban és 1931-ben. Az e ké alkalommal festett képek, javarészt falurészletek staffage-zsal –

Klösz György

A „Koszorú" 1879-ei első szamia-
ban emlékeink meg a Petőfi kép-
ről, amit fénykép után Klösz
György másolt.

Rózsa György: Petőfi fényképe Hevesen.
Tükör, 1975. okt. 28 – 11 oldal.

Klösz György

felvételei / reprodukciói illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. 5. számát

40-41.

Klön György

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 197o. 8. számát

41.l.

Kőrösi György

Fotó (repró.)

Új Írás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., borító II.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz György

fényképész

l.

Kreilisheim

18. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Klösz György

Jutó

l.

Mihályi Pannonh.

24. l.

zobbró

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

KLÖSZ GYÖRGY

hagyatéka

KABA Melinda: A Budapesti Történeti Muzeum évi jelentései 1981-1987. = TBM XXIV. Bp., 1991 243. p.

Zd[illegible]ko G. Alexy: Die Charakteristika der Städtewappen in den **böhmischen Ländern**..... 85

D[illegible]zabics Imre: Armoiries dans un roman français du Moyen Âge..... 107

[illegible]ois-Jacques Himly: Influences allemandes et [illegible]aises dans l'héraldique communale alsacienne. 117

[illegible]Heinz Hye: Die Entwicklung der Munizipal-[illegible]ik in Tirol mit besonderer Berücksichtigung [illegible]chichte des Wappens der Landeshauptstadt [illegible]uck..... 135

[illegible]árta: Die Heraldik in der ungarischen [illegible]tur..... 151

[illegible]Kállay István: Stadt- und Komitätswappen in [illegible]eissenburg..... 159

[illegible]é dr. Straub Éva: Komitats- und Städtewappen [illegible]garischen Staatsarchiv..... 169

I.

Klösz György

a múlt század második felében élt fotográfus mester-eredeti foglalkozása szerint gyógyszerész-egyike az elsőknek, akik a műtermet felcserélték a szabadban való fényképezéssel. Valószínűleg az impresszionista festészet hatására. Munkájuk a nedves, kollódiumos negatív eljárás korában rendkívül fáradságos volt. A fényérzékeny réteget közvetlenül a felvétel előt öntötték a lemezre, a felvétel után pedig vörös üvegű petróleumlámpa fényénél azonnal, még nedvesen hívták elő a képet.

~~M. Gy.~~ ~~elő.~~

Új Irás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 89. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

II.

Klösz mester

A fotográfus nemcsak a tizenöt-huszonöt kilogrammos fényképezőgépet kényszerült magával vinni, de az állványt, az egész laboratóriumi felszerelést-vegyszereket, tálakat- és a sötétkamrát is. Klösz mester két-három segéddel, szekéren vonult ki a helyszínre.

Új Irás VII. évf. 2. sz., 1967. febr., 89. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

III.

Klösz

Főként – több szár fotón – a fővárost
örökítette meg, de tudunk róla, hogy
vidéken is dolgozott. Az 1878-as árvíz-
ről készített képeiről a Fővárosi Lapok
ezt írja: „A ferenciek templomának
Hatvani utca felé eső falán Klösz fény-
képész az egri és miskolci árvízszeren-
csétlenség huszonnég photographiáját
állította ki stereoskóp készülékben. Sok-
szor szerepelt kiállításokon. „Ezredéves ki-
állítási emlék"-ként díszes albumokat a-
dott ki. „Próba-nyomatok" címen illusztrált
prospektust készített, amelben tárgyak, rajzok fény-
képészeti-úton való megörökítését és nyomtatott sok-
szorosítását ajánlgatja. A nyomdai sokszorosítás
Gyik ütőrője volt.

Új Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 89. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

IV.

Klósz

Az 1963-ban kiadott Fotolexikon nem tud róla; Horváth Árpád Camera Obscura, című munkájában - 1965 - egy sornyit ír róla és Klószmek nevezi. Hevesy Iván és Kreilisheim György, Dipald, Károly mellett említik. Fotói körül néhányat ugyan körülnek, de többnyire nevének említése nélkül, valószínűleg rossz datálással.

Új Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr. 89. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz mester V.

Sokáig az ismeretlenségben hányódó anyagát a Kiscelli Múzeum vásárolta meg nemrégiben. Cikkünk könyvkiadóink figyelmét kívánja felhívni elsősorban erre a szinte paratlan értékű életműre; az illusztrációkat Klösz mester fényképeinek motívumaiból állítottuk össze, világa érzékeltetésére.

M. Gy.
(Maár Gyula)

Új Szás VII. évf. 2. sz., 1969. febr., 89. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

BART ISTVÁN: KLÖSZ GYÖRGY

A nagyváros családi albuma

■ *BUDAPEST ANNO... Fényképfelvételek műteremben és házon kívül, KLÖSZ GYÖRGY udv. fényképészeti műintézete által (Corvina)*

Legalább harmadszor lapozom már át ezt az albumot. Nem tudok betelni vele. Már nagyítóval böngészem a pompás dunai vedutákat, szétválogatom a raszterpontok mákszemeit, újra átfésülöm a még kopasz Rózsadombot; a dédanyám házát keresem. Két támpontom van: a Komjádi uszoda pompásabb, riviérai előd je, lenn, a parton, meg egy kis kápolna, fönn, a dombháton, kissé balra. A házat sose láttam; elvitte a háború, a legnagyvonalúbb és legkoncepciótlanabb városrendező. De ezen a képen itt kell lennie, legalább a teteje biztosan látszik; a hajdani Országút, a Mártírok útja felé hajló domboldal lombjai között.

Amikor a kép készült, Rosina Anna (született 1867-ben, apja neve Thomas Gabriel, murarius) kislány lehetett. Mire férjhez ment, megmagyarosodtak a matrikulák, a vinicolákból szőlőművesek lettek, a Franz-okból Ferenczek, a Lerchengasséból Csalogány utca. Róza, már azt hiszem, jobban tudott magyarul, mint németül. Ha egy oldalt hátralapozok, majdani férjének, Kreiwich Ignác operarius-nak (napszámosnak, azaz közönségesen Ganz-gyári munkásnak) a gyermekkora van előttem: a Bomba tér, azaz a Batthyány tér. Még vásárcsarnok nélkül. A Casanova-bár helyén boltok; nagyítóval ki is silabizálom: Kohlmuth szabó, Sajtvaj, valakicsoda bormérése; előtte a piactéren stráfkocsi, egy parasztszekér, fiáker és emberek. Nincs nagy forgalom, a két kezemen össze tudom számlálni a téren ácsorgókat. Az egyik csípőre tett kézzel nézi a fotográfust, kívüle még néhány sokszoknyás parasztasszony, öt-hat nagykalapos, térdnadrágos gyerek. Se Rózáról, se Ignácról nem maradt fénykép; családi album helyett lapozom *Klösz György* kötetét.

•

Klösz mester 1867-ben nyitotta meg műtermét — fényirdai terem — a pesti Belvárosban, a Városház utca Kossuth Lajos utcai torkolatával szemben. Ha jól azonosítom a kötet utolsó képéről, a ferences templom oldalához bújó ház, némileg átalakítva, megmagasítva, de ma is áll. Klösz nem művész volt, hanem mesterember, méghozzá sikeres, hiszen mint Mesterházi Lajos előszavából megtudom, a műterem néhány évtized alatt az ország legjelentősebb színes ofszetnyomdájává nőtte ki magát. Felvételeik javából „ansichtskartét" készített a nyomdája, a többit meg — az üzletportálokat, a boltbelsőket — reklámfotónak szánhatta.

A ránk maradt mintegy háromszáz üveglemez — gondolom, ezt is csak a véletlennek köszönhetjük, hiszen olyan kényes holmi az üveg, és gondoljuk csak meg, milyen ósdinak és fölöslegesnek tűnhettek Klösz lemezei, mondjuk ötven évvel ezelőtt —, nos, Klösz fennmaradt életműve, a fotográfus szándékától függetlenül, a nagyvárossá növekvő Budapest családi albuma lett. Végiskísérhető rajta növekedése a kiegyezéstől a századfordulóig; és akárcsak a gyermekkori képeken, amelyeken utólag szemlélve, már a vénember vonásai is felismerhetők, mi már a mai érelmeszesedéses város ráncait is látjuk a felvételeken. Ezeket a markánssá mélyült vonásokat Klösz negyedszázadában rajzolták a térképre. Budapesten — kis túlzással mondva — minden akkor épült; a hidaktól a Nagykörútig, a csatornázástól a Parlamentig, a rakparttól a Vígszínházig. A képekről egy vadonatúj város néz vissza nagyon öntudatosan. A magyar Belle Époque.

•

A Kereskedelmi és Iparkamara jelentése a nyolcszázhetvenes évek építkezéseiről: „A fiatal építészek azonban... abban a hibába estek, hogy az egyszerű bérház tervezésénél is palotára gondoltak. A bérháznál szükséges belső elosztás természetesen ellentétben volt a külső méretekkel, és innen van az, hogy némely bérházon annyi és olyan dekorációt találunk, amennyi és amilyen két palotára is elég volna. Némely ház annyira túl van terhelve gipsszel, hogy nemigen tanácsos mellette elmenni. Oly nagy mérveket öltött már e túlzás, hogy például egy háromemeletes és 15 öl hosszúságú bérház díszítménye 7—8000 forintba került. Építészeink másik hibája az volt, hogy gyorsan dolgozván, sok át nem gondolt művet is teremtettek. Rosszul alkalmazott takarékosságból sokan nem akarnak díjat fizetni a tervkészítésért, hanem azt kívánják, hogy az építőmester, ki az egész munkát bizonyos összegért elvállalta, a tervet ingyen liferálja. Az építőmester ezután természetesen könnyen veszi a tervkészítést mint puszta ráadást és gyakran farag össze valami káprázta tó, de lehetőleg badar csinálmányt. Sok bűnt követtek el ilyen módon a jó ízlés s a racionális szerkesztés ellen, tisztán csak azért, mivel műépítészet és építőmesterség nincsenek különválasztva." (Idézi Vörös K.: *Egy világváros születése.)*

Hiába, a frissiben magyarrá lett pesti polgárnak sietős volt a dolga és nagy az étvágya. Szégyentelen mohósággal tüntette el a régi, kisvárosi Pestet. A pénzéből azonban csak a főútvonalak és a reprezentatív középületek felépítésére futotta, meg a város alaprajzára. Ezért is hálásak lehetünk; igazán nagyvonalú, előrelátó munka volt. Még egy évtizede is gunyorosan néztünk a korra és épületeire, ha ugyan nem éppenséggel röstelkedtünk a megkopott, bekormozódott, és ettől még hazugabbnak látszó eklektikus pompa miatt — közben pedig alig vettük észre, hogy milyen jól szolgálnak a száz éve lerakott alapok, hogy majd minden lényeges tevékenységünk ezek között a falak között folyik. Annál kínosabb a felismerés most, hogy repedezik a Közgazdasági Egyetemként szolgáló Vámház, végleg megtelt a könyvtárnak befogott mágnáspalota, és ki tudja, mikor lesz pénzünk Nemzeti Színházat építeni?

A Körúton facsemeték, a Calvin téri préri helyén házak, a rakparton parkoló kamionok helyett kikötött uszályok, a Krúdy utca és a Somogyi Béla utca sarkán, a talponálló helyén, a régi Magyar Hírlap kiadóhivatala — az ilyen felfedezések meghitt örömét kínálja Klösz. Képeiben ugyanis, azt hiszem, az a legszebb, hogy olyan szerényen és precízen praktikusak; nincs más törekvése, mint hogy a képeken minden felismerhető legyen, hogy láthatólag magát is lenyűgözve tartja még a tárgyakról visszaverődő fény érzékeny zselatinrétegen való felfogásának technikai lehetősége. Mi sem lehet távolabb tőle, mint a művészet szándéka, az esztétikum keresése.

Klösz üveglemeze valóban nem egyéb, mint „tükör, mely nem felejt". A fotográfia őserényét szemlélhetjük képein, azt, amiért feltalálták: hogy fényképen minden pontosan olyan (lehet), mint a valóságban. Klösz felvételei épp e mintegy öntudatlan, szinte csak technikai kényszerből fakadó „dokumentarizmus" révén — másodlagosan — emelkedtek az esztétikum szférájába: kénytelen merevségük, éles tónustalanságuk az idő eljártával stílussá szerveződött, korbélyeggé lett, akárcsak némelyik használatból kikopott hétköznapi tárgy valamikor csak célszerű formája. Kiemelve hétköznapiságából, szinte delejes művészi erővel képes felidézni hajdani kontextusát.

És milyen furcsa ellentmondásban van ez a kontextus azzal a képpel, amit a kor tudatos alkotásaival felénk sugároz; megbízható, aranyozott kötésű lexikonjai, végeérhetetlen könyvsorozatai, masszív középületei a beérkezettséget, a sikert sugallják még ma is, az állandóságot, még nekünk is. Klösz viszont akaratlanul megörökítette számunkra a pillanatot. Valahányszor fölállította fényképezőgépe állványát, csődület támadt körülötte; köcsögkalapos urak, bőrsapkás munkások, pörgekalapos vidékiek, egyensapkás hordárok és rendőrök, gyerekek, tanoncok, kifutófiúk (érdekes, hogy nők, lányok csak elvétve látszanak a képeken, az a néhány pedig, aki mégis a lemezre került, mind álla alatt megkötött fejkendőt visel, mintegy jelvényeként társadalmi állásának), félkörbe verődtek, bámulták a mestert és közben véletlenül, mintegy az örökkévalóság mellékalakjaiként, szinte tudtukon kívül, csak a testük mozdulataival, a tartásukkal, félbemaradt mosolyukkal, egész múlandóságukkal odakölcsönzik a képnek — mely nem őket ábrázolja, hanem a mögöttük magasló kőépületet — a pillanatot. Talán mégiscsak ez a fotográfia lényege. Nincs póz, nincs beállítás — csak őszinte kíváncsiság, meg néha a fényképezkedés megilletődöttsége, és az épületre szegezett kamera gépiesen, szenvtelenül megörökíti a magától értetődő, mégis olyan könnyen elmerülő tényt, hogy ezt a várost emberek építették (nem elvont eszmék) és emberek lakták (nem statisztikai adatok), emberek, akik ott láthatók Klösz György képein, amint épp „teszik, bár nem tudják" a történelmet.

Elmosódott fehér fátyolként galamb lebben át a Dreher-palota előtt — valamikor az 1880-as évek végén, egy kellemes őszi vagy talán szokatlanul meleg, napsütéses tavaszi napon. Az árnyékok eséséből ítélve délelőtt tizenegy óra felé járhat az idő. Klösz György fotografál.

1979. OKTÓBER 6.

barlangnak a mélységét, ahová Shakespeare hív bennünket. Keressük együtt! Lehet, hogy együtt rájövünk valamicskére." A vihar műsorfüzetének tanúsága szerint e szavakat Ciulei mondta a színészeknek az egyik próbán, amikor értelmezési nehézségek merültek fel. Ez a kijelentés nemcsak azért rokonszenves, mert azt sejthetjük belőle, hogy a rendező a gondolkodásban is partnerek tekintette színészeit, hanem azért is, mert ezek szerint Ciulei a Shakespeare-értelmezés legjobb útját választotta, a keresését. A Bulandra előadása valóban sokkal inkább kérdések sorozata, mint rendezői kinyilatkoztatás.

Az első, ami töprengésre késztet, ezúttal is a színpadkép. Ciulei a játéktér elejét, a színpad egész szélességében afféle régiségkereskedésből kiselejtezett „talált tárgyakkal" pakolta tele. Sok idő nincs arra, hogy képzettársításainkat szövögessük, mert kezdődik az előadás, s ez újabb kérdést tesz fel. Hatalmas fehér vászonra vetítik a tenger viharos hullámzását, a habokon pedig egy egészen kicsiny hajó képe imbolyog. A vetítés abbamarad, a lepedőt átszakítva fehér munkaköpenyes férfi jelenik meg, kezében azzal a hajócskával, melynek képét az előbb láttuk. Prospero, mert ő a férfi, ezután odamegy a színpad szélén álló, felhajtott fedelű zongorához, a hajómodellt a húrokra helyezi, s furcsa módon ismét a hajó képét pillantjuk meg: a zongorafedél belsejét ugyanis tükör borítja. Ezután megtörténik mindaz, aminek a darab szerint meg kell történnie.

Kezdetben tehát Prospero hatalma szinte végtelennek látszik: hisz szemmel láthatóan is kezében tartja egykori ellenségeit. Kísérletezhet velük, történelmi-társadalmi demonstrációkat hajthat végre úgy, ahogy azt modellek segítségével Ariel követelőző jelenete a legerőszakosabb. A leginkább megindító pedig a legvégső, az epilógus: mindkét öltöny a földön hever, a bűverejű munkaköpeny éppúgy, mint a visszanyert díszes hercegi köntös. Prospero ott áll előttünk ingujjban, kifosztottan és megintcsak trónfosztottan. A pillanat azért is feledhetetlen, mert George Constantin a lehető leghétköznapibban jeleníti meg ezt a lelkiállapotot.

▦

A Bulandra Színház művészeiről közhely leírni azt, hogy jó színészek, egyéni és együttes munkájuk egyaránt példamutató. A társulat teljesítménye egyenletes, a színészi játék minden gesztusa, mozzanata kidolgozott. A szerepszerkesztés egyik mestermüve *Octavian Cotescu* Catavencu-alakítása Az elveszett levélben, különös tekintettel a jelölőgyülésbeli szónoklatra, mely az előadás egyik csúcsa lett. Rendkívül gazdagon és pontosan árnyalta *Mariana Mihut* a Caragiale-darab Zoe-figuráját, Dandanache, a régi negyvennyolcas harcos szerepében pedig *Fory Etterle* volt ellenállhatatlanul mulatságos. Általánosságban is megállapíthatjuk, hogy a komikus ábrázolás igen erős oldala az együttesnek. *Mircea Diaconu*, aki mind a három előadásban szerepelt, azt is megmutatta: milyen sokféleképpen tud nevettetni. *Marin Moraru* a Leonce és Léna királyaként afféle játékos kedvű törpe zsarnok. *Irina Petrescu* Lénája tökéletes megvalósulása a herceg eszményének: végtelenül szép és végtelenül szellemtelen. *Ion Caramitru* pedig azzal tűnik ki, hogy oly megkapóan ábrázolja a herceg hányaveti világfájdalmát, mintha ez volna az ember legtermészetesebb állapota. Lehet, hogy így is van?

Telegdi Polgár István

EZ AZ ÍRÁS HARAP

Két kis fekete kutyát láttam pórázon a minap. Az egyiknek sárga, a másiknak zöld labdácska volt a szájában. Ügettek felpeckelt állkapoccsal és felemelt fővel. A bölcs gazdi így óvta ebeit a földi veszedelmektől — portól, szeméttől, üzekedéstől —, hiszen szaglászni, keresni, udvarolni kifeszített szájjal nemigen lehet.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban szeretnék kutya lenni. Jólfésült, jóltáplált, megbecsült ebe a társadalomnak, akit szeret a gazdi, akit az utcán megsimogatnak és akit nem hagynak el a gyerekek. S hogy neki mi a dolga? Farkcsóválással és hűséges állatszemével pótolnia kell a gazdi körül hiányzó emberséget. Fel kell ébresztenie a gazdiban a gyöngédség, az összetartozás és a felelősség érzéseit, amelyeket a gazdi embertársai iránt már egyre kevésbé érez. Cserében gondoskodnak róla, adót fizetnek utána, beoltatják veszettség ellen, és e boldog életet utódainak is megadják.

Gondolom, ő sohasem cserélne velem. Nem vállalná át az újsághírek szívdobogtató perceit, amikor kiderül, hogy kit öltek meg és kit akarnak megölni, hogy hol készül, ami robban, és hol robban, ami készül, hogy némely vezetők nincsenek beoltva veszettség ellen, és tábla sem igazít el, hogy melyikük *harap*. Nem vállalná át a munkahelyi sebeket sem, amelyeket nem a munkahely okoz, hanem a munkatársak. Nem vállalná a kutyaéletet, mert nem szeretne kutyaéletet élni.

Ő nem tudja, hogy a kutyaélet a legjobb, amit az ember kitalált magának. Ő nem tudja, hogy a kutyaélet a legjobb, amit az ember kitalált magának. Ő nem tudja, hogy a kutyaélet a legjobb, amit az ember kitalált magának.

ÚRUGYEIM

Bokassa frizsiderjei

Bokassa megbuktatott középafrikai császár egyik villájának frizsiderjeiben emberhúst találtak. Az új államelnök, aki bejelentette a hírt, objektíven hozzáfűzte még, hogy csak a kannibalizmushoz szükséges húst találták meg, elfogyasztására nincs tanú.

A holtaknak, persze, mindegy, mire használják fel őket. Csinálták már belőlük szappant és lámpaernyőt is, tavakat, gödröket töltöttek fel velük. A különféle uralmi rendszerek különös előszeretettel állítottak elő hullákat, többet, mint ahány alattvalója Bokassának volt; csak ágyútölteléki minőségben annyi emberhús pocsékolódott el, amennyi évezredekre jóllakathatná a világ kannibáljait. Ha megfontoljuk, valóban mindegy, hogy éhség falja-e fel az embert vagy egy jóétvágyú császár; hogy a hajszától agyoncsigázva a fagyos földön nyúlik-e el vagy egy kényelmes frizsiderben.

Bokassa eljárásában az a figyelemre méltó, hogy a legősibb, civilizáció-előtti embertelenséget, az emberhús-evést modern civilizációs vívmánnyal kapcsolja groteszkül össze. A barbárság és a technika, persze, már régen frigyre lépett, és Bokassa frizsiderjei csak törvényes torzszülöttei ennek a násznak; de milyen beszédes torzszülöttek! A frizsiderben tárolt emberhúst — gondolom — olykor grillsütőn piríttatta meg a császár, hogy azután szépen terített asztalnál, porcelán tányérból, ezüst evőeszközökkel fogyassza el. Étkezés közben nyilván fesztelenül csevegett asztaltársaival, olykor talán francia nyelven, hiszen Bokassa császári pályafutása előtt a francia hadsereg tisztje volt. És ki mindenki ülte körül azt az asztalt! A császári kannibálon iszonyodva rohögünk, de megzavart lelkiismerettel: összebolydult világunkban ki tudja, nem jutott-e konzerv-formájában a mi tányérunkra is abból a húsból.

Erdei futás

Carter elnök, hogy felszítsa népszerűségének hamvadó parazsát, erdei futóversenyen vett részt, nyolcszáz atléta társaságában. A mintegy hat kilométeres távon mellette szaladtak a testőrei, más testőrök járművön kísérték. A futó testőrök kis gatyájuk zsebében nyilván erősen szorongatták a pisztolyt. A táv fele után az elnök nem bírta a saját tempóját és térdre rogyott. A fényképek megörökítették az arcát: mintha szívroham támadta volna meg. A körötte tolongó férfi-csoport kettévált: az atléták tovább futottak, a biztonsági tisztek pedig ottmaradtak körülötte. A televíziós kamerák döbbent kárörömmel meredtek a ziháló elnökre, aki emberfeletti erővel próbálta rendezni arcvonásait. Egykettőre ott termett a Fehér Ház orvosa is, aki tisztelettudóan parancsoló hangon eltiltotta az elnököt a verseny folytatásától.

A televízió sokmillió nézője jelképes esemény tanúja volt: az olyan ember groteszk bukását szemlélhette, aki nem bírja felrancsát követve — többet ígér, mint amennyit teljesíteni tud. Ennyiben a próféták és a megváltók utódja. Ha bizalmat akar szerezni, boldogságot kell szavatolnia a népnek, határidőre. A határidő azután — akárcsak az Utolsó Ítéletre vonatkozó jövendölés esetében — újra és újra módosítható. De az ígérethez és módosításához egyaránt személyes tekintély, kultusz, varázs, karizma kell: a politikus — munkatársaival végzett gondos elemzés után — kidolgozza a nyilvánosság számára azt a figurát, mely alkatának és a tömegigényeknek a leginkább megfelel. Jelenleg, legalábbis a fejlettebb államokban, a különféle vezérek és megváltók utáni kijózanodás korszakát éljük. A nagyembereket, akikben vakon kell bízni, és akikért meghalni is édes öröm, egyszerű, munkás férfiak váltják fel, elegáns, de nem hivalkodó civil-öltönyben, szemérmes, biztató mosollyal. Nem mennyországot ígérnek, hanem olcsóbb paradicsomot, nem űrrakéta-utazást a a jövőbe, hanem testőrkísérettel történő biztos kocogást. És itt következik be a döntő fordulat: a paradicsom ára lassan emelkedik, a kocogó térdrebukik a tévékamerák előtt. A csodaígérők után csalódást okoznak a realitás józan és szerény bajnokai is, karizmájuk légbefoszlik, mértéktartó ígéreteik túlzásoknak bizonyulnak. Carter a maga erdejében szemléletes képet adott erről a tényállásról. De az élet megy tovább: térdelő, megalázott alakja fölött már kirajzolódnak az új arcok, az új ígérgetők.

A Rákóczi út a századfordulón (KLÖSZ GYÖRGY FELVÉTELE)

Még egy séta a Rákóczi úton

Már elsétáltunk a Körútig az út páros és páratlan oldalán (*Budapest*, *1974. 12. sz.* és *1975. 7. sz.*). Most haladjunk tovább, és nézzük meg a Körúton túli, jelentősebb házakat.

Rákóczi út 39. A Nagykörút kiépítésének egyik legkésőbbi épülete 1893–95 között készült, *Kiss István* tervei szerint. Eredetileg a felső-magyarországi reneszánsz jellegzetes pártázatával volt díszítve. A nagyon szép, olasz reneszánsz kapualjat *Lotz Károly* freskói díszítik. Az árkádosításkor (1964-ben) műemlékszerűen rendbehozták. A művészi térkiképzést azonban ma már a házban mű-

TAHIN GYULA FELVÉTELEI

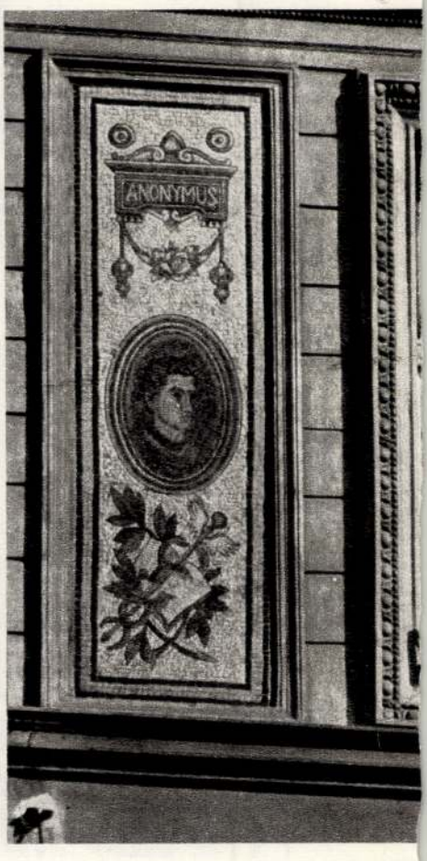

A 39. sz. ház bejáratának mennyezeti freskója Lotz Károly műve

Lámpát tartó szobor a 39. sz. ház bejáratában

ködő kisiparosok – feltehetőleg engedélyezés nélküli – vitrinjei, címtáblái teljesen tönkretették. A ház sarkán levő gyógyszertár volt a híres *Örkény-féle Csillag patika*.

Rákóczi út 41. Egyike a legrégibb itteni házaknak. *Vassel Alajos* építette 1871-ben. A millenniumi kiállításra *Schannen Ernő* szállodának alakította át. Az *Adria Szállónak* kávéháza is volt, s itt nyílt az első automata büfék egyike, majd a *Góbé borozó*. *Hültl Dezső* műegyetemi tanár 1924-ben ismét lakóházzá alakította, majd irodaház lett.

Rákóczi út 43. A *Palace szálloda* épületét *Jakab Dezső* tervezte 1910-ben sógorával, *Komor Marcel*lal. A korabeli kritika szerint: „merész fantázia szülte gazdag majolika dekorációival egyéni alkotás, bár bizarrságával az utca képét nyugtalanítja". A második világháború alatt a *Honvédelmi Minisztérium* foglalta le az épületet. A felszabadulás után itt volt a *Szociáldemokrata Párt* székháza. Most ismét szálloda, 185 férőhellyel.

Rákóczi út 47. *Jahn József* tervezte 1883-ban. Eredetileg a *Breselmayer* pék-dinasztia háza volt, majd *Hauer Lipót* cukrászata. (Államosítása után, éppúgy, mint versenytársai, új nevet kapott; a Gerbaud-ból Vörösmarty, a Lukácsból Különlegességi cukrászda lett, a Hauerből pedig *Erkel*.) *Szabó György* belsőépítész 1970-ben a cukrászda helyiségeit hangulatosan átépítette. Ekkor kapta vissza eredeti, patinás nevét is.

Rákóczi út 51. A mély francia-udvaros épületet 1912-ben építette *Krausz Gábor Hofstädter Guttmann*ak. Krausz tetszetős külsővel leplezte az olcsó megoldásokat; a konjunktúra évtizedeinek kedvelt építésze volt.

Rákóczi út 55. 1885-ben építette *Léderer Gusztáv* a *Tornyai Schossberger* családnak, mely a tabáni spirituszgyárból gazdagodott meg. Házukban volt a *Cunard Line Tengerhajózási Társaság* irodája, mely az Amerikába való kivándoroltatásra állami koncessziót kapott.

Rákóczi út 57. A-B. A hatalmas, három utcára nyíló, 3 illetőleg 4 emeletes *Luther udvar* 1892-ben épült fel, *Schweiger Gyula* építész tervezésében, 2 400 000 korona költséggel. Számos kapualja közül az 1873-ban épült templomi bejárat fölött Luther szobra látható. A templomot építtető szlovák nyelvű evangélikus egyházközség eredetileg a Deák téri templomhoz tartozott. Amikor azonban ott nemzetiségi vitákra került sor, a szlovákok kivonultak, és saját hajlékot kezdtek építeni. Az építkezés a hívők szegénysége miatt tíz évig elhúzódott. Első lelkipásztoruk a szlovákok klasszikus írója, *Jan Kollar* volt, 1819-től 1849-ig. A templom oltárképét *Than Mór* festette.

Mozaikdíszítés az 54. sz. ház homlokzatán

A 43. sz. ház

Rákóczi út 63. Itt állt a régi *Makk Hetes korcsma*. Ez éppolyan hírhedt volt, mint a Kálvin téri *Két Pisztoly*. Helyén *Weinréb* és *Spiegel Frigyes* a millenniumi kiállításra felépítette a jelenlegi épületet, de az itt megnyitott „*Grand Etablissement Parisien*" *mulató* hamarosan tönkrement. Átépítették lakásoknak, bár a szuterénben még sokáig működtek különféle lokálok. Most szolid bútorraktár húzódik meg helyükön.

Rákóczi út 65. Az itt állott épületet 1944-ben bombatalálat érte. Óvóhelyéről senki sem menekült meg. Sokáig földszintes üzletsor állt a helyén. A jelenlegi lakóházat 1962-ben *Karsai Tibor* tervezte.

Rákóczi út 71. Ez is a *Tornyai Schossberger* család háza volt, és ugyancsak *Léderer Gusztáv* tervezte három évvel később, 1888-ban. 1897-ben *Schannen Ernő* átépítette.

Rákóczi út 73. Ezt az épületet 1891-ben tervezte *Schannen Ernő*. A felső két emelet ráépítését 1937-ben *Szőke Imre* és *Gerlóczi Gedeon* tervezték. (Gerlóczi nemcsak a Mező Imre úti zöld majolikás traumatológiai kórház tervezőjeként ismert, hanem a Csontváry hagyaték megmentése miatt is.) Ez az emeletráépítés azonban nem kis bajjal járt: az építés során a földszinti üzlethelyiségek szűk nyílásait is szélesíteni akarták, s az egyik pillért olyannyira megvékték, hogy az ledőlt és a felette levő emeletek egy-egy szobája összeomlott. A tetemes anyagi kár mellett azonban szerencsére csak egyetlen könnyű sérülés történt.

Rákóczi út 75. *Wellisch Alfréd* tervezte 1888-ban. Itt volt az enyhén szólva kéteshírű *Frühauf kávéház*, melyet *Kozma Andor* verselt meg: „ . . *Az éjféli kávéház mulat / Iszonyú nagy a hangulat / Részeg urak tréfát űznek / Részeg hölgyeket kifűznek* . . ."

A Baross térre érkeztünk most el. Keljünk át a szépen burkolt aluljárón, s a túloldalon sétáljunk vissza, a Körút felé.

Rákóczi út 88—90—92. A *Szabadság szálloda* épülete. Három szálló helyén épült 1964-ben. Tervezője *Zilahy István*, belsőépítésze *Kovács István*. Étterem, söröző, önkiszolgáló és bár is működik az épületben. A 88. sz. telken hajdan a *Debrecen beszálló fogadó* állt, lóistállókkal, kocsiszínekkel. Főként disznó- és marhakereskedők szálltak meg itt. A két háború között az istállók, kocsiszínek helyén népszerű éttermet nyitottak. A 90. sz. telken eredetileg a *Gerenday sírkőüzem* kőfaragó műhelye működött, majd 1913-ban a *Keleti család* vette meg a telket. Itt épült fel az *Imperiál szálloda*, tervezője a Gellért szálló társtervezője: *Sebestyén Artur* volt. A 92. sz. telken pedig — ez egy-

Díszkutak a 61. sz. ház udvarán

ben a Baross tér 23. — a *Centrál szálló* állt egy ideig, ezt is a Keleti család bérelte. Az épület a második világháborúban elpusztult.

Rákóczi út 86. Paulheim István tervezte 1906-ban. A házban levő gyógyszertár belső kiképzését *Kovács Zsuzsánna* végezte, 1958-ban.

Rákóczi út 82. Ez is a *Manno családé* volt, mint a 29. sz. ház. Ebben az épületben működött a *Sport kávéház*, ahol a feketekávé mellé filmeket is vetített a „*Biograph Első Hazai Mozgóképek Vállalat*".

Rákóczi út 74. Löffler Sándor és *Béla* építette 1915-ben. A *Magyar Divatcsarnok*hoz tartozott. Most, átépítve, az *Otthon áruház* részlege.

Rákóczi út 72. Schmal Henrik, akárcsak az Uránia épületét, mór stílusban tervezte. Építésének előzménye az, hogy a Rákóczi út 7. sz. háznál Schmal jócskán túllépte az előirányzott költségeket, s az építtető beperelte. Schmal még a tárgyalás előtt felajánlotta, hogy kifizeti az építési költségeket, s ezen felül még tetemes hasznot is tud biztosítani. A felperes meggondolta magát, visszavonta a pert, sőt a 72. sz. ház felépítését is Schmalra bízta. Az épületet később *Fodor Gyula* szállodává alakította át. Az *Exelsior szálló* első emeletén éjszakai mulató is működött. 1936-ban *Kozma Lajos* építette át a szállót, a *Magyar Divatcsarnok* részére. Az egész homlokzatot fehér üveggel burkolta. Az áruház tulajdonosa *Ruttkai Antal* volt, egyike a város legnagyobb adófizetőinek: 1935-ben 165 370 pengő évi jövedelmet és 1 233 700 pengő vagyont vallott be. A Divatcsarnok 1956-ban kiégett, s a házat lebontották. Ma park van a helyén. Ugyanez lett a sorsa a szomszédos, 70. sz. háznak, mely 1885-ben épült.

Rákóczi út 68. Gutwillig József építette 1891-ben. Arany János utcai székháza felépítéséig itt volt a *Salgótarjáni Kőszénbánya Rt.* irodája. (Elnöke, Horthy kormányzó kártyapartnere, *Chorin Ferenc* vallotta be 1935-ben a főváros polgárai közül a legmagasabb évi jövedelmet: 385 997 pengőt.) Ebben az épületben volt a *Velence kávéház* is, itt volt főpincér *Ungerleider Mór*, a későbbi filmhatalmasság. Ide járt ingyen ebédre unokaöccse, a Vígszínház két háború közötti igazgatója, *Roboz Imre*. Ungerleider megvásárolta a kávéházat — később a Sport kávéházat is —, a helyiségben mozgóképeket vetített, ő alapította meg a *Projetograph Mozgófénykép és Gépgyár Rt.*-t, mely elsőnek készített mozihíradót Fröhlich Károly újságíróval. Idézet ennek hirdetéséből: „. . . . Az újpesti bankrablás. A betörésnek szenzációt keltő helyszíni felvétele, nagyrészt eredeti szereplőkkel. Hossza 140 méter. Ára 1,20 Korona méterenként . . ."

Rákóczi út 66. Most üres telek, ahová *Horváth Lajos* (Közti) tervezésében lakóház épül majd. Sokáig földszintes üzletház volt, udvarán iparosok műhelyeivel. Itt működött a *Klein és Bäumel viaszgyertyagyár*, ötven munkással; ez volt a Rákóczi úton a legnagyobb gyár. Az épület a századfordulóig törvényszéki börtön volt, udvarán végezték ki a múlt század legnagyobb magyar bűnügyének tetteseit, az országbíró gyilkosait. A történet a következő. Az ország egyik legnagyobb közjogi méltóságát: *Majláth György* országbírót, királyi tárnokmestert, a Legfelsőbb Bíróság, a Kuria és a Főrendiház elnökét 1883. március 19. hajnalán inasa, Berecz József, betömött szájjal, összeverve, gúzsba kötött kezekkel, megfojtva találta. Az eset előtt értetlenül álltak. Az országbíró Dísz téri palotájának kapujában állandóan portás őrködött. S az első emeleti lakosztályt sem létrán, sem máshogyan megmászva nem lehetett kívülről elérni. A hosszú nyomozás végül kiderítette, hogy a felbújtó maga Berecz József volt, aki a palotába becsempészett két barátjával követte el a gyilkosságot. Mindhármukat felakasztották.

Rákóczi út 60. A Sternberg Ármin Hangszergyár üzemi és kereskedelmi épületének alakította át 1933-ban a kor egyik leghíresebb belsőépítésze, *Falus Elek*.

Rákóczi út 58. A *Metropol szálloda* épületét *Hudetz József* tervezte 1891-ben. Eredetileg csak az Osvát utcai fronton működött szálloda. Az épületet *Erhardt Ernő* modernizálta, 1941-ben. Az ostrom után *Králik László* állította helyre. Az első években az alvilág foglalta el a földszinti vendéglátóhelyet. Újsághír: „. . . A vendégek a tömegverekedés során az erkélyről a földszintre dobálták le a nehéz márványasztalokat . . . A helyiség mintegy kétszáz vendége minden kezükbe eső tárggyal verte egymást." A turizmustól való elzárkózás éveiben az épület az *Uvaterv* székháza volt, s csak 1957-ben adták vissza eredeti rendeltetésének.

Rákóczi út 56. Az eredetileg egyemeletes épület egyik üzlethelyiségében volt *Gábor* Zsazsa filmsztár apjának a „*Gyémántháza*". 1956-ban az épület tönkrement, helyén 1962-ben felépült az *Athenaeum Nyomda* üzeme, *Karsai Tibor* tervezésében.

Rákóczi út 54. Az *Athenaeum Nyomda* székháza és a *Népszava szerkesztősége*. Az Athenaeum őse 1868-ban alakult, *Emich Gusztáv* — Petőfi egyik kiadója — nyomdájából és ki-

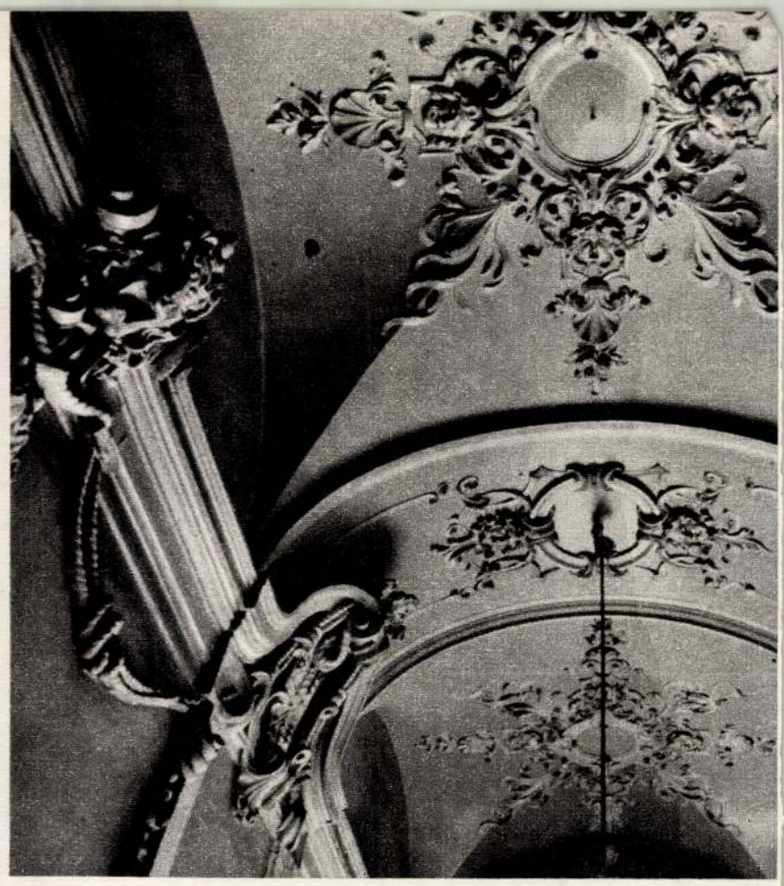

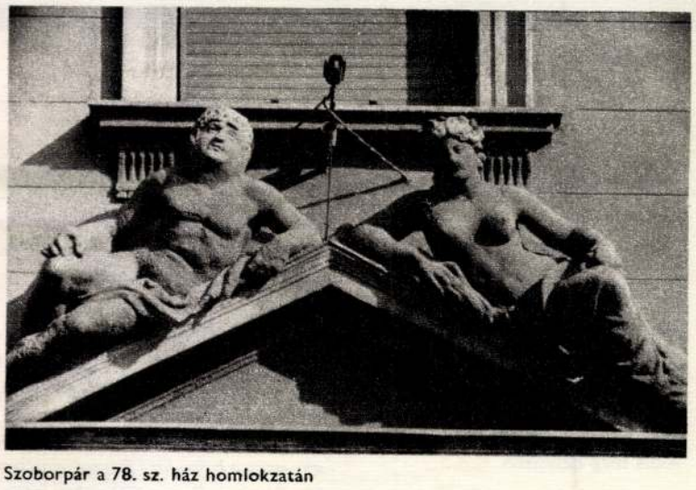

Szoborpár a 78. sz. ház homlokzatán

Stukkódíszítés a 63. sz. ház bejáratában

adó vállalatából. Akkor a Ferenciek templomával szemben levő egyemeletes házban működött, majd 1897-ben költözött át a *Hausmann Sándor* tervezte jelenlegi irodaházba. Ehhez az épülethez csatlakoznak az Osvát utcai nyomdák. Számos újság szerkesztősége lelt itt otthonra, a többi között a *Budapesti Közlöny* is, a híres vadász és író, *Bársony István* szerkesztésében. A Tanácsköztársaság bukása után barna csomagolópapíron jelent meg, román cenzurával; ez volt akkor az egyetlen napilap. Ugyancsak ebben az épületben szerkesztették az 1902-ben *Tisza István* alapította *Az Újság* című lapot, mely a kor háború között liberális irányzatú lett. Kezdő íróként *Móricz Zsigmond* mint „Nagyapó" dolgozott a gyermekrovatnál, vasárnaponként pedig *Bródy Sándor* írta a „Pesti Kis Tükröt". Mikor a belügyminiszteri tárcáról lemondott *Beniczky Ödön* a lapban Horthyt mint a Somogyi—Bacsó gyilkosság felbújtóját leleplezte, Beniczkyt letartóztatták, a lapot pedig betiltották. Később „*Újság*" címen jelent meg (de már az Aradi utcai szerkesztőségben). Részben ugyanitt volt az 1910-ben megindult délutáni lapnak, *Az Est*-nek a szerkesztősége. Kiadója és tulajdonosa, *Miklós Andor* nemcsak az Athenaeumot, hanem körben az egész háztömböt — a New York palotát is — megvette. Azután Az Est-ből *Pest* lett, s a nagy vagyon is széthullott.

Stukkódísz-részlet a 63. sz. házból

A 80. sz. ház függőfolyosója

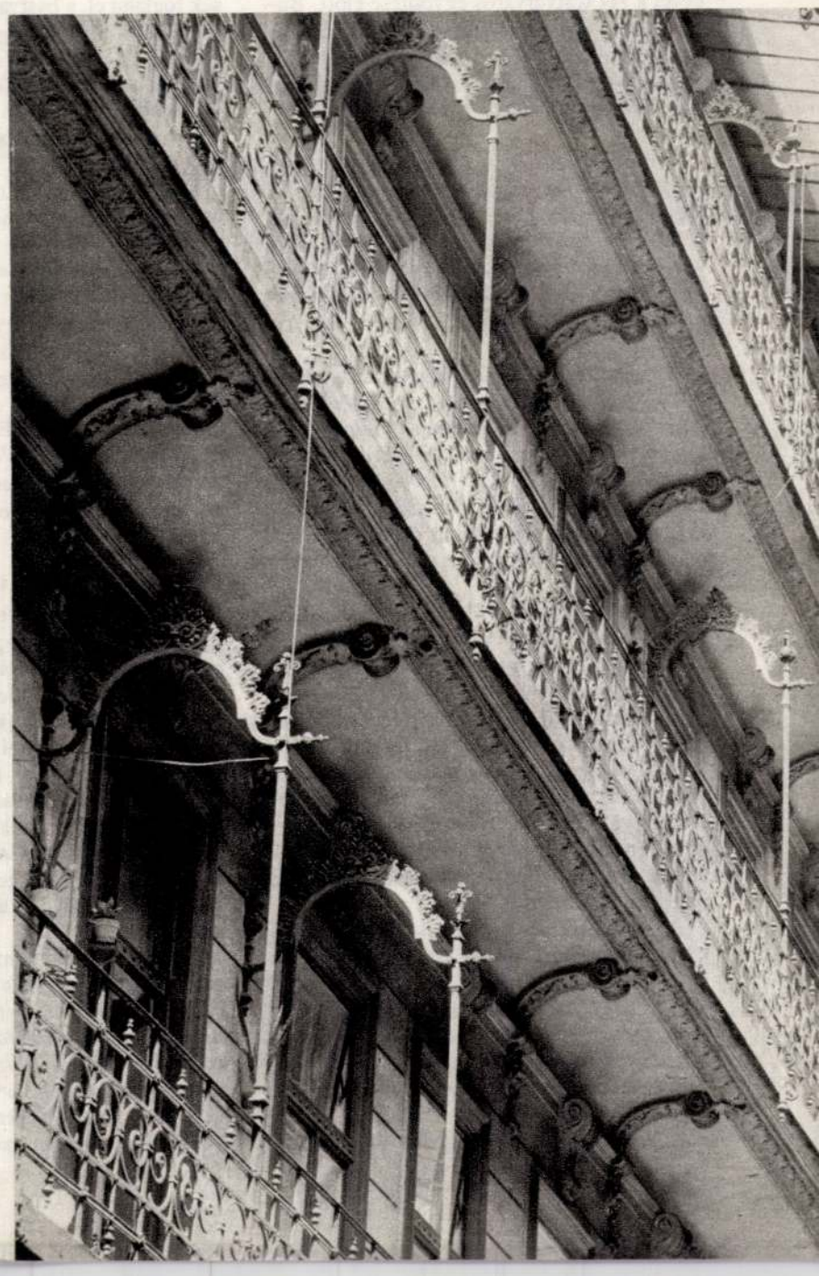

Rákóczi út 52. A neves sebészprofesszor, *Dollinger Gyula* részére épült 1889-ben. A háromemeletes házat *Kauser Gyula* tervezte. A felső két emeletet 1958-ban építették rá.

Rákóczi út 50. Sarokház a Lenin körúton. A *Pesti Hazai Takarékpénztár*nak tervezte *Cziegler Győző* egyetemi tanár, 1891-ben. Sarokkupoláján akkor még állt az öt méter magas Merkur szobor. A jelenleg itt működő élelmiszer áruházat — mely a megnyitáskor még éjjel is nyitvatartott — eredetileg *Rákos Pál* tervezte. Az emeleten a népszerű *Santelli vívóterem* működött, ahol *Petschauer Attila* és sok más vívóbajnokunk asszózott.

Az Otthon áruház melletti téren

*

Harmadik sétánk is végetért, bejártuk az egész Rákóczi (Kerepesi) utat, melyről *Balla Vilmos* 1890-ben így írt: „A külső Kerepesi út az utcatáblák szerint a Központi pályaudvarnál, tényleg azonban a Kisrókusnál kezdődik." *Bródy Sándor* a Rákóczi úton „patriarchális földszintes csárda mellett pálinkákból épített palotá"-at lát. Én inkább *Vas István*nal mondom: „*Izlés nélküli szürke, cikornyás épületek, / Ez honom, otthonos én már csak köztük lehetek.*"

Barkoczi Péter

Versengés a Margitszigetért

Érdekes közigazgatási-illetékességi vita folyt Pest és Buda között a Margitsziget törvényhatósági hovatartozása körül, néhány évvel a két testvérváros egyesítése előtt. Buda sz. kir. város közgyűlése 1869. december 23-án felterjesztéssel fordult a képviselőházhoz, hogy a Margitszigetre kiterjedő joghatósága elismertetéséhez a törvényhozás döntését kérje.

A budaiak kérelmének előzménye az volt, hogy Pest—Pilis—Solt törvényesen egyesült vármegye és Pest sz. kir. város egymással vetélkedve igyekeztek törvényhatósági jogkörüket a Margitszigetre kiterjeszteni. A pestiek — megelőzve Buda városát — ugyancsak a képviselőháztól kérték „jogaikat kideríteni".

A budai közgyűlés nem kételkedett abban, hogy „*az ország minden törvényhatósága büszkén terjesztené ki hatósági hatalmát arra a területre, mely hivatva van a főváros társadalmi életének egyik gyújtópontjává válni*". De ők maguk is érvényesíteni kívánták jogaikat, amelyeket a sziget felett évek hosszú során át „*háborítatlanul és szakadatlanul*" gyakoroltak.

A törvényhatóságok versengését a szigetért az a nagyarányú átalakítás indította el, amelyet József főherceg, az akkori tulajdonos kezdeményezett s végeztetett el. Ennek eredményeképpen a Margitsziget jóformán egyedülálló természeti szépségű és méretű üdülőparkká változott. (Addig nem sokat törődtek vele, részben a földesúri jog megközelíthetetlensége miatt, de azért is, mert a sziget nem rendelkezett olyan adottságokkal, amelyek a nagyközönség szórakozási és pihenési igényeit kielégítették volna.)

A Margitszigetnek már a korai középkorban is figyelemre méltó szerepe volt a két város életében. Történetének első ismert tényei: a „*Nyulak szigete*" az Árpád-házi királyok vadaskertje volt; majd egyházi birtok lett, és otthona a premontreiek, a franciskánusok, a dominikánusok és a klarisszák rendjének. A sziget elnevezése koronként változott. A 14. század óta viseli Árpádházi Margit nevét, de szerepelt *Nagyboldogasszony-*, *Úr-* és *Budai-sziget* néven is. A 13. században a sziget északi csúcsát az esztergomi érsek foglalta el, s bástyafallal vétette körül. A szerzetesrendek jobbágyainak és cselédeinek száma felért egy egész falu lakosságával, templomaiknak és lakóházaiknak maradványai még évszázadokig őrizték a középkori sziget emlékeit. De már ezekben a századokban is felfelbukkant az „*Insula Budensis*" (Budai-sziget) elnevezés, bár Buda város joghatóságának más bizonyítéka nem maradt fenn a középkorból.

A 17. század végén, a törökök kiűzése után, a klarisszák visszatelepültek az elnéptelenedett szigetre, amely így ismét a rendház birtokába jutott. A 18. század elejétől azonban a budaiak már saját joghatóságukat kívánták bizonyítani, I. Lipót császár 1703-ban kelt szabadalomlevelével. Ennek tanúsága szerint a császár „*a Buda és Pest városok közt a Dunában fekvő Sziget*" területén a földesúri jogokat és a halászati jogot Budának adományozta.

A budaiak az 1703-as kiváltságlevelet joghatóságuk alapjának és legfőbb bizonyítékának tekintették, amelyre felterjesztésükben is vissza-visszatértek. De utaltak királyi adománylevelekre, egymást követő birtokosokra, birtokcserékre is.

Az első tulajdonjogi változás a 18. század végén következett be, amikor II. József feloszlatta a szerzetesrendeket; a klarisszák tulajdonában levő szigetet 1783-ban a vallási és közoktatási alapítványokhoz csatolták. Ezt követően a Margitsziget csere útján a kamara tulajdonában levő piliscsabai uradalomhoz került.

A pesti kamarai adminisztráció 1792. február 29-én kelt okirata viszont arról tudósít, hogy „*a Margitsziget József nádor úrnak engedtetett át pro distractione*" (mai szóhasználattal: *kikapcsolódás* céljából. Az okirat másolásakor feltehetően elírták az 1792-es évszámot. József főherceg ugyanis 1796-tól volt Magyarország nádora.) A piliscsabai uradalom 1800. évi összeírása már ezt a jogi helyzetet rögzíti. Egy évtizeddel később, 1810-ben a Margitsziget királyi adományozás révén József nádor tényleges tulajdonába ment át. A beiktatáson Buda város is képviseltette magát.

A budaiak számára azért volt oly fontos ez az esemény (felterjesztésükben hosszan idézték az adománylevél szövegét), mert „*ez időtől kezdve évtizedeken át egészen az 50-es évekig senkinek eszébe sem jutott Budának törvényhatósági jogát s a Szigetnek területéhez tartozását kérdésbe vonni*".

A budaiak, jogaik elismertetése érdekében, nagy körültekintéssel és alapossággal állították össze kérelmük indokolását. Hivatkoztak arra, hogy a sziget „*egyházi tekintetben az újlaki plébániához tartozott és tartozik*". Még lényegesebbnek tartották a rendőrhatósági felügyelet kérdését, amelynek gyakorlását múltbeli jogaik és jövőbeni igényeik bizonyítékaként hangoztatták. A közrend és a közbiztonság fenntartása szerintük kizárólag Buda hatáskörébe tartozott, nemcsak a múltban, „*de még az 1864—1865. évben is*".

A főhercegi uradalmi igazgatóság, Pest városa és Pest megye mindenkor elismerte Budának eme jogait, s azok ellen szót soha nem emelt. Továbbá, az uradalmi igazgatóság esetenként maga jelentette be a budai kapitányi hivatalnál, ha különös rendőri intézkedéseket tartott szükségesnek (pl. egy-egy nagyobb összejövetel alkalmával). Kivételként említettek a budaiak egy 1819-ben rendezett ünnepélyt, „*amikor a szigetre való átkelés a pesti partról is megengedtetett*", amire addig sohasem volt példa. És erre az ünnepélyre kivételesen Pest városa is kiküldhette néhány rendfenntartó közegét.

Az adózás tekintetében is bizonyítottnak tűnt Buda fennhatósága. A szigeten lakó nem nemesek ugyanis házi adójukat 1848-ig Buda város pénztárába fizették, „*amely ténynek bizonyítékául szolgáltak a meglevő (s említett) adóösszeírási könyvek*". Ugyancsak bizonyítási anyagnak tekintették „*az úgyneve-*

Klōn György

Fotó (repr.)

Új Ines VII. évf. 2. sz. 1967. febr., borító IV.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

továbbélése. A lista a 40-es évekkel zárul, tekintettel arra, hogy az 50-es évek „szocreál" cezúrája után egy másfajta művészeti gondolkodás alakult ki mind Magyarországon, mind Romániában. Az európai együttműködés jegyében a kiállítás védnökségét a két ország kormányának tagjai vállalták. Fővédnök *Markó Béla,* Románia miniszterelnök-helyettese és *dr. Bozóki András* kulturális miniszter, akik köszöntőt mondva, személyes jelenlétükkel emelték a rendezvény rangját. A két védnök pedig *Câlin Fabian,* Románia miniszterelnökének külügyi tanácsadója és *Szabó Vilmos,* a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára. Az egykori Nagybányai Festőiskolában alkotó művészek csoportja 1928-ban hozta létre a Szentendrei Művésztelepet, amely egyrészt folytatója, másrészt továbbfejlesztője lett a múlt század elején méltán európai hírű nagybányai műhely művészeti törekvéseinek, így ennek a páratlan kiállításnak a megvalósítására a legmegfelelőbb helyszín Szentendre. Már többször, többen megpróbálták Magyarországra hozni a Nagybányai Múzeum műtárgyait, eddig sikertelenül, így a Nagybányai Festőiskola hazai bemutatása a magyar művészettörténet egyik kiemelkedő eseménye lett. A kiállítás kurátora *dr. Sütő Csaba.*

A kiállítást *Murádin Jenő* művészettörténész nyitotta meg.

Nyitva tartás: naponta 10–18 óráig A kiállítás helyszíne: MűvészetMalom, 2000 Szentendre, Bogdányi u. 32. Forrás: www.kultura.hu

Az erdélyi vasutak 1867–1914.
Történeti fotókiállítás gr. Mikó Imre születésének bicentenáriumára a budapesti Közlekedési Múzeumban
2005. november 13-ig

2005. október elején a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával időszaki kiállítás nyílt a Közlekedési Múzeumban Magyarország vasúthálózatának a XIX. század utolsó harmadában rohamléptekkel történt kiépüléséről, amelyet számtalan egykorú fotó örökített meg. Olyan kitűnő mesterek, mint a bécsi *J. Löwy* és a pesti *Erdélyi Mór* a két cs. és kir. udvari fényképész, és a híres *Klösz György* mellett a helyi „amatőr" fotó-művészek a vasútvonalak építésének folyamatát, a műtárgyakat, a hidakat, az állomásépületeket, a vasúti járműveket is fényképezték. A fotósok nemcsak mutatták az átformálódó tájat és benne a környezetét építő embert, a közlekedési eszközök fejlődése mellett érzékeltetve bemutatták

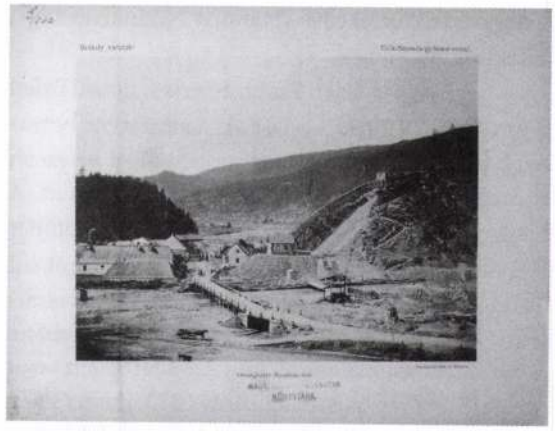

az utazás hasznát, értelmét, gyönyörűségét is: a vonat ablakából feltáruló tájat, a várromokat, városképeket; az akkori – a mainál több mint háromszor nagyobb – történelmi Magyarország s benne Erdély megismerésre érdemes nevezetességeit, romantikus szépségeit.

Erdély az 1867-es kiegyezés előtt, az Osztrák-Magyar Monarchia egyik legkedvezőtlenebb helyzetben lévő régiója volt. A mezőgazdasági árutermelés csak szórványosan bontakozott ki, az általános műveltség, az ipar és a városiasodás alacsonyabb szinten állt, mint a nyugatabbra fekvő területeken.

A közlekedési infrastruktúra fejletlen. Erdély úthálózata zömében kiépítetlen, hajózása minimális. Magyarország nyugati határától kelet felé kiépülő vasút 1867-ig csak Erdély kapuit érte el. Debrecen, Temesvár 1857-ben, Nagyvárad, Arad 1858-ban kapott vasutat.

1867 után Erdély gazdasági fejlődésében fordulat következett be. Ennek kiemelkedő eseménye az erdélyi vasúthálózat kiépülése, amelyet a dualizmuskori magyar kormányoknak az ország össz-érdekeit szem előtt tartó gazdaság-politikája erőteljesen támogatott.

Gr. Mikó Imre (1805. szept. 4. – 1876. szept. 16.), az erdélyi magyar kultúra nagy alakja mint az Andrássy kormány közmunka- és közlekedésügyi miniszterének neve összeforrt az erdélyi vasutak kiépítésének kezdetével.

Gr. Mikó Imre 1867-ben készült, „Magyarország vasúthálózata" című tervezete az ország egyik legfontosabb vasútvonalának a Pest-Nagyvárad-Kolozsvár és Brassón át Galac felé vezető keleti vonalat jelölte meg. A vasúttól azt várta, hogy „Erdély elszigeteltsége a közös hazától és nyugattól" megszűnik, és remélte, hogy „a Pontust (Fekete tenger) fogja csatolni egyrészről Adriával, másrészről az északnémet hont bezáró északi és keleti tengerekkel, s

Klösz György

e nagyszerű közlekedés csomóját hazánkban fogja állandósítani."

A Magyar Keleti Vasút, amerikai típusú üzleti tranzakciók, építési kudarcok, parlamenti botrányok után, átmenetileg az állam pénzügyi helyzetét is megrendítve, 1868 és 1873 között megépült. A Nagyvárad-Kolozsvár szakaszt 1870. szeptember 7-én adták át a forgalomnak. Az Erdélyt átfogóként metsző pálya 1871-ben érte el Tövist, Marosvásárhelyt, 1872-ben Medgyest, Segesvárt, Nagyszebent. A 633 km hosszú, húszezer munkás által épített vasút utolsó, Segesvár-brassói szakasza 1873. június 1-jén nyílt meg, és ezzel Erdély nagyobb részének korábbi elszigeteltsége valóban megszűnt.

1867-ben a Maros völgyében is megindult a vasútépítés. Az Első Erdélyi Vasút 211 km hosszú, Aradot és Erdély egykori fővárosát, Gyulafehérvárt összekötő vonala Tövisnél csatlakozott a Magyar Keleti Vasúthoz. Az első szerelvény 1868 karácsonyán futott be Gyulafehérvárra.

Magyarországon az első vasutakat jelentős nyugat-európai részvénytőke bevonásával magántársaságok építették. A tőkés profitot (a Keleti Vasútnál 7,5%) mindenképpen fedező ún. kamatgarancia rendszere nagy megterhelést rótt az államra, ezért a magántársaságokat fokozatosan államosították. A Magyar Keleti Vasutat 1876-ban, az Első Erdélyi Vasutat 1884-ben az állam megvásárolta, és így Erdély fő vasúthálózata egészében a kialakuló Magyar Államvasutak (MÁV) része lett, amely az országos gazdasági érdekeket szolgálta.

A nyolcvanas évek második felében induló új építkezési hullám hozta létre az ú.n. helyiérdekű (vicinális) vagy másodrendű vasútvonalakat. A tőkét nagybirtokosok, fakitermelők, bányatulajdonosok, gyárak, községek, megyék (néha az állammal együttesen) adták össze. Ezek a magántársaságok tulajdonában lévő vasutak, amelyeknek harmada keskeny vágányú volt, gyengébb felépítménnyel és kisebb, a helyi érdekekhez szabott teljesítőképességgel rendelkeztek. A helyiérdekű vasutakat a MÁV kezelte, s ez a fuvaroztatók és a műszaki színvonal szempontjából is előnyös volt. Egyes deficites vonalakat azért is állami (MÁV) kezelésben kellett tartani, mert különben a tulajdonosok megszüntették volna az üzemeltetést.

1880 és 1890 között épült a 204 km hosszú Szamosvölgyi Vasút, amely Szamosújvárt, Dést, Zilahot és Besztercét kötötte össze Kolozsvárral. 1890-től átvette a Zsibó-Nagybánya vonalat is.

1879-ben két vasúti kapcsolat jött létre Romániával. Az Alduna mentén Orsova és Verciorova határállomások között, a Kárpátok tömösi szorosában Brassó és Predeál között. A földrajzi viszonyok miatt a közös nemzetközi határállomás Predeál lett.

A hegykoszorúktól övezett, a természettől sok terepakadállyal teletűzdelt Erdélyben nem volt könnyű vasutat építeni. A nehéz terepszakaszok leküzdésében, folyó- és völgyhidak, töltések és bevágások, alagutak építésében, az állandó földcsuszamlások és vízmosások elleni harcban, mérnökök, munkások, és kubikusok sokaságának szívós munkájával tekintélyes műszaki eredmények születtek. (A nagyvárad-predeáli szakaszon tizenegy, a piski-petrozsényi vonalon kilenc alagút épült.)

A viszonylagos gazdasági fejletlenség és a mostoha földrajzi viszonyok miatt a Székelyföld vasútjai épültek meg a legkésőbben, a magántőke hiányában államköltségen. Az 1895: VII. t.c. rendelkezett „a székely vasutak kiépítéséről", amelyet székely körvasútnak is neveztek. A Sepsiszentgyörgy–Csíkszereda–Gyergyószentmiklós–Szászrégen „másodrendű fővonal" a századfordulóra megépült, de egyes munkák csak az 1910-es években fejeződtek be.

A székely körvasútból kiágazva, a Gyimesi szoroson keresztül jött létre az újabb vasúti összeköttetés Romániával. A Kárpátokon keresztül vezető harmadik magyar-román vasúti csatlakozás a Vöröstorony szorosban épült meg (1897).

A századfordulóra Erdélyben minden fontosabb hely vasúthoz jutott. Pestről Kolozsvárig 8 óra alatt, Brassótól Nagyváradig 12, Tövistől Aradig nem egészen 5 óra alatt lehetett eljutni. A Budapest-Arad-Tövis-i pálya a MÁV egyik legjelentősebb fővonala lett, korszerűsítésére rendszeresen sokat áldozott.

A dualizmuskori Magyarország részeként, Erdélynek az 1867. évi 0 km vasútvonalával szemben az első világháború kitörésekor, 1914-ben 2384 km vasútja volt, amely a magyar vonalaknak 11%-át tette ki. Erdély még így is Európa ritkább vasút-sűrűségű területei közé számított: 1000 km²-re 6,7 km, 1000 lakosra 1,02 km vonal jutott, ami alatta maradt az országos átlagnak, de magasabb volt, mint a kelet-európai országokban.

Emlékeznünk kell azokra a közlekedési miniszterekre is, akiknek neve, *Baross Gábor* kivételével, napjainkra méltatlanul feledésbe merült, akik kormányzati tevékenysége alatt kiépült Magyarország és Erdély szinte teljes vasúthálózata a XX. század fordulójára. A kiállítás tisztelgés gr. Mikó Imre születésének 200. évfordulóján.

A vitrinekben kb. 30 folyóméter iratanyag (képalbumok, engedélyokiratok, alapszabályok,

egyedi színezett akvarell műszaki tervrajzok, szabvány műszaki tervrajzok, helyszínrajzok, vonaltérképek, országgyűlési és közigazgatási iratok, részvények, menetjegyek, stb.) látható.

A kiállítást *dr. Eperjesi László* és *dr. Krámli Mihály* írta és rendezte, a Közlekedési Múzeum Műszaki Osztálya kivitelezte. A kiállítás támogatója a Nemzeti Kulturális Alap és Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma.

dr. Eperjesi László

Közhasznú információk

„AZ ÉV MÚZEUMA 2005" PÁLYÁZAT

A Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület, a Nemzeti Kulturális Alapprogram, az ICOM Magyar Nemzeti Bizottsága, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Múzeumi Főosztálya és a Magyar Nemzeti Múzeum pályázatot hirdet

„AZ ÉV MÚZEUMA 2005"
kitüntető cím és díj elnyerésére.

A cím a 2005-ben kiemelkedő teljesítményt nyújtó múzeumok és közérdekű muzeális intézmények munkájának elismerésére szolgál, a 2006. évi Múzeumi Világnap alkalmából rendezett Múzeumok Majálisán kerül átadásra. A díj amely kizárólag alaptevékenységgel összefüggő feladatokra fordítható.

A kiírás három kategóriára szól (az 1997. évi CXL. törvény /2001. évi LXIV. törvénnyel módosított/ 43-48. §. alapján):

1./ országos múzeumok, megyei múzeumok;

2./ országos szakmúzeumok, területi múzeumok, tematikus múzeumok;

3./ közérdekű muzeális gyűjtemények és kiállítóhelyek.

A kiírók különdíjak átadását is tervezik. Az általuk felkért bírálóbizottság – a beérkezett pályázatok számának, jellegének és tartalmának ismeretében, valamint helyszíni tájékozódás alapján az intézmények teljes tevékenységét felmérve – dönt a díjakról és jogosult eltérni az eredeti kiírástól.

Az elbírálás alapvető szempontja, hogy milyen szerepet játszik a pályázó intézmény a mai magyar társadalomban, egy adott közösség életében.

A pályázaton részt vehet minden olyan intézmény, amely 3 évnél régebben (vagyis 2003. január 1. előtt) kiállított magyarországi működési engedéllyel rendelkezik, fenntartótól függetlenül. Nem indulhatnak „Az év múzeuma" pályázaton 2003-ban, 2004-ben és 2005-ben fődíjat kapott intézmények.

A cím és a díj elnyerésére az e célra rendszeresített űrlapon kell pályázni, amely megtalálható a Múzeumi Hírlevél 2005 novemberi és decemberi számában és letölthető a www.museum.hu honlapról.

A pályázat beadásának határideje: 2006. január 31.

A kiírás szempontjainak nem megfelelő, hiányos vagy határidőn túl beérkezett pályázatokat a bírálóbizottság nem veszi figyelembe.

A kiírók

A pályázathoz csatolni kell

- összefoglalót az intézmény 2005-ös teljesítményéről, eredményeiről, aminek alapján méltónak tartják a díjazásra (maximum 4000 n vagy 2 oldal terjedelemben);
- az intézmény 2005. évi költségvetésének legfontosabb számait (fenntartói támogatás, egyéb bevételek, felhasználás főbb tételek szerint stb.)
- az intézmény működési engedélyének másolatát;
- 10 db fekete-fehér vagy színes fényképet, illetve színes diát az intézmény kiállítási termeiről, programjairól, valamint egy felvételt az intézmény épületéről;
- az intézmény 2005-ben megjelent tudományos közleményeinek jegyzékét;
- az intézmény 2005-ös kiadványainak egy-egy példányát;
- az intézményről és tevékenységéről szóló 2005-ös fontosabb újságcikkek másolatait;
- az intézményt reklámozó plakátot, posztert, képeslapot.

Az elbírálás fontosabb szempontjai

- a gyűjtemény-gyarapításban végzett munka;
- a gyűjteményi tárgyak állagvédelmében és megőrzésében végzett munka;
- az intézmény szerepe a hazai és nemzetközi tudományos és közéletben (társadalmi jelenlét, munkásság kisugárzása), a jelen társadalmi igényeinek való megfelelés;
- új szemlélet és módszerek a bemutatásban (interpretálás, didaktika, esztétika), látogatók bekapcsolása (interaktivitás);
- új és eredményes gazdasági megoldások, módszerek.

A pályázó intézmények jegyzékét nyilvánosságra hozzuk, a pályázati anyagot megőrizzük.

Kérjük írógéppel értelemszerűen kitölteni! Melyik kategóriában indul? ❑

AZ ÉV MÚZEUMA 2005
Pályázati űrlap

Az intézmény neve: .....

..... Alapítási éve: .....

Címe: .....

Levelezési címe: .....

Honlapja: .....

Telefon: ..... Fax: ..... E-mail: .....

Számlaszáma: .....

Számlavezető bank neve, címe: .....

.....

Gyűjtőköre és -területe: .....

.....

.....

Fenntartója neve és címe: .....

.....

Állandó kiállítása/i címe és területe 2005-ben*: .....

.....

.....

Időszaki kiállítása/i címe és területe 2005-ben*: .....

.....

.....

Látogatók száma 2005-ben: .....

Tárlatvezetések száma: .....

Múzeumi foglalkozások/órák száma: .....

Nyitvatartási adatok*: .....

.....

Belépődíjak és más szolgáltatási díjak összege, kedvezmények*: .....

.....

A közönségnek ajánlott programok típusai (tárlatvezetés, előadás, szakkör, stb.)*: .....

.....

Ezekhez milyen terület és infrastruktúra van?* .....

Milyen számítógépes nyilvántartással rendelkeznek a gyűjteményekről?* .....

Mekkora hányada van az anyagnak számítógépes nyilvántartásban?* .....

Műtárgygyarapodás 2005-ben: .....

Dátum ..... P.H. .....

igazgató aláírása
(a nevet kérjük géppel is leírni)

Beküldendő 2006. január 31-ig. Postacím: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, dr. Deme Péter 1535 Budapest, Pf. 721.
Személyesen: 1014 Budapest, Szentháromság tér 6., magasföldszint 41. (munkanapokon 8.30 és 16.30 között). Információ: 1-224-5580.

*Az e rovatra adott válasz külön lapon folytatható

Klösz György

Fotó (repr.)

Új Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., mű-
melléklet, 4. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz György

Fotó (repr.)

Uj-Szás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., borító
III.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz György
fotós

Klösz György pesti fotografus 1878-
ban készített képe a hatvani
Petőfi arckép.

Rózsa György: Petőfi fényképe Hevesen.
Tükör, 1975. okt. 28 - 11 oldal.

M.D.Y.

Klösz György
fotografus - Gyógyszerész

Darmstadtból vándorolt hazánkba.
Eredetileg gyógyszerész volt. Tájkép fotog-
rafus lett. Budapestet fényképezte.

(Osvát) Klösz fényképalbum
Nők Lapja, 1967. március 25 - 10 kap.

M.D.K.

Klösz György, fényképész

Vedutók,, ipari felvételek, reprodukciók, fotomechanikai sokszorosító eljárások meghonosítója. 218.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőművészeti Alap Kiadóvál. Bp. 1958

Klösz György

Felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 5.számát 1974

Klösz György

felvételek illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1974. 8. számát

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972. 6. számát

207

Klösz György

felvétele~~k~~ illusztrálj~~ák~~

a Budapest c. folyóirat 197~~2~~4. ~~7~~4. számát

Klösz György

Fotó (repr.)

Új Szés VII. évf. 2. sz. 1967. febr., Borító II.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Klösz,

a photographia segitségével készülö különféle eljárás/ cinkographia, phototipia, heliogravure,stb./müvelöje.

Szalay Imre: A müvészi ipar az Országos Tárlaton. Müvészi Ipar.1885/86. 155.l.

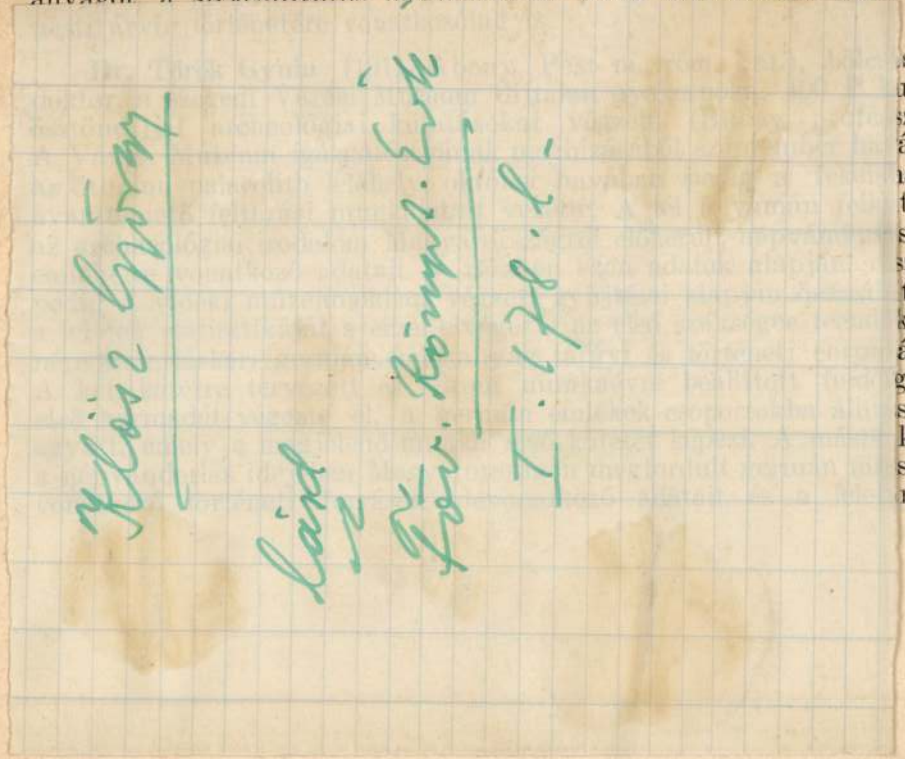

szet-
utató
szor).
ában
almi
tatta
skori
szben
totta
ket a
ához.
gozás
sával
kötet
sekre
nyag

Beható tanulmányozás tárgyává tette az erdőbényei Barnamáj kövületeket tartalmazó, az irodalomban már régen ismert palás rétegeit, amelyek a különféle kőzetek korviszonyainak tisztázása miatt jelentősek.

Dr. Máthé Imre (1911, Debrecen, ref.), bölcsészetdoktor, okl. középiskolai tanár, egyetemi fizetéstelen gyakornok Debrecenből, növénytani kutatásokat folytatott (Soó professzor) teljes összegű belföldi ösztöndíjjal. Az év folyamán elkészítette a Tiszántúl kritikai flórájának irodalmi feldolgozását. Huszonnégy kutató utat tett a Tiszántúl különböző vidékein, amely alkalmakkal florisztikai kutatáson kívül növényszociológiai felvételeket és ökológiai megfigyeléseket is eszközölt. Résztvett a debreceni Tisza István Tudományegyetem Növénytani Intézetének Nyirség-kutató munkájában tizenegy kirándulás keretében; a gyüjtés eredményének adatait dr. Soó Rezső: „Pótlékok nyirségi flórakutatásunk eredményeihez" című közlemény hozta. Ezenkívül florisztikai gyüjtéseket végzett a Magyar Középhegység több pontján, a Mátrában, Bükkben és Karancson. Tanulmányozta

Klösz György

Fotó (repr.)

Új Írás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 44. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz György

Fotó (repró.)

Új Idők VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 85. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

KLÖSZ GYÖRGY

Budapest képpárokon

2001. 04. 06. NÉPSZABADSÁG

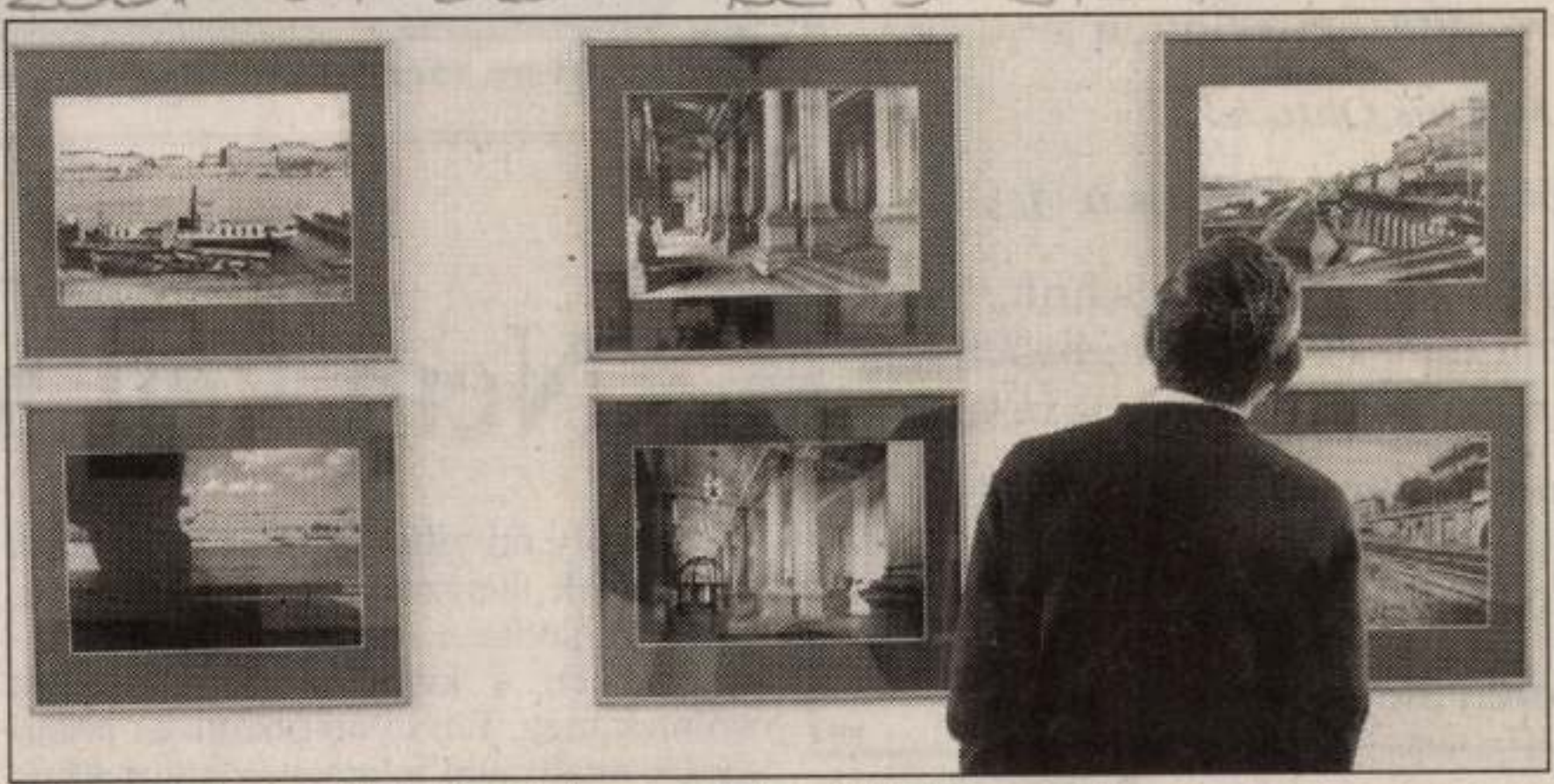

Klösz nézőpontjából készítette el mai felvételeit Lugosi Lugo FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Klösz György, a XIX. század végének egyik legnagyobb fényképésze az 1870-es évektől a századfordulóig több ezer felvételt készített Budapestről. *Lugosi Lugo László* a Budapesti Történeti Múzeumban őrzött ezerötszáz fotója közül választott ki hatvanat, és az eredeti felvételi pontról elkészítette mai párjukat. A válogatásban fontos szempont volt, hogy a helyszín ma is felismerhető legyen, a néző pedig változatos városképet kapjon. A jól ismert helyszínek – Halászbástya, Gellért-hegy – mellett kevésbé szem előtt lévő részeket mutató képeket – vágóhíd, temető – is kiválasztott. A hatvan képpárból húszat mutatnak be a Kiscelli Múzeum tegnap megnyílt kiállításán. A tárlat június 10-ig látható. A kiállítással egy időben jelenik meg a Budapest 1900–2000 című könyv, amely mind a hatvan képpárt tartalmazza.

A. G.

nötigen bei Problemen
ıll, Erkrankung etc...

die
station Ungarn,
er, Mitarbeiterinnen gesucht.

Mai bis Oktober

óklub, Rómer Flóris u. 4/A

rache in Wort und Schrift, haben
mit dem PC vertraut, haben kein
en gerne und sind gut belastbar!

ken Sie Ihre Telefonnummer
rale in München,
i9-89-7676-3425.

ieren Sie über alles weitere.

mt

ÉPÍTŐ

YFEJLESZTŐ KFT.

ultimilliárdos építkezésére

Tüdőszűrésre várakoznak az otthontala

Nem kell a

A Thököly úti villamosok visszaállítása a környék helyzetén inkább rontana, mintsem javítana. A villamosjáratok annak idején a kihasználatlanság miatt szűntek meg. Rövid útvonaluk és lassúságuk miatt nem jelentettek alternatívát az ott közlekedő buszokhoz képest. Nem lenne ez most sem másként, ha az eredeti, az évekkel ezelőtti állapotokat akarnák visszaállítani. Az újpalotai meghosszabbítás pedig a leendő 4-es metró miatt teljesen felesleges.

Ha a gépjármű-közlekedés szempontjait nézzük, akkor is minden a villamospálya ellen szól. A 2x1 sávosra szűkített útpálya a jelenleginél kisebb gépkocsiforgalmat sem tudna levezetni, tehát a környéken állandósulnának a dugók, és növekedne a légszennyezettség. A gép-

Klöss Jakab

bárffai nyomdász
1597 – 1600.
Kéjobbi mürödését
Gulyás itt nem
tárgyalja –

Gulyáskönyvny
230 és kv. ll.

Életrajz

Fenti fia, itj. Klöss
Jakab – l. n. o.
231. l.

nő és volt – l.

Laid Szinnyeit

Mithras - tábla VI. 205

ifj. Klöss Jakab, nyomdász

- Mantskovits Bálint segéde, később Sutgesel utódaként Bártfán lett önálló nyomdász

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967

26.l.

Klöss Jakab, nyomdász

-kiadványait vásárokon értékesítette. Vizsolyban melléküzemet tartott fenn: 1598-ban 2 aprónyomtatvány, 1599-ben Gönczi István Panharmoniája.

257. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Klöss Jakab, nyomdász

- nyomtatványai 1597 óta jelentek meg. Több évből nem ismerünk tőle semmit. 1614-ben átköltözött Kőcsére: 4-5 nyomtatvány. 1616-ban visszatért Bártfára.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkereskedelem és könyvkiadás története II.k. Bp.1967.

257.l.

Klöss Jakab, nyomdász

- 1618-ban halt meg.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkereskedelem és könyvkiadás története II.k. Bp. 1967.

257.l.

Klöss Jakab, nyomdász

- 1610-ben a vejét ajánlja Kassára tipográfusnak.

257. l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Ifj. Klöss Jakab, nyomdász

- 1601 júniusában született.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkereskedelem és könyvkiadás története II.k. Bp. 1967.

257.l.

Klöss Jakab, nyomdász

- megözvegyülve elvette Sutzerel leányát. Fiuk, ifj. Klöss Jakab 1601 júniusában nyületett.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkereskedelem és könyvkiadás története II.k. Bp. 1967.

Klöss Jakab, nyomdász

– német származású, a lengyel Mantskovit hatására lett magyar író. Kolozsvári kapcsolata: Baranyai Decsi Csimor János az Adagia c. szólásgyűjteményét Klöszre szórta.

259.l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Klöss Jakab, nyomdász

– nyomdája a fia vezetése alá került.

259.l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem tör ténete II.k. Bp.1967.

Klöss Jakab, nyomdász

- kiadványai nyelvében és kiállításában már bizonyos jellemvonásokat.

259.l.

Pitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

Klöss Jakab, nyomdász.

- Bártfán kiadta egyik saját fordítását, melyben németből áttette Tilemus milétusi lutheránus papnak a munkáját.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

258.l.

Klöss Jakab, nyomdász

- első bártfai tartózkodása (1597-1612) idején 28 könyvet nyomtatott, 14 magyar nyelvű. Visszatérése után (1616-18) 7 további kiadvány, közülük 2 magyar.

259.l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

Klöss Jakab, nyomdász

- írta a Fortuna c. jóskönyv elő-szavát ("Klöz Jakab").

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

259. l.

Klöss Jakab nyomdája

– görög betűvel is nyomtatott

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

44. l.

Klöss Jakab, nyomdász

- székhelyét Bártfáról Kőszére
tette át. Előzőleg Vizsolyról
ment Bártfára
1597. első bártfai könyve

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II. k. Sp. 1967.

29. l.

Klösz Jakab, nyomdász

- Bártfáról is segítette volt gazdáját (Heltai). Bártfa két legdíszesebb könyvét, az ismételten nyomatott Fortunát és az ehhez hasonló tárgyú Sybillát ő illusztrálta.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967. 67.l.

Klöss Jakab, fametsző

– 3 fametszetét kölcsönadta Heltainak, aki azokat 1597-ben s a következő 2 évben felhasználta. A dúcokat azonban nem adta vissza, s Klöss a Fortuna harmadik kiadásához kénytelen volt a Kolozsvárra került képeket újakkal pótoltatni.

Pitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967. 67.l.

Klösz Jakab, nyomdász

– Heltai örököseinél, Kolozsvárt, segéd-ill. kitűnő szakmunkás, aki a bérinmunkát végezte

Fitz József: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvke kereskedelem története II. k. Bp. 1967.

53. C.

Klöss Jakab, nyomdász.

- ötletesen kiadott könyveiből címlapkezdeteket összeállítani.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1937.

68. c.

Klösz Jakab

Kovács Sándor István - Kulcsár Péter: A Bedegi Nyáry familia nyomtató mestere: ifjú Klösz Jakab. - Magyar Könyvszemle, 1966-82. évf. 4. sz.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört. Ért. 1969.3.sz. 243-284.l./

261. 1.

Klösz Jakab

l.

Kertész nyomtatott

127.1

Jelezve lent balra: F. Russ 1874.
Maszlaghy II., 232. szám.

SATTLER, HUBERT (osztrák festő, 1817—1904)

Louvain

Vászon, olaj, 105 × 133 cm.
Jelezve lent jobbra: H. Sattler 1837.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II. 494. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Bruxelles

Vászon, olaj, 105 × 133 cm.
Jelezve lent jobbra: Hubert Sattler 1837.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 44. szám. — Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Rényi 23. l. — Maszlaghy II., 495. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Lepold—Lippay 56. l.

A Szent Péter-templom és a Vatikán

Vászon, olaj, 95 × 128 cm.
Jelezve jobbra lent: H. Sattler.
Simor prímás rendelte a művésznél.

Klöss Jakab

bárfai nyomdász

1599

l.

Varga Nándor Lajos:

Régi személynevek magyar vagy magyar vonatkozású körmek. (1493 – 1599)

Bp. 1942. 425, 426 l.

-án a bácskai műemlékek tárgyában
kapcsolatában kérem a t. Orsz. Bizott-
n kért tájékoztató jelentését mielőbb

. november hó 10.
r rendeletéből:

Klösz János

bártfai nyomdász

XVI. sz

l.

Gulyáskönyvny

179. l.

Németladi népkat. V. 61

Klöss Jakab, nyomdász

– Mantskovit utóda, 1597 tavaszán Vizsolyról Bártfára költözött, részletekben anyomda felszerelését is odavitte.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

251. l.

Klön Jakab, nyomdász

- eredetileg Heltai segédje

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k.Bp.1967

26.(.

Klösz Jakab, nyomdász

- magyarra ültette Tilemus György egyik ballásos munkáját
(nemcsak vándornyomdász, tudós is)

Titz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

30. l.

ifj. Klösz Jakab, nyomdász

- vándorhajlamú, a vándornyomdásztól annyiban különbözik, hogy rövid bolyongás után megtelepszik.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története. II.k. Bp. 1967.

31.l.

Klöss Jakab, nyomdái

– nyomdája még Gutgesel élete-
ben nyílt meg Bártfán 1597-ben.

257 l.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkereskedelem és könyvkiadás története II.k. Bp. 1967.

Klöss Jakab, nyomdász

- lett Bártfa egyetlen nyomdásza 1599-ben. Vizsolyi felnevelésnek dolgozott.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkereskedelem és könyvkiadás története II.k. Bp. 1967.

257.l.

Klösz, nyomdász

- bártfai nyomdájának alakulására hatott Hoffhalter Rafael

Fitz J.: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvkeresk. tört. 1. k. Bp. 1959. 20. l.

Klösz Jakab

kongresszusdász

XVI. 22

1

Kartészacyonstatott.

Amszterdam látképe

Vászon, olaj, 78×98 cm. (44. szoba.)
Maszlaghy II., 127. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVII. század

Sz Veronika a kendővel

Fa, olaj, 69×54 cm. (43. szoba.)
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 845. l. — Maszlaghy II., 345. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVII. század

Koponyaoperáció

Férfi késsel, piszkavassal és nő

Fa, olaj, egyenkint 24×18·5 cm. (43. szoba.)
A brünni Volavy gyüjteményből.
Maszlaghy II., 283. és 284. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század

Alvó öregasszony

Fa, vászon, 75×55 cm. (Kupola.)
Maszlaghy II., 258. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század

Meglepett csempészek

Vászon, olaj, 88×118 cm. (Hivatal.)
Maszlaghy II., 259. szám.

Klösz Jakab

nyomdász

MDK

1598-ban vette át elodjetől a nyomdát Bártfán és 1657-ig vezette. Termékény nyomdász volt.

Firtinger K. Hazánk könyvnyomtatói.

Grafikai Szemle 1892. 11 z 181 l.

Klösz Jakab
nyomdája

MDK

1614-ben volt Lőcse első nyomdája.

Firbiger Károly: Hazánk könyvnyomdái stb.
Grafikai Szemle 1892. 12 f. 198 l.

MDK

Klösz Jakab
nyomdász

1611-ben alapította a löcsei nyomdát.
nevezetes műve a nyomdának:
Lólyomi Boldizsár Manuele azaz
kézben hordozható könyvecske e. protestáns
imakönyv.
÷ Löcse városa könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1903 évf 2 z 22 l.

MDK

KLÖSZ JAKAB

Nyomdája Bártfán 1597-ban kezd müködni.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p. 108.

MDK

Klösz Jakab, hires nyomdász

Bártfán.

Gyöngyössy László: Bártfa
Vas. Ujs. 48.évf. 35.sz.1901. Bp.IX.1.

Klösz György

Fotó (repró.)

Új Nés VII. évf. 2. sz. 1967. febr., mű-
mellékelet, 1.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Klösz György

Fotó (repr.)

Új Írás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., mű-
melléklet, 2-3. l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Klösz György

Fotó (repr.)

Új Szás VII. évf. 2. sz., 1967. febr., mű-
melléklet, 4. C.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Kósa György

Fotó (repr.)

Új Írás VII. évf. 2. sz. 1967. febr., 5. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

KLÖSZ GYÖRGY

Magyar Sp. műv. 2003/4.

7. old.

akik helyembe lépjenek és folyt
eddig,s végezett az apám, vagy
éppen most tudtam meg, hogy 185
Lehet, hogy tulozzuk a bajokat
ok olyanfoku pesszimizmusa, am
ban véve hosszu távra mindig op
sadalmi szervezet automatizmusá
tam azt, hogy minden dolog, ami
tétes megbosszulja önmagát, s e
de én olyan régen élek benne eb
annyi mindent éltem át, s némel
olyan sok a mesterséges akadály
a hitet annak lehetőségében. -

KLOSZ GYÖRGY

AZ ÁTTÖRÉS KORA

100. oldal –

; nálunk nemcsak kutyába se vették,
nség elvévé igyekeztek átformálni.
lenkinek. Legyen meggyőződve róla,
ik, holnap a többire kerül a sor.
van pecsételve, hamar el fog pusz-
értékek is pusztulnak vele, de a
tálisak. Mit gefangen, mitgehangen.
látok. S csak azt kívánom, hogy ne
végig megérnem itt. Szeretem az
érek.
a nyáron mégiscsak találkozhatunk,
el köszönti igaz barátja
ülep Lajos ——————————→|

m2
Közönségszolgálat: 331-9799

5.32: Hajnali gondolatok 203637216
5.35: Agrárvilág 4277571
5.50–9.00: Nap-kelte (190') 93710281
9.00: 100 kép a XX. századról 64246
100/88.: 1987 – Uwe Barschel halála
9.10: Úton Európa-magazin 9983858
9.35: Panoráma (ism.) 7835620
10.05: A Miskolci Szimfonikus Zenekar hangversenye (73')
Vezényel: Kovács László
Műsoron: Weber: Oberon – nyitány
Saint-Saëns: a-moll gordonkaverseny
Schumann: II. szimfónia C-dúr op. 61.
Közreműködik: Fenyő László – gordonka 7109552
11.20: Járóföld Somló királynő
Rend.: Bakos Katalin 5149620
12.00: Déli harangszó
12.00: A zsaruk királya
Német bűnügyi tévéfilmsor. (47')
17/9.: Kincs a hóhértoronyban 88129
12.50: Johann Strauss
Emlékezés minden idők legnépszerűbb, legtöbbet játszott szerzőjére Johann Straussra 9468484
13.45: Világvédett lehetne
Pincefalu – Hajós
Szerk.-rend.: Szabados Tamás 1013823
14.00: Vár egy vonat rád...
Spirituálék magyarul
Szerk.: Nemlaha György. Rend.: Bilicsi Erzsébet 8939
14.30: Több mint doktor
Olasz tévéfilmsor. (54')
32/30.: A felelősség 4901939

DUNA
Közönségszolgálat: 489-1661

5.10: A Vatikáni Rádió adása 1247262
5.30–8.30: Indul a nap Hírmagazin 87681991
8.30: Hungarorama Kitekintő 4971858
8.35: Műsorismertetés
8.40: Tálentum
Csernus Mariann (ism.) 3725465
9.10: Verbunkok a Kárpát-medencében Sárköz 9097945
9.15: Gyepsori krónikások
„Mi másoknál messzebbről jöttünk"
Magyar rövidfilm (1995 – 20')
Rend.: Szegezdy János 5594736
9.35: Szívtipró gimi 61. (ism. – 44') 1374397
10.20: Mozidélelőtt – A ház emlékei
Magyar játékfilm (2002 – ism. – 87')
Rend.: Zsigmond Dezső. Szereplők: Nagy Mari, Rajhona Ádám, Nagy Anna, Nagy-Kálózy Eszter 7111113
11.50: Híradó 3890755
12.00: Déli harangszó
Műsorismertetés
Vers Mezei András: Budapest naplementében 50561
12.10: Gazdakör (ism.) 9182823
12.25: Isten kezében 851465
Számvetés a református egyházban
12.55: Végre Magyar játékfilm
(1941 – FF – ism. – 78')
Rend.: Farkas Zoltán 5289533
14.15: Magyar történelmi arcképcsarnok
Klösz György (ism.) 648303
14.45: Költői percek
Ágh István: Gellérthegyi pillanatok
Portréfilm-sor. (2002)
A verset a költő mondja el. 4257378

y az arányásók között

,nagyobb lehetőségét látja ab-
ba utazott arányásók számára
en látja meggazdagodása útját.
onba ér, rájön, a dolgok egyál-
isak, mint hitte...

e Place

hogy hazaviszi Clevelandbe a
szi Megant, hogy találkozhas-
aellel az elutazása előtt, de ezt
megakadályozni, így Kimberly
Alison elveszti a gyermekét...

úlra nem lövünk

nincas éveiben jár, és úgy érzi,
étéből. Egy nap ismeretlen férfi-
otelszobában. A férfi meghal az
e elmenekül, de elveszíti a tár-
lnek az igazi bonyodalmak...

a gyermekemért

leukémiás, és biztos halál vár
gy csontvelődonort a számára.
t a szülők életet adnak még
an reménykedve, hogy a kicsi
k...

RTL Klub 14.50: Kungfu

Caine, Peter és Kermit részt vesz egy esküvőn, amelyet egy sétahajón tartanak. Peter azonnal megérzi, hogy valami nincs rendben. Kermit hamarosan rájön, hogy a fedélzeten van egy volt CIA-ügynök, akit már évek óta halottnak hittek. Megérzésük nem csal: Selinger ugyanis el akarja rabolni a hajót, amelynek fedélzetére korábban nukleáris rakétákat csempészett. Nem kis feladat vár Caine-re és Peterre...

A tudatára ébredés olyan, mint amikor fekete festéket szórsz a levegőbe: azt sohasem fested feketére. Bármi történjék is veled, tiszta maradsz. Megmarad a békéd.

RTL Klub 16.20: Miami Vice

Crockett két meggyilkolt rendőr ügyében kezd nyomozást, ám nem elég, hogy szembesülnie kell munkatársai halálával, még az autóját is ellopják...

RTL Klub 0.05: Maffiózók

Tony előkészíti Furio érkezését: Paulie-t és Silviót előlépteti, Pussyt viszont lefokozza, aki ezért panaszkodik Lipari ügynöknek, és mindennek elmondja Furiót. Tony rajtakapja Richie-t és Parvatit, akik húsz év után újrakezdték viszonyukat. Christopher színjátszókörbe jár, ahol annyira hatalmába kerítik az érzelmei, hogy megüti az egyik társát. Tony elveszettnek érzi magát, ezért egy családsegítőhöz fordul tanácsért, aki nem olyan jó hallgatóság, mint dr. Melfi, de remek pletykákkal tud szolgálni a Sopranókról, s Tony így tudja meg, hogy az apja is pánikbetegségben szenvedett. Dr. Melfi eközben saját analízisekor rájön, hogy tulajdonképpen hiányzik neki az az izgalom, amit veszélyes betege jelentett neki, arról nem is beszélve, hogy el kell ismernie, férfiként is vonzónak találja. Úgy dönt, hogy felajánlja neki a kezelés folytatását...

Murádin Jenő

A kőfaragástól a szobrászatig

Klősz József (1843–1922)

Pályaképének fölvetítése a historizmus erdélyi szobrászatának előzményeire és kibontakozására vet fényt.

Szülővárosában, Kolozsvárt Klősz József hosszú ideig mind az emlékmű- és épületszobrászatban, mind a síremlékplasztikában egyedül képviselte a téralakítás művészetét. S bár munkásságának értékeit elfedték a későbbi mozgalmas idők, a millenáris évek nagy megvalósulásai, életútja a korszakra jellemző helyzetképeket mutatja föl. Legfőképpen azt, hogy a köztéri szobrászat felívelő szakaszában is mindvégig jelen voltak az iparos rétegekből kiemelkedő mesterek, kőfaragók, vállalkozók, vagy éppen, mint az ő esetében, az olykor művészi szintet megütő, szobrászi ambíciókat melengető alkotók.

Kőfaragás és szobrászat a Kárpát-medence keleti régióiban a 19. század derekán, de még később sem válik szét élesen egymástól. Ha feltűnnek kivételes tehetségek, bizonyos, hogy a lendületesen fejlődő magyar főváros, Pest elszívja őket a vidékről. De akár Pesten, a nagy lehetőségek színterén sem olyan egyszerű és egyértelmű a váltás, a szabadfoglalkozású művész, akadémiai iskolázottságú szobrász mindenképp kívánatos autonóm térnyerése. Gerenday Antal (1818–1887) példája erre a legszemléletesebb. A nagy kőfaragó műhelyt és sírkő lerakatokat fönntartó Gerenday emlékművek sorát, alakos ábrázolású síremlékeket, de akár köztéren fölállított büsztöket (Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor) tervezett és kivitelezett.

Az erdélyi Klősz József pályája is ebbe a képletbe illik bele. Ugyanolyan célok és ideálok lelkesítették, mint az egy nemzedékkel idősebb Gerendayt, akivel még munkakapcsolatba is került. Különbség az, hogy mögötte nem állott nagyvállalkozói háttér, ilyen elképzelései és lehetőségei nem is voltak. Megbízatásai során építészekkel, kőfaragó műhelyekkel működött együtt.

Klősz József, „egy helybeli polgár fia”[1] Kolozsvárt, 1843-ban született. Családjáról keveset tudunk, de ami kiderül, az mintegy képletszerűen vetíthető rá a város átalakuló társadalmának népmozgalmi viszonyaira.

Azon a szépen faragott sírkövön, melyet a szobrász a Házsongárdi temető lutheránus sírkertjében szüleinek állított, az apa még Michael Kloesz néven szerepel. Német a felirat, gót betűs a véset. Ám fél évszázaddal később, amikor a szobrász is megtért az anyaföldhöz, a kövön a német szöveg alján már magyar a felirat: Klősz József. Olyanformán írva, ahogyan az elhunyt élete nagyobb részében a nevét használta. Német származása anyai részről is egyértelmű (anyja neve Akeszmann Terezia), de ő már más kultúrában, magyar érzelemben illeszkedett kora társadalmába. Korántsem egyedi eset az övé. Az erdélyi szász települések tömbjétől elszigetelt régióban, Kolozsváron és környékén az asszimiláció a polgárosodás korában erősen fölgyorsult. Messze távolodtak azok az idők, amikor még a magyar–szász aránylagosság gyakorlata határozta meg a városvezetés egyensúlyát. A kolozsvári németség aránya a 19. század végére 4 százalékra esett vissza[2], majd tovább apadt.

---

[1] Magyar Polgár, 1867. április 17. I. évf. 10. 41.

[2] Népszámlálási adatok szerint 1891-ben Kolozsvárnak 27 000 magyar, 1336 német (4.1 százalék) és 3226 román lakosa volt. 1910-ben a németség számaránya már 3 százalékra csökkent.

Öntudatos városépítő polgárság lakta Erdély szellemi központját, Kolozsvárt. Mindegy, hogy milyen rétegből jött, nemzetsége, nyelve is közömbös, amikor tehetett valamit élettere jobbításáért. Azok a kezdeményezések, melyek a 19. század második harmadától fölgyorsították a korszerű városkép kialakítását, szinte egyszólamú közösségi akaratból történtek. A város főterének színeváltozása, a Fellegvár vagy a Sétatér rendezése, Szépítő Egyletük látványos működése mindannyiunknak közös ügye volt. Igencsak jellemző a város német közösségéből kiemelkedő Schütz János (1814–1877) esete, aki a 48-as időket követő abszolutizmus nyomasztó légkörében 50 ezer forintnyi önkéntes megajánlást gyűjtött egybe Kolozsvár főterének rendezésére, a Szent Mihály templom körüli épületek lebontására. Róla és a hozzá hasonlókról mondta a Kolozsvárt nyomorgató Urban ezredes: „Rosszabbak, mint az igazi magyarok".[3] Ő akár példaképe is lehetett a kőfaragó iparosságból magasabb szintre lépett Klősz Józsefnek.

A Kloesz (Klősz) családot Kolozsvár házbirtokosai között találjuk a 19. század derekán. Kloesz István a Belmagyar utcával párhuzamos Hosszú-szappany utca 383. szám alatt lakott, mely ház és telek az 1869-es új utcaszámozás szerint a 23-as számot kapta.[4] A háztulajdonosi státus bizonyos polgári rangot jelentett, ha nem is feltétlenül jó módot.

Klősz József helyi mesterektől tanulta a kőfaragást. Nyomon követhető névhasználatának változása és beazonosítható lakhelye, illetve műhelye is a város különböző részein. Míg megbízatásai során először családjuk német nevén szerepel, azután egyre inkább a Klész, Klösz vagy Klősz néven találkozunk vele. A róla szóló írásokban a magyaros kiejtésnek jobban megfelelő Klősz névváltozat vált általánossá. Ezért említjük e tanulmányban is ebben a formában.

Családalapítása után előbb a Pap utcára nyíló Esterházy utcában (21. szám), majd a Malomárok mentén húzódó Kisszamos utcában (6. szám) lakott. Végül a kertes Tisztviselő telepen, a Nicolae Iorga utca 6. szám alatt volt utolsó lakása.

*

A 19. század derekán egészen rendkívüli munkalehetőséget kínált a kolozsvári iparosoknak a város főterén álló Szent Mihály templom monumentális tornyának építése. Közel negyedszázadon át dolgoztak rajta pallérok, kőművesek és nagy számban kőfaragók.

A gótikus plébániatemplom egykori barokk tornya villámcsapás és földrengés miatt annyira megsérült, hogy 1763-ban le kellett bontani. Úgy állt, sokáig csonkán az épület, míg a következő évszázadban mozgalom nem indult egy új torony fölépítésére. Kedves István kolozsvári plébánosé az érdem, hogy ez meg is valósulhatott. A több benyújtott terv közül egy neogót változatot fogadtak el, amely igen szerencsésen a 14. századi templomépület csúcsíves elemeinek, díszítő formáinak fölhasználását követte. 1837-ben kezdték el az alapozást, és 1859-ben jutottak el a 80 méter magas torony befedéséig. Ezután a díszítő munkálatok még egy ideig eltartottak, véglegesen 1862-ben fejeződtek be. A hatalmas építmény a templom impozáns tömegével együtt mindmáig emblematikusan határozza meg Kolozsvár városképét.

A torony nagyrészt azokból a kövekből épült, melyet a városfalak és bástyák egy részének lebontásából nyertek. Erre történeti szempontok sajnálatos figyelembe vétele nélkül a városi hatóság adott engedélyt. Kőfaragók, kőművesek elsődleges feladata az volt, hogy az így kitermelt tömböket felhasználhatóvá tegyék. A munka

[3] Kőváry László: *Visszaemlékezés Schütz Jánosra*. Magyar Polgár, 1900. január 11. XXIII. évf. 8. 1–2.
[4] *Szabad királyi Kolozsvár város házbirtokosainak névsora*. Összeállította Bodányi Sándor. Kolozsvárott (1869). 9.

befejező fázisaként került sor a fiatornyok kifaragására, a díszítmények terv szerinti megalkotására. Ebben a munkában vállalt részt a fiatal Klősz József, tapasztalt kőfaragó mesterek irányításával. A tizenéves fiatalember ekkor szerezte azt a kézügyességet és gyakorlatot, melynek egész pályája során a legnagyobb hasznát vette. Mesterei pontos minták alapján kőrózsák faragását bízták rá. Ezek a kőrózsák és kúszólevelek csipkézik és oldják–légiesítik a torony hatalmas, robusztus tömbjét.[5]

A toronyépítésnél szerzett tapasztalat segítette hozzá a pályakezdő Klősz Józsefet megrendelések sorához. Leginkább a temető művészete, a sírkőfaragás biztosított számára munkát. Így voltak ezzel mások is abban a korban. Még az a feltevés is megkockáztatható, hogy a kolozsvári Házsongárdi temetőben olyan feltűnően sok neogót sírkő eredetét éppen a helyi kőfaragóknak a torony felépítésénél szerzett gyakorlata és a stílusformáló példa magyarázza.

Klősz József már a kezdetektől vidéken is kapott ilyen megrendeléseket. 1867-ben a szászrégeni temetőben szucsági kőből a Trombitás család síremlékét készítette el. Ennek érdekessége az, hogy a rajzát, a kivitelezési tervet Gerenday Antal készítette.[6] Gerenday akkoriban tervezte nagy erdélyi sírkőraktárának megnyitását, melyre a következő év nyarán került sor.[7]

Az 1867-es év különösen fontos volt Klősz pályáján. Ekkor alkotta meg első önálló plasztikai munkáját, és az a kiegyezés felszabadult hanguatában azonnal fölállításra került. Széchenyi István szobráról van szó, amely sok éven át Kolozsvár egyik terét díszítette.

Széchenyi szobrát, egy büsztöt, Klősz nem megrendelésre készítette. Számolt azonban kétségkívül a lehetőséggel, hogy köztéri fölállításának komoly esélyei lehetnek. Történt, hogy 1865-ben nagyobb térrendezésre került sor Kolozsváron. Kikövezték, megnagyobbították a városfalon kívüli egyébként is tágas teret, az egykori Barompiacot, melyet egyúttal Széchenyi térre kereszteltek el. Felújították a régi kutat is, amely a tér közepén állott. A kút díszessé formált kerete lett az a hely, ahova a szobor elhelyezését alkotója talán eleve elképzelte.

Szobrának elkészülte után Klősz meghívta műhelyébe „a városi bizottmány" tagjait, s miután azok elismeréssel nyilatkoztak alkotásáról, ingyen fölajánlotta a városnak. Egyben ő maga tett javaslatot arra, hogy a büsztöt a Széchenyi téri kúton helyezzék el.[8] Erre még abban az évben, 1867-ben sor került. Így született hosszú évek után Kolozsvár második világi témájú köztéri szobra. (Az elsőt, a Karolina-oszlopot, a bécsi Iosef Klieber domborműveivel 1831. október 4-én avatták föl.)

A Széchenyi-szobor sorsa tiszta képlete, mintegy látlelete a magyar emlékművek viszontagságos helyzetének a 20. századi politikai változások sodrában. A szobrot 1919-ben az erdélyi részek román megszállásakor ledöntötték, és megrongálták, a bécsi döntést követően, 1943 nyarán a felújított közkútra ismét visszahelyezték,[9] majd az 1944-es frontátvonulás után véglegesen eltűntették. Sajnálatosan, mindeddig egyetlen használható fénykép sem került elő róla.

A város azzal honorálta a szobrász ajándékát, hogy külföldi tanulmányútjához segítséget adott. Így Klősz az 1867-es párizsi világkiállítás idején a francia fővárosba utazhatott, ahol kiállításokat látogatott és építészeti emlékeket csodált meg.

---

[5] Klősz neve nem bukkan föl az építkezést kísérő iratokban és szerződésekben. Túl fiatal és kezdő volt még a szakmában, s a nagyszámú kőfaragót a pallérok alkalmazták és fizették. (Vö: Entz Géza Antal: *A kolozsvári Szent-Mihály templom neogótikus harangtornya.* Ars Hungarica, 1982. X. évf. 2. 243–287.)

[6] Kolozsvári Közlöny, 1867. március 7. XII. évf. 29. 126.

[7] *Gerenday Antal.* Magyar Polgár, 1868. augusztus 23. II. évf. 100. 406.

[8] *Klész József.* Korunk, 1867. április 17. VII. évf. 46. 3.

[9] *Széchenyi István mellszobrát visszahelyezték a Széchenyi téri régi közkútra.* Keleti Újság, 1943. augusztus 22. XXVI. évf. 189. 3.

Párizs után Bécs, majd Pest következett, ahol hosszabb időt töltött, megrendeléseket is kapott. Életrajzi följegyzéseiben[10] tett említést arról, hogy az osztrák fővárosban Vilmos főherceg palotájának díszítésén dolgozott. A palota homlokzatának antikizáló, görögös szobordíszeit faragta márványba. Pesten szintén középületekre (de magánházakra is) mintázott vagy faragott plasztikai díszeket.

Hazatérve 1873-ban gróf Andrássy Gyula büsztjét faragta meg, melyet a bécsi világkiállításra szánt. Ugyanakkor szerette volna alkotását térszoborként is fölállítani. A külügyminiszterről készült és sajtóbeszámolók szerint igencsak „élethű" szobra[11] úgy került ki az 1873. május elsején megnyílt világkiállításra, hogy megalkotója közületi támogatással maga is elutazhatott Bécsbe. Miután a szobor a kiállításon dicséretben részesült és hazakerült, Klősz – mint korábban a Széchenyi-szobrot – fölajánlotta a városnak. Ezt is egy díszkútra tervezték volna, melyet a Külszén utcában (a későbbi Majális utca elején) építettek meg. Jóllehet a városi tanács elfogadta Klősz ajánlatát, az építésvezető tisztviselő ellenkezésén a terv mégis elbukott.[12]

Vállalkozásaiban Klősz József szinte már a kezdetektől maga mögött tudhatta a kolozsvári Iparos Egylet támogatását. Ez a szakmai egyesület, melynek teljes története még föltárásra vár, hangsúlyos szerepet vállalt a város gazdasági-ipari, végső soron polgári fölemelkedésében. Az Iparos Egylet 1860-ban jött létre, és szervező, összefogó munkájában a kiegyezést követő évektől kezdve kapott igazi lendületet. Tagjaiknak nem csak szakmai eligazítást nyújtottak (olvasó egyletük, könyvtáruk működött) és érdekképviseletüket vállalták, hanem az országos vásárokon, hazai és külföldi kiállításokon való részvételüket is messzemenően támogatták. Csak példaként, az 1873-as bécsi világkiállításra több tagtársuk, így Klősz József is, az egylet pénzügyi hozzájárulásával (esetenként az útiköltség fedezésével) utazhatott el.[13] Ugyanígy kaptak segítséget a résztvevők az 1879-es székesfehérvári és 1885-ös budapesti országos kiállításokra is. Klősz mellett 1882-től Bertha Mihály is tagja lett az Iparos Egyletnek; így most már „két szobrászt" tartottak számon.[14] Bertha szintén az a típusú kőfaragó mester és épületszobrász volt, akinek keze alól igényes plasztikai munkák kerültek ki. Így nem véletlen, hogy Klősznek legközvetlenebb munkatársa lett; számos vállalkozás a kettejük neve alatt valósult meg. Munka pedig bőven akadt, különösen azután, hogy a század vége felé Kolozsvár városfejlődése igen erős lendületet vett. A kőfaragás mellett, mely minden időben drága volt, az 1870-es évektől a kevésbé igényes külső plasztikai díszítéseknél a gipsz és cement használata nyert egyre nagyobb teret. Ennek meghonosításában Klősz József vállalt Kolozsváron kezdeményező szerepet, elkerülve, ahol lehetett a túl olcsó és sematikus megoldásokat. „Városunknak – írta 1912-ben, Klősz pályakezdésének 50 éves jubileumán a kolozsvári Ellenzék – alig van monumentálisabb épülete, melynek jelentékenyebb művészi beccsel bíró szobrászati munkáit nem ő készítette volna."[15]

---

[10] Klősz életrajzi feljegyzéseket hagyott hátra, melyekből egy róla szóló emlékezés bővebben idézett (Ellenzék, 1938. ápr. 10.) A kézirat azonban özv. Klősz Józsefné elhunytakor (1945. ápr. 28.) ismeretlen helyre került vagy elkallódott.

[11] *Klész József.* Kolozsvári Közlöny, 1873. márc. 27. XVIII. évf. 71. 3.

[12] *A Külszén utcában.* Kelet, 1876. október 6. VI. évf. 228. 899.

[13] Bécsből hazatérve 1873. október 12-én „Klősz József szobrász és Zehmann Jakab lakatos" tett jelentést a testületnek.

[14] A Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara Jelentése az 1883, 1884 és 1885. években. Kolozsvárt, 1886. 272.

[15] *Klősz József jubileuma.* Ellenzék, 1912. április 30. XXXIII. évf. 98. 4. – Dolgozott más városokban is, például Szebenben és Zilahon; épületdíszítéseket, emléktáblákat, vármegyei címert faragott.

A kolozsvári Iparos Egylet 1883 tavaszán Benigni Sámuel elnök előterjesztésére határozatot hozott arról, hogy a városfőtér északi során új székházat emel. A Hincz-féle telek helyén álló romladozó épületüket lebontották, és Maetz Frigyest, a város jó nevű építészét bízták meg a tervezéssel. Így született az a máig meglévő egyemeletes épület, amely harmonikusan illeszkedett be Kolozsvár központjának eklektikus házai közé. Mi sem volt természetesebb, mint hogy a díszes homlokzat kialakításával saját tagjaik közül Klősz Józsefet és Bertha Mihályt bízzák meg.

Az épület eresze fölé tervezett posztamentumon két magas kőgúla között kapott helyet négy szobor: az ipar, a kereskedelem, a művészetek és tudomány allegorikus alakjai. Az attribútumokat hordozó szoborminták 1884 áprilisában Bécsből érkeztek Kolozsvárra az Iparos Egylet számára. Ezeket faragta bácsitoroki kőbe Bertha műhelyében a munkát fölvállaló két szobrász.[16] Ezen kívül két, ugyancsak allegorikus nőalak került a homlokzat emeleti traktusán az ablakok között kialakított szoborfülkékbe. A tágas gyűléstermet, könyvtárszobát, irodákat magába foglaló épület, szobordíszes homlokzatával együtt 1884 végére már készen állott. November 30-án avatták föl ünnepélyesen.[17]

Régi fényképeken még együtt láthatók mind a homlokzaton, mind a fülkékben elhelyezett szobrok. Mára már csak az utóbbi kettő maradt meg. Valamikor a két világháború között szedhették le a négy allegorikus szoboralakot a posztamentumról, feltehetően meggyengült rögzítésük miatt, biztonsági meggondolásokból.

Nem sokkal később Klősznek a budapesti országos kiállításon elért sikeréről érkeztek hírek.

A kor jelentős eseménye volt 1885-ben ez a nagyszabású rendezvény, amely Magyarország minden régióját mozgósította. Kolozsváron Finály Henrik a szervezési „előbizottság" vezetője még az év elején felkereste Klősz műtermét, hogy előkészületeiről tájékozódjék. Ott láthatta azt a szobrot (egyelőre agyagból), melyet alkotója a kiállításra szánt.[18] A *Vigadó alföldi csikós* című szobor nagyon is láthatóan Izsó Miklós formaalkotását követte. Klősz nem is tagadta ezt a hatást, vagy áthallást, mivel az elhunyt Izsó munkáit a legnagyobb megbecsüléssel értékelte. A megmintázott jelenet Tóth Ede nevezetes népszínművéből, a *Falu rosszából* való. A modell a darab fő hőse, Göndör Sándor elképzelt alakja. A szobrot még a kiállítás idején a Párizsi Magyar Társulat akarta megszerezni, de Klősz végül is az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesületnek, az EMKÉ-nek ajándékozta.[19]

*

Kulturális egyesületekkel, köztük éppen az EMKÉ-val való kapcsolata révén jutott Klősz és munkatársa, Bertha is jelentős megrendelésekhez.

Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület 1890–91-ben építette föl impozáns kétemeletes székházát Kolozsváron az egykori Trencsin térnek a Külső-Magyar utca felé eső sarkán. Olyan hatalmas beruházást jelentett ez az építkezés a magyarság kulturális érdekvédő szervezetének, mely meghaladta hitelképességüket. Emiatt az ingatlantól, melynek nagy részét amúgy is bérbe adták, másfél évtizeddel később fájó szívvel meg kellett válniuk.

Az építkezések kezdetén a kilátások még nem látszottak ennyire reménytelennek. A palota (előbb a MÁV, majd a román Vasútigazgatóság székháza) díszes homlokzataival máig meghatározója lett a tér arculatának. Klősz József egyéb

[16] *Az iparos egylet*. Ellenzék, 1884. április 18. V. évf. 90. 3.
[17] Török István: A kolozsvári Iparos Egylet története 1860–1885-ig. Kolozsvárt, 1888.
[18] Kolozsvári Közlöny, 1885. március 1. VI. évf. 50. 3.
[19] *Kloesz József*. Ellenzék, 1885. március 14, VI. évf. 61. 3.

épületszobrászi munkák mellett a keleti és északi homlokzat timpanonjainak szobordíszes, térkitöltő plasztikáját tervezte és kivitelezte. Allegorikus alakok tartanak nyitott könyvet, egyiken az EMKE alapításának dátumával (1885), másikon az építkezés befejezésének évszámával (1891). A könyvet tartó fiúaktokat palmettás növénydíszek keretezik, alól oroszlánfejjel. Klősz az EMKE tagjaként az építkezés befejeztével honoráriumából 50 forint visszautalásával segítette a szervezetet.[20]

A következő évben, 1892-ben az erdélyi magyar színjátszás százéves évfordulójának ünnepségeit rendezték Kolozsváron. Ez alkalommal *Emlékkönyv*et adtak ki, és emléktáblával jelölték meg a Rhédey-házat, ahol az első, tartósan és folyamatosan működő színtársulat előadásait tartotta. Az Erdélyi Irodalmi Társaság védnökségével alakult rendező bizottság Pákei Lajost (1853–1921), a város nagynevű építészét kérte föl az emléktábla megtervezésére. A feliratos emléktábla fekete svéd gránitból készült, melyet a színjátszásra utaló szimbólumokkal és díszes kartussal bácsitoroki kőből rokokó díszítésű keret fogott körül. A szobrászati rész Klősz József és Bertha Mihály munkája, a kőfaragást a Nagy testvérek műhelyében végezték.[21]

A kereteivel együtt közel 2 m magas és 1 m széles tábla, melyet ünnepi alkalmakkor megkoszorúztak, a Belső Szén (a későbbi Jókai) utcában a Rhédey-ház utcai frontján áll, és feliratában pontos eligazítással szolgál a hely nevezetességét illetően.

Ebben a házban kezdette meg előadásait
1792. nov. 11-én
az Erdélyi Magyar Nemes
Színjátszó Társaság
„nyelvünk dicsőségére és a nemzeti
tiszta érzés gyarapítására."
Ennek emlékére helyezte ide e táblát
a száz éves ünnepet rendező bizottság
1892. nov. 11-én
A ház tulajdonosa, br. Horváth Ödönné
Gr. Rhédey Johanna nemes adományából

Már a millenáris időkben, illetve a századelőn megvalósult alkotásokhoz kapcsolódik Klősz József két köztéri-plasztikai munkája. Ezek: a nagyenyedi diákhősök emlékműve és a kolozsvári Mátyás-szobor nagyméretű Hunyadi-címere.

Nagyenyed, a kollégium városa, az ezredéves ünnepségekre időzítetten valósította meg a régebben melengetett tervet, a Rákóczi-szabadságharc idején a labanc támadásban elesett diákok emlékművének fölállítását. A hősies ellenállás története Jókainak *A nagyenyedi két fűzfa* című művében magasztosult föl és vált általánosan ismertté. Tiege báró labancai, fosztogató horda kíséretében 1704. március 16-án, virágvasárnapon dúlták föl a várost. A kollégium mögötti Őrhegyre menekült diákság és polgárság kétségbeesett védekezésbe kezdett, nagy vérveszteséggel megfutamítva végül a fosztogatókat. Korabeli följegyzés szerint 28 diák és tanár esett el a küzdelemben. Közülük az ismert, földerített nevek kerültek föl a Kápolna-dombon, a város Sétaterén fölállított emlékműre.[22]

---

[20] *Az EMKE-palota befejezése alkalmából.* Kolozsvár, 1891. szeptember 14. V. évf. 207. 3.

[21] Hegyesy Vilmos: *Emlékkönyv az erdélyi magyar színjátszás száz éves jubileuma alkalmából.* Kolozsvárt, 1892. 84–85.; Gaal György: *Ház a Főtér sarkán – A kolozsvári Rhédey-palota.* Kolozsvár, 2004. 71–83.

[22] Vita Zsigmond: *Enyedi séta a diákemlékműhöz.* Új Élet, 1979. XXII. évf. 4. 12–13.; Vita Zsigmond: *Az enyedi kohó.* Budapest. 1986. 193–197.

Az emlékműállítás kezdeményezője a kollégiumi értesítők szerint az Ifjúsági Önképző Kör volt, melynek tagjai a pénzalapok gyűjtését is elindították.[23] Azután a város vállalta át az ügyet, és finanszírozta a hiányzó költségeket. Megmaradt a Nagyenyedi Dokumentációs Könyvtárban az a plakát, melyből kiderül, hogy a kétnapos millenáris ünnepségek fénypontja, 1896. május 10-én az emlékmű ünnepi fölavatása lett.

Egy oltárkő oldallapjain sorakoznak a diákhősök nevei. Ennek vízszintes részén finom lapos vésésben fűzfabotok utalnak jelképszerűen a történetre. Vasrács fogja körül a feliratos asztalt, melynek fölébe oszlopos félkupolás baldachinszerű védőtető borul. A bevésett feliratok szerint a tervezők neve Zyzda és Király (kilétük közelebbről felderíthetetlen), a kivitelezők Klősz és Bertha. Nem tudjuk biztosan, kinek milyen része volt a terv végleges kidolgozásában. A kifejezetten historikus ízlésű oszlopokon nyugvó kupola a Klősszel gyakran és szívesen dolgozó Pákei Lajos építészetének formaelemeit mutatja. A kőbe vésett oroszlánfejek pedig azonosak az EMKE-székházon levő Klősz-féle díszítménnyel.

A szerény, csendes természetű Klősz Józsefnek talán a legnagyobb elégtételt az nyújtotta, hogy Fadrusz János őt bízta meg a Mátyás-szobor Hunyadi-címerének kifaragásával. Fadrusz 1902 őszén egyidőben dolgozott a kolozsvári és a zilahi (Wesselényi-) szobor fölavatásának előkészületein. Számtalan teendője között, bár gyakran járt le a helyszínre, minden részletre nem maradt ideje. Klőszt úgy ismerte meg, mint kiváló kézügyességű kőfaragót és szobrászt, akire rábízhatta a nagyméretű kőcímer megalkotását. A hollós-gyűrűs Hunyadi címer, fölötte a magyar koronával a Pákei Lajos tervezte talapzatra került, a felirat alá fölerősítve. Fadrusz folyamatosan ellenőrizte a szoborállítás munkálatait, a címer vésésébe olykor maga is beledolgozott.[24] Ez a címer ékesítette a szobrot az I. világháborút követő közhatalomváltozásig. A bevonuló román hadsereg nyomán elszabadult emlékmű romboló indulatokkal a Hunyadi-címert összetörték, a szobor magyar feliratát leverték.

*

Visszalépve az időben Klősznek *a temető művészetében* megvalósult terveit kell számba vennünk. Ezek alkotásainak megszakítatlan és legegységesebb vonulatát képezik.

Több nemzedék áldozatkészsége és alkotói hozzáállása kellett ahhoz, hogy a nevezetes Házsongárdi temető Erdély legszebb és leggazdagabb sírkertjévé váljék, amely még mai lepusztult állapotában is Kolozsvár egyik idegenforgalmi látványossága maradt. A historizmus kora éppenséggel döntő módon járult hozzá a temető művészi arculatának kialakításához. Ez az a korzsak, amikor a családi kezdeményezéseken túl a polgári társadalom a saját önbecsülésének normájává tette, hogy nagyjainak emlékét közösségi összefogással megörökítse. Közadakozásból így születtek azok a művek, díszes sírkövek, szoborportrék, címeres emlékek, melyeknek fölavatását bensőséges ünnepségek kísérték. Kagerbauer Antal után Pákei Lajos a leggyakrabban fölkért építész a síremlék-tervek elkészítésére. A kivitelezéseknél azután kőfaragók, szobrászok jutottak munkához. Klősz József, Kozma Erzsébet, Szeszák Ferenc, Füredi Richárd, majd Szabó Vera, Vágó Gábor plasztikai alkotásai kerültek fölállításra, tapasztalt kőfaragó mesterek hozzájárulásával.

Pákei és Klősz együttműködése legelébb is ezeknél a megrendeléseknél állandósult. Példamutatónak bizonyult és további vállalkozásokra ösztönzött Kéler Ilona színvonalas művészi síremlékének megalkotása 1883-ban.

---

[23] Györffy Dénes könyvtárigazgató (Nagyenyed) szíves közlése.

[24] Murádin Jenő: *Fadrusz – Két szobor száz éve*. Kolozsvár, 2002. 57, 85.

Kéler Ilona (1860–1880) színésznőnek a kolozsváriak kedvencének korai halála általános részvétet keltett. Már 1881-ben elhatározták művészi faragású síremlékének fölállítását. Húzódott azonban a dolog, nem annyira az adományok összegyűjtése, mint inkább az elgondolás igényessége miatt. Pákei Lajos vállalkozott a terv elkészítésére, az elhunyt színésznő profilban megörökített portréjának megmintázását és próbaöntését Klősz Józsefre bízva. A síremlék-bizottság (mely minden ilyen esetben a szervezés összehangolására alakult) 1882 áprilisában fogadta el Pákei tervét és Klősz bemutatott gipszmintáját. A plasztikai kivitelezésre 1000 forint honoráriumért Klősz József kapott megbízást. Olyan általános tetszést aratott az elképzelés, hogy a bizottság – mint a Kolozsvári Közlöny beszámolt róla – „inkább várni határozta el magát, csakhogy e terv valósuljon."[25] Közben a színésznő hamvait a temetőnek egy központi, exponáltabb helyére vitték át, ahol az emlékmű jobban érvényesült. A síkból erőteljesen kiemelkedő, dúsan omló hajjal megmintázott domborműves portrét cserfakoszorú keretezi, a felirat alatt színészmaszkokkal. A portrét a felirattal együtt egy neoreneszánsz ízlésű keret fogja körül, végül az egész beépül egy ion oszlopokkal támasztott, timpanonos építménybe, ahogyan Pákei más síremlékeinél is látjuk. A kőfaragó munkát (bácsitoroki kőből) Nagy János és Reimann Károly végezték. Velük Klősz más síremlékeknél is rendszeresen együtt dolgozott. Kéler Ilona síremlékét 1883. október 28-án avatták föl. A Házsongárdi temető fő útvonalainak kereszteződésénél a II/C. parcellában áll.

Hasonlóképpen a nagy múltú kolozsvári színjátszás történetéhez kapcsolódik E. Kovács Gyula (1839–1899) márvány síremlékének fölállítása. A neves drámai színész, sok éven át a kolozsváriak ünnepelt művésze, a segesvári Petőfi-ünnepségen szavalat közben lett rosszul és halt meg agyvérzésben. Sírja kiemelt helyen, a Házsongárdi temető halottas kápolnája közelében áll. A színész profilban ábrázolt karakteres képmását Klősz József tervezése szerint faragták karrarai márványba. Az ovális alakú dombormű a Budapestről rendelt hármas tagolású fekete szienit oszlop felső részét díszíti. Leleplezéséről 1901. november 1-én, halottak napján, a budapesti Vasárnapi Újság is fényképes tudósításban számolt be.[26]

A Házsongárd gyarapodó szoboremlékei között ugyanilyen figyelmet keltett Salamon János (1825–1899) domborműves sírkövének elkészülte. Legendás alakról van szó, Kolozsvár híres cigányprímásáról, akit Bem tábornok annyira kedvelt, s aki a nevezetes görgényszentimrei vadászatokon Rudolf trónörökösnek is játszott. Az erdélyi hadjárat idején, mint följegyezték, Bem különösen azt a mazurka-ütemes kesergőt szerette hallgatni, tábori zenésze, Salamon János előadásában – *Búsul a lengyel/Hona állapotján...* –, melynek szövegét lefordították neki. A Salamon-síremlék elkészítésére Nagy Gábor, módos vendéglőtulajdonos tett javaslatot. A megbízást fölvállaló Klősz József előbb agyagba mintázta meg a portrét, majd márványba faragta és gipsz változatban is elkészítette. A sírkő tervét Pákei Lajos készítette, a kőfaragó munkát Reimann Károly vállalta föl. Bár Klősz már 1900 nyarán elkészült a domborművel, a síremlék fölavatására a nehézkesen gyűlt adományok miatt csak 1903-ban került sor. Közben az Új Idők, Herczeg Ferenc lapja még az előkészületek idején közölte a Dunky fivérek fényképfelvételét Klősz domborművéről. A képen attribútumokkal, babérágak közé fogott hegedűvel és vonóval jelenik meg a híres cigányprímás portréja.[27]

---

[25] *Kéler Ilona síremlékének leleplezése.* Kolozsvári Közlöny, 1883. október 30. II. évf. 247. 762.

[26] *E. Kovács Gyula síremlékének leleplezése.* Vasárnapi Újság, 1901. 48. évf. 46. 746.

[27] Vayk: *Rudolf trónörökös cigánya.* Új Idők, 1900. november 11. VI. évf. 46. 434–435; – A Salamon-sírkő felirata: Népzenész volt / és az 1848–49-es önvédelmi harczban / Bem hadseregének kedvelt zenésze. / Emlékét megörökítette / a közönség kegyelete/1903

A forradalom és szabadságharc régen elmúlt korát idézte föl gróf Bethlen Gergely kései sírkőállítása. Az erdélyi arisztokrata, Bethlen Gergely példamutató bátorsággal küzdött Bem oldalán a vízaknai és piski csatában, majd az emigrációban, már tábornokként Garibaldi seregében. Miután 1867-ben amnesztiában részesült, hazatért Kolozsvárra, de váratlanul még abban az évben meghalt. Ideiglenesen Schütz János kriptájában temették el. A város évtizedek múltán, 1903-ban – tisztelete és megbecsülése jeléül –, hamvait díszsírhelyen helyezte végső nyugalomra. Ide készült a svéd gránit obeliszk, rajta a Klősz József faragta fehér márvány portréval, a fedőkövön a Bethlen-címerrel.[28]

*

A Házsongárdi temetőben Klősz vésője alól kikerült síremlékeknek ez még korántsem a teljes sora. Különösen szépek a Layda és a Schindler családok egészalakos szobordíszes emlékművei, és bőven lehetnek (vidéken is) azonosítatlan munkái. 1906-ból Megyeri Kálmán síremléke a legszebb, amely stílusváltásának is hangsúlyos bizonyítéka.

Egyházművészeti megrendeléseiről is tudunk. Zalatnán, a római katolikus egyház megbízásából készített nagyméretű (2 m magas) Nepomuki Szent János-szobrot, melyet a templom mellé állítottak föl[29]. Kolozsváron, a Iorga utcában, ahol utoljára lakott, egy ház falára a Lourdes-i Szűz szobrát faragta ki.

Érdemleges munkásságát említik a szakoktatásban; kolozsvári ipariskolákban kőfaragást és mintázást tanított. 1912-ben pályakezdésének 50. jubileumát ünnepelte csendes visszavonultságban.[30]

Alkotói munkásságát leginkább síremlékei nyomán lehet számba venni. Mesterség és művészet határán, egyikből a másikba átlendülve volt kőfaragó és szobrász. Épp úgy, ahogyan régmúlt korok lapicidáinak példáján látjuk.

Olyan korán lépett pályára, hogy akadémiai tudást nem szerezhetett. Hazai földön ennek még nem léteztek intézményei. Építészekkel együtt dolgozva jutott gyakran értékes ismeretekhez.

Hatott rá a romantika érzelemteli világa, és hangsúlyosan a historizmus kelléktárára épülő formaalkotás. Utolsó ismert munkáin, így a Layda és a Megyeri-síremlékeken a szecesszió művészete is megérintette.

Keveset írtak róla, ami visszahúzódó természetében is keresendő. Alkotásai, még a legjobbak is, ritkán jutottak világító fénybe.

Egy számára már idegen világban, szoborrombolások indulatai közepette érte a halál. 1922. november 2-án hunyt el Kolozsváron.[31] Családjuk sírkövére, melyet maga faragott az 1870-es években, odakerült az ő neve is.

Emlékét özvegye, Klősz Otília próbálta élesztgetni, de egy más szemléletű társadalomban és kisebbségi sorsban, erre alig volt esélye. Maga az özvegy is méltatlan szegénységbe jutott. Utoljára, mint említik, a Capitol mozgószínház igazgatója alkalmazta jegyszedőnek, hogy valami keresete legyen.[32]

A Házsongárdi temető művészeti emlékeivel foglalkozó kultúrtörténészek újabban kezdik fölfedezni Klősz számottevő hozzájárulását a méltán nevezetes sírkert szoboremlékeinek gyarapításához. Gaál György írja róla, érdemeit talán kis túlzással

---

[28] Miklósi-Sikes Csaba: *Fadrusz János és az erdélyi köztéri szobrászat a 19. században.* Székelyudvarhely – Sümeg, 2003. 100.

[29] A szobornak ma már csak a feliratos talapzata van meg és a cinterem szépen faragott kőkerítésének részlete.

[30] Ellenzék, 1912. április 30. XXXIII. évf. 98. 4.

[31] Kolozsvár polgármesteri hivatala. Elhunytak anyakönyve, 1922/1350.

[32] Gy.: *Klősz József szobrászról.* Ellenzék, 1938. április 10. LIX. évf. 83. 4.

hangsúlyozva: „Ma már csak nagyon kevesen tudják, hogy a múlt század utolsó negyedének legjobb kolozsvári szobrásza volt."[33]

Képaláírások:

A kolozsvári Szent Mihály-templom, neogót harangtornyával (fényképfelvétel az 1860-as évekből)

Kolozsvár, a Főtér északi oldala az Iparos Egylet szobordíszes székházával (fényképfelvétel az 1900-as évek elejéről)

A kolozsvári EMKE-palota homlokzati timpanonja Klősz József domborművével (Beyer M. Katalin fényképfelvétele, 1998)

A nagyenyedi diákhősök emlékműve, 1896 (Beyer M. Katalin fényképfelvétele, 1999)

A kolozsvári színjátszás kezdeteinek jubileumi emléktáblája, a Rhédey-házon, 1892

E. Kovács Gyula síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben

Salamon János síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben

Gróf Bethlen Gergely síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben

Kéler Ilona síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben

A Layda család síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben

A Kloesz (Klősz) család sírköve a Házsongárdban (Beyer M. Katalin rajza)

[33] Gaal György: *Tört kövön és porladó kereszten.* Kolozsvár, 2002. 101.

Maradjanak a levélszekrények
A régi utcai levélszekrények megtartására szólította föl a városképvédelmi bizottság a Magyar Postát. 14. oldal

Pesten és Budán

KATONA LÁSZLÓ

Lapis András alkotása a tábla

Klösz György emléktáblát kapott

AVATÁS A héten emléktáblát állítottak Klösz György fényképésznek a Ferenciek terei metróállomás peronjánál. Klösz neve mára szinte egyenlő a városfotózással, Pest-Buda világvárossá válását a századfordulón nagyobbára az ő munkásságán kísérhetjük szemmel. Több generáció felnőtt vagy éppen növekszik az 1979-ben megjelent Budapest anno című albumon, amelyet felvételeiből állítottak össze. Fényképeit pedig ugyanarról a pontról ma újrafényképezve Lugosi Lugo László készített nemrég albumot. A fotográfus az avatóünnepségen elmondta, hogy Klösz műterme a Hatvani, a mai Kossuth Lajos utca első bérházának tetején működött több száz négyzetméteren. Ezért helyezték el az itteni állomáson az emléktáblát, és azért a metróperonon, mert Klösz az első budapesti földalattivonal, a millenniumi építését is végigkövette az első mozzanatától az utolsóig.

Klösz György 1844-ben született Darmstadtban, ahol eredetileg gyógyszerésznek tanult. A kiegyezés évében érkezett Pest-Budára. Boldog volt, ha magyarul beszéltek vele, és szívben-lélekben magyarrá vált. Egy sötétkamraként rendszeresített szekérrel járta a várost, mert az akkori „negatívokat", az üveglemezeket, még nedvesen, gyorsan elő kellett hívni. **FOLYTATÁS A KÖVETKEZŐ OLDALON**

1200 rendőrrel kellene több Budapesten a megfelelő létszám kitöltéséhez.

A középkor alkonya: mélygarázs a vár alatt

RÉGÉSZET Pár héttel ezelőtt adták hírül először, hogy a budai vár Krisztinaváros felőli oldalába, a Csikós udvar alá épülő mélygarázs munkálatai veszélyeztetik az egyik középkori falszakasz legeredetibb állapotban megmaradt részét.

Olyan falszakaszról van szó, amely vagy még Luxemburgi Zsigmond uralkodása (1387–1437) alatt, vagy már Mátyás király idejében, 1458 után épülhetett. Része annak a ma is jól érzékelhető erődítésnek, amelynek során több egymás alatti falból falszorosokat alakítottak ki a terjeszkedő királyi palota Duna felőli és átellenes, nyugati oldalán. A mai Krisztinaváros felé eső falszoros egy lejtős keresztfallal záródik, amely összeköti a belső és a lentebb épült külső várfalat. A lejtős zárófal és a külső várfal sarkán áll a későbbi, a török korban épült Karakas pasa tornya. A rekonstruált torony – és a falszoros egy része, amit ma Csikós udvarnak hívunk – látható a várlift folyosójának ablakaiból, mert a könyvtárépület nagyrészt az egykori falszorosba épült bele.

Az említett lejtős zárófalnak a Karakas-torony tövében lévő mintegy 8-10 méter hosszú részlete az, amely majdnem eredeti állapotban maradt meg. Mégpedig azért, mert a falszoros az idők folyamán feltöltődött földdel, udvarszerűvé vált, és a földrétegek megvédték a zárófalnak ezt a legalacsonyabban húzódó részletét az ostromokkor. Teljesen akkor került a falrészlet föld alá, amikor Ybl Miklós a vár nagyszabású megújításakor, Karakas pasa tornyának átépítésekor levágta a falrészlet tetejét. A maradvány a második világháborút épségben vészelhette át a föld alatt.

A zárófal azonban nagyjából kettéosztja az itt épülő 290 férőhelyes, négyszintes mélygarázst, ezért át kell majd valahogy jutnia alatta a gépjárműveknek. A tervezés kezdetén, még a 2000-es évek elején úgy oldották volna meg, hogy a lejtős fal magasabb pontja alatt bújtatnak át egy átjárót, de aztán mégis két átjáró mellett döntöttek. Így az említett legalacsonyabban fekvő, értékes falmaradvány útban lett. Hiába tiltakoztak a történeti múzeum régészei az építési terv változása ellen, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal annak ellenére engedélyezte a bontást, hogy a budai vár minden falmaradványa védett műemlék. – Mire a múzeum fellebbezési határideje lejárt volna, a nagyjából 7 méter magas falmaradvány aljából körülbelül 5 métert kibontottak – mondta Magyar Károly, a múzeum régésze.

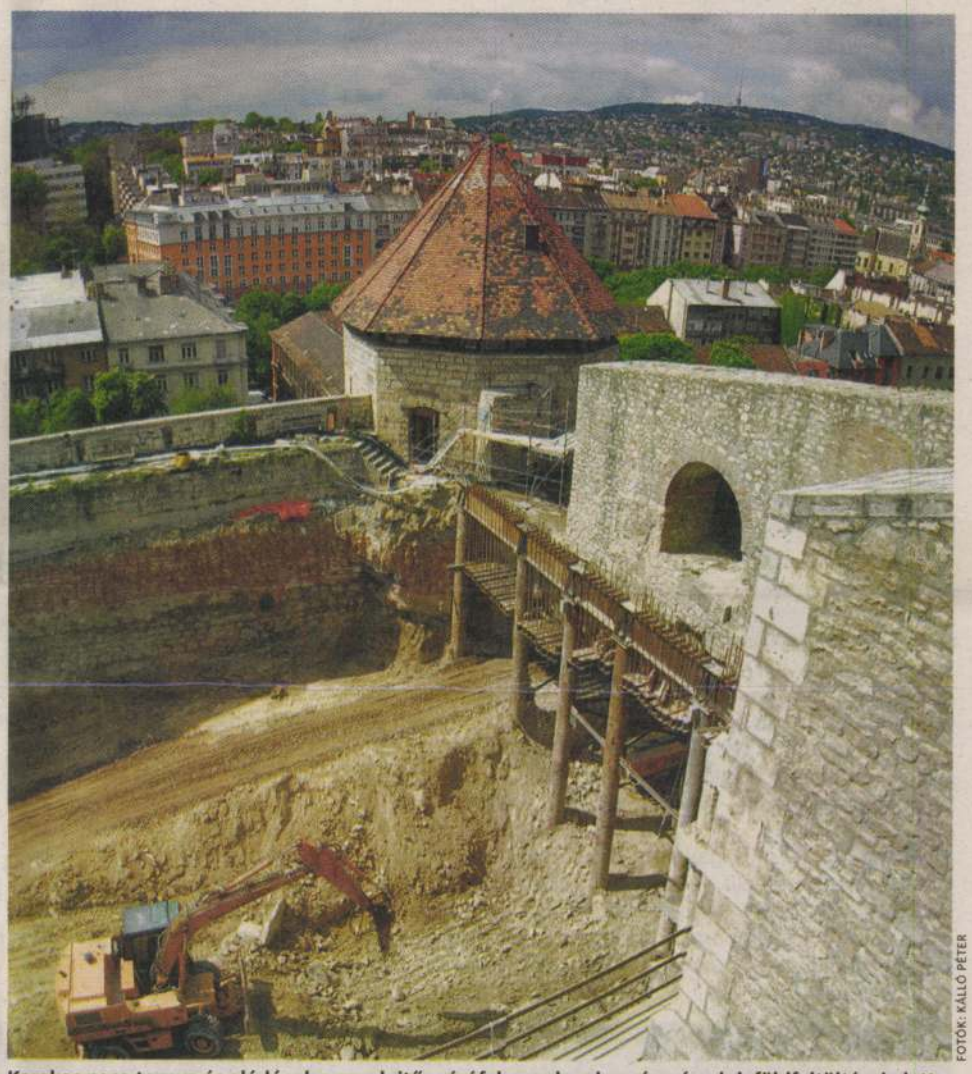

FOTÓK: KÁLLÓ PÉTER

Karakas pasa tornya és aládúcolva az a lejtős zárófal, amelynek az évszázadok földfeltöltései alatt megőrződött toronyhoz közel eső része a vár egyik legépebb középkori falrészlete volt mostanáig

Persze megvonhatnánk a vállunk, hogy csak egy sokáig amúgy sem látható, néhány méteres falmaradvány pusztult el. Csakhogy épp ennyin – és némi nagyvonalúságon – múlt volna a megőrzése is. Egy olyan középkori falrészletnek, amely még a tűzfegyverek elterjedése, a vár erődítésének alaposabban ismert korszaka előttről származott. Nehéz megmagyarázni, hogy középkori örökségünket, amely sokkal kevesebb, miért nem védjük annyira sem, mint a városegyesítés, az 1872 utánit.

Középkori élet a várfalakon

ÉLETMÓD A tatárjárás után, az 1240-es évek elején alapította IV. Béla király Pestújhegy várát, a későbbi Budát. A Duna bal partján feldúlt régi Pest helyett szükség volt egy erődített városra a túlparti magaslaton.

A várfalakat – szabályos távolságokra kör vagy négyzetes tornyokat beépítve – rögtön elkezdték felhúzni a fennsík szélén a tatár visszatértétől tartva. Néhány kisebb gyalogkapu és öt ismert nagy kapu nyílt rajta: a Szent János vagy Vízikapu, átellenben a Fehérvári kapu, a mai Bécsi kaputól keletebbre a Szombat kapu, a palota megépülte előtti Királyi Kúria kapuja és feltehetően egy déli kapu. Ezekhez négyzetes őrtornyokat emeltek felvonóhíddal, csapórácssal és nehéz kapuszárnyakkal, előterükben karókkal tűzdelt szárazárok. Hasonló védmű védte a későbbi palota – a 15. századtól királyi székhely – városra nyíló kapuját is. Zsigmond uralkodása előtt még egy második, külső falat is vontak a városerőd köré lentebb a helyoldalban.

A városkapukat este 9 órakor bezárták, amit trombita- és harangszó tudatott, és csak hajnalban nyitották ki. Őrségváltáskor a tornyok dobosai pergettek. Az idő múlását a templomtornyok tűzvigyázóinak kiáltása jelezte. A falakat is őrizték, és éjszaka járőröztek az utcákon.

Buda históriájában új szakasz nyílt Mohács után, amikortól főleg a puskapor elterjedése miatt az egész erődítési rendszert áttervezték. **SIPOS ZOLTÁN**

Majálist rendez
május 1. és 4. között a Budapesti Városligeti Műjégpályán
a Gyermekétkeztetési Alapítvány, részben hátrányos helyzetű gyerekeknek. METRO

MTI

A Föld körül forog a nap

PROGRAM Legalábbis abban az értelemben, hogy holnap a Föld napja jegyében zajlanak a programok a TEMI Fővárosi Művelődési Házában. A gyerekeket környezetbarát játékkuckó várja, majd az Alma Együttes BIO című koncertjén tapsolhatnak. A nagyobbacskák megtudhatják mi mindent tehetünk bolygónk megóvása érdekében. Szó lesz környezetvédelemről, takarékosságról és a tudatos vásárlásról is. A rendezvényen tanácsadó szolgálat segít a felnőtteknek eligazodni a környezetvédelem útvesztőiben, „zöldpraktikákkal", különféle kiadványokkal látják el az érdeklődőket. A nap végén a Föld napjatotón újrahasznosított alapanyagokból készült ajándékokat nyerhetnek a játékosok. **B. E.**

Röviden

FILM A Műhelytitkok nyomában című, az iparművészeti Múzeumról szóló, 1966-ban készült filmet vetítik ma délután a Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjteményben. METRO

FELMÉRÉS Budapestet izgalmasnak tartják az itt élő külföldiek – derült ki a Futurbia program fókuszcsoportos beszélgetéseiből. METRO

Budapest iskolái anno Erdélyi Mór fényképein

FOLYTATÁS A 13. OLDALRÓL:
Kedden Klösz György-emléktáblát avattak, tegnap pedig megnyitották azt a kiállítást a Kiscelli Múzeum Oratóriumában, amely a századforduló „másik" legnagyobbjának, Erdélyi Mórnak a képeiből válogat. Ahogy Klösznek a közlekedés volt a szenvedélye, Erdélyinek az iskola. 1909-ben Budapesten nagy, hároméves bérház- és iskolaépítési programba kezdtek, Bárczy István akkori polgármester kezdeményezésére. Ezeket az elemi és polgári iskolákat fényképezte Erdélyi: nemcsak az épületeket, hanem az épületet betöltő iskolai életet.

A Rajzóra a tetőn című tárlat ötven eredetit mutat be ezekből a dokumentumértékű felvételekből. Azokból az iskolákból, amelyeket akkor fényképezett, több még ma is működik, így például az Áldás és a Márvány utcai vagy a Váci úti általános iskola.

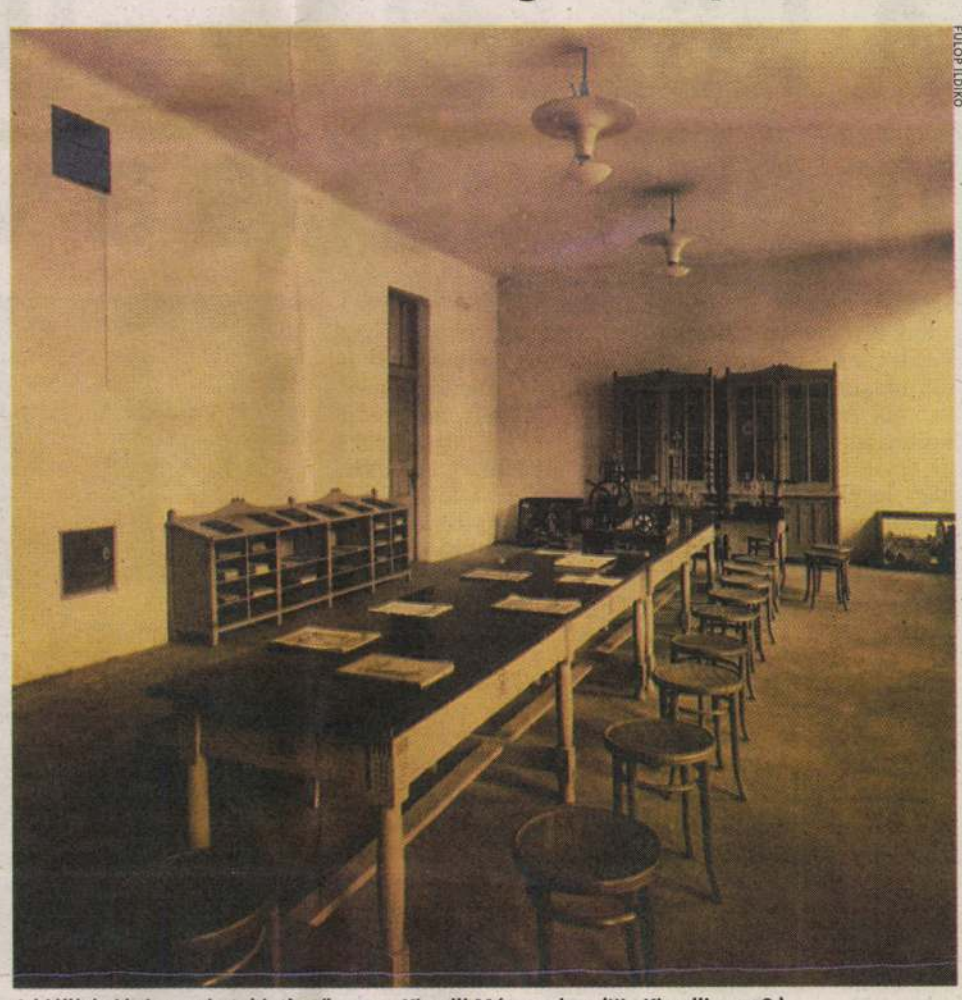
FÜLÖP ILDIKÓ

A kiállítás június 22-ig tekinthető meg a Kiscelli Múzeumban (III., Kiscelli u. 108.)

ERDÉLYI MÓR Érsekújváron született, 1884-ben került a fővárosba. Akkoriban több mint 250 önálló fényképész dolgozott Budapesten. Ő is, akárcsak Klösz, portréfényképészként kereste a kenyerét. Az ő második műterme is a mai Kossuth Lajos utca egyik akkoriban épült házában, a Semmelweis utca sarkán működött. Sajnos az itt katalogizálva gyűjtött üveglemezei – a régi állványos fotómasinák ilyen „negatívval" működtek – és fényképei nagyrészt eltűntek, így életművének jelentős részét nem ismerjük.

A fényképészetet az ismeretterjesztés legjobb eszközének tartotta. Már 1903-tól készített szemléltető diasorozatokat iskoláknak, később erre céget alapított. Ismeretterjesztő katalógusokat is adott ki. **S. Z.**

Megvédtük a régi szép postaládákat

VÁROSKÉP Az 1890-es években kitalált ürítési technikával működő, biztonságos és szép utcai levélszekrények megőrzéséről döntött szerdán a Fővárosi Közgyűlés városképvédelmi bizottsága. Felszólította a testület a Magyar Posta Zrt.-t, hogy azonnal állítsa le a régi levélszekrények cseréjét: ne silányakkal váltsák ki a régieket másfél milliárd forintért, hanem újítsák föl őket. Ezzel szinte döntő erősítést kaptak városvédők – élükön a postaládák védelmét kezdeményező Ráday Mihállyal –, a Podmaniczky Páholyban tömörülő civilek, több kerületi önkormányzat és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, amelyek sorban csatlakoztak a postaládák megvédéséhez. METRO

Maratoni zenélés a kutyusokért

KONCERT Ma egész estés jótékonysági rockfesztivált rendeznek a Petőfi Csarnokban, a teljes bevételt öt kutyamentő civilszervezet kapja. A Wauudstock elnevezésű fesztiválon a hazai rockzene színejava fellép. METRO

A Club Metro és a Fórum Hungary bemutatja: CSAK A TESTEDEN ÁT

Kevés vígjáték kezdődik azzal, hogy rögtön a film elején a főhős gyönyörű menyasszonyát éppen az esküvő napján agyonnyomja egy jégangyal. Henry, a vőlegény képtelen feldolgozni a történteket, ezért húga tanácsára kénytelen szakemberhez fordulni. Arra azonban ő sem számít, hogy a pszichológusa egy gyönyörű nő lesz, aki nem a tudomány, hanem a szerelem segítségével hoz gyógyírt bánatára, Henry elhunyt menyasszonyának azonban megvan erről a véleménye...

Ha szeretne belépőjegyet nyerni a CSAK A TESTEDEN ÁT c. filmre, akkor küldje el a MOZI szót, majd szóközzel a helyes válasz betűjelét sms-ben a 06 91 222 322-es számra.
Például, ha ön szerint a helyes válasz az „A", küldje ezt: MOZI A.

Kérdésünk: Eva Longoria legutóbbi mozifilmjében egy makacs, szemtelen és ambiciózus fiatal ügynöknőt alakított.
Melyik film volt ez?
A) A testőr B) Carlita titka C) Született feleségek

Beküldési határidő: április 27.
A vetítés időpontja: 2008. április 30. 20 óra
Helyszíne: Cinema City Aréna

A játékban 100 db kétszemélyes meghívót sorsolunk ki.

Az sms díja 160 Ft + 32 Ft áfa. Ügyfélszolgálat: Telemédia Kft. Telefon: (06-1) 455-7284. A szám minden mobiltelefonról elérhető, egy számról egy helyes megfejtést fogadhatunk el. A nyertest sms-ben azon a telefonszámon értesítjük, amelyről az sms-t küldte.

CINEMA CITY Aréna · club metro

VI. Euró PAS-Gála Magyar Táncdíj
„Táncoval Európában" Magyar Táncéletért Érdij

a TÁNCMŰVÉSZET című folyóirat gálaestje a XV. Euró PAS Magyar Táncdíj® átadását követően.

Április 29. 19 óra
Budapesti Operettszínház

Műsorvezető: ANTALL KLÁRA
Országos nővér: MANDUR LÁSZLÓ · Kulturális védnök: HILLER ISTVÁN
Szakmai védnökök: KERÉNYI MIKLÓS GÁBOR, SEREGI LÁSZLÓ
Fellépnek: Csillagszeműek, Honvéd Táncegyüttes, Magyar Állami Népi Együttes, Truppel Mariann–Makovinyi Tibor, Bajári Levente–Pazár Krisztina, Alesszja Popova, Gyarmati Zsófia, Ottlik M. Laura–Lendvai Zsolt, Bánhidi Petra–Czene Attila, Ködmön Formációs Táncegyüttes és az idei díjazottak: Kováts Gergely Csanád · Máté Dorottya–Máté Móric · Lukács András · Linda Schneiderova · Madách Musical Tánciskola
A Vilja-dalt Kalocsai Zsuzsa énekli.

Jegyek kizárólag a színház jegypénztárában és a szervezési osztályán kaphatók.
Jegypénztár: 1065 Bp. Nagymező u. 17. Tel.: 312-48-66
Jegyértékesítés: 1065 Bp. Nagymező u. 19. Tel.: 353-21-72, 269-01-18

Mecénás · Aranyszponzor · Médiaszponzorok
Kulturális támogatók
metro · ÉLET ÉS IRODALOM · TÁNCVARÁZS · Seress · nka · HOTELEPROGRAM

www.tancmuveszet.hu
A MAGYAR TÁNCMŰVÉSZET OSCAR-DÍJA!
MOZDULAT

M.D.K.

Klöez Gyula és Fia, Térk. Müint.

69.-1887 után.-Eger rendezett tanácsú város Átnézeti térképe.-Nyomtatott. Az 1887.évi kataszteri térkép után de más méterarányú.-121-? cm. Hiányos, feldarabolva.
Egri Áll. Levéltár. 147.o.

Sugár István: Eger város térképei. / XVIII.sz.-1950 / 125.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

A KIRÁLY MELLSZOBRA A KIÁLLÍTÁSON.

A VADÁSZATI ÉS BAROMFI-KIÁLLÍTÁSBÓL.

A közönség folyvást érdeklődéssel látogatja azt a valóban sikerült és szép kiállítást a Városligetben, mely annyi vadászati vonatkozású tárgyat foglal magában, de egyszersmind szolgálatot tesz gazdaságunk egyik fontos ágának, a baromfi-tenyésztésnek is.

Az egyes helyiségek pompás berendezésükkel mindjárt megkapják a belépő figyelmét, a felhalmozott kiállítási tárgyak sokaságában pedig alig tudja, melyiket nézze előbb, hiszen mind oly szépek s egy vagy más tekintetben kiválók.

Ott vannak a jeles vadászok gyűjteményei, a tömérdek szebbnél-szebb agancs, mindenféle fegyverek, melyek közt feltünnek a kitünő tudós, *Wartha* Vincze régi puskái. Gróf *Zichy* Jenő ázsiai vadászzsákmányai előtt is sokáig állva marad a szemlélő, nem különben gyönyörködve nézheti a *Ghyczy*-család čabari (Fiume-megye) uradalmának gazdag kiállítását s *Fónagy* József érdekes tárgyait, valamint sok más egyebet, a mit csak egyszerűen felsorolni is sok volna.

Nagyon szépek a kitömött állatok; a *Lendl* Adolf, *Rosonowsky* Frigyes preparátumai fényesen bizonyítják, hogy a hazai tömészet menynyire kifejlődött s hogy e tekintetben a legelső sorban állunk. Az egyes állatok, állatcsoportok szinte élni, mozogni látszanak.

A vadászati kiállítás egyik legvonzóbb része az élő fáczánok csoportja. E gyönyörű gyűjteményben együtt van mindenféle fajú fáczán, sőt az ismerteken kívül több olyan is, a melyek keresztezésből származván, eddig ismeretlenek voltak.

Nem kevésbbé érdekes a baromfi-kiállítás is, hol a szárnyas aprójószág minden neme, faja össze van gyűjtve, a mint ezt a szakadatlan kukorékolás, gágogás, turbékolás már messziről elárulja. Nagyon tanulságos kiállítás a gazdasággal foglalkozókra nézve, de nagy mértékben érdekli a nem gazdaközönséget is a száz meg száz ketrecz, kalitka mozgalmas, élénk világa.

A kiállításról — melynek rendezésében kiváló érdeme van *Parthay* Gézának — bemutatunk ezuttal nehány képet, melyek fogalmat nyújthatnak az ott láthatók érdekes voltáról.

EGYETEMI ÉLET 1848 ELŐTT.

Ezelőtt 57 évvel a budapesti egyetem két évig tartó bölcsészeti tanfolyamán a mostani rendszertől teljesen eltérő szokások voltak.

A tantárgyakat latin nyelven adták elő; a magyar nyelv és irodalom tanulására hetenként pedig csak egy óra jutott. Ilyenkor Horvát István a fiatal egyetemi polgárokat ékes szavakkal arra figyelmeztette, hogy szabad idejük egy részét az anyanyelv tanulásának szentelni hazafias kötelességüknek ismerjék.

1844-ben Szaniszló kanonok (utóbb nagyváradi püspök) hittanár és egyetemi hitszónok, utána Ranolder (utóbbi veszprémi püspök) és Reisinger kegyesrendi áldozár tantárgyaikat már magyarul adták elő. Jedlik Ányos benczés pap, a fizika nagyhírű tanára, és Petzval Ottó, a felsőbb mennyiségtan tanára követték őket a magyar előadásban.

Az előadásokon, melyek reggeli 8-tól 10-ig, délután 2-től 4-ig tartottak, minden hallgatónak rendesen meg kellett jelennie. Az elmaradottakat (absensek-et) egy külön e czélra kirendelt szegényebb sorsú tanuló (curator) — ki ezért havonként négy pengő forintot, vagyis 12 huszast kapott, — följegyezte, s ezen jegyzéket az előadás után az illető tanárnak átadta.

Kedden délután és csütörtökön egész nap nem tartottak előadásokat.

Az egyetemen tandíjat nem kellett fizetni, csak beiratáskor kivántak négy pengő forintot, de szegényebb sorsú hallgatóknak ezt is elengedték. A befolyt pénzből a «curator»-t fizették, a fölösleg pedig az egyetem pénztárába került.

Vasárnap és nagyobb ünnepnapokon a római katholikus hitvallású tanulók az egyetemi templomban tartandó nagymisén és hitszónoklaton megjelenni kötelesek voltak. A távollevőket ismét a curator jegyezte föl. Az egyetemi templom két jobboldali oltár mellékfalain most is meglátszik ama fekete fatábla helye, melyen az egyes tanfolyamok hallgatóinak nevei fel voltak jegyezve. A templomban megjelenő hallgató neve mellé a táblába egy kis faszeget dugott s ezzel ottlétét igazolta. A templomban való hanyag megjelenést — negligentia in divinis — az iskolai év végén kiadott bizonyítvány egyik rovatába bevezették, a mi az illetőnek sok bajt és kellemetlenséget okozhatott.

A hittanár (exhortator) előadása előtt, mely rendesen hétfőn és pénteken 9-től 10-ig tartott, a nem katholikus hitvallású hallgatók a teremből eltávoztak. Azonban téli időben sok szegény sorsú hallgató szivesen maradt ülve a jól fütött teremben.

A hallgatók névsorát, vagyis az úgynevezett katalogust a tanárok nagyobb része belátása szerint hetenként legalább egyszer, egy előre meg nem határozott napon felolvasta. Az ilyenkor ok nélkül meg nem jelent hallgatókat egyszer komolyan megintették, másodszor pedig a tanári kar elé idézve, egy- vagy kétnapi börtönre — egyetemi carcer-re — itéltettek. A carcer-ban ülő hallgatók az egyetemi pedellustól csekély fizetésért ennivalót kaphattak.

Ha valamely egyetemi tanuló többszöri megfeddés és büntetés ellenére is meg nem javult, a tanári kartól «consilium abeundi»-t kapott, vagyis azt javasolták neki, hogy az egyetemből kilépve, más életpályát válaszszon.

A tanárok tanulóikat bármely napon fölszólíthatták feleletre, s miután ily formán senki sem tudhatta, mikor kerül rá a sor, az előadásokra figyelni és a tankönyveket forgatni kénytelen volt. Első felhivásra az illető azt felelhette, hogy: «non sum paratus» (nem készültem el), — de másodszor e mentséget a tanár már nem fogadta el.

Minden évfolyamban két félévi általános vizsgát tartottak, a midőn a tanulók kitünőeknek, vagyis eminenseknek, azután 1-ső, 2-ik s végre a 3-ik vagyis utolsó osztályba tartozóknak nyilváníttattak. A 2-ik osztályba jutottak pótvizsgát tehettek, de már a 3-ik osztályt kapott hallgatók a tudományos pályát rendesen odahagyták.

Az egyetemi fegyelem elég szigorú, sőt bizonyos tekintetben túlszigorú volt. A gyakran kávéházakba, korcsmákba és szinházakba járó tanulókat szemmel tartották, sőt oly nyilvános helyek is voltak, melyekbe egyetemi polgár nem járhatott. Ilyen volt például a «Hét választó fejedelem»-hez czimzett korcsma, a Váczi-utczában (a mostani Nemzeti szálloda helyén), a «Két pisztoly» czimű kávéház, stb.

Egészben véve a budapesti egyetemi fiatalság erkölcsi magaviselete mindenkor kifogástalan volt. Midőn 1848 márczius 15-ike után nehány héttel fegyvert kellett fogni, a tantermek látogatóinak túlnyomó többsége a táborba vonúlt és csak a bénák, betegek, meg azok maradtak hátra, kiknél a bátorság hiányzott, bár ilyen alig akadt a sok közt.

Dr. HAZAY ISTVÁN.

1868—1901.

A főváros társadalmi és politikai köreiben egyaránt mély megilletődést és fájdalmas részvétet keltett az a váratlan hír, hogy dr. *Hazay* István miniszteri osztálytanácsos, a miniszterelnök titkára november 13-ikán szivszélhüdés következtében hirtelen meghalt.

Hazay rövid idei működése alatt általános kedveltségre tett szert mindazoknál, a kikkel hivatása összeköttetésbe juttatta. Pályájának gyors emelkedése azzal az idővel kezdődik, a mikor Széll Kálmán elfoglalta a miniszter-

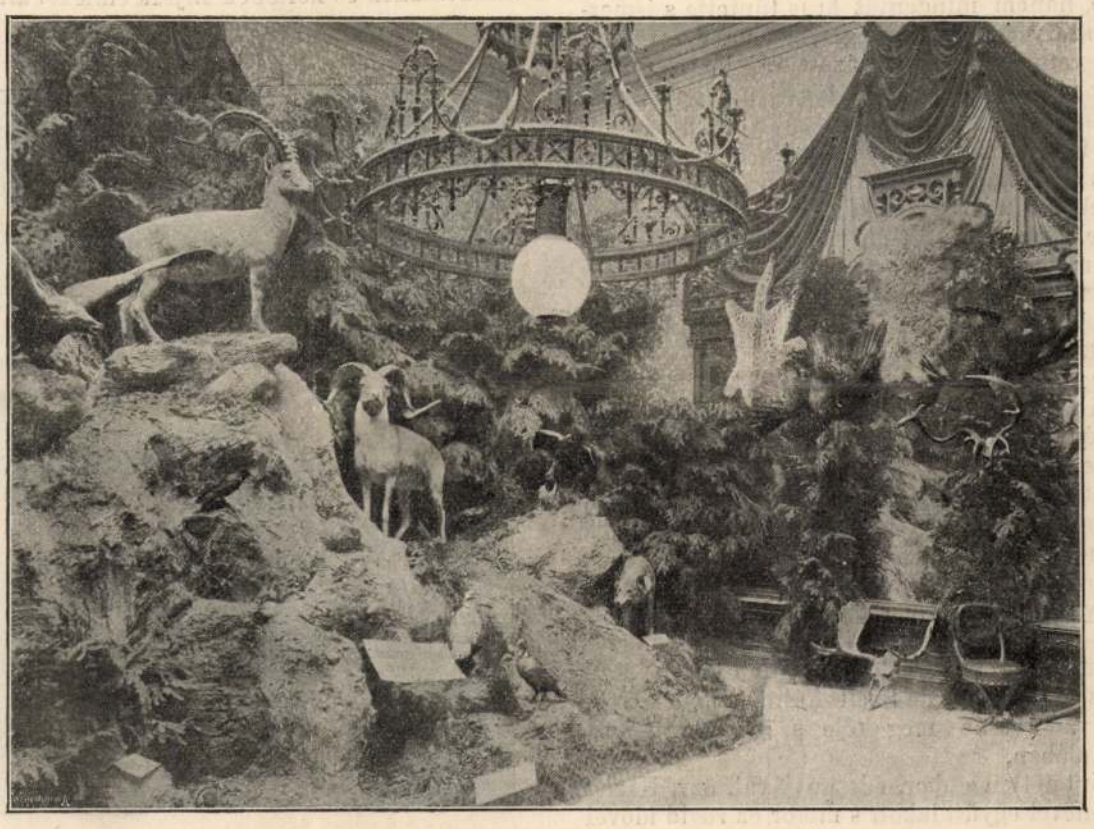

KESELYŰ, KŐSZÁLI KECSKE ÉS VADJUH.

A VADÁSZATI KIÁLLÍTÁS BUDAPESTEN. — Weinwurm fényképei után.

FÁCZÁN-CSOPORT.

elnöki széket s csakhamar azután őt választotta ki titkárául. Akkor miniszteri fogalmazó volt s hogy azóta, ily rövid idő alatt osztálytanácsosi rangra emelkedett, ez legnagyobb bizonysága annak a bizalomnak, kedveltségnek, melyet hivatalos működésével kelteni tudott.

Rokonszenves egyéniségét jól ismerték mindazokban a körökben, a melyek a miniszterelnökkel érintkezni szoktak. A hol Széll Kálmán megjelent, mindenütt vele volt Hazay is: a képviselőházban, hivatalos utazásokon, Bécsben vagy az ország bármely részében, Rátóton, a miniszterelnöki hivatalban. Állandó segédje volt a miniszterelnöknek; ismerte hivatala ügykörét a legapróbb részletekig, a jogi, politikai, személyi ügyek beható ismeretével és kitünő emlékező tehetségével nagyon hasznos szolgálatokat tett főnökének. Arról a száz meg száz ügyről, melyek hatáskörében napról-napra megfordultak, pontos felvilágosítással tudott bármikor szolgálni s pihenést nem ismerve, fáradhatatlan szorgalommal intézte el a reá bizott, sokszor jelentékeny fontosságú s bizalmas természetű feladatokat.

Szeretetre méltó modorával megnyert mindenkit, a ki érintkezésbe került vele: képviselőket, tisztviselőket, hirlapirókat, kihallgatást kérőket, kérvényezőket. Nagyon jól tudott az emberekkel bánni. Ritka gyors előléptetésének csak örült mindenki, nem volt, a ki irigyelte volna szerencséjét.

Széll Kálmán rendkívül szerette derék fiatal titkárját. Nemcsak hogy mindenüvé magával vitte, hanem mindenütt ki is tüntette s ismervén szervezetének gyöngeségét, nagy figyelemmel vette körül s vigyázott rá, hogy utazás vagy munka közben egészségében kár ne essék. Mondhatni, inkább apai barátja volt, mint hivatali feljebbvalója. Halála hírét is mély megindúlással hallotta bécsi utazásáról való visszatértekor s koporsójára koszorút küldött, szalagján e fölirással: «az én szeretett, hű, felejthetetlen Hazaymnak.»

Dr. *Hazay* István néhai Hazay Ernő országgyülési képviselő és nagybirtokosnak volt a fia s 1868-ban Bátorkeszin született. Középiskoláit Pozsonyban, jogi tanulmányait pedig a budapesti és berlini egyetemeken végezte s megszerezvén a doktori oklevelet, a miniszterelnökségbe lépett. Nagy miveltségű ember lévén, a zenét és irodalmat is igen szerette s az utóbbival maga is sikerrel próbálkozott: élczlapokba számos elmés, szatirikus közleményt irt.

Alapos képzettsége volt a jogi és politikai tudományokban s az volt a törekvése, hogy a politikai pályán szerezzen képességeinek érvényesülési teret. Egy időben mint főispán-jelöltet is emlegették, de Széll Kálmán nem szivesen vált volna meg tőle s igy megmaradt hivatalában.

Mint nőtlen ember, édesanyjával, özv. Hazay Ernőnével együtt lakott s mikor ez rövid idővel ezelőtt megbetegedett, szerető gondoskodással s aggódó figyelemmel vette körül. A hajlott korú beteg úrnőt a Vöröskereszt kórházban ápolták s betegsége súlyos műtétet tett rajta szükségessé. Az operácziót Kézmárszky Tivadar egyetemi tanár végezte teljes sikerrel, miközben Hazay István, a ki anyja betegsége miatt nem kisérhette el a miniszterelnököt bécsi útjára, fivérével, Hazay Ödönnel és sógorával, Marton Géza őrnagygyal, a kórház egy közeli helyiségében aggodalommal és izgatottsággal várta a betegszobából kiszivárgó hireket. Az operáczió sikeréről értesülve, kissé megnyugodott, estefelé azonban fivérével és sógorával együtt ismét kiment a kórházba, a hol előbb rokonát, a kórházi apáczák főnöknőjét akarta meglátogatni. A mint belépett a főnöknő szobájába, szó nélkül összerogyott s holtan terült el a padlón. A gyorsan odahívott orvosok nem tudtak rajta segíteni, csak megállapították, hogy a halált szivszélhüdés okozta. Halálát anyján s testvérein kívül széles körű rokonság, köztük Berczik Árpád miniszteri tanácsos, a jeles vígjátékíró, és Kozma Andorné, szül. Fésüs Gizella, unokatestvérei, gyászolják. A család gyászában osztozik mindenki, a ki a derék fiatal tisztviselőt ismerte. Temetése pénteken, november 15-ikén ment végbe általános részvét mellett.

E. KOVÁCS GYULA SIREMLÉKÉNEK LELEPLEZÉSE.

E. Kovács Gyulának, az 1899-ben tartott segesvári Petőfi-ünnepen tragikus halállal kimúlt színművésznek és költőnek sirjára emléket állítottak tisztelői, melyet most, november 1-én lepleztek le a kolozsvári temetőben.

A leleplezés szép és megható ünnepély kiséretében délelőtt 11 órakor történt. A verőfényes őszi napon rendkívül nagyszámú közönség jött el az ünnepélyre. A kolozsvári szinház tagjai Megyeri igazgató vezetése mellett testületileg jelentek meg a leleplezésen. — Az Erdélyi Irodalmi Társaság részéről is számosan vettek részt az ünnepélyen.

A költő-művész sirja virágokkal volt boritva. A sirra helyezték el a kolozsvári szinház nagy nemzeti szinű koszorúját, az Erdélyi Irodalmi Társaság diszes koszorúját.

A sziklatömbön nyugvó széles syenit-oszlop siremlék lepellel volt bevonva. A leleplezési ünnepet *Szakács* Andor, a kolozsvári szinház tagja nyitotta meg ünnepi beszédével, melynek végső szakaszánál lehullt a siremléket takaró lepel és látható lett az emlékoszlopon a jeles tragikusnak domborművű mellképe, melyet Klösz szobrász készített karrarai márványból. Az oszlopon a következő felirás van bevésve: *E. Kovács Gyula szinművész 1839—1899.*

Majd dr. *Csengeri* János, az Erdélyi Irodalmi Társaság titkára mondott beszédet.

A beszéd elhangzása után *Tompa* Kálmán, a szintársulat tagja szavalta el alkalmi költeményét, melynek utolsó versszaka igy hangzik:

«S im itt a vég; a hős szerény emléke
E kő, a melyen márványarcz ragyog,
Szelid verőfény az ő nagy nevére,
Ki dicsben élt és hősként lett halott.
Király és koldus volt ő egy személyben.
Koldus mint ember, művésznek király.
Nyugodj, pihenj meg sirod mély ölében
S álmodd a tapsot, te művész-király!»

Ezután *Felszeghy* Dezső, az Erdélyi Irodalmi Társaság tagjának alkalmi költeményét szavalta el *Szegő* Endre színész. Végül a szinházi énekkarnak *Stephanidesz* karmester vezénylete mellett előadott gyászéneke zárta be a kegyeletes megemlékezésnek e megható ünnepét.

FALK MIKSA ÜNNEPLÉSE.

Dr. Falk Miksa egyetemi doktorságának jubileuma számos ünneplések közt ment végbe november 10-ikén. Ezen a napon délelőtt jelentek meg nála az üdvözlő küldöttségek, irodalmi körök, testületek. De már az előző napokban folyton érkeztek az üdvözlő iratok, levelek, táviratok s a közélet jelesei közül is sokan személyesen fejezték ki szerencsekívánataikat. Így báró *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter, *Schlauch* Lőrincz nagyváradi bíbornok-püspök, *Cseh* Ervin horvát miniszter, s még számosan.

Üdvözlő leveleket küldtek: *Vaszary* Kolos herczegprímás, *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Kállay* Béni közös pénzügyminiszter, *Lukács* László, *Wlassics* Gyula, *Hegedüs* Sándor miniszterek, báró

AGANCS- ÉS VADÁSZFEGYVER-KIÁLLÍTÁS.

A VADÁSZATI KIÁLLÍTÁS BUDAPESTEN. — Weinwurm fényképei után.

Művészet (Kabó-féle)
1900. 7 n. 964.
Kabó

alom. Szinház.

Rodin szobra a Szépművészeti Muzeumban. A kormány megvásárolta *Auguste Rodin* mesternek, a világhirű párisi szobrásznak egyik remekművét, a mely nimfákat mutat be s most a párisi világkiállitásban Rodin gyüjteményében látható. Az értékes márványmű a kiállitás bezárása után kerül Budapestre.

Egy czigány szobra. *Klösz* kolozsvári szobrász elkészitette *Salamon Jánosnak*, a mult esztendőben elhunyt hires czigányprimásnak szobrát, melyet ez év őszén fognak Kolozsvárott felállitani. A szobor agyagban már elkészült. Életnagyságú relief mellképen van megörökitve Bem tábornok egykori zenekar-vezetőjének kifejezésteljes ábrázata. A mellkép alatt hegedű van, melyet babérág vesz körül. A felállitás ügyében a Salamon-emlék bizottsága elé terjesztendő javaslat úgy szól, hogy tartós bácstoroki bányakőből hatalmas emléket faragjanak ki s e kőbe illeszszék be a szobrot, mely karrarai márványból lenne kifaragva. Szabolcska Mihály már a bizottság megalakulása idején vállalkozott rá, hogy verset ir, a melyet belevésnek az emlékbe.

Az Országos Képtár kiállitásai. A népiskolai szemléltető-képek kiállitását, a melyet a közoktatásügyi miniszterium rendezett az Országos Képtárban, az Akadémiában, napról-napra igen sokan látogatták, különösen a vidékről felrándult tanférfiak. A kiállitást, tekintettel az érdeklődésre, augusztus végéig nyitva hagyták. A népiskolai szemléltető-képek helyét nagyérdekű kiállitás foglalja el az őszszel. Kiállitják azokat a Dürer-metszeteket, a melyeket az Országos Képtár a tavaszszal vásárolt meg 30.000 koronáért *dr. Elischer* egyetemi tanártól. A kollekczió egyike a világ legérdekesebb Dürer-gyüjteményeinek és előreláthatólag sok bámulója lesz a külföldről is.

Walter Crane kiállitása. Az a terv, hogy az Iparművészeti Muzeum *Walter Crane* műveiből kiállitást rendezzen, már a megvalósulás stádiumába lépett. A modern iparművészetnek ez a nagy mestere, ki *William Morrissal* az angol iparművészetet mai vezető szerepéhez jutatta, *Radisics Jenővel*, az Iparművészeti Muzeum igazgatójával érintkezésbe lépett s kijelentette, hogy több mint háromszáz tárgyat, olaj-, üveg-, porczellán- és selyemfestést, butort, szövetet, tapétát, bronzot, szobadiszt, nippet, könyvkötést stb. még augusztus hó folya-

szett neki, mintha egy érthetetlen álomból ébredt volna fel; mintha emlékező tehetségét elveszitette s most hirtelen megint visszanyerte volna.

Praxidike kezével végigsimitotta arczát, mintha valamit eltörölne onnan. A tompa, fáradt kifejezés eltűnt arczáról, a finom orrczimpa megint régi határtalan örömben rezgett, a száj szögletei és arcza megint megrándultak, mintha mosolyogni akarna, valóban, mintha mosolyogni akarna a biró széke előtt! A rettenetes hely rémületeinek közepette.

Bámulva nézett a prokonzul az érthetetlen dolgok eleibe; s midőn erre Praxidike megszólalt, egész más lényt vélt beszélni hallani, oly tiszta, erős, csengő volt most az a hang, mely előbb csak suttogott.

— Igen, akkor, — szólt Praxidike — máskép volt minden.

— Mi volt máskép? — vallatta a prokonzul.

A leány fejét megrázta, hogy szőke fürtei csak úgy repültek s most valóban mosolygott.

— Mi volt másképen? — ismételte kérdését a prokonzul, ki türelmetlenkedni kezdett.

Praxidike a prokonzult figyelembe sem vette, hiszen úgy sem értené szavait; oda tekintett ő a háttérbe, a hol a sötét férfi a falhoz támaszkodva állott, mintha ő volna az, a kihez érdemes beszélni.

— Mert a ki most bennem él, — kiáltott Praxidike — az akkor még nem volt lelkemben.

— Ki él benned? Kiről beszélsz? Mit jelent mindez? — kérdezte a türelmetlenkedő prokonzul.

— Persze ezt kérdezitek ti mindig, — felelte a leány — s éppen ez a hiba, mert erre nem lehet felelni. Őt senki sem irhatja le neked. Vagy azt hiszed talán, hogy én láttam őt valaha? Keresni kell őt, utána kell menni, mert különben nem jön el. De ha keresi az ember, egyszerre csak megjelenik s akkor lelkünkben van, érezzük közellétét, megtaláltuk, ismerjük és . . .

— Ne ábrándozzál, — szakitotta őt félbe a prokonzul — ne ábrándozzál, ne beszélj félre! Hogy ismerhetsz valakit, ha nem láttad?

Praxidike pajkosan tekintett a prokonzulra.

— Hát láttad-e már valamikor a szivedet, melyet kebledben hordasz? Hát a miért nem láthatod, nincs az ott?

Karjait gyors mozdulattal keblére tette, arczát lehajtotta, mintha önmagába akarna tekinteni, éppen úgy tetszett, mintha valami titkosat, rejtett, rejté-

kokat, jeleneteket, s ő maga gondolt ki a szépséges alakok számára öltözetet. Ezek is oly kecsesek, hogy illusztrációi egyszersmind a gyermekeknek világszerte elterjedt divatjává lettek. Az ő kis empire-időbeli alakjai után ma is készítik még a Greenaway-köpenyt, köténytt, kalapokat. A művészi ihlet, a női gyöngédség egyesült rajzain. Nagy művésznő és költői lélek, teli bájjal, vidámsággal, eredetiséggel. A gyermekvilágnak nyújtott művészeti örömmel és izléssel a nevelésre messze hazáján kívül nagy befolyást gyakorolt. Képeskönyvei nálunk is el vannak terjedve. A hetvenes években tünt föl. Utoljára 1891-ben «A hamelni patkánybűvölő» regéjét illusztrálta; azóta keveset dolgozott.

E. Guiness angol ezredes, László Fülöp jeles arczképfestőnk sógora elesett a dél-afrikai háborúban, mint az ir csapatok parancsnoka. Az október 31-ikén Bethel mellett vívott véres ütközetben ott küzdött *Benson* ezredes csapatában. Ő is, valamint Benson, az ágyuk mellett estek el. A csapásról László Fülöp az angol hadügyi hivatal útján értesült.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Meliorisz Béla eperjesi jogakadémiai tanár 28 éves korában Eperjesen. Nagyszülei ugyanaz nap ünnepelték aranylakodalmukat. — Josintzy László báró 67 éves korában Nagy-Váradon. Bölöny József volt kolozsvári intendáns és neje nagybátyjukat gyászolják az elhunytban. Temetése Ugrán volt. — Id. Mózsa József máv. főmérnök 56 éves korában Kolozsváron. — Stolz Gyula m. kir. számvizsgáló és a z.-brézói magyar kir. műszaki könyvelőség főnökhelyettese 58 éves korában Zólyom-Brézon. — Berger Ödön posta- és távirda-felügyelő, életének 51 évében Budapesten. — Tóth Imre ügyvéd, városi tb. főügyész, hatósági bizottsági tag, honvéd-egyleti elnök és volt 48-as honvédhadnagy 73-ik évében Hódmezővásárhelyen. — Scholtz Lajos nyug. 48-as honvédtiszt 78 éves korában. Beskán (Szerémmegye). — Bölöni Nándor, nyug. honvédszázados kezelőtiszt, 67 esztendős korában Budapesten.

Gr. Zichy Paulai Ferenczné, szül. Korniss Anna grófnő, csillagkeresztes hölgy, 60 éves korában Bécsben, hol látogatóban volt. Halála több főuri családot borított gyászba s nagy részvétet kelt. — Özv. Miklós Gyuláné, szül. buchenthali báró Dobrovolszky Eugenia a borsodmegyei Balajton, 70 éves korában. Az elhunytban Miklós Ödön államtitkár és Miklós Gyula Borsodmegye volt főispánja, édes anyjukat gyászolják. — Timár Pálné, budapesti főgimnáziumi tanár felesége, szül. Hubay Etelka a fővárosban. — Özv. Nyiró Józsefné, szül. Thuránszky Natália 71 éves korában Nagybányán.

Szerkesztői üzenetek.

Nyitra, M. K. A magyar államvasutak zóna díjtétele csak Európában a legolcsóbb. De a szibériai vasuton egy 16 koronába kerülő harmadosztályú jegygyel 3000 mérföldet lehet megtenni. Az út majdnem három hétig tart.

Falun. Szerelemvágy. Az előbbiben vannak szép strófák, de az egész bágyadt, színtelen. A második sokkal lendületesebb.

A kalifa búja. Régi történet. Magános rózsa. Heine hatása érzik, különösen a másodikon, a mely merő reminiscentia. Az elsőben van gondolat, de laposan van megírva, ugyanezt mondhatjuk a harmadikról is.

SAKKJÁTÉK.

A 2249. számu feladvány. Orum J.-tól.

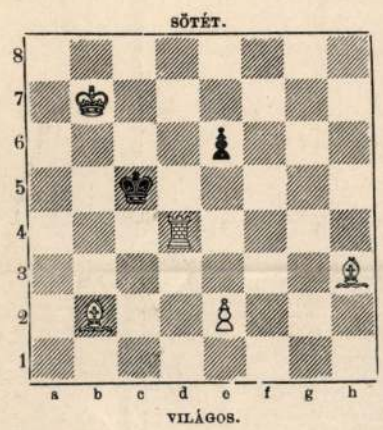

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 44-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Angol-boer háború.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

A „Zenélő Magyarország" zongora és hegedü zeneműujdonságokat közlő zeneműfolyóirat, megjelenik minden hó 1. és 15-én mindenkor 12 oldal tartalommal a legujabb s modern zeneműujdonságokkal. Kitüntetve a budapesti országos kiállításon 1896 és a párisi 1900. évi világkiállításon — s szerkesztő-kiadójának s Ő csász. és apostoli királyi Felsége legmagasabb megelégedését méltóztatott nyilvánítani. Rendes munkatársai az ország legszámottevőbb magyar zeneszerzői s a külföld világhirü compositorai, a kiknek legsikerültebb szerzeményeit közli a continensen egyedül álló zeneműfolyóirat. *Előfizetési ára évnegyedre 6 füzetre*, 72 oldal zeneműtartalommal *3 korona*, mutatvány füzetet 60 fillér beküldése ellen bérmentve küld a «*Zenélő Magyarország*» — *Klökner Ede* zeneműkiadóhivatala és zeneműkereskedése, Budapesten, VIII., József-körut 24.

A Szinye-Lipóczi Lithion-forrás
Salvator kitünő sikerrel használtatik
vese-, húgyhólyag-, húgydara- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.
Diuretikus (viz. hajtó) hatású.
Vasmentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!
Kapható ásványvizkereskedésekben vagy a Salvator-forrás igazgatóságánál Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

„MAGYARSÁG"
Politikai napilap.
Megjelenik minden nap **délután.**
Főszerkesztő: GYŐRFFY GYULA dr. Felelős szerkesztő: BENEDEK ELEK.
Vezérczikk- és tárcza-irók: **Bedő Albert, Jancsó Benedek, Gaál Mózes, Jakab Ödön, Sándor József, Petelei István, Gyarmathy Zsigáné, Lengyel Laura, Földes Géza, Móricz Károly** stb.
A **Magyarság** a magyar középosztály, a magyar családok lapja. Szabadelvü a szó nemes értelmében. A régi tiszta erkölcsök feltámasztásán munkál s bátor ostorozója a léhaságnak, erkölcstelenségnek, képmutatásnak.
A **Magyarság** a legolcsóbb napilap. Előfizetési ára vidéken egészévre 14 korona, Budapesten 12 korona. Havonként is elő lehet rá fizetni, vidéken 1 kor. 20 fillér, Budapesten házhoz hordva 1 korona.
Mutatvány-számokat kivánatra ingyen küld a kiadóhivatal: 9334
Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28/b.

Ha őszül a haja,
használja a „Stella"-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti szinét adja vissza,
Üvegje 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszertárában
ő cs. és k. fensége József főherczeg udv. szállitója,
Budapest, V., Sétatér-utcza, Szabadság-tér sarkán. 9043

Wadlsteiner F. BUDAPEST
áruháza IV. kerület, Mária Valéria-u. 5.
(A Hungária nagy-szálloda átellenében.)
Cristofle-ezüst, üveg és porczellán nemüekben.
Cristofle & Co. czég Páris, dusan ezüstözött és aranyozott gyártmányai egyedüli raktára;
Cie des Cristalleries de Bacarat, Páris (Kristályüveg készlet);
Benedikt testvérek Karlsbad, Meierhöfeni porczellángyára (háztartási czikkeiben). 9182
Eladás gyári árakon!

Legtökéletesebb arcztisztitó- és szépitő-szerek:

Akácia-crême 2 kor.
Akácia-crême 1 kor.
Akácia-crême 1 kor.

Törvényesen védve.
Kapható a gyógyszertárakban.
Főraktár Budapesten:
KRIEGNER GYÖRGY «Koronagyógytára», VIII., Kálvin-tér.

SEIDEL és NAUMANN-féle
golyó-csapágyas
IDEAL irógép
decimal tabulátorral.
Vezérképviselőség Ausztria-Magyarország részére:
Feltünést keltő!
HCH. SCHOTT és DONNATH
Wien, III/3. Heumarkt 9.
Budapesti képviselőlég:
SZÉNÁSY BÉLA papiráruháza
IV., Ferenczieк-tere 9. 9309

Kiselejtezett
kis hibák miatt.
Dusan aranyozott, beégett, finom festés, teljes 6 személyes
Étkező-készlet ... 5.50
Kávés-készlet ... 3.—
Tea-készlet ... 3.50
Mocca porczellántálak ... 3.75
Csemegeállvány tányérokkal, diszes ... 2.—
Ortner Rezső és Társa
szt.-lőrinczi porczellánfestő-iparielep
Teréz-körut 32, saroküzlet.
Vidéki megrendelésnél kérjük a vasuti állomás megnevezését.

EMKE-levélpapir mindenütt kapható!
EMKE dala!
EMKE-papirt, levélpapirt vegyetek!
Ha rá néztek, feldobog a szivetek.
Magyar fiúk, magyar lányok, tudjátok,
Hogy én nektek magyar papirt kinálok.
Magyar földön, magyar kezek csinálják,
Magyar földön, magyar népnek kinálják
Nem hagyhat ez magyar szivet hidegen,
Úgy is nálunk annyi minden idegen.
Külföld helyett a hazában maradjunk,
A magyar pénzt idegennek ne adjuk!
Hadd tudja meg ebből is a nagy világ,
Hogy a magyar előre tör, s tenni vágy.
EMKE-papirt adjatok a kezembe!
Édes anyám, neked irok én erre,
Van-e ennél szebb papir a világon?
Boltos uram, csupán **EMKÉ**-t kináljon!
Mindenütt kapható!

OCCASSIO!
10000
selyembluzra való maradék.
Magyarország legnagyobb
selyemáruháza
FISCHER SIMON és TÁRSAI
BUDAPEST
Bécsi-u. 7. és Deák Ferenc-u 12.
Fekete, szines, sima és mintázott selymek,
mosó- és divatbarsonyok, plüssök,
fekete és szines angol ruhavelvetek,
stores és függönyök,
szalag és csipke.
Karácsonyi alkalmi vétel.
4—5 méteres **maradékok** minden árban.

E. KOVÁCS GYULA SIREMLÉKE A KOLOZSVÁRI TEMETŐBEN. — Dunky fivérek fényképe után.

együtt. *Matolay* Etele alispán üdvözlő beszédére *Stefánia* királyi herczegnő örömét fejezte ki, hogy férje szülőföldjére lépett. Mint a nádor unokája szívta magába a magyarok iránti szeretetet. A hölgyek szép virágcsokrot nyújtottak át a királyi herczegnőnek, a ki aztán Bodrog-Olasziba kocsizott, a hol szintén fényesen fogadták. Innen *Deregnyőre* mentek gróf *Lónyay* Gáborékhoz.

Stefánia királyi herczegnő igen jól érzi magát a zempléni uri családok közt. A nép tisztelettel környezi, megéljenzi. Zászlók diszítik Bodrog-Olaszit s ünneplő ruhában járnak az emberek. Stefánia királyi herczegnő a vasárnapi mise után férje társaságában kikocsizott. Hétfőn megtekintették a Bodrogon túl fekvő Vilma-tanyát, a hol ünnepélyes fogadtatásban részesítette a lakosság őket. Kedden november 12-én gróf *Lónyay* Gábor és neje tett látogatást a bodrog-olaszi-i kastélyban a királyi herczegnőnél, a ki szerdára a vármegye vezető férfiait, notabilitásait ebédre hivta meg. Csütörtökön gróf Lónyaiék különvonattal Parnóra mentek gróf *Andrássy* Gézáékhoz, a honnan csak este tértek vissza Bodrog-Olasziba.

Szögyény-Marich László, a berlini osztrák-magyar nagykövet november 13-ikán ünnepelte hatvanadik születésnapját. Mindenfelől elhalmozták ünneplésekkel a népszerű diplomatát, a ki iránt Magyarországon is oly nagy a szeretet és tisztelet, mert Szögyény-Marich külföldi fontos állásában is teljesen megőrzi magyar voltát. Már Rudolf trónörökös is kitűntette bizalmával, mikor a külügyminiszterium osztályfőnöke volt. Az udvar megbízásából ő rendezte a trónörökös hagyatékát is. Majd Szögyény lett a király személye körüli miniszter és kilencz évvel ezelőtt kinevezték berlini nagykövetté. A német császár többször elhalmozta kitűntetésével és 1897 szeptember 20-án a legnagyobb német érdemrendet, a feketesas-rendjelt kapta meg.

Kossuth-Ferencz 60-ik születésnapja. A függetlenségi és 48-as párt elnöke, Kossuth Ferencz, e napokban tölti be 60-ik évét. Ebből az alkalomból pártjának tagjai november 16-án készültek testületileg üdvözölni. Az üdvözlő beszéd tartására *Thaly* Kálmán alelnököt kérték föl. Este lakoma volt a Hungária dísztermében.

A budapesti egyetem dísz-doktorai. A budapesti tudomány-egyetem a magyar kereszténység kilenczszázas évfordulóján díszdoktori oklevelekkel tűntette ki *Daruváry* Alajost, a Kuria nyugalmazott másodelnökét és *Horánszky* Nándor országgyűlési képviselőt.

A két kitüntetett férfiúnak az egyetem küldöttsége november hó 11-ikén nyújtotta át a diplomákat. Dr. *Vécsey* Tamás rektor, dr. *Concha* Győző jogkari dékánnal és több egyetemi tanárral megjelent először *Daruvárynál*, a hol a rektor és dékán üdvözlése után *Vécsey* rektor az egyetem jelvénye, a skeptrum elé állva, jobb kezét az ünnepeltnek nyújtva, így szólt: «Dísz-doktorrá avatom és fogadom». Ugyanily kijelentést tett a dékán is, átnyújtván a remekmívű diplomát. *Daruváry* meghatottan köszönte meg a kitűntetést. Az egyetem küldöttsége ezután *Horánszky* Nándort kereste föl, hol szintén üdvözlő beszédek közt, hasonlóképen ment végbe a diploma átadása.

Kinevezések az egyetemen. A király a *budapesti* tudomány-egyetemen megüresedett ókori történelmi tanszékre dr. *Kuzsinszky* Bálint egyetemi magán tanárt és Nemzeti Múzeumi őrt nyilvános rendkivüli egyetemi tanárrá kinevezte. A király továbbá dr. *Herczel* Manó budapesti tudomány-egyetemi magántanárnak, a kitünő sebész-operateurnek az egyetemi rendkivüli tanári czímet adományozta.

Zsilinszky Mihály államtitkár ünneplése. *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi államtitkár már negyven év óta fáradozik a közpályán mint tanár, író, történetbúvár, az evangelikus egyház egyik vezérférfia és most mint a közoktatásügynek is egyik intézője. Az evangelikus egyháznak e hó 13-án kezdődött egyetemes közgyűlésére Budapestre jöttek, ezt a munkásságot nagy szeretettel és elismeréssel ünnepelték. November 12-én este a «Pannónia» fogadó egyik termében gyülekeztek és nagyrabecsülésből fakadó ünnepélyt rendeztek.

A felköszöntések sorát *Zelenka* Pál püspök nyitotta meg, szép szavakkal ecsetelve Zsilinszkynek érdemeit. Majd *Szentiványi* Árpád, dr. *Baltik* Frigyes püspök, *Laszkáry* Gyula lelkesen éltették Zsilinszkyt, a bányai egyházkerület felügyelőjét, államtitkári méltóságában a magyar kultura vezérét, a jeles történetírót, az eszményekért hevülő hű és fáradhatatlan munkást, jó protestánst és magyar hazafit. *Gyurátz* Ferencz püspök emelkedett szavakkal emlékezett meg Zsilinszky nejéről és családjáról. Még többen ünnepelték lelkes szavakban *Zsilinszkyt*, ki meghatottan köszönte meg a baráti szívek ily meleg nyilatkozását.

Eljegyzés. Okányi és érkenézi *Szlávy* József tartalékos honvéd huszárhadnagy, érkenézi nagybirtokos, eljegyezte dr. *Hortoványi* József országgyűlési képviselő és neje, született Lonkay Irén leányát, *Blankát*.

— **Nagy occassiót** rendez a *Szénásy, Hoffmann és Társa czég* (IV., Bécsi-utcza 4. sz.) november 15-től, mely alkalommal selyemkelmék, bársonyok, angol mosóselymek, lyoni foulardok, japonais- és chinai-selymek kerülnek eladásra. Az árak ez alkalomra mélyen leszállittattak, hibás árut nem tartanak s csak birneves gyárosok gyártmányai kerülnek eladásra. Maradékoknak külön osztályt rendeztek be s ezek föltünő olcsó áron kerülnek eladásra.

x **Egymásután kétszer** (és pedig augusztus 2-án 90,000 kor. és aug. 25-én 100,000 koronát) nyertek főnyereményt azok, a kik a *Budapesti Takarékpénztár és orsz. z.-k. részvénytársaságnál a Ferenczek-terén, a király-bazárban* vásároltak osztálysorsjegyet. A kereslet sorsjegyek iránt ezen intézetnél ismét rendkivül élénk, miután az uj huzás *már november 21-én* kezdődik. A sorsjegyeket és a nyereményjegyzéket bérmentve és költségfelszámitás nélkül küldik, valamint a legkisebb megrendelést is pontosan intézik el, miért is ezen intézet a legjobban ajánlható. Egész sorsjegy ára 6 frt, fél sorsjegy 3 frt, negyed sorsjegy 1 frt 50 kr., nyolczad sorsjegy 75 kr.

A hires «Ehrbar» zongorák és pianinok egyedüli képviselője *Heckenast Gusztáv* (1865 óta fennálló) zongora-terme, IV., Gizella-tér 2 (váczi-u. sarkán). *Ehrbar* gyönyörü zongorákat és pianinokat állitott itt ki, melyekre felhivjuk a zenebarátok figyelmét, mert tudvalevő, hogy az *Ehrbar* zongorák nemcsak a legfinomabbak, hanem a legtartósabbak is. A ki tehát elsőrendü zongorát kiván beszerezni, annak ajánljuk *Heckenast Gusztáv* zongoratermét.

HALÁLOZÁSOK.

Greenaway Katalin nagyhírű angol festőnő halálát jelentik Londonból. Ez a ritka tehetségű, finom izlésű asszony a legszebb képeskönyveket rajzolta a gyermekek számára. *Kate Greenaway* (az angolos neve) kedves bájjal rajzolt a gyermekvilágból ala-

E. KOVÁCS GYULA SIREMLÉKÉNEK LELEPLEZÉSE A KOLOZSVÁRI TEMETŐBEN. — Dunky fivérek fényképe után.

Klösz

nyomása

Salamon János dom-
borműves arcképe

Repr. -

Ujdonk 1900.

VII. évf. 6 sz.

Klösz

Kolozsvári szobrász
elkészítette Salamon
János cigányprímás
szobrát. Életnagyságú
relief.

Művének (Szabó-féle)
1900. 964. k.

szelet kapva. A késő antik-ókeresztény ikonográfia, liturgikus tárgyak összefüggései vezették tovább a korai középkori kérdéskör felé; ezért tudott a koronázási palást majd a korona egyes kérdéseihez hozzászólni. A kora középkori témák iránti érdeklődését bizonyítják Savaria Karoling kori várával a 10–11. századi nyugati védelmi rendszer és a földvárakkal, a gyepűrendszerrel kapcsolatos kutatások.

Savariából indult ki másik nagy tudományos programmja a korai római utak kutatása is; a munkálatok során az elmúlt másfél évtizedben a Tóth Endre vezette munkacsoport módszeresen bejárta, felmérte, téképeztea brostyánút magyarországi szakaszát, annak leágazásaival együtt; sondázta ill. feltárta az útállomások, kisebb katonai őrállomások egész sorát és meghatározhatta építésük időrendjét ill. rendszerét.

Módszeres ásató régészként évtizedek óta kutatja a késő római belső erődöket. 1971–1980 között Ságváron, rövid iedeig Fenékpusztán végzett feltárásokat, 1982 óta az alsóhetényi erődben folytat eredményes kutatásokat, utóbbiról nagy tanulmányban számolt be.

Tóth Endre munkásságában nemcsak a kutatási területek spektruma sokrétű, hanem alkalmazkodóan módszereinek arzenálja is gazdag. Otthonosan mozog a forráskritikában, az epigráfiában, a földrajzi helynevek vagy az oklevelek elemzésében, a terepmunkában és az ikonográfiában. A nagy, birodalmi utak, késő római erődök, császári paloták kutatásán kívül érdeklődéssel fordul a kis tárgyi emlékek, leletek felé is; fogalkozott gyűrűk, fibulák, feliratos használati tárgyak kronológiai, tiplógiai kérdéseivel is.

KLÖSZ József szobrán

a Kolozsvári Rhédey-háron elhelyezett Pákei L. által tervezett és Bertha János és Klösz József szobrának által zenitett a szinházra emlékező emléktábla Szenitőg 1892

Pavilon 9 (1994) 25.

Klösz Pál

Mit Budapest 1874
Luth. 6 real.
1890/91 I-II. vendégl.

Legio II. Parthica V. 250.

KLÖSZ PÁL
litográfus, cinkográfus (1874–?)

A bécsi Grafikai Főiskolára járt. Apjának, Klösz Györgynek litográfiai és cinkográfiai műintézetében dolgozott, később vezette a céget.

Magyar könyvmüvészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod.Muz.közös kiadványa Bp.1975.

MDK.

Klöth Albrecht, ötvös
/Albrecht Klöth, Klötz?/.

Neve nem olvasható tisztán a czéhkönyvben az elhunyt mesterek sorában. Ö a 65-ik bejegyzett.

Irodalom: Sándor: Beszterczebányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban. Múz. és Kvt. Ért. 1918. 41-53.l.

K.D.K.

KLRICSNER András kőfaragó

Körmöcbányán

1666-ban márványszállítása Bécsbe

Agghásy: Barokk szobrászat ... Bp. 1959. I. 225. l.

JOHANN KLUBNIK, textilfestőmest r

Az eperjesi céh mesterjegyzéke nem aaradt fenn.A levele zés és"Protokol fabriarskeho cechu 1801-64"alapja e jegy zéknek.A 8 eperjesi mester neve csak elvétve van benne. E mesterek egyike volt:
3.- Johann Klubnik, 1751.-Gölnic. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-festés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr. 1974

121. Klucsárka, g. k. fatemplom.
1839. „... cum Eccl. Lig. ad Protectionem B. M. V." (Schem. Munk. p. 43.)
1908. már kőtemploma van. (Schem. Munk. p. 101.)
Lásd még: Lehoczky IIIb. p. 364.; Gerecze p. 188.

(Bereg m.)

Domfaép.

Klucsi Lajos, éremművész

Sopronban, az Orsolya téren álló lábasházban megnyílt a IV. orsz. érembiennálé. — az anyag, a tér és az időbeli folyamatok plasztikus képét akarja nyújtani az érmében Klucsi Lajos

Kloss Andor: Érembiennálé a soproni lábasházban.
Békés Megyei Népújság, 1983. júl. 23. 12-old.

Klucsi Lajos, éremművész

A IV. országos érembiennále megnyílt Sopronban, az Orsolya téren álló lábashazban. — A művész az anyag, a tér és az időbeli folyamatok plasztikus képét akarja nyújtani az érmein. Tiszta, elvont plasztikai formákból építkezik, még akkor is, ha művétjeles eseményre készíti.

Kloss Andor: A IV. Országos Érembiennále.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. aug. 18.

Kluczik Ferenc

rajztanár

„Csertő“-re változtatta

nevét -

A

Műemlékek Orsz

Van szerencsénk az

hivatalos jelentés egy példán

jelentésünkre becses figyelmé

Budapest, 1928. jun

Klucsik Ferenc, Szeged
Szentháromság u. 30.
Szeged 1919.

„Apám ai félek"
Ceruzarajz
Kerek a káposzta,
ceruzarajz -
„Engem kövess." Ceruzarajz
Cirkusz, ceruzarajz
- Bevonulók, ceruzarajz

Klucsik Ferenc

festő v. graphus.

Szegeden

Szeged 1937

emlétől

BUDAPEST
1934 MÁJ -9 19
Sa 62 V Sa

Klucsik István

Kerekes Gábor fotóművész /kiállitása/ a Ferencvárosi Pincetárlat helyiségében megtekinthető február 16.-ig
A Magyar Nemzeti Galériában Demjén Attila festőművész emlékkiállitása február 25.-ig tart nyitva,
Klucsik István naiv müvész kiállitásának megnyitója február 5.-én lesz ugyancsak a Nemzeti Galériában.
Bencze László festőművész kiállitását február lo.-én nyitják meg a Helikon Galériában. A kulturális eseményeket ismertető rovat közleménye szerint.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 5.
XXI. évf. 6. sz. 8. lap.

Klucsik István, naiv festő

— KLUCSIK ISTVÁN naiv festő kiállítása kedden nyílik a Magyar Nemzeti Galériában. A műhelykiállítás sorozatban megnyíló bemutatón délután fél 3-tól fél 6-ig a festő válaszol a közönség kérdéseire.

— : Hír

14.

Népszabadság, Bp. 1977. febr. 6.

Klucsik István

Klucsik István harminc éven át volt ötödei munkás. Quint festett, azt a csapolások után festette.

Akácz László: Klucsik István képei
Tükör, 1977. február 20 - 41. oldal.

Klucsik István

Klucsik István annályan modern mai műrész, akinek képeiből most látható kiállítás a Nemzeti Galériában.

Akácz László: Klucsik István
Tükör, 1977. február 20-41. oldal

Klucsik István, naiv festő

A GALÉRIA MŰHELYÉBEN

Klucsik István festő

...ria kísérleti kiállítássorozatot ...z Esti Hirlap minden alka...st ad ezekről a tárlatokról. ...naiv festő képeivel ismerked... ...lota D-épületének harmadik ...án 14.30-tól 17.30-ig a művész ...laszol a nézők kérdéseire.

lánghegesztés adta a gondolatot. „Éjfél" című képének élményét a Börzsöny erdőben töltött három magányos éjszaka ihlette. Egzotikumok iránti

...

...jadba.

...kében utazott szombaton

...ajtrak összehangolása ér-

...

...

...

Klucsik Vilmos építész

Tér és Forma, 1929.

II. évf. 363.

Klucsik Vilmos családi-ház Ter-

Klůcsik Vilmos és

Udvardy Ferenc

nincs
led
?

Postások női üdülőháza Szentendrén

Repr

MAGYAR-EPITOMUVESZET

1927. 5-6. 4. 22-23. l. tárlati kép és műszaki rajzokkal.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Klucsik Vilmos épitészmérnök
Uj tag
A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei
MMÉEK/LXI 15-16 szám

6 1927

GYALUS LÁSZLÓ

ÉPITÉSZ ÉS AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI
ISKOLA TANÁRA.

Tisztelt Meissner Úr!

Itt küldöm meg Gyöngyösi jelenté
Aronkívül kérem megemlíteni Fors
munkát kiadtam Hadrának, a ki
végett megküldöttem Hadrának. A
így a 1000 korona fizetés jövőre mar
és az ezt $\frac{13}{1905}$ sz. jelentésemet.

KERTÉSZ JÓZSEF, BUDAPEST 35201

Részvéttel emlékezik meg Dömötör Pál, Gnädig Lipót, Mezey Sándor rendes és gyéressy Szász József alapító tagok elhunytáról.

A nagyválasztmány elfogadja *Orphanides* János nagyválasztmányi tagnak az alelnöki tisztségre való egyhangú jelölését.

Feyér Gyula szerkesztő tájékoztatása alapján a nagyválasztmány úgy határoz, hogy a munka nemzetközi megszervezése címén alakult mozgalommal szemben egyelőre tartozkodó álláspontot foglal el.

Majorossy főtitkár bejelenti, hogy a szombathelyi női felsőkereskedelmi iskola tervpályázatán az I. díjat *Szeghalmy* Bálint, a II. díjat *Tóth* János, a III. díjat *Orth* Ambrus tagtársunk érdemelte ki.

A nagyválasztmány kiadja a Ponsulat General de Niderlanden meghívóját a mű- és középítési, a lengyel textilmérnökök látogatásának előkészítésére vonatkozó kérelmet pedig a gépészeti szakosztálynak.

Főtitkár bejelenti továbbá, hogy Edison sajátkezű aláírásával ellátott levele, melyben köszönetet mond 80. életéve betöltése alkalmából kifejezett üdvözletünkért az Egylet technikatörténelmi gyüjteménytárában helyeztetett el.

Igazgató bejelentésére a nagyválasztmány részvétteljes köszönettel emlékezik meg Langfelder Károly tagtárs kegyeletes adományáról.

Igazgató bemutatja a kiküldött bizottság által megvizsgált pénztár és zárószámadásokat. Előterjeszti az 1926. évi költségelőirányzatot, melyet a nagyválasztmány *Sándy* Gyula nagyválasztmányi tag, *Schoditsch* Lajos sz. o. elnök, *Hoepfner* Guidó, *Thomka* Emil sz. o. elnök. *Gállik* István, *Feyér* Gyula szerkesztő és *Thoma* Frigyes hozzászólásai után tudomásul vesz és elhatározza, hogy javaslatot terjeszt a közgyülés elé, a rendes tagok tagsági díjának Budapesten évi 28 pengőben, vidéken évi 16 pengőben leendő megállapítására, továbbá az alapszabályok módosítására. Elnök a felszólalásokkal kapcsolatban a békeállapotokhoz való fokozatos közeledést véli célszerűnek.

Igazgató javaslatára a nagyválasztmány a vagyonmérleg megállapításához *Kopeczek* György és *Schmitterer* Jenő tagtársakat kéri fel; elhatározza továbbá, hogy foglalkozni fog az alapítványok összevonásának kérdésével.

Marusák titkár előterjesztése alapján elhatározza a nagyválasztmány, hogy az Egylet Közlönyét megküldi külföldi szabványosító bizottságoknak.

A nagyválasztmány 19 rendes tagot vett fel, ezzel a tagok száma: 4467.

A nagyválasztmány a felvételre való jelentkezéseket azzal vette tudomásul, hogy a szabályszerű felvételi eljárás lefolytattassék.

Majorossy főtitkár bejelenti, hogy az építészeti Nagypályázatra beérkezett művek közül egyik sem ütötte meg a mértéket; továbbá, hogy a Kéler Napoleon pályadíjat *Kosch* Jenő építész érdemelte ki.

A nagyválasztmány a Máv. igazgatóságának egy pályaszintben építendő pályaudvar épület tervezését tárgyazó pályakérdés kitüzésére vonatkozó kérelmének közgyülés elé terjesztésével az elnökséget és a mű- és középítési szakosztályt bízza meg.

A rendkívüli tagok felvételéről a nagyválasztmány titkos szavazással elutasítólag dönt.

Jelentés a vízépítési szakosztálynak 1926/27. év telén kifejtett működéséről. Az 1926 novembertől 1927 májusig terjedő időszak alatt szakosztályunk összesen 11 szakosztályi és együttes ülést, és ezekkel kapcsolatban több — működő bizottsági — ülést tartott.

A szakosztályi ülések legfontosabb anyagát azon előadások képezték, amelyekben a vízimunkálatok körébe tartozó aktuális kérdések, újabb építkezések és módszerek ismertetése úgy a tagoknak, mint az érdeklődő meghívott vendégeknek hasznos és értékes tanulságokkal szolgált. Az előadás anyagának szemléltetővé tétele végett azt az előadók rendszerint vetített képekkel, rajzokkal és térképekkel illusztrálták.

Így 1926 december 7-én Becker Ádám a Vág-szabályozásnál alkalmazott partbiztosítási és mederrendezési munkálatait ismertette, amelyek által szerzett tapasztalatok a mult évi árvíz-okozta partrongálások helyreállításánál a felső Tiszán és Szamoson is sikerrel alkalmazhatók voltak.

1927 január 25-én Habekost Lajos a permetező öntözés körében nyolc év alatt szerzett tapasztalatairól számolt be. Vetített képekkel mutatta be a permetező-berendezés különböző módjait és szemléltető grafikonokkal illusztrálta a kísérleti telepeken az egyes mezőgazdasági növényeknél az öntözéssel elért terméstöbbletet, ezzel igazolva annak rentábilitását.

Február 8-án Károlyi Sándor „A Fertő és annak szabályozása" címmel tartott előadásában ismertette a tó hidrográfiai és altalajviszonyait, a szabályozásra vonatkozó történeti előzményeket és a legutóbbi szabályozási terveket.

Február 15-én Spur István a Balaton közgazdasági jelentőségéről tartott előadást, kiterjeszkedve a tó környezetének mezőgazdasági és geológiai viszonyaira, — a balatoni hajózás és fürdőfejlesztés kérdéseire.

Március 1-én a szakosztály a tárgysorozatra kitűzött előadás anyagának általános érdekű vonatkozására tekintettel az út-, vasút-, híd- és mű-középítési szakosztályokkal együttes ülésén Papp Ferenc ismertette az által Németországban tanulmányozott és Magyarországban először a budapesti új kikötő építkezésénél alkalmazott szürőkutas, talajvízsüllyesztéses alapozó eljárást és az öntött betonépítési módot.

Március 8-án Rohringer Sándor a pestvármegyei Duna-völgy lecsapoló és öntöző társulatnak 1922-ben újra megindított nagyszabású munkálatait ismertette, amelyek 122.000 kat. hold terület lecsapolására és 20.000 kat. hold öntözésére szolgálnak.

Március 22-én Szabó Nándor ismertette a kairói hajózási kongresszust, amelyen, mint magyar kiküldött — és annak egyik alelnöke — 1926 december hóban résztvett. Előadásában kiterjeszkedett a Nilus-menti öntözőművek ismertetésére is. Az előadáson nagyszámú vendéggel együtt Mayer János földmívelésügyi miniszter is résztvett és annak befejeztével tartott felszólalásában a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a magyar vízimérnöki kar munkásságáról.

Március 29-én Cholnoky Jenő tartott előadást a folyók természetéről. A folyómedrek kialakulását befolyásoló körülményeket tárgyalta, s előadását a világ minden részéből vett, s jellegzetes mederkialakulásokat feltüntető, — vetített képekkel illusztrálta.

Április 5-én Schick Emil a Rajna—Majna—Duna-hajózóút építési munkálatairól tartott felolvasást. Előadó végigvezette a hallgatóságot a létesítendő és ezidőszerint már munkában is álló nagy víziúton, mely az Északi-tengert a Fekete-tengerrel lesz hivatva összekötni.

Végül az érdekelt szakkörök kívánságára Rohringer Sándor fogja megismételni a március 8-án tartott előadását április 26-án ugyancsak a mérnökegylet előadási termében.

Budapest, 1927. évi április hó 6. *Illésy Zoltán.*

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara VIII. közgyülése. A kereskedelemügyi miniszter engedélyezte a Kamra 1927. évi rendes közgyülésének megtartását. Előzetesen közöljük, hogy a Kamara a közgyülést május hó második felében tartja.

A Kamara új tagjai. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya által felvett alábbi tagokra a törvényes határidő alatt fellebbezés nem adatván be, ezek felvétele jogerőre emelkedett. Új tagok tehát 1927 április hó 11-től: *Bánrévy* János építészmérnök, Budapest II, Szemlőhegy-utca 2. — *Dömötör* János bányamérnök, Dunaszentgyörgy. — *Genszky* Gábor mérnök és erdőmérnök, Budapest II, Kelety Károly-utca 31. — *Gínczler* Herman építészmérnök, Budapest VI, Vilmoscsászár-út 35. — *Hegedüs* Dezső építészmérnök, Kaposvár, Zárda-utca 15. — *Heidrich* László mérnök, Budapest VII, Rottenbiller-utca 6/b. — *Herczegh* János építészmérnök, Budapest, Központi városháza. — *Klucsik* Vilmos építészmérnök, Budapest VIII, Szentkirályi-utca 6. — *Kordély-Kováts* Béla mérnök, Budapest I, Horthy Miklós-út 41. — *Krumm* Cajus mérnök, Paks. — *Lukács* Sándor mérnök, Budapest V, Tátra-utca 8. — *Dr. Mildschütz* Ottó vegyészmérnök, Budapest VI, Felsőerdősor 1. — *Nagy* Sándor építészmérnök, Budapest I, Bertalan-utca 20. — *Neuhold* Kornél gépészmérnök, Budapest VII, Szabó József-utca 12. — *Padányi Gulyás* Jenő építészmérnök, Budapest, I. Orlay-utca 11. — *Péchujfalusi Péchy* László építészmérnök, Budapest VII, Erzsébet-körút 19. — *Politzer* Lajos gépészmérnök, Budapest V, Vadász-utca 6. — *Radó* Sándor építészmérnök, Budapest I, Vály-út 6. — *Redner* Jenő Vilmos mérnök. Budapest IX, Dandár-utca 17. — *Reinheimer* Gyula mérnök, Tiszaroff. — *Rédey* László mérnök, Budapest III, Timár-utca 11. — *Scherman* Vilmos vegyészmérnök, Budapest VIII, Vas-utc 12. — *Spitznagel* János építészmérnök, Baja, Jókai-utca 2/a. — *Stauber* Richárd gépészmérnök, Keszthely, villanytelep. — *Stein* Pál mérnök, Budapest VI, Paulay Ede-utca 13. — *Székely* Izidor Imre gépészmérnök, Budapest VI, Bulyovszky-utca 7. — *Szórád* István mérnök, Átány. — *Tiefenbäck* József építészmérnök, Budapest I, Horthy Miklós-út 96. — *Vass* Károly mérnök, Szeged, Béke-utca 6. — *Verő* Imre mérnök, Budapest V, Alkotmány-utca 4. — *Vértesi* László építészmérnök, Budapest X, Máv. északi főműhely. — *Zadányi* Ármin József mérnök, Budapest II, Fő-utca 80. — *Zsigmond* Imre gépészmérnök, Budapest IX, Csont-utcai áll. kikötő.

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.

A Kamara telefonszáma: József 82—85.

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1926/27-ben a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

V. közlemény. (LXXXII.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Magyarország a háború előtt és után gazdaságstatisztikai térképekben. Szerkesztették: *Edvi-Illés Aladár* nyug. helyettes államtitkár és *Halász Albert* okl. vegyészmérnök, nyug. m. kir. iparfelügyelő. *Gróf Teleki Pál* előszavával. (6. kiadás.) Budapest, 1926. Haránt ívrét, 157 l., színes térképpel és grafikonnal. A Magyar Statisztikai Társaság államtudományi intézetének kiadása. Országos központi községi nyomda r.-t. nyomása. Főelárusító: Grill könyvkereskedés r.-t. Bolti ára fűzve 26 pengő.

Pogány Béla: A Magyar Tudományos Akadémia hatása a fizikai tudományok fejlődésére az utolsó száz év alatt. (Bemutatta a Magy. Tudományos Akadémia III. osztályának 1926 évi február 15-i ülésén.) Budapest, 1926. 8°, 12 l. Az Akadémia kiadása; a Franklin-Társulat nyomdájának nyomása Ára fűzve 1 pengő.

Zelovich Kornél: A Magyar Tudományos Akadémia hatása a technikai tudományok fejlődésére. (Bemutatta a Magy. Tudományos Akadémia 1926 április 26-án tartott összes ülésén.) Budapest, 1926, 8°, 92 l. Az Akadémia kiadása; a Franklin-Társulat nyomdájának nyomása. Ára fűzve 4 pengő.

Mihályi Ernő okl. gépészmérnök: *A motorkerékpár.* Második rész: Nehéz motorkerékpárok. (Műszaki könyvtár. Szerk. Balog Arthur. LIX. köt.) Budapest, 1926. Kis 8°, 105 l. 83 szövegábrával és számos szövegközi táblázattal. A Népszava-könyvkereskedés kiadása. Világosság r.-t. nyomása. Ára fűzve 3·20 pengő.

A királyi magyar Természettudományi Társulat évkönyve 1927-re. Budapest, 1927, 16°, 160 l., számos szövegképpel. A Társulat kiadása. A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda nyomása.

A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Egyesületében tömörült gyárak és azok gyártmányai. (Verzeichnis und Fabrikate der dem Landesverband der Ungarischen Eisenwerke und Maschinenfabriken angeschlossenen Betriebe. — Adresses et articles de Fabrication des membres de L'Association des Fabriques de Fer et Ateliers de Construction de Hongrie. Budapest, 1927, 4°, 103 l. Magyar Vasművek és Gépgyárak Orsz. Egyesületének kiadása. Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása.

Mihály Ferenc: Építőipari munkák árelemzése. Segédkönyv hivatalok, műépítészek, építészek, építőmesterek, kőművesmesterek, stb. építőipari munkákkal foglalkozók számára: *I. rész: Föld, kőműves, elhelyező, bontás, vasbeton és burkolati munkák.* Szerkesztette és összeállította: —. Pécs, 1927, 8°, 227 l. a könyv végén 5 melléklettel. Haladás-nyomda r.-t., Pécs, nyomása.

Technikatörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása 1927-ben.

Gyüjti: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, a technikatört. gyüjteménytár őre.

III. közlemény. (XL.)

Katona Endre zemplénmegyei, sárospataki születésű, 19 éves, helvét hitvallású műegyetemi hallgató *leckekönyve* 1873-ból. *(Katona Endre* ifj., Máv. főmérnök ajándéka.) 1 db.

*Gonda Béla*nak a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben 1910-ben a *Panama-csatornáról* tartott előadása. (Kézirat. *Gonda Béla* nyug. miniszteri tanácsos ajándéka.) 1 db.

Az 1883. évi országos kiállítás építőipari szakbizottságának *jegyzőkönyve.* Ybl Miklós és Gonda Béla eredeti aláírásával. *(Gonda Béla* nyug. miniszteri tanácsos ajándéka.) 1 db.

A kir. József-műegyetem gépészmérnöki szakosztályának Katona Endre gépészmérnöki szakosztályi hallgató részére 1875 december 18-án kelt elismerő okirata a gépszerkezettani pályakérdés sikeres megoldásáért. Aláírva: Sztoczek József rektor és Dr. Wartha Vince dékán. *(Ifj. Katona Endre* Máv. főmérnök ajándéka.) 1 db.

A Máv. gépgyárának és igazgatóságának Katona Endre részére 1878-ban, 1879-ben és 1883-ban kiállított bizonyítványai. *(Ifj. Katona Endre* ajándéka.) 3 db.

Mappa regulationem fluviorum Sárviz, Kapos et Sió, ostiique lacus Balaton cum exsiccata his adjacente, antea inundata regione, sublatam item ope transectionum, et aggerum Danubii in fluvium Sárvíz regurgitationem sub auspiciis Serenenissimi C. R. Principis et Archiducis Austriae *Domini Josephi Regni Hungariae Palatini* cura excellentissimi ac illustrissimi *Domini Comitis Francisci Josephi Zichy* de eadem et Vásonkeo, qua in his negotiis comissarii regii ab Anno 1811 ad 1825 per actem exhibens. Fecit *Jos. Beszédes* Comm. R. dirig. Hydr. Ex Lithographia Joseph Trentsensky Pesthini. (Színes térkép. Kell Dezső keszthelyi mérnök ajándéka.) 1 db.

Egyleti közlemények.

A nagyválasztmány 666. (rendes) ülése 1927. február hó 11-én. Elnök: *Buday* Béla. Jelen van 33 tag. Távolmaradásukat hárman mentették ki.

Elnök az ülést megnyitva a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Dorner* Gyula és *Tomka* Emil nagyválasztmányi tagokat.

Részvéttel emlékszik meg Scholz Gyula, dabasi Halász Kázmér és Ritter Ottó alapító tagok, Fodor Zsigmond, Hőnig Dezső, Hajós Samu, Ödönfi László, Papp János, Stróbl Alajos rendes tagok elhunytáról.

Napirend előtt *Láczay-Fritz* Oszkár nagyválasztmányi tag felszólal, hogy a felsőházról alkotott 1926. évi XXII. t.-c. 13. §-a mérnöki oklevél oly visszahelyezését tartalmazza, mely esetleg képes lesz a mérnöki kar eddig jól kiérdemelt társadalmi pozicióját megrendíteni. A nagyválasztmány megbízza az elnökséget, hogy az üggyel foglalkozva, legközelebbi ülésére javaslatot terjesszen elő.

Châtel Vilmos nagyválasztmányi tag napirend előtt üdvözli az elnököt felsőházi taggá való kinevezése alkalmával. Az elnök köszönetet mondva, nehány szóval válaszol *Kandó* Kálmán főrendiházi tag nevében is az üdvözlésre.

Az *elnök* javaslata alapján a nagyválasztmány az Egylet 60 éves jubileumának előkészítésére bizottság alakítását határozza el; tervbe veszi továbbá oly kiadvány szerkesztését, mely az Egylet történetét, továbbá működésének az ország technikai és közgazdasági életére gyakorolt hatását tartalmazza. A jubileumi ünnepség hazai keretek között fog megtartatni, azonban a külföld kellő tájékoztatásáról is történik majd gondoskodás.

Bejelenti az elnök, hogy ifj. *Goszleth* Lajos titkár állásáról hivatalos elfoglaltsága miatt február végével leköszön.

Majorossy főtitkár bejelentése alapján a nagyválasztmány a Kossuth-pályakérdés tárgyául az út- és vasútépítési szakosztály javaslatát fogadja el s felszólítja a szakosztályt a tárgy tüzetes megjelölésére és a bíráló-bizottság kiküldésére.

A közgyülés időpontjául a nagyválasztmány április hó 23—24. napját fogadja el.

A nagyválasztmány tudomásul veszi, hogy a Siklós és Villány községekben építendő járási székház és főszolgabírói hivatal bíráló bizottságába *Dörre* Endre tagtársat, a makói postaépület tervpályázatának bíráló-bizottságába pedig *Wälder* Gyula tagtársat küldte ki.

Továbbá, a kir. József-műegyetem Rektorának értesítését, melyben közli, hogy az 1926. évi Fábián-jutalmat *Tobisch* Gusztáv okl. gépészmérnök nyerte el.

A nagyválasztmány az Országos Középítési Tanácsba *Sándy* Gyula, *Schoditsch* Lajos, *Stromszky* Sándor, *Bánó* László, *Szentgáli* Antal, *Sármezey* Endre tagtársakat jelölte.

A főtitkár bejelenti, hogy az Egyletet meghívta a Lánggépgyár a Szfőv. Elektr. Művek kelenföldi áramfejlesztő telepe részére készülő gőzturbina megtekintésére; az Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület nagygyűlésére; a Magyar Statisztikai Társaság az országos közgyűlésére; az Országos Többtermelési Liga *Habekest* Alajos előadására; továbbá a Széchenyi Tudományos Társaság ünnepélyes alakuló közgyülésére, hol az Egyletet az elnök képviselte.

A Tudományos Társulatok és Intézmények Orsz. Szövetségének nagyválasztmánya elfogadta Egyletünk képviseletében kiküldött *Méhes* Zoltán és *Feyér* Gyula tagtársainkat 1929-ig terjedő időre.

A Magánmérnökök Országos szövetségének a lakásépítés magánvállalkozás útján történő megoldásával kapcsolatos kérdés megvitatására a mü- és középítési szakosztály fog tagtársakat kiküldeni.

A nagyválasztmány megadja az igazgatónak az engedélyt, hogy az 1927. évi költségvetést a következő választmányi ülésen terjeszthesse elő.

Dr. Lósy-Schmidt Ede könyvtárnok bejelenti, hogy nemrégen elhunyt tagtársunk Kabdebó Gyula szfőv. tanácsnok hagyatékából fivérei 46 kötet technikai művet adományoztak a könyvtárnak, ifj. *Gonda* Béla és *Katona* Endre tagtársak pedig az Egylet technikatörténelmi tárát gyarapították adományaikkal; a nagyválasztmány az adakozóknak köszönetet szavaz.

A könyvtárnok és főszerkesztő javaslatára a nagyválasztmány hozzájárul az Ingegneria és Technika folyóiratok Közlönyünkkel való csereviszonyának fenntartásához, az Új Élet, Magyar Vállalkozás, Magyar Ipar folyóiratokkal való csereviszony felvételéhez, továbbá Közlönyünknek a Közgazdasági Egyetem elhelyező irodája, a Magyar Sociografiai Intézet és a Tudományos Társulatok és Intézmények Orsz. Szövetsége részére leendő díjmentes megküldéséhez.

A nagyválasztmány 32 szavazattal felvett 6 rendes és 14 vendég tagot; tagjaink száma jelenleg 4452.

A nagyválasztmány tudomásul veszi a felvételre való jelentkezéseket azzal, hogy a szabályszerű felvételi eljárás lefolytattassék.

Dr. Lechner nagyválasztmányi tag az Országház-tér beépítésére vonatkozó felszólalása alapján *Schoditsch* sz. o. elnök és *Barczen* nagyválasztmányi tagok hozzászólása után a nagyválasztmány az elnökséget bízza meg a mü- és középítési szakosztállyal karöltve teendő intézkedések megtételére. *Majorossy* főtitkár ismerteti a beadványtervezetet.

Schoditsch Lajos sz. o. elnök bejelenti, hogy az Egylet felirattal járult a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé, melyben az építészeti pályadíj alapítását kérelmezi.

Elnök egy adott eset kapcsán felkéri a szakosztályok elnökeit, hassanak oda, hogy az Egylet nevében csak hivatalos közlemények tétessenek közzé.

Jendrássik nagyválasztmányi tag javaslatára az Egylet elhatározza, hogy Edisont 80. életéve betöltése alkalmával üdvözölni fogja.

A nagyválasztmány 667. (rendes) ülése 1927 március hó 24-én. Elnök: *Buday* Béla. Jelen van: 30 tag. Távolmaradásukat hárman mentették ki.

Elnök az ülést megnyitva a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Jakabffy* Zoltán és *Schoditsch* Lajos nagyválasztmányi tagokat

A kolozsvári Szent Mihály-
templom megót harangtonyával
(Fényképfelétel a 1860-
as énekből)

CD-n!

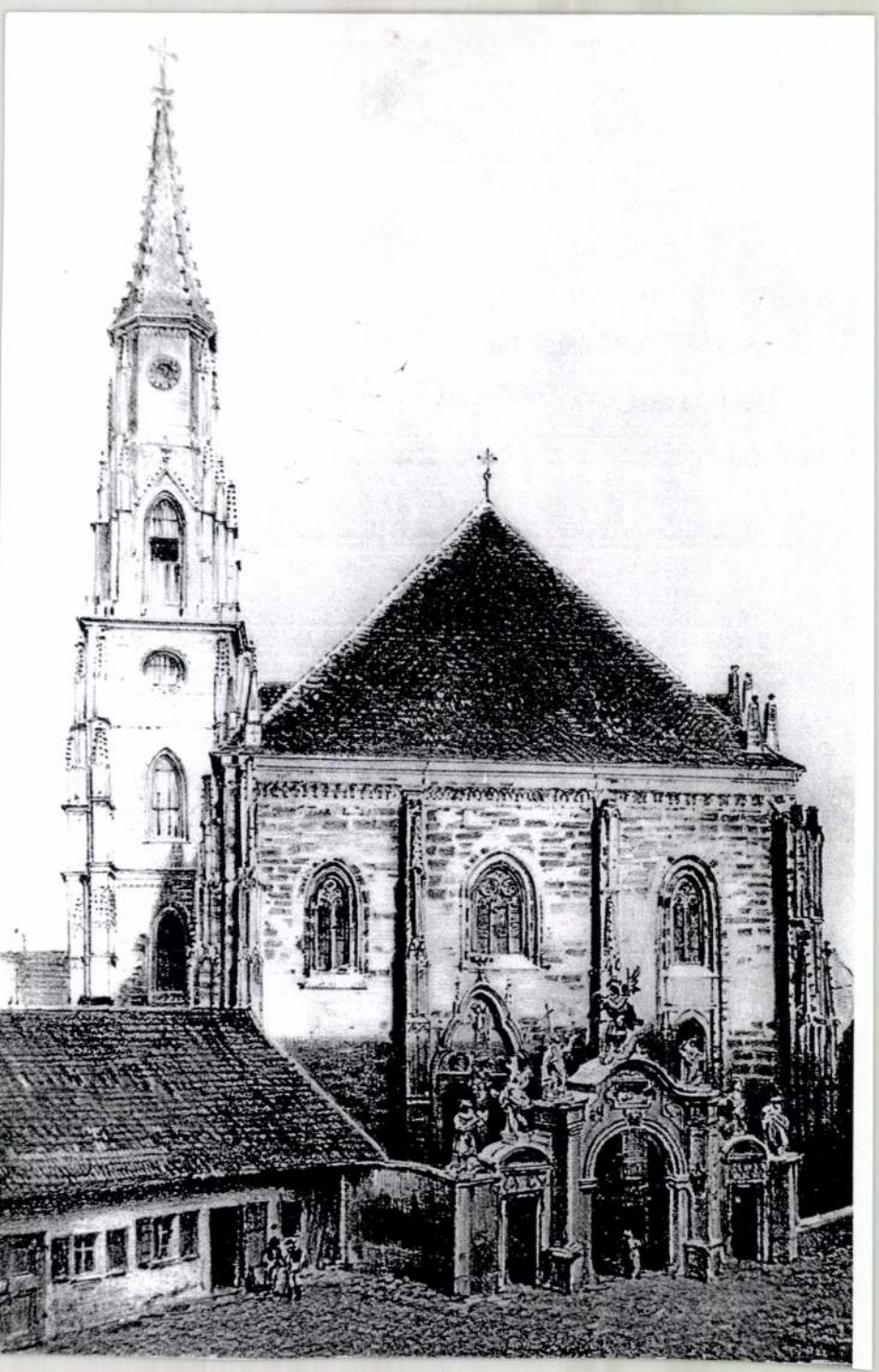

1885

A kolorsvári EMKE-palota
homlokzati timpanonja Klöss József
domborűvével

CD-n
jobb minőséglen

A magyenyedi diákkörök
emlékezete, 1896

CD-n is!

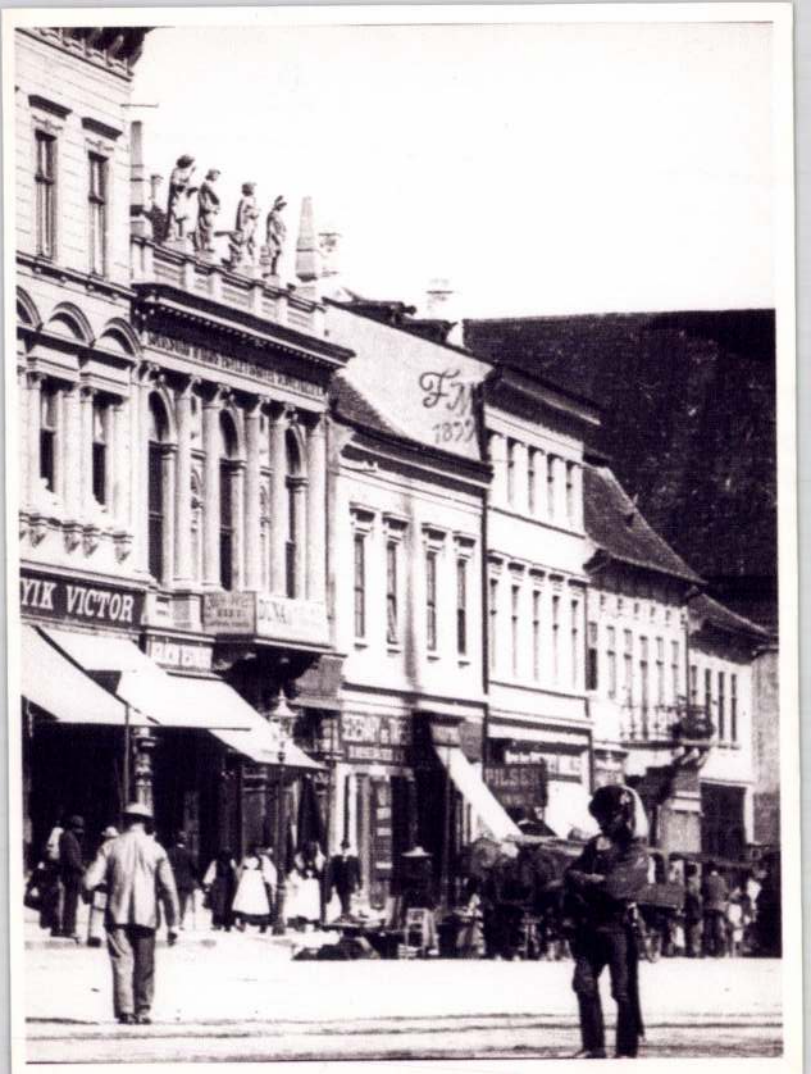
VIK VICTOR

Kolozsvár, a Főtér északi oldala az Iparos Egylet szabordíszes nikkázával Fényképfelvétel az 1900-as évek elejéről

CD-n is!

A VÉRHELYI NAGYBÁNYAI
SZINJÁTSZÓ TÁRSASÁG

A kolozsvári műjégpálya
kezdetének jubileumi
emléktáblája a Rhédey-
háton, 1892

ED-n is!

E Kovács Gyula sírja
a kolozsvári Házsongárdi temetőben

CD-n is!

Salamon János
sírulése a kolozsvári
Házsongárdi temetőben

CD-n is!

Salomon János
sírentéke a kolozsvári
Hánsongárdi temető-
ben

CD-nis!

A
FELEJTHETETLEN
MŰVÉSZNŐ
KÉLER ILONA
EMLÉKÉRE

Kéler Ilona sírenlésre
a Hársongárdi teme-
tőben

CD-n is!

A Layda család
szerelése a kolomási
Hársangárdi temetőben

CD-n is!

Familien
des
Michael
Klees

A Klösz ~~[illegible]~~ (Kloesz) család sírja a Házsongárdban

Klucsik Vilmos, bodinai

okl. építészmérnök –

Budapest I. Lenke tér 5.

Balatonlidői villa –

tervek, repr.

Szabójegyzetek

lapszám nincs

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Klucsik Vilmos

a m. kir posta ki-
állítása az 1933. évi
Budapesti Nemzet-
közi Vasáron.

Kende Ferenc:
A kereskedelem és
ipar épitészetéről, III.
Tér és forma
1933. 190. l. képpel.

Klücsik Vilmos

posta-s.-mérnök

A zuglói automatikus távbeszélő központ és postahivatal.

Repr.

Magyar Építőművészet

1931. 7–9. f.

R LÁSZLÓ

NIKAI VÁLLALATA

ágítási, villamos-
optikai és akusz-
készülékek, szín-
ziberendezések.

dásra. A működő bizottság ajánlja, hogy a bizottságba való meghívást fogadjuk el és küldjük ki: *Czakó Adolf, dr. Gállik István* és *dr. Mihailich Győző* kartársakat. Szakosztály örömmel fogadja az előterjesztést s elnök indítványát egyhangúlag elfogadja.

Elnök bejelenti, hogy *Kondor Ferenc* és *Polgár László* kartársaink, az Egylet rendes tagjai, a szakosztályba való felvételüket kérik. Szakosztály örömmel iktatja jelentkezőket tagjai sorába.

Elnök bejelenti, hogy a szakosztályi elnökség mandátuma lejárván, mai ülésünk egyik fontos tárgya *új szakosztályi elnök választása.* A jegyzőválasztás ez idő szerint nem aktuális, mert *dr. Janicsek József* sz. o. jegyző egyévi külföldi távolléte folytán tulajdonképen csak *két évig* működött s így az ő *három évre szóló* megbizatása csak a *jövő év* folyamán fog lejárni. A működő bizottság a választásokat megtárgyalva azt javasolja, hogy a szakosztályi jegyző kéressék fel még egy évre a jegyzői ügyvitelre, mert ilyen módon a jövőben is az az egészséges ügyvitel fog kialakulni, hogy elnökváltozásnál a jegyző, mint a két elnökség között átkötő kapocs, az *ügymenet folytonosságát* fogja biztosítani.

Szakosztály az elnöki előterjesztést egyhangúlag elfogadja és *dr. Mihailich Győző* elnök az új elnökválasztást tűzi napirendre; ebben az ügyben *Mandel Gyula* kartárs jelentkezik szólásra. *Mandel Gyula:* Meleg szavakban köszöni meg a lelépő elnök ügybuzgó, fáradhatatlan, agilis vezetését és ajánlja, hogy a szakosztály *Szikszay Gerő* kartársunkat egyhangúlag, közfelkiáltással válassza meg elnökévé.

Szakosztály a javaslatot örömmel és egyhangúlag magáévá teszi és a *következő 3 évre elnökének: Szikszay Gerőt választotta meg.*

Dr. Mihailich lelépő elnök meleg szavakkal üdvözli új elnökét. Beszédében kiemeli *szellemi kincseink* megőrzésének fontosságát, mert bár gazdaságilag válságos helyzetben vagyunk, nem kell elcsüggednünk, mert a magyar technikai kultúra az egész világ előtt számottevő tényező. Ehhez a szellemi kincshez tartozik a mi szakosztályunk működése is, melynek további tevékeny működéséhez sok sikert kívánva adja át az elnöki széket.

Szikszay Gerő: Átvéve az elnöki vezetést, meleg szavakban köszöni meg a szakosztálynak a megtisztelő bizalmat és elődjének üdvözli szavait. Vázolja röviden azokat a nagy technikai kérdéseket, melyeket a jövő szakosztályi programm tengelyéül szeretne kitűzni. Ezek között megemlíti az *útépítésnek* mindjobban aktuális gazdasági és technikai kérdéseit, a *vasútépítésben* a már folyamatban lévő rekonstrukciós munkálatokat, különös tekintettel az autó versenyére. Utal a másodrangú vonalakon a gyorsítás kérdésére, a motoros járóművek bevezetésére, a teher- és személyforgalom intenzív szétválasztására, az elektrifikálás és az átmenő folytatólagos tehervonati fékrendszer bevezetésére, a városi forgalomban a gyorsvasút kérdésére és a pénzügyi költségvetés programmjában említett 1400 *km* hosszú keskenyvágányú vasút megépítésének tervezetére, melyeknek előkészítése a magyar mérnökség, s így a szakosztály munkaprogrammja kell legyen. A *hídépítésben* a nagy Duna-hidak kérdése, a nagy szilárdságú acélok bevezetése, faszerkezetek kicserélése stb. a jövő mérnöki kérdései.

Mindezeken végigpillantva, aggodalom fogja el, hogy meg tud-e felelni a beléhelyezett bizalomnak, vajjon tudja-e előbbrevinni a nagy problémamegoldásokat; csak egy biztatást és reményt lát, hogy elődje által említett szellemi kincsek a szakosztályban vannak meg és kéri a szakosztályt, hogy a multban tapasztalt ügybuzgalmukat vele szemben is nyilvánítsák, ez fogja őt segíteni a nagy feladatok elvégzésében.

Felemelő ránézve egy momentum, nevezetesen az a magas példa, melyet kedves elődje gyakorolt; röviden pár szóval, de annál nagyobb meggyőződéssel mond hálát és köszönetet a lelépő elnöknek, kinek az új szakosztályi élet megteremtésében, a kartársi érintkezés, a barátság kimélyítésében hervadhatatlan érdemei és jelentős sikerei voltak.

Az az általános helyeslés és ováció, mellyel szavait a szakosztály fogadja, feljogosítja őt arra, hogy a lelépő elnök érdemeinek *jegyzőkönyvi elismerését* kérje.

Szakosztály így határoz és *dr. Mihailich Győző lelépő elnök érdemeit jegyzőkönyvben kívánja megörökíteni.*

Dr. Mihailich Győző: Meleg szavakban köszöni meg az elnöknek és a szakosztálynak a vele szemben megnyilvánult bizalmat és megtiszteltetést, a maga részéről pedig még egyszer köszönetét fejezi ki volt munkatársainak: *Dr. Janicsek József rendes* és *Hász Sándor helyettes jegyzőknek*, kik fáradhatatlan ügybuzgalommal és odaadással támogatták őt munkájában.

Szikszay Gerő elnök jelenti, hogy az ülés további programmpontja: *Dr. Janicsek József* kartársunk előadása:

„Az amerikai földmechanikai kísérletekről, kapcsolatban földanyagok sűrűdásának és kohéziójának meghatározásával" címen. Az előadás idejére felkéri *Havlár Győző* kartársat a jegyzői tisztség betöltésére és felkéri előadót előadásának megtartására.

Előadó vázolta a legújabb mérnöki tudománynak, a *földmechanikának* lényegét és célját. Rámutatott arra a szerves kapcsolatra, amelyben a földmechanika a magasépítészettel, vasút-, híd- és vízépítéssel van s bár a föld a legősibb építkezési anyag, ennek fizikája csak alig egy-két évtizedre tekinthet vissza. Különösen fontos szerep jutott és jut ma is a földfizikai kutatásokban az amerikai technikusoknak s ezek között is messze kimagaslik a *cambridgei* (Mass.) műegyetem földmechanikai laboratóriumának működése *Dr. Ing. Carl Terzaghi professzor vezetése* mellett. Előadónak, mint az első *Smith Jeremiás*-féle ösztöndíjasnak, 1927—28. tanévben alkalma volt ebben a híres laboratóriumban dolgozni és önálló kísérleteket és kutatást folytatni.

Előadásának első részében ismertette a modern földmechanikai felfogások szerint a földrétegek keletkezését és vízben oldott földanyagok *szedimentációs folyamatát*, levezetve ebből a földmolekulák között uralkodó belső *tapadó és kohézióerőt*. Majd vízzel telített földanyagok nyomásánál a *talaj áteresztő képességét* vizsgálta s bemutatta a talajban áramló víz okozta feszültségek görbéit és kimutatta az *időnek* fontos szerepét. Azután a talajterhelés okozta *összenyomódással* és *tehermentesítéssel* foglalkozott s bemutatta itt dr. Terzaghi alapvető törvényeit. Megmagyarázta a talaj *hajszálcsövessége folytán* a belső összetartó *kohézióerőt*, majd előadásának második részében ismertette azokat a kísérleteket, melyeket önállóan végzett s amellyel megteremtette az összekötő kapcsot a *modern földmechanika és a klasszikus földnyomáselmélet* között. Kísérletileg bebizonyította a nagy francia fizikus, *Coulomb* által bevezetett hipotézist s igen egyszerű utat mutatott a különböző földnemek *belső súrlódásának és kohéziójának* meghatározására; módszerét a cambridgei laboratórium is átvette s az amerikaiak ezen az alapon folytatják tovább kísérleteiket.

Nagy vonásokban ismertette azokat a *külföldi* törekvéseket, melyek hasonló kutatásokat céloznak s rámutatott arra a szükségre, hogy ilyen kísérleteket, tekintettel az *alföldi medencében* található speciális földnemekre, nekünk is mielőbb meg kell kezdenünk s ezen a téren az első lépéseket a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek kell megindítania. E célból javasolja, hogy szervezzék meg a *földmechanikai és talajtechnikai bizottságot* és az illetékes hatóságok és a vállalkozás kooperatív támogatása folytán létesüljön egy *kísérleti laboratórium és földanyagvizsgáló állomás*, mely az alapozási problémáknál hathatósan működne közre és az építkezésekben nagy *gazdasági* előnyöket hozna.

Előadásának utolsó részében kutatásainak *gyakorlati* vonatkozásairól szól és kilátásba helyezi, hogy e tárgyról részletesen egy másik előadásának keretében tart beszámolót. Végül köszönetét fejezte ki a kultuszminiszter úr Önagyméltóságának és a kir. József-műegyetem Tanácsának a tanulmányi kiküldetésért és a cambridgei (Mass. U. S. A.) műegyetem tanári karának a kötelező támogatásért, mellyel a kutatást előadó részére lehetővé tették.

Elnök előadónak mélyenjáró, elméletileg, valamint gyakorlati szempontból úttörő munkájáról beszámoló előadásáért a szakosztály hálás köszönetét tolmácsolja: egyszersmind abbeli reményét fejezi ki, hogy a szakosztály mielőbb meg fogja hallani előadásának kilátásba helyezett folytatását. Javasolja, hogy a *földmechanikai és talajtechnikai bizottság megalakítására* vonatkozó indítványt ez alkalommal tárgyalják. E javaslatot a szakosztály elfogadta, s miután más tárgy nem volt, elnök az ülést bezárta.

A magyar természettudományi kutatás előmozdítására alakult Széchenyi Tudományos Társaság első beszámolója. F. é. június hó 15-én tartotta a Kaiser Wilhelm Gesellschaft példájára alakult Széchenyi Tudományos Társaság közgyűlését *gróf Klebelsberg Kuno* és *Herrmann Miksa* miniszterek jelenlétében. Dr. Popovics Sándor elnököt dr. Iiosvay Lajos társelnök helyettesítette. Gróf Klebelsberg a nemzet nevében mondott köszönetet és a Társaság működését nemcsak a kutatások eredményessége, hanem az ügyvezetés szempontjából is példásnak mondotta. Herrmann Miksa a természettudományi kutatás gazdasági fontosságát fejtegette és utalt arra, hogy a magyar ipar a legnagyobb megértéssel és nagy áldozatkészséggel sorakozott a Társaság zászlója alá, melynek működésétől új impulzusokat vár és kap a magyar termelés.

Schimanek Emil főtitkár beszámolójában ismertette azt a programmot, amelyet a Társaság a kutató munkálatok támogatásánál követ. Elsősorban a speciális magyar problémákkal foglalkozik a Társaság; ilyenek a magyar ipari és mezőgazdasági nyersanyagok legjobb feldolgozása. A Társaság nem

nevezi, mivel a harmadik képsíkon való ábrázolás a testeket a „végről való nézés szerint" adja meg.

Összefoglalva az elmondottakat, javasolnám, hogy tartsuk meg a vetületek eddig megszokott és mindenki által jól ismert megjelöléseit, vagyis használjuk továbbra is az *alaprajz, felülnézet, elölnézet* és *oldalnézet* elnevezéseket a *só,ső* képzővel alkotott és meg nem felelő *alsó, felső, mellső* és *hátsó* elnevezések helyett és ne mondjunk az elől- és oldalnézet helyett sem soha elölső- és oldalsónézetet. Ez utóbbiaknál ugyanis teljesen fölösleges a *só,ső* képző alkalmazása s az így képzett szók amellett rosszul is hangzanak.

Dr. Lósy-Schmidt Ede.

Bírálati jegyzőkönyv, felvétetett 1929 június hó 14 és 17-i folytatólagos bírálati üléseken. A jegyzőkönyv tárgya: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1928—29. évi kispályázatának elbírálása.

Jelen vannak: Hoepfner Pál és Weichinger Károly, mint a bíráló-bizottság rendes tagjai, Müller Pál középítési szakosztályi jegyző és távollevő Árkay Bertalan rendes tag képviseletében mint behívott póttag.

Bírálás helye: A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet budapesti székházának választmányi terme.

Bíráló-bizottság összeülvén, előadóul Weichinger Károlyt választja meg és a jegyzőkönyvet Müller Pál vezeti. Megállapítja, hogy az Egylet titkári hivatala 4 drb szabályszerűen lepecsételt jeligés pályatervet adott át, amelyek ezután felbontatnak és tartalmuk jegyzőkönyvbe foglaltatik. A beérkezett pályaművekben talált jeligés levelek sértetlen állapotban az Egylet főtitkárának őrizetére bizatnak.

Az átvett tervek jeligés tartalmi jegyzéke a következő:

1. pályaterv. Jelige: „UÉ", tartalmaz: 1 műleírást, 1 helyszínrajzot, 1 köbtartalomszámítást, 9 drb tervet, 1 perspektívát, 1 jeligés levelet.

2. pályaterv. Jelige: „CC", tartalmaz: 1 műleírást, 1 idomterves köbtartalomszámítást, 1 helyszínrajzot, 7 drb tervet, 1 perspektivát, 1 jeligés levelet.

3. pályaterv. Jelige: „1929"/I., tartalmaz: 1 műleírást, 1 köbtartalomszámítást, 1 helyszínrajzot, 7 drb tervet, 1 perspektivát, 1 jeligés levelet.

4. pályaterv. Jelige: „1929"/II., tartalmaz: 1 műleírást, 1 köbtartalomszámítást, 1 helyszínrajzot, 7 drb tervet, 1 perspektivát, 1 jeligés levelet.

A felbontás és a tervek tartalmának fenti jegyzőkönyvbe vétele után bíráló-bizottság azonnal megkezdi a terveknek érdembeni elbírálását, amelynek jegyzőkönyvi foglalata alább következik.

1. Jelige: „*UÉ*". A háznak alsó út felé történt elhelyezése kifogás alá esik, mert ily módon a konyhakert nem kívánatos módon a felső utcára kerül. Az autónak a bejárat elé való behajtása körülményes, nincsen megfordulási lehetősége és azáltal, hogy tervező a helyszínrajzot nem oldotta meg részleteiben, nem terveztetett az okvetlenül szükséges, az alsó forgalmi utat a felsővel összekötő belső út. A megkívánt helyiségei megvannak, azonban a ház méreteihez képest szűkös főbejáraton át lehet csak a ház belsejébe jutni. Szép nappali és ebédlőszoba kapcsolása és azoknak térbeli kialakítása. A főlépcső szuterénbe vezető része megvilágítás nélküli, gádorszerű kialakítású. A gazdasági helyiségek területei nem koordináltak, és nem zárhatók be külön a lakás lakó- és reprezentációs részeitől. A férfidolgozószobát emeleten elhelyezni nem célszerű.

Tervező modern szerkezetek alkalmazásával modern tömegű és homlokzatú épületet nyert, amelynek főleg tömegelgondolása nem érdektelen. A terv grafikai kivitele nem üti meg a kispályázat mértékét.

2. „*GG*" jeligéjű terv a házat a felső út mentén helyezi el igen alkalmasan, kár azonban, hogy az elhelyezés adta előnyöket nem aknázta ki és így nem sikerült neki a terepet sem célszerűen, sem artisztikusan kiképeznie. Az egyes helyiségek keletelése nem jó; ebédlője északra, nappalija északés északkeletre néz. A jó déli fronton főbejáratot és mellékhelyiségeket helyez el. A konyhával kapcsolatos mosogatónál a munkálódó árnyékot vet, és így csak mesterséges fénynél használható. Gazdasági helyiségeinek a többi helyiségtől való elválasztása, valamint a házmesterlakás megoldása jó. Sajnálatos dolog, hogy a cseléddel közös WC. nem engedi meg a házmesterlakásnak okvetlenül szükséges teljes elválasztását. A tervezet tömege jó, de homlokzatai nem teljes mértékben kiegyensúlyozottak. Különösen áll ez a hosszú homlokzatokra, amelyek finom északi és déli frontritmusokkal együttesen, nagy áttörtségük miatt a tömegstabilitást veszélyeztetik. A mellékelt perspektiva is mutatja tervezetnek jó tömegét. Bíráló-bizottság sajnálattal állapítja meg, hogy tervező nem merült oly módon bele a feladat megoldásába, amit az általa bemutatott és nem teljes mértékben megoldott elgondolás megérdemelt volna.

3. „*1929*"/*I.* jeligéjű terv diszpoziciója jó. Az alaprajznál a nappali és úriszoba felcserélendő lett volna. Konyhája lakókonyha jellegű, ami a mellékbejáró körül csoportosuló WC, tálaló és folyosóval nagyon előnyös megoldást biztosít a tervnek. Házmester szobájának hálófülke- és étkezőrésze szintén felcserélendő volna. Mosókonyhája rosszul világított. Nagyon jó a telek oldalán végighúzódó gazdasági útja. Homlokzata részletképzésében finom, artisztikus, leszögezendő azonban, hogy részletképzésben (ablak feletti párkány) tervező nem tud szabadulni a tradicionális stílusok kifejezőitől, amelyek még az alaprajzban is jelentkeznek félkörös kiugrás, erőszakolt szimmetria képében. A homlokzatok modern felfogása, ahhoz, hogy abból *modern* terv legyen: egyszerűbb tömegjátékot, ebből folyólag zártabb vagy legalább is a szükséglet szerint — és nem külsőségesen — tagolt alaprajzi silhouette-t kívánna. A tervezet és perspektiva előadása finom, gondos, részleteiben is megoldott munka, amely azt a reményt kelti bíráló-bizottságban, hogy ha tervező a jövő munkásságában a külsőségek keresésének hibáitól szabadulni fog, a modern alkotó építészet érdemes munkásává válhatik.

4. „*1929*"/*II.* jeligéjű tervnek diszpoziciója túlkomplikált. Emeletének alaprajza nagyjában megfelelő, de hibáztatandó, hogy a szoba előtt nincsen terrasz. A negyedkörívvel alkotott főbejárat és pihenő, valamint a sarkos főlépcső suta és erőltetett. Ebédlőjének elrendezése nem jó, térformája pedig kellemetlen hatású. Cselédszoba, tálaló, kamra elrendezése és megoldás kényszeredett. Nappali szobájának megvilágítása nem megfelelő. Ablak elrendezése és tengelycsoportosítása dacára a látszólagos modernes törekvésnek, indokolatlanul a külső homlokzatoknak van alárendelve. Házmesterlakásának helyiségei kényszeredettek, szénraktára szűkre szabott. A komplikált és nem kifejlesztett alaprajzhoz rajzolt modernes kedő homlokzatai a különböző anyagokat nem anyagszerűen alkalmazzák, külsőségesek. Főhibája a tervnek, hogy alaprajza és homlokzatai nem kongruensek.

Fenti elbírálás megejtése után terveket a bíráló-bizottság újból alapos elbírálás tárgyává tette és ezen mérlegelés eredményeképen kimondja és a szakosztályoknak tisztelettel bejelenti a következőket:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1928—29. évi kispályázata *eredményes*.

Bíráló-bizottság a pályadíjat, az egyleti kisezüstérmet, *egyhangúlag* az „1929/I" (beadási sorrendben 3. terv) tervezet szerzőjének kiadni javasolja, azzal, hogy a jeligés levél az 1929 június hó 24-i szakosztályi ülésen a szakosztályi elnök által bontassék fel és a pályázat eredménye ismertetés kapcsán ugyanott hirdettessék ki.

Ezután jegyzőkönyv újra felolvastatván, bíráló-bizottság tagjai által egyhangúlag elfogadtatott, amit alul lévő aláírásukkal megerősítenek.

K. m. f.

Weichinger Károly s. k., építész-tanár, a bíráló-bizottság előadója.

Müller Pál s. k., építész-tanár, sz. o. jegyző, a bíráló-bizottság jegyzője.

Hoepfner Pál s. k., építész, szfőv. mérnök, a bíráló-bizottság elnöke.

U. i. Az „1929/I" jeligéjű ezüstéremmel jutalmazott terv szerzője Klucsik Vilmos okl. építész. Az 1929 június 24-i szakosztályi ülésből. *Králik* s. k., sz o. jegyző.

Az út-, vasút- és hídépítési szakosztály ülése 1929 május hó 16-án. Elnök és jegyző az ülés első felében: *Dr. Mihailich Győző* és *dr. Janicsek József*, második felében *Szikszay Gerő* és *Haviár Győző*.

Elnök az ülést megnyitja, üdvözli a megjelent vendégeket és kartársakat. Jelenti, hogy 1930-ban *Liège*-ben, Belgiumban nemzetközi kiállítással kapcsolatban az *első nemzetközi betonkongresszust* rendezik meg, melyre a kongresszus előkészítő bizottsága egyletünk tagjait a *budapesti belga követség* révén meghívta. A meghívást a *működő-bizottságban történt* tárgyalás alapján elnök ajánlja az egylet *vasbeton-bizottságához* áttenni, ahol az részletes megtárgyalást nyerne. Elnök indítványát szakosztály egyhangúlag magáévá teszi. Jelenti továbbá, hogy a *Gyáriparosok Országos Szövetsége* behatóan foglalkozik külkereskedelmi mérlegünk *passzivitásának* kérdésével s a baj legfőbb okát a mintegy 100 millió pengőre rúgó óriás mértékű *fabehozatalban* találja. Építési rendszabályok módosításával, adókedvezményekkel, új építési anyagok és módok bevezetésével remélhető volna ennek a súlyos tehertételnek nagymértékű csökkentése, ezért Egyletünket kooperatív működésre szólítja fel s kéri a megalakítandó bizottságban az Egylet részvételét.

Átérezve a kérdés fontosságát, ezzel a problémával szakosztályunk már foglalkozott akkor, amikor az 1929—30. évi *Kossuth közgazdasági* pályakérdésül *Czakó Adolf* kartársunk előterjesztésére: *„Külföldi származású épületfák hazai anyaggal való pótlásának módjai"* c. pályatételt ajánlotta elfoga-

Klucsování egyházi

emlékek

1.

Jedlicska I.

238. l.

MDK

Kludinyi László

Kisgrafika 1940. 1-2.sz. 7.l.

MDK

Kluccsik Vilmos, okl.ép.m.
sz.1900. Bp.VIII. Szentkirályi u.6.

a Kamara tagjai sorába felvette.

A Bp.-i Mérnöki Kamara közleményei.
MMÉE Közlönye. 1927.III.27. 74.l.

MDK

Klucsik Vilmos

Kiküldött a Wellisch-pályázat biráló-bizottságá
ba.

Cikk: A mü- és középit.szakoszt.müködése 1927-
évi okt.1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök és Épitész-Egylet Közlönye
LXI.k.47-48.sz.302.o.

MDK

Klucsik Vilmos

III.dijat nyert a győri postapalota tervpályázatán.

Cikk: Egyleti közlm.A mü- és középit.szakoszt. müködése 1927-évi okt. 1-től nov.7-ig.

A Magy.Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye LXI.k.47-48.sz. 302.o.

MDK

Klucsik Vilmos, sz.1900. építész

Hird.tagfelvételről. MMÉEKözl 1927. 11-12.sz. 74 l.

MDK

Klucsik Vilmos, ép.mérnök

tervei: egy kisigényü családi ház, egy kisigényü családi lakóház, egy balatoni nyaraló kiadhaté szobákkal és egy balatonparti nyaraló.

A MMEE-ben állandó intézménnyé alakult át ez a kiállitás./Két illusztr. a III. és VII.1./

Dr.Ny.L.: A "Hogyan épitsünk?" kiáll. a Nemzetközi Vásáron. MMEE Közlönye 1933.máj 6. III.-VIII.1.

MDK

Klucsik /Koromzai/ Vilmos épitész

MM és ÉE kiáll. kat. Szombathely, 1934. szept.

Klucsik Vilmos

építész

Téli Tárlat a Műcsarnokban - egy borháznak magyar motivumokkal átszőtt előkelő nagytermével szerepel.

Magyarság 1931.XII.20.

MDK

Klucsik Vilmos

A M.Kir.Posta kiállitása. Terv.: Klucsik Vilmos. Repr. Bp.Nemzetk.Vásár.

Tér és Forma, 1933. 6.sz. 190.l.

MDK

429. Klucsik Vilmos, ép.

Szül.: Budapest, 1900 Okl. kelte: 1923 Sz.: 7953

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet, absoluteriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig.

ÉP-IP - ÉP-MÜV 1931. márc. 1. 41.1.

MDK

Kluczik Vilmos és Udvardy Ferenc, ép.-k.

Postások női üdülőháza Szentendrén. Repr.
Távlati kép és műszaki rajzokkal.

Magyar Epitömüvészet. 1927. 5-6. sz. 22,23.l.

MDK

Klunzinger Pál, épitész

Orczy Gyula szkfv.tanácsn. és Végh Gyula épitészszel karöltve készitette el a Szent-Miklós toronnyal szomszédos iskolaépület tüzfalának diszitésére szolgáló körerkély müvészi terveit.

dr. Lux Kálmán: A budavári Szent-Miklós torony. MMÉE Közlöny. havi füzetei. 1925. II. évf. 4-6.sz. 45-51.l.

K l u n z i g e r Pál építész

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
237.
"Szegedi vásárcsarnok tervpályázata"

HOMLOKZAT »KORAZIT« NEMES VAKOLATTAL

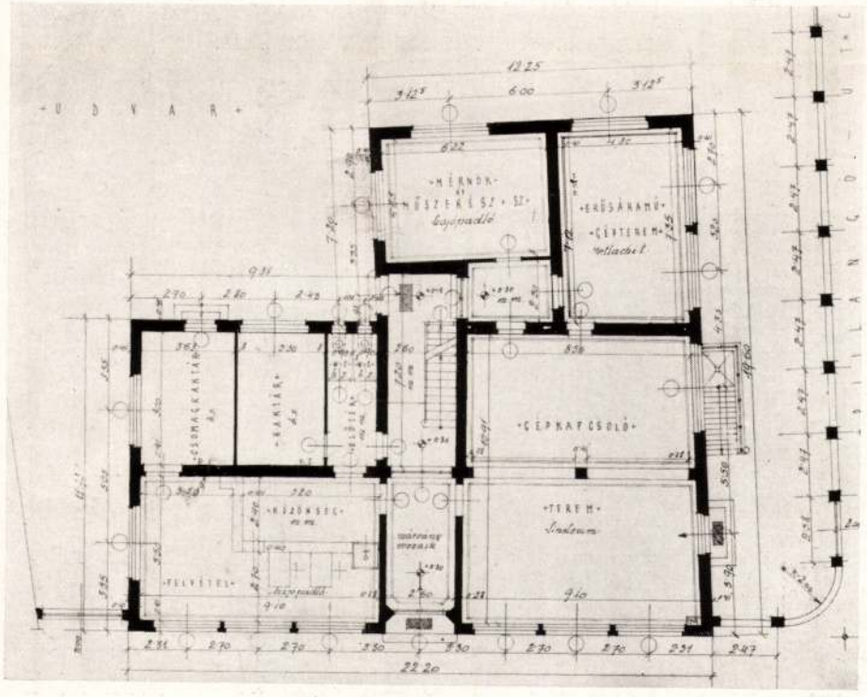

A ZUGLÓI AUTOMATIKUS TÁVBESZÉLŐ KÖZPONT ÉS POSTAHIVATAL
TERVEZTE A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG ÉPÍTÉSI OSZTÁLYA (KLUCSIK VILMOS POSTA-S.-MÉRNÖK)

KIVITELEZTE: VITÉZ KAPUVÁRY GUSZTÁV

KIVITELEZTE: CSONKA FERENC

FENT A PESTERZSÉBETI, LENT A LÁGYMÁNYOSI AUTOMATIKUS KÖZPONT ÉS POSTAHIVATAL TERVEZTE: A M. KIR. POSTAIGAZGATÓSÁG ÉPÍTÉSI OSZTÁLYA (TICHTL GYÖRGY MŰSZAKI FŐIGAZGATÓ)

A LÁGYMÁNYOSI POSTAHIVATALNÁL:

Csonka Ferenc okleveles mérnök (Baranyay-utca 29., telefon 595—00), több budapesti bérháznak, továbbá számtalan belügyminiszteri és kultuszminiszteri középületek építője végezte a föld-, kőműves-, vasbeton-, tetőszerkezet- és bádogosmunkát.

Remsey Elemér okleveles festő-iparművész, díszfestő, szobafestő, mázoló és tapétázó vállalata (Magyar-utca 52., telefon 857—14) végezte a mázolómunka egy részét és az összes szobafestőmunkát. Jellemző a cég megbízhatóságára, hogy csaknem minden postahivatal mázoló- és szobafestőmunkáit ő kapta meg.

Elsinger M. I. fia vízhatlan kelme- és ponyvagyára (Báthory-utca 5., telefon 232—58) készítette a *linoleumpadozatokat*. A *gumipadlóval* szemben a posta építési osztálya mindenkor a linoleumburkolatot tartotta előnyösebbnek és így ma is csaknem minden újabb postaépület linoleumpadozattal készül.

Csépay Jenő okleveles mérnök villanyszerelő vállalata (Tompa-utca 14., telefon 403—77) az elektromos berendezéseket.

A KŐBÁNYAI POSTAÉPÜLETNÉL:

Kleckner Lászlóné asztalosárúgyára (Bánya-utca 6., telefon K. 74—50) készítette az épületasztalosmunkát és a posta belső berendezéseit.

Csengery Gyula épület- és műlakatos (Ostrom-utca 14., telefon 507—29) az épületlakatosmunkát és a díszlakatosmunkákat.

Kis I. Jenő okleveles mérnök, beton- és cementárúgyára (Zsigmond-utca 70., telefon 513—49) a műkőmunkát.

Andrea cementárúgyár és építőipari r.-t. (Vígszinház-utca 5., telefon 298—37) a burkolómunkát.

Dávid és Kertész kazán- és gépgyár r.-t. (Máglya-utca 75., telefon 914—46) készítette és szerelte fel a központi fűtéshez szükséges összes kazánokat.

Lampl Ödön épületlakatos (Bálvány-utca 14., telefon 133—16) készítette a mult számunkban közölt *bálványutcai bérpalota* épületvasalási és díszlakatosmunkáit.

A PESTERZSÉBETI POSTÁNÁL:

Vitéz Kapuváry Gusztáv építőmester (Kisstáció-utca 3., telefon 393—08) végezte a föld-, kőműves-, elhelyező-, vasbeton- és tetőszerkezeti munkát.

Král Gyula kőfaragómester, síremlék- és márványárútelepe (Lajos-utca 77., telefon 624—88) készítette a kőfaragómunkát.

Hoffer és Szammer műszaki vállalata (Eötvös-utca 29., tel. 249—03) készítette a mult számunkban közölt bálványutcai palota villanyszerelési munkáit.

A KENDERESI POSTAHÁZ
TERVEZTE A POSTAIGAZGATÓSÁG ÉPÍTÉSI OSZTÁLYA
(KLUCSIK VILMOS S.-MÉRNÖK). KIVITEL.: VITÉZ KAPUVÁRY GUSZTÁV

Magyar Építőművészet
1931. 7-9. sz.

Dávid és Kertész kazán- és gépgyár r.-t. (Máglya-utca 75., telefon 914—46) a kazánokat.
Parafakőgyár r.-t. (Főherceg Sándor-tér 4., telefon 301—14) a hőszigetelési munkát.

A ZUGLÓI POSTÁNÁL:

Remsey Elemér iparművész (Magyar-utca 52., telefon 857—14) a szobafestő- és mázolómunkát.
Kis I. Jenő okl. mérnök beton- és cementárú gyára (Zsigmond-utca 70., telefon 513—49) a műkőmunkát.
Elsinger M. I. és Fia (Báthory-utca 5., telefon 232—58) a linoleumburkolatot.

AZ ABONYIUTCAI IZR. REÁLGIMNÁZIUMNÁL:

Budapest-szentlőrinci és tatai cserép- és téglagyár r.-t. (József-tér 8., telefon 808—50) készítette az összes homlokzati dísztéglákat.
Kertész Dezső asztalosmester (Kerekes-utca 3/a., telefon 932—34) az összes épület-asztalosmunkát és belső berendezéseket.
Lampel Ödön lakatosmester (Bálvány-utca 14., telefon 133—16) az épület- és díszlakatosmunkát.
Simon Vilmos szobafestő és mázoló (Dob-utca 82., telefon 371—01) a dísztermek ajtóinak mázolását és lakkozását és az épületen előforduló összes mázolómunkát, elsőrangú kivitelben.
Strausz Henrik szobafestő és mázoló (Garay-tér 9., telefon 339—27) a templom és iskolahelyiségek, paplak stb. összes szobafestőmunkáit.
Zimmermann Dezső központi fűtés-, vízvezeték- és csatornázási vállalata (Nagyfuvaros-utca 18., telefon 334—00) a központi fűtést és vízvezetékberendezést.
»*Grozit*« *aszfalt és kátrány* vegyitermékek r.-t. (Berlini-tér 3., telefon 267—96) a szigetelést.
Dembitz Sándor gépészmérnök (Jókai-utca 5., telefon 236—79) a villanyszerelést.
Welvard és Kutasi okl. mérnökök (Múzeum-körút 21., telefon 835—64) a kéményépítési és kazánfalazási munkálatokat.
Pick Emil Picklin falsarokvédő vállalata (Podmaniczky-utca 63., telefon 120—55) a 14 cm széles és 2 méter magas falsarokvédőket, továbbá az ablakok és ajtók körül a Picklin hermetikus elzárókat szerelte fel. Ez által a falak és ablaktokok közt nem keletkezhetnek hézagok.
Ifj. Walla József (Asztalos Sándor-utca 12., telefon 310—93) az összes műkő- és burkolómunkát.

A SZONDYUTCAI TEMPLOMNÁL továbbá:

Tóth Imre és társa központi fűtés-, berendező- és egészségügyi berendezési vállalata (Katona József-utca 3., telefon 223—93) a központi fűtést és a vízvezetékberendezést.
Eternit művek (Andrássy-út 33., telefon 212—92) a tetőfedést.
Paulay László elektrotechnikus és műszaki vállalata (Koszorú-utca 14., telefon 401—76) a villanyberendezést és csillárokat.
Kopp Ferenc üvegfestészeti műterme (Székely Bertalan-utca 25., telefon 176—52) az üvegfestéseket.
Posnanszky és Strelitz (Lipót-körút 27., telefon 228—29) a szigetelést.

NAGY JÁNOS KÁRPITOS ÉS DÍSZÍTŐ, BUDAPEST
IV., CUKOR-UTCA 5. SZÁM * TELEFONSZÁM: 83-2-74

Klucik Vilmos

az alábbi pályázaton

II. díj és alternatív

tervének megvétele

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927. 10-12. 4 26 el

(A mezőtúri posta-

palota.)

209

A nemzeti érzés is történeti jelenség; amint a különböző nemzeteknél az alakító történeti befolyások mások és mások, nemzeti érzésük is alaphangulatában, uralkodó elemeiben, ezek összetételében és mértékében különböző lesz. A mi magyar érzésünket is ezeréves, viszontagságos történetünk fejlesztette olyanná, amilyenül szívünkben él, amilyenül egész sajátosságában a *Szózat* elzengi. Benne van rokontalanságunk, egymásra utaltságunk faji ösztöne, hosszú és sűrű szenvedéseink keserve, elnyomatásunk szilaj daca, hősi, dicső csatáknak komoly büszkesége, jogérzetünk energiája, bús sejtelmek és kikitörő lelkesedés. Íme az egész magyar történet az egész magyar érzésben, nemzeti lelkünknek legfinomabb szövedéke, melynek összefonódó szálai mind kiragyognak Vörösmarty költészetének fő motivumából. Érzés, elmerengés, elmélkedés, de semmi elvonás, semmi általánosság. A *Szózat* hamar megtalálta a nemzet szívét, mert egyenesen onnan van meritve.

Nemzeti érzésünket legteljesebben Vörösmarty avatta költészetté; de amint a múlt század első felében költészetünket mind mélyebben és szélesebben áthatotta; amint tárgyban és felfogásban, majd formákban, hangban, ízlésben is úrrá lett: ennek a nemzeti irányú fejlődésnek is Petőfi és Arany

Klucsik Vilmos

az alábbi terv.
III. díj.

MAGYAR EPITOMUVESZET

1927. 10-12. 7. 40 l.
(Győri postacsulet
tervei)

4.

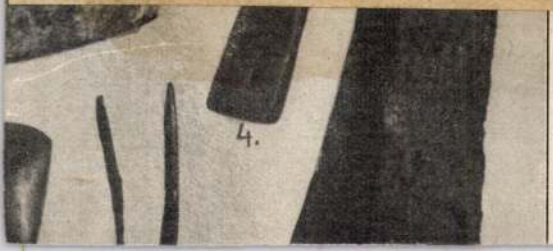

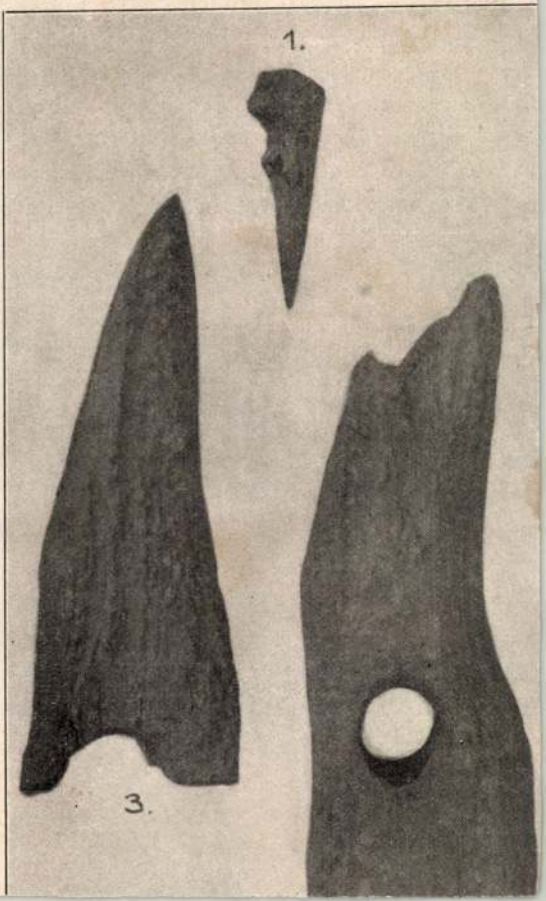
1.
3.

A LÁGYMÁNYOSI POSTAHIVATALNÁL :

Csonka Ferenc okleveles mérnök (Baranyay-utca 29., telefon 595—00), több budapesti bérháznak, továbbá számtalan belügyminiszteri és kultuszminiszteri középületek építője végezte a föld-, kőműves-, vasbeton-, tetőszerkezet- és bádogosmunkát.

Remsey Elemér okleveles festő-iparművész, díszfestő, szobafestő, mázoló és tapétázó vállalata (Magyar-utca 52., telefon 857—14) végezte a mázolómunka egy részét és az összes szobafestőmunkát. Jellemző a cég megbízhatóságára, hogy csaknem minden postahivatal mázoló- és szobafestőmunkáit ő kapta meg.

Elsinger M. I. fia vízhatlan kelme- és ponyvagyára (Báthory-utca 5., telefon 232—58) készítette a *linoleumpadozatokat*. A *gumipadlóval* szemben a posta építési osztálya mindenkor a linoleumburkolatot tartotta előnyösebbnek és így ma is csaknem minden újabb postaépület linoleumpadozattal készül.

Csépay Jenő okleveles mérnök villanyszerelő vállalata (Tompa-utca 14., telefon 403—77) az elektromos berendezéseket.

A KŐBÁNYAI POSTAÉPÜLETNÉL :

Kleckner Lászlóné asztalosárúgyára (Bánya-utca 6., telefon K. 74—50) készítette az épületasztalosmunkát és a posta belső berendezéseit.

Csengery Gyula épület- és műlakatos (Ostrom-utca 14., telefon 507—29) az épületlakatosmunkát és a díszlakatosmunkákat.

Kis I. Jenő okleveles mérnök, beton- és cementárúgyára (Zsigmond-utca 70., telefon 513—49) a műkőmunkát.

Andrea cementárúgyár és építőipari r.-t. (Vígszinház-utca 5., telefon 298—37) a burkolómunkát.

Dávid és Kertész kazán- és gépgyár r.-t. (Máglya-utca 75., telefon 914—46) készítette és szerelte fel a központi fűtéshez szükséges összes kazánokat.

Lampl Ödön épületlakatos (Bálvány-utca 14., telefon 133—16) készítette a mult számunkban közölt *bálványutcai bérpalota* épületvasalási és díszlakatosmunkáit.

A PESTERZSÉBETI POSTÁNÁL :

Vitéz Kapuváry Gusztáv építőmester (Kisstáció-utca 3., telefon 393—08) végezte a föld-, kőműves-, elhelyező-, vasbeton- és tetőszerkezeti munkát.

Král Gyula kőfaragómester, síremlék- és márványárútelepe (Lajos-utca 77., telefon 624—88) készítette a kőfaragómunkát.

Hoffer és Szammer műszaki vállalata (Eötvös-utca 29., tel. 249—03) készítette a mult számunkban közölt bálványutcai palota villanyszerelési munkáit.

A KENDERESI POSTAHÁZ
TERVEZTE A POSTAIGAZGATÓSÁG ÉPÍTÉSI OSZTÁLYA
(KLUCSIK VILMOS S.-MÉRNÖK). KIVITEL.: VITÉZ KAPUVÁRY GUSZTÁV

Magyar Építőművészet
1931. 7—9. sz.

Dávid és Kertész kazán- és gépgyár r.-t. (Máglya-utca 75., telefon 914—46) a kazánokat.
Parafakőgyár r.-t. (Főherceg Sándor-tér 4., telefon 301—14) a hőszigetelési munkát.

A ZUGLÓI POSTÁNÁL :

Remsey Elemér iparművész (Magyar-utca 52., telefon 857—14) a szobafestő- és mázolómunkát.

Kis I. Jenő okl. mérnök beton- és cementárú gyára (Zsigmond-utca 70., telefon 513—49) a műköőmunkát.

Elsinger M. I. és Fia (Báthory-utca 5., telefon 232—58) a linoleumburkolatot.

AZ ABONYIUTCAI IZR. REÁLGIMNÁZIUMNÁL :

Budapest-szentlőrinci és tatai cserép- és téglagyár r.-t. (József-tér 8., telefon 808—50) készítette az összes homlokzati dísztéglákat.

Kertész Dezső asztalosmester (Kerekes-utca 3/a., telefon 932—34) az összes épületasztalosmunkát és belső berendezéseket.

Lampel Ödön lakatosmester (Bálvány-utca 14., telefon 133—16) az épület- és díszlakatosmunkát.

Simon Vilmos szobafestő és mázoló (Dob-utca 82., telefon 371—01) a dísztermek ajtóinak mázolását és lakkozását és az épületen előforduló összes mázolómunkát, elsőrangú kivitelben.

Strausz Henrik szobafestő és mázoló (Garay-tér 9., telefon 339—27) a templom és iskolahelyiségek, paplak stb. összes szobafestőmunkáit.

Zimmermann Dezső központi fűtés-, vízvezeték- és csatornázási vállalata (Nagyfuvaros-utca 18., telefon 334—00) a központi fűtést és vízvezetékberendezést.

»*Grozit*« *aszfalt és kátrány* vegyitermékek r.-t. (Berlini-tér 3., telefon 267—96) a szigetelést.

Dembitz Sándor gépészmérnök (Jókai-utca 5., telefon 236—79) a villanyszerelést.

Welvard és Kutasi okl. mérnökök (Múzeum-körút 21., telefon 835—64) a kéményépítési és kazánfalazási munkálatokat.

Pick Emil Picklin falsarokvédő vállalata (Podmaniczky-utca 63., telefon 120—55) a 14 cm széles és 2 méter magas falsarokvédőket, továbbá az ablakok és ajtók körül a Picklin hermetikus elzárókat szerelte fel. Ez által a falak és ablaktokok közt nem keletkezhetnek hézagok.

Ifj. Walla József (Asztalos Sándor-utca 12., telefon 310—93) az összes műkő- és burkolómunkát.

A SZONDYUTCAI TEMPLOMNÁL továbbá :

Tóth Imre és társa központi fűtés-, berendező- és egészségügyi berendezési vállalata (Katona József-utca 3., telefon 223—93) a központi fűtést és a vízvezetékberendezést.

Eternit művek (Andrássy-út 33., telefon 212—92) a tetőfedést.

Paulay László elektrotechnikus és műszaki vállalata (Koszorú-utca 14., telefon 401—76) a villanyberendezést és csillárokat.

Kopp Ferenc üvegfestészeti műterme (Székely Bertalan-utca 25., telefon 176—52) az üvegfestéseket.

Posnanszky és Strelitz (Lipót-körút 27., telefon 228—29) a szigetelést.

NAGY JÁNOS KÁRPITOS ÉS DÍSZÍTŐ, BUDAPEST
IV., CUKOR-UTCA 5. SZÁM * TELEFONSZÁM: 83-2-74

Klucsik Vilmos

Palyatero a mezőkövesdi községházára Repi

MAGYAR EPITOMUVESZET

1929. 6. sz.

hontolgat és alaprajzok

A BELGA MŰVÉSZET

FEJLŐDÉSÉT FELTÜNTETŐ

KIÁLLÍTÁS

TÁRGYMUTATÓJA

MAI, JUIN

1927

MÁJUS, JÚNIUS

DEUXIÈME ÉDITION — MÁSODIK KIADÁS

SOCIÉTÉ HONGROISE DES BEAUX ARTS
ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
FONDÉE 1861. BUDAPEST, MŰCSARNOK VÁROSLIGET

Klucsik Vilmos, bodinai

építész

munkásnak

1931/32. téli kiáll. 409. 410, 411

Klucsik Vilmos

építész.

Szül. Budapest 1900.

Okleveletnyert 1923.

Névjegyzműegyetem 11. l.

Haydn József.

Mellszobra.

Vállig, balra, előrefésült
koszorús lira, keresztbefektetett
közül, melyek mögül a nap szórja

JOSEPH HAYDN

legalól balra: C. P. S. C. M.
középütt: A Vienne chez Art

Punct., mér. a rl. 25: 1

Sz. n
33

Klucsik Vilmos

szül. 1900.

Magyar építének modern törekvésű tervei.

Automatikus telefonközpont, Bpest 1930.

Építészkongr

47. l.

~~VII. Gyulafehérvár~~
~~Az~~ Alsófehérmegyei Történelmi, Régészeti és Természettudományi Egylet Múzeuma
~~I. 53, 110, 111, 116, 126.~~

Érkezett 1905 okt. 16.

916/1905 sz. (Miskolcz, 1905 okt. 9.)

A borsod-miskolczi Közmüv. és mint. egy. elnöksége beküldi a főfelj Könyvtárából hiányzó kiadványait, alapszabályait, ügyrendjét, 1904 évi elszámolását, Balázs Béla jelentését a tiszadaróczi ásatásokról, a néprajzi gyűjtés leltárát és elszámolását, a növénytani gyűjtés elszámolására és a tiszakeszii ásatásokról szóló jelentés benyújtására hatasztást kér. (Válasz XI. 16. ci. 804/905, 132/905)

KLUCSIK VILMOS CSALÁDI HÁZ TERVE

A Magyar Mérnök és Építész Egylet ezévi kis pályázatán első díjat nyert mű

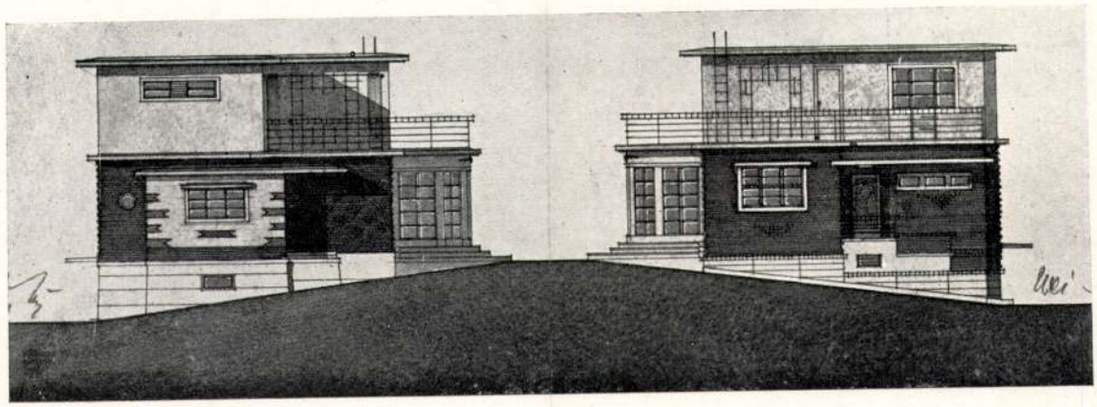

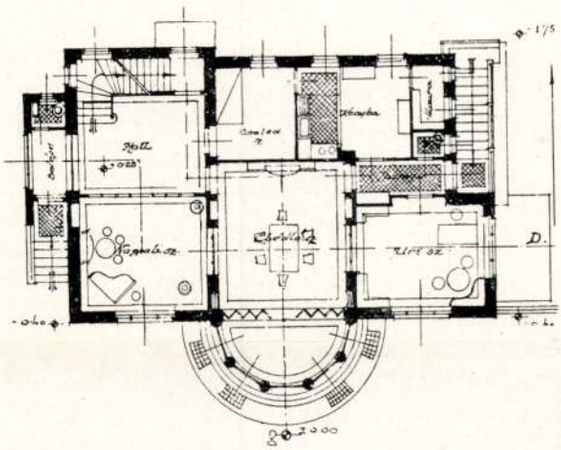

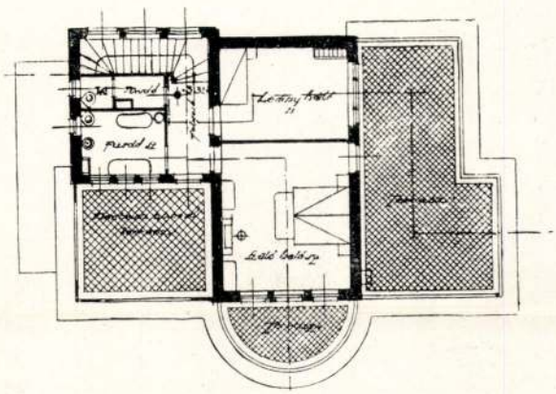

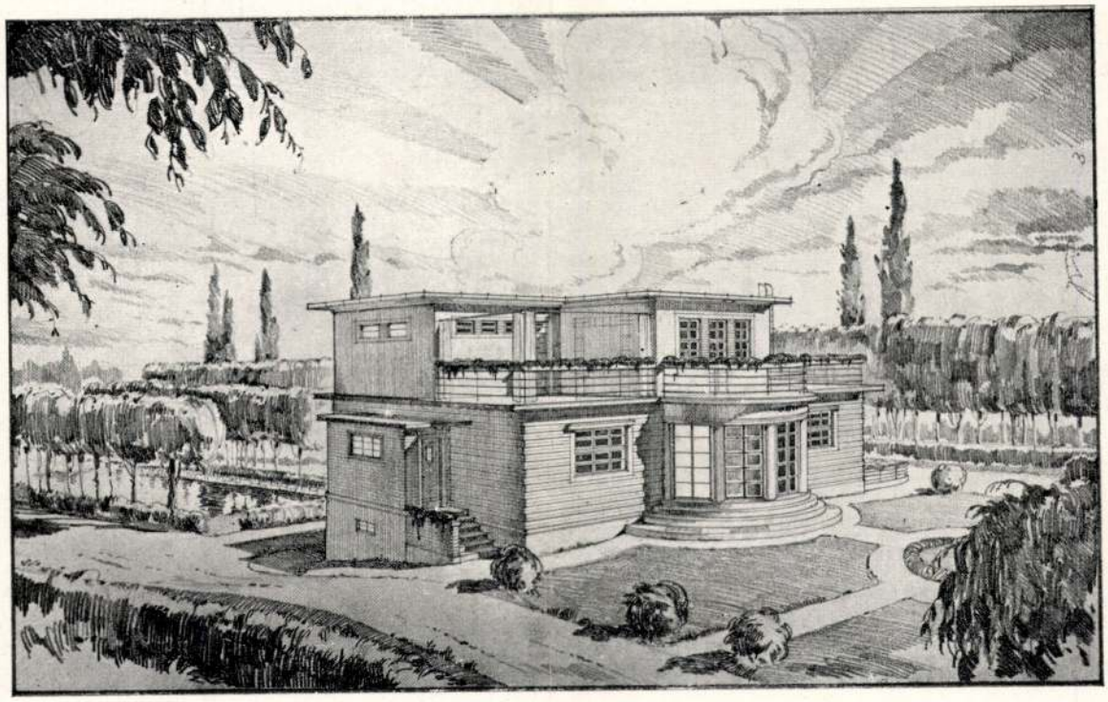

Tér és Forma. 1929. II. cf. 9.12.

EGY NÁDFÖDELES BALATONI NYARALÓ TERVE

Dr. Ing. Bierbauer Virgil munkája

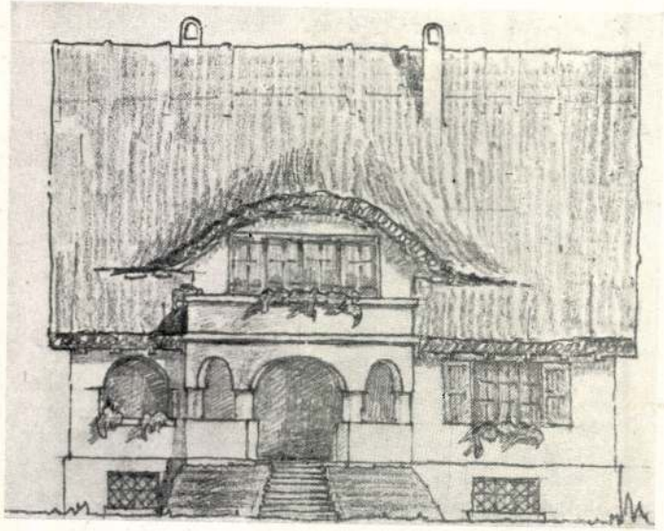

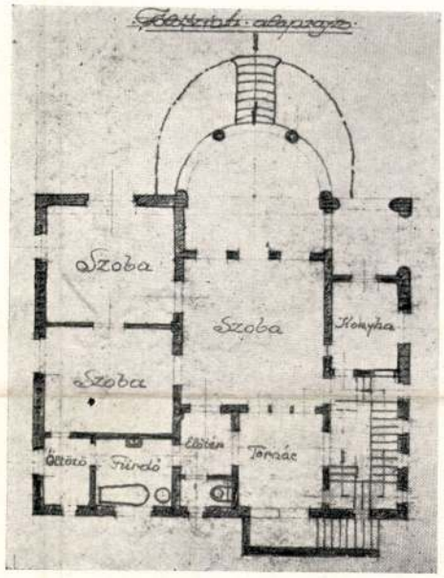

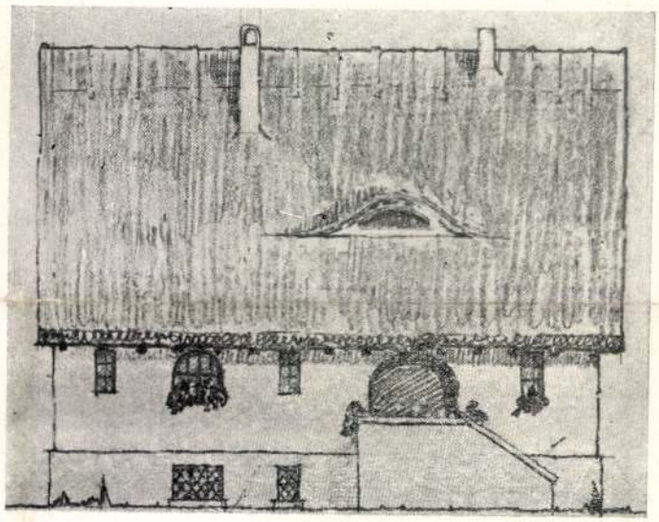

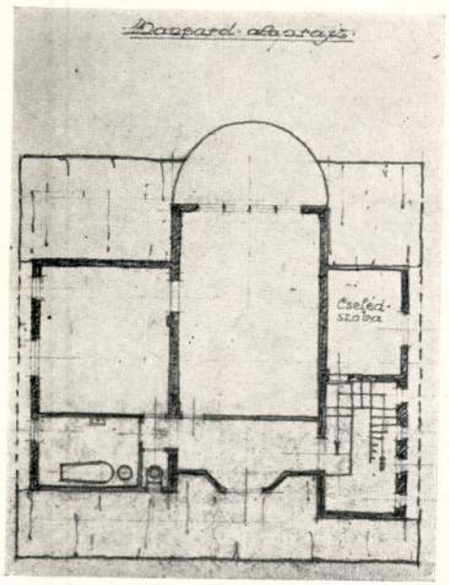

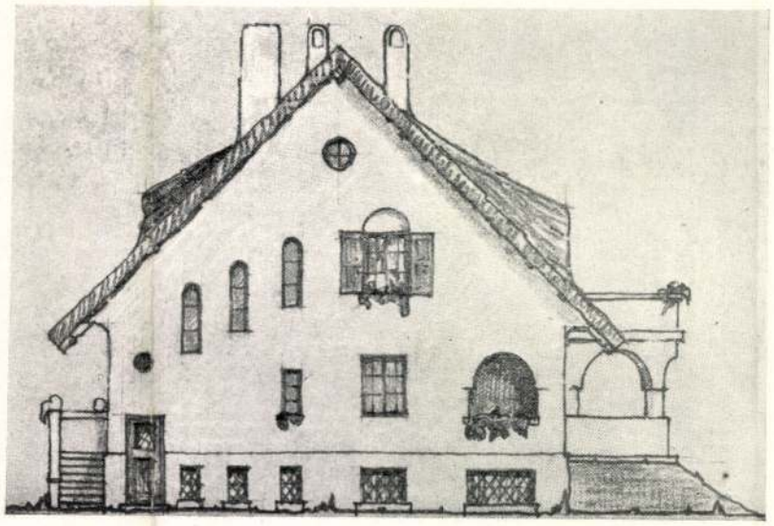

~~Füzesy Gyula~~

tovább

~~Havas László~~

K

~~Bánnaki Tamás~~

~~Bordás Ferenc~~

~~K. Dallos Hanna~~

~~Drakos István~~

~~Erdős János~~

~~Fery Antal~~

~~Füzesy Gyula~~

~~Harangy Jenő~~

~~Havas László~~

P

~~Horváth Endre, Keppel~~

Kludinyi László

Kopasz Márta

l. Kisgrafika

1940. 1–2. sz. 7. l.

(~~Karácsonyi~~ és ujévi lapok.)

l. Königsb.			
	8.	—	
"	—	80	7. 20
randenbg. I. 2.	20.	—	
Beiheft	1.	50	
"	21.	50	
	2.	15	19. 35
Kgr. Böhm. Bd. 22.	7.	50	
10%	—	75	6. 75
. i. Württbg.	9.	60	
"	—	95	8. 65
Kgr. Böhm. Bd. 24.			12. 15
Brandenburg I.	20.	—	
10%	2.	—	18. —
stdenkm. d. Kgr.			
	16.	—	
10%	1.	60	14. 40
denburg Bd. V	8.	—	
"	—	80	7. 20
Transport M.			524. 05

JOH.FRIED. KLUG, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais9 Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név.- 60.- Herr Joh.Fried Klug
Felvétel ideje: 1777. 25. Aug.
Hová vették fel: ZSÁRVÁR,/ Sárvár/. 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

MDK

Klug Henrik műszerész, Pécsbányatelep

Uborka evés, of.

Pécsi Képzőm. és Műbar. Tars. Pécs, 1934. máj. 4.l.

„Mindenki annyit ér,
amennyit másoknak használni tud . . .“

„MIT KERESTEM — MIT TALÁLTAM?“

A KÉPZŐMŰVÉSZEK SZABAD SZAKSZERVEZETE PÉCSI CSOPORTJÁNAK XLIII. KIÁLLÍTÁSA, A SZABADMŰVELŐDÉS KERETÉBEN.

A nagyközönség és az ifjak okulására rendezte, összegyűjtött munkáiból

KLUG K. GYÖRGY,
TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI RAJZTANÁR

Megnyitja 1948. október 3-án, d. e. 11 órakor a Városi Múzeumban
(Rákóczi-út 15. a Zsolnay szobornál)

UJVÁRY PÁL
TANKERÜLETI FŐIGAZGATÓ

Nyitva: október 3—13-ig d. e. 10—1-ig és d. u. 3—7-ig.
Belépődíj 50 fillér.

A Képzőművészek Szabad Szakszervezetének Pécsi Csoportja
és a Pécsi Városi Szabadművelődés Felügyelője

NYOMTATVÁNY.

Martyn Ferenc
úrnak

Pécs

Lázár-nyomda Pécs.

Klug K. György

erike

I.

Rajzoktatás

1939. 29. I.

185. l. (Képe XXIX. táblán). — Genthon AZEFK, 5. l. — Lepold—Lip pay 37. l. (Képe VII. táblán.) — Lepold Katalógus 23. sz.

HELY,

nyozott ezüst, a láb egyik oldalán domború zülettel. A zománcos rotulusokon IHESVS. tikus.
g. 16·9 cm.
gyar munka, 1450 körül, Paténája aranyozott st.
Gerevich PA, 259. l. — Lepold Kataógus 31. sz.

HELY,

nyozott ezüst, a száron gótikus P betűk. sészén körül gót minuszkulákkal: daz . komt . . peter . enlender . her . — got . wende . al . pán címer.
g. 17 cm.
gyar munka, 1450 körül.
tassai gróf Csáky-gyüjteményből, majd Ipolyi old gyüjteményéből.
Egyházi műrégiségeink az 1885. évi budapesti országos kiállításon. Egyházművészeti Lap, VI., 1885., 333. l. — Lepold Katalógus 33. sz.

PAI GYŰRŰ,

nyozott bronz, fejében kristálykő. Oldalain az ngelisták jelvényei, címer három liliommal és SISTO felirattal.

„Mindenki annyit ér,
amennyit másoknak használni tud . . .“

„MIT KERESTEM — MIT TALÁLTAM?“

A KÉPZŐMŰVÉSZEK SZABAD SZAKSZERVEZETE PÉCSI CSOPORTJÁNAK XLIII. KIÁLLÍTÁSA, A SZABADMŰVELŐDÉS KERETÉBEN.

A nagyközönség és az ifjak okulására rendezte, összegyűjtött munkáiból

KLUG K. GYÖRGY,
TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI RAJZTANÁR

Megnyitja 1948. október 3-án, d. e. 11 órakor a Városi Muzeumban
(Rákóczi-út 15. a Zsolnay szobornál)

UJVÁRY PÁL
TANKERÜLETI FŐIGAZGATÓ

Nyitva: október 3—13-ig d. e. 10—1-ig és d. u. 3—7-ig.

Belépődíj 50 fillér.

A Képzőművészek Szabad Szakszervezetének Pécsi Csoportja
és a Pécsi Városi Szabadművelődés Felügyelője

NYOMTATVÁNY.

Lázár-nyomda Pécs.

Klug K. György

l.

Pécsi KMT 1929

tav. kiáll.

11. l.

ldogság.

i: Könyvismertetés. MM, V., 1929.,
. — Lepold—Lippay 56. l.

szítés
aj, 90×51 cm.
ich: Az Újság 1916., júl. 20., 4. l. —
d—Homor 97. l. — Gerevich PA,
— Décsi: Könyvismertetés. MM, V.,
172. l. — Lepold—Lippay 56. l.

keresztről
aj, 90×51 cm.
ch: Az Újság 1916., júl. 20., 4. l. —
d—Homor 97. l. — Gerevich PA,
. — Décsei: Könyvismertetés. MM,
29., 172. l. — Lepold—Lippay 56. l.

H, ANDREAS (osztrák festő, műkö-
XIX. sz. elején)
más arcképe
j, 42×34 cm.

Klug K. Győrgy

1

Pécsi KMT. 1928

tav. kiáll

12. l

CANALETTO KÖVETŐJE, XVIII. szá

A Szent Márk-tér

Vászon, olaj, 64×95 cm. (Hivatal.)
Maszlaghy II., 365. szám.

A Piazetta és a Doge-palota

Vászon, olaj, 64×95 cm. (Hivatal.)
Maszlaghy II., 354. szám.

CARRIERA, ROSALBA (1675—1757)
KÖVETŐJE

Virágárús leány

Pasztell, 30×23 cm. (39. szoba.)
A Capese Zurlo- és San Marco-gyüjtemé

CRETI, DONATO (1671—1749)

XIII. Gergely pápa

Vászon, olaj, 111×87 cm.
Jelezve a pápa balkezében tartott iratteke
(Lépcsőház.)
Maszlaghy II., 402. szám.

MARATTA, CARLO (1625—1713) ISKO

Mater dolorosa

Vászon, olaj, 61×51 cm. (39. szoba.)
Maszlaghy II., 553. szám.

Klug K. György

l. Pécsi kiáll. 1940
ősz.

EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER

31 nap

41. hét

8 árnap	
9 étfő	
0 edd	
1 erda	
2 törtök	
3 ntek	
4 mbat	

KLUG K. GYÖRGY

53. Pécs. 1918—1921., olajf. ..... 600 P
54. Márévár regéje, olajf. ..... 250 "
55. Lidércfény, olajf. ..... 200 "
56. Tanulmányfej, ceruzarajz ..... mgt.

Pécsi kiáll. 1933. tél

Klug K. György

25. A martyr, kazein
26. Arckép, olajt.
GEBAUER ERNŐ
27. I. Falfestményvázlat, színes rajz
28. II. Falfestményvázlat, színes rajz

80 P

Klug K. György

l.

Pécsi kiáll. 1941. ősz

Magyarország

Dr Szentiványi Gyuláné

asszonyság

Budapest

I Budafoki út 10/c

Klug K. György

festő

l.

Pécsi kiáll. 1928 ősz

IV., EGYETEM-U. 6.
IGAZGATÓ.

Kedves Gyula bátyám !

Kinevezésem alkalmából kifejezett jókivánataidért fogadd kérlek, hálás köszönetem kifejezését. - Egyuttal engedd meg, hogy Neked az uj esztendőre minden jót kivánjak.

Klug K. György

festő, rajztanár

Pécs

Bálicsi út 3.

MKSz 1947

tovább
2

Klug K. György

Koszorus Károly

Kőszeghy Gyula

Lakatos Artur

Martyn Ferenc

Miertl Gyula

Molnár Béla

Nikelszky Géza

Pupos Géza

Rácz Jenő

Szentpétery Kristóf

Tepes Ferenc

S. Zsolnay Julia

Zsolnay-Gyár

hárd

Pécsi ki áll. 1931. tavaszi.

Könyvtáramba

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JÚLIUS** 30. hét

18 Vasárnap		Kamill *Frigyes*
19 Hétfő		P. Sz. Vince *Emilia*
20 Kedd		Jeromos *Illés*
21 Szerda		Praxedes *Dániel*
22 Csütörtök		M. Magd. *M. Magd.*
23 Péntek		Appolinár *Lenke*
24 Szombat		B. Kinga *Krisztina*

KLUG K. GYÖRGY

85. Az ember és a gép, olajf. .....

86. Boldog nincstelenség, olajf. .....

220 P
mgt.

Klug K. György

Pécsi kiáll. 1923 nyara.

Klug K. Győző

Pécsi kiáll. 1936. jún.

tavaszi kiáll

Vadászirodalom, olaj.

Orsókarikák VII. 240.

tenni.-
Ezután a felületi jelenségekről a mélyebb tartalomra akartam áttérni, a nyelvet - gondoltam - megtaláltam, a mondanivalót akartam keresni. - De közbejött: 1939-1945.

II. CSOPORT. "VALÓSÁG"-KERESÉS A TÁRGYIASITOTT "ÁBRÁZOLÁS"-TÓL A LÁTÁSI ÉLMÉNYEN ÁT A FELÉPITÉSIG.

8. "KOSÁRLABDÁZÓK". ttemp. ne.- "Ábrázolás" tárgyiasitás által.
9. "KOSÁRLABDÁZÓK I. változat". ttemp. ne.- A játék vonalritmusa.
10. "KOSÁRLABDÁZÓK II. " " " A mozgás feszültsége.
11. "KOSÁRLABDÁZÓK III. " " " Felület, szin, fény.
12. "KOSÁRLABDÁZÓK IV. " " " Festőien előadott látásélmény.
13. "KOSÁRLABDÁZÓK V. " " " Felépités-keresés./Tanulmány/

III. CSOPORT: MINDEGYIK MÜNEK KÜLÖN PROGRAMMJA VAN.

14. "A DIADALMAS ÉLET". ttemp.
15. "BOSZORKÁNYTÁNC". ttemp. /A gondolat Petőfi "János vitéz"-éből. XXI. ének./
16. "MOHÁCSI KOMPKIKÖTÉS". ttemp.
17. "A PARASZT". ttemp.
18. "VÁRJÁK A KISHAJÓT", ttemp.
19. "APOKALIPSZIS". of.
20. "FELESÉGEM, SÓGORNŐM". of. ne.
21. "CSENDÉLET". of. ne.
22. "CSENDÉLET" of. mt.
23. "MOHÁCS" of. ne.

P L A S Z T I K A .

24. "FELESÉGEM /1920/" agyag. ne.
25. "TÜLEKEDÉS". gipsz. ne.
26. "NYÁRI ÉJ". " " /Tanulmány./
27. "TÁNCOLÓ" " " "
28. "A HULLÁM". " " "
29. "SZENT GYÖRGY"." " "

" EXPRESS " müszaki sokszorosító Pécs, Deák-u. 2.

TÁVOZÁSKOR KÉREM A PÉNZTÁRNÁL VISSZAADNI!

VEZETŐ: Klug K. György tanitóképző-intézeti rajztanár 1948. évi gyüjteményes kiállitásához.

Kedves Látogató! Alkotás közben a müvész bizonyos idegfeszültségben van. Minden münél más ez a feszültség.

A szemlélő csak akkor élvezhet egy müvet, ha ő is a megfelelő idegfeszültségbe jutott. Ez általában nem következhet be pillanatok alatt.

Tanulság: 1./ Felületes szemlélődéssel nem lehet képzőmüvészeti alkotásokat felmérni. Az ehhez szükséges feszültség eléréséhez még a hozzáértőnek is idő kell.- 2./ Ha sorozatosan, egyik müről a másikra ugrik a szemünk, akkor egyik feszültség zavarja a másikat. Kiállitást nem lehet "végig lapozni."

Először sétálj végig a kiállitáson.- Ami első szemlélésre "tetszett", ahhoz térj vissza, állapitsd meg: mi tetszik? miért tetszik? Utána pedig menj azokhoz a müvekhez, amelyekkel szemben tagadó álláspontot foglalsz el. Szállj vitába a müvésszel és végül dönts: tanultál-e tőle valamit? - Ha ezeket megtetted, állapitsd meg: melyik mü hatására gazdagodott a világképed, a valóságérzeted; hol "jöttél rá" valamire? - Az az értékes mü, amelyik valamilyen irányban "kinyitotta a szemedet".

Egy-egy müvel való foglalkozás után hagyj magadnak időt a benned keletkezett feszültség feloldódására és csak azután menj egy másik mühöz.

Hidd el, a müvészet célja nem röpke élvezetek keltése, nem az, hogy érzékszerveidet kellemesen izgassa, sem az, hogy ezen kellemes izgalmak utján "gyönyörködtessen", hanem, hogy "látóvá" tegyen Téged, hogy megértesse Veled - amit a benned és a körülötted levő világ magáról mond Neked - a "Levést", a "Valóságot".- Ez lesz az igazi gyönyörüség.

A KIÁLLITOTT KÉPEK ÉS SZOBROK.

/Röviditések: of.=olajfestmény; ttemp.=tojástempera; mt.=magántulajdon; ne.=nem eladó./

I. CSOPORT: MAGYAR PIKTURA KERESÉS.

Minden nemzet annyit ér, amennyit az emberiség kulturájának emeléséhez adni tud.

1. "SOMOGYI LAKODALOM". of. ne.- 1932-ben, a zene analógiájára, a magyar népi faragások ábrázolásaiból kiindulva, nekifogtam "magyar pikturát" keresni.- Először az ilyen ábrázolásokat minden naivságukkal lehetőleg hüen lemásolva, egyszerüen összeállitottam "kép"-pé.

2. "VADÁSZTÁRSASÁG". of. ne.- Második lépésül ezeknek a naiv alakoknak megmozgatásával formáltam képet.

3. "HÁROM ALAK". of. ne.- A 2. sz. kép jobboldali 3 alakjának nemesebb értelmezésével megkiséreltem a magyarság ábrázolást belevinni a "Valóság" ábrázolásba.

4. "PÉCS VISSZAVÉTELE A TÖRÖKTŐL". of. ne.- Hogyan lehetne ilyenképen [illegible] festményt" alkotni?

5. "SZEMBEKÖTŐS". of. ne.- Két magyar szinskálát véltem találni. Ez az egyik. Ünneplős, ragyogó, életvidám, de rejlik benne valami tragikum is. Koranyári délután, zivataros eső utáni szinek.

6. "MAJÁLIS". of. ne.- A második magyar szinskála. A steppe szinei.

7. "A PLANÉTÁSNÁL". of. ne.- Megkiséreltem a tanulságokat "európai"-vá

Klug K. György

Pécsi kiáll. 1935. dec
őszi kiáll –

Jelenések könyve VI. fejezet, olaj.
Indulás, olaj.
Javaslat, olaj.
Rendelet I–II, olaj

Klug K. György

festő

l.

Pécsi Kiáll. 1930. tav.

Klug K. György

festő

Gyűjt. kiáll. „Mit kerestem — mit találtam címmel a pécsi városi múzeumban. 1948. okt. 3–10. Ezt

lárd

Pécsi nákszerveteti katalognok Ezt

Nikelszky Közlése

ZŐMŰVÉSZETI·

TE·

45 okt. g. pontok. a Zárda

lügyelősége

át s személyes nemes tulajd
sége útján szerzett tekintél
rpenyőbe dobta, hogy tö
nek és természeti kincsek
t erővel állandó otthont é

velőség tagjai közül báró *Sza*
felügyelő (2 ízben), dr. *Hort*
ülth Dezső orsz. felügyelők lá
múzeumot. Dr. Horváth G
ó-án a természetrajzi gyüjtemé
s főleg az állattár beren
bi fejlesztése tekintetében ny
i felvilágosításokat. Báró Sza
felügyelő augusztus 7. és 8
múzeumot, annak minden gyüjtemén

A kutatók közül azoknak, akik pl. vala-
y korszak, egyház- vagy irodalom törté-
éhez keresnek adatokat vagy tájékozó-
t akarnak szerezni a kézirattár anyagáról,
időrendes katalogust kell használniok.
ok pedig, akik egyes személyekre, tudó-
ra, irókra vonatkozó adatokat kutatnak, a
űsoros czédulakatalogust használhatják
rrel.

A kézirattár törzsanyagán kívül Harsányi
król a kéziratokról és egyház- s irodalom-
téneti tartalmuknál, vonatkozásuknál vagy
yvészeti jellegüknél fogva figyelemreméltó
egyzésekről is készített katalogusokat,
elyek a könyvtár nyomtatványai között,
tőleg azok tábláin s előzéklevelein elszór-

Fontos eredmény az is, hogy a könyv-
használat megkönnyítése és a könyvtári for-
galom emelése czéljából az eddigi dolgozó-
terem mellé 1913 nyarán *nyilvános olvasó-
termet* rendeztek be 14 ülőhelylyel s hogy ez
olvasótermet kis kézikönyvtárral (lexikonok,
szótárak, encyklopédiák stb.) is fölszerelték.

61. SELMECZBÁNYA. *Selmeczbányai
Városi Múzeum és Könyvtár.* A múzeumi gyüjte-
mények törzsanyagáról, a szerzeményi nap-
lók fogyatékossága következtében, pontos
felvilágosítást nem tud a vezetőség adni.
Annyit mégis megállapíthatott, hogy a régi-
ségtár és a képzőművészeti gyüjtemény elég
gazdag a fenntartásra és külön-kezelésre.
A törzsanyagról az 1914. évben új szerze-

Klug K. György festő M. Dh

Neve megemlítve.

„A pécsi pedagógus művésztelepen"

Dunántúli Napló 1954. XI. évf aug. 7. 4. l.

Klug K. György MDK

festőművész

kiállitása a Városi Muzeumban.

Dunántuli Napló, 1948. szept. 30. /1

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok.

Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l.
240.l.

Klug K.György, festöm.

ezuttal tájképrkrt mutat be. A csoportonként egyméretü képek mecseki tájrészleteket mutatnak be.Van még két fantasztikuma, két érdekes csendélet tanulmánya. Legkiválóbb két tanulmányfeje, amelyet önmagáról festett. Képeinek száma 16.

Pécsi Vigadó.
Nikelszky Géza:
A pécsi képzömüvészek öszi tárlata.
Emlékkiáll. Weber X.F és a Gebeaur -Martyn festöiek mi nek munkáiból. - Dunántul. 1929.okt.2o. 8.1.

Klug K. György
jeslő

A „Pécsi Képzőművések és Műbarátok Társaságának" tőrzstagja

Demántúli Napló: 1968. febr. 29
Kallamm Erzsébet: Látogatás Gáber Jenőnél

MDK.

Klug K.György

Adatok Pécs müvészeti életéről

Jelenkor 1965 ápr. 378 lap.

Kling K. György

Pérsi festő

Melenko, 1965, 4 n., 378 old.

MDK

Klug K. György, Pécs

Városközi kiállitás Békéscsabán. Képzőművészet 1930. IV. évf. 29. sz. 103.l.

MOK

Klug K. György

Olajfestményei a pécsi képzőm.kiall.-an.

Cikk: A pécsi képzőm. és műbarátok társ. kiállitása.

Képzőművészet, 1932. 108.l.

MDK

Klug K. György

A Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. művésztagjai 1938.

MDK

Klug K. György

Táncmulatság, of.

Természetes + természetfeletti ember, of.

"...és magad egyedül vársz amig élsz..."
of.

A Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ.1938.őszi kiáll. tárgym. 12.l.

MDK.

Klug K.György

Nők a közös kazalnál c. festményének reprodukciója.

Dunántuli Napló 1965 ápr.11. lap -

MDK

Klug K.György szobr.festő, Pécs

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1936. nov.

Klug K.György

"...hja-ja!..." tanulm.fej., ~~xxxx~~ paszt.

"...hehehe..." " "

Pécsi Képzőm. és Mübar. Társ. kiáll. ~~19xx~~

1936. nov. 12. 1.

MDK

Klug. K. György

"Pccc..." tanulm.fej, paszt.

"Quos ego!..." " "

Uszályok, of.

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1936. nov.

MDK

Klug K.György pécsi szobr. festő

a Társaság tagja

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. 23.kiáll. 1938.jun.

MDK

Klug K.György

kiáll.-i biráló biz. rendes tagja

Pécsi Képzm és Mübar.Társ.23.kiáll. 1938.jun.

MDK

Klug K.György

művészeti szakbizottság póttagja

Pécsi Képzm és Műbar. Társ. 25.kiáll. 1958.jun.

MDK

Klug K.György

A nagy miszterium, of.

Professor sors, of.

Pécsi Képzőműv. és Műbar. Társ.kiáll. 1937. máj.

MDK

Klug K.György, titkár

1938. jún.

Péccsi Képzőműv. és Műbar. Társ. 23. kiáll. ~~1937. máj.~~

MDK

Klug K. György szobr, festő, Pécs

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1937. máj.

MDK

Klug K.György

A planétás, of.

Pécsi Képzőmű és Műbar.Társ. 23. kiáll. 1938. jun.

MDK

Klug K. György

János vitéz és a sárkány, temp.

Romantika, temp.

Pécsi Képzőm. Társ. 25-ik kiáll. 1939. október.

MDK

Klug K. György

1948

Pécsi kiáll. 1948. márc.

MDK

Klug K. György

Táncosnő, gipsz

Illusztráció, vf.

Pécsi Képzőm. Társ. 26-ik kiáll. 194o. november

Klug K. György MDK

Jelenések könyve VI. fejezet, olf.
Bucsufia, olf.

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1937.
Őszi kiállitás

Klug K. György

MDK

Kosárlabdázók, olf.
Csendélet, olf.

Magy. Képzőm. Szabadszervezete Pécsi Csop.
XXV. kiáll. 1947. szept.

MDK

Klug K.György

titkár

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1936. ~~nov.~~ máj.

MDK

Klug K.György

kiállitási biráló bizotts. rendes tag

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1937. máj.

MDK

Klug K.György

Müv.szakbiz. póttag

Pécsi Képzőm. és Műbarát. Társ. kiáll. 1938. jun.

MDK

Klug K.György

Kiállitási biráló bizotts. tag rendes tag

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1938. jun.

MDK

Klug K.György
Müv. szakbiz. póttag

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1937. máj.

MDK

Klug K.György

kiáll. biráló biz. ~~xxxxxxxxx~~ póttag

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. kiáll. 1935. jun.

MDK

Klug K.György

művészeti szakbizotts. póttag

Pécsi Képzőmüv. és Műbarátok Társ. kiáll. 1935. jun.

MDK

Klug K.György

Három magyar alak, of.

Pécsi szőlők közöt, "

Pécsi Képzőmüv. és Mübar, Társ. kiáll. 1935.

jun. 29 l.

[illegible]

Klug K.György

Szeresd felebarátodat, of.

Egy kis tavaszi dal, of.

[illegible]

jun. 29 l.

MDK

Klug K.György, festőm.

nevével a vizf.,pasztell, tempera, toll- és cer. rajz,réz-,fa8, lin.metszeteket kiállitók között szerepelt.

"Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága" nov.24. XXVI.kiállitását rendezte. Graf.és ip.m.kiáll. MIP. 1940. 143.l.

MDK

Klug K.György

Uram segits, of.

Vita progrediens, szob.

Krisztus és a naimi özvegy, of.

A rohanó élet, of.

Operett, of.

Pécsi Képzm. és Mübar. Társ. kiáll. 1927,nov. 5. l.

EDK

M.D.K.

Klug György festő

okl. középiskolai rajztanár

a pécsi tanitóképzőintézetben tanit.

mohácsi származásu.

Több önálló kiállitása volt Pécsett.

Feldolgozta szülővárosának tájait és a dunai élet jeleneteit.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 344.1.

A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI I

Bp. 1965.

M.D.K.

Klug György
festő

Kiállítása a Tegyveres Erők klubjában nyílt meg. Olajképeket, két grafikát és egy pasztellrajzot mutatott be.

-: Klug György pécsi festőművész kiállítása
Napló, 1963. nov. 12. 5. lap

M.D.K

Klug György

festő

Kisplasztikáiból mutat be } repro
néhányat a Napló.

Klug K. György kisplasztikái
Napló, 1963. dec. 24. 8. lap

Klug György
festő

M.D.K.

A Fegyveres Erők klubjában megrendezett kiállításon bemutatta „Munka", „Nagy kalapács", „Kazalrakók", „Mátrafüredi kis híd", „Gombaszedők", „Pármatánc", „Feleségem", „Kettős archép" c. alkotásait.

- Kanyús Péter — Klug K. György kiállítása

Napló, 1963. nov. 17. 5. lap

Klug K. György
festő

MDK

„Nők a közös karalusál"
(repr.)

Napló, 1965. ápr. 11. 11. lap

M.D.K.

Kling György festőművész

A Népművelési Központban rendezett gyüjteményes kiállitást.

Szinház, Bp. 1948. juli 6-12. IV. évf.
28. sz.

Klug György
festő

M.D.K.

Pécsett, a „Pécsi utcák, pécsi házak" c. kiállításon szereplő festményei.

-ry-: „Pécsi utcák, pécsi házak"

Napló 1960. máj. 28. – 2. lap

MDK

Klug K.György

művészeti szakbiu. pótagc póttag

Pécsi Képzőm. és Mübar. Társ. kiáll. 1936. nov.

MDK

Klug K.György

kiállitási biráló bizotts. póttag

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1936. nov.

MDK

Klug K.György

Szembekötős, of.

Sámán, faszobor

Pécsi Képzőművészek és Műbar.Társ. 12.kiáll.tav.
Pécs, 1933. ápr. 6. 1.

MDK

Klug K.György

Pécs visszavétele a töröktől, of.

Somogyi lakodalom, of.

Táncoló pár, of.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.
11. kiáll. Pécs, 1932. dec. 3. l.

MDK

Klug K.György

Majális, of.

Vadásztársaság, of.

Füzesrészlet a mohácsi szigetről

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.
11. kiáll. Pécs, 1932. dec. 3. l.

MDK

Klug K.György

Három lovas, of.

Boldog nincstelenség, of.

Mese, of.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.
11. kiáll. Pécs, 1932. dec. 3. 1.

MDK

Klug K. György

A kifürkészhetetlen, of.

A kérlelhetetlenek, of.

Pécsi Képzőművészek és Mübarátok Társ.
11. kiáll. Pécs, 1932. dec.

3. l.

MDK

Klug K.György

Az ember és a gép, of.

Rózsák, of.

,...Zöld a lába aranyszárnya..., of.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.

Pécs, 1931. dec. 2. l.

Klug K. György MDK

Boszorkánytánc 1914-18, olf.
Vég-akord, olf.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.
IX. Őszi kiáll. 1931. dec.

Klug K. György MDK

Az ember és a gép, olf.
Rózsák, olf.
...Zöld a lába aranyszárnya, olf.
Őszi virágok, olf.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.
IX. Őszi kiáll. 1931. dec.

MDK

Klug K. György

Fénysáv a város felett, of.

A kékfestő sátránál, of.

Csónakok pihenője, of.

Pécsi Képzőm. és Műbarátok Társ. 1934.évi kiáll.
Pécs. 1934. okt.-nov. 16.1.

MDK

Klug K. György

Alkonyat felé, of.

Akttanulmány, of.

Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. 1934 évi kiáll.
Pécs. 1934. okt.-nov. 16.1.

MDK

Klug K. György

Diandl /tanulmány/, of.

Tanulmányfejek, of.

Pécsi Képzőm. és Mübarátok Társ. 1934 évi kiáll. Pécs. 1934. okt.-nov. 16.l.

MDK

Klug K.György

Őszi virágok, of.

Boszorkánytánc, 1914-18, of.

Vég-akord, of.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ.

Pécs, 1931. dec. 2. l.

Klug K. György : MDK

Kettős női arckép, olf.

A Pécsi Képzőm. és Műbarátok Köre 15. kiáll.
Pécs 1934. Belvárosi Kath. Kör.

Klug K. György.

1963. nov.-ben a Fegyveres Erők Klubjában gyűjteményes tárlata volt.

Jelenkor, 1965. 6. n. 547. old.

Klug K. Gyula festő M.Dk.

„1848." c. művével szerepelt.

„A pécsi Képzőművészek szabadság-kiállítása."

Dunántúli Népszava. 1948. IV évf. márc. 14. 6. l.

Klúg K. György festő. MDK.

Analizálja a művész alkotásait, stílusát: „eszmei tartalmat önt festői formába."

Nikelszky Géza: „Képzőművészeink Őszi tárlata"
Dunántúli Népszava 1946. II. évf. nov. 10. 6. l.

M.D.K.

Klug K. György, festőművész

1963-ban kiállitása a Fegyveres Erők Klubjában.
315.o.

Sarkadiné Hárs Éva: A pécsi képzőművészeti élet 20 éve/1944-1963/.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1963. Pécs, 1964

M.D.K.

Klug K. György, festőművész

A Művészeti Dolgozók Szakszervezetének tagja xiii volt Pécsett. 297.0

Sarkadiné Hárs Éva: A pécsi képzőművészeti élet 20 éve/1944-1963/.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1963. Pécs, 1964

Klug K. György

Szerepelt a dél-dunántúli képzőművészek tárlatán.

Dunántúli Napló 1967. jul. 23.

MOK

Kluz K. Gyöngy, festő

Tanulmányfej, of.
Téli kép Pécsről, "
Hamvazószerda reggelén, "

Pécsi Figadó. - A Pécsi Képzőm. és Iparműv. Társ. -X- kiáll.
1932 III. 27. - IV. 5. - Kat. 21. l.

M.D.K

Klug K. György
festő

Részt vesz a Nevelők Házában
július 1-én rendezett tárlaton.

– : Képzőművészeti kiállítás a Nevelők Házában
Dunántúli Napló, 1958. május 1 – 2 lap.

Klug K. György

Pécsi Képzőművének i Műbarátok Társa-
ságának örni tárlata – akkrétisaival szerepel.

Magyarság
1934 x 30

Klug K. György festőművész

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságának ötödik tárlatán Pécsett szerepelt.

NU. 929. X. 22.

Klug K. György festőművész

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága ötödik tárlatán a Vigadóban szerepelt.

M. 929. X. 22.

Kluge K. György festő. MNK.

„Mohácsi Duna-part" c. művével szere-
pel a képtárban.

Nikelszky Géza: „Pécs állandó képtára a Vasa-
ti Múzeumban"
Dunántúli Néptanár. 1946 I. évf. sept. 15. 6. l.

Klúg K. György festő. MDk

„Mit Kerestem – mit találtam" cím alatt gyűjtötte össze alkotásait.

„Két képkiállítás Pécsett.

Dunántúli Napló. 1948. V. évf. szept. 30.
4. l.

Klug K. György festő

MDk.

Megcimlítve.

„Öt csop. Kiállítás a Baranyamegyei Múzeumban."

Uj Dunántúl 1946. III évf. nov. 9. 2. l.

M.D.K.

Klug K. György

Pécsi müvész,ex libriseket készitett.309.o.

Romváry Ferenc9Az ex libris története Pécsett. 309.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1965.Pécs,1966

MDk

Klug K. György festő

Eredeti utakon jár. Kiállítása feltűnést

~~Keltett~~

„Pécsi Notesz"

Pécsi Hétfő 1948. II évf. okt 4.2.1

Klúg György festő

Neve megemlítve.

„A déldunántúli Képzőművészek nagyrabaszú kiállítása"

Dunántúli Napló. 1950. VII. évf. júl 25 4.

Klíg György festő MAK

Neve megemlítve.

„Megnyílt a déldunántúli festők és szobrászok kiállítása".

Dunántúli Napló. 1950-VII évf. jul. 23. 4. l.

Klíg György festő MDK.

„Makarenko egy mondatát elevenítette meg vásznon."

„Munka a művészetben."

Dunántúli Napló. 1950. VII. évf. febr. 24. 4 l.

MDK

Klug György

A gép és az ember, of.

Romantika, temp.

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. 2.kiáll.
Mohács, 1944. 6 l.

MDK

Klug György

A gép és az ember, of.

Romantika, temp.

Pécsi Képzőmüv.... Társ. 2. mohácsi kiáll. 1944. jan.

6 l.

Klug György
festő

M.D.K

Pécsett rendezett kiállítást.

—: Slírek
Művészet, 1964. január - 47 lap.

Klug György

Neve megemlítve.

Vielle Sándor: „Pécs képzőművészeti helyzete"

Dunántúli Napló 1954. XI évf. szept. 12 6. l.

Klug György

MDK

a /pécsi/ Bartók teremben kerülnek a közeljövőben a közönség elő művei.

--: Tárlatvezető az üzemben.

Esti Pécsi Napló. 1962. okt. 17.

MDK

Klug György

Pécsi egyházmüv. kiáll. Dunántul, 1929. jun. 12.
5.l.

MDK

Klug György, festöm.

Greti	Pasztell.
Nyári éj.	Olf.
K.K.családja.	"

Pécs.- A M.Képzöm.-k Szabad Szervezete.Pécsi csoportja.
XVIII.kiáll. IV.öszi csop.kiáll. Kat.
1946.nov.10.-24.

MDK

Klug György, festőm.

Mohácsi kikötő. Olf.

M.Képzőm.-k Szab.Szervezete pécsi csoportja. 50.-ik kiáll. 1949. jan.9.-febr.9. Kat./irott./

Klug György MDK

A Cikkiró kifogásolja, Hogy "Nikelszky Géza Bácsinak mindössze egy festményét engedte át a zsüri, Klug György, Gebauer Ernő és Horváth Józsefnek egyetlen alkotását sem."

-di-: Gondolatok az őszi tárlaton.
DUNÁNTULI NAPLO, Pécs, 1957. nov. 21.

Klug L. György

Született 1895. Festő- és szobrász.
Pécsett él. A Pécs-i szobrász és festők szövetségének korábbi titkára

Fekete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l. 160 l.

Klug György

~~Gebauer Ernő~~

~~Dabasi Kovács~~

Gyula

~~Engelné Bayersdorf E.~~

Klug György

Nagy Mihály

nottrain

Kovács

Vod

Nikelszky Géza

Csoport kiállítás

a Műveszházban.

Ilir. (Pécs)

1921. máj. 3.

Klug György

1921. ápr. részt vett a
Pécsi Művészhör kiállí-
tásán

Nikpkiáll

A 1946/47 évben nyomtatott lelt mérve
[illegible] felvett [illegible] (1-ső [illegible]
(alapja)

1.1.19.23

Klug K. György

festő és rajztanár

Lakik: Pécs, Szilágyi Dezső

u. 20.

Pécsi KMT művésztagja

1933.

I. A vasszerkezet végsö

midön az egyik végpont még szal

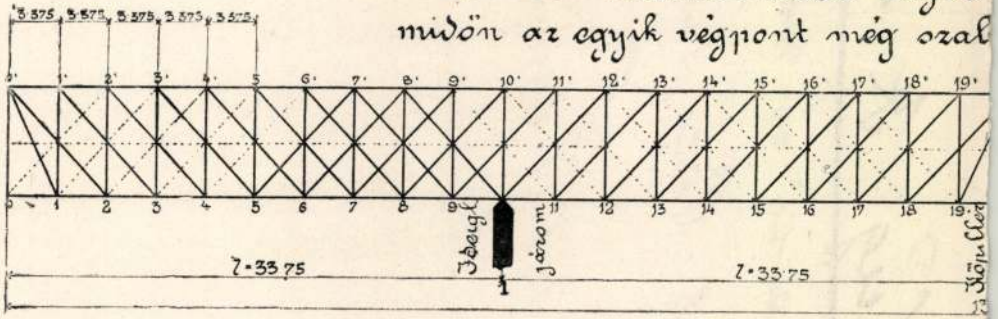

A legnagyobb ny

Klug K. György

festő

Önarckép c. képe

vepr.

Művészet 1941. 37. sz.

9. l.

Pécsi Művészek Háza

kiállításáról.

Győr 1933 november 2.

...a Urnak,

Sopron,

...lvánnyal küldött

...yel tartozásat kiegyenlítettem.

...m és vagyok kiváló tisztelettel

Kálmán Ferenc

X. 16

Klug K. György

pécsi festő

írod

Magyar Művészet

1936. 12i. l.

RM. 28.—

D

DER NAUME
aufgenommen von
Von der numerier
einige Stück lieferl

DER BAMBE
aufgenommen von
Text mit 56 Textbi
leinen . . . . . .

Klug K. György

festő

Pécs. 1918–1921. dajf.
Márévár regéje, dajf.
Lidérefény, dajf.
Tanulmányfej, ceruzarajz.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok
Társasága. Kiáll. tárgymutató.
1933. tél.

Klug György

1913/14, 1914/15, 1917/18,

1919/20 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

102. l.

képek, valamint csatajelenetek. Jellegzetesek még az arannyal vagy vörös színnel festett, barokkízlésű, igen finom csipkemustrás szegélyek. Ugyanakkor a gyár plasztikai produkciója *Johann Joachim Kaendler* (1731—1775) személyében kitűnő szobrász vezetésére talált. Kaendler művészete jelentékeny befolyással volt a meisseni gyár további fejlődésére. Eleinte az edények plasztikus díszeinek művészi kiképzésével foglalkozott, de csakhamar áttért az önálló szobrocskák és szoborcsoportok mintázására, melyek a XVIII. sz.-i kisplasztika legszebb emlékei közé sorolandók. Legkorábbi munkái még a barokk művészet szellemétől vannak áthatva, 1740 táján azonban már a rokokó ízléshez csatlakozik, melynek fesztelensége, a szimmetriát kerülő iránya rendkívül kedvezett a porcellánplasztika technikájának.

A rokokóstílus 1770 tájáig uralkodik Meissenben, azután a gyár *Marcolini gróf* vezetése alatt (1774—1814) a klasszicisztikus irányhoz csatlakozott. A régi művészek helyét is időközben új emberek foglalták el: *Wilhelm Ernst Dietrich* festőművész és *Michel Victor Acier*, a francia származású szobrász látták el a gyár művészi irányítását. Működésüket a sèvresi porcellánok és Wedgwood munkáinak erős befolyása jellemzi. Marcolini gróf vezetése alatt a gyár művészi színvonala erős hanyatlásnak indult s a vezetőszerepet akkor a bécsi gyár ragadta magához. — Irodalom: Karl *Berling*, Das Meissner Porzellan und seine Geschichte. Willy *Doenges*, Meissner Porzellan. Seine Geschichte und künstlerische Entwicklung. Ernst *Zimmermann*, Die Erfindung und Frühzeit des Meissner Porzellans. Ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Keramik. Karl Schuster

Klug György

Hja... hja...
pastell
Mohácsi kép,
olaj.

Müvészeti Hotek Pécs

1941.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ: DR. KOLOSSVÁRY MIKLÓS IGAZGATÓ
Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest. — Felelős: Győry Aladár igazgató.

műtárgyak és egyéb berendezési tárgyak, valamint könyvek kerülnek eladásra.

KIÁLLÍTÁS: 1936 március hó 19.-től március 22.-ig bezárólag. Látogatási idő naponta 10 órától fél 2-ig, ezenkívül 19.-én, 20.-án és 21.-én d. u. 4 órától fél 8 óráig.

ÁRVERÉS: 1936 március 23-tól április 8.-ig bezárólag, mindenkor délutánonként fél 4 órai kezdettel a katalógusban feltüntetett sorrend szerint.

A katalógus ára 1·20 pengő.

Az Árverési Csarnok következő májusi aukciójára 1936 április 15.-ig veszünk fel tárgyakat.

Klug K. György
fessö

l.

Trott Kö
1936. 157. l.

MDK

Klug György

Pécsi Csoport tagja

M. Képzőművv. Szab. Szervezete I. kiáll. Pécs, 1946. dec.

MDK

Klug K. György

Uram segits, olaj
Vita profrediens, szobor
Krisztus és a naimi özvegy, olaj
Operett, olaj

Pécsi Képzőművészek és Mübarátok Társ. kiáll. Pécs, 1927. nov. 5 l. 1.

MDK

Klug György

Pécsi Képzőm. Szabadszervezete XVII.kiáll. 1946, nov.

Klug K. György

Csendélet

Pécsi Képzőművészek Szab. Szerv. kiáll. 1948. máj.

MDK

Klug K.György

A poéta, olaj
Teritéken, "
Szent Imre és Szent György, olaj
Rajtaütés, olaj
Kiállás a bajvivásra, olaj
Vitézek, olaj

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. VII.kiáll.
193o. nov. 4-5 **1.**

MDK

Klug K.György

Őszi várágok, olaj
Csendélet, "

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. VII.kiáll.
1930. nov. 4-5 l.

MDK

Klug K.György

Dunántul 1931. dec. 2o. A pécsi képzőművészek téli tárlata.

MDK

Klug K.György

Tanulmányfej, olaj
Téli kép Pécsről,"
Hamvazószerda reggelén, olaj

Pécsi Képzőműv. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1932, márc. 21 l.

K/A

Klug K.György

Szt.Imre, festm.

Szt. György, "

Nikelszky G: Pécsi képzőművészek...tárlata...
Dunántul, 1930. nov. 23. 3 l.

MDK

Klug K.György tanár, festő

Nikolszky Gy: Pécsi képzőművészek őszi kiáll. Dunántul, 1928. nov. 4. 9 l.

MDK

Klug K.György

Pécsi Képzőm. Szabadszervezete.XXV.kiáll. 1947. szept.

MDK

Klug K.György
Cigánykirály, festm.
Zsákmányolás, kompozició

Nikelszky: Pécsi képzőművészek képkiáll.
Dunántul, 193o. ápr. 2o. 9 l.

MDK

Klug György rajztanár

Egyházművészeti bizottság alakult a pécsi egyházmegyében. Dunántul. 1931. jul. 19. 6 l.

MDK

Klug K.György

Lovasok harca, festm.

Előörsök, "

Sárga csikó, "

Nagy ut után, "

Nikelszky Géza: Tavaszi képtárlat a Vigadóban. Dunántul, 1929. márc. 24. 7 l.

Klug K. György

Mohácsi kép, olaj

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok társasága első mohácsi kiállitása, Mohács, 1943. katalogusa, 13 lap

XVIII. Magyar Grafikusok kiállitása, Budapest,
1925. december. kotal gusa

MDK

Klug K.György

Vadásztársaság, olaj

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. kiáll. Pécs,
1936. jun. 16 l.

ázad, barokkstilü,

MDK

Klug K.György szobrász és festő, Pécs

Pécsi Képzőművész. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs,
1936. jun. 11 1.

Szekszárd (Tolna)

* Sztálin-tér. R.k.templom,keskeny toronnyal. Főpárkány timpanonnal, tövében szobor, széleken vázák. I kétszer keskenyedik. Háromszakasz tól, Pozsony, Kassa, Gyulafehérvá Épült 18o2-18o5 közt.

(Magyar Kurir 1807, 1-11. kötet, 19 Vé MV. Bp. 1952, 8-9l)

Klug György

Nobrais, illusz-
trátor
pečsi lett, mutárni
samit a polg. finis-
kolában.

Nikpečsi képzm

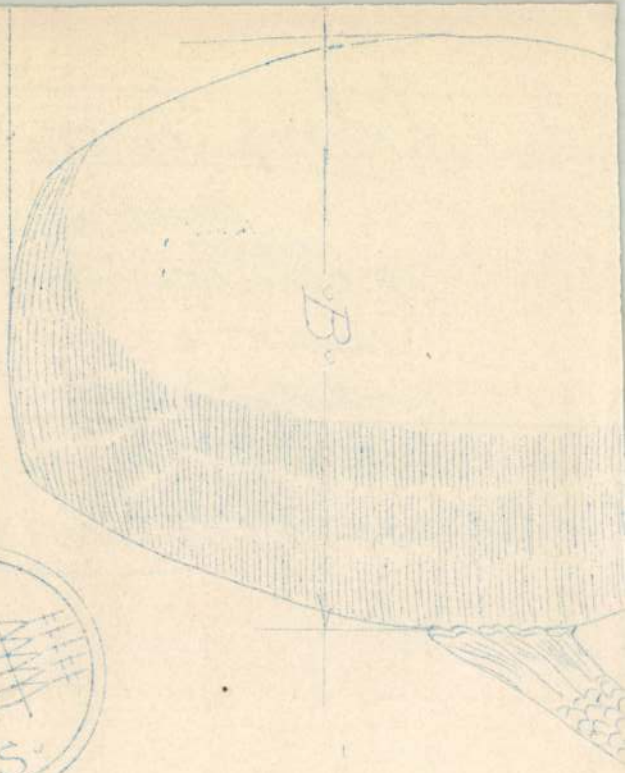

ZSOLNAY - PÉCS

		A	B
NAGYSÁG	O	19 c/m	12½
GRÖSSE	I	20½ "	13½
"	II	21½ "	14½

M.D.K.

Emil Klug, ácsmester

Késúti el a nagylomnici ev. templom 1907-ben, Gejza Gréb építész tervei szerint felépült kőtornyának ácsmunkáit.

Gréb, Julius: Kurzgefasste Gesch. d. ev. Kirche zu Grosslomnitz. 1935. 19. old.

Klug Béla

festő Budapest

1904. graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Lampalár, pastell,

250 k.

Fiera III. 157.

Klug Béla

1902/3

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

való dolgozást, a
hanyagolásával a fontos és jellemző

Klug festa MDh.

Neve megemlítve

Nikelsky: „Képzőművészeink 50 tár-
lata a Várszi Múzeumban"
Dunantúli Nysló. 1949. VI. sof. jan. 9. 6.

MDK.

Klúg

Alkotásaival Pécs városát képviselte az 1930. febr.-ban Békéscsabán rend. városközi tárlaton.

Cikk: Városközi kiáll. Békéscsabán.

Képzőművészet, 1930.IV.évf. 29.sz. 103.l.

Klug festő

MDK.

Szerepel a kiállítók között.

„Képzőművészet..."

Dunántúli Népszava. 1947. III. évf. nov. 30. 4. l.

PAUL K L U G , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 297.- Herr PAUL K L U G
Felvétel ideje: 1812. 16. Sept.
Hová vették fel: Oedenburg, /Sopron/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101. old

ARRABONA, 19X Antus János Múz. Évkönyve, 16. Győr,

KLUGE, kékfestő

Pápán a Kékfestő Muzeumban van elhelyezve az egykori Kluge-féle kékfestő műhely. 22.old.

ÉRY ISTVÁN: Beszámoló a Veszprém Megyei Muzeumok Igazgatóság 1969.évi munkájáról 7.old.

A Veszpré Megyei Muzeumok Közleményei, 9. 1970, Veszprém, 1970

Kluge

AZ ELSŐ MAGYAR
TEXTILMÚZEUM

nyílt meg Pápán. 1783-ban alapí-
totta a szászországi Kluge-család
azt a kékfestő üzemet, melynek
régi berendezéséből állították ösz-
sze az iparművészeti vonatkozás-
ban is figyelemre méltó múzeumot

Vegyen részt
az IBUSZ őszi
társasutazásain!

ZAKOPÁNÉBA

5 napos társasutazás
autóbusszal vagy

8 napos társasutazás
vonattal!

ELŐLEG: 300 Ft

Részletes felvilágosítás
az IBUSZ
budapesti és vidéki
irodáiban!

1962 Gyarmati

(Folytatás)

A legjobb hatásfokkal az exponenciális tölcsér sugároz. Ez olyan különleges alakú tölcsér, melynél a keresztmetszet a tölcsér nyakától mért távolsággal exponenciálisan növekszik. Különösen kedvező kivitelű exponenciális tölcsér a gömbhullámú tölcsér (8. ábra), melynek szerkesztésénél figyelembe vették azt a tényt, hogy a hanghullám nyaláb a tölcsérben nem síkfelület alakjában, hanem gömbsüveg alakjában terjed. Azonos alsó határfrekvenciával rendelkező exponenciális tölcsérrel összehasonlítva a gömbhullám-tölcsér építési hossza rövidebb. A hang kisugárzás egyenletesebben, rezonanciamentesen és kisebb irányító hatással történik. A mély-hang tartomány is erősen javítható a gömbhullámú tölcsér segítségével. Különösen előnyös filmszínházi szempontokból, mert a tölcsér építési hossza viszonylag kicsiny, a nagy hullámhosszúságok kisugárzásához szükséges nagy kilépő-nyílások ellenére. A gömbhullám elvet a 9. ábra mutatja, mélyhangot sugárzó hangszóró esetén.

HANGSZÓRÓ KOMBINÁCIÓK

Az előzőekben már említettük, hogy a korszerű filmszínházi hangleadás a széles frekvenciaátvitel kisugárzásához több hangszórós rendszert alkalmaz. Ezek az úgynevezett hangszóró kombinációk (hangszórócsoport). A hangszóró kombinációk többnyire egy vagy több nagyfelületű, kúpos membránnal rendelkező dinamikus hangszórókkal állnak a mély frekvenciák (kb. 500 Hz) lefelé terjedő tartománya számára, továbbá egy vagy több kis könnyű membránnal rendelkező dinamikus hangszóróból az 500 Hz feletti magas tartomány részére. Sok esetben a jó teljesítményátvitel céljából a magas vagy mély hangok átvitelére tölcséres rendszert alkalmaznak.

A magas és mély hangszórók megfelelő működtetéséhez a hangfrekvenciás villamosfeszültséget a hangszóróhoz illesztett villamosváltó osztja le. A villamosváltó működése alapján általában az 500 Hz alatti frekvenciák kizárólag mély, míg az e felettiek a magas hangszórókat működtetik.

A következőkben néhány közép és nagy befogadóképességű filmszínházak hangszóró adatait ismertetjük:

Klangfilm 1945 után hozta forgalomba az Eurodyn hangszóró kombinációt, mely magashang-átvivő hangkamrás rendszerű permanens dinamikus hangszóróból és egy

Kluge

robair

l.

Ruzicka Herend

62.1.

Kluge, kékfestő

Papán kékfestő-műhelye, a múlt század közepén. A veszprémi Stoll műhely egy ~~xxxxx~~ fából faragott ducán borostyán és tölgyfa levelek között van a karcsúsitott magyar cimer. Ezzel teljesen azonos darabot ismerünk Kluge ~~xxxxx~~ műhelyéből is. 184.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak ~~xxxx~~ tükröződése a kékfestés mintakincsében 177.old

Arrabona, 11.-Asztus János Múz. Győr. 1969.-Győr-Sopron Megyei Nyomda, Győr

Kluge kékfestő

Papa,a múlt század közepe.Egy győri ducon két leveles ag között a HONI jelszó.Ehhez teljesen hasonlót találunk Kluge mintai,között,mintakönyvében.5.ábra Honi feliratú minta.Győr,Xantus János Múzeumban. Fekete repr. 187.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfestés mintakincsében 177.old

Arrabona,11.-Xantus János Múz.Győr.1969.-Győr-Sopron megyei Nyomda,Győr

Kluge, kékfestő

A volt Kluge műhelyből, ma Kékfestő Múzeum Pápán, egy győri darabhoz hasonló mintát találunk. a Kluge műhely mintái között, mintakönyvében. Paros elrendezésben találjuk a HONI jelszót, illetve a koronás címert. 6. ábra. 181. old. A mult század közepéről.

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfestés mintakincsében 177. old

Arrabona, 11.-Xantus János Múz. Győr. 1969.-Győr-Sopron Megyei Nyomda, Győr

Kluge Endrené dr.-né

Harrer Flóra

kürnyokóto

l. Budiparrajzisk.

1935-36. 25. l.

(már arelőtt is
működött itt)

U.o. 1936-37. nincs meg

U.o. 1937-38. bevagyok

U.o. 1938-39. 22. l.

U.o. 1939-40. 24. l.

U.o. 1940-41. 17. l.

U.o. 1941-42. 16. l.

...mmonhalma, Szt István Kápolna

43

...ágos Bizottsága

...ny	száma:	53'774/1943 III.	19
	kelte:	IX. 24	1943
	beérkezése:	X. 15.	1943

...ek száma:

...elintézett szám:

...áma:

...záma:

...sta:

KLUGE FERENC, tèytilfestőmester
~~eéé-~~

1850 körül mér a környező helységek mestereit is kezd te felvenni a ~~xo~~ soproni céh soraiba, sőt 1851-ben a pápai Kluge Ferencnek kiadott mesterlevélen, "Haupt Lade", főcéhnek nevezi magát a testület. 131.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA? A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

KLUGE FERENC, textilfestőmester

A soproni céh 1850 körül már a környező helységek mes-
tereit is kezdte felvenni soraiba.1851-ben már "Haupt-
Lade",főcéhnek nevezték magukat.1850-72 közt 14 hely-
ség 22 mesterét vették fel.A céhhez tartozó mesterek:
12.-Kluge Ferenc, Pápa, 1851.
131. old. 66.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textil-
festés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr.
1984.

CARL.FRIDR. KLUGE, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név.-95.- Herr Carl.Fridr.Kluge
Felvétel ideje: 1786. 22. Juny.
Hová vették fel: Papa,/Pápa/. 156.old

DOMONKOS OTTÓ:N Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

CARL

CARL K L U G E , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:- 314.- Herr CARL K L U G E
Felvétel ideje: 1814. 6. Febr.
Hová vették fel: Scharwar, /Sárvár/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

KLUGE FERENC, kékfestő

A pozsonyi céhhez tartozó papai festők közül 1852-ben Kluge Ferenc remekelt. Nyolc pontban sorolták fel az elkészítendő munkákat. 68.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek II. Festendő anyagok, céhviták 49.old

ARRABONA, A Győri Xantus János Múz. Évkönyve, 18. Győr, 1975

KLUES FERENC, kékfestő

Sámuel
Porenschlägel [illegible]pozsonyban a Jud-mantelenklues Ferenctől megtanulta az olajnyomást és ezzel tartotta fenn magát. Az sassini kartonruhagyárban dolgozott mint napszámos Pohrenschlägl. 56.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek II. Festendő anyagok, céhvitak 49.old

ARRABONA, A Győri Xantus János Múz. Évkönyve, 18.
Győr, 1975

HORNICK, takácsmester

A prágai festők éa

Kluge Ferenc, kékfestő

Pápán a múlt század közepétől kékfestő műhelye volt
16.ábra. Tulipános párnahuzat. Papa. Kluge műhely. Fekete
repr. 192.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfesté
tés mintakincsében 177.old

Arrabona. 11. Xantus János Múz. Győr. 1969. A Győr-Sop-
ron megyei Nyomda. Győr

Klo

Kluge Ferenc,kékfestő

Pápán a múlt xxxxxxx szazad második felében kékfestő
műhelye volt.-15.ábra.Tulipanos asztalteritő.Pápa,
Kluge műhely.Fekete repr. 192.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfest
tés mintakincsében 177.old

rrabona.11.Kantus János Múz.Győr.1969.A Győr-Sop-
ron megyei Nyomda.Győr

Kluge Ferenc, kékfestő

A század elején feltűnő változatossággal jelenik meg a tulipán végárún, zsebkendőn, kendő szélén, abroszon Pápán, kis gyár szintjén dolgozó üzemében. /15-17.ábra/ 196.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfestés mintakincsében 177.old

Arrabona, 11.-Xantus János Múz. Győr. 1969.-Győr-Sopron Megyei Nyomda, Győr

Kluge Ferenc,kékfestő

Lapán volt műhelye a mult sz.közepétől.Egy nagyobb,di
szes abroszanfelelevenitette a Védegylet idején hasz-
nált magy.cimert,sőt egyes lenyomatokat tulipanágakkal
vett körül,az abrosz szélét pedig koronás magy.cimerre
diszitette./18.ábra/. 196.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak xxkék tükröződése a
kékfestés mintakincsében 177.old

Arrabona,11.-Xantus János Múz.Győr.1969.-Győr-
Sopron Megyei Nyomda,Győr

Kluge Ferenc, kékfestő

A kiegyezés után és főleg a XX. század elején manufaktu-
turális szinvonalra emelkedett, sőt kis gőzgépek alkal-
zasává kis gyárrá fejlődött több kékfestő műhely, így
az övé is Pápán. 193.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kék-
festés mintakincsében 177.old

Arrabona, 11.-Xantus János Múz. Győr. 1969.-Győr-
Sopron Megyei Nyomda, Győr

TÁVOZÁSKOR KÉREM A PÉNZTÁRNÁL VISSZAADNI!

VEZETŐ: Klug K. György tanitóképző-intézeti rajztanár 1948. évi gyüjteményes kiállitásához.

Kedves Látogató! Alkotás közben a müvész bizonyos idegfeszültségben van. Minden münél más ez a feszültség.

A szemlélő csak akkor élvezhet egy müvet, ha ő is a megfelelő idegfeszültségbe jutott. Ez általában nem következhet be pillanatok alatt.

Tanulság: 1./ Felületes szemlélődéssel nem lehet képzőmüvészeti alkotásokat felmérni. Az ehhez szükséges feszültség eléréséhez még a hozzáértőnek is idő kell.- 2./ Ha sorozatosan, egyik müről a másikra ugrik a szemünk, akkor egyik feszültség zavarja a másikat. Kiállitást nem lehet "végig lapozni."

Először sétálj végig a kiállitáson.- Ami első szemlélésre "tetszett", ahhoz térj vissza, állapitsd meg: mi tetszik? miért tetszik? Utána pedig menj azokhoz a müvekhez, amelyekkel szemben tagadó álláspontot foglalsz el. Szállj vitába a müvésszel és végül dönts: tanultál-e tőle valamit? - Ha ezeket megtetted, állapitsd meg: melyik mü hatására gazdagodott a világképed, a valóságérzeted; hol "jöttél rá" valamire? - Az az értékes mü, amelyik valamilyen irányban "kinyitotta a szemedet".

Egy-egy müvel való foglalkozás után hagyj magadnak időt a benned keletkezett feszültség feloldódására és csak azután menj egy másik mühöz.

Hidd el, a müvészet célja nem röpke élvezetek keltése, nem az, hogy érzékszerveidet kellemesen izgassa, sem az, hogy ezen kellemes izgalmak utján "gyönyörködtessen", hanem, hogy "látóvá" tegyen Téged, hogy megértesse Veled - amit a benned és a körülötted levő világ magáról mond Neked - a "Levést", a "Valóságot".- Ez lesz az igazi gyönyörüség.

A KIÁLLITOTT KÉPEK ÉS SZOBROK.

/Röviditések: of.=olajfestmény; ttemp.=tojástempera; mt.=magántulajdon; ne.=nem eladó./

I. CSOPORT: MAGYAR PIKTURA KERESÉS.

Minden nemzet annyit ér, amennyit az emberiség kulturájának emeléséhez adni tud.

1. "SOMOGYI LAKODALOM". of. ne.- 1932-ben, a zene analógiájára, a magyar népi faragások ábrázolásaiból kiindulva, nekifogtam "magyar pikturát" keresni.- Először az ilyen ábrázolásokat minden naivságukkal lehetőleg hüen lemásolva, egyszerüen összeállitottam "kép"-pé.
2. "VADÁSZTÁRSASÁG". of. ne.- Második lépésül ezeknek a naiv alakoknak megmozgatásával formáltam képet.
3. "HÁROM ALAK". of. ne.- A 2. sz. kép jobboldali 3 alakjának nemesebb értelmezésével megkiséreltem a magyarság ábrázolást belevinni a "Valóság" ábrázolásba.
4. "PÉCS VISSZAVÉTELE A TÖRÖKTŐL". of. ne.- Hogyan lehetne ilyenképen "történelmi festményt" alkotni?
5. "SZEMBEKÖTÖS". of. ne.- Két magyar szinskálát véltem találni. Ez az egyik. Ünneplős, ragyogó, életvidám, de rejlik benne valami tragikum is. Koranyári délután, zivataros eső utáni szinek.
6. "MAJÁLIS". of. ne.- A második magyar szinskála. A steppe szinei.
7. "A PLANÉTÁSNÁL". of. ne.- Megkiséreltem a tanulságokat "európai"-vá

tenni.-
Ezután a felületi jelenségekről a mélyebb tartalomra akartam áttérni, a nyelvet - gondoltam - megtaláltam, a mondanivalót akartam keresni. - De közbejött: 1939-1945.

II. CSOPORT. "VALÓSÁG"-KERESÉS A TÁRGYIASITOTT "ÁBRÁZOLÁS"-TÓL A LÁTÁSI ÉLMÉNYEN ÁT A FELÉPITÉSIG.

8. "KOSÁRLABDÁZÓK". ttemp. ne.- "Ábrázolás" tárgyiasitás által.
9. "KOSÁRLABDÁZÓK I. változat". ttemp. ne.- A játék vonalritmusa.
10. "KOSÁRLABDÁZÓK II. " " " A mozgás feszültsége.
11. "KOSÁRLABDÁZÓK III. " " " Felület, szin, fény.
12. "KOSÁRLABDÁZÓK IV. " " " Festőien előadott látásélmény.
13. "KOSÁRLABDÁZÓK V. " " " Felépités-keresés./Tanulmány/

III. CSOPORT: MINDEGYIK MÜNEK KÜLÖN PROGRAMMJA VAN.

14. "A DIADALMAS ÉLET". ttemp.
15. "BOSZORKÁNYTÁNC". ttemp. /A gondolat Petőfi "János vitéz"-éből. XXI. ének./
16. "MOHÁCSI KOMPKIKÖTÉS". ttemp.
17. "A PARASZT", ttemp.
18. "VÁRJÁK A KISHAJÓT", ttemp.
19. "APOKALIPSZIS". of.
20. "FELESÉGEM, SÓGORNŐM". of. ne.
21. "CSENDÉLET". of. ne.
22. "CSENDÉLET" of. mt.
23. "MOHÁCS" of. ne.

P L A S Z T I K A .

24. "FELESÉGEM /1920/" agyag. ne.
25. "TÜLEKEDÉS". gipsz. ne.
26. "NYÁRI ÉJ". " " /Tanulmány./
27. "TÁNCOLÓ" " " "
28. "A HULLÁM". " " "
29. "SZENT GYÖRGY." " "

" EXPRESS " műszaki sokszorosító Pécs, Deák-u. 2.

Kluge Ferenc,kékfestő

Pápán volt kékfestőműhelye a múltszázad közepén.
18.ábra.Diszabrosz a tulipán-mozgalom idejéből.Pápa,
Kluge műhely. Fekete repr. 194.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfesté
tés mintakincsében 177.old

Arrabona.11.Xantus János Múz.Győr.1969.A Győr-Sop-
ron megyei Nyomda.Győr

Kluge Ferenc,kékfestő
-- ---

Pápan a múlt század közepétől kékfestőmühelye volt.
17ábra.Tulipános mintafa.Papa,Kluge mühely. Fekete
repr. 193.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfesté
tés mintakincsében 177.old

Arrabona.11.Xantus János Múz.Győr.1969.A Győr-Sop-
ron megyei Nyomda.Győr

Kluge Frigyes János

- Besztercebányán 1717-ben
ön tötte Jolsva város harangját.

Vallás- és közokt. Kurúszterima
15.580/1917. sz.
eln.
MoB 787/1917. sz akta

Az 1929 évi XXIX. tc. 4. §-a
(3) bekezdése alapján rendkívü-
li ideiglenes háradómentes
engedélyezés tiszt. javasolja

Az átalakított épület-
teljes egészében van nüm-
leki, ellenőr épületnek nyil-
vánítva.

Az előzetes engedély. —
adatott mint.

Kluge János Frigyes

Besztercebánya
1719 – 1726.

wód
z
Kovács Harang
65.1 –

Diluvialis ember nyomai Délmagyar-

országon V. 182.

Kluge Johann Friedrich
harangöntő

MDK

A szécsényi r.k. templom Szt Jakab harangja
Johann Fridrich Kluge öntötte 1717 in Neusohl.
1749-ben és 1812-ben ujraöntötték.
1812-től Szt Antal tiszteletére:
"Refusa 1749. Fudit Losonczini Benjaminus
Stephanides ORD.FRANCISCI PROVINCIAE SS.SALVATORIS
Anno 1719. Refudit Henricus Eberhard Pestini 1812."

376.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Kluge Johann Friedrich M.D.K.

harangöntő

Széchény r. 1. tyrlom harangjai 1717

Patay P: Nógrád megye harangjai.
Müvtört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 159, 168

FRIED K L U G E , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Käis: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 432.- Herr FRIED K L U G E
Felvétel ideje: 1834. 7. Nov.
Hová vették fel: Raab, /Győr/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Klüge Henrik

öntötte Besztercebányán a trencsém jezsuita templom harangjait 1708 után

Velicsjezsuiták

III. 98-1.

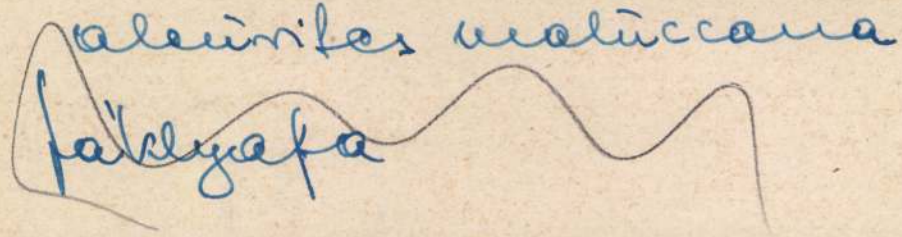

Kluge Henrik

beszercebaimai

hovangontó

XVIII. sz

l.

Bierbjezsuiták

118. l

Kluge János, kékfestő

L: Kluge Károly

Erdélyi György: A pápai kékfestőüzem 7.

Nérszabadság, Br. 1978. febr. 5.

KLUGE, Johann Friedrich harangöntő

Besztercebánya

MURAKÖZI Ágota: Adalékok a 17. századi harangok kérdéséhez a Felső-Tisza-vidéken. = A Nyiregyházi Jósa András Muzeum Évkönyve. XXVII/XXIX. (1984-1986) 1990 195.p.

Kluge [ ] kékfestő

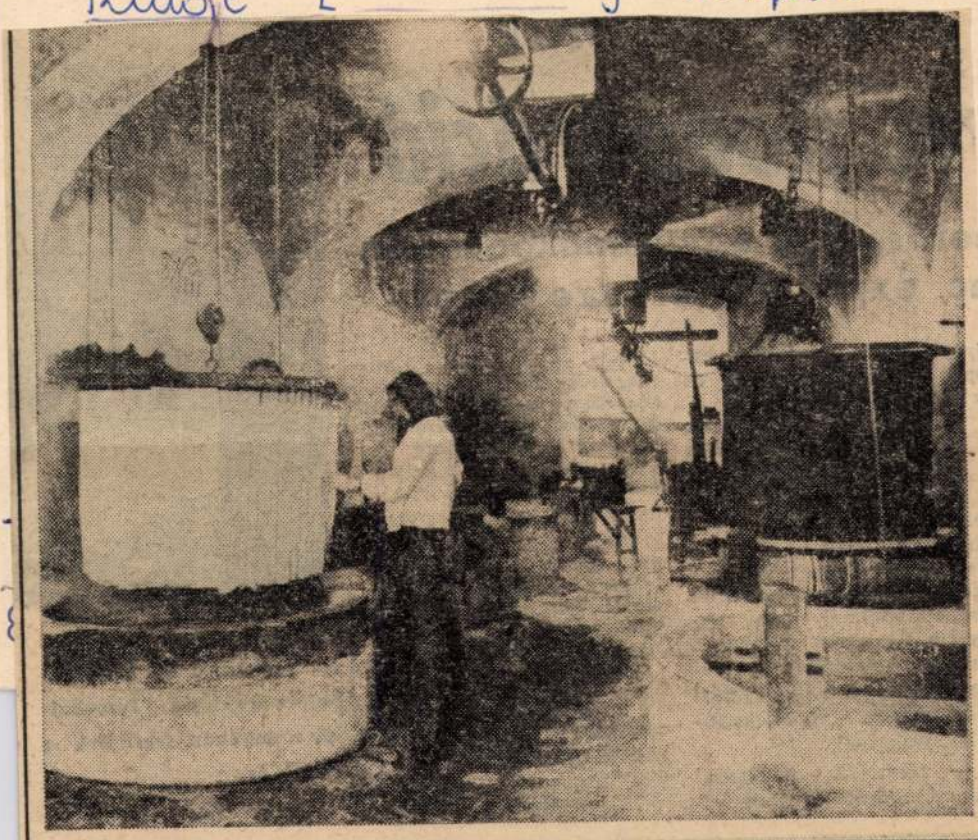

4.

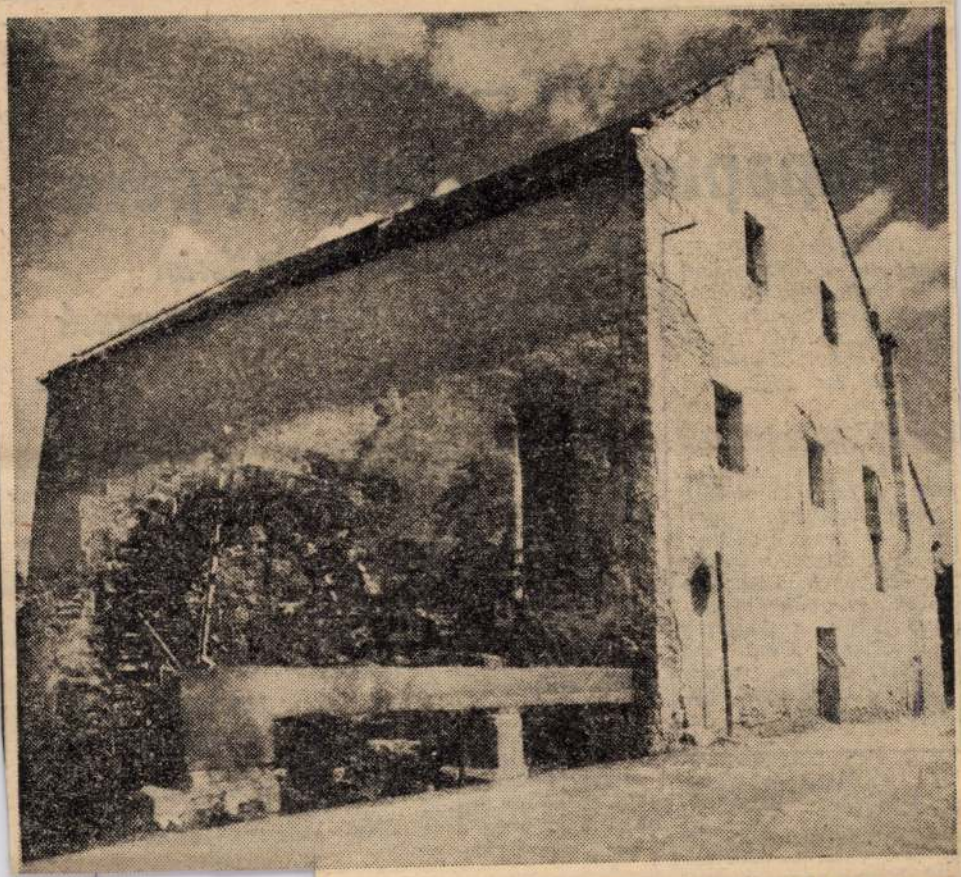

A Bakony és a Kisalföld peremén épült fel a város: Pápa. Történelmi városrészeivel, műemlékeivel vonzza a látogatókat. Városközpontjának képe nagy tűzvészek után, két évszázaddal ezelőtt nyerte el a maitól kevéssé különböző arculatát. A Nyugat-Bakony vidékén gazdasági, kulturális központ a 24 ezer lakosú, járási jogú város.

Első kép: A hajdani Kluge-festőüzem, Közép-Európa legrégebbi kékfestő műhelyeinek egyike, amely teljes felszerelésével, iratanyagával megmaradt

Második kép: A Tapolca folyó partján álló nagyhantai, ősi vízimalom

a két ország export expanziós törekvései.

— Sokrétű gazdasági kapcsolataink további fejlődésének az egymást kiegészítő kereskedelmi és ipari kooperáció, a harmadik piacokon történő együttműködés, a tőkés cégekkel létrehozott közös vállalatok, a tőkés export-import vállalatok, a kereskedelmi kamarák, a tőkés cégek érdekképviseleti és kereskedelemfejlesztési szervekhez fűződő kapcsolataiban.

Halmai György

helyes óvodáját. Társadalmi munkában segítettek a szülők is.

(MTI-fotó Király Krisztina)

HA CSAK JAVÍT – RÁFIZET

Fapapucsot gyárt a cipész

- **Talpbélés: mínusz öt forint**
- **Gyorsjavító szalonokat terveznek**

Hol szorít a cipő? Ezt már oly gyakran mondtuk, írtuk, hogy már a szó igazi jelentése elveszett. Vagyis: a cipő szorít. Tehát ki kell tágítani! A tágítás az úgynevezett kisjavítások sorába tartozik. De ki tágítsa ki a szűk cipőket, ki talpalja meg lejárt lábbelinket? A cipészek szolgáltatók. Manapság a gyárban, a korszerű technológiával készült, úgynevezett „mechanikai" lábbelik korában megfeledkeztünk a suszterok munkájáról. Csak azt tudjuk: nagyon sokára vállal a szövetkezet egy-egy talpalást.

Az Egyesült Cipészipari Szövetkezet — Angyalföld és Zugló „bázis szövetkezete" — évente 200—250 ezer tétel kisebb-nagyobb javítást végez. *De milyen körülmények, milyen gondok közt?*

MARADT HÉT

A javítás szakmunka. (A nagy cipőgyárakban a betanított munkás is odaállhat a szalaghoz.) *De ki megy manapság el javítósuszternak?*

A szövetkezet javítószol- [illegible] 52 százaléka *talpbélés beragasztásán tehát 4—5 forint a ráfizetés.*

Mégis miből élnek meg?

Vegyes profilu a szövetkezet, árutermeléssel is foglalkoznak, az ott szerzett nyereség egy részéből „tartják szinten" az üzlethálózatot. De az árutermelés sem egyszerű: *hagyományos árukat termelnek, 28 termékükből 14 ráfizetéses.* (Hagyományosat is kell gyártani, mi lenne, ha például nem lenne a boltokban papucs?)

— Ötödik éve — mondta *Nagy Pál*, az áruforgalmi osztály vezetője — a divatos fapapucs húz ki minket, ment meg a szanálástól.

SZABÁLYOK

Árutermelés — javítás. Ez a feszültségeket növeli. A közgyűléseken az árutermelő suszterek bizony megkérdik: a mi munkánk nyereségét milyen alapon veszik el a kis javítóműhelyek? *Ha nincs nyereség, akkor elmegyünk.*

A javítószolgálat utolsó mohikánjainak fizetését is a bérszínvonal határolja be. A szövetkezet [illegible] *zatát elnyerte.* Másfél millió forintot kapott a tanácstól a szalonok korszerű gépeinek beszerzéséhez, ugyanennyit adott a RUSZÖV (a szövetség) is. Hat gyorsjavító szalont szeretnének a XIII. és a XIV. kerületben felállítani. Ha dolgoznak majd a szalonok, a két kerületi tanács engedélyezi a környező kis üzletek összevonását.

HA EGY SZÖG KIESIK...

A javítószolgálat gépesítése nem egy szövetkezet, s nem két pesti kerület gondja.

Kluge Károly, kékfestő

A pápai kékfestőmúzeum

A lóvontatású mángorló.

Szép, érdekes és tanulságos kirándulás Pápa meglátogatása. A város központja a mai napig is híven őrzi a barokk építészet jellegzetességeit, a restaurált, újra festett főtéri házak az 1700-as éveket idézik. Zömük lábasház, a boltíves Bezerédj- és Zichy-ház nagyon szép látvány. Legrégebbi épülete a XV. században épült Korvin-ház, a legszebb pedig az ősparkban álló Eszterházy-kastély és az úgynevezett öregtemplom.

De ne távolodjunk el a Fő térről, hiszen a közelében — a Tapolca patak partján — áll a méltán Európa-hírű kékfestőmúzeum. A kékfestés hazai kialakulásáról érdemes megjegyezni, hogy az 1700-as években a paraszti gazdaságokban lenből-kenderből fonalat készítettek, ebből a takácsok szőttek vásznat, s a legfinomabb, legvékonyabb vásznakat a kékfestőmesterek indigóval mintázták kékre, majd később más színűre, sok ezernyi mintájúra.

A pápai kékfestőműhelyekről már az 1700-as évek derekáról vannak feljegyzések, egy időben a pozsonyi és a bécsi kékfestő céhről szóló hivatalos iratokkal. A mai kékfestőmúzeum abban az épületben kapott helyet, ahová 1786-ban Szászországból, Mária Terézia hívására, Kluge Károly, a sárvári híres mester Kluge János fia letelepült. Műhelyében kamatoztatta a külföldi vándorútjain szerzett tapasztalatokat, a múzeumban látható receptkönyvek tanúsága szerint a fehér vászonra lila, kék, ezüst, fekete, barna színben nyomott mintákat, s vásznai mind kelendőbbek voltak a falusi vásárokon, a városi üzletekben. A múzeumban a kézi nyomástól a legelső gőzgéppel működtetett szárítóig minden látható. Érdekes építmény a húsz méter magas szárítópadlás, s a lóvontatású mángorló szerkezet. S itt vannak a valamikor készült legszebb terítők, kendők is.

A régi kékfestőműhelyt évente sok ezren keresik fel és csodálják az ismét divattá vált kékfestő anyagok remek őseit, a finom rajzú mintás vásznakat.

Erdélyi György

Erdélyi György
Nemzeti

nem a *humanisták* kisszámú és köztiszteletben álló egész nemzetközi csoportjának is. Ezeknek uralomra kerülésétől várta Morus a társadalom megjavulását, ezért ők Utópia tulajdonképpeni uralkodó osztálya, a fizikai munka alól felmentett tudósok.

Morus és Erasmus

A XVI. század elején az európai humanisták koronázatlan királya *Rotterdami Erasmus* volt. Morus és Erasmus bensőséges baráti kapcsolata közismert, de kevéssé ismert Erasmus és az *Utópia* kapcsolata. Az *Utópia* második — az elképzelt országról szóló — részét Morus 1515 őszén írta egy antwerpeni diplomáciai utazásának üres óráiban. Ez év tavaszán meglátogatta őt Erasmus, aki a maga korában legnagyobb hatású munkáját, *Újszövetség-fordítását* készítette elő, s bizonyára beszélgettek az őskeresztények kommunisztikus életéről. 1516 tavaszán viszont

Morus és Erasmus tehát ugyanúgy vélekedtek koruk társadalmáról, s ez nemcsak baráti egyetértésük, hanem *közös osztályhelyzetük* következménye is volt. Mindketten polgárivadékok voltak, de feudális uralkodók alkalmazottjai, pártfogoltjai. A feudalizmustól irtóztak, a polgári világ viszont még nem nyerte el számukra azokat a pozitív vonásokat, amelyeket majd az angol vagy még inkább a francia forradalom alakított ki. Ők csak *az eredeti felhalmozás* brutalitását láthatták, és azt megvetették. *Humanista értelmiségiek* voltak, akik meghasonlottak feudális gazdáikkal, de még nem találhatták meg helyüket mint a polgárság ideológusai. Ezért gondolkodásukban el-

ILLVSTRIS VIRI THOMÆ
Mori Regni Britanniarum Cancellarii,
DE OPTIMO
REIPVBLICÆ STA-
TV, DEQVE NOVA IN-

MAGYAR TÁVIRATI IRODA
Külföldi Sajtószolgálat Főosztálya
FIGYELŐSZOLGÁLAT
Budapest, VI. Dalszínház-u. 1.
Tel.: 227-651 és 227-488.

MAGYAR NEMZET
1951 OKT 20.

Tizenkét festmény és egy szobor kerül fel Pécsről a II. Magyar Képzőművészeti Kiállításra

Pécs, október hó.

A pécsi megyei tanács gyönyörű kultúrotthonának falait elborítják a festmények: a Művészeti Dolgozók Szakszervezetének pécsi képzőművészeti csoportja és a mecseknádasdi művésztelep kiállításán összesen 119 festmény, illetve szobor mutatja a gazdag termést, amit betakarítottak. A kollekció nemcsak pusztán felvonultatása az alkotások hosszú sorának, hanem dokumentációja is olyan fejlődésnek, ami Pécs képzőművészeti életében példanélküli.

A TÖMEGEK — mert volt nap, amikor háromezer ember nézte meg a tárlatot — mint áram a két pólus között, úgy vándorolnak a baranyai művészek kiállítóterme, meg »A magyar katona a szabadságért« reprodukciós anyagával büszkélkedő szakszervezeti székház között.

— Az ember akkor érzi csak át, micsoda változást hozott a felszabadulás Pécs szellemi életében — magyarázza mellettünk egy lelkes kis társaság vezetője csoportja tagjainak — ha először a »vendégkiállítást« tekintjük meg, s aztán jön ide, a mieink közé. Az ott nagy, monumentális, hiszen a nagy szovjet honvédő háború anyagának reprodukciói mellett a pesti tárlat anyagának fényképei, eredeti kínai fametszetek, a régi magyar festészet haladó, szabadságharcos motívumait feldolgozó alkotások le is kell, hogy nyügözzék a szemet. Ez itt pedig meghitt. Nemcsak azért, mert a mi festőink, szobrászaink alkotásai. Hanem mert mieink, a mi mindennapi életünkből valók a témáik is.

A »KULISSZATITKOK« azonban érdekesebbek. Ebbe *Martyn* Ferenc avat be bennünket:

— Mi is felkészültünk a novemberi országos képzőművészeti kiállításra s a zsűrinek, amely kiválogatta a felkerülő műveket, nemcsak gazdagabb, de jobb anyagból volt alkalma szemelgetni. Tizenhárom alkotást, éspedig 12 festményt és egy szobrot soroltak be a »nagy« kiállítás anyagába. Három művet pedig megvásárolt a népművelési minisztérium. Tulajdonképpen hatnak lett volna ez a sorsa, de kiderült, hogy a kijelöltek közül már három — magántulajdon.

Parázs viták kerekednek egy-egy kép körül.

A tárlaton »inspekciózó« festők boldog örömmel hallgatják.

— Ez is elképzelhetetlen volt valamikor — mondja *Klug* György, akinek »Vánkostánca« kompozicionális megoldása és színorgiája révén is ellentétes vélemények ütközője. — Nem restellem, bizony odahallgatok.

— Most már elmondhatjuk, hogy a pécs—baranyai művészeknek megnyílt a szemük a szocialista tartalom, a gazdag mai élet végtelen változatainak a meglátására is, úgyhogy máris nem csekély értékű alkotásokkal bizonyítják tehetségüket. S ha hozzávesszük, hogy a kiállítók jórésze munkásfestő, akkor...

— Akkor a pécsi »szabad iskola« bebizonyította, hogy jó helyre nyúlt az utánpótlásért — fordítunk egyet a beszélgetésen. — S ez jó alkalom arra, hogy elmondjon egyetmást arról is, mi a helyzet ezen a téren!

— Szeptember 15-én — tájékoztat erről is *Martyn* Ferenc — megint megnyitottuk s két tagozaton, a kezdők és haladókén meg is kezdődött a tanítás. Egyelőre huszonöt növendéke van minden tagozatnak, de lenne több is, ha — elférnénk, annyi a jelentkező. Pedig a vasutasok számárá is mi vezetünk egy ötven növendékes tanfolyamot. De ez sem elég. Kénytelenek vagyunk — s képzelhető, milyen kedves kényszer ez nekünk — Mecsekszabolcson is elindítani egy szabad iskolát, amelyre már is harmincan beiratkoztak, sőt az érdeklődés akkora, hogy tervbevettünk egyet Gyárvárosban és egyet Pécsbányatelepen is.

AZ EMBER nehezen tud elszakadni a kiállítástól, hiszen minden kép, nemcsak a maga nemében ilyen vagy olyan értékű alkotás, hanem egyben hősi erőfeszítés is: a kultúrforradalom egy-egy örvendetes ténye. Mert a képzőművészet Pécsett, ma már nemcsak kevesek »úri kedvtelése«, hanem alkotók és élvezők — s e kifejezés alatt ma már tízezrek értendők! — közös találkozása is a szépben.

Zs. Gy.

Férfiruhát, egy
hát, bőrkabátot
habundát, ágyn
függönyt, bőr
csizmát magas
veszek. — H
azonnal jövök
Grünwald. 22

Férfiruhákért,
ruhákért, kabá
ágyneműért,
neműért hibás
legtöbbet S
fizet. Hívásr
mikor jövök:

Kifogástalan
kulibunda elad
csú-u. 23/b. f
kettő, délután ha-
romtól.

Panofix kulikabát kifogástalan, komplett, privátnak eladó. Alkotmány négy II. öt.

Ezüstróka új, nagyon szép példány priváttól privátnak eladó. Attila-u. 67. II. 1.

JÁRMŰ

100 kcm BMG segédmotorkerékpár jó állapotban eladó. Bpest. III. Vörösvári-u. 8.

Horgászók! Figyelem! Csónak új állapotban eladó. Érdeklődni: Lévai Oszkár-u. 15. ajtó 1.

OHV Ariel szóló 500 kcm. eladó. Bp. XIII. Béke-út C. ép. fsz. 3. Király István.

Puch 250-es jó állapotban 2500-ért eladó. Megtekinthető szombaton 4-től, vasárnap egész nap. X. Liget-utca 40. II. 12.

125-ös Wanderer Iló generálozva eladó. — Felsőerdősor 4. Lövölde-térnél.

250-es sport Puch eladó. Akácfa-u. 5. fsz. 2. Hétköznap 4 után.

250 m³ Jávát, vagy B. M. W. veszek. Sza-
11 Mátyás

Eladáskor ...
legjobban megbecsülöm. Forduljon hozzám bizalommal. — Weinberg, Teleki Pál-utca 22. Telefonhívó: 125—207.

Ötven éves Lantos antikváriumhoz bizalommal fordulhat vásárlásaival. Szabad böngészés, Dorottya-utca 9.

EGYÉB ADÁS, VÉTEL

Maort gázkályhát tartállyal vennék. Tel.: 259—723. Körtér négy Rákos.

Modern ruszkiczai márvány
SÍRKŐVEK
BALÁZS KŐFARAGÓNÁL
Szigetvári-utca 25/f.
Telefon: 131—488

Raffiát veszek kis tételben is. Dénes, Dorozsmai-u. 226.

Kisebb-nagyobb Premier, Jobbágy kályhák eladók. Teniszpálya, Thököly-út 115.

Dió, tölgy, kőris és egyéb furnirokért magas árat fizetek. T.: 113—754.

Nagyméretű, vajszínű cserépkályha eladó. Hunyadi János-út 15. II. nyolc

100.— Ft
84.— Ft
, Fregoli
Lenin 80
örút
áncozott
csón el-
kinthető
3-ig. Bu-
k. Pest-
gyi Béla-

koksztöl-
fűtésre
pvölgyi-

ék, lehe-
méretűt.
Sándor
1. Tel.:
és este

EKET
észítőtől.
AZÁROS
s.

tőberen-
mszobás
ökéletes,
egy, So-

Makina
, akvá-
k. Meg-
asárnap,
Ipoly-u.

collos
ívókával
út 32.

tűzhelyt
váttól —
314—427

kézifes-
n kész-
tszemé-
őeszköz,
hár és
szlet el-
tíztől—
utca ti-

tyángyöngyöt, és cigszipkát, márkás zsebkést, nem díszes, hajlított nyelű botot veszünk. Gallwitz Testvérek, V., Párizsi-utca 9.

Üzleti pult, nagy asztal, **gyorsmérleg** eladó. Újpest, Váci-út 33. sz.

ÓRÁKAT
használt kar- és zsebórát, óraszerkezetet veszek. LÖWENFELD, órabolt, Népszínház-utca 35. Nagyfuvaros-utcánál.

Gáztűzhelyet sütővel sürgősen keresünk. — Gyümölcsbódé, Marx-téren. Nyugati érkezési oldalán.

Töltőtollát harmincéves szakműhelyemben megjavítom, becserélem, vagy tisztességes áron megveszem hibásan is. Lenin-körút húsz. Gergely.

Használt világos sima csempés kandallót priváttól vennék. Tel.: 184—529.

Szöllőoltványt őszi szállításra telepemről beszerezheti. Árlap díjtalan. ifj. Szedmák József, Abasár.

ÁGYTOLLÁT
jó árban megveszem, házhoz megyek.
Tel.: 110—722.
Grünwald,
Kádár-utca 10. szám.

Deszkaanyagot gerendát, furnírt veszek — Telefon: 421—640.

Villanyborotvát, Allegro, pengeélesítőt, veszek. Javítást vállalok. Illatszertár, Dorottya-utca 11. Telefon: 183—132.

Vill. parkettkefélőt VESZEK
Audion, VI., Nagymező-utca 48.
Telefon: 123—129.

Vashordót, vasdobot, félfenekűt is vásárolok. Tel.: 355—322. — Délelőtt 10—6-ig.

Harisnya körkötő gép, 8-as, komplett felszereléssel bérbeadó. Budajenő, plébánia.

Üvegtubus 13/14x95 mm, nagyobb mennyiségben kapható. — 310—859.

Maort gázkályhát tartány nélkülit is, vesz: Műszaki rajzoktatás, V. Személynök-utca 9—11. (Markó-u-i oldalon.) Hiv. órák: 10—12 és 5—8-ig. Telefon: 311—055.

Kerítést sodronyból vaskapuval vennék. „Privát" jeligére fők.

Masszív vaskerítés 100 méter, borovi ablak 180x180 és 180x320 vasrácsok, 180x180 kétszárnyú fehér ajtó, kerti bejáratú rácsajtó eladó. 350-256

Gáztűzhely eladó. Megtekinthető vasárnap tizenkettőig, hétköznap 6—8-ig. VIII., Sárkány-utca 11. félemelet 2.

V
n
g
oz
:
ni
gy

ny
áz
le
ly
X
ly

K

tré
kirakat
hásnak
mas. T

Nagym
lágos, p
ra néz
helyisé
nak ki
vált" j
krt. 9.

FÉ

Magas
tőség

MU

Épületb
Jelentk
16. sz.

Építőgé
állan

GÉ
ESZT

szak

férfi se
Budape
Soroksá

Gyári
zépisko
vasszak
dűen k
nisztrác
beszerz
német-
zésben,
és ra
sok évi
elhelye
„Príma
főkiadó

Vidékre
mellékc
„Agilis

F e l v
CSŐS
LAK
HEG
I
GÁ

MU
Vegyim
Vállala
István-

Fűtőt
hák fű
belépés
ci-utca

S

mu

azonnal
alkalm
most v
multba
kisipar
k
S I
Katona

N

Fiatal
nyelvtu
munká
„Életra
Blockn
ház-utc

Angol
fiatal l
„Önéle
igére
Városh

Minden
sek há
hez.
13. III.
ni ke
szomba

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 84
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP
Székesfehérvár

Klug K. György
1969 NOV 12

Fejér megyei Hírlap

1021

Meghalt Klug K. György

festőművész, nyugdíjas tanár, aki éveken át egyik illusztrátora volt lapunknak. Betegsége éveken át a pécsi Mecsek-oldali lakásához kötötte, de 74 évesen is friss volt, gyors volt és rajzaival lényegre törően ábrázolta a mai valóságot.

Derűs életfelfogását rajzaiban tolmácsolta olvasóinknak. Most, amikor búcsúzunk tőle, azt a szűnni nem akaró optimizmusát valljuk magunkénak, ami hit volt az emberben, a művészetben és a pedagógiában.

Keze alól néptanítók és pedagógusok százai kerültek ki, akik megbecsült munkásai életünknek és társadalmunk vezető posztjain tevékenykednek.

Emlékére idézzük a költőt:

Nem hal meg az, ki milliókra költi dús élte kincsét, ámbár napja múl".

ÉPÍTŐIPARI SZAK- ÉS SEGÉDMUNKÁSOKAT
BUDAPESTI KIEMELT MUNKAHELYRE
FELVESZÜNK!

44 órás munkahét. Minden szombat szabad! Munkaruhát biztosítunk! Jelentkezni lehet:

Lovasberényben:
TOPOS JANOSNÁL, Vörösmarty utca 6.

Vértesacsán:
GRANEK ISTVANNÁL.

Válon:
MESZAROS GYORGYNÉL, Ady E. út 399.

Tabajdon:
ITALBOLT VEZETŐJÉNÉL.

Bicske:
CUKRÁSZDA VEZETŐJÉNÉL.

Budapesten:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Klug György

DUNÁNTULI NAPLÓ

1983 NOV 12

1021

Klug György pécsi festőművész kiál

Vasárnap délelőtt ünnepélyesen megny.lt Klug G pécsi festőművész kiállítása. A Fegyveres Erők Klu rendezett kiállítást Martyn Ferenc Munkácsy-díjas fe vész nyitotta meg. Lírai finomsággal ecsetelte Klug G munkásságát, ismertette életét. A művész hosszú ideig peda ként működött Pécsett és Mohácson. Elbúcsúzott már a fától, s nyugdíjas éveit Pécsett tölti, de fáradhatatlan vábbra is alkot. Kiállítását már az első napon sokan restek.

s

lít a városi sp... etség

...ési sportmoz-
...ről tanácskoz-
...csi sportkörök
...tak a városi
... városi Párt-
... városi KISZ-
...s városi Ta-
...egyei TST

... a városi
...számolót.
...nél tar-
... küldött-
...en 5358
... sport-
...en. 364
...zottsági
... kon-
... küld-

... egysé-
... létreho-
...adta a
... keret
...ehetősé-
...zélesíté-
...takozhat
...gjaikban
... a moz-
...ud felel-
...vetelmé-
... szerve-
... megvál-
...ozgalom.
...árja az
... kettős,
...itást. Az
...ortmozga-
...bb, gyor-
...l megfe-
...ányítását.
...ámoló a
...ájával is.
...retére vá-
... közgyűlést
...dőpontban
...lmaradása
... keveset
...ezés kér-
...ták meg
...evelési és
...ályterveze-

köröknél, akik nem vettek rész
a sportkör irányításában. Az ú
elnökségek megváltozott összeté
tele arra enged következtetn
hogy a sportköri tagság felismer
te ezeket a hibákat, és olya
vezetőket választott, akik a jövő
ben ténylegesen részt vesznek
sportegyesület irányításában.
vezetőségekben és ellenőrző bi
zottságokban 149 aktív sportoló
25 edző, 42 játékvezető és ver
senybíró kapott helyet. A megvá
lasztott vezetők közül 217 KISZ
tag van.

A városi sportszövetségek és
városi TST különböző bizottságai
nak munkájának ismertetés
után, a testnevelési és sportmoz
galom előtt álló feladatok végre
hajtásáról beszélt Rózsahegyi Má
tyás, a VTST elnöke.

*A jövőben nagyobb számú tár
sadalmi aktívára lesz szükség
még több lelkes és önzetle
sportmunkást kell beszervezni
szakosztályok, egyesületek, szö
vetségek munkájába.* Egyik fáj
pontja a város sportmozgalmánal
a tömegsport kérdése. Ezen a té
ren visszaesés mutatkozik.
Kilián Testnevelési Mozgalom
eredményei nem kielégítőek,
város tömegsportját úgyszólván
teljes egészében a kispályás üze
mi labdarúgó- és asztalitenisz
bajnokság képezi. Gátolja a tö
meg- és minőségi sport fejlődé
sét a létesítményhiány. Különö
sen a teremkérdés megoldása
okoz problémát a sportszervek
nek.

A hozzászólások s a beszámoló
után kialakult vitában is kide
rült, hogy a sportlétesítmények
hiánya, a tömegsport kérdése fog
lalkoztatja leginkáb a sportveze
tőket is. A KISZ és a szakszer
vezet képviselői elmondották, a
kölcsönös bizalom, s a kölcsö
nös segítségnyújtás ... alapja

György
bjában
tömű-
György
gógus-
kated-
ul to-
felke-

M D K

Kluge Károly, festő, Sárvár.

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Műv. Írt. 1952. 1.sz. 138 l.

KLUGE KÁROLY, kékfestőmester

A pápai mester tapasztalt, sokoldalú ember lehetett. 1780 körül bejarta a cseh, bajor, morva, osztrák területeket, eljutott Szaszorszagba, Poroszorszagba, Svajcba is. Utairól új mintakat, recepteket hozott. Erdekes egy 1809 es rejtjeles receptkönyv 39.old

---- Kékfestő Múz.um Pápán 39.old

Múzeumi Magazin, 1968. 3 sz.

KLUGE JANOS, kékfestő mester

A pápai kékfestőműhelyt a szászországi Kluge Janos család alapitotta. Első mestere Janos vetette meg az üzem alapját, de Karoly fia 1786-ban már Pápán dolgozott. Az árulrói valamikr messze földön hires üzem több épü letből all. 39.old

---- Kékfestő Múz.um Pápán 39.old

Múzumi Magazin, 1968. 3 sz.

KLUGE KÁROLY, kékfestőmester

A pápai kékfestőműhelyt a szászországi Kluge család alapitotta. Első mester Janos, Sarvaron vetette meg az üzem alapjat, de fia Karoly mar Pápan dolgozott 1786-ban. Az áruiról valamikor messzeföldön hires üzem több épületből áll. 39.old

--- Kékfestő Múzeum Pápán 39.old

Múzumi Magazin, 1968. 3 sz.

KLUGE KÁROLY, kékfestőmester

Pápai mester. Más-más anyagot viseltek a nemzetiségek. a magyarok aközépkék szint kedvelték fehér-sarga vagy világoskék mintaval. a svabok a sötétkék alapszinü, ap rómintas anyagot, a vendek a zöld és sargamintas árút vásároltak szivesen. 39.old

---- Kékfestő Múzeum Pápán 39.old

Múzeumi Magazin, 1968. 3 sz.

KLUGE LAJOS, textilfestőmester

A soproni céh 1850 körül már a környező helységek mestereit is kezdte felvenni soraiba. 1851-ben már "Haupt-Lade", főcéhnek nevezték magukat. 1850-72 közt 14 helység 22 mesterét vették fel. - A céhbe tartozó mesterek:
5.- Kluge Lajos, Sopron, 1850.
131.old. 66.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Kluge Lenke

rajztanár jelölt

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 149. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

396 1944

Ftk.: IX. 4. n.

A m.kir.vallás- és közokt
ügyszám alatt a keb.Számv
téne

47.189/1944
III.szám.

Költségvetési év: 1944. Fe
Művészeti célok támogatás
leték : nincs.

Utasitom a
kiadási csekkszámla terhé
Mihály templom helyreálli
" Müemlékek Országos Bizo
rékpénztári csekkszámla j

Kluge Lenke
vajztanárjelölt

l.

Ferk pzomfoisk vk

1939-41. 142. l

Összeolva

Exp. 19...

43.612. — K.

KLUGE PÁL, textiofestőmester

A soproni céh 1850 körül már a környező helységek mestereit is kezdte felvenni soraiba.1851-ben már"Haupt-Lade",főcéhnek nevezték magukat.1850-72 között 14 helységből 22 mestert vettek fel.-A céhhez tartozó mestere
l.- Kluge Pál, Sopron,1845.
131.old. 66.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRAB MA. A Kantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Kluge Sámuel
heraldikai vésnök

M.D.K.

Bechket vésni tanítja

Sóos Gyula: Részletek Beck Ö. Fülöp emlikirataiból.
M.M.M. Évkönyve 1952, 213 l.

KLUGE VILMOS, kékfestő

1895-ben Berényi Pál Sopron megyéről irt monográfiájában irta a kékfestőkről, hogy gyári jellegel felruházott üzemeikben fel veszik a versenyt a gyárakkal. Ekkor Csornán Frast Károly, Sopronban Geyschläger Adolf és Kluge kékfestők ellátják a Fertő-vidék és a Rába-Kö köz lakosságát. 116.old.

DOMONKOS OTTÓ: A csornai kékfestőműhely 109.old.

ARRABONA, Kantus János Múz.-A Győri Múz.Évkönyve. 1971.-Győr-Sopron Megyei Nyomdaváll.

Özv. Klugené
kihfeslő.

A kiállítás biedermeier vitrinjében
özv. Klugené papai kihfeslő min-
tái vannak elhelyezve.

Oszvát Katalin: Mi tetszett végen?
Nők Lapja, 1970. szeptember – 37 szám.

Klujberg Ferenc építészhallgató M.D.K.

Buterasztealosüzem terve

Életből vett diplomatervek az ipari és mezőgazdasági épülettervezési tanszéken

Magyar Nemzet 1963. julius 24. 3.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-206, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Klug K. György

1962 NOV 22

1021

A „Diadalmas élet"

Látogatás Klug K. Györgynél

Még néhány ecsetvonás és *Klug K. György* pécsi festőművész *„Diadalmas élet"* című képe kiállításra készen áll. A festmény témáját a világháborús múltból merítette ugyan a művész, de a legyőzhetetlen életerő, a békevágy erőteljes hangsúlyozása talán még sohasem volt aktuálisabb, mint napjainkban. Ennek a rendkívül kifejezőerejű képnek a mondanivalóját legeklatánsabban a címben foglalta össze a festő. A háttérben lángoló házak között harckocsi dübörög, szemben harcosok maroknyi csoportja áll kézigránátot szorongatva. Mellettük holttestek hevernek. A pusztítás rémes látomását túlnyomórészt sötét színek elevenítik meg. A csatajelenet előtt allegorikus fényben mezítelen emberpár áll, arcukon az élet szépségébe vetett töretlen hit önbizalma. A férfi égnek emelt karjában parányi csecsemőt tart s ez a kar messze a háborús esemény fölé magaslik, a pusztításon diadalmaskodó életet a borzalmak múltbataszításán túl az emberiség békevágyát is kifejezve. A festmény mély szimbolikus kifejezőereje, hatása átlagon felüli. De ez csak egy kép a sok közül, amelyekkel Klug K. György a neves pécsi szobrászfestő áprilisi kiállítására készül.

Az asztalon apró szobor áll.

— A sárkányölő — világosít fel a művész. — Ez is kiállítási anyag.

— Nézze meg ezt a fényképet. Ez a szobor ugyan nem a sárkányölőhöz készült tanulmány, de mindenesetre elég szemléltető. Látja? A lényeg a mozdulatban van elrejtve, ebben a kitártkarú terpeszállásos mozdulatban, amely határtalan örömet fejez ki. A sárkányölő kivitelezése során sem törekedtem arra, hogy egy vicsorgó fogazatú, tüzetokádó, mások által már ezerszer megformált sárkányt mintázzak, vagy egy pirospozsgás sárkányölő vitézt. Ellenben minden tudásommal azon voltam, hogy formába öntsem a lényeget, az embernek a természet elemei elleni küzdelmét. *A sárkányölőn egy felülről lefelé ható erő és egy alulról felfelé ható erő, egyszóval a küzdelem dominál.* És ezt úgy érzem, sikerült egyszerűsített formában kifejeznem.

A kiállítási anyag gazdag és változatos. *Megközelítőleg harminc festmény és ugyanannyi szobor kerül majd az áprilisi tárlatra.* A jelentékeny számú szobor láttán önkéntelenül is a számra tolakszik a kérdés: vajon Klug K. György elsősorban festőnek vagy szobrásznak vallja-e magát?

— Hát erre nehéz felelni, — mondja töprengve. *A szobrászattal korábban kezdtem foglalkozni s ennyiben közelebb áll hozzám, de néha hónapokig csak festek.*

A hatvanhét éves művész évtizedek óta rendszeresen részt vesz a tárlatokon, évekig a képzőművészek egyesületének titkára volt. Klug K. György nevét Pécsett minden képzőművészet-kedvelő ismeri, s hívei bizonyára az áprilisban sorrakerülő kiállításán sem csalódnak benne.

Lukács Ferenc

Hozzászólás a „70 atléta, 7 szakosztályban" című cikkhez

A Dunántúli Napló 1962. október 28. számában a fenti cím alatt foglaltak igen elgondolkoztattak. Elgondolkoztattak azért, mert magam is nemcsak művelője, hanem változatlanul lelkes híve vagyok ennek a sok fáradságos munkát és még több lemondást igénylő sportágnak. Ferfi Miklós elvtárs soraiból világosan kiolvasható, hogy mások is látják városunk atlétikai életében mutatkozó hiányosságokat. Kedvenc sportágunk hanyatlása városunk aktív atlétáit is gondolkodóba ejtik. Sajnos nemcsak megyei, hanem országos szinten is mutatkozik hanyatlás.

Valóban a mai fiatalság nem nagyon kedveli ezt a szép sportágat, amelynek több oka van. Nem indenki tudja magát rászánni, hogy olyan sportot üzzön, ahol az eredmény csak fáradságos és állandó munka mellett is csak évek múlva jelentkezik. Városunkban hét szakosztály működik, ami szerintem nem sok, de ezek összevonásával nem érték egyet.

Ha a szakosztályok összevonását létre is hoznák, szerintem még nem oldódna meg a probléma, mert az utánpótlás biztosítása még mindig megoldatlan maradna. Melyik egyesületünk tud jelenleg serdülőgárdát, vagy esetleg serdülő versenyzőt nevelni, ha nincs? Utánpótlásról így nem is beszélhetünk.

Ma minden fiatal arra törekszik eszközzel eltiltják a társadalmi egyesületekben való részvételtől.

Ugy érzem magam az ilyen versenyen, mint a fertőző beteg, mert a vezetők kinézik az embert a pályáról és a tehetségesebb versenyzőket szinte eldugják előlünk. Pedig ez a sajnálatos tény, az atlétika fejlődését gátolja.

Itt ki kell térnem a női versenyzőkre is, akiket már 14—15 éves korban edzéshez kell szoktatni, mert pályafutásuk sokkal rövidebb, mint a férfiaké. Nevelésükkel hiába kezdjük el 18—19 éves korban. Sajnos, a női utánpótlás megszervezése szinte megoldhatatlan feladat ilyen körülmények között. Szomorú tényként kell megemlíteni, hogy az egyesületeinkben a sportiskolán kívül nincs 10 női atléta, és ezek közül is több a visszavonulás gondolatával foglalkozik. Serdülőkről még csak említést sem lehet tenni.

Nem értek egyet azzal sem, hogy férfiszakosztályt létesítsenek a PEAC—Tanárképzőnél, és nőit a Pécsi Cementáru Építők SK-nál, mivel a Cementáru Építők az idei egyesületi bajnokságon több pontot szerzett, mint a PEAC és a Tanárképző együttvéve. Szerintem a város atlétikájának régi dicsőnevéhez méltó szereplést, addig nem

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

Klug K. György

1965 FEB 17

1021

Klug K. György rajza.

szeretettel...

Családon belül is tapasztaltam a szülői gyengeség megnyilvánulását.

Egy 18 éves, érettségizett fiatalember idős, özvegy, súlyos szívbajban szenvedő édesanyjáról a következőképpen nyilatkozott:

„Klassz muterom van nekem, megvágja a fát, vizet is hoz helyettem a kútról, és azért sem szól, ha cipőstől fekszem az ágyon. Sőt, zsúrasztalon tolja oda a kaját-piát és cigarettát, ha cowboy regényt olvasok."

Azt hiszem, ezzel mindent igazolt az illető fiatalember. Szegény anyja pedig sírva panaszkodott, hogy semmivel sem tud fiára hatni.

A következetlenség sem árt kevesebbet az ifjúság erkölcsi színvonalának.

Ideges, rendetlen családi életet élő szülők gyermekéről van szó. Hétköznapjaik és vasárnapjaik egyaránt „zajosak", de néha vannak boldog, nyugodt perceik, amelyekben fel-

A római írnok sírja

— Páratlan tudományos értékű régészeti lelet Dunaújvárosban —

Dunaújváros mellett, az egykori Intercisa nevű római katonai táborban a régészek megtalálták egy római írnok sírját, a foglalkozását jelképező tárgyi leletekkel. A hír nagy érdeklődést váltott ki nemcsak az olvasóközönség körében, hanem a tudományos világban is, hiszen az évszázadok óta Európa különböző vidékein végzett ásatások során római írószerszámmal még nem találkoztak a régészek. (Amint időközben megtudtuk, már több külföldi tudományos intézet is érdeklődik a ritka, s legnagyobb meglepetésükre bukkant elő a tollszár és a tolltartó. (Természetesen nem valamiféle manapság használatos iskolai tolltartóra kell gondolni; amint az első képünkön is látható, kis fatálcácska, tollszárnak kivájt félhenger-alakú üreggel.)

A dunaújvárosi lelet a régészetnek régi feltételezését igazolja — folytatta Makkay dr. — Korábban is tudtuk, hogy a rómaiak a maihoz hasonló írószerszámmal írtak, hiszen a papirusz-tekercsekre másként nem is nagyon lehe-

1911

zmelléklet az „Építő Ipar" 47. számához.

A BUDAPESTI ERZSÉBET-KILÁTÓ A JÁNOSHEGYEN.

Tervezte Schulek Frigyes közreműködésével Klunzinger Pál

1911.

3-ik rajzmelléklet az „Építő Ipar" 52. számához.

A BUDAPESTI JÁNOSHEGYI ERZSÉBET-KILÁTÓ RÉSZLETE.

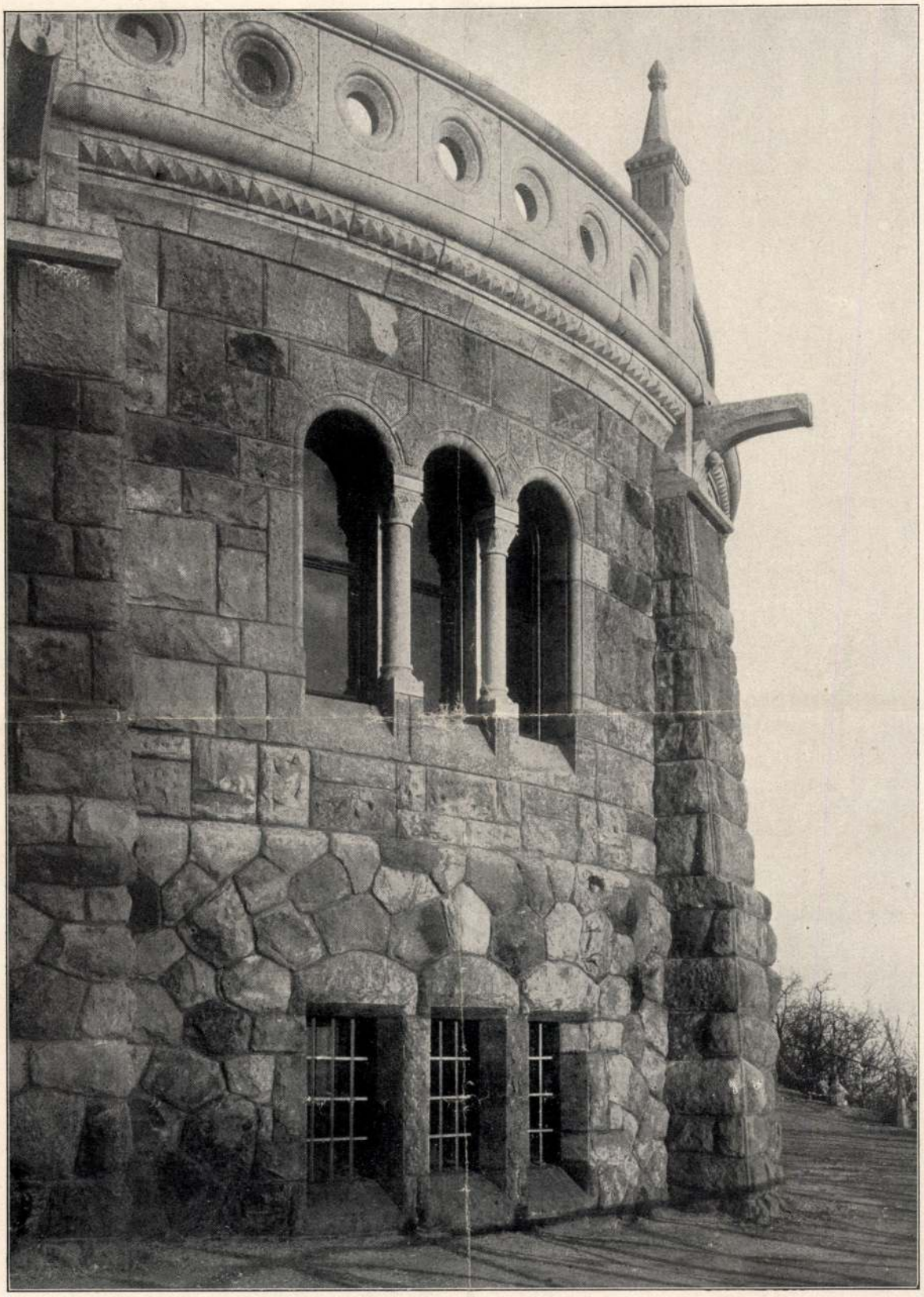

Tervezte Schulek Frigyes közreműködésével Klunzinger Pál

Klemzinger Tal

K

KLUNZINGER Pál építész

Nagy Gergely: Budapesti vásárcsarnokok a száradfordulótól napjainkig. Bp. 1997

61. – Rákóczi tér

64. – Klauzál tér

91. – Batthyány tér

kus" ismeretanyagot tartal
igazán specifikus és korsz
zó információkat sohasem l
uruszából átvenni. A s p
s z e r ü i s m e r e t
ó i n a k f e l d o l g
l a d a t , a m e l y e t
e l v é g e z n i .

Véleményem szerint
re, melyek egyensúlyt kere
tóság és a specifikusság k
Riggs-féle INTERCONCEPT sz
tár INTERMIN rendszermode
a Fővárosi Szabó Ervin Kön

Kluknói rk. pléb

templom

Div Felsőm

241. l.

Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

579. Férfi képe.

Egész alak, ~~csaknem~~ kissé balra fordu szembe
rancsnoki pálcza~~ja~~van, baljával pedig ol
fogja. ~~Rui~~ Hosszú haja, bajusza, szem
leberetvált. Kalpagja ékköves forgó
szük nadrágja piros, derekát arany zs
kard~~kosája~~kosája ékköves paszománt, magass
kás padlozatú teremben, jobbról az osz
badba nyerünk kilátást, hol ~~a folyón~~
~~a hol~~ lovasság ~~van~~. Felirata fölül jo

Vászon, méretei 212: 125 cm
Lanfranconi Enea gyüjtemény
Átvétetett az 1895: V. 30-a
No. 565).

⊢ szemlélhető.

579(

904: v. 3.

Klukenői templom

(Szepesvm)

harangja.

1599-ben Spiegler

Orbán öntötte

Pajdussák 24. l.

WEINBERGER ADOLF

a Soproni Képzőművészeti Kör elnöke

Főtitkár:

CSATKAI ENDRE DR.

a Soproni Képzőművészeti Kör főtitkára

A kiállítást rendezte:

a Soproni Képzőművészeti Kör támogatásával

PÉCSI PILCH DEZSŐ

Kluknói templom

(Szepes vm)

templom egyik harangja
1645-ből Wierd György
eperjesi harangöntőtől

céd

Pajdussák 24. l

Klunczinger Pál

és Hofbauer János működtek közre a János-hegyi Erzsébet-kilátó torony felépítésére vonatkozó tervezésben.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

120 l.

Klunziger Pál

Ullerich Miklós

K.

A szegedi vásárcsarnok pályabírósága úgy döntött, hogy a 4000 K-s első díj kiadását nem javasolja, mivel a tervek között nincsen abszolut értékű munka. A 2500 K-s második díjat Klunziger Pál és Ullerich Miklós, az 1500 K-s harmadik díjat Kolozsváry Albert budapesti építészek nyerték.

Művészet 1913. 237. l.

nincs cad

Királyi Könyvek Tk. 179

Az alsó nagy terrasz tömegét nyolc erőteljesen kiugró, de belülről szerkezetileg megokolt támpillér nyolc egyenlő mezőre osztja. Hét mezőt úgy az alsó, mint a felső emeleten egy-egy háromosztású ablak szakít meg, a nyolcadik mezőben pedig a főkapu az ívelt szabad előlépcsővel talál megfelelő elhelyezést. Az alsó emelet ablakai az őrlakás erődjellegű külsejének megfelelőleg a legegyszerűbben vannak kiképezve; a felső emeleten ellenben az ablakok szabadabb, kecsesebb kidolgozása azonnal arra utal, hogy mögöttük a torony főhelyisége van.

A választott stylusnak megfelelőleg az ablakosztó oszlopok fejei és lábai minden ablakcsoportban változnak, úgy hogy mindegyiknek egyéni bélyege van; ez is belülről kiindulólag van megokolva, mert minden ablakból más-más jellemző kilátás nyílik.

A főkaput két oldalt ikeroszlopok szegélyezik, tympannonját a székesfőváros címere díszíti; erőteljesen előlépő archivolták zárják le felfelé. Mint különösen figyelemre méltó említendő a sík kapufelülettől a kerek főépületbe való átmenet módja: rövid, tömzsi féloszlopok, melyek a kapu sarkaira vannak állítva, ötletes módon egyenlítik ki a tömegek viszályát.

A mezőket alkotó támpillérek tetőszerűen végződnek és felfelé való meghosszabbításukban a terraszok esővizének levezetésére szolgáló, gyámkövektől támasztott vízköpőket hordják. Itt csak a kaputól jobbra eső támpillér kivétel, mivel az előlépcső fölött vízköpőt nem lehetett elhelyezni. Helyette a magyar állami címert látjuk.

Dúsan tagozott választópárkány övezi az egész alépítményt. Az első nagy terrasz lezáródásaként szolgál az áttört könyöklő, melyet a támpillérek fölött tornyocskáktól koronázott postamensek tagolnak.

A nagy terrasz gyűrűalakú elrendezésénél fogva több száz embernek nyujt helyet és a belső szélén elhelyezett kőpadok a szükséges ülőhelyeket is szolgáltatják.

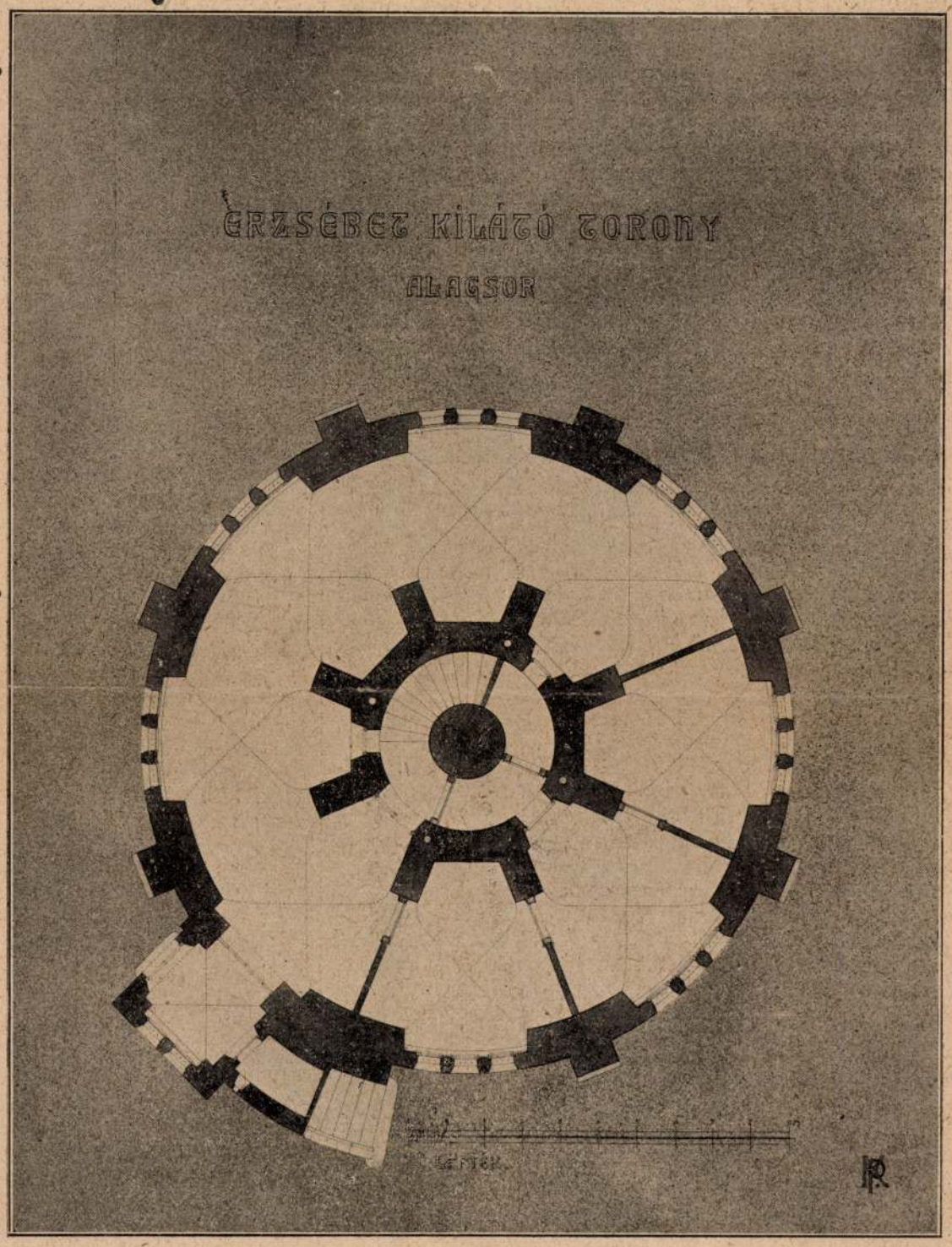

2. ábra.

Az első terrasz magasságától kezdve a torony kerülete, mely alapjánál 53 *m* volt, felével csökken. A további felépítést a lépcsőház külső körfala hordja, a pihenő terem oszlopai fölött elhelyezett erősítő támpillérekkel. A második terrasz alatt a lépcsőház falának az erősítő pillér síkjába való átmenetét mindjobban kiugró gyámkövek koszorúja, az ú. n. „machicoulis“ alkotja. Az egyes gyámkövek ívek kötik össze és az egészet a második terasz magasságában választó párkány foglalja át és felfelé könyöklő zárja be.

A második terasz fölött az erősítő pillérek kissé visszalépve, felfelé folytatódnak és átveszik a lépcsőház lezáró kupolaboltozatának súlyát, a közbe igtatott lépcsőház külső gyűrűfalában pedig mint boltpajzsfalban a kupolaterem világításához szükséges ablakok vannak. Az erősítő pillérek homloksíkjait oszlopokkal alátámasztott ívek kötik egymással össze, és hol a forgalom azt lehetővé tette, a keletkező fülkékben kőpadok helyezvék el. Az oszlopok fölött levő falsíkokat kerek nyílások törik át és az erősítő pillérek a felső részeken alkalmazott színes kitöltésekkel együtt diadémalakú friszt képeznek, melyet a harmadik terrasz alatt párkány fog össze s e párkányt, miként az alsó terraszokban, könyöklő koszorúzza.

A harmadik terraszra a kupolahelyiségből két keskeny

lépcsőn jutunk föl, melyek részben kívülről láthatóan a falépítmény külső és belső körítő fala közé vannak betolva és szabadon nyílnak fölfelé.

A negyedik terrasz építménye egészben a kupolaboltozaton nyugszik, kívül gyűrűalakú pad övezi és belsejében lévő kis kerek kamrácskájával védelmet nyujt az esetleges rossz idő ellen. A kamrába vasajtó vezet és két kis ablak engedi be a világosságot.

A legfelső terraszra egyoldalúan befalazott csigalépcső vezet, mely erős vaskorláttal van ellátva. A felépítmény rozettafrisze fölött, úgy mint lent, találjuk az összefoglaló párkányt, a ráhelyezett könyöklőt.

A könyöklő négy helyén a fűthetőleg alsó emeletről fölvezetett kémények végződnek. A füstöt próbaképpen két darab ideiglenes jellegű bádogcső vezeti el; de a kémények kérdése még véglegesen nincs megoldva, amennyiben ezek elrendezése nemcsak a látogató közönség, hanem az építmény architekturája szempontjából is megfontolás tárgyát kell hogy képezze.

A negyedik terrasz felső síkja éppen 20 *m*-rel fekszik a háromszögelő jel, illetőleg a pihenőteremnek vele egy magasságban levő padlója fölött. Ez a háromszögelő jel 529·00 *m*-rel magasabb, mint az Adriai-tenger színe, és 433·35 *m*-re áll a Lánchíd vízmércéjének dunai zéruspontja fölött.

Klunzinger Pál.

(Folyt köv.)

A IX. nemzetközi építész-kongresszus Rómában.

(*Lechner Jenő* fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mű- és középítési szakosztályainak november hó 13-iki ülésén.)

Abból a megtisztelő megbizatásomból kifolyólag, melynek alapján a mult hóban Rómában megtartott IX. nemzetközi építész-kongresszuson a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet képviselni szerencsés voltam, kedves kötelességemnek kell tartanom, hogy az egyesület érdekelt szakosztályai előtt a kongresszusról röviden beszámoljak. Sajnos, a kongresszusnak csak igen vázlatos képét nyujthatom, mert még nem állanak rendelkezésre azok az adatok, melyek alapján a kongresszusi tárgyalásokról, a lefolytatott vitákról és az azok eredményeképp kimondott határozatokról tájékoztathatnám tisztelt kartársaimat. Még sajnálatosabb, hogy mentségemül ennek egyik okául azt a körülményt is fel kell hoznom, hogy a római kongresszus rendezés tekintetében sok kívánni valót hagyott fönn s hogy a kongresszus tárgyalásai iránt érdeklődő és az abban tevékeny részt venni óhajtó nagy akadályokkal találta magát szemben. A mai körülmények között azonban, amelyek előreláthatók még csak a kongresszust hetekkel megelőzőleg sem voltak, természetesen távol kell hogy álljon tőlünk a rendezőség iránti szemrehányás gondolata. Könnyen elképzelhető, hogy ma a közhangulat Olaszországban nem kedvezhet a társadalmi mozgalmaknak, hogy a nemzet temperamentumos fiainak figyelmét és érdeklődését teljesen absorbeálja az a háború, melyet Afrika partjain vívnak, mert az első ágyúszó talán, éppen a kongresszus megnyitásával egyidejűleg hangzott el.

Egyébiránt a kongresszus, ezt nem tekintve is igen kedvezőtlen hangulatok között rendeződött. Az a rettenetes epidemia, mely a nyár folyamán végigszántott az olasz városok lakosságán s amely valóságos országos csapásként éppen a jubiláris esztendőben tizedelte meg a szokottnál is nagyobb arányúnak remélt idegenforgalmat, megmagyarázza azt a szokatlan részvétlenséget is, amely a IX. nemzetközi építészkongresszust főképpen jellemzi. Ennek ugyanis természetes folyománya, hogy a tagok amúgy is csekély létszámát túlnyomó részben olasz kartársaink alkották s így a nagyrészt olasz nyelven folytatott vitákban az idegenek nem igen vettek részt, sőt nagyrészük főleg emiatt az ülésekről indignálódva elmaradt.

Rómában lépett életbe az az újítás is, hogy a kongresszusi tagság korlátoztatott. Ezideig igen liberálisan kezelték a tagfelvételt. Ám ez a résztvevők nagy száma folytán a rendezőségre és társas kirándulások alkalmával a vendéglátókra is igen nagy terheket rótt. Csoportos kirándulásokkor a tanulmány szempontjából is hátrányosnak bizonyult, mert a laikus vendégek nagy tömege az érdeklődő kartársakat studiumukban alterálta, sőt kiszorította. Mindez okokból a bécsi kongresszus alkalmával a permanens bizottság záróülésén elhatároztatott, hogy csak építészek és azok legközelebbi hozzátartozói lehetnek a kongresszus tagjai. A nők tagsága már régebbi keletű. Azelőtt a hölgyek csak vendégekként szerepeltek, ami velük szemben feszélyezett helyzeteket teremtett; ezért célszerűnek bizonyult kisebb résztvételi díj ellenében őket, mint kongresszusi tagokat megfelelő jogokban részesíteni őket.

A kongresszus szervezete ösmeretes a tisztelt szakosztályok előtt. A hivatalosan résztvevő nemzetek meghívott építészeiből szervezett *állandó bizottság* intézi átalánosságban a kongresszus ügyeit. Székhelye Párisban van. Az egyes ciklusok rendezése pedig a kongresszus mindenkori székhelyén alakított rendező bizottságok feladata. Az egyes nemzetek építészeiből ú. n. *védő bizottság*, ennek kebeléből azután a *végrehajtó bizottság* alakul.

Az első kongresszust még 1867-ben tartották Párisban. A második és harmadik kongresszus 1878-ban, illetőleg 1889-ben ugyancsak Párisban folyt le, a negyedik 1897-ben Brüsszelben, az ötödik 1900-ban a világkiállítás alkalmából ismét Párisban, a hatodik 1904-ben Madridban, a hetedik 1906-ban Londonban, végül a nyolcadik legutóbb 1908-ban Bécsben.

Ezen a bécsi kongresszuson állapították meg a IX. kongresszus székelyét Rómában, az olasz nemzet meghívását fogadván el, különös tekintettel az olasz egységes királyság és Rómának fővárossá proklamálása 50 éves jubileumára és az azzal kapcsolatosan kilátásba helyezett ünnepségekre. Miután kongresszusok megtartására a legutóbb gyakorlatba vett két évi időköz igen rövidnek bizonyult, ugyancsak Bécsben elhatároztatott, hogy a kongresszusok ezentúl csak 3—3 évenkint fognak megtartatni. A IX. nemzetközi építész-kongresszus fővédőségét az olasz király, II. Viktor Emanuel vállalta. Sajnos, úgy látszik a háború mozgalmai akadályozták meg, hogy a kongresszus a magas patronatus fénysugaraiból valamelyes részt nyerhessen. Nemcsak a szokásos fogadás maradt el, hanem úgy a kongresszus megnyitásakor, mint annak egész lefolyása alatt sem a felséges fővédő, sem semmiféle képviselete a kongresszuson és az azzal kapcsolatos ünnepségeken nem szerepelt.

A kongresszus díszelnökei az olasz külügyi és közoktatásügyi miniszterek voltak.

A rendező bizottság elnöke *Camillo Boito* volt, alelnökei: Canizzaro Alfonso Guerra, Giulio Magui és Gustavo Giovanni, aki a főtitkári teendőket is végezte.

A magyar kormányt *Keresztes* István építész, műszaki főtanácsos képviselte, az állandó bizottság magyar osztálya részéről *Bobula* János buzgólkodott a kongresszuson, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet képviseletében *Lechner* Jenő, a Magyar Építőművészek Szövetsége képviseletében pedig *Scheiber* Miklós voltak jelen.

A legutóbbi kongresszuson történt megállapodások szerint a kongresszus a következő témákat választotta a a tárgyalás anyagául:

I. téma: A vasbétonépítés, annak alkalmazása a különböző országokban, annak célszerű alkalmazása a művészi építkezéseken úgy műszaki, mint decorativ szempontokból.

II. téma: Az építész jogai és kötelességei az építtetővel szemben.

III. téma: Az építész műszaki és építőművészi kiképzése és képesítése, a diploma és az építészi gyakorlat az ország határain kívül.

IV. téma: A modern architektura átalában.

V. téma: Az állami és egyéb hatósági építkezések művezetése.

VI. téma: Egy poliglott szakszótár szükségessége.

VII. téma: A római idegen építészi akadémiák, azok

Schulek Frigyes.

Igaz meleg érzéssel üdvözöljük ma s velünk az egész építészi kar *Schulek* Frigyest, munkás élete 70-ik évének betöltése alkalmából.

Üdvözletünk szól az építőművészet nagy Mesterének, ki maradandó becsű művekkel ajándékozta meg nemzetét; a lelkes tanárnak, ki lankadatlan buzgósággal közölte tanítványaival az építőművészet titkait, támogatta és fejlesztette fogékonyságukat a szép és nemes formaismeretben, buzdította ernyedetlen munkásságra; de üdvözöljük végtelen szerény puritán egyéniségét, a kedves Mestert és kollegát, ki kartársainak egyaránt barátja és szíves tanácsadója.

Schulek Frigyes mint építőművész specialis téren munkálkodik és alkot. Feladatai csaknem kizárólag az *egyházi* építkezések terén találhatók, profán építkezése alig volt. A középkor stylusait ápolja, mély érzéssel, nemes ízléssel, átható rajongó szeretettel. Fáradhatatlan a szép formák kutatásában, teljes bensőséggel csüng e stylusformák világában.

Jól érti és gyakorolta, miként öntheti saját lelkiérzését a kőanyag rideg formájába, hogy az a nézőt is megkapja, melegségével, ihletével mások lelkületéhez szóljon.

Mint a középkor nagy mesterei, egy-egy művébe minden érzésével belemerül, s szellemével a legkisebb részleteket is áthatja.

Örökbecsű marad szép alkotása a budavári Mátyástemplom restaurálása, amelynek eredeti szépségét újra elénk varázsolta, formában mint színben egyaránt; nemkülönben a gyönyörű Halászbástya, amelylyel Budapestet egyik legjellemzőbb és kifezésteljes emlékművel gazdagította. Büszkeségünk ennek monumentális szépsége, elrendezésének festői pompája, finom részleteinek gazdagsága.

Dicséri munkásságát az a sok egyházi restaurálás és újjáépítés, melyet mint a műemlékek bizottságának építésze szerte az országban alkalma volt alkotni. Különösen Szegedet kell kiemelnünk, ahol egy kisebb református templom építésén kívül, jelenleg a nagy fogadalmi templom tervezésén fáradozik, amelyet bizonyára nem csupán e városnak, hanem egész országunknak nevezetességévé fog alakítani.

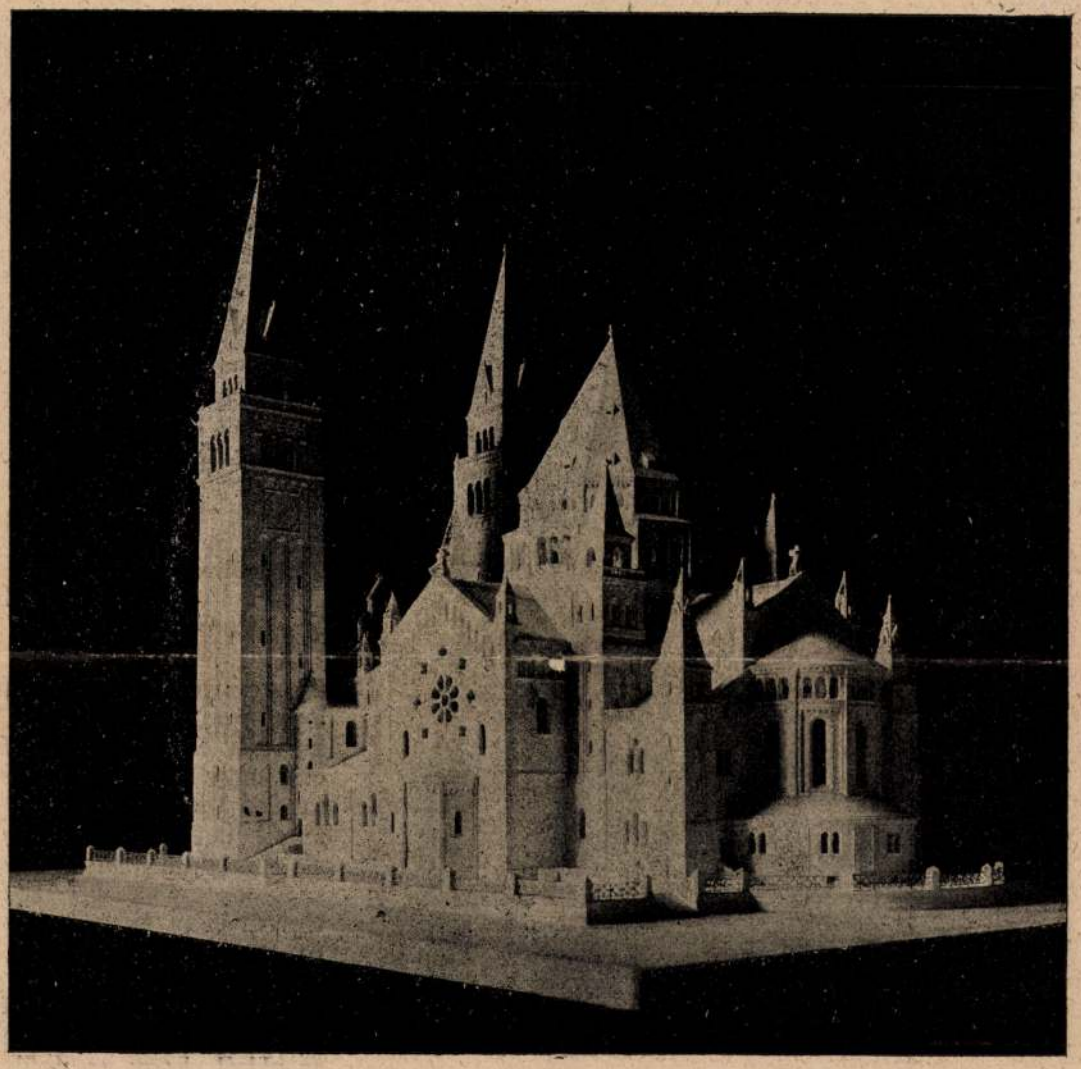

A szegedi fogadalmi templom. Tervezte *Schulek Frigyes.*

Szerencsésnek vallhatjuk magunkat, hogy *Schulek* Frigyesben oly magasszellemű művészlelket birunk, akinek az építőművészetünk fejlődéstörténetében örökre kiváló hely lesz biztosítva.

Örvendünk őt körünkben, mint fáradhatatlan művészt még mindig friss egészségben birhatni; kívánjuk, hogy testi és szellemi frisseségében a Mindenható még sok-sok éven át tartsa meg nekünk. (=)

A budapesti Erzsébet-kilátó.

(Rajzmelléklettel.)

I.

Budapest gyönyörű környékének legszebb pontja a Jánoshegy, még pedig első sorban önmagáért, de különösen azért is, mert ennek sisakjáról hatalmas panorámát élvezhetni: a Dunát, a pesti metropolis nagy részét, a budai városból jó darabot, de a környező hegyvidék pompás völgyeit, Mária-Remetét stb. stb. Tudták ezt a városiak már régen, föl is mentek nagy ritkán, de inkább azért, hogy a *hegyek közé* menjenek. A vendéglősöké az érdem, hogy ezt a *Buda gyöngyét* újra fölfedezték és hogy még jobban fölékesítsék: elhatározták, hogy *kilátót* építenek, jól tudván, hogy az ilyen toronynak nagy vonzó ereje van a nagyközönségre. Szép összeget gyüjtöttek össze maguk közt,

1. ábra. A királyné szobra a kilátó csarnokában.

melyet a székesfőváros közönsége kellő mértékben kiegészítvén, csakhamar meglett a kilátótorony — még pedig boldogult Erzsébet királynénk emlékének szentelve, aki tudvalevőleg sokat időzött itt, mert csöndben zavartalanul gyönyörködhetett a természet pompájában.

És hogy a nemzetközi vendéglős kongresszus egész jól számított, ennek az a bizonysága, hogy a nagyközönség: idevaló és idegen egyaránt tömegesen keresi föl a hegyet, melynek új ékességét a következő szavakban és 16 képben mutatjuk be olvasóinknak.

A Jánoshegynek az a sajátos alakja, hogy majdnem vízszintes, északnyugatról délkelet felé húzódó nyerget alkot, lehetetlenné tette, hogy az a föladat, mely szerint olyan monumentális jellegű kilátótornyot lehessen építeni, amely a hegyalakzattal összhangzatban és minden oldalról mintegy a hegyből kinőttnek látszék és amely ennélfogva a hegynek koronája legyen, és még hozzá a rendelkezésre bocsátott korlátolt eszközök segítségével minden tekintetben kielégítőleg legyen megoldható.

A hegynek jelzett alakja okozza, hogy a kész műnek, a hegynyereg irányában nézve, megvan a kívánt hatása, de a nyeregre merőleges irányból, a választható nézőpont közelsége miatt, nem úgy hat, mintha a hegy köröskörül arányos volna.

Mint az életben legtöbbször, itt is meg kellett alkudni a helyzettel. Annak a főkövetelménynek, hogy a mű tengelye a hegytömeg súlytengelyével megegyezzék, szerencsésen eleget lehetett tenni, bár a megoldás — költséges modell felállítása nélkül — nehéz volt. Még pedig azzal sikerült az egységes és legcélszerűbb megoldást megtalálni, hogy az aránylag csekély 227 m^2 beépített területnek köralakú alaprajzot választottunk; így az építmény minden irányból egységesen hat — még pedig a tömeg sajátos csoportosítása következtében távolból épp úgy, mint közelből, természetesen azzal a különbséggel mégis, hogy távolból a tömeg az erős árnyékkal, közelből pedig a szeretettel kidolgozott részletekkel, mely utóbbiak a faltömegben harmonikusan érvényesülnek és a hatást fokozzák.

Az építőművészet legfőbb feladatának tekinti, hogy az emberek szükségleteit kielégítse; de nem elég, hogy az építész fáradozása által létrejött építmény egyedül csak a szükségletnek tegyen eleget, kell, hogy kívül-belül szemléltető kifejezése is legyen ennek a szükségletnek. Ez alapelvnek megfelőleg minden alkotórész a tényleges szükséglethez van mérve. Valamint az épület külsején rögtön felismerhető a rendeltetése, úgy belső elrendezése is annyira áttekinthető, hogy a leggyorsabb tájékozódást teszi lehetővé. Emellett a látogatóknak elegendő tér áll rendelkezésre és kényelmükről a lehetőség szerint gondoskodtak.

A román stylusban tartott torony terraszszerűleg épült és a negyedik, vagyis legmagasabb terraszában 23·5 *m* magasságot ér el a környező térszin felett. Az első nagy terrasz alatt két emelet van; az alsó a toronyőr lakását és mellékhelyiségeit tartalmazza, a felsőben a gyűrűalakú monumentálisan tartott pihenőtermet találjuk. Ez a központilag elhelyezett lépcsőházra támaszkodik, melyben az egyes terraszok közti közlekedés lebonyolódik.

A faltest külső burkolására kivétel nélkül természetes követ használtak, főleg abból az okból, hogy az épület tartóssága évszázadokra biztosíttassék. A torony alsó részében borosjenői homokkövet, a felsőben dunakalászi mészkövet használtak. Az alsó emelet erősen bütykös, egyenetlen felszínű, alig megdolgozott, szabálytalan sziklatömbökből, ciklopfalszerűleg van építve, a felső emelet ellenben szabályosan faragott s rétegesen elhelyezett kövekből készült.

Az első terrasz fölötti részeket csökkenő rustikával alacsonyabb kőrétegek alkotják. A második terrasz fölött a kő már majdnem síma, az átalánosságban felfelé finomodó kiképzésnek megfelelően. De nemcsak a kő kidolgozásában észlelhető alulról a felfelé haladó finomodás, hanem a kőburkolatok színjátéka is törekszik a környező természettől a műépülethez való közvetítésre.

Az építőanyag külső hatásához mint az összbenyomás leglényegesebb tényezőj e a tömegek függőleges és vízszintes tagozódása járul.

Minden egyes terrasz függőleges felépítése jellemző módon különbözik a rákövetkezőtől, a vízszintes tagozódás pedig bizonyos közös jelleget mutat, melyek ritmusukban az egésznek összhangzatos megjelenését okozzák.

I. A külföld nevesebb városai és helyei.

Sorszám	Hely	Földrajzi szélesség		Földrajzi hosszúság		Azimuth α ∢ a déli iránytól	Távolság km
		északi	déli	keleti	nyugati		
1.	Aden	12⁰— 46′	—	44⁰—59′	—	319⁰ — 17′ — 10″	4.560
2.	Alexandria	31⁰— 11′	—	29⁰—53′	—	329⁰ — 1′ — 20″	2.040
3.	Algir	36⁰— 47′	—	3⁰— 2′	—	53⁰ — 21′ — 20″	1.770
4.	Amsterdam	52⁰— 22′	—	4⁰—54′	—	123⁰ — 27′ — 10″	1.140
5.	Athén	37⁰— 58′	—	23⁰—43′	—	338⁰ — 17′ — 0″	1.130
6.	Babylon	32⁰— 31′	—	44⁰—11′	—	299⁰ — 2′ — 10″	2.700
7.	Barcelona	41⁰— 24′	—	2⁰— 9′	—	69⁰ — 5′ — 40″	1.495
8.	Bécs	48⁰— 13′	—	16⁰—22′	—	112⁰ — 49′ — 40″	210
9.	Belgrád	44⁰— 49′	—	20⁰—27′	—	338⁰ — 38′ — 0″	325
10.	Berlin	52⁰— 30′	—	13⁰—24′	—	146⁰ — 25′ — 50″	680
11.	Bern	46⁰— 57′	—	7⁰—26′	—	90⁰ — 6′ — 50″	870
12.	Bombay	18⁰— 54′	—	72⁰—48′	—	284⁰ — 10′ — 50″	5.785
13.	Bordeaux	44⁰— 50′	—	0⁰—31′	—	84⁰ — 55′ — 30″	1.450
14.	Bréma	53⁰— 4′	—	8⁰—48′	—	134⁰ — 20′ — 50″	950
15.	Breslau	51⁰— 6′	—	17⁰— 2′	—	161⁰ — 20′ — 50″	425
16.	Bruxelles	50⁰— 51′	—	4⁰—22′	—	114⁰ — 41′ — 40″	1.120
17.	Bukarest	44⁰— 24′	—	26⁰— 6′	—	299⁰ — 35′ — 30″	650
18.	Buenos-Aires	—	34⁰— 36′	—	58⁰—22′	57⁰ — 15′ — 0″	11.940
19.	Budapest	47⁰— 31′	—	18⁰—58′	—	—	—
20.	Cap-Town	—	33⁰— 56′	18⁰—28′	—	0⁰ — 25′ — 10″	9.060
21.	Chicago	41⁰— 50′	—	—	87⁰—37′	130⁰ — 22′ — 40″	7.740
22.	Christiania	59⁰— 54′	—	10⁰—43′	—	161⁰ — 42′ — 0″	1.480
23.	Colombo	6⁰— 57′	—	79⁰—49′	—	287⁰ — 36′ — 10″	7.280
24.	Danzig	54⁰— 21′	—	18⁰—39′	—	178⁰ — 26′ — 50″	760
25.	Drezda	51⁰— 3′	—	13⁰—44′	—	137⁰ — 56′ — 40″	545
26.	Dublin	53⁰— 23′	—	—	6⁰—20′	119⁰ — 35′ — 50″	1.895
27.	Dunatorkolat	44⁰ — 53′	—	29⁰—35′	—	285⁰ — 49′ — 20″	865
28.	Edinbourgh	55⁰— 57′	—	—	3⁰—10′	130⁰ — 1′ — 0″	1.780
29.	Etna	37⁰— 45′	—	15⁰— 0′	—	18⁰ — 0′ — 40″	1.135
30.	Ferro	27⁰— 45′	—	—	17⁰—40′	68⁰ — 2′ — 50″	3.850
31	Ferenc-József-föld (Budapest-fok)	82⁰— 5′	—	61⁰— 0′	—	171⁰ — 10′ — 10″	4.105
32.	Genf	46⁰— 11′	—	6⁰— 9′	—	86⁰ — 4′ — 10″	985
33.	Gibraltar	36⁰— 07′	—	—	5⁰—21′	66⁰ — 26′ — 30″	2.365
34.	Greenwich	51⁰— 28′	—	0	—	114⁰ — 51′ — 50″	1.435
35.	Hamburg	53⁰— 33′	—	9⁰—59′	—	139⁰ — 50′ — 20″	925
36.	Helsingfors	60⁰— 9′	—	24⁰—57′	—	193⁰ — 13′ — 40″	1.455
37.	Jeruzsálem	31⁰— 47′	—	35⁰—13′	—	315⁰ — 58′ — 30″	2.230
38.	Kairó	30⁰— 2′	—	31⁰—17′	—	326⁰ — 46′ — 50″	2.220
39.	Kalkutta	22⁰— 33′	—	88⁰—20′	—	268⁰ — 40′ — 40″	6.660
40.	Kanton	23⁰— 7′	—	113⁰—15′	—	251⁰ — 0′ — 0″	8.450
41.	Kiao-csou	36⁰— 3′	—	120⁰—14′	—	236⁰ — 18′ — 20″	7.890
42.	Konstantinápoly	41⁰— 0′	—	28⁰—58′	—	308⁰ — 42′ — 10″	1.075
43.	Kopenhága	55⁰— 41′	—	12⁰—34′	—	156⁰ — 34′ — 10″	1.010
44.	Lipcse	51⁰— 20′	—	12⁰—23′	—	134⁰ — 10′ — 40″	635
45.	Liszabon	38⁰— 42′	—	—	9⁰— 9′	76⁰ — 58′ — 20″	2.465
46.	London	51⁰— 32′	—	—	0⁰— 5′	115⁰ — 11′ — 10″	1.440
47.	Madrid	40⁰— 24′	—	—	3⁰—41′	74⁰ — 9′ — 40″	1.970
48.	Marseille	43⁰— 18′	—	5⁰—23′	—	71⁰ — 5′ — 10″	1.160
49.	Marokkó	31⁰— 37′	—	—	7⁰—36′	61⁰ — 24′ — 0″	2.860
50.	Mexikó	19⁰— 26′	—	—	99⁰— 7′	123⁰ — 34′ — 30″	10.360
51.	Moszkva	55⁰— 45′	—	37⁰—34′	—	228⁰ — 30′ — 40″	1.570
52.	München	48⁰— 8′	—	11⁰—35′	—	100⁰ — 1′ — 40″	555
53.	Nápoly	40⁰— 51′	—	14⁰—16′	—	28⁰ — 29′ — 10″	830
54.	New-York	40⁰— 42′	—	—	74⁰— 0′	121⁰ — 55′ — 40″	7.010
55.	Nizza	43⁰— 43′	—	7⁰—18′	—	69⁰ — 14′ — 0″	1.000
56.	Nord-Cap	71⁰— 10′	—	25⁰—50′	—	185⁰ — 28′ — 20″	2.635
57	Panama	8⁰— 57′	—	—	79⁰—32′	102⁰ — 17′ — 0″	9.915
58	Páris	48⁰— 50′	—	2⁰—20′	—	102⁰ — 56′ — 20″	1.240

II. Magyarország nevesebb városai és helyei.

Sorszám	Hely	Földrajzi szélesség		Földrajzi hosszúság		Azimuth α ∢ a déli iránytól	Távolság km
		északi	déli	keleti	nyugati		
30.	Dévény	48⁰— 10′	—	16⁰—59′	—	116⁰ — 45′ — 30″	163
31.	Dicsőszentmárton	46⁰— 20′	—	24⁰—17′	—	286⁰ — 8′ — 10″	424
32.	Diósgyőr	48⁰— 6′	—	20⁰—41′	—	242⁰ — 31′ — 40″	144
33.	Dobsina	48⁰— 49′	—	20⁰—22′	—	215⁰ — 10′ — 10″	178
34.	Eger	47⁰— 54′	—	20⁰—23′	—	247⁰ — 34′ — 10″	112
35.	Eperjes	49⁰— 0′	—	21⁰—15′	—	224⁰ — 51′ — 20″	237
36.	Érsekújvár	47⁰— 59′	—	18⁰—11′	—	131⁰ — 49′ — 50″	79
37.	Esztergom	47⁰— 48′	—	18⁰—45′	—	152⁰ — 49′ — 50″	37
38.	Eszék	45⁰— 34′	—	18⁰—43′	—	4⁰ — 56′ — 50″	217
39.	Fehértemplom	44⁰— 54′	—	21⁰—25′	—	326⁰ — 10′ — 10″	345
40.	Félegyháza	46⁰— 43′	—	19⁰—51′	—	322⁰ — 44′ — 40″	108
41.	Ferenc-József-csúcs	49⁰— 10′	—	20⁰— 8′	—	204⁰ — 25′ — 40″	202
42.	Fiume	45⁰— 19′	—	14⁰—26′	—	56⁰ — 30′ — 50″	425
43.	Fogaras	45⁰— 51′	—	24⁰—58′	—	289⁰ — 50′ — 30″	493
44.	Gospic	44⁰— 33′	—	15⁰—22′	—	41⁰ — 25′ — 20″	430
45.	Gyöngyös	47⁰— 47′	—	19⁰—56′	—	247⁰ — 1′ — 50″	78
46.	Győr	47⁰— 41′	—	17⁰—38′	—	100⁰ — 59′ — 40″	106
47.	Gyulafehérvár	46⁰— 4′	—	23⁰—35′	—	292⁰ — 56′ — 50″	385
48.	Hatvan	47⁰— 40′	—	19⁰—41′	—	252⁰ — 29′ — 40″	62
49.	Hódmezővásárhely	46⁰— 25′	—	20⁰—19′	—	319⁰ — 33′ — 20″	161
50.	Herkulesfürdő	44⁰— 53′	—	22⁰—26′	—	316⁰ — 32′ — 0″	397
51.	Igló	48⁰— 57′	—	20⁰—34′	—	215⁰ — 54′ — 0″	199
52.	Ipolyság	48⁰— 4′	—	18⁰—57′	—	178⁰ — 50′ — 20″	61
53.	Jablunkai szoros	49⁰— 30′	—	18⁰—46′	—	176⁰ — 15′ — 20″	221
54.	Kalocsa	46⁰— 32′	—	18⁰—59′	—	359⁰ — 20′ — 0″	109
55.	Kaposvár	46⁰— 22′	—	17⁰—48′	—	35⁰ — 14′ — 20″	156
56.	Károlyváros	45⁰— 30′	—	15⁰—33′	—	50⁰ — 38′ — 0″	343
57	Kassa	48⁰— 44′	—	21⁰—16′	—	230⁰ — 45′ — 10″	216
58.	Keszthely	46⁰— 46′	—	17⁰—15′	—	57⁰ — 55′ — 10″	154
59.	Kecskemét	46⁰— 55′	—	19⁰—42′	—	320⁰ — 1′ — 50″	90
60.	Királyhágó	46⁰— 58′	—	22⁰—40′	—	280⁰ — 59′ — 10″	284
61	Kiskőrös	46⁰— 37′	—	19⁰—17′	—	346⁰ — 24′ — 20″	100
62.	Kolozsvár	46⁰— 46′	—	23⁰—35′	—	281⁰ — 44′ — 0″	357
63.	Komárom	47⁰— 46′	—	18⁰— 8′	—	113⁰ — 53′ — 50″	66
64.	Kőszeg	47⁰— 23′	—	16⁰—33′	—	86⁰ — 15′ — 50″	180
65.	Késmárk	49⁰— 8′	—	20⁰—26′	—	210⁰ — 33′ — 10″	207
66.	Liptószentmiklós	49⁰— 5′	—	19⁰—37′	—	195⁰ — 11′ — 20″	175
67.	Losonc	48⁰— 20′	—	19⁰—40′	—	209⁰ — 36′ — 40″	109
68.	Lőcse	49⁰— 2′	—	20⁰—35′	—	215⁰ — 1′ — 30″	206
69	Lugos	45⁰— 41′	—	21⁰—54′	—	311⁰ — 3′ — 10″	306
70.	Magyaróvár	47⁰— 53′	—	17⁰—16′	—	108⁰ — 23′ — 50″	133
71.	Makó	46⁰— 13′	—	20⁰—29′	—	320⁰ — 52′ — 0″	189
72.	Marosvásárhely	46⁰— 33′	—	24⁰—34′	—	282⁰ — 9′ — 0″	438
73.	Máramarossziget	47⁰— 56′	—	23⁰—52′	—	260⁰ — 59′ — 10″	372
74.	Miskolc	48⁰— 6′	—	20⁰—48′	—	243⁰ — 46′ — 40″	149
75.	Mohács	45⁰— 59′	—	18⁰—41′	—	7⁰ — 19′ — 10″	171
76.	Munkács	48⁰— 27′	—	22⁰—43′	—	248⁰ — 13′ — 0″	298
77.	Nagybecskerek	45⁰— 23′	—	20⁰—24′	—	334⁰ — 38′ — 20″	260
78.	Nagyenyed	46⁰— 19′	—	23⁰—43′	—	288⁰ — 33′ — 0″	383
79	Nagykároly	47⁰— 41′	—	22⁰—28′	—	264⁰ — 40′ — 10″	262
80.	Nagyszalonta	46⁰— 48′	—	21⁰—40′	—	290⁰ — 27′ — 20″	216
81.	Nagyszombat	48⁰— 23′	—	17⁰—35′	—	133⁰ — 36′ — 0″	141
82	Nagykőrös	47⁰— 2′	—	19⁰—47′	—	310⁰ — 48′ — 50″	81
83.	Nagyszeben	45⁰— 48′	—	24⁰— 9′	—	293⁰ — 51′ — 30″	440
84.	Nagyszőllős	48⁰— 9′	—	23⁰— 2′	—	255⁰ — 46′ — 10″	312
85.	Nagyvárad	47⁰— 3′	—	21⁰—56′	—	281⁰ — 57′ — 50″	232
86.	Nyiregyháza	47⁰— 57′	—	21⁰—43′	—	255⁰ — 48′ — 0″	213
87.	Nyitra	48⁰— 19′	—	18⁰— 5′	—	143⁰ — 49′ — 30″	106
88.	Ogulin	45⁰— 16′	—	15⁰—13′	—	50⁰ — 21′ — 0″	382

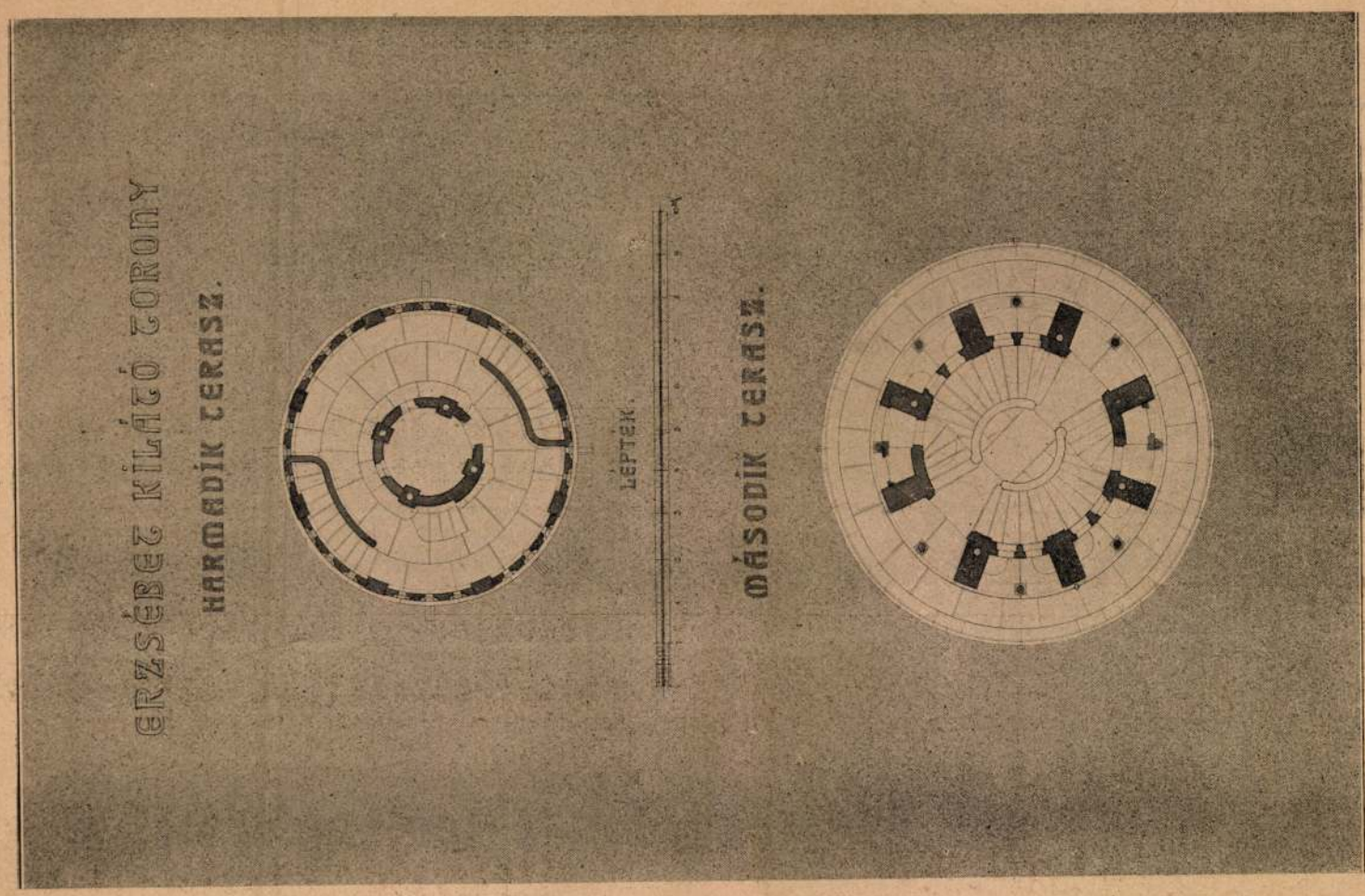
ÉRZSÉBET KILÁTÓ TORONY
HARMADIK TERASZ.
LÉPTÉK.
MÁSODIK TERASZ.

8. ábra.

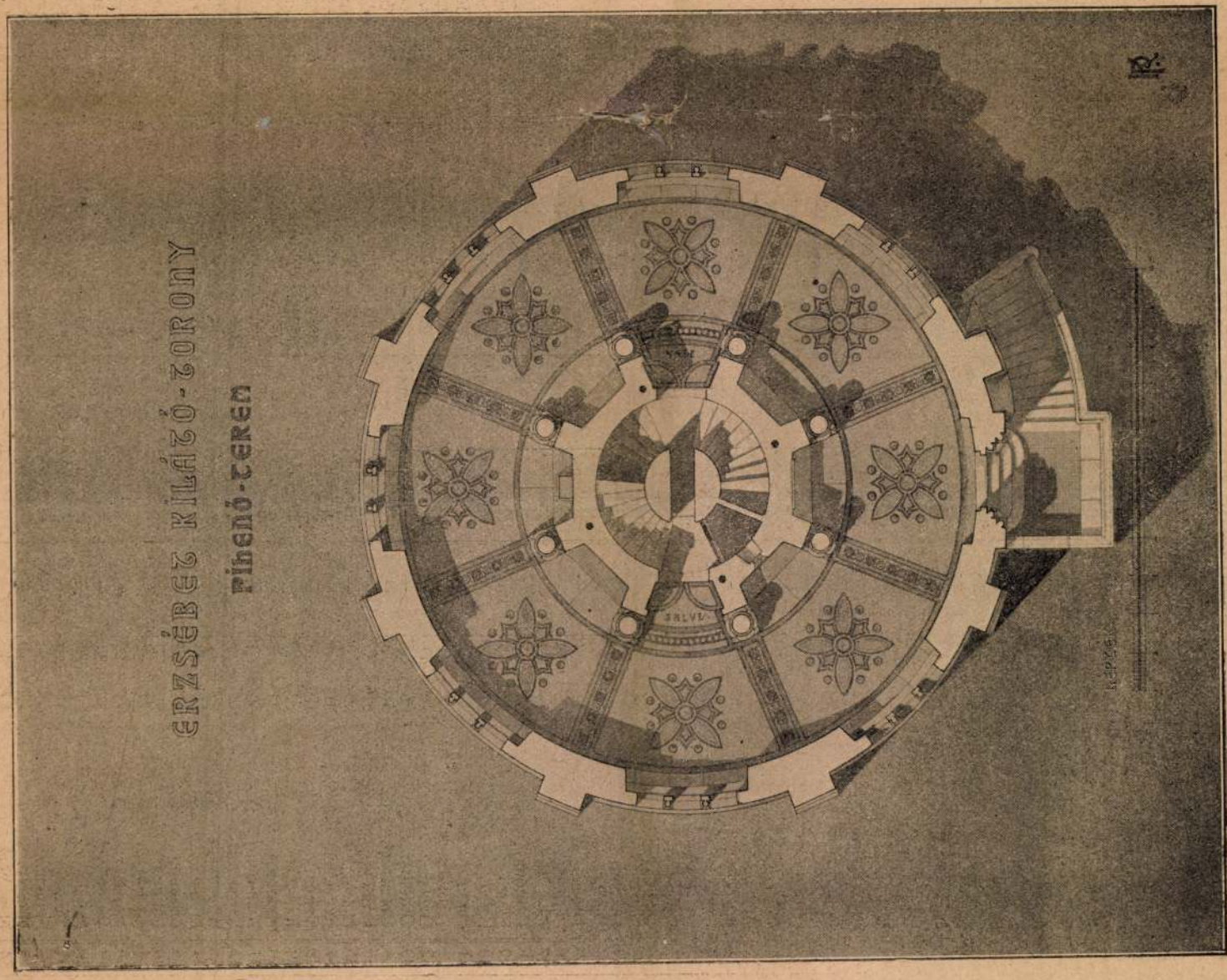
ÉRZSÉBET KILÁTÓ-TORONY
Pihenő-terem
KÉPVÉ

7. ábra.

olasz királyi család is ismételten meglátogatott, nem vallottunk szégyent, magunk is nagy élvezettel láttuk viszont nem egy régi büszkeségünket. Ránk esteledett, mire befejezhettük körútunkat s miután a kiállítás területén villanyvilágítás nincsen, a többi pavillonokról le kellett mondanunk.

A kiállítás területe átalában kong az ürességtől. Idegen alig van Rómában, mint ahogy alig van egész Olaszországban. Az ország jubiláris örömmámorát pedig a hadviselő ország harcias hangulata váltotta fel s ezzel a kiállítások elveszítették az érdeklődést.

Az etnografiai kiállításról egyébként nem a leghizelgőbb véleményeket hallottuk.

Az olasz nemzet modern ipari és gazdasági haladása példátlan sovinizmusával impozáns, vendégszeretete lekötelező, de a rendezés és feltálalás képességével nem igen dicsekedhetik.

A kisded társaság különben, melyet asszonyainkkal mi magyar építészek alkottunk, már a kongresszus megnyitásakor egy többnapos társasutazás kedves élményeire tekinthetett vissza. Venezián és Firenzén át vezetett utunk, a menetjegyiroda derék úti marschalljának, Neugebauer úrnak figyelmes kalauzolásával.

Veneziában csak néhány órát tölthettünk.

A város nagy kihaltsága a kora reggeli órákban is szokatlan, sőt szomorú benyomást keltett, a laguna városnak mindig színes, eleven, idegenektől nyüzsgő képéről őrzött impressióinkkal szemben.

Ide egyébként a kongresszus befejezése után hivatalosak voltunk az épülő új campanile bemutatására, de közülünk tudtommal azon senki sem vett részt.

Firenzében két nap állott rendelkezésünkre, mely alatt természetesen csak a legérdekesebb műemlékek viszontlátására szorítkozhattunk. A Palazzo Vecchio ódon termeiben azonkívül egy páratlanul szép és a világ minden tájairól összegyüjtött anyagával rendkívül gazdag retrospektiv arcképkiállítás gyönyöreiben volt részünk.

A máskor is eleven, zajos városka feldúlt hangyabolyhoz hasonló volt, a legújabb tripoliszi hirek öles plakátokon hevertek az utcákon, a rikkancsok átlag óránkint torkukszakadtából ordítozták a különkiadások tartalmát.

És Róma! Egy rajongó írójának szavaival „egy semmivel össze nem hasonlítható, semmi kategóriába bele nem illeszthető fogalom, amelyhez a „caput mundi" gondolatát az emlékeknek, a hagyományoknak egész világa köti elválaszthatatlanul össze". Pedig Róma nem az már, ami csak évekkel ezelőtt is volt. Évről-évre hatalmasabban uralkodik külső képén egy modern világváros jellege. Olyan radikális, nagy és főleg gyors átalakulásra hosszú multjában példa nincs, mint aminőn napjainkban megy keresztül. Festői városrészek tűnnek el és adnak helyet új, kicirkalmazott parcellázásoknak, új bulevardoknak, modern épülettömegeknek, és ez a korszerű haladása egy életerősen lüktető fővárosnak még sem fogja soha sem kiirtani a multak emlékeit, melyek a „Roma eterna" falai között kísértenek tovább s hatni fognak értelmünkre és kedélyünkre mindenkor.

Társaságunk legnagyobb része Nápolyt is fölkereste, hogy a római tartózkodás fáradalmait a nápolyi öböl kies partvidékein pihenje ki. Nápoly maga ezúttal fegyverzajtól volt hangos, vagy ha egyátalában lehetséges, a szokottnál még hangosabb. Az utcákon, tereken háborúba induló katonaság táborozott, fáklyásmenetek és tűzijátékok, csoportosulások, népszónokok és felvonulások a végsőkig fokozták a különben is lármás utcai életet. A nőktől és gyermekektől kísért katonák búcsúzásának szívettépő jelenetei adták az utolsó akkordokat felejthetetlen úti benyomásainkhoz.

A legközelebbi nemzetközi építész-kongresszus a permanens bizottság záró ülésének határozata szerint 1914-ben Szentpétervárott fog megtartatni.

A magyar polgármesterek tanulmányútja.

(Folytatás.)

Tanulságok a polgármesterek tanulmányútjából.

Prágában láttuk, hogy a cseh nemzet szorgalmas, gazdag nép, melynek ipara, valamint nemzeti öntudata magas fokon áll. Ipara és gazdagsága ad neki mindig nagyobb erőt az osztrák tartományokkal szemben. Milliom és milliom cseh vándorolt ki, akik külföldön, az egész világon letelepedtek és ily módon az anyaországra nézve elvesztek; de ezt a veszteséget ők nem érzik. Ha egy nemzet erős akar lenni, akkor mindenekelőtt arra kell törekednie hogy meggazdagodjék. A háborúhoz pénz, pénz és pén kell. Koldusbottal ellenséget verni nem lehet.

*

Prágában láttuk azt is, hogy a *csehek építőművészetének van határozott nemzeti jellege* és ez az osztrák uralom dacára önmagától fejlődött. XIII. Lajos idejében a francia kormány pályadíjakat tűzött ki monumentális építkezésekre, hogy a francia nemzeti építőművészeti stylust megteremtsék. A nagy erőlködésnek mi lett az eredménye? A *renaissance*, a régi szép formák újraszületése.

Budapesten a *Vigadó* épület volt az első kísérlet a nemzeti irányú építőművészet terén. Felhalmozták rajta mindazokat a tetszetős motivumokat, amelyek a régi magyar építményeken és romokon találhatók voltak. Ezt az épületet eddig még minden külföldi vendég szépnek és eredeti jellegűnek találta. Az út, amelyen haladni lehetne, ki van jelölve.

Az úgynevezett hun-székely ornamentumok eredeti, de összehasonlíthatatlanul tökéletesebb és a szépség magas színvonalain álló motivumait megtaláljuk a régi perzsa építményeken és a keletindiai pagodákon. Talán jó lenne a szép és kész részleteket átvenni és tovább fejleszteni?

Mindez azt mutatja, hogy magyar építőművészeti stylust erőszakkal megteremteni nem lehet, majd meg lesz az magától, ha az ország elég gazdag lesz hozzá.

*

Az utolsó vámszerződési tárgyalások alkalmával B. Beck osztrák miniszterelnök felajánlotta, hogy a vámszövetséget ne tíz évre, hanem húsz évre kössék meg és ezzel biztosítsák azt, hogy az osztrák gyárak fiókgyárakat létesítsenek Magyarországon. Amint osztrák iparosok építették a legelső és legnagyobb gyárakat Csehországban.

A magyar parlament nem is foglalkozott ezzel az ajánlattal. Most az osztrákok nem Magyarországon, hanem Szerbiában, Bulgáriában és Romániában építik a fiókgyárakat.

Magyarországból tehát par excellence iparűző állam nem lesz. Az iparűző államok rendesen gazdagok, mert az iparcikkekért pénz özönlik az országba. Háború esetén a gazdagabb ország szokott győzni. (Nem mindig, de rendesen.) Az ország, ahol sok búza terem és az állattenyésztés intensiv, élelmezés dolgában nem szorult a külföldre. Ha Magyarország nem is lesz iparűző állam, amíg elegendő gazdag és erős lesz magát megvédeni, addig fenn is fog állani. Az ipart azonban fejleszteni kell, hogy az ország szükségletét teljesen a saját ipara lássa el. Erre törekszik minden nemzet.

*

A házasságon kívül született gyermekek fölnevelése és *a gyermekmenhelyek ügye még sehol nincs megoldva.* A szeretetlenségben felnőtt egyének a társadalomnak, amely nem akarja őket magába fogadni, természetes ellenségei lesznek. A mai gyermekvédelem kevés kivétellel az apache-ok, vagyis gonosztevők mesterséges szaporítása. Sikeres gyermekvédelem csakis internátusokkal képzelhető, ahol iskolanővérek és iskolatestvérek felügyeletével az elhagyott gyermekek szigorúan valláserkölcsi nevelésben részesülnének. Mert remélhető, hogy ebből megmarad bennük annyi, aminek segítségével nehéz sorsukkal köny-

Holl Jenő műszaki számtanácsos, *Hofbauer* János műszaki tanácsos, az építés ellenőre, *Molnár* László mérnök, mint a műszaki számvevőség ellenőre és végre *Klunzinger* Pál mint tervező és művezető építész. *Klunzinger Pál.*

(Folyt köv.)

A IX. nemzetközi építész-kongresszus Rómában.

(*Lechner Jenő* fölolvasása a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mű- és középítési szakosztályainak november hó 13-iki ülésén.) (Vége.)

A kongresszus rendezősége természetesen gondoskodott arról is, hogy az idegen kartársaknak módjukban legyen a műemlékeket kalauzolás mellett megtekinteni és a római modern építőművészeti és technikai alkotásokat is megismerni. Különös érdekességet kölcsönzött az estélyeknek és fogadásoknak, hogy azok más és más főúri palazzokban folytak le, amelyek termei ilyenkor a kongresszistákat ünnepi díszben fogadták. A polgármester fogadó estélyét a Capitolium összes termeiben rendezte. Fényesen voltak kivilágítva nemcsak a Sanatori és Conservatori paloták fogadó termei, de fényárban úszott az egész capitoliumi múzeum is. A fölvezető lépcsőt és a Capitolium terét szegélyező girandolok és fáklyák tündéri fénypompával fogadták az érkezőket. Bizonyára ritkán nyílik alkalom ezt a múzeumot ilyen milieuben meglátogatni.

Fogadó est volt Don Giulio Torlonia herceg palotájában is a villa Albaniban, amely idegenek előtt rendszerint zárva van, s melyet 1758-ban Carlo Marchionne vezetésével építtetett Albani bibornok, hogy elhelyezze benne és kerti pavillonjaiban antik szoborgyüjteményét, melynek Winckelmann, a biboros főpap könyvtárnoka oly nagy befolyást tulajdonított a görög-római művészet megértésére és kultuszára.

Vendégül látta kerti ünnepély keretében a kongresszistákat az oktatásügyi miniszter is az egykori Borghese-villában, mely ma az olasz állam tulajdona, s melynek gyönyörű parki fekvéséről és musealis gazdagságáról fölösleges hallgatóim előtt a szót vesztegetni.

Kerti ünnepélyt rendezett a kongresszus tiszteletére Medici herceg is, sajnálatunkra azonban nem a híres Medici-villában, hanem a Janicolon fekvő egyszerű nyaralójában, melynek parkjából csodaszép panoráma nyílik az örökvárosra.

A kongresszus székhelye az Angyalvárban, illetőleg a hozzátartozó épületekben volt. Magában a régi várban érdekes művelődéstörténeti kiállítást rendeztek, melynek célja volt az olasz kultura befolyását demonstrálni a különböző nemzetekre. Az Angyalvár körüli pavillonokban csoportosultak az egyes nemzetek kiállításai mind olyan objektumokkal, melyek valamely relatioban vannak az olasz kulturával. Igy például ott szerepelnek a mi legszebb Marko-tájképeink, a németek kiállítása Goethe ide vonatkozó reliquiáival van tele stb.

Az egykori Hadrian-síremlék összes helyiségei gazdag tárházát nyujtják a szebbnél-szebb antiquitásoknak, bútoroknak, képeknek, szobroknak, fegyvereknek, szöveteknek, edényeknek és egyéb műtárgyaknak. Az Angyalvárban székelt pápáknak teljesen rekonstruált berendezésű apartmanjai szolgálnak hangulatos keretéül a kiállításnak.

A kongresszistákat programm szerint csoportokban vezették különböző palotákba és templomokba.

Megtekintették a S. Maria in Cosmedin és S. Saba templomok restairatioit, a Policlinicot, iskolákat, a magánosok galeriait (Doria, Colonna stb.), a Monte Citori munkálatait és az új igazságügyi palotát.

Mind ezeken természetesen bajos lett volna résztvenni, ki-ki az őt érdeklő csoporthoz szegődött.

A II. Viktor Emanuel óriás emlékművét azonban látni kellett mindannyiunknak. Nincs is a városnak olyan pontja, ahonnan ne volna látható, vagy mondjuk, ahonnan ne zavarná a város panorámáját ez a kolosszus minden képzeletet meghaladó dimensioival és fényesre aranyozott óriás lovasszobrával, mely a nap tüzében égve oly bántó ellentétet alkot az Urbs vetus romoktól szürke háztömegeivel. A nagyszabású művet Zacconi tervei szerint még 1888-ban kezdték épiteni és közel 30 milliom lirát költenek reá. A lebontott aracoeli kolostor helyén emelkedik s az egykori capitoliumi „arx“ területét foglalja el, a Corso Umberto tengelyében.

Az egyesült királyság eszméje dimensiókban kétségkívül méltó emléket nyer benne, sajnos viszont az építőművészet talán nem nyer benne annyit, mint amennyit az emlékmű környékének szabályozó munkálataiért áldozatul hozott Palazzo Venetia lebontásával veszített.

A mű egyébiránt még igen messze van a befejezéstől. A felső nagy galeria kivételével az alsó terraszok, mellvédek csak improvisálva vannak bétonból, gipszmasszákból, a szobrok és reliefek is nagyrészt csak ideiglenesen elhelyezett gipszöntvények, de az épitmény már a Piazza Venetiáról is teljesen kész benyomást tesz. Belül óriás musealis helyiségek készülnek, melyek falai, boltozatai ma még meztelenek, művezetőségi irodául és a modellek raktárául szolgálnak. Itt láthatók a megelőző pályázat modelljei, az összes dekorativ részletek próbaöntvényei, melyek mind azt a darabos karaktert sugározzák, amely az egész modern olasz architekturát jellemzi. Részletekkel agyonhalmozott, szertelenül eltagolt, dimensioiban nagystilű, mégis arányaiban és tömegképzésében kicsinyes architektura az övék, anélkül hogy új formákkal dolgoznának. Az olasz renaissance és olasz barock eldurvult másolásában merülnek ki, különös nemzeti karaktert a temperamentumokat tükröző nyugtalanság és szertelenség ad műveiknek, némileg hasonlatosan az indusok architekturájához. Igy fest az óriás új igazságügyi palota is, melynek a terjedelmes travertin homlokzata a Tiberis partján az Angyalvár szomszédságában emelkedik. De irigykedve nézhetjük rajta gazdag márványszobor-díszét és a vizet dúsan öntő díszkútjait. Nálunk az épületeken a szobroknak csak postamenseik vannak, szökőkútjainkban csak sátoros ünnepen csurog a víz.

Gazdag programmban volt válogatása a Róma környéke iránt érdeklődőknek is. A milanói Chiari Sommariva utazó társaság szakavatott vezetésével rándult ki nagyobb társaság a régi Róma kikötő városának *Ostiának* romjaihoz, továbbá *Tivoliba*, Hadrian császár fejedelmi nyaraló helyeinek évről-évre újabb ásatásokkal gazdagodó omladékaihoz, a pusztulásnak indult *villa d'Este*-hez és *Anio* óriás vízeséseihez.

Kirándulást rendeztek a festőiesen trónoló *Orvietoba*, ahol az olasz gotika nagy alkotásában gyönyörködhettek, melyen 1258-tól 1580-ig 33 építőmester, 152 szobrász, 68 festő, 90 mozaikos és 28 faszobrász keze hagyta művészi ihletének nyomait.

Kirándultak *Subiacoba*, ahol Nero pazar építkezései hevernek romokban, *Viterboba*, a „bájos kutak és bájos asszonyok“ városába, továbbá *Cornetoba*, *Ferentinoba*, *Coriba*, a festői albán hegyek közé *Frascatiba*, a *Nemi tóhoz* és máshová.

Hogy bankettekben sem volt hiány, az elképzelhető. A rendező bizottság az idegen államok, majd az idegen egyesületek képviselőinek tiszteletére adott egy-egy fényes lakomát, amely utóbbin alkalmam nyílt a magyar kollegák üdvözletét is tolmácsolni.

Meg kell emlékeznem arról a lekötelező szívességről is, melyben római nagykövetségünk főtanácsosa, báró Ambrózy fogadott a Grand Hotelben a Rómában időző magyarok és osztrákok tiszteletére adott reggelijén, melyen Keresztes és Bobula urakkal hárman voltunk szerencsések képviselni Róma magyar vendégeit. Még röviden meg kellene emlékeznem a római művészeti és etnografiai kiállításokról, ha egyátalában időnk lett volna azokat megtekinteni.

Mindössze a művészeti kiállítás területén a magyar pavillont látogattuk meg együttesen, hogy eleget tegyünk kormánybiztosunk Miklós Ödön kedves meghívásának, s kalauzolása mellett bejártuk a pavillon választékos ízléssel rendezett termeit. Valóban ezzel a kiállítással, melyet az

üzemét a magasban elhelyezett négy lóerős benzinmótor szolgálta. Ez a pálya, az erdőségre való tekintettel, nem lehetett egyenes és emelkedése sem volt egyenletes, ami újra nehezítette az üzemet. A pálya hosszgerendákon nyugodott, néhol 4·0 *m* magason a talaj fölött. A pálya a magasföldszint padozatsíkjában már vízszintes volt és körülfutotta a tornyot. Az emelőgépek erről a körpályáról szállították föl a toronyfalakra az anyagot. A pályakocsik vasszerkezetűek voltak, fafölszereléssel, és fékezőkészülék biztosította a forgalmat.

A vizet a Svábhegynek 3 *km* távolságban levő vízvezetéke szolgáltatta.

Az anyagokat átlag 12 *km* távolságból és 360 *m* mély területről kellett szállítani, a munkások számára pedig az alsó síkon barakokat kellett építeni, akiknek különben így is 50 *m* magasságra kellett járni.

Az építkezést *Wellisch* Hugó mérnök, építőmester hajtotta végre; ő építette a drótkötélpályát is. Munkavezetője *Stadtmüller* Gyula pallér volt, aki az építkezésben elejétől végig nagy buzgalommal támogatta a vállalkozót.

A nagymennyiségű kőfaragó munkát *Král* Gyula kőfaragó mester szállította, még pedig a számos sajátos kőmetszés dacára majdnem akadálytalanul, különös gonddal és szakértelemmel, amiben *Digruber* pallér szakavatottságának jelentékeny része volt.

A többi iparos munkát ezek szállították:

A szobrász munkát *Mikola Ferenc*, akadémiai szobrász,
az asztalos munkát *Kovács Zsigmond*,
az „ideál“ tolóablakokat *Havas Márton*,
a lakatos munkát *Wachter Antal*,
a mázoló munkát *Tischler Nándor*,
az üveges munkát *Glatz András*,
a szobafestő munkát *Tischler Nándor*,
a terrazzo-, béton- és keramitburkolatot *Wellisch Hugó*,
az aszfalt isolálóréteget a terraszok alatt *Biehn János*,
a villámhárítót *Hirschl és társa*.

A végleges leszámolások szerint az építőmesteri munkákra esik --- --- --- --- --- 94591·95 k.
a kőfaragó munkákra --- --- --- --- --- --- 106475·91 „
és a többi munkára és avató ünnepélyre 45582·08 „
az építésvezetés s egyéb mellékkiadások 12000·00 „

összesen --- 258649·94 k.

Egy négyzetméter beépített terület költségei tehát 1139·43 k. Megjegyzendő, hogy ez összegben sem a mozaikfestmény, sem a királyné mellszobrának költségei nem szerepelnek.

Ha e közleményünk főalkotórészeit képező rajzainkat a műnek lapunk 1908. évi 25. számában megjelent terveivel összehasonlítjuk, kitűnik, hogy a tervek lényegesen megváltoztak. Ezek a módosítások, amelyeket a törvényhatóság által az építkezéshez művészi tanácsadóul meghívott *Schulek* Frigyes műegyetemi tanár, a székesfőváros mérnöki hivatala részéről az építés vezetésével megbízott építésznek javasolt, kétségtelenül alkalmasak voltak az építmény egységességét és hasznavehetőségét fokozni, másrészről azonban az építkezést késleltették és a költségeket jelentékenyen növelték.

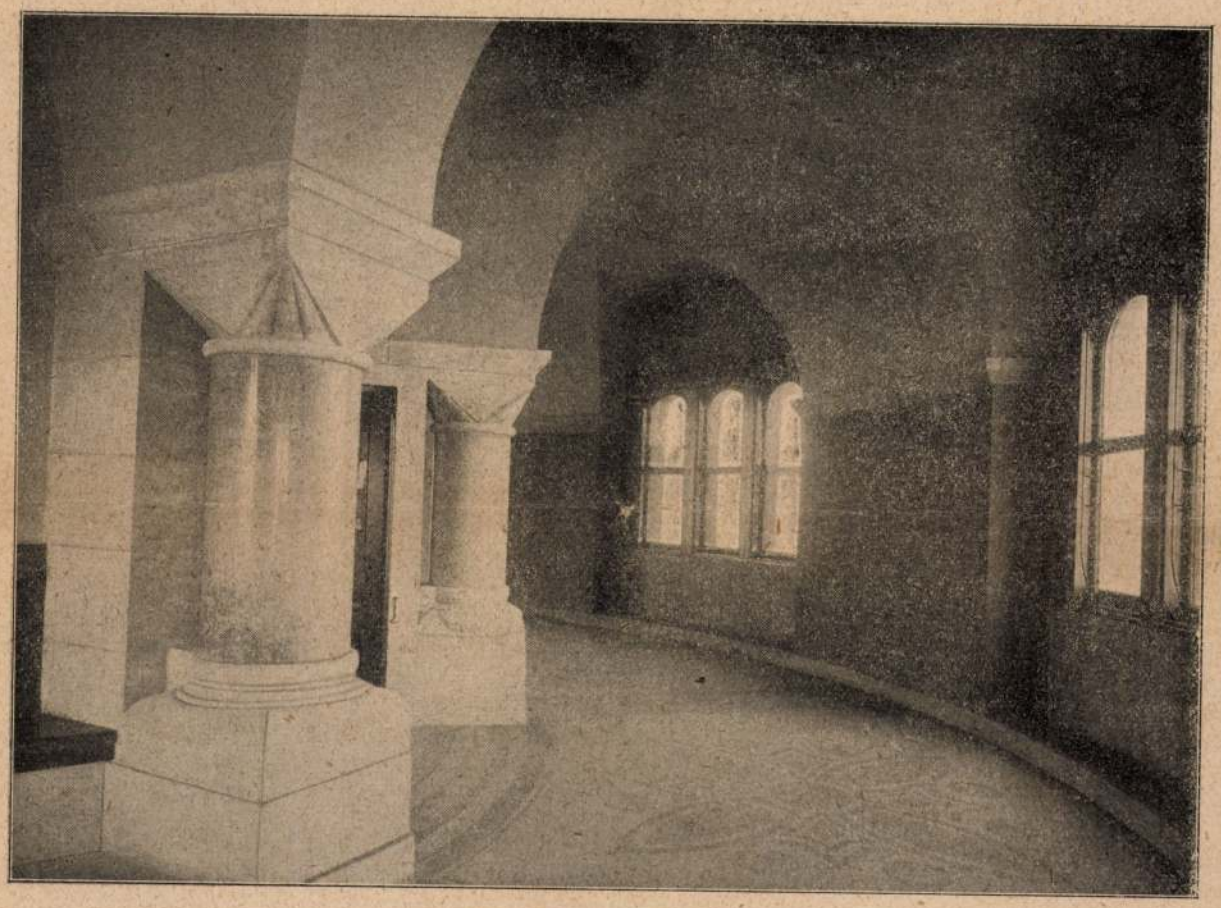

5. ábra. Az Erzsébet-kilátó belseje.

A művezető építész elvállalt kötelességének érzetében a tervváltoztatások folyamán pénzügyi tekintetben aggodalmainak mindig kifejezést adott; Schulek Frigyes azonban ezeket az alapos érveket mindig azzal ellensúlyozta, hogy a kész mű az építész számára mindig öröm forrása kell hogy legyen, a lehetséges javítások elhagyása pedig az ellenkező érzetet okozza és a tökéletlen munkát illető szemrehányást jogosulttá teszi.

A módosítások több költségei 60.000 koronára rugtak, mely összeget a törvényhatósági bizottság az építő bizottság jól megokolt előterjesztésére az előirányzott 127.000 koronán fölül meg is szavazta. A rendelkezésre bocsátott összeg, beleszámítva az önkéntes adományokból rendelkezésre állott 53.000 koronát, tehát 240.000 koronára növekedett. Ezek után a leszámolások végső összege az előirányzattal szemben 18649·94 korona többkiadást eredményezett.

A törvényhatóság által választott építő bizottság tagjai ezek voltak:

Bódy Tivadar tanácsnok mint a bizottság elnöke, *Schulek* Frigyes mint a törvényhatósági bizottság által tanácsadásra felkért műegyetemi tanár és a középkori építő stylusok elismert szaktekintélye, *Márkus* Jenő és *Berczel* Jenő tanácsjegyzők, *Eckermann* Ede, *Freund* Vilmos, *Glück* Frigyes (a torony építésének megindítója), *Gundel* János, *Petanovics* József, *Stadler* István (e négy a költségek egy részét adományozó szállótulajdonosok egyesületének tagjai) és *Wellisch* Alfréd fővárosi bizottsági tagok. A tervező székesfővárosi mérnöki hivatal részéről: *Devecis* Del Vecchio Ferenc középítési igazgató, *Krátky* János műszaki tanácsos,

hogy a boltozat egy részét és a további felépítményt hordják. Erőteljes kockaalakú talapzatokon nyugosznak az oszloplábak, melyek sajátságos robustus alakban kiképezve, a haraszti kőből faragott kerek csiszolt oszlopokhoz való átmenetet szerencsés módon közvetítik, az ezekre helyezett oszlopfejek pedig zömök alakjukban a teher és a támaszték közt levő ellentétet világosan érzékeltetik.

A gyűrűalakú helyiséget félköralakú donga boltozza be, melyet azonban minden nyolcadban dongakereszteződések szakítanak meg, melyek belül kúp-, kívül hengeralakúak. A belső keresztdongák pajzsfalai egyúttal a lépcsőház záró falai gyanánt is szolgálnak és ott, ahol ajtók nem törik át, dekoratív célokra szolgálnak.

Az egyik oszlopfülkét Erzsébet királynénak *Strobl* tanár vésője által kikerült mellszobra díszíti, mely a helyiség jellegével egyező haraszti kőből és ruszkicai márványból készített alépítményen áll. A mellszobor háttere a *Krenner* és *Kölber* festőművészektől rajzolt és *Roth* Miksától készített hangulatos üvegmozaik. Ez év folyamán még két másik oszlopfülkében ugyanazoktól a festőművészektől való üvegmozaikos képeket fognak elhelyezni, melyek a boldogult királyné életéből való jeleneteket fognak ábrázolni.

A bejárással szemben levő oszlopfülkében márványtábla van, mely azoknak érdemeit örökíti meg, kik a torony létesítése és építése körül érdemeket szereztek.

A fülkékben továbbá a látogatók kényelmére faborítású kőpadok szolgálnak. A külső falban levő ablaknyílások nem sarkon nyíló, hanem tolóablakokkal vannak ellátva, nehogy a kinyíló ablakszárnyak a közönséget zavarják. A pihenőterem padlója betétes terrazzoburkolat, mely alak és dekoráció tekintetében szerencsésen alkalmazkodik az épülethez, mely burkolat azonban csak akkor fog a többi architekturával együtt kellőleg érvényre jutni, ha a pihenő teremnek a tervezett színes díszítése is be lesz fejezve.

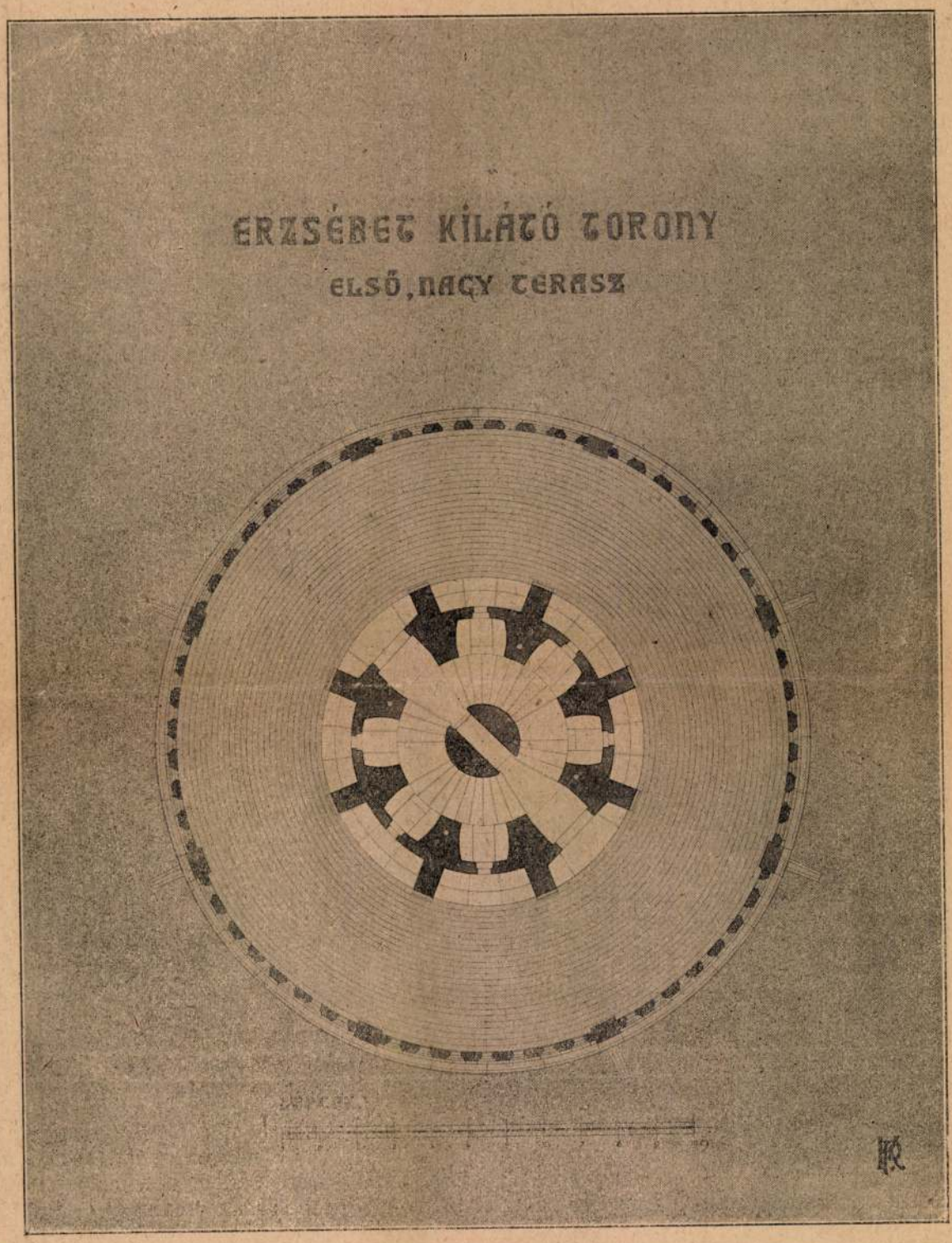

4. ábra.

A terraszokra vezető lépcső, mint már említettük, az épület középpontjában van. Két lépcső van egymáshoz helyezve úgy, hogy a felmenő és leszálló közönség részére külön-külön lépcső áll rendelkezésre. Ha tehát rend van, akkor tolongás lehetetlen. Csekély látogatottság esetén a közönség kényelmére nyitva állanak a két lépcső összekötő folyosói, úgy hogy a berendezés meglepő volta is érvényre jut. Az első terraszra 32, a másodikra további 48 lépcső vezet.

A falfülkékben, melyek a lépcső menetét kísérik, nagy számmal vannak padok, melyekről az ablakokon át a felfelé mindinkább táguló panorámából kedves részletek élvezhetők. Leszállani az erre szolgáló lépcsőt használjuk és a kupolateremből kiindulva 101 lépcsőfokon az alagsorba jutunk, melyben a toronyőr lakása (2 szoba, konyha, 2 kamra) van. Az ehhez jobbfelől csatlakozó és az alapterület felét elfoglaló helyiség rendeltetése még nincs megállapítva. Az alsó kapun át kilépünk a szabadba, letekintünk a meredek hegylejtőn, megkerüljük a tornyot és ahhoz az emléktáblához jutunk, mely szeretett királynénknak e bájos helyen való látogatásait örökíti meg.

A rendkívül magas és viharok által látogatott építő terület nem csekély nehézségeket okozott az építkezéskor. Az építőanyagok föl'szállítása végett az 50 *m*-nél mélyebben fekvő kocsiútról drótkötélpályát kellett építeni, melynek

nyai. Ott a vagyon a dicsőség, itthon — a hazaszeretet. És *Schulek* Frigyes nem gondolkodott.

Megható egyszerűséggel írja önéletrajzában:

„Tagadólag válaszoltam, mert többet véltem használhatni hazámnak, ha itthon maradok és közreműködöm abban a nagyszerű újjáalakításban, melyhez a haza minden hű fiának teljes erejében hozzá kell járulnia".

A következő év azután már némi biztosítékot nyujtott működéséhez. Akkor szervezték a „Mintarajziskolát", ahol *Steindl* barátjának biztatására, bár tudásához és tehetségéhez képest igen szerény, de mégis biztos tanári állást nyert el. Huszonöt éven át töltötte be nagy buzgalommal. Rajztanári állásával munkássága egy részében tudományos irányba terelődött. Az építészet alaktana, a stylusok fejlődése, az ábrázolás és a távlat voltak tudományos tárgyai.

Egy évvel utóbb szervezték a műemlékek országos bizottságát. A „címzetes" építész tisztében, mely bár csak titilus sine vitulo, kezdettől fogva odaadó szeretettel működött. Az elmult negyven esztendő alatt hihetetlenül sok, rendkívül beható művészi tanulmányt dolgozott ki hazánk műemlékeinek megmentése érdekében.

Ezzel a tisztével ifjú vágyai teljesedtek be: *élete munkásságának művészi iránya*. És ez a középkori építőművészet gyakorlása volt művészeti és műtörténeti alapon.

A műemlékek restaurálásához azonban pénz kellett volna. Az pedig nem volt sem a bizottságban, sem a patronusoknál, sőt az ország pénztárában sem.

Ennélfogva igen szegényesen restauráltak a valóságban. Inkább csak az óriás tanulmányokat kívánó tervezetekben és javaslatokban merült ki a tevékenység. „Én is odavittem — írja egy helyt — életem tevékenységének, lelkesedésemnek nagy részét abba a nagy temetőbe, amely számára nincs megigérve a feltámadás, de azért mégis két évtizeden át folyton látva azt az elhagyottságot, vagy értelmetlen kezelést, melyben műemlékeink országszerte sinylődnek, hazafiúi kötelességemnek ismertem az állhatatos kitartást e nagy nemzeti jelentőségű ügy érdekében. Ha nem sikerülhetett — sanyarú anyagi helyzetünkben — az érdeklődést nagy tettekben nyilvánuló, magasan lobogó lángra éleszteni, legalább hamu alatt pislogó parázsként fenn kellett tartani a melegség forrását: az eszményi törekvést."

Igy dolgozta ki hazánk leghíresebb műemlékeinek restauráló terveit. Ilyenek a többek között a lebényi, jáki, zsámbéki, lőcsei, kassai, pozsonyi templomokra, továbbá a visegrádi, főleg a vajdahunyadi várról szóló igen beható dolgozata, amelyről az illetékesek azt tartják, hogy ily alapos és áttekinthető ismertetés magyar műemlékről még nem jelent meg.

A jó szándék azonban a körülmények változásával feledésbe ment.

Az első, hozzá méltó feladatot 32 éves korában nyerte el. Ő Felsége uralkodásának 25 éves jubileuma alkalmával 1873-ban, a budavári *Mátyás*-templom restaurálását határozták el, és a tervezésével és vezetésével bízták meg.

Két esztendő mulva elkészült a gyönyörű tervvel. A templom teljesen kiszabadítva, új toronynyal, Szent István király szobrával és hatalmas lépcsőzetekkel.

Az építőbizottságban azonban keserű csalódás érte. Mindezt lehetetlennek tartották, aféle fiatalos ábrándnak.

„Nem sejtett nehéz küzdelmek kezdete volt ez, — mint irataiban említi. — Nyomról-nyomra, a tervezet minden gondolatát, minden talpalatnyi területet elkeseredett tollharcban kellett meghódítanom."

Az írott értekezéseknek, nagy beszédeknek, gondosan megokolt építő programmoknak és előadásoknak se szeri, se száma. De a művész lánglelke nem csüggedt. Útat tört az akadályokon keresztül; és a Mindenható különös kegyelméből befejezhette művét.

Évtizedek megerőltető munkásságának nagy részét nem a körülményes restaurálás, nem a rendkívüli művészi feladat megoldása kötötte le, hanem az a küzdelem, melyet a mi kicsinyes viszonyainkhoz szokott embereinkkel kellett megvívnia. És a sok lehetetlen eszme, a fiatal művészlélek álma, kőben megörökítve valóra vált. Szabadon áll a hatalmas templom és ott áll az egekbe nyúló gyönyörű új torony.

Hogy a fönséges arányokat a Duna felől is érezzük, körül öleli az emberi méretekben tartott bájos halászbástya. Tovább lefelé, hatalmas festői lépcsőzet köti össze az egészet a profán világgal.

A részletekért visszatért a művész a középkorba. Hogy belemerülhessen, meg kellett tagadnia, úgymond, hogy a tizenkilencedik század szülötte.

De ez csak a részletekben volt.

Schulek Frigyes nagyobb művész, semhogy művein ne tükröződnék az ő korának szelleme és az ő egyénisége.

A középkor formakincsével megoldott, vízszintesen szabadon elterülő koncepció, a hatalmas lépcsők festői csoportja, nem a középkor elfogult, egekbe sóvárgó mesterének a műve. Az ő művészete, az ő képzelete szabadon száll széles, nagy vonalakban, eddig alig ismert régiókban, mint korunk szelleme, amely szülte őt.

Ily elvek irányították a 80-as években a szegedi református templom megalkotásában is. A reformatió modern elvei szerint alkotta meg az új typust. Kiváló művei még: a restaurált lőcsei városháza, a pozsonyi Clarissák tornya, a pécsi Zsolnay-szobor finom architektúrája és a budai Erzsébet-kilátótorony.

60 esztendős volt, amikor *Steindl* mester örökségét, a középkori tanszéket elfoglalta a József-műegyetemen. Boldogok voltunk, akik tanítványai lehettünk.

*

Ime *Schulek* Frigyes művészi egyénisége, pályafutásával körvonalazva.

De mi ma nemcsak a művészt ünnepeljük benne, hanem az embert is. Mert aki művészi eszméiért azokat a lelketölő, elkeseredett küzdelmeket egy *félszádon* által megvívta, az nemcsak mint *művész* nagy, hanem mint *ember* is az. És valóban, akik közvetetlen közelből ismerjük, annak ismerjük.

Hogy csak egy elvét említsem, tervpályázaton sohasem vett részt. A biztatásokra szeliden mosolygott: „akik fel akarnak keresni, azok megtalálnak".

Az ő lelki világát magános vándoréhoz hasonlítanám. Egyedül jár az ő szeretteivel, távol az emberek zajától, magas, kies hegyvidéken. Az emberi önzes, a hiúság és az irigység sötét felhői alant vonulnak el a lábai alatt.

Meg-megered odalent az eső. És az emberek az önzéstől és hiúságtól feláztatott anyagban, a föld sarában, egymás életét keserítik.

De ahová *Ő* emelkedett, ott nem jár felhő, ott mindig nyugodt az ég, derülten mosolygó és üde kékszínű. És mindent beragyog az örök napsugár: lelkének tiszta élete.

Ez *Schulek* Frigyes mint *ember*.

Elgondolkodunk.

Mi hát benne a kiválóbb, a *művész*, vagy az *ember?*

Mindakettő nagy, de legnagyobb egyéniségében mégis az, hogy ez a két örök emberi érték összeolvad benne magasabb rendű egységgé.

Ő több minénknél, mint jeles művész, több, mint tisztalelkű ember: Ő a mi *élő eszményképünk*.

A budapesti Erzsébet-kilátó.

I. (Folytatás.)

A torony belsejébe két helyen lehet jutni, t. i. a szabad előlépcső alatti ajtón át az alsó helyiségekbe és a szabad előlépcsőn és főkapun át a pihenőterembe. A kapu előtti kőpaddal ellátott nyugvóhelyről meglepő szép a székesfővárosra nyíló szép kilátás.

A csinos stylszerű kovácsolt vasmunkával díszített tölgyfakapun belépve, meglep a hatalmas oszlopok koszorúja, melyek a helyiség magvát körülállják és arra hivatvák,

Schulek Frigyes.

(*Medgyasszay* István ünnepi beszéde a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben nov. 20-án.)

Szemeinkben találkozik a megértő, mélyen átérzett öröm. Nagy, boldog alkalomból való családi ünnepet ülünk. A nagy család: a hálás tanítványok, az igaz barátok, a hű kartársak, a társadalom és a közélet előkelőségei. Ami egybe fűz minket, az a kulturánkért való küzdelem, a magyarok legszentebb lelki rokonsága. Ez az, ami ezt a nagy családot az estén egybegyüjtötte: ott lobog mindannyiunk kebelében. Gyenge ahhoz az elhangzó szó, nincsen elég tűz, nincsen maradása. Amit a mai estétől fogva lelkünkben őrizünk, azt csak jelezhetjük, mint jámbor harangozó a templom énekét:

Tegnap volt hetven esztendeje, hogy a régi Pest egyik szerény polgári családját a Mindenható fiúgyermekkel áldotta meg.

Évek multával mint debreceni gymnasista került vissza Pestre. A fogékony gyermeklélekre nagy hatással voltak a főváros palotái, nagyszerű művei, az alagút és főleg a Lánchíd.

De ez a hatás nem a zavarba ejtett csodálaté volt, hanem a lelkesedésé. Megfogadta, hogy oly pályára lép, melyen ő is ily nagyszerű műveket alkothat.

Ettől fogva minden szünidejét mint kőműves inas az épületeken dolgozva töltötte. Középiskoláit vasszorgalommal végezte el.

Szíve szándékának azonban nem kedvezett a sors. Édesanyja halálával már hároméves korában árvaságra jutott és a jószívű rokonok segítségére volt utalva. Anyagi viszonyai még azt sem engedték, hogy a József-ipariskolába rendes hallgatóul beiratkozhatott volna. Csak a legfontosabb tárgyakat hallgatta, hogy a bécsi képzőművészeti akadémiára készülhessen.

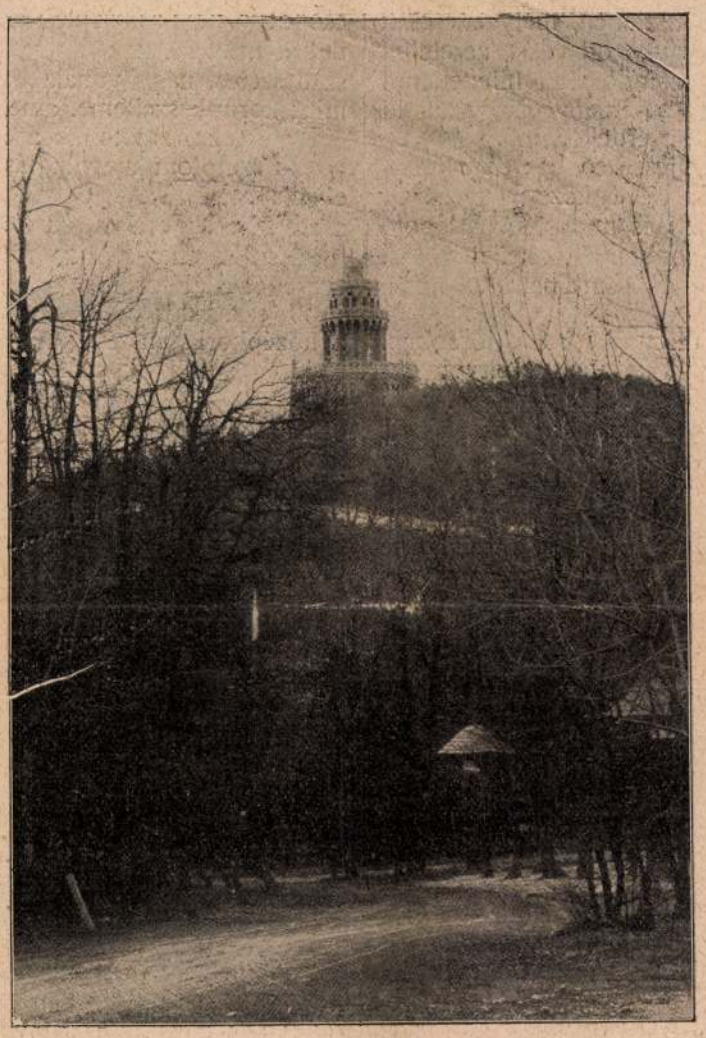

3. ábra. A budapesti Erzsébet-kilátó a Jánoshegyen.

Húszesztendős korában jutott végre az annyira óhajtott művészi légkörbe.

A bécsi képzőművészeti akadémia hírneves építő professzora, *Van der Nüll*, a bécsi opera megalkotója, tanítványának fogadta. Később a középkori stylusok nagy mesterének, *Schmidt* Frigyesnek, a „Dombau-meister"-nek lett tanítványa.

Akadémikus korában honfitársaival, *Steindl* Imrével, országházunk építőjével és *Schultz* Ferenccel együtt már élénk részt vettek a bécsi művészek társas életében. Megalapították a „Wiener Bauhütte"-t, mely a legnevesebb bécsi építőmű vészeket tömörítette körébe. Ebben az időben sikerült neki Ő Felsége által a bécsi akadémiát látogató és magyar művésznövendékek részére alapított ösztöndíját elnyernie.

Ily módon végre valahára egészen tanulmányának szentelhette magát. Alig mult el pár esztendő, a szerény magyar ifjúban felismerték az istenáldotta nagy művészt. És akik felismerték a művészt, megszerették benne az embert is.

Ismert lett nemcsak bécsi kollégái előtt, hanem a Bauhütte-ben megjelent jeles munkái révén egész Németországban.

Igy történt, hogy huszonöt éves korában a nevezetes regensburgi dóm restaurálásához annak építője segítő társul meghívta.

Első nyilvános sikerét a dóm tervei hozták meg az 1867-iki párisi világkiállításon.

Már munkája közben nagy számban és érdeklődéssel látogatták meg a fiatal magyar művészt. Fölkeresték a a regensburgi püspök, az egyházi és világi hatalom és a katonai kar előkelőbb képviselői. A világkiállítás juryje, a neves francia és német mesterek és a sajtó művelt kritikusai nagy elismeréssel emlékeztek meg róla.

Azonban az első rózsáknak meg voltak a tövisei. Mint önéletrajzában — a nagy lelkekre valló türelemmel — említi: a „regensburgi dómnál alaposan elromlott a dolgom főnököm féltékenysége miatt. Azonkívül a megerőltető éjjel-nappali munkámmal másfél évig tartó szembajt is szereztem".

Igy jutott vissza Bécsbe a régi professorának, *Schmidt*-nek műtermébe. A többek között egy Kínában építendő nagy kathedrális terveit készítette el. *Schmidt* mester nagyszabású művét az osztrák mérnök- és építész-egyesületben ünepiesen bemutatta. A tervek általános feltünést keltettek. A leglelkesebb hangulatban azonban kijelentette a halhatatlan öreg mester, hogy az ováció nem őt illeti, hogy az érdem jó része egy ifjú magyar művészé. És ez az ifjú magyar művész *Schulek* Frigyes volt. Gyönyörű emlékek, gyönyörű jellemek!

A honvágy azonban mégis haza vonzotta.

A magyar alkotmány helyreállítása után visszatért Pestre. Apámmal, *Benkó* Károlylyal, *Kolbenheyer* Ferenccel és *Schultz* Ferenccel baráti társas viszonyban munkálkodtak. Ekkor tervezte a kisebb méretű, bájos szajoli templomot.

Az építő tevénység alábbhagyása után hosszabb olaszországi útra kelt, de a következő évben már ismét Pesten dolgozott *Steindl* Imre barátjánál az új városháza tervein. A gyönyörűen megtervezett középkori stylusú épület munkáit azonban félbeszakították. Az akkori közgyűlés határozata szerint ugyanis az épület „rezonánz" (!) stylusban kellett tovább építeni. Erre a keserű csalódásra nem volt elkészülve.

Ekkor tette legerősebb próbára a sors hazája szeretetét és hazafiúi kötelességének érzetét.

Véletlen volt, hogy ebben az időben keresték fel Németországból. Arra kérték, hogy vállalná magára a a világhírű ulmi münster kiépítését.

Egyik oldalon a művelt nyugat művészi kulturája és a megértés, a másikon a hatalom és társadalom közönye, sötét indolenciája, sőt mellőzése. Odakinn várja a fényes jövő, a rendezett, gazdag városok, itthon a bizonytalan tengődés, az elszegényedett és elmaradt ország zilált viszo-

2-ik rajzmelléklet az „Építő Ipar" 47. számához.

A BUDAPESTI ERZSÉBET-KILÁTÓ A JÁNOSHEGYEN.

Tervezte Schulek Frigyes közreműködésével Klunzinger Pál

Klimsinger Pál

Schuler Frigyes

Klimziger Pál

Művészet 1913. 237

Colasanti, A. VII. 210.

Klunzinger Pál

Schulek Frigyes terve szerint épizette a Janos-hegyi kilátó tornyot.

erőd

Barcza Bpest. 1924

42. l.

Klunzinger Pál

cikk

Építő Ipar 1908. 254. l.

(A budapesti Jánoshegyi
Erzsébet-kilátó tornya
képekkel)

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu.....

m

évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klunzinger Pál

Képzitette a János hegyi kilátó eredeti tervét.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest 1973. „Budapest Lexikon." 13351

3031

MDK

Klunzinger Pál

Medgyaszay István: Schulek Frigyes. Ünnepi beszéd az MMÉE-ben 1911.nov.2e-án./Épitő Ipar 1911.48.sz./

M.D.K.

Klunzinger Pál. b pesti epitet

és Ullerich Miklós a két 1500 K-ás második díj egyikét nyerték el a szegedi vásárcsarnok terepályázatám. (Az első díjat nem adtak ki.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

jun. 4. sz. 14. old.

MDK

Klunziger Pál és Ullerich Miklós építészek.

A szegedi vásárcsarnok pályabirósága döntése alapján a 4000 K.-s első dij nem lett javasolva, mivel a tervek között nincsen abszolut értékü munka. Közös tervükkel a II. dijat nyerték el.

A szegedi vásárcsarnok pályázata.

Müvészet. 1913. 237.l.

MDK

Klunzinger Pál.épitész

Schulek Frigyes müépitész

közremüködésével tervezte a Budapesti Erzsébet -
Kilátó-t a Jánoshegyen .1911.

Teljes kép.

Rajzmelléklet az Epitö-Ipar 47.számához. Kép.
3.-ik rajzmelléklet az "Ep-Ip" 52.számához. Kép.
Részlet-kép.
Miniketto:1911.

Klunzinger Pál, főv. mérnök M.D.K.

és Krátky János tervezték a jánoshegyi Erzsébet-kilátót, a bpesti szállódások és vendéglősök ipartestületének megbízásából.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.
nov. 12. sz. 4. old.

MDK

Klunzinger Pál és Schulek Frigyes

A budapesti Erzsébet-kilátó a Jánoshegyen, repr.

Épitő Ipar 1911.nov.19. 47.sz. melléklet

MDK

Klunzinger Pál

Klunzinger Pál: A budapesti Erzsébet-kilátó. Építő Ipar 1911. nov. 26. 495.l.

tanácsos terjesztette elő tanulmányát „Az építészi alkotások művészi tulajdonjogának védelmé“-ről.

Az előadó ismertette e kérdésben az állandó Komité elé került összes határozatokat és azt ajánlotta a kongresszusnak, hogy Hermaud francia ügyvéd tervezetét tegye magáévá a következő pontok alapján:

1. Az építészeti rajzok és pedig a külső és belső nézetek rajzai, az alaprajzok, metszetek és a dekorativ részletek az építész gondolatának megnyilatkozását és ezzel együtt az *építészeti művet* alkotják.

2. Maga a megépített mű csak reproductiója az építészi rajzokban letett gondolatnak.

Ennélfogva az építész művei, valamint minden rajz, együttesen vagy egyenk
ben és nemzetközi mege
den más művészi munká

Ezen alapelvek az 190 alkotott fra
ben bennfoglaltatnak és ajánlja, hogy minc
viselője — ahol ez még így nincs mego
hasson, hogy a törvény mielőbb megalkottas

Hermaud ügyvéd (Páris) nagy tetszéssel foga beszédben okolta meg ajánlatát és figyelmeztetett arra a nagy hátrányra, melyben a berni conventióban részt nem vett államok (Magyarország, Ausztria) szenvednek, midőn építészi műveik a külfölddel szemben jogi védelem nélkül állanak.

A vitában résztvett még Daumet (Paris), Berindey (Bukarest) és Villmans műszaki tanácsos (Bécs), mire a tételt egyhangúlag elfogadta a kongresszus.

(Folyt. köv.) *Löllbach Kálmán.*

A budapesti jánoshegyi Erzsébet-kilátótorony.

A vendéglősök nemzetközi kongresszusán, négy esztendővel ezelőtt merült föl egy jánoshegyi kirándulás alkalmával az eszme, hogy a meglehetős kezdetleges faszerkezetű messzelátó helyett művészi becsű és maradandó emlékművel jelöljék meg ezt a szép hegycsúcsunkat. Az eszmét *Glück* Frigyes, a kongresszus egyik elnöke és sok önzetlen munkásságnak kezdeményezője karolta föl és rövid idő alatt kereken ötvenezer koronát gyüjtött a toronyra. Amint ezt az összeget a fővárosnak átadták, azonnal megkezdették a tervezést és amikor kiderült, hogy azon a helyen egy valóban oda illő monumentalis emlék-

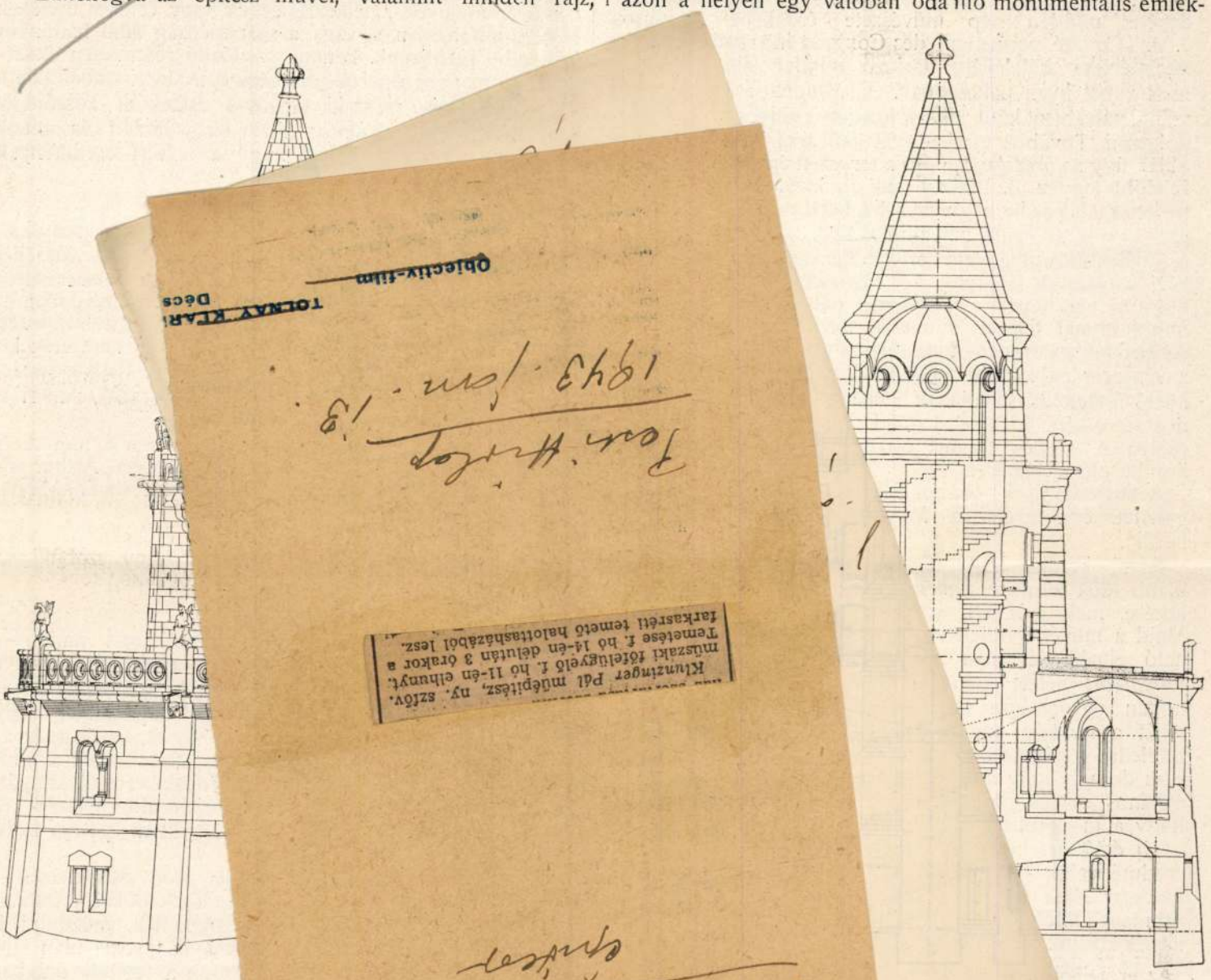

A budapesti jánoshegyi Erzs *Kluntzinger Pál.*

mányzó összeget a főváros
k ötvenezer koronát százharminc-
Schulek Frigyes támogatása és tanácsai
nek terveit a főváros mérnöki hivatalában
nger Pál készítette el, amely elfogadtatván, folyó
.o 12-én a megvalósulás stádiumába lépett. Az építő bizottság *Bódy* Tivadar tanácsnok elnöklete alatt az első kapavágással megkezdette az építés munkáját ünnepi formák között *Glück* Frigyes az érdemes indítványozó és fáradhatatlan gyüjtő, azután *Gundel* János és *Stadler* Károly, az ő legtevékenyebb támogatói jelenlétében. Résztvett ezenkívül a kiránduláson a főváros főtisztviselőinek és képviselőinek egész sora.

A munkák a napokban teljes erőben megindulnak és így nincs messze az idő, amidőn a Jánoshegyről, arról a helyről, ahonnan a rege szerint Mátyás királyunk fia,

Az építészek kongresszusa.

III.

A következő előadást *Wéber* építész (Bécs) erről a kérdésről tartotta: *A nemzetközi pályázati feltételek szabályozása az építészet terén.* Az előadó kifejti, hogy nem lehet kétség afelől, hogy a nemzetközi pályázatok minden nép művészetére félreismerhetetlen befolyást gyakorolnak. Ugyanez az eset volt Bécs városházának építésekor és nemrég a hágai békepalota tervpályázatán. Ez az utolsó eset is szükségessé tette a kérdés nemzetközi szabályozását, amelyre vonatkozólag az előkészítő bizottság nevében ezeket ajánlja: 1. Nemzetközi építészeti pályázatok rendezése minden nép művészete érdekében tanácsos. 2. A „Comité permanent des Congrés internationante des Architectes" kötelékébe tartozó minden állam építésze részt vehet ilyen pályázatban. 3. Minden állam egyenlő számú pályabírót küld, kiknek feladata a művészet érdekében dolgozni. Továbbá törekedniök kell arra is, hogy a megoldás úgy az országnak, mint a tervezett épületnek legmegfelelőbb legyen. 4. Bírákul csak oly kíváló építészek szerepeljenek, akik az ily nagyszabású feladat magaslatán állanak; ezek száma az egész pályabíróságnak kétharmada legyen. 5. A pályabírók megfelelő tiszteletdíjat kapjanak. 6. A nemzetközi pályázatok lehetőleg két fokozatban folyjanak le, úgy hogy az első lépést — az eszmei pályázatot — a munkaminimummal teljesen művészi szempontból ítéljék meg. Az első fokozaton nem díjaztatnak a tervek, csak kiválasztják a végleges pályázatra bocsátandókat; akik nyernek, megfelelő tiszteletdíjat kapjanak, a második körültekintően gondos terveikért. 7. Az első díjjal az építés legyen összekapcsolva. A kérdés többek hozzászólása után az állandó komité elé utasíttatott.

A tanácskozások további kérdését *Feldegy* tanár szolgáltatta, értekezvén „a Modern Architectura alaptételeiről".

Azzal kezdte, hogy a modern művészet nem a legújabb idők terméke, hanem abba az időszakba esik keletkezése, mely a XVIII. század végső napjaiban tűnt fel. Majd a művészi objectív és subjectív felfogásról való behatás elmélkedés után a következő eredményekre jutott: *Lamprecht* ítélete szerint a modernitás lényege kimondottan egyéniségre való törekvés; jogtalanul kritizálják tehát a modern művészi termékek bizarr külső képét. Elfeledik a gáncsolók, hogy a kimondottan eredeti nem kész dolog, hogy a nagyon subjectív munka nem lehet általános értékű. A történeti adatok valószínűvé teszik, hogy a modernismus mozgalma *emelkedő irányzatú.*

Új *értékeket* keresünk manap — eltérve Róma és Athén eredményeitől — olyanokat, melyekben kifejezésre jut a modern lélek vágya, az európai socialis törekvések és mindenek fölött olyat, melyben legalább egy leheletnyi látszik korunk erősen megfeszített ideges izgalomvágyának. Ez az éppen, ami a régi építészet öreg és elavult, sőt sokszor képzelt értékei helyébe lépett.

Aminek történeti érzéke van és tud a jelenbe tekinteni, *a modern építőművészetnek* biztos jövőt jósol.

A fönt ismertetett tanácskozásokkal egyidejüleg tanácskozás folyt az Iparegyesület nagytermében is.

Az ülés megkezdése előtt ünnepélyes üdvözlő beszéd kíséretében nyujtotta át *Bonnier* (Páris) díszelnök az osztrák mérnök- és építész-egyesületnek a „Societé des Architectes diplomés par la Gouvernement" arany emlékérmeit. Ezt a kitüntetést az egyesület elnöke, Claudy tanár köszönte meg, annak az óhajtásának adva kifejezést, hogy minél szorosabb legyen az egyes államok építészei között a baráti összetartás.

Majreder tanár (Bécs) Berlin, London, Páris, Róma és Bécs építésügyi törvényeiről értekezett, tekintettel az épületek és város képe művészi megjelenésére. Kiindult abból, hogy az építészi törvények és építőművészet közt eredetileg alig volt valami összefüggés. Mert az építő törvények keletkezésüket első sorban technikai és hygienikus szempontból nyerték. Ezek a szabályok lehetségessé tettek sokat, kifejlesztették a tömeg-bérház építkezését; csak a legújabb időben a cottage-rendszerű családi házak városnegyedének létesítése óta tehetik lehetővé a kis családi házak terjedését, melyek számára külön törvények váltak szükségesekké. E zónaszerű építő-szabályokkal történt az első lépés a sablonépítkezés és egyéb akadályok elhárítására.

Igazi művészi szempontok az építő szabályok megalkotásakor hiányzottak; ezek érvényre jutása által mindenek előtt művészi térhatást, városképet — nyilvános épületek elhelyezése által — emlékműveket és kerteket kell előre elrendezni. Megoldható volna az, hogy a városképet rontó építmények keletkezzenek és hogy értékes emlékek le ne romboltassanak, vagy a szomszédság által hátrányos helyzetbe kerüljenek. Ezután az előadó részletesen összehasonlította az európai nagyvárosok építésügyi szabályzatait.

Launer titkos műszaki tanácsos díszelnök köszönetet mond a kérdés megkapóan tiszta tárgyalásáért és annak a reményének ad kifejezést, hogy a leszűrt eredmények valamennyiünk hasznára válnak.

*

A nemzetközi építészi kiállítást a Gartenbaugesellschaft termeiben délután 3 órakor nyitotta meg dr. Marchet közoktatásügyi miniszter, aki nagy és előkelő kíséretének közepette fogadta a kiállítás bécsi rendezőit, majd bemutatta a külföldi osztályok vezetőit. Rövid megnyitó beszéd után megtekintette a miniszter a különböző nemzetek kiállításait a következő sorrendben: Ausztria, Magyarország, Belgium, Franciaország, Német-, Oroszország, Amerika, Angolország és végül Itália kiállítását.

A magyar részen Fittler elnök bemutatta a miniszternek a rendező bizottságot a beteg Sebestyén Arthur kivételével: Almási Balog Loránd, Löllbach Kálmán, Málnai Béla és Tátray Lajost.

A két teremben elhelyezett 150 kép és nehány szobor — kiemelve a gondos rendezéssel — megkapó képéről elismeréssel nyilatkozott a miniszter.

*

Rout a Künstlerhausban. A „Gesellschaft bildender Künstler" és annak építészeti osztálya estére meghivta a kongresszus résztvevőit a Künstlerhaus termeiben megtartandó rout-ra. Azonkívül meghivót kaptak még nagy számmal az udvari és állami méltóságok, tisztikar és az aristokracia tagjai. A díszesen kivilágított termek a jubileumi kiállítás képeivel az ünnep fényes keretéül szolgáltak. A francia teremben hideg buffet állt, pezsgő- és bowle-kiszolgálással, a pincehelyiségekben pedig bécsi kolbászszal és sörrel.

Jóval a ½10-re mondott kezdet előtt gyülekeztek a vendégek, kiket az egyesület építész-elnökei fogadtak. Midőn a zene első accordjai felhangzottak, mozdulni is alig lehetett. A vendégek egy részének távozta után tánc is folyt helyenkint s a társaság csak a reggeli órákban oszlott szét.

*

A *szerdai* nap Semmering megtekintésének volt szánva. Reggel 8 óra előtt két különvonat 200—200 résztvevővel indult útnak, hogy két órai gyönyörű út után a legszebb bécskörnyéki helyre vigye a társaságot. Kiszállás után a rendezőség tagjainak vezetésével a villák és szállók megtekintése volt soron, majd azután — két nagy szállóban — ebéd következett.

Fönséges képet nyujtott az ebéd alatt átvonult vihar, de ez elrontotta a délutánt is. A nagyobb kirándulások megtartása lehetetlen volt. E helyett a szállók halljában gyűlt össze a társaság és kedélyes társalgással várta meg a 7-kor induló vonatokat, hogy Bécsbe visszatérhessen.

*

Csütörtökön (május 21.) ismét folytatta a kongresszus érdemleges tanácskozásait.

Az osztrák mérnök- és építész-egyesületben *Breszler* építész-

Corvin János gyönyörködött Budavárának páratlan panorámájában, valóban művészi emlék fogja hirdetni — boldogult Erzsébet királynéról elnevezve — a szeretetet a nagy királyné iránt, amelyet talán Mátyás király óta egyetlen uralkodójával szemben sem mutatott ennyire nemzetünk.

Az idefogott négy ábrában bemutatott tervek szerint készülő kilátó torony pontosan a mai fatorony helyére épül, azért az építés alatt úgy a Jánoshegyre vezető utak, mint a parkozások teljesen érintetlenül maradnak. Az építmény két részből áll, alsó része a $17^1/_2$ *m* átmérős és átlag $6^1/_2$ *m* magas tömör alépítmény és a fölső a kiemelkedő koralakú lépcső. Öt méterre a terrasse fölött galeria van, amelyet kúpalakú kősisak koronáz, amelynek magassága legfölső pontjáig tizenegy méter. Ilyenformán az egész építmény összes magassága huszonkét és fél méterre rug. Az alépítmény cyklops módra burkolt kőfalazatból áll és a bejáratot foglalja magában. A földszinti palló + 433·71 méter magasságba esik a Duna 0 pontja fölött. A fölső rész durván megnagyolt quaderkőburkolatot kap, amelynek rétegezése a festői hatás érdekében lehető változatos. Egyes helyeken símán megmunkált kötések mennek keresztül, amelyek a durva faltömegek összekapcsolását szolgálják. Az erőteljes hatás fokozására nyolc helyen támpillérek csatlakoznak a középső tömeghez. Szükség szerint alkalmazott egyszerű és kettős ablakok világítják meg a belső helyiséget. Az egésznek koronázását erőteljes főpárkány alkotja, amely fölött körülfutó balustrad egyszersmind a terrasse mellvédőjét is alkotja. A támpillérek koronázását grotesk alakok és stylszerű vízköpők képezik. Az alépítményben van a lépcsőház körül elhelyezve a buffet. A közönség kényelmére az ablakfülkékben megfelelő kőpadok vannak. Ennek a helyiségnek a bejárata északnyugaton van, néhány szabadon álló lépcsőfok fölött nyíló portálén keresztül. A lépcsőházban a kapuzattal szemben szándékoznak Erzsébet királyné emlékszobrát fölállítani. A belső kiképzés a stylus megkövetelte formában történik: a padlók mozaik burkolatot, a falak és a boltozatsíkok tarka festést kapnak. Maga a lépcső kőorsós szerkezetű és kettős járatú a fölmenő és lejövő publikum számára külön karokkal. A lépcsőn keresztül jutunk a fölső terrassera, amely az alépítményen szabadon emelkedik és amelynek padozata aszfaltburkolattal van bevonva. Ennek a terrassenak egész körülete ötvenhárom métert, szabad mélysége pedig öt méter. A lépcsőház kiugró pillérei között kőpadok lesznek, amelyek fölött a lépcsőház apró ablakai nyílnak. A koronázó torony kősisakját krabbák díszítik. Az összes kifelé nyúló részek kőburkolatot kapnak, a kősisak maga tömör falazású. Az egész építmény kereken százhúsz köbméter térfogatú és kilencszázharminc köbméter térfogatú belső helyisége van. A költségvetés szerint az összes költségek százötvenháromezer koronára rugnak, tehát egy köbméter beépített térfogatra kereken száztizenegy korona építőköltség jut, ami tekintettel a költséges anyagokra és elég gazdag kiképzésre, nem túlságos nagy, főleg, ha tekintetbe veszszük, hogy az árlejtéskor minden valószínüség szerint még engedményeket is sikerül elérni. x

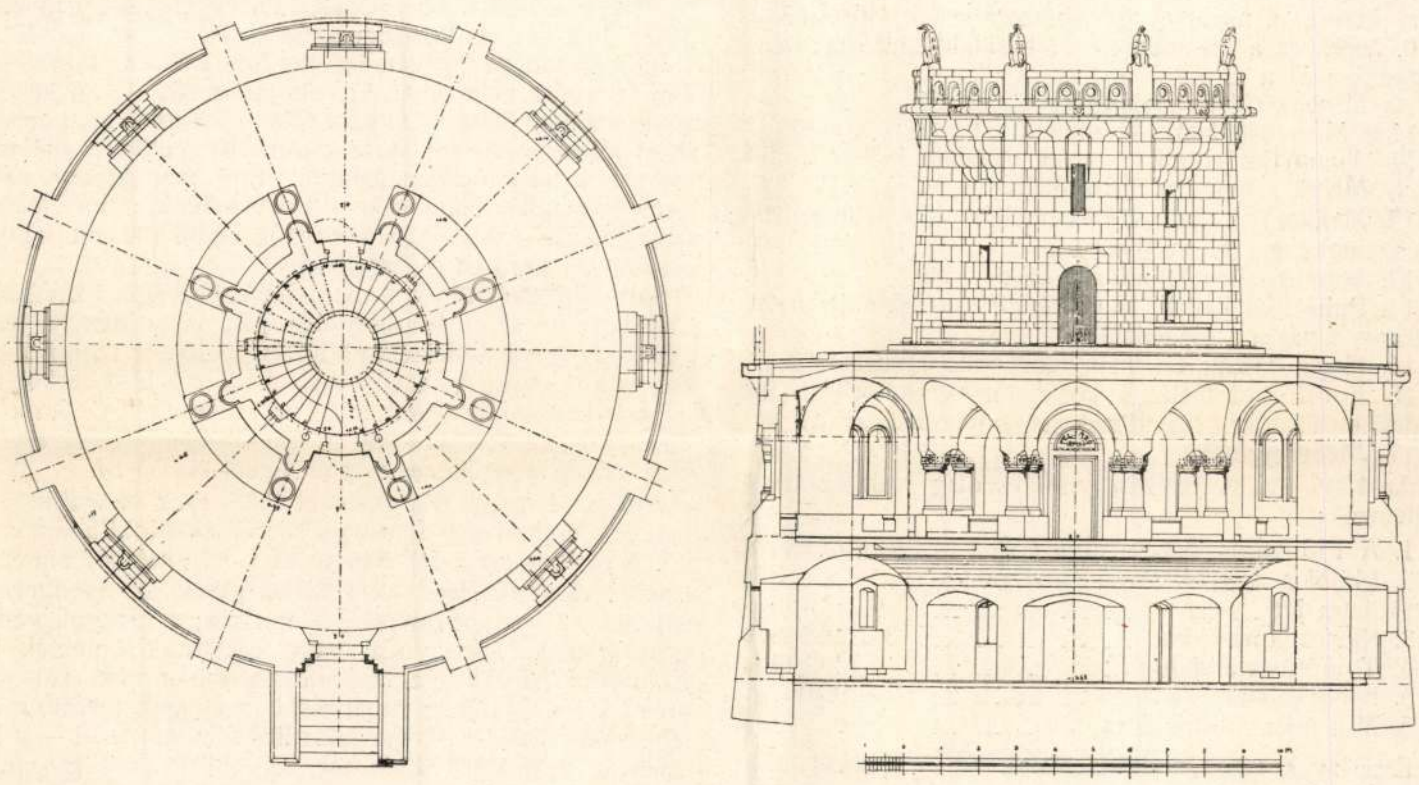

A jánoshegyi kilátó torony.

Német városok utcaburkolatairól.

„Más kárán tanul az okos.“ Ennek a közmondásnak az igazságát Németországban már rég belátták és aszerint cselekesznek; ennek köszönhetik a németek jórészt, hogy a nemzetek versengésében oly biztosan megállják helyüket. A városi útburkolatok ügye is azért áll kedvezően Németországban, mivel ott 5 évenkint 1—1 vaskos füzet jelenik meg, feltüntetve a nagyobb német városok különböző fajta útburkolatait, egységárát, vállalkozóját, a jótállásra vonatkozó szerződési feltételeket és végül — ami a legfontosabb — a szerzett tapasztalatokat.

Sajnos, nálunk Magyarországban az efajta statisztika még ismeretlen, hisz hazánk székesfővárosa utcáinak is csak 1902. év óta vannak törzskönyvei, amelyek az egyes utcák burkolatnemeit, azok kiterjedését, első készítésének és minden további javításoknak a költségeit tüntetik fel, és amelyeknek adatai a változásoknak megfelelően évenkint helyesbíttetnek, azaz nyilvántartatnak. Kívánatos volna, hogy nagyobb vidéki városaink is követnék e jó példát és hasonló kimutatásokat készítenének; ezeket azután igen tanulságos volna összefoglalni és közzétenni.

Addig is, míg ily mű megjelenik, nem tartjuk érdektelennek — fölemlítvén a Budapestre vonatkozó adatokat is — Németországnak legújabb efajta statisztikáját ismertetni, amely — Pinkenburg berlini műszaki tanácsnok

szerkesztésében — nemrég jelent meg és az 1905. évi állapotokat tünteti fel. A statisztika 136 oly német városra terjeszkedik, amelyek mindegyikének 30.000-nél több lakosa van. A kérdő ív a következő kérdéseket tartalmazta:

1. A város által jókarban tartott útburkolaıok összterülete, m^3?
2*a)* Épszögű kőburkolat zúzott kő- vagy bétonalapon, m^2?
2*b)* Épszögű kőburkolat kavicsalapon, m^2?
2*c)* Tömörített aszfaltburkolat, m^2?
2*d)* Faburkolat, m^2?
3. Minő másfajta burkolat van, m^2?
4. A kövezet minő: kocka vagy fejkő, a sorok az úttengelyre merőlegesek vagy nem, a kövek mekkorák, a hézagokat mivel töltik meg?
5. Mely bányákból és mely országokból származnak a végleges útburkolásokra fölhasznált kövek?
6. Mibe kerül 1 m^2 kövezett: *a)* alap nélkül; *b)* alappal?
7. Hány évre terjed a kövezet szerződéses jótállási ideje: *a)* az ingyenes; *b)* a díjas?
8*a)* Az aszfaltburkolatokat mely vállalatok készítették?
b) Mennyi jut ebből mindegyik vállalatra?
c) Melyek a nyersanyagok beszerzésének forrásai?
9. Mekkora a szerződéses jótállási idő aszfaltra: *a*) az ingyenes; *b)* a díjas?
10. Mibe kerül az aszfaltburkolat m^2-e?
11*a)* Mely vállalatok készítették a faburkolatokat?
b) Mennyi jut ebből az egyes vállalatokra?
c) Melyek a beszerző források?
12. Mekkora a szerződéses jótállási idő faburkolatra: *a)* az ingyenes; *b)* a díjas?
13. Mibe kerül a faburkolat m^2-e?
14. Puhafából készült faburkolat létesítésekor hasznosíttattak-e a párisi tapasztalatok?
15. Hogy készült a keményfából való faburkolat?
16. Egyéb tudományos közlemények, melyek átalános érdekűek és főként az útburkolatokra vonatkoznak?
17. Megjegyzések.

Az 1905. évi statisztikára vonatkozólag ezek az adatok jellemzők:

1. A 136 város összes útburkolata ...	*94,892.853* m^2
2. Ebből a szilárd alapú épszögű kőburkolatra jut	9,258.139 „
3. Kavicsalapra rakott	34,328.795 „
4. Tömörített aszfaltra	5,345.129 „
5. Faburkolatra	396.007 „
6. Más fajta útburkolatra	45,564.783 „

Eszerint az összes útburkolatok 9%-a szilárd alapú kövezet, 36%-a kavicsalapú kövezet, 6% a aszfalt és csupán 0·4% faburkolat. Az egyéb fajta útburkolatok területe együtt 48%. Ezek közt a makadam dominál 34,336.643 m^2-rel, az összterület 36%-a.

Ezzel szemben Budapest összes útburkolata 1905-ben 4,621.000 m^2 volt, ebből gránit vagy bazalt kockakőburkolat 532.000 m^2 (az összterület 11%-a), trachytkockakőburkolat 1,609.000 m^2 (az összterület 34%-a), tömörített aszfalt 48.000 m^2 (1%), faburkolat 96,000 m^2 (2%), a többi burkolat területe 2,336.000 m^2 (51%), ebből 5% keramit, 5% öntött aszfalt, a többi makadam.

Ha ez adatokat a német városokéval összehasonlítjuk, a legszembetünőbb a tömörített aszfaltburkolat területében az eltérés: nálunk 1%, amott 6%-a az összterületnek. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy 5% öntött aszfaltburkolatunk van, melyet a németek csak gyalogutakon alkalmaznak. Nálunk azonban az efajta aszfalt a nem túlságos nagyforgalmú útvonalakon igen jó bevált, ehhez járul még, hogy olcsóbb mint a tömörített, és hogy nyersanyaga hazai termék. Faburkolatunk viszonylagos területe jóval nagyobb mint Németországban, t. i. 1% a 0·4%-kal szemben. Megjegyezzük azonban, hogy mi kizárólag puhafát használunk, t. i. fenyőfát, a német faburkolatok 17%-a pedig keményfa, t. i. az ausztráliai tallowood, amely állítólag elég jól bevált, de meglehetős drága és a jókarban tartása is igen sokba kerül (Budapest is kísérletezett vele: eredmény nélkül).

Ha a különböző másfajta burkolatok elterjedtségét vizsgáljuk, azt látjuk, hogy ha a makadamot nem tekintjük, a salak- és kiskőburkolatok azok, amelyeket a németek nagy előszeretettel alkalmaznak. Ez utóbbi Budapesten sem ismeretlen, hisz már 1904-ben készült bazaltból kiskőpróbaburkolat az Aréna-úton, amely egészen jól bevált, miért is „a kiskövek a főváros külső részeiben, de csakis ott, ahol a burkolat alapzatra, vagy régi makadam-utakra fektethető, versenyképesek" (tanácsi határozat). Kívánatos volna, hogy a kiskőburkolat ezek után nálunk is tért hódítana; az állam és vidéki városaink némelyike már kezdi is alkalmazni. Ez így készül: a régi makadamra vagy pedig jó alapra 3—4 *cm* vastag kvarchomokágyat terítünk szét, ebbe a kis kockaköveket elhelyezvén, lesulykoljuk. Azután a hézagokat tiszta kvarchomokkal beiszapoljuk. A köveknek legalább egy sima felülete legyen, amely lap 8—10 *cm* széles, 8—10 *cm* hosszú és az alsó lap területe legalább $^4/_5$-e legyen a felső lapnak; a kövek mélysége pedig 7—9 *cm*.

Németországban a régi makadam egyenetlenségeit rendesen 1:9 keverésű bétonnal töltik ki, a kész kiskőburkolat hézagait pedig cementlével öntik ki és csak 8—14 nap leforgása után adják át a forgalomnak. Az így készült kövezetet igen dícsérik, mivel kevésbbé zajos és igen olcsón lehet jókarban tartani. A kiskőburkolat főelőnye átalában olcsósága, ha a makadamalapot, mint már készen lévőt nem számítjuk, akkor m^2-e — úgy nálunk, mint Németországban — 6·5—7·00 koronába kerül. (10 *cm* bétonalapon két koronával drágább.)

Salakkőből készült burkolatok Németországban kevésbbé forgalmas utcákon állítólag elég jók, különösen ha nem váltak utólagos csőfektetések szükségesssé, ez utóbbi esetben t. i. vagy ha valamely más okból is a kész burkolatot fel kell bontani, az anyagkészlet egy része szétrepedezik és újra való bekövezéskor már nem használható fel. Aránylag elég olcsó, m^2-e 20 *cm* alapon 11·00—12·00 *M*.

Ami az épszögű burkolatokat illeti, ezek Németországban rendesen kisebb kövekből készülnek mint Budapesten, t. i. nem $^{18}/_{18}$ *cm* a fej, hanem csak $^{16}/_{16}$ *cm*, sőt ennél is kisebb. A sorok leginkább merőlegesek az úttengelyre, nálunk a 2 irány 45°-ú szögletet alkot; a hézagok pedig igen gyakran kátránynyal vagy cementtel öntetnek ki. Ez utóbbit nálunk megkísérelték, azonban nem vált be, mivel a burkolat nem rugalmas, hanem igen merev, esetleges felbontáskor — mit kikerülni sohasem lehet — a kiöntés a felszakítást igen megnehezíti és sok kő megy tönkre. Ezért a cementkiöntést Budapest teljesen elhagyta.

A burkolatok készítése Németországban átalában többe kerül mint Budapesten; ennek okát abban leljük, hogy a német birodalom a nyersanyagok dolgában a legtöbbször még mindig a külföldre szorul, mi pedig már majdnem mindig hazai — tehát olcsóbb — termékeket használhatunk fel. Igy Németország északi része a gránitot Svédországból és Belgiumból viteti, mi pedig 10 év óta a magyar bazaltbányák kitűnő köveivel burkoljuk útvonalainkat. A munkabér is nagyobb Németországban mint nálunk; ugyanis 1 m^2 gránitkockakövezet zúzott kőalapon anyaggal és munkabérrel együtt Berlinben 28 koronába kerül, Budapesten pedig csak 21 k.-ba.

A tömörített aszfaltburkolatok ára körülbelül ugyanaz: 14—15 k. Nagyobb a különbség faburkolatra, Budapesten eddig a szokásos 10 *cm* magas fenyőfakocka-burkolat 14 k.-ba került, de újabban erősen drágul; Németországban 19—20 k.-ba; az ausztráliai keményfa — tallowood — pedig 23 k.-ba; sőt 13 *cm* magas kockával 34 k.-ba. Ez utóbbit ezért leginkább csak a villamos vasút sinei mellett alkalmazzák aszfalttal burkolt utcákban. Erre nézve újabban a budapesti Hold-utcában tettek kísérleteket, azonban ezek nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket.

Föltűnően kicsi Németországban a szerződéses jótállási idő: kövezésekre csak 1—2 év; Budapesten rendesen 6 év;

T. Mátyás:

Mellig, négynyolczad balra. Fején sapka van virágokkal, haja hosszú s arcza s bajusza leberetvált. Bő palástjának lehajtott gallérjá prém. Felirata a kép felett:

„Matthias Hunniades Rex Hung."

fölül balra: „No 11"
jobbra: „Parte III.
pag. 13."
s a kép alatt két sorban:
„Deprimitur, non opprimitur, in noxia virtus.
Rex moritur: regis captivus regna potitur"
s legalól jobbra: „J.C. Klupffel sc: Nur:"

Rézmetszet, méretei a von alkeretnek 13: 9.4 Mi

Metszette: Klupffel J. C.

Ltsz. 1643.

Klupffel J. C

läsd
z

Perlajst 7 l.

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Klupffel J. C.

11070

Ulászló.

Mellig, kissé balrafordultan és koronaval van abrazolva.
Felirata fölül:

WLADISLAUS REX BOHEM ET HUNGAR.

alól: Pacis amor celebri redimit mihi tempora lauro:
Constabilit Pietas geminum, & patientia regnum.
a sarokban balról: No 16
jobbról: Parte III
pag 121
legalól jobbra: J. C: Klupffel sc:

Rm., mér. a vk. 12.8:9.2 cm.

Szn. 26-907
544-907-21

Klupaty Antal Kassa sz. kir. város ujg. ejszítéz mérnöke
s 1848/49. iki honvéd táb. kari őrnagyse
† Kassán 1879 márc. 7. 63 éve

Mihalik Sándor dr
közlése

kiadás jogát megszerezni. Biz-
ar közönség ezt a diszes köny-
agy mértékben fog elterjedni.

ik meg, 16 füzet-
es. **60 fillér.**

ésben. Előfizethetni úgy füze-
nkára egyszerre.

aner F. és Fiai)

könyvkereskedése

rássy-út 21-ik szám alatt.

nd a 16 füzet diszes boritékban.

.....könyvkereskedőnél
n
TI FÉNYKÉPEKBEN«
n, egy füzet ára 60 fillér.
.....az egész kötelet.
.....
aláirás.
könyvkereskedésnek megküldeni.

Klůsch Mart

ácsm.
Berethalom

ev. templom 1792

le Salzer

4721.

Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Klussberch Martin és Georg

irod

Kszg 140. l

és

RMc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 III/ 20

NÉPSZAVA

Kluták István

1021

Kluták István: Télvége

James Schlesinger amerikai hadügyminiszter, aki a SALT-megállapodásokkal nem érintett területeken szeretné kiterjeszteni a nukleáris fegyverkezést...

Egyébként értheteilennek tűnik, hogy Schlesinger — egyszerűen figyelmen kívül hagyva a múlt év végi vlagyivosztoki csúcstalálkozón, a tárgyaló hadászati rakéta-atom-

az eny
érdekel
nagytől
nekelőt
keznek
nukelái
maszto
atomfe
lektív
helyzeti

A
avagy a megelőző atomcsapásokat feltételező koncepció hívei — miközben keresik-kutatják *a világban kialakult új erőviszonyokhoz való alkalmazkodás útjait-módjait — mindenképpen szeretnék fenntartani a nukleáris fegyveres konfliktus lehetőségét.* Mivel egy ilyen konfliktus — kivált az általános rakéta-atomháború — az öngyilkosság kockázatát is magában rejti, a *„kor-*

gyéb
puszezek
még a
elő-
ik is,
ilyen
lásu-
zárt-
tech-
tsem

érte el csúcspontját.

Nem tarthatjuk véletlennek, hogy *L. I. Brezsnyev* legutóbbi választási beszédében külön felhívta a figyelmet *az atomfegyvernél is rettenetesebb hatású eszközök létrehozásának lehetőségére, az előállításuk megakadályozását kimondó nemzetközi egyezmény szükségességére.* A Schlesinger nevével fémjelzett „új" doktrína *még inkább*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 AUG 2
NÉPSZAVA

Kluták István

1021

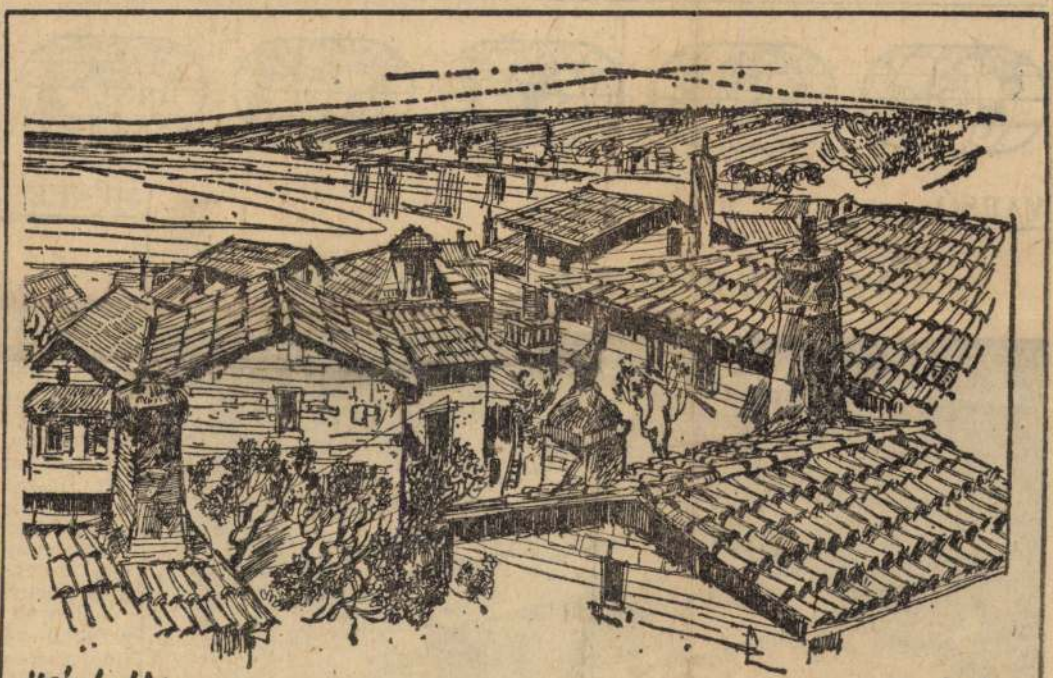

Kluták István: Háztetők

VARSÓ

Gyermekegészségügyi központ

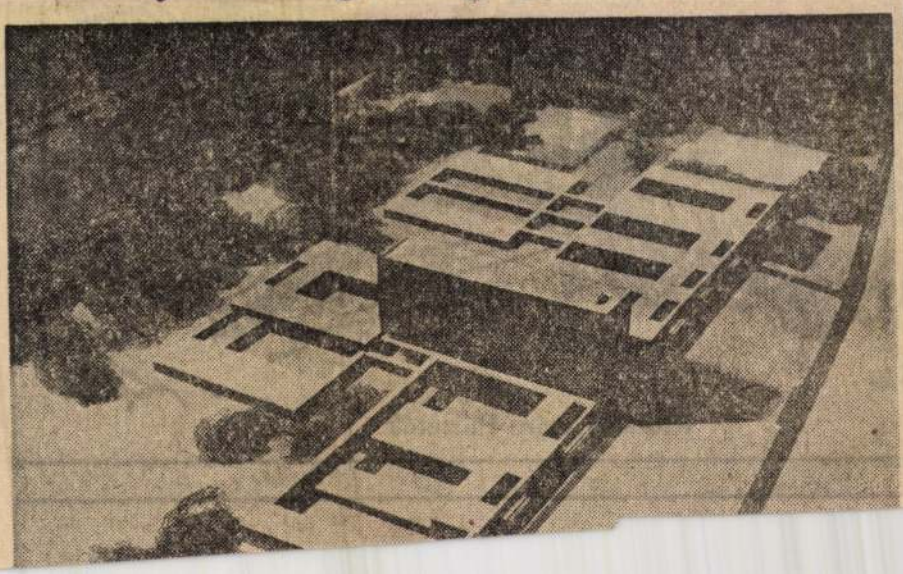

MÜNCHEN

Július elsej
el hivatalát
Európa Rádió
badság Rádió
61 éves am
Mickelson. E
beszédében
megnyugtatni
jait, hiszen
ideges és bizon
gulat fogadja.
megnyugtatás
tett szentelt
gyobb jelentős
A tények ug
zatlanul vészj
lius elsején c
ember lépett
son, a főnök.
ben ugyaneze
több mint szá
sának adta ki
könyvet a két

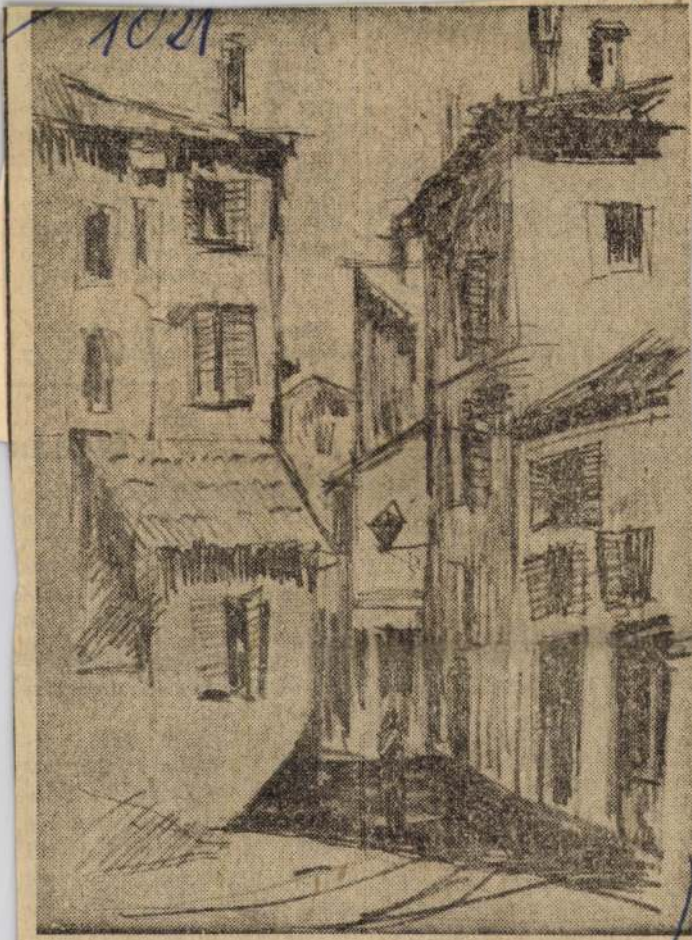

Kluták István: Sikátor

éretet tettek olvasóinknak,
gy az első szállítmányból
égítik igényét.

Kétszeres

Több mint fé
őttünk Kakas Istv
Bacsó Béla út 34.)
oblémája: az 1972-
lt propán-bután gá
elromlott A javítá
csere ügyében a VA
GÁZ-ra hárította a
get, de határozott int
ak a napokban törté
di tanács értesítése sz
vítás elhúzódásának o
trészhiány volt. Mire azo
n a nyomásrugót beszerez-
k, a készülékben újabb hibát
láltak, amelyet az ózdi ta-
ács sürgetésére a napokban
egjavítottak.

Ismét szól a magnó

BRG M 40 típusú 4 sávos
agnetofont kapott szüleitől
ái László (Kisvárda, Besse-
ei u. 6.) szakmunkástanuló.
készülékkel elégedett volt,
onban a törlőfej egy idő után
nkrement, s több mint egy
e nem tudja pótolni. A Gel-
— kevéssel a bejelentés
án — olvasónk magnetofon-
kifogástalan, működőképes
apotban átadta.

A Komáromi Kőolajipari Vállalat jó kapcsolatot tart fenn a czechowiczei Rafinéria Nafty vállalattal. A többi között megállapodtak a dolgozók csereüdültetésében. Ennek köszönhető, hogy két felejthetetlen hetet töltöttem Lengyelországban negyven munkatárssammal együtt.

Tudtuk, hogy a második világháború tetemes károkat okozott az országnak, s mérhetetlen áldozatot követelt a néptől. Ma hatalmas, korszerű gyárak, új városok, szebbnél szebb üdülőtelepek jelzik barátaink sikeres újjáépítő munkáját. Különösen meghatott a

1975 OKT 4
Népszava
MAGYAR POSTA
BUDAPEST, IX., Üllői út
Telefon: 138-068, 337-148, 340-226
SAJTÓELŐ

Kluták István

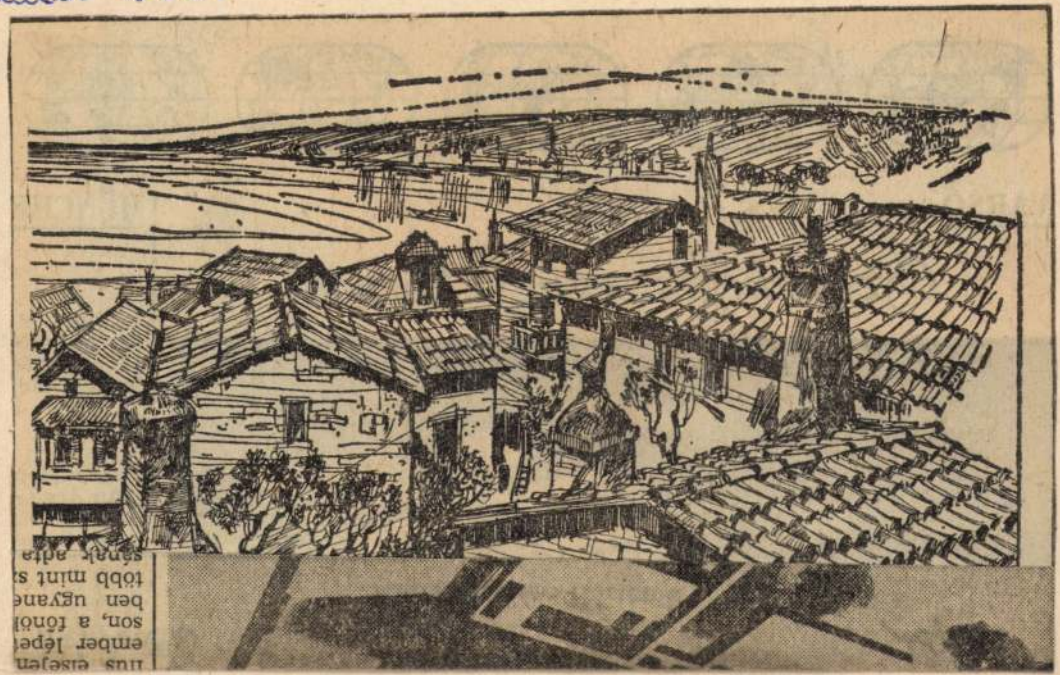

Népszava, 1975. aug. 2. 103. erf. 180 sz. 7 p.

Kluták István

Kluták István: Télvége

Népnava, 1975. júl. 20. 103. enf. 169 n. Sp.

KLUTÁK ISTVÁN

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 MÁR

NÉPSZAVA 8

1071.

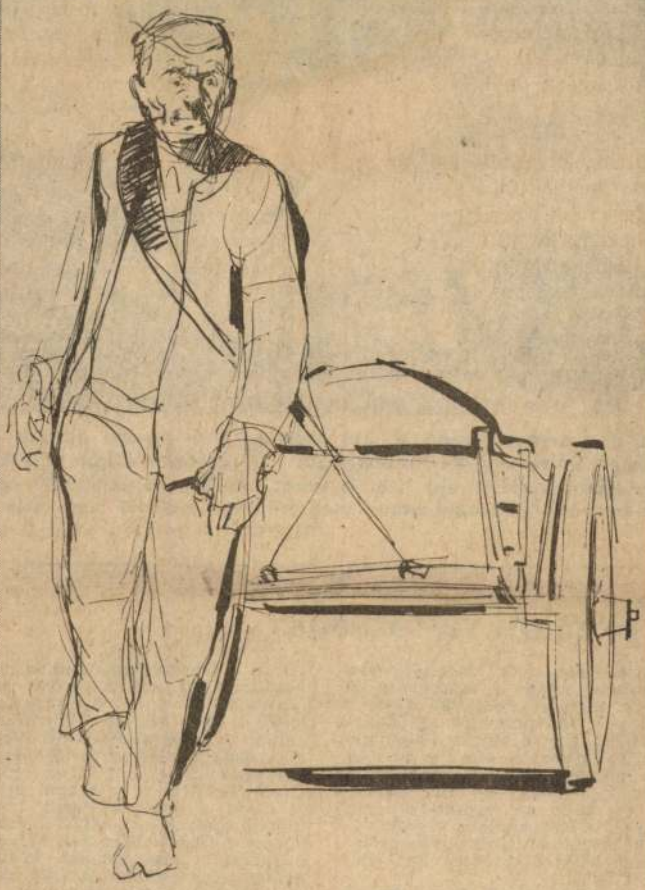

Kluták István **TEHERHORDÓ**

munista m
ló személy
születésén
ja alkalmá

Vasúti szerencsétlenség történt március 7-re virradó éjszaka a Német Szövetségi Köztársaságban: Tauberfeld bajor városka közelében kisiklott egy személyvonat, miután összeütközött egy tehervonattal. Huszonhárman megsérültek, haláleset nem történt

TELEFOTÓ – MTI Külföldi Képszolgálat

Forgalmi változások

Felsővezeték- és vágányjavítási munkák miatt a március 9-ről 10-re virradó éjjel 22 órától 3 óráig a Moszkva tér és Lágymányos, illetve Móricz Zsigmond körtér között a 4-es, a 6-os és az éjszakai 6-os jelzésű villamosok helyett és éjjel 0.40-től 3 óra 50-ig az Újpest-Forgalmi telep és Rákospalota végállomások között az 55-ös éjszakai járatok helyett autóbuszokat közlekedtet.

A március 10-ről 11-re virradó éjjel 1 óra 20-tól 3 óra 40-ig a Moszkva tér és Etele tér között a 49-es éjszakai villamosjáratok helyett; március 12-én és 13-án 8 óra 30-tól 14 óráig a Török Flóris utca, Nagy Sándor utca kereszteződés és a Pacsirta-telep végállomások között a 31-es, az 52-es villamosok helyett; március 12-től 13-ra virradó éjjel 0 óra 45-től 3 óra 50-ig a Moszkva tér és a Móricz Zsigmond körtér végállomások között a 6-os éjszakai villamosok helyett; 0 óra 50-től 3 óra 50-ig az Újpest-Forgalmi telep és a Marx tér végállomások között az 55-ös éjszakai villamosok helyett; a március 13-ról 14-re virradó éjjel 22 órától 4 óráig a Varga Jenő tér és Nagytétény végállomások között a 43-as villamosok helyett ugyancsak autóbuszokat közlekedtet. Az autóbuszok villamosviteldíjjal vehetők igénybe.

Március 8-án, vasárnap, egész napon át a szentendrei HÉV-vonalán mindkét irányban, vagyis Budapest—Szentendre és Szentendre—Budapest között 20 percenként közlekednek a szerelvények vágányjavítás miatt. A Batthyány térről minden óra 01, 21, 41 percben, Szentendréről minden óra 02, 22, 42 percben indulnak vonatok.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 ÁPR 28

Népszava

Kluták István

1021

Kluták István: Tavasz

Cipészműhely az utcán Loméban

függetlenség levegőjét árasztják. Az ország függetlensége csupán néhány évre nyúlik

színvonala a betegségek terjedését segítik. Biztató ugyanakkor, hogy a nagyobb telepü-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 JUN 7
Kluták István
Népszava

1021

Kluták István: Folyópart

— Jönnek és mennek — nyugtá
zuk: reménykedünk.

Kisoroszi. A szél szelídül, de a fe
hők beterítik az eget. Átbukdács
luhk a falun, s már lenn is vagyun
a Dunánál, hol ősfák közt Közé
Európa legszebb táborhelye vár.
nepehupás dűlőúton — hiába a le
óvatosabb hajtás — akkorákat döcc
nünk, hogy tengelytöréstől lehet fé
ni. A partoldalban máris megjelen
az első sátorfalu. Színes sátorcsodá
egymás hátán, összkomfor's fo
nák, beépített mosdó, cifra tera-
szok, több helyiséges kényelem, a
gazdagság vására; bár tavaly hival-
kodóbbnak éreztük mindezt. Az em-
ber megszokja? Vagy egy kicsit ma-
ga is közelít hozzájuk? Bár azt, hogy
spárgát húznak — fák közt, vala-
miféle jelképes kerítésül — ezt még
mindig képtelenek vagyunk termé-
szetesnek venni. Ott vannak az autók
is a sátorfalu legszebb pázsitján, a
kihúzott spárgák közt. Tavaly még ez

ahová hol innen, hol onnan be-be-
pillant a nap, de sohase tűz bírhatat-
lanul, kivált a sátorra nem. Fák és
bokrok mutatják birodalmunk ter-
mészetes határait, meg észak felől —
a dühösebb szelektől védelmezőn —
a partfal, a part magasabbik tera-
szának szakadékos agyagfala, mely
magasabbik terasz a dűlőúttól szegé-
lyezetten, meg a víz kéretlen látoga-
tásaitól is megkímélve, tágas pázsit-
jaival az autós népek kedvelt tábor-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 MÁJ 24

Népszava

Kluták István

én fájdalomra már nem ébredek.

1024

Kluták István: Dombok

tóig is annyira a mennyire e
szült, de akkor még nem közle
tek a vonatok rendesen azon a
nalon, a mely Krasznojarszkot
kuckkal összeköti, bár a sínek
jesen le voltak rakva."

Zichy Jenő (1837—1906) max
lis célt tűzött maga elé, hogy
fürkéssze és összegyűjtse mindazo-
kat a nyelvi, történelmi, régészeti,
embertani és néprajzi nyomokat,
melyek összefüggésükben a magyar-
ság oroszföldi vándorlásának útját
jelzik."

Ennek megvalósításához három expedíció kevés volt, de ahhoz elegendő, hogy bekerüljön a magyar felfedezéstörténet emlékezetes eseményei közé. Nem tudott olyan eredményeket elérni, mint húsz évvel korábban a Széchenyi—Lóczy expedíció, de vitathatatlanul hasznos munkát végzett. Mielőtt megis-

Külön-külön programtervezetet
tőlük és úgy határozott, hogy az expedíció tifliszi találkozóján, 1898. április 1-én, a tervezeteket összeegyezteti, beleegyezik abba, hogy a munkatársak egyéni utakra is vállalkozhassanak, s a végleges programot elkészíti."

Az összezsugorodott út is óriási területet ölelt fel: Tbiliszi—Baku—Asztrahány—Szaratov—Tyumen (ki gondolta volna akkor, hogy itt találják a világ egyik legnagyobb kőolajvidékét!?) —Omszk—Tomszk—Irkutszk—Ugra (Ulánbátor) —Pe-

Kluták István

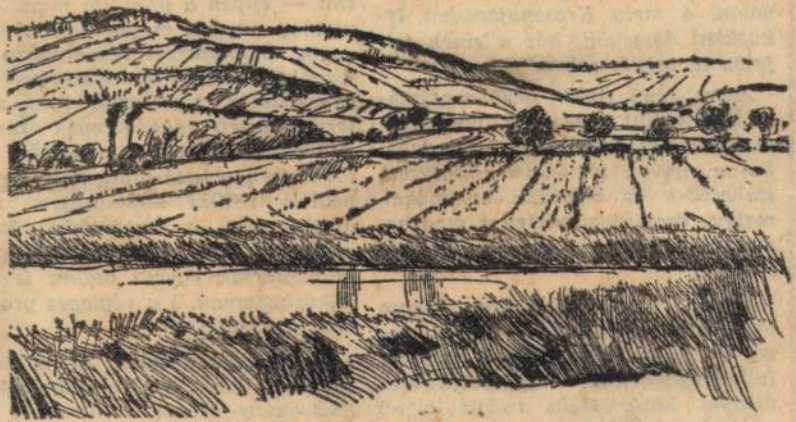

Kluták István: Dombok

Néprana, 1975. máj. 24.

103. erf. 120 n.

7 p.

Kluták István

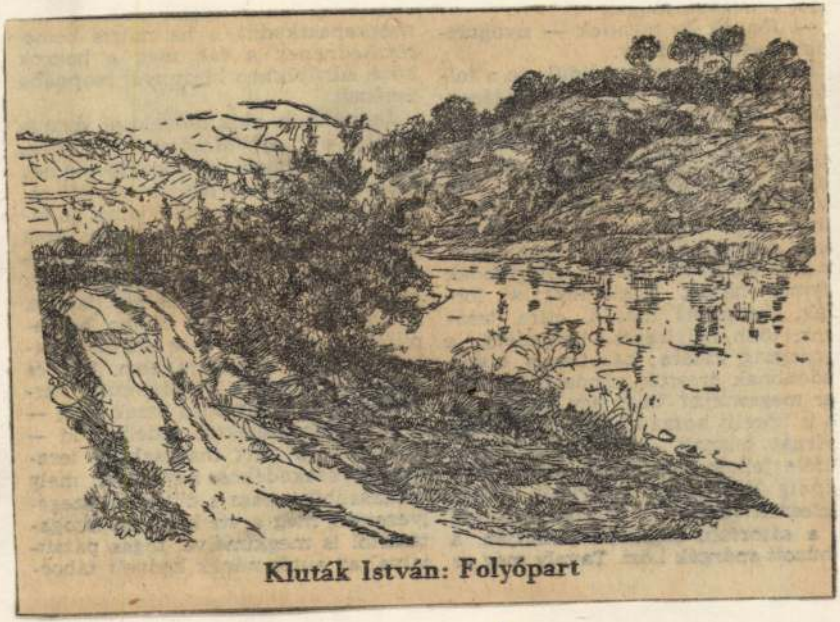

Kluták István: Folyópart

Népszava, 1975. jún. 7.

103. erf. 132 sz.

5 p.

Kluták István

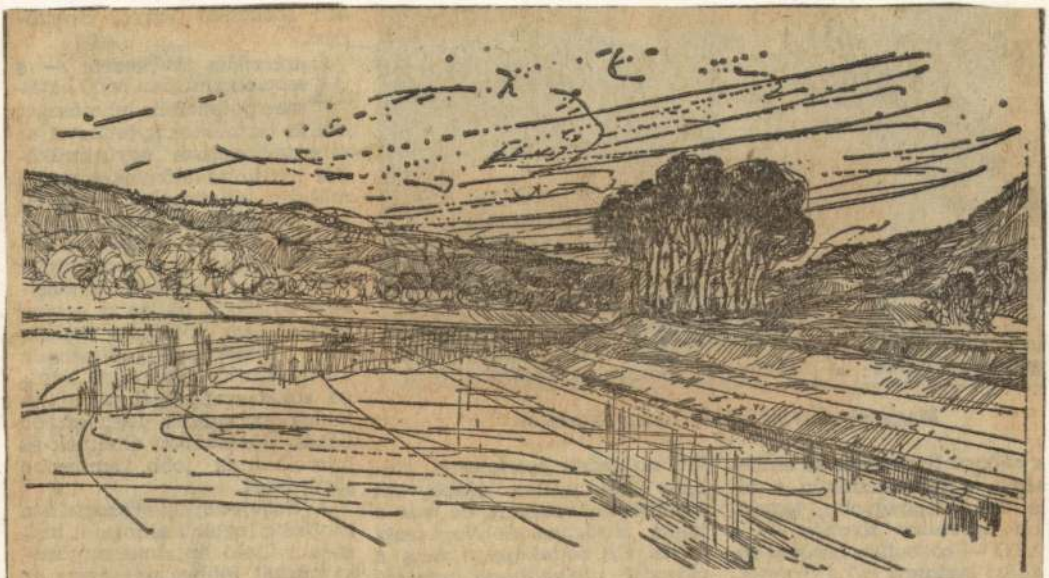

Kluták István: Folyópart

Népszava, 1975. máj. 11.

103. erf. 109 n.

8 r.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 APR 20

Népszava

Kluták István
1021

1974. április 20.

Kluták István: Tanulmány

SZEP SZ

KULTÚRA * TÁRSADALOMTUDOMÁN * IROL

Csák Gyula

Erkölcsi norma

Néhány évvel ezelőtt az a — talán bizarr — gondolatom támadt, hogy utána kellene néznem: milyen most Magyarországon a vallásos hagyományokon nyugvó lelki élet. Amióta ugyanis létrejött az állam és az egyház közötti megegyezés — minderről vajmi keveset tudunk. Valamilyen furcsa tartózkodás, szemérmes homály burkolja az egyházak létét és tevékenységét. Legfeljebb a csúcsok érintkezéseiről hallhatunk olykor, rendszerint békedemonstrációk alkalmával — egyébként azonban kölcsönös tapintat jellemzi a két, homlokegyenest ellenkező világnézet országos képviselőinek magatartását.

Ez rendben is volna, hiszen az állam és az egyházak közötti megállapodás éppen arra irányul, hogy beilleszkedjenek az egyházak a szocialista társadalom kereteibe, s a békés együttműködés jegyében munkálkodnak, de felizgatta képzeletemet, hogy miképpen zajlik ez a mindennapok gyakorlatában? Ennél messze jobban érdekelt azonban, hogy mit eredményez a szabad vallásgyakorlat kinyilvánítása, sőt: védelme az ateista alapon álló társadalomban? Egyszóval nem az fúrdalt, hogy miképpen fungál az állam és az egyház hivatalos kapcsolata, hanem elsősorban az a jelenség, amely ennek a kapcsolatnak a nyomán keletkezett. Milyen hatással van ez az emberek lelki, szellemi életére, következésként: milyenné formálódott az utóbbi években nálunk a lelki-szellemi élet?

Kezdetben csak a református egyházi hatások befolyásának vizsgálatára szorítkoztam. Volt egy időszak, amikor református egyházi ösztöndíjat élveztem, s abban az időben terep, ezért semmit ne kapkodjak el. Abban állapodtunk meg, hogy széjjelnézek, aztán megbeszéljük észrevételeimet.

Ámde erre — sajnos — nem került sor, mert időközben Erdei Ferenc meghalt. Az igazsághoz tartozik azonban, hogy nemcsak az ő okosan fegyelmező bátorítása híján maradt félbe a tervezett tanulmányféle anyagának gyűjtése, hanem saját lustaságom, szétszórtságom és kényszerszülte kapkodó munkastílusom okán is. Talán eljutok egyszer oda, hogy kiegészül csonka adattáram. Annyit azonban mégis összeszedtem, amennyinek summáját érdemesnek tartom máris közreadni, ha csak néhány bekezdésben is.

Sok tárgyi tényt ismertem meg, sok különösséget, amelyek leírását azonban mellőzhetőnek érzem. Inkább az elbeszélő műfajokba tartozónak tekintem a termelőszövetkezetekben dolgozó parasztokat, vagy az olyan termelőszövetkezeti közgyű. lés jegyzőkönyvét, amely egyik pontjában leszögezi, hogy a tagság a szö vetkezet egész kulturális alapra szán pénzét a helyi templom javítására ajánlotta fel .. Tudok olyan tsz-ről ahol nemhogy tiltanák a vallás szekta helyi csoportjának működésé hanem inkább támogatják, mert szekta előírásai közé tartozik a fe gyelmezett munkavégzés, a rende zett magánélet... Ugyanide soro nám a titokban rendezett keresztelő ket, s a kettős — állami és egyhá — temetéseket.

Mindezek persze igen beszédes, a emberi jellem és létezésmód soksz nűségéről, gazdagságáról árulkod históriák, amelyek bőséggel kínálna tűnődni valókat — az itt vállalt, tá

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

74 SEP 14

(Népszava)

Kluták György

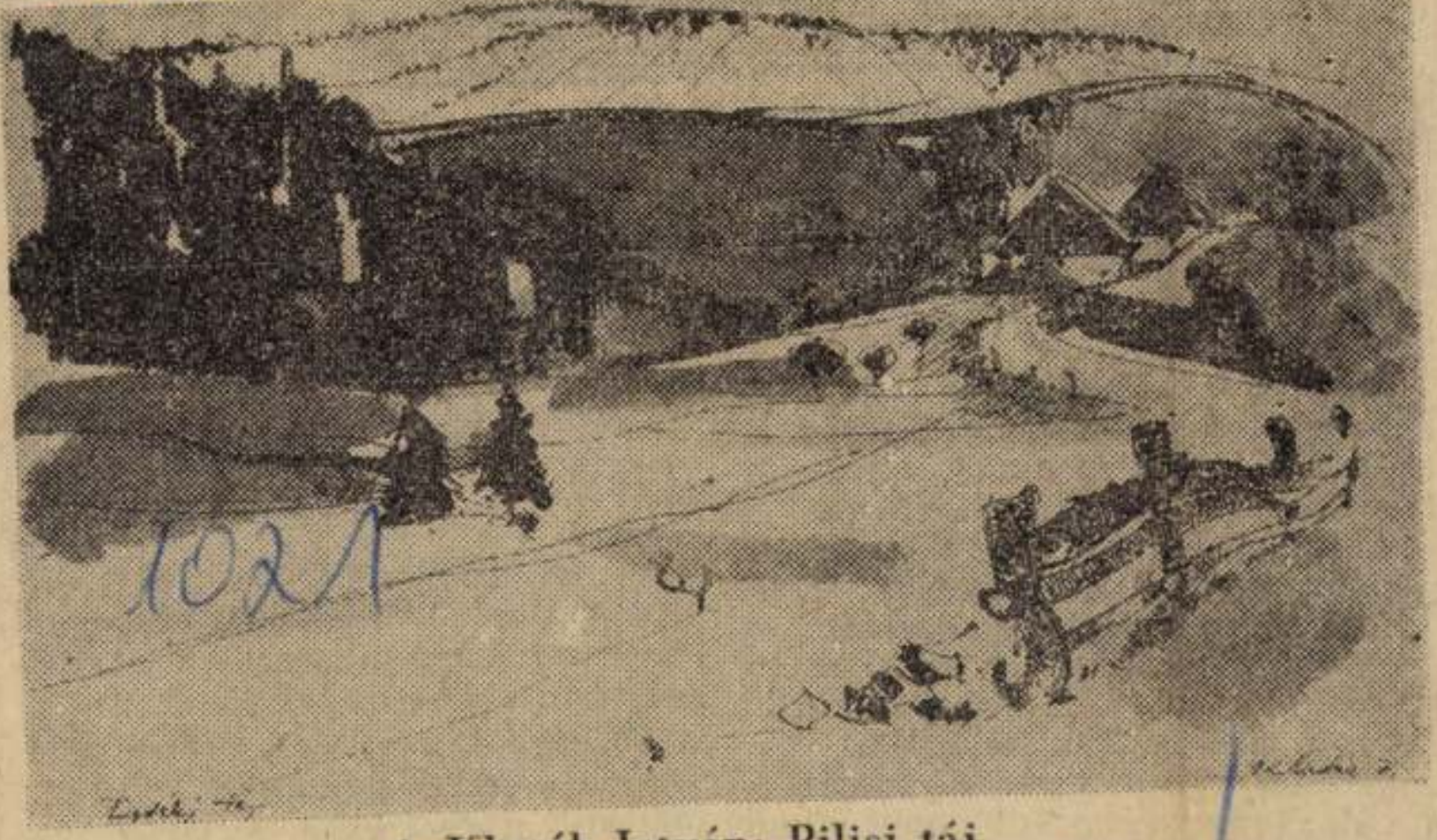

1021

Kluták István: Piliisi táj

5. Engem cáfolandó a lap,
gára hivatkozik a *Petárdában*
zem: „Valóban közöltünk egy
lógot... Kästnernek akadt eg
gyar követője (epigonja): A
Károly, s hogy követőnek (e
nak) kitűnő volt." Eme utóla
luselemzés szerint valóban n
kem van igazam. De hadd i
most szóról szóra én az ered
veget:

Kästner „Világhírű volt,
gyarországon különösen világhírű...
kitűnő követője is akadt a magyar
irodalomban. Aszlányi Károly..."

A kitűnő követő semmiképp sem azonos az epigon szó pejoratív értelmével. A lap stílusművészeinek ezt nem kell magyaráznom. De még inkább nem azonos, ha az egy dicsérőméltató nekrológban fordul elő.

Például, mondjuk, ha a „világhírű, de Magyarországon különösen világhírű" Petőfiről írunk méltatást, nem

szettudományi karon magyar-német szakos tanárképzős. Egyetemi tanulmányai alatt az Eötvös-kollégium tagja. 1904—1907-ig többször járt külföldön: Bayreuth, Salzburg München, Párizs. Közben megkezdi a népdalgyűjtést is Magyarországon.

1907-ben kinevezik a Zeneakadémia zeneszerzés-tanárának. 1910-ben volt első szerzői estje. A Tanácsköztársaság idején a zenei direktórium

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 NOV 23
Népszava
Kluták István

1021

Kluták István: Magányos fa

Pataki Béla Pál

HÍRES MAGYAI

2. Egy költő a

Ahogy az elmúlt két évtizedben tanúi lehettünk annak a robbanásszerű változásnak, amely a földhöz láncolt embert kiemelte a kozmoszba, új lehetőségeket adva kezébe és megnövekedett felelősséget ruházva rá, a maga korában a XV. század végén hasonló változást idézett elő az a tudat, hogy bolygónk nem sík abrosz, hanem nagyon is sok talányt rejtő óriás gömb.

Kolumbus Kristófnak — aki elsősorban tengerész volt — tíz évig kellett kilincselnie, hogy merész elgondolása támogatásra találjon. Pedig már megbízhatóbban megrajzolt térképek, fejlettebb műszerek segítették terve megvalósításában. Amikor 1492 nyarán a három parányi lélekvesztő, szedett-vedett legénységével elindult, senki sem sejtette, hogy az ismeretek gyorsan táguló kapuján új szokások, addig nem látott termékek érkeznek vissza a kontinensre.

Éppen harminc évvel később a portugál Magalhaes (Magellan) expedíciója először hajózta körül a Földet, bebizonyítva a hihetetlent: ezrek és milliók egy óriási golyón élnek. Ennek a merész vállalkozásnak a megismertetésében egy magyar humanista tudós is részt vállalt. *Maximilianus Transsylvanus* (Erdélyi Miksa) nem volt tagja Magalhaes expedíciójának, de a művelt író hitelesen örökítette meg ennek az útnak örömeit és gondjait. *Maximilianus Transsylvanus* krónikájának — 1522-ben jelent meg — akkora sikere volt, hogy még 1523-ban kétszer kiadták.

A nagy földrajzi felfedezések mellett a két másik történelmi folyamat, a reneszánsz győzelme és a reformáció megindulása tovább lazította az emberiség kötöttségét, szellemi és gazdasági vonatkozásban egyaránt. A derengő sejtelmek előbb legendás felfedezéseknek adták át helyüket, majd egyre nőtt a mohó gazdagodás vágya — egyének és államok részéről egyaránt.

A spanyol—portugál vállalkozások sikerén felbuzdulva az angolok, a franciák és a hollandok is felszerelték hajóikat, hogy ne maradjanak le a nagy versenyfutásban. Ők azonaki megismertette I. Erzsébet királynő hívével, *Sir Humphrey Gilbert*-tel. Irodalmi tevékenysége, kezdődő költői hírneve miatt krónikásnak választották be Gilbert expedíciójába. Előtte egy évvel — természetesen a kor szokásainak megfelelően latinul — megírta hosszabb költői alkotását, a *De Navigatione*-t. A Hajózásról készült mű valóságos programvers a tervezett expedíció érdekében. Másik ismertebb versében, a *Hálaadó Ének*-ben a 104-ik zsoltár tartalmát mondta el, saját szavaival.

Az expedíció baljós előjelekkel indult. Gilbert egy korábbi vállalkozásán nem jutott el Amerikáig, most pedig az újabb öt vitorlás közül az egyik legénysége, alighogy kihajózott Southampton kikötőjéből, megszökött. De nem sok jót ígért az előzőleg kalóz- és kereskedőhajókon szolgált legénység viselkedése sem.

A három hétre tervezett út, több mint hét hétig tartott! A bajt még fokozta, hogy eredetileg sem rakodtak meg szükséges mennyiségű élelemmel és ruházattal. Végül is 1583. augusztus 3-án kikötöttek a barátságtalan éghajlatú Új-Fundlandon. Meglepetésükre szép számú portugál és spanyol hajóval találkoztak.

Alig időztek néhány napot ezen a távoli tájon, *Budai Parmenius István* megírta beszámolóját *Richard Hakluyt*-hoz, ahhoz az oxfordi geográfushoz, aki útját egyengette. Ebből idézünk néhány elszomorodott mondatot:

„Most beszélnem kellene neked a szokásokról, a földről és lakóiról. De hát mit mondhatnék, drága Hakluytom, amikor a pusztaságon és elhagyatottságon kívül semmit sem látok!? ...

Időnként medvék jelennek meg a sátrak körül és el is ejtjük őket. Hanem ezek fehérek, már amennyire ezt bundájukból meg tudtam állapítani és kisebbek, mint a mieink."

Budai Parmenius István beszámol a veszélyes jéghegyekről, elmondja, hogy a köd és a rendszeres eső milyen nyomasztó, s nem utolsósorban azt is, hogy egy teremtett lelket sem

KLUTÁK István

A Fővárosi Gázművek Rt
MŰVELŐDÉSI KÖZPONTJA
(1031 Budapest, AQUINCUM Sújtás u. 3.)

szeretettel

MEGHÍVJA

Önt
és kedves családját
valamint
baráti körét

KLUTÁK ISTVÁN

festő- és grafikusművész

KAMARAKIÁLLÍTÁSÁRA

1998. október 22-től november 10-ig

A kiállítás az emeleti klubban
a teljes nyitvatartási időben
megtekinthető

Ünnepi megnyitó

1998 október 22-én 17^{00}

Közreműködik

a Pengetős zenekar

Megnyitó beszédet mond

Gyímesi László

MEGHÍVÓ

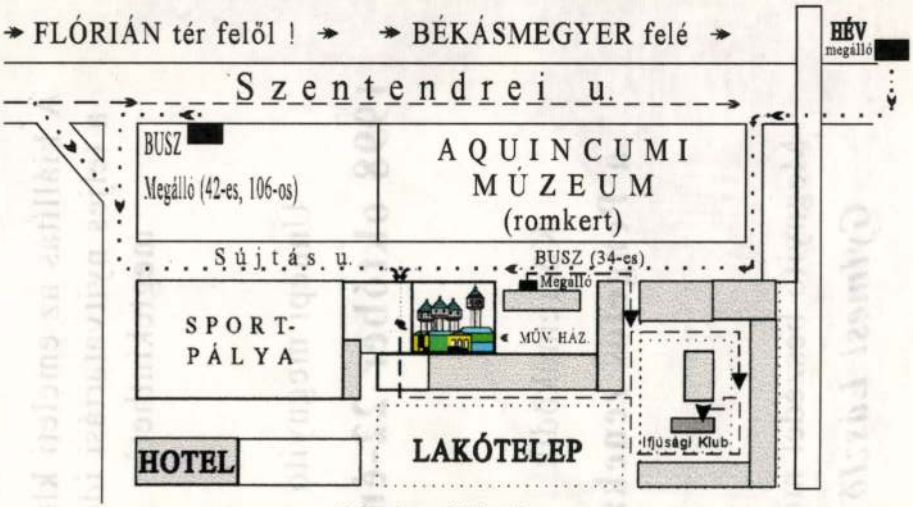

Megközelíthető:

106-os Busszal az Árpád-híd pesti hídfőjétől
34-es Árpád-híd budai hídfőjétől
42-es Árpád-híd budai hídfőjétől
Valamint HÉV-vel a Szentendrei vonalon
az AQUINCUMI megállóig

Kluták István

Pilisi táj (fotó)

Népszava, 1974. szept. 14. 102. evf. 215. sz. 7 p.

Klutáte István

Magányos fa (grafika)

Népszava, 1974. nov. 23. 102. erf. 274 n. 7 p.

Kluták István

Télvége

NÉPSZAVA, 1976. február 21-e
7. oldal.

Kluták István: Télvége

Kluták István

Tavasz (grafika)

Nádszava, 1974. ápr. 28. 102 erf. 98 sz. 8 p.

Klutsike István

Tanulmány (grafika)

Népszava, 1974. dec. 20. 102 évf. 91 sz. Cp.

Kluták István

Tanyaudvar

Népszava, 1976. november 28.
9. oldal.

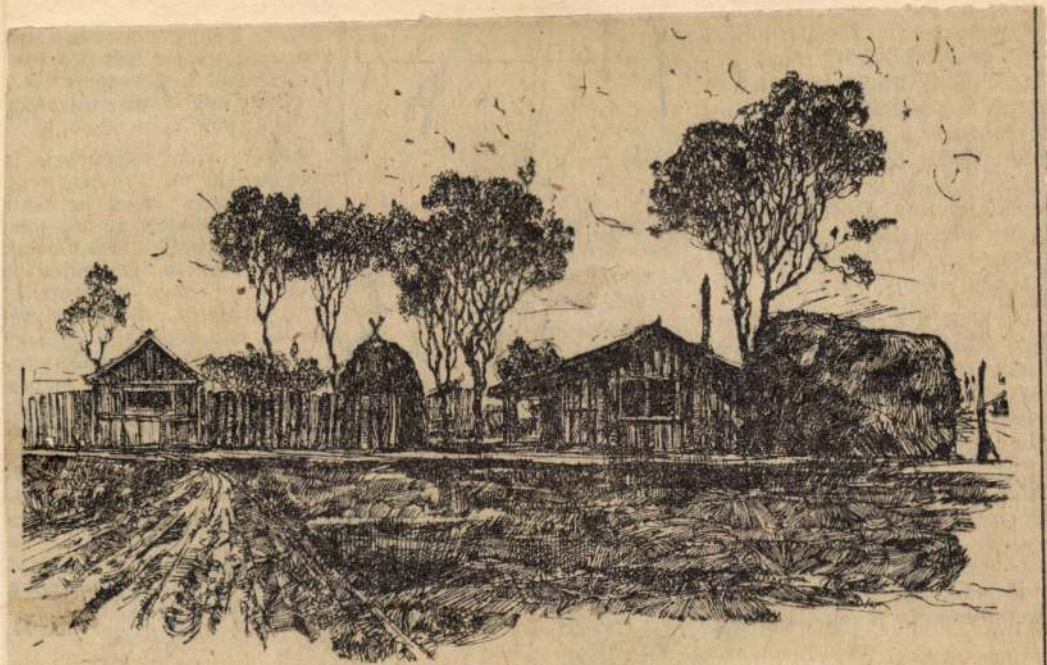

Kluták István: Tanyaudvar

Kluták István, grafikus

Kluták István: Táj

Kluták István: Táj T.

Népszava, Bp. 1975. szept. 20.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÉPSZAVA
1976 FEB 21

Kluták István

1021

Kluták István: Télvége

Levelek

A köz

Azokról a magukr
edkezett emberekrő
'erenc (Budapest X
zerész u. 1.), akik
eszik a társadalmi
etépett telefonkagylók, szét-
épett telefonkönyvek, kité-
ett facsemeték, összetört égők
serepei jelzik a rongálók tet-
eit — írja. A magam részéről
nélységesen elítélem azokat az
mbereket, akik vandál módon
sadalmi összefogással menthe-
tők meg a közösség értékei. A
társadalmi tulajdon védelme
mindannyiunk érdeke, ezért
társadalmi kötelesség azok
megóvása és hathatós védelme.

Tilos – vagy szabad?

Érdekes ellentmondásra utal
evelében Fazekas Mihály (Me-
őtúr, Mikszáth K. u. 16.). Vá-
osunkban a Kossuth téri fő-
postán kifüggesztett tábla tilt-
a a dohányzást, ám ennek el-
enére alkalmazottak és ügy-
elek egyaránt fújják a füstöt.
Véleményem szerint kiáltó el-
lentmondást tükröz az írás és
a gyakorlat. Úgy gondolom,
hogy a posta vezetőségének ér-
vényt kellene szereznie az in-
dokolt felhívásnak az egészség
védelmében.

Farsangi emlék

A farsangi bálokról olvasva
szembe jutott, hogyan farsan-
oltak az én gyermekkorom-
an — kezdi visszaemlékezé-
ét Zajácz Istvánné (Ózd III.,
Móricz Zs. u. 1.). A lányok s a
egények maskarába öltözve
ótták a falu utcáit. Leginkább
módosabb családokhoz láto-
gattak — egy kis „hazai" re-
ményében —, mondókáikat rö-
vid versikékkel fűszerezve. Sok
helyütt azonban a finom hús-
étel helyett vasvillát kaptak a
hátukba. Szaladtukban vissza-
visszakiáltoztak: „Csipásodja-
tok, csússzatok, másszatok, bi-
tang gazdagok."

Megoldás négy év után

1972 júniusában adta be pro-
án-bután gáz vízmelegítő
zembe helyezési kérelmét Pe-
ő József (Mezőkövesd, Ady
ndre u. 122.) a miskolci TI-
ÁZ-hoz. Igényét nyilvántar-
sba vették. 1974-ben ígéretet
tek a bojler gyors bekötésé-
A múlt évben többszöri ér-
klődésre türelmet kértek.
ajd december 10-én értesí-
t küldtek, miszerint decem-
sel járó munkákat — de erre
nem került sor. Olvasónk tü-
relmetlenségét megértve, a TI-
GÁZ miskolci üzemegység-ve-
zetőjéhez fordultunk. Tájékoz-
tatása szerint ez év január
23-án és 24-én szerelték fel a
bojlert. A tényleges nehézségek
ellenére a késedelmes intézke-
désért az illetékes műszaki elő-
adót szóbeli figyelmeztetésben

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kluták István

NÉPSZAVA

1976 NOV 13

1021 Kluták István: Őszi szántók

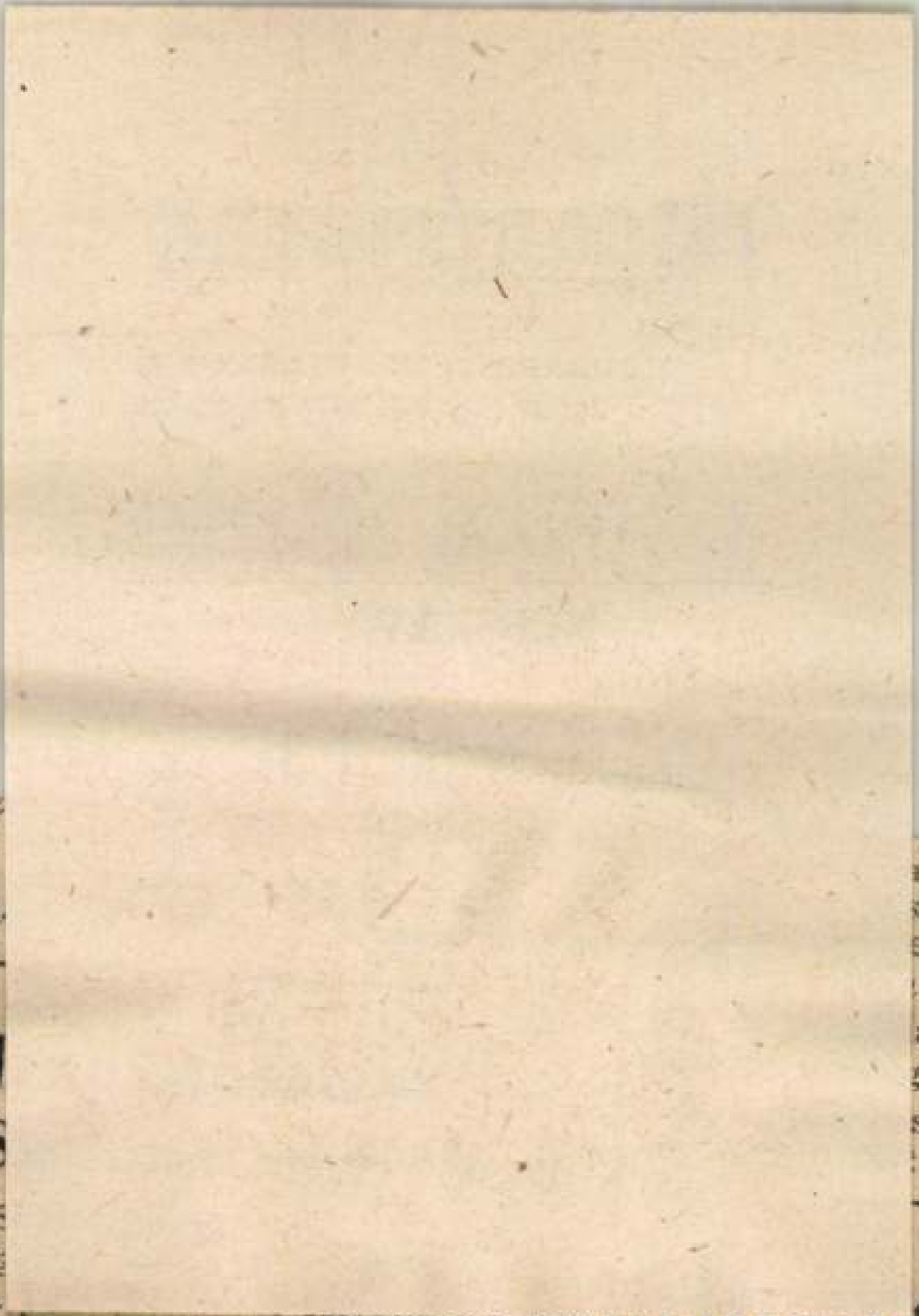

vissza a sz
ef. — Velük
ovásoknak
mondani, h

Fock J
abolcs-S

Jenő, az MS
Bizottság
ütörtökön és
Szabolcs-Szatmár
látogatott. Csü-
Nyíregyházán, a
ártbizotts ág szék-

cialista brigádok, s a gyár
gazdasági és társadalmi
szerveinek vezetőivel.

Fock Jenő pénteken

Világ
Algériát

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

Kluták István

NÉPSZAVA
1976 NOV 28

1021

Kluták István: Tanyaudvar

eljuk, úgy, hogy nyitható
gyen. Ezért a fűrészelés után
t zsanérral (a) rögzítjük.
y felülről tudjuk etetni a ha-
kat és tisztítani az akváriu-
ot. Erre a nyitható tetőre
ereljük a fénycsövet, tarto-
kait pedig a doboz belső
dalára (b). A vezetéket a
bb oldal alján fúrt lyukon
vezetjük, és belül egy bi-
nccsel rögzítjük (c).

A képernyő ablaka mellett
y másik hosszúkás nyílást
láiunk: a tv-kezelő gombok
lyét. Ezt a nyílást egy fale-
ezzel lezárjuk, és a falemez
estése után erre szereljük a
ágítás kapcsolóját (d). A
lső részre helyezzük az ete-
gombot, amely száraz hal-
eség adagolására alkalmas
). Ha kétféle eleséget aka-
nk adni, egy másik etetőt is
építhetünk, ennek tengelye

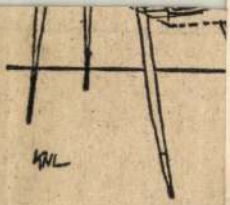

helyezni. De bármily
szerelvényt beépíth
szén a tv-doboz a
szerkezeteken kívül
félét befogadhat.

A kész tv-akváriumot lehetőleg a lakás olyan helyére állítsuk, ahol közvetlen nappali fény nem éri. Így kevésbé algásodik, és tisztítani is könnyebb. Lakásunkban tehát egy olyan „televíziónk" lesz, amely színes, háromdimenziós, és a nap minden órájában gyönyörködhetünk benne.

— knl —

esély a sikerhez. Természetesen az egyre hidegebb vízben a ponty sincs már ereje teljében. Az október-novemberi ponty már nem azonos a július-augusztusban elemi erővel védekező társával. Az esetek többségében már annyira dermedt és erőtlen, hogy a horgásznak szinte csak súlyát kell legyőznie, hogy szákba kényszerítse.

N. M.

GYERMEKEKNEK

Klügl János

Kőszegi (?) ötvös XIX. sz. elyje

Ellenőrző lemez

Kőszegi muzeum

Jml

SOPRON

Muzeum: Hastalvi bronzkori szerelék

Fobjóratszemle. Századok, XLVIII–1914, 754 l.

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg

H

Sz.:

Tartozik	Követel	X	Egyenleg
14.-	14.-		
28.-		T	28.-
2.40		T	30.40
18.-		T	48.40
	12.40	T	36.-
	30.-	T	6.-
9.50		T	15.50
	9.50	T	6.-
	6.-		

Klügl János

Ötvös Kőszeg

Kőmagyötvi

192.1

1115

Nr. 1104

Johannes

Ellenőrző l

chen m. getr. Tr

Museum, Kőszeg –

6 János aps. ev.	Holdtölte 16 óra 01 pk.	Görög Jób Izraelita Ijar 14
CSÜTÖRTÖK **7** B. Gizella		Protestáns Napoleon Görög Sz. † megj. Izraelita Ijar 15
PÉNTEK **8** Mihály főa. mgj.		Protestáns Gizella Görög János ev. Izraelita Ijar 16
SZOMBAT **9** Naz. Gergely	mosas 1936 **Május** 31 nap	Protestáns Gergely Görög Izaiás pr. Izraelita S. Emor

19-ik hét Nap kel'e 4 óra 41 pk. — Nyugta 19 óra 22 pk.

Klügl János

ötvös

1828 Kőszeg

Kapnaggarornötvösök 38 l.

Paul

4461. Meyerheim ~~Pál~~:

Sz. Berlinben 1842 julius 1

Oroszlánpár. piro

Szalmával felhintett (

olykejen van ábrázolva, hoz

fejét a szembe néző sörény

Előttök edény van. Jelzése

Rif 455

Fa, mér. 52.6:.68.2 cm. --Le

Gróf Andrássy Dénes hagyománya 1

A Magyar Nemz. Muzeum örökletéte

~~április 23-án (2046-913)~~. -- Beje

(245-914).

KLÜGEL-család, orgonaépitők

A KLÜGEL család három nemzedéke foglalkozott orgonaépitéssel.id.Klügel József /1745-1812/1787-ben vette át / Jetter János Jakab orgonaépitőmester halala évében a kőszegi orgonaépités irányitását.-Fia ifj.Klügel József János/1789-1853/,majd a harmadik nemzedék:Klügel Károly Sándor,/1814-1903/. 310.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

Klügel József, orgonaépitő,

Az orgona klaviaturajat a kőszegi mesterk,mint a XIX. sz-ban elején K-Európában un.rovid oktavval kezdték/ A legmélyebb oktavban csak ezek a hangok szerepeltek: C,D É,F,G,A,B,H,c.Hianyzott a CISZ,DISZ,FISZ,GISZ.A hianyzó hangok szamara nem készitettek billentyut és igy külső látszatra oly volt az első oktav billentyüzete,mintha É-től kezdődoen kromatikus lenne. 317.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő-mester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

KLÜGEL-család, orgonaépitők

2.kép.-A Klügel kőszegi orgonaépitő család pecsétjének rajza.-Fekete repr. 309.old .A cimer szobaorgonat ábrázol kitárt ajtószárnyakkal.Kétoldalt a.ló oroszlánok tartják a hangszert. lő.jegyz

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 197x. 4.szám

KLIEGEL, orgonaépitő-család

Lásd: Klügel cimszó alatt. 310.old. 18.jegyz

SZIGETI KILIÁN: Halperlétnoés /1817-1888/ orgonaépitő
Halper János /1817-1888/ orgonaépitő
Halper János /1817-1888/orgonaépitőmester élete és mü-
ködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 4.szám

KLUGEL JÓZSEF, orgonaépitő,

Halper János orgonaépitőreva legjelentősebb hatással Klügel József koszegi orgonaépitomester volt. Két részletben közel kilenc évet dolgozozz vele Halper.
310.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő mester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 197z. 4.szám

ifj. KLUGEL JÓZSEF JÁNOS, orgonaépitő, /1789-1853/

Kőszegi mester. Megépült orgonain kivül tizenegy terv rajza a Kőszegi muzeumban.
4.kép.- Klügel József orgona-tervrajza a kőszegi-muzeumban. Fekete repr. 315.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő-mester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

KLUGEL JÓZSEF, orgonaépito

Az orgona klaviaturájat a koszegi mesterek,mint a XIX. sz.elejéig altalaban k.-Európaban um.rövid oktavval kezdték.-Az E billentyure esett a C,a FISZ-re a D, GISZ-re az E,mig az F-tol a többi hang a szokasos billentyün szólalt meg. 317.old

SZIGETI KILIÁN: Halper Janos /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

ifj.KLUGEL JÓZSEF JANOS, orgonaépitő, /1789-1853/

---

ialper János Bécsből visszatérve,1847-ben isáa Klügel
műhelyében dolgozott.Itt dolgozott 1847.maj.9-től
1850.augusztus 11.-ig.Ekkor Halper önalló műhely lé-
tesitésére gondolt és elbocsatasat kérte Klügeltől.
311.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő-
meter élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirta, XXVI.évf.
1872. 4.szám

id. KLUGEL JÓZSEF, orgonaépitő /1745-1812/

---

id.Klügel József 1787-ben ,vette át Jetter Jakab János Jakab orgonaépitomester halala xxxx évében a kőszegi orgonaépités irányitását.-A nemesoói ev.templomban fennmaradt pozitvja a magyar barokk orgonahang egyik legszebb emléke. 310.old.

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő-mester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE. Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

id.KLUGEL JÓZSEF, orgonaépitő, /1745-1812/

PINKAFŐ.1790.-Már ezen az orgonáján megjelenik a Gamba 8'változat,az 1794-ben épült kertesi kegytemplomi orgonáján pedig a SALICIONAL 8'regiszter.Mindezeket megtaláljuk Halper János orgonáin is,amellett, hogy a principal-kar teljes barokk kiépitése tovább ra is megmarad. 314.old

SZIGETI KILIÁN: HalperJános /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE. Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

id. KLUGEL JÓZSEF, orgonaépitő,/1745-1812/

KERTES,1794.-A kertesi kegytemplom orgonajan megjelenik mar a Salicional 8'regiszter.Pinkafői orgonajan pedig Gamba 8'változat/1790/.-Mindezeket megtaláljuk Halper Janos orgonain is amellett, hogy a principal-kar teljes barokk kiépitése tovabbra is megmaradt. 314.old

SZIGETI KILIÁN: HalperJános /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

ifj. KLÜGEL JÓZSEF JÁNOS, orgonaépitő, /1789-1853/

Halper János mestere 1815-ben szerzett polgarjogot Kőszegen. megépült orgonain kivül fennmaradt 11 tervrajza, amelyek a barokkból a klasszicista és a romantikus orgonastilusba való átmenetet szemléltetik a kőszegi orgonaépitészetben. /3-4. ábra/. A rajzok a kőszegi muzeumban vannak. 310. old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és müködése 307. old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI. évf. 1972. 4. szám

ifj.KLUGEL JÓZSEF JÁNOS, orgonaépitő,/1789-1853/

Halper János először 1840.február 12-től 1845.augusztus tus 30-ig dolgozott Klügel kőszegi műhelyében,nem is any annyira mint vándorlegény,hanem mint segitsége,segédje. Az említett idő elteltével Klügel nagyon meleg hangú iga igazolást adott Helpernek a nála töltött éveiről. 310. old. 19.jegyz

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

id.KLUGEL JÓZSEF, orgonaépitő,/1745-1812/

Halper János pedálos un."nagyorgonai"-nak tipusát az aszófői orgonájában találjuk meg.Ezt a minden részletében klasszikusan barokk regiszterösszeállitast ,dispozi ciót igazaban már id.Klügel kikisérletezte és mint tapasztalatot adta at utódainak.De ugyanő megkezdte már Kőszegen a korai vonósvaltozatok beékelését a barokk or gonaképbe. 314.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester mester élete és működése 307.

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

ifj.KLUGEL JÓZSEF JÁNOS, orgonaépitő,1789-1853/

Nem tudjuk,hogy a félkörösen záródó dobozszerü orgonaszekrény/3-4.ábra/Klügelnek eredeti tervezése-e,vagy mashol latott ra.mintat,de Klügelnekmaz Erdődy Elek kegyúr rendelésére épitett vépl,valamint a Bécsbol 1860tajan Magyarorszagra költözött Moser Lajos kiskomaromi orgonajan kivül eddig ily orgonaszekrényt csak Halper János orgonain talalunk. 313.old. 32.jegyz

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő. mester élete és müködése 307.

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

ifj.KLUGEL JÓZSEF JANOS,orgonaépitő,/1789-1953/

Halper János vándorkönyvébe irta annak tavozasakor.1845
"Én,alulirott ezennel tanusitom,hogy ezen vandorkönyv tu
lajdonosa,Halper János orgonaépitősegéd öt és fél éven at
nalam volt munkában.Ez idő alatt mind szorgalom és jó mun
ka terén,mind egész magatartasaban kitünt a legnagyobb
megelégedésre.Mivel kifejezte kivánsagat,hogy mestersé-
gének tökéletesitésére masfelé is körülnézzen,sajat ké-
résére elengedem.Mindenkinek a legmelegebben ajanlom."
310.old. 19.jegyz

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő-
mester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf.
1972. 4.szám

ifj.KLUGEL JÓZSEF JÁNOS, orgonaépitő, /1789-1853/

Halper János metsre ,Kőszeg.Megépült orgonain kivül fennmaradt tizenegy tervrajza is,melyek a barokkból a klasszicista és a romantikus orgonastilusba való átmenetet szemléltetik a Kőszegi orgonaépitészetben.Halper orgonái jórészt ezeket mintazzák.

3.kép.-Klügel József orgona-tervrajza a Kőszegi Muzeumban. Fekete repr. 311.old

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitő-mester élete és müködése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

KLÜGEL Józef organalénitó

Barska 1995 103

Klügel József

könyvi ozonakényítő

Lényítette 1790-ben a pinkafői ek.
plébániatpl. művényi Tidelgozású ozonáját

Juhász László: Burgenland, történelmi utikalauz
München, 1976.

161.o.

KLÜGEL KÁROLY SÁNDOR, orgonaépitő, /1824-1902/

A Klügel, kőszegi orgonaépito-család harmadik tagja volt Alatta hanyatlott a kőszegi orgonaépités és szerpét Szombathely vette át a nyugati határszélen.-A Klügel család címere szobaorgonát ábrazol kitárt ajtószárnyakkal. Kétoldalt álló oroszlánok tartják a hangszert, alul a család monogrammja. 510.old. 18.jegyz.2.kép.

SZIGETI KILIÁN: Halper János /1817-1888/ orgonaépitőmester élete és működése 307.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVI.évf. 1972. 4.szám

KLÜGEL Joseph, kőszegi orgona- és zongorakészítő

J. K. bürgerl. Orgel und Klavier Instrumentenmacher in Günss, házat ajánl eladásra. (1820, I. kötet, 519–520, 536 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Klüger Sámuel

Könyvkötőlegény

1870. Pest

Lad.

Föv. Könyvt. Esk

X. 1940 148. l.

FONCIÈRE

ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ INTÉZET

B. 5 sz. — 1949. VI. 30.000.

Áthozat

35.

V.	5.	1364. sz. számla		H
	29.	1851. "	"	H.
V.	7.	1866. "	"	H.
VI.	11.	1920. "	"	H.
		à conto		
VII.	3.	à conto		H.
VII.	29.	2125. sz. számla		H.
VIII.	1.	à conto		H.
X.	2.	à conto		H.

A-NEO Budapest, Károly-körut 8.
Tel. T. 107—57.

Átvitel

Kluták István

Hermann Ottó - rézkarc Bp.1962.
240x190 mm. 100.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 203.1.

Kluták István 2.

Móra Ferenc - rézkarc Bp.1962.
270x205.mm. 87.-Ft.

Petőfi Sándor - rézkarc Bpó 1962.
270x208 mm. 87.-Ft.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/
O.Sz.K. kiadványai Bp.1965. 204.l.

MDK.

Kluták István

Munkásőr illusztrációk

Munkásőr 1967 3 sz.

MDK.

Klutás István

Szerepel a Szolnokmegyei Grafikai Albumban

Szolnokmegyei Néplap 1965 márc.26. lap -

Kmetovinyi Mihály, ötvös M.D.K.

Mihalik szerint 1781-1807 között működhetett. Meghalt 1808. május 16-án, 54 éves korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963.XII.évf. 1. sz. 27. old.

Kmetoviny Mihály

ötvös

† 1808. márc 16 Parsony

V. ö. XVIII. nárad: Gmetovinyi.

Kapmagyarom ötvösök 38 l.

Jean

4460. (Béraud ~~Jénes~~:

Sz. Petersburgban 1849 dec

A klubban. a támlás fékekb

helyezkedett ~~[illegible]~~ kényelem

Hét szilinderes út ~~[illegible]~~

szivarozik, egy fejét könyöklő jobb

dultan és ösztehajolva beszélget, [eg

oldalt dülten ~~ereget~~ eresztgeti a f

kandalón, két diszes gyertyatar

és legelöl két üres pátnaiost s

Vászon, mér. 73.4: 92.5 cm

Gróf Andrássy Dénes hagyománya

Magyar Nemz. Muzeum örökletéte

~~lis 23-án [2046-913].~~ -- Bejelen

Kmetoviny Mihály, porsonyi ötvös V. 93.

Kmetoviny Mihály, pozsonyi ötvös V. 88.

Kmetoviny Mihály
folytatás Mihalik

Háromszáz év a pozsonyi

M Kvt. Evt. 1911. 139. l.

1798. jan. 20-án *Gundtner Gáspár* és *Gerick József* egyik inasának kezese.

1798. decz. 2-án *Kmetoviny M.* inast szerződtet 5 évre. Kezesek: *Jos. Kuntner* és *Jos. Gerick*. Letesz 2 frtot.

1799. nov. 2-án *Kmetoviny M.*-nál felszabadítanak egy inast. Letesz 2 frtot.

1800. jan. 19-én 7 évre szegődteti magához Leopold Kirner-t. Ideje 1799. júl. 1-én kezdődik. Kezesei: *Kunttner* és *Gerick*. Lefizet 2 frtot.

1802. jan. 11-én 5 évre szegődteti a pozsonyi születésű Nepomuc Kreil-t. Évei 1801. nov. 1-én kezdődnek. Lefizet 2 frtot.

1803. jún. 3-án felszabadítja tanulóját, Leopold Kierer-t. Lefizet 6 frtot.

1806. jún. 22-én felszabadítja tanulóját, Nepomucenus Grall-t. Lefizet 6 frtot.

1807. (közelebbi dátum nélkül) 5 évre tanulóul szegődteti magához Joseph Steinmassl-t. Ideje 1806. febr. 20-án kezdődik. A 4 frt beiró-pénzt lefizette.

fejlődésében. A háttér alakjain a Paolo Veronese hatása észlelhető, az előtér alakjait pedig a Ribera befolyása determinálja.

A velenczei képtár e rendkívül olcsó szerezményéről azért emlékszünk meg, hogy bátoritó példát állítsunk kis költségvetéssel dolgozó vidéki múzeumainknak, illetve képtárainknak. Helyes vásárlási politikával anyagukat oly külföldi mesterek műveivel is gyarapíthatják, akik régi hazai művészeink előtt mintaképekül állottak s akik nélkül régi művészetünk ismerete nem lehet teljes. Áll ez különösen a barok-korra, a sokáig félremagyarázott és lebecsült barok-korra, amidőn az Olaszországból kiindult új művészeti felfogás valósággal európai stillé lett s nagyrészt a bécsi udvar közvetítésével, hazánkra is elterjedt. A jó múzeum az okozatok mellett az előidéző okokat is igyekszik válogatott példákkal bemutatni. Hibának tartjuk, ha a provinciális múzeumok a nagy budgetjű czentrális intézeteknek reájuk nézve sem mindig czélszerű példáját követik s kereskedőkkel dolgoznak, vagy rendszeresen

Kmetovinay Mihály / pozsonyi ötvös

V. 136.

Kmetovány Mihály, pozsonyi
örvös V. 138, 139.

Kmetoviny Mihály, pozsonyi
ötvös V. 140.

Kmetoviny, parsonyi ötvös V. 142

Kmetoviny Mihály, pozsonyi ötvös

V. 137

Kmetoviny Mihály

ötvös 1781

László

Mih. Pozs. 93.

Kmetoviny Mihály
Otvös 1781.

lásd

Mih. Pors. 88. l.

Kmetoviny Mihály

ötvös 1781-1807

laid

Mih. Pozs. 138

Klüpffel Johann
Conrad

laid

Balogh Mátyás archéfei
518. l - 544. l.

leirat küldése nélkül. Rómában, a búcsuk kongregációjának titkárságától, 1826. julius 15-én. *Noro* kardinalis".

A rendeletet az osztrák csász. és kir. követség római hivatala is láttamozta és pecséttel látta el.

A búcsuengedélyező pápai leirat hátlapján az udvari kamarának következő megjegyzése van:

„Ezen búcsut engedélyező apostoli leiratnak, mivel tartalma a királyi jogokkal és rendeletekkel nem ellenkezik, a kegyes királyi tetszvényt megadtam. A m. kir. udvari kamarának 1826. dec. 15-én tartott tanácsából. *gr. Pálffy Sándor.*"

A búcsut engedélyező pápai brevé eredeti szövege a következő:

„Cassovien Decretum. Ex Aula SSmi. Ad humillimas preces Episcopi Cassovien SSmus Dnus Nr Leo PP. XII. benigne annuens indulsit, ut omnes utriusque Sexus Christi-

Klüsti Kornél

szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállítá-
sán.

M. H. 1931. II. 22.

MDK

Klwin Izidor, sáteraljaujhelyi épitész

a 3. dijat nyerte. Jelige: Zedek.

A Szikszó-i izr. templom tervpályázata. Vállalkozók Közlönye. Bp. 1907.jun.12. 6.l.

Klyucsárka (Bereg m.)

Gör. kath. templom.

l.

Lebereglelőrészek

118. l.

3.

4.

M.D.K.

Klyschak Fáros Ötvösmester

1771-ben Vácujhelyen
működött.

S.Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
279. old.

K. K. A. festő

TARR Lánló: Sírkely templom az udvaron. = Heti Budapest, III. évf. 1. sz. 1991. I. 4. 15. p. ill.

IX. Hőgyes Endre u. 3.

- K. K. A. az 1568. évi tordai országgyűlést ábrázoló festménye

KMEG István lakatos. —+ Povolny János egri
építőmesterrel együtt 1785-ben a feloszlatott
trinitárius rend templomának és konventjének
becsüse.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Kmeg István, lakatos

Povolni Jánossal együtt szerepel 1785-ben az egri feloszlatott trinitárius rend templomának és konventjének beeslésénél.

Heves megye müemlékei I irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Akadémiai Kiadó, 350. old.

MDK.

Knemniczky Erzsébet

Kiállitási kritika

Keletmagyarország 1966 juli.3.

MDK.

Kemenesky Szabó

Kiállítási kritika

Kolozsvárra 1966 július 3.

MICH. K M E T I K O, ~~1825~~, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Käis: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:,- 384.- Herr MICH. K M E T I K O
Felvétel ideje: 1825. 7. Feb.
Hová vették fel: Banovitz. 161.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

KMETOVINY, Michael, ötvösmester Pozsonyban

M. K. bürgerl. Goldschmied, hadiadót fizet.
(1796, 1063 l)

—

M. Kmettowinz, bürgerl. Goldarbeiter † 54 éves korában, Pozsony, 1808 márc. 16. (1808, 313 l)

(Mihalik J. Mus. és Kt. Ért, 1911, 138 l)

Preßburger Zeitung
(Jenthon)

KMETTOWINY Michael I. KMETOVINY

Kmetty Antal MDK

Zsinór váza, kerámia

Mücsarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök kiáll.

MDK

Kmetty /1910/ Endre

Csendélet, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

MDK

Kmetty Ferenc, terv.-ip.müv.

"Kirakatok Utcája" részlegben láttuk tervét kiállítva, az Elektromos és Gázművek szfv.gázművek kirakatát.

Az Iparm.Társulatnak az Iparm.Mun.-ban rendezett 50 éves jub.kiállításának résztvevői.
Magyar Iparművészet.1935. 266 l.

Kmetty Ferenc

grafikus

Bpest

Kisgrafika

1937. 1. n. 5. l.

~~51294 1911 APR 22~~

L. 100509/910 ~~[illegible]~~ kn. VII. a. [illegible]

csatolva

1909 VI. 368/36. 131.

Pollák Miksa és
bovits Gyula végr
a bpesti kir. itélőtá

L: 65562/911. V

Ezen végrés az
Egyben a budapes
végreshez kipest a
15 én a bir. letéti
bevételeretl 5906 k
letéti kérényi és
[illegible]

MDK

Kmety Ferenc

Kisgrafika 1939. 1.sz. 2.1.

MDK

Kmety Ferenc és Basilides Barna

Magyar Iparművészet 1938. 76.l.

Kmetty Géza festö.

Mübarát.1922.II.49.l.

Kmetty Gyula, építész MDK

Sárospataki Tanítóképző Intézet Lánykollégiuma új épületét tervezte.

(szöveg – fénykép.)

— : (– szöveg — fénykép) 8.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1965. máj. 20. [Vidéki]

Kmeti Gyula rajztanító, akad. festen.

1878 – vásárhely. Ziállítást rendeste 20 krajcáros belépti díj mellett – műrednelős munkáiból

Kiss Lajos, Vásárhely: művénélet, Bp. 1957. 24 l.

MDK

Kmetty József

Tamás Galéria kiáll. Müvész-Élet 1933. ápr.15.

6.l.

MDK

Kmetty Jánosné

a zsüribizottság tagja

Studio 64 - Fiatal képzőmüv.ek V.kiáll. Ernst Muz. 1964. dec.

, MDK

Kmetty József

Füleky József: Tamás Galéria kiállitása. Művészet. 1933. ápr. 15. 6 l.

MDK.

Kmetty József

Kritika

Uj szó 1966 okt.18.

Kmetty Károly

M.D.K.

Méltatás.

Artner Tivadar: Derkovits Gyula műve 943?
Élet és Tudomány, 1959. jul. 19. – 30 oldal

M.D.Y

Kmetty Károly
festő

Köhegyi Gyula mestere volt a Fős-
kolán.

Bauer Jenő: Krónika
Művészet, 1969. május - 44 lap

M.D.K

Kmetty Károly
festő

Trosik József nek volt a mestere.

Bauer Jenő: Krónika
Műveszet, 1969. május – 44 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

K. D. K

KMETTY Gyula építész

Miskolc, Kilián Gimnázium melletti lakóteles, bónyászházak és vigszekció (1957.) Repr.

Major Máté: „Vidéki" építészet
Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 120. l.

Kmetty Gyula

Miskolci lakóházakat tervezett

Szarvas Miklós: Az épitészeti kiállitás
Északmagyarország 1958. márc. 23. 6.l.

Mdk

Kmetty Gyula

Toronyalja utca 23. Lakóépület. Műemlékjellegű. Földszintes romantikus stílusu, tört lomlokzati zékokkal. 5 sokszögű felpillérrel. Nagyot részletképzés. Helyre-állítási tervező Kmetty Gyula. 1954. A M-i Ter. Terv. Vall. Helyre-állítási terve

ifj. Horváth Béla Miskolc 1962. 232. l 269. l 105 jegyzet.

mdk

Kmetty Gyula

Tizeshonvéd ma 6. Lakóépület. Műemlékjellegű
Magasföldszintes klasszicista épület 19. sz-ból. Magyar
kontyos fetővel. Kovácsolt rácsok, zsalutáblákis vasajtók.
Festői összkatás. Helyreállítási tervező Kmetty Gy. A M-i Terv.
Váll. helyreáll. Terve 1954. 167. kép
ifj Horváth Béla Miskolc 1962. 230, 233, 269
104. jegyzet.

Kmetty Gyula

építém műve: Gyors ételem, Miskolc, Béke-tér. - Műszaki Tervezés, 1968. 6.sz. 14-15. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz.149-182.l.

155.1.

Kmetty Gyula

cikkei: Kommunális épületek. - Műszaki Tervezés, 1968. 6. sz. 12. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

155. l.

Kmetykó Gyula Jó zsef MDK

Lásd: Kmeti Gyula

Kmetti Gyula József MDK
vásárhelyi mükedvelő festő

" Árvíz"
"A szegedi uti, tóalji feljáró"
" Téli táj"
"Pihenő oláh cigány" 1880.
"Sennyey Pál arcképe" 1888.

Kiss L.: V/ás.müv. 27.o.

A "Suhogo" élclapba is készitett rajzokat.

U.o. 26.o.

Kmeti /Kmetykó/ Gyula József MDK
vásárhelyi rajztanár/1888/89/
mükedvelő festő

ˇzül: Szeged 1861 márc . 1.
1879-i árviz idején került Vásárhelyre.
1882/83 a bécsi akadémia növendéke.
1884 rajztanár az ipartanodában.
"Aszántóvető" és a magáról festett életnagyságu "térdképe".
Az elhunyt legidősebb Darvassy fiuról készült rajza /1883/
" Éva az almafával" 1885? festmény
"Bauer-gőzmalom" évszám nélkül.
"Kmetty tábornok","Kártyások","[illegible]" "Pusztaszeri templomrom","Este a Tisza partján", "Marilla fürdő"
Rajzai: " A régi gimnázium","Plóhn Illés fényképész."
Meghalt1889 márc 17-én.
Kiss L.:Vás.müv. 26.o.

Kmetty Gyula

festő

Szül. 1861 jun. 21. Szeged

Kmetty Gyula, festő, szül. 1861 jún. 21-én Szegeden, 1882—83 az ált. festészeti szakosztályban Griepenkerl tanítványa volt.

lása

Fleischer Bécs 58 1.

zemléljük az ostromló csapatok el-
megnevezésével. Felirata az elő-
de a magyarázó szöveg felett:

s
gerung
tung
war
Gegent
an Ihro
yest
en.

28.5 : 39.5 cm.

~~NAGY-Zoltá~~ KMETTY Gyula épitész

NAGY Zoltán: Kmetty Gyula, 1923-1983. - Magyar Épitőművészet, 1984.2.sz. IV.p.

Kmetty István, festöm.

miskolci születésü festömüvész. Budapesti kiállitásokon aratott sikerei folytán Iványi Grünwald Béla festöm. a kecskeméti müvészkolónia igazgatója meghivta a müvészkolonia tagjának.
Óriási sikerü kiállitáson bemutatta nyári munkásága eredményeit.

Az Otthon. I. évf. 2.sz. 17.l.

Kmetty Károly

festő

Méltalás

Dévényi Iván: Rafael Györö

Műveszet, 1970 September – 22 lap

Kmetty Károly

Nobrász

kiszítette az OTI pestszenterzsébeti rendelőintézete utcai homlokzatán lévő nobrot.

Magyar Kulturszende

1940. 8. 4. 192. l.

Kmetty Károly

ötvös

1828 Kőszeg

Kapmagyarornötvösök 38 l.

Hunyadi János:

Térdig, állva, kissé job
kezében egyenes kardot s b
védvöl, bajusza hosszú és

„Johann
Gubernato

Tusrajz, méretei a v

Ø19

Kmethy Károly /1794/

ötvös serlegei és hegyszerei kincsek

Kőszegi Tanárok Kunkatörösseje,
Kőszeg, Bp. 1958.

31

M.D.K.

Kunetty Károly
festő-

Méltatás.

Baki Miklós: Orbán Dessö
Művészet 1964. dec. - 28 kép

M.D.K.

Kmetty Károly, ötvös

az ugyanezen ötvös János fia, 1773-ban született Kőszegen és 1794-ben nyert ott polgárjogot.

Somogyi Árpád: Régi kőszegi ötvösökről (253-264. old
Művészettörténeti Értesitő, 1962, XI.évf. 4 sz.
256. old + 17. sz. próbatábla

Knuttÿ
Lörinc

Plans deren Stellungen, und Evolutionen zu Pferdt. Näch der Folge wie selbe in dem allerhöchsten Cavallerie Exercitio vorgeschrieben finde nebst denen Laager Einrückungen

Scripsit Laurentius Knuttÿ Anno 1784

A czunlap had Trafenmarokat ábrázolo tollrajz
A nyé a huszárság gyakorlati szabályzata tartatban.

HADTÖRTÉNELMI
KÖZLEMÉNYEK
Dr. SZENDREI JÁNOS

Kmetty Ödön

Szabad Művészet

1951. 240. l.

mü eddig leszállitott I/II. kötetének 72.--P vételára kiegyenlitéséről.

Tovább nem tarthatjuk az ügyet függőben, ismételten kérjük tehát, hogy a szóbanforgó 72.--pengő átutalásáról most már levelünk vételekor haladéktalanul gondoskodni szíveskedjenek.

Reméljük, hogy jelen megkeresésünk nem marad eredménytelen és vagyunk

teljes tisztelettel

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT
MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETÉNEK
KIADÓHIVATALA

1 bef.lap.

I.

MDK

Kmetty István, festőm.

1943. febr.2.-án rendezett emlékünnepélyen a
Szinyei Merse Pál Társ. a Tud. Akadémián Szinyei
halálának 23.-ik évfordulóján Csók István meg-
nyitó beszédet tartott.
Az idei Szinyei-dijat K.J. kiváló festőnek jut
tatták.

Szinyei Merse Emlékünnepet....
Népszava. 1943. febr.4. 7.l.

Ameth Istvan, Tanitó.

Az Izr. Segitvenyt. K.T. Nivaló Tanitónak, Jut
tatik.

Tétel szám	Méretek és mennyiség	A munka

eme	Egységár kor.	Egységár fill.	Összesen kor.	Összesen fill.
58.42			19787.—	
/h.1.77				
sz.4.00 7.08				
h.5.64				
sz.2.80 15.79				
h.1.50				
sz.2.40 3.60				
h.6.20				
sz.2.80 17.36				
h.4.70				
sz.3.70 17.39				
en 119.64 m^2				
	1000.—		120.000.—	
Összesen:			319787.—	

Kmetty János

Bul. 1889. dec. 23. Miskolc.
Képzőm. főisk. Budapest, azután
Párizs. 1910 óta Bpest.

Asztali csendélet, of. 1928
Önarckép sárga kalappal,
of. 1928

Kat Nürnb 1929

25. l

működési készségét is bizonyitani ok
get vállalni , azon megjenni és ezer
komolyságát emelni kegyeskedjen.

Részletes
tulajdonossával folytatott megbeszélé
és azt időben Nagyságod kezeihez fog

Abban a re
meghivását Nagyságod kegyes lesz elfo
csénk lesz körünkben üdvözölni, marad

titkár.

Kmetty János

MDK

Uzsonázók

Műcsarnok 1924 február-március

Kmetty János

MTK

Leány korsóval, olf.

Műcsarnok 1924 február-március

MDK

Kmetty János festőm.

297. Falusi utcarészlet. Jelzett. Olf.

298. Csendélet. " Tempera.

Árverési Közlöny. 1937. okt.rk.sz. 27.1.

MDK

Kmetty János, festőm.

565. Csendélet. Jelz. Olf.

566. Gyümölcscsendélet. Jelz. "

Arverési Közlöny. 1936. 2.sz. 41.l.

MDK

Kmetty János

A VII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás a Tanácsköztársaság évfordulója tiszteletére. Fenti művész munkái is részt vesznek, a Műcsarnokban.

Esti Hirlap 75 sz. 1959. márc. 29. 2 old.

MDK

Kmetty János

Önarckép, of.

Krisztus levétele a keresztről, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 26. l.

Kmetty János, festő

L.: Jankay Tibor

V. Kiss M.: Békéscsaba képzőművészete a két világháború között 123–126.

Új Auróra, Békéscsaba, 1980. ápr. 1.

KMETTY János

8. 39-40. p. till. First. Milan gyűjtemény

Új Művészet 1992

hebt. Endlich verlangt die
Möglichkeit der architekton
terial geheuchelt werde, we
gewandte klar zu Tage liege
langt den Rohbau, der seine
Steinschnitte anzeigt.

Die Lage des Bauplatzes
Zugänglichkeit, indem sie u
isoliert, und von zweien au
Umstand spricht gegen Dieje
in einen anderen Stadtteil
Donaulinie ausschließlich de
das Parlamentshaus am Ufer
von Ofen aus kann nicht and
monumentales Gebäude, stat

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
ÉS A MISKOLCI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

KMETTY JÁNOS

FESTŐMŰVÉSZ

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1977. ÁPRILIS 8-ÁN, PÉNTEKEN 18 ÓRÁRA
A MISKOLCI GALÉRIÁBA
KOSSUTH UTCA 11.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA

CSABAI KÁLMÁN
MUNKÁCSY-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

Közreműködik:

NAGY FERENC (hegedű)
NAGY LÁSZLÓ (mélyhegedű)
N. WELTHER ILONA (gordonka)

Műsor: Beethoven: D-dúr trió, op. 9.
No. 2. Allegretto

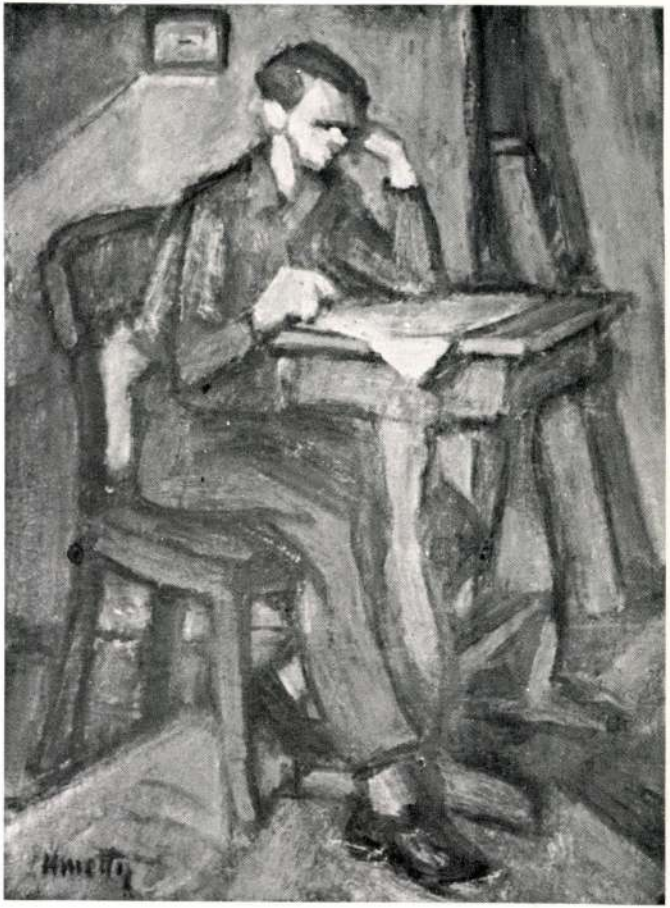

MTA MKCS

átnézve 13. XI. 22.

~~[illegible]~~ fontos. Rzi

Kmetty

festőművész

"E.U.T."Képzőművészek Uj Társasága kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Számos világos,üde szinekkel architektónikus rendszerbe foglalja mindazt,ami alkotásra ösztönzi.Tárgyilagos lélek,kerüli a banális tárgyat,minden vonala és foltja öntudatos,de nem száraz,azok közé tartozik,akik nem ugrottak le az absztrakciók szakadékába,csak másodsorban ideológus,elsősorban festő.

Nemzeti Ujság
1930.I.12.

Kmetty

Nemzeti Szalón kiállításán
csendélettel szerepelt.

PH.932.II.23.

Kmetty János

Nemzeti Szalon csendélet-kiállításán szerepelt.

PH. 932. II. 21.

Kmetty

Nemzeti Szalón csendéletkiállításán szerepelt.

Pesti Napló 932.II.21.

Kmetty János

Nemzeti Szalon emlékkiállításán szerepelt.

Mo. 932. II. 20.

Kmetty

Nemzeti Szalon csendéletkiállításán szerepelt.

8 oú. 932.II.23.

Kmetty

Műcsarnok kiállításán neve+ szerepelt.

8.ó.u.932. II.21.

KMETTY JANOS, festo

1960 majusaban kiallitasa volt a pényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a pécsi Muzeumnak ajandékozott.-Ezak az 50-60 közötti idoszak munkassagáról tájékoztatnak.-A müvek a következők:
27.sz.-ÖSENDÉLET,-1952,tus.-17+11 cm.- 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS MÚZEUM ÉVKONYVE, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Fényes Adolf terem ben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-es közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
26.sz.-ANYA GYERMEKKEL,-1951.-tus.-20+13.7 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS MÚZEUM ÉVKÖNYVE, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1973.

KMETTY JANOS, festo

1960 májusában kiallitása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-E müvek a következők:

25.-ASZTALKA,-1951.sz.kréta.-16.2+11.7 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS M-ZEUM ÉVKÖNYVE, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1973.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
33.sz.-KERTRÉSZLET,-1951.-vízfestmény,-28.5-20 cm.
266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak. A művek a következők:

32.sz.-CSENDÉLET,-1954.-vízfestmény.-27+20 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-E művek a következők:
31.sz.-VIRÁG,-1954,-Vízfestmény,-19+28 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitasa volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezak az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A müvek a következők:

30.-ÉNEKPRÓBA II.-1955.-sz.ceruza.-[illegible]6.8+8 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JÁNUS PANNONIUS Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Kényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
29.sz.-ANYA GYERMEKKEL,-1952.-sz.ceruza,-14+10 cm.

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti idoszak munkassagáról tájékoztatnak.-Ezeek a müvek a következők: 18.sz.-ÖNARCKÉP, 1952.-tinta.-14.5;20 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-E művek a következők.
17.sz.-ANYA GYERMEKKEL,-1956.-tus.-29+19.5 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek akvarellek.:
16.sz.-ÖNARCKÉP,-1953.tus.-22+31 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
35.sz.-ÉNEKPRÓBA,-1958,-szénrajz,-60x88 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 májusában kiallitasa volt a rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkassagáról tájékoztathak.-A művek a következők:

34.sz.-SZENTENDER,-1951.-vizfestmény,-19+27 cm.266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 1969.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1973.

KMETTY JANOS, festö

1960 majusaban kiallitasa volt a fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajandékozott.-Ezek az 50-60 közöt i időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A müvek a következök:
SZOBARÉSZLET-1956.-olaj.40.5-49.5 cm. 7.szám. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty Janos müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMERR

KMETTY JÁNOS, festo

1960 majusaban kiallitasa volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-E müvek a következők.
22.sz.-ÖNARCKÉP,-1953.-kréta.-lo,11.5 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott alkotásból 2/64/35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott. Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak. A müvek a következők.
21.sz.-ALMÁK A SZÉKEN,-1950.-sz.kréta.-14,10 cm. 166.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

1960 majusaban kiallitasa volt a fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajandékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkassagáról tájékoztatnak.-A müvek a következők.
20.-MUSORÉRTEKEZLET,-1955.-sz,ceruza,-11+15.5 cm. 266.o

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
19.sz.-ÖNARCKÉP-1953.-tus.-23;15.5 cm. 266. old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti dőszak munkásáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
24,sz.-KÉPTERV Ia-1952,-kréta.-18+8 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS M-ZEUM ÉVKÖNYVE, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1974.

KMETTY JANOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-E müvek a következők:
12.sz.-ÉNEKPRÓBA,-1958.-olaj.-28+2_.7 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János Művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 májusában kiallitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásából 35 darabot a Pécsi Muzeumnak ajandékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkassagáról tajékoztatnak.-A müvek a következők:
11.sz.-CSENDÉLET,-1951.-Pasztell.-28+30 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 darab alkotásából 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott. Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak. Ezek a következők.
10.sz.-CSENDÉLET.-1951.-pasztell.-30.2+42.7 cm. 266.old

BÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1973.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásából 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közöt i időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
9.sz.-ÖSENDÉLET-, 1950.-Olajpasztell.42.5+30.cm. 266.ol

HANS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők.
8.sz.-SZOBA SUBLÓT AL-1954.olaj. 30.540 cm.- 266.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

1960 majusaban kiallitasa volt a Fényes Adolf teremben
Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a pécsi Mú-
zeumnak ajandékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak mun.
kassagáról tájékoztatnak.-E müvek akövetkezők:
13.sz.-EDÉNYES,-1958,-olaj,-27+19 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Kmetty János

Oelmacker Anna: „Mazière, 1942 márc. 29-én nyílt meg a – Szabadság és hép" kiállítás."

Magyar Nemzet, 1967. III. 29.

Kmetty János festő M.D.K.

Önarckép, rézkarc,

Fürdözők, "

müve az Áll. Képzőmüvészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára

Tájékoztató az Áll. Képzőmüvészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. A MNG anyagánka vásárlásai. 6.1.

Kmetty János festő M.D.K.

Dunapart, rézkarc,

Levétel a keresztről, rézkarc.
müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. A MNG anyagánka vásárlásai. 6.l.

M.D.K.

Kmetty János festő

Olvasó férfi, rézkarc,

Ex libris I, II.

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. Az MNG anyagának vásárlásai 7.1.

Kmetty János festő M. D.K.

Ex libris I. rézkarc,

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról, Az MNG anyagánka vásárlásai 7.1.

Kmetty János festő M. D.K.

Mózes hirdeti a tizparancsolatot, rézkarc,

Olvasó férfi, rézkarc,

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról, Az MNG anyagánka vásárlásai 7.l.

Kmetty János festő M. D.K.

Tabáni részlet, rézkarc,

Önarcképe, rézkarc,

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról, Az MNG anyagánka vásárlásai 7.1.

Kmetty János festő M.D.K.

"ennybemenetel, 192o, rézkarc.

Akt-kompozició , rézkarc.
müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. A MNG anyagánka vásárlásai. 6.l.

Kmetty János festő M.D.K.

Táj, rézkarc,

Falurészlet, rézkarc,

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. A MNG anyagánka vásárlásai. 6.l.

Kmetty János festő M.D.K.

Tájkép, rézkarc,

Fürdőzők, rézkarc,

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról. A MNG anyagánka vásárlásai. 6.l.

Kmetty János festő M. D.K.

Női fej, rézkarc,

Táj szomoru füzzel , rézkarc,

müve az Áll. Képzőmüvészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára.

Tájékoztató az Áll. Képzőmüvészeti Vásárlások III. Kiállitásáról, Az MNG anyagánka vásárlásai 7.1.

Kmetty János festő M. D.K.

Rózsadomb, rézkarc,

Svábhegy, rézkarc,

müve az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásán bemutatva, vásárlás a MNG számára.

Tájékoztató az Áll. Képzőművészeti Vásárlások III. Kiállitásáról, Az MNG anyagánka vásárlásai 7.1.

Kmetty János

(1889) - festőművész. Budapesten Szablya-Frischauf Ferenc magánis-kolájában, majd Ferenczy Károlynál, később 1 évig a párizsi Julian Akadémián tanul.

Kikicsoda? Életrajzi lexikon / Fonó Györgyné, Kis Tamás / Bpest, 1969.

2861.

Kmetty János

1924 a KUT művészcsoport alapító tagja, mai elnöke. A 20-as és a 30-as években Pécsett és Párizsban élt tanulmányúton.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. /Fónó Győrgyné, Lis Tamás/ Bpest, 1969.

286 l.

Szmetty János

Művészete Cézanne és a kubisták hatása alatt fejlődik. 1917- kiállító művész. 1960 legutóbbi kiállítása a Fényes Adolf teremben.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. / Fomó Györgyné, Lis Tamás / Bpest, 1969. 286 l.

Kmetty János

Nyaranként a szentendrei művésztelepen dolgozik. A bpesti Képzőművészeti Főiskola tanára. Főleg csendéleteket, önarcképeket fest.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. /Fonó György né, Kis Tamás/ Bpest, 1969
1-617 l. 286 l.

Kmetty János

Továbbá szentendrei városképe-
ket alkot. Kossuth-díjas (1949),
Kiváló művész (1965).

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. / Fonó
Györgyné, Kis Tamás / Budapest,

Kmetty János

"A kis csalás" nem,

A természethűség a mai magyar
művészetben
Kritika, Bp. 1970. nov.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
42.sz.-ÖSENDELET-1952,tus,p.17+11 cm.Ltsz:60.41.-A művész ajándéka.-Leteritett asz al szélén magas tálban gyümölcsök.Az asztal mellett baloldalon támlásszék.J.j.l.Kmetty. Fekete repr. 277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
45.sz.-ÜSENDELET-1954.vízf.p.27+20 cm.Ltsz:60+39.A művész ajandéka.-Középen nagy,lelógó fehér abrosz, mögötte kis tálban almák.A tál mellett jobbra piros kancsó.-J.j.l.Kmetty.1951.-Fekete repr.277.o

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
50.sz.-MEGBESZÉLÉS-1955, kréta, tinta, p.15+23.2 cm. Ltsz: 60+46 cm. A művész ajándéka.-Négy férfi félalakja két szélsőn kalap, kezükben papirlap. J.j.l. Kmetty rekete repr. 277.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

Kmetty János, festo

A Jan. Pann. Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
56.sz. -ENEKPROBA- 1958.o.lp. 28+20.7 cm. Ltsz: 60.31. A művész ajándéka. Hatalakos kompozició. Körben álló figurák, kezükben kottalap, énekelnek, kezükkel az ének ütemét jelzik. Rekete repr. 277.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 májusaban kiállitása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 1950-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek a következők:
3.sz.- ÖNARCKÉP SZÉKKEL".-1957.olaj.70+36 cm. 266.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
33.sz.-KIS ASZTALKA-1951.kréta,p.16+11.5 cm.Ltsz:60.45.
A művész ajándéka-kis asztalkan kancsóban virág,
előtte balra szék,drapériával,edénnyel.J.b.f.
Kmetty.rekete repr. 276.old.

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Muzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
32.sz.-SENDELET-1951.pasztell,p.30.2+42.7 cm.Ltsz:60.2
A művész ajándéka-kékkel leteritett asztal lapján
átvetett drapéria,jobboldalon gyümölcsöstál,mögöt
te kancsó.J.j.f.Kmetty.Rekete repr. 276.old

HARS ÉVA: Kmetty János Művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
34.sz.-KÉPTERV,I.-1952.kréta,p.18+8 cm.Ltsz:60.37.A művész ajándéka.-Kis asztalkán kancsóban virag,a kakancsó előtt papirlap,rajzzal.J.j.l.Kmetty.
Fekete repr. 276.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
35.sz.-ASZTALKA-1951.szines kréta,p.16.2+11.7 cm.Ltsz:
60.38.-A művész ajándéka.-Aszaton kancsóban virág,balra szék,azon edény,drapéria.Konstruktiv szerkezet.J.b.f.Kmetty.-Fekete repr. 276.old

MARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
40.sz.-ÖNARCKÉP-1953.tinta,p.23+15.5.cm.Ltsz.60.52.-A mű
vész ajándéka.-Két fej,a bal oldali nagyobbik hát
negyed profil,jobb füle látszik,a jobb oldali ki-
sebb szembenéző.J.j.l.Kmetty. rekete repr. 276.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festo

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
29.sz.-TÜKÖR ASZTALKA-1951.Pasztell,p.42.7+30.2 cm.Ltsz
60.25.A művész ajandéka.-Kis asztalkan zöld vazaban
piros virág.Mögötte a falon barna keretes tükör.
Zöld háttér.J.j.l.Kmetty.Fekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

AMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
25.sz.-AERTRESZLET-1951.vízf.28.5;20 cm.Ltsz:60.42.
A művész ajándéka.-Előtérben fa törzse,lilásbarna/
mögötte kis ház,jobbra lombos fa.J.j.l.Ametty.
Fekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalogusa: 24.sz.-HÁZAK ÉS FÁK-1950-51.Vizf,p.17.6;25.3 cm.Bedő R. gyüjteményéből.-Előtérben alacsony drótkerités,tá volabb domboldal,fákkal.J.j.l.Kmetty.Fekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

24.sz-HAZAK ES FAK- 1950-51.vizf.p.17.6.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
27.sz.-SZENTENDRE-1951.vizf.p.19+27 cm.Ltsz:60.44.A mü
vész ajándéka.-Előtérben két figura,nő és férfi,
utóbbi vállan kapat visz.Mögöttük házak.J.j.l.
Kmetty.-Fekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:

30.-ASZTALKA ÉS SZÉK-1951.pasztell,p.42×30 cm.Ltsz.60,2
60.24.-A művész ajándéka.-Kis asztalkan kék vázában
piros virág.Balra az asztal előtt szék,rajta zöld
edény.J.J.l.Kmetty.Rekete repr. 276.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

METTY JANOS, resto

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan. Pann. Múz-ban 59 festménye van.-Ezek katalógusa:
11. sz.-ÁLLÓ AKT-1938-40. tus. p. 21+15 cm. Ltsz971.15. Bedő K gyüjteményéből.-Balra hajló, álló nőalak, bal kezét bal combján tartja.-J.j.l.Kmetty. Fekete repr. 275. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festo

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van,Ezek katalógusa:
14.sz.-CSENDÉLET ZÖLD KANCSÓVAL-1946-48.o.v.48,57 cm.Lts
57.203.Dr.Gegesi Kiss Pál adománya.-Csikos abrossza
leteritett asztal,talpas tál,benne és körülötte sár
ga és zöld almák.J.l.j.Kmetty. Fekete repr.275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
18.sz.-VÖRÖS KANCSÓ-1950.papír,pasztell.120x85 cm.Ltsz
60x35 cm.A művész ajándéka.-Asztalon fehér drapéri
mögötte alma,gyümölcsöstál.A tál mögött vörös kan
csó.J.j.l.Kmetty.Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
19.sz.-KAKTUSZ CSENDÉLET-1930-51.o.v.70+35 cm.Ltsz:65.4.
vétel,XII.BAV.-aukción.-Cserépben agas-bogas "Szamarfül" kaktusz.Előtte két alma,mögötte félig takart kis vaza.J.j.l.Kmetty.Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festo

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
22.sz-HÁZ FÁK KÖZÖTT- 1950.vízf.p.243+316 cm.Ltsz:72.63.
Bedő K.gyüjteményéből.-Középen két fatörzs,hátrább
kissé takarva,házikó kis ablakkal,kéménnyel,balról,
jobbról fák,bokrok.J.l.j.Kmetty.Fekete repr. 275.o

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
10.sz-ASSZONY GYEREKKEL-1938-40.tus.p.34;21 cm.Ltsz:
57.208.-Dr.Gegesi Kis Pál adománya.-Álló,kendős,
mezitlábas asszony ,karján kis gyermekkel.J.l.
Kmetty.-Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

--

A Jan.Pann.Múz-ban 59.festménye van.-Ezek katalógusa:
2.sz.-CSENDELET-1920-23.vizf.p.-37.5;52 cm.-Ledő R.gyüj
teményéből.-Asztalon tál,két almaval,egy körtével
Jobbra drapérián korsó,mellette ismét két alma,
egy körte.-Fekete repr. 274.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múze-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
8.sz-ÖSENDÉLET ALMÁKKAL,NAPRAFORGÓVAL-1938-40.o.v.68+73
cm.Ltsz:57.206.Dr.Gegesi Kiss Pál adománya.-Lila asz
talon kosárkában és körülötte almák,vázában virág.
J.j.l.Kmetty. Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múze-
umban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
7.sz-CSENDÉLET ALMÁVAL,ZÖLD KÁNCSOVAL-1938.vizf.p.23+29
cm.Ltsz:57.207.Dr.Gegesi Kiss Pál adománya.zöld,vö-
rös,rózsaszín színek. J.j.l.Kmetty. Fekete repr.
274.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múze-
umban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
9.sz-GYUMOLCS CSENDÉLET-1938-40.vizf.p.24,31 cm.Sedő n.
gyüjteményéből.-hengeres alaku tálban almak és szől
fürtök.Ezent négy alma latszik..J.j.l.Kmetty.-Rekete
repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múze-
eumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
43.-ÖNARCKÉP-1953.tus,p.22+31.7 cm.Ltsz:6043.A művész ajándéka.-Önarckép tanulmány hat változata egy lapon.-J.j.l.Kmetty. Fekete repr. 277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festményeevan.Ezek katalógusa:
46.sz.-VIRÁG- 1954.vizf.p.19+28 cm.Ltsz:60+54.-A művész
ajándéka.-Asztalon sárga virágok,balra szék.J.j.
Kmetty.1950. rekete repr. 277.old

HÍRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

1960 májusában kiállitása volt a Fényes Adolf teremben Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Muzeumnak ajándékozott.-A müvek a következők:
6.sz.-ASZTALKA ÉS SZÉK-1951.-rasztell42+30 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festo

Hogy felismerte helyét a művészet szinpadán, pontsan tud
ta, mit kell tennie, s céljaitól semmi el nem térithette.
1914-ben már a Nyugat közölte egy rahzát:
"PARKRÉSZLET FÁKKAL PAVILLONNAL, c. müve. Nyugat, 1914. ápr.
1.-265.old. 5.jegyz

HÉRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múze-
umban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Kmetty János

Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Ferenczy Noémi, Kelety Gusztáv, Hollósy Simon Glatz Oszkár, Vaszary János, Koszta József, Anna Margit, Korniss Dezső, Kernstok Károly, Spányi Béla, Csók István, Gulácsy Lajos müvészek nevét sorolja fel Vadas József: "Mecénás-e a mügyüjtő" c. beszámolójában, mely az utóbbi aukció-kiállitásokról szól. A 33. 34. 35. és 36.-ik tárlaton szereplő müvek alkotóinak felsorolása a 2.-es sz. cédulán folytatódik.

A cikk részletesen ismerteti az aukciókon bemutatott müvek értékelését is, ahogy azok az előző, vagy az azt követő kiállitáson emelkedő, csökkenő, vagy azonos árat értek el.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept.2o.XIX.évf. 38. sz. 13. lap.

Kmetty János
Vasarely, Czóbel, Szőnyi, Mednyánszky, Kmetty János, Bálint Endre, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, ~~Demeter~~ Benedek Péter, Ilosvai Varga István, Mattioni Eszter, Molnár C. Pál, Istokovits Kálmán, Boldizsár István, Bortnyik Sándor, Keserü Ilona, Kondor Béla, Deim Pál, Schaár Erzsébet, Munkácsy Mihály, Derkovits Gyula, Nemes-Lampérth József, Ámos Imre művészek alkotásai szerepelnek az aukció-kiállításokon.
A bemutatott művekre vonatkozó részletes ismertetés Munkácsy Mihály nevénél található.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan. Pann. Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
12. sz-álló akt, II.-1938-40. tus. p. 21-15 cm. Ltsz. 71.16 cm
balra hajló, álló nőalak, bal kezét bal combján tart
ja.. J. j.l. Kmetty. Fekete repr. 275. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
20.sz.-ALMÁK A SZÉKEN-1930.pasztel,p.14+10 cm.Ltsz:60+51
A művész ajándéka.-Támlás szék,ülőlapján kosarban
almák.J.j.l.Kmetty. Fekete repr. I 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
38.sz.-ANYA GYERMEKKEL-1951.tus,p.20+13.7 mm.Ltsz:60.55
A művész ajandéka.-ülő,balra forduló,kendős asszony,ölében kisgyermek,szoptat.J.j.l.Kmetty.
rekete repr. 276.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-7[illegible]. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múzeumban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
41.-ÖNARCKÉP-1953.szén,p.16+11.5 cm.Ltsz:60.56.-A művész
ajándéka.-Önarckép.Balra néző,háromnegyed profil,
kalapban..-J.f.k.Kmetty.Fekete repr. 277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1957-58 között foglalkozott az "Énekpróba" sokalakos jeleneteinek ábrázolásával.
AZ "ÉNEKPRÓBA II", c. rajzán/47. kép/hármas egységekbe vonja az alakokat, rendező, komponáló kedve. Az éneklő csoportok ritmikus elrendezése, így már önmagában kifejezi az ábrázolás tartalmát, a zenélő társaság dallamos, zengő énekét. 270. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban. 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

Láthatatlan szálak rendje tartja együtt és egységben a kép részleteit, olyannyira, hogy azok összességében már minden egyforman fontos, semmi el nem hagyható, ugyan akkor bármely részlet-az egészből kiemelve-önmagában is teljes. E látszólagos ellentmondás abból következik, hogy a külső forma mögött a tartalom belső hordozóját keresi s ezt a szerkezeti rendben, a kép felépitésében találja meg. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

--

A Janus Pannonius Múzeumban 59 festménye van, részben az ő és mások ajándékából, ill. vétel útján. -- Ezek katalógusa: 1. szám. - NŐ POHÁRRAL, 1914-16. Olaj, vászon. - 66 + 53.5 cm. Ltsz: 72.322. - Asztalra könyöklő ruhátlan nő, bal kezében füles pharat tart. Ruhája kivágott, fehér gallérral. diszitett. - Jel. jobb. lent: Kmetty. - Vásárlás aukción 1973-ban. /1. kép/. 274. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
37.sz.-ANYA GYERMEKKEL-1951.tus,p.29+19.5 cm.Ltsz:60.47
A művész ajándéka.-Kompozició három változatban.Ülő
balfelé forduló asszony,ölében kisgyermeke,szoptat.
A három rajz közül az egyik papa lap teljes magassá
gát betölti,kettő kisebb,a lap jobb szélén,egymás
fölött.J.l.k.Kmetty.Fekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
58.sz.-ÖNARCKEP-1965.o.farost.77,51 cm.Ltsz:67.61.Képzőművészeti Alap vásárlása és átadása a Táblakép festészeti alap -ból.Asztalra könyökl, szembenéző arckép,könyökl kezével homlokara támaszkodik. Fején zöld csucsos kalap.Zöld háttér,kék kabát.Szöletes sikokkal szerke ztett kép.J.j.l.Kmetty.reke te repr. 278.old

HARS ÉVA: Kmetty Janos művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"KALAPOS ÖNARCKÉPE" c. műve a hatvanas évek derekából bizonyítja, hogy az ifjúkorban vállalt művészi pálya következetesen halad a kubizmus útján. Háromszögek síkjára épült az arc, a kéz, a háttérelemei háromszögek egymással határos zárt rendszerébe épülnek. A síkok érintkezéseiből úgy akkor kibontakozik a harmadik dimenzió, a térbe foglalt tömeg, az ábrázolt fej testisége. 269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János Művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1957-58 között foglalkozott a művész az "Énekpróba" sok alakos jeleneteinek ábrázolásával. A ritmikus képi elren dezés szép példáit láthatjuk e rajzokon, festményeken. A "MUSORÉRTEKEZLET" című/48. kép/ hármas egységekbe vonja az alakokat, rendező, komponáló kedve. Az éneklő csoportok ritmikus elrendezése, így már önmagában kifejezi az ábrá zolás tartalmát, a zenélő társaság zengő énekét. 270. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János Művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"FALURÉSZLET", c. képe/3. kép/konstruktiv szerkesztésu. A házteték és homlokzatok geometrikus sikokat bezáró felüle tei között az alacsony fák széles lombja gömbökké egyszerüsödik, a magasbanyuló nyárfák a kompozició függőleges irányu ellenpontjait biztositják. Az ábrázolás érzelem gazdag, mégis elsodleges a tudatos komponaltság, a látvány tól elvonatkoztatott, összegező képfogalmazás. 269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"SZENTENDREI UTCA" c. műve. Alacsony házak széles teret ölelnek körül, melyet a középtől kis é balra villanypóz na hasit ketté. A téren két alak halad át, a kisvárosi nyugalom kissé kimozdult tespedségéből. A súlypont a középen van. Az átlósvonalak metszéspontjába kerültek a figurák, előttük egy karcsú fa, lombja rávezeti a tekintete a házak felett idelátszó templom tornyára. 269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

UITZ BÉLA, festő

Kmetty Jánosnak 1914-16 közt festett képe:"NŐ POHÁRRAL e kor hazai haladó szellemü müvészetét reprezentálja. Azonos festői felfogást tükröznek Uitz Bélának aktivist korszaka müvei is. 269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A "csendélet" műfajához kell sorolnunk alkotásait, melyek egy-egy interieur részletét-a művész festőállványát, szobája egy-egy bútordarabját -e, elik hangsúlyossá. A virág helyébe a szobarészlet kerül. Nemcsak a síkok, terek felbontásával, geometrikus szerkesztésével maradt hű a kubizmushoz, de a csendélet műfaj újszerű, tágabb értelmezésében is.
269. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

"CSENDÉLET ALMAKKAL, NAPRAFORGÓKKAL"c, korai müve a múzban/8.kép/.-A Cézanne értelmezésü csendéletfogalmazás klasszius példája. Kiemelkedő alkotása. A négyzetes kompozició középpontját felülnézetben szemlélt asztal tölti be, melyen a fő figyelmet keltő motivum a korsóban a hatalmas napraforgócsokor. De egyenlően hangsúlyos a kép központjában almával telt kosár is. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János Müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-7[illegible]. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Kubusok és gömbök helyett almákat, korsókat, virágokat rendez csendéletté, s céltudatosan e motivumokat nem lég üres térbe, de mindig valóságos környezetbe helyezi. A festői élményt tehát mindenkor a valóság látványa szolgáltatja. Am a kép-formálás során a látványtól már bizonyos fokig elvonatkoztat, és rejtett törvényszerűségeket tár fel. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Egy "CSENDÉLET"-én/2.kép/ a kompozició sikokkal szerkesz
tett ,a testek tömege sikokra bontott,A tér-és tömegará
nyok kifejezői a pozitiv és negativ formák ,s a szinek
váltakozásai.Ezek az arányok,szin-és formabontások és kap
csolódások pontosan számitott rendben kerültek a helyük
re,ott mégis eleven,mozgalmas képpé összegeződtek.
269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János Művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVI
197 -7 . Pécs, 1975

KMETTY JÁNOS, festő

Kiteriti a testek felületét.Egyszerre s együtt láttatja az asztal oldalát,felsőlapját,a korsó szájának öblét,az asztalkendő redőinek külső-belső felületét.Az az "egyszerszerrelátás"megköveteli,hogy a kompozició lényegretörő, tömör felépitésü legyen és szigorú rendet tartson.A tekintet igy együtt fogja fel a kép harmóniáját,érzelmi és racionális tartalmát. 269.old

HÁRS ÉVA:-Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 197?-7?. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"CSENDÉLET ZÖLD KANCSÓVAL", c. müve/14.kép/. Rálátásos s
szemlélet, centrális központba foglalja a mondanivalót.
Dominans az asztal közepén az abrosz, talpastálban az al
mák. A tál mögött üres kancsó. Az odavetett asztalkendővel
a szétszórt almákkal célja az, hogy a kompozició geometri
kus rendjében a nyugtalan mozgalmasság kontrasztját biz
tositsa. Világos szinek, kék, sárga, zöld. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Például itthon a "Nyolcak" művészcsoport törekvései, Párizsban a kubisták voltak. Ott először 1911-ben járt. Döntő élmény volt számára Cézanne, Picasso művészetével való találkozása. Itthon a magyar kubizmus magyar megtestesítőjének tartották. Valóban az "École de Paris" szellemében egyik úttörője lett a magyar avantgarde festészetnek.
265. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási hir

Ludove Noviny 1967 máj. 18.

MDK

Kmetty János, festő

Gendélet, [1930]

Repr.

Székely András: A szentendrei festőnet negyven éve 7.1.

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 27.

Kmetty János, festő

MDK

A kék mírsa c. műve:

Repr.

— : Szentendrei festők kiállítása

M. 7.

Népszabadság, Bp. 1969. szept. 21.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK

Kmetty János

Csendélet

Uj magy. művészet keresztmetszete. Tamás Gal. 45.
kiáll. 1932. ápr-máj.

M.D.K.

Kmetty [János], festő

műveiből is közölt az 1928-
ban indult „Munka" c. folyóirat

Bori Imre-Körner Éva: Kassák irodalma és festészete
Magvető, Bp. 1967. 217. old.

KMETTY JÁNOS, festő

1957-58 között foglalkozott a művész az "Énekpróba" sok alakos jeleneteinek ábrázolásával. A ritmikus képi elrendezés szép példáit láthatjuk e műveken.-

A "MEGBESZÉLÉS" c. rajzan/50.sz/a fejek és a kezek változásainak körök és háromszögek képletébe zárt folyamata . 270.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. [illegible]
1972-73. Pécs. [illegible]

KMETTY JÁNOS, festő

1957-58 között foglalkozott az "ÉNEKPRÓBA" sokalakos jelenteinek ábrázolásával. Az éneklő csoport összehajló, körben álló alakjainak megragadásánál kétségtelenül a kompoziciós problémák izgattak. A ritmikus képi elrendezés szép példáit látjuk e rajzok, és festmények mindegyikén. 270.old

HAKS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Egyik-másik csendéleten a festőállvány előtt a művész alakja is megjelenik, vagy az állványon lévő festmény, az asztalon elhelyezett szobor éppen a művész arcképe./Ø 51 52, 53. sz. képek/. A soha nem szűnő igényes önkontrolnak a folyamatos műhelymunkának jellegzetes példái e képek 269. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"Csendélet festőállvánnyal",-"tükörrel",-subl6ttal",-"tü
körasztalkával"variációk a múzeumban.1950-60-közt nagy r
részük pasztell.Ezeken a szigorú szerkesztést a kréta ba
bársonyos felülete egy kissé feloldja és lágyabb hatást
eredményez.Ilyen a nagyméretű
"VÖRÖS KANCSÓ",című műve.18.kép. 269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1949-51 közt néhány akvarellje/25.27.kép/. Ennek gyors technikát igénylő módszere nem gátolta abban,hogy e képek is gondosan felépitett alkotások legyenek.A közvetlen látvány itt is csak a gondolatot elindító festői élmény alapja volt,a művész azt saját,belső látása szerint fogalmazta át. 269-pld

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"NŐ POHÁRRAL", c. műve. /1. kép/. Ez ma már az életmű egyik fő alkotásának tekinthető, s az 1914-1oos évek hazai haladó szellemű művészetét reprezentálja. Expresszív hatása fény-árnyék ellentéteiben nyilvánul meg. Ugyanakkor az arc és ruha megfogalmazásában már a konstruktív szerkesztés iránti igény lép előtérbe. 269.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"NŐ PHHRRALL", c. müve.

KMETTY JÁNOS, festő

Hagyományos szemléletü "MORICZ-NÉNI KONYHÁJA", c. müve. Kon
habelső, mélyén tüzhely mellett kendős asszony áll, hátat
fordítva. A "Nő a poharral" c. m üvel szemben itt nyugalo
lom árad, a hagyományos perspektivikus ábrázol s érvény
nyesül az előbbi expresszivitásával szemben. De itt is
szigorúan szerkezt, hangsúlyoz, 269. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
197?-7?. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vételével,vagy ajándékozások révén gazdagodik,áll.esetenként vásarlások útján gyarapodik.1969-től 1973-ig kb.1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga.Ezekből képek jegyzéke.Grafikák: 70.sz.-KMETTY JANOS: "HÁROM ÁÁLÓ AKT,c.müve.-p.tus.- 150+210 mm.-Ltsz:71.14.-XII.tábla.-299.old.rekete repr.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1973.

Kmetty János

A Studió Galériában Takács Klára festőművész kiállitása január 12.-én,

a Műcsarnokban Kmetty János kiállitása január 14.-én,

a Helikon Galériában Széky Piroska kiállitás január 13.-án nyilik meg,-mint a lap közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. jan. 8.
XXI. évf. 2. sz. 8. lap.

Kmetty János, festő

l. Geszler Mária

—: Kiállítások

Esti Hírlap, Bp. 1977. máj. 2

2

KMETTY JÁNOS

EMLÉKMŰZEUM

Szentendrén a Marx tér egyik fölújított polgárházában megnyílt Kmetty János emlékmúzeuma. A megnyitón Rátkai Ferenc művelődési miniszterhelyettes emlékezett a nagy festőre.

/ 21. sz. 43. o.

Cornea—Harşia—Şorban. Tribuna Ardealului, 1942 január 27. 3. oldal. — *F. Păcurariu:* Note despre arta plastică — cu ocazia expoziţiei colective Abrudan—Cornea—Harşia—Şorban. Tribuna Ardealului, 1942 január 28. 2—3. oldal. — Erdélyi román festőművészek tárlata Kolozsvárott. Népszava, 1942 január 30. 6. oldal. — *Sz. I.:* Négy kolozsvári román művész képkiállítása. Ellenzék (Kolozsvár) 1942 január 30. 7. oldal. — *C. Mureşanu:* Expoziţia colectivă de pictură Abrudan—Cornea— Harşia—Şorban. Tribuna Ardealului, 1942 február 7. 3 oldal. *Logh.:* A magyarországi román festők kiállítása. Magyar Nemzet 1942 február 8. 6. oldal. — *Gheorghe Dăncuş:* La închiderea expoziţiei pictorilor români, Tribuna Ardealului, 1942 február 11. 1. oldal. — Scrisoarea pictorilor români adresată Tribunei Ardealului. Tribuna Ardealului, 1942 február 17. 3. oldal. — *Valentin Raus:* Cronica plastică. — Expoziţia de pictură Abrudan—Cornea—Harşia—Şorban. Viaţa Ilustrată, 1942 március 24—25. oldal. — *Pusztai-Popovits József:* Az erdélyi román

KMETTY JÁNOS

emlitve mint Fischer Ernő mestere

Sándor László: F.E. losonci tárlata

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/19.sz.26.o.

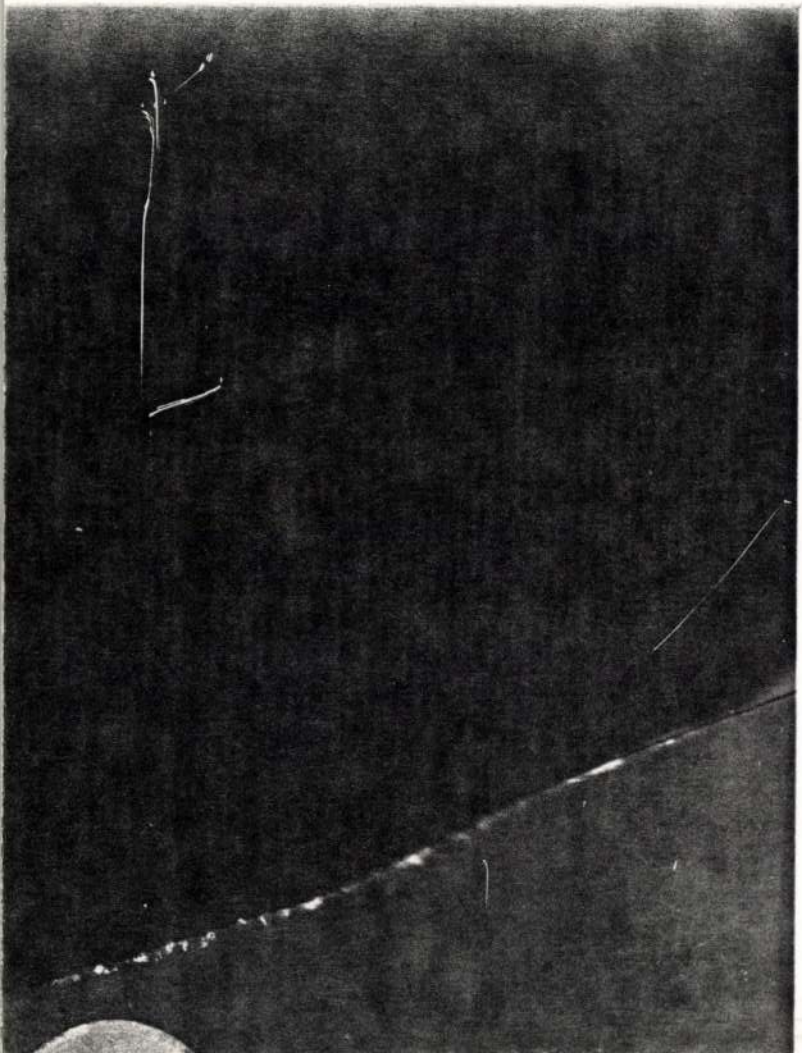

KMETTY JÁNOS

emlitve id. Barabás Miklós

LOsonci Miklós:Kétszáz év magyar festészete.Miskolci Képtár

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.51.sz.4.o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

ött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
ásrészről

nkahelye:

ime:

ma:

özött az alábbi feltételekkel:

zendő feladat részletesen:

KMETTY JÁNOS

emlitve ld.Márffy Ödön

Salamon Nándor: Dévényi -gyüjtemény, Esztergom, Balassa Bálint Mu
Museum

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.29.sz.4.o.

76. **KMETTY JÁNOS**
(Miskolc, 1889 – Budapest, 1975)
Szentendrei táj alakokkal
Olaj, vászon 66x76. Jelezve lent jobbra:
Kmetty (Restaurált)

75

40.000,-

85. Müvészeti Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

Kmetty János, Jestő

L: Pólya Tibor

Kaposvári Gyj: Pólya Tibor rajzai 1918-1919-ben 43-45

Jászkemsály, Szolnok, 1979. marc. XXV/1

Kmetty János, Jestő

L.: Jankay Tibor

V. Kiss Margit: Jankay Tibor 85-88.

Tj. Aurora, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Kmetty János grafikusművész

Ex libris-ek készitésével is foglalkozott

(cikk: „Algyai Viktor grafikusművész" cimszó alatt.

Köves József cikke „Ex libris" cimmel

Magyarország, 1978. XI. 19.

Knutty János festőművész

Sz. Kurti Katalin: Új szerzemények

Művészet, 1983. Marcius

Kmetty János
(Mezőkövesd, 1889- Bp. 1975)

műve szerepel a Szentendre művészetét bemutató anyagban az 1976.XXXVII.Velencei Biennálé magyar kiállitásán.

-katalógus a könyvtárban-

Kmetty János, festő

Ezt jelzi az elkészült program, amely már az október 11-én sorra kerülő, ünnepélyes megnyitón jeles magyar művészek felléptét ígéri a kultúránk iránt érdeklődő prágai közönségnek. A galériát a *Kmetty János* festőművész műveinek szentelt kiállítással avatják,

7.

–. Nyitás előtt a prágai Magyar Kult. Központ

Népszabadság, Bp. 1978 szept 30

Kmetty János festőművész

a kiállításon szerepel Czóbel Béla lágy színharmóniájú önarcképe (említve), Kmetty János „Csendélet"-e (említve), melyek igazolják, hogy Szentendre egyaránt inspirálta a École de Paris-hoz kapcsolódó, a konstruktív, szürrealisztikus tendenciákat.

P. Szabó Ilma: Ötvenéves a „Régi Művésztelep". Szentendrei Képtár. Tükör, Budapest, 1949. júl. 1.

Kmetty János (festő

L. Kernstok Károly

P. kötet 7: A magyar avantgarde . . . 15

Népszabadság Bp. 1981. március 1

Kmetty János, festő MDK

Tanára volt Feledy Gyulának.

(zsugán): A bányászok festője 2.

ESTI HIRLAP, 3p. 1965. nov. 11.

Kmetty [János], festő MOH

Kmetty is állított ki a most elhanyagolt fényes tdolf Terembe.

Nem tetszett

— : Rákóczi út 30. 2

ESTI HIRLAP, bp. 1965. nov. 4.

Kmetty János

festő

vad

Elek Artur: A Ma-csoport művészei.
Az Ujság 1918. szept. 15.

Ma III.-ik kiállítás.

MDK

Kmetty János

Árokpart Nagybányán, o.

Csendélet, o.

Gyümölcscsendélet, o.

A nagybányai református templom, ö.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

M.D.K.

Kmetty János, festő

és Utz Béla az 1910-es évek elején az Eprőskerti esti akttanfolyamokon ismerkedett meg Nemes Lampérth-tal és ők ismertettik meg vele az ujabb irányzatokat.

Horváth Béla: Nemes Lampérth József

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1966. XXI. évf. szept. 23 sz.

1802. old.

Sándorral, akit érdemes megjegyezni. Az említetteken kívül a kiállításon a következők vettek részt: Bohacsek Ede, Bortnyik Sándor, Diner-Dénes Rezső, Máttis Teutsch János, Pátzay Pál, Ruttkay György, Schadl János, Spangher Ferenc.

A Szépművészeti Múzeum október 1-én nyitotta meg új szerzeményeinek kiállítását, amelyekkel ez az agilis és hozzáértő kézzel vezetett intézet az elmúlt ötnegyed év alatt gyarapodott. A közszemlére tett gyűjtemény hatvannégy műből állt, amelyek ajándékozás és vásárlás révén kerültek a múzeum birtokába, azokat a vásárlásokat azonban mellőzte az igazgatóság, amelyeket a Képzőművészeti Tanács eszközölt a múzeum részére. Az anyag túlnyomó része magyar munka volt, nemcsak abból a törekvésből kifolyóan, amelylyel a múzeum — helyesen — minkötött budget-jével küzdenie. Az egyik I. Ferenc Józsefnek a budai várban és Gödöllőn maradt királyi hagyatékából gazdagította a múzeumot értékes és az intézmény részére fölötte fontos képekkel, s a másik alkalom a jeles modern gyűjtő, néhai Jánosi Béla gyűjteményének eladásával adódott, amelyből a múzeum Ferenczy Károlyt, Iványi Grünwald Bélát és Kernstok Károlyt jellemzően reprezentáló festményeket szerzett meg, oly festményeket, amelyek

A «Ma» irodalmi és művészeti folyóirat szeptember 15-én nyitotta meg demonstrativ kiállítását, már nem a Visegrádi-utca 15. sz. alatti helyiségben, hanem a mondain-jellegű Váci-út 9. számú bérházának félemeletén. A kiállítás, amelyen festményekkel és szobrokkal tizenhárman vettek részt, azt kétségtelen sikerrel demonstrálta, hogy oly tehetségek, mint Kmetty János, Nemes Lampérth József, Uitz Béla, a legkomolyabb figyelmet érdemlik, Gulácsy Lajossal egyetemben, aki csak legújabban kanyarodott a «Ma» táborához. A véleményszabadság alapján a kiállított művek meglehetős részéről joggal mondhatta valaki, hogy azok nagyon is kiagyalt ész-akarnokságok, nem valami sokat jelentő esztétikai elméletek levezetései. De egészben véve, azért a kiállítás oly emberek társaságát hozta az érdeklődők elé, akik amit csinálnak, azt hittel csinálják, törhetlenek egy új művészet akarásában, amelynek ha az elmélete ma inkább ködös, mint tiszta és megfogható: makacs szembehelyezkedés a naturalista és impresszionista festészettel. Sőt azt lehetne mondani, hogy mindennel, ami a látásból indúl ki s a természettel viszonyt tart. Hogy ez az álláspont meddig tartható s vele hová lehet jutni: erről lehet vitatkozni, az azonban bizonyos, hogy maga ez a negatio is termékenyítő, mihelyt olyanok részéről hangzik, akikben a hivatottság szikrája rejtőzik. A kiállítás egy új szobrásznévvel ismertetett meg, Gergely

K

Művészet 1918.

Kmetty János

Kassán Halász-Hradil Elemér Laritudja (1502)

Rácz Olivér: Halász-Hradil Elemér

Irodalmi Szemle 1958/4. 588. l.

Kmetty János
festő

M.D.K.

Bemutatták műveit.

D. Fehér Zsuzsa: Új magyar festészet
Művészet, 1968. május ~40 kép.

Kmetty

A KUT-hoz tartoznak azok a szakadárok:Egry, Derkovits,Farkas István,Kmetty,Nagy István ,akikhez oly sok közünk van nekünk.

Dési Huber István:Müvészeti irások
Kossuth Könyvkiadó 1975 252-3 o.

KMETTY JÁNOS, festő

Kállai Ernő a kertészkedéshez hasonlitotta azt a módszert, mellyel Kmetty a csenélet motivumok szükrefogott körében évek hosszu során at igen belterjes festői gazdálkodast folytatott. Kmetty gyüjteményes kiallitasa 1937.nov.7-21 között. A Frankel Galéria. katalógusa. Bevezetőt Kallai irta. 268.old. 7.jegyz

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"Nem kubista, de akarcsak azok, szigorú törvényszerűség gelszerkeszt, formái súlyosak, tömbösen tagoltak, színei nem csillogók, hanem parázslóan a mélyből izzanak elő... Nem árulja el belső hevültségét, nincs benne semmi fellengősség." Jellemezte Kassák 1941-ben műteremlátogatása alkalmával.-268.old. 6.jegyz

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Több csendélet variáció. Az almák, körték lehetnek gömbök gúlák, a művészi mondanivaló nem gyümölcs-létükre vonatkozik, de a képmezőkben elfoglalt szerepükre, az a szerep a kép legfontosabb elemének, a kompozíciónak az alárendeltje. Képein minden vonal, szín a pontosan átgondolt megfontolt kompozíció valamely szerves tartozéka. 268.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A múzeumban lévő művei tartalmuk és festője mondanivaló
juk szerint 3 főcsoportba sorolhatók: csendéletek, tájké
pek és figurák. Az utóbbi csoportba tartozik az 50es éve
ívek munkásságára jellemző kompozíciósorozata, az ének-
kar. Egy működvelő énekcsoport próbáit, megbeszéléseit fi
gyelte meg, s rajzolt, festett róluk sokoldalu jeleneteket
265.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Kmetty János, festő

MDh

A Vita sorathan a képzőművészeti vitához mól hozzá.

—: Megjelent az Új Tráz 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. ápr. 9.

MDK

Kmetty János

Zazar partján
akv. 255x315 mm Mgt.Bpest

Zazar partja
akv. 109x195 mm Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 53, 54.l.

MDK

Ámetty János

Nagybányai részletek
akv. 120x160 mm Mgt.Bpest

Nagybányai utca
akv. 240x320 mm Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 53.1.

MDK

Kmetty János

Konfár Gyula tanára volt a főiskolán

9 festő és grafikus kiáll. Műcs. 1966. okt.

MDK

Kmetty János

A festő, o.

2o. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.

k és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Kmetty János

Vilt Tibor kiáll. Szfvár, Szt.István kir.Muz.1965.

MDK

Kmetty János, festő

Szép életmű minden műve.

Rózsa Gyula: XI. Magyar képzőművészeti kiállítás 9

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

MDK

Kmetty János, festő

Képei az első teremben látkatók. (M. Képzőműv. kiállítás.)

(fencsik): Kürtösök az előcsarnokban 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. ápr. 11

Kmetty János

Néhány jellegzetes képe az V. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: Az V. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás
Északmagyarország 1959. okt. 30. 4.l.

Kmetty János

Diósgyőrből indult festő.
Műtermészlet, Újságolvasó c. képei
a IV. miskolci országos kiállításon.

Hajdu Béla: A IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitás

Északmagyarország 1958. nov. 18. 6.l.

MDK

Kmetty János, Pest

Az aktivisták egyik kiemelkedő
egyénisége.

Rózsa Gyula: Az Aktivisták

Népszabadság, Bp. 1968. aug. 3

MDK

Kmetty János, festő

Szentendre lakója.

–: Szentendrei napok 6.

ESTI HIRLAP Bp. 1968. szept. 17.

Kmetty János, 1889-

Csendélet

Magy. Művészet 1800-tól. Szépm. Műv. 1949.

12. l.

MDK

Kmetty János, festőm.

Nagybányai uccarészlet. Repr.
/Fruchter gyüjtemény/.

Nemzeti Müvészet. 3.sz.

MDK

Kmetty János, festőm.

Önarckép. Repr.

Nemzeti Szalon. 1929. jan. KUT.

MDK

Kmetty János, festöm.

Önarckép. Repr.
Mährer Jenö tulajdona.

Nemzeti Szalon. - /? 1926. 52.csop.kiáll. ?/

Kmetty János

l.

Szent György Céh

42. anke (1920)

181. sz.

4

mint politikai egységet, céljait és eszközeit a legújabb időkig mindig és mindenütt félreismerték, még Németországban is! Ezzel szemben a boroszlóiak politikai helyzetünket és törekvéseinket teljesen megértették, magukat ezen a téren mindenben azonosították velünk, úgyhogy egyik szónokuk a városháza nagytermében százak hallatára azt mondta: ha Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár nevét hallja, éppúgy vérzik a szíve, mint minden magyaré. Elgondolható, milyen lelki gyönyörűséget okoztak mindannyiunknak ezek az érzésben fogant kijelentések, hogy' fölvillanyozott bennünket német társainknak nemzetünk iránt nyilvánuló lelkesedése.

Valóban, az a kedvesség és szívesség, amelyet német társaink irántunk tanusítottak, az az elismerés és tisztelet, amelyet nemzetünknek juttattak, mély, soha el nem múló hálára kötelezte a boroszlói magyar tanár-kolóniát. És említsük meg különös hálával Kornemann tanár nevét, de tegyük mindjárt hozzá a magunk emberei közül Hekler Antalét, filozófiai karunk dékánjáét. Hogy ez a magyar hét Boroszlóban megvalósult, s így valósult meg, az elsősorban kettejük érdeme. Ők voltak azok, akiknek elméjéből a boroszlói látogatás

Kmetty

A Nyolcak ujat teremtő vágyait/az esti szabadi-
kolás Kmetty és Uitz a korrektora volt/nagy
hatással voltak Szőnyi Istvánra.

„j Irás 1977-12-16
Bodri:A fiatal Szőnyi Ady illusztrációi

Petrarca, meteten a Gere
Historia delle attio
scritta da Ottone Spruciet.
Lepsa T. 41 5

llagalakú vár, melynek bástyáin két he-
g. A várban a „P. di Viena" kőrelében a
rti" – tetemei heveznek s a „P. di Strigona"
aság köti le figyelmünket, melynek egy ré-
st vonul be, mig másik része a vizes árokkal is
helyezve s épen indulóban van. Az előtérben,
" s jobbra a „D: di Lorana" vezeti seregeit, á-
a a Nyitra folyó huzódik, mely két helyütt van
ri sátrak jelző zászlain a két fejű sast veszszük
lévő keretben hét sorban:

no
Preso
al

iano Rezzonico
n° Imper°
m^e Ser°"

Kmetty János

Erod

Elek Artur =

Az új magyar grafikai
művészet. Erdélyi
Helikon. 1930. jannar
16. l.

Kmetty János

Kompozíció linoleum

Csendélet, linoleum metszet

Tájkép, "

Repr.

Magyar Irás

1922. márc

tei közül a „La Gran Moschea" (A), az
s a „Tempio di S. Giovanni" van
rnyán (s bástyáján) meg a félholdas lobogó leng,
, melyeknek ágyútüzét a törökök a
zzák. Az előtérben balra a „Cavalle-
le di Carlestot" (D) s jobbra a „Squad-
lnak állást. Balról az ostromlók di-
eseten túl az elesett várbeliek tetemei borít-
kirohanó törökökkel Leslie csapatai
gő szalagon

„A. La Gran Moschea" kezdettel s „F. Fiume
befejezéssel.
vonalkeretnek 14.4: 20.3 s a rézlapnak 14.7:

diáta dal Sig. Co: Ercole Scala. In Mo-

66/93 N° 36.

Kmety János

Kmety János festőművész és *Vilt* Tibor szobrászművésznek a *Tamás Galériában*, V., Akadémia-utca 8. szám alatt rendezett kiállitásán e hó 12-én, kedden délután öt órakor *Ligeti* Pál épitész szabad előadást tart a „Csendélet szerepe a modern művészetben" cimen.

M. 1928 II. 12

Kmetty János

FESTMÉNYEK:

Kmetty János:

1 Női akt	3000
2 Hegyi beszéd (kompozició)	2000
3 Tájkép	1500
4 Önarckép	1500

A IIIa (III) demonstrativ kiállitásának katalogusa.
(Brassó, 1918.)

Kmetty János:

83. Házak a dombon, olajf. 150 kor.
84. Tanulmány, olajf. ... ... 200 „
85. Budai részlet, olajf. ... 350 „
86. Városligeti részlet, olajf. 300 „

Ropalotafela. 28.l.

Anonym a XVIII sz.

Hora és Kloska kiv

Az előtért elfoglaló katona
látható, a hol a kerékbetörés f
látszik. Felirata fölül:
Hinrichtung der beeden
dem Comitatus K

Rézmetszet, méretei 2

Ltn. 14251.
Szakl. 129-
510-914-11

KMETTY *János*, festő és grafikus, * Miskolc 1889 dec. 23. Kassán Halász-Hradil Elemérnél kezdett rajzolni, majd Budapesten Szablya Frischauf Ferenc festőiskolájában tanult. 1910. Párizsba ment, ahol különösen Cézanne és Picasso műveiben s velök kapcsolatban a kubizmus szellemének tanulmányozásában mélyedt el. Félévi szemlélődés után hazajött s 1917 óta, mikor a Nemzeti Szalónban rendezte első kollektív kiállítását, a modern törekvésű fiatal magyar művészek egyik vezére lett. Általában őt tekintik a festői kubizmus első hazai képviselőjének. 1917. a Nemzeti Szalónban, 1922. a Belvederében, 1929. és 1931. a Tamás-galériában rendezett kollektív kiállításokat. 1917. egy tájképe, 1919. egy női aktja, 1929. egy csendélete került a Szépművészeti Múzeumba. Uzsonnázók és Leány korzóval c. olajfestményei a főváros tulajdonában vannak. K.-nek a kubizmus felé hajló, de mindig realisztikus megoldású munkái igen erőteljes formaösszefoglaló készséget, klasszikusan tiszta képszerkesztést árulnak el. Mint grafikus is jelentékeny; különösen erőteljesek rézkarcai, amelyeknek javát albumban is kiadta (1920).

E. G. I. 571

Louvre - áruház IV. 168.

-szky: Magyar grafikusok Magy.Mükiadók anya-

gából kiáll. ~~rend~~ stb. Dec.23-jan 13.

Ars Una, 1924. I.4.sz.

MTA MKCS

A KUT kiállitása a sajtó tükrében

KUT 1927. II. évf. 3. sz.

MTA MKCS

Hárs Éva: A mai magyar festészet

galériája Mohácson

Jelenkor, 1968. 7-8.sz. 7o3 l.

MTA MKCS

MDK

Kmetty János

Uzsonnázók
o.,k. 42x52 cm. MNG Ltsz.: F.K. 1058

Vöröskancsós csendélet
o.,v. 80x100 cm. MNG Ltsz.: F.K.7720

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962.Kat. 35.l.

MDK

Kmetty Janos

Csendélet
o.,v. MNG Ltsz.: 4125

Női akt
o.,v. 96x69 cm. MNG Ltsz.:5510

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962.Kat. 35.1.

MDK

Kmetty János

Gyümölcscsendélet
o.,v. 90x63.5 cm. MNG Ltsz.: 63.25

A nagybanyai reformatus templom
o.,v. 120x60 cm. Mgt.Miskolc

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962.Kat. 34, 35.l.

MDK

Kmetty János

Arokpart Nagybanyán 1928 körül
o.,v. 20x40 cm. Mgt.Bpest.

Csendélet
o.,v. 100x50 cm. MNG Ltsz.: 7181

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962.Kat. 34.1.

Kmetty János

KÉPZŐMŰVÉSZETI ROVAT

REORGANIZÁCIÓS TÖREKVÉSEK. A kubista mondanivalók szín- és formaösszegezéseit korszerűen képviseli Kmetty Jánosnak a reorganizációs törekvések irányában fejlődő művészete.

Magyar Hétfő 932. IV. 25.

M.D.K.

Kmetty János festő

Müve a kiállitáson

Perneczky Géza: Szentendrei nyári tárlat

Magyar Nemzet 1966. augusztus 17. 4.l.

.D.X.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási kritika

Dolgozók Lapja 1966 okt.3o.

MDK.

Kmetty János

Tv.szerepléséről

Magyarország 1966/46 21 p.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási hiradás

Komárommegyei Dolgozók Lapja 1966 szept.29.

Kmetty János festő MDK

Egy művét ajánlotta fel.

—: A szentendrei művésztelep alkotói Vietnamért 7

NÉPSZABADSÁG, bp.-1966. dec. 13.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási kritika

Pestmegyei Hirlap 1965 szept.21.

Kmetty János, festő

MDk

Résztvesz Erfurtban a „Kertészet a mai magyar képzőművészetben" c. Kiállításon.

— : Árubemutató és művészeti alkotások az erfurti nemzetközi Kertészeti Kiállításon

4

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1966. márc. 11.

M.D.K.

Kmetty János festő

Müvei a kiállitáson

Ujságos csendélet

Perneczky Géza: A Fehérvári muzeum uj szerzemény-
nyeinek kiállitása

Magyar Nemzet 1966. julius 1. 4.1.

M.D.K.

Kmetty János festő

Művei a kiállitáson

Ujságos csendélet

Ferneczky Géza: A fehérvári muzeum uj szerzemény-
nyeinek kiállitása

Magyar Nemzet 1966. julius 1. 4.1.

Kmetty János

KMETTY JÁNOSNAK, a magyar festőművészet kiemelkedő jelentőségű mesterének emlékmúzeuma tegnap nyílt meg Szentendrén.

Magyar Hirlap 1981/5/9/9

Kmetty János

tanitványa volt Kokas Ignác.

Magyar Hirlap 1981/1/7/6

Kenessei:Ginzapuszta évtizede

Kmetty János, kstő

L: Borsos M.

– : Mohács előtti gyűjtemény 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 márc. 6

Gleizes, Albert 11, 12, 19, 23, 24, 25, 124, 201, 203, 205, 206
Gogh, Vincent van 75, 101, 121, 124, 187
Greco, El 169, 193
Gris, Juan 201
Grosz, George 10, 12, 13, 16, 70, 81, 94, 99–100, 103–107, 200
Gulácsy Lajos 183–184

Hartnacke, Wilhelm 229, 230, 232
Hatvany Ferenc 159–160
Haulisch Lenke 241
Haupt, Albrecht 117
Heckel, Erich 7
Heemskerck, Jacoba van 101
Heine, Heinrich 148, 241

Konijnenburg, Willem 201
Korda Vince 168
Koszta József 134, 141, 142
Körösfői–Kriesch Aladár 201
Kubin, Alfred 118
Kustodieff, Boris 45

Laurencin, Marie 161
Lehel Ferenc 184
Lehmbruck, Wilhelm 9, 74–80
Leibl, Wilhelm 89, 138
Lenin, Vladimir Iljics 44
Léger, Fernand 14, 19, 21, 25
Liebermann, Max 7, 80
Lindner, Werner 91
Lissitzky, El 32, 92, 95, 118

Hodler, Ferdinand 97, 118
Hofer, Karl 80, 118
Holbein, Hans 220
Hollósy Simon 139
Hummel, Erdmann 118
Huszár Vilmos 81, 201–203, 212

Imre Sándor 74, 238
Ingres, Jean Dominique 10, 70, 90, 159, 162
Iványi Grünwald Béla 126, 141, 142

Jándi Dávid 168

Kampmann, Walter 81
Kandinsky, Wasili 7, 9, 21, 31, 81, 101, 102, 118, 151, 207
Kassák Lajos 16–17, 28, 167, 198, 208, 212–213, 214, 235
Kádár Béla 82, 199, 200, 210
Kemény Alfréd 46, 241
Kernstok Károly 126, 163–164, 165, 171, 172
Kerschbaumer, Anton 80, 81
Kerschtein, Max 89
Lotz Károly 136
Lukomskij, G.K. 117
Lunacsarszkij, Anatolij 45
Lyka Károly 132

Macke, August 8
Madarász Viktor 125, 131, 132–133, 137, 190
Maillol, Aristide 75, 77, 79
Manet, Edouard 7, 119, 120, 140
Marc, Franz 7, 124, 151, 191, 192, 195
Marcoussis, Louis Casimir 12, 25
Marées, Hans von 75, 97
Matisse, Henri 85, 87, 99, 118, 124, 151, 154, 158, 159, 161, 163, 173, 178, 180
Mattis Teutsch János 199
Márffy Ödön 96–99, 165, 173–174
Medgyes László 147, 157–158, 162, 182
Mednyánszky László 142
Meidner, Ludwig 8
Medunetzky, Konstantin 46
Mészöly Géza 139
Michelangelo 224

Kmetty János
(Miskolc, 1889 - Bp. 1975)

„Tabán" o.v. 64x86 cm s.l.j.: Kmetty.
Restaurált. Védett.
Erdiáltási ár: 18000 ft

BÁV 57.Képaukció Bp.1982.május

Kmetty János festő M.D.K.

„A magyar konstruktivizmus képviselője, a szerkesztő szándékot olyan témába burkolaj, melynek szociális csengése van"

Körner Éva: Magyar művészet a két világháború között B p. 1965. 6., 29.1.

Knetty János fes ő M.D.K.

30 fe tménye került az utóbbi hónapokban a miskolci Herman Ottó Muzeumba

napló

Magyar Nemzet 196[illegible]. junius 14. 4.l.

Kmetty János
festő.

Az aktivisták ismert és megbecsült
művésze.

Szabó Julia: Schadl János
Művészet, 1966. március - 26 lap

Thmetty János
festő-

M.D.Y

Kocsis László nak volt a mestere

Losoncri Miklós: Kocsis László
Művészet, 1966. március - 32 lap

MDK.

Kmetty János

Müvei a Kiscelli-kastélyban

Esti Hirlap 1965 juni.22.

Kmetty János

Női akt, of.

Akt kiáll. [illegible]. [illegible]. 1925. dec. 18.1.

MDK

Kmetty János

Anya gyermekkel, of.

Fiatal nő, of.

Krisztus születése, szén

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 26. l.

MDK

Kmetty János, festő

Jellemző alkotások képviselik a tárlaton.

Artner Tivadar: Műgyűjtők kincsei a Galériában
8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. júl. 31.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási kritika

Pestmegyei Hirlap 1965 okt.7.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási kritika

Közmü és Szolgáltatás 1965 okt.8.

Festészet.

Dunapart, Kmetty János.

ARS UNA. 1923/24. II. évf. 165/66. l.

Festészet.

Tavasz, Kmetty János.

ARS UNA.1923/24.II.évf. 165/66.1.

Kunffy János festő

Népszava 1919. jan. 15. 7. o.

Megalakult a Képzőművészek Szövetsége

Kmetty János festő

Népszava 1919. május 25. 9. o.

Szoc. Irod. Műv. és Tud. Társaság

Önálló táblakép

Kmetty:Kompozicio

Pesti Napló, 74 éf. 1923 XII.25

Kmeczy János festő

Répszava 1922. febr. 2. 7. o.

b

Kiállitás

Nagyvárad, Kmetty képek

Pesti Napló, 75 éf. 1924 XII

19

Grafika

Rézkarc

Kmetty Jánostól

Pesti Napló, 71 éf. 1920 XII.21

Kmetty János festő

Magyar Müvészet 1925.369-392.o.
Gerő Odön:Az akt-kiállitás.

M DK

Kmetty János, festöm.

A Szinyei-nagydijat vette át a Sz.M.P.Társ. ezévi ünnepi évfordulón/ 23./ K.J. átvette a kitüntetésről szoló okmányt s a Szinyei-érmet.

Szinyei Merse Pál emlékünnep..
Nemzeti Ujság 1913. febr.4.

Kmetty János festő

A Szabadság s a nép c. 20 év előtti kiállítás egyik rendezője.

Fenyik Flóra: Egy kiállítás két megnyitója
2. l.

ESTI HIRLAP, bp. 1962. márc. 31.

Kmetty János festő

MDk

Naplójának második nemzedékéhez tartozik.

(b. e.): Naplójának a Nemzeti Galériában 2. k.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 16.

MDK

Kmetty János

Csendélet, olajf.

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-ig.
9.lap

tovább

Kmetty
Kozma
Márffy
Rippl-Rónai
Rudnay
Szobotka
Szönyi
Vaszary

l. Szabad Művészet
1948. 3. sz. 125. l.

564 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

A beadvá

Min. 1000 P-t utalni.

Melléklete

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat s

Másolta:

Összeolva

Kmetty János

sz. 1889. Csendélete a pécsi Janus Pannonius múzeumban.

Múzeumi oktatás.
Népművelés, 1963 12. szám, 32. old.

M.D.K.

Kmetty János,festőművész/1889-/

A kubizmus korai korszaka hagyott nyomot más hatásokkal keverten müvészetén.90.o.

M.Kiss Pál: Müvészetről mindenkinek,Corvina,Budapest,1966

Kmetty János MDK

Epitők, olf.

Mücsarnok 1951.II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kmetty János

MDK

Csendélet, pasztell-kréta

Műcsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Kmetty János

MDK

Csendélet, olf.

Önarckép, olf.

Műcsarnok 1944 Szőkefőv.Képtár.Jub.Kiáll.

Kmetty János

Szerepel a nürnbergi magyar kiállításon

Nemzeti Ujság 1929 II. 28

Kmetty János

Alkotásaival szerepel a Tamás Galéria "magyar akvarellek" c. kiállitásán.

Pest, 1942. X. 16.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási hiradás

Pestmegyei Hiréap 1966 dec.13.

MDK.

Kmetty János

Kiállitási hiradás

Népszabadság 1966 dec.13.

MDK.

Kmetty János

Plakátkiállitási kritika

Magyarország 1966 /5o. 21.lap

Kmetty János festő

M.N.G.

Művei a kiállításon

Műterem,
Önarckép

Pernecky Géza: Angyalföldi képzőművészek II. kiállítása

Magyar Nemzet 1966. május 24. 4.l.

Kmetty János

2 rol

Raith Tivadar:

Kmetty és Csóka.

Magyar Trió

1922. máre.

Vöröskővár.

A középtérbeli hegy te
vár, aljában házak bontakozn
bogo vezet át és innenső par
sziti a látképet. Felirata:

Die Bibersburg b

alól jobbra: V.R.
legalól középütt: 338.

Szines rm., mér.

140-95.

Kmetty János

Koll. kiáll.
Belvedere

wód

Bor Pál: Kmetty
János kiállítása.
Magyar Irás
1922. márc

ú emelkedő sziklán a vár romjait s alja
glehetősen ép tornyot látjuk. A kikötőt
i s körbe állva beszélgetnek. Jobbra a
s az innenső panton balról ketten ül-
rúd-fekszik, míg az úton egy férfi
s jobb kezét zsebre dugja. Az előtérben
közül kettő válik ki. Feliratai a

hloss-Theben
rarn

anst. d. Bibliogr. Instit. in ~~Hdb~~ Hildbh.
leger.

tnek 9.9:14.9 s az acéllapnak 14:19.9 cm

Kmetty János

Egy mappára való nagyon tehetséges rézkarccal szerepel a müvész az Otthon Klub kiállitásán, az Irók és Ujságirók Körének kiállitó helyiségében.
Fóthy János: Három kiállitás" cimmel ir a fenti tárlaton szereplő müvészekről és munkáikról.

A HÉT, Bp. 1920. dec. 20.
XXXI. évf. 28. sz. 605. lap.

M.D.Y

Kunetty Imre
festő

Monumentális gobelinjét
mutatta be a tárlaton.

Dutka Mária: Séta a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Női kapuja, 1968. május 4 - 16 lap.

Kmetty János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1960 JUN 17.

#

A KISZ Budapesti Bizottsága ma délután nyitja meg a Felszabadulási Kulturális Szemle budapesti képzőművészeti kiállítását a Józsefvárosi Művelődési Házban.

Ø

Kmetty János képeiből és rajzaiból nyílik ma kiállítás Pécsett.

A

csak az illetékes
rehajtó bizottságának, illetve
az irányítószervnek a jóvá-
gyásával szabad. Az átalakítá-
sok tervszerűségének biztosí-
tására perspektivikus tervet

Kmetty János.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeom 1937-ben.

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Kmetty János.

A "Kut" és az "Ume " tagjaiból alakult szindikátus végrehajtó bizottságának tagja 1932-ben,

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek tröténete,kézirat.

Kmetty János.

A "Kut" müvésztársaság alelnöke 1925-ös években

Bende J: A képzőművészeti egyesületek története.

Kmetty János.

A "Kut" müvészegyesület által rendezett kiálli
táson részt vett 1925-ben.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Kmetty János

A Tanácsköztársaság művészetéről részletes képet ad Vadas József: "133 hétköznap" c. beszámolójában. Megemliti azokat a művészeket, akik a bélyegeket, a Vörös Hadsereg tábori levelezőlapjait, a papir és fémpénzeket, plakátokat, bélyegekkel ellátott különleges boritékokat tervezték: Uitz Béla, Berény Róbert, Pór Bertalan, Nemes Lapérth József, Kmetty János, Tihanyi Lajos, Nagy Balogh János, Gulácsy Lajos, Moholy-Nagy László, Pátzay Pál.
A Munkásmozgalmi Muzeum tanácsköztársasági kiállitásán bemutatott művekről szóló részletes ismertetést lásd: Kozma Lajos nevénél.
Vadas József kritikájában átfogó képet ad a Tanácsköztársaság művészetpolitikájáról, valamint a felsorolt művészek akkori munkájáról.

Élet és Irodalom, Bp. 1979.márc.17.XXIII.évf.11. sz. 13. lap.

Kmetty János.

Kiállitotta müveit a Nemzeti Szalon 1933-ban

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Kmetty János.

1931-ben kiállitotta müveit a Tamás Galéria.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Kmetty János.

A Tamás Galéria kiállitotta müveit 1929-ben

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Kmetty János.

Kiállitotta müveit a Belvedere 1922-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Kmetty János.

A"Magyar Képzőművészek Szabad Szervezete"-nek szellemi vezére és az elnöki tanács tagja.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

szövarch 20.-220.lap

Kmetty János.

A Tamás Galéria kiállitáasin szereplő müvész.

Bende J:
A Képző művészeti egyesületek története,kézirat,

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONTI

szövarch.23.3.ó

Kmetty János.

A KUT-megalakitása.

Márffy Ödön beszél kortársairól és a korról.
jegyezte:Somogyi Árpád.1951.

Kmetty János.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1918-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története kézirat.

MDK

Kmetty János
festő

Festészete nem szentendrei, noha sokat időzött a kisvárosban.

Szabó Julia: A szentendrei festészet kiállítása.
Művészet, 1964. február - 44 lap.

Kmetty János

Született 1889-ben. Ma is élő művész

Műveiből ki van állítva

Kozogh Ákos: „Kilencedik Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás"

THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III. No. 7. 1962

129 l.

MDK

Kmetty János

Murányi-Kovács E.: Kiáll. Szentendre festészetéről.
Népszabadság 1963. nov. 19.

Kmetty János

Aktivista festő.
1915-től csatlakozik a „Nyolcak"-hoz

Pataky Dénes: „Szőnyi István"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III. No. 8. 1962.

126 l.

Kmetty János festő M.D.K.

/ szül. 1889-

A "Tett" és "Ma" c. folyóiratok körül kialakult művészcsoport tagja.

Genthon István: Magyar művészet a századforduló idején. - p. 1962. 54.l. 55.l.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

János Kmetty

PRAVDA, BRATISLAVA

1978 OKT 13

1021

mládeže SÚV SZM na Dunaji.

★ **Výstava obrazov.** V novom Maďarskom kultúrnom stredisku na Rytířskej ulici v Prahe otvorili včera výstavu obrazov národného umelca MLR a nositeľa Kossuthovej ceny J. Kmettyho. Na vernisáži bol prítomný námestník ministra zahraničných vecí ČSSR Z. Trhlík a ďalší hostia. Na slávnostnom otvorení sa zúčastnili aj členovia maďarskej delegácie vedenej štátnym tajomníkom Ministerstva kultúry MLR F. Molnárom, veľvyslanec MLR v ČSSR M. Barity a riaditeľ Maďarského kultúrneho strediska v Prahe G. Bielik.

Kmetty János

Erdélyi Helikon 1930. január

MTA MKCS

Bálint Aladár: A "Ma" csop. kiáll.

Nyugat, 1918. okt. 16. 601-2.l.

MTA MKCS

Láncz Sándor: A szocialista müvészcsopor

Müvészet, 1965. január 10.1.

MTA MKCS

rp- :"A magyar müvészetért" kiállitása

Magyarország 194o. dec.14. 6.l.

MTA MKCS

Dévényi Iván Jelenkor 1963. 11.sz.

1081.l.

MTA MKCS

Németh Lajos: Forty years of painting

at Szentendre

The New Hungarian Querterly

Budapest, 1969. 33.sz. 191.l.

MTA MKCS

Székely András: A szentendrei festészet

40 éve

Népszabadság, 1968. szept. 27.

MTA MKCS

MDK

Kmetty János

festőművész 70 éves. Grecot tanulmányozta Párizsban. Kompoziciői tömörek.
mélt.

Esti Hirlap 302 sz. 1959. dec. 24. 2 old.
/b./ cikke

Kinetty János
festő

M.D.K.

Részt vett a Finnországban rendezett
kiállitáson 1938-ban

Vértes György: A magyar képzőművészeti népfront ....
Művészet, 1962. felszám — 11 l.

mdk.

Kmetty János

„Újságolvasó" c. műve a kiállításon.

T. E. Képzőművészetünk a Felszabadulás után.
Kiállítás a Nemzeti Galériában

Népművelés 1960. 5 sz. 27. l.

Kmetty János

A Műcsarnok a kinai Népköztársaságba küldi fenti művész alkotásait, kiállitásra.

Esti Hirlap 148 sz. 1958. jun. 28. 2 old.

Kmetty [János], festő MDK

Felszabadulás utáni művészetünket ismertető kiállításon szerepel. (Ganz = Mázag kult. terme.)

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 8.(

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. nov. 23.

Kmetty János

MDK

Magyar képzőművészek kiállitást rendeznek Tiranában. Fenti művész munkái is szerepelnek

Esti Hirlap 167 sz. 1958. jul. 18.

Kmetty János
1889-

MDK

Kmetty-Nemes Lampért

"Be" 1919.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMÜVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT
LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II. Bp.1961. 18-66.l.
33.l.

de. D. K

KMETTY János Gabó

Részvétel a kiállitásen

Dutka Mária: Második séta a IX. Magyar Képzőművészeti Kiállitásen

Magyar Nemzet 1962. május 6.9.1.

M. D. K

KMETTY [János] festő

Részvétel a kiállitáson

Dutka Mária: Szentendrei müvészek kiállitása

Magyar Nemzet 1962. május 31. 4.1.

Kmetty János

MDK

Táj, vf.

Képzőművészetünk a felszab. óta. Szfv. Képtára

30. kiáll. 1947. okt. 6 l.

MDK

Kmetty János

Táj, r.

Ernst Muz. 24. csop.kiáll. M.Rézk.Egy. ~~1923~~
1923. ápr. 7. 1.

MDK

Árverési Közl. 4. rk.sz. 1957. okt.

MDK

Ámetty János

Levétel a keresztről

Önarckép

Tabáni részlet
Fürdőzők, r.
Fürdőzők

Ernst Muz. 24. csop.kiáll. M.Rézk.Egy. ~~k923~~
1923. ápr. 7. 1.

MDK

Árverési Közl. 4. rk.sz. 1957. okt.

MDK

Ametty János

Pócsmegyer

Falu

Tabáni részlet
Tanya

Ernst Muz. 24. csop. kiáll. M. Rézk. Egy. k923
7. l.
1923. ápr.

MDK

Kmetty János

Képzőművészet. Ujság 1926.dec. 1o.

M.D.K.

Kemtty János

Festőművész kiállitott a békéscsabai Munkácsy muzeomban.

Népszava 1960. aug.9. 4.old. 188.szám.

Kmetty János MDK

Szentendrén tartozkodó törzsteg. Ott dolgozil

Esti Hirlap 31 szám 1958. febr 6 2 old.

Kmetty János
festő

M D.K.

Hódmezővásárhelyen tartott
kiállítást.

Művészeti életünk
Művészet, 1961. április - 4 2 l ap.

Kmetty János
festő

M.D.K.

Méltatás.

László Miklós: Festmények szevelmese
Magyar Sfjuság, 1958. dec. 20 — 51 szám.

Ismeretlen
festő

H.D.!

Szikra Jánosnak volt a tanára.

-J-n. = Szikra János kiállítása - 36 l.
Művészet, 1961. február

M. D. K

KMETTY János festő

Az alakuló ülésen jelen van

Major Iván. Negyedszázada alakult a Szocialista Képzőművészek Csoportja

Magyar Építőművészet 1959 3/4. 133. l.

M. D. K.

KMETTY János festő

Kiállítása a kvónmezőnásárhelyi

Tornyai János Múzeumban

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) dec. 17. 7. l.

K. D. L.

KHETTY János festő

képzőműv. főiskolai tanár

kiállítása Nádudvaron

Sok kiállítás nyílt vidéken

Magyar Nemzet 1960. (XVI.) dec. 20. 4. l.

MDK

A PN fotolátogatása a Szentendrei müvészeknél.

Kmetty János fénykép

Pesti Napló Képes Mell. 1938.jul. 31.

N.DK.

KMETTY János festő

Interieur

műteremvészlet

az Egressy -klub kiállitásán

S.M.9 A Pest megyei képzőmüvészek kiállitása

Magyar Nemzet 1961. december 14. 4.1.

MDK

Kmetty János
festőm.

grafikái a Magyar Nemzeti Galéria
kiállításán.

Mozaik.
Népszava 89 évf. 301 sz. 1961. dec 21.

MDK

Kmetty János festő

Müterem, of.

Önarckép kézzel, tus

" " "

Kmetty kiáll. 196o. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Kék paraván, of.

Sárga szobában, of.

Edényes, of.

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

Kmetty János festő

MDK

Csendélet, paszt.

Énekpróba, of.

Az asztalos, of.

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Csendélet, of.

" paszt.

Anya gyermekkel, paszt.

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. teren

Kmetty János

A Tamás Galériában rendezett "Magyar akvarellek" c. kiállitáson szerepel, emlitve Városvégi részlet c. munkája.

esti M.O.1942.X.12.

MDK

Kmetty János festő

Olvasás közben, of.

Szoba sublóttal, of.

Csikos teritő, "

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Asztalka és szék, paszt.

Sárga ház, "

Szobarészlet, of.

Kmetty kiáll. 196o. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Müteremrészlet állvánnyal, of.

" asztallal, of.

Tükör asztalka, paszt.

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Önarckép, of.

Önarckép székkel, of.

Müteremrészlet, of.

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Énekpróba, szén

Önarckép, cer.

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

Kmetty János: Epitök

Kmetty János

Nők Lapja 1964 más 21

dik bele, a gyerek mégis rossz, szembeszáll szüleivel, és szégyent hoz rájuk a viselkedésével. Az ilyen szülőre nem lehet rosszat mondani, hiszen a gyerekben van a hiba. Nem a szülő hagyta el a gyereket, hanem a gyerek a szüleit: az nem követi őket a becsületben, tisztességben. Az elhagyott szülőknek még keserűbb a sorsuk, mint az elhagyott gyermeké. Mert egy gyermeknek mindig van valaki pártfogója, de annak a szülőnek, aki nem tudja rendes emberré nevelni a gyerekét, beborul az élete.«

Az országszerte megrendezett *Gyermekvédelmi hét* egyik pedagógiai előadása után kaptam ezt a levelet, s annyira közérdekűnek éreztem, hogy nem levélben, hanem ezúton válaszolok a levél írójának.

MDK

Kmetty János festő

Épitők, kréta

Kollégiumban, kréta és olaj

Kmetty kiáll. 196o. máj. Fényes A. terem

MDK

Kmetty János festő

Kertrészlet, vf.

Görbe utca, "

Szentendre, "

Kmetty kiáll. 1960. máj. Fényes A. terem

Kmetty János

MDK

Interieur

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Kmetty János MDK

Csendélet, olf.

Faluvégi táj, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

M.D.K.

Kmetty J„nos festö

Mie a MNG tulajdonába került

Önarckép

Csengeryné Nagy Z suzsa: A "agyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria K„zleményei V. Bp. 1965.

M.D.K.

Kmetty Jânos festö

Alkotása a MNG gyüjteményébe került

Kubista karakterü önarckép , rajz , 1912

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962- 1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965.

163. l.

Kmetty János

M.D.K.

Alkotása a MNG gyüjteményébe kerülit rajz az 1942 -es Szabadság és Nép c. kiállitás anyagából

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1962-1963-as évben

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei V. Bp. 1965
163. l.

NDK

Kmetty János

Lakásépitők, ~~xxx~~ of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

<u>.ékei</u>. A háborus eseményekkel
llemző tulajdonsága ugyancsak a
. korok keveredése.

MDK

Kmetty János

Szinyei-nagydijjal kitüntetve

Esti Kis Ujság, 1943. febr. 2.

MDK

Kmetty János

Diákok, temp.

Ujságolvasó, of.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mües. 1957.

J e g y

azokról a tárgyakról

M.D.K.

Kuelly Tamás, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/, mint aki igyekezett összeegyeztetni a nemzeti hagyományokat a francia festészet eredményeivel a párizsi iskola mellett.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Kd.: Pannónia, 187. old.

Kmetty.

A régi Műcsarnokban megnyílt Szépművészeti Muzeum új magyar képtárában szerepelnek műrei.

Nemzeti Ujság, 1928. Okt. 30.

Kmetty János.

A Szépművészeti Muzeum új képtárában, a legújabb irányok gyűjteménye között szerepel alkotása.

Uj Nemzedék, 1928. Okt. 31.

Kmetty János, Jestő MDh

Ferenczy Bénivel együtt szerepel Bérsben.

— : Kis hiradó 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. ápr. 23.

Kmetty János festő M.D.K.

Müve a kiállitáson

Ujságolvasó

Gábor István: Országos képzőművészeti kiállitás Szegeden

Magyar Nemzet 1964. augusztus 12. 4.l.

. N.D.K .

MDK

Kmetty János

Genthon I.: A Nemzeti kiállitás. Napkelet 1934.
367-368.l.

M.D.K.

Kmetty János
festő

Gruber Béla rajongásig szerette
mestere volt.

Dercsö József: Gruber Béla festőművész emlékkiállítása
Művészet 1964. szeptember - 36 kép.

Kmetty János

MDK

Szerepelt a XIII. kerületi képzőművészek kiállitásán.

"Csendélet"

Gyuris: "Angyalföldi Montparnasse"

SZERSZÁMGÉPIPAR 1964 jun. 8.

MDK

Kmetty János

Művészet, 1917. 6.l.

MDK

Kmotry Janos

Mévászet. 1917. 6.f.

Kunetty János

szerepel a szegedi Országos Képzőműv. Tárlaton.

Emlitve.

Tiszatáj, 1964 9. sz. 4. lap.

Kmetty János

Művei Szegeden, az Országos Tárlaton.

említve.

Népszava, 1964 aug. 2. 7. lap.

Kmetty János

Művei Szegeden, az Országos Tárlaton.

említve.

Népszava, 1964 aug. 2. 7. lap.

Kmetty János festő

14. D. f

Építők c. két képét mutatta be a tárlaton. (repro)

Dutka Mária: Egy kiállítás képei a dolgozó emberről
Nők Lapja, 1964. május 23 – 22 lap.

Kmetty János festő M.D.K.

Művei A Szentendrén élő művészek szentendrei kiállitásán

Napló
Magyar Nemzet 1964. szeptember 29. 4.l.

Nap16

Magyar Nemzet 1964. szeptember 29. 4.1.

MDK

Kmetty János festöm. és Vilt Tibor szobr.m.

gyüjteményes kiállitására meghivó.

Tmás Galéria.- K.J. és V.T. gyüjt. kiáll. -a.
1929. febr.7.- nyilik meg.

MDK

Márjás Viktor és Kmetty János, festőm.

rendezték a Nemzeti Szalonban a Képzőművészek

Uj Társasága kiállitását.

Nemzeti Szalon. - KUT.kiáll.
1937. nov.-dec.

Kmetty János, festőm.

92. Pincesor. Olf.

93. Házak. "

94. Táj. "

Nemz. Szalon. 1938. okt.-nov. KUT.

1/. MDK

Kmetty János, festöm.

Reprodukciók:	1.Kékruhás önarckép.	3.1.
3.	Csendélet kosárral	5.1.
6.	Móric néni konyhája.	7.1.
10.	Görbe utca,	9.1.
11.	Fiókos szekrény.	11.1.
21.	Fehér fal.	13.1.

Fränkel,Mária Valéria-u. - Kmetty János festöm.
Gyüjt.kiáll. 1937.nov.
7-21. Kat.

MDK

Kmetty János, festöm.

2. Szalmakalapos önarckép. olj.

4. Ablak. "

5. Sárga szoba. "

7. Veranda. "

Frankel.Mária Valéria-u. - Kmetty János festöm.
Gyüjt.kiáll. 1937.nov.
7-21. Kat. 8.l.

MDK

3/. Kmetty János, festöm.

8. Csendélet virággal. Olf.

9. Gyümölcsök. "

12. Sárga ház. "

13. Hazafelé. "

Frankel. Mária Valéria-u. - Kmetty János festöm.
Gyüjt. kiáll. 1937. nov.
7-21. Kat. 8.1.

4/.

MDK

Kmetty János, festöm.

14. Piacra menet. Olf.
15. Utca. "
16. Verandán. "
17. Magas ut. "
18. Sublót elött. "
19. A festö.ó "

Fränkel.Mária-Valéria-u. -Kmetty János festöm.
gyüjt.kiáll. -a. 1937. nov.7.-21. Kat.

MDK

5/.

Kmetty János, festöm.

20. Interieur.

21. Fehér fal.

22. Ablakból.

23. Utcarészlet.

Fränkel.Mária-Valéria-u. -Kmetty János festöm.
gyüjt.kiáll. -a. 1937. nov.7.-21. Kat.

MDK

Knetty János, festöm.

24. Keritès elött. Olf.

25. Olvasó ur. "

26. Az utcán. "

27. Táj. "

Frankel.Mária-Valéria-u. -Knetty János festöm. gyüjt.kiáll. -a. 1937. nov.7.-21. Kat. 8.l.

Knetty János, festőm.

27a	Csendélet.	Olf.
28.	Interieur csendélettel.	Tempera.
29.	Müteremrészlet.	Tempera.
30.	Fál.	Pasztell.

Fraenkel Mária-Valéria-u. -Knetty János festőm. gyüjt.kiáll. -a. 1937. nov.7.-21. Kat.

8.li.

Kmetty János, festöm.

31.	Olvasó nö.	Pasztell.
32.	Szentendrei részlet.	"
33.	Mély ut kocsival.	"
34.	Erkélyen.	"
35.	Szentendrei utca.	"

Kmetty János és Czóbel MDK

festöm.-k.

Két ellentétes hatás. Kmetty nem ismeri az érzékiségnek ama viharait, mint Czóbel. Kmetty müvészezete nem magával sodró mint Czóbelé. Lirája finom, halkan csendülö. Minden egy kissé halványan finommá vált.

Farkas Zoltán: Kiállitások. - Nyugat. 1931. febr.16. 275.l.

Kmetty János kiállitása a Tamásgalériában.

Kmetty János és Róti István festőm.-k MDK

Szinyei Merse Pál halálának 23. évfordulóját emlékünnepként tisztelik.
K.J. -t a kitünő festőművészt az idei Szinyei nagydijjal a társaság egyhangulag tüntette ki.

Emlékünnepet tartott a Szinyei Merse Pál Társaság.
Reggeli Magyarország. 1943. febr. 4.

Kmetty János
festő

M.D.K

Építők II. c. kiskompozícióját
állította ki a tárlaton.

Oelmacher Anna: Dolgozó emberek körött
Művészet, 1964. augusztus — 42 lap.

Kmetty János

The Hungarian Quarterly, Vol. I. No. 1. 1936.

(François Gachot)

MDK

Kmetty János

Luzsicza Lajos festőm. kiáll. Csók Gal.

1963.XI.

Kmetty János festő M.D.K.

Művei a kiállitáson

Önarckép

Dutka Mária: XX. századi művek a budapesti magángyüjteményekből a Nemzeti Galéria uj kiállitásán
Magyar Nemzet 1963. július 7. 8.l.

Knutty János
festő

M.D.K.

Két kis festmennyel és egy
kétarajzzal jelentkezik a tár-
baton.

Szabó Julia: A szentendrei festészet kiállítása
Művészet, 1964. február – 44 lap.

Kmetty János, festő MDK

Az újjáalakított miskolci Herman
Ottó Múzeum egy-egy részlegét
Kmetty János festőművész képanyaga
foglalja el.

— Ma hallottuk 2.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1962. okt. 8.

Kmetty János

A telep törzstagja, három kisméretű képpel nézepel a kontendrei művének kiállításán

Körner Éva: A kontendrei művének kiállítása (cikk)
Jelenkor 1964 II. 165 oldal

MDK

Kmetty János

Artner T.: Műgyűjtők kincsei a Galériában. Népszabadság 1963. jul. 31.

Kmetty János
festő

M.D.K

Kucs Béla Kmetty szabadiskolá-
jába járt.

Soós Klára: Kucs Béláról
Művészet, 1963. december - 47 lap

Kmetty János
festő

M.D.K.

Mátészalkán megismeri Csizmadia
Loltánt és meghívja a főiskolára.

Szás Klára
~~Revész Isuzsa~~: Kiállítás a Mednyánszky teremben
Művészet, 1963. december – 46 lap

Kmetty János, [festő] MDh

A szentendrei művéntelep kezdeti munkásságán érezhető Kmetty konstruktivista hatása.

Murányi-Kovács Endre: Kiállítás szentendre festénetéről 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. nov. 19.

Kmetty János, festő MDh

Újságolvasó-ja mély humanitást sugároz.

Murányi-Kovács Endre: Országos képzőművészeti kiállítás hegeden 8

Bp. 1964. aug. 15.

NÉPSZABADSÁG

Kmetty János

MDK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás /1945/:

"Szentendrei táj" o.

"Csendélet" o.

"Interieur" o.

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok.
Művészettörténeti tanulmányok.Bp.1960. 221-250.l.

228.l.

M.D.K

KMETTY János festő

Műteremrészlet

Sárvári Mórka: Szentenárei festők

kiállítása

Magyar Vasszet 1961. aug. 30. 4. l.

M. D. K.

KMETTY János festő

A „Szentendrei kulturális napok"

keretében rendezett kiállításon

szerepel

Magyar Nemzet 1961-aug. 5. 7. l.

MDK

Kmetty János

Repr.:

"Városligeti részlet" 1913. Tus , ecset.

III. kép.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.

Képtáblák a szöveg után.

M.D.K.

Kmetty János

Festőművész.

/Havas/: Beszélgetés Uitz Bélával.

Népszava 1958. márc.19. 6.old. 66.szám.

M.D.K.

Kmetty János

Festőművész.

Hollós Korvin Lajos:

A magyar forradalmi művészet kiállitása a Műcsarnokba

Népakarat 1957. nov.7. 11.old. 261.szám.

MDK

Kmetty János, festö
1889-

Budai utcarészlet. Jel. Vizfestm.

v.Ernst Muzeum VI.müv. aukció. Kiáll. 1947.okt.12-19.
Kat. 18.l.

M.D.K.

Kmetty János

Festőművész. Kiállitott a Fényes A.teremben.

havas:
Kmetty János képei és rajzai.

Népszava 1960. máj.15. 12.old. 115.szám.

M.D.K.

Kmetty János

Festőművész kiállitott az V.ker.képzőművészeti kiállitáson.

havas: Két kiállitás- két kezdeményezés.

Népszava 1960. juni.26. 4.old. 151 szám.

Kmetty János MDK

Az MDK által a Nemzeti Szalonban rendezett 1957 évi kiállításon szerepelt.

"Szobarészlet" c. két festménye

DÁVID KATALIN: A XX. század magyar művészete. I. Konstruktiv törekvések. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 73-89. 87.l.

88.o.

Kmetty János

MDK

Repr:

"Napraforgók"

DÁVID KATALIN: A XX.század magyar művészete.
I. Konstruktiv törekvések.
Művészettörténeti tanulmányok.Bp.1960.73-89.l

79.o. 5. kép.

M.D.K.

Kmetty János /1889-

412. Leány korsóval. Olajf. 70x50 vászon.
413. Tájkép. Olajf. 92x80.5 vászon.
414. Csendélet. Temp. 45x34 karton.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 29. l.

MDK.

Kmetty János festő

"Csendélet " /olaj/

"Csendélet" /olaj/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 17.1.

MDK

Kmetty János, festö

Épitök. Olf.

Bp.Mücs.-II.Magy. Képzöm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.
Kat. 7.1.

МДК

Kmetty János, festő MDK

324. Csendélet. Olf.

322. Tájkép. "

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért". Képzőm.Kiáll. 1942. jun.6.-22.

Kat. 14.l.

MDK

Kmetty János, festö

182.	Ülö férfi.		Olf.
351.	Önarckép.	16.1.	"

Bp.Mücs.-OMKT.Nemz. Képzümüv. Kiáll. 1934.ápr.29.-
Kat. 10.1. és 16.1. jun.17.

MDK

Kmetty János

Interieur.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 22.l.
Mücs.

Tarsani Tertiet. Lyno. apr.-maj. 22.1.
Mico.

Kmetty János (né özvegye)
festőművész
1024

1978. XI. 8. Kossuth 18,30 Áné

Esti Magazin

- A Farkasréti temetőben nagy rés
Kmetty Jánosnét, a kiváló festőmü
Az elhunyt életéről, művészeti kö
ről Gádor Endre és Major Tamás em

zvét mellett bucsuztattak el
vész özvegyét.
zéletet szolgáló tevékenységé-
lékezett meg.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Kokas Ignác a Képzőművészeti Főiskolát 1952-ben végezte el Kmetty János és Bánáth Imre tanítványaként.

Gergely Mihály: Kokas Ignác.
Magyar Hírek, 1981. márc. 21.

Kmetty János, kossuth-díjas festőművész

A Nyolcak nevű művészcsoport tagjai a képzőművészetben jelentették a századelőn a magyar progressziót. Az ő és szellemi utódaik, az aktivisták művészetével – például Nemes Lampérth József, Uitz Béla, Kmetty János alkotásaival – a Nemzeti Galéria reprezentatív tárlatán találkozhatnak az érdeklődők.

Pest Megyei Hírlap, 1981. febr. 8.

Kmetty János, festő

L.: Kokas Ignác

Chikán B.: Kokas Ignác művészete 212-215-217.

Élet és Tudomány, Bp. 1976. jan. 30. XXXI/5.

Kinetty János

Méltatás

Balog János: B. 76
Tükör, 1976. okt. 17-18. oldal.

Kmetty János, festő

— KMETTY JÁNOS festőművész emlékkiállítása vasárnap zárul a szentendrei művésztelepi galériában.

8.

— Ht —

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 25.

1021 Kinetty János

Lüvésnet, 1976.3.

Szovjet akvarell kiállítás az Ernst Múzeumban

A Szovjet Kultúra Napjai egyik jelentős rendezvényeként a szovjet akvarellművészet legfrissebb alkotásait mutatta be az Ernst Múzeum. Mielőtt bármit mondanánk a kiállított művekről, figyelemreméltó tényként kell elkönyvelnünk, hogy a résztvevő művészek legtöbbje a fiatal vagy a középnemzedékhez tartozott.

A kiállítási anyag legfontosabb jellemzői – véleményünk szerint – a hagyományok körültekintő folytatása és az ebből kiinduló új művészi megoldások keresése.

Ha témakörök szerint vesszük szemügyre a kiállított anyagot, leggyakrabban az emberi munka megörökítésével találkozunk, a legelemibb gépi berendezéseken folyó munkák megörökítésétől egészen az űrhajó-ábrázolásokig. Mindez köztársaságonként és művészenként sajátos jellemzőkkel egészül ki. Például *Szaakjan, Csiganov* és *Szobakin* munkáin, hogy csak néhány festőt említsünk. A téma sokrétűségéből adódik, hogy az ábrázolás a magánszféra: a nő, anya, gyermek, a sport, a pihenés, valamint a természet ábrázolására is kiterjed *(Podlasszka-ja, Szkulme, Kopajenko, Vasziljev).*

Az utóbbira példa *Viktor Cigal* Halász kutyával című műve is. A művész képe megfestésekor arra törekedett, hogy az ember és a természet sokrétű kapcsolatát a művészi kifejezésmód tekintetében is sokrétűen idézze meg. Az akvarellképen ez a viszony kettős, és ez a kettősség teremti meg a kép összetettségét: a festő egyrészt az ember és a természet idillikus kapcsolatát mutatja be, de ugyanakkor megjeleníti a mindennapi munkája során a természettel szembekerülő embert is. A kép előterében – a mű eleve két nézőpontra komponált – a hálóján félkönyékre támaszkodó halászt látjuk, mellette a kutyáját. A középteret a tenger világos kávjával tölti ki a művész, a háttérben pedig a víz és az ég között vékony sötét földnyelv húzódik. A sötét és a világos foltok összecsapása már önmagában is disszonáns hangulatokat szül. Ebben az ember-természet összefüggésben a halász – szerencsésen – a közelebbi térrétegbe szerkesztődött, a mögötte húzódó kietlen táj mint kísérő szólam látszik alája.

Az akvarellek nagy részét közvetlen melegség hatja át. A művészi megjelenítés varázsa mellett a magyar nézőt megragadják azok a konkrét információk is, amelyeket a művek a Szovjetunió különböző tájainak, valamint a szovjet köztársaságok sajátos művészeti „termésének" bemutatásával közölnek velünk.

A tárlat csemegéi a távolabbi szovjet köztársaságok művészetének nálunk talán még mindig nem eléggé ismert – folklorisztikus és meseszerű motívumanyagot is felhasználó – alkotásai voltak. Az akvarell nagy erénye, hogy technikájánál fogva is közvetlenül kapcsolódhat a mindennapi élet megjelenítéséhez (*Golovanov* „Azerbajdzsán" sorozata, *Azizov* „A hegyek kenyere" sorozata). A szovjet akvarellművészek a portréfestészetben is jelentős eredményeket értek el, erről tanúskodnak *Lember-Bogatkina, Jelcev, Macaberidze, Langleben* arcképei. Az orosz és a szovjet festészetben mindig kiemelt helyet foglalt el a portré. Az Ernst Múzeumban bemutatott portrékban is dicsérhető a jellemzés biztonsága, a belső pszichológiai tényezők kiemelése és a típusok szerencsés kiválasztása.

A tárgyak egymáshoz való viszonyának a képtéren belüli tanulmányozása, a természeti motívumok pontos ábrázolása általában az egész kiállításra jellemző, de különösen meghatározó a szinte légi felvételnek ható, nagy látószögű képkivágások szerint készült, az építés témáját bemutató akvarelleknél (*Boriszov:* Téli nap, *Gyenyiszov:* A havas Kunasir).

A formátum is nagyban hozzájárul a szovjet akvarell karakteréhez. A magyar kiállításlátogató számára az akvarell fogalma többnyire tenyérnyi skiccet idéz fel. A tárlaton azonban mást kap: a szovjet képek szerencsésen alkalmazzák a nagyobb méretből következő, tudatosan szemléltető jelleget.

Olyan kifejezési lehetőségeit villantják fel ezáltal az akvarellnek, amelyek – a kiállítás egyéb, szigorúan szakmai természetű tanulságán túl is – ösztönzően hathatnak a műfaj hazánkbeli művelőire.

LÓSKA LAJOS

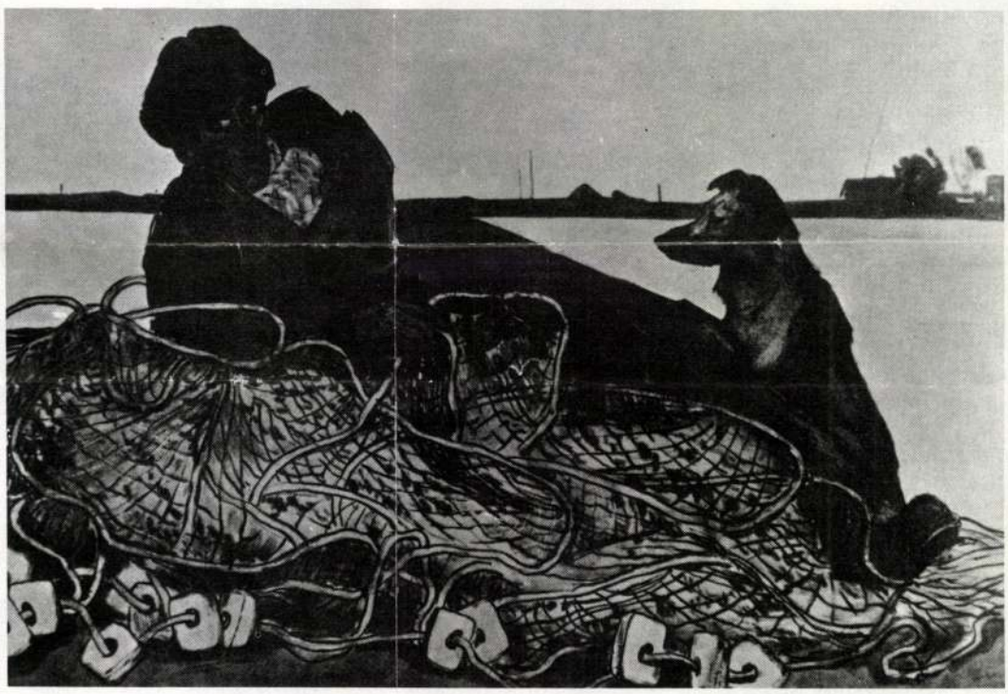

Cigal, V.: Halász kutyával, akvarell, 62×85 cm

Szalimov, A.: Kőolaj-telep, akvarell, 173×102 cm

KMETTY JÁNOS festő

Milyen messze van Párizs?

„A hagyományé minden tiszteletünk, de a jövőben van minden reményünk" — írta Vaszary János 1925-ben, a KÚT második kiállítása alkalmából. S milyen igaza volt... Az 1924-ben megalakult, s a maga korában elvitathatatlanul progresszív művészcsoportról sokat elmond e kitétel. Műveikkel e napokban a zalaegerszegi Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben találkozhatunk.

Hidat ácsoltak ők a hazai festészet mostoha talajon is megtermő értékei és a nagyvilág bámult progresszivitása, könnyedsége, liberális művészetfelfogása között. A Magyar Nemzeti Galéria anyagából rendezett egerszegi tárlat ízelítőt kínál e közel két évtizeden át működő művészeti tömörülés értékeiből.

A KÚT, a Képzőművészek Új Társasága, a húszas években indult. Olvasmányaink szerint hősi idők valának ezek — legalábbis művészeti közelítésből —, merthogy a magyar valóság inkább ellentmondásosságáról híresült el ekkoron. S ők, a művészek, hogyan másképp is bírtak volna túlélni, mint Párizsra tekintve. S Európára, ahova akkor is, (vagy akkor még?) tartozónak érezhették magukat.

Egy művészcsoport tényekedését összefoglalóan megítélni mindig a szélhámossággal határos. Hiszen a KÚT sem volt egységes, támadt belső vitájuk elég, köztük is akadt gyenge és erős. De voltak, nyomot hagytak, s nem is akármilyet. A kor dramaturgiájának, s az egyéni, művészi ambícióknak köszönhetően, ez idő tájt kellően frissítő fuvallatok érkeztek hozzánk a nyugati széllel. Számos hazai művész utazott Párizsba vagy éppen tért haza onnan. Bár a húszas évek elején a „Fény városa" sem ugyanaz már, mint a századfordulón, ám még ekkor is bőven kínált szellemi muníciót a hazai festőknek.

E tárlat is bizonyság arra, hogy a honi paletta nem volt méltatlan e megtermékenyítő cszmékre, sőt még „hazai ízekkel", a magyar piktúra sajátos, már-már poézisba hajló líraiságával is képes dúsítani. Nem az adott művészeti irányzat „koreográfiájának" pontos betartása a leglényegesebb, hanem a technikán túlnövő hangulat, élmény, mese.

Kernstok Károly Őszi napfény az erdőben című festménye, vagy *Aba Novák Vilmos* Fahordás című munkája jó példa erre, de ugyanitt említhetnénk *Derkovits Gyula* Rakodó munkások a Dunánál című alkotását. Az elsőként említett példán a színek dramaturgiája a legmegkapóbb. A realisztikus formák szinte teljesen feloldódnak, zöld és narancs lángnyelvek tobzódó tengerévé válik a táj. A fák mögött beömlő fényár minden térbeliséget elemészt, e káprázatból szőtt színpadra bármelyik pillanatban belibbenhetne egy balett-táncos.

Vaszary Jánostól három művet is láthatunk, (Assisi, Fürdőzők, Tengerpart). Izgató, szenvedélyes ritmusban odavetett színfoltjai szinte belélegezhetővé termékenyítik művein a levegőt. *Egry József* „fénybűvészete" ugyancsak e sorba illő.

S a zsánerek, a csendéletek. *Szőnyi István*, Zsuzsi a falóval című festménye szintén a festőiség lírájáról szól. Arról a könnyed bájról, arról a mesterségbeli tudásról, ami elválasztja a kommerszt az értéktől. (Egyáltalán kinek jutna ma eszébe lefesteni egy kislányt, falóval?) *Kmetty János* Gyümölcs-csendélete a maga fegyelmezett, Cezanne-ra tekintő téralkotásával jelöl ki egy jellegzetes szakaszt e korból, s még több rangos név és mű lenne felfűzhető ezen irányzatra, az itt láthatókból. S jelen van még *Czóbel, Csók István, Gráber Margit, Márffy Ödön, Rippl-Rónai,* s a zalai születésű *Szobotka Imre* is.

Nagy nevek, nagy idők. A két háború közti honi piktúra színejava megvillantja itt palettáját. Na jó, nem a legismertebb, legünnepeltebb képekkel...: De itt vannak, láthatók, befogadható közelségben.

A nemzeti galéria raktárából érkeztek. Egy olyan raktárból, ahonnan mindannyiunknak lehetne vételezni valónk. A június 1-ig nyitva tartó tárlaton ki-ki megtöltheti üresnek, kongónak érzett puttonyát.

Magyar Hajnalka

Szőnyi István: Zsuzsi a falóval

Kmetty János: Gyümölcs-csendélet

Egry József: Munkás

Műcsarnok–Palme-ház

Kolumbusz tojása
Kortárs magyar–ibér–amerikai kiállítás
VII. 9–IX. 20.

Két világ találkozásának 500. évfordulója jegyében rendezi meg új kiállítótermében a Műcsarnok az első, egész nyáron látható kortárs magyar–ibér–amerikai kiállítást.
A tárlaton a magyar avantgard legjobb hagyományait folytató hazai művészek mellett 13 jelentős, nemzetközileg ismert és elismert spanyol, portugál és latinamerikai (argentin, bolíviai, brazil, chilei, kolumbiai, kubai, mexikói, perui, uruguayi és venezuelai) képzőművész alkotásaival találkozhat első ízben a hazai közönség. A mintegy harminc résztvevő alkotó egy-egy műve (festmény, fotó, installáció, video) kifejezetten erre az alkalomra készült.

Országos Műszaki Múzeum

Magyar Műszaki Értékek
150 év Ipar- és Világkiállításain
VIII. 14–

A kiállítás megrendezésére a Legújabbkori Történeti Múzeumban az alkalmat az adja, hogy 1992-ben 150 éves évfordulója van az Első Magyar Iparkiállításnak. A tárlat bemutatja a magyar hagyományokat az iparkiállítások rendezésében 1842 óta, illetve a magyarok szereplését a világkiállításokban 1851-től. Ezzel egyidejűleg a közönség elé tárja az Országos Műszaki Múzeum történetét és megismerteti gyűjteményeit, melyeket – állandó kiállítási épület híján – nem láthat a közönség.
A mintegy 70 korabeli tárgy többsége egyetemes technikatörténeti jelentőségű. Bemutatásukkal, a sok-sok fényképpel és két videófilmmel arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy mennyire hiányzik a magyar kultúra palettájából a 15 000 technikai tárgyat őrző Országos Műszaki Múzeum állandó kiállítása.

Petőfi Irodalmi Múzeum

Saáry Éva – Átható csend
V. 28–VIII. 30.

Saáry Éva (1929, Balatonkenese) író, költő, újságíró, festő- és fotóművész a délsvájci Luganóban él. Középiskolai tanulmányait Budapesten végezte. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen geológus diplomát, a Fényképész Szakiskolában mesterlevelet szerzett, majd Szimon Jenő magániskolájában képzőművészetet tanult.
1956-ban emigrált; Párizsban, majd a Francia Egyenlítői Afrikában (Gabon) olajkutató geológusi munkát végzett. Később Luganóban telepedett le, ahol szerteágazó alkotói és szervezői munkába fogott. 1976 óta a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kör (SMIKK) ügyvezető elnöke. Szervezi a Luganói Tanulmányi Napokat, szerkeszti a Kör kiadványait. Több magyar újság és folyóirat állandó munkatársa.
1965 óta Európa-szerte és az USA-ban is önálló kiállításokon mutatta be festményeit és fotóit.

A Petőfi Irodalmi Múzeumban 1992. május 28-án nyílt Saáry Éva *„Átható csend"* című tárlata, amelyen festményeket, fotókat és könyveket állít ki. A művésznő az 1969. és 1972. között keletkezett dekoratív hatású festményeiből mutat be válogatást. Festményeire a geometrikus forma és az élénk kolorit jellemző, fotói is a téma dekoratív jellegét hangsúlyozzák.

*

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE

Blaskovich Múzeum, Tápiószele

A Blaskovich család és a Blaskovich Múzeum története
VI. 12–

A tápiószelei Blaskovich Múzeum az ország egyetlen, a második világháborút berendezésében is sértetlenül átvészelő kúriamúzeuma. Hét szobájában nemzedékeken át gyűjtött, a haladó nemesség kultúráját és emlékeit bemutató enteriőr-kiállítás látható.

A tápiószelei Múzeum története két szálon is indult. Az egyik szál a Blaskovichok műgyűjtése, aminek kezdete a múlt század közepéig nyúlik vissza, és a nagyapa, I. Blaskovich Gyula nevéhez fűződik. 1848 tavaszát írták még, amikor Heves megye alispánjaként festményeket és metszeteket vásárolt a néhai egri érsek, Pyrker János László hagyatékából. Miután – földért cserébe – megszerezte a családi *„régiségeket"*, megteremtette a gyűjtemény alapjait. Fia, II. Gyula tovább gyarapította az öröklött anyagot, aminek 21 értékes darabja a budapesti millenáris kiállításon is bemutatásra került.

A másik szál a Blaskovich fivérek régészeti tevékenysége. Tápiószelére költözésük után (1912) amatőrként, de tudományos igénnyel foglalkoztak régészeti kutatással. Az ő kezdeményezésükre indítja a Nemzeti Múzeum 1923-ban azt az ásatást, melynek során Tápiószentmártonban egy szkíta kori fejedelmi sírból előkerül a hírés *„aranyszarvas"*. Régészeti kutatásaik közben bukkantak rá a tápiószelei szkíta kori temetőre is, ahol a MNM régészei 1938 és 1953 között végeztek ásatást. Az itt talált leletek biztosítására 1947-ben Múzeumi Gyűjtőhely került megszervezésre. Ennek állami, helyi múzeummá nyilvánításával 1952-ben megalakult a Tápiószelei Múzeum, aminek vezetője Blaskovich György és János lett.

Ezzel a két szál végleg egyesült. Alapítói emlékére 1968-tól viseli a múzeum a Blaskovich nevet. Állandó kiállítása a *„Nemesi kúria a XIX. században – Blaskovich gyűjtemény"* címmel 1969-ben nyílt meg.

Az emlékünnepség rendezvényeinek megszervezésével az a szándékunk, hogy jobban megismertessük a gyűjteménnyel azokat, akik a rohamosan változó világban mindig és mindenhol az általános emberi értékeket vallották és tartották magukénak. Általuk vezérelve tették közkinccsé szellemi és tárgyi világukat.

KMETTY János
Múzeumi Hírlevél 1992/7-8

PEST MEGYE

Ferenczy Múzeum, Szentendre

Kmetty János
állandó kiállítás

Kmetty János életművét bemutató állandó kiállítás 1981-ben nyílt meg Szentendre – időrendben – hetedik képzőművészeti gyűjteményeként. Jelentősebb átrendezésre került sor kényszerűségből is, amikor Barna Jenő magángyűjtő visszakérte a kiállítás céljára kölcsönadott Kmetty festményeit.

Most – több mint egy évtizeddel a múzeum megszületése után – szakmai szempontokkal alátámasztott újjárendezésre került sor. A kiállítás anyagát – mint korábban is – a szentendrei Ferenczy Múzeum régi Kmetty anyaga, az 1975-ben átadott 275 tételes hagyaték és közgyűjteményekből kölcsönzött művek alkotják.

A kronologikus bemutatás mellett jól elkülöníthetőek az életművön belüli szakaszok: a tizes évek kubista felfogása, az 1911. és 1927. évi párizsi út élményei, tanulságai, a KUT (Képzőművészek Új Társasága) időszaka, a harmincas évek eleji nagybányai korszak, a szentendrei tájak, utcaképek leíró-analizáló ábrázolása.

Külön teremben szerepelnek a hatvanas évek olajfestményei, a kékes színnel átfogott, hosszúra nyújtott kompozíciók, a derűs, világos színű, prizmás vonalrendszerbe illesztett városképek, a festett, illetve cementbe ragasztott üvegdarabokból összeállított üvegablakok.

A festmények elrendezésével érzékelhetővé vált, hogy miképpen alakul át ugyanannak a témának az ábrázolása: hogyan tűnik el a korai képek hangulati, impresszionisztikus ihletettsége, hogy helyet adjon a racionális, fegyelmezett konstruálásnak, szerkesztésnek, a tárgyak, tájképi elemek síkokra bontásának.

Jelentős arányban módosult a grafikák bemutatása. Eltűntek a korábban kiállított alugrafikák, helyettük több műtermi vázlat, képterv is szerepel a jelentős mennyiségű értékes ceruza- és szénrajz, akvarell- és pasztellkép mellett.

A grafikák esetében is elsődleges szempont volt a kronologikus sorrend, ugyanakkor szerencsésen mód nyílt arra, hogy témák szerint is – akt, portré, csendélet, enteriőr, díszítőtervek – csoportosíthatóak legyenek. A húszas években készült rézkarcok – köztük egy elveszettnek hitt – egészítik ki a grafikai részt.

A szentendrei Ferenczy Múzeum jelentősége abban rejlik, hogy nemcsak a reprezentatív alkotások kerülnek a nagyközönség elé, más szóval egy avantgard művész korszakalkotó képei, a tízes évekre gondolva, hanem egy átfogó keresztmetszetben az egész életmű, mely érzékeltetni tudja a változásokat, fordulópontokat, az alkotás belső fejlődését.

Bodonyi Emőke
kiállításrendező-művészettörténész

Szentendrei Képtár, Szentendre

A Pentaton-Csoport
VI.21–VIII. 2.

Idén ünnepli fennállásának 25. évfordulóját a szentendrei Vajda Lajos Stúdió. Noha különösebb ünneplés nincs, a Szentendrei Képtárban jelenleg is nyitva tart a PANTENON Csoport tárlata (Elekes Károly, Krizbai Sándor, Nagy Árpád), akik a Stúdióba Erdélyből bekapcsolódó művészetet képviselik.

A legismertebb stúdión belül működő csoport, az ef Zámbó-fe Lugossy által képviselt szürreális irány képviselői a Vajda- pincében és más helyeken mutatkoznak majd be.

Június 21-én nyílt meg a Szentendrei Képtárban a PENTATON Csoport kiállítása, melyen a stúdió konstruktív-geometrikus hagyományokhoz kapcsolódó művészei mutatják be friss műveiket.

Ennek az irányzatnak Szentendrén Barcsay óta komoly hagyományai vannak, a hivatalos műkritika mégis kevéssé vett tudomást létezéséről.

Ezért tehát különösen fontos, már csak a történeti kontinuitás szempontjából is, figyelemmel kísérni e maradandónak bizonyuló jelenséget, s azoknak a művészeknek a munkásságát, akik ezt a kevésbé látványos utat választották. A kiállító művészek: *Aknay János, Bereznai Péter, Kis Tóth Ferenc, Matyófalvi Gábor és Vincze Ottó.*

A kiállított munkák a hagyományos, szigorú konstruktív szemlélettől az oldottabb, lírai természetű, de a szerkezetre, kompozíciós fegyelemre építő művekig kínálnak példákat.

Kiállításrendezés

„Játéka mindenféle szélnek"

Pompás időszaki kiállítást láthattunk a Legújabbkori Történeti Múzeumban. Az elmúlt 45 év „plakáttermésébe", s ezen keresztül a kommunista uralom időszakába nyerhetett bepillantást a látogató.

Megtekinthette a rendszer ünnepnapjait és hétköznapjait, szlogenjeit és jelszavait, láthatta propagandaplakátjait a háborútól az 1990-es rendszerváltozásig.

Jól kidomborodott az ellentét a háború alatti sokszínű politikai nyomtatványok és az azt követő egypárturalom plakátjai között, de láthatóak voltak a legutóbbi választás ismét színesedő röpcédulái, plakátjai stb. is.

A kiállítás a legfelső emeleten, egyetlen hosszú teremben volt, amely viszont több kisebb egységre tagolódott a rendkívül ötletesen, ék alakban benyúló fainstallációkkal. Belépve furcsa látvány fogadta az embert: az egész kiállítóteret kék nejlonfólia borította, s ezt az anyagot csak percek múlva tudja megszokni a látogató, ha ugyan nem idegenkedik tőle végig, természetellenes volta miatt. Ebben a megoldásban már sejthettünk valamilyen rendezői tudatosságot. A rendezés a látogatót „izgalmi állapotba akarta juttatni".

A plakátok tematikailag voltak csoportosítva, s a fent említett farácsokon függtek.

KMETTY JÁNOS

emlitve ld. "Nyolcak"

Baracs Dénes: Régi modernek

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/8.sz.22.o.

Kmetty János

1937-ben az Ernst Múzeum-
ban csoportkiállításon vett
részt.

— : Q kiállítástükrében.
Művészet, 1979. március - 30. lap.

KMETTY János

az MSZMP tulajdonában levő képről v. képsorról

BÁN András: A párt elkincsei. Magyar Nemzet. 1990. febr. 24. 8-9.p.

DECEMBER

H	K	SZ	CS	P	SZ	V
				1	2	**3**
4	5	6	7	8	9	**10**
11	12	13	14	15	16	**17**
18	19	20	21	22	23	**24**
25	**26**	27	28	29	30	**31**

KMETTY JÁNOS

KISS Sándor

Kmetty János
Müvészet, Bp. VI-1943. 3.szám, 24-25.lap

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

1974-ben a Magyar Szocialista Munkáspárt közművelődéséről határozata után, vetődött fel az a gondolat, hogy szocialista együttműködést, szerződést kellene kötni a szabadfoglalkozású képzőművészek pártszervezetével és a Műcsarnok Váll. vezetőjével, az Egyesült Izzó vezetőségével. Közösen úgy határoztunk, hogy az első kiállítást az Izzó dolgozójának, Mikus Sándor szobrait állítjuk ki. Ezen a kiállításon Kmetty János és Nagy Balogh János műveit is kiállították.

Stúdió '81

1981. I. 20. Televízió 21.00

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Svábky Lajos a Képzőművészeti Főiskolán 1954 és 1960 között végezte tanulmányait Pór Bertalan és Kmetty János vezetésével.

Bielitzky Sándor: Áttörés képekben. Pesti Műsor, 1981. febr. 4. 4-5 old.

PEST MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA – FERENCZY MÚZEUM

2001 Szentendre, Pf. 49
Telefon: 26/10-244; 10-790
Egyszla: 767-440190

Ügyiratszám:
Ügyintéző: Tiborcz
Hiv. szám:
Tárgy: kiáll. megnyitása

Tisztelt Szerkesztő!

1992 áprilisában megnyilt a felújitott és átrendezett Kmetty kiállitás Szentendre főterén.

Kérjük,mellékelt tájékoztatónkat tekintse ajánlólevélnek és lapuk hasábjain adjon hirt róla!

Köszönettel

V. Tiborcz Márta

Szentendre,1992 május 27.

V.Tiborcz Márta
sajtófelelős

PEST MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA * Szentendre * 1962

Kmetty Múzeum
Szentendre,Fő tér 21.
nyitva: 1o-16 óráig

Uj Kmetty János kiállitás Szentendrén

Kmetty János életmüvét bemutató állandó kiállitás 1981-ben nyilt meg Szentendre - időrendben - hetedik képzőmüvészeti gyüjteményeként. Jelentősebb átrendezésre került sor kényszerüségből is, amikor Barna Jenő magángyüjtő visszakérte a kiállitás céljára kölcsönadott Kmetty festményeit.

Most - több mint egy évtizeddel a múzeum megszületése után - szakmai szempontokkal alátámasztott újjárendezésre került sor. A kiállitás anyagát - mint korábban is - a szentendrei Ferenczy Múzeum régi Kmetty anyaga, az 1975-ben átadott 275 tételes hagyaték és közgyüjteményekből kölcsönzött müvek alkotják.

A kronologikus bemutatás mellett jól elkülönithetőek az életmüvön belüli szakaszok: a tizes évek kubista felfogása, az 1911. és 1927. évi párizsi út élményei, tanulságai, a KUT /Képzőmüvészek Uj Társasága/ időszaka, a harmincas évek eleji nagybányai korszak, a szentendrei tájak, utcaképek leiró-analizáló ábrázolása.

Külön teremben szerepelnek a hatvanas évek olajfestményei, a kékes szinnel átfogott, hosszúra nyújtott kompoziciók, a derüs, világos szinü, prizmás vonalrendszerbe illesztett városképek, a festett illetve cementbe ragasztott üvegdarabokból összeállitott üvegablakok.

A festmények elrendezésével érzékelhetővé vált miképpen alakul át ugyanannak a témának az ábrázolása: hogyan tünik el a korai képek hangulati, impresszionisztikus ihletettsége, hogy helyet adjon a racionális, fegyelmezett konstruálásnak, szerkesztésnek, a tárgyak, tájképi elemek sikokra bontásának.

Jelentős arányban módosult a grafikák bemutatása. Eltüntek a korábban kiállitott alugrafikák, helyettük több mütermi vázlat, képterv is szerepel a jelentős mennyiségü értékes ceruza- és szénrajz, akvarell- és pasztellkép mellett.

A grafikák esetében is elsődleges szempont volt a kronologikus sorrend, ugyanakkor szerencsésen mód nyilt arra, hogy témák szerint is - akt, portré, csendélet, enteriőr, diszitőtervek - csoportosithatóak legyenek. A húszas években készült rézkarcok - köztük egy elveszettnek hitt - egészitik ki a grafikai részt.

A szentendrei Ferenczy Múzeum jelentősége abban rejlik, hogy nemcsak a reprezentativ alkotások kerülnek a nagyközönség elé, más szóval egy avantgárd müvész korszakalkotó képei, a tizes évekre gondolva, hanem egy átfogó keresztmetszetben az egész életmü, mely érzékeltetni tudja a változásokat, fordulópontokat, az alkotás belső fejlődését.

Bodonyi Emőke
kiállitásrendező-müvészettörténész

A kiállitás megtekinthető hétfő kivételével minden nap 10-16 óra között a Fő tér 21.sz. alatti múzeumépületben.

KMETTY János

Ára 10 fillér

MAGYARORSZÁG

XLIV. évfolyam, 65. szám
Budapest, 1937.
március 21 vasárnap

FÜGGETLEN
POLITIKAI NAPILAP

Telefonszámaink:
1-455-59—50 (sorozat)
1-464-19—17 (sorozat)

Budapestre érkezett dr. Kovács Kandid nagyváradi premontrei rendházfőnök, akit a románok megfosztottak állampolgárságától és éjszaka áttettek a határon

Nyilatkozik a Magyarországnak

A hajnali órákban feltünő értesítés érkezett a biharkeresztesi határrendőri kirendeltségtől a budapesti főkapitányság államrendészeti osztályára. A biharkeresztesi rendőrtisztek telefonon közölték Budapesttel, hogy **egy román rendőr átkísérte magyar területre dr. Kovács Kandid premontrei rendi paptanárt, a nagyváradi premontrei rendház főnökét.** A román rendőr azt mondotta a magyar rendőrtiszteknek, hogy **felsőbb parancsra** kisérte *Kovács* Kandidot a magyar határra, mert a premontrei rendfőnököt **kiutasították Románia területéről,** illetőleg *a bukaresti minisztertanács megsemmisítette tartózkodási engedélyét.*

A román rendőr ezután visszatért román területre, a magyar rendőrtisztek pedig közölték a rendfőnökkel, hogy *várják elhatározását: mik a tervei.* A rendfőnök kijelentette, hogy *sürgősen Budapestre akar utazni, hogy itt tegye meg a szükséges lépéseket.*

Hajnali 2 órakor ült vonatra *Biharkeresztesen* dr. *Kovács* Kandid és *6 óra 25 perckor érkezett meg Budapestre.* Azonnal *a premontrei rend Horánszky uccai székházába,* a **Norbertinumba** hajtatott ahol rendtársai a legnagyobb megdöbbenéssel hallották dr. *Kovács* Kandid kiutasításának történetét, mert ez az intézkedés *csak egy táncszeme annak a hajszának, amelyet a románok a nagyváradi premontrei rend ellen vezetnek már hosszú idő óta.*

Nemrég a nagyváradi gimnáziumot bezáratták a románok, majd a nagyváradi törvényszék első fokon háromperces tárgyalás után *a román államnak ítélte a premontrei gimnáziumot a premontrei rendházzal együtt.* Igaz, hogy ezt az ítéletet megfellebbezte a rend: **éppen ezért lenne rendkívül fontos, hogy dr. Kovács Kandid Nagyváradon tartózkodjék** és a perfellebbviteli tárgyaláson a jogászokat nagy történelmi tudásával és rendje iránt érzett izzó szeretetével támogassa.

A rendházfőnök budapesti tárgyalásai

A rendházfőnök délelőtt a főkapitányság államrendészeti osztályán dr. *Heténvi* Imre főkapitányhelyettest látogatta meg, majd a *külügyminisztériumba* sietett. A Várban egy magasrangú külügyminisztériumi tisztviselő fogadta az előkelő paptanárt, aki részletesen előadta kiutasítása előzményeit.

Délután a *Magyarország* munkatársa a *Norbertinumban* felkereste dr. *Kovács* Kandidot. A nagyváradi premontrei rendház főnöke éppen ebédnél ült, de azonnal munkatársunk rendelkezésére állott. A fehérreverendás, halványkék cingulusos premontrei rendházfőnök magastermetű férfi: szemüvege mögül jóságos kék szemének tekintete mosolyog az érkezőre.

„Magasabb parancs...“

— **Nem, nem, semmit sem mondhatok,** — mondja *Kovács* Kandid. — **Akármit mondanék, csak az ottmaradottakat hoznám nehéz helyzetbe.**

— Főtisztelendő úr, milyen körülmények között történt a kiutasítás?

— **Nem volt ennek a világon semmi külsősége. Rendőrök jöttek, akik magasabb parancsra hivatkoztak és közölték velem, hogy kiutasítottak: elkisérnek a magyar határig.**

— Nem magyarázták meg az okát?

— **Nem. Én is kérdeztem őket, de a válasz csak annyi volt, hogy ők magasabb parancsot teljesítenek, maguk sem tudnak többet. Még csak annyit mondtak később, hogy román állampolgárságomtól is megfosztottak.**

„Vissza akarok jutni“

— Főtisztelendő úrnak most mik a tervei?

— **Mit mondjak? Tervek? Néhány órája vagyok csak Budapesten. Azt tudom, hogy vissza akarok jutni, mert híveimnek, tanítványaimnak szüksége van még rám.**

— Főtisztelendő úr nyilván sejti azokat az okokat, amelyek miatt a súlyos intézkedést meghozták?

— **Nem, nem... többet nem mondhatok. Higyje el, hogy ezt nem szabad önnek rossznéven vennie, én tudom, hogy miért hallgatok... Egyelőre... Lehet, hogy egy idő mulva talán többet fogok mondani...**

Dr. Kovács Kandid elbúcsúzott, visszament a budapesti paptanárok közé. A *külügyminisztériumban* természetesen megindult az eljárás a nagyváradi premontrei rendház főnökének kiutasítása miatt.

Sz. I.

Ma kezdődik szenzációs filmregényünk a 15. oldalon

Három súlyos baleset történt ma délután

Szombat délután sürün hivták a mentőket kisebb-nagyobb balesetekhez. A Révész uccа 23. számú házban néhány munkás összeverekedett. *Magyar* Mihály 36 éves tetőfedőmestert, aki a Párkány uccа 14. számú házban lakik, verekedés közben *téglával fejbeverték.* A Rókus-kórházba került. — Az Erzsébet körút 4. számú ház előtt *Sánta* István 35 éves kispesti asztalosmester felugrott egy robogó 6-as villamosra. Visszaesett, *a fején szenvedett súlyos sérüléseket;* elsősegélyben részesült.

A mentők székházába autón bevitték *Hoszlóczy* Ervin 13 éves tanulót, aki a Dob uccа 89. számú házban lakik. A fiút autó ütötte el. *Csonttöréssel* a Szent István-kórházba vitték. — A Bethlen uccа 23. számú házban egy vasállvány *Goldner* Imre 19 éves elektroműszerész lábára esett. *A lába eltörött,* az uzsokiuccai kórházba vitték a mentők.

II NŐI pengő kabát ..... 25-től kosztüm .... 35-től szövetruha 15-től

közismerten legjobb minőségekben

Gerő Márton-nál

VI., Király ucca 22.

Hét festő, és két szobrász az Ernst Múzeumban

Az *Ernst Múzeum* új csoportkiállítása hét kiforrott egyéniségű festőt mutat be abból a művészi irányból, melynek főtörekvése a változó szín- és fényhatások bravuros megrögzítése.

A Balaton opál vízének sejtelmes mélye, a balatoni hegyvidék melankolikus és meseszerű lírája szívhezszólóan muzsikál *Egry* József napfényittas párás festményeiben. A kiállítás legszebb képe, a »*Csónakos halász*«, *Egry* küzdelmes művészi pályájának legújabb csúcsteljesítménye. Legnagyobb értéke, hogy meglepően kevés eszközzel, pár vonallal és pár fátyolos színnel varázsolja elénk a csendes Balaton rózsaszín románctükrét, amelyben benne reszket az egész Balaton-környék bensőséges magyar levegője.

Egry aszkétikus és szűkszavú művészete mellett *Márffy* a derűsebb világfi optimizmusával látja és keresi a legraffináltabb színlátomásokat.

Hincz Gyula örvénylő képein hiányzik a harmónia. Mintha délszaki orkán futna végig képein és bontaná fel a formákat. A komoly törekvésű és érdekes látású *Barcsay* Jenő még mindig egyszerű, mértani formákban látja a világot, de örvendetes, hogy a fekete-fehér szinek mellett palettája most már kevés új színnel gazdagodott.

Farkas István egyéni erőteljes szineivel és elmosódott formáival egy sokat igérő mesevilágot alkotott magának. *Kmetty* János fátyolos szinharmóniája és *Czóbel* Béla három melegszínű festménye szerencsésen illeszkedik a finomhangulatú csoportkiállításba.

A két szobrász közül a fiatal *Vilt* Tibor felbontott lázas formákkal dolgozik s még bizonytalan, hogy hová fog jutni és hol áll meg. A másik pedig, *Medgyessy* Ferenc a görög klasszikus szobrászat derűjével és kiegyensúlyozottságával egy gazdag teremtő művészélet eredményeit rakja elénk, köztük egy olyan tökéletes álló női aktot, amely Perikles korának legjobb darabjai mellé állítható.

Dr. D. M.

Apad a Duna, árad a Tisza

A FÖLDMÍVELÉSI MINISZTÉRIUM vízrajzi osztálya jelenti:

A DUNA Hofkirchennél és Linz—Paks közt apad, másutt árad, Pozsonyig alacsony, Oroszvár—Komárom közt közepes, lejjebb magas vízállású.

MAI DUNAI VÍZÁLLÁSOK: Schärding 148, Passau 292, Struden 285, Stein 33, Bécs 8, Pozsony 279, Komárom 460, BUDAPEST 477, Paks 447, Baja 576, Mohács 585, Gombos 657, Ujvidék 566, Zimony 642, Drenkova 507, Orsova 532.

A BALATON Siófoknál 100.

A VELENCEI TÓ Agárdnál 77.

A nő veszedelmes forradalmáról

beszéltek a protestáns diákszövetség mai konferenciáján

Harmadik napja folyik az *Országos Magyar Protestáns Diákszövetség* magas színvonalú előadássorozata a családvédelemről és a kisebbségi kérdésekről. Ma délelőtt a családvédelem szolgálatában álló egészségügyről szóltak az előadások.

Bardócz Vilmos a gyermekhalandóság szomorú statisztikáinak tükrében mutatta be a magyar családvédelem problémáit, utána *Longauer* Árpád, a debreceni Luther Szövetség kiküldötte az egészségügyi intézményekről beszélt. Ezután *Lövei* Elemér dr. az örökölhető betegségekről és a sterilizációról tartott rendkívül érdekes előadást.

Dr. *Somos* Elemér, a mai vita vezetője, a családi élet ellenségeiről beszélt. Minden megszületett gyermekről, ha anyja nem tudja eltartani, a közületnek kell gondoskodni. Az egyke nem szociális és nem gazdasági kérdés csupán, hanem szociális, gazdasági, egészségügyi és élettani is. Minden forradalomnál veszedelmesebb a nő forradalma. A nőemancipáció vezetői nem voltak tudatában a nő fiziológiai determináltságával, amikor azt akarták, hogy a nő legyen ügyvéd, bíró, kapjon választójogot, csak éppen nő ne legyen.

Az emancipáció hiveinek ugyanaz a felfogása, mint a római nőnek volt, azt hangoztatja, hogy a saját teste felett ő rendelkezik, fel akar szabadulni a férfiak többezeréves elnyomása alól, nem veti alá magát sem a férjnek, sem a gyermekeknek. Nem voltak tudatában annak a közismert orvosi ténynek, hogy a nő teljes értékűvé csak akkor lesz, ha gyermeke van, csak így fejlődnek ki a benne lévő összes tulajdonságok.

— Óriási különbség van az édesanya és a vénkisasszony tipusok között. Én a nőről beszélek természetesen és nem arról a tipusról, amelynek minden célja a bridzs, a flört és a szekszuális élet.

Lehetetlenség, hogy éppen a középosztálybeli fiatalság nem tud nősülni, csak 35—40 éves korában jut abba a helyzetbe, hogy házasságkötésre gondolhat.

A nagy tapssal fogadott előadás után *Pak* Imre beszélt az egészséges magyarságról, majd megkezdődött a vita. Délután a konferencia utolsó ülésének napirendjén *kisebbségi kérdések* szerepelnek.

A romániai titkos cigánybíróság 35 ostorcsapásra ítélt egy csaló cigányt

Bukarest, március 20.

(A Magyarország külön tudósítójától.) Egy bukaresti hirlapiró véletlenül rájött, hogy Krajovában egy külvárosban évek óta *titokban cigánytörvényszék működik*, amely a *cigányok törvényei alapján* ítélkezik cigányok pörösködése esetén.

A román cigány elvből nem megy állambirósághoz. A hirlapirónak *sikerült a cigánytörvényszék egy tárgyalásán jelen lennie.* A vádlottak padján egy Ilia *Bopcsuka* nevü cigány ült és a panasz az volt ellene, hogy *szép leányát egyszerre három jómódú cigánylegénynek igérte feleségül* és mindegyiktől külön-külön 5000 leit követelt előre. Mikor aztán a pénz együtt volt, *leányával együtt megszökött Krajovából.*

A *cigányoknak rendőrségük is van* és ez kikutatta, hogy hol rejtőzködik a csaló. A krajovai cigánytörvényszék maga elé idézte *Bopcsukát*, aki tanácsosnak tartotta megjelenni, mert *félt a cigányok bosszújától.* A tárgyaláson a vádlott nem tagadta, hogy egyszerre három legénynek igérte oda leányát és 15.000 leit csalt ki tőlük, erre *a cigánytörvényszék kimondta az ítéletet.* Minthogy mind a három cigánylegény egyformán 5—5000 leit fizetett, *nem lehetett eldönteni, hogy kit illet meg a leány*, az apa azonban tartozik a legényeknek visszafizetni a kicsalt pénzt és azonkívül *elitéltek 35 ostorcsapásra.* Hiába siránkozott Ilja Bopcsuka, *megragadták, leszijazták egy padra és az érdeklődő cigányközönség szemeláttára megkapta a 35 ostorcsapást.* Ordított a szerencsétlen, a jelenvoltak pedig tapsoltak. *(T)*

WACHA JÁNOS

kalaposmester, **IV., Múzeum körút 43. Alapitva 1845**

Legújabb tavaszi divatkalapújdonságaim megérkeztek.

RENDKÍVÜLI SZÍNHÁZI KEDVEZMÉNY

Az alábbi szinházi előadásokra olvasóink és előfizetőink **KÜLÖNBÖZŐ RANGÚ JEGYET RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ÁRON** válthatnak Az Est kiadóhivatalában VII ker. Erzsébet körút 18—20 sz. (Telefon T-638-58). Reggel 9 órától délután 5 óráig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig.

A kedvezményes áru előadások műsora:

HÉTFŐN, MÁRCIUS 22-ÉN

VIG: **Vihar az Egyenlitőn** (8). BELVÁROSI: **Százéves cég** (8). MŰVÉSZ: **Egy pohár viz** (8). ROYAL: **Kék Madár** (8). ANDRÁSSY UTI: **Tündérlaki lányok** (8). TERÉZKÖRUTI: **Vén szamár!** (9). KOMÉDIA: **Kicsire nem nézünk** (8½).

KEDDEN, MÁRCIUS 23-ÁN

VIG: **Vihar az Egyenlitőn** (8). MAGYAR: **A szüz és a gödölye** (8). BELVÁROSI: **Édes Anna** (8). MŰVÉSZ: **Egy pohár viz** (8). ROYAL: **Kék Madár** (8). ANDRÁSSY UTI: **Tündérlaki lányok** (8). KOMÉDIA: **Kicsire nem nézünk** (8½).

Vese-, hólyag-, prostata- és végbélbajoknál reggelenként éhgyomorra egy pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz kiadós, hig ürülést és kielégitő emésztést eredményez, aminek következménye azután **jóleső** megkönnyebbülés szokott lenni.

ÚJABB GYILKOSSÁG KŐBÁNYÁN

A tettes nyomában van már a rendőrség

Vasárnap délben két rendőrautó állt meg Kőbányán a Korponai-utca 15 előtt. Haldokolva találták itt *Dresszler* Géza 40 éves autószerelőt, aki a Rókus-kórházban anélkül, hogy eszméletét visszanyerte volna, *vasárnapra meghalt*. Ez a második kőbányai gyilkosság, amelynek tettesét keresik a detektívek. Kőbányán gyilkolták meg *Schwarcz* Fábián Ilonát, az elzüllött táncosnőt és most *Dresszler Géza is egy éjszakai merénylet áldozata*. A rendőri bizottság a helyszínen megvizsgált minden nyomot és adatot. Kiderült, hogy *Dresszler* Géza, akit Kőbányán így neveztek: *kisparaszt*, a ligetteri *Magyar Falu* vendéglőből távozott zárórakor s összeveszett a vendéglőssel. A heves szóváltásra rendőr is került elő és a vendéglős kérésére igazoltatta Dresszlert, majd útjára engedte. *Félórával ezután találták meg Dresszlert.*

A vasárnap déli helyszini szemle során a detektivek fordulatot jelentő nyomra bukkantak. Hamarosan előállítás várható az ügyben, valószínű, hogy hosszúból tették el láb alól Dresszlert. *Támadója utánaosont és hátulról leütötte.* Később megrémült, hogy mit tett és mesterséges légzéssel próbálta magához téríteni áldozatát. Amikor ez sem segített, *a vérző embert a villamos sinekhez dobta, hogy azt a látszatot keltse, hogy a villamos ütötte el.*

Vasárnap este második helyszini szemle volt a Korponay-utcában. A rendőrség kérésére ugyanolyan világítást kapcsoltak be a Korponay-utcába, mint amilyen a merénylet idején volt. *Udvarhelyi* Zoltán fogalmazó ezután *Selényi* detektívfőcsoportvezetővel *kihallgatta a Magyar Falú vendéglő tulajdonosát, annak unokahúgát és a főpincért, valamint a csapost.*

BARANYAI LIPÓT

A Hivatalos lap vasárnapi száma közli a Kormányzó Ur legfelső elhatározását: *Baranyai Lipótnak abból az alkalomból, hogy saját óhajára távozik a Nemzeti Bank éléről, kiváló érdemeiért teljes elismerését fejezi ki.* Ugyanakkor a Felsőház tagjává is kinevezte Baranyai Lipótot.

Ez a kettős kitüntetés olyan férfiut ért, aki öt éven át soha nem látott nehézségek között, egy világtörténelmi nagy per ránk is nehezedő viharában iranyította biztos kézzel, előrelátással a magyar valuta, a pengőnk sorsát.

Hogy ez az irányítás egyáltalán lehetséges és eredményes volt, azt csak azzal magyarázhatjuk, hogy a *Magyar Nemzeti Bank elnöke Baranyai* Lipót, olyan emberi képességekkel van felruházva, *amelyekkel a mai idők által bizonyított rendkivüli, szinte soha nem látott feladatok fölött is urrá tudott lenni.*

«Nagy idők nagy embereket szülnek» — mondja a közmondás. Igen, kétségtelen, hogy nagy időket élünk és e *nagy idők magyar életében, nagy szerep jutott Baranyai Lipótnak:* a magyar gazdasági élet egyik fundamentális tényezőjének, a pénzünk sorsának irányítása. Hogy ezt a feladatot miképpen töltötte be, arról nem lehetünk hivatottak ma ítéletet mondani, — mi csak mint tényt állapítjuk meg, hogy az európai valuták hierorhiájában az elmult három év alatt — amikor annyi tekintély omlott a porba — *a pengő tekintélye a legelsők közé emelkedett.*

Mi most inkább *emberi-, lélekarcképét* szeretnénk egy-két ecsetvonással vázolni.

A távozó bankelnök arca és lénye a pap és a művész keveréke. Szelíd a beszéde és kék szeméből az ihletettség sugárzik. Magas, boltozatos homloka — amelyről egy elökelő német pénzügyi politikus azt mondotta, hogy Európa legjobb 5—6 koponyájának egyike —, uralkodik az egész arcon. *Baranyai Lipót a lélek és az értelem embere.* Emellett többször hitet is tett, például, amikor a *Partenon egyesület* közgyülésén *Krisztus tanitását a göröglatin humánummal és a felvilágosultság alapelveivel, egy ragyogó szintézisben összefoglalta.*

Baranyai Lipót, a magyar pénz Pontifex maximusa, aki a reáliák legreálisabbikának sorsát kezében tartotta, s amellyel élete szinte egybeforrt, akiről méltán gondolhatná az ember, hogy naturalisztikus történelem-szemlélet alapján áll.

Egy tiszta lélek, egy igaz ember vallomása ez, akit nem szédített meg az arany lelketlen hideg fénye, aki a szellemet a matéria fölé helyezi.

— **Leszakadt a liftfelvonó a Perlesz harisnyagyárban.** *Szabó* Edit gyárimunkás leány ült a liftben. Súlyosan összezúzta magát. A mentők a Magdolna-kórházba vitték.

Befejeződött a gyüjtés a honvédcsaládokért

A Főméltóságú Asszony legfőbb védnökségével jan. 17-én a honvédcsaládok javára megindult országos gyüjtés *vasárnap befejeződött.* Hétfőn megkezdődik a házfelügyelőknél lévő hivatalos gyüjtőivek beszedése és összegezése. Vidékről is egyre érkeznek még az adományok, úgy hogy *néhány napot igénybevesz a gyüjtés végeredményének megállapitása.*

Fontos törvények a francia miniszter-tanácson

Vichy, február 7.

(Német Távirati Iroda) A *szombati minisztertanácsról* az alábbi közleményt adták ki:

Laval miniszterelnököt az illetékes miniszterek tájékoztatták azoknak a kérdéseknek állásáról, amelyekről tárgyalásokat folytattak a német hatóságokkal. Ezután a minisztertanács megtárgyalt és nagy vonalakban *elfogadott egy törvényt*, amely *a nemzeti tanácsnak új alapokon való létesítéséről szól.* Azonkivül a minisztertanács *törvényt fogadott el a francia munkások és családjuk erkölcsi és anyagi helyzete fölötti őrködésről.* Ebből a célból *főtitkárságot létesitenek a Németországban dolgozó francia munkaerők ügyeinek intézésére. Bichelonne* termelési és közlekedésügyi miniszter előterjesztésére a francia munkások szabadságuk alatt katonai díjszabással utazhatnak a francia vasutakon.

ORSZÁGHÁZ GRILL

HALÁSZ RUDOLF
új produkelója:

Farsangi bolond-revü

KEZDETE ESTE 8 ÓRAKOR

I. rész: Őrültek a fedélzeten
II. rész: Nászút Hawaiban

SZEREPLŐK:

Milói Vénusz . . .	Rátkay Márta
Josephine Baker	Sárkány Judit
Robin Hood . . .	Alfonsó
Hannibál	G. Fokker
Július Cézár . .	Kurz Károly
Cleopatra	Rosy Alacas
Bocaccio	Alacas
Dolly Sisters . .	Gera-nővérek
Anna Pawlova . .	Torday Juika
Táncosnő	Bártfai Anny

és a bolond-zenekar:

Liszt Ferenc . .	Kálmán Miklós
Néró, a dobos . .	Schmiedt
Mozart	Horváth
Caruso	Kurz

ezenkivül énekesek, táncosok, diszőzök és egyéb bolondok.

Születésnapi beszélgetés

Balassa József professzorral

a magyar nyelv örök és mai kérdéseiről

Ezen a héten,

február 11-én, lép 80. évébe Balassa József,

a magyar nyelv nagy tudósa. *„Születésnapi látogatásaink"* során ma öt kerestük fel s kértük, gazdag és eredményes életének tapasztalataiból üzenjen ezen a napon, beszéljen a magyar nyelv örök és ma is időszerű kérdéseiről, amelyeken keresztül nagyon sokat, megláthatott a magyar lélek titkaiból és törvényeiből.

Fiatalos és friss, hófehér hajuszán kivül csak mosolygó bölcsessége igazolhatja, hogy elérkezett a 80. évhez. A beszélgetést azzal kezdi, hogy

éppen most fejezte be legújabb munkáját,

a nagyközönségnek szóló könyvet *a magyar nyelv fejlődéséről, multjáról és jelenéről.*

— Kiegészítője lesz a *Magyar nyelv szótárának*, amely 12 éve jelent meg. Abban szókészletünket dolgoztam fel, ebben a magyar nyelv szerkezetét. Természetesen részletesen foglalkozom benne *a helyes magyarság kérdésével is.*

S már meg is érkeztünk az egyik legégetőbb nyelvészeti kérdéshez,

mit szól az új nyelvtisztító lázhoz,

hozzáértők és működelők purista búzgalmához?

— *A nyelvtisztitás inkább a stilus kérdése, mint a nyeltvudományé.* A tudomány csak megállapitja a törvényeket. Az idegen szavak használatánál egyik túlzás sem helyes.

Jó magyar szó helyett ne használjunk idegent, de mindenáron új szavakat csinálni legalább annyira helytelen.

Ez *egy nyelv életében egyszer hozhatott eredményt*, amikor együtt járt a politikai és művelődési felszabadulással, de ma, amikor arra nincs is szükség, *új szavakat csak nagyon óvatosan szabad gyártani.*

Különösen veszedelmes a tömeges szócsinálás és semmiesetre se foglalkozzék vele olyan, akinek nincs megfelelő tudományos képzettsége.

Ez a nyelvújítás egyébként nemcsak nálunk divat most, de például Németországban új szavakat mindig csak a német nyelv törvényei szerint csinálnak. Igaz, hogy ez ott könnyebb is.

— Hiba nálunk az is, hogy akik nálunk a nyelvhelyességgel foglalkoznak, azok *többnyire csak a szócsinálással törődnek, de azzal már nem, ami a nyelv szerkezetét és szellemét rontja.* Pedig

az idegenszerű szólások veszedelmesebbek, mint egy idegen szó,

Vannak olyan idegen szavak, amelyek már *az egész világon egyformán elterjedtek*, ezek a nemzetközi érintkezésben nélkülözhetetlenek, mint például: *pósta, telefon.* Ez utóbbi például nálunk csak a *posta hivatalos nyelvén „távbeszélő"*. De próbáljanak ebből igét képezni: bizony

a távbeszélőn is csak telefonálni lehet.

Ilyen erőltetett például az *inkognitó* helyett a *rangrejtve* szó. Ezt olvastam egyszer egy ujságban: *„... rangrejtve utazott és mindvégig megőrizte inkognitóját"*. Mert *ragozni már nem lehetett az erőltetett magyar szót.*

— *A fő törvény az író stilusérzéke.* Jó író csak akkor használ idegen szót, ha *csak ezzel tud valamit kifejezni*, mert más jelentésárnyalata van ennek, mint a hasonló magyarnak. Nem szabad követelni tőle, hogy akkor se használjon.

Vajjon

a népi felszabadulásnak, a népi írók nagy előretörésének van-e hatása a magyar nyelvre?

— kérdezzük.

— *Ma még nem látni semmi hatását.*

Az irodalmi nyelv fejlődésén eddig még nem látszik a népi írók előretörése.

Mindenesetre *fontos volna, hogy az erdélyi és dunántúli népi írók megőrizzék azt, ami erőt és szint ad a nyelvnek.* De nem szabad halmozni olyan tájszavakat, amiket más vidéki ember nem ért meg. A legszebb példa *Tamási Áron, aki valóban születési helye nyelvét tudta irodalmivá tenni.* Van azonban sajnos olyan népi író, aki *tudálékos lett.* És nem helyes egyes íróknak az a kísérlete sem, hogy *történeti regényeikhez elavult szavak és nyelvtani formák alapján csinálnak régies nyelvet.* Különösen helytelen, ha nemcsak a szereplőket beszélteti így, hanem ő maga is ezen a nyelven beszél. Régi korok nyelvén mai ember soha nem tud beszélni, még akkor sem, ha a legalaposabb nyelvtörténeti tanulmányokat végezte volna.

A régi és mai magyar nyelvről beszélgetünk s szóbakerül

egyes szavak jelentésének átalakulása a századok folyamán.

Például a *„zsidózni"* szó sem azt jelentette mindig, amit ma. A *XVI. században* a szombatos vallásúhoz való közeledést értettek alatta, a *szombatos* volt a *zsidózó.* A XIX. században a *zsidós beszéd* volt a *zsidózás* és *ma zsidózni* annyi, mint *szidni a zsidókat.*

Megpróbáljuk kicsalogatni a tudóst elefántcsonttornyából.

Mi a véleménye a mai világról, hogyan látja nyolc évtized tapasztalataival korunkat?

Csak egy mondat a válasz:

— *Aki tudománnyal foglalkozik, foglalkozzon továbbra is tudományával s bizzék abban, hogy a világ olyan lesz, amelyben megbecsülik mindenki munkáját, s a könyvek értékét nem aszerint mérik, kinek neve van a címlapon, hanem, hogy mi van benne.*

Tamási Áron Hevesi Sándorról Wass Albert Reményik Sándorról

tartott előadást a Kisfaludy Társaságban

Vasárnap délelőtt ünnepi közgyülést tartott a *Kisfaludy Társaság. Vojnovich* Géza elnök azt fejtegette, hogy *a háború megszüntével az irodalomra milyen nagy feladat hárul. Tamási* Áron, a *Társaság új tagja*, elődéről, *Hevesi Sándorról rajzolt szellemi portrét.*

— A színház minden kérdésében legelől látszott alakja, elméleti és gyakorlati oldalon egyaránt. Rendező volt, igazgató, író és nevelő: a *„színházi"* jelzővel mindegyik. Azt hiszem azonos megállapitást tehetünk, bármelyik munkaterületen nézzük őt: nem az eredetiség, vagy az alkotószellem jellemezte, hanem a kutatás, a szüntelen éberség, a tanulás, az örökös cselekvés. Ilyen szellemi alkat mellett, mestere valóban csak Reinhardt lehetett. *Nem a hangosságot, hanem az izlést szolgálta.* Tíz évig volt a Nemzeti Színház igazgatója. Elméletileg és gyakorlatilag egyformán képzett színházi ember, amikor a Nemzeti Színház élére került.

Majd így folytatta megemlékezését:

— Hevesinek az európai törekvése nagy nyugtalanságot idézett elő a műsorpolitikában és igen sok kisérletezést a darabok előadása terén. A nyugtalanság aggodalmakat szült és a kisérletezés szenvedélyes vitákat. Ő azonban, mint más céltudatos és jellemes ember is, *nem csinálhatott egyebet, csupán azt, amit a magyar színházi művészet érdekében jónak látott s amiben hite volt.* Amikor távoznia kellett a Nemzeti Színház éléről, nyugodt lélekkel nézhetett erre a küzdelemre vissza. Jólesik arra gondolni, hogy emléke él és szellemi arca közöttünk van.

Tamási ezután egy elbeszélését olvasta fel, majd gróf *Wass* Albert, a másik új tag, *Reményik* Sándorról, elődéről emlékezett meg s székfoglaló elbeszélést mutatott be. Az ülésen verseket mondott *Sik* Sándor és *Nadányi* Zoltán. Az ülést követő közebéden *Tóth* László főszerkesztő, kezében a *Gyulai Pál emlékserleggel, Prohászka* Ottokárról mondott beszédet. Kiemelte, hogy Prohászka a kolostori életen túl a magyarságért harcolt. A közebéden *Tamási* Áron, *Nyirő* József és mások szólaltak fel.

— **Ittasan ordítozott és énekelt** vasárnap éjjel az Erzsébet-körúton *Kiss* József szállodai alkalmazott. A rendőr figyelmeztette, de nem hallgatott el, ekkor előállította a 4-es őrszobára. Itt az ittas ember felugrott a rendőrszoba asztalára, bokázni kezdett, fütyölt, dalolt, közben szidta a rendőrséget. *Megbilincselve átvitték a főkapitányságra.* Hatósági közeg elleni erőszak címén indul ellene eljárás.

— **A filmstudiók titkai az Arizonában.** A magyar revürendezés nagymestere, Arizona asszony külföldön szerzett tapasztalatait értékesíti az Arizona februári revűjében, melynek szombaton este lesz a bemutatója. A sztár: Madame X., akinek főszereplésével a közönség elé tárul a filmstudiók minden titka, a filmsztárok irigyelt és változatos élete. Továbbra is műsoron marad az Ezeregyéjszaka című nagysikerű revűkép. A főszerepet Arizona asszony játssza, kívüle La Bella Mária, Pavlov és Jutka, Helga, Imre Mária, Laboch Gerard, Cziffra György, Hutter Márta, Ellen és Igor, valamint Ördöngős Gyuri lép fel. A premiert este 8 órakor tartják meg.

KODÁLY ÜNNEPLÉSE

Szombaton este tartották meg a Zeneakadémia nagytermében az elmaradt *Kodály Zoltán jubileumi hangversenyt.* A hatvanéves *Kodály* Zoltánt a legszélesebb magyar közönség ünnepelte a díszhangversenyen, nem kiválasztott, elit-publikum, hanem sokszínűen, vegyesen, *utcaruhásan az egész magyar élet. Iskoláslányok, ősz urak, ferences barátok, magyarruhás, csizmás legények, kottakötegek fölé hajló, áhítatosan figyelő zeneakadémisták.* Mindenki.

Bevezetőül a *Nyári estét* játssza a Székesfővárosi Zenekar, *Csillér* Béla vezénylésével. Ezzel az alkotással tört be a század elején a magyar magaszeneművészetbe a falusi élet, a búzavirág, a hullámzó magyar búzatenger éneke. Praeludium egy gazdag és egyéni életműhöz. Utána *Rösler* Endre énekel két *Kodály* dalt, a *Siratmas nekem* című *Balassa*-versre és egy XVII. századi virágénekre, zenekari kísérettel.

Felcsattanó taps jelzi, hogy *Kodály Zoltán belépett a színpadra.* Szikár alakja átbotorkál a kottaállványok, hangszerek közt, a karmesteri emelvény felé, a ráesőző tapsviharban, *szerényen, üzötten, diadalmasan.* Hatvan év munkájáért kijáró tapsot köszön meg szerény fejhajtással. És karmesteri pálcája intésére, mint *Prospero* varázsvesszőjére, felcsendül legújabb szerzeményének, a most bemutatott *Concerto*-nak első tétele. *Allegro risoluto.* A régi magyar költészetet zenében újraköltő *Kodály* után a szellem és kifejezés harmóniáját kereső klasszicista *Kodály.* Olasz-barokk dallamok csendülnek fel a vonós hangszereken, lágyan, olvadóan. Új tétel: *Largo.* A kontaktus, a karmester és zenekar, mű és közönség között teljessé lesz. Áhítatos, templomi csend. Egy őszbefordult, Krisztus-szakállas, törékeny alak áll a fókuszban. *Kodály Zoltán vezényel.*

Aztán a *Psalmus hungaricus.* Bibliai fájdalom zeng a kétszáztagú kórusban, összeolvadva a magyar dallamkincs s a magyar fájdalom hangjaival.

Keserűségem annyi nem volna,
ha ellenségtől nyavalyám volna,
Bizony, könnyebben szenvedtem volna,
magamat attól megóhattam volna,
De barátomnak az, kit vélek volt,
nagy ngájasságom kivel együtt volt
... főellenségem,
most látom, hogy az volt.

A szélhúzás, a magyar átok zsoltára. Az örök magyar zsoltár. És utána végeérhetetlen, lelkes, diadalmas taps. *Hatszor tapsolják vissza Kodály Zoltánt.* S aztán, ahogy jött, szerényen, meghajtott fejjel, őszen, győztesen kibotorkál a hegedűvonók erdejében.

Darvas József előadása
a magyar munkásság költőiről

A *Vajda János Társaságban* vasárnap délelőtt matiné volt, amelyen mai költők, legnagyobbrészt *munkásköltők verseit mutatták be.* A matiné bevezetésekor *Major* Tamás *József* Attila három versét mondotta el. *A város peremén,* a *Születésnapomra* és az *Ars poetica* sorai után percekig zúgott a teremben a taps.

Ezután *Darvas* József lépett a pódiumra és *„A város peremén"* címen tartotta meg bevezető előadását.

— *A mai költő a mában él, de igéit a holnapnak mondja* — mondotta többek között. — A mai kor, a mai ember nagy kérdéseire fogalmazza a feleletet, de azzal a tudattal, hogy *amit ma mond, abból csak holnap lesz valóság.* A lélek mérnöke ő, aki a zűrzavarban keresi és szerkeszti a harmóniát. A kor kérdez, neki felelni kell így vagy úgy: aszerint, hogy hol áll és merre felé néz. *Ezek a költők a város peremén állanak, gyárak, kohók, omló tűzfalak, rideg bérkaszárnyák sivár tájain. A magyar munkásság költői ők.*

— Az utóbbi nehéz esztendők komoly elmélyülést hoztak a munkásság költészetében. *Szegény József Attila sorsát szinte többnek látja már az ember egyéni tragédiánál.* Úgylátszik, a város peremén nem csupán guanóként lerakodó korom van és nemcsak „új nép és másfajta raj", — hanem *ott van az örök ember is,* aki az emberi együttélés külső formáinak új rendezése mellett a belső harmóniát is keresi s aki a jövőtől többet vár, mint a társadalmi igazságosság érvényesülését: *a szépséget is odakívánja a kenyér mellé.* Egy másfajta válogatást is hoztak ezek az évek. *Írók és költők, akiknek addig látszólag semmi közük nem volt a munkássághoz, egészen közel kerültek hozzá, csupán azzal, hogy becsületesen megálltak a maguk helyén s nem fordultak szélkakasként a legjengegetőbb viharban sem.* Verseikből a jövőnek szóló hit egyformán sugárzik az oszló ködön át.

Bánki Zsuzsa szavalta el elsőnek *Benjámin* László *Óda fiatal költőkhöz* című versét igen nagy hatással. *Rajcsányi* László *Április* és *Földeák* János *Hiénahívogató* című versének bensőséges, művészi tolmácsolásáért is sok tapsot kapott. *Ilosvay* Katalin *Fodor* József, *Rajcsányi* és *Lukács* László verseit szavalta sikerrel. *Gerő* Ilona *Radnóti* Miklós *Himnusz a békéről* és *Száll a tavasz* című költeményeit és *Zelk* Zoltán egy versét mondotta el nagyon szépen. *Pásztor* János mutatta be *Vaád* Ferenc, *Szüdy* Imre és más költők verseit.

A magyar művészlélek
híd tudott lenni, de szolga sohasem
Beszélgetés a Szinyei-díjas Kmetty Jánossal

A *Szingey Merse Társaság* idei nagydíját *Kmetty* János, a magyar festőgárda egyik legmarkánsabb egyénisége kapta. Felkerestük Deák-téri műtermében. Generációjának művészeti forradalmáról, ezenbelül a *«magyar kubizmus»*-ról s a jövő magyar festészetéről beszélünk:

— Mindenekelőtt — kezdi — tisztáznunk kell, hogy ez a kifejezés: *magyar kubizmus,* nem helytálló. *Nincs magyar és más kubizmus, csak kubizmus van.* Általában, hitünk szerint *csak egyetemes európai művészet van.* Az egyes nemzetek művészete ennek az egyetemes művészetnek csak egy-egy kulturterületen való képviselése.

A bevezető megállapítás határozott állásfoglalást jelez, de néhány szóval enyhíti a következőkben:

— Ez természetesen *nem jelenti a teljes összeolvadást.*

Mindenkor felismerhető egy kubista alkotáson is, csakúgy, mint egy impresszionista, expresszionista, vagy más művén, hogy milyen nemzet fia alkotta.

Egészen más a kifejezési modora, sajátossága egy stíluson belül is egy francia festőnek, vagy egy németnek, mint a magyarnak. És *ezt tartom a képzőművészeti stílusváltások legfontosabb követelményének.* Hogy

a festő bele tudjon illeszkedni a nagy európai művészet folyamatába, ugyanakkor azonban ne adjon fel egy tapodtat sem nemzeti egyéniségéből.

Nagy példák állanak előttünk erre nézve. A legnagyobb és legközvetlenebb a *Rippl Rónayé,* aki *amellett, hogy egészen francia szellemiséget képviselt, gyökeresen magyar tudott maradni.* Ugyanígy *képviselték Magyarországon a nagy európai stílust* vele együtt *Ferenczy, Csók* s a többiek. *Ezt tartjuk mi is hivatásunknak.*

Két hét alatt már *a második magyar művész adja nekünk ezt a tényt ilyen megfogalmazásban.* Valóban,

a magyar művészet legaktuálisabb problémája ma az európaiság s a magyarság egyesítése s ugyanakkor szétválasztása.

— Értékes sajátossága a magyar művészléleknek, hogy

ebben a törekvésben sohasem vált epigonná,

mint más népeknél annyiszor előfordult. *Híd tudott lenni, de szolga sohasem.* A magyar lélek művészi indulata, termékenysége az oka ennek. S talán *az az ezeresztendős szerep, hogy mindig közvetítők voltunk.* Érdekes megfigyelésem, hogy

a magyar paraszt sokkal intuitivebb, őszintébb műértő, mint más népek hasonló rétegei.

Minden képet szívesen megnéz s megbírál. A francia paraszt sokkalta merevebb és érdesebb.

— Ezek után *egyéni terveiről* valamit...

— Sokszor mondjuk mostanában: a terv csak egy lehet. *Festeni.* Ez a legtöbb. Egyébként *őszre kollektív kiállítást készítek elő, már erre dolgozom, gyűjtöm az anyagot.*

KIRÁLY ezelőtt KAIRÓ
KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM-ben
TELEFON 224-678 Kazal László énekel

EGY HÉT

A MAGATARTÁS, *a művésznek nem műveiben, de életében is tükröződő hitvallása egy idő óta sztárja irodalmi életünknek. A művek mögött és mellett mindig személyi és politikai vonatkozásokat kutató kor az alkotás helyébe a magatartást emelte mint művészi értékmérőt s ezzel olyan rombolást végzett irodalmi értékrendszerünkön, amihez fogható irodalmi mélypont kevésszer volt a történelemben.*

A forrongó kor tüzes kohóiból hamár útrakelt a visszahatás is, amely az író védelmére művelt hozza fel. A magyarság, emberség, becsület — mondja — az író műveiben tükrözik s nem a közelről néző kortárs ítéletében.

Amint az első eretnekséget nem egyszer kárhoztattuk, ugyanúgy figyelmeztetünk ezekben az órákban s éppen ezekben az órákban az utóbbi álláspont veszedelmeire is. Mert őt évszázad távolából valóban kit érdekel ma már egy író élete, magatartása? Ilyen messzeségből már csak a mű fénye csillog el hozzánk s nem a szennyeződés, melyet köréje rakott az élet, a kicsinyes szenvedély, becstelenség, vagy pénzsóvárság. De a ma élő író életműve nem választható el magatartásától, ma embernek, becsületes és emberi embernek kell lenni ahhoz, hogy írói lehessen valaki. Ma és éppen ma, nem választhatjuk el az írástól az embert s nem bujtathatjuk a hibát a bármilyen értékű írói alkotások spanyolfala mögé. Ma és éppen ma számon kell tartanunk mindent az írótól, nemcsak a magános órák néma betűit, de a szónoki emelvényt, a barátokat, egy-egy féltékenyen épített szekértábort: a magatartását is. Mert amennyire megkülönböztetendő az alkotás a magatartástól, ugyanannyira nem választható el attól.

★

A SZÉCHENYI *sereggel kezében Purgly Emil nyugalmazott földmüvelésügyi miniszter vasárnap mondotta el a Nemzeti Kaszinó hagyományos vacsoráján serlegbeszédét gróf Széchenyi Istvánról.*

★

MOLIÈRE *a legdivatosabb színpadi szerző Budapesten. A Madách Színház nagy Molière sikerével egyidőben a Magyar Művelődés Házában is Molière bemutató volt. Az ifjúsági előadások során ezen a héten itt mutatták be Budapesten először a Kotnyelesek című Molière vígjátékot. Az előadást Major Tamás rendezte és ő is játszotta a főszerepet. A legszigorúbb színházi közönség, a budapesti gyerekek, óriási nevetésekkel és tapsokkal kísérték az előadást, amely Major Tamás művészetének egyik kiemelkedő állomása marad. Felszabadultan, jókedvűen komédiázza végig a Kotnyeleseket úgy, hogy viccek, poénok mindig molièriek maradtak. A franciáknak is dicséretére válna ez az előadás. Előtte Racine Phaedráját játszották a Nemzeti Színház művészei az ifjúságnak. Gobbi Hilda, Hunhváry László és a többiek igyekeztek a drámairodalom egyik legszebb tragédiáját közelebb hozni az ifjúsághoz. — A budapesti Molière-láz egy másik eheti eseménye az az előadás, amelyet a villamosvasúti alkalmazottak szövetségében rendeztek. Itt Hont Ferenc tartott előadást Molièrről. Bánki Zsuzsa és Gerő Ilona pedig egy jelenetet mutatott be a Tudós nőkből igen nagy sikerrel.*

★

Új modellek Ferda Manyinál

★

ORVOS-FESTŐ *képeit láttuk a Tamás Galériában. Dr Kellermann Emil most jelentkezik először mint művész a nyilvánosság előtt. Képein meglátszik, hogy nem céhbeli festő, azonban mélyebb emberi és művészi értékei vannak, mint sok céhbelinek. Reálizmus és szürrealizmus különös és érdekes módon egyesül legjobb képein, melyek hívek a valósághoz és mégis látomásszerűek. Ez az orvos-festő többnyire azt ábrázolja az életből, amit orvosi gyakorlatából ismer; s ez különösen hiteles és emberi bélyeget ad műveinek.*

★

A MEDNYANSZKY*-emlékkiállításnak igen nagy sikere van Almásy-Teleki Éva grófnő művészeti intézetében. Az eredeti terv szerint ma zárult volna a kiállítás, de az egyre fokozódó érdeklődésre még egy héttel, február 14-ig meghosszabbították.*

★

Mondén lakásékszer: fotós „Varázsernyő". Telefon: 15-50-04. Saját felvételekből érdekes és gyönyörű.

★

A TAVASZ *közeledik, feltartóztathatatlanul közeledik. A nappalok egyre hosszabbak már, a februári napnak egyre nagyobb az ereje. És e héten a hóvirág is kidugta már fejét, szerényen, de megcáfolhatatlanul hirdetve, hogy nemsokára felébred az egész természet, újra virágba borul erdő és mező. Mikor megérkeztek az első téli napok, reánk tört az első hideg szél és az első dér, az emberi lélek, mely hajlandó mindig a pillanatnyi helyzethez alkalmazkodni, már-már úgy vélte, hogy mindig tél lesz, egyre hidegebb és sötétebb, és szinte lemondott a tavasznak még a reményéről is. De most már, hogy túl vagyunk a tél nehezén, visszatér lelkünkbe a tavaszi kedv, a napsugaras, jóságos, termő nyár reménye. Most már hiába próbál dühöngeni a tél, ezután hiába ijesztget süvítő szelével, hófergetegeivel, tudjuk, hogy az ideje lejárt és minden erőlködése hiábavaló. Hamarosan ki fog múlni az olvadás sárvizében és helyét elfoglalja az élet-támasztó tavasz.*

★

ÉLET BELÉPETT *a taxi-rendelet. Vasárnaptól kezdve megszűnt a hosszú várakozási idő és telefonon is lehet már taxit rendelni. Természetesen csak bizonyos határokon belül és negyven fillér ráfizetéssel. Vasárnap az új rend még nem vizsgázhatott, mert a korlátozás következtében csak nagyon kevesen vehetik igénybe a taxikat.*

ATLÉTA-BAL, *illetőleg táncestély volt szombat este a Vigadóban. A MAC rendezte a jólsikerült bálat, amely kivilágos kivirradtig, azaz este tizenegy óráig tartott.*

★

HELYESEN ENNI *— ez a címe a Kölnische Zeitung egyik cikkének. „Régi bölcsesség — írja a cikk—", hogy az evésnél nem is annyira maga a táplálék a fontos, mint az elkészítése. De még ezzel sem mondtunk meg mindent: a táplálléknál fontos, hogy az ember hogyan eszi meg, vajjon nincs-e az a rendkívül rossz szokása, hogy egyszerűen csak letömködi, vajjon alaposan megrágja-e, hogy így megkönnyítse az emésztőszervek munkáját... Kerülni kellene azt is, hogy túlmeleg vagy hideg ételeket együnk, vagy túlkevés időt fordítsunk az étkezésre. Természetesen az ilyenféle szabályok főképp betegekre, különösen gyomorbajosokra érvényesek, de sokan nem számítanának ma a betegek közé, ha ezeket a szabályokat még akkor figyelembe vették volna, amikor egészségesek voltak." A lap hivatkozik ezután Schlephake tanár, törzsorvos cikkére, mely a Münchener Medizinische Wochenschrift című orvosi lapban jelent meg.*

★

A világhírű attrakciók között Halmos magyar énekes is fellép minden délután és este az Ostende-kávéházban.

★

A „BÉLYEGESEK"*, a nemhivatalos fővárosi bélyegbörze résztvevői között érdekes hírlapi vita fejlődött ki e héten. Megszokott körúti kávéházukból ki kellett vonulniuk s a szombati és vasárnap reggeli lapokban különböző helyeket jelöltek meg új találkozóhelyül. Vasárnap aztán a belvárosi espresso elsőemeleti helyiségeiben a tolongás hihetetlen méreteket öltött, mozdulni is alig lehetett. Az alkalmi bélyegkereskedők, gyűjtők és spekulánsok óriási tömege kavargott. Adták-vették a bélyegeket. Csak egy kisebb csoport találkozott egy másik körül kávéház pálmakertjében. A két helyen vasárnap reggel 8 órától 3 óráig körülbelül hatezer bélyeges fordult meg. Értesülésünk szerint, a jövő hétre megoldódik a helyiség-bonyodalom, egy negyedik kávéház-termeiben találnak új otthonra a bélyegesek. A bélyegbörzén különben a nemrég kibocsátott király-sor iránt mutatkozott nagy érdeklődés. Jelentős áremelkedésre számítanak ennél a sorozatnál.*

★

A TRAGÉDIA *svájci bemutató előadása, most már majdnem biztos, február 11-én lesz. Madách világútjának igen fontos állomása lesz a berni előadás, amely Mohácsi Jenő fordításában ismerteti meg a svájci közönséggel Az ember tragédiáját. Az előadás létrehozásában a közvetlen közreműködésen kívül igen nagy érdeme van Zbindennek, a híres svájci filozófusnak is, aki igen sokat tett azért, hogy a Tragédia előadása előtt minden akadályt elhárítson.*

★

MOZART *187-ik születésnapját gyönyörű előadással ünnepelte meg vasárnap a Gellért-szálló Zenetermében a Budapesti Mozart Egyesület. Mozart legszebb műveiből állították össze az ünnepi kangverseny műsorát a nagy zeneszerző tehetséges magyar interpretátorai, akik meghivott közönség előtt adtak elő részleteket a Varázsfuvolából, a Cosifan tuttéből, „A Bassienne"-ből és a Figaró házasságából. Az ünnepséget Gömöry Laimi László ny. rk. követ és meghatalmazott miniszter, a Mozart Egyesület elnöke vezette be, majd Káray Lili, Hajdu Jeanette, Tarján Erzsébet Tihanyi Zoltán, Somogy István, dr. Rigó Sándor és Koch Aurél kitűnő együttese tolmácsolta Mozart szerzeményeit. Az énekszámokat, amelyeket Barta Pál, a neves fiatal dirigens tanított be, remek alájátszó művészettel kísérte Sándor Renée zongoraművésznő.*

GRAMOFONT és LEMEZEKET
veszünk modernet, ódsit, bármilyent. Jó árat fizetünk
Központi Gépraktár.
Rákóczi-út 80. udvarban
TELEFON: 226—723.

ötletes és friss előadásban. Új jelenség ez Kmetty művészetében. Az előadásában régebben kevés közvetetlenség érzett, mert képein nem rögtönzött és mert az ecsethuzás nyomát elsimitotta. Ecsetje most sokkal önkéntelenebbül jár és osztja szét és mossa egymásba a szinfoltokat.

Szinhatás dolgában festményei inkább komorak, semmint derüsek, de szinskálája kitágult és a komor szinösszhangot a szineknek igen sok finom árnyalatából keveri ki.

Legszebb képei: „Kékruhás önarcképe", a „Sárga szoba", a „Sárga ház", a „Fehér fal". De többi festménye között is számos vonzó darab akad. Vonzó bennük festői előadásuk, a szineknek széles foltszerü kezelése és tónusban összefoglalása. Forradalmi nincsen bennök semmi. De az — a példák végtelen sora igazolja —, talán nem is szükséges ahhoz, hogy valamely müvészi munka megragadja a nézőt és örömet szerezzen a szemnek. Jól esik látni, hogy Kmetty, ez a lelke mélyéig becsületes müvész, arra bizza magát, ami egyedüli megbizható vezetője a müvésznek: az érzékére. Az uj Kmetty érzékel, — nem okoskodik, mint a régi. A szemére bizza magát, nem az elméletre.

(e. a.)

választójogi javaslatban

szélsőséges utjára. Ezeket a büncselekményeket — hir szerint — taxative fogja felsorolni az uj választójogi törvény s módot ad arra, hogy *egyrészt megfosszák mandátumától azt, akiről utólag derül ki, hogy elkövette a felsorolt büncselekményeket, másrészt tettenérés esetén mód nyilik arra, hogy a kir. ügyészség vádat emelhessen és amennyiben a vádtanács fentartja a vádaláhelyezést, a jelöltet egyszerüen kizárják a választási küzdelemből.* Kimondaná azt is az uj javaslat: a kizárás teljesen független attól, hogy a büntető eljárás során a bíróság milyen itéletet hoz azzal szemben, akit a taxative felsorolt büncselekmények alapos gyanuja miatt az ügyészség után a vádtanács is vád alá helyezett.

Ezek a sulyos kérdések rendkivül felélénkitették máris az egész politikai életet s joggal előzi meg nagy érdeklődés azokat a megbeszéléseket, amelyeket a miniszterelnök

1937. nov. 6

4

Kmetty János festményei

Kmetty János a háboruelőtti fiatalok közül a legritkábban mutatkozók egyike. Csendes és szivós munkában tölti életét, a nyilvánosságot csak a legritkábban foglalkoztatja önmagával.

A Fränkel-Szalonban most harmincöt ujabb keletü munkáját állitja ki. Ujak nemcsak keltezésük szerint, hanem inkább annyiban, hogy stilusváltozását jelentik a müvésznek. Már évek sora óta megszoktuk, hogy ha ittott felbukkant Kmettynek egy-egy festménye, az halványra szürt szinü és geometrizált formáju csendéletkép volt. A csendéletkép mintha különlegességévé vált volna Kmettynek. Régebben — a háboru vége körüli években —, különb ambiciók fészegették. Még akadnak, akik emlékeznek akkori kompoziciós kisérleteire, érdekesen csoportositott emberalakjaira, Kmetty renaissance-álmodozásaira. Ugyanakkor nagyméretü egyházi tárgyu kompoziciók is foglalkoztatták és megjelent vágyódásának terepeként a fal. A falfestés nagy feladataival játszott képzelete.

A magasrendü álmoknak szegényes folytatása lett az, amit Kmetty az ujra meglátogatott Párisból hozott haza: sápadt és szintelen csendéletek. Csendéletek és ismét csendéletek, elvétve egy-egy önmaga fejéről festett kép. Ehhez az elerőtlenedéshez mérve nagy és örvendetes nekilendülés eredménye az, ami ezen a kiállitásán látható. Becsületes impreszszionizmus, amely a természetet hiven, de nem szolgai hüséggel, hanem temperamentumosan tolmácsolja. Falusi utcarészletek, kisvárosi utcák, szoba-intérieurök, tájak, önarcképek váltakoznak Kmetty ujabb festményein

nak nem lehet több tagja, mint a képviselőháznak, másrészt ahhoz, hogy a felsőház mandátuma is ugyanakkor járjon le, amikor a képviselőházat feloszlatják. A felsőházi és a titkos választójogi törvény junktimához azonban — a kormánypártban elterjedt hir szerint — a miniszterelnök nem adja beleegyezését.

Értesülésünk szerint ezek a kérdések megvitatásra kerültek a pénteki minisztertanácson. Arról azonban nincs értesülés, hogy a kormány tagjai milyen irányban döntöttek.

r a „sajtójavaslat"

vagy *sajtó* utján követik el azokat. A gyorsitott eljárás azt jelenti, hogy az ügyészi vádemelés után a bünügy minden vizsgálat nélkül rögtön főtárgyalásra kerül, a törvényszék ötös-tanácsban hoz itéletet s nem lesz két fellebbviteli fórum, hanem csak egy, a kir. Curia.

Ezt a törvényjavaslatot illetően — hir szerint — a miniszterelnök, illetve az igazságügyminiszter tárgyalni fog a parlamenti pártok vezető egyénségeivel, mert ezekkel a nagyfontosságu rendelkezésekkel előzetes tárgyalás nélkül nem kiván törvényjavaslat formájában a képviselőház elé lépni. *Kétségtelen, hogy a képviselőház egész ellenzéke, de a kormánypárt számos tagja is a leghatározottabban szembe helyezkedik minden olyan elgondolással, amely a „zugsajtó" megrendszabályozása cimén az egész időszaki sajtót szinte statáriális biráskodás alá vonja.*

Komor A.:

Ernst Muzeum

Bokros Birman munkáinak mintha inkább itt lenne helyük, több szál köti az Ernst múzeum képeihez, mint a Tamás galéria két festőjéhez s erősebben támasztaná alá az itteni kiállítókat, mint a közöttük, nem egészen rangjukhoz és tehetségükhöz méltón szereplő szobrászok.

Hincz Gyula képei kérnek itt elsősorban figyelmet, nem csupán hangos színességükkel, hanem azzal is, hogy a fiatal festő merész szinei ma már nem élnek külön életet, nem rikoltanak. különös harmóniákba szövődnek, újszerű, végigélt és végigcsinált víziókat nyujtanak. *Farkas István* újabb képeiben viszont mintha materializálódnék a vizionárius elem, rajzosabbak elődeiknél, fantáziájuk szerényebb és szolidabb, anélkül, hogy ez festői és légiesen költői szellemüknek ártana. Ugyanilyen rajzosabb megformálásra való törekvés jellemzi *Egry József* újabb műveit, (ezért merevebbnek is hatnak), — nem holmi realizmushoz közeledik, csak összébbfogja és próbálja megszilárdítani látomásait. Érdekes átmeneti állapot ez nála, amely — úgy érzem — meglepő eredményeket igér. *Márffy Ödön* szerepel legnagyobb gyüjteménnyel s akvarelljein nyújtja a legtöbb színt, a megoldottabb problémákat és festőibb értékeket. Olajképei közül csak két téli tája áll a vízfestmények magas színvonalán; nem egy képe felnagyított és felhigított akvarellnek hat s tán épp ezért, mintha szineiket vékony vattaréteg borítaná. *Kmetty János* mutatót ad csak újabb stílustörekvéséből, amely lágyabb szinekkel, festőibb nyelvvel kísérletezik. A puritán tisztaságnak, nem hinném, hogy akadna nagyobb művésze nála, fel sem tűnő témákból, egy jelentéktelen tájból, asztalra rakott néhány holmiból a legegyszerűbb eszközökkel is mennyi költői hangot tud felvarázsolni! Mostani néhány képe közeli gyüjteményes kiállítását művészi életünk egyik legfontosabbb eseményének igéri. *Barcsay Jenő* sötét, kissé színpadias komorságú tájai rokonszenves értékei mai festészetünknek, bár a nézőben fel-feltámad a kívánság, hogy e sok feketeségig mély szín közé néhány világosabbra komponált kép is kerülhetne már. Azt hiszem, ebben a festőben több van az örökös sötétségnél s a kifogást nem is az a szokásos és aligha indokolt kritikusi gyakorlat mondatja velem, amely a

Komor András: Kiállítások Szép Szó. 1937. 278–279. 1.

ápr – máj.

művészek minden új kiállításán új fejlődési jeleket keres. *Czóbel Béla* itt lát-

attitüdben nem mások korábbi műveinél, csend-

ennek a szép

questo campo Vi allineano con i grandissimi del passato, tra coloro che compresero e fecero una delle politiche più efficaci, la politica edilizia. Vi faranno distinguere quello che v'è di più e di meno buono.

« Saremo in ogni modo e sempre paghi della fiducia che in noi avete voluto riporre. »

Dopo l'esame fattone dalla Consulta di Roma e dai Consigli delle Belle Arti e dei Lavori Pubblici, il progetto del nuovo Piano Regolatore fu presentato alla Camera e al Senato, e nelle due assemblee dette luogo ad elevate discussioni, che dimostrarono come i problemi che riguardano la Capitale siano ormai da tutti riconosciuti come argomenti di interesse nazionale.

La discussione al Senato fu chiusa da un memorabile discorso del Capo del Governo, di cui si riporta qui la parte principale.

1943 FEB 8

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG

A magyar művészlélek híd tudott lenni, de szolga sohasem

Beszélgetés a Szinyei-díjas Kmetty Jánossal

A *Szinyey Merse Társaság* idei nagydíját *Kmetty* János, a magyar festőgárda egyik legmarkánsabb egyénisége kapta. Felkerestük Deáktéri műtermében. Generációjának művészeti forradalmáról, ezenbelül a «*magyar kubizmus*»-ról s a jövő magyar festészetéről beszélünk:

— Mindenekelőtt — kezdi — tisztáznunk kell, hogy ez a kifejezés: *magyar kubizmus*, nem helytálló. *Nincs magyar és más kubizmus, csak kubizmus van.* Általában, hitünk szerint *csak egyetemes európai művészet van.* Az egyes nemzetek művészete ennek az egyetemes művészetnek csak egy-egy kulturterületen való képviselése.

A bevezető megállapítás határozott állásfoglalást jelez, de néhány szóval enyhíti a következőkben:

— Ez természetesen *nem jelenti a teljes összeolvadást.*

Mindenkor felismerhető egy kubista alkotáson is, csakúgy, mint egy impresszionista, expresszionista, vagy más művön, hogy milyen nemzet fia alkotta.

Egészen más a kifejezési modora, sajátossága egy stíluson belül is egy francia festőnek, vagy egy németnek, mint a magyarnak. És *ezt tartom a képzőművészeti stílusváltások legfontosabb követelményének.* Hogy

a festő bele tudjon illeszkedni a nagy európai művészet folyamatába, ugyanakkor azonban ne adjon fel egy tapodtat sem nemzeti egyéniségéből.

Nagy példák állanak előttünk erre nézve. A legnagyobb és legközvetlenebb a *Rippl Rónayé*, aki *amellett, hogy egészen francia szellemiséget képviselt, gyökeresen magyar tudott maradni.* Ugyanígy *képviselték Magyarországon a nagy európai stílust* vele együtt *Ferenczy, Csók* s a többiek. *Ezt tartjuk mi is hivatásunknak.*

Két hét alatt már *a második magyar művész adja nekünk ezt a tényt ilyen megfogalmazásban.* Valóban,

a magyar művészet legaktuálisabb problémája ma az európaiság s a magyarság egyesítése s ugyanakkor szétválasztása.

— Értékes sajátossága a magyar művészlélek, hogy

ebben a törekvésben sohasem vált epigonná,

mint más népeknél annyiszor előfordult. *Híd tudott lenni, de szolga sohasem.* A magyar lélek művészi indulata, termékenysége az oka ennek. S talán *az az ezeresztendős szerep, hogy mindig közvetítők voltunk.* Érdekes megfigyelésem, hogy

a magyar paraszt sokkal intuitivebb, ösztönösebb műértő, mint más népek hasonló rétegei.

Minden képet szívesen megnéz s megbírál. A francia paraszt sokkalta merevebb és érdesebb.

— Ezek után *egyéni terveiről* valamit...

— Sokszor mondjuk mostanában: a terv csak egy lehet. *Festeni.* Ez a legtöbb. Egyébként *őszre kollektív kiállítást készítek elő, már erre dolgozom, gyűjtöm az anyagot.*

FÜGGETLEN MAGYARORSZÁG

ÚJABB GY… KŐBÁ…

A tettes nyomában

Vasárnap délben két rendőrautó állt meg Kőbányán a Korponai-utca 15 előtt. Haldokolva találták itt *Dresszler* Géza 40 éves autószerelőt, aki a Rókus-kórházban anélkül, hogy eszméletét visszanyerte volna, *vasárnapra meghalt.* Ez a második kőbányai gyilkosság, amelynek tettesét keresik a detektívek. Kőbányán gyilkolták meg *Schwarcz* Fábián Ilonát, az elzüllött táncosnőt és most *Dresszler Géza is egy éjszakai merénylet áldozata.* A rendőri bizottság a helyszínen megvizsgált minden nyomot és adatot. Kiderült, hogy *Dresszler* Géza, aki Kőbányán így neveztek: *kisparaszt* a ligettéri *Magyar Falu* vendéglőből távozott zárórakor s összeveszett … vendéglőssel. A heves szóváltásra rendőr is került elő és a vendéglős kérésére igazoltatta Dresszlert, majd útjára engedte. *Félórával ezután találták meg Dresszlert.*

… főcsoportvezetővel *kihallgatta a Magyar Falú vendéglő tulajdonosát, annak unokahúgát és a főpincért, valamint a csapost.*

AZ IGAZGATÓS…

…donosaik tartoznak gondoskodni.

A megvásárolt műveket a Társulat a Műcsarnok … ségeiben adja át a kiállítás bezárása után, a befi… igazoló nyugta és az aláírott átvételi elismervény ellen… Elszállításukról a tulajdonosok gondoskodnak, saját… hükre.

Az 1941 dec. 6-án túl visszahagyott művekért a Tá… felelősséget nem vállal.

Születésnapi beszélgetés

Balassa József professzorral

a magyar nyelv örök és mai kérdéseiről

Ezen a héten,
február 11-én, lép 80. évébe Balassa József,
a magyar nyelv nagy tudósa. *„Születésnapi látogatásaink"* során ma öt kerestük fel s kértük, gazdag és eredményes életének tapasztalataiból üzenjen ezen a napon, beszéljen a magyar nyelv örök és ma is időszerű kérdéseiről, amelyeken keresztül nagyon sokat megláthatott a magyar lélek titkaiból és törvényeiből.

Fiatalos és friss, hófehér bajuszán kívül csak mosolygó bölcsessége igazolhatja, hogy elérkezett a …ához. A beszélgetést azzal kez-

hivatalos nyelvén „távbeszélő". De próbáljanak ebből igét képezni: bizony

a távbeszélőn is csak telefonálni lehet.

„A nagy városokban való gyüleke
aggodalomkeltő tünete." Néhány
„Semmiféle győzelem nem segít ra
a gabonacsatában tudunk magunkn
pénzügyi fedezetét is megjelölte,
egész traktor nem kerül többe, mi

Hasonló gondolkodásról tesz ta
mus Führerje, amikor a „Mein Ka
„A mai idők sok nyavalyája folyon
pesség egészségtelen arányának."

A totális államok vezéreinek t
évvel ezelőtt hirdette már Weber K
és állattenyésztés az az emlő, amely
tatja, mint Peru arany- és ezüstbán
mezőgazdák is felismerték ezeket
azok a férfiak, tudósok és gazdák
idei tanrendjét összeállították.

És én városunk történetét ism

— Kmetty János rézkarccal. Fiatalabb festőink egyik legtehetségesebbje, a festményeiben egyre magasabbrendű ideálok felé törekvő Kmetty János rézkarcz-albumot boosát közre: Tíz rézkarcz a tartalma, a tizenegyedik a czímlapot díszíti. Nem egyforma értékűek, de egytől-egyig artisztikus alkotások. Köztük a művész önarczképe nagy elmélyedéssel készült és technikailag is bravuros munka, kompozicziói pedig ideális tömegelrendezésükkel nagyot ígérő készületlei Kmetty eljövendő falfestményeinek, melyekhez alkalmat és módot kívánunk neki művészetünk jövőjének nevében. Az album 75 számozott példányban jelenik meg és a szerzőnél (VII., Dembinszky-utcza 36.) rendelhető meg. (e. a.)

hallgatóiban a hazaszeretet tanítványait és leendő apostolait tisztelem. Ehhez a tiszteletemhez a hűség városa nevében köszönetemet csatolom a fáradságért, amelyet az előadók és a hallgatók magukra vállaltak a nemzetszolgálat érdekében.

Köszönöm a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem magnificus rectorának és mélyen tisztelt tanárainak, továbbá Teleki Mihály gróf Ő nagyméltóságának, földmívelésügyi miniszter úrnak, a magyar mezőgazdaság legfőbb irányítójának és nagyméltóságú Szily Kálmán államtitkár úrnak, a magyar közművelés egyik legfőbb intézőjének, hogy az idén is lehetővé tették a nyári egyetem működését. És végül Isten áldását kérem a nyári egyetemünkre.

KELLE ARTHUR, A BÁNYA-, KOHÓ- ÉS ERDŐMÉRNÖKI KAR DÉKÁNJÁNAK BESZÉDE.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Mint a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudo-

KÖNYVEKRŐL

Komlós Aladár: Irók és elvek

Nyugat

Komlós Aladár vaskos kötetben gyüjtötte össze egy évtized alatt készült kritikai tanulmányainak javát. Ezeket a tanulmányokat a hang higgadtsága, megfontoltság, tárgyilagosság s pártonkívüliség jellemzi Komlós Aladár talán az egyetlen mai esztétikusaink közül, akit a bírálatban nem a maga igazsága, hanem „az igazság" érdekel. Aszkétikus bíráló ő, aki még a saját rokonszenvétől s ellenszenvétől is függetleníteni akarja magát; törvényszéki tárgyalásokat rendez a művek ügyében, oly tárgyalásokat, amelyekben ő maga a vádló s a védő és a vád és védelem érett megfontolása alapján maga mondja ki az ítéletet is. A tanulmánynak, a bírálatnak oly fajtáját műveli, amely ma fölöttébb szokatlan. Ma leginkább támadni szoktunk, vagy védeni, ócsárolni vagy magasztalni, a végső ítélet megfogalmazását az időre bízzuk. Komlós magatartása példaszerű. A bírálatot nem irodalmi (s így kissé felelőtlen) műfajnak érzi, hanem felelősségteljes, pedagógiai, erkölcsi feladatnak. Magatartása, amelyet ő „esztétikainak" nevez, mert a szemlélő megfontolás uralkodik benne, mindig komoly, a gúnyt s a tréfát, az indulatokat, mind az elragadtatást, mind a gyűlöletet, távoltartja magától; stílusa sokszor tanárosan pedáns, de csillogó, vagy esetlen sohasem. Az igazi kritikus „bizalmi férfi" — mondja „A kritikus problémája" című, magvas bevezető tanulmányában — „egy egész embertípus képviseletében mond ítéletet". Példás szerénységgel mond le, mégoly hipertárgyilagosan készült ítéletinek általános érvényéről is. „Három-négy esztétikai igazság van" — mondja Komlós s ebben a finom, szemérmes megjegyzésben szebben nyilvánul meg lényének lírája, mint legsikerültebb verseiben. Komlós Aladár érzi a kritikus sajátos dilemmáját, amelyet így fogalmaz meg, hogy „egyéniség legyen-e a kritikus, vagy megértő ember?" — Megértő, türelmes, egyéniség legyen — felel ő s következetesen kitart álláspontja mellett. Elvben igaza is volna: de fennmarad a kérdés: nem gyöngíti-e ez a benső „türelmi rendelet" a műalkotásokra s oeuvre-ökre való szubjektív visszahatás erejét és élénkségét? Az ember tarthatja-e a vádbeszédet a kellő hevességgel, — ha már előre mérsékli benne a vád erejét a védelem s a már előre kibontakozó ítélet? A türelem sokszor nem fölösleges bizalmatlanság-e önmagunkkal szemben? A megértés gyakran nem kényszeredett s mazochisztikus-e? Nem kár-e, ha a mérlegelés közben elsikkad az indulat, amelyet a mű vált ki belőlünk? A gúny vagy a düh, az imádat s a kéj indulata? A türelmes bíráló fél az emócióktól, ha

Mert habár Kmettynél nem szerepelnek a túlzásig leegyszerűsített formák, a vonalritmusában mindég szilárd képszerkesztési törekvés nyilvánul meg, amely azonban sohasem válik üres sémává. A természetessége megóvja attól, hogy a kép kontstruálása modorossá, rideggé váljék. Ez kmettyi erény. Sajátos és meggyőző tulajdonság, amely párosulva gyengéd, de a hangsúlytól sem visszarettenő színeivel egyéni értékeket szólaltat meg.

FENYŐ GYÖRGY

MEGEMLÉKEZÉS

Pikler Gyulával

egyik leglángolóbb tudományos elme húnyt ki, mely e hazában valaha kigyúladt, s egyik legnemesebb emberi jelenség múlt el, mely az embert kibékíthette azzal, hogy ember is van a világon. Aki nem tudott róla, annak e puszta állítás nem sokat mond, s hevenyészett bővebb megmutatás sem mondana többet. Aki viszont átélte őt, annak vesztesége abban fejeződik ki, hogy frissiben elnémul. A Pikler Gyulához csak valamennyire méltó méltatásnak úgy kell majd őt lassan, nekikészülve, önnön fájdalmát sajgás közben megfigyelve, önnön szemében kételkedve, önnön látását ellenőrizve szemügyre vennie, különszakítania, végiggondolnia s megint a tudomány s az emberről való tapasztalat összefüggésébe visszaillesztenie, ahogy ő szokta volt, amire felfigyelt, hogy nyitjára jusson. S amiképp ő közgazdaságon s jogfilozófián kezdte s ezeket megérteni lejebb szállt egyfelől a társadalom, másfelől a megértés megértéséig, hogy a végén a mindezeket termő lélek leggyökeréig hatoljon le, az érzéklésig, vagyis ahhoz, hogy az emberi szervezet mint veszi tudomásul a világot: csakis úgy lehet majd őt magát is, csakis az ő jéghidegen végigkövető s forró beleéléssel megelevenítő módján, az utód számára föltámasztani. Ő tudta volna, s kevés lesz, aki majd tudja.

IGNOTUS

ellenőrzött ténye amellett szól, hogy reakciós politikai rendszerek szívesen tenyésztenek nemlétező gonosz és ellenséges kisebbségeket, hogy ezzel elterelják a figyelmet a csakugyan létező és semmiesetre sem gonosz, de annál inkább és annál nagyobb joggal ellenséges többségről. Ehhez a praktikához nem adhatja magát oda senki, aki gondosan átvizsgálta a saját lelkiismeretét.

S arról se feledkezzünk meg végezetül, hogy a jóhiszeműség sem lehet minden mértéken felül mentség. Mintahogy a természet világában is a végletek érintkeznek s ahogy a nagyon hideg éget, úgy a túlzott jóhiszeműség végül is csak lélektani eredetében és nem hatásaiban különbözik a rosszhiszeműségtől. Erre kellett gondolnom, mikor azt olvastam, hogy vitázó társamat „életkörülményei nem kötik sem földhöz, sem tőkéhez... Véleményét tehát felülről nem irányitják, helyét kívülről nem szabják meg, kezét érdek nem köti össze."

Ha ez igaz volna, akkor Bóka László ezzel a függetlenséggel, még a Heine akasztott emberének a rekordját is megjavítaná, mert még az is függött a társadalomtól — legalább egy kötélen.

Nem, igazán nem kívánjuk, hogy ezt a függetlenséget valaki arra használja fel, hogy saját tiszteletreméltó és jól betöltött munkája helyett a negyvenórás munkahét, a fizetéses szabadság és a magántisztviselői szolgálati pragmatika kérdéseivel foglalkozzék. De viszont lehetőleg ne tünődjön azon sem, hogy az alacsonyra értékelt munkában nem a kis munkabér a baj, hanem „a munka kvalitatív értékének alacsonysága." Nem tudom ugyan egész határozottan, hogy ez mit jelent, de sok jót nem nézek ki belőle. S most már igazán a végén szolgálok magam is egy antinómiával. Az ipari munkások lélektanára vonatkozó kiterjedt kutatások feltárták és részletesen leírták azt a tényállást, hogy a munkásokat a tényleg elért reálbér értékelésében milyen erőteljesen befolyásolják a különböző érzelmi- és presztizsszempontok, hogy például szervezett munkások akárhányszor érzékenyebbek az egyes szakmák arisztokratikus hierarchiájának megfelelően a bérekben mutatkozó „Spannung"-ra, mint magukra a reálbérekre. Viszont szépen megköszönnék a jóakaratát annak, aki bér helyett elsősorban méltósággal akarná őket jóllakatni. Mi nyilván nem ezt akarhatjuk. „Ne vállaljátok a gonosz dolgát!" — kiáltom oda az ismeretlen költő rejtekező igéjével azoknak a jószándékú bizonytalankodóknak, kiknek akaratlan képviselőjeként most Bóka László jelentkezett.

GÁSPÁR ZOLTÁN

MŰVÉSZET

Kmetty János

A Fränkel Képszalón kiállítása

Kmetty János nem tartozik népszerű festőművészeink sorába. Az állam nem szokott nála nagyméretű faliképeket rendelni, nem reprezentáltatja vele előkelő külföldi tárlatokon a magyar kultúrát. Sokak előtt a neve is ismeretlen. És mégis merem állítani, hogy felmérhetetlen az a szellemi hatás, melyet Kmetty nem is egy, hanem immár több nemzedékre gyakorolt. Minek köszönheti Kmetty János ezt a vezetőszerepet, melyet nála mindvégig csak az igazi műértő és művészet-hívők tudtak felmérni? Kmettynek igen szolíd rajztudása van, de nem mondható megejtően rutinos mesternek, ecsetje inkább nehéz, sohasem tűri meg sem a túlzott fantáziát, sem a véletlent. Inspirációja is valami szemérmes megszálltság. Joggal kérdezhetjük tehát, hogy mi az a titokzatos erő, amely az egyik legkiválóbb modern magyar mesterré teszi? Dacára egy-két látszólagos stílusváltozásának. Kmetty töretlenül következetes művész. Célja, mely rokon a párisi iskola törekvéseivel, mindig határozott irányú; a felületen túli ábrázolása a tárgyának, majdnem szűkszavúan szigorú megkomponálása a képnek. És milyen megejtőek ezek az önmaguknak majdnem aszkétikus korlátokat szabó művek, melyeknek sajátos bájuk éppen ez utóbbi tulajdonságukban rejlik! Mesterségbeli becsületessége, mellyel még felszínre hozza azokat a sebezhető gyengéket is, amiket Kmettynél tapasztalatlanabb festő ecset-halandzsával igyekezne elrejteni! De ezek a látszólag sebezhető pontok csak erősítik az elérni kívánt hatást, e diszharmóniák alátámasztják a főakkordot. Kmetty példaadó akaratával közel áll Cézannehoz és Rembrandthoz. Majdnem az önismétlés határáig természetboncoló, mint Cézanne és az önmaga által teremtett művészi világjához hűen kitartó, akár egy Rembrandt. Ezt a két nevet (kérem az olvasót, ne értsen félre) — nem mint értékmérőt hoztam itt fel. Habár Kmetty igen magas elismerést érdemel munkásságáért, azért úgy érzem, hogy elkomolytalanítanám ezt a dolgozatot, ha Cézanne és Rembrandt nevét felső fokú dícséretként használnám itt fel. Élő és viruló tehetséget sem mércével lemérni, sem pedig a műtörténelem vonalába beállítani nem lehet, de nem is kell. Az azonban biztos, hogy Kmetty mesteri példáját immár sok piktor érti és becsüli.

Művészi korlátok, és ilyenek sok mesterben vannak, hogy úgy mondjam, csakis privát használatra alkalmasak. Egy-egy elfogultság vagy orthodoxia lehet X-nél érték, Y-nál hiba. És áll ez fordítva jótulajdonságokra is. Felszínes nézőre egy Kmetty-kép esetleg hűvösnek hahat, — és nem jön rá, hogy éppen ez a hidegség az egyik erénye a művésznek,

Szeged Szó. 1937. dec.

Kmetty János

Lyka Károly:

Művészeti krónika.

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 115. l.

A Tamás-Galéria e hónapban is folytatta kis kiállításait, amelyek már azért is kellemesen hatnak, mert nem jelentenek képhalmozást. Ezúttal *Kmetty* János festő és *Vilt* Tibor szobrász művei kerültek bemutatásra. A szobrász fiatal ember s rokonszenves tehetség, a fejek, amelyekkel itt szerepel, nem a formáról formára való mintázás eredményei, hanem a formák összevonásával alakulnak ki, s az előadás e módját némi archaisztikus íz fűszerzi. Sok rokoncélú társától elkülöníti, hogy kemény élek és síkokra való bontás helyett inkább intuitív, érzéssel teljesebb a mintázása. *Kmetty* stílusát számos kiállításból ösmerik a műbarátok 1910 óta, amikor még mint Szablya-Fischauf Ferenc tanítványa egy kisebb miskolci kiállításon állította ki melegszínű tájképeit. Ezúttal csak olajfestményeket és akvarelleket állított ki; érdekes rézkarcai, ha jól emlékszünk, négy évvel ezelőtt szerepeltek a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályában. *Kmetty*t általában kubistának szokták nálunk minősíteni, de kérdés, vajjon célszerű-e ezt az elnevezést ennyire tágítani. Legtöbb képén most is azon szorgoskodik, hogy megfelelő kifejezési formát teremtsen magának. Erre a célra legalkalmasabbnak tekintette a testek síkokra való bontását, amit külön is hangsúlyoz azzal, hogy élesen elválasztja a megvilágított és a meg nem világított részeket. A szorosan vett festői elemet a szín képviseli nála s ez az évek folyamán egyre könnyedebbé és világosabbá vált. Ő is, mint mindazok, akik hasonló célokkal foglalkoznak, előszeretettel fest rálátásos csendéleteket, amelyeken egyszerű testformák, csésze, alma, palack s más ily elemek szerepelnek, mint amelyek legjobban kínálkoznak az ily bontási s újjárendezési művelethez.

elemüve. A múzeumi praxisban új stílust teremtett azzal, hogy ügyének megnyerte a társadalom széles köreit, a Kaiser-Friedrich-Museum barátait egyesületben tömörítette, a múzeumok szolgálatába állította az udvart, a nagytőkét, a gyüjtőket és a műkereskedőket. Gyüjtőnek ő volt a legszenvedélyesebb, műértőnek a legnagyobb és legegyetemesebb, a megállapításnak, a becslésnek és a vásárlásnak valóságos virtuóza és világszerte legnagyobb tekintélye. Az ismeretek bőségében, az ítélet gyorsaságában, az emlékezőtehetség csodá-

JEGYZETEK

Nemzeti lejság 1937 nov. 7.

JEGYZETEK

Magyarország 1937. nov 6.

9

Kmetty János gyüjteményes kiállítása a Fränkel-Szalónban

Jövőre lesz harminc éve, hogy *Picasso* és Frenand *Léger* a kubizmussal a világ elé lépett. Az új művészi hitvallás az *impresszionizmus ellenforradalma* volt és új szem- és nézőpontokat adott az egész mai művészet egyetemes szellemének. A XIX. század művészetének utolsó nagy hulláma, az impresszionizmus, tökéletesen lezárta egy óriási, 2000 éves kultúra és művészet határait. Uj világ született és ennek az összetett, ma is vajudó új világnak a művészi alapját rakták le a kubisták és az *Ecole de Paris* kísérletezései. A kubisták a forma és tér új megfogalmazásának apostolai, mérnökei, tudósai — már ma is, harminc év távlatából, hősöknek tünnek fel az előtt, aki végignézi a Petit Palais-ban rendezett Független Művészek kiállítását. Kétezer év minden művészi eredményét mellőzve, minden régi eszközt megtagadva visszatértek az ősi kiinduló problémához, *a tér és forma rendezésének tisztázásához.*

Ebbe a komoly úttörő mozgalomba kapcsolódott bele *Kmetty* János is, aki igen fiatalon, 22 éves korában került ki Párizsba. Nagyon finom ösztönnel *Cézanne*-ban érezte meg a mestert, akit követnie kell. A tér és forma kozmikus egységének keresése és kivetítése a programja. *Kmetty* a töretlen művészi meggyőződés erejével, hitével és kitartásával vizsgálja, alkotja, konstruálja az örök rend, a világegység arányait és matematikai törvényszerűségeit. Tisztelettel és megbecsüléssel kell nézni Kmetty kiállított kollekcióját, küzdelmeit, nagy akarását, szinte aszketikus mértéktartását és azt a purizmust, melylyel kitart elvei mellett. *Csendélet kosárral* (3-as számú kép) *Kmetty* fejlődésének legjelentősebb állomása. Egy komoly, elmélyedő művészpálya gyönyörű eredménye ez a kép s az az érzésünk, hogy itt már tökéletesen el tudta mondani, ki tudta fejezni azt, amit akart. A kompozició szervessége abszolút biztos alapon áll és ez a hittel teli bizonyosság monumentális magaslatra emeli a csendéletet.

Utóbbi kiállítása óta *Kmetty* művészete sokat gazdagodott, színesebb lett, de a szín nála sohasem öncélú, mindig a forma kiemelését célozza. Kmetty szinte egyedül áll ma problémáival a magyar művészetben. Valójában az új születendő művészet problematikusa és elszánt katonája, aki szorgalmas műhelygyakorlatokban maradandó eredményekkel segít elő egy elkövetkezendő reneszanszot.

Dr. D. M.

x Gyomorsavas szellemi munkásoknál, eldugult neuraszténiás egyéneknél és aranyeres betegeskedő embereknél reggelenként felkeléskor egy-egy kis pohár természetes »*Ferenc József*« keserüvíz igen jótékony hatást szokott kifejteni. Kérdezze meg orvosát.

Ki felelős?

A német lóátvételi szerv felmondta azt a megállapodást, amelyet a budapesti Lóértékesítő Szövetkezettel kötött magyar lovak szállítására. Az indok, hír szerint az, hogy a magyar lóegykéz nem tudott annyi lovat szállítani a német átvevő szerv számára, mint amennyi exportálására kötelezettséget vállalt. Ezt különben már itthon is tudtuk. Csak minap közöltük, hogy lókivitelünk mennyire visszaesett az előző évhez képest. A mult évben januártól szeptemberig 16.640 lovat exportáltunk, az idén hasonló idő alatt csak 10.440 darabot. Ha ehhez még hozzáfűzzük, hogy mind Jugoszlávia, mind Románia lókivitele jelentékenyen emelkedett, megállapíthatjuk, hogy a lóegykéz megteremtése nagy kárt okozott kivitelünknek és lótenyésztő gazdáinknak. Mi már többször rámutattunk arra, hogy az egykezes rendszer nem tudja pótolni a kereskedőket. A Külkereskedelmi Hivatal azt hitte, hogy csak át kell adni a kivitel mónopóliumát a kiváltságolt egykezeknek, azután minden megy magától. Hát nem ment, sőt visszament, megingott és az egykezes export részben kevesebb valutát hozott, részben a kivitel visszaesésével járt. Gróf Tisza István gyakran mondotta a parlamentben: én a felelősség fanatikusa vagyok... Ma a gazdasági életben hasztalan keressük a felelősséget. A kötöttségeken épült szervek nem fanatikusai a felelősségnek.

TŐZSDEI Á

Javuló irány

A kedvező külföldi hirek és a jó ipari jelentések *szilárd irányzatot* teremtettek. A legtöbb érték már a tőzsdeidő elején *javult áron cserélt gazdát*. Zárlat felé azonban *nyereségbiztosító eladások* jelentkeztek az üzlettelenségben, ami az *árfolyamokat kissé lemorzsolta*.

Zárlatkor a Nemzeti Bank 2, a Bauxit 6, a Beocsini 1.05, az Urikányi 1, a Fegyver 2, a Délcukor 2, a Magyar Cukor 1.25, az Auer 4, a Hungária malom 0.7, a Nagybátonyi 0.5, a Salgó 0.2, a Rima 0.75, a Nova 0.7, a Tröszt 0.5, a Georgia 0.75, a Pamut 0.55, a Szegedi kender 0.75 pengő *nyereséget* tüntetett fel. A zárlat felé jelentkező lemorzsolódás néhány részvényben *teljesen felemésztette a nyereséget*, sőt *kisebb veszteség* is állott elő. Igy a Kőszén 1, a Nasici 1, a Műtrágya 0.5 pengővel *olcsóbbodott*.

A *fixpiac* barátságos volt. A tőzsdeidő végének általános hangulata itt is egyenetlenséget idézett elő. Az *1914-es* fővárosi kötvény *megdrágult*, az *1927-es* elvesztette időközi nyereségét. A tegnapi zárlati árfolyamon jegyezték.

Az *utótőzsdén* változatlanul jó volt az irányzat. A Rima-részvényeket most már szelvény nélkül árulják prolongálva. *Félkettőkor* a Rima ex 5 pengő szelvény 116.5—117, Ganz 30.8, Kőszén 467, Urikányi 66, Salgó 49.3, Magyar Cukor 117 P.

A *Nemzeti Bank* a dán, norvég, svéd korona, svájci frank árfolyamát 5—5 fillérrel felemelte, a holland forintét 25, a dollárét 50 fillérrel leszállította. A *devizák* közül a párizsi kifizetés 2, a varsói 5 fillérrel olcsóbbodott.

Értéktőzsdei árfolyamok

	Előző zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemzeti Bank	178.—	180	180.—
Hungária malom	39.1	40	39.8
Bauxit	241.—	248—247.5	247.—
Beocsini	24.75	26	25.8
Szentlőrinci	—	—	17.7
Aszfalt	17.3	17.4—17.7	17.5
Kőszén	467.—	469—465.5	466.—
Nagybátonyi	51.—	51.5	51.5

KMETTY JÁNOS GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSA

Ha a kritikus kötekedni akarna, most ráolvashatná a művészre: no, ugy-e a festés nemcsak értelmi művelet és ugy-e kár volt olyan irgalmatlan harcot folytatni a lira ellen. A kritikusnak azonban csak látszatra volna igaza. *Kmetty* János tiltakozása a festői lira ellen olyan évekre esett, amikor a romanticizmus fegyelmezetlensége ugy eluralkodott és olyan felelőtlenné tette a festőművészetet, hogy érezni lehetett, ebből még valami baj lesz. Lett is. A szenvedélyes kisérletezés és a tetszetős jelszavak mögött elsikkadt minden szellemi törekvés lényege, a *stilus* és tisztulás helyett végképp összekuszálódott a festőművészet örök törvénye, a tiszta *formarend.*

Kmetty magatartását ez a felismerés döntötte el és legfeljebb magas erkölcsi szinvonalát bizonyitja, hogy meggyőződése mellett a divatok szirénhangjainak csábitása ellenére is kitartott. *Kmetty* a festést vissza akarta vezetni az alapproblémákra és ezért minden félrevezetésre alkalmas hatáselemről lemondott. Tér és forma — ebben a kapcsolatban fogta fel az optikai világot, a színeknek alig, szinte csak kényszerből adott szerepet. Évek hosszu során keresztül ilyen látszólag szürke jelentéktelenségben bukkantak fel tenyérnyi csendéletek, figurátlan házcsoportok. Néhány alma, egy-két pohár, egy halom tégla, vagy utkanyar — ennyi volt a Kmetty képek egész meséje. De a festés hüvös tárgyilagossága olyan könyörtelen volt, a kutatás olyan szenvedélyes, hogy kissé gyanusnak tetszett. Az a hüvösség, amely mögött nem közöny, hanem a lemondás szenvedélye lappang, nem lehet nagyon messze az érzelemtől.

Kmetty azután teljesen elhallgatott. Egyre ritkábban, egyre kevesebb képet állitott ki. Gyüjteményes kiállitása már évek óta nem volt.

Most 35 uj *Kmetty*-képet mutat be a Mária Valéria-utcai művészszalon. Ne essünk tulzásba, nem harsogó szinorgiák ezek sem. Az irók nem fognak idejárni novellatémákat keresni. De a festők annál tovább állnak egy-egy képe előtt. Mert ezek a szó igaz értelme szerint festői képek. A szinek, fények és formák harmonikus világa ez, semmiből sincs több, sem kevesebb a kelleténél. A leg egyszerübb csendélet is tisztán csendülő futam a festészet klaviaturáján, a képző művészetben jártas szem a legkisebb felületen is talál itt finom részleteket, de zavartalanul élvezi az egészet. Azt a pátosznélküli szemérmes érzelmességet, amely egyforma távol van a szárazságtól és a banalitástól.

Ide érkezett el *Kmetty* János a hosszu évek csendes munkája után. Lehet, hogy innen is tovább jut, lehet, hogy nem megy tovább. Akkor is kortársai legjobbjai közé tartozik és mindenképen belekerül a magyar művészethistóriába.

m. v.

KÉT KIÁLLITÁS

basszusával, amely a „ragalom-áriát" avatta felejthetetlen élménnyé. Méltóképpen szerepelt a három nagy művész mellett *Szabó* Ilonka, az Operaház bájos koloratur művésznője tisztán csengő szárnyaló szopránjával, kristálytiszta hangvételével és megejtően kedves szinpadi alakításával. *Maleczky* Oszkár, a szinpadi játéktechnikának ez a klasszikus mestere, Bartolo szerepében valóságos kabinetalakitást nyujtott. *Bársony* Dóra és *Toronyi* Gyula egészitették ki a parádés együttest, amely Ferentsik János karnagy lendületes vezényletével iskolapéldáját adta az olasz opera stilusnak. „A sevillai borbély" felejthetetlen előadása után a *Háromszegletü kalap* cimü táncpantomim szerepelt még a műsoron és a közönség a szószoros értelemben szünni nem akaró tapssal ünnepelte az est valamennyi szereplőjét. (d. f.)

— **Fausto Magnani**, a hirneves olasz karnagy budapesti vendégszereplését bizonytalan időre *elhalasztották*.

STRACCIARI

A milánói Scala világhirü baritonistája a Városi Szinházban kedden, november 9-én: **Álarcosbál**, *Flesch* Ella, a wieni Staatsoper tagjának vendégfellépésével. Ricardo: Liontas Constantin, Oscar: Zoltán Irén. — Csütörtökön, november 11-én: **A sevillai borbély**. Rosina: Zoltán Irén, Almaviva: Fehér Pál. — A második felvonásban Stracciari hangversenye. — Az előadásokat vezényli Komlós Pál. Mindkét előadás nyolckor kezdődik.

A KONCERT RENDEZÉSEI:

Hugh Ruttledge előadása ma ¼12. Uránia.
Margolies hegedüestje ma Z. ½9.
Francis Cassel zongoraestje 8-án.
Mozarteum II. estje 10-én.
Eleanor Berger dalestje 10-én.
Milstein zenekari estje 12-én.

KISS FERENC, TÁRAY, GREGUSS, DAJBUKÁT, OLTHY, ASCHER,

Lukács Margit, Laurisin, Cecilia-kórus, stb. a Magyar Klasszikusok legszebb gyöngyeit mutatják be 13-án, a Zeneakadémián.

NAGY MÁRIA ROMANOVA
énekes-táncos revüje 14-én.

Magyar Szinház 11 óra. **„Les enfants terribles".** Közr.: **Gyenes Lili** és zenekara.

Kádár Mihály a **Magyar Szimfonikusokkal** 19-én.

Brailowsky zongoraestje 19-én.

BACH KOLLÉGIUM I. est nov. 21.

Kantáták: Nun komm, der Heiden Heiland. Sehet welch ein Liebe. Ein fester Burg ist unser Gott.

Segovia gitárestje 22-én.

— **Márkus Dezső** a *Budapesti Hangversenyzenekarral* november 14-én délelőtt Wagner-müveket vezényel. Jegyek Városi Szinház, Rózsavölgyi és Központi Jegyirodánál.

HANGVERSENYNAPTÁR

Koncert rendezései:

Vasárnap, november 7-én: Margolies hegedüestje, Z., 8 óra.
Hétfő, november 8-án: Francis Cassel zongoraestje, Z., 8 óra.
Szerda, november 10-én: Eleanor Berger dalestje, Z., 8 óra.
Péntek, november 12-én: Milstein zenekari hegedüestje, a Filharmóniai Társaság zenekarának közreműködésével. Vezényel Hermann Scherchen, Városi Szinház, 8 óra.

Kmetty János

1937. XI. 7.

Pesti Napló

Kmetty képei

Kmetty János leghalkabb hangu, modern festőnk. Az a harmincöt festmény, amelyet mától fogva láthat a közönség a Széművészeti Kiállítások két termében, hü tükre egy magába vonult, külsőségekkel nem törődő, csak művészeti problémáinak élő embernek. Már érdeklődésének köre is jellemző: csöndes szobaképek, egyszerü berendezési tárgyakkal, csendéletek, pár tájkép, itt-ott egy-két alakkal, de ezek cselekvéstelenek, csak éppen a lét hordozói. De még ennél is jellemzőbb, hogy mindezt hogyan alakitja. Kivet a képből minden kontrasztot, a fény és árnyék összecsapását, amely a hőn óhajtott nyugodt harmóniát megbontaná. De kiveti a szinek erejét, tüzét, belső feszülését is, hanem — egészen megfelelőn a művész lelkiségének — gyöngéd harmóniákba olvasztja azokat. Talán nem tulozunk, ha azt mondjuk, hogy igazi szinskálája legjobb művein a rőtbarna és a kékeszöld halk változataira szoritkozik, amelyeket temperált ecsettel, finom pianissimóban csöndit össze. Ez a napjainkban szokatlan tartózkodás azzal a veszedelemmel járhat, hogy a képek bágyadtakká válnak. Ebből kimenti a művészt derekas szerkesztő-érzéke: érezzük e finom tónusok alatt a rajz szilárd vázát (pl. nagy önarcképén), az igen egyszerü lefokozott előadás alatt pedig a jól meglatolt kompozíciót, amely művészi mondanivalóit nagyon tudatosan, de egyben — s ez előny — szinte magától értetődőn fesziti bele a keret négy léce közé. *Kmetty* művészete valóban egyéni, oly értelemben, hogy képeiben valóban a saját lelkiségét tárja elénk.

Lyka Károly.

Verbesserung: Am 2ten Apr 1943

liver Herrmann

domboldalon legelésző birkái robusztus teremtés. A szobrászok közül Beck O. Fülöp, Varga és Medgyessy válik ki. Utóbbi mester Vénuszának álmatag tekintetéből szteppék mély primitiv titokzatossága sugárzik. Ám tőle is láttam már jobbat, mintahogy nincs ezen a Nemzeti Kiállításon egyetlen munka, melynél mestere ne csinált volna már különbet.

PETROVICS ELEKET ünneplik barátai húsz éves szolgálata alkalmából, amit a Szépművészeti Múzeum körül fejtett ki. Minden érdeme után, melyet az üdvözlők fölsoroltak, hadd köszöntsem szerény utolsónak én is azért, amit nekem tett. Mikor öt év előtt Párisban elindítottam a Stylet, rövid életet élt lapomat, melyet morfológiai kutatásokon kívül főleg azért csináltam, hogy a magyar művészetnek szerezzek vele világszerte megbecsülést, idehazulról számosan üdvözöltek az elhatározásomért, de csak Petrovics Elek sietett tettel segítségemre. Hamarosan el is véreztem a részvétlenségen. Annál hálásabban emlékszem egyetlen támogatómra.

A KUT KIÁLLÍTÁSAI. Az idén az újító művészek társasága nem összes tagjaival rendezett kiállítást, hanem két részletben válogatott tagjait mutatta be, kik így jobban fejthették ki képességeiket és hatásosabban dokumentálhatták a KUT erejét. A kettős kiállításnak jelentős erkölcsi sikere volt, mely várakozáson felül is emelte az újítók presztizsét. Ennek megfelelően az igazgatóság az új rendszert véglegesíteni akarja.

Az első sorozat anyagát az idősebb művészek állították össze. Tizennyolc Művész Kiállítása, 1934, ez volt a tárlat bizonyára szimbolikus címe. A 18 túlságosan hasonlít a 8-hoz, semminthogy el lehetne kerülni az összehasonlítást az 1934-i és 1910-i újítók közt. «Nyolc meg nyolc az tizennyolc», így számolt a zsidó szatócs a Vas Gereben regényében; nincs kizárva, hogy a mai újítók is úgy érzik, hogy ők kétszer annyit érnek, mint huszonöt év előtt. Hát kétségkívül érettebbek, jóval érettebbek, mint suhanckorukban, de ami a szűziességüket illeti, áhítatos félelmüket múzsájuk iránt, abból sokat vesztettek és talán újító céljaikból is. Elég a második sorozattal összehasonlítani az elsőt, az öregekkel a fiatalokat, hogy ez tisztán kitessék.

Legnagyobb sikert a kiállítás Márffy Ödönnek hozta (bókom nem a KUT elnökének szól). Bármilyen hatásos ennek az elitseregnek együttes szereplése, amely ezt a kiállítást hosszú időkre visszamenően kiemelkedővé teszi, a művészek egyéni kiállításaikon szerepeltek már kedvezőbben is. Egyedül Márffy az, kinek sikerült kilenc olyan képet összehoznia, mely őt teljes gazdagságában láttatja. Téli tájképe, Zdenka az ablak előtt, Karneválja és egy szőllős Csendélete páratlanul fínom színezésével, feszült valőrjével ezt a mestert talán a legnagyobb magyar koloristává emeli. Előkelő temperamentummal pótolja azt is, amit rajzának jellemszegénységével mulaszt. Ezért a sekélyes rajzáért, melyet sokszor ki is hagy, impresszionistának mondják Márffyt. Nem érdemli meg, mert tárgyait stílusával fölényesen alakítja át. Konturral vagy kontur nélkül nem sok tagja e csoportnak maradt annyira hű a Nyolcak hagyományához, mint ő. Annál többet tud rajzával elmondani Czobel, még itt is, ahol kevésbbé válogatott anyaggal szerepel. Szerény virágcsendéletének mélyen érzett esetlen ritmusában is benne van egész tragikus lelke. A kitűnő Egrynek, valamint Farkas Istvánnak ezuttal csak nevét említem, mert bemutatott képeiket már több kiállításon lehetett látni. A régi gárda szellemében jól szerepel Perlrott Csaba, de kevesebbel még jobban szerepelne. Női alakos képének és egy gitáros csendéletnek nehéz egyéni színezése és vaskos rajza előnyösen érvényesítik a jeles művész népszerűtlen tehetségét. Nem tudott magának sok rajongót találni a mai napig Bornemisza Géza sem, amit csodálok, mert az ő festése kellemes és rajza közelebb áll a szokványos típushoz. Legtöbb tisztelője Berény Róbetnek van, úgyis mint embernek, úgyis mint művésznek. Merész deformációit inkább báj, mint rútság jegyében alakítja. Kivált legújabban hódított magának nagy publikumot, még konzervativ festőtársai körében is, amióta fátyolos lazurral vonja be képeit, pesszimizmusát diszkrét szentimentális hangulattal cserélve föl. Ezért a lazuros fátyolért a B. új stílusát sokan a nagybányai iskoláéhoz hasonlítják; tévesen. Nagy különbség van abban, ahogy F. a primitiv tagolatlan fölületeit határozott prima kezeléssel alakította és ahogy B. a maga aprólékosan tagolt foltjait egy szenvtelen fátyollal utólag egyszerűsíti le, mely temperamentumának erejét elveszi, vérszegénnyé teszi. E kíváló művészt rossz kritikusai addig zaklatták avval, hogy az új művészet vázlatos, nem teljes, míg most így próbálja erőszakolni a kompletséget. Biztos, hogy e gondos. bár érzéstelen eljárással hiánytalanul befedi a vásznat, nem hagy azon egy legkisebb üres foltocskát sem. Azonban kivetkőzteti alkotását modern jellegéből, melyhez hozzátartozik, hogy a vászon til-tul befestetlen maradjon. Nem is az egyenletes festésen múlik a mű teljessége, hanem az érzés mélységén. Egyenletes festést a szilhuet szépséget kultiváló klasszicista stílus kíván, a modern szimultanista stílus magával hozza a festés egyenetlenségét, mit nem szabad retusirozással foltozni, fátyollal elhomályosítani. Persze Berény túl tartalmas művész ahhoz, hogy mélységes érzése egészen áldozatul essék tévedésének, éppencsak temperamentuma kap bizonyos fínomkodó vonást. Így a nagy képen ábrázolt oláhné kosztümös grófnőnek néz ki inkább, mint agyondolgozott parasztasszonynak. Hasonló ok miatt lagymataggá vált Bernáth Aurél stílusa is, minek megítélésére jó alkalom két régebbi képe, mely ugyancsak itt van kiállítva. A függönyös ablak mellett meghúzódó meztelen nő képe még csak olyan finomkodó, mint az előbb említett oláh arisztokratanő, de tájképei egészen ernyedtek, tétovák. Nem kételkedem azonban benne, hogy nagyrabecsült művészem egyszer még dühbe jön és megmutatja, hogy tud ő kemény is lenni. Kmetty János érzéki csendéletei mellett két figurát hozott új átalakulásnak kezdetét jelezve. Az új Kmetty még színesebb lesz, merész egyéni, szélsőséges kolorittal. Derkovics festését, őszintén szólva, eddig nem értékeltem. Nem haboztam megmondani, hogy cirkuszos csoportképét most is üresnek találom, érdektelennek. Modoros is, nem is kissé, amellett dadaista korából megőrzött alumínium-foltjai, miket színes festékfoltjaival kombinál, ezúttal bátortalanok. Annál nagyobb örömmel állapítottam meg, hogy az egyik képe, melyen egy őrtálló katona fagyoskodik és alatta egy anya gyermekét melléhez szorítja, nagyon hasonlít ahhoz, amit remekműnek lehet mondani. Tant mieux! Én fogok legjobban örülni, ha legközelebb csakugyan egy mesterművével fogok találkozni. Szobotkáról már említettem, hogy itt szereplő képei a tavalyi vásárképe alatt állanak, kissé gépiesek, iskolások. Most nyilvánult meg, hogy e művész kubista modora mesterkélt volt; elhagyva azt igen meg kell magát erőltetnie, hogy való-

ban érdekessé tegye iskolás alakjait. Fő az, hogy a tavalyi vásárképén megmutatta, hogy erre az erőfeszítésre képes. Szőnyi István és Aba-Novák Vilmos sorozatai zárják le a Tizennyolcak kiállítását. Előbbi főművében, a Dunai Usztatóban oly messzire megy vissza elavult nagybányai és szolnoki programokhoz, hogy azt nem tudom helyeselni. Sokkal egyénibb és sokkal érdekesebb Aba-Novák, erényeiben és hibáiban egyaránt érdekes. Erénye a tartalmas, jellemző rajz; kevesebbel és gazdagabban nem lehet jellemezni nála. Embert és állatot nyugvásban és mozgásban egyaránt jobban ismer bárkinél. Ötletessége kifogyhatatlan. Hozzá festése kellemes, annyira kellemes, hogy meg lehet érte bocsátani elavult tarka koloritját. Milyen különös, hogy ez a virtuóz rajzoló, gusztusos festő, kinek közönsége folyton nő, a finoman érző festők előtt népszerűtlen és egyre népszerűtlenebb lesz. Irigylik talán sikerét? Nem hiszem, akkor mást kifogásolnának benne. Durvaságát, közönségességét vetik szemére. Hogy kell ezt érteni? Hiszen Czóbel sem megy egy kis brutalitásért a szomszédba. Mindkettő torzít, deformál, miért szabad az egyiknek, ami a másiknak nem szabad? Itt válik az Aba-Novák-probléma érdekessé. Kétségtelen, hogy az olasz iskolájú Aba-Novák nem kevésbbó jól rajzol, mint a francia iskolájú Czóbel. Nem a torzításon dől el hát a kérdés. Az Aba-Novák közönségességét én így magyarázom. A két torzító művész közt az a különbség, hogy az egyik közömbösen, részvétlenül mutatja be groteszk alakjait, a másik együttérez nyomorék népével. Objektiv részvétlensége teszi Aba-Novák képeit durvává, ad neki pogány jelleget; fájdalmas együttérzése varázsol Czóbel kifejezésére emelkedett lelkületet, krisztusi értelmet. A Cz. alakjainak cadavérique testét a szemlélő oly túláradó szeretettel kívánja megölelni, ahogy Flaubert elbeszélésében Szt. Julián remete magához szorította a bélpoklos vándort, aki maga a Krisztus volt.

A KUT fiataljairól legközelebbi füzetemben írok.

AUKCIÓK. Rippl-Rónai képeit láthattam viszont az elmúlt hetekben számos aukción. Örömteli és fájdalmas viszontlátás. Fájdalmas viszontlátni a legnagyobb magyar festő özvegyét, aki megmaradt emlékeinek elkótyavetyéléséből kénytelen éldegélni. Fájdalmas látni a részvétlenséget, mely a legeredetibb remekművek iránt kifejezésre jut. Igaz, hogy ezek «visszamaradt» képek. De jellemző a közönség ízlésére, hogy visszamaradtak. Hiszen a Fränkelnél árverelt darabok a különös festőnek első, jobbik szakából valók, a fekete korszakból, a «dekadens» banyulsi időből és abból a «kukoricás» stílusból, melyet Matisse annyira csodált. Háromszáz pengőért most újra visszamaradt Lazarine egy bűbájos arcképe, négyszázért visszamaradtak a Mayol-portré ikertestvérei, a «beteges» banyulsi tájak, szívszorongató dombok és lélekzetfojtó rétek. És jó, ha ennyiért elkeltek a vidám «kukoricás» képek, miket a tömegízlést jól ismerő műkereskedők kivetkeztetve eredeti fénytelen színezésükből, ragyogóra kivikszeltek, amiért alkotójuk bizonyára megfordult sírjában. Visszataszító látványt nyújtanak így a kilakkozott képek, melyeknek finoman összehangolt színei most durván szétugranak. Hogy erős érdeklődés illúzióját keltsék, az Ernszt-Múzeum becsüsei a határárat olyan alacsonyra szabták, mely valóban heves tülekedésre ingerelt a képekért, míg azok eljutottak a négyszáz pengős árig. Viszonylag komolyabb árakat csak a Kohner-gyűjtemény árverése ért el. Vajjon a Kohner-gyűjtemény csakugyan annyival nivósabb volt a Nemes-kollekciónál, amennyivel az elért árkülönbözet mutatta? Szó sincs róla, éppenséggel nem volt annyival jobb. Jóllehet mindkét aukció anyagából hiányoztak már a legértékesebb darabok, azokat előzőleg értékesítették, egyik se volt, eredetileg sem, különösen válogatott. Csudálatos volt, hogy a chef d'oeuvreök mellett milyen mérsékelt színvonalú darabok is kerültek egyikbe, mint a másikba. Csak Fényes Adolfnak, ki pedig mindkét gyűjtőhöz a legközelebb állt, hány tartalmasabb képét ismerem azoknál, melyek a két kollekcióban szerepeltek. A Ferenczy népszerű Vetkőző Férfia, melyet Lukács bankár megrendelésére a művésznek másodpéldányban is meg kellett festenie, fotografikus rajzával távol áll attól, hogy legjobb művei közé számítson. Akárhogy is, semmiesetre nem a Kohner gyűjtői presztizse szöktette föl az ő darabjainak árát, hiszen a Nemes Marcell presztizse nagyobb volt, valóban világhírű. Igazi emberi alapja volt a Kohner-láznak, mely a licitálókat arra ragadta, hogy többezer pengőt fizessenek olyan élő festők képeiért, kiktől néhányszáz pengőért megfelelő másik darabot vásárolhattak volna, elősegítve azoknak további fejlődését, sokszor megélhetését. Szerintem a nagy licitáló láznak egyetlen magyarázata (én legalábbis nem tudok szabadulni ettől a gondolattól), hogy itt ebben a pénzhajigáló mámorban a fönnuszók ösztönös életöröme hadonászott az elmerült fölött.

Felelős kiadó: Lehel Ferenc. — 7867.34. Hungária Hirlapnyomda R. T., Budapest, V., Vilmos császár-út 34. Felelős: Schmidek Géza

* **(Kiállitás.)** *Kmetty* János, a festő és *Csorba* Géza, a szobrász, délután nyitják meg kiállitásukat a Tamás-galériában. Mindketten ismert nevü müvészek, akiket ma már legjobbjaink között emlegetnek. Kmetty elsők között vette fel a harcot az impresszionizmus dekadenciája ellen s a tulhangsulyozott szinkulturákkal a formalátás uj, gazdag finomságait szegezte szembe elsősorban. Pályája elején ez olyan intenzitással jelentkezett nála hogy szineit szinte elhanyagolta a kompozició rajz- és formaszépségeiért. Pályájának külön korszaka volt aztán, amikor gondos, lelkes laborálással a maga külön szinharmóniáit kikereste. Ezek a szinharmóniák ma már tökéletesen fedezik érzésbeli elmélyüléseit, vidáman felcsattanó kedvét, vagy filozófikus borongását. Ujabb állomásán nagy örömére szolgál a képek architektonikus fölépitése, szinte nem is nyul egyéb témához, csak amely alkalmat ad ilyen természetü élményeinek kifejezésére. Csendéletek, zárt háztömbök, nagyvonalu formák és nagy szinsikok váltakoznak vásznain. Kmetty a ma életérzéseit igyekszik minden munkájában a legtökéletesebb kifejezésre juttatni s ez még kisebb feladataiban is sikerül. A kibontakozás lassuságában rokon szellemü vele a szobrász Csorba Géza. Nagyobb feszültségek, talán romantikusabb villanások uralkodnak müvészetén, de a mesterségbeli fölkészültség kifejlesztésén ugyanolyan nyugalommal és biztonsággal dolgozik, mint kiállitó-társa. Csak kevés munkáját hozta el erre a kiállitásra, ám minden alkotásán meglátszik a hosszas elmélyülés, a megmunkálás lelkes szeretete. Elgondolásai monumentálisak s egy-egy koncepciója hatalmas arányokban való megoldásra vár. Különösen szép a Madách-siremlék-terve, amelyen a nagy architektonikus erő sem tudja elnyomni a mü mély lirizmusát.

Kmetty János
UN. 1922. II. 7.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból

mely a terület épitészeti állagának a

— **Kmetty János és Csorba Géza kiállítása.** Kevés olyan finomízlésű és nagykultúrájú festőnk van, mint *Kmetty* János. A Tamás Galériában kiállított munkái ismert értékeit reprezentálják. Szinte kínosan önfegyelmezett. Még nem fordult elő, hogy ecsetje fellázadt volna mestere ellen és félretéve a pontos elgondolásokat, csak a festő nyers ösztöne nyilatkozott volna meg. Témái talán éppen ezért meghatározott keretben maradnak. Színeinek finomsága, pompás összhangja, kompozicióinak precizsége kivételes helyet biztosítanak számára az új magyar pikturában, ahol az önkritika nem mindig visz vezetőszerepet. Kultúrája tisztára francias, de Nagybánya levegőjében igazán speciálisan magyar jelleget kapott. Legszebbek ezek a tájképei. Ezeken nagyon sokszor felszabadul a magára erőszakolt aszkétizmusból, vidámabban mer látni és a színek játékának önfeledten odaadja magát. *Csorba* Géza szobrai imponáló fejlődésről számolnak be. Egyideig úgy látszott, hogy saját formáitól nem tud megszabadulni, most azonban olyan új elgondolásait látjuk, amelyek azt bizonyítják, hogy a magyar szobrászatnak kétségtelenül egyik nagy erőssége. Két síremléke nagyvonalúságában monumentális. Új mondanivalói vannak, amelyeket örömmel hallgat meg mindenki, aki a magyar képzőművészet jövőjében hisz. *(p. ö.)*

Kmetty János

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból
mely a terület épitészeti állagának a

Kmetty János

8 Sz. 1931. II. 7.

Tamás-galéria

Ismét két olyan művész szerepel a ma megnyiló kiállításon, akik új formai és elméleti problémák útjain dolgoznak, de akik mindketten éppen ezeknek világában komoly hitelű és értékű nevet szereztek. *Kmetty* János, a festő, azok közül való, akknek fejlődése folytonos tisztulási feladat. Ma ott tart, hogy objektivitása a valósággal szemben, domináns tényezők keresése szinte túlmegy minden szigorúságon is. Szerencsére képei most színesebbek lettek s ez enyhíti ezt a következetes szigorúságát. Néhány biztos képszerkesztésű csendélete, két tájképe s zárt kompozíciójú önarcképe szerepelnek itt, mint mai állomásának jellegzetes darabjai. Kiállító társa *Csorba* Géza szobrász, aki tömegek monumentális formáit látja és keresi nem mindennapi hivatottsággal. Kis „Örökkévalóság" szobrának tömegelosztása mutatja leginkább leegyszerűsített formanyelvét. *Pethes* síremlékének modellje e kisebb formában tisztábbnak és zártabbnak hat. Három komoly fejstudiuma egészíti ki még érdekes kollekcióját.

(Gy. T.)

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa C
Megrendelés esetén az összeg MNB 1
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból

mely a terület építészeti állagának a t

ja.
tenyerébe hajtja a fejét. Ludwig
e és beesett.
t hiszem, valamennyien elvesztünk
vigasztalan.
sem válaszol. Halottan áll a szobá-
gatás és a gond.

*

ég sokáig elülök Ludwignál. A fejét
be hajtja.
nden hiába, Ernst. Tönkrementünk,
tovább megy, mintha a háború nem
soha. Nem sok idő kell hozzá és az
az iskolapadokban mohó szemmel
ni a háborús elbeszéléseket és az
unatkozva, vágyakozni fognak,
sak ők is ott lettek volna. Már most
k a különítményekbe. És alig tizen-
ik politikai gyilkosságokat követnek
fáradt vagyok, Ernst...
dwig... — melléje ülök és átölelem

ztalanul mosolyog. Aztán halkan

gen, a háború előtt, volt egy afféle
nem, Ernst. Pár héttel ezelőtt me-
m azt a lányt. Azt hiszem, még
Olyan volt az egész, mintha az az
idő mégegyszer feltámadt volna
Aztán többször láttuk egymást...
szerre csak rájöttem, hogy... —
az asztal lapjára hull. Mikor ismét
a szeme gyötrődéstől halott — hogy
zámomra már mindez elveszett,
hiszen én beteg vagyok.
és ablakot nyit. Odakint csillagos,
zaka. Nyomott hangulatban bámu-
n elé. Ludwig sokáig kinéz. Aztán
:
nlékszel még, hogyan csavarogtunk
, éjszaka, egy kötet Eichendorffal?
nlékszem, Ludwig — mondom gyor-
ülök, hogy végre másfelé irányul-
dolatai. — Nyár vége volt. Egyszer
közben sündisznót is fogtunk.
ca megenyhül:
már azt hittük, hogy jön a kaland,
vad, erdei kürtszóval és csillagok-
nlékszel még, hogyan akartunk
ba ni?

Kmetty és Csorba a Tamás Galériában

Kmetty Jánost mesterségbeli tudása és művészi szolidsága, hite és lelkiismeretessége öntudatos, szigorú, kötött fejlődésen vezette keresztül. Párizsi hatások adnak lökést néha ennek a fejlődésnek, de határozott, puritán egyénisége maga tör át magát a problémákon, amelyeknek megoldása végül is egészen önálló, egészen eredeti és egészen őszinte.

Az önmagához való szigorúság tükrözik képein, amelyek a legzártabb kompozíciók törvényei szerint épülnek fel. Ez a szigorú konstrukció állandó kísérője művészi fejlődésének, amelynek egyes etappjait inkább a színek alkalmazása különbözteti meg egymástól.

Most az áttetsző, derültebb színek jelentenek új felszabadulást, amelynek ügylátszik első igen szép eredményeit mutatja be ezen a kiállításon. Tájképei, csendéletei, néhány arcképe és aktos kompozíciója újra azt igazolja, hogy Kmetty János az új generáció legkiválóbbjai közé tartozik.

Csorba Géza más irányban igazolja, hogy milyen erős szálakkal kapcsolódik művészete a mához. Egyre tisztábban látjuk, hogy korunk uralkodó művészete az építészet s ehhez kell alkalmazkodnia az új szobrászatnak is. *Csorba* Géza érzi az architektonikus formák uralmát, egyre dominálóbb lesz szobrain az építészeti kompozíció zártsága és monumentalitása.

S hogy ez nála mennyire belülről jön, azt frappánsan igazolja egyik legelső, 1913-ban készített szobra, amelyet *Halhatatlanság* címmel állított most ki. Ezen már tökéletesen érvényesülnek a leegyszerűsített architektonikus nyugalmú formák.

Újabb szobrai közül az *Örökkévalóság* című kis bronzszobor mutatja legtökéletesebben ilyen irányú törekvéseinek eredményét. Monumentalitásra törekszik mindenütt, néhány pompás portréján is ezt eredményezi a zárt formák nyugalma.

(m—y)

Kmetty János és Csorba Géza. Ennek a két művésznek neve már jó tíz éve együtt szerepelni kiállításokon. Emberi tulajdonságaik jól kiegészíthetik egymást: ez lehet a magyarázata egymáshoz való viszonyuk harmóniájának. Művészi tulajdonságaik kevésbé adnak harmóniát. Kmettyben valami fanatikus zordonság lakik, mely ujabban az aszkézisre emlékeztet. Képzeletét, amely valamikor emberi alakok nemes csoportosításában lelte kedvét és mely korunkon és kissé földünkön is tuli tájakra csábította, mintha megfojtotta volna magában a kegyetlen aszkéta. Mai müvészetében nincsen se szinöröm, se formaöröm. A leghétköznapibb hétköznap motivumait festegeti s ha valami kevésbé hétköznapihoz nyul, arról is elhagyja mindazt, ami megkülönböztető, ami érdekes rajta Nem szerencsés korszaka ez ennek a derék és vonzó egyéniségü müvésznek. Legértékesebb tulajdonságait: a jellemző erejét és komponáló tehetségét áldozza fel a programmnak, vagyis a korstilus fantomjának: a „modernség" jelszavának.

Más esét Csorba Géza. Az ő szeme nem az eljövendőn, tehát nemlétezőn függ, hanem a müvészet legnagyobb korszakainak ideáljain keresi ihletét. Müvészete amellett mégis ujszerü, vagyis modern, aminek az az egyszerü oka, hogy egyéniség él benne, egyéniség, amelyet nem kollektiv stilusjegyek különböztetnek meg másoktól, hanem eredendő tehetsége és annak egyéni kifejeződése. Életének első nagy sikere, az Ady-siremlék után most már továbbra is a nagyobb feladatokat keresi. Pethes Imre sirjára készitett emlékszobra szépen, köszerüen megszerkesztett kompoziciő, felfogásában nemes páthosz érzik, elképzelésében stilussá mérsékelt lendület. Csak részleteiben zavarnak a mintázásnak kisebb stilustalanságai (a kelleténél jobban hangsulyozott formák). Nagyon szépek arcképfejei is, kivált bronz férfifeje és Bartók Béla mellszobra. Ez a müvész, ha lassu léptekkel is, de halad és fokról-fokra előbbre jut müvészetében. *(e. a.)*

Kmetty János
Nyugat 1928. II. 7.

özpont meginditotta rotaprintes for-

köteteként a

épzőművészeti Élete"

amely a Közoktatásügyi Népbiztosság

a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

tkozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

iadványai közül kapható

ok 1954-55."

özpont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

ok 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

* Lewis Stone megnősült. Hollywoodból

Kmetty János
Perlrott Csaba Vilmos

festő

KÉPZŐMÜVÉSZET

** **Hármas müteremkiállitás.** *Perlrott* Csaba Vilmos, *Kmetty* János és *Graber* Margit, a közelmult kiállításairól is jól ismert jeles festőművészek hosszabb évekre Párisba készülnek s utrakelésük előt Perlrott Csaba Vilmos műtermében (VI., Vörösmarty-u. 35, Andrássy-ut sarkán, IV. emelet) gyüjteményes kiállitáson mutatják be müveiket a közönségnek. Mind a három művész a keresők közé tartozik, olyan festők, kik az öröklött hagyományon tul és a természettől is függetlenedve igyekeznek ecsetükkel a kéz sugallatát követni. Perlrott Csabának nagyon szép párisi képei vannak, nyugtalanul és szenvedélyesen megérzékitett utcasorok, azután kisebb alaku kompoziciók, néhány aktos kép és bibliai tárgyu kisebb festmény meg pasztell. Kmetty János nagy egyszerüségü tájképeket mutat be s mellettük egy önmagáról festett arcképét, mely ennek a kemény művésznek hasonló munkái között egyike a legjobbaknak. Graber Margit sötét tónusu csendéletei, utcarészletei és kompoziciói festői előadásukkal ragadják meg a szemet. A kiállitás december 12-ig tekinthető meg naponként délelőtt 11 órától délután 3-ig.

1819. — Zwei kleine Becher, Silber, e

1128. NEGYSZÖGÜ TÁL, ezüst, hullámos, Schüssel, Silber, mit Wellenrand. Wie

chöpfer Barockdekor, am Stiel Maske. Ungarisch, zw. H.

ződő szélesedő szárán szegfüs vésett indadisz. A R mester-
el, Silber, am Griff Rankenmuster graviert. Ungarisch,

sett disz és tagozott gomb. Magyar (?) XVII. sz. — Löffel,
em Knopf. Ungarisch (?) XVII. Jh.

sett indadisz és gerezdes gomb. Magyar, XVII. sz. — Löffel,
und geripptem Knopf. Ungarisch, XVII. Jh.

os kartus és gomb. H S mesterjegy. Boroszló, XVII. sz. e.
iel Kartusche und Knopf. Breslau, A. XVII. Jh.

női mellszobrocskában végződik. Magyar, XVII. sz. —
ligt in einer Frauenfigur. Ungarisch, XVII. Jh.

tt fölirat : ANREAS D NABI 1661. Csigás és maszkos
ilber, mit gravierter Aufschrift, am Griff Volute und Maske.

lén vésett latin fölirat és végén tagozott gomb. Magyar,
ateinischer Aufschrift und profiliertem Knopf. Ungarisch,

1931. II. 7. Magyar HIR

— **Kmetty János és Csorba Géza művei.** *Kmetty* **János egyre továbbhaladó festőpályájának mostani állomásán — a** *Tamás-galéria* **új kiállításán — végső következtetéseit vonja le annak az új művészi puritanizmusnak, mely az objektív ábrázolásban a dolgok lényegein, a sikba fogott kép szerkezeti elemein túl semmit nem óhajt ismerni. Kérlelhetetlenül következetes ebben a letisztultságában s ezzel mond le minden más effektusról. Nagyon elmélyült kultúra és tudás és finom színélet segítik most, amikor már néha azt éreznők, hogy fel kell szabadulnia a fegyelmezésnek és önkínzásnak béklyóiból. Csendéletein szigorún viszi keresztül a maga programját s viszont néhány kis tájképében szabadabban és melegebben hat. Csendéleteinek konstrukciós szépsége kivételes érték. Önarcképe tiszta vonalelemzésében érdekes. Kiállítótársa,** *Csorba* **Géza néhány szoborfején kívül egy síremlék tervének modelljét s egy kisebb kompozícióját mutatja be.** *Ady* **szobra óta ugyanazon az úton, de egyre kiteljesültebben szólaltatja meg monumentális törekvéseit. Leegyszerűsített formái architektúrás megjelenésükkel izesek és érdekesek. Evolúciójának egységét legjobban bizonyítja egy régi — sokszoros emberfigura nagyságra gondolt — fejtanulmánya, mely már pontosan hozza mai törekvéseit. Madách-emléke női alakjának halásos tömegeloszlása, Bartók fejének nemes mozgalmassága csupa figyelmet megfogó érték.** *(bl.)*

Kmetty János

rgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

'Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

P. H. 931. II 8.

— **Kmetty János és Csorba Géza kiállitása.** *Kmetty János* ujabb munkáinak kiállitása a *Tamás galériában*, bizony nem kelti bennünk azt a zavartalan örömet és elismerést, amelyet nehány éve ugyanitt éreztünk, ennek az erős és érdekes tehetségnek munkáit szemlélve. Akkoriban épen azzal tudta magát érdekessé és jelentőssé tenni, hogy azt a Párizsból eredő, tehát másodlagos természetlátást és kifejezémódot, amelynek ő volt első és legjobb tolmácsa a magyar pikturában, elmélyitette és keményen összemarkolta a saját egyéniségével. Természetes, hogy innen azután tovább kellett fejlődnie, ha nem akart a sablonnak és modorosságnak olcsó dicsőséget, de annál kevesebb művészi kielégülést biztositó áramlatába kerülni. Kmetty János, amint azt mostani kiállitásán látjuk, fejlődött is azóta, de — legalább is a mi érzésünk szerint — nem a legjobb irányban. Nagyon értékes eredménynek látjuk ugyan, hogy tér és formeproblémáinak ma már (mások révén) schematikussá vált keretei meglazultak és élettel, természetélménnyel próbálkoznak megtelni, de Kmetty tévedését ott érezzük, ahol ezt az életet, ezt a természetélményt ismét másodlagosan juttatja kifejezésre. Ami annyit jelent, hogy a sajátja helyett ismét csak idegen pikturákon átszürt élményeket tesz a magáévá. Ez különösen csendéleteire nézve igaz, amelyek ma — 1931-ben — sablonszerűbbek, mint amilyenek két éve lettek volna, vagy mint azok, amelyeket két éve festett. Tájképein viszont nem elég bátran érvényesiti a természethez való visszakanyarodás belső parancsát: vagy tulságosan ragaszkodik még azokhoz az eredményeihez, amelyeket szeretne már elmélyiteni, vagy pedig nem tud őszintének hatni, ott, ahol erre elsősorban volna szüksége a nézőnek. Nem baj! Talán ép ujabb küzdelmek ujabb keresések átmeneti időszakát jelzik Kmettynek ezek a mai munkái, amelyek után csak annál nagyobb érdeklődéssel várhatjuk azt az *igazi* művészt, akit benne sejtünk és várunk. — A képek közt *Csorba Géza* nehány szobrát látjuk, sajnos, nem eleget ehhez, hogy világosan álljon előttünk ujabb munkássága. A Pethes-siremlék terve szép, komoly és nemes, az Örökkévalóság cimü Madách-tervet azonban nem érezzük jelentékenyebbnek egy stilizált leányalak ülő portréjánál. *(f. j.)*

Kmetty János

özpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

ok 1956-58."

ók a Művészettörténeti Dokumentációs

Kmetty János és Vilt Tibor kiállítása

A Modern Kiállításszervező Bizottság az Akadémia-utca 8. szám alatti Tamás Galériában most *Kmetty* János festő és *Vilt* Tibor szobrász munkáit mutatja be. Kmetty már régi ismerősünk a haladó irányú kiállításokból, ahol gyakran megjelentek azonos modorú képei. Máig hű maradt eredeti stílusához. A valóság esetlegességeitől eltérve, mértanilag szerkeszti meg kompozicióit, amelyekben a domborúságok, árnyékok azonos formájú, szögletes színfoltokká változnak át. Főképpen csendéleteket fest, az egymás mellé állított edényeken, gyümölcsökön próbálja ki egyforma stilusproblémáit. Csak kevés művén érezzük az átélés közvetlenségét. Akár olajban, akár akvarellel fest, mindig ugyanazokat az elméleti szempontokat követi. Ki kell emelnünk azonban finom színérzékét; a gyengéd színek együttesében látjuk munkáinak igaz és egyéni értékét.

Vilt Tibor szobrász igen érdekes tehetség. Hajlandóságai őt a nagy egyszerűsítések, összefoglalások felé viszik, amelyeket az archaikus művészetben és a primitiv népek alkotásaiban talál meg leginkább. Egy-egy fején a koponya sima tömege mellett az arc részletei szinte csak dekorativ elemek. Szobrain mégis minden részlet rendkívül beszédes, lelki élményeket fejeznek ki. Álló alakja formai egyszerűségénél és belső tartalmasságánál fogva értékes munka. Érdeklődéssel nézünk Vilt Tibor fejlődése elé.

Y. E.

Kmetty János
B.H. 1929. II. 8.

Csoportkiállítás a Tamás Galériában

A Modern Kiállítás szervezőbizottságának rendezésében *Kmetty* János festőművész és *Vilt* Tibor szobrász gyüjteményes kiállítására nyilt meg az Akadémia-utcai Tamás Galéria. *Kmetty* Jánost a *kubista* megjelölő névvel ismeri a művészvilág. Kmetty orthodox hittel évek óta rendületlenül hirdeti a formáknak azt a kifejező tulajdonságát, amit a kubizmus szemléltető módon érzékeltet is. Szórványosan megjelenő művészi megnyilatkozása helyett most összefoglaló képét kapjuk évek munkásságának, s így csaknem teljes az a művészi, kritikai kép, amelyet *Kmetty* János nyujt.

Mindenekelőtt meglepő a szinskálája, amelynek lágy tónusai, csendes melódiái ugyszólván meglágyitják a ridegen elhatároló geometriai sikokat. Ebben az előadásban *Kmetty* egészen közel jár a tárgyilagos naturalizmushoz, művészetét visszalendíti az elvontságból, s pusztán a kifejezési móddal jelzi, hogy a keresés eredeti utján sem téveszti el a nagy célt: az előadás egyszerüségét.

A részletes vizsgálat és birálat maradéktalanul igazolja *Kmettyt*, mert fény- és árnyvonalak metszési játéka a valóságban is nyujt olyan problémákat, amelyeket a művészi elgondolás joggal helyettesithet Kmetty kubizmusával, főleg, ha az olyan értelmes, mint amilyen *Kmetty* János előadása. Egy ifjukori arcképe és egy ujabb alkotása: *Olvasás közben* (3. sz.), egy régi szintanulmánya (29) és egy ujabb tájstudiuma (11) egymás mellé állitva harmonikus művészi munka dokumentumai.

A kiállitás szobrásza, *Vilt* Tibor a plasztikában keresi a kifejezés számára azt a formát, amelynek képzetét az impresszionista szemlélődés keltí a művészben. Ha a nagy álló szobrát (Fiatal férfi 1. sz.) vizsgáljuk, azok a vonalak, amelyeket testtel tölt meg, hogy a szobor térbenállását biztositsa, valóban sürüsitve adják a lélekben megrögzitődő kép modell nélkül kialakult plasztikus alakját. Ilyenek a tanulmányfejei is, de mindezek még csak poblémák, a kétségtelenül tehetséges, művészi célok felé törő alkotó művész fejlődő állomásain. Kiváncsian várjuk az eredményeket. A kiállitás pénteken nyilik meg a nagyközönség számára.

Boross Mihály.

Kmetty János
E. K. 1929. II. 8.

A három orosz tegnap délután jelent meg a tengerészeti minisztérium vizsgálóbizottsága előtt, amely

mindhármukat több órás kihallgatásnak vetette alá.

Kmetty János és Csorba Géza együttes kiállítása

Akkor, amikor a magyar piktura haladó szárnya a portimpresszionizmus és expresszionizmus folytatását kereste, *Kmetty* János mintha belecsömörlött volna a lázas liraiságba és művészi exaltációkba, valami hüvös tárgyilagosságba burkolódzva, a logikához menekült. De talán tulzás lenne *Kmetty* stilusának kialakulásában csupán az erős egyéniségek természetes stilus-reakciójában keresni az okot, — Kmettyt lelki strukturája, egész szellemi meghatározottsága olyan irányba sodorta, ahol valami hidegen fénylő állócsillag az uralkodó planeta. *Kmetty* néhány éles kommandóval a maga számára rendet teremtett a zürzavarban. Kevés, de világos beszéd, a végletekig leegyszerüsitett ábrázolás, a testek és tárgyak szerkezeti felépitettsége és ezeknek egymáshoz való viszonya — és mindaz, ami ezekből, mint esztétikai szépség következik — adják meg stilusa lényegét. *Kmetty* fanatikus hittel merül el a sikerek és formák, a világ és az élet optikai jelentkezési formáinak kutatásában és közben minden hálás-hatáselemről, tetszetős előadásról lemond. Néhány évvel ezelőtt még a szineket is a szürkeségig lefokozta, ez a tulszigoru aszkezis azonban legujabb képein feloldódott, s ha szinei nem is izzanak erős tüzekben, hüvös összhangjukban ugy hatnak, mint valami magas és tisztán csengő akkord. Minden gondolat értéke annyi, mint amennyi a martir-nevelő ereje. Ez az axioma Kmettyre talál: ha stilusa intellektuális, exaktsága, képei cicomátlanul logikus felépitettsége nem is hevit fel lelkesedésre, abban a martiriumban, amellyel egy tökéletes rajz és szin, sőt kivételes emberi kultura minden tetszetős megnyilatkozásáról lemond és ahogy minden hangos hatás elérésére alkalmas tehetségét alárendeli egy esztétikai felismerésnek, — abban van valami imponáló, sőt lenyügöző erő. *Kmetty* nem az uj stilus előnyeit élvezve és ellenőrizhetetlensége mögé bujva modern, hanem a lemondások töviskoszorujával hirdeti a kristálytisztán érthető igéket. Ezt az erkölcsi nagyságot ma inkább meg kell becsülni, mint valaha.

A *Tamás-Galéria* másik kiállitó művésze, *Csorba* Géza is az összefoglaló monumentális stilus embere. *Csorbában* mégis több a nyugtalanság, láthatóbb, tehát közvetlenebb és liraibb a küzdelem az anyaggal. *Csorba* szobraiban — *Thalin* (Pethes Imre-siremlék), *Halhatatlanság* (Egy siremlék elgondolása), *Az örökkévalóság* (Madács-emlékmű bronzmodellje) — mint a cimek is jelzik, egy-egy elementáris erejü gondolat kövül meg az anyagban. Monumentálisra kiszélesiteni és átvinni a témát, ebben van *Csorba* örökszomju liraisága, — tisztán és exaktan plasztikai eszközökkel kőbe, vagy bronzba igázni a gondolatot — ebben tart *Csorba* Kmettyvel szellemi rokonságot. *Csorba* szobraiban, éppen a monumentalitás, de talán az ideológia miatt is roppant erős az architektónikus elem. Minden szobra zárt szerkezetü, a külső záró sikokon belül csak az egymással összeköttött formák lassan hullámzó ritmusa érzik. A nagy és zárt tömbök sztatikus nyugalma a térbeliség erőteljes érzetetése mellett valóban hatásos eszköze a monumentalitásnak. Érdekes, hogy *Csorba* egyik 1913-ban készült siremlékével jó másfél évtizeddel előtte jár az architektonikus-szobrászat stilusának és akkori szobortervében szinte benne van az amerikai felhőkarcolók egész uj esztétikája. De szivesen elismerjük, hogy a nagy szobrászi feladatok mellett, a portréknak is kiváló mestere *Csorba* Géza: *Bartók* Béla és különösen egyik női feje portré a javából.

m. v.

Kmetty János
NU. 1931. II. 10.

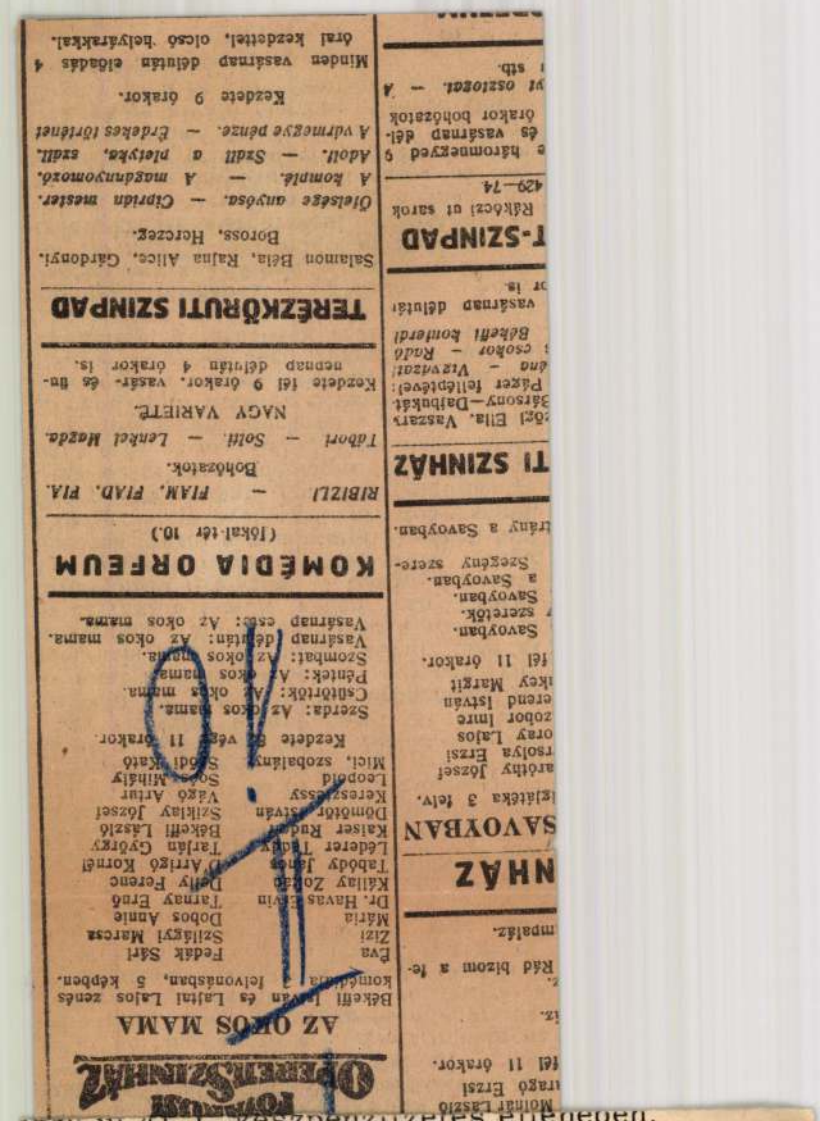

...orgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

...49.650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-

... Ebben az esetben a kért könyvet pós-

"Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

...török utáni állapotát rögziti.

Müvészettörténeti Dokumentációs

Központ

* (Kmetty János kiállitása.) *Kmetty* János azok közül a müvészek közül való, akik a nagybányai korszak után következő uj müvészi irányoknak legelőször adtak hangot Magyarországon. Abban az időben, amikor pályáját megkezdte, nálunk az impresszionizmus élte virágkorát. Kmetty szigoruan zárt, kompakt egyéniségének ez a zilált müvészi levegő sehogyan sem felelhetett meg. Érezte, hogy nem lehet minden meggondolás nélkül elhagyni a nagy, klasszikus festőkulturák eredményeit, viszont az uj élet szelleme is megköveteli a maga érvényesülését a müvészetben. Az impresszionizmus ziláltságával szemben Kmetty a szigoruan befejezett kompoziciók felé való törekvésnek volt első uttörője és már párisi tanulmányai előtt ugy dolgozott, hogy csak a szineket kulturáló festőmodor helyett *visszaállitotta a rajz uralmát és a formák kiképzésének a teljességét a festővásznon* Párisi utjain ez a hajlandósága méginkább megerősödött. Amikor mások még csak beszéltek a nagy, ritmikus kompoziciók értékéről és jelentőségéről, a formák teljes kiképzésének a fontosságáról, ő akkor már tul volt első ilyen szellemü kompozicióin. Később egy hosszabb nagybányai tartózkodás alatt szineit gazdagitotta meg és frissitette fel. Abban az időben mintha engedett volna valamit a rajz és a komponálás szigoruságából. Ez azonban csak látszólagos jelenség volt müvészetében, mert mint mostani, Tamás-galériabeli kiállitása mutatja, a pillanatnyilag talán két irányba szakadt laborálás, most ujra összetalálkozik munkásságában. *Ragyogó friss szinek, tökéletes, szinte architechtonikus biztonságu kompoziciók, erőteljes és minden formát maradék nélkül kifejező rajz a legfőbb jellemzői uj müvészi korszakának.* Érdekes hogy mig megelőző, a szineket kereső korszakában főleg tájképeket festett, most a csendéleteket találja alkalmasabb témának nagy kontemplativ analiziseihez. Remek kis gyüjteménye azt az érzést kelti bennünk, hogy Kmetty uj korszakában egyelőre nagy *problémákat* oldott meg, mert tökéletesen tisztán akarja a nagy *feladatokhoz* vezető utat. Müvészi beteljesülésének a küszöbén áll ez a nagyszerü talentum, akinek már eddig is letagadhatatlan pedagógiai jelentősége van a magyar piktori kulturában. A legfiatalabb generáció értékesebbjeinek munkáján erősen meglátszik laborálásainak eredménye. Ő tette ismét fontossá a rajzot és vitte vissza régi jelentőségére a formakiképzést. Ugy véljük, nem csalódunk, ha nagy várakozással nézünk uj korszaka elé, amelynek ez a pompás kis gyüjtemény az első állomása. — Kiállitótársa a fiatal szobrász *Vilt* Tibor csak néhány munkáját állitotta ki, de ezeken is meglátszik komoly hivatottsága. Mély érzésü, biztoskezü mintázó, akiben örömmel figyeljük a mesterség iránti határtalan szeretetet és bátor előretörést.

Ú. n. 929 II. 10

Kmetty János

— **Kmetty János és Vilt Tibor kiállitása.** Csütörtökön délután uj kiállitás nyilt meg a *Tamás-galériában*. Ismét egy fiatal festő és egy szobrász mutatja be itt gyüjteményét. *Kmetty* János szintén a magyar kubizmus uttörői közé tartozott, de már erősen eltért eredeti formanyelvétől. Legfeljebb annyiban őrizte meg eredeti stilusát, hogy erős rávilágitásokkal egyenes vonalakkal határolt szinsikokra osztja az ábrázolt tárgyakat, amelyek egyébként a maguk zárt naturalista formájában jelentkeznek. Portréknál ez a módszer éles szögletes vonalakkal markánsan rajzolja ki a profil vonalát és attól jobbra-balra dekorativ hangsulyozással helyezi el a különböző szinsikokat. A csendéleteket is ugy festi, hogy tudatosan elrendezett dekorativ csoportositást ad főleg edényeknek és gyümölcsöknek, azután a szinfoltok és vonalak harmoniába hozásával még erősebbé teszi a dekorativ hatást. Általában megállapithatjuk, hogy ujabb pikturája sokkal szinesebb és sokkal világosabb, mint a régebbi volt. De néha keményebb is, kivéve akvarelljein, amelyeken igen szépen harmonizálnak az élénk és derüs, sokszor halk és gyöngéd szinek s a lágyabb formák. *Vilt* Tibor, a kiállitó fiatal szobrászművész igen erős tehetség. Formái rendkivül plasztikusak és kifejezők. Van egy nagy álló szobra, amelyen elmosódottan és stilizálva is igen erőteljesen érezteti a formákat. Szoborportréiban rendkivül sok tudás, finomság és jellegzetesség van. *(K.)*

Kmetty János

Nr. 1929. T. S.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Malér János Kmetty
DAILY NEWS
1981 AUG 6

1021

FOTO MTI — Z. POLYA

Im Sommer wird in Szentendre auf zwei Freilichtbühnen gespielt. Im „Teatrum" wurde dieses Jahr das Lustspiel „Mukányi' von Gergely Csiky und Károly Szakonyi aufgeführt.

Touristenstrom nach Szentendre

Kleinstadt als Museenmetropole

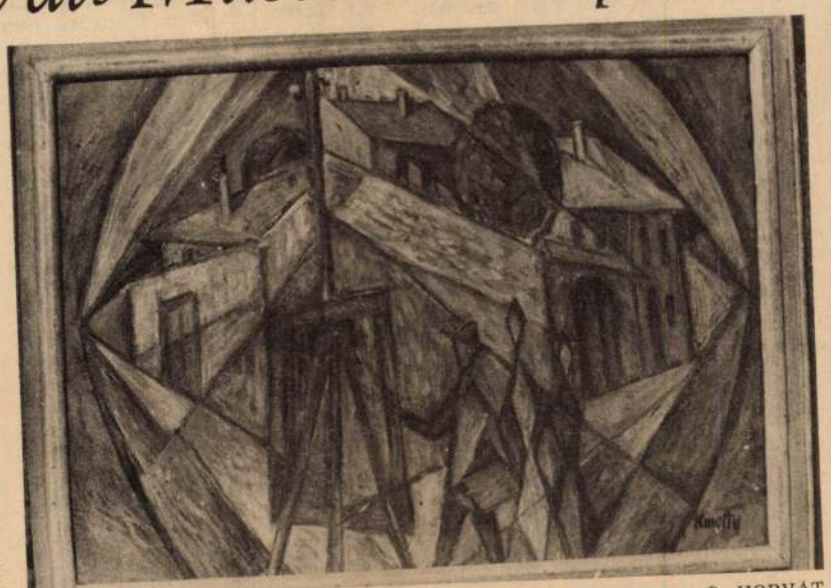

FOTO MTI — É. HORVÁT

In einem restaurierten Bürgerhaus in der Innenstadt von Szentendre wurde in diesem Jahr das Gedenkmuseum von János Kmetty eröffnet. Hier sein Gemälde „Maler in Szentendre".

Die an der Donau gelegene Kleinstadt Szentendre, die „Stadt der Maler", etwa 20 Kilometer von Budapest entfernt, hat ein beeindruckendes kulturelles Klima. Mit ihren altertümlichen Straßen, Gassen und Plätzen strahlt sie eine beschauliche Atmosphäre aus. Wollte man eine Relation aufstellen zwischen der Zahl der Museen und der Einwohnerzahl, stünde diese Stadt in Ungarn unangefochten an der Spitze. In den letzten zehn Jahren konnte man in keinem anderen Ort des Landes eine so rasche Entwicklung hinsichtlich der Präsentierung kultureller Werte beobachten wie hier.

Die etwa 11 000 Einwohner zählende Stadt hat zwölf Museen und Ausstellungsräume. Die meisten von ihnen — u. a. die Museen der Maler Jenő Barcsay, Béla Czóbel, der Keramikerin Margit Kovács, der Künstlerfamilie Ferenczy — wurden in den siebziger Jahren eröffnet. In diesem Jahr kam die ständige Ausstellung von Werken János Kmettys (1889-1975) hinzu. Bei diesem Maler, einem der bedeutendsten Vertreter der fortschrittlichen ungarischen Kunst dieses Jahrhunderts, vereinigen sich klassische Formen mit kubistischer Formanalyse.

Szentendre ist also eine Art Zentrum der ungarischen bildenden Kunst. So fällt der Stadt auch die Aufgabe zu, den Erwartungen der zu ihr pilgernden Touristen gerecht zu werden. Die rasche Entwicklung des Fremdenverkehrs der Stadt ist manchmal schon besorgniserregend. Einige Zahlen mögen dies illustrieren: Zählte die Stadt 1976 noch 280 000 Besucher, so waren es im darauffolgenden Jahr bereits doppelt so viel 1978 kletterte die Besucherzahl auf 800 000, ein Jahr später auf 1,5 und im Jahr 1980 auf 2,5 Millionen. Allerdings wurde letztere Zahl aufgrund der verkauften Museumseintrittskarten festgestellt, was kaum genauen Aufschluß geben kann: Viele Besucher begnügen sich nicht mit einem einzigen Museum, andererseits machen viele Gäste um diese Stätten einen weiten Bogen.

Was dabei besorgniserregend ist? Die Einwohner sind nicht gerade begeistert, wenn es im Sommer manchmal kein frisches Brot mehr gibt oder in einem Restaurant kein Platz mehr frei ist. Einige von den 50—80 hier ansässigen Künstlern protestieren auch dagegen, Szentendre in eine „Würstelstadt" zu verwandeln: man solle gerade ihre Intimität bewahren. Auch für Touristen ist es nicht angenehm, vor dem Margit Kovács-Museum Schlange zu stehen. Ausländer fotografieren manchmal diese Szenen und glauben gar, die Leute stünden nach Lebensmitteln an. Was sie nicht wissen: daß sie vor einem Museum stehen, das hinsichtlich seiner Besuchtheit in Ungarn an erster Stelle rangiert, sogar vor der Nationalgalerie und dem Nationalmuseum, der Kunsthalle usw. Nun, Margit Kovács hat ja „ein Land dazu erzogen, in Museen auch zu sehen" ...

In jedem Sommer etwas Neues

Wenn der Fremdenverkehr Szentendres auch nicht mehr so saisongebunden wie früher ist, treffen die meisten Touristen dennoch in den Sommermonaten ein. Seit 23 Jahren werden im Juli kulturelle Festtage abgehalten, ist der Szentendrer Sommer' zum Begriff geworden", sagt Ferenc Szabó, Leiter der Kulturabteilung beim Städtischen Rat. „In jedem Jahr sind wir bemüht, der Veranstaltungsserie einen eigentümlichen Charakter zu geben", fährt er fort. „Der Szentendrer Sommer stand bereits im Zeichen der Nationalitäten (hier leben viele Serbokroaten) und der Folklore." Im Vorjahr lautete das Motto „35 Jahre Szentendre". Im Gymnasium wurden Produkte der Betriebe der Stadt — der Papierfabrik, des Betonelementewerks, der Handwerkzeugfabrik, des Industriekeramikwerks u.a. — gezeigt. Eine äußerst populäre Ausstellung berichtete über die Geschichte der Stadt. Aus diesem reichen Material will man jetzt eine ständige Ausstellung gestalten".

In diesem Jahr liegt der Schwerpunkt auf der bildenden Kunst. So erwarteten in diesem Sommer in Szentendre 18 Ausstellungen, außer den zwölf ständigen sechs zeitweilige, die Besucher. Gezeigt wurden Werke des surrealistisch-nonfiguraliven Malers Dezső Korniss, Töpferkunst von Lajos Pozsár, Arbeiten des Studios Lajos Vajda, einer Gruppe junger Graphiker, Maler und Bildhauer, deren Stilvielfalt Konstruktivismus und Surrealismus, aber auch Pop Art oder „textes ecrits" einschließt. Neben dem immer ausverkauften „Teatrum", im Hof des „Nostalgie-Cafés", öffnete in diesem Sommer ein „Miniaturtheater" seine Pforten. Im August steht dort das Drama „Donauknie" von Ferenc Karinthy auf dem Programm.

Julia Koch

Nachrich
NEWS
Donnerstag, 6. 8. 1981
15. Jahrgang, Nr. 153
6,50 Ft

Bahonar als Ministerpräsident bestätigt

Cheftheoretiker der Regierungspartei ermordet

Teheran, 5. Aug. (AP/AFP) — Der bisherige iranische Erziehungsminister und neue Generalsekretär der regierenden Islamisch-Republikanischen Partei (IRP), Mohammed Djavad Bahonar, ist am Mittwoch vom Parlament in Teheran wie erwartet mit großer Mehrheit als neuer Ministerpräsident bestätigt worden. Bahonar rückt an die Stelle von Mohammed Ali Radjai nach, der unter Bani-Sadr Ministerpräsident war und nach der Absetzung des Präsidenten mit überwältigender Mehrheit als dessen Nachfolger gewählt wurde.

Vor Beginn der Sitzung des Parlaments fiel der Cheftheoretiker der Partei und Parlamentsabgeordnete Hassan Ayat einem Attentat zum Opfer.

Ein Sprecher der Pressestelle des Parlaments teilte mit, Ayat sei vor seinem Haus in einem östlichen Vorort der Hauptstadt von Unbekannten aus einem fahrenden Auto heraus erschossen worden. Zwei Leibwächter Ayats wurden bei dem Anschlag verletzt.

Ayat ist der ranghöchste iranische Politiker, der seit dem Attentat auf die Zentrale der Regierungspartei, bei dem am 28. Juni der Parteichef Ayatollah Mohammed Hussein Beheschti und 71 andere Politiker ums Leben gekommen waren, den Auseinandersetzungen in Iran zum Opfer fiel. Ayat galt als einer der schärfsten Kritiker des früheren Staatspräsidenten Abolhassan Bani-Sadr, dessen Absetzung eine Welle von Attentaten und Hinrichtungen, vor allem an Mitgliedern der Mudjaheddin Khalq, folgte.

In Iran sind weitere 22 Personen wegen Aktivitäten gegen die Islamische Republik, unter anderem bewaffnete Aktionen, zum Tode verurteilt und hingerichtet worden. Außerdem wurden in der Stadt Kerman sechs Rauschgifthändler zum Tode verurteilt und hingerichtet.

Die iranische Regierung hat am Mittwoch den französischen Botschafter in Teheran Guy Georgy, aufgefordert, das Land innerhalb von 3 Tagen zu verlassen. Dies gab der Sprecher des iranischen Außenministeriums bekannt. Die Entscheidung wurde laut Radio Teheran damit begründet, daß die französische Regierung das Ersuchen auf Auslieferung des ehemaligen Präsidenten Abolhassan Bani-Sadr abgelehnt habe. Gleichzeitig meldete DPA aus Paris, der französische Präsident François Mitterrand hat die etwa 100 im Iran lebenden Franzosen aufgefordert, sofort nach Frankreich zurückzukehren. Der französische Botschafter in Teheran solle zu einer Besprechung nach Paris kommen.

Ottawa — Rund 30 iranische Studenten haben am Dienstag mehrere Stunden lang die Botschaft ihres Landes in der kanadischen Hauptstadt Ottawa besetzt. Nach Angaben eines Botschaftssprechers wollten sie damit wie zuvor ihre Landsleute in Bonn gegen das Regime des Ayatollah Khomeiny protestieren.

Bedrohte Versorgungslage in Gambia

Geiseldrama hält an

Banjul, 5. Aug. (AFP) — Nach dem gescheiterten Putsch in Gambia ist die Versorgung in dem westafrikanischen Kleinstaat bedroht. Staatschef Sir Dawda Jawara, der am Mittwoch wieder in den von den senegalesischen Interventionstruppen streng bewachten Präsidentenpalast in Banjul einzog, richtete einen Hilfsappell an die internationale Gemeinschaft. Das Land brauche dringend Medikamente und

Putschversuchs am vergangenen Donnerstag geplündert und gemordet worden. Nach jüngsten Schätzungen wurden mehr als 200 Menschen getötet.

Unterdessen bemühten sich die Behörden weiter um die Freilassung von 29 Geiseln, die sich auch am Mittwoch noch in der Gewalt des putschenden Revolutionsrates unter Kukli Samba Sanyangs befanden. Die Putschisten haben sich in einer Polizei-

Nie wieder Hiroshima!

Budapest, 5. Aug. (MTI) — Das Präsidium des Ungarischen Landesfriedensrates gab am Mittwoch eine Erklärung heraus, in der zum 36. Jahrestag des Atombombenabwurfs auf die beiden japanischen Städte Hiroshima und Nagasaki vor den heutigen Gefahren gewarnt wird. Die Tragödie der beiden Städte, die — für den Ausgang des Zweiten Weltkrieges bereits ohne Bedeutung — durch die Atombomben der USA vernichtet wurden, erweckte in allen nüchtern denkenden, friedliebenden Menschen den Wunsch, daß sich eine solche Tragödie niemals wiederholt, wird in dem Dokument betont.

Die ungarische Friedensbewegung und die gesamte öffentliche Meinung Ungarns schätzen jede Initiative hoch ein, deren Ziel es ist, gegen das Wettrüsten zu mobilisieren. In Ungarn wird die Weltkonferenz in Tokio, Hiroshima und Nagasaki gegen die A- und H-Bomben sowie der von den skandinavischen Frauen begonnene Friedensmarsch durch Dänemark, die BRD, Holland und Belgien, der am Donnerstag mit einer Massendemonstration in Paris unter den Losungen „Nie wieder Hiroshima! Atomfreies Europa! Frieden der Welt!" seinen Höhepunkt erreicht, als Teil des internationalen Friedenskampfes betrachtet und der Unterstützung versichert.

Friedensmarsch erreichte Paris

Paris, 5. Aug. (ADN) — Der internationale Friedensmarsch Kopenhagen-Paris hat die Tore der französischen Hauptstadt erreicht. Am Donnerstag, an dem sich der Atombomben-Abwurf auf Hiroshima zum 36. Mal jährt, werden die Teilnehmer dieser Manifestation in den Straßen von Paris ihr entschlossenes Bekenntnis zum Kampf für eine friedliche Zukunft Europas bekräftigen.

Auf rund 3000 ist die Zahl der Demonstranten inzwischen angewachsen. Mehr als 1200 Kilometer liegen hinter denen, die von Anfang an dabei sind. Ihr Optimismus und das leidenschaftliche Engagement für die Sache des Friedens beherrschen die Stimmung in der kilometerlangen Marschkolonne und den improvisierten Zeltlagern in den Etappenorten.

Devisenkurse

Frankfurt am Main/Zürich (DPA/APA) – Der Höhenflug des US-Dollar wurde an der Devisenbörse in Frankfurt am Main am Mittwoch leicht gebremst. Die amerikanische Devise notierte mit 2,5060 (2,5105) DM schwächer. Die Bundesbank verkaufte 122,35 Millionen Dollar.

In Tokio, wo der Dollar am Mittwoch mit 242,90 Yen um 0,40 Yen höher schloß als am Dienstag, verlautete, die Bank von Japan wolle in einer konzertierten Aktion mit den westeuropäischen Zentralbanken einen weiteren Auftrieb des Dollar verhindern.

Auch gegenüber anderen wichtigen westeuropäischen Währungen konnte die DM am Mittwoch Kursgewinne verbuchen. So schwächten sich das britische Pfund auf 4,535 (4,551) DM, der französische Franc auf 41,98 (42,02) DM, der belgische Franc auf 6,102 (6,110) DM und der Schweizer Franken auf 114,95 (115,20) DM ab.

Der österreichische Schilling notierte am Mittwoch im freien Zürcher Bankenverkehr unverändert. (Vortag: 12,20-12,50 sfrs pro 100 Schilling.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Népművelés

Nyolcak és aktivisták kiállítása

1981 31

a Magyar Nemzeti Galériában.

7 Kmetty János: Táikép

KTÓL

UMBAN

ások

któber 15-ig

ában, műtermében ma múze-
kola. A múzeum és baráti kö-
alommal ismerkedve, április
ot. (r.)

EMBEREK

A Törökszentmiklósi Városi Tanács és a Városi Művelődési Központ **fotópályázatot** hirdet.

Beküldhető minden olyan kép, amelynek **témája:**

– az alföldi ember és környezete (városok, falvak, tanyák, létesítmények, gazdasági élet);

– az Alföld a különböző évszakokban;

– az élet az alföldi folyók mentén, jellegzetes alföldi tájak;

– különleges mesterségek;

– alföldi népművészet, hagyományok, szokások;

– alföldi születésű vagy itt élő hírességek portréi.

Pályázni lehet legföljebb 5 db, legalább

Kmetty János

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
Kmetty-díjas, Edmes
1979 JUN 30

VAS NÉPE
Irodalom és Művészet

Sz. B.

1021

Új sorozat

Kortárs magyar mesterek

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata egyik fő feladatának tekinti a mai magyar képzőművészet jeles képviselőinek bemutatását. Évek óta nagy sikere van a Mai magyar művészet című sorozatának, most pedig egy reprezentatívabb sorozatot indított útnak Kortárs magyar mesterek címmel.

Az első kötetben Ury Ibolya mutatja be Kmetty János a közelmúltban elhunyt Kossuth-díjas, érdemes művész pályáját. Kmetty sokirányú tevékenységet fejtett ki. Pályája első állomását, a posztimpresszionista karakterű nagybányai iskolát az 1910-es években hagyta maga mögött, és a további művészetét alapvetően meghatározó kubizmus jegyében fejlődik tovább. Élete utolsó korszakában képalkotói nyelve zárt lett és színvilágában a kék vált uralkodóvá. Képeinek nagy művészetével, a cézanne-i igazságot — a forma, a tér és a szín egységét — vallja.

Ury Ibolya ezt az oeuvre-t dolgozta fel könyvében. A tanulmányt 32 színes és mintegy 24 fekete-fehér reprodukció egészíti ki.

Nagybányai részlet, 1932.

beszéltem, a Vasast, mat tartot alanynak edző. — olyan előz lyekről j nom, ezek ügyek"... rosszul m tény, hogy tatásban 2 ve feljöttü tavaszi els hiszem, en... MLSZ-t igazolta. Hogy mit tettem? Kipróbáltam a „szabadkéz-politikát"! Elszakadva minden szokványtól, rossz beidegzéskai, és más téren is jelentkező képzetlenségük miatt..."

— Így van, ezt ma is tartom! Egyszerűen hihe-

Két sportág – két színhely

Nemzetközi súlyemelőverseny és vasutas egyéni ökölvívó-bajnokság Szombathelyen

A Haladás VSE vendégeként Szombathelyen tartózkodik az NDK második legeredményesebb súlyemelő szakosztálya, az SC EINHEIT (Drezden). A két együttes tegnap délután a Rohonci úti teremben nemzetközi találkozón mérte össze erejét. **Végeredmény: SC EINHEIT** (Mavius 230, Netse 230, Schmidt 227,5, Jovshler 265, Scholz 300, Pasikowski 310, Schulze 292,5, Dittrich 260, Matzke 310, Wyssuwa 345). — **Haladás** (Barcsánits 205, Horváth B. 230, Körhöcz 225, Kovács Cs. 245, Szendrey 280, Kató 260, Horváth L. 280, Horváth Z. I. 327,5, Horváth Z. II. 275, Nagy K. 305) **8584-7659.** (Az eredményt a hivatalos pontértéktáblázat szerint számították ki.)

— Rehus, Antalovits, Kalmár és Wöller nélkül nem számíthattunk győzelemre, a kitűnő képességű NDK-sok ellen — mondotta **Tóth Géza,** a Haladás mestere. Most a magyar bajnokságra készülünk, így nagy eredményeket nem várhattunk. Dicsérni tudnám elsősorban Horváth Zoltánt, aki 7,5 kilót javított legjobbján.

★

Tegnap délután a MÁV Járműjavító Kultúrtermében 8 egyesület 140 bunyósának részvételével megkezdődött az országos vasutas egyéni ökölvívó-bajnokság. Az első meglepetés a nagy érdeklődés volt, a serdülők versenye zsúfolt nézőtér előtt kezdődött.

— b

Győztesek, 1965-ös születésűek, kispapírsúly: Lantos (Hatvan), — **harmatsúly:** Kocska (PVSK), — **1963—64-es**

Kmetty János Kossuth-díjas festőművész

7

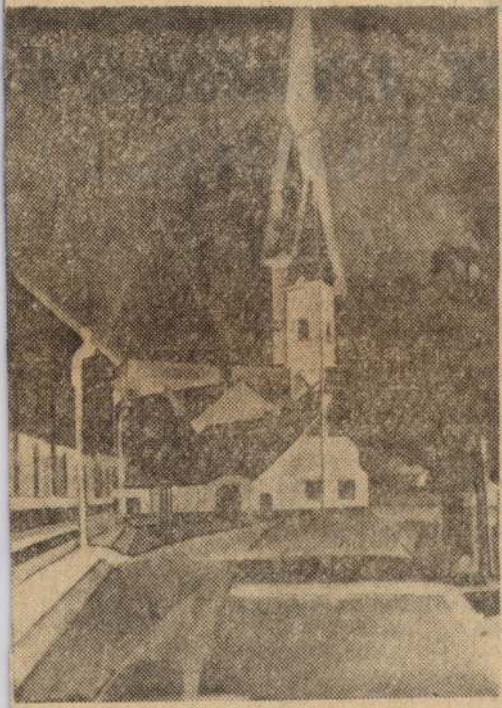

Kmetty János: Kecskemét

Halasi Hírlap, 1981. május 19.

Vita

EZ CSAKUGY. SOMOGY!

Meglepve olvastuk a Zalai Hírlap március 6-i számában Sz. L. glosszáját, amely a Somogy élő népművészetéből Lentiben rendezett kiállításunk állítólagos eredménytelenségét kifogásolta „*Ez nem Somogy*" címmel. A látszólag szakértelemmel és helyismerettel megírt cikk nem sértő a számunkra, de úgy gondoljuk: szomszéd megyénk lakóinak, olvasótáborának joga, hogy a valóság ismeretében „ítélkezzen".

Bármilyen témáról legyen szó, elképzelhetetlen, hogy egy kiállítás a teljes igényével lépjen fel. Őszintén sajnáljuk, hogy a cikkíró nem fogta fel alapvető célunkat, azt ugyanis, hogy a múlt ismerete nélkül lehetetlen megérteni a népművészet továbbélését, mai hatá-

tarisznyában, a s
volt a legjobb hely

Szándékunk me
nagy alakú fotó se
képes előadásokat
Lentiben, és leh
azt is, hogy a láto
kozhassanak a So
és alkotó népmüv
reivel. A népmüv
gyakorlati bemuta
zett, megismerked
látogatók az egyes
tek mesterségbeli
alapjaival, sőt em
készíthettek magu
lításon látottak al

Nem szerénytele
dani, hogy kiállítá
közönség- és szakm
sérte. Ezt bizonyít
vészeti szövetkeze
gusok, a népmüve
se. És nem hallga

Kmetty János,

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

festőművész.

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 JAN 5

1021

János Kmetty: Der blaue Engel (1968)

Fünfunddreißig Jahre — fünfunddreißig Künstler

stages des großen proletarischen Dich
ment in Budapest — ein Werk von Lás

NAU

III

Sie war Kumanin. Er aus Székle
halb oder ganz Rumäne; ungewi
Schön war die Wahrheit aus de

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
49.sz.-SZOBA SUBLÓTTAL-1954.o,furnir.30.5x40 cm.Ltsz.
60.28.-A művész ajándéka.-Szobarészlet.Előtérben
leteritett asztal,rajta cserépben magas,piros vi-
rág.Az asztal mögött sublót,azon kék korsó.Az asz
tal mellett bal oldalon támlásszék.-J.j.l.Kmetty.
Fekete repr. 277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
15.sz-CSENDÉLET-1946-48.gouache,p.37.5+52 cm.Pedő n.
gyüjteményéből.-Asztallapon kis kancsóban virágok,kö
rülötte almák.Az asztal rojtos szélü futóval van le
takarva.Jobbra függöny széle,balra az asztal mellet
kerek széktamla.Háttérben a falon festmény.J.j.l.
Kmetty.-Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
16.-INTERIEUR-1946-48. tempera, p. 41.5+59 cm. Bedő K. gyüj
temény éből-Szobarészlet, előtérben rálátással szemlél
as tal, rajta szögletes tériton korsó, tál, pohar. háttér
ben négyfiókos sublót, mellette biedermeier stilusu
szék. amelynek párja elöl balra az asztal mellett lát
ható. s.j.l. Kmetty. Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.rann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
28,sz.-ÖSENDELET-1951.gouache,p.42.5,30 cm.Ltsz:60.30.
A művész ajandéka-kis asztalkan drapéria,zöld gyümöl
csöstal,mögötte piros kancsó.Világoszöld hattér,a
kompozicio sötétszürke és lila konturozasu.s.j.f.
Kmetty.hátoldalan a kép pasztell változata..Fekete
repr. 276.old

HANS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
48.sz.-MUSOR-ERTEKEZLET-1955.szines ceruza,p.11+15.5 cm
Ltsz:60.40.-A művész ajandéka.-Sokalakos kompozi
ció.Asztal körül ülo,alló,alakok,kendős asszonyo
és férfiak,élénk kézmozdulatokkal kisérve beszél
getnek.Többnek a kezében papirlap.-rekete repr.
277.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

~~XXXXX~~-Jan.Pann.Múzban 59 festménye van.Ezek katalógusa
13.sz-HÁROM ÁLLÓ AKT-1938-40.tus.p.15+21 cm.Ltsz:71.14.
Bedő R.gyüjteményéből.Jobb szélen kissé balra fordu
ló hátakt,jobb lábbal kilépő mozdulattal,középen kis
séerőteljesebb mozdulatu hátakt korrigált vonalakkal,
a bal oldalon háttal álló akt,karját maga előtt tartj
J.j.l.Kmetty. Fekete repr. 275.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1953-ban az önarckép ábrazolással hosszabban elidőzött. Ezek a tanulmányok a természethű ábrazolás, a pontos megfigyelés tanui. Keresi önmon mxgx arca jellemzőit, mimikája változásai mögött a karakter lényegét. Egy-egy lapra 5-6 fejet is rajzolt, egyiken középen kinyitott tenyerét ujjait ábrazolta. 270.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Anya és gyermeke meghitt, belső kapcsolatát fejezi ki 4 rajza, melyek közül három a gyermekét tápláló anya örök érvényű motivuma. A rajzok tiszta egyszerűségükben is gondosan felépített, lágyan hullámzó, ritmikus rendet követnek. Vonalvezetésük a horizontális, párhuzamos síkok nyugalmat árasztó folyamatosság ra jellemző. 270.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
57.sz.-UJSAGOLVASOK-1957.o.v.50+30 cm.Ltsz:68.907.Képző
művészeti Alap átadasa.-Két olvasó munkás.A balol
dali ül,mellette a földön két fürész.A bal oldali
alak áll,kissé a társa mögött.mindket ő kezében s
szélesre nyitott ujság.Lekete repr.278.old.J.j.l.
Kmetty.

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

-- -A Magy.Népköztársaság Érdemes művésze 1960 május
sában kiállitást rendezett arényes -dolf teremben.Utána
a bemutatott 64 alkotást Miskolc és Pécs múzeumainak adt
ta.Miskolcnak azért,mert szülővárosa,Pécsnek,mert az a c
cél vezeti,hogy ily módon a pécsi képtár modern amgyar
gyüjteményében gyarapodva,művei Pécs város közkincsévé
váljanak".-265.old. 1.jegyz

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. [illegible]
1972-73. Pécs. [illegible]

KMETTY JANOS, festo

Az 1960-ban Pécsre került müvei az 50-60 közötti idősz szak munkaságát mutatják. Korábban csak 7 alkotása volt itt, melyek nagyrészt Gegessi Kiss Pál adományát ól szar szarmáztak. Most 35 képpel gazdagodott. Jobbára olajéés paszcell képekkel, néhány szén és színezett ceruzarajzzal Tartalmában és formai megjelenitésében egységes, problé makörben feldolgozott anyag. 265.old

HARS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
53.sz.-MŰTEREMRÉSZLET-1957.o.furnir.50+36.5 cm.Ltsz:
60.23.-A művész ajándéka.-Kis asztalka,csikos ken
dővel leteritve,rajta barnásvörös kancsó ecsetekke
Mögötte támlásszék,Az asztaltól jobbra festőállvár
a művész önarcképével.J.j.l.Kmetty.rekete repr.
277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

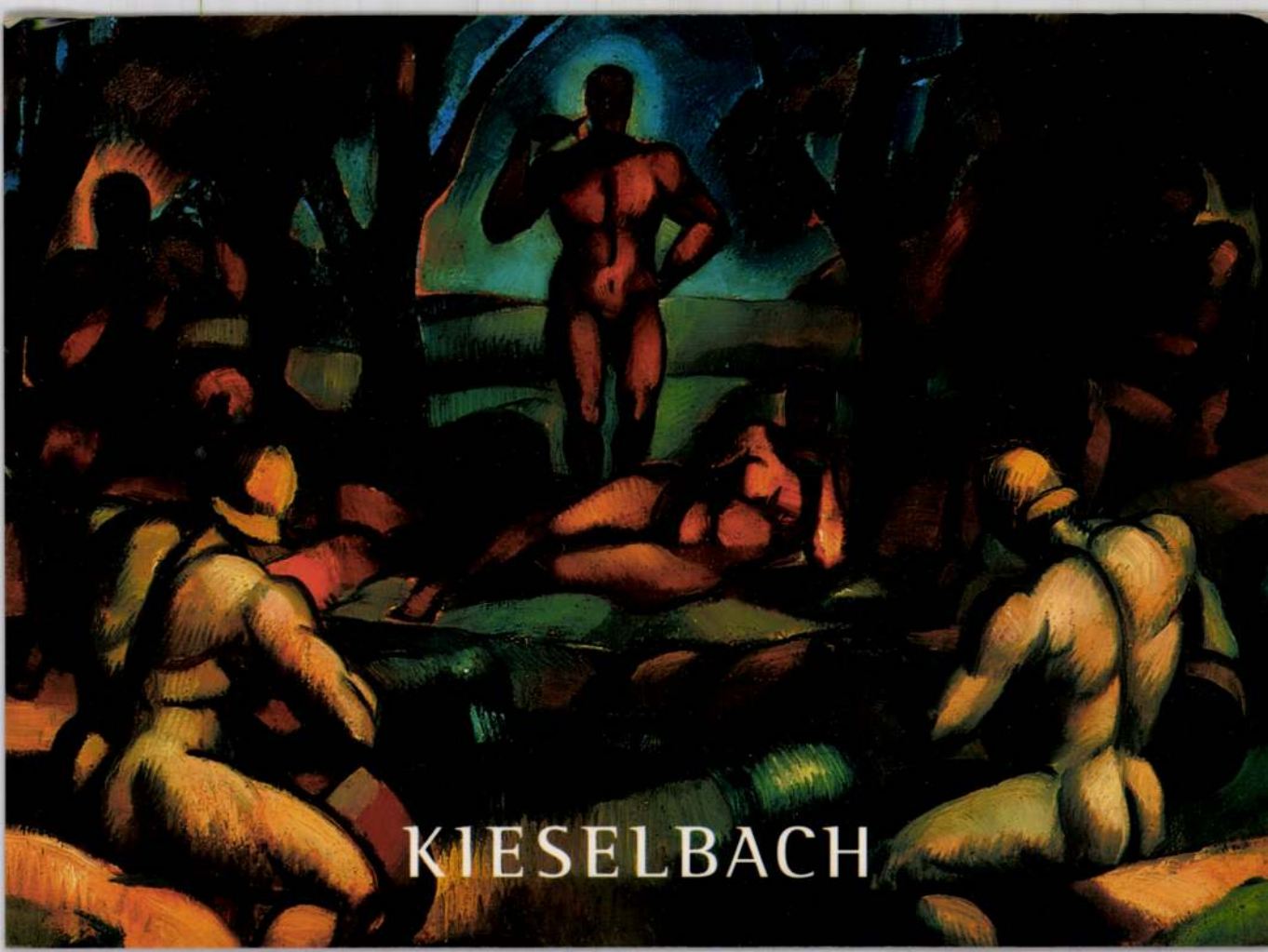
KIESELBACH

KMETTY JÁNOS

A KIESELBACH GALÉRIA ÉS AUKCIÓSHÁZ

tisztelettel meghívja Önt és barátait decemberi festményárverésének kiállítására, mely 2001. november 27-én 17 órakor nyílik a Budapest V., Szent István krt. 5. szám alatt. A kiállítás megtekinthető 2001. november 28-tól december 6-ig, minden nap 10–18 óráig. Az aukció december 7-én délután 6 órai kezdettel kerül megrendezésre a Vígszínház színháztermében.

ÚJ IDŐPONT!

THE KIESELBACH GALLERY

cordially invites you and your friends to the view of the December painting auction. The opening ceremony commences at 5 p.m. 27th November, 2001. The paintings are on view in the Kieselbach Gallery, at 5. Szent István krt., Budapest V., from 28th November to 6th December, every day, from 10 a.m. to 6 p.m. The auction will be held at the theatre hall of Vígszínház, at 6 p.m. 7th, December, 2001.

A képfelvétel a következő aukcióra megkezdődött!

INFORMÁCIÓ ÉS KATALÓGUS / INFORMATION AND CATALOGUE:

Kieselbach Galéria, H-1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Tel. / Phone: (36-1) 269-3148, (36-1) 269-3149 • Fax: (36-1) 269-2219

www.kieselbach.hu

E-mail: gallery@kieselbach.hu

Inter-Európa Bank Rt.

A SNNPOHO IMI csoport társult tagja

Kmetty János (1889–1975): *Aranykor* (54,5x62,5 cm, olaj, karton, j.j.l.: Kmetty)

KMETTY János

Nagybánya : Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992

14, 10, 28, 44, 58, 60, 61, 65, 66, 70, 92, 94, 101, 103, 141, 142, + ill

Kmetty József

Kassák Lajos és Uitz Béla már az 1910es évek elején felfigyelnek NemesLampérth Kmetty József, Bohacsek Ede műveire

Szabó Julia: A magyar aktivisták története

Akadémiai Kiadó 1971 21.c.

Kmetty János, Kossuth-díjas

festőművén 1889-1975.

Tárlat a Nemzeti Galériában.
Kmetty János 1912-ből való rajza- és kecskeméti tájá-
szerepel a tárlaton

Pest megyei Hírlap

1981 feb. 15

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889 – 1975)

Beck Judit festőművész lakásán több művésztől akad mindenféle, amit édesapja kapott, – hiszen a művészek sokszor ajándékoznak egymás között is. Itt van Dési Huber – Czóbel – Kmetty – Pór Bertalantól több mindenféle, amiket Beck G. Fülöp kapott.

Szombat délelőtt

1984. nov. 24., Petőfi, 10.00 (V. S.)

Kmetty János, pstó

L. Bernáth Aurél

Juhász Gyula; A barbár korhullám 68-92

Új Tíraś, Budapest, 1984. július XXIV/7.

60/1925.sz.

A M ü e m l é k e k O r s z á

1923.jun.20-án kelt,3
zottságnak,hogy a felügyelete és gondo
n i u m i e m l é k villámháritójának
annak idején a helybeli csendőrségnek
mit sem sikerült kinyomoznia.Az emlék
delemben forog:exponált helyen áll,vil
vezetéke hiányzik.Zivatarok idején örö
Ez az aggódás arra ösztökél,hogy ujra
ság nagybecsü figyelmét.

Kiváló tisztelettel

Pannonhalmán,1925.jul.

Kmettyné Dull Margit

rajzbanár cikke

lásd

Rajzoktatás

1937. 7-8. sz.

105. l.

KMETTY JÁNOS

A mester tanitványa volt a Képzőművészeti Főiskolán Ircsik József.

Összeállitotta: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megyei képzőművészei.
MŰVÉSZET, 1980.február - 14.lap.

Kmetty János

A Képzőművészeti Főiskolán Ircsik József mestere volt .

Heitler László: A hely szellemében.
MŰVÉSZET, 1980. február - 14. lap.

Kmetty János festő

Kmetty-tárlat. „Bár úgy tűnik, hogy Kmetty munkásságának ily hosszú ideje után 700 kép viszonylag kevés, meg kell hagyni, képei Cézanne-szerűen átgondoltak."

A kottakiállítás. A prágai rádió zenei osztályának vezetője: „Ritka értékes gyűjtemény. Kevés kulturális központ állítja ki kottáit. Gratulálok... Másodszor jöttem el ma ide... Örülök az önökkel való további zenei együttműködésnek."

Szemethy Imre grafikus tárlata. „Eredeti grafikus — á la Kafka. Gyönyörű! Jobb propagandát érdemelne!"

Firon András: A lépcsőházban is ülnek. 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 jan. 18.

Kmetty János, festő

megemlítve.

Markovits György „A kolnay magyarosmaga felé" 14.

Népszabadság, Br. 1980 jan 20

Kmetty János, festő

Kortárs magyar mesterek

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata *Kortárs magyar mesterek* címmel új sorozatot indított, amelynek most megjelent első kötete *Kmetty Jánossal* ismertet meg *Üry Ibolya* művészettörténész tanulmányát 32 színes és 24 fekete-fehér reprodukció egészíti ki. A szerző bemutatja a közelmúltban elhunyt Kossuth-díjas kiváló művész életpályáját, amelyet mintegy 700 alkotás jelez.

A sorozat következő kötete valószínűleg szeptemberben jelenik meg: ebben *Farkas István* művészi pályáját foglalja össze — szintén sok reprodukció kíséretében. — *S. Nagy Katalin.*

– Kortárs magyar – 6.

Népszabadság, Bp. 1979 jún. 30.

Kmetty János

Végvári János mesterei a Derkovits Gyula Népi Kollégium-
ban Kmetty János és Koffán
Károly voltak.

– : Komáromi megyei képzőművészet.
Művészet, 1979. május – 40 lap.

KMETTY JÁNOS

BODRY Ferenc

Kmetty János

Látóhatár, 1971, 1-2.sz. 142-147.

Kmetty János
életrajz

Murádin Jenő: Nagybánya. A fotótelep
művelői. Miskolc, 1994, 57–58.

Kmetty János

Kishvatty Zoll – Murádin Jenő: Nagy Oszkár.
Nagybánya Könyvek 2. Miskolc, 1993, 26.

KMETTY JÁNOS

Csendélet 1932

XV. Országos Akvarell Biennálé

Eger 1996

Tálasnak – hár

Ifjúrági Már

KMETTY JÁNOS

kat. 57-58.

20. sz-i magyar művészet
Dévényi Iván gyűjteményéből
Kanári Emlékmúzeum
1993 okt. 9 – dec. 5.

KMETTY JÁNOS

LÁNCZ Sándor

Kmetty János,
Élet és Tudomány, 1971. 9.sz. 418-422.

KMETTY JÁNOS

KÁRPÁTI Aurél

KMETTY János müvészete, Magyar müvészet,
Bp. 1938. 45-46 lap

!

ez fontos!

KMETTY JÁNOS

KMETTY János "Önmagamról", Mübarát, Bp. II.-1922.
112-115 lap

Kunetty Sámos festő
(Miskolc. 1889. dec. 23.) –

Emlékkiállítása a Műcsarnokban
Bp. 1977.

– Katalógus a Szinyetárban –

Kmetty János

- adományból szerzett műveitről kiállítást rendezett a pécsi Jan. Pan. Múzeum 1960-ban.

A Jan. Pan. Múz. kiállításai

Jan. Pan. Múz. Évr. 1974 XIX

Kmetty János

- forradalmi művész - elsősorban a grafikában, mégpedig az utcaművészetében, a plakát műfajában teremtett maradandót 1919-ben

Romváry Ferenc: A Modern Magyar Képtár története

Jan. Pan. Múz. Évk. 1974. XIX

Kmetty János

„Feltámadás"

– grafika

Jan. Pan. Múz. Eg. 1974 (XIX)

Kmetty János

festőművén.

Repro: Városligeti tár
70 x 90 cm.
1911 ?.

Bodri Ferenc
ajánl

Művészet
1979 dec.

Kmetty János, festő

A Kiállítási Intézmények (Műcsarnok) felhívja mindazokat, akiknek tulajdonában Kmetty János festőművész alkotása van, jelentsék be írásban a következő címre: dr. Ury Endréné művészettörténész, 1406 Budapest, Postafiók: 35. vagy telefonon: 429—334.

— : Közlemény 11.

Népszabadság Bp. 1976. aug. 10.

Kmetty János (1889-1975)

„Tájkép" O. vászon, 56 x 68

J. l. j.: Kmetty. (Szerelt)

2. ár: 4000 Ft.

BÁV 4o. Képaukció katalógus Bp. 197 6 szeptember

KMETTY JÁNOS

mely lé
u. 62.)

név:

főállásu

állandó

szem.ig

megbizo

1. Az e

emlitve, mint akinek rézkar

Losonci Miklós: Első Magyar

UJ TÜKÖR 1983.XX.6vf. 16.s

2. A di
A di

cait Miskolczy Erzsébet kivitelezte ld.ott

Rézkarcnyomó Műhely.Nagykőrös,Arany János Muzeum

3.3-4.o.

Kmelly

Kmetty

- Idegenül hat Nagy István és Albert művészetére
- ugyanazon az egyformasági fokon marad mint a Párisban elő és tanuló többi művészek

Említve: Incze János, Szervásinsz Jenő, Vida Géza, Szolnay Sándor, Nagy Imre Nagy István, Nagy Albert, Tihanyi, Berényi, Kmetty, Czigány, Fülöp Antal Andor, Mohi Sándor, Kós András, Balázs Péter, Csontrány, Szőnyi István, Krizsán, Gyárfás Jenő, Balogh Péter, Bortnyik, Vasarely Victor, Moholy-Nagy, Kassák, Dési Huber István, Kemény Zoltán, Thorma János, Mattis Teutsch János, Klein József

Jakabovics Miklós: Művészeti monográ-
[illegible] művészeti köznevelésről

Kmetty János, festő

L: Orbán Derső

Székely A: Egy évezred magyar műv. (11) 14.

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 25.

Kmetty János, festő

Megemlítve

[Az 1942-es karácsonyi Népszavából]

↓

Ilyés Gyula: Magyarság, emberiség 18.

Népszabadság, Bp. 1978 dec. 24.

Kmetty János

Uitz Bélára hatással voltak az aktivisták, mindenekelőtt Nemes Lampérth és Kmetty.

Rom rány Ferenc: Uitz Múzeum Pécsett. Művészet, 1979. január – 46. lap.

Kmetty János, festő

AZ ELHUNYT KMETTY JÁNOSNÉT nagy részvéttel búcsúztatták el szerdán a Farkasréti temető ravatalozójában, urnáját a Mező Imre úti temető művészparcellájában férje hamvai mellett helyezik el. A hamvasztás előtti búcsúztatáson Gádor Endre, az Iparművészeti Főiskola rektora emlékezett rá, majd a barátok nevében Major Tamás színművész búcsúzott az elhunyttól.

8

–: Hé.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 9.

Kmetty János, költő

ELHUNYT KMETTY JÁNOSNÉ — Kmetty János Kossuth-díjas kiváló művész özvegye. Hamvasztás előtti búcsúztatása november 8-án, délelőtt fél 12 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

—: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 2.

Kmetty János, festő

L: Bíró Mihály

P. Kücs J: A Kalapácsos ember körül. 7.

Népszabadság, Bp. 1978. nov-1

Kmetty János, festő

Sv: Segesdi György

Fan di Lajos: Segesdi Gyöngyné 92-97

Tiszatáj, Szeged, 1979. maí XXXIII/3

Kmetty János, festő

L.: Pór B.

Harmopozó M.: A Tanácsköztársaság plakátjai 2

Esti Hírlap, Bp. 1979. márc. 9.

KMETTY János festő

A szabadkai Vinko Percic orvos magángyüjteményében található festménye. Kiállitv, 1990. pécsi Vasarely Muzeumban. ld. Bán András: Változó képek. Magyar Nemzet. 1990. márc. 23. 4.p.

OKTÓBER

V Malvin
H Petra
K Helga
Sz Ferenc
Cs Aurél
P Brúnó, Renáta
Sz Amália
V Koppány
H Dénes
K Gedeon
Sz Brigitta
Cs Miksa
P Kálmán, Ede
Sz Helén
V Teréz
H Gál
17 K Hedvig
18 Sz Lukács
19 Cs Nándor
20 P Vendel
21 Sz Orsolya
22 V Előd
23 H Gyöngyi
24 K Salamon
25 Sz Blanka
26 Cs Dömötör
27 P Szabina
28 Sz Simon
29 V Nárcisz
30 H Alfonz
31 K Farkas

NOVEMBER

Sz Marianna
Cs Achilles
P Győző
Sz Károly
V Imre
H Lénárd
K Okt. szoc. forr. ü., Rezső
Sz Zsombor
Cs Tivadar
17 P Hortenzia, Gergő
18 Sz Jenő
19 V Erzsébet
20 H Jolán
21 K Olivér
22 Sz Cecília
23 Cs Kelemen, Klementína
24 P Emma

KMETTY János festő

Matzon Ákos szobrász magángyüjteményében található tőle festmény

Kiállitva: Győr, Kántus János Muzeum, 1990.nov.

Kurir, 1990.nov.14. 12.p.

Várnai Zseni: "Ének a csókról"c. (
Fiatal leányt ábrázol virággal, a
férfi elhagyott.
Repr.

Délibáb, Bp. 1934. juni. 2. VIII.
23. sz. 11. lap.

KMETTY János

Önarcképe

HAULISCH Lenke: Az 1980-85 közötti uj szerzemények kiállítása Kiscellben. = TBM XXIV. Bp., 1991

Kmetty János, festo, grafikus

A Pécsi Modern Magyar Képtár anyagából az e cikkben közölt képek jegyzéke:-Grafikák,-Fekete repr.
59.sz.kép.-Kmetty János. "Feltamadás", cimu müve,-1918.
p.lavirozott, mus,-Ltsz.14465.-~~Ltsz.74.65~~
460+314 mm.-Ltsz.74.65. 347.old .XV.tabla

Romváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pan .Mág.Évk. XIX. 1974, Pécs

Kmetty Janos, festő

Az aktivista korszakra jellemző Kmetty Janosnak: grafikája a: "Feltamadas".-Vasarlas, ill. ajándékként került a muzeumba Uitz Béla "Moszkvai utca" /1922/ és "Analitikus Kompozició" c./1921./ acélmetszete. Moszkvai műterméből a hagyatéki anyagból sok tanulmány stb. 335. old

Romvary Ferenc: A Modern Magy. Képtar története
Uj szerzemények IV. 333. old

A Jan. Pann. Muz. Evk. XIX. 1974. Pécs

Kmetty János, festó

Tén ,hogy a forradalmi müvészekUitz,Berény,Kmetty,Nem
es Lampérth elsősorban a grafikában,az utca müvé zetéb
ben ,a plakát müfajában teremtettek elsődlegesen mara
dandót 1919-ben. 25.old

Komváry Ferenc,: A Maodern Magy,Páptár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Mág.Évk.XIX. 6974. Pécs

Kmetty Janos, festo

Mattis Teutsch,miként Bortnyik,Uitz,Nemes Lampért, és Kmetty A Kassak Lajos szerkesztette A TETT és a MA körül csoportosult progressziv fiatalok körébe tartozott. 335.old

Komváry Ferenc: A Modern Magy.Képtár története
Uj szerzemények IV. 333.old

A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Kmetty János, festő

--

A Pécsi Janus Pannonius Múzeumban rendezett művészeti kiállitások 1945-1974 között:

1960-ban rendezett kiá llitás: Kmetty János müveinek kiállitása/adomány-müvek/. 384.old

Sarkadi Eszter: A Jan.Pann.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

Vázlatos története a felszabadulástól napjainkig 87.old.

A Jan.Pann.Múz. Évk. XIX. 1975. Pécs.

Kmetty János

A Mücsarnokban Október évfordulója alkalmából rendezett kiállitásról ir Vadas József: "Puskapor nélkül" cimmel. Csöndesnek nevezi a tárlatot, mert nincsenek benne szenzációt keltő ujdonságok, Régebbi müveket, élő és elhunyt művészek munkáját értékeli vagy kritizálja a felsorolt nevek mellett: Kerényi Jenő, Vigh Tamás, Kiss Nagy András, Somogyi József, Kmetty János, Plesnivy Károly, Schaár Erzsébet, Kondor Béla, Makrisz Agamemnon, Feledy Gyula, Vágó Márton, Szinte Gábor és Oláh György, akinek az 1917-ben és az 1977-ben készült palkátjait összevetve mond birálatot.

Élet és Irodalom, Bp. 1977.nov. 12.XXI.évf 46.sz. 13. lap.

Kmetty János 3

20. Olvasás közben o. farost 30x40 cm
jlb. Kmetty ltsz. MK 62.37

22. Sárga szoba o. karton 21x28 cm
jlj. Kmetty ltsz. MK 62.30

24. Csendélet akvarell 21x30 cm
jlj.: Kmetty 1951 ltsz. MK 62.18

25. Dunapart akvarell 21x28 cm
jlj: Kmetty ltsz. MK 62.16

17 XX. sz. festészete a miskolci képtárban
Katalógus, Miskolc 1975

Kmetty Sándor 2

1960-ban a Fényes Adolf teremben rendezték önálló kiállítást műveiből melyek közül 28 db-ot a Herman Ottó Muzeumnak ajándékozott. A képzőművészeti Főiskola tanára volt. Kossuth-díjas, érdemes művész.

19. Önarckép o. farost 50x40 cm. jlj Kmetty ltv. MK 62.33

23. Pombok akvarell 20x27 cm jlj. Kmetty ltv. MK .62.13

A XX. sz. festészete a miskolci képtárban

Katalógus Miskolc 1975

Kmetty János (1889–

Miskolci születésű, Szabó-Frölich Ferenc magániskolájában, majd Ferenczy Károllyal tanult. 1910-ben Párizsban a Julian Akadémián képezte magát és Cézanne, valamint Picasso művészetét tanulmányozta. Csatlakozott a ~~KUT~~ magyar absztrakt mozgalmához, a KUT alapító tagja volt.

A XX. sz. festészete a miskolci képtárban
Katalógus, Miskolc 1975

Kmetty János, festőművész,

A Csók Istvan Képtár újjárendezett formájában – székesfehérváron – Júliusban nyílik meg. – A Képtár kisebb méretű áttekintést tud adni a művész munkásságáról.

Művészeti Magazin

1977. jún. 29. Televízió, 21.30 IV. oné

Kmetty János, festőművész

a felszabadulás óta rendezett 42.-ik képaukcion látható a művész alkotása.

Szombat délelőtt.

1977. jún. 4. Petőfi 10.00

Kmetty János Sestőművész

Mór Járási Művelődési Központjában, a Lamberg-kastélyban megnyílt a „35 év magyar művészete" c. kiállítás. A művek a Magyar Nemzeti Galéria anyagából vannak válogatva.
Egységesen szép a valamilyen módon Szentendréhez illetve az Európai Iskolához kapcsolódok munkája, – így a művészé is, melyek szerepelnek a tárlaton.

Á. Szabó János: Móri galéria, 35 év művészete.

Fejér Megyei Hírlap, 1980. ápr. 20.

Kmetty János, festőművész

Feledy Gyulát a felszabadulás után 1946-ban a Bpesti Derkovits Képzőművészeti Kollégium sikeres felvételi vizsga után felvették – tanárai voltak Kmetty János, Koffán Károly, Rabinovszky Marius, Heves y Iván.

A miskolci stúdió mikrofonja előtt Feledy Gyula grafikusművész

1980.III.9. URH 22.05 / Gnél.

Kmetty János festőművész

a „Művészet és Társadalom" c. kiállítás holnap nyílik meg a Műcsarnokban, hazánk felszabadulásának 35 évfordulója és a Párt közelgő XII. kongresszusa tiszteletére. – Az országépítés, az új világ építése felkeresi a művészeket is. Így Bernáth Aurélt, Borsos Miklóst, Czóbel Bélát, Kmetty Jánost is, akiknek alkotásaiban láthatók lesznek.

Déli Krónika.

1980. III. 18. Kossuth 12.00 /K. Imé/.

Kmetty János

Derkovits pályatársa Kmetty kötött barátságot a félszeg művésszel

Varga Imre: Vallomások Derkovits Gyulárol. Művészet, 1980. március – 40. lap.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889-1975).

Nemcsics Antal festőművész kiállítása a füredi Balatoni Galériában látható jún. 27.-ig. Nemcsics Kmetty és Szőnyi tanítványa volt, festőművészi iskolázottsága európai pallérozottságú és erejű.

Szelényi Tál: Nemcsics Antal képei Balatonfüreden.
Napló (Veszprém), 1982. jún. 12.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Az 1962-ről 63 Szegedi Nyári Tárlaton a helyi és környékbeli művészek mellett felvonultatták az ország képzőművészeti életének olyan kiemelkedő mestereit, mint pld.: Bornath Aurél, Kmetty János, Hincz László, Laborcz Ferenc, Borsos Miklós, Kohán György.

Tandi Lajos: a XXIII. Szegedi Nyári Tárlat anyagából.
Dél-Magyarország, 1982. júl. 24. 5. old.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889-1945)

Dóczy Balázs nyíregyházi szabadiskoláját Kmetty János, – aki akkor a szabadiskolák felelőse volt – az iskolai munka helyességét megerősítette és azt mondta: „Ne hagyjátok abbá, ti csak ezt csináljátok, ne követsétek a pesti példát, mert most ott a kockológia és a gipszmászolás megy."

T.P.: Beszélgetés Dóczy Balázzsal a nyíregyházi évekről. Kelet-Magyarország, 1982. nov. 24.

Kmetty János

Gendélet olaj

A Szentendrei Művésztelep jubiláris kiállítása 1926–1956 katalogus Lyka Károly

Kmetty János festőművész

Acsay Judit: Adatok múltról és jelenről

Művészet, 1982. augusztus

Kmetty János, festő

L.:Bálint Endre

Bodri Ferenc:Művészeti könyvszemle 910-913

Jelenkor, Pécs, 1977. okt. XX/10.

Kmetty János, festő

L.:Kassák Lajos

Vas István:Szentendre 15-28.

Látóhatár,BP; 1977.május

Kmetty János, festőművész, 2) Folytatás.

a művész itt született művei, kecskeméti munkálkodása a modernebb irányokhoz, a kubizmushoz, az expresszionizmushoz is hozzákötik a kecskeméti művésztelepet, ugyanúgy, mint az aktivizmus korai történetéhez.

Sinkó Gyögy: Az 1910-es kecskeméti Művésztelep ellentmondásai. Forrás, 1980. febr. 40. old.

MTK

Kmetty János
1889-

Az expresszionizmustól érintetlen aktivista.

PAPÁKY DÉNES: A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
43.1.

MDK

Kmetty János [festő]

Hetven éves. A legutóbbi évtizedben alkotott műveit mutatja be a Fényes Adolf-teremben rendezett kiállításon. (Kiemelve: önportréi.)
(Egy rajza - [redacted] önarckép - repr.)
Kmetty János új képei, rajzai.
Ország-Világ, Bp. 1960. jún. 8. 23. sz.
(8. l.)

Kmetty János Képzőművész MDh.

Neve megemlítve

Debitzky J: Az Új magyar képzőmű kiállítása"

Dunántúli Napló 1953. X. évf. dec. 25. 6 l.

MDK

Kmetty János, festö

Csendélet.
Nagybányai utca.
Olvasó nö. Tempera.

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzömüv.kiáll. /Rend. M.Kir.Kāll.-
és Közokt.Min./1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 28.1.

M.D.K.

Kmetty János
festő

Méltatás.

Ecsery Elemér: Országos tárlat Miskolcon.
Művészet, 1961, március. – 37 l.

Kmetty János

MIK

Mint a Nyolcakkal rokontörekvésű kortárs szerepelt ő az MIK 1957-es kiállításán a Nemzeti Szalonban.

DÁVID KATALIN: A XX.század magyar művészete. I. Konstruktív törekvések. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960.73-89.l.

78.l.

"Kmetty János, festő" MDK

Kiállított most is.

Rényi Péter: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás festményei 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. máj. 12.

Kmetty János
festő

M.D.K.

A szentendrei Ferenczy Károly
muzeumban van lipe kiállítva

Nádor Ilona – Földes Anna: Budapesttől 21 kilométerre
Nők Lapja, 1962. június 9 – 12 lap

Smetty János
festő

M.D.K.

A képzőművészeti Főiskolán
Ruzsica Rajosnak volt a
tanára.

Kisdégnic Kirimi Irén: Ruzsica Rajos festőművészről
Művészet, 1961. november – 3 l.

M.T.N.

Ilmetty János
festő

M.D.K.

Méltatás.

B. Haulisch Lenke: Szentendrei művészek kiállítása 1961.
Művészet, 1961. november — 43 l.

M.T.K

Kmetty János
festő

A.D.K

„Műteremszerek" c. hepe

Lancz Sándor: Képzőművészeti krónika
Élet és Irodalom, 1961. szept. 16 — 10 l.

Bruno Frei
Paris

Unsere Stunde: Tapfer weiterkämpfen!

Die Moskauer Konferenz — 1941.

Kmetty János, grafikus MDk

Grafikáiból kiállítanak a Nemzeti Galériában dec. 23-án megnyíló tárlaton.

—: Hír

P. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. dec. 20.

Kmetty János, festő MDK

Részt vett a kiállításon.

–: Elkészült a velencei biennale magyar anyagának prospektusa 9.l.

Népszabadság, Bp. 1962. Jún. 8.

mDK

Kmetty János
festő (Kossuth díjas)

Képei az Ernst Klub kiállításán

H. L. Pest megyei képző művészek kiállítása

Népszava 89 évf 296 sz. 1961. dec 15, 8l.

Kmetty János festő

Szöveg emliti, mint az első tárlat résztvevőjét.

Művet nem emlit.

Sárvári Márta:
„Képzőmű részeti kiállitás a Harafias Népszont klubjában".

Magyar Nemzet 1965. jan. 6.

Kmetty János festő

Szöveg említi részvételét a székesfehérvári Csók-képtár tárlatán.

Művet nem említ.

Vasas, 1966 aug.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Mezősiné Tóth Ágota grafikus a Képzőművészeti Főiskolán a grafikai szakon Kmetty János és Ék Sándor növendékeként szerzett diplomát 1960-ban.

(Gs.): M. Tóth Ágota kiállítása. Csepel Galéria.
Pesti Műsor, 1970. okt. 22. 6. o.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

„Kecskemét" c. (repr.)

Vas Népe. 1981. márc. 29.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

1976 óta, amikor Ausztria és Magyarország közötti kulturális egyezményt aláírták, egyre jelentősebb szerepet játszik Bécsben a Collegium Hungaricum, vagyahogy általában nevezik, a CH. – A szentendrei festészetet Mucsi András a rindező szokat a művészetet mutatja be, akik az első, világháború előtt születtek, vagy a Szentendrei Festők Társasága tagjai. A kiállítás márc. 31-ápr. 30-ig látogatható. Barcsay Jenő, Kmetty János művei szerepelnek a kiállításon (a sajátos szentendrei konstruktivizmus.)

P. Szabó Ernő: Szentendrei művészet Bécsben.
Pest Megyei Hírlap, 1981. ápr. 8. 4. old.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Tóth Imre, Munkácsy-díjas festő- és grafikusművész a Főiskolában Bencze László tanítványa volt. — Olyan időszakban volt a Főiskolán, amikor Kmetty János, Bernáth Aurél, Szőnyi István, Domanovszky Endre tanítottak; ők hihetetlenül jó pedagógusok voltak, igyekeztek nemcsak szakemberekké, hanem személyiségekké is nevelni, — mondja Tóth Imre.

A gépgyártól a Művérztelepig.
a miskolci körzeti stúdió műsora.

1981.V.12. URH 20.25 (Vné).

Knetty János, Kossuth-díjas festőművész

-Most hallgassák meg mai képzőművészeti rövid hireinket.

-Knetty János festőművésznek, a XX.századi magyar festőművészet egyik legjelentősebb mesterének emlékmuzeuma nyilt Szentendrén.

-Festészetünk teljes,keresztmetszetét mutatja be,a Budapesti Történeti Muzeum kiállitása.A Magyar Képzőművészek Szövetsége által rendezett kiállitás sorozat első tárlata junius 8-ig tekinthető meg,a Budai Várban.

Láttuk, hallottuk...

1951.V.13. Petőfi 10.45 /Sz.Lné/.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

„Önarckép sárga kalapban" c. műve
(repr.)

Bergely Mihály: Társadalom és művészet,
Magyar Hírek, 1981. máj. 30.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Podlipny Gyula Réti Istvánnak, köszöni, hogy festő lett, első éves korában nagybányai-díjat kapott. Akkoriban igen közel állt hozzá Tihanyi Lajos, Csáktornyai Zoltán, Egry József festészete. – Amikor kérdeztük utolsó budapesti találkozásaivól, a Szőnyi Istvánnal, Kmetty Jánossal való 1956-os együtt töltött óráit emlegette elcsukló hangon.

Varga Imre: Aki 19-ben a szindikátus titkára volt.
Szocialista Művészetért, 1980. szept.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

az óbudai Zichy-kastélyban látható az a kiállítás, amely az 1920 és 1930 közötti évtized magyar avantgardizmusának dokumentumait és alkotásait mutatja be. Sok megvalósult és sok meg, nem valósult tervet láthatunk olyan művészektől, mint Kmetty János és az egyébként világhírű építész Molnár Farkas, akinek nem csak tervet, de festményét is látni, — és még sokan mástól.

Láttuk, hallottuk.

1980. VIII. 22. Kossuth 20.05 /S. J./

Ismetty

Kiállítás Vilniusban

Magyar Nemzet 1983. X. 14.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Borsos Miklós mondja: „elsősorban a művészet minőségére, rangjára gondolva meg kell jegyeznem, hogy éppen ilyen módon, a társulásos kiállítási lehetőségek a csoporton belüli szűrizések révén bontakozhattak ki annak idején olyan fiatalok, mint Medgyessy Ferenc, Egry József, a másik oldalon Bokros Birman, Kmetty János, Pór Bertalan."

Moldvay Győző: Művészet emberközelben.

Dunántúli Napló, 1981. aug. 15. 6. old.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889-1975)

Boros Miklóssal beszélgetve, mondja a művész: elsősorban a művészet minőségére, rangjára gondolva meg kell jegyezni, hogy a tárgyalásos kiállítási lehetőségek a csoporton belüli ~~~~ szűrések révén kontakozhattak ki annak idején olyan fiatalok, mint Boros Dirman, Kmetty János, Pór Bertalan, aztán ott vannak a „Nyolcak", akik nagyon egyetlen kiállítást éltek meg, de programjuk, amit Kernstok Károly hirdetett meg, elég volt akkor, hogy a magyar művészet egy merészebb útjára jelölje meg.

Moldvay Győző: Művészet emberközelben.

Délmagyarország, 1981. aug. 16. 5-ik old.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Borsos Miklóssal beszélgetve, mondja a művész: „Elsősorban a művészet minőségére, rangjára gondolva, meg kell jegyeznem, hogy éppen ilyen módon a társulásos kiállítási lehetőségek, a csoporton belüli zsűrizések révén bontakozhattak ki annak idején olyan fiatalok, mint Medgyessy Ferenc, Egry József, a másik oldalon Bokros Birman, Kmetty János, Pór Bertalan."

Moldvay Győző: Hetvenöt éve született Borsos Miklós.

Érnak-Magyarország. 1981. aug. 16.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1881-1975)

Borsos Miklós, Kossuth-díjas szobrász-grafikusművész mondja: a művészet minőségére, rangjára gondolva meg kell jegyezni, hogy a társulásos kiállítási lehetőségek, a csoporton belüli zsűrinélek révén bontakozhattak ki annak idején Bokros Birman, Kmetty János, Tor Bertalan.

Moldvay Gyöző: Beszélgetés Borsos Miklóssal.
Vas Népe, 1981. aug. 16.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Borsos Miklóssal beszélgetve mondja, hogy elsősorban a művészet minőségére, rangjára gondolva meg kell jegyeznie, hogy a társulásos kiállítási lehetőségek a csoportón belüli zsürizések révén bontakozhattak ki annak idején olyan fiatalok, mint Medgyessy Ferenc, Egry ~~János~~ József, a másik oldalon Bokros Birman, Kmetty János, Pór Bertalan.

Moldvay Győző: Művészet emberközelben.
Napló (Veszprém), 1981. aug. 20.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Mácsai István 1945 után bekerült a Képzőművészeti Főiskolára, Bernáth Aurél növendéke lett, akkor a Főiskolán Szőnyi István, Kmetty János, Berény Róbert tanított. Ez kitünő korszak volt. Ma látjuk csak, hogy tulajdonképpen milyen kitünő erők működtek ott – mondja Mácsai István.

Mácsai István.

1981. VIII. 30. 21.40 (Kiss Pné)

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Móré Mihály 1948-ban a Dankovits-Kollégiumba jutott be, ahol Beck András, Rabinovitzky Márton, Koffán Károly és Kmetty János tanított. Egy évvel később a három szabadiskolát, köztük a Dankovits-Kollégiumot is megszüntették, de a Főiskola mindenkit átvett.

Bakó Endre: a Napló Tárlata: Móré Mihály. Hajdú-Bihari Napló, 1982. jan. 16.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

A Derkovits-kollégiumban Batári Lászlót és a többi hallgatókat Kmetty János és Kaffán Károly tanította rajzolni, a művészettörténetet Rabinovszky Máriusz és Pogány Ö. Gábor tanította.

Tarczy Péter: Batári László festőművész portréjához. Kelet-Magyarország, 1982. jan. 16.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

„Akttanulmányok" ihmmel Rossahegyi György festőművész kiállítása ma nyílik meg az V. kerületi ezüstös Klubban. – A művész 1940-ben született; mesterei Kmetty János és Szalay Zoltán voltak.

Jó reggelt!

1982. I. 18. 4.25 |N|.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Réti Mátyás 1953-ban szerzett diplomát a Képzőművészeti Főiskolán. Tanárai voltak Kmetty János, Domanovszky Endre és Hincz Gyula.

Réti Mátyás mondja: „Jó emlékezni Kmettyre, a pedagógusra. Minthá apám lett volna. Másodévben maga mellé vett fizetett tanarsegédnek."

Tarczy Péter: Látogatóban Réti Mátyásnál. Kelet-Magyarország, 1982. febr. 27.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Sugár Andort, akárcsak sógorát, Deési Huber Istvánt
őt is magával ragadta a szintetista körzetekbe hajló ku-
bizmus szigorúan racionális képépítése, mely a hamis
illuzionizmus kerülésével egyidejűleg a képi, festői lehe-
tőségek új területeit tárta fel. A kubizmus nagy
felfedezésének átvétele a bal oldallal szimpatizáló ra-
dikális polgári művészek köréből is többeket magával
ragadott. – (Kmetty Jánost, Perlrott Csaba Vilmost is.)

Várkonyi György: Sugár Andor (1903–1944).
Vas Népe, 1982. febr. 24.

Kmetty János, festő

l: Perlrott Csaba Vilmos

Nagy Zoltán: Perlrott Csaba Vilmos emlékkiállítása 30.

Kritika, BP. 1977. dec. 77/12

Kmetty János

A közelmultban felavatott Ferenczy Károly Muzeum uj épületében rendezték meg a "Szentendrei müvészet 5o. éve" c. kiállitást. Vadas József: "Szentendrei mozaik" cimmel ir a tárlatról s felsorolja az ott szereplő müvészeket röviden jellemezve müvészetük irányát: Barcsay Jenő, Bánovszki Miklós, Kocsis Imre, Korniss Dezső, Kmetty János, Paizs-Goebel Jenő, Szántó Piroska és Vajda Lajos.
Hofer Miklós épitész munkáját igen nagy elismeréssel méltatja a barokk polgárház nagyszerü kiállitótermekké való átalakitásáért.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 29. XXII.évf. 17. sz. 13. lap.

A Vadas-cikket lásd: Barcsay Jenő nevénél.

Kmetty János, Festőművész

Nagybánya, Vásárhely, a gödöllői telep és a Párizsból érkezett „Nyolcak" voltak képzőművészetünk megújítói a XX. sz. elején az 1910-es években. A művek itt maradtak, de az alkotók sorjában meghaltak, a művész is itt hagyott bennünket. Csak Remsey Jenő maradt itt közöttünk.

(V.i.): Remsey Jenő kiállítása.
Fejér Megyei Hírlap, 1978. ápr. 30.

Kmetty János, festőművész

Bratislavában megnyílt a „Nyolcak" és az „Aktivisták" kiállítása. – 1915-ben létesült az „Aktivisták" csoportja, a művész tagja a csoportnak. A tárlaton szerepel két alakos képe: „az ővegúr" és „Asszony csészével" c. Városképen a derűs házcsoportok sa két templom fölé kulusta képszerkesztésű kék ég borul. (említve)

Bárkány Jenőné: A Nyolcak és az Aktivisták Bratislavában.

Újszó, 1976. dec. 23.

Kmetty János, festőművész

a Corvina Kiadó „Művészet és elmélet" sorozat friss kötete a művész írását tartalmazza, „Festő voltam és vagyok" címmel.

Nógrád, 1976. jún. 22.

Kmetty János
festőművész

— **Kmetty János** festőművész, Kossuth-díjas kiváló művész emlékkiállítását nyitja meg dr. Németh Lajos művészettörténész ma délelőtt 11 órakor a szentendrei művésztelepi galériában.

Az emlékkiállitást
Dr.Németh Lajos művészettörténész
nyitja meg a szentendrei művésztelepi galériában.

NÉPSZAVA,1976. junius 27.
12.oldal

Kmetty János
festőművész

— **Kmetty János** festőművész emlékkiállítása — s ezzel a szentendrei nyár eseménysora — június 27-én, vasárnap nyílik a szentendrei művésztelepi galériában.

Emlékkiállitás nyilt
a szentendrei müvésztele pi
galériában.

NÉPSZAVA, 1976. junius 25.

5. oldal.

Kmetty János, Jestő

L.: Moholy-Nagy

Bodri J.: Moholy-Nagy László ... 91-95.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. január XXX/1

Kmetty

tanitványa volt a Képzőművészeti Főiskolán

Rudolf Éva

Rajztanitás 1976/3/32

Dr Maksay:Rudolf É kiállitása

Kmetty János

Kmetty „Szentendré" – je hűsé-
gesen idéni meg a várost.

Balog János: B. 76.
Tiehor, 1976. ott 17–38. oldal.

Kmetty János

Szentendrén alkotó művész

uj irás 1979/1/95

Bodri töredékek

Kmetty János

Szobotka Imre hagyatékában őriznek egy 1941 eléjéről való újságkivágást, amely arról ad hírt hogy Kmetty János és Szobotka Imre a fiatal Koffán Károlyjal a Szinyei Társaság kitüntetett művészei.

művészetében.

Szabó Julia: A rajz és az akvarell a Gresham-kör Művészet, 1976.december - 20.oldal.

Kmetty János, festő

[: Ámos]

— : festők ... 3,

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. szept. 4.

Kmetty János

Kubisztikusan komponált festményei, halk, hékcsengésű tónusaikkal, eleven belső tartalmukkal a modern magyar piktura értékes fejezetét alkotják.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művész...
Népszava, 1976. július 16 - 5. oldal.

Kuvetty János

A felszabadulás után mint a művészeti tanács tagja és főiskolai tanár vett részt a művészeti élet újjászervezésében Kuvetty.

Tasnádi Attila: Kuvetty János a művész... Népszava, 1976. július 16 - 5. oldal.

Kmetty János

Kmetty nemcsak festőként, de elméletíróként is félreérthetetlen egyénisége a századunk magyar művészetének.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művében...
Népszava, 1976. július 16 - 5. oldal.

Kmetty János

Élete utolsó harmadában sok
időt töltött Szentendrén és festette
a város egymás fölé rétegeződő har-
soráit.

Pásnádi Attila: Kmetty János a művész...
Népszava, 1976. július 16 - 5. oldal.

Kruetty János

Az első önéletrajzi vázlatot a mű-
vész 1922-ben, a mászkat 50 évvel
késöbb~~ev~~etette papírra Kruetty.

Tasnádi Attila: Kruetty János a művész...
Népszava, 1976 július 16 – 5 oldal.

Kmetty János

Kmetty szegény, küszködve elő
vasutas családból származott,
ötödik gyermekként. Apa nélkül
nőtt fel. Nagy erőfeszítések árán a
saját erejéből lett művész.

Ásmadi Attila: Kmetty János a művész...
Népszava, 1976 július 16 – 5 oldal.

Kmetty János

Meleg barátság fűzi Derkovitshoz, szoros kapcsolatok a Szocialista Képzőművészek Csoportjához Kmetty.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művész . . .
Népszava, 1976. július 16 – 5. oldal

Kmetty János

Kmetty János emlékkiállítása
Szentendrén a Művésztelepi Ga-
lériában nyílt meg.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művész . . .
Népszava, 1976. július 16 - 5 oldal.

Kmetty János

Egyidőben láthatjuk a tavaly elhunyt Kmetty János emlékkiállítását és olvashatjuk „Festő voltam és maradok" című posztumusz tanulmányát.

Farnadi Attila: Kmetty János a művész . . .
Népszava, 1976. július 16 - 5. oldal

Kmetty János

1942-ben a vasasszakszervezet
székházában rendezett „Szabad-
ság és nép" című antifasiszta
kiállításra is elküldi munkáit
Kmetty.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művész...
Népszava, 1976. július 16 – 8 oldal.

Kmetty János

Kmetty János növendéke
volt Benedek György.

Tasnádi Attila: Benedek György nagyletényi . . .
Népszava, 1976. jun. 25-5 oldal.

Kmetty János

Tasnádi Attila: Korlátsszentendrei művészet
Népszava, 1976. május 28 – 5 oldal

Kmetty János

A kuszas-harmincas évekbeli Kmetty művészetünk haladó elveket valló csoportulását, a KUT keretében tevékenykedik.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művész...
Népszava, 1976. július 16 – 5 oldal

Kmetty János

A fiatal Kmettyt ott találjuk a
harai progresszió első soraiban: 19-
ben tolorzó plakátot készít a tanács
kormányszámára.

Tasvádi Attila: Kmetty János a művész...
Népszava, 1976. július 16-5 oldal.

Kmetty János

Kmetty pályája a századad első évtizedeiben indult. Szociális érdeklődés, a kisemmizettek iránti rokonszenv jellemzi korai legjobb műveit.

Tasnádi Attila: Kmetty János a művész2...
Népszava, 1976. július 16. — 5 oldal

Kmetty János

Gerzson, Kmetty, Barcsay, Hincz nyo-
mán a képépítés elvét állította tö-
rekvései központjába.

Horváth Béla: Dekorativ képek.

Müvészet, 1976. szeptember - 22. oldal.

Kmetty János

Méltatás.

Horváth Béla: Dekorativ képek.
Művészet, 1976.szeptember - 22.oldal.

Kunetty János

Kunetty tanítványa volt 2 évig
a Főiskolán Gerzson Pál.

Horváth Béla: Dekorativ képek.
Művészet, 1976.szeptember - 22.oldal.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889–1975).

Gerzson Pál tanulmányait Kőrösfőn végezte, innen került a Képzőművészeti Főiskolára, ahol tanárai – Kmetty János, Domanovszky Endre, Glatz Gyula – hamar felismerték kiváló képességeit.

Bretz Jánosky Ilona: Gerzson Pál művészete.
Somogyi Néplap 1984. dec. 1.

KMETTY JÁNOS

emlitve ld. Miskolczy Erzsébet

Sáfráni Györgyi: A mühely és alkotója

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.29.sz.16-17.o.

KMETTY JÁNOS

emlitve ld.Mihályfi Ernő

.Szécsény,Kubinyi Ferenc Muzeum

Nagy Zoltánsl/.VIII/gyszám 34,sz,3.o.

ZŐDÉS
yéb jogviszony létesitéséhez

zettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

sorolás

Kmetty János (1889-1975)

„Gondolat almával"

Vászonra festmény 30,5 x 77,5 cm

J. l. j. Kmetty Védett.

Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Kmetty János (1889-1975)

„Csendélet" o. fa. 50x60 cm
J. l. j. Kmetty kikiáltási ár: 12000 ft.

„Ablak előtt" vegyestechnika 47,5 x 30 cm
J. l. j. Kmetty kikiáltási ár: 5000 ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Kmetty János

„Dombos táj" o. karton 31x47 cm

J. k. j.: Kmetty

Vételi ár: 10000 Ft

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

BAV 53. Képaukció Bp. 1980. december

J. l. 6. Kmetty Védett. Kikiáltási ár: 18000 ft.

„Szentendrei táj alakkal" olaj, farostlemez 70x30 cm
J. l. j.: Kmetty Kikiáltási ár: 18000 ft.

„Szobában" o. farostlemez 50x70 cm
J. l. j.: Kmetty (Szmik) Kikiáltási ár: 20000 ft.

Kmetty János

Kmetty János

„Szentendrei táj" pastell 41x48

s. l. j. : Kmetty

Utiáltási ár : 6000 ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

MDK

Knetty János, festő

Csendélet. Olf.

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6.Ka-t.13.1.

MDK

Kmetty János

Interieur, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

Kmetty János, festő . MDK

Csendélet. Olf.v. Jelz.l.j."Kmetty"

Nemz.Szal.Müv.Egy.-Székfv.Kpt. és Tört.Muz. uj szerzeményei. 1937/38. 1939. máj.-jun. Kat.

~~MD~~ K

Kmetty János, festö

Csendélet. Olf.

Mücs.-V.M.K épzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat.14.1.

Kmetty János (1889-1975)

„Házsor" o.v. 35,5 x 47,5 cm

J. l. j.: Kmetty

Kikiáltási ár: 20000 Ft.

BÁV 52. Képaukció katalógus Bp. 1980. szeptember

Kmetty János (1889-1975)

„Hajak" vízfestmény 17x24 cm
s.l.b. Kmetty Kiáltási ár: 4000 ft.

„Csendélet" o.v. 74x43 cm
s.l.j.: Kmetty Védett.
Kiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Kmetty János (1889-1975)

„Paden ülő nő" o.v. 39x49 cm

J.l.b.: Kmetty (Sérült)

Vállalási ár: 12000 Ft.

BÁV 49.Képaukció ,Budapest 1979.szeptember

Kmetty János (1889-1975)

„Szentendre alakokkal"

o. Zarton 30x83 cm S.l.j. Kmetty

Ziziáltási ár: 12000 ft

BÁV 48. Müvészeti Képaukció Bp. 1979. ~~xxx~~ május

Kmetty János

„Szobában" o. Zarton 23 x 31,5 cm
J. l. b.: Kmetty (Szerült)
Ziziáltási ár: 10000 ft

„Szentendre" pastell 22 x 16 cm
J. l. p.: Kmetty Ziziáltási ár: 5000 ft

BÁV 48. Művészeti Képaukció Bp. 1979. ~~xxx~~ május

Kmetty János

„Szabadban" pasztell 23x30 J.l.j.
Kmetty (Seriilt)

Miáltási ár: 1500 ft.

BÁV 48.Művészeti Képaukció Bp.1979.xxx május

Kmetty János, festőm. MDK

Ex-libris:Szenes L. /Férfi-akt egy kézzel könyvre-, másikkal pallosra támaszkodik/. Repr.
/1916./ 148.l.

Szántho Dénes: ...ir az ex-libris gyüjtésről...
Pérely. 147-148.l.

MDK

Kmetty János

A szép magyar könyv. Magyar Kulturszemle. 1942. 174.l.

Kmetty János

MDK

A ~~MA~~ MA kiállításainak résztvevője

DÁVID KATALIN: A XX. század magyar művészete.
I. Konstruktív törekvések.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 73-89.
80. o.

Kruetly János

Kruetly ancmásrajzot hiszi-
tett Kassák Lajosról.

Bodzi Ferenc: In memoriam Kassák.
Művészet, 1980. október – 45. lap.

Kmetty János festőművész

Az alanti ummel indított kiállítássorozatot a Magyar Nemzeti Galéria, elsőként a két világháború közötti sokszorosító grafika rézkarcanyagának bemutatásával. – A tizes-huszas évek „izmusai", elsősorban a konstruktivizmus és az expresszionizmus közvetlen hatását mutatja a művész „Keresztlevitel" c. műve. /említve/.

Sarkantyú Mihály: A magyar grafika (~~útja~~) múltja.

Népszava, 1979. jún. 1.

Kmetty János, festőművész

A tízes évek induló művésznemzedéke és a Szépművészeti Múzeum több munkatára között gyümölcsöző baráti kapcsolat alakult ki, mint erről Nemes Lampérth József levelezésében, Ferenczy Béni, Kmetty János és mások írásaiban olvashatunk.

Szabó Júlia: A direktórium elnöke:
Pogány Kálmán.
Kritika, Budapest, 1979. 3.

Kmetty János, festőművész. 1) Folytatás

a „múzeum és könyvtárbizottság" 1913. nov.-ben elhatározta, hogy a jövőben eszközlendő képvásárlásoknál Kecskemét város mint megrendelő konkrét programot határoz meg a művészeknek. a képek megrendelése jelentősnek mondható, mivel innen szánithatjuk a kecskeméti művésztelep legkarakteresebb műcsoportja, a városkép keletkezését. – Kmetty ilyen tárgyú megrendelésre és azon kívül készült művei a „legkecskeméti" alkotásai. a művész a kubizmus tanulságaival ánsítja a láthatót, szilárd szerkezeti rendbe rendezve.

Sümegi György: az 1910-es Kecskeméti Művésztelep ellentmondásai.

Forrás, 1980. febr. 70. old.

Kmetty János, festőművész

a miskolci Képtárban rendezett kiállításon szerepel a művész alkotása.

Tasnádi Attila: a XX. század magyar festészete a miskolci Képtárban.

Népszava, 1979. febr. 23.

Kmetty János (Miskolc, 1889 - Bp. 1975)

„Fehér fal" 1937 k. o.v. 50x60 cm

S. l. j. Kmetty. kikiáltási ár: 12000 ft.

„Utcarészlet" vízfestmény 32x22 cm S. l. j.: Kmetty

kikiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 59.Képaukció Bp.1982.december

Kmetty János (Miskolc, 1889 - Bp. 1975)

„Aszfalt mellett ülő férfi"

o.v. 55 x 80,5 cm j. l. j: Kmetty (Restaurált)

kikiáltási ár: 12000 ft.

—

BÁV 58.Képaukció Bp.1982.szeptember

Kmetty János. festőművész

Második alkalommal mutat be kisebb gyűjteményt a magyar festők aktábrázolásaiból a tatai Kuny Domokos Múzeum, a második, – a mostani – kiállításon szerepel a művész aktfestménye. /emlétve/ „Női akt" c. /repr./

Heitler László: Akt kiállítások Tatán. Napló /Veszprém/, 1978. okt. 14.

Kmetty János, festő

Szentendrén látható a Kmetty-gyűjtemény.

lv. gy.: Kiállítás egy új múzeumban.
Magyar Nemzet, 1998. febr. 26.

Kmetty János
(Miskolc 1888 – Bp. 1975)

„Gyümölcscsendélet" o.v. 70×50 cm
J.l.j.: Kmetty (Sérült) Kikiáltási ár: 15000 ft.

—

„Tanulmányfej" o.v. 39×28 cm J.l.j.: Kmetty (Sérült)
Kikiáltási ár: 10000 ft.

—

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889-1975).

Hosvai Varga István portréi jellegzetesek szüleiről, modelljeiről, kertben festő Kmetty Jánosról és önmagáról.

Lusonci Miklós: Szentendre képköltője.

Népújság (Heves), 1984. szept. 21.

Kmetty János, festőművész

Gráber Margit festőművész Párizsból 1928.-ban tért haza. 1931.-ben Kmetty János kívására ment festeni Szentendrére.

Déldunántúli Napló, 1978. nov. 6.

Kmetty János, festőművész

Uitz Béla munkásságának kiemelkedő, termékeny időszaka volt az 1915–20 közötti fél évtized. Hatottak rá aktivista kortársai, mindenekelőtt Nemes Lampérth és Kmetty, de legfőképpen személyes szuggesztivitásával Kassák.

Romváry Ferenc: Uitz Múzeum Pécsett.
Dunántúli Napló, 1978. nov. 6.

Kmetty János, Festőművész

Szatmári Béla 1958-ban került szorosabb kapcsolatba Salgótarján építészeti gondjaival. Kmettyhez járt a Képzőművészeti Főiskolára, esti tagozatra ami a nappalira készítette elő. Az előkészítő év alatt a Lakótervnél dolgozott, Fokas Teodorius görög építész keze alatt. Ő kapta meg a salgótarjáni művelődési ház tanulmánytervét.

Laczkó Pál: Beszélgetés Szatmári Béla építészgrafikussal.

Magyar Építőművészet, Budapest. 1979. 6. 1. old.

Kmetty János, festőművész

Chikán Bálint neves képzőművészek eredeti önarcképét, később táblaképeit gyűjti. A művészektől eleinte levélben kér önarcképet és autogramot. – A művésztől is van önarcképe. /említve/

Sebők János: Gratulálok az eszedhez...
Magyar Ifjúság, 1979. jan. 5.

Kmetty János. Festőművész

A napokban felavatott prágai Magyar Kulturális Intézet Kmetty János kiállításával nyitotta meg kapuit. Az 1975-ben, 86-éves korában elhúnyt mestert közismerten szoros kapcsolatok fűzték Csehszlovákiához. Kassán töltötte ifjúkorát, itt támadt fel benne a művészi elhivatottság.

Ország Világ, 1978. okt. 25.

Kmety

Nyolcak és az aktivisták cimmel tárltat nyilt a római Berberini palotában, ahol a müvész alkotása is szerepelt.

Magyar Hirlap 1980/6/26/8

Kmetty János

Kmetty János (1889–1975): festő, főiskolai tanár, Kossuth-díjas. Fő műfaja a csendélet és az önarckép. Festményeit a kubizmus geometrikus szemlélete határozta meg. Nyaranként Szentendrén dolgozott. Grafikai munkássága is jelentős; főként rézkarcokat készített.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. 1977. Corvina

Kmetty

A XXXVII Velencei Biennálén szerepelt Czóbel, Barcsay, Deim, Kmetty, Korniss és Vajda festményekkel.

Magyar Hirlap 1976-181-8
Mészáros T:Művészet és környezet

Kmetty János

Szentendrei részlet O. fa. 40x50

J. k. j.: Kmetty T. ár: 15000 Ft.

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.1976 szeptember

Kmetty János

„Önarckép" O. v. 51X41

S. l. j. Kmetty. Ik. ás: 15000 ft.

-FOTÓ-

BÁV 4o.Képaukció katalógus Bp.197 6 szeptember

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889-1975).

Kmetty János életművének jelentős részét szülővárosának ajándékozta.

Végvári Lajos: Miskolci Művészet.
Új Élet, 1984. 12. 2., 24. old.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész (1889-1945).

Kondor Béla 1951-56 között végezte tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, mestereinek Bánszky Jenőt, Kmetty Jánost, Koffán Károlyt tartotta.

P. Szabó Ernő: Kondor Béla emlékkiállítása.
Magyar Hírlap, 1984. dec. 27. 32-34 old.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművésze (1889–1975).

Erdős T. Pál festőművészt 13 éves korában vették fel a nagybányai festőiskolába. — Terlott Gaba Vilmos és Kmetty János irányította később.

Kereskényi Sándor: A művészet emberi üzenete. Utunk, 1984. 11. 30., 7-old.

Kmetty János, Kossuth-díjas Festőművész /1889-1975/.

Mészáros Dezső, Munkácsy-díjas szobrászművész Szegeden született, szülei igen szegények voltak, alkalmi munkákból tartották el népes családjukat. – Szegedi barátai ösztönözték, hogy jöjön fel Bpestre tanulni. Pesten a Népi Kollégiumok Orsz. szövetsége Derkovits Kollégiumába ment, hogy felvételi vizsgát tegyen – ami akkor nem sikerült. Véletlenül egy tanterembe került, ahol aktot rajzoltak. Ő is kapott rajzszereket és rajzolás közben észrevette, hogy többen állnak mögötte: Kállai Ernő, Pogány Ö. Gábor, Kmetty János, Koffán Károly és Beck András. Kmetty János ott tartotta és 1953-ban megkapta a diplomáját.

Lénárt György: Része legyen a természetnek.
Magyar Hírek, 1984. márc. 31. 20-21-old.

KMETTY JÁNOS

"...Bernáth Aurél neve mellé odakivánkozik Kmetty Jánosé, is, hiszen képeinek szerkezetes rendje sokban merit Kmetty puritán konstruktivizmusából..."

Németh Lajos: Gruber Béla 1936-1963.
In. Uj Irás1987. 4. sz. 101. p.

táskokat jellemző művészeti változá
tot is jelentenek.

Az 1780 és 1810 közötti szakasz
ra jutó köznemesi-polgári művészet
a kora. Ekkor szerveződnek illetve
intézmények /Szépészeti Bizottság
Ferenc könyvtár és múzeum alapitás
biakban irányitók illetve központo
válik természetessé, sőt tudatossá
művészet, amelyben - ha nem is egy
minden területe és a társadalom erő
Ezzel a társadalmi átalakulás új f
hetünk átfogó értelemben polgári t
lódik a városlakókból, közhivatalt
kedőből, iparosból egyaránt. Polgá
dejüleg a főnemesség is, amely mi
dalmi izlést és életmódot képvise

KMETTY János

90 3. 3,6

91. 1. 22,23,24,26
3. 61
4. 25, 33
7. 51
9. 38
10. 28

Új Művészet

KMETTY János

Edei 1991 87.p.

MTA MŰVÉSZETTÖRTÉN

KMETTY János

20, 97, 149, 158, 177, 181, 188

Oltpányi tune 1991.

Nápoly (Napoli) 348, 697
festészet 90, 299, 492, 786
könyvfestészet 96, 472, 485
szobrászat 342, 465
ötvösség 27
udvari művészet 31, 87, 90, 298, 299
Castelnuovo, kápolna 784
S. Lorenzo Maggiore 88
székesegyház, San Gennaro-ereklyetartó 235
Capodimonte, Pinacoteca Nazionale, Simone Martini: Toulouse-i Szt. Lajos 87, 224, 227, 376
Museo Nazionale, pace 645
Năsal→Noszoly
Naumburg, sírkövek 335
Necpál (Necpaly: CS), plébániatemplom 321
falképek 79, 479, 600, 601, 610; K: 1355–58
Niedec (Niedzica), plébániatemplom 309
Szt. Bertalan-oltár 202, 711, 715, 718; K: 1774, 1776–77→Budapest, MNG
Nehre→Nagyőr
Németi, vár 53
Németi (Szatmárnémeti, Satu Mare: R), 58, 73
dominikánus kolostor 317, 818
Németlipcse (Partizánská Ľupča: CS), plébániatemplom 328
főoltár→Pozsony, SNG
→Budapest, MNG
Németújvár (Güssing: A), Madonna-kép→Budapest, MNG
Neppendorf→Kistorony
neszmély 62
ref. templom, Demeter comes sírköve 335, 821

Kmetty János

Olgyai Viktor tanítványa volt a művész, a MNG megrendezett Magyar grafika I. című tárlaton alkotásaival szerepelt.

Uj tükör 1979/25/3

P/Szabó: Magyar Grafika I

Kmetty János,
festőművén

Kiállítás nyílt a Mini Galériában a Herman Ottó Múzeum gyűjteményéből:
„Nagy mesterek vázlatai" címen.
(okt. 22-ig)

Déli Hírlap
1982 nept. 11.

Kmetty János
Fónyi Géza
Domanovszky Endre

Veress Sándor Károly mesterei voltak
a Képzőművészeti Főiskolán

V.S.L. Kiállítása. Miskolc 1976 IV. 30 - V. 23.
Katalógus

Kmetty János
Fényi Géza
EE Sándor

tanítványuk volt
Veress Péter a Képzőművészeti Főiskolán.
V. P. Vallomása - Fényes Adolf Terem
1976. január 30 - február 22.
Katalógus.

Kmetty János

Domanovszky Endre

Hincz Gyula

1949-53 között fonitványuk volt

Gerzson Pál a Képzőművészeti Főiskolán

Gerson Pál kiállítása a 6p-i Műcsarnokban

1976 április 2-25

Katalógus

Kmetty János, ötvös

N.D.K.

a Zólyom-megyei Radvány-
ból 1768-körül telepedett
le Kőszegen. Fia, Károly,
szintén ötvös lett.

Somogyi Árpád: Régi kőszegi ötvösökről (253-264.old.)
Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1962. XI. évf. 4. sz.
256. old.

Kmetty János

festőművén

Gizivel 1942-ben Rp-en ismerkedett meg
Tóvári Tóth István festőművémel

A „Baráti hegyekből" Párizsig
1981 III. 11. UVH 15'10

Kimetty János,

festőművén

„Művénez az üzemben"

Kiállítás a Nemzeti Galériában

Tasnádi Attila

cikke

Népszava

1980 dec. 12

Kmetty János, festőművész

Győrött, a Múzeumi Képtárban megnyílt Dévényi Iván magángyűjteményének kiállítása, melyen a művész műve is szerepel!

(is): Magángyűjtemény a közönség előtt. Dalgozók Lapja, 1977. júl. 23.

Kmetty János festőművész

1934-ben megalakult a Magyarországi Szociáldemokrata Művészek Szervezete és még abban az évben és 1935-ben is egy-egy grafikai kiállítást rendeztek. Hogy a Szocialista Párt ezt lehetővé tette számukra abban az is szerepet játszott hogy olyan nagyhírű művészek – mint Kmetty, Diener, Dénes – síkra szálltak a szervezet megalakításáért.

Esti Magazin

1977. V. 13. 18.30 N.

Knuetty János, Sestőművész

A Nagy Oktáberi Szocialista Forradalom tiszteletére rendezett képzőművészeti kiállitáson szerepelnek a művész művei.

Molnár Zsolt: Magyar Művészek Tárlata a Műcsarnakban.
Pest Megyei Hírlap, 1977. nov. 13.

MDK

Kmetty János

Csendélet, vf.

Félakt, vf.

Könyves Kálmán 105. kiáll. M.posztimpresszionisták.

1927.körül.

MDK

Kmetty János, festőm.

Gyümölcsszedés. Repr. lo.1.

KUT. 1927.r.sz.

1021

1981.V.8.TV.2o.55/KJné/
TV.Híradó, 2.műsor

- Akirégebben járt Szentendrén aligha ismer rá a főtér egyik, azelőtt meglehetősen jellegtelen lakóházára, amelyben üzletek voltak.

Kmetty János Kossuth-díjas festőművész

Az átalakitás után ma délután nyitották meg az 1975-ben elhunyt Kossuth dijas festő művész Melkk János emléknuzeumát.
Kulturális életünk számos jeles képviselőjének művészeknek és politikusoknak a jelenlétében Rátkai Ferenc művelődési miniszter helyettes mondott beszédet. Mostmár abban az épületben tehát, amely mától Szentendre kilencedik művészeti nuzeuma, illetve képtára, nem is emlitve a szabadtéri falukat.

Az életmű gyüjtemények sorában pedig már a hatodik.
A házat, amit művész özvegye választotta még 1976-ban amikor a műtermi hagyatékot az államnak a ándékozta.
Akkor rögtön elkezdődött a tervezés, a munka mire azonban kész lett Knetti János özvegye sincs már közöttünk.
Pedig velünk együtt csodálhatná a terméket, vagy a pincében kialakitott valóságos szentélyeit a képzőművészetnek.

Felmerül természetesen, hogy miért éppen Szentendréro kerül mindez, hiszen Knetty János miskolci születésü.
Azért mert 1930-tól itt töltötte a nyarakat, 1945-től a régi művész telep tagja volt. Igy kanatozik most a mult.
És természetesen nemcsak a szentendreiek, hanem valamenynyiünk hasznára. Hiszen az itteni életmü gyüjtemények a mi korunk, egy egész ország szellemi arculatának lenyomatát adják. Ahogy Knetty János maga fogalmazta minden történelmi kort olyan szellemi értéknek ismerünk, amilyenek tudósaik és művészeik voltak.
Nemm a művész szüli a kor szellemét, de ő fogalmazza, formálja meg a müben, amelyből megismerhetjük.

1021

Kmetty János Kossuth-díjas festőművész

1981.IV.1. 18,30 FA

Esti Magazin

- Az Országgyülés kultürális bizottsága ma Szentendrén tartotta ülését. A bizottság munkájában részt vett Apró Antal az Ország gyülés elnöke és Cservenka Ferencné, a Pest megyei Párbbizottság első titkára, az Országgyülés alelnöke is. Tővebbet Szatmári Ilonától.

- A program néhány muzeum megtekintésével kezdődött. Igy többi között megnézték a május elején megnyiló Kmetty János Muzemot. Azután látták Kovács Margit hires kerámia gyüjteményét is és a Ferenczy család muzeumát is. Az országgyülési képviselők másik csoportja a skanzenbe látogatott. A kultúrális bizottság első izben tárgyalt a nyári kultúrális müvészeti programokról. Hogy milyen összetett, bonyolult, nehéz téma ez és hogy mindeddig mennyire összhang és egyeztetés nélküliek voltak a magyarországi nyári müvészeti rendezvények, ma ez itt Szentendrén, a kultúrális bizottság ülésén is sokszorosan kiderült. Láttam, hogy Tóth Dezső, müvelődési miniszterhelyettest is kissé meglepte a vita szenvedélyessége.

- Köszönöttel tartozhatunk az Országgyülés kultúrális bizottságának, hogy ezt a kérdést napirendre tüzte. Az élet, a fejlődés létrehozott egyolyan rendkivül szerteágazó bonyolult övezetet a nyári játékoknak, müsoroknak egy rendkivül széles hálózatát, amelyik önmagában örvendetes, de tulajdonképpen ezt igazán az állami irányitásnak, általában az irányitásnak igazán birtokba vennie szervezetileg, jogilag, pénzügyileg és tartalmilag nem sikerült.

- Nem sikerült, vagy eddig még nem vette kézbe a Müvelődési Minisztérium!

- Itt tulajdonképp arról van szó, hogy ez rendkivül sok szektoru. Természetesen, hogy folyt a koordinálása, folyt a ter-

vezése, de azt mondhatnám, hogy szektoronként elkülönitve. Tehát például az üdülő körzetek bizottságai főként a Balatoni Intéző Bizottság, illetőleg annak a kultúrális osztálya például tőle tellhetően a tanácsok segitségével és valamelyes pénzügyi támogatásából a BIB pénzével mondjuk azt kooridnálni és némileg tervezni tudja. De igy mondhatnám mondjuk a nyári amatőr játékok ról is van áttekintés vagy a nyári kiállitási müsorokról.

- Külön-külön.

- Igen, külön-külön és most mintegy rákényszeritette az ágazati lag felelős Művelődési Minisztériumot, hogy ezt a gazdag, szerte ágazó anyagot megpróbálja áttekinteni, amiből rögtön kiütközött az, hogy itt arányokat kelltulajdonképpen központilag tagolni, hogy itt egy sor általános egész nyári müsorkérdést érintő szervezeti, pénzügyi kérdések tulajdonképpen szabályozatlanok. Mekkora ennek az anyagi ellentétele, nagyarán mondva a bevétele. És hogy ezen tulmenően, mert hiszen kultúráról, művészetről van szó, a befektetésnek milyen át nem látható és milyen nehezen mérhető közművelődési haszna van, ezek itt mind feladatként jelentkeztek. Mégpedig olyan feladaként, amelyiknek a lényege az, hogy ezt az egész örvendetesen kibővült, felgazdagodott komplexumot kell átlátni, kooridnálni, tervezni.

- Tudjuk, hogy az ország elég nehéz gazdasági helyzetben van, tehát a támogatás, az anyagi támogatás feltétlenül kevesebb lesz. Viszont a társdalmi összefogás arányai, mértékei sem olyan nagyok, hogy ez a sokrétü, szines, nagy nyári művészeti program sokoldalaun érvényesülhessen. Mit lehet itt tenni?

- Szükség van az ésszerü takarékosságra, minden téren itt a gondos válogatás annyit is jelent, hogy adott esetben olyasmit, amiről bebizonyosodott, hogy kultúrálisan, művelődéspolitikailag nem különösebben hatékoyn, de mégis sok pénzbe kerül, annek jelenti, vagy jelentheti az elhagyását. De nem hiszem, hogy je lentheti azt, hogy a kialakult nagyközönséget vonzó idegenforgalmi jelentőséggel is biró bázisait a náyri müsoroknak szüntsük és nem hiszem azt se, hogy ne jutna pénz jó, tartalmas, művelődéspolitikailag értékes kezdeményezéseknek a támogatására.

KMETTY JÁNOS

Ars Hungarica 1977/2

Kmetty János

MŰVÉSZETELMÉLETI FELJEGYZÉSEK II.

Kmetty János 1920-as években irt jegyzetfüzetét az Ars Hungarica előző számában kezdtük közreadni. A jegyzetfüzet Kmetty önmaga számára irt ars poeticaja, a müalkotás mibenlétét és előállításának technikai és tartalmi feltételeit kutató, néha szabadabban csapongó, máskor rajzi közlésmódhoz, kötött formákhoz kapcsolódó gondolatsora. A füzeten jól látszik – annak ellenére, hogy a részek között csupán egy-egy tintával huzott vonal, vagy egy-egy rajz van –, hogy a feljegyzések között hónapok, sőt talán évek is eltelhettek. Amikor Kmetty folytatta jegyzeteit, láthatóan ujra elolvasta a leirt részeket. Igy jöttek létre visszatérő, továbbfüződő, ujabb szinekkel gazdagodó gondolatsorok.

A füzet második része, amelyet most közlünk, talán még több szálon halad, mint az első. Ábrázolási törvények sokszor igen sommás, egyszerüsitett megfogalmazása, társadalmi helyzetfelmérés, a természet és társadalom törvényei tudatosan keresett összefüggéseinek egzaktabb, vagy költőibb leirása, személyes feladatvállalás és az emberi gondolkodás és cselekvés számára bejárható területek körülhatárolása a világmindenségben: mindezt fellelhetjük a jegyzetfüzet sárgás lapjain. Nehéz feladat az irás gondolati forrásainak feltérképezése, hiszen festők számára irt kézikönyvektől filozófiai munkákig, aktuális müvészeti irásoktól többszáz éves traktátusokig igen sokféle könyv, irás hathatott Kmetty Jánosra.

A jegyzetfüzet itt közölt második részében Kmetty néha ismét Leonardo szavaival szól a müvészetről, máskor a müvészetfilozófia terminológiájával kisérletezik. Marx és Engels gondolatait igyekszik követni, máskor Mach és Avenarius, az aktivisták számára a tizes években egyáltalán nem idegen tanitásainak nyomdokain jár. Önmaga számára kialakitott "energiatanát" néha marxizmusként interpretálja, máskor Wilhelm Ostwald müvei alapján kisérli meg egységes szemléletté alakitani. Egy-egy passzus mintha a Biblia nyelvén szólna, mintha egy képirásra kényszerülő Jákob harcolna az angyallal a kifejezés tökéletességéért. Más részletek arról a keserü bizonyosságról vallanak, amelyhez minden érzékelhető anyaggal dolgozó, eszmélő alkotó eljuthat munkája közben; "Érzékeink élete határos, véges, mindent csak véges formában látnak, hallanak, érintenek." A feloldódás, a megoldás utját a végtelen ösztönös megérzése kinálja Kmetty számára. Ez olyan komponens, amelyet irásai ismeretében könnyebben felfedezhetünk zártnak, zárkózottnak jellemezhető alkotásaiban is.

Az ösztönök elismerése és az érzékelés határainak megpillantása nem jelenti Kmetty számára az objektiv valóság keresésének feladását. Az objektivitást több dologban is megérzi: az ábrázolandó tárgyban, az anyagban, az energia létében, végül az abszolut igazság kritériumának elismerésében. Szép hasonlattal az egyéni igazságot a lámpához, az abszolut igazságot a Nap világosságához hasonlitja.

Az elmefuttatásból kitünik, hogy Kmetty, noha távolról sem képzett, rendszeres filozófiai ismeretekkel biró gondolkodó, képes arra, hogy a filozófia kategoriáinak mélységeit felmérje, s noha kétségekkel küzdő, önkritikus müvész, tökéletesen felfogja a kor müvészei elé állitott feladatokat és igyekszik azokat egyszerü, de őszinte eszközökkel megoldani.

Szabó Julia

Objektiv és szubjektiv látás megkülönböztetése

Az objektiv látás magában csak akkor jogosult, ha a képzőművészetnek nemcsak egy kifejezési lehetőségére, vagy a természet valamely képzőművészeti tulajdonságára vonatkozik. Az objektiv látás sokfélesége tulajdonképpen csak annak részlete, mert maga teljességében csak akkor fogalom, ha a természetnek minden tulajdonaival való meglátását jelenti. Az objektiv látást a szinek megitélésénél és csupán a szinrelációk felállitásánál nem tartom teljesnek, csak egy fokozatának, a szinek objektivitásának. (1) Törekednünk kell arra, hogy objektiv látásunk teljes legyen. Ha szemlélődésünkben elfogulatlanul állunk a természet elé és látásunk közvetlen lesz, objektivitásunk is teljesebb lesz és fejlődőképesebb.

Nem nevezem objektiv látásnak azt, ha valaki a tárgyi fogalmakat értelmesen adja, mert ez csak része lehet az objektivitásnak.

Nem nevezem objektiv látásnak azt, ha valaki a szinképzeteket relációkban és értelmesen adja, mert ez csak része az objektivitásnak. Stb.

Objektiv az a látás, amikor az agy a látott természetet, tárgyi, alaki, szini, és téri fogalmaival értékeli és az összefüggést a látottak alapján igyekszik megalkotni, dinamikájával együtt.

Szubjektiv látás minden olyan látás, amely mások, vagy enmaga által elgondolt képzetek kifejezésére, alkalomnak tekinti a természetet. (2)

Szubjektiv látás eredménye mindig, ha valaki, valamely kifejezési módnak, modornak, vagy mások által meghatározott rendszernek a szolgálatában van és annak rabja. (3)

Az objektiv látást fiatal korban fejleszteni lehet, és ez magas fokra emelkedvén minden szubjektiv látást szolgálatába hajt, lévén ő az igazság és a másik az elképzelés. (4)

Az objektiv látás mindenkor ellenőrizni tudja a szubjektiv látásokat, a szubjektiv látás soha az objektiv látást.

A szubjektiv látásnak azt a faját, amelyik az alkotásnál szerepet játszik én nem nevezem szubjektiv látásnak mert az maga az intuició, az már látnoki tulajdon. (5)

(A kéziratban egy egyenlőszáru kereszt metszéspontjában jelzi a müvész a nézőpontot. A kereszt négy szárát igy jellemzi): 1–4. a távlati szükülés tárgyi vége. (Téri folytatása végtelen). (46. o. ábra) A távlati szükülés (a perspektiva) minden irányu. A látópont tehát mindig az a fix, ahonnan a perspektiva halad a vételenbe. A látópont és a testek egymáshoz való viszonya mindenkor keresendő. Bármily távolságban is kezdődik valamely test a térben, annak perspektivikus tulajdonsága már a nézőpontból indul ki. 1. Egy egyenes, nyilt pályán a két vasuti sin közé állva, nézőpontunktól kezdve előre és hátra egyformán perspektivikus a sinpár. 2. Ha valamely részén megszakadna, a sinpár hiánnyal és odébb ujra folytatódna, látnók, hogy a távolabb kezdő sinpár teljesen a látópontból kiinduló szükülő vonalba esik.
(Itt a két sinpár rajza következik, a közte elhelyezett nézőponttal.)
Amilyen szögben tágul a látás, ugyanoly szögben szükülnek a testek és annál több képzet fér el a látószögben mennél szabadabb. A látószöget megakasztják átláthatatlan testek. (A kéziratban a "szempont"-nak nevezett pontból hegyesszöget záró vonalak indulnak ki. E hegyesszögben ujabb két egyenlő nagyságu hegyesszöget zár be az enyészpont felétartó két perspektiva-vonal. Ezt egy fasor perspektivikusan ábrázolt rajza illusztrálja.)

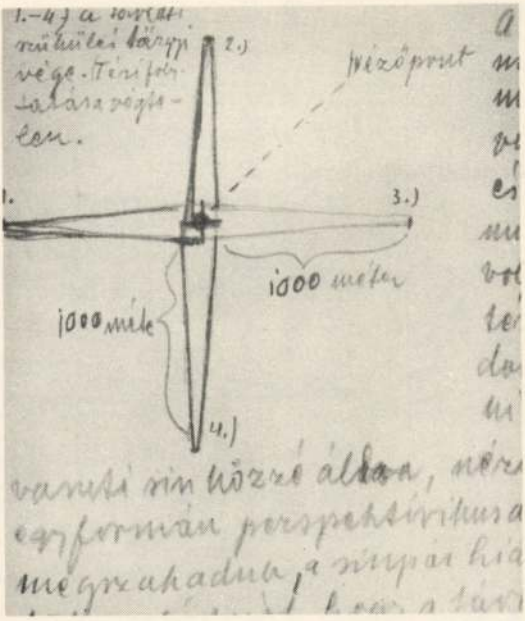

1. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 46. lapjáról. MTA-MKCs-C-I. 66. 28. /46. 1920-as évek

(46.o. ábra) 1. A test szükülésének szöge fele a 2. (2a.) szögnek, a látószög bővülésének. (az előző ábra oldalnézetben)

A gondolkozás perspektivája ugyanazon törvénynek van alárendelve. Ha a látószög bővül, a képzetek gyarapodnak, de a tárgyilagosság szükül. (7)

(47.o. ábrák) egyenes sikban nézve semmi rálátással. A rálátási szög szabályozza a perspektivát. A látó szemponthoz viszonyitva a test távolsági és magassági helyzete szerint alakul a szükülés és rövidülés. A rövidülés a rálátási szöggel forditott arányban áll.

(u.o. ábra) A legkisebb rálátási szögben legnagyobb a rövidülés.

A világ rendje a megösmerésünk szerint erőviszonyokból áll és az anyag mozgása az alaptulajdonsága. (Benső és külső erők.) A mai világi rendben a szociológia fejlődésében, amelynek rugója az élet és annak gazdasági feltételei, hatalmas erőviszonylatok állanak egymással szemben. Ennek az erőviszonylatnak benső élete a társ. forradalom, külső élete a gravitáció, amely érződik idegen pályákon, nyugtalanit minden körülötte mozgó alkotó elemet. (8) Az erők gravitációja megérzik ma ezek pályáján, a müvészeten, az irodalmon, a zenén, a pszichologián, a tudományok minden ágán. Tévedések elkerülése végett tisztáznom kell, hogy ezen elemeket nem matériájukban bolygatják, még csak pályájukat sem változtatják, egyszerüen csak gravitációs erő(vel) hat ezekre nyugtalanitólag. Ez a nyugtalanitás nagy konstellációt idéz elő és sokan ugy kép-

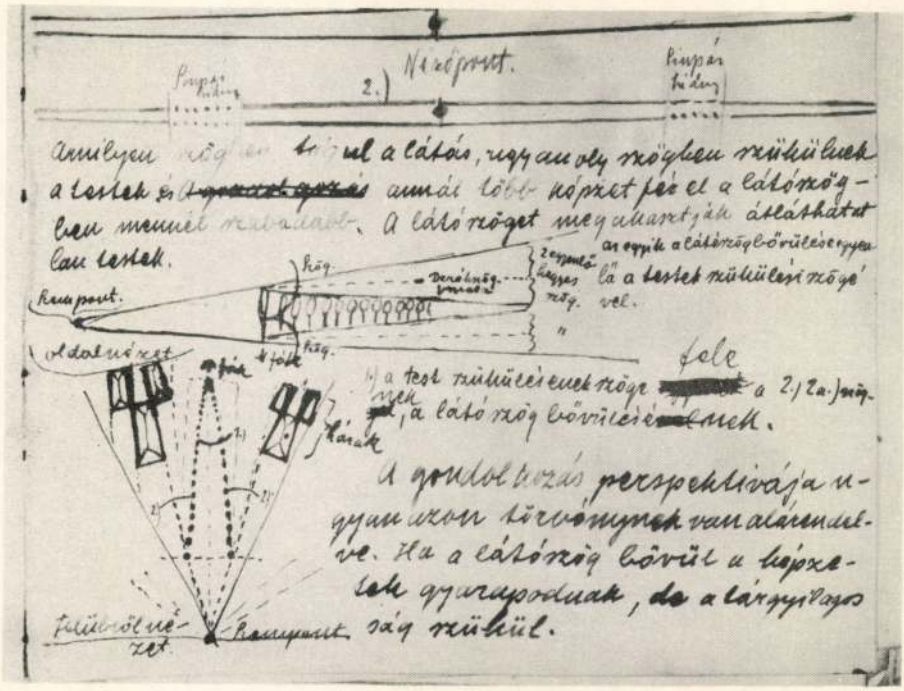

2. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 46. lapjáról

zelik, 1. hogy matériájában fordul egyet a művészet, 2. sokan ugy, hogy pályája változik, 3. mások pediglen hiszteriásan, vagy szentimentálisan ezt a külső erő megérzését ugy fantáziálják, hogy maga a művészet az, amelyik megbolygatta a világi rendet.

Marx és Engels tantételei alapján tudjuk és ismerjük a szociális élet rugóját, a gazdasági kérdést. Ezen fordult a szociális átalakulás mindig és ma is. Ez a szociológia benső élete. (9)

A gazdasági helyzet a magyarázója annak is, hogy miért jött a forradalom keletről, Oroszországból nyugatra és nem ellenkezőleg. Természettörvény ez, hogy ahol a legnagyobb a feszültség, ott a kisülés. (10)

3. Az a szentimentális felfogás, hogy az irodalom és a művészet tolta volna a szociológiai forradalomba az embereket, hamis. (11) Ráerőszakolása a társadalmi fejlődésre a művészetnek, és egy hamis kártya kijátszása a Marx és Engels tiszta kártyájára. Az a feltevés, hogy az orosz irodalom hatása alatt értek volna meg az emberek a forradalomra, csak annyiban helyes, amennyiben az irodalom benső forradalma és pályafutásának gravitációja megérezhető a szociológia pályafutásán. A forradalomra való rátermettséget azonban csak az élet és a gazdasági helyzet idézte elő és nagyobb szolgálatot tett az orosz cári rendőrség a forradalom ügyének, mint a művészet. Ugyanis az elnyomatás és annak gazdasági következménye az élethez tartozik, annak eleme, és mint ilyen, saját körében hat és robban, a társadalom helyzetét formálja. A világ rendje és rendszere itt központosul, és aki azt mondja, hogy a művészet, az

irodalom idéz elő társadalmi forradalmat, az egyuttal azt is mondhatja, hogy a Nap forog a Föld körül.

2. A világ rendje és annak müködése a szociológiában maga után von egy berendezkedést és igyekszik minden gazdasági létfeltételt és annak differenciáit gyorsan kiegyenliteni, mint egyetlen alapot, amelyen élhet. Egy szóval a rossz rugót, amely eltört, jóval helyettesiti. Ez a hatalmas átalakulás némely müvész szempontját megzavarván azon hitben, hogy a müvészetet utána kell vonszolni e rend után, e rendben ujra épiteni, (e néhány müvész) egész pályáját a müvészetnek megzavarva látja, uj pályát akar néki teremteni az uj szociális helyzetben, az uj gazdasági létben. Az igyekezet szép, de téves. Alaptételében nem ösmeri fel a helyzetet. Nem látja, hogy most a társadalom rugója tört el, és azt cserélik ki és nem a müvészet rugóját. Nem látja, hogy ez a társadalom benső élete és fejlődése, amelynek csak külső erőkben van viszonya a müvészettel. Itt ugyanaz áll fenn, amit a gravitációról tartok. Az uj gazdasági helyzet külső erőviszonya kedvező vagy kedvezőtlen hatással lehet a müvészet pályára ideig-óráig, de pályáját a müvészet kényszerülve van futni tovább a világ rendje szerint.

1. Akik társadalmi átalakulásban a müvészet matériáját látják megbolygatva, azok egyszerüen vakok és agyrémeik vannak. A müvészet enmagában él, akciót és reakciót fejt ki, és soha külső erő ezt a müködését, ezt a belső életet meg nem zavarja, amig e világi rend fennáll. (12) Azon együgyüek, akik a XIX. és XX. század müvészeti forradalmát és lendületét a társadalmi rend beteges tünetének nézik, rossz orvosok, akik rossz diagnózist állapitanak meg és rosszul kezelik és hiába kezelik, mert nem is beteg és igy meg sem hal. (13) Eleven teste és vére a müvészetnek a XIX. és XX. század, amely él, lüktet és mozog. Saját belső élete, függetlenül más belső életétől.

A világi rend egyenes arányban van a naprendszerrel. Központ az élet gazdasági helyzete, bolygói a tudomány, a képzőmüvészet, az irodalom, a zene stb. (14) Ezek ugyanoly rendszerben futják pályájukat a központ körül, mint Naprendszerünk bolygói. Ha kihül a Nap, ha kihül az élet és annak harca, felbomlik a rend, oda világunk rendje.

E világi rend és annak bolygóinak pályafutásai és gravitációi, erőviszonyai, vonzó és taszitó erői, mind mind a Naprendszerünk rendje és módja szerint él. Ezzel, azt akarom mondani, hogy mindennek megvan a maga pályája, de minden a többihez viszonylik örökké. Ennek a kifejtését okszerüen és szükségszerüségében kell megoldani!

Minden bolygó magával hordja a maga sajátos és folyamatos életét. (L. fest. zene, irodalom. 3 bolygó.)

Minden bolygó pályája a központ körül fut, mint a Nap körül. (gazdasági fejl. szociológia)

Minden bolygó vonzó- és taszitóerőben él a központtal és a többi bolygóval egyaránt. L. Gazd. helyz., zene az irodalomban, lira vagy zene a képzőmüvészetben.

E rendszer kifejtése után: A képzőmüvészet saját élete és pályája, viszonya a világi rendhez. Saját életének akciója és reakciója, ezeknek hatása a többi müvészetre. Az idegen müvészet akciója és reakciója és ennek hatása a képzőmüvészetre. A közp. a szociológia, a gazdasági élet akciója és reakciója és annak hatása a müvészetekre. (Nyár, Tél)

(A kézirat következő lapján ujabb perspektiva tanulmányok láthatók.) (53.o. ábra) Jelen példa csak szélességének szükülését ábrázolja, de hosszuságában ugyan-

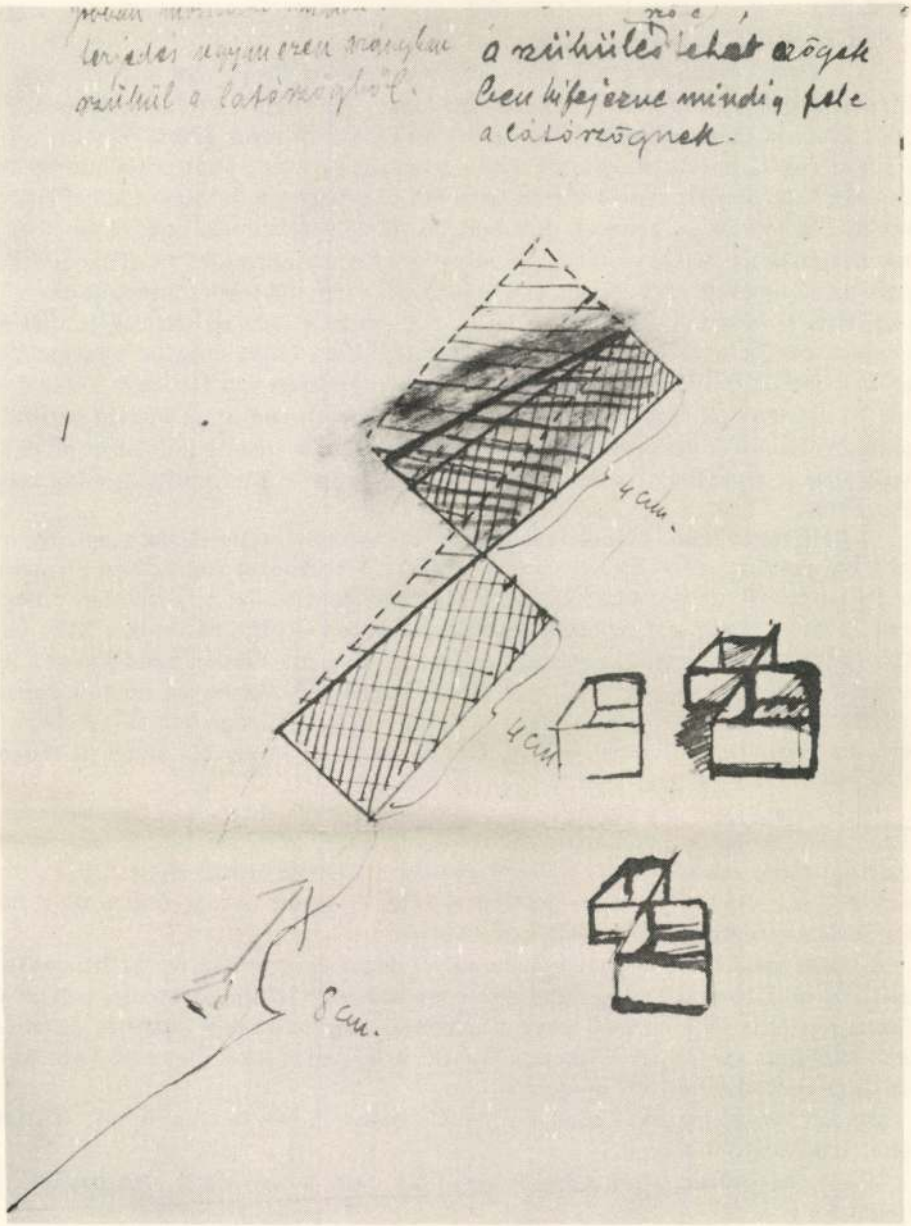

3. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 53. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/53

olyan rend szerint él a perspektiva, jobban mondva minden kiterjedés ugyanezen arányban szükül a látószögből. (53.o. ábra) a valóságos test a természetben. (Itt két téglalap jelzi a természeti valóságot.) a szükülés ábrázolása a látszat szerint. (Itt két trapezoid jelzi a látszatot.) A szükülés szöge tehát szögekben kifejezve mindig fele a látószögnek. (Fenti két vázlat ismétlése részletezve.)

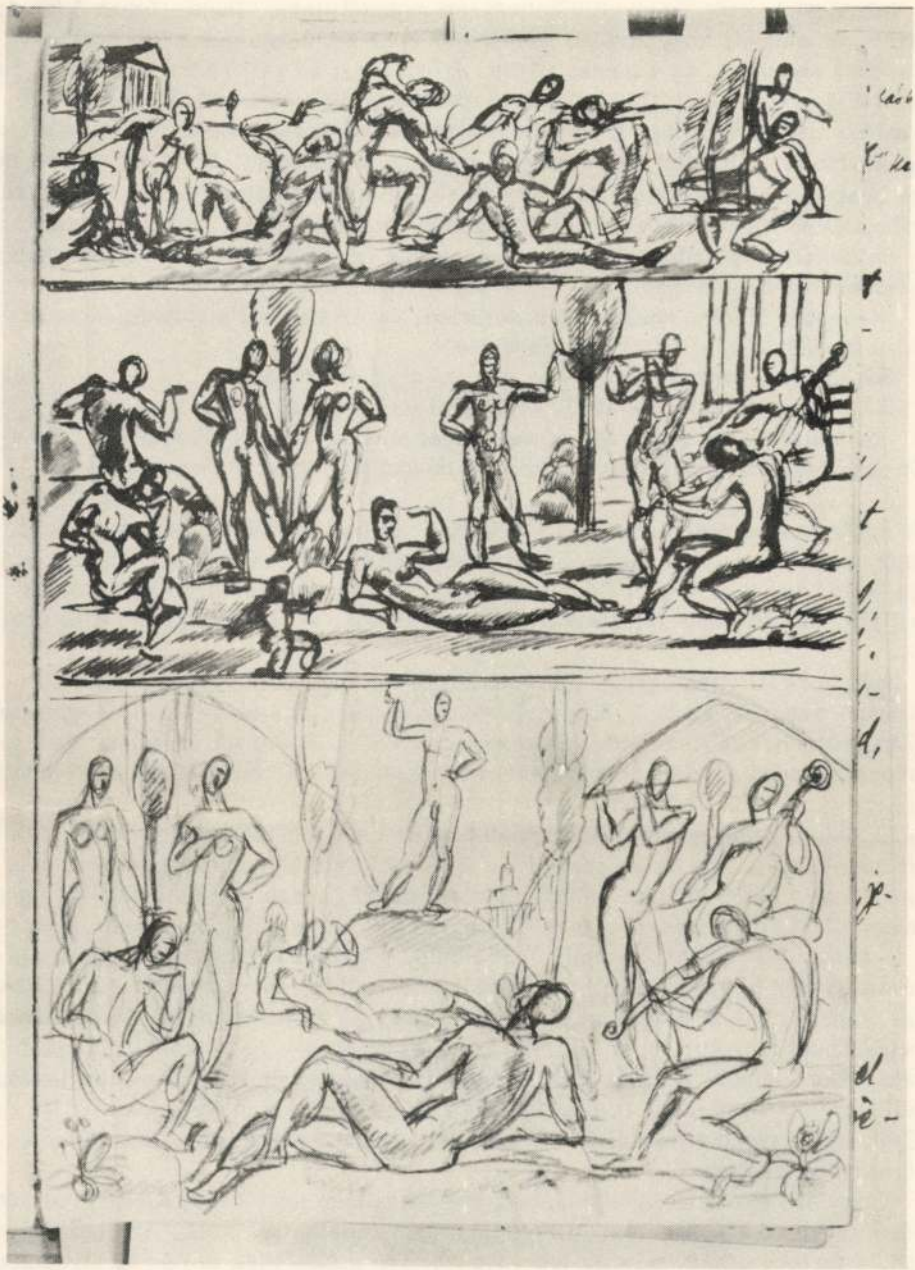

4. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 56. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/56

Ovakodjunk attól, hogy képzőművészeti szándékainkat kibeszélésben éljük át. Értem ezt akként, hogy minden koncepció, csak a munkán keresztül érvényesüljön, és a koncepció és a munka közötti erőviszonyt ne zavarjuk a kibeszélés és szóvitázás alkalmával. (15) A beszéd természete és a beszéd folyamán az agy munkája mindenkor más, és teljesen ellentétes olykor a munka folyamata alatti agymunkával. A beszéd koncessziókat tehet, a munka nem. De ha egy koncepció sok beszéd tárgyát képezi, mielőtt a munkában kiforrt volna, veszit sajátos zománcából és veszit egyenes vonatkozásából, az intuició és a munkával szemben.

Szóbeszéd a kész munkák felett egészséges és tanulságos, és marad a saját természeténél a kritikánál.

Szóbeszéd alkotás közben egészségtelen, és megfertőzi a munkát és az agynak a munkával való teljes összmüködését.

Sok munka, sok gondolkozás az alkotás szempontjából.

Sok vita a kész alkotásokról, kritikával és hittel egyaránt.

Sok festőt láttam már, aki szóbeszéddel messze járt az alkotásaiban, de a tényleges munkái semmisek voltak. Agymunkája tehát helytelen uton halad.

Az analizis sem dekompozició! A dekompozició a képzőművészetben erőszak, vagy nyegleség. A kompozició centrifugális és centripetális ereje mindenkor jelen kell, hogy legyen. (16) Csak centripetális erő nem létezik, valamint csak centrifugális erő sem létezik. (Itt négy sokalakos, aktos kompozició következik)

A bel- és külvilág együttélésének kell lennie a képzőművésznél. A belső világunk sohasem szabad, hogy erőszakot kövessen el a külvilággal. Legbensőbb szándékainknak is tisztelettel és szeretettel kell a külvilágot szemlélni és a természet minden apró és nem frappirozó jelenségeit fel kell magunkba szivnunk, át kell itatni vélük szándékainkat és rugalmassá, meleggé, érettebbé tesszük vélük belső, talán merész és darabos nagyravágyó gondolatainkat. Valamint minden nagy vonalakban és erőszakosan reánk ható külvilági jelenséggel szemben álljunk meg és belső világunk részletes munkájával, annak sokoldalusságával igyekezzünk áttörni, megösmerni a fenségesen, de titkosan mutatkozó természetet. (17)

Kompozicíók elgondolásánál, ahol a belső képzetek erőszakosan törnek elő és részleteikben olykor belülről meg nem határozhatók, könnyen darabossá válhatnak, merev, zamat nélküli szándékokká, amelyek életképtelenek. Ez erőszakos szándékokat meg kell fogni, a külvilág elé vinni és tele kell itatni minden tulajdonságával az életnek, üdének, részleteiben játékosnak, nagyságában energikusnak kell formálni őket, hogy lelket lehelhessünk bele. Vajon mi lett volna az Ur Ádámjából, akit agyagból formált, ha nem adta volna hozzá mindazt, amit külső és belső szépségnek tudunk.

Vajon mi lesz azon müalkotásból, amelyhez nem adatik meg az Ur által adott belső és külső szépség. (18) Bizony meg sem születhetnek azok. A külső világban, a természetben, mindaz jelen van, amire szükségünk van és ha monumentálisan jelentkezik is, el ne feledjük benső gondolataink elé vinni, hogy felösmerjük részleteiben is és minden oldaláról.

Azt mondhatná valaki, hogy a müvész annyit tud megcsinálni, amennyit lát. Ez az emberek kényelmes definicióihoz hasonlit és hamis, felületes meghatározás. Nem azt alkotja a müvész, amit lát, hanem amit a külső és belső világából megösmer és tudatosan, vagy nem tudatosan felfog. A megösmerés adja a tudatot és mennél messzebb a tudatos felfogás, annál messzebb és dusabb lehet a nem tudatos. Tudatos felfogás alatt csak a helyes és nem a helytelen felfogást értem.

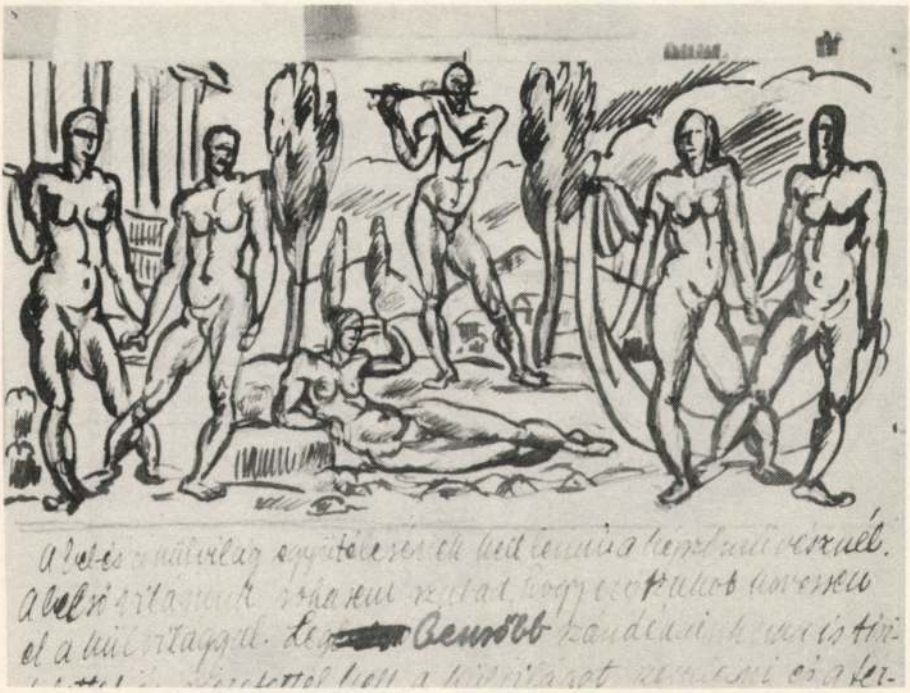

5. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 57. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/57

Ha nincs tiszta képzet, azaz a vizuális látás nem teljes, ugy nem is adhatunk tiszta képet. Nincs jelen az a tiszta akarat, amely nélkül csak kényszeredett lesz a munka és silány az eredmény. Az akarat tisztaságára kell törekednünk, hogy tiszta képet alkossunk magunknak akár a látottakról, akár viziókról. Akként értem, hogy ha valamely látott tárgyat nem tisztán a látottért szemléljük, hanem más személyek avagy tárgyak reflekszióí is jelen vannak, akaratunk a látott tárggyal szemben zavarva van a mások akaratával. Időbeli meghatározás persze nem határolható. Ha én tiz évvel ezelőtt láttam egy Cézanne képet és valamely tárgy akként avagy azért tetszik nekem, amint azon a képen láttam, akaratom nem tiszta. (19) Bár öntudatlanul is, mások akarata szerint látok. Innen van az, hogy oly kevés az olyan müvész, aki üdvözül. Természet adta erejének kell lennie, hogy önmaga lásson meg mindent, másoktól függetlenül, mintegy intuitive.

(Itt egy rajzos oldal következik egy csendélettel és két önarcképpel.)

Ostoba és meddő dolog marad a festőnél minden szóbeszéd, amig meg nem festi mondanivalóját. Festői meglátásait és megállapitásait ecsettel fejezze ki. Legyen állandó munkában. Legyen szerelme a természet iránt oly rajongó, hogy

6. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 60. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/60

semmi se zavarhassa szent tüzét és áhitatát. Minden társadalmi és emberi szeméttel ne engedje szemét behinteni és zárkózzon enmagába, ha szent akar lenni, ha szentnek, ha müvésznek küldetett. Profán fecsegésektől meneküljön, emberi felületességtől irtózzon és vesse meg a tekintélyt. Egy társasága legyen; enmaga, egy tekintélye legyen: enmaga. Lássa az embereket bármiként, de enmagát tiszta szemmel nézze és meakulpázzon napokig, ha egyszer megtagadta magát. Tiszta életét és szándékát ne vesse falánkoknak ételül és ha nincs tápláléka, ne kérjen másoktól. Oltalmazza szüzi gondolatait szemérmetlenektől és zárt vaskapuja legyen a lelkén, hogy be ne tolakodjanak a farizeusok. Imádkozzon naponta a fünek, fának, földnek, égnek, hogy véle legyenek. Földi kincsekért ne adja soha lelki kincseit, mert megcsalattatik. Áldatlan emberi vesződés, napi gond, tülekedés és hiuság ne zavarja meg lelkét. Oltalmazva legyen a közönytől és a közönyösségtől. Oltalmazva legyen a tehetetlenségtől, a lelketlen munkától. Szeressen inkább, mint tiszteljen, mert a szeretet közelebb hoz, a tisztelet eltávolit. Őszinteségét meg ne tagadja. Álszent ne legyen, inkább két halállal haljon. (20)

Amint a Világ minden irányu kiterjedése igaz, ugy igaz a testek minden irányu kiterjedése is. Minden test kiterjedése minden irányu.

Amiként a Világ végtelen kiterjedésü, ugy minden test kiterjedése is végtelen.

Amiként emberi szemünk csak egy irányt tud egyidőben követni, ugy az emberi agyunk is csak egy véges világot tud megérteni.

A világ igazi képét sohasem látjuk és sohasem értjük meg. (21)

A tapasztalati élet nem ád nékünk többet az egytételes megösmerésnél.

A tapasztalati életen kivül van azonban egy ösztönös élet, amely a tulajdonképpeni élet és amelynek lényege egyenes arányban áll a világgal: végtelen. Az öt érzékünk szerkezete és képessége meglehetős kicsiny és mintha nem is volna más, mint egyszerü szerszám.

A kalapáccsal követ lehet törni, de vizet nem.
Szemünk át lát a levegőn, de a kövön nem.

Furóval lyukat furhatok fába, kőbe, vasba, de a levegőbe nem.
Fülünkkel hallunk minden irányból, de nem mindent.

*

Sok részleges ösmereteink közt összefüggést teremteni szokott az agy, amelynek müködése nem haladja meg az öt érzék müködési területét. (22)

*

Mind e szerkezeti jelenségek felett kell hogy ott legyen a hatodik érzék az energia végtelen és mindenirányu képessége, amelyet éppoly kevésbé értek lényegében, mint a világot és annak végtelenségét. (23)

Tapasztalati megösmerés, hogy a testek vonzó és taszitó erővel rendelkeznek. Nagy test vonzza a kis testet. A legnagyobb test a Föld vonzza az összes testeket egy légkörön tul lévő pontig ahonnan a taszitó erő müködik. A bolygók vonzzák és taszitják egymást.

Lényeg az, hogy az ösmert testeken át és mindenen keresztül van egy láthatatlan energia (amelyet jelenségeiben ösmerünk csak), amely a világ lelke és amelyet érzékeink felfogni nem tudnak. (24)

Érzékeink élete határos, véges és mindent csak véges formában látnak, hallanak, érintenek.

Ösztönünk végtelen és az életünk lényege az ösztön, az az energia, amely bele tartozik a végtelenbe és amelynek megértése nem lehetséges a végesre alkotott szerszámainkkal.

Mégsem ösmerhetjük a végtelen világot, mert összes érzéki képzeteink végesek. Megérezhetjük azonban a végtelenséget egy hatodik érzékkel, de képzetet nem alkothatunk arról.

Megérezhetjük a végtelent a legkisebb érzéki területen belül a mystikumon át, amit a hatodik érzéknek nevezek. A hatodik érzékünk a végtelenbe képes kapcsolódni és olykor öntudatunkra vetit egy-egy sugarat, amely azonban agyunkban rögtön véges képzetté válik, mert természeténél fogva másra nem képes.

Minden végtelen tehát az örök energiában és mindent végesnek ösmerek az én világomban.

Végesnek látom a világot és mégis végtelennek érzem azt minden porszemében. Mi ez?

A végesre beállitott érzékeink végesre fogják tudatunk, de ösztönünk szabad.

A véges tárgyakat ha összerakom tudatomban, soha sem tudok a végtelen érzékeléséhez eljutni, mert mindig csak véges tárgyat képzelek végeshez.

A végtelen ösztönös megérzése azonban jelen van egy testben is épp ugy, mint mindenekben.

Tudatában vagyok, tegyük fel, három dimenziónak. Erre a tudatra lassankint jöttem ugy mint 1, 2, 3. Tudatában lehetek több dimenziónak is, de ez csak egy intellektuális tudat és gyakorlatban három dimenziót egyszerre érzékelni nem tud a szem tudatosan. Egy és ugyanazon időben két tudat nem élhet az agyban. Egy és ugyanabban az időben nem gondolhatok az 1. és 3. dimenziókra. (25)
A Recehártya rávetiti a külső képet minden megnyilatkozásával, azonban megállapitani az agy és igy meglátni a szem egy időben csak egy tételt tud.

Tegyél az asztalra három tárgyat.
(64.o. ábra)

Nézőpontod legyen A.

Próbáld a három tárgyat egyszerre tudatosan látni. A három tárgy bele esik néző szögedbe és mégsem vagy képes őket csak három végtelen kis egymásutáni időben felfogni agyadban és meglátni.

Ha próbát teszel és egyszerre nézed és gondolsz rá – az káprázattá válik és minden tudat a halálba zuhan. Messze lévő hegy sorozatot nézhetsz egyszerre, de csak mint egy tételt, egy tárgyat (ábra) és tudatodban csak mint egy lehet.

Akár mint szám: 3., akár mint fogalom: hegység.

Egy és ugyabban a pillanatban az elmult és a jelen eseményre gondolni nem lehet. Törvény: (fizikai) Egy és ugyanazon időben és ugyanazon helyen két test egyszerre nem lehet. Törvény: (phsyhologiai) Egy és ugyanazon időben az agyban két fogalom nem müködhet.

Minden testet végesnek látok térben és időben az érzékeimmel, de minden testet végtelennek érzek ösztönösen térben és időben. Bár a végesnek ösmert testek formáiban végesek is, azonban kiterjedésében minden irányu energiájában a világhoz, a környezetéhez tartozva végtelen.

Valamely testet függetleniteni a mindenségtől nem lehet. Az összefüggés végtelen. (26)

A bolygórendszer müködésének energia törvénye él minden testben és minden végesnek látott kis világban befelé és kifelé egyaránt.

A képzőművész, ki emberi szemmel véges testeket lát és annak formáit igyekszik az alkotásban utánozni, vagy ujra hasonló, de nem ösmeretlen formává alkotni, egyszerü munkát végez. Változtatja a formákat, végest végesre anélkül, hogy a lényeget, az összefüggést, a végtelent ösztönözné.

Mi tehát az igazi alkotó müvészet?

Az ösztön, amely a végtelent érzi! (27)

A tudatos világot a véges látást az ösztönével kell egy végtelen, bár nem tudatos, de misztikus világgá alkotnia a zenében, a képben, a szoborban.

Az a képzőművész, aki az előtte lévő testeket, vagy a képzetében lévőket szép sorjában lefesti, nem tesz egyebet mint reprodukál.

A müvésznek meg kell sejtenie az ösztönével a végesnek látottban a végtelent.

A müvésznek fejlett ösztönének kell lennie.

A müvésznek birnia kell az érzékek legnagyobb tulajdonságait és birnia kell az ösztönt mérhetetlen tulajdonaival.

A müvésznek a végtelen energiában kell élnie.

Az érzékekkel sorjában érzékelt és tudott dolgokat össze kell fognia egy energia-tétellé, amely önmagában is végtelen és az életté, a világgá alkotott.

Tudnia kell minden tudhatót, de ha nincs tulajdonában az ösztönnek az energiának, tudata csak tudat marad a muzsikában, a képen, a szobron és nem lesz életté.

Adva van egy tányér és azon egy alma. (ábra) Ha a tányért és az almát festi tudnia kell, hogy az alma nem létezik a tányér nélkül a tányér az asztal nélkül, az asztal a föld nélkül, a föld a levegő nélkül és a világi rend örök feszültsége nélkül. (28)

Tudni kell az alma formáját, a tányér formáját, a körülte levő levegő formáját. Tudni kell a kiterjedés irányait, a nehézkedést, a minden irányu feszültséget. Tudnia kell az arányosságot, a testek és a tér között. Tudnia kell a világitási törvényeket, a fényszögek verődését. Tudnia kell a szinek viszonyát és világító erejüket. Tudnia kell sok képzőművészi lehetőséget. A tudatban azonban, mint mondtam egyszerre csak egy tétel lehet és ha egyszerre akarja tudattá tenni az almát és a tányért, káprázat lesz.

Ha a tudatban egyszerre csak egy dolog lehet, nincs hát más hátra, mint szépen sorjában vagy szabálytalan ugrásokkal egyenként csinálni minden tudatot, amig minddel el nem készülök és kész a kép.

Igen, kész egy tudatos kép, amely éppoly tökéletlen és szaggatott, mint a tudatunk.

Mi kell hát?

A mystikum! Az ösztön, az az energia, amely a száz véges tudatot egy végtelen energiává teszi és megalkotja a müvet saját képére, mint Ádámot az Ur. (29)

Az Ur az energia amely a müvészt müvésszé teszi!

Ha ez a lényeg, kell-e a tudatok sokasága?

Kell, mert a tudatosan ösmertben van a végtelen.

Kell, mert a természet számunkra csak az érzékelt formákban és tudatokban él.

Sok tudat kell, mert az érzékelt tudatok sokasága gazdagabbá teszi a külső megnyilatkozását az alkotásnak.

Van egy alkotási tehetség, amely nem tud megnyilatkozni, és tudatai számos vagy számtalanok legyenek, kifejezésre nem tudja juttatni.

Képzőművészeti szempontól nincs kifejező képessége.

A képzőművész azonban érzékelhető alkotást hoz létre, amely épp ugy nyilatkozik formákban és tulajdonságokban, mint bármely más test.

Ha ebben a megnyilatkozásában magából sugározza az alkotó energiáját, kényszerit a misztikum érzetére, a végtelen leheletének érzésére.

Ha a kép nem hordja magában az alkotó energiáját, természetesen nem lesz más mint egy kődarab, egy test, ami ugyan a világi rendbe tartozik, de kinyilatkozó ereje nincs.

(Az anyag energiája. Lekötött energia. A müvész energiája)

Honnan van az, hogy egyik kép vagy mü magában hordja azt a tulajdonságot, amit müvészetnek nevezünk, mig a másik nem? Mindkettő ugyanazon anyagokat tartalmazza és külsőleg ugyanolyan. Ha az egyik carrarai márványba faragott szobor szuggesztiv erejü évezredeken át, még csonkitva is és a másik csak szobor, mütárgy sablon, akkor az anyagokon tul van a lényeg. Az anyag magával hordja természetesen a saját tulajdonait és a saját energiáit.

Azonban (ha) az anyag marad anyag a müalkotásban jó fizikailag értett végességében, honnan van mégis más energia tartalma az egyik kőszobornak mint a másiknak?

Az energiák titka nagy mert az energia végtelen, és általunk csak egyes lemért részei jelenségei ösmeretesek, és mint mindent csak jelenségeiben ösmerjük és zárt körben.

Az energia tartalom változhat egy testben, vagy egy test területén, vagy körül ölelő villamosságában, azt nem tudom mily formában, de hogy változhat, azt tudom, jelenségeiből.

Mint ahogy valamely test telitve van villamossággal, mint ahogy a földünk müködése energia tartalom.

Ugy van telitve egy müalkotás energiával és a közönséges anyag, ami közönséges szoborban csak anyag marad, a müalkotásban egy örökkön sugárzó mystikus vonzó és taszitó erővel telitett élő. (30)

Amig csak legkisebb részében is alakja megmarad, jelen van a lényege, az erő. Egy összetört szobor részeiben is jelen van. Egy képből kivágott fejen is jelen van. Egy átmázolt müalkotásban is jelen van, mert ha eltüntetjük a függönyt, a felső mázt mint egy csoda jelenik meg a kép, az élet.

(Az energia lekötés módja? Határolt tudomány.)

Bizonyos, hogy a müalkotás energiahalmozódás, amelynek jelenléte hat a müalkotást szemlélőre.

Az energia lekötése a müalkotásban a munka közben jön létre a gyakorlati eszközök használata közben. (31)

A gyakorlati eszközök használata, valamint az ösmeretek, a tudás, a kifejező eszközök (vonal, forma, szin, fény-árnyék, dinamika, dimenziók stb.) erejének ösmerete, mégsem elég a müalkotás létrehozásához.

Két személy, akik egyformán tudják mindezeket, egyforma anyagból dolgoznak és mégis lehet az egyik (müve) müalkotás, a másiké nem.

Az energia lekötés módja tehát nem függ a határolt, a véges tudományoktól és ösmeretektől, avagy a gyakorlattól.

Az energia lekötése a müben, az ösmeretlen és meghatározhatatlan, de mystikus sejtésben élő energiától függ, amely a müvészben adva van. (32)

Mindenki és minden csak saját képére hasonlót tud alkotni, teremteni.

A szilvafa sohasem fog almát termelni, a szilvamagból soha sem lesz almafa. A kutya sohasem fog halat fiadzani.

A kristályosodó anyag mindig a saját kristály formáját veszi fel. Véges tudásokkal csak végest csinálhatunk.

A végtelen energiával a végtelent jelenithetjük.

Mondhatnák: a müalkotás is elpusztul egyszer. Azonban csak a teste formája.

Az ember teste is mulandó forma.

Az ember birhat tehát olyan tulajdonságokkal, amelyek őt alkotóvá, müvésszé teszik, ezt nevezem energiának.

Minden emberben van energia, de nem ugyanannyi.

Ezt az emberek közti különbség igazolja. Az energia tartalom a müvészetben eleven és alkotásra készteti, fesziti a képességeit, mintegy lekötődni igyekszik másfelé, mindenfelé. Mennyisége meg nem állapitható. Az öregkorú müvész sokszor hatalmasabbat alkot, mint a fiatalkoru. Azonban majdnem minden müvész életében van egy korszak, amelyben az alkotóereje delelőjén van. A müvész energiával teliti a müalkotást és állandó feszültségben marad vele. Nem csak a munka alatt és idejére. Haláláig. (33)

Halála után?

Sejtelmem sincs, azaz, hogy csak sejtelmem van, az örök életről. A müalkotás külső formája rendszerint megmutatja az alkotóját, ráösmerni kezemunkájára. De ez csak külső tulajdonság és csalóka. Hamisitani is lehet. A müalkotás belső energiáját hamisitani nem lehet. A világot meghamisitani lehetetlen, csak utánozni lehetne talán, ha véges tudatunk és formáink oly méretüek lennének.

A müalkotás az elő világ, amelyet meghamisitani nem lehet. A müalkotás külső formája nem lényeges és időszerü jelenség.

Jel, amiről rá lehet ösmerni a kézre, a korra. Ezt a jelet a rossz szobor és kép is magán hordja.

A müalkotásban a 2x2=nem 4, hanem a müalkotásban a 2x2=∞ végtelennel. Ugyanis a matematikával jelezni lehet a végtelent, de adni nem, mert véges számok maradnak. A müalkotás a formákkal a végtelent adja. 2x2 határolt forma a müalkotásban végtelen, tehát 2x2=∞

Nem igaz! (A müvész később több vonallal áthuzta az előző bekezdés szövegét.)

A matematika tökéletes és 2x2 marad 4. (34)

A 4 + x nem fejezi tehát a végtelent. Az okoskodásból kimaradt valami. Az okoskodásban hiba van, mert kezdőpontot enged, mert határt ad a végtelennek.

Azonban a müalkotás mégis végtelen energiát sugároz. A 4-el jelölt kép vagy szobor formatartalma megvan. Az x-el jelölt energiát magába hordja leköti. Lesz 4 + x. Azonban az energia, amely a müvész tartalma, létezett a 4. létrejötte előtt is, igy a matematikai meghatározáshoz figyelembe kell vennem azt az energiát is, amely a képen kivül volt és van, ezt -x-el jelölöm.

A végtelent meghatároznom nem lehet.

Az energia feszültség azonban jelen van, ami a 4-et az ösmeretlenbe viszi s igy a végtelent sejteti.

Az ösmeretlen a végtelen.

A müvész képes az ösmeretlent, az x-et az ösmertben a 4-ben tömöriteni, jeleniteni.

A végtelent a matematika sem határozhatja meg, csak jelezheti előre, hátra s néki is van egy forduló pontja a -1 és +1 közt a 0.

A képzőmüvészeti 4 maga átalakul és az energiák feszültségében maga is energia leszen és ugyancsak... (A müvész ezt a félbemaradt mondatot később áthuzogatta).

A testek dinamikáját nem a dinamikai vonalak adják meg, mert hiszen a vonalak csak meghatározott irányu mozgást jelölnek és a testek mozgása mindenirányu.

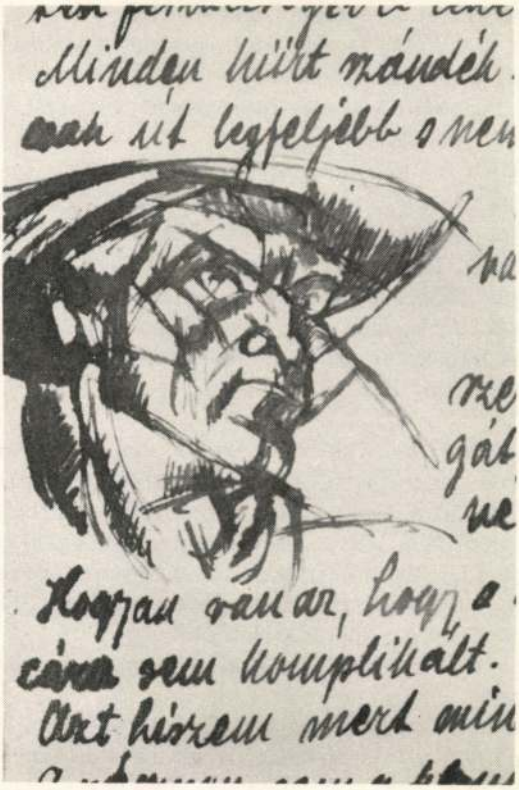

7. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 74. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/74

A mozgást a képen nem mozgó testek ábrázolásával, hanem a testek feszültségével lehet elérni.

Minden kiirt szándék csak tudományos tanulmányozás tesz, ami csak ut legfeljebb s nem cél. (Itt a müvész önarcképe következik.. (74.o. ábra)

Az mondhatnám, minden ut Rómába vezet, ha uton vagyunk. Azonban alchimista az, aki a csalhatatlan módszert, a bölcsesség követ keresi, ahelyett, hogy magát a csalhatatlanságot, a bölcsességet keresné. (35)

Hogyan van az, hogy a természet minden titka és tulajdonsága dacára sem komplikált.

Azt hiszem mert mindig egy: az erő.

A vásznan sem a komplikált módok, módszerek, hanem az energia a lényeg.

Minden megösmert tulajdonságát és szépségét használd fel és tiszteld, de óvakodj magát a természetet, annak egy tulajdonságáért vagy egy szépségéért feláldozni, elárulni. (36) (Itt három férfi fejet ábrázoló rajz következik egyre naturálisabban ábrázolva. (74.o. ábra)

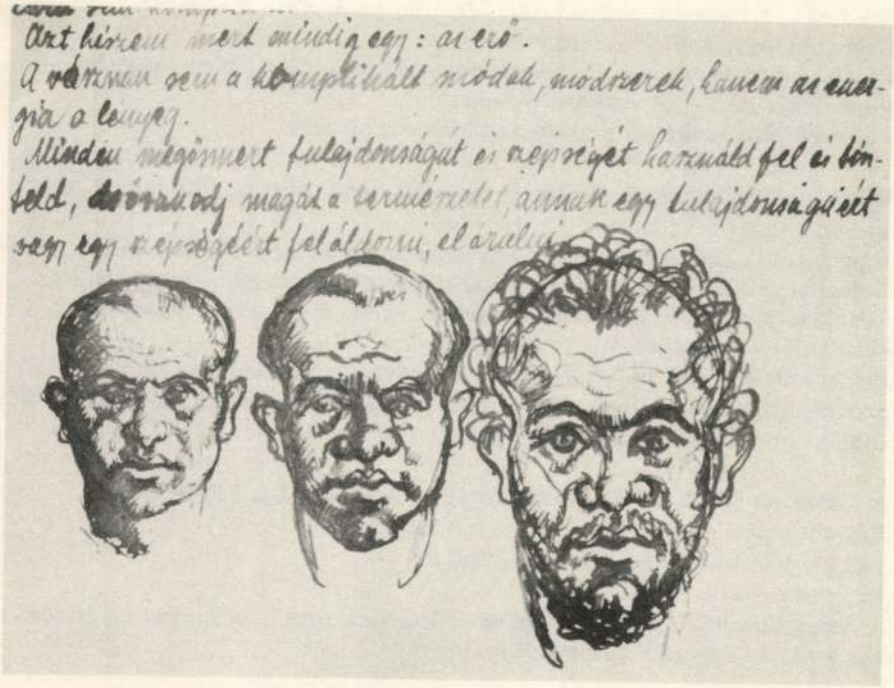

8. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 74. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/74

A kompozició témája, ha irodalmi, vagy zenei kell, hogy együttmüködjék a festői kompozicióval.

Azaz a képzőmüvészeti akció a képen teljesen egyenes arányban legyen az irodalmi vagy zenei akcióval.

Forma, szin, vonal, fény, árnyék akciója kell, hogy egyezzen az irodalmi akcióval.

Azonban kérdés, hogy a nem képzőmüvészeti téma fontossága oly nagy a képzőmüvészetben? (37)

Szerintem nem.

Egy álló akt képzőmüvészeti téma, amelyet tisztán ebből a szempontól oldok meg és akciója tisztán képzőmüvészeti lesz.

Egy fürdőző akt is tiszta képzőmüvészeti téma.

Ha nem oldom meg, mint képzőmüvészeti témát, ugy semmi sem lesz az. Zsuzsannak a fürdőben irodalmi téma. Azonban ha nem oldom meg, mint irodalmi témát, csak mint képzőmüvészetit, ugy az még mindig jó kép, de ha mint képzőmüvészeti problémát nem oldom meg, ugy semmi sem lesz.

Sulypont tehát a képzőmüvészeti megoldásban van.

Azonban egy izgalmas jelenet, téma unalmas és nyugvó helyzetü figurákkal és egyhangu tónus és szinben való jó képzőmüvészi megoldása mellett is hibás és hézagos.

Üdvös tehát a kép képzőmüvészeti megoldásában a kisérő témák összhangolása és a képzőmüvészet sulypontjába való behelyezése.

Sok festő, ha nincs mondanivalója, folyton azt ismétli a vásznan, amit mások százszor elmondtak jól-rosszul.

Ha nincs itélőképessége, azt sem tudja megválasztani, hogy legalább azt ismételje, amit jót és jól mondtak mások.

Fecsegés és fecsegés és sok beszédnek sok az alja.

Uram, világositsd meg elmémet, teljesitsd energiámat, áldj meg a tiszta szándékkal, hogy alkothassak!!!

A problémák száma oly nagy, hogy azok megoldására forditott idő és energia felemészti a modern festőknek legtöbbjét. A problémák sokaságában nem egykönnyen fejezheti ki magát és zavarban lévén, tudva azt, hogy mily sok a mondanivaló, nem tudja, mit is mondjon.

Kevés müvész van, aki eligazodik, aki üdvözül, eligazodván az uton. Kevésbé problematikus időben sok silány, könnyen kifejező müvész van, de nem üdvözülnek, mert hitben nem erősek és nem tiszták. (38)

A müvészet, azaz a mütermékek agitativ tulajdonsága kétségtelen.

Egy akt agitál a női test szépsége mellett.

Egy táj a természeti látképek mellett.

Egy szent kép a vallás mellett.

A reneszánszban a müvészet felhasználása az egyház céljaira, és minden időben a vallás szolgálatára nyilvánvaló.

Egy szép női fej a nő szépsége, de a Mona Lisa a természet csodálatossága mellett agitál.

Minden dolog megitélése és mérlegelése a szemponttól függ. Ha nem tekintem a képzőmüvészeti terméket másnak, csak agitativ eszköznek, ugy nagy szakadékba estem és sötétség ül rajtam. (39) A mütermék mindenkor kell, hogy első sorban csak müvészeti alkotás legyen és csak azután agitativ jellegü.

De nem is lehet másként, mert egy rossz kép, egy nem müalkotás nem is lehet agitativ erejü sem igazán, mélyebb nyomot nem hagy maga után, plakát vagy hirdetés, valamely irást helyettesit. (40)

Ha egy eszme mellett csupa rossz mütermékkel agitálok, ugy a hozzáértőt csak elriasztom, a félrevezethetőknek pediglen lehet kép helyett nagydobot is használni.

A müremek agitativ ereje nagy, mégpedig agitál elsősorban a müvészetért, annak nagyságát hirdeti, hirdeti a természet csodálatos megnyilatkozásait.

A szempont: tehát mindig a müvészet, a cél.

A vallás szolgálatára alkotott müremekek sem tettek egyebet, mint a müvészet és a természet csodálatosságait hirdették.

A tömeg számára sem volt soha nagy hatással egy nem müvészi erejében élő szent kép vagy szobor.

A csodálatos szépségü madonnákat mindig szivesebben látták és imádták.

A reneszánszban is nagyobb és őszintébb volt a müvészet a müvészeknél, mint az agitációs szándék.

Természetes létfenntartásához is tartozik a müvészetnek, hogy enmagával foglalkozzon és enmagáért agitáljon elsősorban. (41)

Tulajdonképpen szemünk és értelmünk egy időben csak egy tényt tud konstatálni, igy az egész látásunk és értelmünk sorozatos csupán.

9. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 77. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/77

Kell, hogy a kép ezért egy tételben csucsosodjék ki, és ennek az egy tételnek a kidomborodása lehetőleg egy kis területen történjék, akkor is, ha a kép vagy szobor, vagy bármi más alkotás mérete nagy is.

Rembrandt ösztönösen, vagy tudatosan mindenkor törekedett erre. Kell, hogy minden mondanivaló egy célt szolgáljon és bár, ha a tragédia játéka hosszabb is, abban csak egy megoldás lehet. Nagy kompoziciók, amelyek elmesélő tulajdonságuk miatt hosszadalmasokká és unalmasokká válnak, felesleges fáradozások.

Az az orvos, aki a halál ellen keres orvosságot, fantaszta.

Az a müvész, aki a természet rendje ellen akar ágaskodni, fantaszta.

Hogy élünk, annak legfőbb bizonyitéka a halál.

Hogy alkotunk annak egyetlen bizonyitéka az élet.

Csak az általam látott természet a valóság. A mások által látott már számomra csak intellektuális természet lehet.

Minden saját szememmel látott természet komplett, tökéletes.

Minden mások által látott természet számomra tökéletlen.

Innen van az, hogy minden müvész csak akkor igaz, ha a maga látott természettel foglalkozik.

A képfestők és szoborfaragók, valamint egyéb müvészetekkel foglalkozók legnagyobb része csaló, vagy együgyü.

Csaló, ha tudja, hogy a mások által látott és leirt természetet tudatosan ujra és ujra leirja, plagizálja.

Együgyü, ha ezt öntudatlanul cselekedi.

A müvész, aki a maga látott természettel alkot, mindig és megdöbbentő erejü.

Semmiféle izmus és irány, iskola, vagy mester nem pótolja a forrást. (42)

Csak egy Rembrandt-ot ösmerek és egy egész rembrandtizmust, de az egy Rembrandt-ot oda nem adnám a világ összes izmusáért.

A nagy bizonyosságomat, tehát, amit én látok a természetben és enmagamban, nem adhatom semmiféle izmusért még akkor sem, ha annak az izmusnak vagyok a gyermeke. (43) (utolsó három szó későbbi javitás. Eredetileg: nagy mester a kezdete.)

A kép, ha nem az egy, a föltétlen igazságot adja, hanem csak egy "igy és lehetségest", egy változatot, ugy az rossz kép és kár a fáradtságért.

A képzőmüvésznél a meggyőződés félig eredmény, amely egésszé csak a formábaöntéssel lesz. (Itt rajzok következnek.)

Látásunkban egy időben csak egy fix pont van és a körülütte lévő dolgok, vonalak, szinek, tónusok e fix pont körül lebegnek, feszülnek, ugrálnak s minden azonnal egy kis világgá alakul, amelynek egy központja van, amelyre a szemem és az agyam irányitom.

Látásunk e szerint sorozatos és nemcsak térben, de időben is történik.

Ha tehát egy fix pontot veszek alapul a látásban, az egy fix ponton, az egy bizonyosságon kivül minden bizonytalan.

Csak ennek a fix pontnak a realizálásával lehet a többi pontokat is realizálni, mégpedig relativitás alapján.

Tulajdonképpen a látásunk igy egy időben, térben mindig csak egy tételes, és csak a tételek sorozata az amit átélünk.

Két tételt egyidőben felfogni nem vagyunk képesek és két tétel egymáshoz való viszonya számunkra érthetetlen. Két tétel egymásban való élete számunkra titok. (44)

Lehet-e a képen a sorozatosan látottakat a sok tételes látást egy tételben adni?

Realizálni a fix pontot és a körülte élő pontokat ugyanoly realitással adni?

A képzőmüvészeti termék mindenkor kell, hogy egy tételes legyen. De valamint a természet, lehet számunkra a tételek sorozata, ugy vannak képzőmüvészeti termékek, amelyek a tételek sorozatos elmesélését adják. (45)

Realizált fix pont elmaradhatatlan a müalkotásból, azonban a fix pont, a központ körül élő pontok előadása is lehet reális külsejü, de csak relative a fix ponthoz.

A modern müvészetek analizise a természet reális formáit meglehetősen elvetette és minden központja egy elméletben, egy analizisben lakozott. (46)

Ez a munka azonban a képzőmüvészetek intellektuális, tudományos része, természetesen nem minden szuggesztiv erő nélkül való. Az ekképpen irrealizált természeti formák, kell, hogy egyszer megkapják reális megjelenésüket és életüket. (47)

Egy kocka, egy orr kivetitve, kibontva és lapjainak egy sikba feszitése által elveszti reális formáját és nem kocka, nem orr a megjelenése, irrealizált, elméleti képe annak csak.

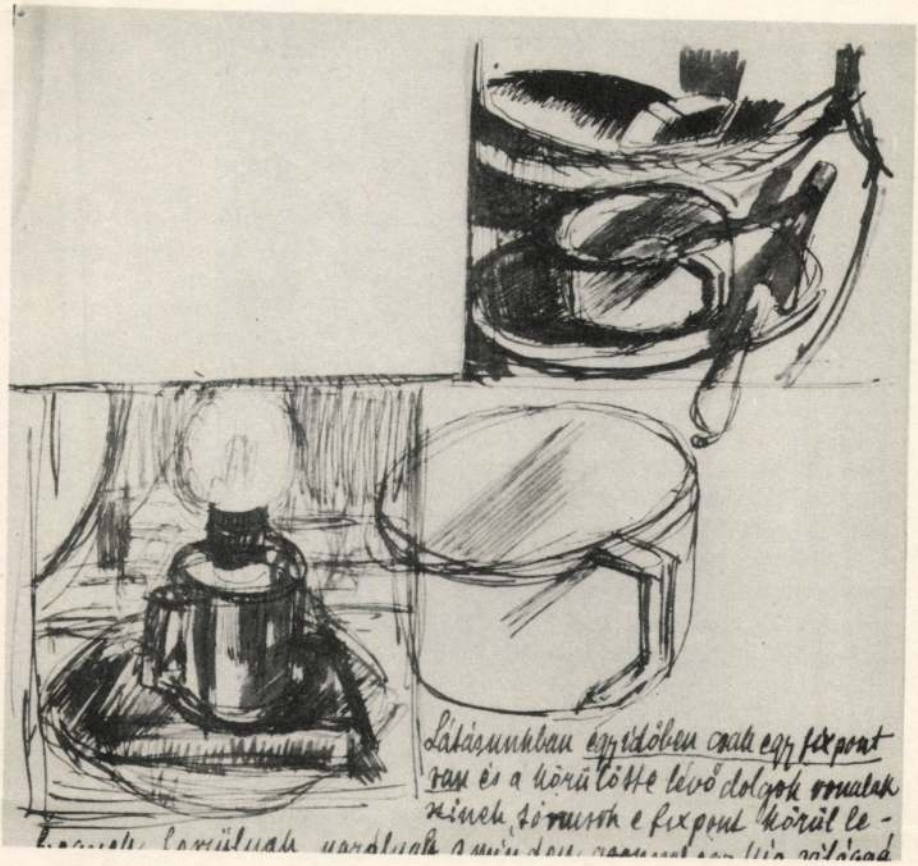

10. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 80. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66.28/80

A természet tulajdonságainak analizálása közben elvetődik a legvalószínübb, a legnyilvánvalóbb tulajdonsága, a reális megjelenése. Minden analizis értéke csak akkor nyilvánvaló, ha azt realizáljuk. A realizálás pediglen csak reális formáiban a természetnek történhetik meg.

Mint ahogy 2x2=4 és ebben minden matematikai igazság benne van már.

A müvészet egy ellipszis, két központja van: én és a külvilág, formák, színek, fények, hangok, cselekmények, mozgások s mind a külvilág bennem lehet müvészetté.

Vakon született ember nem lesz festő, nem látván a külvilágnak az ahhoz szükséges jelenségeit, nincsenek festői élményei.

Süketen született ember nem lesz zenész, nem hallván a külvilág hangját a zenéhez szükséges jelenségeket, nincsenek zenei élményei. (Itt a következő lapon csak rajzok láthatók!)

A nagy lendületü romantikát, amely kezd elvizenyősödni, kell hogy felváltsa az egyszerü realitás. A rengeteg feltételezett helyett kell, hogy megjelenjen az egyszerü tény! (48)

11. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 81. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66.28/81

Elhiszem, hogy a lehetőségek tömkelegében nehéz rátalálni az igazságra.

Elhiszem, hogy a sok illuziót, a sok hazugságot felszivottak sajnálni fogják elvetni a koncot s ellenségei lesznek a prófétának, aki is megmondja: az ember hus és vér, s csont a gerince. Aki megmondja: Az élet: ember, föld, fa, fü, virág, felhő... Aki megmondja: ne imádd a te ruhád, mert nem isten az, ne imádd a te pénzed, mert nem isten az, ne imádd a te társad, mert nem isten az.

Hidd az embert, aki eljövend, hogy magadba fogadd. Mondom: ne imádd az izmusod, mert nem isten az; mondom: ne az imádkozás módját imádd, te szegény, de istened, az erőt. (49) (Itt egy Krisztus levétele a keresztről témáju kompozició következik.)

Vannak akik a müvészetet is szenvedélyesen, be akarják skatulyázni egy definicióba, mert a definiált dolgokkal oly könnyü élni és oly semmitmondóan lehet valamit elintézni, hogy az csábitó.

Megjött egy meghatározás, ami kótyagossá tette a müvészeket, s a skatulya kulturát: m ü v é s z e t a m ü v é s z e t é r t. (50)

12. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 84. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66.28/84

Valóban csábitóan semmit mondó s azt hiszem, Wilde Oszkár is csak azért mondta, hogy ne mondjon semmit. Mert sokszor valóban ugy van, amint ő azt máskor mondta, "az ember olykor csak azért beszél, hogy gondolatait elpalástolja."

Felszabaditotta e jelszó a müvészet erkölcseit, s arra valóban jó volt, hogy a züllötteket egészen lezüllessze, s igy a józan a tiszta lélek csak jobban érvényesülhessen.

Persze az más lapra tartozik, hogy züllött társadalmunkban a züllöttek élnek jól.

De mi is volna az a "müvészet a müvészetért" elmélet?

Mondjuk kenyeret a kenyérért?

Kenyeret a táplálkozásért mondom, mert ez az élet!

Utat az utért mondjuk?

Utat a célért mondom, mert ez az igazság!(51)

A l'art pour l'art elmélet ellenelmélete, müvészetet a programért.(52) Hát ennek már volna egy viszonylata s nem is forog mint kutya a farka körül. De bolond, mint azon kutya. Kenyeret a rossz táplálkozásért?

Kenyeret a jó táplálkozásért mondom, mert ez a helyes.

Utat a rossz célért?

Utat a jó célért mondom én, mert ez az igaz.

Az egyik csak eszközzé deklarálta a müvészetet, ami semmire se jó, a másik eszköznek tekinti, más szolgálatára. (53)

Szerencsére a müvészet nem befolyásolható egy két ember, s senki tévedésével.

A müvészet a maga életét éli a maga hatalmas energiájával, s ha ezerszer akarják is megnyomoritani, zavartalanul hozza létre az igazát, a müalkotást.

Lehet, hogy Oszkár Wilde igy értette, de ám akkor nem jól mondta.

De nem is zavarható össze a két fogalom, és ha az elgondolás az, hogy müvészet a müalkotásért, oly tisztán fejezhetem ki, hogy az kétséget nem szenvedhet.

Igen müvészet a müalkotásért. (54)

Ha meghatározandó, ugy csak ezzel a két szóval lehet.

Sem cél nélküli, sem idegen célokért élő, hanem a maga igazát alkotó, ez a müvészet.

Mondhatom azt is: Világ a világért. Ezzel azonban sikerült semmit mondanom, valamint "müvészet a müvészetért" szólással. (Kifejtendő a l'art pour l'art káros hatása, de előnye is. Kifejtendő a demagógia merénylete a müvészet megejtésére, felhasználására. (55) Igazolandó a tiszta fogalom helyessége. A müvészet élete és alkotásai. Az alkotások összessége nem fogható, csavarható vissza a müvészet fogalma alá. Fogalomzavar! Az ember fogalma nem tévesztendő össze a természet fogalmával. S ha egyáltalán definiálhatunk, inkább mondhatjuk: természet a teremtményeiért, mint megforditva. Inkább szülő a gyermekért, mint megforditva, de semmi esetre sem szülő a szülőért, az-az enmagáért, mert ezzel be is fejezné enmagát s megszünne élni.)(56)

Ujra felveszem a fonalat, az analizis fonalát s intenzivebben teszek tanuságot az analizisem mellett, hogy intenzivebben tudjak realizálni. (57) (Itt a kéziratban hiányjel látható, de feloldása nem egyértelmü.)

Kell, hogy az irrealitás nagyobb legyen, mint a realitás s kell, hogy az egész világ a képen egy pontban realizálódjék. Az analizis sorozatos kiirása avagy a realitás sorozatos kiirása egyaránt unalmas, s nem célra vezető. Mindent elmondani nem tudunk, mert nem is tudunk mindent. Mindent feltételeznünk sem lehet, mert nem minden csak feltételes. Az egész látott világunk egy-egy pontján fix a számunkra, amelyből kiindulva minden feltételezhető, s az egész feltételezett világunk csak egy fix ponton keresztül látszik annak. Feltételes az analizis, fix a syntézis. Ha azonban e két tényező valahogyan is tulteng vagy egymás rovására, vagy egymás agyon támogatására, mindkét tényező sok egy képen vagy szobron, ugy zavar jön létre. Vajudásom sokszor köszönhettem ez egyensuly elvesztésének, s ha tultengeni éreztem az analizist, siettem a fixirozással, amiglen az lett tultengő, s rémületemben elvesztve a talajt lábam alól, sem az egyiket, sem a másikat kimondani nem mertem, s egy néma, szenvedő, fanyar kép jött létre. A kubizmus elhagyásával abba a szerencsétlenségbe estem, hogy kubisztikus analizist csináltam ösztönösen, s nem az ösztönnel kvadráló formába öntöttem. (58) Erőszakot követtem el álszemérmesen. Bennem élt az egész modern világszemlélet, s én egy voltom(at) világszemlélet formáival akartam kifejezni. Nem az volt a baj, hogy a kubisztikus sémát nem használtam, mert azt mint sémát soha sem használtam, hanem, hogy nem azt festettem, amit láttam, hanem amit akartam s az akarásom nem volt tiszta s egyenes irányu a látásommal. (59) Arra mindenesetre jó volt a kilengésem, hogy megtudjam: sem mások engem, sem én másokat nem igazolhatok. Megösmertem, hogy csak egy

igazolás létezik, a természet igazolása, s csak egy igazság van az energia. Megösmertem, hogy a tanuságtétel van olyan fontos, mint a hit, mert a képzőmüvészeti termék nem egyéb, mint a müvész hitének tanuságtétele. Kétségeim sem voltak hiábavalók, mert megerősitettek a hitemben, de a kétségek termékei nem mások, mint az ördög müvei s nem alkalmasak az igazság hirdetésére. Aki korát megtagadja, s idegen korokba megy vissza az renegát, mert a hit csak előre vihet a korból ki, de hátra nem. Aki korából előre lendül az próféta, aki visszasompolyog, az gyáva, aki nem él korában, az álmodozó.

Ahol két füszál van, ott van tér is. Ahol tér van, ott van idő is. Ahol fény van, ott van szin is. Ahol élet van, ott van mozgás is. Ahol mozgás van, ott van ritmus is. Amit tudok, az tudomány. Amit hallok, az muzsika. Amit érzek, az költészet. Amit látok, az képzőmüvészet. Ami kint, az bennem is. Ami én vagyok, az a világ. A világnak rendje van. A rend energia. Energia az alkotó erő.

Az egész világ az, amit látok kint s bennem, s erről kell tanuságot tenni, ezt kell egy szerves müalkotásba felépiteni. Egyéni, részletigazságot nem keresek, s senkinek ilyen igazát nem igazolok sem én, s nem igazolhat sem más.

S bárki próbáljon egy már meglévő képzőmüvészeti igazságot ujra igazolni, az eltévelyedett, s nem jár az igazság utján. Aki pedig ma akar egy reneszánsz igazságot igazolni, az balga. Erőben van az igazság, s hogy ez erő egyesekben fixirozódik, az a természet rendje. E fix pont azonban csak ugy jöhet létre, ha az energiák összességébe, tehát az egész világ rendjébe élünk és az egész világ rendje él bennünk. Nem is szabad összetéveszteni az ugynevezett egyéniségeket e fix pontokkal, mert amig az annak nevezett egyén egyoldalu játék, a fix pont a mindeniránya energiák központja.

Hitem nem az egyénben való hit, hanem a világ rendjében való hit, amelynek igazsága egy pontban vetődik ki. Az egyéniség hajhászása közönségessé teszi az egyént is, az abszolut erő keresése felszabaditja az egyént. (60)

(Az ezután következő rész a "Példákkal szándékosan nem világitok.... kezdetü mondatig későbbi beszurás, külön lapon.)

Bel és külvilág megösmerése a szeretet jegyében.

A munka rendje.

Direkt s indirekt látás.

A hármas viszony felébredése a müalkotásban van, a vélemény determinálja a formát.

A müalkotás benső rendje s felösmerése. A lényeg, s a külső kép. A müalkotás.

A kor stilusainak közössége
A kor stilusainak differenciálódása
a kifejezési formák determinálódása
kifejező anyagok (merz, dada) szabadsága +
idegen szempontok a képzőmüvészetben
a müalkotás, mint tradició.

direkt és indirekt látás
ösmeretek, ösztön, a hármas viszony, a létrejött müalkotás a vélemények,
a kifejezett különbségek.
az izmus jegyeiben az egyén

A jelek lehetnek tárgyi képzetek nélkül is helyesek, mert a természetnek rengeteg tulajdonsága van, ami a tárgyi képzeteken tul van, bár mi a világot csak tárgyi képzetekben látjuk s fogjuk fel. +

Illuzorikus és valóságos képe a világnak +

A tárgyi képzet nem döntő jelentőségü, jelentősége csak az együttesben lesz, tehát abstrakt képzetekkel együtt. +

Példákkal szándékosan nem világitok, mert a példák csak arra jók, hogy ellenpéldái legyenek.

Ki-ki tegyen magának különbséget az egyéni igazság s az abszolut igazság között. Mert van világosság sokféle, van lámpavilágosság és van Napvilágosság. Mindkettő világosság, de nem egyforma terjedelmü s erejü.

Én a Nap világosságában hiszek.

JEGYZET

(1) Ez a mondat Kmetty szembehelyezkedését jelzi az impresszionista szemlélettel és szinértelmezéssel.

(2) Ez a gondolat az expresszionizmus tagadása.

(3) Ebben a gondolatsorban Kmetty szembefordul a manirral, s egyidejüleg a programmüvészettel is.

(4) Az objektiv látás itt az egyéni megismerés fogalmához kerül közel. Az előbbi müvészet-értelmezésekkel szemben Kmetty a világ személyes megismerését vallja.

(5) Itt Kmetty észreveszi, hogy a szubjektiv és objektiv az általa használt értelmezésben az egyéni megismeréssel azonositva akár fel is cserélhető egymással, ezért vezeti be harmadiknak az intuició fogalmát.

(6) A kézirat az elmefuttatást több gondolati sikkal egyszerüsitve, a problémát szükitve, a perspektivatan nem is egészen pontosan leirt, de a rajzokban helyesen közvetitett, ismertetésével folytatódik.

(7) Kmetty itt próbál visszatérni a perspektiva látószög-tanától az általánosabb sikra. A tárgyilagosság fogalma itt a konkrét részletek ismeretének fogalmát helyettesiti.

(8) A társadalmi forradalom és a természeti világrend törvényeinek összekapcsolása a gravitáció metaforikus értelmezésével naiv kisérlet, de a kor egység keresésétől nem idegen. v. ö. OSTWALD, W.: Die Energie. Leipzig. 1908.

(9) Marx és Engels müveiből elsősorban a "gazdasági kérdés" tudatos felvetése vált ismertté Kmetty előtt. Elképzelhető, hogy ismereteit a Galilei-kör előadásaiból, az 1917. Internacionále és a Szabadgondolat c. lapok cikkeiből, valamint a Szociáldemokrata, ill. Kommunista Párt által forgalmazott marxista kiadványokból meritette. Kmetty Jánosné emlékezete szerint, a huszas években az utóbbiakból - közömbös cimü boritókban kötve - több megfordult náluk.

(10) Az orosz forradalom kérdése problémát jelentett a huszas évek munkásmozgalmában. Értékelése, interpretációja a munkásmozgalom különböző jelentős személyiségeinél különbözött. Lenin felfogásától nemcsak a bécsi emigrációban igen hamar ismertté vált Trockij által képviselt "permanens

forradalom" felfogás különbözött, hanem Rosa Luxemburgé is, akinek halála után adták közre tanulmányát az októberi forradalomról.

Kmetty egyszerű természeti hasonlattal oldja fel a problémát saját maga számára.

Irod.: LUXEMBURG, R.: Die russiche Revolution. Kritische Würdigung. Die Aktion. (1922) 5–6 sz. TROTZKY, L.: Literatur und Revolution. Wien. 1923. MÁCZA J.: Legendák és tények. Bp. 1972. 132. 227.

(11) Az irodalom és művészet primátusát a mozgalom egy-egy szakaszában, ha nem is teljes létszámban, de az aktivista írók és művészek is vallották. A budapesti és bécsi MA cikkei erről tanuskodnak. Még erősebben szerepelt ez a MA elleni vádként a belőle kiszakadt lapokban. (Akasztott Ember, Wien. 1922, Ék, Wien, 1923. Egység, Wien-Berlin, 1922–24.)

(12) Ez a gondolat ellentétes a korábban elmondottakkal. Kmetty autonomia igénye szintén visszavezethető a Tanácsköztársaság idejére és az emigrációban is folytatott irodalmi-művészeti vitákra. Irod.: SZERDAHELYI E.: Irodalom és politika 1919-ben. Valóság. 1969./6.

(13) Itt Kmetty, akárcsak a jegyzetfüzet első részében, Hevesy Iván Nyugatban megjelent cikkeire és Manifesztumára utal. v. ö. KMETTY J.: Művészetelméleti feljegyzések. I. Ars. Hungarica 1977/1. HEVESY I.: A művészet agóniája. Nyugat. 1921. I, A katakombától a dadáig. Nyugat. 1922. Manifesztum. Bp. 1922.

(14) A gazdasági helyzet és a világrend központjának összehasonlitása naiv allegória, a marxizmus megértését célzó igyekezet szülötte.

(15) Kmetty puritán visszatérése a látószögekhez, majd önmaga felé megfogalmazott figyelmeztetése önkritikus hajlamaiból ered. Érezhette talán, hogy korábbi fejtegetései távol állnak a tudományos megközelitéstől.

(16) Kemény Alfréd 1919-ben a MA-ban irt hasonló jellemzést Bortnyik Sándor kompoziciós módszeréről. Uitz Béla 1922-ben az Egység c. emigráns bécsi lapban Az Emberiség cimü festményét hasonló módon elemezte.

(17) Ez Kmettynek leginkább saját művészetére vonatkozó vallomása.

(18) Ez a bibliai hasonlat lényegében a külső forma és a belső forma (mag, tartalom, mondanivaló) distanciájának felismerését jelzi. Az Ur által adott külső és belső szépség a művészet értékvilágának immanenciája.

(19) Cézanne azért kerül elő e gondolatmenetben, mert néhány mondattal korábban az ő szemlélete elevenedett meg Kmetty szavaiban. A cézanne-i örökséget azonban nem mechanikusan kivánja követni, hanem a Cézanne-ra jellemző objektivitást keresi, akár a Cézanne művek élménye elvetése árán is. A következő mondatok Kmetty vivódását jelzik.

(20) Ez a szép, tiszta lirai gondolatsor néhány elemében a jegyzetfüzetben már korábban is jelentkező leonardoi párhuzamra épül. (v. ö. Ars Hungarica 1977/1.) Az utolsó mondat keménysége Kmetty 20-as évekbeli emberi-művészi helytállásának titkát jelzi. A Horthy-korszak pszeudo-értékvilágában a Kmetty-féle zárkózottság a tartózkodás és tiltakozás egyik módja volt.

(21) Itt Kmetty az objektiv megismerés határait már-már az agnoszticizmus szellemében jelzi.

(22) Ez a téves közlés az előbbi pesszimisztikus gondolatsor folytatása.

(23) Ez a gondolatsor Ostwald energiatanából ismeretes. v. ö. OSTWALD, W.: 8. jegyzetben i. m. Singer Henrik Világnézet cimü könyve alapján ismerkedett meg a MA köre már 1916–17-ben Ostwald energiatanával. Ismerteti Hevesy Gyula MA I. évf. 2. sz.

(24) Az energia és a világ lelkének azonositása Kmettynél a különböző forrásokból táplálkozó ismereteinek, elképzeléseinek integrációs kisérlete, nem tudományos hipotézis.

(25) Ez a téves megállapitás igen jól jellemzi Kmetty lényegében addiciós módszerü világszemléletét, amely müvészetére is hat. Az utána következő gondolatsor lényegében a kubista képszerkesztés elvetése egy egyszerübb rendszer egyidejü elismerésével.

(26) Kmetty tárgyhoz kötött szemlélődéseiből minduntalan igyekszik valami magasabb felé emelkedni. E kisérleteket jelzik irásában a végtelenre utaló sorok.

(27) Ez a megállapitás ellentmond a néhány oldallal korábbi feljegyzéseknek.

(28) A cézanne-i szemlélet vágyálmát jelzik e sorok.

(29) A visszatérő hasonlat jelzi Kmetty vágyódását a résztudástól a több dolgot átfogó ismeret felé.

(30) A müalkotás értéke-energiája és nyersanyaga közötti különbséget a századok folyamán igen sok müvészirásban megkisérelte leirni, meghatározni alkotója. Kmetty vallomásai itt az alap-problémát igyekeznek megközeliteni.

(31) Az eszközökhöz való visszatérés Kmetty mesteremberi józanságára utal. A misztikum korábbi emlitései után az ösmeretek ismét a földhöz kötődést jelzik.

(32) A tehetség szót Kmetty itt szerénységből nem irja le.

(33) Ezt az elmefuttatást össze lehet vetni OSTWALD, W.: Die Züchtung des Genies c. 1911-es irásával (In: Der energetische Imperativ. Liepzig. 1912. 444. skk.), valamint CSONTVÁRY: Energia és müvészet c. irásával. (In: Csontváry emlékkönyv. Bp. 1976.)

(34) Ez az áthuzott rész jelzi a jegyzetfüzet drámai konfliktusainak egyikét. A 2x2 hasonlat nemcsak Kmettynél fordul elő a huszas években. Kassák Lajos Bécsben ilyen cimü lapot is szerkeszt 1923-ban.

(35) Az alchimista kifejezés talán az avantgarde helyett áll itt.

(36) A természethez való visszafordulás a huszas évek második fele festészetében jellegzetes, elterjedt eszme.

(37) A tematika feladása beszükülés forrása is lehet, de ezt Kmetty itt nem veszi figyelembe.

(38) Kmetty vivódásait meggyőzően és tisztán tárja fel ez az ima-töredék.

(39) Az agitáció és müvészet kérdésének felvetése ismét a Tanácsköztársaság és az emigráció müvészeti vitáira emlékezteti az olvasót. v.ö. "Vár egy uj világ." Tanulmányok a szocialista irodalom történetéből. Bp. 1975. Akadémiai kiad.

(40) Kmetty egyetlen plakátja epizód életmüvében. A plakátnak egyébként alárendeltebb szerepet tulajdonit, mint az aktivisták.

(41) A reneszánsz az egyetlen menedék és erőforrás ebben az időben a müvészek nagy része számára.

(42) v.ö. 36. jegyzet.

(43) Az irányzat és az iskola fogalma itt összemosódik.

(44) v.ö. 25. jegyzet.

(45) Az elmélet tévességére itt ismét rájön az önmagához őszinte művész. Megoldásként ismét az addició sorozat kinálkozik.

(46) Korszakváltást jeleznek e sorok. A tizes évek analizisei után jogos a szintézis igény.

(47) A szintézis azonban sok esetben, mint itt Kmettynél is, csak uj figurativ ábrázolás-igénnyel helyettesitődik.

(48) v. ö. 46. jegyzet. Az igények folytatása.

(49) Az izmusokból való kiábrándulás gondolata az irányzat tartalmának csökkentett értelmezésével jár együtt.

(50) A l'art pour l'art századfordulói gondolatát ekkor hozzák közös nevezőre a társadalmi mozgalmaktól bizonyos mértékig eltávolodó irányzatokkal. Ez szintén általános kortünet Kmettynél.

(51) v. ö. KMETTY J.: Művészetelméleti feljegyzések. I. Ars Hungarica. 1977/1.

(52) Kmetty igazságérzete ekkor is működik. Észreveszi a l'art pour l'art és a program-művészet ellentétességét. De az utóbbival sem ért egyet. Utolsó mondata ennek ellenére programot ad.

(53) v. ö. 19. jegyzet.

(54) Oscar Wilde tisztára mosása egyben elmélete egy változatának elfogadását is jelenti.

(55) Kmetty itt is korának jellegzetes tünetére figyel fel: a művészet manipulációjára.

(56) Ez a hasonlat teszi szépen a helyére a többszörösen megcsavart gondolatsort.

(57) Az analizis gondolatának felvétele lényegében visszanyulás a művész által meg nem tagadott tizes évekbeli hagyományhoz.

(58) Ez az önvallomás Kmetty egyik legőszintébb szembenézése művészetével.

(59) v. ö. 28. jegyzet.

(60) A közösségi művészet vágyképe él itt Kmetty irásában.

(A jegyzeteket Szabó Julia készittete)

Kmetty János, festő

MDk

19-es plakátjai művészettörténeti jelentőségűek.

Kevésbé ismert plakát Lampérth (Nemes) József és Kmetty János plakátja, a: Be! feliratú. Repr.

–: A Tanácsköztársaság plakátjairól 6.l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. márc. 21

MDK

Kmetty János
festő

Képe a Művészházban

Balint Aladár: Művészet Koréből

Grafikai Szemle 1914 évf 2 sz 38 l

Kmetty János 9

HAZATERVE az aktivisták mozgalmához szegődött, a *KUT-nak* alapító tagja lett. A 30-as évektől haláláig hűséges maradt a szentendrei művésztelephez is. A *Nyolcak* csoportjához hasonlóan — életének ebben a szakaszában — nála is találunk a korra általában jellemző festői motívumokat; sokalakos, monumentális kompozíciókat a *„hegyi beszéd"* biblikus ihletésű, de agitációs mellékízű témájára, avagy szabadban *fürdőző* vagy *koncertező* meztelen embercsoportokat, szimmetrikus beállításban, úgyszintén hangszereket, újságrészleteket tartalmazó *csendéleteket.*

Magyar Hírlap 1977/15/4

Kmetty János 8

Az életre szóló fordulatot első 1911-es párizsi tanulmányútja hozta festészetében. Közvetlen közelről érte az izmusok forrongása az avantgard kultúra akkori fővárosában. A konzervatív hagyományokat romboló kavargásból követendő példaként *Cézanne* művészetét választotta.

Magyar Kirlap 1977 | 15 | 4

Kmetty János 7

arcképeire. Ezeken még észrevehető a korabeli magyar *plein-air* piktúra befolyása. És ez nem véletlen, hiszen első mesterei között szerepel *Ferenczy Károly* — s az ifjú Kmetty a nagybányai, valamint a kecskeméti művésztelep aktív tagja volt.

Magyar Hirlap 1977/15/4

Kmetty János 6

tások, főleg ifjúkori periódusából. Ekkor ugyan még nem alakult ki egyéni arcéle, műveinek többsége még nem jellemző későbbi önmagára, de érdemes elidőzni köztük, mert hűen követik életútját, mesterei hatását. A *váradi Körös-partot, nagybányai városrészleteket* megörökítő korai akvarellekre, pasztellekre, olajképekre gondolunk itt, meg legelső ön-

Magyar Hírlap 1997/15/4

Wagner

Kmetty János

és az ország azon közintézményeinek, amelyek a birtokukban levő Kmetty-művek kölcsönzésével segítették a tárlat rendezőit. Még inkább lehetetlen a magánszemélyek népes táborának méltatása. Pedig elsősorban ez utóbbiak tulajdonából kerültek elő a szakértők számára is rendkívül érdekes és kevésbé ismert alko-

Magyar Hirlap 1977/15/4

Kmetty János

Önarckép

Vhagyas Hiszap 1

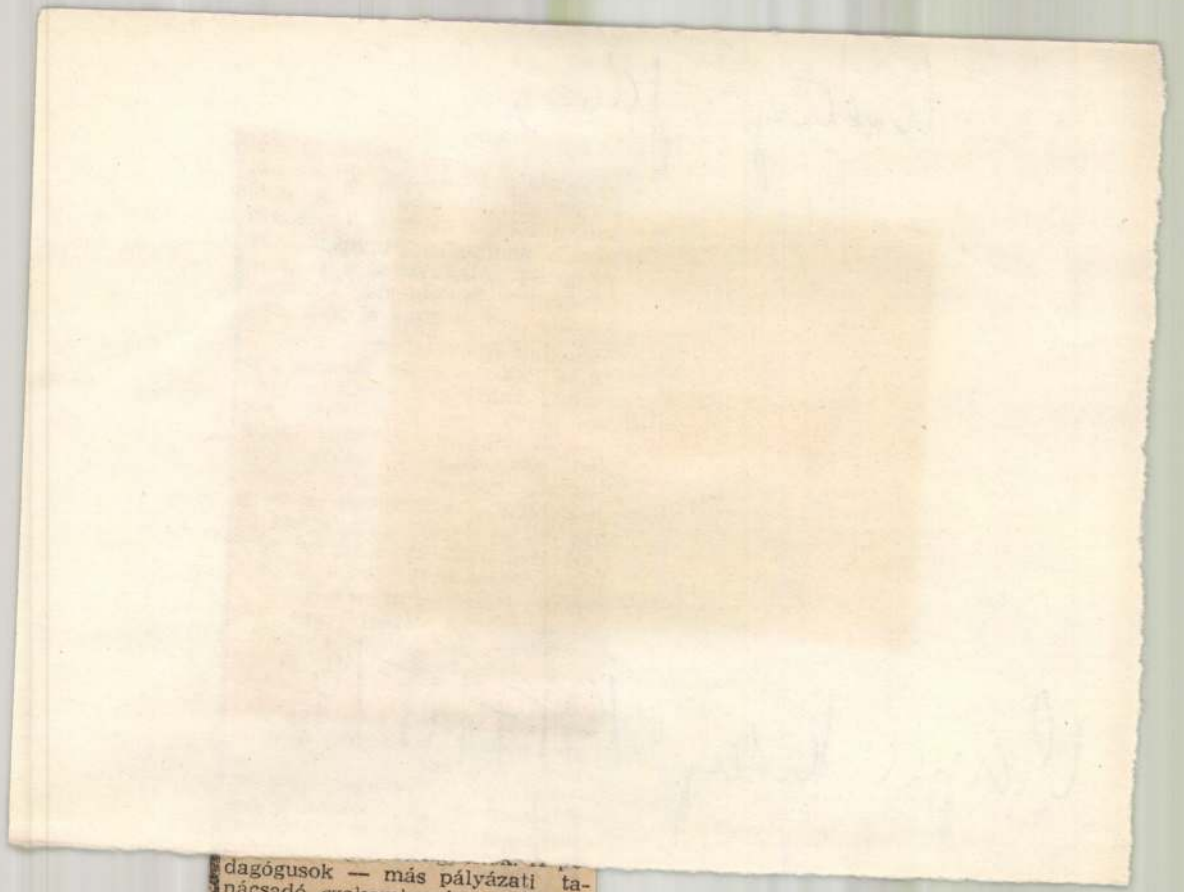

dagógusok — más pályázati tanácsadó szakemberek segítségével — igyekeztek a tanulókat szakmatanuláshoz juttatni. Több, a tavaly életbe lépett munkaügyi rendelkezés egyik nem titkolt cél-

Kmetty János 4

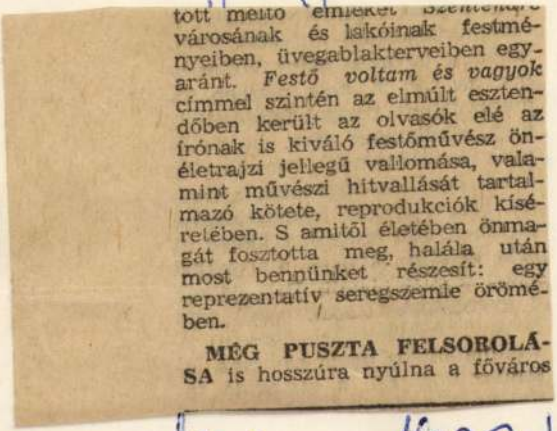

tott mellő emléket Szentendre városának és lakóinak festményeiben, üvegablakterveiben egyaránt. *Festő voltam és vagyok* címmel szintén az elmúlt esztendőben került az olvasók elé az írónak is kiváló festőművész önéletrajzi jellegű vallomása, valamint művészi hitvallását tartalmazó kötete, reprodukciók kíséretében. S amitől életében önmagát fosztotta meg, halála után most bennünket részesít: egy reprezentatív seregszemle örömében.

MÉG PUSZTA FELSOROLÁSA is hosszúra nyúlna a főváros

Magyar Hírlap 1977/15/4

Wagner

Kmetty János 3

Noha tiszteletre méltó életkort
ért meg, a visszatekintés öröme
már nem adatott meg számára
egy gazdag életművet tükröző
retrospektív tárlat keretei között.
Egy évvel ezelőtt bekövetkezett
halálát követően hagyatékának jó
részét a szentendrei *Ferenczy*
Múzeum örökölte. Tavaly — egy
kisebb válogatással — a múzeum
rótta le először kegyeletteljes
tisztelgését az elhunyt mester
emléke előtt, aki annyiszor állí-
[illegible] Szentendre

Magyar Hírlap 1977/15/4
Wagner

Kmetty János 2

niszen *Kmetty János* festőművészként, pedagógusként is mindig a képzőművészeti élet élvonalában dolgozott. Tevékenységének hivatalos elismeréseként számos magas kitüntetésben részesült. De ő, aki olyannyira képes volt kiállni kollégái vagy tanítványai ügye mellett, mereven elzárkózott, ha saját érdekére került volna sor. Így aztán a felszabadulás óta csupán egyszer jelentkezett önállóan a főváros közönsége előtt: 1960-ban, a *Fényes Adolf-teremben.*

Magyar Hírlap 1977/15/4

Wagner

Kmetty János 1

A NEVES FESTŐMŰVÉSZ munkásságát bemutató mostani válogatást adósságtörlesztésnek érzik a tárlat rendezői. Ezért is lett színhelye — rendhagyó módon — a *Műcsarnok*, amely elsősorban kortárs alkotók bemutatására szolgál. Központi termei most mégis egy nemrég elhunyt mester képeit látják vendégül, akinek hat évtizedes pályafutása alatt mindössze négy egyéni jelenkezése volt, s akinek gyűjteményes kiállítására életében sohasem kerülhetett sor. Szó sincs mellőzöttségről.

Magyar Hirlap 1977/15/4

Wagner: Kmetty emlékkiállítás

1981.V.8. 4,25 N.

1021

Jó reggelt! Kmetty János, festő - grafikusmüvé.

- A közékor épitészete és a XX. század festészete találkozik. Ritka alkalom. De ritka jó példa is arra, hogy hogy kelhet életre egy értékes épület és hogy kaphat méltó helyet egy értékes életmü.

- Szentendre fő terére néz a a régi kedves polgárház, amely mától kezdve hivatalosan is muzeummá lép elő. Termeiben a 20. század nagy festő egyéniségének Kmetty Jánosnak az életmüvét, festményeit, grafikáit és müvészi üvegablakait láthatják majd a város müvészetbarát vendégei. A rendező müvészet történész Mucsi András még a boltozatos pincébe is levitt bennünket.

- Kmetty János az első k közé tartozott, aki Szentendre festő értékeit fölfedezte. Már a régi müvésztelep megalakulása előtt a 20-as években gyakran látogatott el feleségével, barátaival lakott is Szentendrén és számos munkája, festménye, rézkarca készült itt. A Kmetty ház emlékmuzeum formájában mutatja be a festő pályáját egészen az az 1910-es évektől kezdve haláláig 1975-ig. A kiállitás megrendezéséhez nagyon nagy segitséget nyujtott az emlékmuzeum tervező épitésze Hulyák Anna, aki a belső tereket szerencsésen és Kmetty

enteriőr képeihez, képeinek a hangulatához idomitva alakitotta ki.

- A boltozatos pincében pedig,

- érdekes és szines üvegkompoziciók fogadják a belépőt. A 60-as évek végén ás a 70-es évek elején készültek. Egy részük a régi szentendrei müvésztelepen. A pince egyik boltives termében enteriőr kiállitást is rendeztünk, ebben a kis teremben mutatjuk be a Kmetty János által gyüjtött faragott és festett népi butorokat és népi kerámiákat. Néhány korsót, néhány edényt maga diszitett.

- Festett?

- Igen. Néhány szép szignált darab. Ennek az épületnek az uj épitészeti kialakitásával a szentendrei Fő tér müemléki együttese igen szerencsés módon gazdagodott. A ... kutatások folyamán arra a következetetésre jutottak, hogy az épület korábban, tehát a 19. század előtt egy késő-középkori lakóház lehetett [illegible] pedig egy dalmát szerb kereskedőh[illegible]

Hazajönni — bemutatkozik a Home Galéria

A XX. század első felének klasszikus magyar festészete iránt érdeklődőket havonta megújuló, értékes és jó színvonalú kiállításokkal várja a Home Galéria, melyet az igazi ritkaságokat kedvelőknek is érdemes felkeresniük. Hátsó termében ugyanis olyan műalkotások is fellelhetők, amelyek még a műkereskedelmi forgalomban sem szerepelnek.

A galéria vezetőjének, *Kertész Csabának* mára már a hivatásává és szakmájává vált a műalkotásokkal való foglalkozás. Eredetileg műszaki végzettségű, az élet azonban a művészet felé terelte. A történet kezdetén egy 300 négyzetméteres lakberendezési üzletet nyitottak Angyalföldön, a falakra pedig kortárs művészek színvonalas alkotásait függesztették fel. Nevét is innen kapta a galéria: a bútorok és a képek együtt otthonos hangulatot teremtettek a helyiségben. A szentendrei avantgárd művészek, Wahorn András, ef Zámbó István és feLugossy László közreműködésével emlékezetes tárlatokat rendeztek, például 1992-ben a kiállítással egybekötött „Wahorn-karácsonyon" az Amerikából hazatelepülő Halász Péter performance-ára rengeteg ember gyűlt össze. Két évvel később szintén karácsonykor Wahorn András és Bozsik Yvette balett-társulatának kifejezetten a helyszínre és az eseményhez komponált zenéje és koreográfiája — Torkos angyalok címmel — óriási sikert aratott.

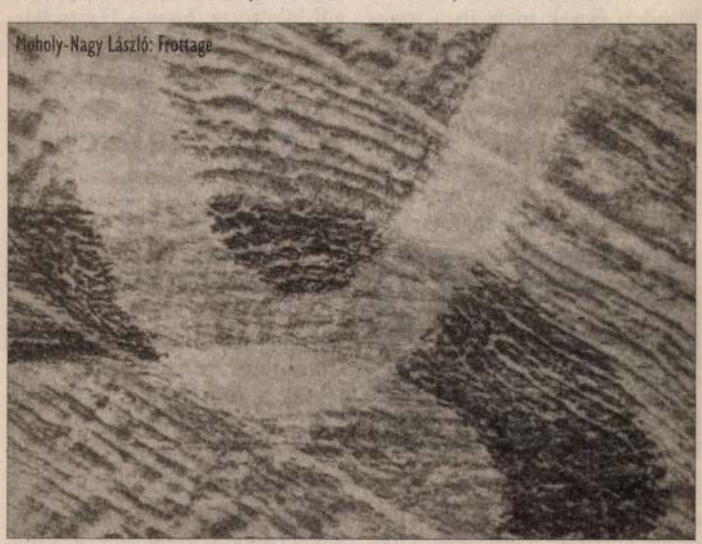
Moholy-Nagy László: Frottage

Öt éve átköltöztek a Pasaréti tér közelébe. A bútorok idővel elmaradtak, és a művészeti alkotások vették át a főszerepet. A kiállításokon pedig a hangsúly átkerült a XX. század első felének klasszikus művészetére.

— Rá kellett jönnöm, hogy a műgyűjtők előbb-utóbb a galéria kikerülésével keresik fel a kortárs művészeket, szívesebben vásárolnak az alkotó műterméből, és tulajdonképpen a művészek is előnyben részesítik ezt az utat. Egyelőre sem a műgyűjtők, sem a művészek körében nem alakult még ki olyan etikus magatartásforma, amely szabályozná a folyamatot, tőlem pedig távol áll a kizárólagos értékesítési jogot biztosító kemény szerződések kötése a művészekkel. Továbbra is vannak kedvenc kortársaim, akiknek a munkái szerepelnek a kiállításokon, idén októberben is rendeztünk „Éljünk a mi időnkben" címmel kiállítást félszáz kortárs alkotó részvételével, de inkább a klasszikus művészet dominál galériánkban — mondja Kertész Csaba.

Hosszasan sorolhatnánk a galériában helyet kapó értékesebbnél értékesebb kiállításokat. A tematikus tárlatok közül kiemelhetjük a klasszikus magyar avantgárd művészet harminc képviselőjének — Kassák Lajos, Molnár Farkas, Dénes Valéria, Gábor Jenő, Bortnyik Sándor — bemutatását, vagy Péri László nagyon izgalmas reliefjeinek, rézkarcainak, egyedi rajzainak kiállítását, amelyről katalógust is megjelentettek. Jelentős volt a Hunok Párizsban című kiállítás, ahol a Párizsban világhírűvé vált magyarok, például Rozsda Endre, Czóbel Béla, Victor Vasarely, Pierre Székely, vagy a fotósok közül André Kertész és Brassai egy-egy munkáját tekinthették meg az érdeklődők. Egy másik tárlaton, igen egyedi szemszögből megközelítve, a művészet és humor kapcsolatát dolgozták fel a XX. században — a klasszikusoktól a kortársakig. Láthattuk itt Bortnyik széles mozdulatokkal gesztikuláló demagóg alakját, Rippl Rónai „A vén csábász kan Kosztolányit" ábrázoló rajzát, Tóth Menyhért szürreális korsófejű portréját, Scheiber Hugó groteszk önarcképét, vagy éppen ef. Zámbó István Rembrandt-parafrázisát, amint Tulp doktor emberi test helyett teheneket boncol.

Nagy klasszikus mestereknek is rendeztek emlékkiállításokat, többek között Mednyánszky László, Egry József, Mattis Teutsch János, Czimra Gyula, Bernáth Aurél, Bálint Endre vagy Kondor Béla munkáiból, akik a gondos válogatás és a komoly kutatási munka eredményeként számos alkotással szerepeltek a galériában.

— A kiállítási anyag összeállításában gyakran vannak segítségemre a művészek rokonai, örökösei, másrészt munkám során jó kapcsolatokat építettem ki műgyűjtőkkel, akik szívesen kölcsönadják a tulajdonukban lévő műalkotásokat, mivel tudják, hogy egy kép értéke csak nő, ha egy rangos és jó hírnevű galériában kiállítják — vélekedik Kertész Csaba.

A galéria hátsó terme igazi művészettörténeti kincseket rejt. Többek között megtekinthető Kassák Lajos 1920-as években készült eredeti linómetszeteinek 1965-ben kiadott albuma, melyet Bálint Endrének dedikált; Moholy Nagy László Frottage c. munkája, amelyet négy amerikai városban állítottak ki a 60-as években, továbbá Veszelszky Béla egy alkotása, akinek festményei csak a család és múzeumok gyűjteményében található, a műkereskedelemi forgalomban csak a legritkább esetekben. Mattis Teutsch János 1910-es években készült, igazi kuriózumnak számító faszobrait és Bortnyik Sándor 1918-ban készült öt könyvillusztrációjából kettőt itt megtalálhatunk, a másik három a Pécsi Modern Művészeti Múzeum tulajdona.

A kiállítások emlékkönyvében kedves bejegyzést találtam a Home Galériáról, Soma művésznő rúzsos szájjal díszített néhány mondata így hangzik: „Végre egy kis otthon-szag. Hamvas és vad, kedves és idegen. Mint minden. De végre egy kis otthon-szag. Jó ide hazajönni."

(Home Galéria, 1025 Bp. Csévi út 7. Tel.: 200-4306. Nyitva: kedd–péntek 10–18-ig, szombaton 10–13-ig).

Ludwig Dóra

Kmetty János-kiállítás december 24-ig

A kiállításon a művész minden korszakából láthatunk alkotásokat, kizárólag magángyűjtők gyűjteményeiből, éppen ezért ritkán látott anyag gyűlt össze.

— Galériánkban a kiállítások színvonalára, és nem a képeladásra helyezzük a hangsúlyt — mondja Kertész Csaba. — Számunkra nagyobb elismerést jelent az, ha az emberek szívesen járnak ide. A külföldiek, akik a közeli Bartók Emlékházat látogatják meg, mindig betérnek a galériába.

(A galéria másik termében ezzel egyidőben Absztrakció és beleérzés címmel tematikus tárlat látható, ahol több mint húsz kiváló magyar festőművész alkotása szerepel, ezek közül akár már egyért is érdemes „hazalátogatni" a Home Galériába.) *L. D.*

Levelek a világmindenségnek

Fotó: Molnár Beatrix

Dinamikus, szenvedélyes, feledhetetlen este volt Szilágyi Andor *El nem küldött levelek* című előadása. A Guelmino Sándor rendezte művet a Millenáris Padlásszínpadán mutatták be. Angelus kapitány (Gyabronka József) és Angelina (Bíró Kriszta) képzeletbeli találkozásai, melyek az el nem küldött levelek örök nosztalgiája révén a plátói szerelem hétköznapi élet által meg nem keserített világában élnek, szép és szomorú történetek. Nincs közük élethez és halálhoz, fiatalsághoz és öregséghez. Szívet szorító beteljesületlen szerelmek ezek. A tudósok azt mondják, hogy a szerelem csak másfél évig tart. Eddig bírja a kovalens kötés a fejünkben. Ennyi idő alatt kell egymáshoz szokni, ennyi idő alatt kell megszeretni egymást. Ami pedig utána jön, az már mind tudatos építés. Ezért a sok be nem teljesülő vágy, ezért az örök szorongás. Ezért a törvény: monogámia. Mert nem vagyunk ilyenek. Mert Angelusz kapitányok és Angelinák vagyunk. Az el nem küldött levelek kikerülnek a világmindenségbe. Ilyenkor esik az eső nyáron és hull a hó télen. Ilyenkor fázunk egy picit.

- csejk -

Hozz egy játékot!

— A Szociális és Családügyi Minisztérium 2001 karácsonyán azzal járul hozzá az ünnephez, hogy jótékonysági akcióra hív a rossz anyagi körülmények között nevelkedő gyermekek érdekében — mondta el lapunknak *Máthé Zsuzsa*, a Szociális és Családügyi Minisztérium munkatársa. Mindenkit arra buzdítanak, hogy ha tehetik, hozzanak egy játékot a „Gyerekek karácsonyfája" alá a Millenáris Parkba. A csomagokat december 14–24-ig gyűjtik. A felajánlások a Máltai Szeretetszolgálat segítségével jutnak el a rászoruló gyerekekhez. A karácsony előtti utolsó hétvégén — péntek, szombat, vasárnap — karácsonyi műsorok, színes programok és foglalkozások várják a Millenárisra látogatókat. Az ajándékozók csomagjaikért cserébe a színes műsorok emlékét vihetik haza.

A gyermekek és a családok öröme és bánata karácsonykor különös érzékenységgel érint meg bennünket. Az ünnepnapokon rácsodálkozunk a család természetesnek tekintett értékeire, többet gondolunk szeretteinkre, embertársainkra. De ki gondoskodik az árva gyerekek, az anyagi okok miatt játék nélkül maradt gyerekek örömeről? Most mindannyian megtehetjük.

Programízelítő

December 15-én 10.00:, 16.00: **Jancsi és Juliska** (bábszínház); *10.00–16.00:* **Mesterségbemutató** — kézműves foglalkozások; *11.00:* **Évkerék-legendárium;** *15.00:* **Mesélő játszótér:** *19.30:* **ExperiDance** — táncművészet; *22.00:* **Kárpáti Péter: Mr. Carter, avagy a végső leszámolás dr. Quartz-cal** — színházi ősbemutató. *16-án 10.00, 15.00:* **Kiskondás** — a Kolozsvári Puck Színház bábelőadása; *11.00:* **Dolgozó** — Hangszerkészítés, zenei játékok; *19.30:* **Dzsessz-esték: Binder Károly** lemezbemutatója; *22.00:* **Mr. Carter...** *17-én 19.30:* **Tolcsvay László koncertje;** *20.00:* **Rap- és hip-hop együttesek** a Millenárison. *18-án 19.30:* **Klasszikus zene:** *Liszt:* A bölcsőtől a sírig, *Goldmark:* Hegedűverseny, *Veress Sándor:* Szent Ágoston Psalmusa; *20.00:* **Nyitott műhely** — zeneszerzők a mesterségről. Komolyzene. Vendég: *Faragó Béla. 19-én 10.00:* **Kakaóklub** — a Levendula Színház bábelőadása; *19.30:* **Győri Balett:** Könnyek tengere, Kapcsolat, Tűzmadár, Angyalok. *20-án 14.00:* **Hangszerek meséi XIII.;** *20.00:* **Folk-esték:** *Ognjen Prijatelj, Kathy Horváth Lajos* és *Lőrinczky Attila* koncertje. *21-én 15.00–18.00:* **Karácsonyi kavalkád — betlehemes találkozó;** *19.30:* **Requiem** — Szegedi Balett; *20.00:* **Dzsessz-esték: Dresch Mihály.** *22-én 11.00–19.00:* **Karácsonyi kavalkád — betlehemes találkozó.** *23-án 11.00–15.00:* **Karácsonyi kavalkád — betlehemes találkozó;** *15.00:* Karácsonyi kavalkád — *Győri Vaskakas Bábszínház; 19.30:* **Karácsonyi kavalkád** — *Hejgető* (Magyar Királyi Bábszínház). *25-én 17.00:* **Karácsonyi kavalkád** — a *Maskarás Együttes* előadása. *26-án 11.00:* **Karácsonyi kavalkád** — *Hol van a világ vége?* (Levendula Színház, bábelőadás); *19.30:* **Folk-esték: Kárpát-medencei folk-karácsony;** *20.00:* **Magyar operaénekesek itthon és külföldön** — *Szilfai Márta, Tálas Ernő. 27-én 10.00–18.00:* **Karácsonyi kavalkád** — *Mesterségbemutató; 11.00, 15.00:* **Karácsonyi kavalkád** — *Tricikli* (bábelőadás); *12.00, 16.00:* **Karácsonyi kavalkád** — *Titiri Színház* (bábelőadás); *19.30:* **Márai Sándor: A kaland** (színmű, Miskolci Nemzeti Színház); *20.00:* Zenés keresztmetszet **A csoda alkonya** készülő előadásból, beszélgetés az alkotókkal.

Millenáris Park,
1024 Kis Rókus u. 16–20., telefon: 438-5335

Harry Potter és a bölcsek köve

Minden évnek megvan a maga szenzációja, az a bizonyos kihagyhatatlan film, amit már csak azért is meg kell nézni, mert az egész város róla fog beszélni. Az angol J. K. Rowling mesehőse, az elárvult varázslótanonc már jó ideje lázban tartja a

Föld népességének túlnyomó részét. Harry Potter-ügyben mindenki érdekelt: a gyerekek falják a könyveket, a szülők örülnek, hogy végre olvas a gyerek, a széplelkek fanyalognak, a tudósok a siker okait kutatják. Csak idő kérdése volt, hogy Harry Potter a könyv lapjairól átlépjen a mozivászonra. Amikor egy amerikai stúdió amerikai rendezőt bízott meg az első Potter-regény megfilmesítésével, sokan felszisszentek a hír hallatán. Millió megnyugtatására az írónő végül kikötötte, hogy a Harry Potter-univerzum minden lakóját angol színésznek kell játszania, magát a filmet pedig Angliában kell leforgatni. A jó szándék ellenére az eredmény felemásra sikeredett: a filmben ugyan három angol gyerekszínész és csupa brit színésznagyság látható (valamennyi szerep jó gazdára talált), ám ettől még nagyon is hollywoodias maradt minden. Chris Columbus Steven Spielberg protezsáltja, filmje pedig, mint egy közepes Spielberg-mese. A gyerekközönséget mindez persze a legcsekélyebb mértékben sem fogja befolyásolni. A látvány pazar, a trükkök szellemesek, a mese sosem unalmas, minden percben történik valami. Végül is a várva várt nagy esemény nem okoz csalódást. Jóféle kavalkádba keveredtünk, de aligha tudunk teljesen elveszni benne.

köves

Főszereplők: *Daniel Radcliffe, Emma Watson, Rupert Grint, Robbie Coltrane, Alan Rickman, Richard Harris.*

Kruetty János

Tóth Béla : Tiszajárás

Tiszatáj 1984/9

Kunetty János

A művész barátjára fogadta
Halápy Jánost.

Sz. A.: Halápy János.
Új Tükör, 1978. május 28 - 22 lap.

Kmetty János

Részt vett az 1945 április 15-ei kiállításon.

P. Szücs Julianna: Grinyg grafikák.
Művészet, 1978. május – 9. lap.

Kmetty

Kassák Vallomás tizenöt müvészről cimü

könyvében foglalkozik a müvésszel

Magyar Hirlap 1978-1[illegible]8- lo

Vég h-Alpár Sándor: Kassák képzőművészeti

irásai

Kmetty János

Emlékezés Deli Huber Istvánnak

Magyar Nemzet 1984. III. 23.

Kmetty János, festő

L. Klimó Károly

– Munkatársaink

Mozgó Világ, Bp. 1983. nov.

Borító 2.

IX/11

Kmetty János, festő

L: Major Máté

Vadas József: Építész a történelemben 13.

Élet és Irodalom 1984. aug. 3. XXVIII/31

Kmetty János, festő

L.: L. Pataki Teréz

Horváth Dezső: Műteremlátogatás 108–112

Tiszatáj, Szeged, 1978. sept. XXXII/9.

Kmetty János, festőművész

A szentendrei művésztelep 50 évét bemutató retrospektív kiállítás megnyílt az új Szentendrei Képtárban, melyen szerepel a művésztelep alkotása is.

Losonczi Miklós: Öt évtized története.
Pest Megyei Hírlap, 1978. jan. 29.

Kmetty János, festőművész

Szentendre múzeum-város. A város terveiben újabb múzeumok szerepelnek: Kmetty Jánosé és Barcsai Jenőé.

TV-Híradó

1978. II. 23. Televízió, 19.30 Gné.

Kmetty János, festő

L.:Thorma János

Heitler László:A műgyűjtő alkotása

Jelenkor, Pécs, 1977. okt.

907-909

XX/1o.

Kmetty János, festő

Kmetty János-emlékmúzeum

Pénteken Szentendrén megnyílt *Kmetty Jánosnak*, a magyar festőművészet kiemelkedő mesterének emlékmúzeuma. A város a Marx tér egyik felújított polgárházában adott végleges otthont a gyűjteménynek. Az emlékmúzeum anyagának zömét még életében a művész ajándékozta a szentendrei múzeumnak, s ez hagyatéka alapján még további 275, jórészt grafikai művel bővült. A most megnyílt első kiállítás Kmetty festői munkásságát az állami és magángyűjteményekből kölcsönzött darabokkal kiegészítve mutatja be. A múzeumban helyezték el a művész gyűjtéséből származó népi bútorokat, kerámiákat is.

–: Kmetty János- emlékmúzeum

9.

Népszabadság. Bp. 1981 máj 9.

Kmetty János, festő

L.: Nagy László

Tüskés Tibor: Nagy László 263-270

Jelenkor, Pécs, 1982. márc. XXV/3

Kmetty János, festő

L. Bán Béla

Szántó Piroska: Akkor, szemtanúk

Jelenkor, Pécs, 1981. nov.

981-993

XXIV/11

Kmetty János

A szentendrei müvésztelepen dolgozott, szerepelt a Szentendrei Képtárban megrendezett gyüjteményes kiállitáson.

Uj tükör 1979/26/4

P.Szabó:Szentendrei képtár

Kmetty János

Az egykori Jókai villában nyilt meg az esztergomi Balassi Bálint M. gyüjteményének több darabja, igy a müvész is szerepelt a tárlaton két alkotásával.

Uj tükör 1979/23/4

Lóska: A Balassi Muzeum festményeiről

Kmetty János

Kmetty János „Nejszavás csendélete" szerepel a tár-laton.

Szekely András: Évfordulós a Műcsarnokban. Új Tükör, 1977. december 11-24. lap.

Kmetty János

1929-ben, a Tamás Galériában
közös kiállítása volt Vilt Tib-or-
val.

Kovács Péter: Jelenés a Margitszigeten.
Művészet, 1977. október - 18 lap.

Ihmethy János

Radnóthy Mátyás a Nyugat
1929/2 számában írja, hogy Ihmethy
János kiállításán Vitt Tibor rajzai
is szerepelnek

—: A kritika tükrében.
Művészet, 1977. október - 20 lap.

Kmetty János, festőművész

„Barcsay-portré" (rézk.)

Csányi L.: Dévényi Iván gyűjteménye Egerben.
Tolnamegyei Népújság, 1977. aug. 14.

Kmetty János, festő

L.:Fóth Ernő

/h.m./Kilátás a RoSZTA ablakából 2.

Esti Hirlap, Bp.1977.nov.5.

Rmetty János

Rmetty Jánostól és Koffán
Károlytól tanult a Derkovits
kollégiumban Konez Béla.

Kezek gyártó István: A „Nagymama kamrája"-tól...
Művészet, 1977 november - 18. lap.

Kmetty János, testő

L. i Barany J.

T. L: Briós, ezüstben 16

Nézszabadság Bn. 1981 júl: 26-

Kmetty János, festő

L: Banga F

Lánczi S: Képzőműv. krónika 726-730

Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug. XXIV/7-8

Kmetty János, festő

L.: Iwányi-Grünwald B.

Kmetty János. Festmérye 66.

Tomás, Kaskemét, 1980. febr. XII/2.

Kmetty János, festő

L: Vajda Lajos

–: Hd

8.

Népszabadság, Bp. 1980 aug. 15

Kmetty János, festő

L: Réti T.

Sümegi Gy. Az 1910-es kecskeméti ... 67-72.

Fonás. Kecskemét, 1980. febr. XII. 2.

Kmetty János, festő

L. Kassák

Lánc S: Képzőműv. krónika.
Jelenkor, Pécs, 1980. dec

1105-1108

XXIII/12

Kmetty János, festő

L: Ámos Imre

~: Hír

8.

Nepszabadság, Bp. 1980. ápr: 22.

Kmetty János, Kossuth-díjas festőművész

Kántor Andor és Gálffy Lola gyűjteményes kiállítása a Szentendrei Képtárban jún. végéig látható.
Kántor Andornak vannak olyan alkotásai, amelyekben Barcsay, Ilosvai Varga, Kmetty eszményeihez közelít, de mindig megmarad önmagának.

Losonci Miklós: Oldott festőiség.
Pest Megyei Hírlap, 1982. máj. 25.

Kmetty János, festő

L: Gyulai Líviusz

Havas Ervin A szép könyvek ügyében 15.

Nincsszabadság Bp. 1981. nov. 22.

Kmetty János

Életrajzi és grafikai művének igen fogyatékos feldolgozása:

Varga Nándor Lajos:

Adatok a magyar művészi grafikához. Rézkarcolók. 1900–1936. Budapest, 1937. 249–252. l.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a rényes Adolf teremben
Az itt bemutatott 64 alkotásából 35 darabot a Pécsi Mú-
zeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak mun-
kásságáról tájékoztat.-A müvek a következők:
5.sz.-"TUKOR ASZTALKA"."-1951.pasztell.43+30 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 majusában kiallitasa volt a rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásából 35 darabot a Pécsi Muzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkassagáról tájékoztat.-E müvek a következők:

4.sz.-"MUTEREMRESZLET ALVANNYAL".-1957.olaj.50+36.5 cm
266.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 májusában kiállitasa volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajandékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszsak munkassagaról tajékoztatnak.-E müvek a következők: 15.sz.-ÖNARCKÉP KEZZEL,-1953.tus.-22+32 cm. 266.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 majudaban kiallitasa volt a rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a pécsi Múzeumnak ajandékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkassagáról tájékoztatnak.-E müvek a következők:
14.sz.-MUTEREM,-1958,-olaj.-27.5-21 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

MDK

Kmetty János

Női akt, o.

Uzsonnázók, o.

Vöröskancsós csendélet, o.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

Kmetty János

Szerepelt a művészcsoport műcsarnoki kiállításán.

MH. 1931. II. 22.

Kmetty János

szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

MO. 1931. II. 22.

Kmetty János

MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

Kmetty

Műcsarnok reprezentatív kiállításán neve szerepelt.

PN.932.II.20

Kmetty János

"Nyolcvan év magyar művészete a Műcsarnokban" kiállításon neve szerepelt.

M.O.932.II.21.

M.D.K.

Kmetty János, festő

nevét a Szentendrei Mű-
vésztelep tagjai körök emliti
Antalffy Gyula.

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1964. XIX. évf. jan. 17/3. sz.
124. old.

Kmetty János
festő

M.D.K.

Végvári S. János mestere volt
a Főiskolán.

Bodri Ferenc: Végvári S. János művészetéről.
Művészet 1966. október - 36 lap

Kmetty János
festő

M.D.V

Részt vett a tárlaton.

Kelényi György: A nagyalföldi képzőművészek II. kiállítása

Művészet, 1966. szeptember – 42 lap

Kmetty János MDK

Tájkép, olf.

Műcsarnok 1942 [redacted]

A magyar művészetért c.kiáll.

Kmetty János MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1942 ~~Tavaszi tárlat~~

A magyar müvészetért c.kiáll.

Kmetty János

festőművész

Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményeinek kiállitásaképével szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.V.21.

Kmetty János

Alkotásával szerepel a Szépmüv.Múz. grafikai szerzeményeinek kiállitásán.

Ujság, 931.V.30.

Kmetty János

MDK

Kmetty János

Interieur, of.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Muz. 1945. okt.

NDK

Kmetty János

Csendélet, of.

Szoc.Dem.párt képzőművészeinek társ. és meghiv. művészek kiáll. Ernst Múz. 1945. okt.

MDK

Kmetty János

Nature morte, of.

Lecteurs de journaux, of.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Grapjiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK

Kmetty János

Interieur, of.

Coin d'atelier, of.,repr.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois d'aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

MDK

Kmetty János

Csendélet, temp.

Nagybányai utca, akv.

Falusi utca, akv.

Nyolcak és aktivisták kiáll. Nemz.Gal. 1961.

MDK

Kmetty János

Csendélet, repr.

Nyolcak és aktivisták kiáll. Nemz.Gal.1961.

MDK

Kmetty János

Ujságolvasó, of.

Mai festészetünk kiáll. Nemz.Gal.anyagából.

KMETTY János

barátságukra, és munkásságára emlékezik

GRÁBER Margit: Fanyar emlékek. Uj Irás 1989.2.sz. 33-49. p.

. Puszpáng dombormű. J.S.Cogoulle,

ng dombormű. D.Stainhart, 1700 körül

úcsúja. Puszpáng dombormű. J.G.
körül

s. Puszpáng faragvány. Németország,

g figura. XVIII.sz.második harmada

sióeszközökkel. Puszpáng faragvány.

et. Bécs, 1696-1744

tál. Párizs, 1752 körül

reklyetartó. Itália,XVIII.sz.

KMETTY János

Kmetty János állandó kiállitása. Szentendre, Ferenczy Muzeum, 1992.

ism. BODONYI Emőke = Muzeumi Hirlevél, 13, 1992, 7-8. 198.

ösművek [BL]
ornamentika a kisművészetek emlékein

pénzek
éltóságviselők pecsétjei
gurális dekoráció
áltozásai
égiói

k

vek

Kmetty

Passuth könyvében foglalkozik Gulácsy, Kmetty müvészetével, de benne a müvészek teljesitménye teljesen lefokozódik.

Alföld 1975/11/73

Aczél: Passuth: Magyar müvészek az európai avant-garde-ban

Kunetz János

Kiemelkedő tehetsége a fiatalok oktatásában is érvényesült

Bauer Jenő – Hincz Gyula

Mai magyar Művészet

Kmetty János

Vértesi Péter a Képzőművészeti Főiskolán Kmetty János növendéke volt.

------:Kiállitási naptár.

MŰVÉSZET, 1976.február - 48.oldal.

Kmetty János

Kmetty János tanítványa volt a Főiskolán Novák András.

Szuromi Pál: Novák András.

MŰVÉSZET, 1976. február - 24.oldal.

Kmetty János

Vértesi Péter mesteri a Főiskolán
Kmetty János, Ék Sándor és Fó-
ris Géza voltak.

--: Vasi festők és szobrászok.
Művészet, 1976.szeptember - 13.oldal.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59.festménye van.Ezek katalógusa:
3.sz.-FALURÉSZLET-1920-23.o.v.-26.7+29.5 cm.Ltsz:59.119.
vétel Tamás Henriktől.-Vízszintesen tagolt zöld elő
tér,középtérben rózsaszín házak,lombos fákkal.Hátul
jegenyefák,kék égbolt.-J.j.l. Kmetty.-F kete repr.
274.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,XVII-XVIII./
1972-73. Pécs, 1975. XVII-XVIII.

KMETTY JÁNOS, festő

A múzeum saját költségvetési kertéből csak igen kis mértékben gyarapodhat. A rendelkezésre álló összeg aránytalanul kevés. De még igy is sikerült számos jelentős művel gazdagodni. Nevezetesen Kmetty Jánosnak: "NŐ POHÁRRAL", cimü festményét kell többek között kiemelnünk. 289.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

xx KMETTY JÁNOS, festő

Sajátos centrális szerkesztési módja.figuráit,táj-vagy csendéletmotivumait úgy építi fel,hogy a néző tekintetét először a kép középpontja vonzza.Ezzel kényszeriti a teljes kompozició együttlátására,nem engedi a szemet a részletekben elkalandozni.A konkrét,a kompozició zárt keretében kifejezett gondolat a fontos. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban I/ 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Kmettynek a szabadban, természet után festett tájképei közül /olajfestmények/ a korabbi, huszas-negyvenes évek munkásságára jellemzőkből őriz a gyűjtemény egyket példát, mont például a:
"SZENTENDREI UTCAKÉP", cimü művét. -4.sz.kép. 265.old.
3.jegyz.

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban I/ 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

"Megnéztem mindent,amit csak látni lehetett és lassan felismertem a fonalat,mely a legrégibb művészettől a legújabbig húzódik.Azt ami minden időknek lényege,bármily formai jelentkezésu is legyen az"-ixta magaról 1922-ben. Meghalt 33 évesen,Párizst megjarva. 265.old 4.jegyz

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 1/ 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-7[illegible]. Pécs, 1976.

KMETTY JÁNOS, festő

Kihangsúlyozzák a szigorú alkotói fegyelmét, a kubizmus
ból eredő racionális szerkesztő elvét. Ennek alapja a l
lényeg keresés. Szükszavusága legfontosabbak kiemelése,
a rendteremtés. A felszini jelenségek mögött az összetar
tó vázra kivánesi, ami meghatározó,, s ami mégis a külső
forma mögött rejtőzik. 265.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban I/ 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVI-
1972-73. Pécs. 1973

KMETTY JÁNOS, festő

---

kompozicióinak során lépésről lépésre, képről-képre ves
szi birtokba a festésre választott motivumot, s addig m
veli, míg a festői kifejezés számára elérhető legtiszta
megfogakmazásáig el nem jut. Egy-egy kép önmagán belüli
rendje a variációk sorozatának nagyobb egységébe szerve
sen épül. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban I/ 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1973.

KMETTY JÁNOS, festő

A múzeum gyüjtése az oeuvre szélesitésére és gazdagi
tására törekszik. A legutóbbi évek alkotásaiból igy ke
rült a gyüjteménybe a fiatalkori müvei közül több akva-
rell, s az 1914-16-ban festett
"NŐ POHÁRRAL", c. képe is. Ez utóbbit aukción vették
meg. 265.old 2. jegyz.

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Mu-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

1960 majusaban kiallitasa volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotasból 35 darabot a Pécsi Muzeumnak ajandékozott.-Ezek az 1950-60-as évekmunkassagáról tajékoztatnak.-E müvek a következők:
2.sz.-Feritett Asztal.1950.pasztell.70+100 cm.266.old.

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Pénzes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásából 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 1950-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A müvek a következők.
1.sz.-Vörös kancsó, 1950.-pasztell, 120+85 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
59.sz.-EDENYES-1958.o.lp.27+19.5 cm.Ltsz:6000.33.A művész
ajándéka.Kis asztalkán csésze és kávéskanna,az asztal mellettkétoldalt 1-1 szék.Az asztal mögött üveges szekrény előtte álló nő,kezében cserép virág.J.j.l. Kmetty. rekete repr. 278.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festo

- - -

A múzeumi gyujtés az oeuvre szélesitésére és gazdagitá
sára törekszik. A legutóbbi évek alkotasaiból igy került
a gyüjteménybe a müvész kalapos
"ÖNARCKÉPE" is.- Ez a müvelodésügyi Miniszterium vásár
lásából történt. Lásd 58.sz.kép. 265.old

2. jegyzet

HARS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
26.sz.-CSONAKÁZOK-1950-51.vizf.p.18.8;26 cm.Bedő K.gyüjteményéből-Dombokkal szegélyezett folyó,a közepén kis csonak,két férfival.A folyó partján mindkét oldalon lombos fák sora.-J.j.l.Kmetty.Fekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János Müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festö

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
52.sz.-ÖNARCKEP SZÉKKEL-1957.o.lp.70+36 cm.Ltsz:60.26.
A müvész ajandéka.-A középtöl kissé jobbra támlas szék mellett a kép baloldala felé fordulva a müvész álló alakja.Fején kalap,bal kezében ecset, jobbjában paletta.U.j.l.Kmetty.Fekete repr.277.ol

HÁRS ÉVA: Kmetty János Müvei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Hazai képzőművészetünkben talán Ketty az egyetlen ,aki napjainkig ennyire következetesen hü maradt Cézanne és a kubisták szemléletéhez és komponálási módszeréhez.mindemellett sajátos,egyéni festői nyelvezetet alakitott ki, megalapozott,gondos műhelymunkája eredményeként. 265.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállítása volt a Fényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott. - Ezek az 50-60-közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak. - A művek a következők:
28, sz. - MEGBESZÉLÉS, - 1955. - kréta, - 15+23.2 cm. 266. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A JANUS PANNONIUS MÚZEUM ÉVKÖNYVE, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Muz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
51.sz.-SZOBABELSŐ-1956.o.furnir,40.5-49.5 cm.Ltsz:
60.27.-A művész ajandéka.-Asztallapon atvetett te
rito,az asztal bal oldalán könyvek.Középen cserép
ben muskatli,emellett férfifejet abrázoló szobor.
A falon kis kép.J.j.l.Kmetty.Rekete repr. 277.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
55.sz.-ÉNEKPRÓBA-1958.szén,p.60x28.5 cm.Ltsz:60.53.A művész ajándéka.-Kompozició hat alakkal.Körben álló alakok,a középső kezében lapot tart,a háttal álló nőalak vezényel.J.j.l.Kmetty.Fekete repr. 277.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezekk katalógusa:
54.sz.-MŰTEREM-1958.o.lp.27.5+21 cm.LtSz:60.32.-A művés
ajándéka.-Műteremrészlet.Asztalon cserépben virág
előtte támlásszék.Asztal mögött a falon tükör,bal
oldalon fordén álló posztamens.-J.j.l.Kmetty.
Fekete repr. 277.old

HANS ÉVA: Kmetty János Művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A JANUS PANNONIUS Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
31.-szám.-ÖSENDELET-1951.pasztell,p.22+30 cm.Ltsz:60.36
A művész ajándéka.-Kék terítővel borított asztalon
gyümölcsöskosár,sárga kancsó.Asztal előtttámlásszék,vörös kontúrozásu.J.j.l.Kmetty.Fekete repr.
276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János müvei a Janus Pannonius Múzeimban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz.ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
36.sz.-ANYA GYERMEKKEL-1952.pasztell,p.14,40 cm.Ltsz:
60.49.-A művész ajándéka.-Szobabelső.Előtérben szé
ken ülő asszony szemben,ölében kis gyermeket tart
szoptat.Balra hátul kerek vaskályha.J.b.l.Kmetty
Rekete repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeimban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
39.sz.-ÖNARCKÉP-1952.toll,tinta,p.15+21 cm.Ltsz:60.50.
A művész ajándéka.-Kalapos,jobb félprofiljával felé
forduló fej.A lap bal oldalán kalapos,álló,jobbra fo
forduló,egészalakos önarckép.V.j.l.Kmetty.Fekete
repr. 276.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann,Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
44.sz.-ÖNARCKÉP KÉZZEL-1953.tus,p.22+32 cm.Ltsz:60+57.
A művész ajándéka.Önarckép tanulmány hat változat
ban,köztük négy fej kalappal.Középen nyitott te-
nyérrel ábrázolt kéz.-J.j.l.Kmetty.rekete repr.
277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JANOS, festo

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
47.sz.-ÉNEKPROBA II.1955.kréta,ceruza,p.6.8+8 cm.Ltsz:
60.48.-A művész ajándéka.-Sokalakos kompozició.
Körben álló figurák,a jobb szélso sárgaruhás ve-
zényel,a többi énekel.J.l.k.Kmetty.Fekete repr.
277.old

HÁRS ÉVA: Kmetty Janos művei a Janus Pannonius Mú-
zeimban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
5.sz.-MÓRIC NÉNI KONYHÁJA-1938.o.v.78;100 cm.Ltsz:57.20
57.205.l.-Dr.Regesi Kiss Pál adománya.-Tűzhely elő
konyhában,natural állo nő,fejét balra fordítja.Jobb
oldalon asztal,rajta piros kancsó és kis tál,mel-
lette üveges ajtó.-S.j.l.Kmetty.-Fekete repr. 274.

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei A Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
6.sz-UTCARÉSZLET-1988-40.vízf.p.23+32 cm.Pedő r.gyüjteményéből.-Széles utca,a jobb oldalon alacsony ház, ablak nélküli homlokzattal,kis kapuval.Szemben villanypózna,mögötte lombos fa.Az utca végében a házak sora folytatódik.J.j.l.Kmetty. Fekete repr. 274.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei A Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

6.sz-UTCARÉSZLET-

KMETTY JÁNOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
17.sz.-TERÍTETT ASZTAL-1950.pasztell,p.100x70 cm.Ltsz
60+34 cm.A művész ajándéka.-Asztalon középen tálban
almák.mellette balról sárga kancsó,mögötte piros
kancsó.Az asztal előtt balra szék.J.j.k. 275.old
rekte repr.

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festo

A Jan.rann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa: zl.sz-KÉRTBEN-1949.vízf.p.207+288 280 cm.Ltsz.68.865. Müv.Min.átadása.1968.-A kép közepén megdolt fa háromágú törzse.Az ágak mögött zöld-sárga lombok,középen piros ruhás alak,fején szürke kendo,vagy sapka. J.j.l.Kmetty,1949. rekete repr. 275.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei A Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73, Pécs, 1975.

Bud

KMETTY JANOS, festő

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van. Ezek katalógusa:
23.sz-HAZAK TEMPLOMMAL-1950-51.vizf.p.29+22.8 cm.Pedő K gyüjteményéből.-Az előtérben sürün emelkedő háztetők közöttük gyér lombu fák.A háttérben magyastornyu templom emelkedik.Mellette balra emeletes épület.J.b.l.Kmetty. Fekete repr. 275.old

HARS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

--

A Jan.Pann.Múz-ban 59 festménye van.Ezek katalógusa:
4.sz.-SZENTENDREI UTCAKÉP-1935-36.c.v.54465 cm.Ltsz:
57.204.-dr.Gegesi Kiss Pál adománya.-Előtérben vil
lanypózna,középen férfi és nő halad,a háttérben sár
ga ház homlokzata,előtte lombos fa.A fa mögött a ta
volban templom.-J.B.l.Kmetty.-Fekete repr. 274.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,XVII-XVIII./
1972-73. Pécs, 1975. XVII-XVIII.

KMETTY JÁNOS festő

Egy-egy téma variálása sohasem jelent ismétlést. A csend életek és interiurök újra meg újra átfogalmazott a változások során újabb minőségeket eredményeznek; a kifejezésre szánt gondolat elmélyítését, a lényeges tisztább, racionálisabb kiemelését, egyszerűsödést. 268.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII./ 1972-73. Pécs, 1975. XVII

KMETTY JÁNOS, festő

Az ötvenes években sokat foglalkozott az önarckép ábrázolásokkal. Több darabot őriz ezekből a múzeum. - A 41. számú fej gazdag vonalvezetésű, érzelmes kifejezésű ábrázolása már túlnő a tnulmányrajz igényén, s a hiteles portré erejével hat. 270. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII./ 1972-73. Pécs, 1975. XVII-XVIII.

KMETTY JÁNOS, festő

Anya és gyermeke meghitt, belső kapcsolatát fejezi ki négy rajza a múzeum gyüjteményében. Az álló "ANYA GYERMEKEVEL c. rajza merevebb, szálkás technikáju s amüvész korabeli, 1938-39-es éveinek munkásságát idézi. /10. számu rajz./. 270. old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1960 májusában kiállitása volt a Rényes Adolf teremben. Az itt bemutatott 64 alkotásból 35 darabot a Pécsi Múzeumnak ajándékozott.-Ezek az 50-60 közötti időszak munkásságáról tájékoztatnak.-A művek akövetkezők.

23.sz.-KIS ASZTALKA,-1951.kréta,.16,11 cm. 266.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

Kmettynek a szabadban, természet után festett tájképek /olajfestmények/ közül a korábbi, húszas-negyvenes évek munkásságára jellemzőekből őriz a gyűjtemény egy-két szép példát. Mint pl..
"FALURÉSZLET,-című művét. 3.sz.kép. 265.old. 3.jegyz

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

figurális kompozicióinak kedvelt témája.az önarckép,min
az évek során vissza-visszatérő motívum. Több rajzvalto
zatban is szerepel a gyűjteményben.Hasonlóképen több va
riációt őriz a Múzeum az anya gyermekével motívum kettő
alakjához készült rajzokból. 265.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Mú-
zeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

KMETTY JÁNOS, festő

1919-ben Nemes Lampérth Józseffel közösen a Tanácsköztársaság idején toborzó plakátot tervezett. 1924-ben 44 között az egyik legjelentősebb, haladó művészcsoport a KUT alapító tagja és alelnöke, tagja és kiállítója vol a Szocialista Művészcsoportnak is. 265.old

HÁRS ÉVA: Kmetty János művei a Janus Pannonius Múzeumban 265.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

Kmetty János festőművész

Tóth Attila: Volt egyszer egy nyári tárlat (?)

Művészet, 1983. június

Knutty János festőművész

Fejér Ernő: Tizenöt év a Miskolci Galériában

Művészet, 1982. junius

Szmetty János festőművész

Sümegi György: Ravasz Erzsébet másfél évtizede

Művészet, 1982. május

MDK

Kmetty János

Városrészlet, o.

Virágos, almás csendélet, o.

Rippl Rónai Muz. újszerzeményi kiáll. Kaposvár
1967.jun.

MDK

Kmetty János

Kiállitási kritika

Délmagyarország 1968 ápr.17.

MDK

Kmetty János

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 ápr.21.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Kmetty János,

NÓGRÁD

képzőművészet

1980 FEB 20

1021

Kamarakiállítás Jobbágyiban

A magyar néphadsereg jobbágyi művelődési otthonában a múlt hét végén nyílt a Téli tárlat '80 című képzőművészeti kiállítás, mely Pásztó képzőművészeti anyagának egy részével ismerteti meg a közönséget. A tárlaton többek között olyan nagy hírű mesterek művei szerepelnek, mint Kmetty János, Németh József, Kucs Béla. A bemutatott anyag — mint a kiállítás megnyitója, Nagy József, a Pásztói nagyközségi közös Tanács elnöl hangsúlyozta — része a megvalósítandó pásztói képzőművészeti galériának, melynek lé rejöttét Csohány Kálmán Munkácsy-díjas grafikusművész, a nagyközség szülötte ajánd kokkal is támogatja. A kiállítást február 23-ig nézhetik meg az érdeklődők. (Képünk a kiállítás megnyitóján készült).

ódik félidőben azonban már
egmutatkozott az STC ifik
ettebb játéka, nagyobb ru-
nja. Ebben a játékrészben
6 perc alatt az STC 12, míg
gépipari csak 3 gólt szer-
ett. A hátralevő 4 perc is
TC-fölénnyel telt el. Az STC-
ől elsősorban Bertók és
Kátay gólerős játékát kell ki-
melni, míg a gépiparból
'app Tamást, aki csapata leg-
obbja volt.

A kupa állása

. Detva I.	3	3	-	-	61-28	6
. STC	2	2	-	-	50-26	4
. Detva II.	2	-	-	2	24-36	-
. Pásztói SE	1	-	-	1	7-26	-
. St. Gépipari	2	-	-	2	23-49	-

A góllövőlista élmezőnye: 1. Bertók Sándor (STC) 19, 2. Róbert Ostrihon (Detva) 17

Simon József

Márta (Gépip
Fazekas Ágn
Szakk.), 10. H
(Bolyai Gimn.

Pásztor Gyö
sorvezető:

— Az elmúlt évben legjobban a kétfordulós megyei nappali egyéni bajnokság megnyerésének örültem. Szerencsés kezdeményezés, hogy Heves—Nógrád megye közösen rendezte a versenyt. Szép volt a mátrai környezet, és jó a (tizenötezres) térkép. Legemlékezetesebb versenyem mégis a romhányi Ágasvár és Hollókő Kupa volt. Az első nap a hideg novemberi eső és a sáros utak, a második nap pedig a

[illegible] mindennapi „élményt". A kezem annyira fázott, hogy a tájoló szelencéjét sem tudtam forgatni. 1980-ban már az ifjúságiak között versenyezek, és itt is szeretném megszerezni az ezüstjelvényes szintet.

A mosolygós arcú, gyarmati tájfutó 1979-ben minden megyei versenyét megnyerte. Valószínűleg, Márton helyére kerül, mivel a 211. ISZI tanulói már az év végén erő-

TÉLI VÁSÁR A CENTRUM ÁRU

30—40 százalék engedménnyel márc

A MÉTEROSZTÁLY AJÁNLATAI:

	régi ár:	új ár:	
LINDA gyapjúszövet	201,—	140,70	
EMŐKE flanell, méter	40,20	28,10	**AZ ÁTALAKÍTOTT**
Matlasszé	68,30	47,80	**MÉTEROSZTÁLYUNK**

Kunffy János (1889-1975)

Barcsay-portré o. falemez (1960 k.)

Dévényi Iván gyűjteményének kiállítása a győri
múzeumi képtárban 1977.

Kmetty János, festő

--

Boromisszától függetlenül már a 20-as években felkeres
te Szentendrét, saját vallomása szerint 1921-től. De eddig
nem találkoztunk akkor ott tbevével, csak az 1940-es évek
elejétől. Képei közül sem ismerünk ezen időből itt ke
letkezett képet. 306.old. 70.jegyz

Haulisch Lenke: Boromisza Tibor. Első kisérlet
telep alapitasra 300.old

Müv. Tört. Ert. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

Kmetty János, festo

--

Perlrott Csaba Vilmos nevével, éppúgy, mint Kmetty Jano séval az 1940-es évek első felében találkozunk, majd gyakrabban szentendrei vonatkozásban. A 20-as években itt tartókkodásuk véletlenszerü. 306.old. 70.jegyz

Haulisch Haulisch Lenke: Boromisza Tibor. Első kisár let telep alapotásra 300.old

Mův.Tört. Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Bp.

Kmetty János

„Szentendrei kép" o.v. 40,5 x 51 cm

J.l.j.: Kmetty

Kikiáltási ár: 12000 Ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Kmetty János

„Nagybányai utca" o.v. 54x67 cm

J. l. j.: Kmetty

Kikiáltási ár: 20000 Ft.

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Kmetty János (1889-1975)

„Pesti részlet" vízfestmény 24x32 cm

S. l. j.: Kmetty

Vételári ár.: 4000 Ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Kmetty János 10

Önmagával egyre szigorúbban szembenéző, egyre sankítottabb formákba szorított *Önarcképeinek*, jellegzetes *kék kancsós csendéleteinek*, avagy *Szentendrei városképeinek* hosszú sora következetesen végigkíséri egész életművét ezen a kiállításon is. A Kmetty festészetére oly jellemző kék szín éles reflektorfények fókuszába gyűjti a lényeget, ezáltal is tömören összefogva az amúgy is zárt kompozíciót. Élete utolsó periódusában mindezeket az azonos témákra készült változatokat teremnyi üvegablakterv kivilágított keretei közé ültette át.

Magyar Hirlap 1977/15/4

Kmetty János 11

Kmetty János festészete így teremtett művészi értékű egyensúlyt a külső és belső világ, az objektív és szubjektív valóság elemei között.

Wagner István

Magyar Hírlap 1977/12/14

Korniss Dezső (1908-1984)

Nő zsiráffal, 1955-60 körül
Olaj, vászon 70x100 cm
Jelzés nélkül
Kikiáltási ár: 2.500.000 Ft

Irodalom:

- Körner Éva: Korniss Dezső. Bp., 1971.
- Hegyi Lóránd: Korniss Dezső. Bp., 1982.
- A Művészet folyóirat Korniss-száma, 1974. november, XV. évf. 11. szám
- Szakolczay Lajos: *"A festészet is egy nyelv, melyet érteni kell"*. Korniss Dezső műtermében. Tiszatáj, 1984/1., 84-95.

Az irodalmat lapozgatva, s benne némiképp elmerülve feltűnő, hogy Korniss mennyi interjút adott, amelyekből kivétel nélkül, mindig ugyanaz derül ki: a maga szikár modorában ugyan, a művészet dolgaiban tisztán látók pontosságával és egyszerűségével képes megfogalmazni festészetének feladatát, s szinte mindig ugyanúgy. Idézzük a festőt: *"Engem a világosság vonz. A franciák nagyon tudatosak, nem annyira az érzelem, mint az értelem dominál náluk. Egy képen mindig kell lenni a dolgok ellenkezőjének is (...) csak a két véglet érdekel: a teljes elégedettség; a kontroll nélküli piktúra, vagy az alaposan végiggondolt, megépített képrendszer."* Nagy biztonsággal, valóban e két szélső érték közé illeszthető be Korniss életműve. Mindezzel együtt, a *Nő zsiráffal* című kép elemzése előtt, talán nem haszontalan felvillantani Korniss pályájának néhány állomását sem, amelynek segítségével ismerős-ismeretlen képünk nagyobb biztonsággal helyezhető el egy inspirációkban és egyéni megoldásokban gazdag életműben.

Korniss Dezső, egy besztercei molnár fia, erdélyi és francia hugenotta felmenőkkel, a 10-es évek elején családjával Magyarországra költözik. 1923-tól Podolini Volkmann Artúr festőiskoláját látogatja, többek között Derkovits-csal, Dési Huberrel, Traunerrel együtt, majd egy belga-holland gyermeksegélyező akció keretében Hollandiába utazik. Megismerkedik Rembrandt művészetével, és a De Stijl: Mondrian, Theo van Doesburg és Huszár Vilmos *"az új formálás"* jegyében fogant festészetével is, amelynek tanulságai a főiskolai évek alatt, de később is, vissza-visszatérnek. A főiskolán Vaszary és Csók francia irányultságú osztályába kerül - a főiskola mindenkori progresszív osztálya ez -, ahol 1925-26 táján Cézanne mellett természetes módon kezdenek Picasso (*bleu-rose-* mondja Korniss) modorában festeni, Bauhaus könyveket olvasni, Max Ernst modorában kollázst és montázst csinálni, és a műterem szekrénye oldalán éktelenkedő festékfoltban szürrealista csodát látni. 1926-tól az emigrációból hazatérő Kassák Lajos fogja össze a Munka-körbe a balos érzelmű fiatalokat. A Munka-kör színes összetétele és szerteágazó kulturális tevékenysége, és persze Kassák személye olyan vonatkozási pont volt, ami a fiatalok oppozíciós stratégiájának és tartásának megmunkálásához segítette hozzá, többek között Kornisst is.

A harmincas évek közepének váltását Szentendre és Szigetmonostor motívumvilágának felfedezése készítette elő - a bartóki program képzőművészeti analógiájára: *" (...) úgy éreztem, hogy valami népi, nemzeti, speciálisan magyar programot kell ... megvalósítani európai színvonalon (...)"* A népi motívumkincs elemeinek feldolgozása és rendszerezése során, Korniss új képi nyelvet teremtett, amely a különböző festészeti periódusokban - új kombinációkban - is képesek az eredet tisztaságával és elevenségével telíteni a képet.

Kornisst a forma és kompozíció mellett legalább annyira foglalkoztatta a színek használata, pontosabban ezek együttes, harmonikus, szilárd és tiszta megformálása. Intimitás, harmónia, logika, világosság, értelmezés - Korniss kapcsán a legsűrűbben előforduló fogalmak ezek, amelyek konkrét megállapítások nyomán kerültek az általánosítás szintjére, valóban pontosnak tűnő meghatározások. Körner Éva, a festőről írt kismonográfiájában egy - magától a festőtől eredeztethető - sajátos vonásra hívja fel a figyelmet, amikor Kornisst az egyetlen valóban *"franciás"* festőnknek nevezi, akiben a Matisse-i dekorativitás és finom vonalrajz, Picasso erőteljes témái, Miró vörös-fekete ellentétei, és - megint Körner szavaival - a *"szín, forma és vonalritmusok nyelvét kiművelő"* mediterrán kedély dominál.

Ha *A nő zsiráffal* című kép rejtett és nyilvánvaló mondanivalója nyomába eredünk, kapcsolódnunk kell a hosszúra nyúlt bevezető bizonyos momentumaihoz, amennyiben a *"kontroll nélküli piktúra"* és *"megépített képrendszer"* kornissi elvét tekintjük kiindulópontunknak, továbbá a kollázs technikát (is) feleleventő képírás gazdag és érzéki asszociációs pályáit, valamint a szentendrei motívumvilágon átszűrt, a konstruktivizmus, de még a De Stijl távolabbi emlékeit intellektuálisan rendező képrendszert.

Lássuk a képet. Az első beazonosítható, félreismerhetetlen elem a képen, a már a 30-as évektől is felvillanó, majd a bodobácsok hátán is folytatódó jellegzetes kornissi piros, valamint a képi formák viszonylatában megjelenő aranybravúrok.

Csakhogy itt már nem motívumról van szó, hanem homogén színmezőről, amely előtt csak annál élesebben és határozottabban jelennek meg a síkra feszített *"történet"* szereplői. A háttértől pengeélesen elváló formák, Korniss korai - és éppen ekkoriban újra megélénkülő - érdeklődését mutatják, éppen a kollázs és montázs iránt. A képi narráció hordozója a jobb képfélen megjelenő nőalak és zsiráf találkozása. A templomtoronyhoz képest feltétlenül túldimenzionált alakok így nem véletlenül irányítják magukra a figyelmet. A kis jelenetben, tükör előtt szimmetrikusan tükröződő nőalak mögött egy zsiráf jelenik meg, aki óvatosan közelíti, majd érinti meg titokzatos tárgyát, a nőt. Barátság és gyengédség van a zsiráf megszólító gesztusában, a nő feje fölé hajló fejben és a kilépő lábak suta perspektívájában. Tőlük balra, egy nehezen beazonosítható és különleges tárgy együttes áll - vagy inkább lebeg. Ha első intuícióink azt súgják, hogy itt az elektromágnesesség, a delejes áram, a homorú tükrök és domború lencsék világában keressük a *"meg-*

oldás" kulcsát, úgy vélem, nem járunk messze az igazságtól. A fehér körben (gömbben) egy tengelyéből elforduló - merthogy perspektivikusan ábrázolt - téglalap látható, alatta és fölötte két pólusú mágnes, esetleg homorú tükör. Tegyük fel, hogy a gömbben lévő kis téglalap egy Kepler-kockából elvonatkoztatott forma, amely mágnesség hatására elfordul, ám az a tulajdonsága, hogy annak a térnek az irányát mégsem lehet meghatározni. Ennek a furcsa és lebegő *"állapotnak"* adnak valamiféle irányt és határozottságot az előtérben, ritmikusan kiosztott apró kockák. Ha a szélső pontokat összekötjük (szélső kocka a felső homorú tükörhöz, középsők az alsóhoz) akkor egy sémát kapunk eredményül, a perspektíva megszerkesztéséhez nélkülözhetetlen látógúla síkmetszetét. Egy térről van szó tehát, amely meghatározhatatlan, ám a dekoratív forma alkotással mégis valahogyan megragadható ? Vagy az ábra megerősíti azt a gyanút, hogy a nő és a zsiráf kettőse, mégis valahol egy irreális térben játszódik a távoli ismeretlenek világában, ahol a tudomány eszközei nem alkalmazhatók? Akkor mindezek mellett miért áll egy torony, amely a maga realitásában és valóságosságában tulajdonképpen nem igényel kommentárt. Aligha hihető, hogy Korniss ennyire spekulatív lenne. Egyszerűen: a formák kapcsolódásai, arányai, és sajátos vizuális asszociációkat keltő tulajdonságai révén megelevenedik a képzelet, a tudomány és a köznapi realitás világa, amely Korniss - egy mediterrán lélek - számára magától értetődő módon ötvözhető és egymásba játszható, mi több átjárható.

A *Nő zsiráffal* című festmény felszabadult képi világa (és a kép datálása is) összefüggésbe hozható Korniss dekoratív, megbízásos munkáival, és a - már említett - kollázsaival. Egy OTP-ház dekor tervéhez szánt kollázson (1954-58), tükröződő nőalakunk megsokszorozódását láthatjuk. Mások az arányok és a formák, de ugyanazon antropomorf jelleg megtartása mellett, Korniss hasonló tükrözésekkel és azok dekoratív sorolásával játszik; A *Negatív-pozitív* (1954-1971) kisplasztikán, különböző sziluettel, szinte ugyanaz a képi gondolat fogalmazódik meg.

Kétségtelen, hogy a zsiráf szerepeltetése áll a legközelebb a szürrealizmus világához, s így nem véletlen az sem, hogy alakjához a közvetlen analógiákat a kollázsok között találjuk meg. Egy 1956-os kollázsán egy hosszúnyakú, karjait kinyújtó és kilépő *"alakot"* láthatunk, akiben akár zsiráfunk alteregójára, rokonára ismerhetünk.

Korniss képén együtt áll a tradíció folytonossága az újfajta kísérletező kedvvel és játékossággal, a színek és formák tisztaságában jelenlévő konok tartással, amelynek a *Nő zsiráffal* című festmény sem mond ellent.

A.K.

Anna Margit (1913-1991)

Udvar, 1934 (Emlékezések, Vágyak udvara)
Tempera, papír 63x45 cm
Jelzés jobbra lent: Anna Margit 934
Jelzés hátul: 34/15
Hátoldalon: Két karját felemelő nő (tempera festmény)
Kikiáltási ár: 1.500.000 Ft

Irodalom:

- Patai Edith: Anna Margit. *Múlt és Jövő*, 1939. december. 315. oldal (Több reprodukció is ugyanebben a számban)
- Kállai Ernő: Ámos Imre és Anna Margit. In: *Művészet veszélyes csillagzat alatt. Válogatott cikkek, tanulmányok.* Corvina Kiadó, Budapest, 1981. 304. oldal.
- Mezei Árpád: Anna Margit. *Művészet*, 1967. 1. sz. 30-31. oldal.
- S. Nagy Katalin: *Anna Margit.* Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat, Budapest, 1971.
- Dávid Katalin: Anna Margit. Corvina Kiadó, Budapest, 1980.
- Hegyi Loránd: *Anna Margit*. Álom és valóság között - egy festőnő Közép-Európában. (Német és angol nyelven is) Kunstberieb, Dachau, 1989.
- Turai Hedvig: Az önarckép Anna Margit korai munkáiban. (1930-1944) *Művészettörténeti Értesítő*, XLV. évf. (1996) 1-2. sz. 89-99. oldal.
- Uo.: Ámos Imre levelei Anna Margithoz. *Múlt és Jövő*, Új Folyam X. 1999. 3.sz. 96-101. oldal.

Proveniencia:

- Kolozsváry-gyűjtemény

Anna Margit 1930-ban jött szülőfalujából Budapestre, ahol 1932 és 1936 között Vaszary János szabadiskolájában tanult. Legkorábbi festményei a harmincas évek elejéről maradtak fenn. Az itt látható kép 1934-ben, a Vaszary-iskolában töltött idő alatt készült, ahol az oktatás meglehetősen szabad szellemben folyt. Anna Margit első jelentős bemutatkozása 1936-ban volt, Ámos Imrével, Gertler Tiborral, illetve Thomas Thheodor Heinével együtt az Ernst Múzeumban állította ki műveit. Ahogyan Ámos írta naplójában: *"Margitnak jól jött a meghívás, mert ő még nem mutatta meg az anyagát együtt."* [1] A katalógus hiányos adatközlése alapján csupán feltételezhetjük, hogy a kép az Ernst Múzeumban ki volt állítva.

Anna Margitnak ez a képe egyszerű jelenet: falusi udvaron, kis házak között merengő nő ül, kezét ölében összefonva, lábát keresztbetéve. A festményt mégis titokzatos hangulat uralja. Az alak testhelyzete, a magába forduló, befelé figyelő nő, az elnagyolt arcábrázolás, az arc kifejezéstelensége, vagyis pontosan megragadhatatlan arckifejezése adja a talányosságot. Anna Margit ekkori képeit ez a titokzatosággal átszűrt hangulat, ugyanakkor egyszerűség, hétköznapiság jellemzi. Munkái megfogalmazhatatlan, szimbolikus tartalmat sejtetnek, egy részük feltételezhetően irodalmi ihletésű. Ez a szimbolikus, talányos jelleg Gulácsy képeinek hangulatát idézi, Gulácsyét, akit mind Anna Margit, mind férje, Ámos Imre nagyra becsült. Gulácsy mellett, Rippl-Rónait, Csontváryt, Chagallt kedvelik, s műveiken fontos szerepet kap a vonal, a dekoratív színhasználat, s ezek a jegyek a szecesszió stílusával is rokonítják munkáikat. Anna Margit 1930-37 között született képei Ámos festményeinek stiláris és gondolati rokonai. Ámos színei, merengő, melankolikus nőalakjai, s egy-egy témája is hatott rá. A harmincas évek végétől azonban a stiláris eltávolodás Ámos és Anna Margit között egyre erősebb.

1934-35 körül Anna Margit több, hasonló motívumokból építkező, hasonló hangulatú és színskálájú, szürkékkel, fehérekkel, barnákkal festett képeket (*Madáretető*, 1934, *Madáretetők*, 1935, *Károlyi-kert,* 1936, mindhárom magántulajdon).

Anna Margit a két világháború közötti festményeit tempera technikával papír alapra készítette, vászonra nem dolgozott. Ámossal együtt nagy szegénységben éltek, s ha volt pénzük vászonra, azt Ámos használta. Anna Margit a szürke papír alapra felrakott temperát gyakran pasztellel egészítette ki, a krétát festékként kezelve ért el tompított színhatást (*Ülő nők*, 1935 körül, *"Nocturne"*, 1935, mindkettő Magyar Nemzeti Galériában). A korai papír alapra készült temperaképeken Anna Margit sokszor fest egymáshoz közeli árnyalatokkal, a fehér vagy a szürke tónusaival. Ezen a képen a házak egymás mögötti színsíkok, amelyeknek tömegét az alapfelületbe ecsettel húzott, hasonló színű vonalak érzékeltetik. A finom színátmenetek a Vaszaryn és Ámoson keresztül hozzá elérő Bonnard és Vuillard hatásáról tanúskodnak. A kép jobboldalán a fehér, szürke, világosbarna színekkel megfestett sivár házfalon egymáshoz közeli tónusok érzékeltetik az épület tömegét. A színek visszafogottsága, fellazítása, anélkül, hogy a formákat határoló vonalakról lemondana később is kedvelt módszere volt, Anna Margit az egymáshoz közeli tónusokat pályája során mindig szívesen alkalmazta, ez jellemezi majd a hatvanas évek lírai, múltat idéző képeit is.

A nő melankóliát, tárgynélküli vágyódást kifejező testhelyzete azt érzékelteti, hogy gondolatai kilépnek a jelenből, a mindennapokból s egy fellelhetetlen, vágyott világban vagy a múltban járnak. Ez az erős testalkatú fekete hajú nőalak még nem hordozza Anna Margit vonásait, nem viseli azokat

Ars Hungarica 1977/1

Kmetty János

MŰVÉSZETELMÉLETI FELJEGYZÉSEK I.

Ha nem fogom megtalálni azt az energia bekapcsolódást ami kell, hogy köztem és a természet között legyen, nem lesz megoldás. Energia, munkakedv, sok munka kell és hosszu élet. Jelenleg alig akad képem, amelyben megtalálom azt, amit keresek. Sokszor minden elv és érzés és tudat ellaposodik a kifejezési eszközben és silány festés lesz. Meg kell tehát találni: 1. A testek egymáshoz való viszonyát, tulajdonaival együtt. 2. A látott testek és az én bennem lakozó erők viszonyát. 3. A feltalált viszonylatok kifejezését, képzőművészetileg. Természetesen mindenki téved, ha azt hiszi, hogy mind e három pont keresztül vitele talentum nélkül lehetséges.

A testek kiterjedése minden irányu és bár formában határos, a térben mint energia folytatódik és mint a negyedik dimenziójában van. (1) Merem azt mondani, hogy ez a negyedik dimenzió az, amely jelen van minden képben, és minden szoborban, (bármely korban) amelyik alkotás azon kevesek közül való, amely maga a természet. (Leonardo: A beesési szög egyenlő a visszaverődési szöggel.) (2) Valamely testnek a jelenléte, tehát egy másik test vagy tér jelenlétét követeli ugyanazon erőviszonyban. A kompozició nem egyéb mint az erőviszonyok beharmonizálása, formában, térben, fényben és szinben. Egy ily módon tökéletes alkotás magában hordja magát a természetet és az összes müvészeteket. Sok egyedüllét kell, hogy megösmerhessük kissé szándékainkat. A társaság megölője a gondolkozásnak. (3)

Csak egy ut van: a tiszta rajz, tiszta szinek, értelmes formák és mindez az örök fényben. Az elképzelés sem lehet más, mint a természet formáinak és szineinek megértése.

A természet mindig kiegyensulyozott igy: az emberi test tengelye kétoldalt ugyanazon nézetekben és formákban van felépitve. A fa tengelye körül szimmetrikus formaképződés van és bármely szerves legyen az, engedelmeskedik e törvénynek. (4) Minden ami nem felel meg a természeti törvénynek groteszk és deformált, maga a tér is szimmetrikusan egyensulyozódik a testek körül ugy, hogy a természet kiépitése mindenkor egyensulyozott. Mármost, ha a festő nem keresi meg a látottakban ezt a törvényt és motivumait, figuráit és kompozicióját formában fényben és szinben nem egyensulyozza, a kép szervetlen, vagy deformált, vagy groteszk lesz.

Minden kompoziciót a természettel kell ellenőrizni, mert gyakran cáfol meg egy-egy feltevést a jelen levő természet és gyakran van segitségre egy-egy ingadozó elképzelésnél a legegyszerübb jelentkezése az élő formáknak. (5)

Csak a természettel való közvetlen érintkezés adhat közvetlen értékeket. Minden olyan, amely impulzusát máshonnan hozza, magánviseli az idegen forrás bélyegét. Meg kell különböztetnem amit a mások által létrejött, alkotott dolgokból ismerek, a saját munkámból és bár a kettő közt van egy önkéntelen együttmüködés, sohasem szabad őket összezavarnom, mert mig külön-külön viszonylatban élnek, egy összetétel esetén zagyvalék lesz. Nékem kell tehát szemlélni, megösmerni és feldolgozni a tapasztalati tudáson alapult természetet. Ismételni csak a saját hitem szerint látottakat tudom, s a mások hite szerint láttak felett legfeljebb csak itélkeznem szabad.

Nem igaz az, hogy a természet véletlen formái alapján komponálási lehetőség van. A kompositió magában hordja a szó értelmét. Össze kell állitanom saját tapasztalatom alapján, az általam ismert természeti törvények szerint, a formákat, fényeket, szineket, olyanformán, hogy az maga a természet legyen. A természet egy véletlen csoportosulását figurális kompositióba áttenni (lemásolni) simpla és téves, a komponálás szempontjából a táj elrendezését ilyen formán nem vihetem át kompositióvá, mert ez egyenlő a másolással és semmi hit szerinti nincs benne. Megalkuvás, vagy egyszerüen menekvés egy nehéz feladat elől. Ez mint egy tényező segithet a kompozició számvetésében, de eredménynek hamis. A piktornak a képen fel kell épiteni a természetet, a látottak és megösmert törvények alapján. (6) Cézanne-nak csak elkeseredett mondása lehet az "bármire törekszünk, mindig csak a természetet másoljuk." (7) Egy világ kiépitése és vele minden szerves és szervetlené tökéletesen egy rendszer alapján történik, ami magával hozza azt, hogy a pikturának mint a természet felfedezőjének, piktori szempontból ugyanolyannak kell lenni.

A formának, fénynek, szinnek és térnek a felépitése és a természetben való jelentkezése oly hatalmas rendszerben történik, mint bármely természettudományi tényező. Meglátni és megösmerni szint oly fáradságos és csak a hivatottaknak adatott meg. Maga a kifejezés természetesen csak képzőmüvészeti eszközökkel történhetik.

Hatalmas vágyam van az iránt, hogy a látottakat csak rendezni is tudhassam valamelyest és hogy kifejezésre juttathassam. Egyenlőre nem terjeszkedhetem tul a tanulmányozáson és az anyag megjelenése tulajdonságaiban oly sokoldalu, hogy a megoldása szinte kétséges is. Kételyek, ingadozások a természettel szemben helyén valók és ha a természet vallomást fog tenni és feltárja magát, látni fogom, ösmerni fogom és abszolut szeretni fogom. Uralkodni sohasem kell, hogy uralkodjak a természeten, hanem uralkodni kell, hogy uralkodjak a kifejezési eszközön, teljes energiámmal.

Hideg és meleg szin adhat csak szinharmóniát. Két hideg, vagy két meleg külön külön csak (variációt) változatot ád, de soha harmóniát. Harmónia csak két ellentétes irányu energiából szülhet. Egyazon természettel biró két tényező megkövetel – egy értékben ugyanolyan –, de ellentétes természettel biró tényezőt. (8) A Föld vonzóereje a Holddal szemben, egy ugyanolyan mértékü taszitó erővel áll szemben és létre jön a harmonikus együttmüködés. (Lásd + és – villamosságot)

A szin alkalmazása tehát nem nélkülözheti a hideg és meleg szin törvényét. Minden variátió, amely nem ezen alapon épül, elveszti erőt tartalmazó viszonyát és a lapos tarkaság felé hajlik. Egy meleg (siena) és egy hideg (ultramarin) szinben tökéletes lehet, kellő viszonylatban. Fekete, hideg szürke, siena

és kék, a leghatalmasabb szinegységnek lehet forrása. Valamint fény árnyékot fog közre, ugy a hideg szin a melegnek a környezetévé válik. (9)

Minden lokál szin két részre oszlik, meleg és hidegre, valamint minden meleg lokál szin, hideg lokál szint kiván, de ha ez nincs is jelen, a törvény érvényesül és bármely elrendezésü lokál szinek hideg és melegre oszlanak és jelen van a kettő közötti feszültség.

A látott testek közvetlen rajzolása és festése minden közbevetett elérzékenyülés nélkül, az, amely a természethez vezet. Magának a testnek a meglátásához a testeken jelentkező festői jelek lényegesek. Értelmezem pediglen akként, hogy a szem vagy a testet látja, vagy csak az azon jelentkező tényezőket. Amennyiben a szem csak a testeken játszó és ezernyi ötletességgel biró, festői elemeket látja és utánozza a vásznon, nem intelligensen látó szem, mert nem a lényeget, hanem csak a diszitő dolgokat veszi észre, amelyek között rendszerint nem tud eligazodni és összezavarodik. Viszont az az intelligensen látó szem, amelyik a lényeget látja, a rajta lévő festői tulajdonságok ezreit osztályozni és rostálni fogja addig, amig a vásznan a természet megjelenése arányban nem lesz a látásával. (10)

A látott test minden körülmények között térben van, amely tér ugyanazon látószögbe esik bele mint maga a test és amely tér ugyanolyan törvényeknek engedelmeskedik, mint maga a test. A térnek éppugy van formája, szine és fénye, a tér éppugy perspektivikus és éppugy komponálandó mint a test.

A vászon elé állni egy előre megfontolt elgondolással jó, de ennek az esztétikai elgondolásnak az ellenőrzése és igazolása, vagy elvetése mindig a látott természetben adódjék, mert maga a látott természet rejti magában mindazon igazságot, amely róla valaha is elképzelhető. Maga a képzet csak akkor válik igazsággá, ha azt a látott természet azzá teszi. De óvatos légy, mert az intelligens szem, nem fogja soha összetéveszteni a természetet magát, az elképzelttel. Az elképzelt (programszerü) természettel soha sem szabad felruházni a való természetet, és óvatos légy, mert ha programot viszel a természetbe és nem forditva, természetet a programodba, tévedtél.

A rajz (rajzeszközzel) soha sem legyen más, mint a látott természeti törvények leirása, amely utat képez a meglátás felé. Ne legyen a rajz kép, amely diszit. Egy igaz és kifejező vonal többet ér minden rutinnál. Sokszor estem azon hibába, hogy a rajzot képszerüvé tettem és be kellett látnom tévedésem, mert mit sem tanultam mellette. A rajz legyen ábrázolása azoknak a meglátott igazságoknak, amelyeket a természetben megösmertem.

A testek ütközése a testekkel és a térrel és ezek törvényei a látott formák szerint.

Két test között tér létezik!!

A testek kiterjedése a tér kiterjedését is kell hogy adja! Két test egymásba olvadván, egy testté lesz! Kis üveg és skatulya között a tér hiányos! A feszültség nincs jelen! (11)

A kompozició ritmikájának hangsulyozása sokszor a hátrányára van, mert tulnövi magát a támogató szerepén és tullépi a kifejezés közvetlenségét. Legyüri a kompoziciót mint festői alkotást és mint ritmus forszirozás és ritmus tanulmány fog szerepelni. A kompozició tehát tartalmazza a ritmust anélkül, hogy megbolygatná azt a számtani egységet, amely eredményként adódik. A ritmus

tehát könnyen dagályossá teheti a kompoziciót. Egyenletként kell szerepelni a kompoziciónak, amelyben az ösmeretlen megoldása a ritmus törvényén (számtani törvény) oldandó meg. Az összes relációknak, mint eredménynek objektivnek kell lennie. (12)

A képzőművész világszemlélődésének fontossága kulturtényezővé válik az egyén fejlődésében. Kora ifjusági tanulás és társaságban látott, hallott szerzett felfogása a társadalmi rendszerről. Helyes vagy helytelen felfogás. Képzőművészeti látás és társadalmi látás.

(1) Minden világszemlélődés a képzőművész egyéniségében feloldódik és mint filozófiai tényező játszik szerepet.

Eredeti szemlélődése, közvetlen látása és észrevételei a képzőművésznek saját mesterségében támadnak. Ezen a szemlélődésen való gondolkozás felfejlesztése, vagy ellaposodása jelzi mindig a képzőművész intelligenciáját, feldolgozóképességét és eredményeit. Szemlélődésében a természettel állván szemben, első gondolkozási menete a természeti formákhoz kötötten indul. Agymunkája minden izében arra törekszik, hogy szemlélődéseiben, látni tudjon és szuggesztiv ereje koncentrálódik a látási lehetőségek felé. Mert a szemlélődésen tul a látás egy fejlett stádiuma az agynak, amely már agyának eredménye gondolkozásának fejleménye és törvénye lesz abban a pillanatban, amidőn mai meglátási erejénél fogva egy törvény alakul ki agyában, képzőművészetében minden energiájával ezen meglátás visszaadását fogja célozni. Ebben a nagy feszültségü munkában agya és minden fizikuma megfeszitett stádiumba kerül és a természet előtt állván meglátásai intuitive gyarapodnak és tapasztalati alapon beépiti magát a képzőművészbe. Szemlélődéséből eredő meglátása tehát először agymunka lesz, másodszor képzőművészeti termék. (1. ált. intelligencia, bölcselet 2. képzőmüv.)

(2) A természettel állván szemben, bölcselkedése elmaradhatatlan.

Agymunkával látószögeket talál, törvényeket fedez fel. Filozófiai megnyilatkozása a természetről vagy áttér társadalmi szempontokra vagy nem.

Természet meglátásával és igazságaival van kontaktusban. Minden egység egy másik egységgel együtt él. Korlátokat nem ösmer mint individium. Mint fizikum a misztikus törvények alapján szuggesztive él. Társadalmi berendezkedés sohasem lehet hasonlóan harmonikus. Bölcseleti látószöge elveti a szociális berendezkedést és annak dogmáit.

Anarchista lesz.

Intelligens képzőművész bölcseletében mindig az abszolut felé törekszik éppugy mint mesterségében.

(Tapasztalat (müvészkülönlegesség), burzsoa utálat, fesztelen, fegyelmezetlen.) Alap érzelmében tehát anarchia.

(3) (Társadalomtudományi szempontja szakszerü, vagy szakszerütlen. Aktiv, vagy passziv. Agitativ, vagy demonstrativ.) A priori anarchikus érzelmei lévén minden jelenlegi társadalmi berendezkedés tulhaladott álláspont. Minden világszemlélődési megnyilatkozása tehát csak befelé épülhet, nem lévén kifelé fix talaja illetőleg tulhaladta, a környezet szociális berendezését.

Lehet-e demonstrálója szociológiai nézeteinek kifelé vagy nem? (Ösztönszerüleg mindig az, tervszerüen soha.) Csak müvészetet demostrálhat.

Képzőművészeti fejlődése bölcseleti fejlődésétől el nem választható.

Szemlélődése tehát empirikus alapon csak képzőművészeti szemlélődés lehet.

Minden társadalomtudományi szemlélődése befolyásolva van a képzőművész agyától és amennyiben ő mint képzőművész szemlélődéseit törvények alapján al-

kotásra van predesztinálva, megalkotja magának a társadalmi nézeteit is, eredendő érzelmeinél természetesen mindig anarchisztikus alapon, amely után minden más társadalmi mozgalom nála tulhaladott álláspont.

Minden társadalmi forma mellett való agitativ szerepe, akár szóban, akár képen legyen elmondva, csak müvészi lehet. (13) Világszemlélődése tehát tényleg fokmérője intelligenciájának, de fokmérője képzőművészetének is.

Demonstrativ ténykedése redukáló hatásu, bölcseleti fejlődésének gátja.

Forradalmi ereje csak mint képzőművésznek lehet.

Müvész politika, müvészeti világszemlélődés aránylik a társadalmi világszemlélődéshez.

Tehát nem a szociológus adja a képzőművészt a müvésznél, hanem a képzőművész a szociológust. (14)

Örök szemlélődésünkben mindig szenzációként hatnak a meglátások, a természet értelmes megnyilatkozása. Meglátásunk első eredménye munkánknak. Közvetlen összetartozandósága magamnak a látott természettel. Képzeteim kialakulása látásom eredménye és egyenes származottja a természetnek. Mint egyenes származottja a természetnek, mentes lesz idegen képzetektől és idegen értelmezésektől.

A meglátáshoz való elérkezés előtt idegen meglátásokon épitett természetet tanulunk megösmerni. Egy más agynak a munkáján keresztül adott természet az, amelyen nevelődünk még akkor is, ha intuitiv meglátása korán jelentkezik a képzőművésznél. Ez intellektüel uton felszivódott képzet harcban áll, az intelligencia képzetével és már szemlélődésünk megkezdésével megindul az idegen képzetek kritikája. E kritikai képesség mindig az intelligencia méretétől függ és irányitja szemlélődésünket a meglátás felé.

Az az intuitiv meglátásunk, amely kritikai fejlettségünk előtt jelentkezik, öntudatlan és sohasem fedi az igazi képességünket, bár mindig utjelzője az egyénnek. Az a meglátás azonban, amely fejlett kritikai képességünk után jelentkezik mindig érettebb és szintetikus. Innen ered a distinkció a korokbeli alkotások között, egy müvésznél is.

Azonban a kritikai képesség fejlődésének is az egyén intelligenciája a kritériuma és ugyannyira, hogy egy a már kritikában fejlett agy is, mérete képességeinek. Kritikai képessége szabályzója lesz meglátásának és csak egy teljesen együttmüködő két erő adhat irányt és feltétlen igaz eredményt.

Szemlélődésünkben, örök küzdelmében az intellektuel és az intelligencia által látott természetet a kritikai képesség mérlegeli. A kritikánknak ez a szerepe bizonyos fokig felsőrangu mert meglátásunknak helyességét csak ez ellenőrzi. Automatikusan egyensulyozódik vissza a kritikánk egy intuitive, és régen átérett látásunknál, amelynek megdönthetetlenségét az egyensulyban élő kritikánk biztositja.

Intellektualitásunkban szerzett látásunk elmaradása mindig a kritikánk eredménye, amely kritika már az egyén szemén által látott természetet igazolja.

Első látásunk bár egyéni lehet, sohasem arányos egyéniségünkkel, mert közbe helyezkedik idegen látás, illetőleg idegen látás által ösmert törvények.

Intelligencia dolga tehát utat látni és kritikánk dolga a munkát elvégezni. Energiák feszültségének az eredménye mindig az egyén kibontakozása. Az egyén kiformálódásának értékét mindig képzettségének és kritikájának nagysága adja.

Megtalálta az egyén önmagát. Látása egyenes arányban van képességével.

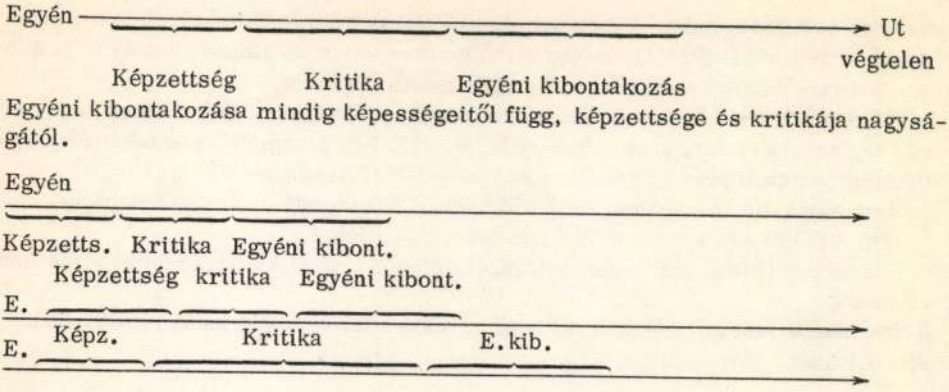

Eredendő ok tehát az inteligencia, okozata a kritika és ösmeretei, eredmény az egyéniség kibontakozása.

Ösmereteinek mint képzőművésznek gyakorlati ösmereteknek kell lennie, mint embernek, lehetőleg sokirányunak. (Itt két széket ábrázoló rajz választja el egymástól a jegyzet két részét. Sz. J.)

Egy figura arányainak mozgásai kell, hogy a kifejezendő akcióval egyensulyozódjanak, vagyis egy figura mozgása egy esetben csak egy lehet, az a mozgás, amely határozott akciót mutat pl. ülő figurának minden aránya és mozgása az ülési cselekedetet kell hogy magyarázza. Egy szaladó figura minden aránya és mozgása kell hogy a szaladás tényét adja elő, több figura arányai és mozgása kell, hogy egy akciónak a szolgálatában álljon a kompozicióban. (15) Minden kompozició csak egy akciót fejezhet ki (pl. Koncert, Uzsonna, Harc, Fürdés!) (16) Minden mellék akció amely eltér a tárgy akciójától, csak mint a fő akció segitő eszköze lehet. Minden kompozicióban tehát a figurák mozgásának, arányainak egy akcióközpont felé kell gravitálniok. Ez minden esetben igy van, ez törvény. Egy interieur minden butora, formája is csak egy akciót szolgál a szoba benyomását. Az erdő minden fája az erdő benyomását, a harc minden figurája, tája, háza, fája (minden jelenlévő forma és tér) a harc benyomását.

A fej összes részletei és arányai minden esetben azon akciónak vannak alárendelve, amely akcióban a fej részt vesz, A fej mindenkor azon akcióval tart, amely az egész test akciója, az egész figura akciója mindig a kompozició akciója szerint mozog. A kompozició minden egyes része csak egy akciót szolgálhat. A forma akcióval együtt kell müködni a szin és fény akciójának, amelyek együttvéve mint egy felállitott egyenlet kell, hogy eredményt adjanak. (17)

A tapasztalati tény azt mutatja, hogy a természet formáinak elrendezéséhez szimmetriális hajlandóságu. Egy test épitkezése formarendszerben, mindenkor egy központ, vagy egy tengely körül helyezkedik. Az emberi test tengelye, valamint minden szerves felépitése meglepően szimmetriális elveken áll. Az ásványok kristályosodottsága csodálatos szimmetriát ölt. A Naprendszer megdönthetetlen egyensulyozódása bámulatra méltó.

Egy kompozició felépitésénél mindezeket a tapasztalati tényeket kell, hogy figyelembe vegyük. Kell, hogy a forma, szin, fény és a kompozició akciója egy közös tengelyt keressen magának, amely szerves összefüggést kölcsönözzön és amely gerincként tartsa a kompoziciót. Kell, hogy a kompozició olyan életképes és energiát tartalmazó legyen miként egy ember. Mozgási folytonosság nem lévén,

kell, hogy az adott akció oly tökéletes legyen, hogy ezen akció egy előtte volt és utána következő akciónak a lehetőségét magában hordja és szuggerálja.

Minden festett képnek pediglen komponálva kell lenni és minden festett képnek, faragott szobornak magával kell hordania egy bizonyos foku energiát, amelyet az alkotó munkája közben kell, hogy a műbe öntsön. Azon energia viszonylat, amely az alkotó és a természet között van, kell, hogy átitatódjék a munkába, amelyis azt mint szuggeráló erőt örökkön magával hordja. A természeti erők az anyag kiséretében járnak, tehát nem olyan lehetetlen, hogy a müalkotás, amely éppen energia feszültség közepette jött létre, ne hordaná magával a befektetett energia egy részét. Ha fizikailag nem is igazolható, de pszichologiailag megindokolható, amelyről talán még sokat fogok beszélni.

Tapasztalati tény: a müalkotás hatással van a szemlélőre, mégpediglen nem mint szervetlen anyag, hanem mint egy lény.

Az a lehetőség, hogy a vászon sikjára a munkám pillanatában keresztül száguldó, az élettel és korábbi szemlélődésemmel való emlékezéseim mind egy tömör képben legyenek ábrázolva, igenis megkövetelendő, de nem akként mint azt a futuristák teszik. (18) Ugyanis minden képzetem csak annak az erőviszonynak lehet eredménye, amely a munkám ideje alatt köztem és a festett természet között fennáll. Ha most ezen erőviszonylat folyamán irodalmilag, zeneileg, vagy tudományosan vannak képzeteim annak eredő oka a festett természet és okozat a képzetek. Most ha az okozatok egy sorát képes leszek is ábrázolni, a vásznan, az csak hiányos lehet, mert technikai nehézségeim nem engedik az okozatok kifejtését csak ábrázolását és rendszerint sohasem adom az ok megértését csak literaturisztikus elmesélését a sok okozatnak.

A képzőművészet kifejező lehetőségeit megcsaltam tehát akkor és eltértem a mesterségtől. Mert a képzőművészeti munkám közben nem képzőművészettel, hanem irodalommal foglalkozom.

Minden felmerülő képzet és gondolat és ritmus és tudás a munka közben kell hogy helyet kapjon és feldolgoztassék de igenis képzőművészeti kifejezésekkel. A vászon és az anyag enged magával csinálni mindent, de ő mint anyag nem képes mindent kifejezni. Kell hogy a festett kép a látott természet maga legyen a maga erejében és tartalmában.

A lehetőség egy futurista kifejezés felé csak a szentimentalizmusból eredhet. Elérzékenyedni az ezer benyomás sulya alatt nem nehéz.

Különben a futurizmus mint irodalom teljesen létjogosult. Analizist teremt az érzések tömkelegében, a benyomásainak összességét irodalmilag fejezi ki minden irányban egyszerre és a szavakkal való keresztül kasul kutatása az érzéseknek eredményt fog teremteni.

A képzőművészetben a kubizmus adta a lehetőséget annak, hogy a benyomások analizisét képzőművészileg adja, tartalmazván irodalmi és zenei tényezőket is. (19)

Ha a természettudomány elveszti tudományos, kutató karakterét, ugy vagy filozófia, vagy költészet lesz belőle.

Ha a festő elveszti talaját, elveszti képzőművészetének kifejező tulajdonságait is, irodalom vagy tudomány lehet belőle.

Minden igazság csak a szempont igazsága és a festői igazságok csak képzőművészeti szempontból lehetnek igazak. Irodalmi szempontból nincs képzőművészeti lehetőség, hanem igenis van irodalom, amely magában kifejezni tud egy kozmoszt. Egy életet, ami nem hamis és ha nem hamis, ugy ott találod tömör egységben az összes müvészeteket és tudományokat.

Egy látott emberi formában igenis ott élnek mindazon tényezők, amelyek életet adnak. Vonzás, taszitás, nehézkedés, ütem, arány, épitkezés, gondolatok, szinek, fények, emberi lélek, kül- és belvilág, képzetek a multból és jövőből stb.

Ha a módozat és kifejezési lehetőség zavaros lesz, elvesztjük az igazság, a megoldás felé való utat.

1 x 1: a matematika alapja
Látás: a képzőművészeté
Emlékezés: az irodalomé
Hallás: a zenének
Tudás: a tudományé
tapasztalat

(talentum)
Képesség: energia

Egy test két irányban haladó lapja adja a téri képzetet, Két test többirányba való haladása már térbeli életet és viszonylatot ád.

A kocka mindig kocka, amely a természet minden igazát magában hordja. (20) A természet tulajdonságának keresése nem ok arra, hogy magát a természetet eltüntessük. (21)

(1) Egy sima falnál az asztal felső lapjával egy magasságu szemtengely szerinti nézet.

(2) Egy sima falnál az asztal felső lapjára rálátással.

(3) Egy sima falnál asztal felső lapjára rálátás, az asztal lapján egy henger. Az 1. ábránál a téri képzet adása a leginkább ott szoritkozhat hangsulyozásra, ahol a testek menetével együtt adhatjuk az asztal alatt. Az asztal felső lapja és a fal közötti teret csak a többi testek a padló irányával jelölhetjük. A 2. ábránál a téri képzetet az asztal felső lapjával és alsó részével valamint a padlóval együtt adhatjuk. A 3. ábránál ugyanezt az asztalon lévő hengerrel, de mégjobban egy tégla lappal tudjuk adni. (22)

A tér adása tehát a testek irányával és helyzetével együtt adódik és a tér formáját mindig a testek formája szabályozza. A tér haladás mindig a test lapjainak haladásával egyirányu és a test határán tul ugyanazon irányban folytatódik. Természetesen ebből csak az következhetik, hogy a testek komponálásánál és megfestésénél a tér müködése egyenrangunak kell hogy legyen azokkal.

A testek mindenkor nyiltan jelentkeznek és formáikban nyilatkoznak meg. Ezt a tulajdonságukat sohasem szabad, (hacsak nem tanulmány) megzavarni és erőszakos elmélettel magát az igazságot elfedni. Viszont a testek a tér és a fény valamint a szin mechanikus együttmüködésére sok tanulmányt kell folytatni, mégpediglen a természet előtt, mert mindent csak az onnan meritett tapasztalat indithat meg és igazolhat. Minden tanulmánynak jogosultsága van tehát, amely a természet tulajdonságait keresi a képzőművészet szempontjából. Minden tanulmány amely egy egy felvetődött fontos tulajdonság forszirozásaként, sok más alaptulajdonságot mellőz, szintén jogosult és nagy jelentőségü, mert egy tulajdonság alapos ösmerete és kutatása sokszor az összes alkotó tulajdonságokat megvilágitja és végeredményében szenzációt és felvilágosodást von maga után.

Nincs létjogosultsága semminek, ami a természetet csak majmolja és annak alkotó erőit nem tartalmazza. Tüzre vetendő mint hátrányos és beteges kórt okozó, a tömegeket megfertőző hazugság.

A test a térben van. Mindenféle szempontból, de főleg a szem által a természet és szobrászat szempontjából. Egy üres térben nincs képzőművészeti arány,

nem alkalmas képzőművészeti alkotásra. Ha egy bármely testet helyezek el ugyanabban a térben, azonnal ott van a képzőművészet minden lehetősége és alkotásra alkalmas.

A félgömb testi kiterjedése hat irányban 1 és 2 kiterjedés teljes méreteiben adódik a 3,4 kiterjedés a látószög szerinti rövidülésben, a perspektiva alapján minussal /–/ hátra és plussal /+/ előre az A központból. A 4-es irány a test határától a térben folytatódik gyarapodólag, a 3-as irány a test határától a térben folytatódik fogyólag a perspektiva alapján. A félgömb felső korongjától, a test határától, az 5. irányban a térnek egyenlő szerepe van az alatta lévő testtel, a félgömbbel. (23) Fontos szerepe van ezzel párhuzamban a test körül elhelyeződő térnek, amely nélkül a test nem létezhet. Amilyen fontos szerepe van a testek mögött a látóhatárig elhelyezkedő térnek, valamint a felette és kétoldalt elhelyezkedőnek éppoly fontos szerepe van a test és a szemünk között lévő térnek is. A tér ugyanazon törvények szerint mozog, mint maga a test. A test festése tér nélkül és teret test nélkül ábrázolni nem lehet. A testek és a tér érzékelését a fény teszi lehetővé. A fény szerepe tehát ugyanolyan mint testé és a téré. A test kiterjedése mindenirányu. A tér és a test érintkezése végtelen. A fény, amely mindezt láthatóvá teszi természetesen ugyancsak végtelen. (24)

Mint ahogy egy kis rész a természetből magában hordja annak a kozmosznak minden tulajdonságát, ugy a festett képnek is magában kell foglalni a kozmoszt és mint alkotásnak, a természettel egyenrangunak kell lennie. Az alkotás végeredményében épp ugy magában hordja az ok és okozat közötti összefüggést, mint maga a természet és mint az, kerekded és energia tartalmu. A kifejező eszközök és azok használata nagy fontossággal bir és minden esetben meg kell tartani azoknak tulajdonságait. A festő ecsetjével ne faragott képzetet adjon és a szobrász vésőjével ne festői képzetekre törekedjék. A mozaik anyaga sohasem fogja megengedni magának az olajfesték anyagának tulajdonait. A mozaikot kirakni, a szobrot kifaragni a képet megfesteni kell. Szerintem helytelen agyaggal mintázni kőbe faragandó dolgot mert az agyag sohasem fogja a szobrásznak a kő természetét felfedni és legtöbbször képtelenségek jönnek ki. Agyaggal csak öntvényt szabad mintázni. Kőbe, fába csak egyenesen a természettel párhuzamban szabad faragni. Rajz ironnal és bármely rajzeszközzel sohasem szabad festett kép képzetét adni, sohasem szabad velök festeni. A rajz sohasem tévesztendő össze a festéssel. A tussal való festést sohasem szabad összetéveszteni az olajjal, vagy más festéknemmel való festéssel. A tussal való rajzolást nem szabad összezavarni a tuss-festéssel. A fametszetet, linoleummetszettel, a rézkarcot, az acélmetszettel. Az olajfestés bázisa a rajz, de abban a pillanatban, amikor a festmény megalkotása történik, megszünik minden alapvető eszköz és csak a kifejezőeszköz érvényesülhet.

Aki a kifejezőeszközök tulajdonságait és lehetőségeit nem ösmeri, vagy félre magyarázza, az ezer gátat vet magának a kifejezés lehetőségében és a látott dolgok megrögzitésében.

A kifejezőeszközök tulajdonságait ösmeretek és tapasztalatok utján kell megszerezni.

Jó mesterembernek kell lenni, hogy jó és tartós munkát csinálhassunk. Jó müvésznek kell lenni, hogy alkothassunk.

Józan agy és hatalmas energia egy érzésben párosulva vezethet csak a helyes uton.

A figura komponálásában nagy fontossága van az arányoknak. A méreteknek visszatérőknek kell lenniök. Minden monumentalitás és nemesség arányaiban rejtőzik. (25) Pl.: egy egyemeletes ház lehet monumentális és nemes és mellette egy hatemeletes otromba. Az akt-nál a testrészek arányai döntő szereppel birnak. Két méret egy harmadikat is igényel! (26)

Okfejtegetés a studiumokban nagy fontosságu és mindazon lehetőségeknek fixirozása és megrögzitése a tanulmányban, amely az okozat teljes kidomboritásához hozzájárulhat és lehetővé teszi egykor az okozatnak olyattén való előadását, amely magában indokolva lévén, az okfejtegetés elmaradhat.

Szemlélődés közelről és messziről, utánzás és alkotás közti különbségek!

Az alkotási rátermettség az egész természetben, az energia kérdése. Minden alkotó tehetség a természet ilyenirányu energiája, amely energiának latba vetése hozza magával az alkotást. Maga a természet rendje egy folytonos alkotásban él. A szerves lények létrejövése, annak ezernyi és csodálatosan tökéletes élete, alakulata a természet titka és lényege. A munkafolyamat és az alkotási folyamat nem ugyanaz, de szorosan összefügg. Valamint a rothadási processzusa valamelyes szervesnek (fenntartva azt, hogy maga a rothadás nem egyéb a szerves élet folytatásánál) ugyanazon energiának lesz szolgálatában, amely energia az elvetett csirát, mindig tökéletes szerves lénnyé alkotja (örök tulajdon) ugy a munka csak tápláléka és alkotó ereje lesz magának az alkotásnak. Munka nélkül nincs alkotás, de viszont nem minden munka alkotás.

A természet örök tulajdona az életadás, az alkotás! Az ember feltétlen magával hozta ennek lehetőségét és a munka amelyre rákényszerült, ennek talaja lett. A természet ezen önmagában hordott tulajdonát az ember ösztönösen követte, amikor az első barlang falára vésett állatfigurát megalkotta. Kétségtelen az, hogy utánzott, utánozta a látott élőt, de tagadhatatlan, hogy a vágy amely erre vitte, alkotási vágy volt, isteni szikra benne, ami azóta is megvan és ami szerintem magasabb rendü állattá, ha ugy tetszik lélekké teszi.

A szemlélet, az utánzás és az alkotás viszonylata élénken foglalkoztat és sorra kerül talán a kifejtése annak is. Az alkotóképesség maximuma maga a természet. Az emberben az alkotóerő nagysága jelzi az ember lényének viszonyát mint ösmertet, a természethez, mint ösmeretlenhez. Az az ember, aki alkotni képes, anyagba lelket ád és magasabb rendüvé leszen. (A nemzés maga nem alkotás, csak alkalom a természet szaporodó képességének). (Különben is, alkotás alatt jelenleg csak müvészi vagy tudományos eredményt értek.)

A cselekmény egyszerü elmondása, és tömör megjelenitése a kompozicióban nagy feladat. Minden olyan kompozició, amely fellengzősen és bőbeszédüséggel ád elő valamely cselekményt, megtagadta lényegét. Sok formával és szinnel, sokat fecsegni és kevés tartalmat adni vajmi könnyü, ellenben egy hatalmas cselekményt néhány formában és szinben megkomponálni és drámai tartalmat adni, csak mesteri agyak tudnak. Nagy kiterjedésü eredmény megkomponálásánál a kiterjedés mit sem változtat a fent emlitett alapfelfogáson. Egész tömegeket lehet egy tételben adni, ugy, hogy hatalmas kiterjedésénél fogva és tömören fejezi ki az eseményt. (27) Agyon szaggatott, formában és szinben sokat fecsegő, cselekményben tultengő kompozició rossz. Az életnek mindig egyöntetü és reális megjelenése van. A kompoziciónak reálisnak kell lenni és a cselekménynek egyöntetünek. Ha a kompozició-képzetek nem tudnak eljutni egy nemes realitáshoz, akkor ferde utra jutottak és képzőmüvészeti kifejezéseiket elvesztették,

irodalmi képzetekké alakulnak. Sohasem szabad, hogy illusztrációvá fajuljon, amely magyaráz valamit, amely irodalom, hanem egy alkotott akcióképes, reális képzeteken alapuló münek kell lennie, magának az életnek.

Ha a szinházi rendező a képzőművészet mesterségét ösmerné, silány szinrendezésünk megváltozna. Kellene minden szinházi rendező mellé egy képzőművész, aki a szinpad szinharmóniáját és a szereplők festői mozgását rendezné, valamint a figurákat az eseményhez képest kompozicióvá teremtené.

Teljesen figyelmen kivül van hagyva a szinpadokon a szinek szerepe, amelynek nagy fontosságát nem is sejtik. Minden szin, valamely más szin mellett, annak kiegészitője, vagy lerombolója lesz. A szineknek eme tulajdonságaiban cselekmény rejlik, mégpediglen olyan cselekmény, amelyet a tragédiával egyenranguvá lehet fejleszteni. Drámai erejét a szineknek a szinpadon a kosztümökkel lehet elérni. Nincs olyan szindarab, amelynek kosztümeit ne lehetne egy pár szin alaptermészete szerint elosztani. A szalon darabokban a női ruháknak juthatna a fő szerep a férfi fehér, feketéje mellett.

Elgondolásom nemcsak a figurákra, hanem az egész szinpadra szól, amelynek hangolása a figurákkal együtt történik. A figurák mozgása, a szinpadi kép megkomponálása a szinekkel egyöntetüen és stilusosan kell, hogy történjék. Az elmondott szöveget mindig fedni kell a mozdulatnak, a szin kompoziciójának és szinben oly erősen lehet támogatni a szöveg tartalmát, a szinész játékát mint azt semmi mással.

A szinházi rendezés ugy, amiként az ma történik, lehetetlen és bárgyu, lapos és szintelen mint egy csapni valóan rossz kép. Ha a rendező tisztában volna azzal, hogy mily hatalmas erő van a fehér és fekete szinekben, nem lenne oly szintelen. A rendezés mai módja sohasem fedi az eseményt, sohasem tárja a néző elé müvészettel az életet és sohasem tud arra a magaslatra emelkedni, amelyen egy jó szindarab áll. Az életet a deszkákon sohasem tudja adni, mindig csak utánozni, ami nékem sokszor paródiának tetszik.

Egy néma játékban a mozgással, a komponálással és a szinekkel oly drámai erőt lehet kifejteni, mint egy drámai szöveggel. Miként az irónak szüksége van arra, hogy a müvet életté komponálja, egy teljes egész, szerves életté, ugy a szinpadnak ezt követni kell, és ha az iró erre nem volt egészen képes, akkor a rendezőnek kell azzá tennie.

Még sohasem esett meg velem, hogy a szinpadon látott mü ugy tetszett volna, mint ugyanaz olvasva otthon. Minden szinpadi rendezés ma csak illuziórontó és nem felel meg hivatásának. Stilust csak abban az értelemben ösmernek, hogy görög, római, rococo, vagy modern időben van-e a darab. A rendező sohasem tárja elénk stilusban azt az életet, amelyet az iró stilusában megirt. Pl. Antigone. Az események láncolata egy szinen. (Rend. Iványffy) (28) Rendezése jó: hatalmas fekete márvány lépcsőzetes előcsarnok kétoldalt a polgárok háza, középen, közép emelkedésben a cselekmény. Szineiben nem jó. Szinészek mozgása rossz.

A képzőművészeti termék megalkotásánál, minden körülmények között, annak megkomponálása az életfeltétele. Az elgondolása, az intuitive alkotás, egy olyan része a munkának, amely mindenkor mozgató ereje marad az alkotási folyamatnak.

Alkotásnak csak az olyan képzőművészeti terméket tekinthetem, amely az alkotójának és látott természetnek egymáshoz való viszonyát, mint örökké fennálló energiát tartalmaz, s azuton lett a harmadik tényező.

Itt lehet megkülönböztetni alkotást az utánzástól vagy másolástól. Minden olyan képzőművész, aki a természettel nem áll harcban, annak csak utánzója lesz

és lényegtelen munkát végez. Az az alkotó talentummal biró müvész, aki természeténél fogva kényszerülve van az alkotásra, sohasem fog egyetérteni a természettel. Intuitiv ereje a látott természetet mindig az általa alkotandó természet eszközévé fogja tenni. A látott természetet analizálja és szintézissel a magáévá teszi. A természet képzeteiben, tulajdonságaiban és törvényeiben mindig kutatni fogja azt az erőt, amely mindezt megalkotta. Intuitiv alkotó ereje egy hatalmas tapasztalati tudáson tul szintetikus lesz és meg nem találván a természetben az alkotás titkát, enmaga alkotja meg a vásznan, a kőben, bronzban a természetet, amely sohasem a látott természet, hanem annak képére alkotott élő lény. Tulajdonságaiban és lényegében megegyezik a természettel, lévén az alkotás maga is az. Energiát (lelket), adott néki munka közben az alkotója és a természet közötti feszültség és mondjuk ugy megtermékenyitette az anyagot. Van tehát az embernek, az agyának és egész lényének egy olyan tulajdonsága, amely az anyag felett urrá tud lenni és anyagból testet formál és lelket lehel belé. Nem vázat, de élő lényt, amely energiát (életet) tartalmaz századokon és ezredeken át. (29) Nem szabad össze téveszteni az alkotás e folyamatát a nemzés, a megtermékenyités folyamatával. A nemzés a természet által alkotott élők szaporodását szolgálja. Az alkotás pediglen magának a természetnek a megalkotása, amely természetnek valamely uton való szaporodása már annak csak tulajdonságává, törvényszerüségévé válik.

Az embernek ezen alkotási lehetősége kétségtelenül magasabb rendü és egybe esik azon képességekkel, amelyekkel az ember az Istent, mint fogalmat felruházta.

Az ember, a képzőmüvész ezt az alkotásra való rátermettséget hatalmasan támogathatja tapasztalati tudásával és összeegyeztetési rendszerrel. Tudva azt, hogy az emberi agyban csak olyan képzetek alakulhatnak, amelyek a látott, a recehártyán keresztülvetitett természetből erednek. Az alkotási lehetőségben a képzetei annál fejlettebbek és tökéletesebbek lesznek, mennél gyakorlottabb az agy, sok tapasztalataival. Tévedés volna azt hinni, hogy ha van alkotási rátermettség, alkotni fog minden tapasztalati tudás nélkül és mivel az alkotás a természet maga, tehát igy is, ugy is tökéletes. Az alkotási képesség ugyanis szerintem minden emberben megvan. Lévén ez a tulajdonság is törvényszerü, csak ott és olyan körülmények között fog kifejlődni, amelyek ma nézve kedvezőek. Életfeltételei közé tartozik az agynak empirikus tudása és szintetizáló ereje. A példák azt mutatják, hogy az alkotó müvészek alkotó képessége egy tapasztalati tudással telitett idő után növekedett. Sőt ezen alkotási tulajdonság annyira öntudatos, hogy tapasztalatainak megszerzéséhez mindenkor egy irányba tör (festészet, szobrászat, épitészet, zene, irodalom) és szükségszerüen megvan a látószöge, ahonnan ellenőrzi az egész világ tapasztalatát, intellektualitását. Kibontakozási lehetősége végtelen, mint maga a természet. A kompozició lehet több tételes vagy egy tételes. A több tételes kompozició megoldása föltétlenül nehézkesebb és szerintem csak falfestménynél alkalmazandó, ott is ugy, hogy a tételek amennyire lehet redukálandók és az akció ki- és belengését mennél intenzivebben kell szolgálniuk. Az akció felfogása, annak ki- és belengésének felfogása természetesen mindig a müvész temperamentumától függ. A falfestményen kivül, képszerünek szánt kompozició megoldása, ha nem lehet egy tételü, a két, vagy három tételüséget ne haladja tul. Mindenképpen azonban egy tétel felé kell törekedni. Sohasem szabad előfordulnia, hogy a tételek szerte huzzanak, jobban mondva akár két vagy több irányban müködő energiát tartalmaznak, minden esetben egyensulyozottnak kell lenni.

Az egy tételes kompozició a legideálisabb, mivel minden energia egy pontban fut össze és ott állandóan funkcionál, az akcióval együtt.

pl. egy tételes kompozició a Gioconda, több tételes (két tételes) az Utolsó vacsora. (a két tétel ritmikusan ismétlődik.). A beesési szög egyenlő a visszaverődési szöggel. (30)

Manet-t akit nem számitok az ugynevezett impresszionistákhoz, lévén ő izzig vérig forradalmi, és mentes minden izmustól, felvetett egy lehetőséget, amely objektiv szempontból, képzőművészeti elemekkel jutott kifejezésre. Az anyagot látás és annak szuggerálása egy rendszeres kolor kifejlesztéshez való lehetőségéhez adta meg az impulzust. Cézanne évtizedes munkájával kifejtvén e lehetőséget eljutott sok, sok analizisen keresztül néhány törvényhez, amelyek valóban törvények és amelyek valóban képzőművészeti természetüek. Ez a fonal szigoru analizisben a tudomány, a képzőművészet tudománya jegyében folytatódott a kubizmusban, amely minden fejlődési fokozatán csak képzőművészeti lehetőségeket kutatott és a természetnek képzőművészeti tulajdonságait és törvényeit kereste. Analizált és folyton analizált és a szintézist mint ellenőrző szervet folyton felvetetvén mérlegelt. Ha analizált az általam költői meglátásnak nevezett fajta is (ami ritkán volt) ugy az csak pszichológiai vagy literaturisztikus természetü volt.

Az analizis és a szintézis ketté választása szerintem az, ami felvetheti a képzőművészetben idegen alapelemek müvelését és lehetőségét. Ha a festő csak analizál és analizál és nem tudja, hogy mit, kétségtelenül elhibázta dolgát, mert még csak hasznát sem veheti analizisének, nem ösmervén fel az összefüggést, a munkája és a célja között.

Teljesen képtelenség azt hinni, hogy vannak emberek, akik az analizisban összehordják az anyagot és vannak emberek és korok, amelyek egy szintézisben ezt az anyagot felhasználván kiépitik. Minden analizis mellett ott kell rejleni a szintézisnek, amely felösmerje annak célját és irányát. Csak e két erőviszonynak együttmüködésével jöhet létre törvényszerü és életképes alkotás. Ha vannak emberek, akikben az analitikus hajlandóságot nem követi a szintézis ugy ez kétségtelenül képtelen alkotásra. Ha van ember, akiben a szintézissel együtt nincs analitikus képesség, az sem alkotóképes, nem ösmervén a dolgok dynamikáját, csak vázát tudják valaminek adni, tartalmát soha. Minden alkotó müvész alkotási képessége tisztán a két tulajdonság erőviszony összemüködésétől függ. Szemlélődésében a megösmerés, a sok megösmerés kell, hogy közvetlen legyen és kell, hogy a megösmert tények áttekintése párhuzamos legyen, mert csak igy áll fenn az örök feszültség, amely az alkotást életképessé teszi. A két párhuzamos között van az erő, az élet és a két párhuzamos soha össze nem ér. Ezt a két párhuzamost nem helyettesithetjük be két korral, mert az alkotás individuális érték és a korok csak ezen értéknek tükrei és nem tulajdonosak. Ok és okozat közötti összefüggés ez, ahol az ok az egyén, okozat az alkotás. Az okozat mindig fedni fogja az okot és annak méreteit.

Az analizis maga nem alkotás, és a festő, aki csak analizál, az nem alkotó müvész. Nem alkotó müvész azonban az sem, aki analizis nélkül csak szintézissel akar zöldágra vergődni. Egy bizonyos eredménynek, amelyet az ember elért, legyen az analizis, vagy az alapelveim szerint létre jött alkotás, reprodukálása x módozatban, szélhámosság. Végtelenül fontosnak tartom, hogy a müvész, analizáló munkája közepette szintézissel tegyen erőpróbákat, mert ha e két tulajdonság megvan benne, ezzel azokat növelheti. Az a csetlés, botlás,

ami ezzel a kisérlettel jár, meghozza eredményét és a kilengés szabályozódni fog.

Nagy fontosságu tehát munkák és emberek megitélésénél az analitikus és szintétikus képességeinek megitélése és főleg nagy fontosságu, hogy ezen képességei képzőmüvészeti természetüek-e vagy nem. Nagyon megtévesztők az analizisnek sok válfajai, és az analizissel járó lehetőségek. Minden esetben meg kell keresni azt a vonalat, amely az embert a szemlélt természettel összeköti, belőle ugyanolyan szögben visszaverődik a munkáján, ösmerve ezt a két vonalat egy szöget képez, amely mindig fokmérője lehet képességeinek. /31/

Az analizis és a szintezis az ami mérvadó mindenkor. Az akció, a test, a tér, a fény, a szin megoldásnál egyaránt.

Minden olyan termék, amelynek létrejötte csak temperamentum kérdése a fentiek nélkül, az tüzre vetendő és elégetendő. Az ut és a cél között különbséget csak kevesen tudnak tenni. Az utat sokan járják, de céltalanul, vagy azon hamis fogalommal, amely az utat céllá teszi náluk. Taposni egy taposott utat mások után könnyü és tömegeket látni e taposott uton összegabalyodva, megzavarodva, orditva és mind egyre másra megfullad, megdöglik. Taposni egy járatlan utat nehezebb, de ha céltalan, éppily balgaság, mint a másik. Törtetni egy céltudatos akarattal nagy dolog és csak keveseknek adatott meg. Ut a tanulás, az empirikus tudás, az analizis. Cél a szintézis alapján való alkotás.

Aki tudja mi a cél és mi az ut, annak az utja vagy belevág a mások utjába vagy nem, minden körülmények között termékeny lesz. Akik az utat és a célt nem ösmerik, vagy a tanulásba, vagy a tapasztalatba, vagy az analizisbe döglenek bele. Aki az utat hamis itélettel célnak véli, a tanulást, a tapasztalatot és az analizist addig falja, üzi és kovácsolja, amig holtra váltan hősiesen hal meg avagy megrokkan. Hősi halálnak mondom, mert szándéka becsületes és jóhiszemü, de sajnos tévedett. Összetanult, tapasztalt, analizált anyagát soha épületté nem rakta. A halál szele elfujta, hacsak nem lesz termékenyitő valaha nemzedékében, mint szerzett tulajdon. Ebbe azonban nem hiszek, mert évezredek kulturájából misem maradt számunkra mint egy pár alkotás, amely ma is él. A többit elvitte a vihar, az idő.

Két egyszerü fogalom: ut és cél. Soha se téveszd össze. Az utat jól ösmerd meg, hogy bármikor is tájékozódni tudj, hogy vissza nézhess. A célt soha ne feledd, mert ez szabályozza az utat. Vannak napok, mikor a cél tudata gyengül, az ut azonnal zavaros lesz, a tanult, a tapasztalt az analizált anyag elveszti jelentőségét és kilengés áll be. Céltalanság érzete és lelki depressió áll elő. Feszültebb energia, agymunka és a kilengés megszünik a cél nyilvánvalóbb és hatalmasabb lesz. Vigaszod legyen. A céltalanság tudata csak olyan esetben áll elő, ahol cél volt és van jelen. A céltalanoknál legfeljebb csak a hiábavalóság, a szkepsis állhat elő és nem a kétségbe esés kilengése.

A tapasztalat azt mutatja, hogy rengeteg müvész ember lelki állapota hullámzó és sok kiváló müvész gyakran kétségbesett, pszichológiai magyarázata a munkája és célja közötti diferenciálódásból származik. Ne zavarjuk össze a lelki állapotok eme kétségbe esett fokát az egzaltáltak lelki állapotával, mert majdnem minden müvészt megriaszt az a zürzavar, amelybe került és foglalkozása teszi egzaltáltá. A céllal tisztában levő inkább konokul, nyugodtan halad utján, és ha vannak kételyei és kétségbe esett lelki állapotjai, azok legtöbbször oly intimek, hogy idegeneknek egyáltalán meg sem látható. Szentség az, amely hitének féltve örzött titka. Kétségeiről legtöbbször csak lelki rokonnak tett nyilatkozatokból, vagy irásaiból tudunk. Exaltált müvészek, akik az uton céltalan jár-

nak minduntalan feltárják enmagukat, minduntalan megnyilatkozni kivánnak, nyugtalanok.

Nem minden céltudatos ut ér a célhoz közel, (mert magát a célt elérni etikai és müvészi lehetetlenség, soha abszolut tökéletes alkotást létrehozni nem tudván) ámde bárhol is szakadt meg az ut, bárhol is rokkant meg a rajta járó, akármilyen fiatalon is halt meg, ha a céltudatos uton járt, mindenkor felösmerhető munkáiban és alkotásaiban. Alkotásait mondok szándékosan, bár fiatalon halt meg, az ut abba maradt. (Giorgione, Massaccio) Nem akarok elmenni amellett a hitem mellett, hogy igen is a céltudatos utban, már az ut kezdetén ott a cél. A tanulás, tapasztalat és analizis kezdetén is már ott a szintézis, amely automatikusan vonz és taszit és erőviszonylatában ott az alkotás. Mi volna hát a további cél? A további és az örök cél az önmagában él és öntudatosan a tökéletesedés felé halad.

Fenntartom azt, hogy ezen tulajdonok funkciója minden körülmények között csak egy és ugyanazon személyt, egyént fedhetnek.

Az uton: a tanulás megadja azt, hogy a mások utját megösmerjem, a tapasztalat megadja a mások utjának ellenőrzését és a saját utam megösmerését, az analizis megadja a tapasztalataim megösmerését jó, vagy rossz voltát, az igazság kideritését. A szintézis magával adja a célt.

Mindig a képességtől függ, hogy valaki csak a mások utját ösmeri e meg és soha egyebet nem tud, csak az utána csavargást. El tud e jutni tapasztalatokhoz is, ahol saját utja is van, tudja-e tapasztalataival ellenőrizni a másoktól tanult utat. El tud-e jutni az analizishez, ahol az igazságot keresheti és tapasztalatait ellenőrizheti.

A képességeknek a fokait mindig meg lehet állapitani. Az alkotási képességgel biró egyén már az ut kezdetén jelét adja hajlamának és már a mások utjának tanulásakor jelzi a lehetőséget. Csalhatatlanul meg lehet állapitani, hogy ki meddig jutott és meddig juthatott volna. Meg lehet állapitani, hogy ki hol áll a fejlődés fokán és milyen képességgel. Természetesen ennek a megállapitásához szem és agyvelő kell, tudás és kritikai képesség. Érzelmi alapokon nem lehet itélkezni. A müvész temperamentuma és modora mindenkor különválasztandó, és ha a kép vagy szobor nem más, csak temperamentum vagy modor, indulati termékek, igy nem is tartoznak a képzőmüvészethez. Legfeljebb mint hamis litairer adatok jöhetnek szóba, amelyeket képzőmüvészeti eszközökkel fejeztek ki.

JEGYZETEK

(1) Ez a megfogalmazás a kubista festők és interpretátoraik által használt "negyedik dimenzió" fogalmának egyéni magyarázata a klasszikus fizika tömeg, kiterjedés, anyag-energia fogalmainak segitségével. v. ö. FRY, E.: Der Kubismus. Köln. 1966.

(2) Leonardo festészet tudományának alapja (v. ö. a bevezetéshez közölt 10. jegyzet) és a negyedik dimenzió fogalmának összkapcsolása Kmetty érdekes kisérlete a kubizmus és a reneszánsz szemléletének összeegyeztetésére. Nem veszi azonban észre, hogy ami Leonardonál az objektiv tükörkép eszménye, az a negyedik dimenzió és a tömegenergia viszonylatában inkább fikcióvá alakul.

(3) Ez a leonardoi álláspont, amely később Cézanne levelezésében és beszélgetéseiben is fellelhető (v. ö. bevezetéshez közölt 10. 16. jegyzet) könnyen válhatott jelszóvá a huszas évek magyar haladó képzőmüvészei számára, akiket a kulturpolitika ugy is belső emigrációba kényszeritett.

(4) A szimmetria organikus természeti törvényként szerepeltetése Kmetty mereven szimmetrikus tizes évekbeli festményeinek és rajzainak igazolása a festő természethez közeledő korszakában. (v. ö. bevezetéshez közölt 4. jegyzetben i. m. képanyagából 1–10, 13, 15, 25. sz. kép)

(5) v. ö. LEONARDO DA VINCI: A festészetről. Bp. 1967. 78. 79, 83, 84.

(6) Ez a megállapitás Kernstok Károly és általában a Nyolcak célkitüzéseit visszhangozza. v. ö. KERNSTOK K. : A kutató müvészet. Nyugat. 1910. I. 95. o. BÖLÖNI GY. : A Nyolcak. Világ. 1911. április 29. 1–3.

(7) v. ö. a bevezetőhöz közölt 16. jegyzet.

(8) Az ellentétekre, ellentétes irányu energiákra való utalás a 20. század expresszív törekvéseinek természettudományos magyarázatát kerülgeti.

(9) A hideg szin árnyékként szerepeltetése több Kmetty festményen megfigyelhető. v. ö. bevezetéshez közölt 4. jegyzetben i. m. címlapja, 1, 6, 9, 20. képe.

(10) Ez a meglátás jellegzetesen a 20. századra utal. Távol áll a reneszánsztól, távolodik Cézanne-tól is.

(11) A szövegrész egy rajzra vonatkozik. v. ö. 1. kép.

(12) A szövegrész két egymás felett lévő rajzra vonatkozik, amelyek közül az egyik egymás mellé helyezett apró egységekből áll össze, a másik viszont egy hullámvonalrendszer egységes ritmusába rendeződik. Kmetty a szövegben határozottan a statikusabb, áttekinthetőbb megoldás mellett dönt. v. ö. 2. kép.

(13) Ebben a mondatban a Tanácsköztársaság idején elhangzott és leirt irodalmi és képzőmüvészeti viták visszhangja érződik. v. ö. JÓZSEF F. : Proletárforradalom, avantgarde és tömegkultura. Helikon. 1969. 2. sz. SZERDAHELYI E. : Irodalom és politika 1919-ben. Valóság. 1969. 6. sz.

(14) Ez a bevezetőben idézett Hevesy Ivánnal folytatott vita visszhangja a jegyzetekben. v. ö. bevezető 8.-9. jegyzet. A kéziraton jól látszik, hogy későbbi kiegészités.

(15) Jellemző példák e megállapitásra a tanácsköztársasági plakátok, köztük elsősorban Kmetty-Lampérth Be! c. müve.

(16) A Koncert, az Uzsonna és a Fürdés (Fürdőzők) azonositható Kmetty János festményekkel ill. grafikával. (v. ö. a bevezetőben közölt 4. jegyzetben i. m. 23, 24, 25. kép). Harc cimü müvéről eddig nem tudunk.

(17) Az egyenlet fogalmát Kmetty az egyensuly fogalmával hozza párhuzamba. A kézirat ezután több fej rajzával tér vissza a képzőmüvészeti nyelvhez. v. ö. 4. kép.

(18) A futurizmussal való vita már 1915-ben megkezdődött az aktivisták között. Az igazsághoz tartozik, hogy a futurizmustól elsősorban a háboru kérdésében különültek el. 1913-ban láttak ugyan több futurista alkotást a Nemzeti Szalon nemzetközi kiállitásán, Boccioni és Balla több mozgásábrázolását azonban nem láthatták. (Uitz kivételével, aki 1914-ben Olaszországban volt tanulmányuton.) Kmetty elsősorban kuszaságot észlel a futurizmusban és Carra Anarchista temetése c. képének magyar irodalmi visszhangja után erős irodalmi töltést. v. ö. SZABO, J. : A magyar aktivizmus története. Bp. 1971. 34–35.

(19) v. ö. APOLLINAIRE: A kubista festők. Bp. 1919. A MA kiadása.

(20) Ez a megfogalmazás közeledés a konstruktivizmus gondolatához.

(21) A következő mondat visszalépés a reneszánsz szemlélethez.

(22) A kéziraton a leírást rajzok illusztrálják. v. ö. 5. kép.

(23) A kéziraton a leírást rajzok illusztrálják.

(24) Leonardo megfogalmazásában ez kevésbé tételszerű, de lényegében hasonló: "Figyeld meg rajzolás közben, hogy az árnyékokban milyen szinte észrevehetetlen mélységű és formáju más árnyékok ülnek... a gömbszerű felületeken a sötétségnek és világosságnak annyi változata jön létre, ahány fokozata van velük szemben a sötétségnek és világosságnak." LEONARDO i. m. 78.

(25) LEONARDO i. m. 85–86.

(26) LEONARDO i. m. 88–89.

(27) LEONARDO i. m. 104. (A históriák komponálásának szabályai.)

(28) Az Iványffy Jenő rendezésében szinrevitt Antigoné a Nemzeti Szinházban volt 1920-ban.

(29) Az ember–alkotónak, az élőlény–alkotásnak távoli bibliai párhuzamra épülő hasonlata a művész szerepének ujkori átértelmezését rejti magában. A középkorban a kivételesen kiemelkedő alkotások ihletője emberen tuli lény, maga az Atyaisten, vagy Krisztus, az ujkorban az alkotóval azonosul.

(30) A Leonardoval kapcsolatos feltételezésünket támogatják a felsorolt müvek. Az utolsó későbbi beszurás.

(31) A leonardoi fizikai felismerés itt gondolati párhuzammá vált.

(A jegyzeteket Szabó Julia készitette)

KMETTY JÁNOS

Wechselwirkungen – Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik

Szöveg: 100, 102, 191.

Kép: 16.

DOKUMENTUM

KMETTY JÁNOS MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI FELJEGYZÉSEI. II.
(Az Új Akadémia I. Főiskolai oktatás naplója II.)

Közli: Ráth Zsolt

Az itt közölt Kmetty szöveg az Ars Hungarica 1984/2. számában megjelent művészetpedagógiai feljegyzések folytatása. Ez a 40 lapos, kisméretű kockás füzet a második a közül a három közül, melyet Kmetty 1945 után, Képzőművészeti Főiskolára történt tanári kinevezése után, az ottani oktató munka megkezdésével párhuzamosan – mintegy azt a maga számára értelmezve – naplószerűen vezetett. A második füzet 1947 májusától novemberéig íródott. A forrás a Művészettörténeti Kutató Csoport Adattárában található, az MKCS–C–I–66/118. leltári számon.

Gyakorlati, elsődlegesen művészetpedagógiai, oktatásmódszertani részek és tisztán művészetelméleti szakaszok váltakoznak a szövegben. A főiskola oktatási rendszerét, annak hiányosságait, visszásságait több helyen is bírálja Kmetty. Az érdemjegyek szerinti osztályzási rendszert tarthatatlannak, demoralizálónak tartja, és különböző díjak kiadásával akarja helyettesíteni. Tipologizálja a festőnövendékeket érzelmi hozzáállásuk, racionális képességeik és technikai tudásuk szerint. Sor kerül a felvételi követelmények ismertetésére és a Kmetty által vezetett alapstúdium előírt tanmenet nélküli, de nagyonis tudatos szempontok alapján kialakított oktatás módszertanának kifejtésére. Ennek lényege a munkával (technikai követelmények támasztásával) munkára (művészi alkotó munkára) való nevelés. Elméleti kitérők az oktatás során csak a műhelymunka aktuális problémáinak megoldása közben kerülhetnek kifejtésre. Előkerül az impresszionista látásmód meghaladásának szemléleti igénye, a reneszánsz nagy traktátusíróinak (Leonardo, Dürer) segítségül hívása a rövidülés és a vonaltávlat megértetése során. (Ez utóbbi Kmetty 1910-es évek második felében kialakított korszakának alig titkolt reminiszcenciájaként.) Szintén hivatkozik – noha kissé iskolás modorban és leegyszerűsítve – a késői Cézanne kubizmus felé mutató elméletére is, a gömb, henger, kúp, kocka geometriai alapformáira redukált modellálásának oktatása során.

A fő helyet elméleti igényességgel és hangsúllyal a nézés, látás és meglátás (komponálás) megkülönböztetésére helyezi Kmetty, mely megfelel – ő is utal rá több helyen – a Cézanne-i szenzáció, realizáció és moduláció (modellálás) hármas egységének és folyamatának. Kmettynél tudatos igényt vehetünk észre a Cézanne által nem következetesen alkalmazott terminusok tisztázására, logikai rendbe szervezésére és tudományos igényű magyarázatára.

Kmetty a vizuális élményből (látványból) eredeztetett vizuális valóságot a természeti valósággal egyenértékű, második valóságként értelmezi, melyet a vizuális jelek (forma, szín, tér, fény-árnyék, és a „negyedik dimenzió", a tér-idő) segítségével fejezhet ki a művész. Tehát a hangsúly nem a természet fotokópikus másolásán, a látvány hű ábrázolásán, hanem a kifejezésen, az új minőség, az új valóság megalkotásán van.

A diffúz nézéssel szemben az emlékezetet is mozgósító, alkotó látás és a komponálással majdnem egyenértékű „meglátás" célja egy zárt, lekerekített „mikrokozmikus" egység, a tudatosan létrehozott kompozíció megalkotása. A komponálást az „arány-élet" megvalósításának, a kompozíciót a „formák életének" tekinti Kmetty.

A színek helyi értékének, dinamikus egymásmellettiségének, egymást felfokozó hatásának, a kiegészítő színeknek külön passzust szentel Kmetty. A teret (mint ahogy korai, 1920-as évek elején keletkezett művészetelméleti írásaiból is kitűnik, és az 1910-es évek első felében keletkezett művei is tükrözik) az univerzum részeként, mágneses erőtérként, energiakisugárzásként értelmezi. A forma, az alak megszervezi, szinte már automatikusan megkomponálja maga körül a teret.

A tudatosságot, melynek igényét („a tudatalatti tudatosítása") a komponálás („állandóság kialakítása") folyamatában Kmetty fontosnak tartja, a folyton változó érzelmek „megedzése", „tartóképessé tétele" során lehet elérni. Az értelem és érzelem összhangba hozásáról, helyes arányáról, az ösztönösség és tudatosság viszonyáról sokat értekezik. Az ösztönös vizuális élmények művészileg való hitelessé tétele, ami Kmetty szerint a tehetség, a művészi kvalitás záloga az élmény tudatosításával fokozható, így jön

létre az érzelmileg hiteles, de tudatosan és technikailag mívesen megszerkesztett „tartóképes kompozíció", mely minden művészi munka és műalkotás célja.

A kubizmus tér-idő elmélete, a negyedik dimenzió teóriája a késői Kmettynél az „érzelmek negyedik dimenziójává" módosulva él tovább.

Kmetty János: Új Akadémia, I.
Főiskolai oktatás naplója, II.

II. füzet – 1947 május. Az Új Akadémia, I. kötet, 2-ik füzet

Azt a sajnálatos félreértést, hogy a főiskolán alakrajzolásból osztályozási jegyet (1, 2, 3, 4, 5) kell adni, el kellene hagyni. Nem pedagógiai megoldás ez felső fokon, ahol a saját foglalkozását valami egyébbel kellene a hallgatóval megkedveltetni. Pályázatok kiírása, versenyek, ösztöndíjak stb. sokkal célravezetőbbek. A főiskolás a középiskolai osztályozási móddal nem tud elszakadni az átlag-ügyviteltől, amire a diákot az évvégi bizonyítvány osztályozási jegyei késztetik.

A Képzőművészeti Főiskola nemcsak tanulást, hanem az alkotás lehetőségeit és feladatait is magában hordja. A kötöttsége, a bizonyítvány kötöttsége, amitől még a tandíj kérdése is függ, a függőség érzésében tartja ott is, ahol a kötetlenség, a kedv szabad merészsége a tanulást is befolyásolja. A megfélemlített rajzolás vagy festés nem pedagógia. Az a diák, aki az osztályozást féli, láthatólag tehertétellel dolgozik. A rajzolás és festés esetében a szorgalom nem pótolhatja a szabadság-érzés hiányát, a félénkség – ha tudat alatti is – ártalmas.

Alakrajzot és festést nem osztályozással, hanem a verseny eredményeivel kellene jelölni. A tanulmányi ösztöndíjak, a tehetség-díjak stb. lehetőségei, változatai terjedelmesek.

Az önállóságot, az önkifejezés gyakorlását, az alkotókedvet, de még a szorgalmi kedvet is növelné. *Lehetne a sokféle díjak között szorgalmi díj is. A művészi kifejezés, fogalmazás gyakorlatai különféle eszközökkel mind díj, verseny alapját képezhetik.* Középiskolai jegyek helyett lehetne *nagy-díj, kis-díj, rajz-díj, olajfestmény-díj, vízfestmény-díj*, szorgalmi díj beírással, vagy aki nem versenyképes, az *jeltelen*, vagy *megfelel* jelzést kaphat.

Rajzolás, festés, mintázás, alkotás jobban és pedagógusabb szellemben volna így meghatározva, mint kitűnő, jeles, jó, elégséges jelzéssel.

1947. június

A főiskolai tanárok pedagógiai felfogása nagyon különböző.

Egy biztos, művészetet megtanítani nem lehet, de viszont nagyon sok minden van, amit egyrészt a művészetről tanítani lehet, másrészt amit a nem művészetről tanítani kell. Minden rajzoló, vagy festő képességgel rendelkezik, a főiskolába nem is tud különben bejutni. A képességeinek méreteit felismerni, az a pedagógus feladata. Tanítása egyéni és egyénenként történik. A rajzolás technikai eljárásait azonban nem kell minden egyénnek felfedezni. A szemlélet korszerűsége sem egyéni különbséget, hanem egyének közösségét jelenti. Minden időknek, minden festészeti kornak fogalmazási sajátossága van. Ez arra mutat, hogy a vizualitás alapján a szemlélet élmény-változatokat hoz, újat és újat. Senki nem kételkedik abban, hogy Budapesten a festők nem rajzolnak ma úgy, amint a középkorban, de úgy sem, ahogyan a Biedermayer-korban rajzoltak. A főiskolai növendék ma eleve mai szellemben lát és érez, és él át, és fogalmaz meg valamit, ami rajz vagy festmény. Ezen a ponton azonban a jó pedagógus őrt tud állni, és a szemlélet, az ösztönösen is mai szemlélet fogalmazásában tanácsokat tud adni.

A megösmerések valamelyes sorrendje a formának, a térnek, a színnek, a fény-árnyék megjelenítő erejének tudatosításai megmentik a nagy tehetséget az effektusos bombasztikusságtól. A kisebb képességűeket pedig élménygazdagságra tereli, fantáziáját, lelki vágyait ápolva jó irányba tereli.

Mindannyian tudjuk, hogy a művészi élmény bármilyen nagyszerű, annak tökéletes közlése nélkül nem alkotás. A műveket képezni, csinálni kell: ez a képzőművészet. Ebben a csinálásban a tapasztalt és ösmeretekkel rendelkező pedagógus sok tévedéstől mentheti meg a fiatal művészt, a fiatal festőt.

A mások által festett művek ugyancsak pedagógusai a fiatal művésznek. A látott képek nevelik és sokban a szemlélet helyes álláspontját mutatják meg. A festészetben az, amit nem látunk, az nincs. Amit mondunk, amit a pedagógus mondhat, az mind a látottak jelenlétében, vagy a kép, vagy a természet emlékképével együtt érvényes. Hogy mit nézünk, mit látunk, annak tudatosítása: pedagógia. A festők így nevelik egymást, és a festő így neveli enmagát is. Ez a fejlődőképesség titka, a fejlődőképesség pedig fontos és főleg ott fontos, ahol a tehetség megvan.

1947. október

Az év kezdete az elsőéveseknek felvételi vizsgát jelent. Egy fejet és egy aktot vagy figurát kell rajzolnia a jelentkezőnek. 60 festő, illetőleg tanárjelölt lett felvéve, és 10 szobrász elsőéves hallgatónak. Az én osztályomba 16 I. éves jelentkezett, ami azt jelenti, hogy az én irányításom alatt akar rajzot tanulni. (heti 20 óra) A felvételi teljesíthetősége, igénye megköveteli, hogy a jelentkező tudjon valahogyan rajzolni egy fejet, egy figurát. A legjobbak kerülnek felvételre, és legtöbbjüknek már egy bizonyos rajzolási modora is van. Ez a rajztudás, vagy gyakorlott modor azonban a legtöbb esetben téves alapokon nyugszik, illetőleg ingadozik. Természetesen a tehetség, az ösztön a látott fej, vagy figura lerajzolásánál megjelenik. Megállapítható az is, hogy simulékony, utánzó fajta-e, vagy nehézkes, darabos ráeszmélő fajta. Simulékony, vagy idegenkedő – eltanult, vagy megösmert eredetű-e az a mennyiség, az az állapot, amelyet a rajza mutat. Ha ilyen, ha olyan eredetű is, mivel a felvételire bizonyos értelemben felkészült, azt, amit tud, a felvételi elösmerte; ezt a tudását úgy, ahogy van, féltékenyen őrzi, a rajzaiban ismétli, azon változtatni szinte nem is akar. Ezt a pedagógusnak tudomásul kell venni, munkáját lebecsülni, eleve rossznak nyilvánítani (hiszen legtöbbje gyenge) nem szabad. Nem megzavarni, megijeszteni kell, hanem azt, amit tud, tudatossá tenni, átértelmezni, majd újra átéreztetni, hogy szinte a növendék maga jöjjön rá gyengeségére és hiányos tudására. Természetesen semmi olyan tanmenet vagy módszer, amit a hallgató ösmereti úton, szinte lecke-szerűen követhetne, nincs. A munkája a felvételin is nem értelmi, hanem ösztönös képességeit jelenti. Alkotó, alakító, képző, művészi képességei a döntők, ennek működése folyamán lehetséges a tanulás is. Tapasztalati vagy ösmereti gyarapodás szorosan a munkával forr össze.

Ha kezdeti állapotot jelent is a kora, az eltöltött gyakorlata a hallgatónak, *a lényege, a mennyiségi tudománya mellett, a minőségi ösztöne, a tehetsége.* De mégis a hallgatók, ha tehetség szerint, vagy tudásuk szerint különféle állapotban vannak is, elmaradhatatlan, hogy a természet nézését, esetleg báva, esetleg figyelmes nézését, a látás, a meglátás állapota felé tereljük. Ha sikerül az oly gyakori részlet-nézést az ábrázolandó átlátására terelni, úgy az első lépés helyesen történt. Ez természetesen csak a hallgatóval együttes beszélgetés során, és a munkájával kapcsolatban történhet meg. A látás, ha szóval értelmezzük, a nézéstől abban különbözik, hogy amit látok, azt a környezetével (vizuális környezetével) élem át, amit pediglen nézek, azt elszigetelve, magányosan érzékelem, szinte élettelenül. Ilyenformán a látás azt jelenti hát, hogy a vizuális valóságot, és nem annak hányadát teszem magamévá. A gyakorlatban, a munka folyamán a látás gyakorlására vannak, ha nem is csalhatatlan módszerek, de hasznos tapasztalatok, amelyeket az oktató a hallgatóval megtárgyal és működteti. Ezek a tapasztalatok sem azt jelentik, hogy kezdő I., kezdő II., haladó I., haladó II. szerint lehessen bemagoltatni és ledarálni 100 rajzban, hanem szinte értelmezni, és az előadott rajzban, a munkában az ösztönnel társítva elevenné kell tenni. Ezek a tapasztalatok, ha alkalmazva életbe lépnek a hallgató munkáiban, minden esetben kivezetik őt a részletnézésből, az egész, az ábrázolandó egész látásához. Optikai kulturáltsága fejlődik, művelődik, finomodik.

Természetesen a hallgató által rajzolt fej vagy alak megjelenítése ösztönszerűleg is hord magában ábrázoló élményt, hiszen a tehetség indulása az érzelmi erejével helyes utat találhat. A művész útja nem is osztható kezdő, haladó és befejező részekre, mindig teljes értékű lehet az, csak a tapasztalatai és élményeinek gazdagsága érleli és tökéletesíti a megjelenítési szépséget és biztonságot, az esztétikai követelmények szerint.

Az elsőéves hallgatóknak mindenesetre meg kell tudniuk, hogy a vizuális benyomásaik látományai egységesek, *azonnal jelenvalók*, nem sorozatos az. Azt is tudnia kell, hogy annak képzőművészeti közlése, megfogalmazása, *művé alkotása időben történik.* Szüksége van ilyenformán arra, hogy a jelenséggel szemben a benyomását állandósítani tudja. Tartóképessé kell azt tennie, hogy el ne tűnjön és ne bukkanjon fel más-más érzelmi bizonytalanságban. A látott, azaz ábrázolt jelenséggel való ilyen kapcsolat elmaradhatatlan minden képzőművészeti alkotás folyamatában. Azért ezt gyakorolni kell értelmileg és érzelmileg. Lelki gyakorlat ez a művész számára, amelyet a fiatal korban kell olyannyira alkalmazni, hogy lassan szenvedélye legyen.

Az odafigyelés fejlesztésére, a látás tudatosítására is szükség van, mert az ösztönös átélés ereje a tudatosított alapösmeret útján nől, erősödik. A tudatosítás útjai, a vizuális jelek szerinti forma, tér és szín csoportosítása külön-külön, de tudatosítása annak is, hogy ezek elválaszthatatlanok. A szín értékei, a világítás szerinti árnyalatok sötétségei és fényei úgy viszonyulnak egymáshoz, amint a térhez és a térben megjelenő formához. A tér úgy viszonylik a formához, ahogyan a színhez, és a forma úgy viszonylik a színhez, amint a térhez. Az arány-élet a formában, a térben, a színben, a vizuális benyomás lényege. A fej-forma aránya a vele megjelenő fény-árnyék arányát adja, de a tér és forma arányát is meghatározza.

A vizuális élet tünemény-szerű, amelyet optikai berendezkedésünk által érzékelünk. A tökéletesen sötétből a fény megjelenése és erősödése által kél életre a vizuális élményünk is. A fény (szín) kelti életre

a vizuális teret és formát, a forma szerint kél életre a szín (fény), s mindkettő kiterjedése mozgatja a teret. A vizuális benyomásom közlése ösztönösen azok arányainak szépségét, szenzációját akarja adni. Ha élményem, vizuális élményem igazi, úgy tehetség vagyok, a közlés igazi, de nem fokozhatatlan. A fokozás szüksége az a vágy, amit tudatosítással növelhetünk. A tudatosítás iskolás módja lehet fej, alak, csendélet, táj modellel szemben. Természetesen a kisebb kiterjedésű fej-minta a legalkalmasabb, de egyszerű gömb, henger, kúp, kocka alapformájú (alma, narancs, edény stb.) tárgy is. A főiskolán az elsőéves már felvételijével, amelynek eleget tett, a kezdő-, sőt a középfokú állapotán túl van (ha túl van? de sokszor nincs!). Az elsőéves munkája már szak-munka, művészi érzéssel, céllal eltelt munka. Annak rendszeresítése, a munka módszeresítése, a látás rendszeresítésének alapján történhet. A fej-modell alkalmas arra, hogy kisebb területen működve a hallgató munkája a látási és fogalmazási állapotát (tudott és ösztönös) feltárja. (Képességeinek lenni kell, mert felvételin a képességei miatt vettük fel.) A rajz azonban nemcsak azt mutatja meg, hogy azok jó úton járnak, működnek-e, vagy sem. Az ösztönös rajzolás is, természetesen a látott jelenség vizuális jeleinek utánzásával indul, de rendszerint összefüggéstelenül. Sajátságos, hogy gyakran, a figyelmi útja a lerajzolandó fejjel szemben egybe esik a fogalmi elfogultságával, és a legkisebb ellenállás irányában rajzol szemet, szájat, orrot, homlokot, fület, hajat stb., mint egy emberi fej ösmert kellékeit.

Meg is téveszti a hallgatót a saját munkája, mert felösmerheti a modellt úgy, ahogy azt leírhatta volna. A rajz mégis hamis, mert a vizuális jelei, a tér, a szín, a forma helyei, arányai, kiterjedései, azaz a vizuális valóság nem jól működik, azaz nem is működik, össze van zilálva. Értelmezve azt jelentheti a nézés útján (nem látás) létrejött rajz, hogy a fej térbeli helyzete, forma-összefüggései, a szín, a fény és árnyék kiterjedései elhibázottak, láthatatlanok. Az értelem arra int, ellenőrizve lássuk, hogy a lerajzolandó fej téri helyzete milyen. Szemben, oldalt, lehajtva, felemelve van-e látószögünkben, hiszen a benyomásunk aszerint alakul. De a fej a lerajzolandó területtel, térrel a téma határát jelenti, s a rajz méreteiben ugyanolyan határokkal kell rendelkeznie, ha a mérete kisebb is vagy nagyobb is a lerajzolandó mérhetőségeknél. A fej kiterjedése a befogott térhez arányosítva, valamint a nyak, a váll szerint, ha azok is bele esnek a jelenségbe. A fej aránya a saját magassága és szélessége szerint. Alsó és felső fele, és ezek részletei: szem, orr, száj, fül stb. A benyomásom sok mérhető és értelmezhető tulajdonságot rejt, amiknek a közlésben jelen kell lenni, és amit a nézés nem közvetít, amit csak a látás tud magával hozni.

A fej-rajzolásnál tehát a fenti értelmezésekkel kell tudatosítani a rosszul működő, figyelmetlen nézést, hogy abból látás, meglátás lehessen. A fej formai értelmezése mellett a téri értelmezése hasonló észrevéttető aránymérséssel, a helyezkedés irányában, szélesség, magasság, mélység szerint. A vízszintes, a függőleges, a merőleges szerint mi a forma helyzete és kiterjedése, a rajz, a kép négyszögletes vagy egyéb alakzatán belüli síkon előadva, ábrázolva? Pl. egyenes váll, dűlt fej, kis homlok, nagy arc. Pl. kis fül, nagy orr stb., stb. Előre dűlt fej (nagy koponya, keskenyülő arc), hátra dűlt fej, (nagy áll, szűkülő arc, homlok) stb., stb. Mindez vizuális arány-élet, mert a test lokál-aránya állandó. Ez így téri és formai kiterjedésében állandó, élő, változó viszonylatot jelent. De ami legközvetlenebb a jelenség benyomásában a tér, a formai élet mellett, az a szín, a fény, az árnyék élete, annak kiterjedései, erősségei, árnyalatai mind arány-mozdulatokat adnak, amit ugyancsak tudatosítva tehetek a látásom fejlődésének eszközévé. A szín, a fény és árnyék kiterjedései természetesen a jelenségem formai, és annak téri változatai szerint alakulnak, mozognak, viszonyulnak egymáshoz. A benyomásom ezek szerint szín (fény, árnyék), forma és téri hatásokban él, mégpedig nem fogalmi, hanem vizuális élmény alapján.

Az orr a tudósnak sejt-tömeg, izom, ideg, érhálózat, bőr stb. Az orr a festőnek a fény-árnyék alakzatai szerinti forma téri kiterjedése. Ha jó a rajzon a fény-árnyék alakzatainak, változatainak ábrázolása, úgy az azt a formát adja, amelyen azok megjelentek. A forma kiterjedésének téri helyzetével az orr tökéletes, *de nem orr az, hanem jó rajz*. Ha mindez nem jól működik, ha az orr fogalmilag felösmerhető is, nem vizuális valóság, nem művészi munka, *csak rossz rajz az*.

A formák alapja

A vizuális benyomás nem ösmer változatlan teret, formát és színt, nem ösmer lokál-formát, lokál-teret, lokál-színt, csak ezek változatait, csak ezek benyomás-szerű arányait, csak ezek mozgó, működő jeleit.

A festő mégis tudatosítja a formát, a teret, a színt külön-külön is, és összefüggésében is. Ez a tanulás. A vizuális látás tudatosítása egyben a „csak nézés" eltüntetését jelenti. Haladást a tökéletes vizuális valóság felé, haladást a maradéktalan alkotás felé. A fej, azt mondtuk nem fej, hanem fény-árnyék alakzatai szerint forma-megjelenés, téri kiterjedéssel.

Mégis tudnom kell, hogy a fej, minden fej egy alaptömegre, egy alapformára, a tojás formájára hasonlít (nyak nélkül, fül, orr belapítva).

Tudni kell, hogy ennek nemcsak mint fény-árnyék jelenségnek, hanem mint tömegnek oszthatósága van. Általában osztani szoktuk, értelmezés szerint alsó és felső részre, jobb és bal felére. Alsó és felső része különböző, jobb és bal fele hasonló. Kézzel is tapintható, szükség esetén, ez a két értelmezés.

november

A művésznövendék természetesen művészetet akar, és nem tudományt. Mégis amit a művésznek, az ábrázoló művésznek tudnia kell a vizuális világról, azok az adatok azok, amelyeket részletenként tudatosít, és amelyek szerint (ha kell, ha nem, emlékezet szerint is) valóságot jelentenek.

Sok esetben a festő ösztönös hajlama szerint is szűkíti érdeklődési területét, és vagy arckép-, vagy táj-, vagy csendélet-festő lesz. Optikai kultúrája is aszerint alakulhat a művésznek, amerre fejleszti, tudatosítja és a vizuális jelek átélése, a megjelenítés szüksége szerint alakul. Ami nem kell a mű létrehozásához, azt már a látás eleve mellőzi. Azt is mondhatnám, hogy optikai kultúránk ilyenformán tudat alatt is tudatosít már. A tudatalatti tudatosítást azonban fejleszteni kell a művésznek, mégpedig a tanulás, a vizuális jelek ösmereteinek gyűjtése útján. Amit egy csendélet-festő tud, ösmer az alma vizuális megjelenéséről, az, ha hasonlít is a tudományszerű ösmeretekhez, mégsem a tudós, hanem a művész szelleme.

Annyit mindenki tudhat, hogy az alma gömbre emlékeztet, de mégsem tudja mindenki, csak az, aki ezt tudatosítja. Azt is tudhatja mindenki, hogy az ember csontváza és alakja mindig ember formájú (törzs, fej, végtagok), de mégsem tudatos ez a festőnél sem, csak akkor, ha tudatosítja és társítja a vizuális élménye során. Általában amit az ember lát, az csoportosítható fogalmak szerint, és felösmerhető vizuális jelei vannak. Egy piros alma mindig gömbre hasonlít, fény-árnyéka és színe mindig piros almára emlékeztet. Ez a „mindig" bizonyos mérhetőséget is jelent, amit már tudhatok, és amit a festőnek tudnia is kell. A vizuális jelek milyensége színben, formában, térben ösmeretet állandósíthat, emberi alakról, fákról, almáról, szobáról, tájról, embercsoportról stb. Sok fejet kell rajzolni, hogy tudatosításaim és vizuális jelcsoportjának ösmeretei tudat alatt is jelen legyenek. Sokszor ismétlődő jeleket kell optikailag kultiválnom, hogy élményeimet a fej, az emberi fej vizuális jelcsoportja szerint éljem át és közvetlenül közölhessem.

Egy fej jelcsoportjának ismétlődéseit felösmerhetem, és felmérhetem azok elhelyezkedését mérőeszközökkel is. (Dürer, Lionardó)

Táj-néző 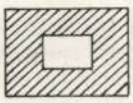 rajz-hálózat 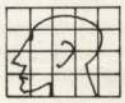

Egy emberi alaknál pl. az első mértékem az, hogy emberi arányai vannak, és nem állati (pl. nem elefánti). Ez, ha így gyerekesnek hat, de arányérzékünk mégis csak tapasztalat, ösmeret alapján tudatosította ezt. Egy emberi alak mérhetőségét szóban kicsi, nagy, széles, keskeny, hosszú, rövid stb. módon tudjuk közölni. Részleteinek mérhetőségét nagyfejű, hosszúlábú, szélescsípőjű, vastagnyakú, nagylábú stb. szoktuk megállapítani. Mindezek nem egyebek, mint formák arányai, amiket úgyszólván mindenki észlel, és ismétlődéseiben csoportosít, tudatosít is. Egy emberi alak mérhetősége ilyenformán nemcsak feltételes, hanem elengedhetetlen jelenvalósága annak. Ezt a festőnek, szobrásznak annyira kell tudatosítania, hogy nemcsak a jelenlévő, hanem az emlékben meglevőt is vizuális jeleiben kell előadnia. A mérhetőség azonban nem csak a formai kiterjedés és változat mérhetőségét jelenti. A szín, a tér is mérhetőségi változataival ismétlődhet. A vörös, a sárga, a kék jelenléte, a kiegészítő lila, zöld, narancs közbelépése mennyiségileg mérhető, egymással összehasonlítható. A szín minősége, az értékelése helyzeti erejétől, szomszédaitól függ. A formának és színnek kiterjedési változatai, alakzatai a tér alakzatait is meghatározzák. A tér pozitív alakja egyébként két forma, két szín között van jelen, amit negyedik kiterjedésnek is szoktunk nevezni.

Egy pár színes (több színű) mértani testet rakosgatva láthatjuk a forma, a szín, a tér arány-életének változatait, de láthatjuk azok elválaszthatatlanságát is. A Mű természetesen csak a kockák megfelelő elrendezésében, a tér, a forma, a szín együttélésében válhat valóra. Nem ábrázoló mű, hanem mint a kockákból épített alkotás azonban képzőművészetet jelent.

Van a mérhetőségnek nemcsak értelmi, hanem érzelmi lehetősége is. A tűzijáték pl. érzelmi hullámzást idéz elő optikai úton. Vizuális élményeim is érzelmi hullámzást jelentenek, aminek lehet jó és rossz hatása az alkotandó, az alakítandó, az előadandó mű létrejöttére. A túlságosan izgatott állapot éppoly kétes értékű a munka szempontjából, mint a lusta, egyhangú érzelmi állapot.

Meghatározni azt, hogy milyen legyen az az érzelmi állapot, amely alkothat, és milyen méretei legyenek a képet alkotó elemeknek, természetesen nem lehet. A recept csak árthat a jónak, a rossznak pedigen nem segít.

Az élmény személyes, és annak közlése is személyes. Ez, még ez sem lehet recept, mert sok mű van, ami személyek élményeit és személyek alkotó munkáit jelenti.

Általában a nagyméretű mű sok kollektív érzelmet és munkát hord magában. (Vagy pl. az úgynevezett impressionizmust több festő jelenti. Együttesen is, külön-külön is egy szellemet jelentenek.) Az érzelmi mérhetőség annak működtetésében lehetséges. Nem futhat sem előre, sem hátra. Szabályozottan együtt kell lezajlania az alkotás létrejöttével, a munka folyamatával kell együtt lobognia.

A kezdő kezdeti nehézségei sokszor abban rejlenek, hogy a képesség érzelmi ereje túlnő a tanulmány, a munka erején. Van azonban mérhetetlen faktor is, amit ugyancsak tudni kell alkalmazni, fejlődésünk, munkánk folyamán. Általában két mérhető között jelen van a mérhetetlen, de csak akkor, ha a két mérhető viszonylatban él egymással. Az ösztön, a tehetség két szín-alakzat között, a munkában, a műben, a mű láthatatlan, mérhetetlen működését jelenti.

A növendék útja csak járható út lehet. Végig kell járnia az ösztönös hajlamainak útjait, de tudnia kell merre járt, és mit látott, és mit alkotott. Élményeinek, vizuális élményeinek közlése megköveteli, hogy azok vizuális jegyeit részleteiben is ismerje, tudja, olyan jól tudja, hogy az ösztön tudat alatt is azt hozza magával, amire – a megjelenítésére – szüksége van. Egyetlen út, a festő, a szobrász egyetlen útja a munka, ami felső fokán alkotó, művet alkotó munka, alsó fokon mondjuk: tudatosított gyakorlat, tanulás.

A fent elmondott szempontok és munkafolyamatok természetesen csak az optikai kultúránk fejlesztését, az élmény optikai bonyodalmainak tisztázását célozzák. Ezek a mű megjelenítésénél, megfogalmazásánál elmaradhatatlan mesterségbeli szempontok. A tanulmányok, valamint a művészi élmények lejegyzései, vázlatai, rajzai, tervei, színvázlatai, kompozíciói stb., stb., ezek nélkül el sem képzelhetők.

A mű kerekded megjelenítése, maradéktalan kifejezése mesterségbeli szükségesség, „a legmagasabb szép" követelménye szerint is. A tanulmányokkal élni, azokat csinálni, mesterségbeli tökéletességet gyakorolni örömteli elfoglaltságot jelent. A fiatal kor legszebb öröme, amihez mindig vissza-visszatérünk. Minden fiatalnak arra kell törekednie, hogy amit rajzol, amit fest, úgy, ahogy rajzolja, ahogy festi, az mesterségbelileg szép legyen. Gondos, kerekded munka, a munka szépségével, tárgyi szépségével segíti a mű megjelenését. Egy szépen festett kép, mesterségbelileg jól számlázott kép eleve vonzó. De szinte elmaradhatatlan, hogy a minőség mindég a szép megjelenésre törekszik, hogy szellemi szépsége érzékletes szépséggel együtt legyen jelen.

Amint mondtam, mindez technikai követelményt jelent, amit akkor is megkövetelünk a képtől, vagy szobortól, ha az nem remekmű. Hiszen a művészi munkáknak csak egy hányada ugrik a legmagasabb minőség fokára, de a többi is festészetet vagy szobrászatot jelent.

Most már, ha felmerül a minőségi követelmény, tudnunk kell, hogy az optikai kultúra mellett, azzal együtt él egy eszmei kultúra is. Ez az eszmei kultúra azonban nem kiegészítő, hanem működő faktora a munkának, az alkotó munkának. Mi ez?

(folytatás a III. füzetben)

Die Kunstpädagogischen Aufzeichnungen von János Kmetty. II.
(Herausgegeben von Zsolt Ráth)

Der Maler János Kmetty (1889–1975) gehörte zu Beginn seiner Laufbahn, in den Jahren nach 1910, zum äusseren Kreis des ungarischen Aktivismus. Während seiner Pariser Studienaufenthalte empfing er Anregungen von der Kunst Cézannes und des Kubismus, so dass er einer der ersten ungarischen Vertreter dieser Richtung wurde. Später versuchte er, Prinzipien und Praxis der naturverbundenen Malerei mit den Gesetzen des analytischen, sodann des synthetischen Kubismus zu vereinen. Er zählt zu den bedeutendsten Figuren der frühen konstruktivistischen Bestrebungen in Ungarn.

Nach 1945 erzog er ein Viertel Jahrhundert lang mehrere Generationen von Malern an der Budapester Kunsthochschule. Die nun veröffentlichten Aufzeichnungen zu Fragen der Kunsttheorie und der Kunstpädagogik verfasste er vom November 1946 bis Mai 1947 in Tagebuchform zur Klärung seiner theoretischen Auffassung und pädagogischen Praxis. (Diese Schriften sind nicht einmal auszugsweise veröffenlicht worden.)

Nach seiner Auffassung sollte die „Neue Akademie", wie Kmetty seine Unterrichtsmethode nennt, Theorie und Praxis von Cézanne zum Vorbild nehmen, der die Synthese des 19. Jh. schuf und das Tor zur Kunst des 20. Jh. eröffnete. Der wichtigste Problemkreis, den Kmetty immer wieder aufgreift, besteht in der Abgrenzung von Schauen, Sehen, Erblicken (Komposition); er gebraucht diese Termini etwa im Sinne der Cézanne'schen „sensation, réalisation, modeller (moduler)".

KMETTY JÁNOS

Ars Hungarica 1977/1

DOKUMENTUMOK

Szabó Júlia

EGY JEGYZETFÜZET KMETTY JÁNOS HAGYATÉKÁBÓL

A Müvészettörténeti Kutatócsoport Adattára nagy értékü eredeti iratanyaggal gyarapodott az 1976-os évben. A müvész özvegye jóindulatából hozzánk került Kmetty János több publikált és publikálatlan irása, barátai és kortársai munkáiból összegyüjtött rajzai és sokszorositott grafikái, könyvtárának néhány féltve őrzött darabja, valamint néhány Kmetty rajz és grafika, amely az irott hagyatékkal tartalmában és formájában szorosan összefügg. (1)

Az irások között a legjelentősebb ujdonság egy fedél és cim nélkül fennmaradt, kicsit szakadozott jegyzetfüzet, amelyben 122 oldalon különböző iró és rajzoló eszközökkel készült irott-rajzolt feljegyzések vallanak a müvész alkotással kapcsolatos véleményéről, ismereteiről és gondolatairól. (2) A füzeten nincs keltezés. Kmetty Jánosné emlékezete szerint, férje az 1920-as években kezdte irni feljegyzéseit. Az ezidőben keletkezett egyéb Kmetty irásokkal összevetve hitelesnek látszik a keletkezési adat, az utolsó oldal kivételével, amely a müvész későbbi kiegészitéseit tartalmazza. (3)

Festő voltam és vagyok cimmel 1976-ban jelent meg Kmetty válogatott irásainak gyüjteménye a Corvina kiadónál Kassák Lajos előszó helyett közölt 1941-es Müteremlátogatás Kmetty Jánosnál c. irásával és Kovalovszky Márta a müvész egész életmüvét méltató tanulmányával. (4) Az ebben közölt irások közül az Önmagamról, a Levél a szerkesztőhöz és a Válasz a Magyar Irás körkérdésére cimü cikkek származnak a huszas évekből. (5) Müfajában egyik irás sem kapcsolható a Corvina kiadvány nyomdába kerülése után megtalált füzethez, amelyet az Ars Hungarica most teljes terjedelmében és szöveghü formában, több folytatásban közread. A három korábban publikált irás a huszas években megjelent a Mübarát, illetve Magyar Irás c. lapban, a jegyzetfüzet viszont nem a nyilvánosság részére készült levélformáju nyilatkozat, vagy ahhoz hasonló állásfoglalás, hanem az alkotás törvényeivel, az alkotó kötelességeivel foglalkozó feljegyzésgyüjtemény, amelyet a müvész önmagának készitett.

A Mübarát 1922-es évfolyamának 5. számában megjelent Önmagamról cimü irás, amelyet Kmetty János Elek Arthur kérésére vetett papirra, mégis tartalmaz néhány olyan utalást, amely összefügg a jegyzetfüzettel, sőt még keletkezésének és rejtőzésének körülményeit is magyarázza. "Ha magamról kell irni, mindig zavarba jutok, mert mondanivalóm tulajdonképpen csak arról van, amit a jövőben akarok magaménak látni" – irja Kmetty a Mübarátban megjelent cikk elején. Azután, nyilván a kérés igénye szerint, mégis inkább multjáról, az 1922 előtti életéről ir. Vajon miért? Indoka fellelhető másutt a cikkben: "...az ut csak a célban az oda való eljutásban igazolódhatik. ..Nem merném megmutatni az utat előre senkinek, mert az ut önmagában nem érték." Érdekes, hogy az ut-

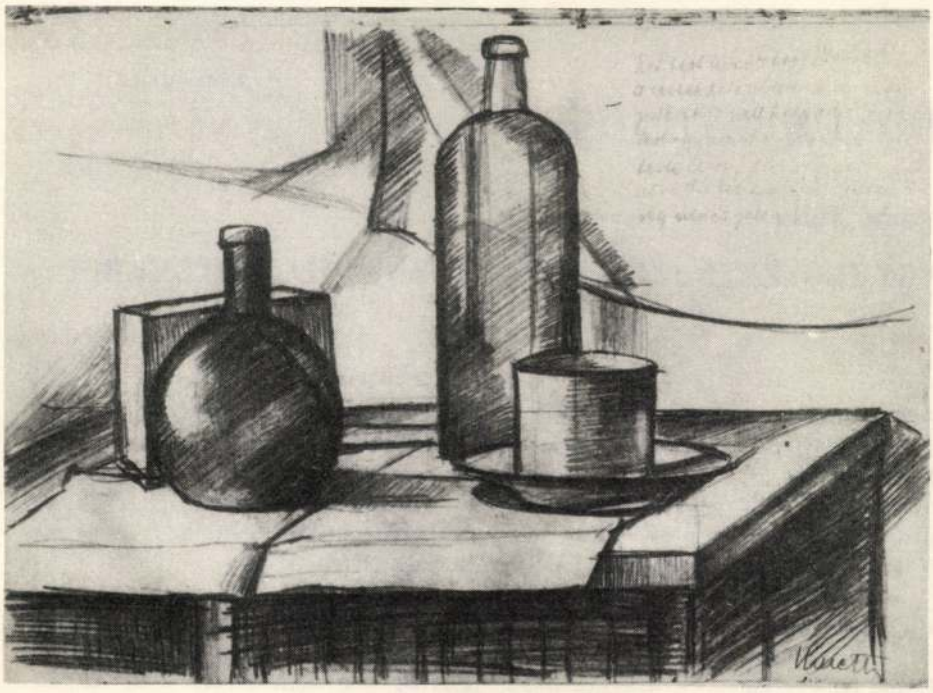

1. Kmetty János: A 10. lap a jegyzetfüzetből. 1920-as évek. (Fotó Kovács Ferenc)

tal és céllal kapcsolatos elmélkedés fellelhető a jegyzetfüzetben is (6) : "Két egyszerü fogalom: az ut és cél. Soha ne téveszd össze. ..A célt soha ne feledd, mert ez szabályozza az utat. Vannak napok, mikor a cél tudata gyengül, az ut azonnal zavaros lesz. ..Céltalanság érzete és lelki depresszió áll elő. Feszültebb energia, agymunka és a kilengés megszünik, a cél nyilvánvalóbb és hatalmasabb lesz. ..A céllal tisztában levők inkább konokul nyugodtan haladnak utjukon és ha vannak kételyei és kétségbeesett állapotjai, azok legtöbbször oly intimek, hogy idegeneknek egyáltalán meg nem láthatók. Szentség az, amely hitének féltve őrzött titka."

Kmetty szemérmes, befelé forduló vallomásában nyelvtanilag és tudat alatt is változnak a számok és a személyek. Olykor megszólit valakit – inkább önmagát, mint egy tanitványt – olykor többes számban beszél, valakikkel azonosulva, majd visszalép az egyes szám harmadik személy, lényegében az Én-t rejtő magányába. Nyilvánvaló hasonló alkotói szerénység, önmagát változtatni kiváló pedagógia hozta életre a jegyzetfüzetet és határozta meg további sorsát. Még akkor sem vette elő – talán tudatosan –, amikor idősen és betegen irásait gyüjteményes kötetté rendezte. A jegyzetfüzet a "jövőről" szól, mindarról, amiért Kmetty a huszas években a "társaságtól visszahuzódva" egyedül dolgozott.

A kézirat első mondatai leplezetlenül első személyben szólalnak meg. "Ha nem fogom megtalálni azt az energia bekapcsolódást, ami kell, hogy köztem és a természet között legyen, nem lesz megoldás. ...Jelenleg alig akad képem, amelyben megtalálom azt, amit keresek." (7) Válságos korszak terméke tehát a jegyzetfüzet nagy része. Kmetty életrajzából és egyéb irásaiból kitünik, hogy a müvész személyes korszakváltásának válságán tul egy általánosabb válságból

is kivezető utat keres, biztos talajt az alkotáshoz, a természethez és társadalomhoz való viszonyában. A korszak válságáról a Levél a szerkesztőhöz cimü, 1922-ben a Magyar Irásban közölt Kmetty cikk ad több információt. A levél előzménye Hevesy Iván A müvészet agóniája cimü, Nyugatban megjelent irása, amelyet Hevesy két másik irásával együtt manifesztum formában is kiadott. (8) Nem lehet most célunk Hevesy inditékainak részletesebb vizsgálata és irásainak értékelése. Fontosabb a jegyzetfüzet megértéséhez Kmetty egyéni álláspontjának vizsgálata. Ezért a Hevesy irásokat csak dióhéjban ismertetjük.

Hevesy e cikkeiben a modern müvészet irányzatait, egészen az aktivizmusig és dadaizmusig agónia jelenségeknek tartja, s a huszas évek elején uj közösségi müfajok létrejöttével látja csupán meggátolhatónak a müvészet halálát. Kmetty, aki akárcsak Hevesy Iván, néhány éve még igen közel állt az aktivizmushoz, Hevesy Iván véleményével szembefordulva ujságcikkében leszögezi: "Helytelennek tartom Hevesynek azt a véleményét, hogy a modern müvészet agonizál és merésznek a halálhirt. ..A kor müvészete kétségtelenül rendkivül gazdag változatokban, ugyhogy anarchisztikusnak nevezhetjük, de ez még nem előjele halálának, hanem csupán tulajdonsága. A kor tulajdonsága: az anarchisztikus gazdasági élet, a társadalmi rend hullámzása, izgalmas és uj megösmerések,

2. Kmetty János: A 11. lap két kompoziciója a jegyzetfüzetből. 1920-as évek. (Fotó Kovács Ferenc)

3. Kmetty János: A 16. lap a jegyzetfüzetből. 1920-as évek. (Fotó Kovács Ferenc)

4. Kmetty János: A jegyzetfüzet 25. lapja. 1920-as évek. (Fotó Kovács Ferenc)

meglátások, s ez a tulajdonsága a müvészetnek is." A fogalmazásból kiderül, hogy Kmetty nem azonositja az anarchiát a felbomlással, hanem sokkal inkább a társadalmi mozgás (hullámzás) tulajdonságának tartja. A jegyzetfüzetben szintén pozitiv értelemben szerepel az "anarchistává" lett képzőművész, az "anarchisztikus alapon" megalkotott társadalmi nézet, "mely után minden más társadalmi mozgalom ... tulhaladott álláspont." (9) Ez a gondolkodásmód kétségtelenül az aktivizmus öröksége Kmetty szemléletében, sőt még az aktivizmus 1920-as évek eleji dadaista hatásokat jelző változatának ismeretét és megértését is jelzi. A Magyar Irásban közölt válaszban azonban korántsem ezek a leghangsulyosabb gondolatok. Nem a mozgalom formáinak éltetése, nem a cselekvés, hanem a természettel kapcsolatos szemlélődés válik a müvészet tárgyává a válságból kiutat kereső Kmetty szemléletében. Cikkében határozottan leszögezi: "A képzőművészet a szemléletben él és lényege a látott világ egységes életének helyes felösmerése." E gondolat részletes kifejtését inkább a jegyzetfüzet tartalmazza. A Magyar Irásban, a polémia tárgyához alkalmazkodva, a gondolatot inkább történeti jelenségekhez köti. Hitet tesz a kubizmus, általa kozmikus müvészetnek nevezett változata mellett, amelyet természetes alapon munkálkodó irányzatnak nevez, filozófiai- természettudományi párhuzamként emliti az ujkori heliocentrikus világszemléletet, történeti előzményként sorol fel Leonardo és a reneszánsz által kifejtett szemléleti igazságokat. Ezek az utalások elszórtan a jegyzetfüzet szakmai kifejtéseket nyujtó lapjain is megtalálhatók. A válságból tehát egyedül a természeti valóság objektiv törvényeinek felismerése és megjelenitése segitheti ki a müvészt Kmetty 1920-as években megfogalmazott hitvallása szerint. Nem állt egyedül ezzel a gondolattal a korszak magyar képzőművészetében, noha irásának tudós párhuzamairól nem tudunk. A kozmikus müvészet igényével fellépő kubisztikus kompozició – időnként felfokozott érzelmekkel is töltve – uralkodó érvényü lett ebben a korszakban több magyar müvész (Egry, Derkovits, Szobotka, Perlrott-Csaba és mások) müvészetében. Kmetty János kereste a legszigorubb racionalizmussal, a legrészletesebb szakszerüséggel ennek a szemléletnek titkait és alkotó részeit. Ismert müvei után jegyzetfüzete e tulajdonságának ujabb bizonyitéka.

A reneszánsz traktátusainak – elsősorban Leonardo irásos hagyatékának alapos ismerete, érződik a jegyzetfüzet több oldalán. Kmetty néhány helyen csaknem szó szerint, de érezhetően emlékezetből idézi Leonardot. (10) Nem véletlen és másoktól hallott párhuzam tehát, amikor önéletrajzában, mint a "szemlélet igazságainak kutatóját", a "kubizmus ősének" nevezi. (11) Kmetty 1911-től tanulmányozta Leonardo müvészetét, a Louvre-ban, majd irásai alapján. Az sem hagyható teljesen figyelmen kivül, hogy baráti körébe tartozott a tizes években Diner Dénes József, a magyarországi Leonardo irodalom egyik uttörő monográfusa. (12) Kmetty füzetébe egy sor sem kerül át ugyan a monográfia szociológiai és müvészetpszichológiával próbálkozó fejtegetéseiből, a közös tisztelet tárgyáról azonban eshetett szó a müvész és müvészettörténész között. Leonardo Trattato della Pittura-janak német, vagy francia kiadásai megfordultak egyik-másik magyarországi müvész mütermében a század első felében, a magyar kiadások megjelenése előtt is. (13) Kmetty Jánosné emlékezete szerint egy francia kiadást, amely a két háboru között került Kmettyhez, a müvész később Czóbel Bélának ajándékozott. (14) Nem tarthatjuk véletlennek tehát, ha Kmetty, szigoruan a tárgyakhoz és a természethez kötött felismeréseiben, felbukkannak a leonardoi felismerések párhuzamai. A korszak általános ismeretanyagából adódik, hogy Cézanne gondolatai, a természet és müvészet kapcso-

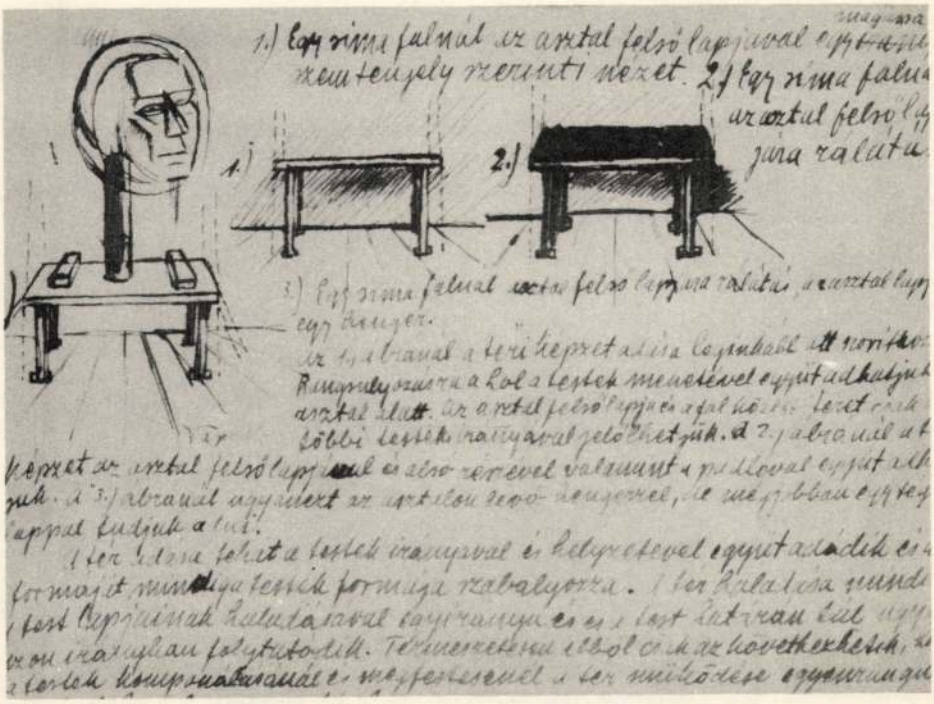

5. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 27. lapjáról. 1920-as évek. (Fotó Kovács Ferenc)

latáról vallott nézetei szintén hatottak Kmetty irásaira. (15) Kmetty egy-egy oldalon még vitázni is próbál az aix-i mesterrel, másutt csak hódol évtizedes munkával vizuálisan megfogalmazott törvényei előtt, amelyekről szigoru vizsgálat után ismeri el, hogy "valóban törvények és valóban képzőművészeti természetüek." (16) A posztkubista szintézis keresésnek igy egy cézanne-i szemlélet lesz az alapja, amelynek gyökereit a reneszánszig visszanyulóan érzékeli a "kozmikus müvészet" magyar teoretikus képviselője.
Kmetty János irásos hagyatékának ujabb része, amelyet néhány apróbb helyesirási korszerüsitéstől eltekintve szöveghüen és saját rajzaival illusztrálva adunk közre, a maga töredékes és tagolatlan formájában is komoly forrás a művész szigoruan megalapozott világszemléletének és kora müvészeti életének kutatásához.

JEGYZETEK

(1) A Kmetty hagyaték intézetünkhöz került része MKCS-C-I-66.sz. alatt került leltározásra az eredeti irattárban.

(2) A füzet leltári száma MKCS-C-I. 66/28.

(3) A 122. oldalon lévő ceruzás irás jól észrevehetően későbbi évekből származik. Hasonló koru ceruzás javitások, beszurások láthatók a füzet több oldalán. A javitások azt jelzik, hogy a művész többször olvasgatta a füzetet és pontositotta megfogalmazásait.

(4) KMETTY J.: Festő voltam és vagyok. Művészet és elmélet sorozat. Budapest, 1976. Corvina.

(5) v. ö. 4. jegyzetben i. m. 33–49. o. Eredeti megjelenésben Műbarát, 1922. 5. sz., Magyar Irás, 1922. 4. sz. 73–81. Magyar Irás, 1926. 2–3. sz.

(6) 2. jegyzetben i. m. 41–42.

(7) 2. jegyzetben i. m. 1.

(8) HEVESY I.: A művészet agóniája. Nyugat. 1921. I. 1205. 11. Manifesztum. Bp. 1921. (A művészet agóniája, A katakombától a dadáig, A művészet reinkarnációja)

(9) 2. jegyzetben i. m. 13.

(10) Néhány példát közlünk összevetésül a Kmetty kézirat oldalszámait valamint Leonardo da Vinci A festészetről. Bp. 1967. (Boskovits Miklós előszavával) c. művének oldalszámait és cimeit idézve. Természetesen meg kell jegyeznünk, hogy a jegyzetek készitésekor Kmetty nem olvasott Leonardo szöveget még magyar nyelven, célja sem volt forditás készitése, hanem csupán ujrafogalmazott néhány leonardoi regulát. ÉBER L.: Művészettörténeti olvasmányok. Bp. 1909. c. szöveggyüjteményében közölt néhány részletet a Trattato della Pitturaból, de ezt Kmetty nem ismerhette. v. ö. tehát 2. jegyzetben i. m. 1. o. LEONARDO DA VINCI: i. m. 36. o. (A festészet tudományának alapja),
2. jegyzetben i. m. 2. o., LEONARDO DA VINCI: i. m. 67. o. (A festők regulái 50. sz.)
2. jegyzetben i. m. 3–4. o. LEONARDO DA VINCI: i. m. 78. o. (Más festők utánzásáról,) 76. o. (Jelentős munkánál sose bizzék az ember annyira az emlékezetében, hogy méltatlannak tartsa visszatérni a természet utáni rajzhoz.)
2. jegyzetben i. m. 6. o. valamint LEONARDO: i. m. 104–105 o. (A szinek párbaállitása olymódon, hogy egymást nagyobb szépségre emeljék.)
2. jegyzetben i. m. 18–19. o. valamint LEONARDO: i. m. 85. o. (A testrészek arányossága)

(11) v. ö. 4 jegyzetben i. m. 37. o. Műbarát. 1922. 5. sz.

(12) v. ö. DINER DÉNES J.: Leonardo da Vinci és a reneszánsz kialakulása. Bp. 1906.

(13) Számitásba jöhető kiadások: Leonardo da Vinci: Malerbuch. Berlin. 1919. Ludwig, H.: Leonardo da Vinci. Das Buch von der Malerei nach dem Codex Vaticanus Urbinas. 1270. Wien. 1882. Quellenschriften für Kunstgeschichte. XV–XVII. Leonard de Vinci: Traité de la peinture. Traduction nouvelle d'apres le Codex Vaticanus avec une commentaire perpétuell par Péladan. Paris. 1910.

(14) Kmetty Jánosné szives közlése. A könyv valószinüleg fellelhető Czóbel Béla hagyatékában.

(15) Cézanne Emile Bernardhoz irott levelei 1904–5-ből, már a tizes években publikálásra kerültek. Joachim Gasquet-vel való beszélgetései első izben csak Gasquet halála után 1921-ben kerültek publikálásra. A Gasquet-vel folytatott beszélgetések egy része megegyezik a levelek szövegével.
Irod.: BERNARD, E.: Souvenirs sur P. C. et lettres inédites.
In: Mercure de France. 1–15 X. évf. 1907.

BERNARD, E: Souvenirs sur Paul Cézanne. Paris. 1912. Német kiadás: Bázel, 1917. Une conversation avec C. In: Mercure de France. VI. 1921.
GASQUET, J: Cézanne, Paris. 1921.
Modern kiadás: CÉZANNE: Über die Kunst. Gespräche mit Gasquet. Briefe. Hamburg. 1957. Rowohlt.

(16) Cézanne és Kmetty gondolatainak összevetését a jegyzetfüzet v. ö. 2 jegyzetben i. m. 4–5 o. Paul Cézanne 15. jegyzetben i. m. 78–79. o. 75. o. Meg kell jegyezni, hogy a Kmetty által idézett mondat, amely különben Maurice Denis 1906-os aix-i látogatásának beszámolójában található, a modern fordításban másképpen hangzik. Kmetty szerint: "bármire törekszünk, mindig csak a természetet másoljuk." Ernesto Grassi, Wolfgang Einsiedel és Walter Hess közreműködésével készült német kiadásban viszont: :Akárhogyan is akartam a természetet másolni, nem sikerült". Az utóbbi megfogalmazás közelebb áll Kmettyhez.

Ars Hungarica 1977/1

Kmetty János

MŰVÉSZETELMÉLETI FELJEGYZÉSEK I.

Ha nem fogom megtalálni azt az energia bekapcsolódást ami kell, hogy köztem és a természet között legyen, nem lesz megoldás. Energia, munkakedv, sok munka kell és hosszu élet. Jelenleg alig akad képem, amelyben megtalálom azt, amit keresek. Sokszor minden elv és érzés és tudat ellaposodik a kifejezési eszközben és silány festés lesz. Meg kell tehát találni: 1. A testek egymáshoz való viszonyát, tulajdonaival együtt. 2. A látott testek és az én bennem lakozó erők viszonyát. 3. A feltalált viszonylatok kifejezését, képzőmüvészetileg. Természetesen mindenki téved, ha azt hiszi, hogy mind e három pont keresztül vitele talentum nélkül lehetséges.

A testek kiterjedése minden irányu és bár formában határos, a térben mint energia folytatódik és mint a negyedik dimenziójában van. (1) Merem azt mondani, hogy ez a negyedik dimenzió az, amely jelen van minden képben, és minden szoborban, (bármely korban) amelyik alkotás azon kevesek közül való, amely maga a természet. (Leonardo: A beesési szög egyenlő a visszaverődési szöggel.) (2) Valamely testnek a jelenléte, tehát egy másik test vagy tér jelenlétét követeli ugyanazon erőviszonyban. A kompozició nem egyéb mint az erőviszonyok beharmonizálása, formában, térben, fényben és szinben. Egy ily módon tökéletes alkotás magában hordja magát a természetet és az összes müvészeteket. Sok egyedüllét kell, hogy megösmerhessük kissé szándékainkat. A társaság megölője a gondolkozásnak. (3)

Csak egy ut van: a tiszta rajz, tiszta szinek, értelmes formák és mindez az örök fényben. Az elképzelés sem lehet más, mint a természet formáinak és szineinek megértése.

A természet mindig kiegyensulyozott igy: az emberi test tengelye kétoldalt ugyanazon nézetekben és formákban van felépitve. A fa tengelye körül szimmetrikus formaképződés van és bármely szerves legyen az, engedelmeskedik e törvénynek. (4) Minden ami nem felel meg a természeti törvénynek groteszk és deformált, maga a tér is szimmetrikusan egyensulyozódik a testek körül ugy, hogy a természet kiépitése mindenkor egyensulyozott. Mármost, ha a festő nem keresi meg a látottakban ezt a törvényt és motivumait, figuráit és kompozicióját formában fényben és szinben nem egyensulyozza, a kép szervetlen, vagy deformált, vagy groteszk lesz.

Minden kompoziciót a természettel kell ellenőrizni, mert gyakran cáfol meg egy-egy feltevést a jelen levő természet és gyakran van segitségre egy-egy ingadozó elképzelésnél a legegyszerübb jelentkezése az élő formáknak. (5)

Csak a természettel való közvetlen érintkezés adhat közvetlen értékeket. Minden olyan, amely impulzusát máshonnan hozza, magánviseli az idegen forrás bélyegét. Meg kell különböztetnem amit a mások által létrejött, alkotott dolgokból ismerek, a saját munkámból és bár a kettő közt van egy önkéntelen együttmüködés, sohasem szabad őket összezavarnom, mert mig külön-külön viszonylatban élnek, egy összetétel esetén zagyvalék lesz. Nékem kell tehát szemlélni, megösmerni és feldolgozni a tapasztalati tudáson alapult természetet. Ismételni csak a saját hitem szerint látottakat tudom, s a mások hite szerint láttak felett legfeljebb csak itélkeznem szabad.

Nem igaz az, hogy a természet véletlen formái alapján komponálási lehetőség van. A kompositió magában hordja a szó értelmét. Össze kell állitanom saját tapasztalatom alapján, az általam ismert természeti törvények szerint, a formákat, fényeket, szineket, olyanformán, hogy az maga a természet legyen. A természet egy véletlen csoportosulását figurális kompositióba áttenni (lemásolni) simpla és téves, a komponálás szempontjából a táj elrendezését ilyen formán nem vihetem át kompositióvá, mert ez egyenlő a másolással és semmi hit szerinti nincs benne. Megalkuvás, vagy egyszerüen menekvés egy nehéz feladat elől. Ez mint egy tényező segithet a kompozició számvetésében, de eredménynek hamis. A piktornak a képen fel kell épiteni a természetet, a látottak és megösmert törvények alapján. (6) Cézanne-nak csak elkeseredett mondása lehet az "bármire törekszünk, mindig csak a természetet másoljuk." (7) Egy világ kiépitése és vele minden szerves és szervetlené tökéletesen egy rendszer alapján történik, ami magával hozza azt, hogy a pikturának mint a természet felfedezőjének, piktori szempontból ugyanolyannak kell lenni.

A formának, fénynek, szinnek és térnek a felépitése és a természetben való jelentkezése oly hatalmas rendszerben történik, mint bármely természettudományi tényező. Meglátni és megösmerni szint oly fáradságos és csak a hivatottaknak adatott meg. Maga a kifejezés természetesen csak képzőmüvészeti eszközökkel történhetik.

Hatalmas vágyam van az iránt, hogy a látottakat csak rendezni is tudhassam valamelyest és hogy kifejezésre juttathassam. Egyenlőre nem terjeszkedhetem tul a tanulmányozáson és az anyag megjelenése tulajdonságaiban oly sokoldalu, hogy a megoldása szinte kétséges is. Kételyek, ingadozások a természettel szemben helyén valók és ha a természet vallomást fog tenni és feltárja magát, látni fogom, ösmerni fogom és abszolut szeretni fogom. Uralkodni sohasem kell, hogy uralkodjak a természeten, hanem uralkodni kell, hogy uralkodjak a kifejezési eszközön, teljes energiámmal.

Hideg és meleg szin adhat csak szinharmóniát. Két hideg, vagy két meleg külön külön csak (variációt) változatot ád, de soha harmóniát. Harmónia csak két ellentétes irányu energiából szülhet. Egyazon természettel biró két tényező megkövetel – egy értékben ugyanolyan –, de ellentétes természettel biró tényezőt. (8) A Föld vonzóereje a Holddal szemben, egy ugyanolyan mértékü taszitó erővel áll szemben és létre jön a harmonikus együttmüködés. (Lásd + és – villamosságot)

A szin alkalmazása tehát nem nélkülözheti a hideg és meleg szin törvényét. Minden variátió, amely nem ezen alapon épül, elveszti erőt tartalmazó viszonyát és a lapos tarkaság felé hajlik. Egy meleg (siena) és egy hideg (ultramarin) szinben tökéletes lehet, kellő viszonylatban. Fekete, hideg szürke, siena

és kék, a leghatalmasabb szinegységnek lehet forrása. Valamint fény árnyékot fog közre, ugy a hideg szin a melegnek a környezetévé válik. (9)

Minden lokál szin két részre oszlik, meleg és hidegre, valamint minden meleg lokál szin, hideg lokál szint kiván, de ha ez nincs is jelen, a törvény érvényesül és bármely elrendezésü lokál szinek hideg és melegre oszlanak és jelen van a kettő közötti feszültség.

A látott testek közvetlen rajzolása és festése minden közbevetett elérzékenyülés nélkül, az, amely a természethez vezet. Magának a testnek a meglátásához a testeken jelentkező festői jelek lényegesek. Értelmezem pediglen akként, hogy a szem vagy a testet látja, vagy csak az azon jelentkező tényezőket. Amennyiben a szem csak a testeken játszó és ezernyi ötletességgel biró, festői elemeket látja és utánozza a vásznon, nem intelligensen látó szem, mert nem a lényeget, hanem csak a diszitő dolgokat veszi észre, amelyek között rendszerint nem tud eligazodni és összezavarodik. Viszont az az intelligensen látó szem, amelyik a lényeget látja, a rajta lévő festői tulajdonságok ezreit osztályozni és rostálni fogja addig, amig a vásznan a természet megjelenése arányban nem lesz a látásával. (10)

A látott test minden körülmények között térben van, amely tér ugyanazon látószögbe esik bele mint maga a test és amely tér ugyanolyan törvényeknek engedelmeskedik, mint maga a test. A térnek éppugy van formája, szine és fénye, a tér éppugy perspektivikus és éppugy komponálandó mint a test.

A vászon elé állni egy előre megfontolt elgondolással jó, de ennek az esztétikai elgondolásnak az ellenőrzése és igazolása, vagy elvetése mindig a látott természetben adódjék, mert maga a látott természet rejti magában mindazon igazságot, amely róla valaha is elképzelhető. Maga a képzet csak akkor válik igazsággá, ha azt a látott természet azzá teszi. De óvatos légy, mert az intelligens szem, nem fogja soha összetéveszteni a természetet magát, az elképzelttel. Az elképzelt (programszerü) természettel soha sem szabad felruházni a való természetet, és óvatos légy, mert ha programot viszel a természetbe és nem forditva, természetet a programodba, tévedtél.

A rajz (rajzeszközzel) soha sem legyen más, mint a látott természeti törvények leirása, amely utat képez a meglátás felé. Ne legyen a rajz kép, amely diszit. Egy igaz és kifejező vonal többet ér minden rutinnál. Sokszor estem azon hibába, hogy a rajzot képszerüvé tettem és be kellett látnom tévedésem, mert mit sem tanultam mellette. A rajz legyen ábrázolása azoknak a meglátott igazságoknak, amelyeket a természetben megösmertem.

A testek ütközése a testekkel és a térrel és ezek törvényei a látott formák szerint.

Két test között tér létezik!!

A testek kiterjedése a tér kiterjedését is kell hogy adja! Két test egymásba olvadván, egy testté lesz! Kis üveg és skatulya között a tér hiányos! A feszültség nincs jelen! (11)

A kompozició ritmikájának hangsulyozása sokszor a hátrányára van, mert tulnövi magát a támogató szerepén és tullépi a kifejezés közvetlenségét. Legyüri a kompoziciót mint festői alkotást és mint ritmus forszirozás és ritmus tanulmány fog szerepelni. A kompozició tehát tartalmazza a ritmust anélkül, hogy megbolygatná azt a számtani egységet, amely eredményként adódik. A ritmus

tehát könnyen dagályossá teheti a kompoziciót. Egyenletként kell szerepelni a kompoziciónak, amelyben az ösmeretlen megoldása a ritmus törvényén (számtani törvény) oldandó meg. Az összes relációknak, mint eredménynek objektivnek kell lennie. (12)

A képzőművész világszemlélődésének fontossága kulturtényezővé válik az egyén fejlődésében. Kora ifjusági tanulás és társaságban látott, hallott szerzett felfogása a társadalmi rendszerről. Helyes vagy helytelen felfogás. Képzőművészeti látás és társadalmi látás.

(1) Minden világszemlélődés a képzőművész egyéniségében feloldódik és mint filozófiai tényező játszik szerepet.

Eredeti szemlélődése, közvetlen látása és észrevételei a képzőművésznek saját mesterségében támadnak. Ezen a szemlélődésen való gondolkozás felfejlesztése, vagy ellaposodása jelzi mindig a képzőművész intelligenciáját, feldolgozóképességét és eredményeit. Szemlélődésében a természettel állván szemben, első gondolkozási menete a természeti formákhoz kötötten indul. Agymunkája minden izében arra törekszik, hogy szemlélődéseiben, látni tudjon és szuggesztiv ereje koncentrálódik a látási lehetőségek felé. Mert a szemlélődésen tul a látás egy fejlett stádiuma az agynak, amely már agyának eredménye gondolkozásának fejleménye és törvénye lesz abban a pillanatban, amidőn mai meglátási erejénél fogva egy törvény alakul ki agyában, képzőművészetében minden energiájával ezen meglátás visszaadását fogja célozni. Ebben a nagy feszültségü munkában agya és minden fizikuma megfeszitett stádiumba kerül és a természet előtt állván meglátásai intuitive gyarapodnak és tapasztalati alapon beépiti magát a képzőművészbe. Szemlélődéséből eredő meglátása tehát először agymunka lesz, másodszor képzőművészeti termék. (1. ált. intelligencia, bölcselet 2. képzőmüv.)

(2) A természettel állván szemben, bölcselkedése elmaradhatatlan.

Agymunkával látószögeket talál, törvényeket fedez fel. Filozófiai megnyilatkozása a természetről vagy áttér társadalmi szempontokra vagy nem.

Természet meglátásával és igazságaival van kontaktusban. Minden egység egy másik egységgel együtt él. Korlátokat nem ösmer mint individium. Mint fizikum a misztikus törvények alapján szuggesztive él. Társadalmi berendezkedés sohasem lehet hasonlóan harmonikus. Bölcseleti látószöge elveti a szociális berendezkedést és annak dogmáit.

Anarchista lesz.

Intelligens képzőművész bölcseletében mindig az abszolut felé törekszik éppugy mint mesterségében.

(Tapasztalat (müvészkülönlegesség), burzsoa utálat, fesztelen, fegyelmezetlen.) Alap érzelmében tehát anarchia.

(3) (Társadalomtudományi szempontja szakszerü, vagy szakszerütlen. Aktiv, vagy passziv. Agitativ, vagy demonstrativ.) A priori anarchikus érzelmei lévén minden jelenlegi társadalmi berendezkedés tulhaladott álláspont. Minden világszemlélődési megnyilatkozása tehát csak befelé épülhet, nem lévén kifelé fix talaja illetőleg tulhaladta, a környezet szociális berendezését.

Lehet-e demonstrálója szociológiai nézeteinek kifelé vagy nem? (Ösztönszerüleg mindig az, tervszerüen soha.) Csak müvészetet demostrálhat.

Képzőművészeti fejlődése bölcseleti fejlődésétől el nem választható.

Szemlélődése tehát empirikus alapon csak képzőművészeti szemlélődés lehet.

Minden társadalomtudományi szemlélődése befolyásolva van a képzőművész agyától és amennyiben ő mint képzőművész szemlélődéseit törvények alapján al-

kotásra van predesztinálva, megalkotja magának a társadalmi nézeteit is, eredendő érzelmeinél természetesen mindig anarchisztikus alapon, amely után minden más társadalmi mozgalom nála tulhaladott álláspont.

Minden társadalmi forma mellett való agitativ szerepe, akár szóban, akár képen legyen elmondva, csak müvészi lehet. (13) Világszemlélődése tehát tényleg fokmérője intelligenciájának, de fokmérője képzőmüvészetének is.

Demonstrativ ténykedése redukáló hatásu, bölcseleti fejlődésének gátja.

Forradalmi ereje csak mint képzőmüvésznek lehet.

Müvész politika, müvészeti világszemlélődés aránylik a társadalmi világszemlélődéshez.

Tehát nem a szociológus adja a képzőmüvészt a müvésznél, hanem a képzőmüvész a szociológust. (14)

Örök szemlélődésünkben mindig szenzációként hatnak a meglátások, a természet értelmes megnyilatkozása. Meglátásunk első eredménye munkánknak. Közvetlen összetartozandósága magamnak a látott természettel. Képzeteim kialakulása látásom eredménye és egyenes származottja a természetnek. Mint egyenes származottja a természetnek, mentes lesz idegen képzetektől és idegen értelmezésektől.

A meglátáshoz való elérkezés előtt idegen meglátásokon épitett természetet tanulunk megösmerni. Egy más agynak a munkáján keresztül adott természet az, amelyen nevelődünk még akkor is, ha intuitiv meglátása korán jelentkezik a képzőmüvésznél. Ez intellektüel uton felszivódott képzet harcban áll, az intelligencia képzetével és már szemlélődésünk megkezdésével megindul az idegen képzetek kritikája. E kritikai képesség mindig az intelligencia méretétől függ és irányitja szemlélődésünket a meglátás felé.

Az az intuitiv meglátásunk, amely kritikai fejlettségünk előtt jelentkezik, öntudatlan és sohasem fedi az igazi képességünket, bár mindig utjelzője az egyénnek. Az a meglátás azonban, amely fejlett kritikai képességünk után jelentkezik mindig érettebb és szintetikus. Innen ered a distinkció a korokbeli alkotások között, egy müvésznél is.

Azonban a kritikai képesség fejlődésének is az egyén intelligenciája a kritériuma és ugyannyira, hogy egy a már kritikában fejlett agy is, mérete képességeinek. Kritikai képessége szabályzója lesz meglátásának és csak egy teljesen együttmüködő két erő adhat irányt és feltétlen igaz eredményt.

Szemlélődésünkben, örök küzdelmében az intellektuel és az intelligencia által látott természetet a kritikai képesség mérlegeli. A kritikánknak ez a szerepe bizonyos fokig felsőrangu mert meglátásunknak helyességét csak ez ellenőrzi. Automatikusan egyensulyozódik vissza a kritikánk egy intuitive, és régen átérett látásunknál, amelynek megdönthetetlenségét az egyensulyban élő kritikánk biztositja.

Intellektualitásunkban szerzett látásunk elmaradása mindig a kritikánk eredménye, amely kritika már az egyén szemén által látott természetet igazolja.

Első látásunk bár egyéni lehet, sohasem arányos egyéniségünkkel, mert közbe helyezkedik idegen látás, illetőleg idegen látás által ösmert törvények.

Intelligencia dolga tehát utat látni és kritikánk dolga a munkát elvégezni. Energiák feszültségének az eredménye mindig az egyén kibontakozása. Az egyén kiformálódásának értékét mindig képzettségének és kritikájának nagysága adja.

Megtalálta az egyén önmagát. Látása egyenes arányban van képességével.

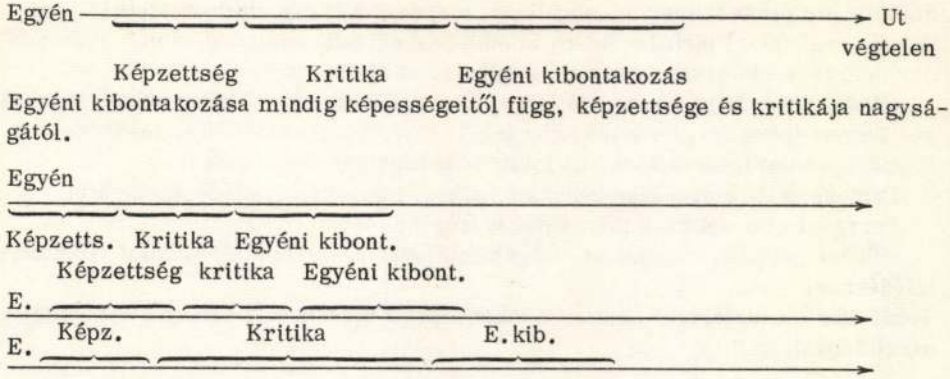

Eredendő ok tehát az inteligencia, okozata a kritika és ösmeretei, eredmény az egyéniség kibontakozása.

Ösmereteinek mint képzőművésznek gyakorlati ösmereteknek kell lennie, mint embernek, lehetőleg sokirányunak. (Itt két széket ábrázoló rajz választja el egymástól a jegyzet két részét. Sz. J.)

Egy figura arányainak mozgásai kell, hogy a kifejezendő akcióval egyensulyozódjanak, vagyis egy figura mozgása egy esetben csak egy lehet, az a mozgás, amely határozott akciót mutat pl. ülő figurának minden aránya és mozgása az ülési cselekedetet kell hogy magyarázza. Egy szaladó figura minden aránya és mozgása kell hogy a szaladás tényét adja elő, több figura arányai és mozgása kell, hogy egy akciónak a szolgálatában álljon a kompozicióban. (15) Minden kompozició csak egy akciót fejezhet ki (pl. Koncert, Uzsonna, Harc, Fürdés!) (16) Minden mellék akció amely eltér a tárgy akciójától, csak mint a fő akció segitő eszköze lehet. Minden kompozicióban tehát a figurák mozgásának, arányainak egy akcióközpont felé kell gravitálniok. Ez minden esetben igy van, ez törvény. Egy interieur minden butora, formája is csak egy akciót szolgál a szoba benyomását. Az erdő minden fája az erdő benyomását, a harc minden figurája, tája, háza, fája (minden jelenlévő forma és tér) a harc benyomását.

A fej összes részletei és arányai minden esetben azon akciónak vannak alárendelve, amely akcióban a fej részt vesz, A fej mindenkor azon akcióval tart, amely az egész test akciója, az egész figura akciója mindig a kompozició akciója szerint mozog. A kompozició minden egyes része csak egy akciót szolgálhat. A forma akcióval együtt kell müködni a szin és fény akciójának, amelyek együttvéve mint egy felállitott egyenlet kell, hogy eredményt adjanak. (17)

A tapasztalati tény azt mutatja, hogy a természet formáinak elrendezéséhez szimmetriális hajlandóságu. Egy test épitkezése formarendszerben, mindenkor egy központ, vagy egy tengely körül helyezkedik. Az emberi test tengelye, valamint minden szerves felépitése meglepően szimmetriális elveken áll. Az ásványok kristályosodottsága csodálatos szimmetriát ölt. A Naprendszer megdönthetetlen egyensulyozódása bámulatra méltó.

Egy kompozició felépitésénél mindezeket a tapasztalati tényeket kell, hogy figyelembe vegyük. Kell, hogy a forma, szin, fény és a kompozició akciója egy közös tengelyt keressen magának, amely szerves összefüggést kölcsönözzön és amely gerincként tartsa a kompoziciót. Kell, hogy a kompozició olyan életképes és energiát tartalmazó legyen miként egy ember. Mozgási folytonosság nem lévén,

kell, hogy az adott akció oly tökéletes legyen, hogy ezen akció egy előtte volt és utána következő akciónak a lehetőségét magában hordja és szuggerálja.

Minden festett képnek pediglen komponálva kell lenni és minden festett képnek, faragott szobornak magával kell hordania egy bizonyos foku energiát, amelyet az alkotó munkája közben kell, hogy a mübe öntsön. Azon energia viszonylat, amely az alkotó és a természet között van, kell, hogy átitatódjék a munkába, amelyis azt mint szuggeráló erőt örökkön magával hordja. A természeti erők az anyag kiséretében járnak, tehát nem olyan lehetetlen, hogy a müalkotás, amely éppen energia feszültség közepette jött létre, ne hordaná magával a befektetett energia egy részét. Ha fizikailag nem is igazolható, de pszichologiailag megindokolható, amelyről talán még sokat fogok beszélni.

Tapasztalati tény: a müalkotás hatással van a szemlélőre, mégpediglen nem mint szervetlen anyag, hanem mint egy lény.

Az a lehetőség, hogy a vászon sikjára a munkám pillanatában keresztül száguldó, az élettel és korábbi szemlélődésemmel való emlékezéseim mind egy tömör képben legyenek ábrázolva, igenis megkövetelendő, de nem akként mint azt a futuristák teszik. (18) Ugyanis minden képzetem csak annak az erőviszonynak lehet eredménye, amely a munkám ideje alatt köztem és a festett természet között fennáll. Ha most ezen erőviszonylat folyamán irodalmilag, zeneileg, vagy tudományosan vannak képzeteim annak eredő oka a festett természet és okozat a képzetek. Most ha az okozatok egy sorát képes leszek is ábrázolni, a vásznan, az csak hiányos lehet, mert technikai nehézségeim nem engedik az okozatok kifejtését csak ábrázolását és rendszerint sohasem adom az ok megértését csak literaturisztikus elmesélését a sok okozatnak.

A képzőművészet kifejező lehetőségeit megcsaltam tehát akkor és eltértem a mesterségtől. Mert a képzőművészeti munkám közben nem képzőművészettel, hanem irodalommal foglalkozom.

Minden felmerülő képzet és gondolat és ritmus és tudás a munka közben kell hogy helyet kapjon és feldolgoztassék de igenis képzőművészeti kifejezésekkel. A vászon és az anyag enged magával csinálni mindent, de ő mint anyag nem képes mindent kifejezni. Kell hogy a festett kép a látott természet maga legyen a maga erejében és tartalmában.

A lehetőség egy futurista kifejezés felé csak a szentimentalizmusból eredhet. Elérzékenyedni az ezer benyomás sulya alatt nem nehéz.

Különben a futurizmus mint irodalom teljesen létjogosult. Analizist teremt az érzések tömkelegében, a benyomásainak összességét irodalmilag fejezi ki minden irányban egyszerre és a szavakkal való keresztül kasul kutatása az érzéseknek eredményt fog teremteni.

A képzőművészetben a kubizmus adta a lehetőséget annak, hogy a benyomások analizisét képzőművészileg adja, tartalmazván irodalmi és zenei tényezőket is. (19)

Ha a természettudomány elveszti tudományos, kutató karakterét, ugy vagy filozófia, vagy költészet lesz belőle.

Ha a festő elveszti talaját, elveszti képzőművészetének kifejező tulajdonságait is, irodalom vagy tudomány lehet belőle.

Minden igazság csak a szempont igazsága és a festői igazságok csak képzőművészeti szempontból lehetnek igazak. Irodalmi szempontból nincs képzőművészeti lehetőség, hanem igenis van irodalom, amely magában kifejezni tud egy kozmoszt. Egy életet, ami nem hamis és ha nem hamis, ugy ott találod tömör egységben az összes müvészeteket és tudományokat.

Egy látott emberi formában igenis ott élnek mindazon tényezők, amelyek életet adnak. Vonzás, taszitás, nehézkedés, ütem, arány, épitkezés, gondolatok, szinek, fények, emberi lélek, kül- és belvilág, képzetek a multból és jövőből stb.

Ha a módozat és kifejezési lehetőség zavaros lesz, elvesztjük az igazság, a megoldás felé való utat.

1 x 1: a matematika alapja
Látás: a képzőművészeté
Emlékezés: az irodalomé
Hallás: a zenének
Tudás: a tudományé
tapasztalat

(talentum)
Képesség: energia

Egy test két irányban haladó lapja adja a téri képzetet, Két test többirányba való haladása már térbeli életet és viszonylatot ád.

A kocka mindig kocka, amely a természet minden igazát magában hordja. (20) A természet tulajdonságának keresése nem ok arra, hogy magát a természetet eltüntessük. (21)

(1) Egy sima falnál az asztal felső lapjával egy magasságu szemtengely szerinti nézet.

(2) Egy sima falnál az asztal felső lapjára rálátással.

(3) Egy sima falnál asztal felső lapjára rálátás, az asztal lapján egy henger. Az 1. ábránál a téri képzet adása a leginkább ott szoritkozhat hangsulyozásra, ahol a testek menetével együtt adhatjuk az asztal alatt. Az asztal felső lapja és a fal közötti teret csak a többi testek a padló irányával jelölhetjük. A 2. ábránál a téri képzetet az asztal felső lapjával és alsó részével valamint a padlóval együtt adhatjuk. A 3. ábránál ugyanezt az asztalon lévő hengerrel, de mégjobban egy tégla lappal tudjuk adni. (22)

A tér adása tehát a testek irányával és helyzetével együtt adódik és a tér formáját mindig a testek formája szabályozza. A tér haladás mindig a test lapjainak haladásával egyirányu és a test határán tul ugyanazon irányban folytatódik. Természetesen ebből csak az következhetik, hogy a testek komponálásánál és megfestésénél a tér müködése egyenrangunak kell hogy legyen azokkal.

A testek mindenkor nyiltan jelentkeznek és formáikban nyilatkoznak meg. Ezt a tulajdonságukat sohasem szabad, (hacsak nem tanulmány) megzavarni és erőszakos elmélettel magát az igazságot elfedni. Viszont a testek a tér és a fény valamint a szin mechanikus együttmüködésére sok tanulmányt kell folytatni, mégpediglen a természet előtt, mert mindent csak az onnan meritett tapasztalat indithat meg és igazolhat. Minden tanulmánynak jogosultsága van tehát, amely a természet tulajdonságait keresi a képzőművészet szempontjából. Minden tanulmány amely egy egy felvetődött fontos tulajdonság forszirozásaként, sok más alaptulajdonságot mellőz, szintén jogosult és nagy jelentőségü, mert egy tulajdonság alapos ösmerete és kutatása sokszor az összes alkotó tulajdonságokat megvilágitja és végeredményében szenzációt és felvilágosodást von maga után.

Nincs létjogosultsága semminek, ami a természetet csak majmolja és annak alkotó erőit nem tartalmazza. Tüzre vetendő mint hátrányos és beteges kórt okozó, a tömegeket megfertőző hazugság.

A test a térben van. Mindenféle szempontból, de főleg a szem által a természet és szobrászat szempontjából. Egy üres térben nincs képzőművészett arány,

nem alkalmas képzőművészeti alkotásra. Ha egy bármely testet helyezek el ugyanabban a térben, azonnal ott van a képzőművészet minden lehetősége és alkotásra alkalmas.

A félgömb testi kiterjedése hat irányban 1 és 2 kiterjedés teljes méreteiben adódik a 3,4 kiterjedés a látószög szerinti rövidülésben, a perspektiva alapján minussal /–/ hátra és plussal /+/ előre az A központból. A 4-es irány a test határától a térben folytatódik gyarapodólag, a 3-as irány a test határától a térben folytatódik fogyólag a perspektiva alapján. A félgömb felső korongjától, a test határától, az 5. irányban a térnek egyenlő szerepe van az alatta lévő testtel, a félgömbbel. (23) Fontos szerepe van ezzel párhuzamban a test körül elhelyeződő térnek, amely nélkül a test nem létezhet. Amilyen fontos szerepe van a testek mögött a látóhatárig elhelyezkedő térnek, valamint a felette és kétoldalt elhelyezkedőnek éppoly fontos szerepe van a test és a szemünk között lévő térnek is. A tér ugyanazon törvények szerint mozog, mint maga a test. A test festése tér nélkül és teret test nélkül ábrázolni nem lehet. A testek és a tér érzékelését a fény teszi lehetővé. A fény szerepe tehát ugyanolyan mint testé és a téré. A test kiterjedése mindenirányu. A tér és a test érintkezése végtelen. A fény, amely mindezt láthatóvá teszi természetesen ugyancsak végtelen. (24)

Mint ahogy egy kis rész a természetből magában hordja annak a kozmosznak minden tulajdonságát, ugy a festett képnek is magában kell foglalni a kozmoszt és mint alkotásnak, a természettel egyenrangunak kell lennie. Az alkotás végeredményében épp ugy magában hordja az ok és okozat közötti összefüggést, mint maga a természet és mint az, kerekded és energia tartalmu. A kifejező eszközök és azok használata nagy fontossággal bir és minden esetben meg kell tartani azoknak tulajdonságait. A festő ecsetjével ne faragott képzetet adjon és a szobrász vésőjével ne festői képzetekre törekedjék. A mozaik anyaga sohasem fogja megengedni magának az olajfesték anyagának tulajdonait. A mozaikot kirakni, a szobrot kifaragni a képet megfesteni kell. Szerintem helytelen agyaggal mintázni kőbe faragandó dolgot mert az agyag sohasem fogja a szobrásznak a kő természetét felfedni és legtöbbször képtelenségek jönnek ki. Agyaggal csak öntvényt szabad mintázni. Kőbe, fába csak egyenesen a természettel párhuzamban szabad faragni. Rajz ironnal és bármely rajzeszközzel sohasem szabad festett kép képzetét adni, sohasem szabad velök festeni. A rajz sohasem tévesztendő össze a festéssel. A tussal való festést sohasem szabad összetéveszteni az olajjal, vagy más festéknemmel való festéssel. A tussal való rajzolást nem szabad összezavarni a tuss-festéssel. A fametszetet, linoleummetszettel, a rézkarcot, az acélmetszettel. Az olajfestés bázisa a rajz, de abban a pillanatban, amikor a festmény megalkotása történik, megszünik minden alapvető eszköz és csak a kifejezőeszköz érvényesülhet.

Aki a kifejezőeszközök tulajdonságait és lehetőségeit nem ösmeri, vagy félre magyarázza, az ezer gátat vet magának a kifejezés lehetőségében és a látott dolgok megrögzitésében.

A kifejezőeszközök tulajdonságait ösmeretek és tapasztalatok utján kell megszerezni.

Jó mesterembernek kell lenni, hogy jó és tartós munkát csinálhassunk. Jó müvésznek kell lenni, hogy alkothassunk.

Józan agy és hatalmas energia egy érzésben párosulva vezethet csak a helyes uton.

A figura komponálásában nagy fontossága van az arányoknak. A méreteknek visszatérőknek kell lenniök. Minden monumentalitás és nemesség arányaiban rejtőzik. (25) Pl.: egy egyemeletes ház lehet monumentális és nemes és mellette egy hatemeletes otromba. Az akt-nál a testrészek arányai döntő szereppel birnak. Két méret egy harmadikat is igényel! (26)

Okfejtegetés a studiumokban nagy fontosságu és mindazon lehetőségeknek fixirozása és megrögzitése a tanulmányban, amely az okozat teljes kidomboritásához hozzájárulhat és lehetővé teszi egykor az okozatnak olyattén való előadását, amely magában indokolva lévén, az okfejtegetés elmaradhat.

Szemlélődés közelről és messziről, utánzás és alkotás közti különbségek!

Az alkotási rátermettség az egész természetben, az energia kérdése. Minden alkotó tehetség a természet ilyeniránvu energiája, amely energiának latba vetése hozza magával az alkotást. Maga a természet rendje egy folytonos alkotásban él. A szerves lények létrejövése, annak ezernyi és csodálatosan tökéletes élete, alakulata a természet titka és lényege. A munkafolyamat és az alkotási folyamat nem ugyanaz, de szorosan összefügg. Valamint a rothadási processzszusa valamelyes szervesnek (fenntartva azt, hogy maga a rothadás nem egyéb a szerves élet folytatásánál) ugyanazon energiának lesz szolgálatában, amely energia az elvetett csirát, mindig tökéletes szerves lénnyé alkotja (örök tulajdon) ugy a munka csak tápláléka és alkotó ereje lesz magának az alkotásnak. Munka nélkül nincs alkotás, de viszont nem minden munka alkotás.

A természet örök tulajdona az életadás, az alkotás! Az ember feltétlen magával hozta ennek lehetőségét és a munka amelyre rákényszerült, ennek talaja lett. A természet ezen önmagában hordott tulajdonát az ember ösztönösen követte, amikor az első barlang falára vésett állatfigurát megalkotta. Kétségtelen az, hogy utánzott, utánozta a látott élőt, de tagadhatatlan, hogy a vágy amely erre vitte, alkotási vágy volt, isteni szikra benne, ami azóta is megvan és ami szerintem magasabb rendü állattá, ha ugy tetszik lélekké teszi.

A szemlélet, az utánzás és az alkotás viszonylata élénken foglalkoztat és sorra kerül talán a kifejtése annak is. Az alkotóképesség maximuma maga a természet. Az emberben az alkotóerő nagysága jelzi az ember lényének viszonyát mint ösmertet, a természethez, mint ösmeretlenhez. Az az ember, aki alkotni képes, anyagba lelket ád és magasabb rendüvé leszen. (A nemzés maga nem alkotás, csak alkalom a természet szaporodó képességének). (Különben is, alkotás alatt jelenleg csak müvészi vagy tudományos eredményt értek.)

A cselekmény egyszerü elmondása, és tömör megjelenitése a kompozicióban nagy feladat. Minden olyan kompozició, amely fellengzősen és bőbeszédüséggel ád elő valamely cselekményt, megtagadta lényegét. Sok formával és szinnel, sokat fecsegni és kevés tartalmat adni vajmi könnyü, ellenben egy hatalmas cselekményt néhány formában és szinben megkomponálni és drámai tartalmat adni, csak mesteri agyak tudnak. Nagy kiterjedésü eredmény megkomponálásánál a kiterjedés mit sem változtat a fent emlitett alapfelfogáson. Egész tömegeket lehet egy tételben adni, ugy, hogy hatalmas kiterjedésénél fogva és tömören fejezi ki az eseményt. (27) Agyon szaggatott, formában és szinben sokat fecsegő, cselekményben tultengő kompozició rossz. Az életnek mindig egyöntetü és reális megjelenése van. A kompozicionak reálisnak kell lenni és a cselekménynek egyöntetünek. Ha a kompozició-képzetek nem tudnak eljutni egy nemes realitáshoz, akkor ferde utra jutottak és képzőmüvészeti kifejezéseiket elvesztették,

irodalmi képzetekké alakulnak. Sohasem szabad, hogy illusztrációvá fajuljon, amely magyaráz valamit, amely irodalom, hanem egy alkotott akcióképes, reális képzeteken alapuló münek kell lennie, magának az életnek.

Ha a szinházi rendező a képzőmüvészet mesterségét ösmerné, silány szinrendezésünk megváltozna. Kellene minden szinházi rendező mellé egy képzőmüvész, aki a szinpad szinharmóniáját és a szereplők festői mozgását rendezné, valamint a figurákat az eseményhez képest kompozicióvá teremtené.

Teljesen figyelmen kivül van hagyva a szinpadokon a szinek szerepe, amelynek nagy fontosságát nem is sejtik. Minden szin, valamely más szin mellett, annak kiegészitője, vagy lerombolója lesz. A szineknek eme tulajdonságaiban cselekmény rejlik, mégpediglen olyan cselekmény, amelyet a tragédiával egyenranguvá lehet fejleszteni. Drámai erejét a szineknek a szinpadon a kosztümökkel lehet elérni. Nincs olyan szindarab, amelynek kosztümeit ne lehetne egy pár szin alaptermészete szerint elosztani. A szalon darabokban a női ruháknak juthatna a fő szerep a férfi fehér, feketéje mellett.

Elgondolásom nemcsak a figurákra, hanem az egész szinpadra szól, amelynek hangolása a figurákkal együtt történik. A figurák mozgása, a szinpadi kép megkomponálása a szinekkel egyöntetüen és stilusosan kell, hogy történjék. Az elmondott szöveget mindig fedni kell a mozdulatnak, a szin kompoziciójának és szinben oly erősen lehet támogatni a szöveg tartalmát, a szinész játékát mint azt semmi mással.

A szinházi rendezés ugy, amiként az ma történik, lehetetlen és bárgyu, lapos és szintelen mint egy csapni valóan rossz kép. Ha a rendező tisztában volna azzal, hogy mily hatalmas erő van a fehér és fekete szinekben, nem lenne oly szintelen. A rendezés mai módja sohasem fedi az eseményt, sohasem tárja a néző elé müvészettel az életet és sohasem tud arra a magaslatra emelkedni, amelyen egy jó szindarab áll. Az életet a deszkákon sohasem tudja adni, mindig csak utánozni, ami nékem sokszor paródiának tetszik.

Egy néma játékban a mozgással, a komponálással és a szinekkel oly drámai erőt lehet kifejteni, mint egy drámai szöveggel. Miként az irónak szüksége van arra, hogy a müvet életté komponálja, egy teljes egész, szerves életté, ugy a szinpadnak ezt követni kell, és ha az iró erre nem volt egészen képes, akkor a rendezőnek kell azzá tennie.

Még sohasem esett meg velem, hogy a szinpadon látott mü ugy tetszett volna, mint ugyanaz olvasva otthon. Minden szinpadi rendezés ma csak illuziórontó és nem felel meg hivatásának. Stilust csak abban az értelemben ösmernek, hogy görög, római, rococo, vagy modern időben van-e a darab. A rendező sohasem tárja elénk stilusban azt az életet, amelyet az iró stilusában megirt. Pl. Antigone. Az események láncolata egy szinen. (Rend. Ivánffy) (28) Rendezése jó: hatalmas fekete márvány lépcsőzetes előcsarnok kétoldalt a polgárok háza, középen, közép emelkedésben a cselekmény. Szineiben nem jó. Szinészek mozgása rossz.

A képzőmüvészeti termék megalkotásánál, minden körülmények között, annak megkomponálása az életfeltétele. Az elgondolása, az intuitive alkotás, egy olyan része a munkának, amely mindenkor mozgató ereje marad az alkotási folyamatnak.

Alkotásnak csak az olyan képzőmüvészeti terméket tekinthetem, amely az alkotójának és látott természetnek egymáshoz való viszonyát, mint örökké fennálló energiát tartalmaz, s azuton lett a harmadik tényező.

Itt lehet megkülönböztetni alkotást az utánzástól vagy másolástól. Minden olyan képzőmüvész, aki a természettel nem áll harcban, annak csak utánzója lesz

és lényegtelen munkát végez. Az az alkotó talentummal biró müvész, aki természetének fogva kényszerülve van az alkotásra, sohasem fog egyetérteni a természettel. Intuitiv ereje a látott természetet mindig az általa alkotandó természet eszközévé fogja tenni. A látott természetet analizálja és szintézissel a magáévá teszi. A természet képzeteiben, tulajdonságaiban és törvényeiben mindig kutatni fogja azt az erőt, amely mindezt megalkotta. Intuitiv alkotó ereje egy hatalmas tapasztalati tudáson tul szintetikus lesz és meg nem találván a természetben az alkotás titkát, enmaga alkotja meg a vásznan, a kőben, bronzban a természetet, amely sohasem a látott természet, hanem annak képére alkotott élő lény. Tulajdonságaiban és lényegében megegyezik a természettel, lévén az alkotás maga is az. Energiát (lelket), adott néki munka közben az alkotója és a természet közötti feszültség és mondjuk ugy megtermékenyitette az anyagot. Van tehát az embernek, az agyának és egész lényének egy olyan tulajdonsága, amely az anyag felett urrá tud lenni és anyagból testet formál és lelket lehel belé. Nem vázat, de élő lényt, amely energiát (életet) tartalmaz századokon és ezredeken át. (29) Nem szabad össze téveszteni az alkotás e folyamatát a nemzés, a megtermékenyités folyamatával. A nemzés a természet által alkotott élők szaporodását szolgálja. Az alkotás pedíglen magának a természetnek a megalkotása, amely természetnek valamely uton való szaporodása már annak csak tulajdonságává, törvényszerüségévé válik.

Az embernek ezen alkotási lehetősége kétségtelenül magasabb rendü és egybe esik azon képességekkel, amelyekkel az ember az Istent, mint fogalmat felruházta.

Az ember, a képzőmüvész ezt az alkotásra való rátermettséget hatalmasan támogathatja tapasztalati tudásával és összeegyeztetési rendszerrel. Tudva azt, hogy az emberi agyban csak olyan képzetek alakulhatnak, amelyek a látott, a recehártyán keresztülvetitett természetből erednek. Az alkotási lehetőségben a képzetei annál fejlettebbek és tökéletesebbek lesznek, mennél gyakorlottabb az agy, sok tapasztalataival. Tévedés volna azt hinni, hogy ha van alkotási rátermettség, alkotni fog minden tapasztalati tudás nélkül és mivel az alkotás a természet maga, tehát igy is, ugy is tökéletes. Az alkotási képesség ugyanis szerintem minden emberben megvan. Lévén ez a tulajdonság is törvényszerü, csak ott és olyan körülmények között fog kifejlődni, amelyek ma nézve kedvezőek. Életfeltételei közé tartozik az agynak empirikus tudása és szintetizáló ereje. A példák azt mutatják, hogy az alkotó müvészek alkotó képessége egy tapasztalati tudással telitett idő után növekedett. Sőt ezen alkotási tulajdonság annyira öntudatos, hogy tapasztalatainak megszerzéséhez mindenkor egy irányba tör (festészet, szobrászat, épitészet, zene, irodalom) és szükségszerüen megvan a látószöge, ahonnan ellenőrzi az egész világ tapasztalatát, intellektualitását. Kibontakozási lehetősége végtelen, mint maga a természet. A kompozició lehet több tételes vagy egy tételes. A több tételes kompozició megoldása föltétlenül nehézkesebb és szerintem csak falfestménynél alkalmazandó, ott is ugy, hogy a tételek amennyire lehet redukálandók és az akció ki- és belengését mennél intenzivebben kell szolgálniuk. Az akció felfogása, annak ki- és belengésének felfogása természetesen mindig a müvész temperamentumától függ. A falfestményen kivül, képszerünek szánt kompozició megoldása, ha nem lehet egy tételü, a két, vagy három tételüséget ne haladja tul. Mindenképpen azonban egy tétel felé kell törekedni. Sohasem szabad előfordulnia, hogy a tételek szerte huzzanak, jobban mondva akár két vagy több irányban müködő energiát tartalmaznak, minden esetben egyensulyozottnak kell lenni.

Az egy tételes kompozició a legideálisabb, mivel minden energia egy pontban fut össze és ott állandóan funkcionál, az akcióval együtt.

pl. egy tételes kompozició a Gioconda, több tételes (két tételes) az Utolsó vacsora. (a két tétel ritmikusan ismétlődik.). A beesési szög egyenlő a visszaverődési szöggel. (30)

Manet-t akit nem számitok az ugynevezett impresszionistákhoz, lévén ő izzig vérig forradalmi, és mentes minden izmustól, felvetett egy lehetőséget, amely objektiv szempontból, képzőművészeti elemekkel jutott kifejezésre. Az anyagot látás és annak szuggerálása egy rendszeres kolor kifejlesztéshez való lehetőségéhez adta meg az impulzust. Cézanne évtizedes munkájával kifejtvén e lehetőséget eljutott sok, sok analizisen keresztül néhány törvényhez, amelyek valóban törvények és amelyek valóban képzőművészeti természetüek. Ez a fonal szigoru analizisben a tudomány, a képzőművészet tudománya jegyében folytatódott a kubizmusban, amely minden fejlődési fokozatán csak képzőművészeti lehetőségeket kutatott és a természetnek képzőművészeti tulajdonságait és törvényeit kereste. Analizált és folyton analizált és a szintézist mint ellenőrző szervet folyton felvetetvén mérlegelt. Ha analizált az általam költői meglátásnak nevezett fajta is (ami ritkán volt) ugy az csak pszichológiai vagy literaturisztikus természetü volt.

Az analizis és a szintézis ketté választása szerintem az, ami felvetheti a képzőművészetben idegen alapelemek müvelését és lehetőségét. Ha a festő csak analizál és analizál és nem tudja, hogy mit, kétségtelenül elhibázta dolgát, mert még csak hasznát sem veheti analizisének, nem ösmervén fel az összefüggést, a munkája és a célja között.

Teljesen képtelenség azt hinni, hogy vannak emberek, akik az analizisban összehordják az anyagot és vannak emberek és korok, amelyek egy szintézisben ezt az anyagot felhasználván kiépitik. Minden analizis mellett ott kell rejleni a szintézisnek, amely felösmerje annak célját és irányát. Csak e két erőviszonynak együttmüködésével jöhet létre törvényszerü és életképes alkotás. Ha vannak emberek, akikben az analitikus hajlandóságot nem követi a szintézis ugy ez kétségtelenül képtelen alkotásra. Ha van ember, akiben a szintézissel együtt nincs analitikus képesség, az sem alkotóképes, nem ösmervén a dolgok dynamikáját, csak vázát tudják valaminek adni, tartalmát soha. Minden alkotó müvész alkotási képessége tisztán a két tulajdonság erőviszony összemüködésétől függ. Szemlélődésében a megösmerés, a sok megösmerés kell, hogy közvetlen legyen és kell, hogy a megösmert tények áttekintése párhuzamos legyen, mert csak igy áll fenn az örök feszültség, amely az alkotást életképessé teszi. A két párhuzamos között van az erő, az élet és a két párhuzamos soha össze nem ér. Ezt a két párhuzamost nem helyettesithetjük be két korral, mert az alkotás individuális érték és a korok csak ezen értéknek tükrei és nem tulajdonosak. Ok és okozat közötti összefüggés ez, ahol az ok az egyén, okozat az alkotás. Az okozat mindig fedni fogja az okot és annak méreteit.

Az analizis maga nem alkotás, és a festő, aki csak analizál, az nem alkotó müvész. Nem alkotó müvész azonban az sem, aki analizis nélkül csak szintézissel akar zöldágra vergődni. Egy bizonyos eredménynek, amelyet az ember elért, legyen az analizis, vagy az alapelveim szerint létre jött alkotás, reprodukálása x módozatban, szélhámosság. Végtelenül fontosnak tartom, hogy a müvész, analizáló munkája közepette szintézissel tegyen erőpróbákat, mert ha e két tulajdonság megvan benne, ezzel azokat növelheti. Az a csetlés, botlás,

ami ezzel a kisérlettel jár, meghozza eredményét és a kilengés szabályozódni fog.

Nagy fontosságu tehát munkák és emberek megitélésénél az analitikus és szintétikus képességeinek megitélése és főleg nagy fontosságu, hogy ezen képességei képzőművészeti természetüek-e vagy nem. Nagyon megtévesztők az analizisnek sok válfajai, és az analizissel járó lehetőségek. Minden esetben meg kell keresni azt a vonalat, amely az embert a szemlélt természettel összeköti, belőle ugyanolyan szögben visszaverődik a munkáján, ösmerve ezt a két vonalat egy szöget képez, amely mindig fokmérője lehet képességeinek. /31/

Az analizis és a szintezis az ami mérvadó mindenkor. Az akció, a test, a tér, a fény, a szin megoldásnál egyaránt.

Minden olyan termék, amelynek létrejötte csak temperamentum kérdése a fentiek nélkül, az tüzre vetendő és elégetendő. Az ut és a cél között különbséget csak kevesen tudnak tenni. Az utat sokan járják, de céltalanul, vagy azon hamis fogalommal, amely az utat céllá teszi náluk. Taposni egy taposott utat mások után könnyü és tömegeket látni e taposott uton összegabalyodva, megzavarodva, orditva és mind egyre másra megfullad, megdöglik. Taposni egy járatlan utat nehezebb, de ha céltalan, éppily balgaság, mint a másik. Törtetni egy céltudatos akarattal nagy dolog és csak keveseknek adatott meg. Ut a tanulás, az empirikus tudás, az analizis. Cél a szintézis alapján való alkotás.

Aki tudja mi a cél és mi az ut, annak az utja vagy belevág a mások utjába vagy nem, minden körülmények között termékeny lesz. Akik az utat és a célt nem ösmerik, vagy a tanulásba, vagy a tapasztalatba, vagy az analizisbe döglenek bele. Aki az utat hamis itélettel célnak véli, a tanulást, a tapasztalatot és az analizist addig falja, üzi és kovácsolja, amig holtra váltan hősiesen hal meg avagy megrokkan. Hősi halálnak mondom, mert szándéka becsületes és jóhiszemü, de sajnos tévedett. Összetanult, tapasztalt, analizált anyagát soha épületté nem rakta. A halál szele elfujta, hacsak nem lesz termékenyitő valaha nemzedékében, mint szerzett tulajdon. Ebbe azonban nem hiszek, mert évezredek kulturájából misem maradt számunkra mint egy pár alkotás, amely ma is él. A többit elvitte a vihar, az idő.

Két egyszerü fogalom: ut és cél. Soha se téveszd össze. Az utat jól ösmerd meg, hogy bármikor is tájékozódni tudj, hogy vissza nézhess. A célt soha ne feledd, mert ez szabályozza az utat. Vannak napok, mikor a cél tudata gyengül, az ut azonnal zavaros lesz, a tanult, a tapasztalt az analizált anyag elveszti jelentőségét és kilengés áll be. Céltalanság érzete és lelki depressió áll elő. Feszültebb energia, agymunka és a kilengés megszünik a cél nyilvánvalóbb és hatalmasabb lesz. Vigaszod legyen. A céltalanság tudata csak olyan esetben áll elő, ahol cél volt és van jelen. A céltalanoknál legfeljebb csak a hiábavalóság, a szkepsis állhat elő és nem a kétségbe esés kilengése.

A tapasztalat azt mutatja, hogy rengeteg müvész ember lelki állapota hullámzó és sok kiváló müvész gyakran kétségbesett, pszichológiai magyarázata a munkája és célja közötti diferenciálódásból származik. Ne zavarjuk össze a lelki állapotok eme kétségbe esett fokát az egzaltáltak lelki állapotával, mert majdnem minden müvészt megriaszt az a zürzavar, amelybe került és foglalkozása teszi egzaltáltá. A céllal tisztában levő inkább konokul, nyugodtan halad utján, és ha vannak kételyei és kétségbe esett lelki állapotjai, azok legtöbbször oly intimek, hogy idegeneknek egyáltalán meg sem látható. Szentség az, amely hitének féltve örzött titka. Kétségeiről legtöbbször csak lelki rokonnak tett nyilatkozatokból, vagy irásaiból tudunk. Exaltált müvészek, akik az uton céltalan jár-

nak minduntalan feltárják enmagukat, minduntalan megnyilatkozni kívánnak, nyugtalanok.

Nem minden céltudatos ut ér a célhoz közel, (mert magát a célt elérni etikai és müvészi lehetetlenség, soha abszolut tökéletes alkotást létrehozni nem tudván) ámde bárhol is szakadt meg az ut, bárhol is rokkant meg a rajta járó, akármilyen fiatalon is halt meg, ha a céltudatos uton járt, mindenkor felösmerhető munkáiban és alkotásaiban. Alkotásait mondok szándékosan, bár fiatalon halt meg, az ut abba maradt. (Giorgione, Massaccio) Nem akarok elmenni amellett a hitem mellett, hogy igen is a céltudatos utban, már az ut kezdetén ott a cél. A tanulás, tapasztalat és analizis kezdetén is már ott a szintézis, amely automatikusan vonz és taszit és erőviszonylatában ott az alkotás. Mi volna hát a további cél? A további és az örök cél az önmagában él és öntudatosan a tökéletesedés felé halad.

Fenntartom azt, hogy ezen tulajdonok funkciója minden körülmények között csak egy és ugyanazon személyt, egyént fedhetnek.

Az uton: a tanulás megadja azt, hogy a mások utját megösmerjem, a tapasztalat megadja a mások utjának ellenőrzését és a saját utam megösmerését, az analizis megadja a tapasztalataim megösmerését jó, vagy rossz voltát, az igazság kideritését. A szintézis magával adja a célt.

Mindig a képességtől függ, hogy valaki csak a mások utját ösmeri e meg és soha egyebet nem tud, csak az utána csavargást. El tud e jutni tapasztalatokhoz is, ahol saját utja is van, tudja-e tapasztalataival ellenőrizni a másoktól tanult utat. El tud-e jutni az analizishez, ahol az igazságot keresheti és tapasztalatait ellenőrizheti.

A képességeknek a fokait mindig meg lehet állapitani. Az alkotási képességgel biró egyén már az ut kezdetén jelét adja hajlamának és már a mások utjának tanulásakor jelzi a lehetőséget. Csalhatatlanul meg lehet állapitani, hogy ki meddig jutott és meddig juthatott volna. Meg lehet állapitani, hogy ki hol áll a fejlődés fokán és milyen képességgel. Természetesen ennek a megállapitásához szem és agyvelő kell, tudás és kritikai képesség. Érzelmi alapokon nem lehet itélkezni. A müvész temperamentuma és modora mindenkor különválasztandó, és ha a kép vagy szobor nem más, csak temperamentum vagy modor, indulati termékek, igy nem is tartoznak a képzőmüvészethez. Legfeljebb mint hamis litairer adatok jöhetnek szóba, amelyeket képzőmüvészeti eszközökkel fejeztek ki.

JEGYZETEK

(1) Ez a megfogalmazás a kubista festők és interpretátoraik által használt "negyedik dimenzió" fogalmának egyéni magyarázata a klasszikus fizika tömeg, kiterjedés, anyag-energia fogalmainak segitségével. v. ö. FRY, E.: Der Kubismus. Köln. 1966.

(2) Leonardo festészet tudományának alapja (v. ö. a bevezetéshez közölt 10. jegyzet) és a negyedik dimenzió fogalmának összkapcsolása Kmetty érdekes kisérlete a kubizmus és a reneszánsz szemléletének összeegyeztetésére. Nem veszi azonban észre, hogy ami Leonardonál az objektiv tükörkép eszménye, az a negyedik dimenzió és a tömegenergia viszonylatában inkább fikcióvá alakul.

(3) Ez a leonardoi álláspont, amely később Cézanne levelezésében és beszélgetéseiben is fellelhető (v. ö. bevezetéshez közölt 10. 16. jegyzet) könnyen válhatott jelszóvá a huszas évek magyar haladó képzőmüvészei számára, akiket a kulturpolitika ugy is belső emigrációba kényszeritett.

(4) A szimmetria organikus természeti törvényként szerepeltetése Kmetty mereven szimmetrikus tízes évekbeli festményeinek és rajzainak igazolása a festő természethez közeledő korszakában. (v. ö. bevezetéshez közölt 4. jegyzetben i. m. képanyagából 1–10, 13, 15, 25. sz. kép)

(5) v. ö. LEONARDO DA VINCI: A festészetről. Bp. 1967. 78. 79, 83, 84.

(6) Ez a megállapitás Kernstok Károly és általában a Nyolcak célkitüzéseit visszhangozza. v. ö. KERNSTOK K. : A kutató művészet. Nyugat. 1910. I. 95. o. BÖLÖNI GY. : A Nyolcak. Világ. 1911. április 29. 1–3.

(7) v. ö. a bevezetőhöz közölt 16. jegyzet.

(8) Az ellentétekre, ellentétes irányu energiákra való utalás a 20. század expressziv törekvéseinek természettudományos magyarázatát kerülgeti.

(9) A hideg szin árnyékként szerepeltetése több Kmetty festményen megfigyelhető. v. ö. bevezetéshez közölt 4. jegyzetben i. m. cimlapja, 1, 6, 9, 20. képe.

(10) Ez a meglátás jellegzetesen a 20. századra utal. Távol áll a reneszánsztól, távolodik Cézanne-tól is.

(11) A szövegrész egy rajzra vonatkozik. v. ö. 1. kép.

(12) A szövegrész két egymás felett lévő rajzra vonatkozik, amelyek közül az egyik egymás mellé helyezett apró egységekből áll össze, a másik viszont egy hullámvonalrendszer egységes ritmusába rendeződik. Kmetty a szövegben határozottan a statikusabb, áttekinthetőbb megoldás mellett dönt. v. ö. 2. kép.

(13) Ebben a mondatban a Tanácsköztársaság idején elhangzott és leirt irodalmi és képzőművészeti viták visszhangja érződik. v. ö. JÓZSEF F. : Proletárforradalom, avantgarde és tömegkultura. Helikon. 1969. 2. sz. SZERDAHELYI E. : Irodalom és politika 1919-ben. Valóság. 1969. 6. sz.

(14) Ez a bevezetőben idézett Hevesy Ivánnal folytatott vita visszhangja a jegyzetekben. v. ö. bevezető 8.-9. jegyzet. A kéziraton jól látszik, hogy későbbi kiegészités.

(15) Jellemző példák e megállapitásra a tanácsköztársasági plakátok, köztük elsősorban Kmetty-Lampérth Be! c. müve.

(16) A Koncert, az Uzsonna és a Fürdés (Fürdőzők) azonositható Kmetty János festményekkel ill. grafikával. (v. ö. a bevezetőben közölt 4. jegyzetben i. m. 23, 24, 25. kép). Harc cimü müvéről eddig nem tudunk.

(17) Az egyenlet fogalmát Kmetty az egyensuly fogalmával hozza párhuzamba. A kézirat ezután több fej rajzával tér vissza a képzőművészeti nyelvhez. v. ö. 4. kép.

(18) A futurizmussal való vita már 1915-ben megkezdődött az aktivisták között. Az igazsághoz tartozik, hogy a futurizmustól elsősorban a háboru kérdésében különültek el. 1913-ban láttak ugyan több futurista alkotást a Nemzeti Szalon nemzetközi kiállitásán, Boccioni és Balla több mozgásábrázolását azonban nem láthatták. (Uitz kivételével, aki 1914-ben Olaszországban volt tanulmányuton.) Kmetty elsősorban kuszaságot észlel a futurizmusban és Carra Anarchista temetése c. képének magyar irodalmi visszhangja után erős irodalmi töltést. v. ö. SZABO, J. : A magyar aktivizmus története. Bp. 1971. 34–35.

(19) v. ö. APOLLINAIRE: A kubista festők. Bp. 1919. A MA kiadása.

(20) Ez a megfogalmazás közeledés a konstruktivizmus gondolatához.

(21) A következő mondat visszalépés a reneszánsz szemlélethez.

(22) A kéziraton a leírást rajzok illusztrálják. v. ö. 5. kép.

(23) A kéziraton a leírást rajzok illusztrálják.

(24) Leonardo megfogalmazásában ez kevésbé tételszerű, de lényegében hasonló: "Figyeld meg rajzolás közben, hogy az árnyékokban milyen szinte észrevehetetlen mélységű és formáju más árnyékok ülnek... a gömbszerű felületeken a sötétségnek és világosságnak annyi változata jön létre, ahány fokozata van velük szemben a sötétségnek és világosságnak." LEONARDO i. m. 78.

(25) LEONARDO i. m. 85–86.

(26) LEONARDO i. m. 88–89.

(27) LEONARDO i. m. 104. (A históriák komponálásának szabályai.)

(28) Az Iványffy Jenő rendezésében szinrevitt Antigoné a Nemzeti Szinházban volt 1920-ban.

(29) Az ember–alkotónak, az élőlény–alkotásnak távoli bibliai párhuzamra épülő hasonlata a művész szerepének ujkori átértelmezését rejti magában. A középkorban a kivételesen kiemelkedő alkotások ihletője emberen tuli lény, maga az Atyaisten, vagy Krisztus, az ujkorban az alkotóval azonosul.

(30) A Leonardoval kapcsolatos feltételezésünket támogatják a felsorolt művek. Az utolsó későbbi beszurás.

(31) A leonardoi fizikai felismerés itt gondolati párhuzammá vált.

(A jegyzeteket Szabó Julia készitette)

170 ▪ KMETTY JÁNOS (1889-1975)

Asztali csendélet almákkal, Asztali csendélet kaktusszal, 1930 körül

73 × 49,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Kmetty

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft

IRODALOM

Kállai Ernő: *Új magyar piktúra.* Budapest, 1925.
Kárpáti Aurél: *Kmetty János művészete.* Magyar Művészet, 1938/II.
Lyka Károly: Festészetünk a két világháború között. Budapest, 1952.
Kmetty János: *Festő voltam és vagyok.* Összeállította: Kovalovszky Márta, Bp, 1976.
Ury Ibolya: *Kmetty János.* Budapest, 1979.

Kmetty a húszas évek közepétől életművének legkiegyensúlyozottabb korszakába lép. Az 1937-ben a Fränkel Szalonban rendezett kiállításáig húzódó periódusában minden addigi korszakától eltérő gazdagság és sokszínűség jellemzi festészetét. Korábbi sötét tónusú és komorabb hangulatú képeit ekkor lazább szerkesztésű kompozíciók és üde színhasználat váltják fel.
A formák zártsága továbbra is megmarad kompozícióin, de a plasztikus elemek tömbszerűségét felváltó dekoratív színkezelés egy expresszívebb, izgalmasabb festészetet eredményez. Minden kétséget kizáróan *Asztali csendélet almákkal* című kétoldalas képe is e periódusába tartozik.

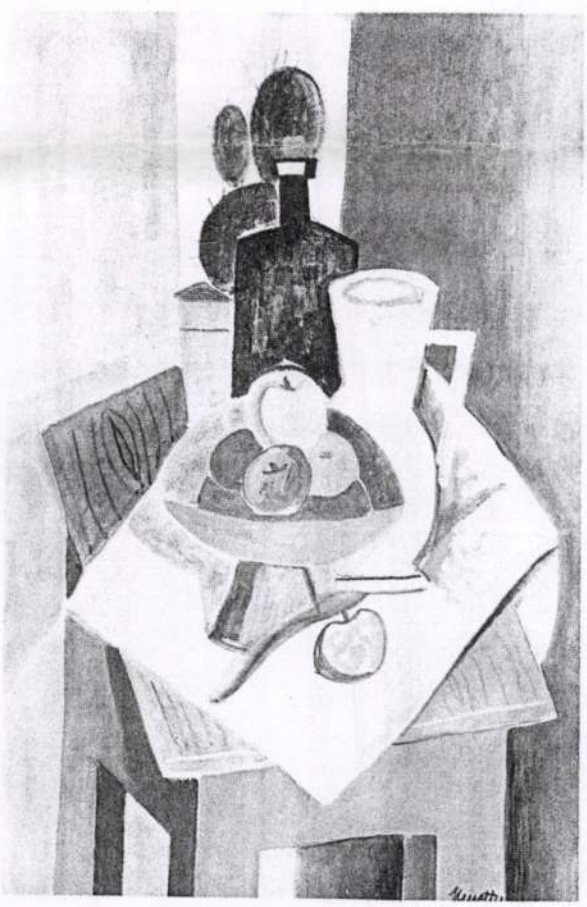

170

Talán nem véletlen, hogy éppen csendéleteiről ismerjük leginkább Kmetty mestert. A portré műfaja mellett legkedvesebb témája a gyömölcskosarakból, vázákból és palackokból, ritkábban virágokból összeállított asztali kompozíció. Néha egy-egy újsággal, figurával vagy arcképpel teszi személyesebbé, választékosabbá e témát, mint a jól ismert „KUT csendéleteken", ahol az azonos nevű művészcsoport folyóiratát helyezi kompozíciói középpontjába.
E jellegzetes műfaj XX. századi népszerűségét a francia kubizmusnak köszönhette. Kmetty is Párizsban, az irányzat bölcsőjében ismerkedett meg a témában rejlő művészi lehetőségekkel. A Cézanne óta újra óriási népszerűségnek örvendő műfaj ekkor azonban már sokkal inkább a festészet formai problémáihoz kapcsolódott, mint a németalföldi piktúrát jellemző látványfestészeti jelenségekhez.
A kubisták első, ún. analitikus kísérleteihez visszafogottságában, puritánságában szinte tökéletesen megfelelő téma egyre nagyobb népszerűségnek örvendett a kiállítás látogatóinak körében is. Az 1911-ben Berény Róberttel, Czigány Dezsővel, Czóbel Bélával a Julian Akadémiát látogató fiatal Kmetty-t is hatása alá keríti Braque és Picasso kubizmusa, mely a későbbiekben alapvető meghatározójává válik művészi szemléletének. *„A csendélet nemcsak mint festészeti téma, hanem mint világszemlélet volt a vita-viharok tárgya"* - írja erre az időszakra visszaemlékezve a művész. Cezanne tisztelete és a kubizmus szellemisége a XX.- századi magyar művészetben szinte egyedülálló módon egész életművének alappillére marad.
Kmetty munkásságára, mint az egyetlen kubistának tekinthető magyar festészeti életműre, általánosan jellemző a formai problémák iránti fokozott érdeklődés. Csendéletei e kérdés körüljárásának egyes állomásai, melynek kísérletei során a művész végtelenül következetes és kitartó. *„Mint Odysseus, ő is odakötötte magát az árbóchoz, a szirének csábítása ellen"*- írja, ma már kissé szokatlannak és bizarrnak tűnő hasonlattal élve, a műkritikus Kárpáti Aurél, Kmetty tudatos formai építkezését méltatva. Csendéletei felmondják a látvány hagyományos ábrázolásának törvényszerűségeit, ehelyett a festő a motívumaiból szervez új formai egységeket. Ez figyelhető meg *Asztali csendélet almákkal* című képén, valamint a szentendrei Kmetty János Múzeum tulajdonában lévő Gyümölcscsendélet korsóval című, ugyancsak 1930 körül készült festményén is.
A szinte felülnézetből ábrázolt asztallap látványa ellentétbe kerül az asztalon álló palack és váza síkszerű, frontális képével - nem is beszélve az asztallapra „szögezett" almáról. A formai ellentmondást, mely a képet feszültséggel teliti, Kmetty a gyümölcskosár színkontrasztokra épülő plasztikus tömegével, a szín cézanne-i, modelláló értékével kapcsolja újra harmónikus egységbe.
Ily módon jönnek létre változatos rózsaszín és világoskék csendéletei, valamint tájképei a harmincas években. Megtartja a kubisztikus alapformákat, világos koloritú színekkel oldva fel a líraibb, érzékenyebb kompozíciók tömbszerűségét. Tájképeihez hasonlóan friss, lazúros technikájával teret enged művészetében az oldott és felszabadult festőiségnek. Ez a technika kivételes jelentőségűvé emeli a festő e periódusának alkotásait, amelyeknek jelentőségét talán Lyka Károly szavaival összegezhetnénk a legegyértelműbben: *„ ... Leszűrődött ízlés lírája."*

Kaszás Gábor

170

171 ▪ CZIGÁNY DEZSŐ (1883–1938)

Provence-i táj (Mont Boron) 1926–1927 között

54 x 65,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Czigány

Kikiáltási ár: 4 500 000 Ft

KIÁLLÍTVA

Czigány Dezső festőművész gyűjteményes kiállítása. Budapest, Váci utca 18. Székely Aladár fotóműterme. 1927. november 13. Kat. sz.: 28.

IRODALOM

(e. a.) [Elek Artúr]: *Czigány Dezső uj képei.* Ujság, 1927. november 13. 21.
K. A. [Kárpáti Aurél]: Ugyancsak vasárnap nyilik ... Pesti Napló, 1927. november 13.
(b. m.): *Cigány Dezső képei.* Esti Kurir, 1927. november 13.
A Francia Riviera. Budapest, Lloydkönyvek Kiadóvállalata, 1929. 115–116.
Orbán Dezső levele Dévényi Ivánnak. Sydneyből Esztergomba, [1980 körül] július 16. MTA Művészettörténeti Kutató Intézet, Adattár, MKCS-C-I-159/1156.

1925-ben Czigány Dezső feleségével Szilasi Boriskával együtt Párizsban telepedett le. Mint azt Orbán Dezső – aki ekkoriban szintén családostul itt tartózkodott – számos visszaemlékezéseinek egyikéből tudjuk, Czigány a kezdeti időkben nem sokat dolgozott, jobbára csak impressziókat gyűjtött Orbánnal közös motívumkereső útjaikon. A következő évben Czigányék átköltöztek a francia Riviérára, ahol lakhelyük Nizza és tágabb környezete ideális helyszíneket kínált a művészi válságából kilábaló festőnek. Czigány ismét alkotóereje teljében, tájképeinek csodálatos sorozatát hozta létre 1926 és 1930 között. Palettája kivilágosodott, színein átragyognak a dél-francia táj speciális fényviszonyai és atmoszférája.
E művek első hazai bemutatására 1927 novemberében került sor, barátjának Székely Aladár fotóművésznek budapesti műtermében. Elek Artúr a korszak ismert műkritikusa a következőképp üdvözli a ritka eseményt: *„Régen látott vendégül jelentkezik Czigány Dezső egy kis tájképgyüjteményével, melyet a francia Rivierán festett az elmult esztendőben. Kiállítását igen izléses környezetben mutatja be, Székely Aladár fényképész váciutcai szalonjában. Délszak napsütéses tája, tengerének nosztalgiás kéksége: mindaz a szépség, amit dél éghajlata és természete az északról jött ember szeme számára tartogat, szemlátomást földeritette ennek a tépelődő lelkü festőnek a művészetét. [...]*
A Rivierán megenyhült komoran látó szeme és kinyilt a csodálatos természet befogadására. Képei gyors kézzel megrögzitett tájbenyomások felszivása, azoknak az óráknak, melyekben még a ragyogó délszaki természet is finom melankóliába merültnek látszik. A déli természetnek ezeket a ritka pillanatait kitünő érzékkel idézte vásznaira Czigány Dezső."
A kiállítás katalógusában közölt képcímek alapján térképezhetőek fel a festő Nizza környéki kirándulásainak útvonalai. A Nizzától villamossal negyed óra alatt elérhető Mont Boron és környéke több festményének is témájául szolgált ekkoriban. A tárlatról megjelent valamennyi kritika kiemeli Czigány új műveinek az addigiaktól gyökeresen eltérő szín- és fénykezelését. Az izzó napsütés és a páradús tengeri levegő egységesítő hatása érvényesül tágabb kivágatú látképein, köztük az itt bemutatott Mont Boron című is. Cézanne művészetének ismeretéből leszűrt tanulságként a képen megjelenő épített és természeti motívumok egyenlő hangsúllyal, konstruktív szerkesztettséggel fogalmazódnak meg. A csupasz szerkezetükre redukált formák szigorúsága azonban már nemcsak Cézanne, hanem az ekkoriban Európa-szerte rohamosan terjedő „új tárgyiasság", a Neue Sachlichkeit Czigányra gyakorolt hatását is mutatják. Kárpáti Aurél a következő sorokkal fejezte be az 1927 telén kiállított kollekcióról írott kritikáját: *„Czigány új képei rendkívül dekoratívek s kiegyensúlyozottságuk, szinte ünnepi nyugalmuk a természet szemléletébe merült művész benső elmélyüléséről és egyéni előadásmódjának teljes kiforrottságáról tanuskodnak."*

Rum Attila
Czigány Dezső készülő monográfiájának szerzője

Czigány Dezső: *Dél-francia táj, 1926-30 között*
54,5 x 65,5 cm, olaj, vászon
Magyar Nemzeti Galéria

Paul Cézanne: *Bellevue-i ház*
60 x 73 cm, olaj, vászon
magántulajdon

Czigány Dezső:
Dél-francia táj, 1930 körül
81,5 x 65,5 cm, olaj, vászon
magántulajdon

Kmetty János (1889-1975)

Csendélet Újsággal és KUT folyóirattal, 1928 körül
Olaj, vászon 47 x 60,5 cm
Jelezve balra lent: Kmetty
Kikiáltási ár: 3.500.000 Ft

Irodalom:

- Kmetty János: Festő voltam és vagyok. (bevezető: Kovalovszky Márta), Budapest, 1976.
- Ury Ibolya: Kmetty János, Budapest, 1978.
- Kmetty János Múzeum katalógusa. Szentendre, 1981.
- Szegi Pál: Beszélgetés a csendéletről. Szabad Művészet, II. évf. 7-8. szám 233-241.

A csendélet élménye a szín, a forma, a tér élménye, a jelenvaló szépség és igazság, a művészi valóság eszmei és esztétikai egysége. (Kmetty János, in: Szegi)

A húszas évek közepén a kulturális közélet liberalizációja folytán a hazai művészetben is egy nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb periódus következhetett. Lényegében a húszas évek végi, harmincas évek eleji időszakot nemcsak a fiatal modern felfogású művészek első komoly szárnypróbálgatásai jellemezték, hanem már az első világháborút megelőző évtizedben induló jelentős progresszív szemléletű festők is másod, olykor harmadvirágzásukat élték. Ezt tapasztalhatjuk az idősebbek közül, Márffy Ödön vagy Vaszary János esetében éppúgy, mint Kmetty Jánosnál. A tájékozódás két felé irányult. Egyrészről Róma felé, mely a harmincas években a római iskola kialakulásához vezetett, másrészről az alapvetően francia kulturáltságú festők számára Párizs jelentette a festészet központját. A fiatalok egy része, elsősorban a Vaszary tanítványok utazási irányukat ösztöndíjaik segítségével, szintén Párizsban határozták meg. Az 1927-ben debütáló Tamás Galéria kiállításain többségében francia orientációjú festők szerepeltek, ennek megfelelően Kmetty János kétszer 1929-ben, illetve 1931-ben is önálló kollekcióval állt elő, mely egyben mutatja ennek az időszaknak a termékenyítő erejét is. Ugyanakkor a Képzőművészek Új Társasága, a KUT is virágzó korszakát élte, 1929-es és 1930-as Nemzeti Szalonbeli tárlatain a modern magyar képzőművészet szinte teljes skálájában felvonult. A korszak modern festőinek képfelfogását pontosan megvilágítja a következő idézet: *"... maga a kép megszerkesztése és felépítése a vizuális benyomások tudatosított megfogalmazása. Ennek a megfogalmazásnak egy egész korszak a háttere. És a két világháború között egy egész gárda folytatta ezt a KUT kebelében."* (Kmetty János, in: Frank J.)

Kmetty János második, művészetét döntően befolyásoló párizsi útját 1927-ben tette meg, melynek eredményeként palettája kivilágosodott. A francia fővárosban szerzett tapasztalatait itthoni kísérleteiben kamatoztatta tovább. Hasonlóan Vaszary Jánoshoz elsősorban tiszta telített színekből építette fel képeit, kevésbé használta ki a tónus fokozatokat, nem lazúrozott. Csupán a dekoratív színfelületekkel igyekezett abszolút síkban tartani kompozícióit. Kmetty pályájának kezdetén Cézanne örökségét, illetve a kubisták térszemléletét vette mintául festészetében, amelytől később sem távolodott el. Ugyanakkor a kubizmus későbbi szakaszában a felületek sokfélesége, formai gazdagsága, a tiszta színek világító erejének, dekorativitásának kihasználása a kubizmust kísérletező, dogmákra épülő szakaszából kimozdította, ezáltal egyfajta tárházává válhatott a festői képzeletnek. Kmetty János 1930 körül keletkezett festményei ezt a dekoratív, egyben felszabadult festőiséget reprezentálják.

Festményünk, mely túlzás nélkül az életmű egyik legkvalitásosabb darabját jelenti, az 1930 körül készült csendéletek sorába szervesen illeszkedik (lásd *Csendélet Újsággal*, Műterem Galéria, Tavaszi Képaukció, 1999). Külön érdekessége, hogy a csendéletek szokásos kellékei - gyümölcs, különféle edények, tálak mellett - kétféle újsággal egészül ki. Kmettynél a kompozíciós szerep mellett, minden esetben ennek világnézeti jelentősége is van. A független Újság, kedvelt napilapja, amelynek művészeti rovatába Elek Artúr írta cikkeit, személyes kapcsolódásokról is tanúskodik. Hasonlóan a Képzőművészek Új Társaságáról ekképpen vall: *"A KUT családi otthonom volt, hosszú ideig alelnöke voltam."* A KUT című művészeti folyóiratot, mely a társaság lapja volt 1926-28 között adták ki. Sajnos ez a festmény keltezéséhez nem nyújt biztos támpontot, mivel a felirat a később készült 1930 körüli csendéleteknek továbbra is kedvelt motívuma maradt. (Dévényi Gyűjtemény, Budapesti Történeti Múzeum) Ugyanakkor a jelen esetben használt KUT felirat, az 1927 elején történt konstruktívabb, egyszerűbb borítóját követi a lapnak, míg az imént említett művek a dekoratív mustra egyre erőteljesebb megjelenésének köszönhetően a korábbi archaikusabb, díszesebb betűtípust használják. Azonban képünk tiszta formáihoz a konstruktívabb, egyszerűbb betűtípus illett. Eddigi bizonyítható ismereteink szerint Kmetty 1929 elején állított ki először KUT-as csendéletet, tehát az első ilyen témájú festmények 1928 körül keletkezhettek.

A festmény központi szervező eleme a méregzöldre, illetve sötétkékre osztott palack. Kontúr helyett, a kétféle színhasználat a térbeliség, plaszticitás érzékeltetésére szolgál. Ugyanezt figyelhetjük meg a gyümölcsök, illetve a többi tárgy esetében. A kiterített formák a valós tér összes síkjából egy síkra vetülnek. Ezt a szigorú, következetes, alapvetően szabályos formákra épülő rendszert egyedül a drapériás jobb oldali részlet töri meg, mely noha nem lép ki a festmény alapvető síkjából, melyet az asztallapja határoz meg, mégis szeszélyesen omló formáival gazdagítja, lendületbe hozza a felületet. Ez a kis részlet, akár Cézanne idézetként is felfogható, a motívum kölcsönvétele egyúttal utalás a mester művészetére.

Elsősorban az apró játékok, ötletek által mutatkozik meg Kmetty János végsőkig finomodott gazdag festői érzékenysége és merész alkotókedve.

K.A.

KUT
UJS

Mű-Terem Galéria
1999. Téli képaukció

1.	300 000 Ft	38.	260 000 Ft	77.	2 800 000 Ft	116.	550 000 Ft
2.	280 000 Ft	39.	500 000 Ft	78.	8 500 000 Ft	117.	160 000 Ft
3.	420 000 Ft	40.	120 000 Ft	79.	650 000 Ft	118.	600 000 Ft
4.	300 000 Ft	41.	240 000 Ft	80.	550 000 Ft	120.	6 500 000 Ft
5.	500 000 Ft	42.	140 000 Ft	81.	220 000 Ft	121.	3 600 000 Ft
6.	220 000 Ft	43.	340 000 Ft	82.	1 400 000 Ft	122.	1 000 000 Ft
7.	950 000 Ft	44.	260 000 Ft	83.	380 000 Ft	123.	1 500 000 Ft
8.	500 000 Ft	45.	900 000 Ft	84.	600 000 Ft	124.	6 000 000 Ft
9.	850 000 Ft	46.	12 000 000 Ft	85.	900 000 Ft	125.	360 000 Ft
10.	800 000 Ft	47.	1 200 000 Ft	86.	380 000 Ft	126.	480 000 Ft
11.	650 000 Ft	48.	5 500 000 Ft	87.	2 800 000 Ft	127.	750 000 Ft
12.	360 000 Ft	49.	3 600 000 Ft	88.	1 500 000 Ft	128.	600 000 Ft
13.	340 000 Ft	50.	950 000 Ft	89.	500 000 Ft	129.	1 600 000 Ft
14.	6 000 000 Ft	51.	950 000 Ft	90.	1 100 000 Ft	130.	420 000 Ft
15.	480 000 Ft	52.	650 000 Ft	91.	190 000 Ft	131.	380 000 Ft
16.	850 000 Ft	53.	260 000 Ft	92.	400 000 Ft	132.	1 000 000 Ft
17.	380 000 Ft	54.	320 000 Ft	93.	900 000 Ft	133.	460 000 Ft
18.	850 000 Ft	56.	1 600 000 Ft	94.	360 000 Ft	134.	420 000 Ft
19.	700 000 Ft	57.	900 000 Ft	95.	400 000 Ft	135.	360 000 Ft
20.	3 800 000 Ft	58.	2 000 000 Ft	96.	600 000 Ft	136.	600 000 Ft
21.	2 800 000 Ft	59.	4 000 000 Ft	97.	400 000 Ft	137.	1 400 000 Ft
22.	4 000 000 Ft	60.	2 400 000 Ft	99.	1 800 000 Ft	138.	5 000 000 Ft
23.	1 400 000 Ft	61.	25 000 000 Ft	100.	650 000 Ft	140.	950 000 Ft
24.	2 000 000 Ft	62.	320 000 Ft	101.	3 800 000 Ft	141.	440 000 Ft
25.	1 200 000 Ft	63.	1 000 000 Ft	102.	16 000 000 Ft	142.	360 000 Ft
26.	850 000 Ft	64.	800 000 Ft	103.	650 000 Ft	143.	190 000 Ft
27.	500 000 Ft	65.	1 000 000 Ft	105.	1 400 000 Ft	144.	280 000 Ft
28.	320 000 Ft	66.	1 100 000 Ft	106.	3 600 000 Ft	145.	320 000 Ft
29.	1 000 000 Ft	67.	550 000 Ft	107.	440 000 Ft	146.	440 000 Ft
30.	700 000 Ft	68.	1 100 000 Ft	108.	1 400 000 Ft	147.	850 000 Ft
31.	1 400 000 Ft	69.	1 300 000 Ft	109.	600 000 Ft	148.	200 000 Ft
32.	16 000 000 Ft	70.	3 000 000 Ft	110.	2 600 000 Ft	149.	2 800 000 Ft
33.	460 000 Ft	71.	480 000 Ft	111.	360 000 Ft	150.	650 000 Ft
34.	650 000 Ft	72.	800 000 Ft	112.	300 000 Ft	151.	850 000 Ft
35.	400 000 Ft	74.	320 000 Ft	113.	300 000 Ft	152.	6 500 000 Ft
36.	750 000 Ft	75.	6 500 000 Ft	114.	400 000 Ft	153.	14 000 000 Ft
37.	700 000 Ft	76.	750 000 Ft	115.	700 000 Ft	154.	22 000 000 Ft

Kmetty János

6

6 • PERLROTT-CSABA VILMOS (1880–1955)

Bibliai jelenet

49 × 69 cm
Litográfia
Jelezve jobbra lent:
Perlrott Csaba Vilmos Berlin 922
Kikiáltási ár: 45 000 Ft

7 • KMETTY JÁNOS (1889–1975)

Hónapos szoba, 1910 körül

35,5 × 49,5 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Kmetty
Kikiáltási ár: 850 000 Ft

IRODALOM:
Kovalovszky Márta: KMETTY JÁNOS
Kmetty János: ÖNÉLETRAJZ
Kassák Lajos: MŰTEREMLÁTOGATÁS KMETTY JÁNOSNÁL
In: Kmetty János. FESTŐ VOLTAM ÉS VAGYOK. Corvina Kiadó. 1976.

Kmetty János Miskolcon született, 15 éves korában kezdett el rajzolni Kassán Halász-Hradil Elemérnél. Budapesten Szablya-Frischauf Ferencnél tanult, majd 1911-ben Párizsban töltött néhány hónapot. *„Abban a szerencsében volt részem, hogy a magyar festészet igazi arculatát kerestem a kendőzött hivatalos festészet mögött. (...) A tanítómestereim: Kassán Halász-Hradil, volt Hollósy-növendék, Budapesten Szablya-Frischauf, Hollósy tanársegédje és Ferenczy Károly. Kiállításokon Rippl-Rónai, Fényes és a nagybányai iskola mestere, Hollósy hatott rám. A festészet szubjektív értékei nagyon érdekeltek. A Nyolcak kiállítása telibe találta elképzeléseimet. Egyébként a francia impreszszionistákat ösmertem könyvekből. Azt mondhatom, hogy szerencsés körülmények és a barátaim segítettek a magyar festészet megismerésében és az új szellem megértésében. Egyszóval, amikor 1911 januárjában Párizsba mentem, a festészet iránt telve rajongással, én már elkötelezettje voltam a modern festészetnek."* (Kmetty János: Önéletrajz. 74. o.) A kompozíció középpontjában a háttérben lévő ágy van. A kanapé, az asztal, a szék, a lámpa, és a falon függő kép kivágása érdekes kompozíciót hoz létre. Kmetty bevallottan mindig tudatosan komponált, és bármilyen korai ez az alkotás, már érett, igazi festő kezenyomát hordozza; színkezelése mesteri, és összetéveszthetetlenül egyéni. *„A fiatal Kmetty a Nyolcak művészetében, mintegy tükörben felismerte saját, még határozatlan törekvéseinek képét. Ő is valami hasonlót akart, túllépni az impresszionizmuson, és önálló, szilárd, logikus világot szerkeszteni. (...) Kassák valamennyiük helyett mondhatta később az izmusok történetében: „egy út végére értem, és egy kapu kinyílt előttem." A korszak-kezdetnek, a kapunyitásnak ezt az állapotát Kmetty lényegében 1910 körül éli át. Amit itthon a Nyolcaknál, Párizsban Cézanne művészetében, a reneszánsz klasszikusoknál, Picasso-nál és Braque-nál lát, rokonként felismer, csak megerősíti őt törekvéseiben."* (Kovalovszky, 16-17. o.)

V. Á.

Tihanyi Lajos: Szobabelső, 1908
59 × 55 cm
olaj, vászon
Petőfi Irodalmi Múzeum
Reprodukálva: Passuth Krisztina: A Nyolcak festészete, Bp., 1967. 106. kép

8 ◆ CZÓBEL BÉLA (1883–1976)

Virágzó almafák, 1935 körül

65 × 81 cm
Olaj vászon, kartonon
Jelezve jobbra lent: Czóbel
Hátoldalán kiállítási címke: Műcsarnok, 1971
Kikiáltási ár: 3 500 000 Ft

KIÁLLÍTVA
Czóbel Béla Kossuth-díjas festőművész kiállítása, Műcsarnok, 1971. 91.

IRODALOM
Kállai Ernő: Czóbel Béla, Budapest, 1934.
Genthon István: Czóbel, Budapest, 1961.
Dévényi Iván: Czóbel Béla, Látóhatár, 1966/7–8.
Philipp Clarisse: Czóbel, Budapest, 1970.
Frank János – Kratochwill Mimi: Czóbel, Budapest, 1983.

Hosszú, kalandos és sikerekben gazdag utat járt végig Czóbel Béla Nagybányától Szentendréig, a párizsi Salon d'Automne Fauves-termétől a Kossuth-díjig. Életének jó részét külföldön töltötte, Párizsban, Amszterdamban, Berlinben, majd ismét Párizsban, de az I. világháború előtt, majd a harmincas évektől kezdve nyaranta gyakran látogatott Magyarországra. Munkássága szervesen illeszkedik a nagy nemzetközi mozgalmakhoz, a Fauves-okhoz, a német expresszionizmushoz és az École de Paris-hoz, festészetén mégis olyan jellegzetesen magyar íz érződik, amelyhez hasonlót Kállai Koszta piktúrájában vélt felfedezni (Kállai, 1934. 10.)

Czóbel hamar elszakadt Nagybányától, s Párizsban sikerült magának egzisztenciát teremtenie, ahol nagyobb kereslet mutatkozott a jó festészet iránt, mint a Monarchiában. Az I. világháborút Hollandiában vészelte át, s 1912-től 1924-ig nem is állított ki Magyarországon. A huszas évek második felétől kezdve viszont párizsi önálló kiállításai mellett hazai tárlatokon is szerepelt, s a gyűjtők egyre inkább felfigyeltek franciás ízű festészetére. A harmincas években a Fränkel Szalonban és a Tamás Galériában is önálló kiállítása nyílt és olyan mecénásokra tett szert, mint Fruchter Lajos és báró Hatvany Ferenc. A harmincas évek elejétől egyre gyakrabban vendégeskedett báró Hatvany Ferenc birtokán és 1936-ban az egyre híresebbé váló Szentendrére is ellátogatott, ahol nemcsak barátokra lelt, hanem életre szóló társra is Modok Mária személyében. 1939-ben a háború miatt elhagyta Párizst és végleg Szentendrére költözött, 1940 szilveszterén nemcsak Modok Máriával kötött házasságot, hanem a „festők városával" is.

A *Virágzó almafákat* Czóbel 1935 és 1939 között festette, s a festmény egyértelműen a mester derűsebb hangulatú remekművei közé tartozik, olyan művek társaságába, mint a Szentendrén festett *Kékterítős csendélet* (1942–43). Az életművön belül festményünk témájának legközelebbi analógiái is Szentendrére vezetnek. Nyilvánvalóan itt készült ugyanis a *Törökvölgy Szentendrén* (1940) és a *Virágzó almafák Szentendrén* (1942–44). Könnyen lehet, bár nehezen bizonyítható, hogy mindhárom kép ugyanazt a helyet ábrázolja, Czóbel és Modok Mária házát és kertjét, amelyről Frank János a következőket írta: „A Czóbel-ház hatalmas gyümölcsöskertben állt ... Nyaralójuk olyan volt, mint a mézeskalács ház; lábakon állt – a gyakori belvíz miatt – helyiségeit időről időre ragasztották egymáshoz..." (Frank – Kratochwill, 1983, 5.) Analógiáink tükrében a *Virágzó almafák*ban Czóbel Béla egyik első Szentendrén festett tájképét tisztelhetjük, amely gyönyörű virágként sarjadt ki a harmincas évek televény-szerű, czóbeli piktúrájából.

A sötétebb, földszagúbb színvilág dominál a *Virágzó almafák* néhány évvel későbbi párdarabján, Czóbel *Virágzó almafák Szentendrén* c. olajképén is. Az eltérő színek és tónusok azonban nem kérdőjelezhetik meg a két mű összetartozását, maga Czóbel írta egy visszaemlékezésében: „Festészetem sok változáson ment át, világosabb színekből a mélyekbe és ezekből törekszem derűsebb színharmóniákba." (Frank – Kratochwill, 1983. 7.) Mindkét mű több éven át készült, de nem a szenvedés, hanem a természet szenvedélyes szeretet érződik rajtuk, s különösen korábbi, élénkebb képünkre tekinthetünk úgy, mint egy sziporkázó virágcsendélet és egy fauves-osan élénk tájkép harmonikus szintézisére.

Hornyik Sándor

Czóbel Béla: Virágzó almafák Szentendrén, 1942-44. 66 × 81 cm, olaj, vászon, Reprodukálva: Frank – Kratochwill, 1983. 40. kép

Czóbel Béla: Törökvölgy Szentendrén, 1940 65 × 80 cm, olaj, vászon, Reprodukálva: Czóbel-katalógus, Budapest, MNG, 1971. 103. kép

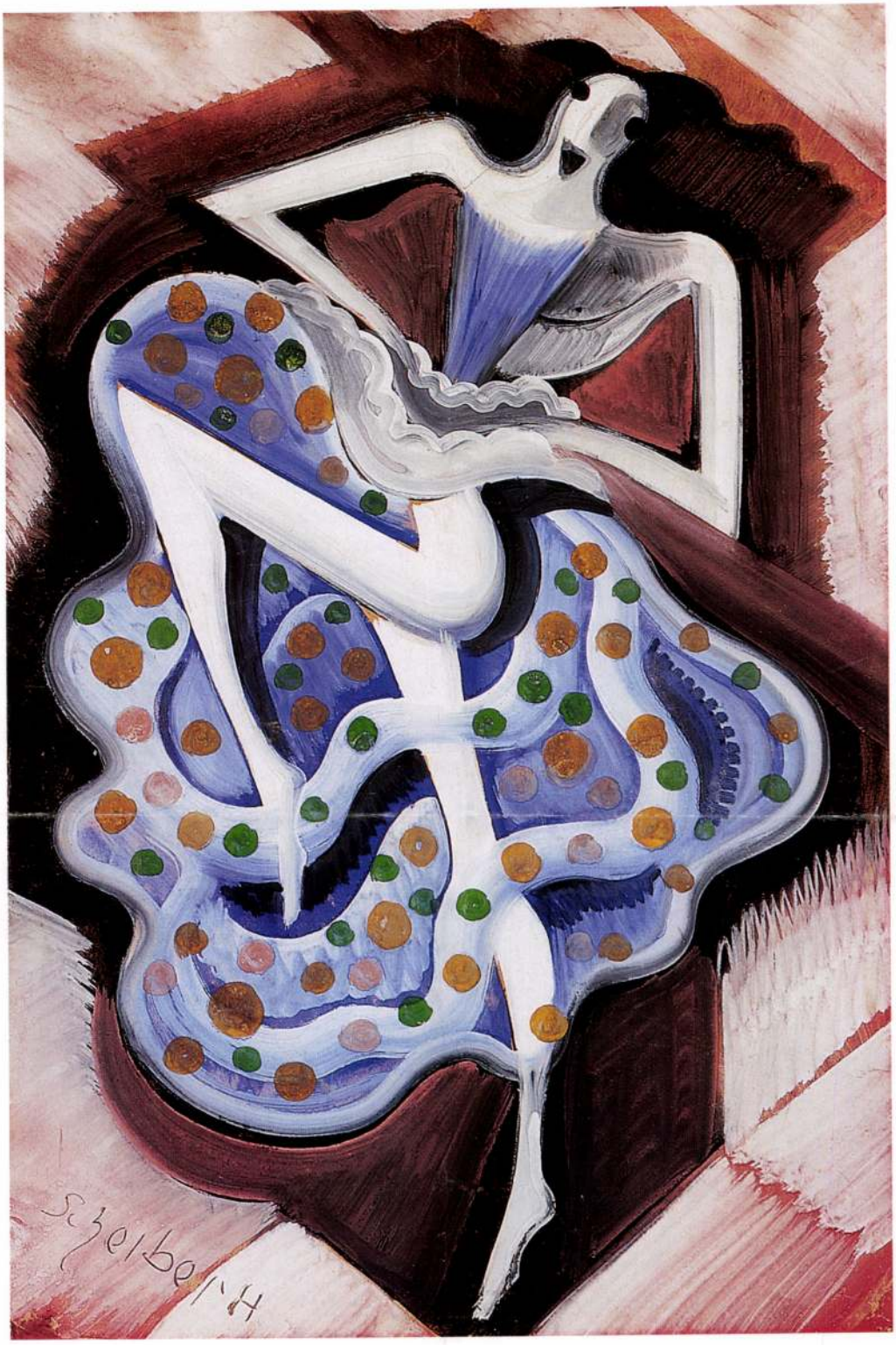

27

27 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Kánkán

69 × 47 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve balra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

28 ▪ VÖRÖS GÉZA (1897–1957)

Napfényes szoba nyitott ablakkal

100 × 73 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Vörös Géza 39

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

Ovidius és Vergilius irodalmi hagyatékát, az aranykor mítoszát, az árkádiai költészet elemeit. Ember és természet összhangja, a zenében megnyilvánuló harmónia és totalitás jelenik meg a képen, s mindez egy tovafolyó patak partján, mely lehet az élet forrása, s az örökké haladó, de soha el nem múló idő jelképe is. A meztelen emberi test Kmetty képén ugyanúgy jel és jelkép, mint akár Kernstok lovasai vagy Pór Krisztusa a *Hegyibeszéd* középpontjában. De nála nem az aktivizmus robbanó energiája, a világmozgató új ember ideálképe dominál, sokkal inkább a zenei harmónia olyan képi metaforáira asszociálhatunk, mint Matisse korszakos műveire, a *Táncra* és a *Zenére* vagy a már említett Giorgione festményre. Az *Aranykor*ban nem csupán az ábrázolás formai elemei szakadnak el, illetve emelkednek fel a látvány puszta ábrázolásától, de a festmény színkompozíciója is szimbolikus. A mindent magába foglaló zöldes-kékes tónusharmónia egy, a realitásnál, a primer tapasztalatnál tisztább, fennköltebb törvények által igazgatott univerzum ideális felületét színezi. A kék szín a modern kor művészetében éppen Kmetty nagy ideáljánál, Cézanne-nál mutat túl először puszta valőr-értékén, s legismertebb szerepét Picasso kék korszakában tölti be. Az évezredes tradíciók szerint mindig a romlatlant, a tisztát, az eszményit jelenítette meg, talán az égbolt kékjének örökké csábító és lenyűgöző volta miatt. Ám ez csupán az *Aranykor* egyik értelmezési szintje. Kmetty tízes években készült aktkompozíciói figyelmeztetnek arra, hogy festőjük vonzódott a bibliai, mitológiai témák felé. Az 1913-as *Mennybemenetel*, a két-három évvel később született *Hegyibeszéd*, vagy a kép centrumában az első emberpárt ábrázoló *Koncert* című festmény illusztrálják, hogy Kmetty szívesen töltötte meg vallásos, transzcendens utalásokkal antik hangulatú árkádiai tájait. Vizsgált képünk centrális figurája azonban nem a keresztény, inkább az ókori görög kultúra világát idézi a néző elé. Az ábrázolás számos eleme azt valószínűsíti, hogy a mitológia Apollónja tűnik fel a mű központi alakjaként. Zeusz fia a múzsák, a zene és a költészet kanonizált pártfogója, sok más tulajdonság mellett a józanság, a rend és a mértéktartás megtestesítője. Az antik görög szobrászat által megteremtett tökéletes, matematikai arányokat kifejező fiatal férfi alakjának képi hagyománya az évezredek során hordozójává vált számos, gyakran élesen különböző tartalmaknak: ezért is asszociálhatunk Kmetty festményét szemlélve a Parnasszuson álló Apollón mellett az ítélő Krisztusra (Michelangelo *Utolsó Ítéletére*), Ádámra és Évára, vagy éppen a XX. század elejének cselekvő, új emberére. De kompozicionális hasonlóságok alapján szoros kapcsolatot találhatunk akár Cézanne örök nőiességet dicsőítő festményével is. Kmetty a szinte tökéletesen szimmetrikus elrendezéssel, az átszellemített, absztrahált színvilággal, a tömegre, a konstrukcióra koncentráló festői formálással teremti meg képének jelképszerű tömörségét, időtlen hangulatát. Tudatos képi idézeteivel, mint a Tiziano Vénuszaira emlékeztető fekvő női akttal, vagy a reneszánsz festményeken gyakran feltűnő, a nézőnek hátat fordító zenélő figurák szerepeltetésével tovább hangsúlyozza művének valóságtól elszakadó, eszményi atmoszféráját. A festmény igazolja Kmetty és társai – többek között Nemes Lampérth és Uitz – törekvéseit, melyet 1917-es kiállításuk katalógusában szögeztek le: csoportjuk a kubizmus alapelveire támaszkodva kívánta megtenni *„az első döntő lépést a 20. század nagy monumentális művészete felé."*
Az *Aranykor* kivételes jelentőségű alkotás. Nem pusztán az életmű egyik legfontosabb – az ismeretlenségből felbukkanó – darabja, de a 10-es évek modern magyar festészetének is kiemelkedő reprezentánsa. Számot ad a történeti hagyomány inspiráló erejéről, a reneszánszon átszűrődő antikvitástól egészen Cézanne vagy Picasso művészetéig. De önmaga is messze vezető tradíció forrásává válik: Derkovits vagy a Szőnyi-kör művészeinek munkásságában jelentkezik hosszan tartó ihlető ereje.

Molnos Péter

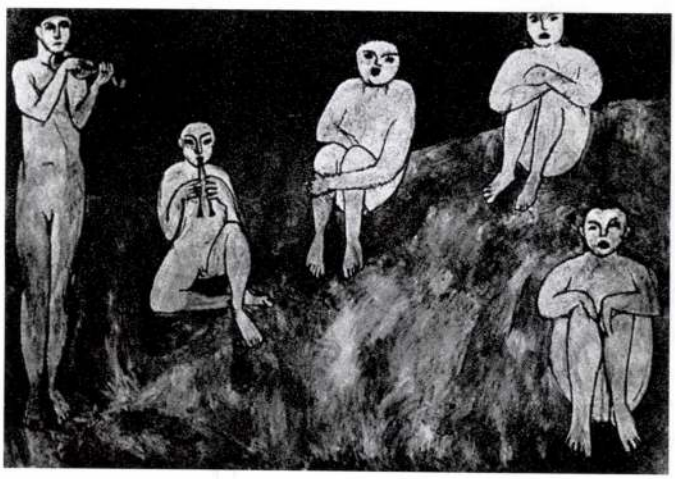

Henri Matisse: A zene, 1910
260x389 cm, olaj, vászon, Ermitage, Szentpétervár

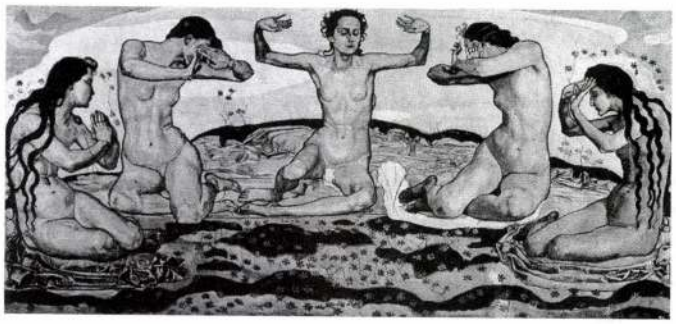

Ferdinand Hodler: A nappal, 1900
165x350 cm, olaj, vászon, Kunst-museum, Bern

Kmetty klasszicizáló korszaka az I. világháború Budapesten töltött éveire esik, de azok az impulzusok, melyek eszmei és formai téren inspirálták – s melyekről vizsgált képünk is tanúskodik – elsősorban Párizsban érték. 1911-ben közel fél évet töltött itt, alaposan tanulmányozta nem csupán a kortárs művészet eredményeit, de a múzeumok, elsősorban a Louvre kollekcióit is. *„Megnéztem mindent, amit csak látni lehetett, s egyebet sem tettem, csak néztem, hogy valóban lássak, és lassan megláttam a fonalat a legrégibb művészetektől a legújabbig. Fonalat, mely minden idők művészetének lényege, bármely formai megjelenésű legyen is az."* Kmetty szisztematikus, kutató alkata nem elégedett meg Párizs modernségének befogadásával: szintetizálni akarta a régit és az újat, időtálló, *„nagy"* mű megalkotásának igénye hajtotta. Felfedezte Cézanne festészetét, aki az impresszionizmus pillanatnyiságával szemben a múzeumok világának idő által megnemesedett művészetét kínálta számára. A kor legbővebb Cézanne anyagát felvonultató Pellerin-gyűjtemény meglátogatását még a több mint 60 év elteltével született önéletrajza is a reveláció erejével idézi fel. *„A kollekció felemelő volt, a Nagy fürdőzőkkel és a többi remekkel. Azt a meghatottságot, ami eluralkodott rajtam, szavak nem világíthatják meg. Még ma is ott vagyok néha a villa lépcsőházában, a hallszerű teremben, a szobákban a képek között."* Cézanne és a kubisták, elsősorban Picasso munkásságának mély megértését Kmetty számára a Nyolcak itthoni kiállításai és elsősorban Kernstok elméleti előadásai alapozhatták meg. A művész – érvelt Kernstok 1910-ben – hiába próbál versenyre kelni a természettel ha célja a puszta ábrázolás. A körülötte lévő világot tehát nem lefestenie kell, hanem vele egyenértékű, öntörvényű világot, önálló kompozíciót kell alkotnia. *„Nem tudományt a festésbe, nem érzések játékát, hanem igenis értelmet a festésben, fegyelmezett emberi agymunkát..."* Ez a fegyelmezettség, logika és megfontoltság jellemzi az *Aranykor* minden részletét: a kiérlelt kompozíciótól kezdve az önmagába zárt, egységes szimbólumrendszerig. Kmetty festménye az eszményi Árkádiát idézi meg, a korszak vágyódását fejezi ki az elveszett paradicsom iránt. A diszharmonikus külvilágban a harmónia utáni vágy, az ideális létezés ábrándja alakította ki a XIX. század utolsó harmadában a klasszicizmusnak ezt a sajátos ágát. Első művelője a német Hans von Marées volt, hatását főleg Kernstok és a Nyolcak más tagjai közvetítették Magyarországra.

A francia Puvis de Chavannes vagy éppen az idilli, árkádiai világot a déltengeri szigeteken kereső Gauguin művészete is illusztrálja az *„aranykor-nosztalgia"* elterjedését.

Kmetty festményén a formai és gondolati előzmények múltba vezető fonalának követésén túl az összetett, egymásba kapcsolódó jelentésrétegek felfejtése is izgalmas kihívást jelent a néző számára. A képen szereplő hangsúlyos aktok a századfordulót követő első évtized festészetének egyik jellegzetes sajátságára hívják fel a figyelmet. Az újat kereső művészek a közvetlen elődök elleni lázadás képi eszközeként fordultak a tájban elhelyezett meztelen emberi testhez, hiszen e téma ellentétes minden hétköznapisággal, élesen szemben áll az impresszionisták azon doktrínájával, hogy a festő célja ne legyen több a környező mindennapi valóság puszta ábrázolásánál. A művészet újra fogalmakkal, megszemélyesítésekkel kezdett dolgozni, s érthetően ehhez elsőként az akt ábrázolása kínálkozott tökéletes eszközül. Nem véletlen, hogy a modern festészet megszületését is két, 1907-ben elkészült aktkompozícióval szokták jelölni: Matisse *Kék akt* és Picasso *Avignoni kisasszonyok* című művei az impresszionizmust követő, megújuló művészet kiindulópontjai.

A tájban zenélő aktok kompozíciója a reneszánsz művészet néhány klasszikus alkotását, például Giorgione Louvre-ben látható – s nyilván Kmetty által is megcsodált – *Koncert a szabadban* című képét, s rajta keresztül számos antik előzményét is felidézi: római szarkofágok meztelen bacchánsnőit, vagy akár

Giorgione: Koncert a szabadban
Louvre, Párizs

Pór Bertalan: Hegyibeszéd, 1911
245x445 cm, olaj, vászon, Magyar Nemzeti Galéria

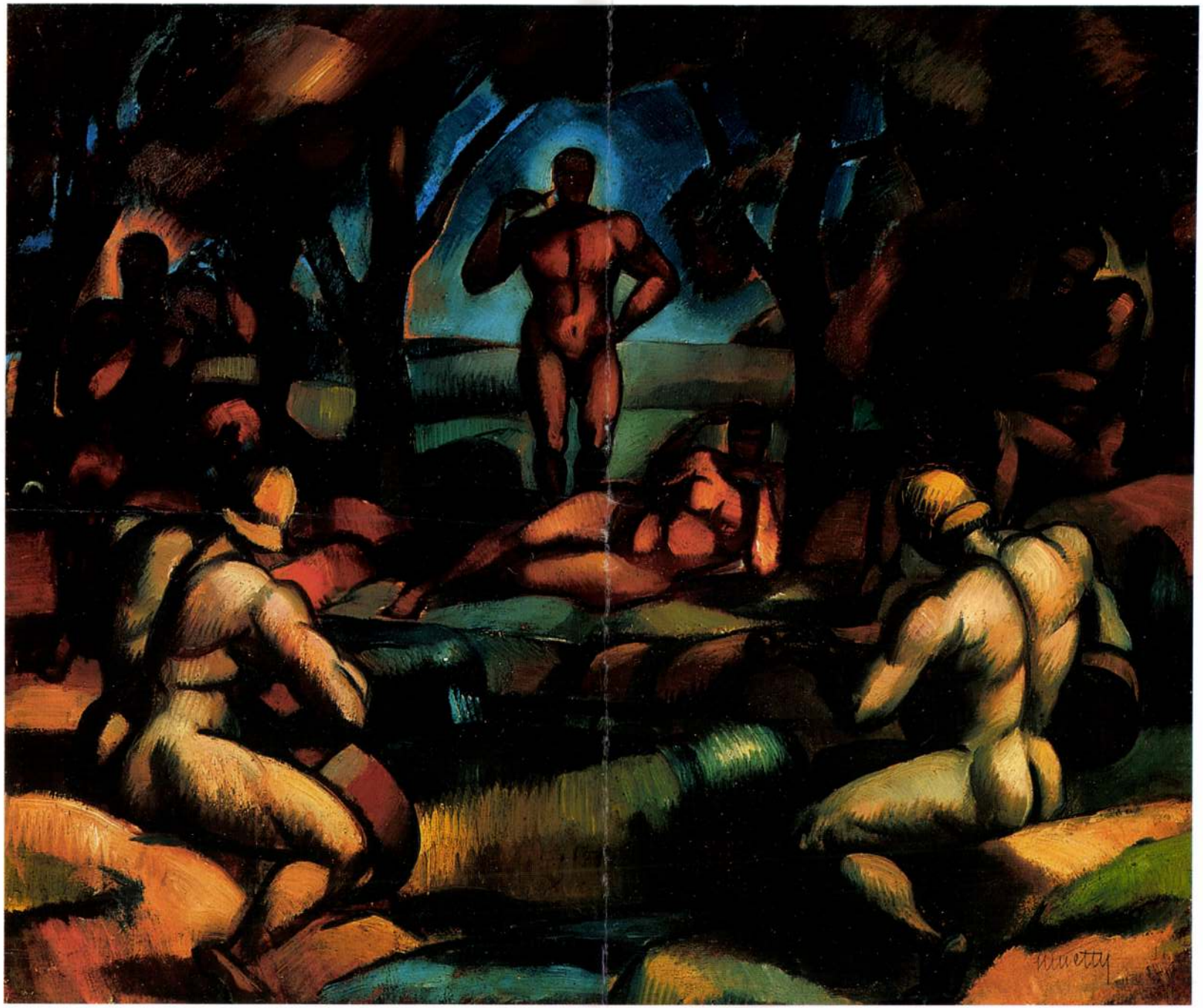

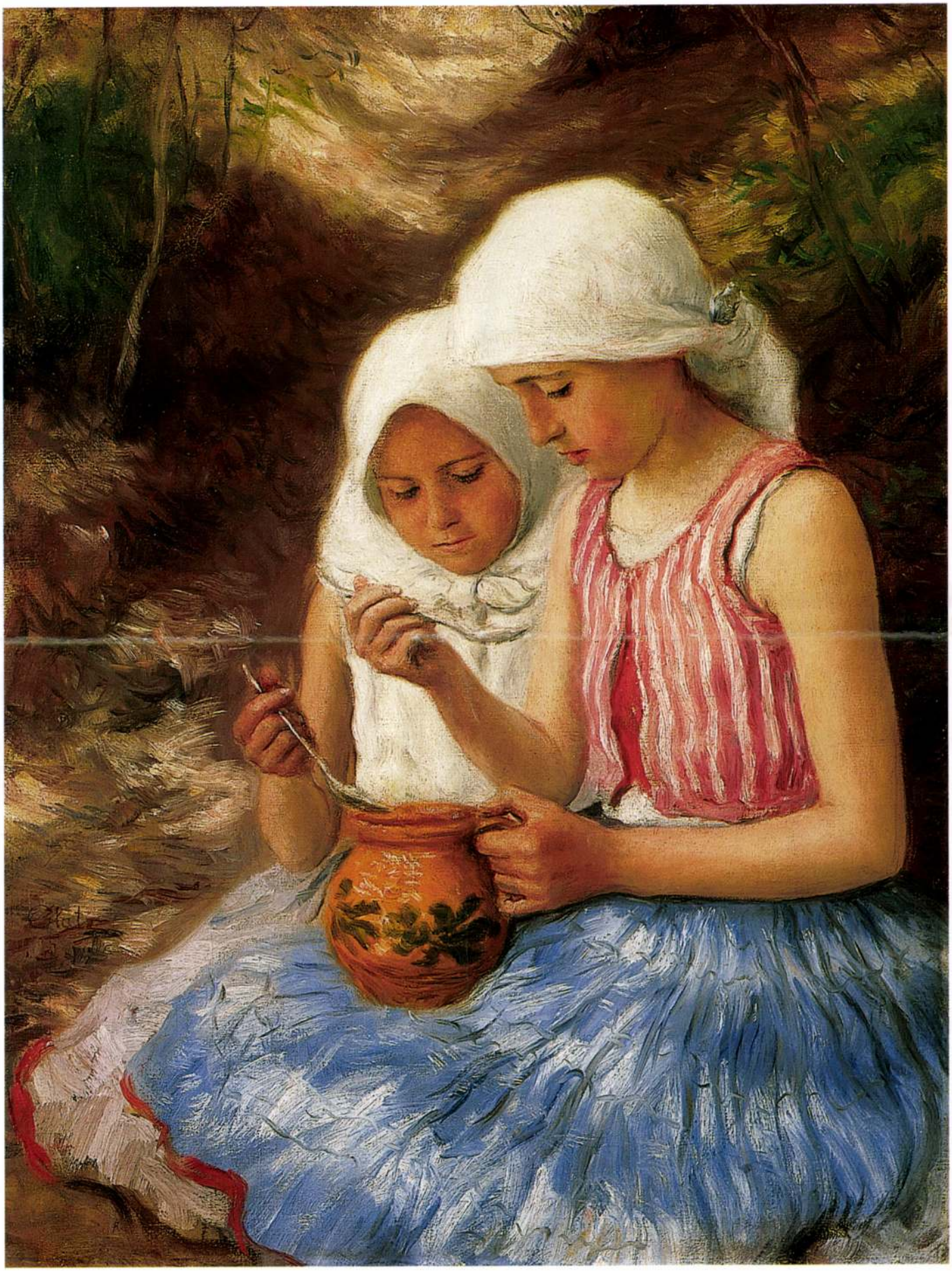

25

26 ▪ KMETTY JÁNOS (1889–1975)

Aranykor (Forrásnál), 1915 körül

54,5 × 62,5
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Kmetty

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft

IRODALOM

Ury Ibolya: *Kmetty János.* Budapest, 1979.
Kmetty János: *Festő voltam és vagyok.* Budapest, 1976.
Körner Éva: *Derkovits Gyula.* Budapest, 1968.
Szabó Júlia: *A magyar aktivizmus művészete 1915–1927.* Budapest, 1981
Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918–1928. MNG kiállítási katalógus. Budapest, 2001.

A tizes évek magyar festészetének progresszív irányvonalát kevés mű reprezentálja hitelesebben és több tanulságot felvetve, mint Kmetty János *Aranykor* című alkotása. Elegendő a Magyar Nemzeti Galéria aktuális – *Árkádia tájain* című – kiállításán látható klasszikus ihletésű Aba-Novák vagy Szőnyi képekre utalnunk, vagy felidéznünk Derkovits *Koncert* című kompozícióját, hogy felbecsüljük Kmetty művének kivételes jelentőségét. Nem csupán az életmű korai szakaszának összegzője, de úgy ad hiteles képet születésének korszakáról, hogy közben feltárja a benne asszimilálódó kortárs törekvéseket, láthatóvá teszi az évezredes művészi hagyomány inspiráló elemeit és kijelöl egy messze futó utat, melyet magyar művészek tucatjai követtek évtizedeken keresztül.

Derkovits Gyula: Koncert, 1921-22
160 x 160,5, olaj, vászon, Magyar Nemzeti Galéria

Paul Cézanne: Az örök asszony, 1875

Ars Hungarica 1977/2

Kmetty János

MŰVÉSZETELMÉLETI FELJEGYZÉSEK II.

Kmetty János 1920-as években irt jegyzetfüzetét az Ars Hungarica előző számában kezdtük közreadni. A jegyzetfüzet Kmetty önmaga számára irt ars poeticaja, a müalkotás mibenlétét és előállitásának technikai és tartalmi feltételeit kutató, néha szabadabban csapongó, máskor rajzi közlésmódhoz, kötött formákhoz kapcsolódó gondolatsora. A füzeten jól látszik – annak ellenére, hogy a részek között csupán egy-egy tintával huzott vonal, vagy egy-egy rajz van –, hogy a feljegyzések között hónapok, sőt talán évek is eltelhettek. Amikor Kmetty folytatta jegyzeteit, láthatóan ujra elolvasta a leirt részeket. Igy jöttek létre visszatérő, továbbfüződő, ujabb szinekkel gazdagodó gondolatsorok.

A füzet második része, amelyet most közlünk, talán még több szálon halad, mint az első. Ábrázolási törvények sokszor igen sommás, egyszerüsitett megfogalmazása, társadalmi helyzetfelmérés, a természet és társadalom törvényei tudatosan keresett összefüggéseinek egzaktabb, vagy költőibb leirása, személyes feladatvállalás és az emberi gondolkodás és cselekvés számára bejárható területek körülhatárolása a világmindenségben: mindezt fellelhetjük a jegyzetfüzet sárgás lapjain. Nehéz feladat az irás gondolati forrásainak feltérképezése, hiszen festők számára irt kézikönyvektől filozófiai munkákig, aktuális müvészeti irásoktól többszáz éves traktátusokig igen sokféle könyv, irás hathatott Kmetty Jánosra.

A jegyzetfüzet itt közölt második részében Kmetty néha ismét Leonardo szavaival szól a müvészetről, máskor a müvészetfilozófia terminológiájával kisérletezik. Marx és Engels gondolatait igyekszik követni, máskor Mach és Avenarius, az aktivisták számára a tizes években egyáltalán nem idegen tanitásainak nyomdokain jár. Önmaga számára kialakitott "energiatanát" néha marxizmusként interpretálja, máskor Wilhelm Ostwald müvei alapján kisérli meg egységes szemléletté alakitani. Egy-egy passzus mintha a Biblia nyelvén szólna, mintha egy képirásra kényszerülő Jákob harcolna az angyallal a kifejezés tökéletességéért. Más részletek arról a keserü bizonyosságról vallanak, amelyhez minden érzékelhető anyaggal dolgozó, eszmélő alkotó eljuthat munkája közben; "Érzékeink élete határos, véges, mindent csak véges formában látnak, hallanak, érintenek." A feloldódás, a megoldás utját a végtelen ösztönös megérzése kinálja Kmetty számára. Ez olyan komponens, amelyet irásai ismeretében könnyebben felfedezhetünk zártnak, zárkózottnak jellemezhető alkotásaiban is.

Az ösztönök elismerése és az érzékelés határainak megpillantása nem jelenti Kmetty számára az objektiv valóság keresésének feladását. Az objektivitást több dologban is megérzi: az ábrázolandó tárgyban, az anyagban, az energia létében, végül az abszolut igazság kritériumának elismerésében. Szép hasonlattal az egyéni igazságot a lámpához, az abszolut igazságot a Nap világosságához hasonlitja.

Az elmefuttatásból kitünik, hogy Kmetty, noha távolról sem képzett, rendszeres filozófiai ismeretekkel biró gondolkodó, képes arra, hogy a filozófia kategoriáinak mélységeit felmérje, s noha kétségekkel küzdő, önkritikus müvész, tökéletesen felfogja a kor müvészei elé állitott feladatokat és igyekszik azokat egyszerü, de őszinte eszközökkel megoldani.

Szabó Julia

Objektiv és szubjektiv látás megkülönböztetése

Az objektiv látás magában csak akkor jogosult, ha a képzőművészetnek nemcsak egy kifejezési lehetőségére, vagy a természet valamely képzőművészeti tulajdonságára vonatkozik. Az objektiv látás sokfélesége tulajdonképpen csak annak részlete, mert maga teljességében csak akkor fogalom, ha a természetnek minden tulajdonaival való meglátását jelenti. Az objektiv látást a szinek megitélésénél és csupán a szinrelációk felállitásánál nem tartom teljesnek, csak egy fokozatának, a szinek objektivitásának. (1) Törekednünk kell arra, hogy objektiv látásunk teljes legyen. Ha szemlélődésünkben elfogulatlanul állunk a természet elé és látásunk közvetlen lesz, objektivitásunk is teljesebb lesz és fejlődőképesebb.

Nem nevezem objektiv látásnak azt, ha valaki a tárgyi fogalmakat értelmesen adja, mert ez csak része lehet az objektivitásnak.

Nem nevezem objektiv látásnak azt, ha valaki a szinképzeteket relációkban és értelmesen adja, mert ez csak része az objektivitásnak. Stb.

Objektiv az a látás, amikor az agy a látott természetet, tárgyi, alaki, szini, és téri fogalmaival értékeli és az összefüggést a látottak alapján igyekszik megalkotni, dinamikájával együtt.

Szubjektiv látás minden olyan látás, amely mások, vagy enmaga által elgondolt képzetek kifejezésére, alkalomnak tekinti a természetet. (2)

Szubjektiv látás eredménye mindig, ha valaki, valamely kifejezési módnak, modornak, vagy mások által meghatározott rendszernek a szolgálatában van és annak rabja. (3)

Az objektiv látást fiatal korban fejleszteni lehet, és ez magas fokra emelkedvén minden szubjektiv látást szolgálatába hajt, lévén ő az igazság és a másik az elképzelés. (4)

Az objektiv látás mindenkor ellenőrizni tudja a szubjektiv látásokat, a szubjektiv látás soha az objektiv látást.

A szubjektiv látásnak azt a faját, amelyik az alkotásnál szerepet játszik én nem nevezem szubjektiv látásnak mert az maga az intuició, az már látnoki tulajdon. (5)

(A kéziratban egy egyenlőszáru kereszt metszéspontjában jelzi a müvész a nézőpontot. A kereszt négy szárát igy jellemzi): 1–4. a távlati szükülés tárgyi vége. (Téri folytatása végtelen). (46. o. ábra) A távlati szükülés (a perspektiva) minden irányu. A látópont tehát mindig az a fix, ahonnan a perspektiva halad a vételenbe. A látópont és a testek egymáshoz való viszonya mindenkor keresendő. Bármily távolságban is kezdődik valamely test a térben, annak perspektivikus tulajdonsága már a nézőpontból indul ki. 1. Egy egyenes, nyilt pályán a két vasuti sin közé állva, nézőpontunktól kezdve előre és hátra egyformán perspektivikus a sinpár. 2. Ha valamely részén megszakadna, a sinpár hiánnyal és odébb ujra folytatódna, látnók, hogy a távolabb kezdő sinpár teljesen a látópontból kiinduló szükülő vonalba esik.
(Itt a két sinpár rajza következik, a közte elhelyezett nézőponttal.)
Amilyen szögben tágul a látás, ugyanoly szögben szükülnek a testek és annál több képzet fér el a látószögben mennél szabadabb. A látószöget megakasztják átláthatatlan testek. (A kéziratban a "szempont"-nak nevezett pontból hegyesszöget záró vonalak indulnak ki. E hegyesszögben ujabb két egyenlő nagyságu hegyesszöget zár be az enyészpont felétartó két perspektiva-vonal. Ezt egy fasor perspektivikusan ábrázolt rajza illusztrálja.)

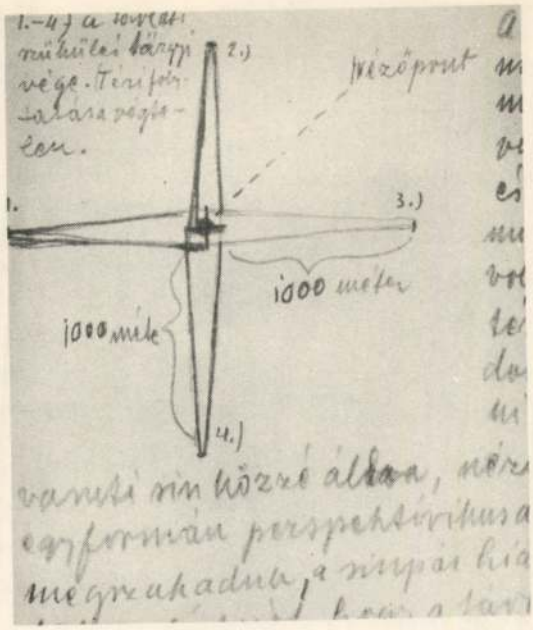

1. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 46. lapjáról. MTA-MKCs-C-I. 66. 28./46. 1920-as évek

(46.o. ábra) 1. A test szükülésének szöge fele a 2. (2a.) szögnek, a látószög bővülésének. (az előző ábra oldalnézetben)

A gondolkozás perspektivája ugyanazon törvénynek van alárendelve. Ha a látószög bővül, a képzetek gyarapodnak, de a tárgyilagosság szükül. (7)

(47.o. ábrák) egyenes sikban nézve semmi rálátással. A rálátási szög szabályozza a perspektivát. A látó szemponthoz viszonyitva a test távolsági és magassági helyzete szerint alakul a szükülés és rövidülés. A rövidülés a rálátási szöggel forditott arányban áll.

(u.o. ábra) A legkisebb rálátási szögben legnagyobb a rövidülés.

A világ rendje a megösmerésünk szerint erőviszonyokból áll és az anyag mozgása az alaptulajdonsága. (Benső és külső erők.) A mai világi rendben a szociológia fejlődésében, amelynek rugója az élet és annak gazdasági feltételei, hatalmas erőviszonylatok állanak egymással szemben. Ennek az erőviszonylatnak benső élete a társ. forradalom, külső élete a gravitáció, amely érződik idegen pályákon, nyugtalanit minden körülötte mozgó alkotó elemet. (8) Az erők gravitációja megérzik ma ezek pályáján, a müvészeten, az irodalmon, a zenén, a pszichologián, a tudományok minden ágán. Tévedések elkerülése végett tisztáznom kell, hogy ezen elemeket nem matériájukban bolygatják, még csak pályájukat sem változtatják, egyszerüen csak gravitációs erő(vel) hat ezekre nyugtalanitólag. Ez a nyugtalanitás nagy konstellációt idéz elő és sokan ugy kép-

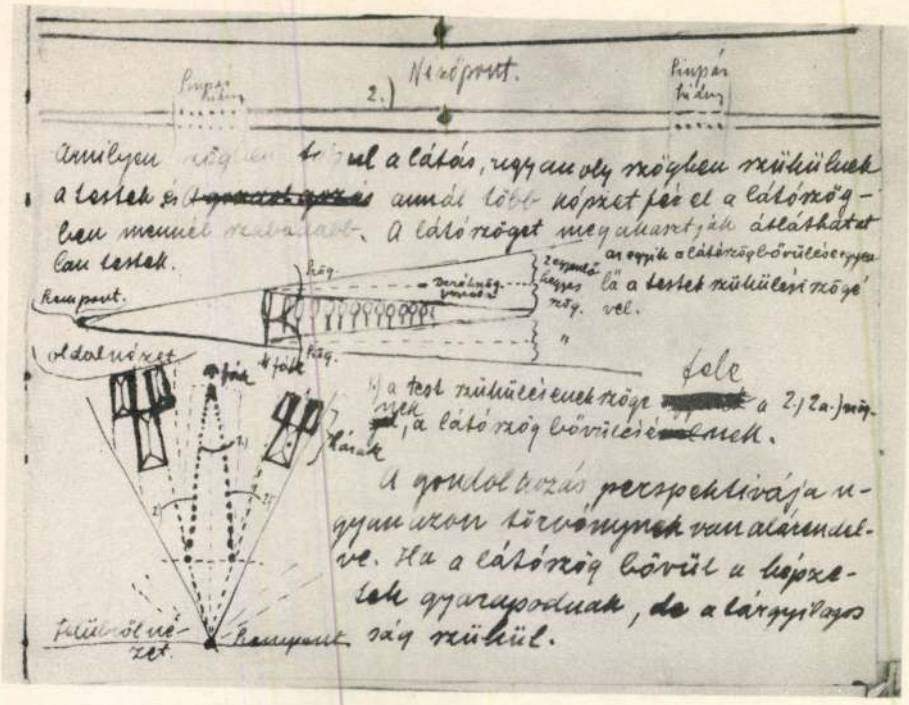

2. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 46. lapjáról

zelik, 1. hogy matériájában fordul egyet a müvészet, 2. sokan ugy, hogy pályája változik, 3. mások pedigien hiszteriásan, vagy szentimentálisan ezt a külső erő megérzését ugy fantáziálják, hogy maga a müvészet az, amelyik megbolygatta a világi rendet.

Marx és Engels tantételei alapján tudjuk és ismerjük a szociális élet rugóját, a gazdasági kérdést. Ezen fordult a szociális átalakulás mindig és ma is. Ez a szociológia benső élete. (9)

A gazdasági helyzet a magyarázója annak is, hogy miért jött a forradalom keletről, Oroszországból nyugatra és nem ellenkezőleg. Természettörvény ez, hogy ahol a legnagyobb a feszültség, ott a kisülés. (10)

3. Az a szentimentális felfogás, hogy az irodalom és a müvészet tolta volna a szociológiai forradalomba az embereket, hamis. (11) Ráerőszakolása a társadalmi fejlődésre a müvészetnek, és egy hamis kártya kijátszása a Marx és Engels tiszta kártyájára. Az a feltevés, hogy az orosz irodalom hatása alatt értek volna meg az emberek a forradalomra, csak annyiban helyes, amennyiben az irodalom benső forradalma és pályafutásának gravitációja megérezhető a szociológia pályafutásán. A forradalomra való rátermettséget azonban csak az élet és a gazdasági helyzet idézte elő és nagyobb szolgálatot tett az orosz cári rendőrség a forradalom ügyének, mint a müvészet. Ugyanis az elnyomatás és annak gazdasági következménye az élethez tartozik, annak eleme, és mint ilyen, saját körében hat és robban, a társadalom helyzetét formálja. A világ rendje és rendszere itt központosul, és aki azt mondja, hogy a müvészet, az

irodalom idéz elő társadalmi forradalmat, az egyuttal azt is mondhatja, hogy a Nap forog a Föld körül.

2. A világ rendje és annak müködése a szociológiában maga után von egy berendezkedést és igyekszik minden gazdasági létfeltételt és annak differenciáit gyorsan kiegyenliteni, mint egyetlen alapot, amelyen élhet. Egy szóval a rossz rugót, amely eltört, jóval helyettesiti. Ez a hatalmas átalakulás némely müvész szempontját megzavarván azon hitben, hogy a müvészetet utána kell vonszolni e rend után, e rendben ujra épiteni, (e néhány müvész) egész pályáját a müvészetnek megzavarva látja, uj pályát akar néki teremteni az uj szociális helyzetben, az uj gazdasági létben. Az igyekezet szép, de téves. Alaptételében nem ösmeri fel a helyzetet. Nem látja, hogy most a társadalom rugója tört el, és azt cserélik ki és nem a müvészet rugóját. Nem látja, hogy ez a társadalom benső élete és fejlődése, amelynek csak külső erőkben van viszonya a müvészettel. Itt ugyanaz áll fenn, amit a gravitációról tartok. Az uj gazdasági helyzet külső erőviszonya kedvező vagy kedvezőtlen hatással lehet a müvészet pályára ideig-óráig, de pályáját a müvészet kényszerülve van futni tovább a világ rendje szerint.

1. Akik társadalmi átalakulásban a müvészet matériáját látják megbolygatva, azok egyszerüen vakok és agyrémeik vannak. A müvészet enmagában él, akciót és reakciót fejt ki, és soha külső erő ezt a müködését, ezt a belső életet meg nem zavarja, amig e világi rend fennáll. (12) Azon együgyüek, akik a XIX. és XX. század müvészeti forradalmát és lendületét a társadalmi rend beteges tüneténeknézik, rossz orvosok, akik rossz diagnózist állapitanak meg és rosszul kezelik és hiába kezelik, mert nem is beteg és igy meg sem hal. (13) Eleven teste és vére a müvészetnek a XIX. és XX. század, amely él, lüktet és mozog. Saját belső élete, függetlenül más belső életétől.

A világi rend egyenes arányban van a naprendszerrel. Központ az élet gazdasági helyzete, bolygói a tudomány, a képzőmüvészet, az irodalom, a zene stb. (14) Ezek ugyanoly rendszerben futják pályájukat a központ körül, mint Naprendszerünk bolygói. Ha kihül a Nap, ha kihül az élet és annak harca, felbomlik a rend, oda világunk rendje.

E világi rend és annak bolygóinak pályafutásai és gravitációi, erőviszonyai, vonzó és taszitó erői, mind mind a Naprendszerünk rendje és módja szerint él. Ezzel, azt akarom mondani, hogy mindennek megvan a maga pályája, de minden a többihez viszonylik örökké. Ennek a kifejtését okszerüen és szükségszerüségében kell megoldani!

Minden bolygó magával hordja a maga sajátos és folyamatos életét. (L. fest. zene, irodalom. 3 bolygó.)

Minden bolygó pályája a központ körül fut, mint a Nap körül. (gazdasági fejl. szociológia)

Minden bolygó vonzó- és taszitóerőben él a központtal és a többi bolygóval egyaránt. L. Gazd. helyz., zene az irodalomban, lira vagy zene a képzőmüvészetben.

E rendszer kifejtése után: A képzőmüvészet saját élete és pályája, viszonya a világi rendhez. Saját életének akciója és reakciója, ezeknek hatása a többi müvészetre. Az idegen müvészet akciója és reakciója és ennek hatása a képzőmüvészetre. A közp. a szociológia, a gazdasági élet akciója és reakciója és annak hatása a müvészetekre. (Nyár, Tél)

(A kézirat következő lapján ujabb perspektiva tanulmányok láthatók.) (53.o. ábra) Jelen példa csak szélességének szükülését ábrázolja, de hosszuságában ugyan-

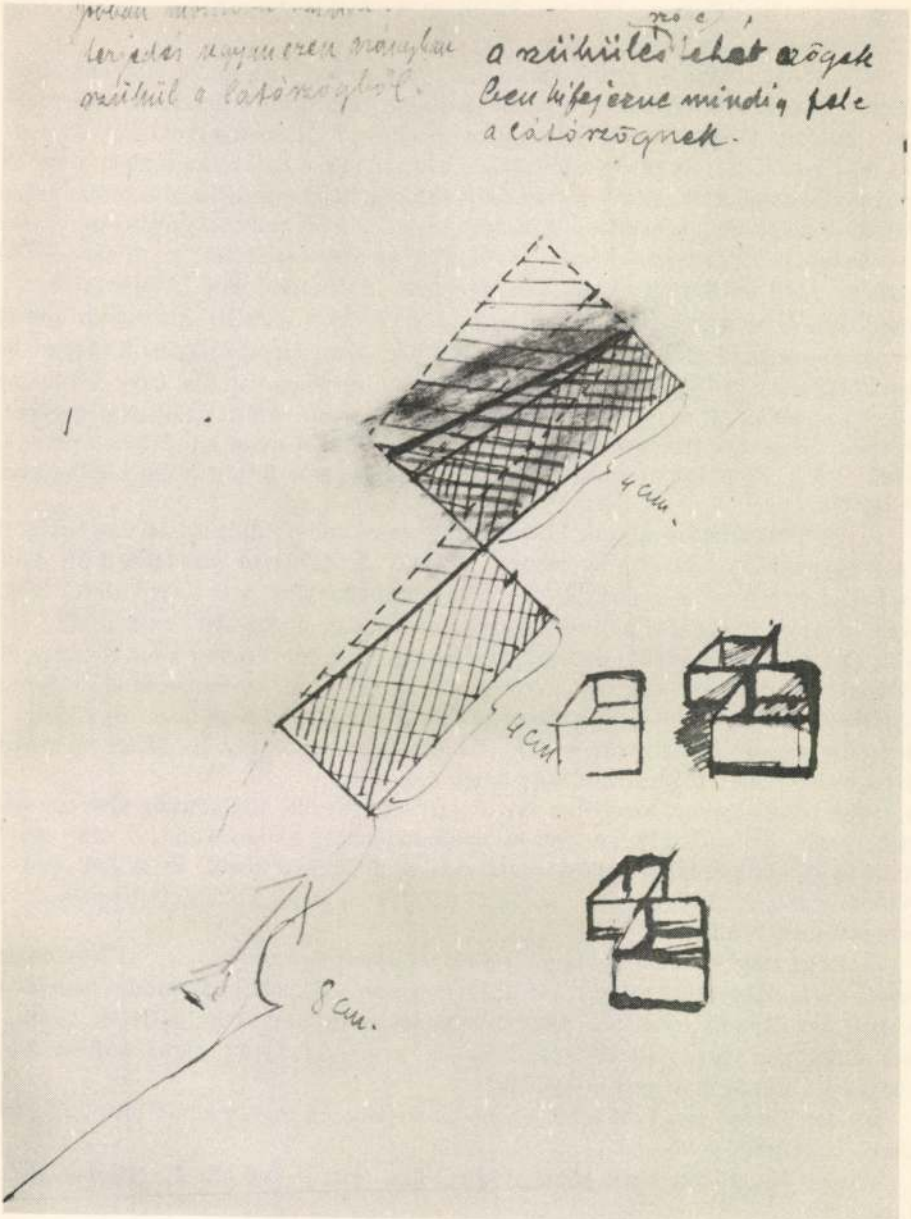

3. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 53. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/53

olyan rend szerint él a perspektiva, jobban mondva minden kiterjedés ugyanezen arányban szükül a látószögből. (53.o. ábra) a valóságos test a természetben. (Itt két téglalap jelzi a természeti valóságot.) a szükülés ábrázolása a látszat szerint. (Itt két trapezoid jelzi a látszatot.) A szükülés szöge tehát szögekben kifejezve mindig fele a látószögnek. (Fenti két vázlat ismétlése részletezve.)

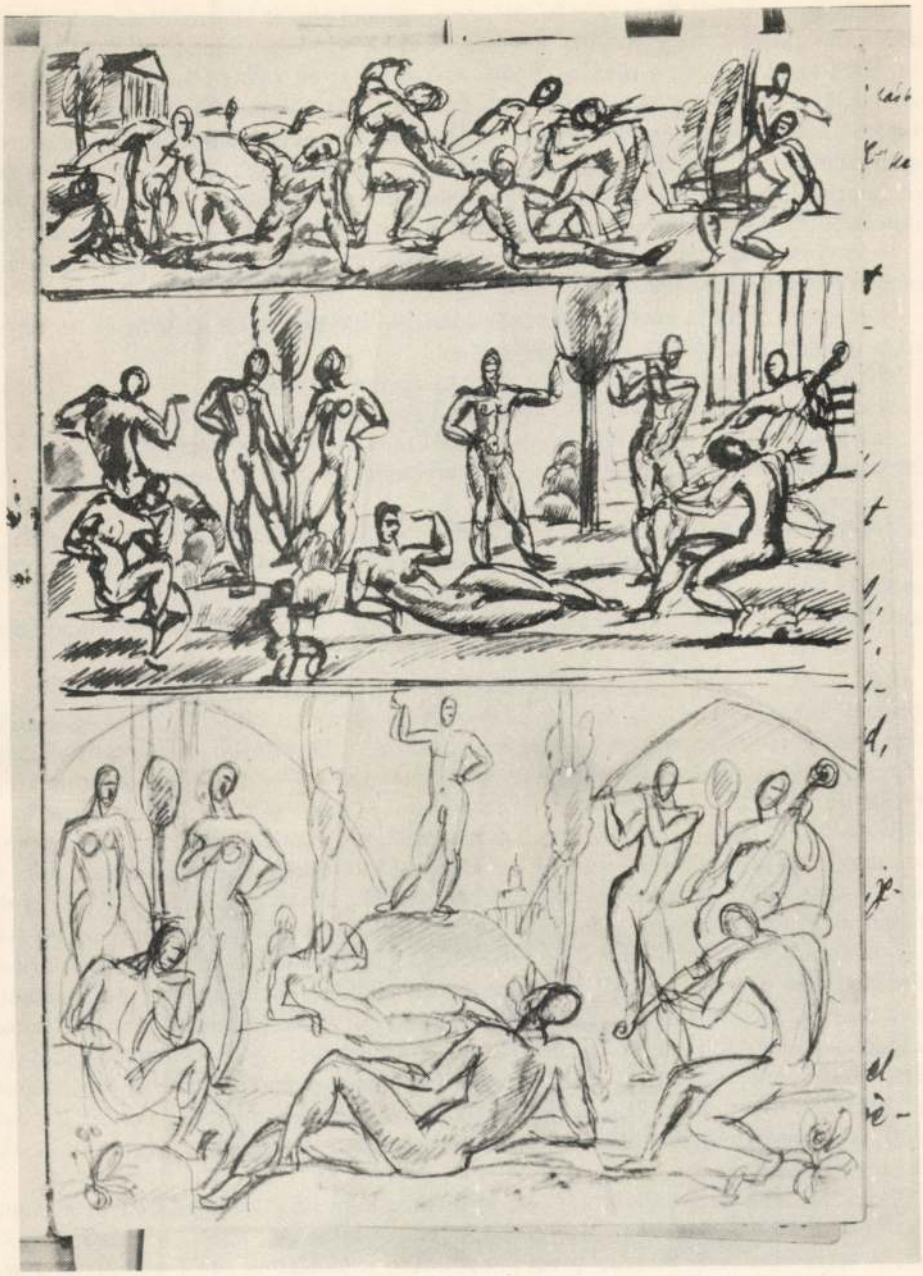

4. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 56. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/56

Ovakodjunk attól, hogy képzőművészeti szándékainkat kibeszélésben éljük át. Értem ezt akként, hogy minden koncepció, csak a munkán keresztül érvényesüljön, és a koncepció és a munka közötti erőviszonyt ne zavarjuk a kibeszélés és szóvitázás alkalmával. (15) A beszéd természete és a beszéd folyamán az agy munkája mindenkor más, és teljesen ellentétes olykor a munka folyamata alatti agymunkával. A beszéd koncessziókat tehet, a munka nem. De ha egy koncepció sok beszéd tárgyát képezi, mielőtt a munkában kiforrt volna, veszit sajátos zománcából és veszit egyenes vonatkozásából, az intuició és a munkával szemben.

Szóbeszéd a kész munkák felett egészséges és tanulságos, és marad a saját természeténél a kritikánál.

Szóbeszéd alkotás közben egészségtelen, és megfertőzi a munkát és az agynak a munkával való teljes összmüködését.

Sok munka, sok gondolkozás az alkotás szempontjából.

Sok vita a kész alkotásokról, kritikával és hittel egyaránt.

Sok festőt láttam már, aki szóbeszéddel messze járt az alkotásaiban, de a tényleges munkái semmisek voltak. Agymunkája tehát helytelen uton halad.

Az analizis sem dekompozició! A dekompozició a képzőművészetben erőszak, vagy nyegleség. A kompozició centrifugális és centripetális ereje mindenkor jelen kell, hogy legyen. (16) Csak centripetális erő nem létezik, valamint csak centrifugális erő sem létezik. (Itt négy sokalakos, aktos kompozició következik)

A bel- és külvilág együttélésének kell lennie a képzőművésznél. A belső világunk sohasem szabad, hogy erőszakot kövessen el a külvilággal. Legbensőbb szándékainknak is tisztelettel és szeretettel kell a külvilágot szemlélni és a természet minden apró és nem frappirozó jelenségeit fel kell magunkba szivnunk, át kell itatni vélük szándékainkat és rugalmassá, meleggé, érettebbé tesszük vélük belső, talán merész és darabos nagyravágyó gondolatainkat. Valamint minden nagy vonalakban és erőszakosan reánk ható külvilági jelenséggel szemben álljunk meg és belső világunk részletes munkájával, annak sokoldalusságával igyekezzünk áttörni, megösmerni a fenségesen, de titkosan mutatkozó természetet. (17)

Kompozíciók elgondolásánál, ahol a belső képzetek erőszakosan törnek elő és részleteikben olykor belülről meg nem határozhatók, könnyen darabossá válhatnak, merev, zamat nélküli szándékokká, amelyek életképtelenek. Ez erőszakos szándékokat meg kell fogni, a külvilág elé vinni és tele kell itatni minden tulajdonságával az életnek, üdének, részleteiben játékosnak, nagyságában energikusnak kell formálni őket, hogy lelket lehelhessünk bele. Vajon mi lett volna az Ur Ádámjából, akit agyagból formált, ha nem adta volna hozzá mindazt, amit külső és belső szépségnek tudunk.

Vajon mi lesz azon müalkotásból, amelyhez nem adatik meg az Ur által adott belső és külső szépség. (18) Bizony meg sem születhetnek azok. A külső világban, a természetben, mindaz jelen van, amire szükségünk van és ha monumentálisan jelentkezik is, el ne feledjük benső gondolataink elé vinni, hogy felösmerjük részleteiben is és minden oldaláról.

Azt mondhatná valaki, hogy a müvész annyit tud megcsinálni, amennyit lát. Ez az emberek kényelmes definicióihoz hasonlit és hamis, felületes meghatározás. Nem azt alkotja a müvész, amit lát, hanem amit a külső és belső világából megösmer és tudatosan, vagy nem tudatosan felfog. A megösmerés adja a tudatot és mennél messzebb a tudatos felfogás, annál messzebb és dusabb lehet a nem tudatos. Tudatos felfogás alatt csak a helyes és nem a helytelen felfogást értem.

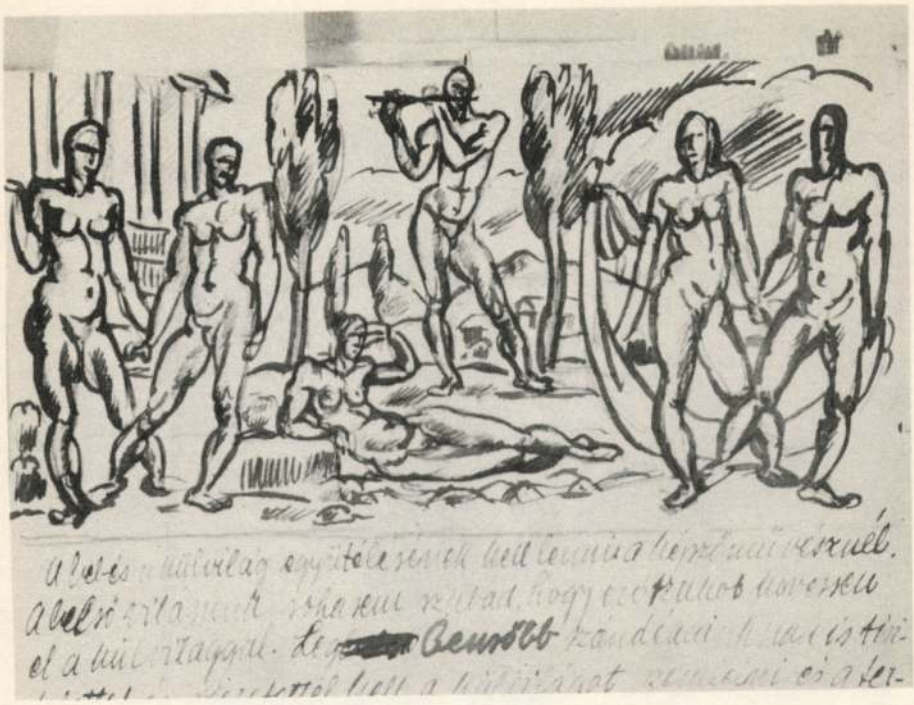

5. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 57. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/57

Ha nincs tiszta képzet, azaz a vizuális látás nem teljes, ugy nem is adhatunk tiszta képet. Nincs jelen az a tiszta akarat, amely nélkül csak kényszeredett lesz a munka és silány az eredmény. Az akarat tisztaságára kell törekednünk, hogy tiszta képet alkossunk magunknak akár a látottakról, akár víziókról. Akként értem, hogy ha valamely látott tárgyat nem tisztán a látottért szemléljük, hanem más személyek avagy tárgyak reflekszió is jelen vannak, akaratunk a látott tárggyal szemben zavarva van a mások akaratával. Időbeli meghatározás persze nem határolható. Ha én tiz évvel ezelőtt láttam egy Cézanne képet és valamely tárgy akként avagy azért tetszik nekem, amint azon a képen láttam, akaratom nem tiszta. (19) Bár öntudatlanul is, mások akarata szerint látok. Innen van az, hogy oly kevés az olyan müvész, aki üdvözül. Természet adta erejének kell lennie, hogy önmaga lásson meg mindent, másoktól függetlenül, mintegy intuitive.

(Itt egy rajzos oldal következik egy csendélettel és két önarcképpel.)

Ostoba és meddő dolog marad a festőnél minden szóbeszéd, amig meg nem festi mondanivalóját. Festői meglátásait és megállapitásait ecsettel fejezze ki. Legyen állandó munkában. Legyen szerelme a természet iránt oly rajongó, hogy

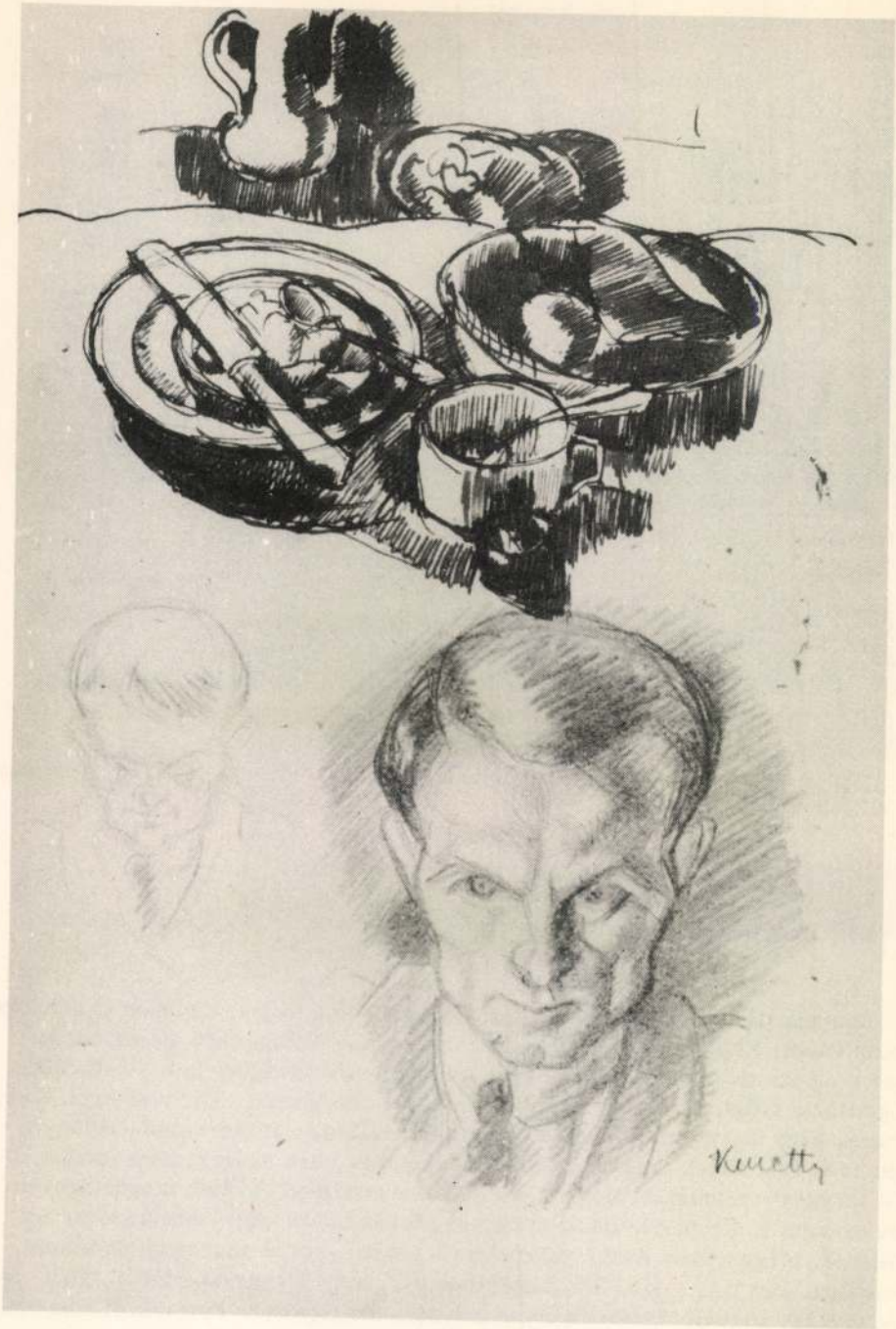

6. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 60. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/60

semmi se zavarhassa szent tüzét és áhitatát. Minden társadalmi és emberi szeméttel ne engedje szemét behinteni és zárkózzon enmagába, ha szent akar lenni, ha szentnek, ha müvésznek küldetett. Profán fecsegésektől meneküljön, emberi felületességtől irtózzon és vesse meg a tekintélyt. Egy társasága legyen; enmaga, egy tekintélye legyen: enmaga. Lássa az embereket bármiként, de enmagát tiszta szemmel nézze és meakulpázzon napokig, ha egyszer megtagadta magát. Tiszta életét és szándékát ne vesse falánkoknak ételül és ha nincs tápláléka, ne kérjen másoktól. Oltalmazza szüzi gondolatait szemérmetlenektől és zárt vaskapuja legyen a lelkén, hogy be ne tolakodjanak a farizeusok. Imádkozzon naponta a fünek, fának, földnek, égnek, hogy véle legyenek. Földi kincsekért ne adja soha lelki kincseit, mert megcsalattatik. Áldatlan emberi vesződés, napi gond, tülekedés és hiuság ne zavarja meg lelkét. Oltalmazva legyen a közönytől és a közönyösségtől. Oltalmazva legyen a tehetetlenségtől, a lelketlen munkától. Szeressen inkább, mint tiszteljen, mert a szeretet közelebb hoz, a tisztelet eltávolit. Őszinteségét meg ne tagadja. Álszent ne legyen, inkább két halállal haljon. (20)

Amint a Világ minden irányu kiterjedése igaz, ugy igaz a testek minden irányu kiterjedése is. Minden test kiterjedése minden irányu.

Amiként a Világ végtelen kiterjedésü, ugy minden test kiterjedése is végtelen.

Amiként emberi szemünk csak egy irányt tud egyidőben követni, ugy az emberi agyunk is csak egy véges világot tud megérteni.

A világ igazi képét sohasem látjuk és sohasem értjük meg. (21)

A tapasztalati élet nem ád nékünk többet az egytételes megösmerésnél.

A tapasztalati életen kivül van azonban egy ösztönös élet, amely a tulajdonképpeni élet és amelynek lényege egyenes arányban áll a világgal: végtelen. Az öt érzékünk szerkezete és képessége meglehetős kicsiny és mintha nem is volna más, mint egyszerü szerszám.

A kalapáccsal követ lehet törni, de vizet nem.
Szemünk át lát a levegőn, de a kövön nem.

Furóval lyukat furhatok fába, kőbe, vasba, de a levegőbe nem.
Fülünkkel hallunk minden irányból, de nem mindent.

*

Sok részleges ösmereteink közt összefüggést teremteni szokott az agy, amelynek müködése nem haladja meg az öt érzék müködési területét. (22)

*

Mind e szerkezeti jelenségek felett kell hogy ott legyen a hatodik érzék az energia végtelen és mindenirányu képessége, amelyet éppoly kevésbé értek lényegében, mint a világot és annak végtelenségét. (23)

Tapasztalati megösmerés, hogy a testek vonzó és taszitó erővel rendelkeznek. Nagy test vonzza a kis testet. A legnagyobb test a Föld vonzza az összes testeket egy légkörön tul lévő pontig ahonnan a taszitó erő müködik. A bolygók vonzzák és taszitják egymást.

Lényeg az, hogy az ösmert testeken át és mindenen keresztül van egy láthatatlan energia (amelyet jelenségeiben ösmerünk csak), amely a világ lelke és amelyet érzékeink felfogni nem tudnak. (24)

Érzékeink élete határos, véges és mindent csak véges formában látnak, hallanak, érintenek.

Ösztönünk végtelen és az életünk lényege az ösztön, az az energia, amely bele tartozik a végtelenbe és amelynek megértése nem lehetséges a végesre alkotott szerszámainkkal.

Mégsem ösmerhetjük a végtelen világot, mert összes érzéki képzeteink végesek. Megérezhetjük azonban a végtelenséget egy hatodik érzékkel, de képzetet nem alkothatunk arról.

Megérezhetjük a végtelent a legkisebb érzéki területen belül a mystikumon át, amit a hatodik érzéknek nevezek. A hatodik érzékünk a végtelenbe képes kapcsolódni és olykor öntudatunkra vetit egy-egy sugarat, amely azonban agyunkban rögtön véges képzetté válik, mert természeténél fogva másra nem képes.

Minden végtelen tehát az örök energiában és mindent végesnek ösmerek az én világomban.

Végesnek látom a világot és mégis végtelennek érzem azt minden porszemében. Mi ez?

A végesre beállitott érzékeink végesre fogják tudatunk, de ösztönünk szabad.

A véges tárgyakat ha összerakom tudatomban, soha sem tudok a végtelen érzékeléséhez eljutni, mert mindig csak véges tárgyat képzelek végeshez.

A végtelen ösztönös megérzése azonban jelen van egy testben is épp ugy, mint mindenekben.

Tudatában vagyok, tegyük fel, három dimenziónak. Erre a tudatra lassankint jöttem ugy mint 1, 2, 3. Tudatában lehetek több dimenziónak is, de ez csak egy intellektuális tudat és gyakorlatban három dimenziót egyszerre érzékelni nem tud a szem tudatosan. Egy és ugyanazon időben két tudat nem élhet az agyban. Egy és ugyanabban az időben nem gondolhatok az 1. és 3. dimenziókra. (25)
A Recehártya rávetiti a külső képet minden megnyilatkozásával, azonban megállapitani az agy és igy meglátni a szem egy időben csak egy tételt tud.

Tegyél az asztalra három tárgyat.
(64. o. ábra)

Nézőpontod legyen A.

Próbáld a három tárgyat egyszerre tudatosan látni. A három tárgy bele esik néző szögedbe és mégsem vagy képes őket csak három végtelen kis egymásutáni időben felfogni agyadban és meglátni.

Ha próbát teszel és egyszerre nézed és gondolsz rá – az káprázattá válik és minden tudat a halálba zuhan. Messze lévő hegy sorozatot nézhetsz egyszerre, de csak mint egy tételt, egy tárgyat (ábra) és tudatodban csak mint egy lehet.

Akár mint szám: 3., akár mint fogalom: hegység.

Egy és ugyabban a pillanatban az elmult és a jelen eseményre gondolni nem lehet. Törvény: (fizikai) Egy és ugyanazon időben és ugyanazon helyen két test egyszerre nem lehet. Törvény: (phsyhologiai) Egy és ugyanazon időben az agyban két fogalom nem müködhet.

Minden testet végesnek látok térben és időben az érzékeimmel, de minden testet végtelennek érzek ösztönösen térben és időben. Bár a végesnek ösmert testek formáiban végesek is, azonban kiterjedésében minden irányu energiájában a világhoz, a környezetéhez tartozva végtelen.

Valamely testet függetleniteni a mindenségtől nem lehet. Az összefüggés végtelen. (26)

A bolygórendszer müködésének energia törvénye él minden testben és minden végesnek látott kis világban befelé és kifelé egyaránt.

A képzőművész, ki emberi szemmel véges testeket lát és annak formáit igyekszik az alkotásban utánozni, vagy ujra hasonló, de nem ösmeretlen formává alkotni, egyszerü munkát végez. Változtatja a formákat, végest végesre anélkül, hogy a lényeget, az összefüggést, a végtelent ösztönözné.

Mi tehát az igazi alkotó müvészet?

Az ösztön, amely a végtelent érzi! (27)

A tudatos világot a véges látást az ösztönével kell egy végtelen, bár nem tudatos, de misztikus világgá alkotnia a zenében, a képben, a szoborban.

Az a képzőművész, aki az előtte lévő testeket, vagy a képzetében lévőket szép sorjában lefesti, nem tesz egyebet mint reprodukál.

A müvésznek meg kell sejtenie az ösztönével a végesnek látottban a végtelent.

A müvésznek fejlett ösztönének kell lennie.

A müvésznek birnia kell az érzékek legnagyobb tulajdonságait és birnia kell az ösztönt mérhetetlen tulajdonaival.

A müvésznek a végtelen energiában kell élnie.

Az érzékekkel sorjában érzékelt és tudott dolgokat össze kell fognia egy energia-tétellé, amely önmagában is végtelen és az életté, a világgá alkotott.

Tudnia kell minden tudhatót, de ha nincs tulajdonában az ösztönnek az energiának, tudata csak tudat marad a muzsikában, a képen, a szobron és nem lesz életté.

Adva van egy tányér és azon egy alma. (ábra) Ha a tányért és az almát festi tudnia kell, hogy az alma nem létezik a tányér nélkül a tányér az asztal nélkül, az asztal a föld nélkül, a föld a levegő nélkül és a világi rend örök feszültsége nélkül. (28)

Tudni kell az alma formáját, a tányér formáját, a körülte levő levegő formáját. Tudni kell a kiterjedés irányait, a nehézkedést, a minden irányu feszültséget. Tudnia kell az arányosságot, a testek és a tér között. Tudnia kell a világitási törvényeket, a fényszögek verődését. Tudnia kell a szinek viszonyát és világító erejüket. Tudnia kell sok képzőművészi lehetőséget. A tudatban azonban, mint mondtam egyszerre csak egy tétel lehet és ha egyszerre akarja tudattá tenni az almát és a tányért, káprázat lesz.

Ha a tudatban egyszerre csak egy dolog lehet, nincs hát más hátra, mint szépen sorjában vagy szabálytalan ugrásokkal egyenként csinálni minden tudatot, amig minddel el nem készülök és kész a kép.

Igen, kész egy tudatos kép, amely éppoly tökéletlen és szaggatott, mint a tudatunk.

Mi kell hát?

A mystikum! Az ösztön, az az energia, amely a száz véges tudatot egy végtelen energiává teszi és megalkotja a müvet saját képére, mint Ádámot az Ur. (29)

Az Ur az energia amely a müvészt müvésszé teszi!

Ha ez a lényeg, kell-e a tudatok sokasága?

Kell, mert a tudatosan ösmertben van a végtelen.

Kell, mert a természet számunkra csak az érzékelt formákban és tudatokban él.

Sok tudat kell, mert az érzékelt tudatok sokasága gazdagabbá teszi a külső megnyilatkozását az alkotásnak.

Van egy alkotási tehetség, amely nem tud megnyilatkozni, és tudatai számos vagy számtalanok legyenek, kifejezésre nem tudja juttatni.

Képzőművészeti szempontól nincs kifejező képessége.

A képzőművész azonban érzékelhető alkotást hoz létre, amely épp ugy nyilatkozik formákban és tulajdonságokban, mint bármely más test.

Ha ebben a megnyilatkozásában magából sugározza az alkotó energiáját, kényszerit a misztikum érzetére, a végtelen leheletének érzésére.

Ha a kép nem hordja magában az alkotó energiáját, természetesen nem lesz más mint egy kődarab, egy test, ami ugyan a világi rendbe tartozik, de kinyilatkozó ereje nincs.

(Az anyag energiája. Lekötött energia. A müvész energiája)

Honnan van az, hogy egyik kép vagy mü magában hordja azt a tulajdonságot, amit müvészetnek nevezünk, mig a másik nem? Mindkettő ugyanazon anyagokat tartalmazza és külsőleg ugyanolyan. Ha az egyik carrarai márványba faragott szobor szuggesztiv erejü évezredeken át, még csonkitva is és a másik csak szobor, mütárgy sablon, akkor az anyagokon tul van a lényeg. Az anyag magával hordja természetesen a saját tulajdonait és a saját energiáit.

Azonban (ha) az anyag marad anyag a müalkotásban jó fizikailag értett végességében, honnan van mégis más energia tartalma az egyik kőszobornak mint a másiknak?

Az energiák titka nagy mert az energia végtelen, és általunk csak egyes lemért részei jelenségei ösmeretesek, és mint mindent csak jelenségeiben ösmerjük és zárt körben.

Az energia tartalom változhat egy testben, vagy egy test területén, vagy körül ölelő villamosságában, azt nem tudom mily formában, de hogy változhat, azt tudom, jelenségeiből.

Mint ahogy valamely test telitve van villamossággal, mint ahogy a földünk müködése energia tartalom.

Ugy van telitve egy müalkotás energiával és a közönséges anyag, ami közönséges szoborban csak anyag marad, a müalkotásban egy örökkön sugárzó mystikus vonzó és taszitó erővel telitett élő. (30)

Amig csak legkisebb részében is alakja megmarad, jelen van a lényege, az erő. Egy összetört szobor részeiben is jelen van. Egy képből kivágott fejen is jelen van. Egy átmázolt müalkotásban is jelen van, mert ha eltüntetjük a függönyt, a felső mázt mint egy csoda jelenik meg a kép, az élet.

(Az energia lekötés módja? Határolt tudomány.)

Bizonyos, hogy a müalkotás energiahalmozódás, amelynek jelenléte hat a müalkotást szemlélőre.

Az energia lekötése a müalkotásban a munka közben jön létre a gyakorlati eszközök használata közben. (31)

A gyakorlati eszközök használata, valamint az ösmeretek, a tudás, a kifejező eszközök (vonal, forma, szin, fény-árnyék, dinamika, dimenziók stb.) erejének ösmerete, mégsem elég a müalkotás létrehozásához.

Két személy, akik egyformán tudják mindezeket, egyforma anyagból dolgoznak és mégis lehet az egyik (müve) müalkotás, a másiké nem.

Az energia lekötés módja tehát nem függ a határolt, a véges tudományoktól és ösmeretektől, avagy a gyakorlattól.

Az energia lekötése a müben, az ösmeretlen és meghatározhatatlan, de mystikus sejtésben élő energiától függ, amely a müvészben adva van. (32)

Mindenki és minden csak saját képére hasonlót tud alkotni, teremteni.

A szilvafa sohasem fog almát termelni, a szilvamagból soha sem lesz almafa. A kutya sohasem fog halat fiadzani.

A kristályosodó anyag mindig a saját kristály formáját veszi fel. Véges tudásokkal csak végest csinálhatunk.

A végtelen energiával a végtelent jelenithetjük.

Mondhatnák: a müalkotás is elpusztul egyszer. Azonban csak a teste formája.

Az ember teste is mulandó forma.

Az ember birhat tehát olyan tulajdonságokkal, amelyek őt alkotóvá, müvésszé teszik, ezt nevezem energiának.

Minden emberben van energia, de nem ugyanannyi.

Ezt az emberek közti különbség igazolja. Az energia tartalom a müvészetben eleven és alkotásra készteti, feszíti a képességeit, mintegy lekötődni igyekszik másfelé, mindenfelé. Mennyisége meg nem állapitható. Az öregkorú müvész sokszor hatalmasabbat alkot, mint a fiatalkoru. Azonban majdnem minden müvész életében van egy korszak, amelyben az alkotóereje delelőjén van. A müvész energiával teliti a müalkotást és állandó feszültségben marad vele. Nem csak a munka alatt és idejére. Haláláig. (33)

Halála után?

Sejtelmem sincs, azaz, hogy csak sejtelmem van, az örök életről. A müalkotás külső formája rendszerint megmutatja az alkotóját, ráösmerni kezemunkájára. De ez csak külső tulajdonság és csalóka. Hamisitani is lehet. A müalkotás belső energiáját hamisitani nem lehet. A világot meghamisitani lehetetlen, csak utánozni lehetne talán, ha véges tudatunk és formáink oly méretüek lennének.

A müalkotás az elő világ, amelyet meghamisitani nem lehet. A müalkotás külső formája nem lényeges és időszerü jelenség.

Jel, amiről rá lehet ösmerni a kézre, a korra. Ezt a jelet a rossz szobor és kép is magán hordja.

A müalkotásban a 2x2=nem 4, hanem a müalkotásban a 2x2=∞ végtelennel. Ugyanis a matematikával jelezni lehet a végtelent, de adni nem, mert véges számok maradnak. A müalkotás a formákkal a végtelent adja. 2x2 határolt forma a müalkotásban végtelen, tehát 2x2=∞

Nem igaz! (A müvész később több vonallal áthuzta az előző bekezdés szövegét.)

A matematika tökéletes és 2x2 marad 4. (34)

A 4 + x nem fejezi tehát a végtelent. Az okoskodásból kimaradt valami. Az okoskodásban hiba van, mert kezdőpontot enged, mert határt ad a végtelennek.

Azonban a müalkotás mégis végtelen energiát sugároz. A 4-el jelölt kép vagy szobor formatartalma megvan. Az x-el jelölt energiát magába hordja leköti. Lesz 4 + x. Azonban az energia, amely a müvész tartalma, létezett a 4. létrejötte előtt is, igy a matematikai meghatározáshoz figyelembe kell vennem azt az energiát is, amely a képen kivül volt és van, ezt -x-el jelölöm.

A végtelent meghatároznom nem lehet.

Az energia feszültség azonban jelen van, ami a 4-et az ösmeretlenbe viszi s igy a végtelent sejteti.

Az ösmeretlen a végtelen.

A müvész képes az ösmeretlent, az x-et az ösmertben a 4-ben tömöriteni, jeleniteni.

A végtelent a matematika sem határozhatja meg, csak jelezheti előre, hátra s néki is van egy forduló pontja a -1 és +1 közt a 0.

A képzőmüvészeti 4 maga átalakul és az energiák feszültségében maga is energia leszen és ugyancsak... (A müvész ezt a félbemaradt mondatot később áthuzogatta).

A testek dinamikáját nem a dinamikai vonalak adják meg, mert hiszen a vonalak csak meghatározott irányu mozgást jelölnek és a testek mozgása mindenirányu.

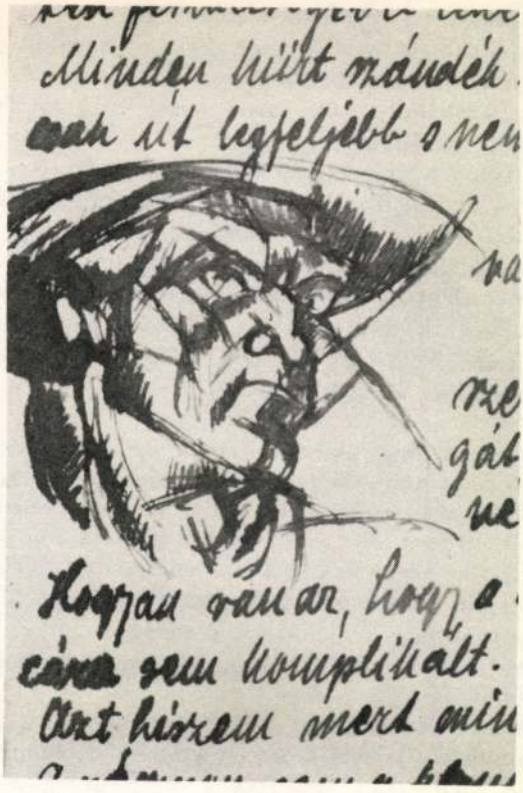

7. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 74. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/74

A mozgást a képen nem mozgó testek ábrázolásával, hanem a testek feszültségével lehet elérni.

Minden kiirt szándék csak tudományos tanulmányozás tesz, ami csak ut legfeljebb s nem cél. (Itt a müvész önarcképe következik. (74.o. ábra)

Az mondhatnám, minden ut Rómába vezet, ha uton vagyunk. Azonban alchimista az, aki a csalhatatlan módszert, a bölcsesség kövét keresi, ahelyett, hogy magát a csalhatatlanságot, a bölcsességet keresné. (35)

Hogyan van az, hogy a természet minden titka és tulajdonsága dacára sem komplikált.

Azt hiszem mert mindig egy: az erő.

A vásznan sem a komplikált módok, módszerek, hanem az energia a lényeg.

Minden megösmert tulajdonságát és szépségét használd fel és tiszteld, de óvakodj magát a természetet, annak egy tulajdonságáért vagy egy szépségéért feláldozni, elárulni. (36) (Itt három férfi fejet ábrázoló rajz következik egyre naturálisabban ábrázolva. (74.o. ábra)

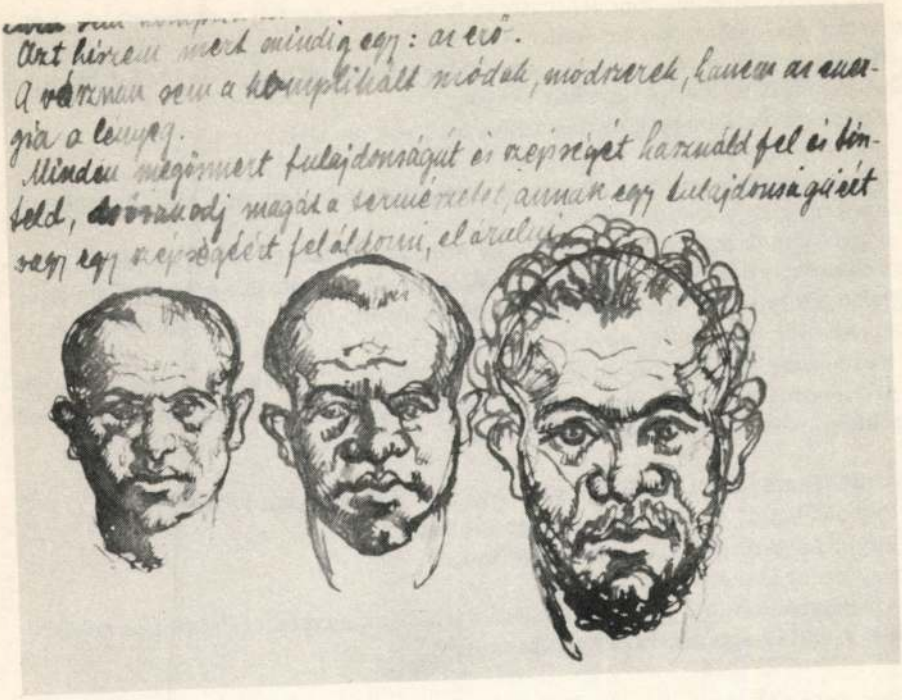

8. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 74. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/74

A kompozició témája, ha irodalmi, vagy zenei kell, hogy együttmüködjék a festői kompozicióval.

Azaz a képzőmüvészeti akció a képen teljesen egyenes arányban legyen az irodalmi vagy zenei akcióval.

Forma, szin, vonal, fény, árnyék akciója kell, hogy egyezzen az irodalmi akcióval.

Azonban kérdés, hogy a nem képzőmüvészeti téma fontossága oly nagy a képzőmüvészetben? (37)

Szerintem nem.

Egy álló akt képzőmüvészeti téma, amelyet tisztán ebből a szempontól oldok meg és akciója tisztán képzőmüvészeti lesz.

Egy fürdőző akt is tiszta képzőmüvészeti téma.

Ha nem oldom meg, mint képzőmüvészeti témát, ugy semmi sem lesz az. Zsuzsannak a fürdőben irodalmi téma. Azonban ha nem oldom meg, mint irodalmi témát, csak mint képzőmüvészetit, ugy az még mindig jó kép, de ha mint képzőmüvészeti problémát nem oldom meg, ugy semmi sem lesz.

Sulypont tehát a képzőmüvészeti megoldásban van.

Azonban egy izgalmas jelenet, téma unalmas és nyugvó helyzetü figurákkal és egyhangu tónus és szinben való jó képzőmüvészi megoldása mellett is hibás és hézagos.

Üdvös tehát a kép képzőmüvészeti megoldásában a kisérő témák összhangolása és a képzőmüvészet sulypontjába való behelyezése.

Sok festő, ha nincs mondanivalója, folyton azt ismétli a vásznan, amit mások százszor elmondtak jól-rosszul.

Ha nincs itélőképessége, azt sem tudja megválasztani, hogy legalább azt ismételje, amit jót és jól mondtak mások.

Fecsegés és fecsegés és sok beszédnek sok az alja.

Uram, világositsd meg elmémet, teljesitsd energiámat, áldj meg a tiszta szándékkal, hogy alkothassak!!!

A problémák száma oly nagy, hogy azok megoldására forditott idő és energia felemészti a modern festőknek legtöbbjét. A problémák sokaságában nem egykönnyen fejezheti ki magát és zavarban lévén, tudva azt, hogy mily sok a mondanivaló, nem tudja, mit is mondjon.

Kevés müvész van, aki eligazodik, aki üdvözül, eligazodván az uton. Kevésbé problematikus időben sok silány, könnyen kifejező müvész van, de nem üdvözülnek, mert hitben nem erősek és nem tiszták. (38)

A müvészet, azaz a mütermékek agitativ tulajdonsága kétségtelen.

Egy akt agitál a női test szépsége mellett.

Egy táj a természeti látképek mellett.

Egy szent kép a vallás mellett.

A reneszánszban a müvészet felhasználása az egyház céljaira, és minden időben a vallás szolgálatára nyilvánvaló.

Egy szép női fej a nő szépsége, de a Mona Lisa a természet csodálatossága mellett agitál.

Minden dolog megitélése és mérlegelése a szemponttól függ. Ha nem tekintem a képzőmüvészeti terméket másnak, csak agitativ eszköznek, ugy nagy szakadékba estem és sötétség ül rajtam. (39) A mütermék mindenkor kell, hogy első sorban csak müvészeti alkotás legyen és csak azután agitativ jellegü.

De nem is lehet másként, mert egy rossz kép, egy nem müalkotás nem is lehet agitativ erejü sem igazán, mélyebb nyomot nem hagy maga után, plakát vagy hirdetés, valamely irást helyettesit. (40)

Ha egy eszme mellett csupa rossz mütermékkel agitálok, ugy a hozzáértőt csak elriasztom, a félrevezethetőknek pediglen lehet kép helyett nagydobot is használni.

A müremek agitativ ereje nagy, mégpedig agitál elsősorban a müvészetért, annak nagyságát hirdeti, hirdeti a természet csodálatos megnyilatkozásait.

A szempont: tehát mindig a müvészet, a cél.

A vallás szolgálatára alkotott müremekek sem tettek egyebet, mint a müvészet és a természet csodálatosságait hirdették.

A tömeg számára sem volt soha nagy hatással egy nem müvészi erejében élő szent kép vagy szobor.

A csodálatos szépségü madonnákat mindig szivesebben látták és imádták.

A reneszánszban is nagyobb és őszintébb volt a müvészet a müvészeknél, mint az agitációs szándék.

Természetes létfenntartásához is tartozik a müvészetnek, hogy enmagával foglalkozzon és enmagáért agitáljon elsősorban. (41)

Tulajdonképpen szemünk és értelmünk egy időben csak egy tényt tud konstatálni, igy az egész látásunk és értelmünk sorozatos csupán.

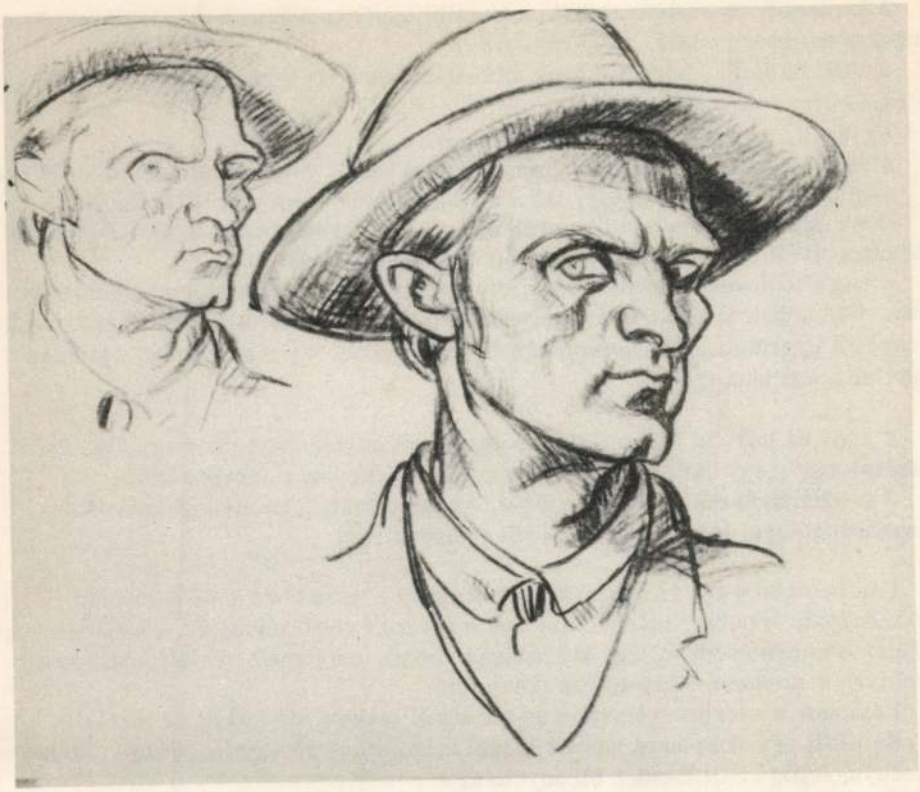

9. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 77. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/77

Kell, hogy a kép ezért egy tételben csucsosodjék ki, és ennek az egy tételnek a kidomborodása lehetőleg egy kis területen történjék, akkor is, ha a kép vagy szobor, vagy bármi más alkotás mérete nagy is.

Rembrandt ösztönösen, vagy tudatosan mindenkor törekedett erre. Kell, hogy minden mondanivaló egy célt szolgáljon és bár, ha a tragédia játéka hosszabb is, abban csak egy megoldás lehet. Nagy kompoziciók, amelyek elmesélő tulajdonságuk miatt hosszadalmasokká és unalmasokká válnak, felesleges fáradozások.

Az az orvos, aki a halál ellen keres orvosságot, fantaszta.

Az a müvész, aki a természet rendje ellen akar ágaskodni, fantaszta.

Hogy élünk, annak legfőbb bizonyitéka a halál.

Hogy alkotunk annak egyetlen bizonyitéka az élet.

Csak az általam látott természet a valóság. A mások által látott már számomra csak intellektuális természet lehet.

Minden saját szememmel látott természet komplett, tökéletes.

Minden mások által látott természet számomra tökéletlen.

Innen van az, hogy minden müvész csak akkor igaz, ha a maga látott természettel foglalkozik.

A képfestők és szoborfaragók, valamint egyéb müvészetekkel foglalkozók legnagyobb része csaló, vagy együgyü.

Csaló, ha tudja, hogy a mások által látott és leirt természetet tudatosan ujra és ujra leirja, plagizálja.

Együgyü, ha ezt öntudatlanul cselekedi.

A müvész, aki a maga látott természettel alkot, mindig és megdöbbentő erejü.

Semmiféle izmus és irány, iskola, vagy mester nem pótolja a forrást. (42)

Csak egy Rembrandt-ot ösmerek és egy egész rembrandtizmust, de az egy Rembrandt-ot oda nem adnám a világ összes izmusáért.

A nagy bizonyosságomat, tehát, amit én látok a természetben és enmagamban, nem adhatom semmiféle izmusért még akkor sem, ha annak az izmusnak vagyok a gyermeke. (43) (utolsó három szó későbbi javitás. Eredetileg: nagy mester a kezdete.)

A kép, ha nem az egy, a föltétlen igazságot adja, hanem csak egy "igy és lehetségest", egy változatot, ugy az rossz kép és kár a fáradtságért.

A képzőmüvésznél a meggyőződés félig eredmény, amely egésszé csak a formábaöntéssel lesz. (Itt rajzok következnek.)

Látásunkban egy időben csak egy fix pont van és a körülütte lévő dolgok, vonalak, szinek, tónusok e fix pont körül lebegnek, feszülnek, ugrálnak s minden azonnal egy kis világgá alakul, amelynek egy központja van, amelyre a szemem és az agyam irányitom.

Látásunk e szerint sorozatos és nemcsak térben, de időben is történik.

Ha tehát egy fix pontot veszek alapul a látásban, az egy fix ponton, az egy bizonyosságon kivül minden bizonytalan.

Csak ennek a fix pontnak a realizálásával lehet a többi pontokat is realizálni, mégpedig relativitás alapján.

Tulajdonképpen a látásunk igy egy időben, térben mindig csak egy tételes, és csak a tételek sorozata az amit átélünk.

Két tételt egyidőben felfogni nem vagyunk képesek és két tétel egymáshoz való viszonya számunkra érthetetlen. Két tétel egymásban való élete számunkra titok. (44)

Lehet-e a képen a sorozatosan látottakat a sok tételes látást egy tételben adni?

Realizálni a fix pontot és a körülte élő pontokat ugyanoly realitással adni?

A képzőmüvészeti termék mindenkor kell, hogy egy tételes legyen. De valamint a természet, lehet számunkra a tételek sorozata, ugy vannak képzőmüvészeti termékek, amelyek a tételek sorozatos elmesélését adják. (45)

Realizált fix pont elmaradhatatlan a müalkotásból, azonban a fix pont, a központ körül élő pontok előadása is lehet reális külsejü, de csak relative a fix ponthoz.

A modern müvészetek analizise a természet reális formáit meglehetősen elvetette és minden központja egy elméletben, egy analizisben lakozott. (46)

Ez a munka azonban a képzőmüvészetek intellektuális, tudományos része, természetesen nem minden szuggesztiv erő nélkül való. Az ekképpen irrealizált természeti formák, kell, hogy egyszer megkapják reális megjelenésüket és életüket. (47)

Egy kocka, egy orr kivetitve, kibontva és lapjainak egy sikba feszitése által elveszti reális formáját és nem kocka, nem orr a megjelenése, irrealizált, elméleti képe annak csak.

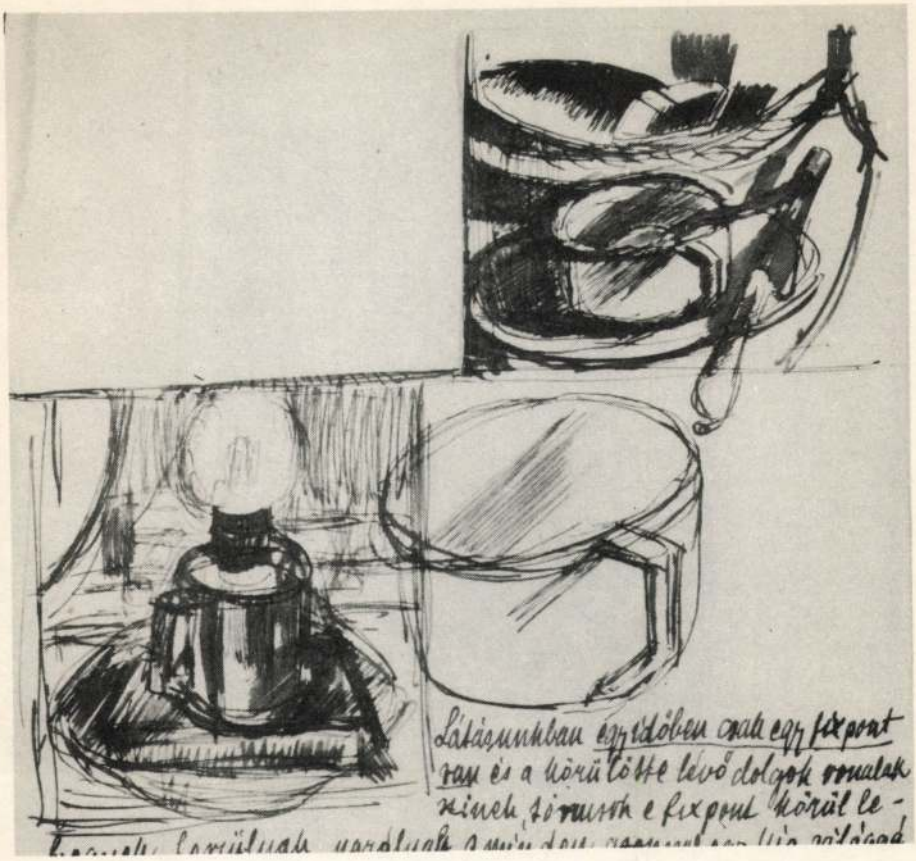

10. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 80. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/80

A természet tulajdonságainak analizálása közben elvetődik a legvalószinübb, a legnyilvánvalóbb tulajdonsága, a reális megjelenése. Minden analizis értéke csak akkor nyilvánvaló, ha azt realizáljuk. A realizálás pediglen csak reális formáiban a természetnek történhetik meg.

Mint ahogy 2x2=4 és ebben minden matematikai igazság benne van már.

A müvészet egy ellipszis, két központja van: én és a külvilág, formák, szinek, fények, hangok, cselekmények, mozgások s mind a külvilág bennem lehet müvészetté.

Vakon született ember nem lesz festő, nem látván a külvilágnak az ahhoz szükséges jelenségeit, nincsenek festői élményei.

Süketen született ember nem lesz zenész, nem hallván a külvilág hangját a zenéhez szükséges jelenségeket, nincsenek zenei élményei. (Itt a következő lapon csak rajzok láthatók!)

A nagy lendületü romantikát, amely kezd elvizenyősödni, kell hogy felváltsa az egyszerü realitás. A rengeteg feltételezett helyett kell, hogy megjelenjen az egyszerü tény! (48)

11. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 81. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/81

Elhiszem, hogy a lehetőségek tömkelegében nehéz rátalálni az igazságra.

Elhiszem, hogy a sok illuziót, a sok hazugságot felszivottak sajnálni fogják elvetni a koncot s ellenségei lesznek a prófétának, aki is megmondja: az ember hus és vér, s csont a gerince. Aki megmondja: Az élet: ember, föld, fa, fü, virág, felhő... Aki megmondja: ne imádd a te ruhád, mert nem isten az, ne imádd a te pénzed, mert nem isten az, ne imádd a te társad, mert nem isten az.

Hidd az embert, aki eljövend, hogy magadba fogadd. Mondom: ne imádd az izmusod, mert nem isten az; mondom: ne az imádkozás módját imádd, te szegény, de istened, az erőt. (49) (Itt egy Krisztus levétele a keresztről témáju kompozició következik.)

Vannak akik a müvészetet is szenvedélyesen, be akarják skatulyázni egy definicióba, mert a definiált dolgokkal oly könnyü élni és oly semmitmondóan lehet valamit elintézni, hogy az csábító.

Megjött egy meghatározás, ami kótyagossá tette a müvészeket, s a skatulya kulturát: m ü v é s z e t a m ü v é s z e t é r t. (50)

12. Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 84. lapjáról. 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66.28/84

Valóban csábitóan semmit mondó s azt hiszem, Wilde Oszkár is csak azért mondta, hogy ne mondjon semmit. Mert sokszor valóban ugy van, amint ő azt máskor mondta, "az ember olykor csak azért beszél, hogy gondolatait elpalástolja."

Felszabaditotta e jelszó a müvészet erkölcseit, s arra valóban jó volt, hogy a züllötteket egészen lezüllessze, s igy a józan a tiszta lélek csak jobban érvényesülhessen.

Persze az más lapra tartozik, hogy züllött társadalmunkban a züllöttek élnek jól.

De mi is volna az a "müvészet a müvészetért" elmélet?

Mondjuk kenyeret a kenyérért?

Kenyeret a táplálkozásért mondom, mert ez az élet!

Utat az utért mondjuk?

Utat a célért mondom, mert ez az igazság!(51)

A l'art pour l'art elmélet ellenelmélete, müvészetet a programért.(52) Hát ennek már volna egy viszonylata s nem is forog mint kutya a farka körül. De bolond, mint azon kutya. Kenyeret a rossz táplálkozásért?

Kenyeret a jó táplálkozásért mondom, mert ez a helyes.

Utat a rossz célért?

Utat a jó célért mondom én, mert ez az igaz.

Az egyik csak eszközzé deklarálta a müvészetet, ami semmire se jó, a másik eszköznek tekinti, más szolgálatára. (53)

Szerencsére a müvészet nem befolyásolható egy két ember, s senki tévedésével.

A müvészet a maga életét éli a maga hatalmas energiájával, s ha ezerszer akarják is megnyomoritani, zavartalanul hozza létre az igazát, a müalkotást.

Lehet, hogy Oszkár Wilde igy értette, de ám akkor nem jól mondta.

De nem is zavarható össze a két fogalom, és ha az elgondolás az, hogy müvészet a müalkotásért, oly tisztán fejezhetem ki, hogy az kétséget nem szenvedhet.

Igen müvészet a müalkotásért. (54)

Ha meghatározandó, ugy csak ezzel a két szóval lehet.

Sem cél nélküli, sem idegen célokért élő, hanem a maga igazát alkotó, ez a müvészet.

Mondhatom azt is: Világ a világért. Ezzel azonban sikerült semmit mondanom, valamint "müvészet a müvészetért" szólással. (Kifejtendő a l'art pour l'art káros hatása, de előnye is. Kifejtendő a demagógia merénylete a müvészet megejtésére, felhasználására. (55) Igazolandó a tiszta fogalom helyessége. A müvészet élete és alkotásai. Az alkotások összessége nem fogható, csavarható vissza a müvészet fogalma alá. Fogalomzavar! Az ember fogalma nem tévesztendő össze a természet fogalmával. S ha egyáltalán definiálhatunk, inkább mondhatjuk: természet a teremtményeiért, mint megforditva. Inkább szülő a gyermekért, mint megforditva, de semmi esetre sem szülő a szülőért, azaz enmagáért, mert ezzel be is fejezné enmagát s megszünne élni.)(56)

Ujra felveszem a fonalat, az analizis fonalát s intenzivebben teszek tanuságot az analizisem mellett, hogy intenzivebben tudjak realizálni. (57) (Itt a kéziratban hiányjel látható, de feloldása nem egyértelmü.)

Kell, hogy az irrealitás nagyobb legyen, mint a realitás s kell, hogy az egész világ a képen egy pontban realizálódjék. Az analizis sorozatos kiirása avagy a realitás sorozatos kiirása egyaránt unalmas, s nem célra vezető. Mindent elmondani nem tudunk, mert nem is tudunk mindent. Mindent feltételeznünk sem lehet, mert nem minden csak feltételes. Az egész látott világunk egy-egy pontján fix a számunkra, amelyből kiindulva minden feltételezhető, s az egész feltételezett világunk csak egy fix ponton keresztül látszik annak. Feltételes az analizis, fix a syntézis. Ha azonban e két tényező valahogyan is tulteng vagy egymás rovására, vagy egymás agyon támogatására, mindkét tényező sok egy képen vagy szobron, ugy zavar jön létre. Vajudásom sokszor köszönhettem ez egyensuly elvesztésének, s ha tultengeni éreztem az analizist, siettem a fixirozással, amiglen az lett tultengő, s rémületemben elvesztve a talajt lábam alól, sem az egyiket, sem a másikat kimondani nem mertem, s egy néma, szenvedő, fanyar kép jött létre. A kubizmus elhagyásával abba a szerencsétlenségbe estem, hogy kubisztikus analizist csináltam ösztönösen, s nem az ösztönnel kvadráló formába öntöttem. (58) Erőszakot követtem el álszemérmesen. Bennem élt az egész modern világszemlélet, s én egy voltom(at) világszemlélet formáival akartam kifejezni. Nem az volt a baj, hogy a kubisztikus sémát nem használtam, mert azt mint sémát soha sem használtam, hanem, hogy nem azt festettem, amit láttam, hanem amit akartam s az akarásom nem volt tiszta s egyenes irányu a látásommal. (59) Arra mindenesetre jó volt a kilengésem, hogy megtudjam: sem mások engem, sem én másokat nem igazolhatok. Megösmertem, hogy csak egy

igazolás létezik, a természet igazolása, s csak egy igazság van az energia. Megösmertem, hogy a tanuságtétel van olyan fontos, mint a hit, mert a képzőmüvészeti termék nem egyéb, mint a müvész hitének tanuságtétele. Kétségeim sem voltak hiábavalók, mert megerősitettek a hitemben, de a kétségek termékei nem mások, mint az ördög müvei s nem alkalmasak az igazság hirdetésére. Aki korát megtagadja, s idegen korokba megy vissza az renegát, mert a hit csak előre vihet a korból ki, de hátra nem. Aki korából előre lendül az próféta, aki visszasompolyog, az gyáva, aki nem él korában, az álmodozó.

Ahol két füszál van, ott van tér is. Ahol tér van, ott van idő is. Ahol fény van, ott van szin is. Ahol élet van, ott van mozgás is. Ahol mozgás van, ott van ritmus is. Amit tudok, az tudomány. Amit hallok, az muzsika. Amit érzek, az költészet. Amit látok, az képzőmüvészet. Ami kint, az bennem is. Ami én vagyok, az a világ. A világnak rendje van. A rend energia. Energia az alkotó erő.

Az egész világ az, amit látok kint s bennem, s erről kell tanuságot tenni, ezt kell egy szerves müalkotásba felépiteni. Egyéni, részletigazságot nem keresek, s senkinek ilyen igazát nem igazolok sem én, s nem igazolhat sem más.

S bárki próbáljon egy már meglévő képzőmüvészeti igazságot ujra igazolni, az eltévelyedett, s nem jár az igazság utján. Aki pedig ma akar egy reneszánsz igazságot igazolni, az balga. Erőben van az igazság, s hogy ez erő egyesekben fixirozódik, az a természet rendje. E fix pont azonban csak ugy jöhet létre, ha az energiák összességébe, tehát az egész világ rendjébe élünk és az egész világ rendje él bennünk. Nem is szabad összetéveszteni az ugynevezett egyéniségeket e fix pontokkal, mert amig az annak nevezett egyén egyoldalu játék, a fix pont a mindeniránynyu energiák központja.

Hitem nem az egyénben való hit, hanem a világ rendjében való hit, amelynek igazsága egy pontban vetődik ki. Az egyéniség hajhászása közönségessé teszi az egyént is, az abszolut erő keresése felszabaditja az egyént. (60)

(Az ezután következő rész a "Példákkal szándékosan nem világitok.... kezdetü mondatig későbbi beszurás, külön lapon.)

Bel és külvilág megösmerése a szeretet jegyében.

A munka rendje.

Direkt s indirekt látás.

A hármas viszony felébredése a müalkotásban van, a vélemény determinálja a formát.

A müalkotás benső rendje s felösmerése. A lényeg, s a külső kép. A müalkotás.

A kor stilusainak közössége
A kor stilusainak differenciálódása
a kifejezési formák determinálódása
kifejező anyagok (merz, dada) szabadsága +
idegen szempontok a képzőmüvészetben
a müalkotás, mint tradició.

direkt és indirekt látás
ösmeretek, ösztön, a hármas viszony, a létrejött müalkotás a vélemények,
a kifejezett különbségek.
az izmus jegyeiben az egyén

A jelek lehetnek tárgyi képzetek nélkül is helyesek, mert a természetnek rengeteg tulajdonsága van, ami a tárgyi képzeteken tul van, bár mi a világot csak tárgyi képzetekben látjuk s fogjuk fel. +

Illuzorikus és valóságos képe a világnak +

A tárgyi képzet nem döntő jelentőségü, jelentősége csak az együttesben lesz, tehát abstrakt képzetekkel együtt. +

Példákkal szándékosan nem világitok, mert a példák csak arra jók, hogy ellenpéldái legyenek.

Ki-ki tegyen magának különbséget az egyéni igazság s az abszolut igazság között. Mert van világosság sokféle, van lámpavilágosság és van Napvilágosság. Mindkettő világosság, de nem egyforma terjedelmü s erejü.

Én a Nap világosságában hiszek.

JEGYZET

(1) Ez a mondat Kmetty szembehelyezkedését jelzi az impresszionista szemlélettel és szinértelmezéssel.

(2) Ez a gondolat az expresszionizmus tagadása.

(3) Ebben a gondolatsorban Kmetty szembefordul a manirral, s egyidejüleg a programmüvészettel is.

(4) Az objektiv látás itt az egyéni megismerés fogalmához kerül közel. Az előbbi müvészet-értelmezésekkel szemben Kmetty a világ személyes megismerését vallja.

(5) Itt Kmetty észreveszi, hogy a szubjektiv és objektiv az általa használt értelmezésben az egyéni megismeréssel azonositva akár fel is cserélhető egymással, ezért vezeti be harmadiknak az intuició fogalmát.

(6) A kézirat az elmefuttatást több gondolati sikkal egyszerüsitve, a problémát szükitve, a perspektivatan nem is egészen pontosan leirt, de a rajzokban helyesen közvetitett, ismertetésével folytatódik.

(7) Kmetty itt próbál visszatérni a perspektiva látószög-tanától az általánosabb sikra. A tárgyilagosság fogalma itt a konkrét részletek ismeretének fogalmát helyettesiti.

(8) A társadalmi forradalom és a természeti világrend törvényeinek összekapcsolása a gravitáció metaforikus értelmezésével naiv kisérlet, de a kor egység keresésétől nem idegen. v. ö. OSTWALD, W.: Die Energie. Leipzig. 1908.

(9) Marx és Engels müveiből elsősorban a "gazdasági kérdés" tudatos felvetése vált ismertté Kmetty előtt. Elképzelhető, hogy ismereteit a Galilei-kör előadásaiból, az 1917, Internacionále és a Szabadgondolat c. lapok cikkeiből, valamint a Szociáldemokrata, ill. Kommunista Párt által forgalmazott marxista kiadványokból meritette. Kmetty Jánosné emlékezete szerint, a huszas években az utóbbiakból – közömbös cimü boritókban kötve – több megfordult náluk.

(10) Az orosz forradalom kérdése problémát jelentett a huszas évek munkásmozgalmában. Értékelése, interpretációja a munkásmozgalom különböző jelentős személyiségeinél különbözött. Lenin felfogásától nemcsak a bécsi emigrációban igen hamar ismertté vált Trockij által képviselt "permanens

forradalom" felfogás különbözött, hanem Rosa Luxemburgé is, akinek halála után adták közre tanulmányát az októberi forradalomról.

Kmetty egyszerű természeti hasonlattal oldja fel a problémát saját maga számára.

Irod.: LUXEMBURG, R.: Die russiche Revolution. Kritische Würdigung. Die Aktion. (1922) 5–6 sz. TROTZKY, L.: Literatur und Revolution. Wien. 1923. MÁCZA J.: Legendák és tények. Bp. 1972. 132. 227.

(11) Az irodalom és művészet primátusát a mozgalom egy-egy szakaszában, ha nem is teljes létszámban, de az aktivista írók és művészek is vallották. A budapesti és bécsi MA cikkei erről tanuskodnak. Még erősebben szerepelt ez a MA elleni vádként a belőle kiszakadt lapokban. (Akasztott Ember, Wien. 1922, Ék, Wien, 1923. Egység, Wien-Berlin, 1922–24.)

(12) Ez a gondolat ellentétes a korábban elmondottakkal. Kmetty autonomia igénye szintén visszavezethető a Tanácsköztársaság idejére és az emigrációban is folytatott irodalmi-művészeti vitákra. Irod.: SZERDAHELYI E.: Irodalom és politika 1919-ben. Valóság. 1969./6.

(13) Itt Kmetty, akárcsak a jegyzetfüzet első részében, Hevesy Iván Nyugatban megjelent cikkeire és Manifesztumára utal. v. ö. KMETTY J.: Művészetelméleti feljegyzések. I. Ars. Hungarica 1977/1. HEVESY I.: A művészet agóniája. Nyugat. 1921. I, A katakombától a dadáig. Nyugat. 1922. Manifesztum. Bp. 1922.

(14) A gazdasági helyzet és a világrend központjának összehasonlitása naiv allegória, a marxizmus megértését célzó igyekezet szülötte.

(15) Kmetty puritán visszatérése a látószögekhez, majd önmaga felé megfogalmazott figyelmeztetése önkritikus hajlamaiból ered. Érezhette talán, hogy korábbi fejtegetései távol állnak a tudományos megközelitéstől.

(16) Kemény Alfréd 1919-ben a MA-ban irt hasonló jellemzést Bortnyik Sándor kompoziciós módszeréről. Uitz Béla 1922-ben az Egység c. emigráns bécsi lapban Az Emberiség cimü festményét hasonló módon elemezte.

(17) Ez Kmettynek leginkább saját művészetére vonatkozó vallomása.

(18) Ez a bibliai hasonlat lényegében a külső forma és a belső forma (mag, tartalom, mondanivaló) distanciájának felismerését jelzi. Az Ur által adott külső és belső szépség a művészet értékvilágának immanenciája.

(19) Cézanne azért kerül elő e gondolatmenetben, mert néhány mondattal korábban az ő szemléletе elevenedett meg Kmetty szavaiban. A cézanne-i örökséget azonban nem mechanikusan kivánja követni, hanem a Cézanne-ra jellemző objektivitást keresi, akár a Cézanne művek élménye elvetése árán is. A következő mondatok Kmetty vivódását jelzik.

(20) Ez a szép, tiszta lirai gondolatsor néhány elemében a jegyzetfüzetben már korábban is jelentkező leonardoi párhuzamra épül. (v. ö. Ars Hungarica 1977/1.) Az utolsó mondat keménysége Kmetty 20-as évekbeli emberi-művészi helytállásának titkát jelzi. A Horthy-korszak pszeudo-értékvilágában a Kmetty-féle zárkózottság a tartózkodás és tiltakozás egyik módja volt.

(21) Itt Kmetty az objektiv megismerés határait már-már az agnoszticizmus szellemében jelzi.

(22) Ez a téves közlés az előbbi pesszimisztikus gondolatsor folytatása.

(23) Ez a gondolatsor Ostwald energiatanából ismeretes. v. ö. OSTWALD, W.: 8. jegyzetben i. m. Singer Henrik Világnézet cimü könyve alapján ismerkedett meg a MA köre már 1916–17-ben Ostwald energiatanával. Ismerteti Hevesy Gyula MA I. évf. 2. sz.

(24) Az energia és a világ lelkének azonositása Kmettynél a különböző forrásokból táplálkozó ismereteinek, elképzeléseinek integrációs kisérlete, nem tudományos hipotézis.

(25) Ez a téves megállapitás igen jól jellemzi Kmetty lényegében addiciós módszerü világszemléletét, amely müvészetére is hat. Az utána következő gondolatsor lényegében a kubista képszerkesztés elvetése egy egyszerübb rendszer egyidejü elismerésével.

(26) Kmetty tárgyhoz kötött szemlélődéseiből minduntalan igyekszik valami magasabb felé emelkedni. E kisérleteket jelzik irásában a végtelenre utaló sorok.

(27) Ez a megállapitás ellentmond a néhány oldallal korábbi feljegyzéseknek.

(28) A cézanne-i szemlélet vágyálmát jelzik e sorok.

(29) A visszatérő hasonlat jelzi Kmetty vágyódását a résztudástól a több dolgot átfogó ismeret felé.

(30) A müalkotás értéke-energiája és nyersanyaga közötti különbséget a századok folyamán igen sok müvészirásban megkisérelte leirni, meghatározni alkotója. Kmetty vallomásai itt az alap-problémát igyekeznek megközeliteni.

(31) Az eszközökhöz való visszatérés Kmetty mesteremberi józanságára utal. A misztikum korábbi említései után az ösmeretek ismét a földhöz kötődést jelzik.

(32) A tehetség szót Kmetty itt szerénységből nem irja le.

(33) Ezt az elmefuttatást össze lehet vetni OSTWALD, W.: Die Züchtung des Genies c. 1911-es irásával (In: Der energetische Imperativ. Liepzig. 1912. 444. skk.), valamint CSONTVÁRY: Energia és müvészet c. irásával. (In: Csontváry emlékkönyv. Bp. 1976.)

(34) Ez az áthuzott rész jelzi a jegyzetfüzet drámai konfliktusainak egyikét. A 2x2 hasonlat nemcsak Kmettynél fordul elő a huszas években. Kassák Lajos Bécsben ilyen cimü lapot is szerkeszt 1923-ban.

(35) Az alchimista kifejezés talán az avantgarde helyett áll itt.

(36) A természethez való visszafordulás a huszas évek második fele festészetében jellegzetes, elterjedt eszme.

(37) A tematika feladása beszükülés forrása is lehet, de ezt Kmetty itt nem veszi figyelembe.

(38) Kmetty vivódásait meggyőzően és tisztán tárja fel ez az ima-töredék.

(39) Az agitáció és müvészet kérdésének felvetése ismét a Tanácsköztársaság és az emigráció müvészeti vitáira emlékezteti az olvasót. v. ö. "Vár egy uj világ." Tanulmányok a szocialista irodalom történetéből. Bp. 1975. Akadémiai kiad.

(40) Kmetty egyetlen plakátja epizód életmüvében. A plakátnak egyébként alárendeltebb szerepet tulajdonit, mint az aktivisták.

(41) A reneszánsz az egyetlen menedék és erőforrás ebben az időben a müvészek nagy része számára.

(42) v. ö. 36. jegyzet.

(43) Az irányzat és az iskola fogalma itt összemosódik.

(44) v. ö. 25. jegyzet.

(45) Az elmélet tévességére itt ismét rájön az önmagához őszinte művész. Megoldásként ismét az addició sorozat kinálkozik.

(46) Korszakváltást jeleznek e sorok. A tizes évek analizisei után jogos a szintézis igény.

(47) A szintézis azonban sok esetben, mint itt Kmettynél is, csak uj figurativ ábrázolás-igénnyel helyettesitődik.

(48) v. ö. 46. jegyzet. Az igények folytatása.

(49) Az izmusokból való kiábrándulás gondolata az irányzat tartalmának csökkentett értelmezésével jár együtt.

(50) A l' art pour l' art századfordulói gondolatát ekkor hozzák közös nevezőre a társadalmi mozgalmaktól bizonyos mértékig eltávolodó irányzatokkal. Ez szintén általános kortünet Kmettynél.

(51) v. ö. KMETTY J.: Művészetelméleti feljegyzések. I. Ars Hungarica. 1977/1.

(52) Kmetty igazságérzete ekkor is működik. Észreveszi a l' art pour l' art és a program-művészet ellentétességét. De az utóbbival sem ért egyet. Utolsó mondata ennek ellenére programot ad.

(53) v. ö. 19. jegyzet.

(54) Oscar Wilde tisztára mosása egyben elmélete egy változatának elfogadását is jelenti.

(55) Kmetty itt is korának jellegzetes tünetére figyel fel: a művészet manipulációjára.

(56) Ez a hasonlat teszi szépen a helyére a többszörösen megcsavart gondolatsort.

(57) Az analizis gondolatának felvétele lényegében visszanyulás a művész által meg nem tagadott tizes évekbeli hagyományhoz.

(58) Ez az önvallomás Kmetty egyik legőszintébb szembenézése művészetével.

(59) v. ö. 28. jegyzet.

(60) A közösségi művészet vágyképe él itt Kmetty irásában.

(A jegyzeteket Szabó Julia készittete)

KMETTY János

Kiket véd az aukciós védőár?

Az aukciósházak versengése már az eladásra felajánlott festmények begyűjtésekor is érzékelhető, hiszen olyan feltételeket kell felkínálniuk, amelyek meggyőzik a kép tulajdonosát: éppen ennél a háznál kaphatják a legtöbbet festményükért, porcelánjukért miegyebükért. A feltételek közt korántsem utolsó az aukciósház rangja; ez kezeskedik arról, hogy az árverés estéjén kellő számú és kellő vásárlóerejű vevő fog versengeni egymással a nézőtéren (vagy telefonon keresztül) a legcsábosabb árverési tételekért.

A kikiáltási ár túlzott magassága elrettentheti a licitálókat, míg az alacsonyan indított festmény még akkor is csábos, ha az ára végül a csillagos égbe szárnyal. (A szép kép még szebbnek tűnik, ha könnyen megszerezhetőnek tetszik *az első pillanatban,* vagyis épp akkor, amikor leendő vevője fülig beleszeret.) Az aukciósházak tehát az alacsony kikiáltási árban, majd természetesen a minél magasabb leütési árban érdekeltek. A képek beadói viszont rettegnek az alacsony kikiáltási ártól, mert mi lesz, ha csak egyetlen érdeklődő akad, s ő rivális híján „potom" áron cipelheti haza a művet?

Elterjedt tehát a védő- vagy limitár gyakorlata, amely az aukciósház és a képtulajdonos egyezsége arról, hogy csakis bizonyos, *a kikiáltási árnál jóval magasabb áron* adható el a festmény. Ezt a védőárat kettejükön kívül senki más nem ismerheti. Ha a licit alatta marad a védőárnak, a kép visszaszáll tulajdonosára, hiába hiszi bizonyos ideig a legmagasabb ajánlat megtevője, hogy övé lett a mű. Értesüléseim szerint a hét-nyolc fővárosi aukciósház közül csupán kettő-három akad, amely nem tárgyal védőárról. Hogy melyik ez a kettő-három, azt nem árulom el, nehogy bárki is elfogultsággal vádolhasson.

Azt viszont készséggel elárulom, mert vevőpárti vagyok, hogy nehezen békülök meg a védőár alkalmazásával. Az aukció nyilvános jellegének *minden irányban* garanciákat kell adnia. Így a vevőnek is biztosan tudnia kell, hogy senkik nem játszanak össze ellene a vételár feljebb csigázása végett – amiként az aukciósházak is „tiltanak bármiféle összebeszélést" a nézőtéren vagy egyebütt, amely a vételár alacsonyan tartását eredményezhetné. (Például két vevő megegyezik, hogy nem licitál egymás ellen, majd az olcsón, *egyikük* által megszerzett művet egymás között kisorsolják.)

Az árverési tételek közül *utólag, visszamenőleges érvénnyel kivonni* mindazokat, amelyeknek licitje alatta maradt a védőárnak, ráadásul titokban megtenni ezt, alaposan meghamisítja az árverés nyilvános végeredményét, hiszen nem lehet tudni, az „elkelt" képek közül melyik is kelt el valójában.

De már maga a meghirdetett kikiáltási ár sem vehető komolyan, hisz amíg a tárgyra tett licitajánlatok el nem érik, meg nem haladják a (bizalmas) védőárat, *a tárgy egyszerűen nem eladó.* Rendkívül óvatosan kezelendők tehát az aukciósházak olyan adatai is, amelyek a kikiáltási árak és a leütési árak közti növekményt közlik.

Kmetty János pasztellje 70 ezerről 200 ezerre kúszott fel a Nagyházi Galéria június 3-i árverésén

Kiket véd tehát a védőár? Nyilvánvaló, hogy a tárgyak beadóit. Az aukciósházak azonban nem állhatnak egyoldalúan a beadók pártjára. Még egymás közti versengésük, a beadók minél jobb kiszolgálására való törekvésük sem késztetheti őket effajta versenyellenes gyakorlatra. Az aukcióknak a szabad árverseny a lelkük.

Talán az olvasó sem tartja feleslegesnek e hosszúra nyúlt eszmefuttatás továbbnyújtását, hiszen a magyar műtárgyforgalom leglényegesebb kondíciójáról van szó. Miközben Magyarországon egymást érik a gazdag kínálatot felvonultató művészeti árverések, befurakodtak a tranzakciókba az eladókat védő, bizalmasan kezelt, szabadpiac-ellenes egyezségek.

Nagyházi Csaba, a Magyar Műtárgy- és Régiségkereskedők Országos Egyesületének elnöke a következőképpen vélekedik erről:

– Azt tartom etikusnak, aki ha védőárat alkalmaz, azt ki is hirdeti, és az eredmények publikálásakor sem hallgat róla. De még jobb, ha az aukcionálók megpróbálják elkerülni a védőár alkalmazását. Mert ha maga az aukcionáló korrekt is, az eladó vagy annak valamelyik ismerőse – a védőár ismeretében – bármifajta kockázat nélkül megteheti, hogy a védőárig feltornázza a tárgyat. Mert ha rajtamarad, akkor sem kell fizetnie, hisz a tárgy a védőár alatt úgysem eladható.

Közbevetem, hogy a tárgyak tulajdonosa gyakran maga az aukciósház, vagyis saját érdekeinek védelmében is alkalmazhat védőárat.

– Néha csakugyan kapóra jönne védőárat alkalmazni. Például amikor nyomdahiba miatt túl alacsony kikiáltási ár szerepel az árverési katalógusban. De helyesebb hibaigazító cédulát befűzni. És van egy még erősebb érv a védőár ellen. Az, hogy a tárgyon nem segít, inkább árt neki, hogy a tulajdonosánál marad a licit ellenére. A ténylegesen el nem kelt kép vagy tárgy sorsa valamiképpen megpecsételődik. Gyanús, hogy néhány hónap múlva ismét megjelenik a piacon. Jobb, sokkal jobb a nyílt árverés alacsonyabb kikiáltási ára, amelyről elindulva a mű ténylegesen elkél.

Mi a beadóinknak két kikiáltási árat is felajánlunk: egy alacsonyabbat és egy magasabbat a megfelelő nagyobb, illetve kisebb bevételkiesési kockázattal. De mindkét árnak kisebbnek kell lennie a vélt vagy remélt eladási árnál! Csak akkor kiáltjuk ki a művet a vélt eladási ár közvetlen közelében, ha jelentős alkotás. Eleve reménytelenül magas kikiáltási árat semmiképp nem vállalunk a viszszamaradás kockázata és az iszonyú járulékos költségek miatt.

– Nem késztet-e vételre, ha akár remekműveket is fillérekért kiáltanak ki – és mellette védőárat alkalmaznak?

– Fölösleges dolog hamis illúziókba ringatni a vevőket – mondja Nagyházi Csaba. – Meg aztán a méregdrága aukciós idő is fölöslegesen telik, amíg, mondjuk, 20 ezerről felkúszik a mű ára egy- vagy kétmillióra. Jó közelítéssel előre lehet tudni minden egyes árverési tétel leütési árát. Senkinek sem jó, ha annak tizedéről indítjuk el a licitet. Effajta játszadozással valamirevaló aukciósház nem teheti kockára megbízójának vagyonát, hisz megeshet, hogy két érdeklődő közül az egyik nem tud eljutni az árverésre, telefonálni sem tud, és akkor a potom áron elkelt mű a beadót is, a házat is megrövidíti.

– Épp ennek biztos elkerülésére találták ki a védőárat – vetem közbe.

Még ennek tudatában sem lát okot Nagyházi Csaba a bizalmas védőár alkalmazására. Hiszen további veszélyforrás, hogy a védőárat ismerő árverési résztvevők szántszándékkal felverik a mű árát, tudva, hogy úgysem kell érte fizetniük, viszont az így kialakított, nyomtatásban is közölt „vételár" más, hasonló műtárgyaik jövőbeni forgalmazásakor ugyancsak kapóra jöhet nekik, noha nincs valós pénzmozgás mögötte.

Az osztrák vagy angol, védőáras és nem kikiáltási áras rendszer nagy előnye a tisztátalan magyarországi gyakorlattal szemben, hogy ott már az árverésen *közlik, melyik licit vezetett adásvételhez, pénzmozgáshoz, és melyik nem.* A későbbi eredménylisták sem tartalmaznak valótlanságokat. Bármelyik rendszer, a védőáras is, a kikiáltási áras is kitűnően működhet – mondta végül Nagyházi Csaba –, ha tisztességesen csinálják, és nem próbálják másnak feltüntetni, mint ami.

Hernádi Miklós

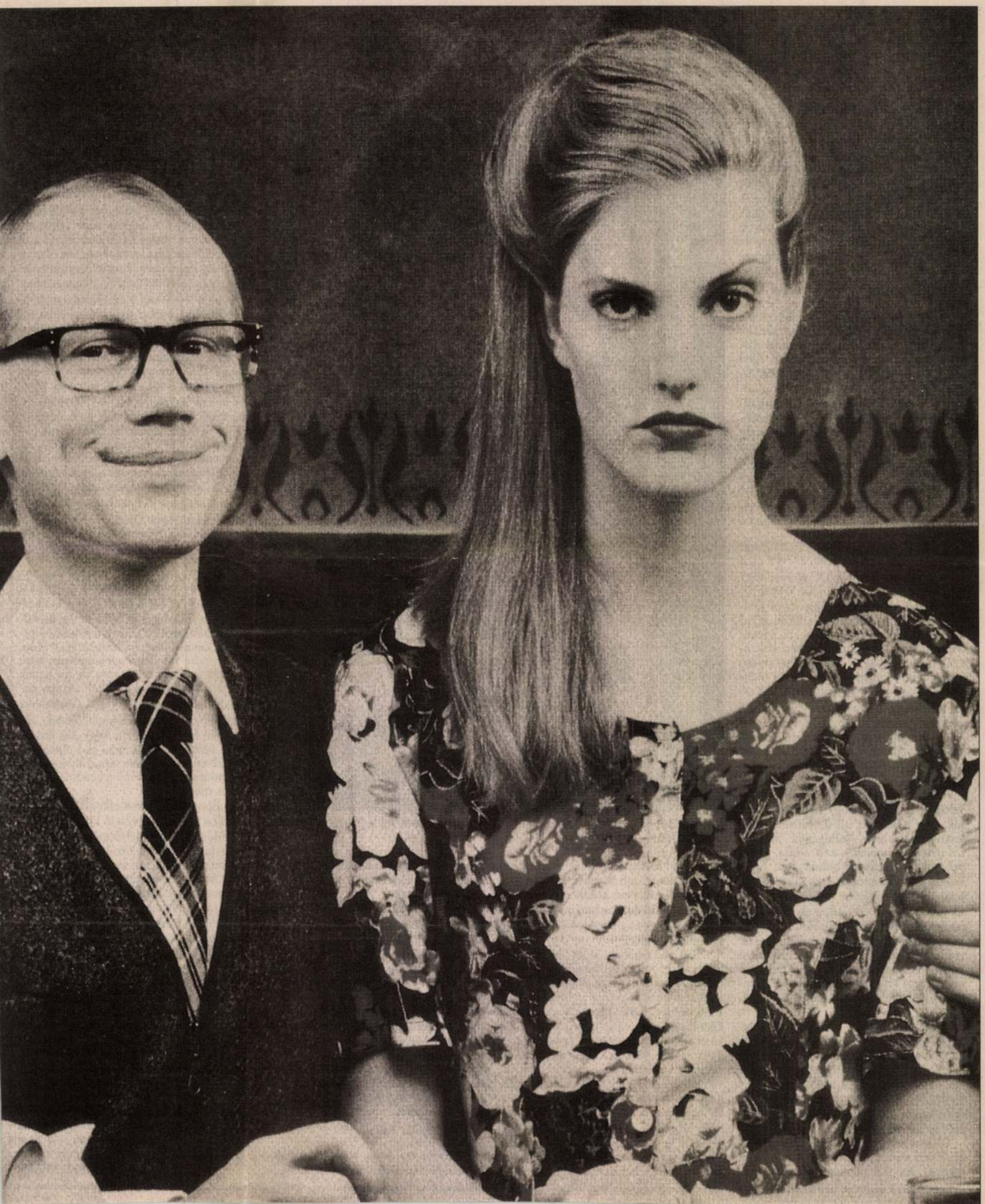

Ars Hungarica 1978/1

Kmetty János

MŰVÉSZETELMÉLETI FELJEGYZÉSEK III.

Az Ars Hungarica előző két számában jelent meg az itt közölt irás első két részlete. Emlékeztetőül idézzük fel adatait: Kmetty Jánosnak egy feltehetően az 1920-as években félig teleirt jegyzetfüzetéből származó feljegyzésgyüjteménye, amely jelenleg a Művészettörténeti Kutatócsoport Adattárában található (C-66. 28 számon). A füzet utolsó 30 oldalát adjuk közzé az alábbiakban.

Ez a rész egyre töredezettebb és rendezetlenebb képet nyujt. Kivágások és utólagosan csatolt oldalak, fehéren hagyott lapok, sürü áthuzásokkal és utólagos kiegészitésekkel tarkitott kusza sorok váltogatják egymást. Tartalmilag is nehéz megközeliteni, hogy a feljegyzések melyik része reflexió a művész olvasmányaira, melyik része tartalmaz egykoru művészeti vitákkal kapcsolatos gondolatokat. Gyanitjuk, hogy a jól láthatóan kitépett lapok lehettek a legfontosabbak a művész számára, akár rajzokat, akár megsemmisitésre itélt vivódásokat tartalmazhattak.

Feltünő, hogy az utolsó részben csak három helyen található rajz jelenleg. A rész bevezető sorainál, mint egy régi könyv iniciáléja egy várost és tájat ábrázoló kompozició megfakult képe látható. A rajz elhelyezése jelzi, hogy a művész ekkor még nagy erudicióval folytatta feljegyzéseit s a kompozíciót a kéziratos könyv diszitésére szánta. Husz oldallal később már csak kivágott és benne felejtett kompozicióvázlatokat találunk a füzetben, a 98. oldalon pedig egy tünődő, kicsit megrendült és zavaros tekintetet mutató önarcképet.
Az irott szöveg a művészet történelmi kontinuitásának és meghatározott társadalmi-történeti korszakokra tagolódásának problémáival foglalkozik, majd hirtelen áttér a valóság és illuzió kérdésére. Néhány oldalas meditáció után Kmetty már a művészi eszközök természetéről elmélkedik, majd az eszközök történeti jellegének felvillantása után a következő sorokban már az eszközöket értelemmel alkalmazó, tehetségét értékteremtésben realizáló művész ideálképét rajzolja fel. Negativ példaként emliti a tehetséges, de értelmét nem használó ember kézgyakorlattá fajult "művészeti" termékeit. Ezt az egyszerü ellentétet további változatokkal variálja, mind a tehetség, mind az értelem fogalmát ambivalensnek tételezve fel. A kézirat utolsó része "formai átalakulások", stilusváltások lényegi okait igyekszik feltárni. Itt Kmetty visszakanyarodik a történeti változás problematikájához, amelyet forma és tartalom együttes, összefüggő változása következményének tart. (Kora, – s tegyük hozzá, későbbi évtizedek – téves nézeteit igyekszik legalább önmaga számára korrigálni, amikor elválasztja egymástól a tartalmat és a témát, s az előbbit csak megformáltságában érzi adekvátnak a művészet nyelvével. A kézirat utolsó oldalai azt jelzik, hogy Kmetty évtizedekkel később is érezhette, hogy a művészeti közgondolkodásban nem tisztázódtak mindezek a kérdések, s a nyilvánvaló igazságok ismétlésére ujabb és ujabb szükség van. Kmetty egyéni vivódásokkal igyekezett tisztázni és megvilágitani saját maga számára az aktuális művészetelméleti kérdéseket. Irásainak interpretálását, megértését annak az etikus magatartásnak figyelembevétele segiti, amely művészi munkásságát jellemezte. Kmetty objektivitásra törekedett mind a történeti jelenségek, mind a festészet feladatainak megitélésében. Kora művészeti tendenciáinak ismeretében elfogadta a művészet megismerő funkciójának tágabb értelmezését és történeti megnyilvánulásait. A mesterség eszközeihez való kötöttsége és hüsége nem engedte, hogy ezt a megismerő funkciót, a művészet műhelyhagyományain tullépő elképzelésként fogja fel. Ez a kötöttség és hüség elsősorban műhelynaplóvá avatja irásait. Általános esztétikai kategóriákkal nehezen lehet megközeliteni ezt az átlagos művész gondolati igényeit messze meghaladó jegyzetgyüjteményt; a rendszerezés igénye végül is csak töredékeket nyujt.

Ez az első publikáció további interpretáció lehetőségeit nyitja meg a kutatás számára. Fontosnak tartjuk azonban, hogy Kmetty művészeti hagyatéka és írott feljegyzései összefüggő szemléletére tegyünk javaslatot, egyben utaljunk arra is, hogy mind az írott hagyatékot, mind a festői életművet csak a történeti összefüggések ismeretében ítélhetjük meg reálisan.

A Magyar Irás 1926-ban a KUT (Képzőművészek Uj Társasága) megalakulásával párhuzamosan kísérletet tett arra, hogy körkérdéssel forduljon a KUT vezetőihez a jelen és jövő művészet aktuális kérdéseiről. Kmetty válasza, amelyet ujabban Kovalovszky Márta Kmetty János irásaiból adott válogatása (Bp. 1976), korábban más művészek (Bornemissza, Csók, Egry, Medgyessy, Perlrott-Csaba Vilmos, Rippl-Rónai József, Pátzay Pál) válaszaival együtt Perneczky Géza Kortársak szemével cimü 1967-ben kiadott dokumentumgyüjteménye adott közzé, tömörebb, összefogottabb, egységesebb változatban közli azokat a gondolatokat, amelyekkel a jegyzetfüzet itt kiadott utolsó részében Kmetty János gyötrődik. Kmetty e válaszában a kor művészeti izmusainak közös frontja mellett tesz hitet, az aktuális művészi forma önmagában hordott tartalmát ismeri el, s a jegyzetfüzetnél nagyobb hittel hirdeti, hogy "a dolgok relációjának, s szerves együttélésének képzőművészeti tudatos s tudatalatti kutatása... nyomán a forma világszemléletté lett." Kmetty elutasitja a régi művészet formáinak utánzását, amely kora – a két világháború közti Magyarország – lelassult társadalmi fejlődésének egyik erősen hangoztatott igénye volt. Ez az igény a tizes évek uj művészeteszményének még a létezését is megkérdőjelezte. Talán azért nem tartja Kmetty szükségesnek, hogy irásos feljegyzéseiből azokat a gondolatokat is közölje, amelyekben a modern művészet reneszánszig, sőt korábbi korszakokig visszavezethető előzményeit kutatja. A jövő felé törés gondolata, s a közelmult és jelen aktualitásának feltétlen elismerése emeli ki Kmetty nyilatkozatát a körkérdés válaszadói közül. Véleményét bizonyos mértékben csak Bornemissza Géza és Perlrott-Csaba Vilmos osztja. A jövő felé hármukon kivül, még erősebben etikai programmal pedig csupán Egry József fordul.

"A stiluskeresés tulajdonképpen lélekkeresést takar, – irja Egry – a művészeknek előbb meg kell tisztulniok, lelküket meg kell szabaditaniok minden hazugságtól és más emberi gyengeségtől, s a megtisztult lélek megértésével kell tárgyukhoz nyulni és embertársaikhoz szólani."

A két világháboru közti magyar társadalomban az előző korszakban induló, társadalmi felelősséggel alkotó művészek magányáról és egyetlen lehetséges menedékéről – önmaguk belső megtisztulásáról – vallanak Egry József szavai. Kmetty jegyzetfüzetéből kiderül, hogy nagyon visszafogott és tartózkodó formában, nagyon is a tárgyakhoz tapadó figyelemmel ezt a lélekkeresést ő maga is művészi munkássága fontos alkotó részének tekintette.

"Kételyeknek és hitnek megdöbbentő küszködésénél keresem a természet igazát – irja – s véleményem nem mindig stabil, ami olykor kétségbeejt. Ha tehetségem jut eszembe, az iránt gyakran kétségem van, mert majdnem soha sem tudom ugy lefesteni vagy lerajzolni amit látok, mint ahogy az bennem kialakul." Kmetty következő mondatában naiv vallomásnak nevezi önfeltárását és menedéket keresve a tárgyi képzetek festői visszaadásának programjához fordul.

Akár a KUT művészeinek válaszát, akár Kmetty lazább szerkezetü, ellentmondásokban gazdagabb jegyzetfüzetét figyeljük, feltünő a művészek egyedülléte, magányos küzdelme a világ megértéséért és megközelitéséért. Nemcsak a lefestés és az elképzelés, de az irásos megfogalmazás és a szemléleti tisztázás között is nagy távolságok figyelhetők meg Kmetty hagyatékában. Olyan feladatokat vállalt, amelyre esztéták, filozófusok lettek volna hivatottak, a huszas évek magyarországi képzőművészeti életében azonban, ugy tünik, nem talált ilyenekre.

Összegezve: Kmetty János itt közreadott jegyzetfüzetére is érvényesnek érezzük azt a jellemzést, amelyet Kovalovszky Márta adott az általa közölt irásokról: "Kmetty számára a festészet mindent, életének lényegét, tevékenységének éltető forrását jelenti, s ezért a legelvontabb problémát is személyében érintve éli át. ... nehéz időszakban sem veszitette el hitét a művészet belső, immanens értékeiben, és a körülményekkel szemben a festői cselekvéshez apellált."

Szabó Julia

A reneszánsz embere az ő világszemlélését az annak megfelelő formában öntötte, jobban mondva az ő valóságszemlélése formáját hozta létre, az ő stilusát. Dante az életet s az élet mögötti misztikumot a pokol képzeteivel adja, a vallástudományban. A modern költő hasonló problémáit természettudományi ösmereteibe

1. Kmetty János: Tájkompozíció a jegyzetfüzet 91. lapján (Foto Kovács F.)

képzeli el, s az egész élet és élet mögötti világa más alapon van, s más a megnyilatkozási formája is. A tudásunk a belső és külső világról ma más, és igy más formában is látjuk s éljük ki, és más formában, azaz az ezt visszatükröző formában fog megnyilvánulni.

Aki azt kivánja, hogy a modern festő azt lássa, amit a reneszánsz festője, s oly formában jelenjék meg, amint a reneszánsz festője, az azt is kivánhatja, hogy a reneszánsz müvésze olyan legyen, mint a görögök müvésze. (1) Ez pedig nyilvánvalóan tévedés, mert a görög társadalom, a görög ember egész lénye más volt mint a reneszánszé s igy müvészete is.

A XIX. és XX. század őse kétségtelenül Leonardo és mert nem ... befejezett sem tudományban sem müvészetben, felvettük a fonalat önkéntelenül is. (2) (Természetanalizis, Picasso)

Az ókor formába, vonalba vagy szinbe rótta; a Renaissance meglátta; a huszadik század megösmerte a természetet. (3)

Asszir Egyiptom Bourdelle	Görög, Róma	Michelangelo	Rodin
Egyiptom Görög China	Giotto Botticelli	Mantegna Leonardo	Tizián Tintoretto
Cézanne Picasso	Modern klasszicizmus		

A modern müvész világszemlélése s látása rengeteg természettudományi tartalommal bir, az egész kozmosz, a pszichologiája más mint a renaissance-é volt, igy tehát müvészi megnyilatkozása is más, és kell is hogy más legyen, ha megnyilatkozása tiszta s öntudatos, de még öntudatlanul is. (4)

Mint, ahogy az egész naprendszerünket másképp ösmerjük, s képzeljük el, ugy kis területü világunkat is másképp látjuk, az életünket másképp éljük, mint más korok müvészei.

Az a kivánság, hogy érthető képzetekbe adja a modern müvész a mondanivalóját, az csak a rosszindulatuak, a gáncsvetők kifogása, mert a modern müvész munkájában sokkal több az értelmi munka, mint a reneszánszében, ami természetes is, mert a modern kor az értelem (intellektus) jegyében él. Az a hiba, hogy egy képzőmüvészeti analizist másnak akarnak látni, mint analizisnek, de az nem a müvész, s a müvészet hibája, hanem a szemlélőé. (5) A groteszk megnyilatkozás pedig nem egyéb a gyermek groteszkségénél, ami az élet egyik oldala, s sokkal inkább igaz, mint a fejlett, idealizált.

S a modern müvészet szépsége nem az idealizált emberi formákban, hanem a test, a tér, a szin, az idő, a feszültség, az egész modernül megösmert világ megfestésében keresendő. (6)

2. Kinetty János: Két kompozícióvázlat a jegyzetfüzet 97. lapjáról (Foto Kovács F.)

Az, hogy a társadalmunk legnagyobb rétege nem járatos a müvészetben, az sem a müvészet hibája, hanem a társadalomé. Aki nem érti meg korának müvészetét, az kishitü s igyekezzék üdvözülni, azaz hitet szerezni.

Vajon mi lett volna a reneszánsz müvészet, ha a kor emberei tőlük görög utánzást kértek volna? Ha II. Gyula nem lett volna oly nagylelkü s nem ösmeri fel korának kincseit, hogy az embereknek feltárja, létrejött volna-e mindaz a szép, amit ő ösztökélt az életre, megértve korának megnyilatkozásait. (7)

(Azt hiszem az egész társadalmi berendezkedésünk olyan, hogy a nagylelkü embereknek nem talaja és a müvészetünk is inkább csak a jövő embereinek gyönyörüsége. Ennek az a gazdasági hátránya van a müvészekre, hogy a jelen tőkései nem állnak rendelkezésünkre.)

Kell, hogy a modern müvész megnyilatkozása is más legyen, s kell, hogy a modern müvész tartalma is más legyen, mint volt a régieké. Kell, hogy a modern müvész ugy fejezze ki magát, mint amilyen [ő maga], mert különben álszemérmes s hazug lesz, ez pediglen kárhozatos és tüzre vetendő. (8)

A modern müvész az egész világot, az általa ösmert világot tükrözi vissza s azt mindenki tudja, hogy a ma ösmert világ más, mint a négyszáz évvel ezelőtt ösmert, igy hát tudnia kell, hogy a müvészei s azok megnyilatkozásai is mások.

A reneszánsz müvésze tükrözte a gondolkozás felszabadulását, az ő felvilágosult korát, nyugtalan politikai társadalmát s nyugtalan vallási felfogását. A modern müvész tükrözi a kor tudományát, anarchisztikus gazdasági berendezkedését, forradalmas hajlandóságát s kozmikus világszemlélését. A müvészet hullámzását e korán belül esetenkint lehet csak igazolni. A müvészek kiesését korukból hátrafelé nem lehet igazolni.

Aki nem müvész, arról nem szólok.

Aki nem elég értelmes korához, ahhoz nem szólok.

A naturalizmus kijátszása s követelése az impresszionista kép előtt, az impresszionizmus követelése az expresszionista kép előtt, avagy más stilus követelése a kubizmussal szemben csak konzervativ megnyilakozás, ami nem is oly nagy baj, mert ez a kifejezési formák létrejöttét sohasem tudja megakadályozni. Minden tradició emlegetése mellett is, az is a müvészet tradiciója, hogy mindig más és más formákban nyilvánul meg, aszerint mi a kor müvészének a mondanivalója. (9) Az ütköző pont az, hogy az uj kifejezési formák müvészei, mint csalhatatlan igazságot állitják be a stilust, holott az nem más a megjelenés milyenségénél. A minőség sem az egyik stilustól, sem a másiktól nem függ, az a müvész eredendő képessége. A tehetség minden formában tehetség, a tehetségtelenség semminő formában sem lesz azzá. Nem a stiluson kell hát nyargalni, hanem a tehetséget keresni. Minden müvész fessen világszemléletének s korának kifejező stilusában, akkor lesz a legegységesebb.

Prófécia az, amelyben a költő az embereket az Istenhez tereli, feltárván bünön és erényen kivül álló közönyüket. (10) Megfeddi őket az emberi alkotások imádásáért, mint bálványokért és Isten teremtményeinek megvetéséért. Megfeddi őket az Isten törvényeinek elhanyagolásáért s az emberi törvények imádásáért. Az élettelen élet veszedelmes fekélyével telve látja az embert, s ujjal mutat a füszálakra, a fákra, a madarakra és barmokra, amelyek áldozatai az embernek, s amely áldozatok terhelik testét, lelkét. Ujjal mutat a költő a Napra, a világosságra, amely kigyógyithatja a közönnyel fekélyes embert.

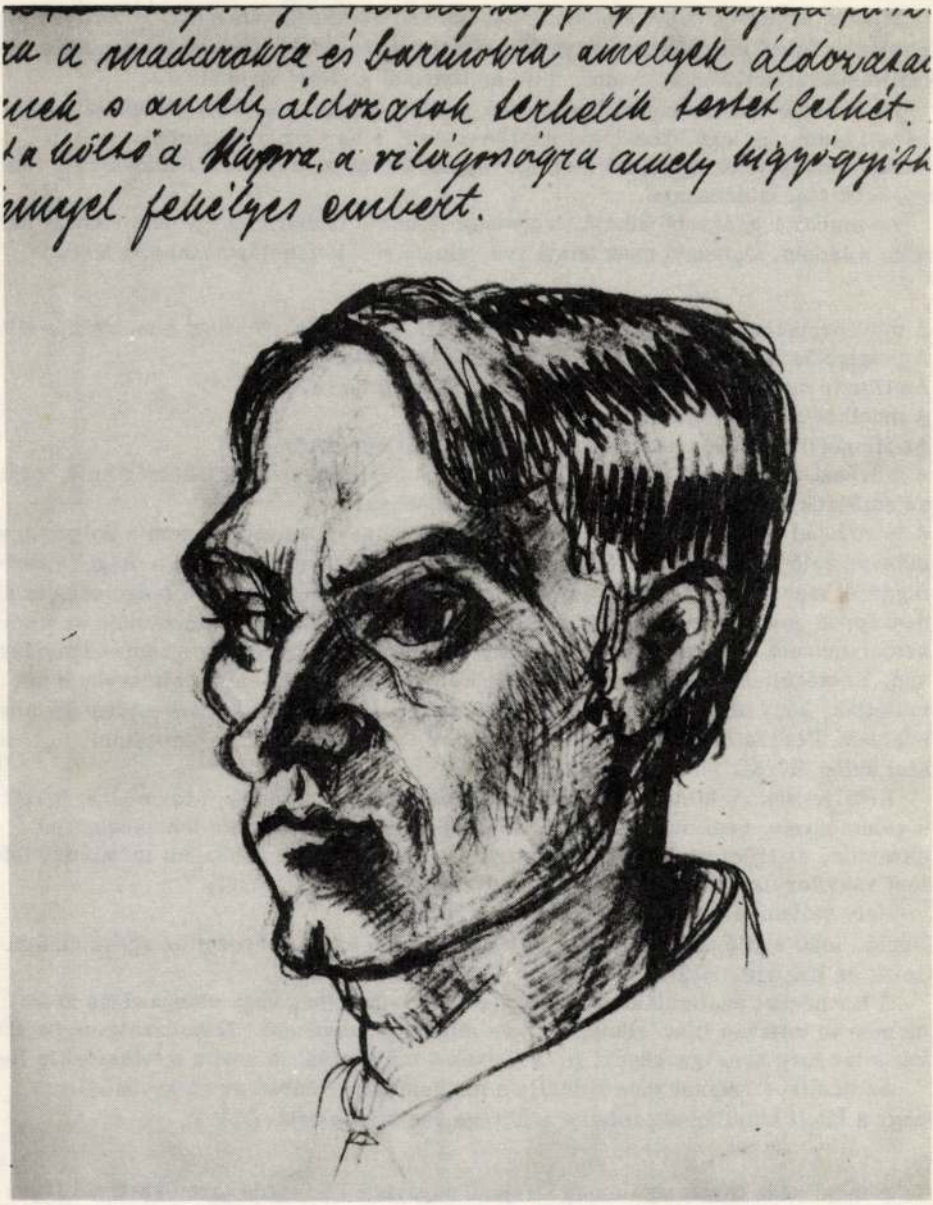

3. Kmetty János: Önarckép a jegyzetfüzet 98. lapjáról (Foto Kovács F.)

Minden egyednek annyi s olyan öntudatra van szüksége, amennyi, s amilyen létfenntartásához kell. Minden lénynek a világi rendben való létezéséhez legalább olyan kvalitásokkal kell rendelkeznie, mint amilyennel a világi rend bir.

Ha automatikusnak fogjuk fel a világi rendet, akkor az ember is automatikus, de kell lenni egy legfőbbnek, aki szerkesztette, s ha akarja összetöri.

Ha öntudatosnak fogjuk fel a világi rendet, akkor az ember is öntudatos, s van egy örök élet mindenekre.

Az ember legnagyobb hibája, hogy nem láthat át enmagán s igy nem ösmeri helyzetét a létben. Öntudata csak annyi van, amennyi a létfenntartásához szükséges.

A müvészetekben a valóság és az illuzió differenciálódásától függ a müalkotás titka.
A müalkotás a valóság, amely önmaga él a mindenséggel.
Az illuzió csak a valóság látszata s a mindenség tükre.
A müalkotás annyit ér, mint maga az élet.
Az illuzórikus müvészi termék annyit ér, mint egy tükör. (11)
A müvészi termékek között a müalkotás felösmeréséhez annyi tehetség kell, mint az emberek zürzavarában az élet felösmeréséhez.
A természet együttélésnek titka nem az egyformaságban van, hanem a dolgok egymáshoz való viszonyában. Nem az impresszionista levegő az, ami a dolgok összefüggését megadhatná, hanem az erőviszonyok tisztázása. Ennek a megoldása tulajdonképpen csak egyénenként s esetenként lehetséges. Minden szenzációja az impresszionizmusnak végeredményében csak a természet hirdetésében s nem megoldásában van. Kétségtelen az agitativ értéke, de kifejezési formái nem alkalmasak, s azt mutatják, hogy nem is volt mögötte más, mint előérzet. Előérzete a jövendő müvészetnek. Persze csak a tömegstilusról beszélhetek, mert, mint mondtam, egyénenkint külön mérték alkalmazandó.

Kételyeknek és hitnek megdöbbentő küszködésénél keresem a természet igazát s véleményem nem mindig stabil, ami olykor kétségbe ejt. Ha tehetségem jut eszembe, az iránt gyakran kétségem van, mert majdnem soha sem tudom ugy lefesteni vagy lerajzolni amit látok, mint ahogy az bennem kialakul.

Naiv vallomás! Festeni kell s nem érzelegni!
Napló, lelki napló pedig mit sem ér! Bármikor fel tudom érezni az egész életem sorát és lényegét! (12)

A természet analizálása a tárgyi képzetek betartása, vagy visszaadása nélkül, ha nem is teljesen illuzórikus, de nem mindig célravezető. Természetesen az adott képzetek még nem igazságok, s azzá csak a müalkotásban s nem a lefestésben lesz.

Az analizis sokszor determinálja a megfestést, azonban az meggyőződésem, hogy a látott külvilág képzeteire szüksége van a festőnek. (13)

A müalkotás teremtése nincs kifejező anyaghoz kötve, de természeténél fogva szereti, ha minél kevesebb eszközzel van megoldva. Nem találok kivetni valót elvben az ellen, hogy a festék helyett más anyagokkal csinálják egyesek a képeiket s szobraikat (fa, vas, üveg, szövet, papiros és festék is), de kifogásolom az anyag sokszerüségét s tultengését, valamint egyenlőtlen romlandóságát. (14)

A mozaik nem megvetendő eszköz, azonban nemessége az anyag egyöntetüségében van.

Tudjuk, hogy egy kép vagy szobor alkotásánál az anyag rendkivüli kötött, s nem szabad, értékén, csak egyöntetüen (vagy kis különbségekkel) változtatni (Kőkopás, festéksárgulás, elillanás stb.).

A sokfajta anyag romlása, változása azonban oly szeszélyes, hogy kétség kivül az alkotás korai megsemmisüléséhez vezet, vagy ami még rosszabb, elveszti a néki adott szerepet, s hamis értékeket fog képviselni.

Természetes, hogy a Picasso által, a kép egy részére felragasztott ujságpapir abban az időben, amikor felragasztotta, teljesen helyén volt, s egy szint, egy tónust képviselt. Egy anyagot adott a kép keretén belül, de hogy öt év alatt az az ujságpapir megváltozván szinében, tónusában, hamis adat lesz a képen, ez nagyon valószinü. (15)

Az az elv, hogy a természet anyagát használjuk, s ne festékkel utánozzuk azt, nem nagy jelentőségü, mert a müalkotásban nem utánzásról, hanem egy szuggerált együttélésről van szó amelyet igy, vagy ugy csak az alkotás munkája teremthet meg. (16)

A görögök szobraikon bronzzal és festéssel keverték a követ, mint eszközt, azonban nem előnyösen.

Azt hiszem a nagy igazságkeresési lázban sokan a szalmaszálba kapaszkodást végzik, s ez sem egyéb ebben a nagyszerü szent tisztulásban, az ember egyik ötleténél a sok közül.

A tehetség értéke. A tehetségek értékkülönbsége nyilvánvaló. A müvészetre való rátermettség a tehetség, a müvészet a tehetség véleménye a világról. A tehetség el nem vitatható, eredete a születésben a természetes adottságban van, valamint az intelligencia is.

A tehetség s az értelem csodálatos együttmüködése hozza létre a müalkotást, a müvészet egyetlen célját, amely formában s tartalomban egy s elválaszthatatlan. Ez az alkotómüvész isteni állapota az életben, s ez a beteljesülése a természetben. (17)

Az értelem és tehetség egyéb variánsa csak gyakorló és nem alkotó müvészeket ád, amelyek értéke inkább civilizáció, mint emberi kultura kérdése. Értékkülönbségeket a két tényezőnek együtthatása ... hoz létre. A képzőmüvész tehetsége a képirásra, vagy képfaragásra való rátermettség, értéke pedig intelligenciájának felfogó képessége. Minden müvész ember, s emberi életet él, minden ember az élet beteljesülése, s a beteljesülés milyensége csak a különbség, amelyet mérlegelhetünk. A festői rátermettség nagyszerüsége még nem az emberi élet beteljesülése, csupán egy jelensége, mint az erő vagy a szépség, s egymagában nem müvészet s nem érték. Az intelligencia tartalom az emberi beteljesüléshez bár elegendő lehet, nem elég a müvész beteljesüléséhez, értékéhez.

Az emberi élet beteljesülése lehet passziv s lehet aktiv. A müvész beteljesülése emberi és aktiv. Föltétlen aktiv beteljesülésben lehet csak valaki müvész, mert az értékének meghatározása a müalkotásban van, amely csak aktiv lehet. Az emberi kulturára s a civilázációra az aktiv beteljesülés a fontos, az értékes, mert minden passziv beteljesülés, bár tökéletesebb is, mint az aktiv, individuális, s a közre nézve illuzórikus. (18)

Az emberi életben, mint a müvészi életben a rengeteg életforma közt a tartalmat, az értéket kell keresnünk. A müvészet ezer fajta megnyilatkozása között feltalálni az értékeket s differenciálni azokat csak alapigazságokkal lehet, amelyek az élet, az élő ember tulajdonságai majdnem mindörökké. Az élő élet pedig cselekvő s gon-

dolkodó, a müvésznél tehetség s értelem. A tehetség a cselekvő rátermettség, amelynek több milyensége s minősége van; az értelem a gondolkozás, amelynek ugyancsak milyensége s minősége van.

értelmetlen tehetség		tehetségtelen értelem	
tehetség		értelem	
gyors cselekvő	lassu cselekvő	gyors	lassu
ösztönös vagy sematikus		ösztönös vagy sematikus	mély és felületes

A tehetség értelmetlen ember kezében hasznavehetetlen, s legtöbbször kézgyakorlattá fajul. A tehetség ilyen fajtája a mesterségében használható, de a müvészetben csak megtévesztő hatásokat eredményez. Legnemesebb formája a virtuozitás, ahol a mások értelmi képességének eredményeit reprodukálják. Képzőmüvészetben ezek a követők, zenében az előadómüvészek (bár a muzsikusoknál az előadómüvész ujra éli az alkotást, s a maga lényege szerint; ez mégis csak variációja az alkotó, az értékes tehetségnek, amely eset a festészetben is fennáll, csak nem használatos, nem lévén időbeni müvészet, s az eredeti müalkotás mindenkor aktiv, közvetités nélkül is. A tehetséges képzőmüvész, ha nem is áll az értelem kellő fokán, azon a mindenkori uton jár, amelyen az alkotó s ugyanazt az életet szemléli, de nem ugyanolyan értelemben, s igy nem olyan értékben. A tehetséges festő is az élet jelenségeit mesterségbeli eszközökkel festi, s az élet jegyeit teszi munkájába, s az élet felösmerhető nála ugyancsak, de meg nem érthető, mert maga sem értette meg az összefüggéseket az élet jelenségei között. Tehetséges festő mindenki, aki festői nyelven beszél, s aszerint tehetség, hogy milyen nyelvezettel beszél a vásznon, de müvész csak akkor, ha értékes mondanivalót közöl a vásznon. (19) A tehetséges festő lehet gyorskezü, elragadó fecsegésü szórakoztató, lehet lassu, megfontolt, lehet bátor vagy bátortalan. Elmondhatja különféle hangon s formában azokat a képzőmüvészeti értékeket, amiket egy-egy értékes tehetség adott, elmondhatja festői nyelven a zenei, irodalmi, filozófiai, sőt festő élményeit is, ez mind nem teszi értékké, ez mind nem müalkotás, ez mind az a tömegtermelés, amit javarészt mindenkor a civilizációk alkalmaztak, s termeltettek.

A rátermettség önálló értelem nélkül formaszegény, s nagyon sok esetben veszi át az alkotómüvész formanyelvezetét, s mint majom utánozza, de legtöbbször kis egyéni változattal hamisitja azt. S mint kitünő hamisitvány alkalmas felebarátaink ámitására, felebarátaink pedig örömmel fogadják, mert könnyü s élvezhető s a célnak megfelel. Ez a tulajdonsága a tehetségnek rengeteg prostitucióra s hamis tanuságra ad alkalmat. (20)

A festőtehetség lendülete nem engedi az értelmet érvényesülni. Nagyfoku értelem elnyomja a festőtehetség játékait, mesterségbeli szépségeit. (21)

A festőtehetség tehát intelligencia nélkül az emberi kultura szempontjából csupán jelenség s nem érték, azonban mindenkor használatos volt, s a termelésével a fogyasztók kielégitésére s izlésére törekedett, s törekszik ma is. Főleg ma, olyan

mértékben, amilyen mértékben a civilizáció a szükségleti cikkek számát gyarapitotta s silányitotta is jórészt.

A tehetség nélküli értelem a müvészetben ugyancsak feltartózhatatlanul tömi tele s zavarja az életet, amelyben eligazodni akarunk. Az értelem talán veszedelmesebben tehetetlen az alkotó müvészetben, mint az értelmetlen rátermettség, mert az értelem mindenkor fenntartja magának az igaz, a jó megállapitását. Egy jól vagy kevésbé jól müködő intelligencia mesterségbeli rátermettség nélkül, ugynevezett müvészi hajlammal felemás munkát hoz csak létre. Értelmi megállapitásait s nézeteit, kellő rátermettség hiján, nem tudván kifejezni, rendszerint a képzőmüvészettől idegen véleményekkel igyekszik támogatni. Elméletet igyekszik kiirni a vásznára.

Az értelem különféle megnyilatkozásait illusztrálja a vásznon, amely azonban sohasem meggyőző, hanem mindig magyarázó csupán, de ezen tulajdonságánál fogva legtöbbször katedrára lép s elvi álláspontokat hirdet. Ez a veszedelem az individualizmus hajszolásában lett az időben nagy, s minden értelmes ember a maga képére hasonlatosnak akarja a világot megösmertetni. Ez az értelem igazságkeresése, amely emberileg szép, de a müvészetekben sok hamisságot hoz, s nagy zavart okoz az eligazodni akarók között.

Célja az élet, az általa megösmert világ felfogása, értelmezése, s formába öntése. A müvészi munkában ennek a célnak a felösmerése. Beteljesülése. Igazoló korszellem. Hirdetés és alkotás.

Igazoló élet, természet. (22)

Az a rengeteg variáns, amely a tehetség s az értelem különféle viszonyaiból származik, a nagy tömeg a müvészetekben, a nép, aki dolgozik, s jól-rosszul elvégzi a dolgát. (23)

A festőtehetség értelmi képessége szabályozza elsősorban a tehetség megjelenését, s mindenkor azt fogja formába foglalni, amit az értelme megállapit, a müvész véleményét az általa ösmert világról. Megtörténhetik, hogy a vehemens rátermettség a jelenlévő értelem rovására előre tör, s a kezdetben lévő jó helyzetet felboritja. (A rátermettség s értelem szerzett tulajdonokkal fejlődhet, s viszont visszafejlődhet egy élet keretén belül.) Megtörténhetik, hogy az értelem messze előre tör, s a kifejezőképesség nem birja követni olyannyira, hogy az eredetileg kedvező viszonyból meghasonlás jön létre. Ezek a müvész-tragédiák, ahol az élet felboritja a született egyensulyt.

A tehetség és értelem együttmunkálkodása és feszültségei az igazi mozgatói a müvészi munkálkodásnak.

Formai átalakulások lényege

Az uj kor gazdasági és tudományos alakulatai és formái. Az uj ember látószöge a külső és belső világa, véleménye a látott világról. Az adott élet formába alakitása s annak munkálatai. Az uj, a mai ember életének rendje különbözik az előző kor emberének életrendjétől, különböző tehát a látása és véleménye a látottakról.

A képzőmüvész a látott világrend jegyeiben él és alkot s a jegyek milyensége és különfélesége formai alakulatot követel. (24) A formai alakulat törvényszerüségre törek-

szik aszerint, hogy a művész törvényszerüségeket keres látott világrendjében s azok jegyeiben.

A művész mindezen tényezők hatásából alakul s kifejezni óhajtja alkotásaiban mindezeket. E kifejezéshez azonban uj formára is szüksége van, illetve természetszerüleg uj, olyan formák jönnek létre, amelyek megfelelnek a véleményének az általa ösmert s élt világról. Egy pszichológiai folyamat szerint a kül és belvilágom együttese determinálja azt a formát, amelyben megjelenhet. Ez a folyamat az, amelynek mindenkori alapja a jelenlévő életfunkció, s eredménye a mindenkor szükséges forma, a művész müködésének rugója. (25)

E törvényszerü folyamat adja meg minden kornak azt a müvészi formanyelvet, amely azt reprezentálja. Ez a forma kisebb egyéni változatok hiján egységes, azaz a kor müvészetének a sémája. Ez a séma illetve forma aszerint értékes vagy értéktelen, hogy milyen és mennyi tartalmat hord magában.

Magát a sémát azonban mindenkor a jó értelemben vett korszellem hozza létre.

Forma és tartalom

A kialakult forma létjogosultságát és állandóságát csak tartalmi ereje adja. A tartalmi erő mindenkor attól függ, hogy felösmerte-e az alkotó kül- és belvilágának törvényeit és lényegét. Amennyiben az uj felösmerése az élet rendjében igaz s törvényszerü, amely más embereket, a tömegeket eligazit, olyan felösmerés-formája, kell hogy legyen, amely mindezt közvetiti. (26) Ekkor a forma jó tartalommal reprezentáns formája a kornak s alkotójának.

A kor saját szellemét csak saját formáival fejezheti ki, és semmiféle kornak formáit nem használhatja.

A forma tehát már egy tartalmas élet által meghatározott, s jó értelemben azzal együvé tartozó valami.

Teljesen téves az, hogy a müvészet formanyelve csak a kor izlése volna s a tartalom különálló irodalmi, vagy társadalomtudományi valami. A jó forma már etikailag értékes, gyakorlati s lelki folyamat eredménye, s mint ilyen, önmagában hordja az etikát. (27)

Ha a müvészek érdemleges munkával lassan meghatározták a kor formáit, az észrevétlenül kötelez mindenkit annak felvételére, s kialakul az egységes forma. Az a művészet kötelessége korával szemben, hogy szellemét s tartalmát közös formában egy nevezőre hozza.

Az érdemtelen munkák tömege, amely ugyan korának formanyelvében él, nem jelent egyuttal tartalmat is, mert azt mindenkor csak emberi érték adhatja. Az ilyen formáju munkák egyszerüen termelvények, s szórakozási cikkek.

Hogy ki milyen tartalommal tud müvészi formát tölteni, az tehetség kérdése, de nem kérdés az, hogy a tehetség alapozza meg minden kornak formanyelvét.

Hogy a tartalom a müvészi formában van lekötve, s nem a témában, ez nem kétséges, mert ugyanegy téma ugyanolyan formában festve lehet jó és rossz.

A téma tartalma egyező, a forma tartalma nem.

Az az alkotó, akinek felérzései(!) a témával szemben a kül és belvilágának törvényei szerint valók, ... müvészi formáiban jeleniti meg a (témát). Az pedig, aki a témát a szokásos forma-sémákkal jeleniti meg, a kül- és belvilágának felérzése nélkül, se-

matikus, s egyuttal nem tartalmas munkát végez. A tehetség tehát mindenkor döntő, s ezt csupán a formák tartalmi ereje ellenőrzi bármilyen témai csapongásoknál is.

Amig egy kor szelleme aktuális és jó, addig annak formáit mindenkor tudja a tehetség használni és tartalommal tölteni, mert aszerint él és dolgozik. (28)

Ha egy uj kor uj élet lehetőségekkel s emberi szándékokkal jelentkezik, a formai átalakulás is felüti fejét.

Az hogy ez miért csak formában tud tartalmat (t)ölteni s nem egyszerüen a témában, az mesterségbeli törvényszerüség. (29) A képzőmüvész, aki látott jegyekkel közvetiti a müvet, csak ugy ád jót, ha jegyei jók és igazak, azaz jó tartalommal birók. Nem igaz jegyekkel semmiféle témát nem lehet igaznak közvetiteni. Ez az igazság a jegyekben, az a szellemi erő, amelyet a tehetség a jegyek felösmerésében, azok letevésében képvisel. Ezek a jegyek pedig felösmerésük szerint formuláztatnak, amint előbb mondtam.

A müvész korának szelleme, illetőleg az ő kül- és belvilága, amiként megalkotja a néki szükséges formát, ugy megkeresi azt a témakört is, amely néki legjobban megfelel a szellemének kimunkálásához, mint eszköz.

A téma tehát eszköz, amelynek kvadrálni kell a müvészet szellemével s amelynek alkalmasnak kell lenni ehhez a munkához.

Nem véletlen Cèzanne szük témaköre s nem véletlen a kubizmus csendélet témája. (30)

Sok gikszer származik jó müvészeknél is abból, hogy nem megfelelő témákat alkalmaznak a munkájuk, ez érdemleges müvészi munkájuk céljaira. (A barokk Krisztus-témáit kubista festő nem használhatja, mert az kisérletezésnél több eredmény nem lesz. (31) Az elképzelt világrend függ a látott világrendtől, s annak törvényei illetve formái szerint igaz csak.

Hogy a tartalom mennyire a formában, s nem a témában él, azt Leonardo Mona Lisája bizonyithatja, amelynek témája egy arckép vagy női tipus csupán, s a kép ... minden formája ... mégis a korszellemet s alkotójának világszemléletét képviseli. Ez a világszemlélet s formája jelen van más témában is Leonardónál, a tartalmat tehát nyilvánvalóan a formákban, a formanyelvben s az az által közvetitett szellemben találom. (A renaissance felvilágosultsága a természet imitativ felfogása, s ilyen jelekből való összeállitása.)

A kialakult forma tehát jó értelemben tartalmas forma s bizonyos szellemet képviselő.

Korunk formanyelve az izmusokban variálódik s mindannyit egy kötelesség ösztönöz, az általunk ösmert világot olyan jegyekkel s olyan formákkal kifejezni, amely reprezentálja azt.

A kozmikus világ látása. Az együvé tartozandóság viszonyai, azok jelei, s megfelelő formája. A jelek igazsága s törvényszerüsége. Általánositás. Alapigazságok s alapformák. Jelenlegi müködésének laborálási munkálatai, s eredménye (kub. és expresszív formanyelv). Sokszerü nyugtalan keresés. Egység felé törekvés. A keresésben kontaktus a kül- és belvilággal. Eltévedések. Kozmikus érzések jegyei és metafizikája. (32)

Az ábrázolás uj jegyeinek igaza és aktualitása. (absztrakciók és konrétumok)

(Itt az irásmód eltérése nagyobb időbeli megszakitást jelez a feljegyzésekben.)

Minden kornak megvan a fenntartásához szükséges gondolkozása s ez mindenkor megtalálja a szükséges formákat, amelyben kiéli magát.

Amit mentalitásnak nevezünk, az a szükséges képesség, s a szükség hajtja a képességet megalkotni mindazon eszközöket, amelyeket a helyzet gazdaságilag, társadalmilag s művészetileg megkövetel.

Ez a gyakorlati élete az emberiségnek s ezen gyakorlatból fennmaradt eszközökből ösmerjük, tudjuk elődeinkről azt, amit tudunk és ösmerünk. Az eszközök milyenségéről s minőségéről alkotjuk fogalmunkat arról a korról, amelyből fennmaradtak.

A tapasztalat szerint különféle koroknak, különféle eszközeik voltak formában és minőségben. Ezek, mivel mindenkor a szükséglet determinálta őket, elárulják az illető kor szükségleteit illetőleg egész belső és külső életét. A létrejött eszközök formái tehát minden esetben fontos tényezők, mint tartalmat és izlést reprezentálók.

Minden valószinüség szerint fedi az egyiptomi eszköz formája s tartalma az akkori mentalitást szellemileg és gazdaságilag.

Ugyanigy a renaissance a maga korának termékeivel tárja fel magát s minden idő hasonlóan, amelyeket ösmerünk. Egészen biztos, hogy mindannak osztályozását, ami ránk maradt formájuk s rendeltetésük szerint végezzük. Pontosan elhatárolunk forma szerint korai és késői görög társadalmat irott és csinált mütermékei s eszközei, praktikumai szerint. (33)

Mivel minden termék (müvészi és gazdasági) formáját a szükséglet determinálja, nem kétséges, hogy a mütermék formája egy szellemi szükséglet eredménye s ezt a szellemi szükséglet milyenségét és minőségét mindenkor a formák mutatják. A forma nemes, vagy nemtelen, puritán vagy dekadensségének felösmerése csupán gyakorlat kérdése.

A kor szellemének s gazdasági életének vonala felfelé és lefelé mindenkor felösmerhető az általa termelt müvek és eszközök formáiban.

A forma tehát mindenkor változó s innen következik, hogy a szellemi s gazdasági élet is az, milyenségben és minőségben. (34)

Nincs tehát forma tradició s ha van tradició, akkor az a formák átalakulása. (35)

Mindaz a formaujdonság, amely ami életünkben fellép arra következtet, hogy a társadalmi és szellemi életünk uj helyzetbe került, s keresi, csinálja azokat az eszközöket, amelyre a saját fenntartásához szüksége van. (36)

(Itt a kézirat irásmódja ismét időbeli távolságot jelez.)

A természetben külön álló képek nincsenek. Amit látunk, az minden izében összefügg azzal, amit nem látunk. Térben és időben egyaránt. Amit látunk, az összefügg azzal, amit láttunk és látni fogunk.

Az ábrázolás egy képben (müben) a tér, a forma és a szin elválaszthatatlan és nem szünő élete. Ember által csinált, hordozható kozmosz a mü, maga is valóság. (37)

Sem a térnek, sem a szinnek, sem a formának egyenkénti jelenlevése nem jelent ábrázolást, csak utalást, vagy a természet milyenségének részleges észrevételét.

A kép vagy szobor milyenségében soha nem lesz mü, csak minőségében, belső élete a térnek, formának, szinnek teheti valósággá müvé. A mü élettartama időben hasonlit az emberéhez, de hosszu ezredeket élhet alkotójának rövidebb idejével szemben. (38)

JEGYZETEK

(1) Kmetty igen egyszerű okfejtéssel utasítja el a tradicionalizmus elvének félreértése következtében hangoztatott igényeket, amelyek a modern művészt egy idealizált reneszánsz művészeteszmény felé igyekeztek terelni. A historizáló eklektika igényeivel szemben a művészet történetiségének elvét fogadja el.

(2) Ez a feljegyzéstöredék utal arra, hogy Kmetty más szempontból is foglalkozott a tradicióval. Ez azonban mindenekelőtt a műhelymunka, a művészek által felvetett problémák hagyományát jelenti számára, s nem a műalkotások stílusformuláinak követését. Picasso kubisztikus téranalizisének előzményeit később a tudományos kutatás is felfedezte a reneszánsz és a manierizmus elméleteiben és kísérleteiben. Vö. HOFMANN, W. Die Grundlagen der modernen Kunst. Stuttgart 1966. Magyar nyelven: A modern művészet alapjai. Budapest. 1974.

(3) Ez a mondat, valamint az ezt követő művészettörténeti jelenségekre és mesternevekre utaló táblázat a Világkönyvtár egyik kötete üresen maradt lapjára került feljegyzéstöredék, amelyet a művész utólag helyezett el a jegyzetfüzet lapjai között. A felsorolt nevek mutatják, mekkora jelentőséget tulajdonítottak a huszas években Rodin és Bourdelle szobrászatának, akiket nemcsak Michelangelohoz, de a görög-római, az asszír és egyiptomi szobrászathoz mértek, nem is gondolva Rodin kicsit dekadens impresszionizmusára és Bourdelle szobrászata eklektikus vonásaira.

(4) E mondattal, majd az ezt követő okfejtéssel Kmetty a modern művészetet a természettudományok fejlődésével párhuzamos fejlődésvonal magasabb pontján látja, mint a reneszánsz, vagy az ókor művészetét. Ezt az evolucionista művészetfelfogást a művészettörténet és esztétika képviselői általában nem fogadják el a XX. században. Vö. LUKÁCS Gy. Az esztétikum sajátossága. Bp. 1965.

(5) A szemlélő nevelése a modern művészet megértésének előfeltétele. Ez a pedagógiai eszme a művészet és közönség közötti szakadék egyik áthidalási kísérlete.

(6) A harmonikus, idealizált formaegyensuly és a feszültségekkel terhes, groteszk, tulzó, torzító formakontraszt a régi és a modern művészet egymással szembeállított jellemzésének egyik közkedvelt módja volt. A korszakok árnyaltabb megközelítése a szaktudományban feltárta, hogy minden korban találhatunk példát mindkettőre, legfeljebb bizonyos jelenségek dominanciájáról beszélhetünk.

(7) Kmetty nem veszi észre, hogy itt ő is a régi művészet közönségének ideál-képét rajzolja meg, s nem tud arról, hogy már a reneszánszban is voltak konfliktusok megrendelők, művészek és közönség között.

(8) Kmetty biblikus fordulatai ismét jelzik, hogy akár az előző részben, a modern művészet igazságkeresését etikai feladatnak érzi.

(9) Kmetty számára a kor mondanivalója mindig elsődleges, s ezt határozottan szembe tudja állítani az előző korok mondanivalóját közvetítő tradicióval. A tradició kifejezést ebben a mondatban játékos kétértelműséggel használja, a megujulás képességét is tradicionálisnak értelmezve.

(10) A művész próféta szerepköre a modern művész egyik szívesen hangoztatott feladatvállalása. Kmetty a huszas években etikai kényszernek érzi ezt a prófétai szerepkört a társadalmi-művészeti kérdésekkel kapcsolatos közöny és öntudatlanság elleni harcra.

(11) A tükör — a művészetek egyik oldala megközelítéséhez évszázadok óta használt hasonlat — Kmettynél itt pejorativen szerepel és csak az "illuzórikus", pontosabban illuzionista művészetet jelzi. Kmetty szemléletében kettősség figyelhető meg e kérdés megítélésében. Egyrészt elfogadja a modern művészet elméleteit az önálló, természettől független, illuzionizmustól mentes műalkotás egyenranguságáról, másrészt, mint a következő mondatokból is kiderül, a művészet célját a természet megközelítésében látja. A feloldás kísérlete — mely már a Nyolcak művészetfelfogásában is meglévő formula — "a dolgok összefüggése", az "erőviszonyok tisztázása", vagyis a természet törvényeinek vizuális megjelenítése.

(12) Itt jutott el Kmetty a jegyzetek abbahagyásának gondolatához. Feljegyzéseinek folytatása mégis azt jelzi, hogy festői programja zárt rendszeréből csak a napló formájában tudott kitekinteni és ezt a gyakorlatot nem tudta semmi másfajta kifejezésmóddal helyettesiteni.

(13) A 11. jegyzetben már utaltunk Kmetty sajátos természetelvüségére. Kmetty élete utolsó éveiben fordult csak akvarellekben, üvegablaktervekben és üvegablakok kompozicióiban elvont geometriai formák és szinek analiziséhez, de ezek elsősorban technikai és müfaji kisérletek voltak, amelyekkel párhuzamosan természetelvü kompozíciókat készitett. A látott külvilág, a tárgyi valóság elemei nélkül Kmetty nem tudta elképzelni természeti jelenségek törvényeinek láttatását.

(14) Itt Kmetty a kollázs ellen szól, s érvelése a különböző nemü anyagok állapotváltozásairól, romlandóságáról századunkban meglehetősen kevés müvész által képviselt gyakorlati megközelitése a kérdésnek. A jövő modelljeit teremtő avantgarde müvészet legtöbb képviselője számára nem jelentett problémát a modellek anyagi romlandósága. Kmetty tiltakozása a nagyobb távra tervező mesterember józan gondosságát tükrözi.

(15) Kmetty ebben az okfejtésben azért elfelejti, hogy még a legmaradandóbb anyagok is változnak, s tulzás a hamis jelző egy sárguló ujságpapirra. A kivágás, elhelyezés, más anyagokhoz való viszony esztétikai értékképző funkcióját meg sem emliti a kollázzsal kapcsolatban.

(16) A szuggerált együttélés – különben igen szemléletes megfogalmazásával Kmetty ujabb érvet emlit a kollázs ellen, az utánzás fogalmát több értelemben használva. Kmetty nem veszi észre, hogy a szuggerált együttélés fogalmában az illuzió (utánzás) fogalmát közeliti meg.

(17) A tehetség és értelem együttmüködésének párhuzamba állitása a müalkotás formai-tartalmi egységével és elválaszthatatlanságával a jegyzetfüzet egyik legfontosabb gondolata. Kmetty itt a müalkotást a természettel egyenrangu objektumként értelmezi, de az alkotómüvész értékteremtő megnyilvánulásának is tartja. Ebből az okfejtésből eltünt a megismerés rögös utja, a müvész isteni állapotba emelve egy második természet teremtőjévé válik.

(18) Az aktiv, cselekvő, világot változtató müvész tipusa a XX. századi modern müvészet egyik eszményképe. Sajátos, a tipus és eszménykép megvalósitásának nehézségeire utaló az a megjegyzés Kmetty irásában, amely szerint a "passziv beteljesülés tökéletesebb" lehet. Amikor az aktiv-passziv, müvészi és individuális beteljesülés gondolata szétválik Kmetty gondolkodásában, a tizes évek életépitő optimizmusának rezignált utóhangjait fogalmazza meg. A müvész teremtő gesztusai, "az isteni állapot", a kulturaformálás eszméi tisztesen őrzött rekvizitumok ebben az okfejtésben.

(19) Furcsa, hogy itt Kmetty a tehetséget a rátermettséggel, készséggel azonositja és pejorativ értelemben használja. Az értékes mondanivaló az élet összefüggéseinek adekvát müvészi eszközökkel való megjelenitését jelenti Kmettynél, amelyet itt szembeállit az esztétikus formákkal.

(20) Feltehetően itt Kmetty a modern müvészet másodrendü utánzóira gondol, akik a huszas években már fogyasztási cikként termelték világszerte bizonyos felületi érdeklődés kielégitésére az izmusok egyes stilusjegyeivel ellátott áruikat. Kmetty joggal veti fel a hamisitás gondolatát.

(21) A 17. jegyzetben utaltunk Kmetty tehetség–értelem, formatartalom párhuzamára. Ezt az ideális esetben tökéletes egységben látott összefüggésrendszert Kmettynek azért kell mégis elemeire bontania és tulhajtott formális logikai müveletekkel ellentétpárokká alakitania, hogy igy próbáljon magyarázatot adni kora tökéletlennek itélt müvészeti "termelésére". Kmetty gyakorlatlan gondolkodó, gyakran feleslegesen végsőkig élezett ellentétek mögé rejti a valóságos problémák iránti érzékenységét.

(22) Ezekben a rövid, egy-két szavas mondatokban ismét a müvészet uj világteremtő és megismerő funkcióját vizsgálja, állitja szembe, időnként egymással felcserélve, vagy egymássá alakitva Kmetty. Észre-

veszi, hogy a megismerő funkció kevesebb tévedéshez ("hamisághoz") vezet, mint a világalakító funkció, amelyet időnként megismerésnek, megismertetésnek is feltüntetnek képviselői. A felfogás, értelmezés és formábaöntés, hirdetés mögött a korszellem, az élet és a természet igazolását keresi.

(23) Ebben a nem egészen világos mondatban feltehetően a tömegtermelés művészeti következményeire gondol a művész.

(24) A látott világrend jegyei, mint a művészet formai alakulatának követelményei ... Kmetty nem veszi észre, hogy okoskodása körbeforog.

(25) Kmetty okfejtésében a forma egyszerre eredet és folyamatok, életfunkciók eredménye. Az ok-okozat felcserélésére jellegzetes példa a mondat utolsó része.

(26) A törvényszerű megragadása a formai-tartalmi egység rendjében, olyan művészetet teremt, amely egyszerre tölt be megismerő és megismertető funkciót. Ez Kmetty szintézis-modellje.

(27) Kmetty itt a művészi forma esztétikumát abból az etikai értékből származtatja, amely gyakorlati és lelki folyamatra, vagyis műhelymunkára és gondolkodásra épül. Az esztétikum forrása így a munka szigoru erkölcsü vállalása.

(28) Kmetty a korszellemet szintén etikai kategóriákkal osztályozza.

(29) A tölteni és ölteni szó felcserélése valószinüleg iráshiba, ezért jelöltük a t-t zárójellel. Ugy tünik, a gondolati tartalom inkarnációjáról van szó. A téma és tartalom terminológiai összetévesztésére Kmetty sok példát találhatott a művészeti vitákba és a XX. századi művészettel kapcsolatos kritikákban. Saját maga számára is ismételgetni kellett a müalkotás tartalmi immanenciájának elméletét.

(30) Kmetty tematikai szükösséget lát Cézanne-ban, csendélet jelleget a kubizmusban. Nem kétséges, hogy az előzőben a kubisták formai rendszerezést kereső Cézanne képét idézi fel, a kubizmus értékelésében pedig tovább folytatja a kép szükitését, amelynek igy minden vonala saját festői gyakorlata felé mutat. Nemcsak a monográfiák adnak ennél tágabb képet mind Cézanne-ról, mind a kubizmusról, de a bennük más irányu. inspirációkat találó művészcsoportok is. Vö. MARC, F. Szellemi javak (Geistige Güter. Der Blaue Reiter. München, 1912.) KOCZOGH ÁKOS: Az expresszionizmus. Bp. 1964. 133—135. BADT, KURT: Cézanne. GOLDING, JOHN: Cubism. A history and an analysis. 1907—1914. London, 1959. KÁLLAI, E. Cézanne és a XX. század konstruktiv művészete. Bp. é. n. (1944)

(31) Itt Kmetty saját korábbi Krisztus-témáju képeivel is szembefordul. Ezeken kivül Perlrott-Csaba Vilmos tizes és huszas évekbeli festményein, grafikáin találhatunk hasonló témát (Krisztus levétele a keresztről, Siratás) kubista megoldásban. Egyetemes művészetben André Derain, André Lhote Utolsó vacsora kompozicióí ellenpéldák Kmetty okfejtéséhez, amelyek valószinüleg Derkovits Gyula Utolsó vacsora c. képére is hathattak. A közép-európai művészetben több példát találhatunk a kubista formák és a keresztény ikonográfia együttes szereplésére. Nem tudjuk kellően magyarázni Kmetty elutasító véleményének okát.

(32) A töredezett, egy-két szavas mondatok Kmetty fáradtságát jelzik. Nem szabad elfelejtenünk, hogy Kmetty közben más eszközökkel is igyekezett gondolatait közölni. (Valószinüleg ebben a korszakában többet foglalkozott rajzolással, festéssel.)

(33) Kmetty évek mulva ismét a különböző korok különböző jellegü művészetének elismerésével folytatja naplóját.

(34) Ismét egy példa az ok-okozat viszonyát felcserélő következtetésre.

(35) A tradició itt ismétlődő kétértelmüséggel szerepel. Vö. 9. jegyzet.

(36) Ha az "arra következtet" formula helyett az abból következik szerepelne, a következtetés világosabb lenne. Kmetty itt elég sok ellentmondásba keveredik, pedig mondandója egyszerű: a társadalmi és szellemi élet adekvát stílust teremtő kényszere. Mivel azonban ezt csak megnyilvánulásaiban figyeli, könnyen felcserélheti a fogalmakat.

(37) Kmetty itt a "kozmikus világkép" által determinált "kozmikus művészet" egy kevésbé pregnáns megfogalmazását adja. Ugyanennek a gondolatnak kiforrottabb változata a Magyar Irásban közölt levélben és a lap szerkesztőségének körkérdésére adott válaszában fellelhető. Vö. KMETTY JÁNOS: Festő voltam és vagyok. Bp. 1976. 43–44., 48. o. Másrészt viszont a látással kapcsolatos észrevételei alapján feltételezhetjük, hogy ismerte a látás és mozgás viszonyával kapcsolatos modern elméleteket.

(38) A jegyzetfüzet utolsó mondata Kmetty művészetbe vetett hitének szép bizonyítéka.

(A jegyzeteket készítette: Ráth Zsolt és Szabó Julia.)

50. **Kmetty János** (1889-1975)

Nagybányai utca
1920-as évek második fele
Olaj, vászon 55 x 67 cm
Jelezve jobbra lent: Kmetty

Kikiáltási ár. 3 500 000 Ft

Kmetty a nagybányai művésztelepen

Kmetty János művészi pályájának fontos állomásait jelentették a különböző művésztelepeken eltöltött időszakok. A tízes években a kecskeméti, a háború után a nagybányai, majd a harmincas évektől kezdődően a szentendrei művésztelepen dolgozott a jó barát Perlrott Csabával és Gráber Margittal együtt.

Kmetty és Perlrott dokumentálhatóan 1924-től a harmincas évek elejéig járt rendszeresen Nagybányára. (Kmettyt 1929-ben a Nagybányai Festők Társasága törzstaggá is választotta.) Szerepeltek a kolónia kiállításain, közös tárlatokat rendeztek. Nagybányai útjukat egyúttal összekötötték különböző nagyvárosokban (Kolozsvár, Nagyvárad, Temesvár) szervezett kiállításokkal, melyek művészi sikerük mellett, rendszerint anyagi haszonnal zárultak. Többek között a gazdasági válság idején 1931-ben Szatmáron Perlrottal és Gráber Margittal rendezett közös kiállításon tizenöt képet adtak el (Murádin 1988).

Kmetty Nagybányán festett képeivel Budapesten 1926 körül jelentkezett először. Fontosnak tartotta az ott készült utcaképeit, hiszen ezekkel szerepelt a KUT harmadik nagy kiállításán. Sikerüket mutatja, hogy Rabinovszky Máriusz a Magyar Grafikában ugyanekkor Nagybánya-képeit méltatta és a Szépművészeti Múzeum pedig egy ott készült akvarelljét vásárolta meg. (Nagybányai utca, 1926 k. MNG) Szerencsére számos mű fennmaradt az ott festett képek közül, melyek stílusukban ugyan eltérnek egymástól, témaválasztásukban rendszerint a várost, annak utcáit, parkjait jelenítik meg. Kmetty 1927-es párizsi útja után a húszas évek közepére jellemző naturalisztikusabb szemléletét a kubizmus, illetve a konstruktivizmus elveit közvetlenül felhasználó elvontabb képalkotás váltotta fel. Ugyanakkor a cézanneizmushoz való kötődés művészetét a kezdetektől mindvégig jellemezte.

Egy téma különböző nézetei

Festményünk, melynek egy változata (Kisvárosi utca reprodukálva: Ury, 1978.) ismert, a szabadban festés naturalisztikusabb, oldottabb felfogását képviseli. Mindkét művön a város szimbóluma, a református templom áll a kép központi tengelyében, a *Nagybányai utca* más látószögből néhány méterrel hátrább készült párdarabjánál. A szándék világos. Kmetty a látványhoz való viszonylag pontos ragaszkodásban kereste a szabályosságot, egyfajta geometriai rendet. Ehhez próbálgatta a különböző nézeteket. Képünk geometriája a jegenyefák által kijelölt egyenlőszárú háromszög, a fák, a villanyoszlopok és a templom torony képezte vertikálisok, illetve a kanyarodó út által kirajzolt görbe áthatásaiból áll össze. A sematikusan megfestett staffázsalakok beleillenek, egyúttal életet is lehelnek ebbe a szabályosságba.

Kmetty következetes, kitartó festőalkatára jellemző volt egy kép apró változtatásokkal történő többszöri megfestése. Ezek a művek nem tekinthetők önismétléseknek, sokkal inkább egy probléma újabb és újabb megoldási kísérleteinek.

Kmetty hatása a nagybányai fiatalokra

Kmetty János nagybányai tartózkodása nem múlt el nyomtalanul. Művészetével hozzájárult Nagybánya "harmadik forradalmának" (Murádin) megszületéséhez, az ifjú generáció művészi kibontakozásához. 1931-ben Perlrott Csabával és Mattis Teusch Jánossal közös kiállítást rendezett, mely az egyre jobban elszigetelődő művésztelepen a nyugati modernizmus manifesztációjaként hatott. "Még Nagybányán is, ahol nemegyszer láthattak modern műveket, meghökkentően újnak hatott ez a bemutatkozás." (Murádin 1988) "Elragadtatva bámultuk, az egész kiállítás alatt újra és újra visszatértünk a képekhez, s úgy tapasztaltuk, hogy a mesterek is jól esően veszik tudomásul az érdeklődést a fiatalabb nemzedék részéről - emlékezett vissza Csizér Lilla, az új festőcsoport egyik tagja. Ez a kiállítás és időszak Kmetty művészetének valóban egyik csúcspontját jelentette. Nem sokkal ezután útja Szentendrére vezetett, ahol festészetének új korszaka kezdődött.

K.A.

Kmetty János: Nagybányai utca 1926 körül
Papír, akvarell, 339 x 236 cm (MNG. Ltsz.:1926-1298)

51.

51.▲
Díszváza, Zsolnay, 1885 körül
Porcelánfajansz, magas tüzű, színes mázas festéssel
Fazonszám: 699 Magasság: 31 cm
Jelzés: TJM családi címer
Kikiáltási ár: 280 000 Ft

Kmetty János (1889-1975)

Önarckép, 1914
Olaj, karton 71x48,5 cm
Jelezve balra fent: Kmetty 1914

Önarckép, 1929 körül
Olaj, vászon 70x36 cm
Jelezve balra lent: Kmetty

Irodalom:

- Kmetty János: Önmagamról. Műbarát, 1922/5.
- Ráth Zsolt: Nézzük meg együtt Kmetty János: *Önarckép almával* című szénrajzát. Művészet, 1976. márc. 40-41.
- Kmetty János: Festő voltam és vagyok. (bevezető: Kovalovszky Márta), Budapest, 1976.
- Szabó Júlia: Egy jegyzetfüzet Kmetty János hagyatékából. Ars Hungarica, 1977/1. 119-127. oldal
- Kmetty János: Művészetelméleti feljegyzések I. Ars Hungarica 1977/1. 129-145. oldal
- Ury Ibolya: Kmetty János, Budapest, 1978.
- Kmetty János Múzeum. kat. Szentendre, 1981.
- Ráth Zsolt: Kmetty helye a magyar konstruktív törekvések között. 265-274. oldal In: Sub Minervae Nationis Praesidio, Budapest, 1989.

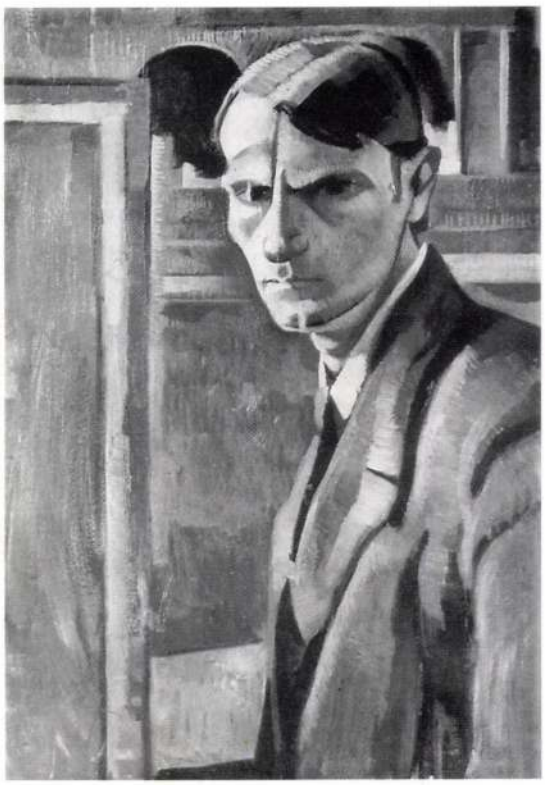

Kmetty János: Önarckép, 1910-es évek

Kmetty János művészetét folyamatosan végigkísérték önarcképei. Jelentőségüket mutatja, hogy 1911-es párizsi útját követően első kiállított kubista képe is egy *Önarckép* volt (jelenleg Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeuma), melyet a Rózsa Miklós által vezetett egykori Művészházban mutatott be.

A Párizsban töltött félévi szemlélődés eredményeként festészetét egyrészről a Louvre klasszikusainak művészete inspirálta, másrészről az impresszionisták. Cézanne és az analitikus kubizmus hatásaival telítődve tért haza. Leonardo-t, a szemlélet igazságainak kutatójaként a kubizmus ősének tartotta. Szintetizáló képességének köszönhetően Kmetty az európai festészeti tradíciót a legújabb kortársi eredményekkel egyedülálló egységében tudta értelmezni. Saját festészetének kialakításakor is mindig ügyelt ennek az egyensúlynak a megtartására, igazi kubistává így sohasem vált.

A klasszikus kubizmus leginkább a csendélet műfajában teljesedett ki. Még ha olykor a portré műfajához is fordult, hasonlóan a csendélet személytelenségéhez, igyekezett minden individuális vonást megszüntetni. Ezzel szemben Kmetty János a tízes években Cézanne és az analitikus kubizmus szellemében végrehajtott festői kísérleteinek színtere elsősorban a tájkép, illetve az önportré műfajában bontakozott ki. Kmettynél a később oly fontos csendélet ekkor szinte teljesen hiányzik.

Önarcképei mindig pontosan tükrözik Kmetty személyiségét: "Az esztétikum és az etikum egységének a vágyát alkalmasabb módon, mint szimbolikus művész-önarcképben kifejezni aligha lehetett volna." - írta Ráth Zsolt Kmetty *Önarckép almával* (Magyar Nemzeti Galéria Grafikai Gyűjtemény) című szénrajzáról. A kubista formaképzés ellenére művészi szemléletében alapvetően a klasszikus mesterekhez kötődött, akik a művész személyiségét állították előtérbe. Poussin 1650-ben készített híres Önarcképén (Louvre) jelenik meg a művészettörténetben először az a képi megoldás, melyben "a környezet immár nem csendélet, hanem téglalapok elvont és kiszámított rendszere, amelyeknek szerkezete meghatározza a festmény rendjét." (Tolnay Károly: Poussin önarcképe a Louvre-ban 194. In Teremtő géniuszok. Bp. 1987.) Noha Kmetty önmagáról szóló írásaiban nem tesz említést Poussin-ről, tudható, milyen óriási kultusza volt a mesternek Franciaországban az impresszionisták, Cézanne, a posztimpresszionisták és főképpen a kubisták körében. A reneszánsz képiség legfontosabb alapelveit a XVII. században élő Poussin egy újfajta modernizmus szellemében tette magáévá, ezért választották többek között példaképül maguk számára a kubisták. (A. Chastel: Poussin és az utókor. 339-353. In: Fabulák, Formák, Figurák. Bp. 1984.) A festő önmaga mozdulatlan, szoborszerű beállítása, és a háttérben fellelhető vásznak, emblémái a festőeszme megtestesítésének. Méltóságát a mester szigorú arcvonásaival, komoly tekintetével is hangsúlyozza. (Tolnay 1987) Hasonló a figura-beállítás Kmetty *Önarcképén* is. Ugyanakkor a pályája delelőjén lévő Poussin képe egyfajta megelégedett visszatekintésként értelmezhető, a huszonöt éves Kmetty elszántsága pedig az elkövetkezendőknek szól. Kmetty mögött emblémaszerűen egy síkban felsorakoztatott festőállvány, vászon, kép a falon, homogén barna, szinte

monokrómiába hajló színvilága összecseng a festő központi alakjával, aki majdnem egyneművé válik a piktúrát jelképező különböző tárgyakkal. Ugyanakkor a homlokán, nyakán, ingén végigfutó fénysáv, a fény-árnyék használatával keletkező plasztikai értékek mellett, szellemi centrumát is jelenti a festménynek. Kmetty korai önarcképeinél mindig találkozunk egyfajta pszichologizáló, mitikus magatartással. Az aktivizmus művészei (Kassák, Uitz), akikhez Kmetty is tartozott, a művészt prófétaként, váteszként, a társadalmat is alakítani képes aktív személyiségként fogták fel. Kmetty az elsők közé tartozott, aki szerepjátszó önarcképeiben, tudatosan vállalta az új Ádám, illetve Krisztus szerepét - 1913-as *Önarcképén* (Magyar Nemzeti Galéria) az "ecce homo" gesztusát jeleníti meg, miközben ujjával önmagára mutat (Kovalovszky1976). Bár képünknél nincs ilyen nyilvánvalóan felismerhető gesztus, vagy attribútum, egyszerűen a fény-árnyék festői eszközével, illetve az arckifejezéssel utal a festő profetikus szerepére.

Párizsból való hazatérte után Kmetty az 1912-es és 1913-as év nagy részét Kecskeméten töltötte. 1914 februárjában Budapesten állított ki a Nemzeti Szalonban az Ifjú Művészek tárlatán többek között Uitz Bélával, és a jó barát, fiatalon tragikusan elhunyt Erős Andorral. Ugyanakkor az első világháború kitörésével a telep elnéptelenedett, Kmetty visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy bár nem kapott behívót, mégis hivatali állást kellett vállalnia, amelynek következtében "többet elmélkedtem, mint festettem." (Önmagamról.1922) Mégis a Kecskeméten töltött időszak igen termékenynek mondható, nemcsak azért, mert az itt készült kecskeméti látképeket a hazai kubizmus legjelentősebb tájképeiként tartjuk számon, de jelentős önarcképei is itt születtek. Noha képünk készülési helye ismeretlen, mégis ehhez a kecskeméti periódushoz kapcsolódik, és lényegében az 1911-1915 közötti időszak egyik záró főművének tekinthető. Az Iványi-Grünwald Béla által vezetett modern festőkolónia tagjaként nyugodt körülmények között festhetett, sőt a város megrendelést is biztosított számára. A művésztelep 1913-ban rendezett októberi kiállításán Kmetty többek között önarcképeivel is szerepelt, melyet a kritika egyértelmű lelkesedéssel fogadott. "Valósággal a szenzáció erejével hatnak Kmetty János képei, amik közül elsősorban két önarcképe érdemel említést. Kmetty igazán eredeti talentum, aki nagy reményekre jogosít. Igen eredeti önarcképeinek szubjektív kubizmusa, s a levegőnek érzékeltetése." (Kecskeméti Lapok, 1913 október 28.) Hogy Kmetty mennyire a telephez tartozónak érezte magát, mutatja, hogy az 1913. november 8-án újjáalakult Kecskeméti művésztelep egyik alapító tagja lett.

Ráth Zsolt így foglalja össze az első alkotói periódust: "És éppen ez a közbülső néhány év jelenti Kmetty első alkotói periódusának legprogresszívebb szakaszát. Előremutató volt, mind saját további életműve, egyéni stílusának megújítása, továbbfejlesztése, mind a magyar korai konstruktív törekvések második etapjának - az aktivisták fellépésének - előkészítése vonatkozásában is. A Nyolcak szervezett fellépésének megszűnése és a MA folyóirat megindulása közötti időszak nemcsak a magyar társadalomtörténetben, hanem a művészeti életben is a haladó erők időleges megtorpanásának, defenzívába vonulásának időszaka. ...Ebben a kontextusban (kétségtelenül meglévő esztétikai értékeik mellett) még fokozottabb művészettörténeti hangsúlyt érdemelnek Kmetty korai főművei." (Ráth 1989)

Az eddig magántulajdonban lévő, a szakma előtt is ismeretlen önarcképpel tovább gazdagodnak Kmetty János korai periódusának muzeális értékű művei.

1927, Kmetty János második párizsi útjának éve szintén változást eredményezett festészetében. Az aukción szereplő 1929 körül festett *Önarckép* már magán viseli ennek a szemléletmódosulásnak a jegyeit. A szintetikus kubizmus hatására palettája kivilágosodott, a vastag, sűrű festésmódot felváltotta egy könnyedebb ecsetkezelés. Bár önarcképünkön a kifejezés szigorúsága megmarad, ez nem jelent mást, mint hogy Kmetty János emberi magatartása, hozzáállása a művészethez az évek során mit sem változott. Itt azonban a monokrómia helyett meglepő színességgel találkozunk. A képen a festő kezében tartja ecsetét, mint a festészet egyik attribútumát, minden egyéb, mely a festészetre utalna hiányzik a képről. Ugyanakkor az arc számos színből áll, lényegében a képen található összes színt tartalmazza, így szimbolikusan a festő palettájának is felfogható. A festő ezt az implicit játékot a formák szigorú geometrizálásával, erős kontúrokkal egyensúlyozza. A kalap éle, az orr vonala láthatatlan tengelyt alkot, vele párhuzamosan fut a nyakkendő vonala a behajlított kézfej vonalával. Az ecset iránya felel az áll vonalának, a vörös színsáv követi a figura féloldali sziluettjét, kettéosztva ezáltal az üres hátteret. Ezek a korreszpondenciák határozzák meg a kompozíció egészét. A hideg-meleg, a mennyiségi színkontrasztok alkalmazásával a kép harmóniáját szolgálja. "Egy meleg (siena) és egy hideg (ultramarin) színben tökéletes lehet, kellő viszonylatban. Fekete, hideg szürke, siena és kék, a leghatalmasabb színegységnek lehet forrása. Valamint fény árnyékot fog közre, úgy a hideg szín a melegnek környezetévé válik." (Művészetelméleti feljegyzések I. 1920-as évek)

Kmetty a húszas évek végére a Képzőművészek Új Társasága (KUT) egyik vezetőművészeként, a középgeneráció reprezentatív képviselője volt. 1929-es Tamás Galériában rendezett kiállításán bemutatott műveit a kritikusok a reduktív zárt formák és a színgazdagság kontrasztjával jellemzik, (Pesti Napló 1929. február 8.) illetve az ábrázolt tárgyak színsíkokra osztását emelik ki (Nemzeti Újság 1929. február 8.). Ezt a módszert alkalmazta a festészet különböző műfajaiban, így önarcképeinél is. Lényegében ez a felfogás tükröződik ekkor készült linómetszet önarcképeinél is, ahol az erős színkontraszt (fekete-fehér) és a geometrizált éles formák ellentéte még inkább kiaknázható volt.

Kmetty János arra a kérdésre, hogy miért festett ennyi önarcképet élete során, lakonikusan így válaszolt: "Az önarckép a mesterség ősi adottsága. A modell mindig kéznél van." (Kmetty János In. Frank János Szóra bírt műtermek. Budapest, 1975.)

K.A.

135. **Kmetty János (1889-1975)**

Kalapos önarckép, 1920 körül
Olaj, vászon 44,5x39,5 cm
Jelezve jobbra lent: Kmetty

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft

Az önarcképek szerepe Kmetty János művészetében

Az idős mester arra a kérdésre, hogy miért festett ennyi önarcképet élete során, lakonikusan azt felelte: *„Az önarckép a mesterség ősi adottsága. A modell mindig kéznél van."* Egy olyan művész esetében, akinél az önarckép olyan nagy jelentőséggel bírt, mint Kmettynél, a válaszadás valójában nem ilyen egyszerű. Kmetty önarcképei nem csupán a festő ars poeticáját, egyben világnézetét is közvetítik. Minden egyes önportré önvallomás, egyúttal szerepjáték. A tízes évek első felében készült önarcképek idealizáltak, pátosszal teliek. Profetikus elhivatottságot sugároznak, ilyen például az ecce homo gesztusát ismétlő önarckép (*Önarckép,* 1913, MNG). Majd groteszk hangvételűek lesznek, mint az 1920 körül készült önarckép sorozata, melyekhez a Műterem Galéria aukcióján szereplő *Kalapos önarckép* is tartozik. Az 1930 körül készült önportrék a leginkább apolitikusak, egy tisztán festői hitvallás manifesztációi, a korábbi megváltás eszmény, illetve az azt követő kiábrándultság érzete, a társadalmat érintő reflexió nélkül. Végül pályájának utolsó éveiben készült egyik önarcképén (*Festő Szentendrén,* 1965, Ferenczy Múzeum) Kmetty a művészetről és a világról szerzett tapasztalatait foglalta össze egy kristálygömbben, melynek önmaga is részesévé vált.

Önmeghatározások

1920 körül számos önarcképet festett, részben ezek változatait készítette el rézkarcaiban Kmetty János. Közös jellemzői ezeknek az önportréknak, hogy a művész önmagát egyfajta groteszk beállításban, a korábbi heroikus póztól megfosztva jeleníti meg. Az általam ismert festményváltozatok a művészt kalapban, vagy hajadonfőtt, öltönyben nyakkendővel vagy sállal mutatják. (*Kékszemű önarckép,* 1920 k., Ferenczy Múzeum; *Önarckép,* 1920 k., Ferenczy Múzeum; *Önarckép kalapban* és a *Nevető önarckép* című festmények reprodukálva Műbarát 1922. 5. szám). A rézkarcok további variációkkal bővítik az önportrék sorát, többek között Kmetty önmagát barettben, illetve cilinderben jeleníti meg. (Magyar Nemzeti Galéria Grafikai Gyűjtemény) Tehát különféle szerepekben tetszeleg a művész. A cirkuszi clown, a bohém festő, vagy a társadalmi meggyőződését vállaló civil figurájába bújik.

Kmetty helyzete a húszas évek elején Magyarországon

Kmetty a tízes években Kassák Lajos aktivista köréhez tartozott, ennek megfelelően baloldali elkötelezettsége nyilvánvaló volt. A vesztes háborút, illetve a bukott Tanácsköztársaságot követő időkben művész társai közül majdnem mindenki emigrációba vonult, Kmetty szinte teljesen magára maradt. Ebben a sajátos történelmi szituációban próbálta meg helyét újra és újra definiálni, amelyet bizonyos groteszk távolságtartás jellemzett. A húszas évek elején nyilvánosság előtt nagyobb kollekcióval, Csorba Géza szobrásszal közösen, 1922-ben a Belvederében szerepelt, ahol kiállított ezekből az önportrékból. Csorba ezen a kiállításon szintén bemutatott egy nevető önarcképet, mely a közös helyzetüknek megfelelően Kmettyéhez hasonló attitűddel készülhetett. Kmetty iróniáját ugyanakkor a művészet etikus mivoltában való mély hit kísérte, így amint konszolidálódott a hazai művészeti és politikai közélet többekkel közösen létrehozta 1924-ben a Képzőművészek Új Társaságát, mely céljaiban kapcsolódni kívánt a háború és az azt követő időszak által megszakított modern művészeti tradícióhoz.

Kmetty János: Részlet a jegyzetfüzet 77. lapjáról 1920-as évek. MTA-MKCs-C-I. 66. 28/77

Figyelő szemek

A Műterem Galéria Aukcióján szereplő *Kalapos önarckép* legfőbb jellemzői a grimaszoló arc, a figyelő tekintet, a pszichologizáló attitűd. A szigorú kompozíciót a lazán megkötött sál oldja. Színvilágában egyértelműen még az ún. kék korszak hideg világához kötődik. A sálas, kalapos változat Kmetty 1920-ban megjelentetett rézkarc albumának a címlapján fordul elő. A korszakban a szerepjátszó önarcképek, többek között Derkovits Gyula vagy az újklasszicisták művészetében szintén fellelhetők, de a külvilágot és egyben önmagát kigúnyoló művészi magatartás egyedülálló a kortársak között.

Kopócsy Anna

23.

23.▲
Kmetty János (1889-1975)

Csendélet almákkal és pohárral
Tempera, papír 45x55 cm
Jelezve jobbra lent: Kmetty
Kikiáltási ár: 380 000 Ft

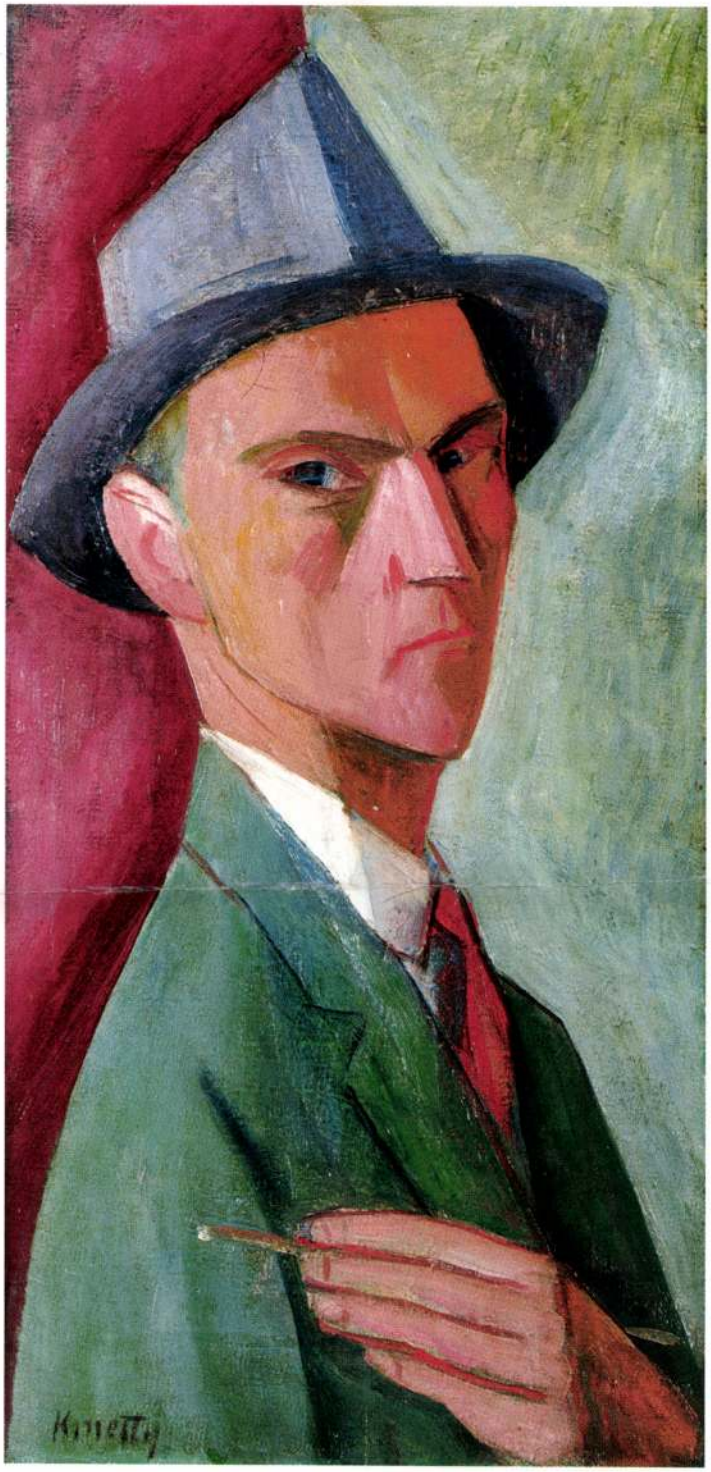

22.▲
Kmetty János (1889-1975)

Önarckép
Olaj, vászon 70x36 cm
Jelezve balra lent: Kmetty
Kikiáltási ár: 750.000 Ft

KMETTY JÁNOS ÚJABB KÉPEI

Amikor Kmetty János 1911-ben először került Párizsba, Cézanne és Picasso volt számára a döntő művészi élmény. E nagy példaadók nyomán ő is arra törekedett, hogy a formák és a tér szerkezetes egységét tisztázza és ezt az egységet síkszerűen ábrázolja. A természet érzékletes látszatát egy elvont szellemi távlat értelmében áttördelte, mértani képletek és ütemek kényszere alá merevítette. Ebben a kubizmushoz igazodó stílusban a rendszerezés hűvös józansága a festői megművelés végtelen gondosságával társult. Kmetty alkotóerejének java részét a lépésről lépésre haladó, minden kis térfoglalást százszorosan kipróbáló, lelkiismeretes műhelymunkának szentelte. Ez az aprólékos fáradozás a kertészkedésre hasonlított, amely egy terület minden zugát át- meg átforgatja, beveti, gereblyézi, öntözgeti. Kmetty a többnyire csendéletes motívumok szűkrefogott körében évek hosszú során át igen belterjes festői gazdálkodást folytatott, abból a célból, hogy a képfelület minden pontját át- meg átszője egy változatos árnyalatú és mégis kiegyensúlyozott struktúrával. E tanulmányok és műhelygyakorlatok eredménye maradandó érték, amely Kmetty újabb műveinek is sajátja. Ezekre nézve is jellemző, hogy festői elevenségük nem az ábrázolást szolgáló részletek pazar szóródásában nyilvánul, hanem abban az igyekezetben, hogy a számra csekély tárgyú ábrázolást a színek és formák lehetőleg sokerezetű *belső tagozása* hassa át és kapcsolja egybe a kép egészét szabályozó, egységes ütemmel.

Kmetty korábbi stílusában ezt az ütemet a dolgok egymásközti rendjének tárgyilagos áttekintése és egyenletes kimérése diktálta. A festő ennél a műveletnél érzelmileg mintegy semleges szerepet játszott. Alanyi indulatait féken tartva, nem a lirikus, hanem az építőmester módjára foglalkozott a világgal: magánéletének legközvetlenebb emberi és tárgyi tartozékaival. Ez az építkező rend a függőleges és vízszintes irányú egye-

nesek összjátékának és az aránykombinációknak valóságos kamarazenéjét szólaltatta meg a formák, színek és az ecsetjárás differenciált festői nyelvén. A stílus kötöttsége mindazonáltal gátlóan szoros volt. Ezért Kmetty az utóbbi évek folyamán lassanként tágítani kezdett ezen a kötöttségen. Ma már festőileg teljesen szabadon dolgozik, anélkül hogy a szerkezetesség erényeiről letett volna. Művészete a jelenlegi gyüjteményes kiállításon a szerkezetiség és festőiség érett egyensúlyában mutatkozik.

Ezt a stílusbeli fejlődést kivált a nagy kosaras csendéleten lehet jól lemérni. Összehasonlításul a Szépművészeti Múzeum tulajdonában levő, rokontárgyú korábbi csendélet kínálkozik. Első pillantásra szembeszökő különbség, hogy Kmetty hajdani szögletessége és merevsége az új csendéletről teljesen eltűnt. Igaz, a vízszintes és függélyes tagozatok szigorú foglalata az új csendélet tárgyait is megrögzíti. Az asztal ezúttal is a kép szélével párhuzamosan, szorosan az előtérben áll. Lapjára itt is rálátunk, annyira, hogy az inkább a képfelület függőleges síkja, semmint a távlati mélyülés felé hajlik. Az asztal mögött látható ajtó és kályha is ezt a függőleges kiegyenesedést, ezt a „feszes derekú" magatartást érzékelteti. Az ajtó nemcsak tárgyilag van becsukva. Képszerűen is az a hivatása, hogy lezárólag hasson, gátat szabjon a távlat hátravonultának. Az asztallap és az ajtó egyenes élei, a kályha kontúrjai ezúttal is szilárd traverzek módjára alkotják a kompozíció építményes vázát. De ezen a nagyvonalú kereten belül a függőlegesek és vízszintesek rendező és merevítő tevékenységének semmi további nyoma sincsen. A múzeumbeli csendéleten, a gyümölcsöstálon és a kávéskannán, sőt az almákon is a megvilágított rész élesen, szögletesen válik el az árnyékban levőtől, úgyhogy a választóvonalakon mint megannyi huzalon szalad és hasít végig a függőlegesség ereje. A vízszintesek is ilyen élesen feszülnek végig a kép széltében, átszelve a tárgyakat. Ezek az egymást keresztező szerkezetes huzalok nem engedik, hogy a formák szervesen és folyamatosan kerekedjenek egésszé, hanem meg-megtörik, hogy úgy mondjam : szótagolásra kényszerítik őket. Ami itt-ott ívelődésszámba megy, az is csak enyhén hajlik, hogy az egyenestől túlságosan el ne térjen. Következetesen a színárnyalatok sem igen olvadnak egymásba, hanem átmenet nélkül határozott ellentétekre darabolódnak. Elkülönülésük a színválasztó egyenesvonalúsága révén is kiéleződik.

Az új csendéleten ezzel szemben a formák szerves kerekdedsége érvényesül. A vízszintes-függőleges váz egyenes tartása mintha csak arra való volna, hogy a tárgyak körvonalának lendületes ívelését és a testek

1. KÉKRUHÁS ÖNARCKÉP

bőtüdejű teltségét az ellentét révén annál jobban hangsúlyozza. A kancsó, a kosár, az asztalkendő, a széktámla formájában csupa erőteljes ív lendül és fonódik ütemesen egymásba. Szín dolgában itt is akadnak határozott, élénk kicsendülések, de ezek a színbeli csúcspontok valamennyien egy-egy tárgynak teljes formai latbavetését, a kosárnak, kancsónak vagy egy-egy gyümölcsnek telt, plasztikus hangsúlyát is jelzik. Másfelől azt is megfigyelhetjük az új csendéleten, hogy e kimagasló főszínek elemei finomabb, tompább árnyalatok és bonyolult egybevegyülések alakjában lappangva az egész képet betöltik. Ezek a semlegesebb árnyalatok teremtik a légkört, amelyben a festmény színbeli súlypontjai a kellő lélekzethez, kibontakozáshoz jutnak. Az asztalterítő „szürke" felületén pl. csupa fojtott színesség bujkál, amely a csendélet tárgyaiban bomlik teljes virágzássá.

Kmetty új stílusában a képrészek szerkesztő és ábrázoló tevékenységének hajdani széthúzása megszűnt. A tárgyi ábrázolás szerves kerekdedsége úgy csoportosul, hogy általa a kompozíció alapváza is láthatóan fölépül. Az ábrázoló és szerkesztő képtényezők egybeesése folytán Kmetty új stílusa jóval egyszerűbb a réginél. A kosaras csendélet egyszerűségében komoly, súlyos nyugalom lélekzik. Ilyen érett és tömör akkordokra csak az egyszerűség képes.

Ebben az egyszerűségben bölcseség és természetesség nyilvánul. Kmetty képei ma már engedékenyen simulnak a természethez. Közvetlenek, melegszívűek. Nem fojtják el, sőt hangsúlyozzák az alkotás érzelmi hevületét. A temperamentumnak és érzelmességnek soká visszafojtott hulláma főleg az újabb tájképeken ömlik el. Színezésük már a maga legkisebb, ecsetnyomásnyi egységében is mozgékony, dinamikus tényezővé vált, amely a forma minden hajlatának, fordulatának lendületül szolgál. Ez az eleven buzdulás a színek összetételét, primér és komplementér elemeit is napvilágra hozza. Vékony, tarka erekben csordul a világossárga és a kék, a piros és a zöld, a rózsaszín és a viola. A képfelület minden tája felől eredő színerek csermellyé egyesülnek, majd egyre szélesebb és bonyolultabb mederben folynak tova, újból keskenyebb ágakra szakadnak és másfelé társulnak, míg végül is valóságos kis folyamrendszert alkotva lepik el és tagolják a képet. A színek sokágú sodra mindvégig folyamatos. Könnyedségében olykor valami suhanásszerű van. Egyik-másik olajvázlaton és a pasztelleken, lehelletnyi derűs árnyalatokban a fény és a levegő sejtelmes, fátyolos játéka folyik.

3. CSENDÉLET KOSÁRRAL

Kmetty festői képzése azért mégsem veszti el a talajt a lába alól. A felszabadult színesség legvirgoncabb pezsdülésében is gondja van a régi, szerkezeti erényekre, arra, hogy a képfelületet egyenletesen, aprólékosan végigművelje és hogy a kép egészét átfogó, szabályozó ütem ellen ne vétsen. Aminthogy mai oldott stílusában sem idegenkedik a keményebb kötésű formától, amire a nagy kosaras csendéleten kívül főleg a kékruhás önarckép meggyőző példa.

Nagyon megenyhülve, nagyon távoli sugallat módjára, de mégis érezhetően Van Gogh géniusza lobog az új képek fölött. Az élet frissebb indulata jelentkezik bennök. Derűs színfutamaik táguló, messzi látóhatárok felé nyugtalankodnak. Vérkeringésük gyorsabb és lüktetőbb. A művészet nemcsak egyéni, de társadalmi és nemzeti életjelzés is. Kmetty festői felszabadulása a magyar művészet ifjabb rétegeinek új, expresszív megmozdulásával esik egybe. Jelentős tünet ez, amelyen érdemes elgondolkodni . . .

Kállai Ernő.

6. MÓRIC NÉNI KONYHÁJA

KÉPEK JEGYZÉKE

1. Kékruhás önarckép	(155×60)	olaj	1200 P
2. Szalmakalapos önarckép	(60×120)	»	800 P
3. Csendélet kosárral	(80×100)	»	800 P
4. Ablak	(80×100)	»	800 P
5. Sárga szoba	(80×100)	»	800 P
6. Móric néni konyhája	(80×100)	»	800 P
7. Veranda	(72×100)	»	800 P
8. Csendélet virággal	(60×80)	»	550 P
9. Gyümölcsök	(60×80)	»	550 P
10. Görbe utca	(60×80)	»	500 P
11. Fiókos szekrény	(60×80)	»	500 P
12. Sárga ház	(60×80)	»	550 P
13. Hazafelé	(60×80)	»	500 P
14. Piacra menet	(60×80)	»	500 P
15. Utca	(60×75)	»	500 P
16. Verandán	(56×67)	»	450 P
17. Magas út	(55×65)	»	400 P
18. Sublót előtt	(43×75)	»	350 P
19. A festő	(35×75)	»	350 P
20. Interieur	(47×65)	»	350 P
21. Fehér fal	(50×60)	»	350 P
22. Ablakból	(50×70)	»	350 P
23. Utcarészlet	(50×70)	»	350 P
24. Kerítés előtt	(50×70)	»	350 P
25. Olvasó úr	(50×70)	»	350 P
26. Az utcán	(40×50)	»	300 P
27. Táj	(40×50)	»	300 P
27a Csendélet	(50×100)	»	500 P
28. Interieur csendélettel	(45×60)	tempera	300 P
29. Műteremrészlet	(33×50)	»	250 P
30. Fák	(25×33)	pasztell	150 P
31. Olvasó nő	(25×33)	»	150 P
32. Szentendrei részlet	(25×33)	»	150 P
33. Mély út kocsival	(25×33)	»	150 P
34. Erkélyen	(25×33)	»	150 P
35. Szentendrei utca	(25×33)	»	150 P

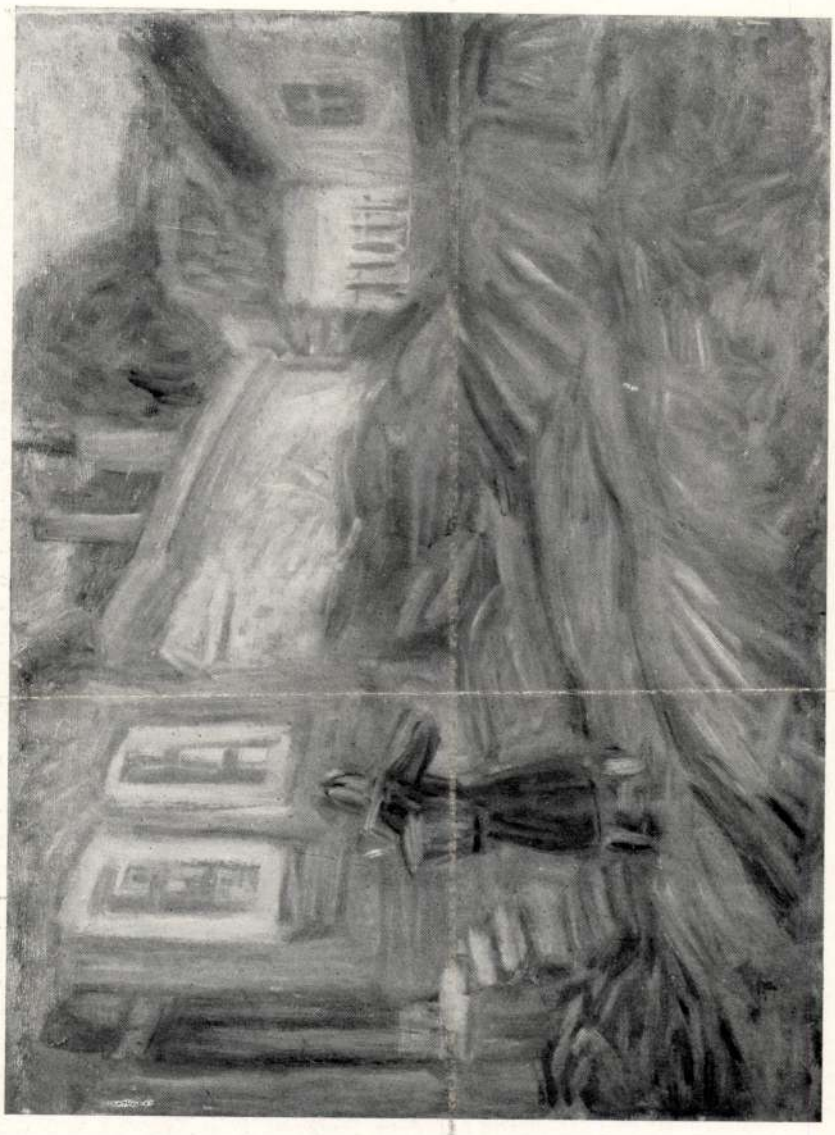

10. GÖRBE UTCA

NEUE BILDER VON JOHANN KMETTY

Als Johann Kmetty 1911 zum erstenmal nach Paris kam, waren Cézanne und Picasso sein entscheidendes künstlerisches Erlebnis. Dem Beispiel dieser Grossen folgend, versuchte er die konstruktive Einheit von Raum und Form zu klären und auf diese Einheit mit den Mitteln einer flächenhaften Darstellung hinzuweisen. Er unternahm es, den Augenschein der Natur im Sinne einer abstrakten geistigen Schau dem starren Zwang geometrischer Formeln und Rhythmen gemäss umzubrechen. In diesem kubistisch angeregten Stil war die nüchterne Kühle der Systematik mit einer unendlichen Sorgfalt der malerischen Verarbeitung verbunden. Kmetty gab das Beste seiner schöpferischen Kraft in der soliden Werkstattarbeit, die Schritt für Schritt vorging und jeden geringsten Raumgewinn hundertfach erprobte. Seine kleinbedachtsamen Bemühungen waren der Gärtnerei verwandt, die jeden Winkel einer Bodenfläche um- und umwendet, durchlockert, mit der Harke bearbeitet, besät und berieselt. Eine lange Reihe von Jahren war der intensivsten malerischen Bewirtschaftung stofflich eng begrenzter, zumeist stillebenhafter Motive gewidmet — lediglich mit dem Zweck, die Bildfläche an allen Punkten in einer wechselvollen und dennoch ausgewogenen Weise strukturhaft zu gestalten. Das Ergebnis dieser Studien und Werkstattübungen ist ein bleibender bildnerischer Wert, der auch den neuen Gemälden innewohnt. Auch bei diesen tritt die malerische Lebendigkeit nicht als verschwenderische Ausstreuung darstellerischer Einzelheiten zutage. Sie äussert sich vielmehr darin, dass eine zahlenmässig gering motivierte Darstellung von möglichst vielen Adern der Farbe und Form durchwirkt und durch diese reiche *innere Gliederung* dem einheitlichen Rhythmus des Bildganzen angeschlossen wird.

Dieser Rhythmus wurde bei dem früheren Stil Kmettys von der objektiven Übersicht und der gleichmässigen Regelung der Ordnung zwischen den Dingen bestimmt. Gefühlsmässig war der Maler bei diesem Vorgehen auf eine gleichsam neutrale Haltung angewiesen. Seine subjektive Anteilnahme an dem Erschauten und zu Gestaltenden musste zurückgedämmt und im Zaume gehalten werden. Er trat nicht als Lyriker,

11. FIÓKOS SZEKRÉNY

sondern mehr in der Art eines Baumeisters an seine Welt: an den menschlich und gegenständlich engsten Bezirk seines Privatlebens heran. Diese baugesetzlich geordnete Malerei liess in dem harmonischen Zusammenspiel von Wagrechten und Senkrechten und in der feinen Abgestimmtheit von Proportionen eine wahre Kammermusik der Farben, Formen und Fakturschönheiten erklingen. Gleichwohl musste die Gebundenheit des Stils auf die Dauer als künstlerisches Hemmnis empfunden werden. Daher liess Kmetty im Verlauf der letzten Jahre diese Gebundenheit allmählich lockerer werden. Heute schafft er bereits in völliger malerischer Freiheit, ohne die Vorzüge der Konstruktivität preiszugeben.

Seine Stilentwicklung lässt sich besonders deutlich an dem grossen Stilleben mit dem Korb (Kat. Nr. 3) ermessen. Zum Vergleich ist ein älteres Stilleben verwandten Motivs heranzuziehen, das dem Museum der Schönen Künste gehört. Auf den ersten Blick fällt der Unterschied in die Augen, dass von dem neuen Stilleben die einstige Eckigkeit und Starrheit Kmettys völlig verschwunden ist. Allerdings sind auch bei diesem Bild die Gegenstände durch wagrechte und senkrechte Gliederungen umklammert und festgebannt. Auch diesmal steht der Tisch parallel mit dem Bildrand, dicht im Vordergrund. Auch hier fällt der Blick von oben auf die Tischplatte, so dass diese sich mehr der senkrechten Bildebene als der perspektivischen Vertiefung zuzuneigen scheint. Durch Tür und Ofen hinter dem Tisch wird ebenfalls diese senkrechte Ausrichtung, diese „stramme" Haltung betont. Die Tür ist nicht nur gegenständlich geschlossen. Sie hat auch bildnerisch den Sinn, abschliessend zu wirken, dem perspektivischen Zurückweichen des Raumes einen Damm zu setzen. Die geradlinigen Kanten von Tür und Tischplatte, die Konturen des Ofens kommen auch in diesem Stilleben als sichere Traversen, als stabiles Baugerüst der Komposition zur Geltung. Doch innerhalb dieses grosszügigen Rahmens ist von der ordnenden und versteifenden Funktion der Wagrechten und Senkrechten keine Spur mehr zu sehen. In dem älteren Stilleben des Museums, auf der Fruchtschale und der Kaffeekanne und selbst auf den Früchten sind die beleuchteten und beschatteten Teile scharf und eckig gegen einander abgegrenzt. Die Scheidelinien verlaufen durchweg so, dass sie als Leitungen der senkrechten Bildspannung wirken. Ähnlich einprägsam sind auch die Wagrechten über die ganze Breite des Bildes mitten durch die Gegenstände gezogen. Durch diese sich kreuzenden konstruktiven Leitungen wird das organisch-runde Wachstum aller Formen wiederholt unterbunden, einschneidend zergliedert. Was hie und das als Biegung erscheint, ist möglichst flach genommen, um von der Geraden nicht zu sehr abzuweichen. Folgerichtig wird auch die Verschmelzung der Farben vermieden. Sie liegen ohne Übergänge gleichsam zerstückelt nebeneinander. Ihre Scheidung wird durch die Geradlinigkeit der Grenzen noch schärfer verdeutlicht.

21. FEHÉR FAL

In dem neuen Stilleben hingegen sind alle Hauptformen organisch gerundet. Fast scheint hier die gerade Haltung des senk- und wagrecht errichteten Bildgerüstes nur den Sinn zu haben, die gewölbte Fülle der Gegenstände und die Geschwungenheit ihrer Umrisse möglichst eindringlich zu betonen. Der Krug, der Korb, die Serviette, die Stuhllehne lassen durch ihre Formen lauter kraftvolle Bogen sehen, die mit einander rhythmisch verflochten sind. Auch hier gibt es sehr bestimmte farbige Ausklänge, doch tritt durch diese Gipfelungen der Farbe jedesmal ein Gegenstand mit der ganzen Fülle und Schwere seiner Form plastisch in Erscheinung. Andererseits ist zu beobachten, wie diese hervortretenden Hauptfarben in feineren gedämpfteren Tönungen und komplizierten Mischungen überall im Bilde gewissermassen atmosphärisch zugegen sind. Durch ihre Ableitung und Vermittlung werden die farbigen Schwerpunkte erst richtig atmend lebendig. In dem „Grau" der Tischdecke z. B. treiben allerlei bunte Blinkzeichen ihr heimliches Spiel. Leuchtende Farbwerte, die in den Gegenständen des Stillebens ihre dichteste Sammlung erleben.

In dem neuen Stil Kmettys ist der einstige Zwiespalt der konstruktiven und darstellenden Bildfunktionen aufgehoben. Die Gegenstände sind in ihrer organischen Gestalt auf eine Weise geordnet, dass hierbei auch das Grundgerüst der Komposition sichtbar wird. Infolge dieser Zusammenlegung der konstruktiven und darstellenden Bildteile ist der Stil des Malers bedeutend einfacher geworden. Das Stilleben mit dem Korb ist zur ernsten breiten Ruhe herangewachsen. Solch reife und dichte Akkorde sind nur der Einfachheit möglich.

Diese Einfachheit ist weise und natürlich. Gelassen schmiegen sich die neuen Bilder der Natur an. Sie wirken unmittelbar, von echter Herzlichkeit belebt. Sie unterdrücken nicht mehr, im Gegenteil, sie betonen die gefühlsmässigen Impulse des Schaffens. Besonders die neuen Landschaften sind es, über die das langverdrängte Temperament sich in reichen Fluten ergiesst. Hier ist die Farbe bis auf ihre kleinste Pinseldruckeinheit beweglich geworden. Ihre Dynamik wirkt sich bei jeder Biegung und Wendung der Form als elementare Schwungkraft aus. Diese lebhafte Erregung lässt auch die letzten Grund- und Ergänzungselemente der Farben zutage treten. In dünnen leuchtenden Adern rieseln Gelb und Blau, Grün und Rot, Rosa und Violett von allen „Gegenden" des Bildes herbei. Sie vereinigen sich zu kleinen Bachsträhnen, dann zu Flüssen, gewinnen immer mehr an Breite, verästeln sich von neuem, um bald wieder vereint, in Stromstärke zu erscheinen und das Bildfeld mit ihren formenden Kräften zu erfüllen. Diese vielverzweigte Strömung der Farben bleibt immer flüssig. Ihre Leichtbeschwingtheit hat mitunter etwas Verwehendes. In einigen Ölskizzen, vor allem aber in den Pastellen wird das Auge durch hauchzarte heitere Tönungen, durch ein weiches verschleiertes Spiel von Licht und Luft entzückt.

Dennoch vergisst Kmetty niemals, den Boden unter den Füssen zu wahren. Er bleibt selbst in den quicklebendigsten Sprudelungen der Farbe um seine alten konstruktiven Tugenden besorgt: um die gleichmässige minuziöse Verarbeitung der Fläche, um den Rhythmus des Bildganzen, deralle Teile einheitlich zu regeln hat. Übrigens sind dem Maler auch die härteren Zugriffe der Form noch immer geläufig, was neben dem grossen Stilleben besonders an dem Selbstbildnis im blauen Arbeitskleid (Kat. Nr. 1) zu ersehen ist.

Sehr gemildert, als sehr entfernte Eingebung, doch unverkennbar schwebt der lodernde Genius van Goghs über diesen neuen Bildern. Ihre heiteren Farbenläufe schwingen sich zu entfernten unruhigen Horizonten empor. Behende und jugendfrisch jagt das Blut durch ihre Adern. Die Kunst is nicht allein persönliches, sondern soziales und nationales Lebenszeichen. Kmettys malerische Selbstbefreiung fällt zeitlich mit einer neuen expressiven Erregung zusammen, von der heute die besten Kräfte der jüngeren ungarischen Malerei erfasst werden. Ein bedeutsames Symptom, das zu denken gibt ...

E. K.

A Szépművészeti Kiállítások programmja:

November 28.	Iványi-Grünwald Béla.
December 19.	Csók István.
Január 9.	Basch Andor.
Január 30.	Vass Elemér.
Február 20.	Halápy János.
Március 13.	Szobotka Imre.

Szépművészeti Kiállítások, Budapest, IV., Mária Valéria-utca 8.

Telefon : 382-122.

77874 — ATHENAEUM

Felelős kiadó : Fränkel József.